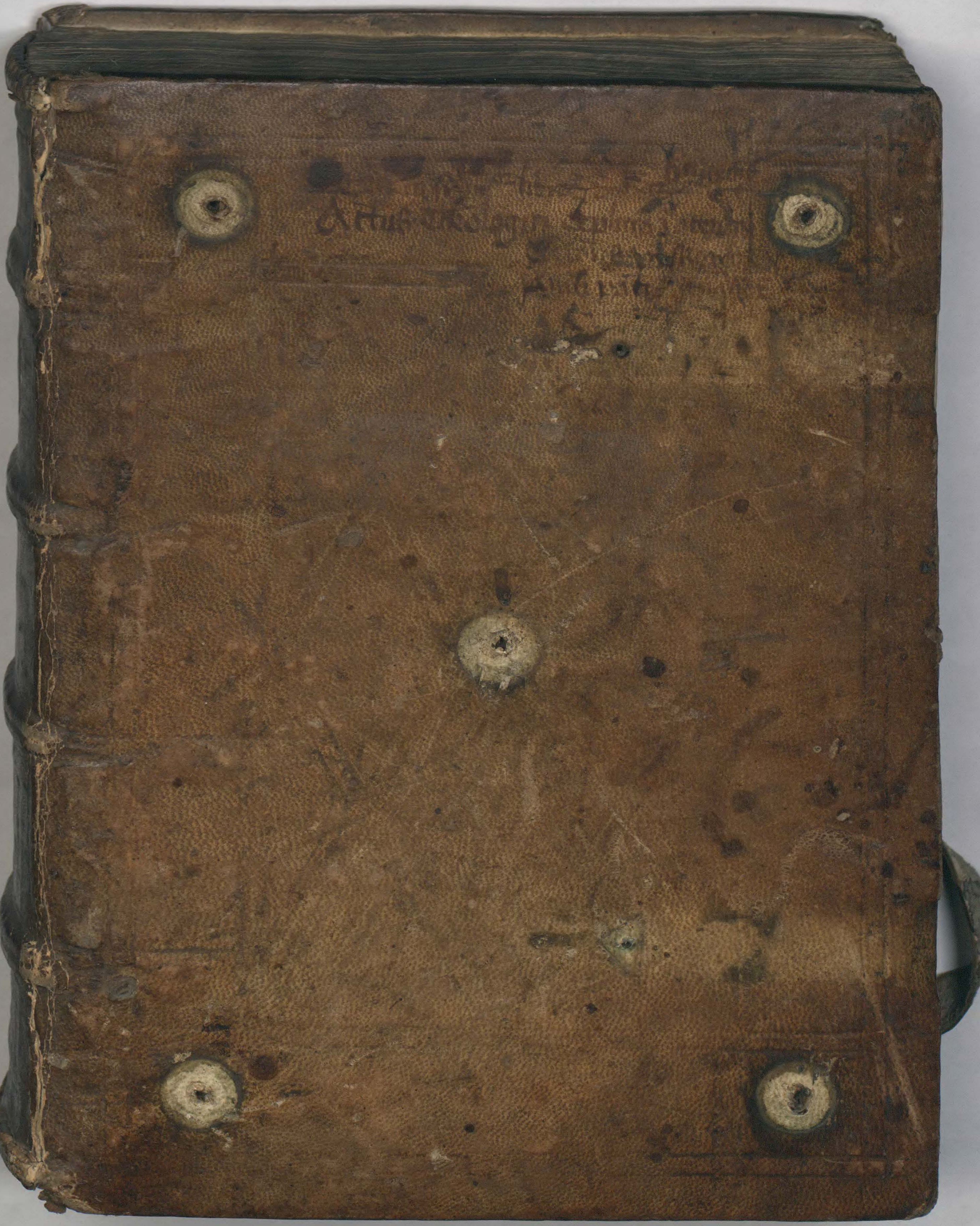

N. Inv. 1587

CC VI
33.

I

[illegible]

Nota ista continentur in isto volumine

4421

1 Excerpta per quatuor libros sententiarum Gregorii (?)
2 Super quinque libros decretalium cum suis conclusionibus (?)
3 Tractatus ysodori de institucione bone vite
4 Utilia de penitencia que requiruntur ad penitenciam cum plura alia pertinencia
5 Sermo ad clerum sub isto themate Accipite spiritum sanctum [illegible]
6 Questio theologica [illegible] Utrum ad [illegible] [illegible]
6 Utrum indulgencie remittentes penas purgatorias valeant [illegible]
7 Sermo ad clerum sub isto themate Surge et ambula [illegible]
8 Questio utrum [illegible] [illegible] possit [illegible]
9 Questio utrum ex dictis [illegible] possit colligi [illegible] [illegible]
10 Questio utrum [illegible] et [illegible] possit [illegible]
11 Utrum [illegible] [illegible] [illegible]
12 Utrum [illegible] [illegible] filii dei [illegible]
Tractatus [illegible] de [illegible] [illegible]
13 Item tractatus [illegible] de [illegible] [illegible]
14 Questio Utrum [illegible] [illegible]
Sermo ad clerum sub isto themate [illegible] que ad pacem [illegible]
Utrum [illegible] [illegible]
18 [illegible] [illegible]
19 [illegible] [illegible]
20 Recommendacio doctoris [illegible] [illegible]
21 Sermo [illegible] [illegible] 24 [illegible]
[illegible]
22 Questio Utrum [illegible] [illegible] et salutis
23 Sermo [illegible] [illegible]
24 25 Sermo [illegible] [illegible]
26 [illegible] [illegible]
27 [illegible] [illegible]
28 Questio Utrum [illegible] [illegible]
29 Utrum [illegible] eucharistie [illegible]
30 Utrum [illegible] [illegible] possit [illegible]
31 Utrum [illegible] [illegible]
32 Utrum [illegible] [illegible]
33 Utrum voluntas divina in omnibus [illegible]
Utrum [illegible] [illegible]

Utrum [illegible] [illegible] [illegible]

Utrum [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

Varie Questiones

aliud ipsi beatum esse / et aliud magnum
aliud sapientem aut verum aut bonum esse
aut omnino esse. Intelligamus ergo deum
sine qualitate bonum / sine quantitate magnum
/ sine indigentia creatorem / sine situ pre-
sidentem / sine habitu omnia continentem / sine
loco ubique totum / sine tempore sempiternum
sine ulla mutatione sui mutabilia facien-
tem nichilque patientem. Quisquis deum
ita cogitat etsi non dum potuit inveni-
re omnino quid sit pie tamen caveat tamen
de illo sentire quod non sit. Non igitur compo-
situs deus qui vita est, subsistit,
neque qui virtus est ex infirmis construitur
nec qui lux est ex obscuris coaptatur
nec qui spiritus est ex diversis formatus
est. / Totum quod in eo est unum est / et
in deitate substantia non est aliud aliquid quod
non sit substantia. De xii de coeternitate patris et filii

Coeternus est patri filius
sicut splendor qui diffunditur ab igne
coevus est illi et esset coeternus si ignis
esset eternus / Scriptum est enim: Ante me
non fuit deus et post me non erit. Nunquam
ergo pater erat cum filius / Si filius par-
est / Si pater posterior non est / Antequam
aut inquit Ambrosius. Impossibile est
generationis scire secretum mens deficit /
vox silet non mea tantum sed et angelorum.
Hec qui potest scire generationem filii a patre / nec
principium habeat nec finem quia eterna est /
Unde dicatur dici filius semper gignitur
vel semper genitus est. Johannes Crisostomus / Proprie
essentia [illegible] genitus est filius. Sane intel-
ligatur potest dici semper nascitur filius /
non quod tamdiu iteretur illa generatio / sed quia
perfecta est. De xiiii de spiritu sancto

Spiritus sanctus amor est patris et filii. Augustinus
Spiritus sanctus non patris est solius nec filii
est solius sed amborum: et ideo communem
qua invicem se diligunt / pater et filius nobis
insinuat caritatem. / Greci tamen dicunt spiritum
sanctum tantum procedere a patre et non a filio
quod in ewangelio: Spiritus qui a patre procedit et tamen
[illegible] spiritum sanctum eo filii sed patris. Sed
apostolus spiritum filii [illegible] sed tamen non fuit aliud
esse spiritum sanctum patris et filii quia eo a patre
et filio inhabitans [illegible] videtur. Licet
in verbis differant. Ut in anastasia. Spiritus
sanctus a patre non factus nec creatus nec genitus

sed procedens. Creditur enim spiritus sanctus
procedat a patre et filio. Verum plus an
magis processit a patre quam a filio. Augustinus
in illa summa trinitate que deus est intervalla
temporum nulla sunt per que possit ostendi / Verum a patre
prius natus sit filius et postea de
ambobus processit spiritus sanctus / Sed nec
magis: nec plenius procedit a patre quam a filio.
Augustinus sic ait. Spiritus sanctus procedit principaliter
a patre. Ideo autem addidit principaliter
quia de filio spiritus sanctus procedere reperitur. Sed et
illi pater dedit sed quod quod unigenito suo
dedit gignendo dedit. Augustinus maxime dicit
Queris autem si de substantia patris est filius
de substantia patris est et est spiritus sanctus. Verum unus
filius et alius non sit filius. Ecce video
sive capias sive non capias de patre est filius
de patre est spiritus sanctus: sed ille genitus est iste pro-
cedens. Contra que ymaginem [illegible] Augustinus
enim quibus enarrabit / Ita de spiritu sancto ipse
comprehendum est, ut spiritus sanctus non sit genitus
Unde dicatur dici ingenitus. Eadem quod dicimus
spiritum sanctum nec genitum nec ingenitum debere
dici quia sicut dicit Augustinus. Si dixerimus
ingenitum duos patres affirmare videbimur.
Si autem genitum duos filios credere culpamur.
Sicut enim solus filius dicitur genitus: ita solus pater
dicitur ingenitus. Attende diligenter adverbium
est quod gemina est processio spiritus sancti: scilicet eterna
ineffabilis est: qua a patre et filio
eternaliter processit: et temporalis qua a patre
et filio ad sanctificandam creaturam procedit.
Unde Augustinus. Spiritus sanctus non de patre pro-
cedit in filium: de filio procedit ad sanctifica-
dam creaturam / Sed simul de utroque procedit
quamvis hoc pater filio dederit. Ut [illegible]
[illegible] scilicet dicitur donum. Sicut
qui dicunt spiritum sanctum ipsum deum non dari
sed dona eius que non sunt ipse. Sed quod ipse spiritus
qui deus est et trina unitate persona datur
a patre audit Augustinus dicentem ipse [illegible]
datus est die pentecostes [illegible] quod ipse
deus est [illegible] dat deus [illegible]
[illegible] sed unum potest dare alius spiritum sanctum
non potest. De xv de [illegible]
processione filii

Hoc comprehendum est
Est utique spiritus sanctus. spiritus sancti
a [illegible] datur [illegible] at [illegible] et in
divisa [illegible] personarum dicitur spiritus
sanctus non a patre et filio tamen sed est a [illegible]

Nam de filio dicitur. Augustinus. Non tamen a patre
missus est, sed et a seipso et a spiritu sancto
ubique deus est. Consequenter queritur quo
intelligatur missio filii vel spiritus sancti: dicimus
quod duobus modis dicitur mitti filius. Augustinus
non eo ipso quod de patre natus est missus dicitur
filius. Sed vel eo quod apparuit huic mundo
verbum caro factum: vel eo quod ex tempore cuiusquam
mente percipitur: sicut dictum est emitte
illam ut mecum sit et mecum laboret.
Hic queritur cum pater non dicitur missus cum ex
tempore a quoquam cognoscitur sicut filius. Ad quod
dicimus: quia eo est principium auctoritatis
que non habet sic a quo sit: a quo filius est
et spiritus sanctus. Augustinus. Si voluisset deus
pater per subiectam creaturam visibiliter appa-
Distinctio xvi rere: absurdissime tamen aut a filio quem
genuit aut a spiritu sancto qui de illo procedit
missus diceretur. Spiritus sanctus etiam a patre et filio
ac seipso duobus modis dicitur mitti: uno
visibiliter, altero invisibiliter: datus enim cum
visibilis creature demonstratione. Aliquibus
[illegible] et datur cottidie invisibiliter illabendo
mentibus fidelium. Sed queritur cum filius
dicatur minor [illegible] missione: quia in forma
creata apparuit: cur spiritus sanctus non dicatur minor
patre cum in forma creata apparuit. Dicimus
quia filius accepit humanam naturam in unionem
spiritus non ita: filius enim accepit hominem
ita ut fiat homo. Spiritus vero sanctus non ita acce-
pit columbam ut fieret columba. Et notandum
quod sicut filius nascendo accepit non tamen
ut sit filius: sed omnino ut sit / et ut ipse
filius sit. Ita et spiritus sanctus a patre et filio proce-
dendo accepit: non tamen ut spiritus sanctus et donum
sed essentiam ut omnino sit / et ut spiritus sit / Non
tamen filius nativitate essentia est sed tantum filius
Nec processione spiritus sanctus essentia est sed tantum
donum. Distinctio xix de equalitate personarum

Fides catholica coequales tres
personas asserit. Unde Augustinus. Nullus
horum alium precedit eternitate: aut excedit
magnitudine aut superat potestate [illegible] in-
[illegible] ut idem ait. Totus pater in filio et spiritu
sancto est totus [illegible] in patre et filio est
Nullus [illegible] quolibet [illegible] ne
[illegible] unitate. Hic adiciendum est / quod
facta est equalitas trium personarum / quod enim
dicimus tres personas unam essentiam
neque ut genus de speciebus / neque ut speciem
de individuis predicamus / Sicut enim ut ait
Augustinus / essentia genus / species aut persona
[illegible] appellat tres [illegible] ut appella-

tres persone. Notandum est quod essentia divina
non est materia trium personarum. Sicut Augustinus
docet / Sicut ex eodem auro sicut tres sta-
tue dicimus tres statuas unum aurum
non autem sic trinitatem dicimus unam essen-
tiam. In statuis enim equalibus plus auri
est tres simul: quam singule: et minus
auri est una quam due. Distinctio xx

Si forte dicatis inquit Augustinus et ipse
maior pater est filio qui de nullo genitus
genuit tamen equalem: immo ideo non est
maior pater filio / quia equalem genuit
[illegible] cum [illegible] est ista: quis de quo sit
qualiter aut qualis aut quantus sit / Nec
tamen dicitur filius a patre genitus incidit inequalitas
[illegible] sed ordo nature non quo alter prior
esset altero: sed quo alter esset ex altero. De
diversis nominibus quibus de deo dicimus

Dicendum quod ait Augustinus / Quedam de sin-
gulis tamen dicuntur personis: quedam non
unitate [illegible] et hec que [illegible] de singulis
sigillatim et de omnibus dicuntur
Alia non sunt que [illegible] ac [illegible]
de deo: huic adiciendum est quedam etiam
nomina esse ut ait Augustinus que ex tempore deo
conveniunt / et relative ad creaturam dicuntur
quorum quedam de omnibus dicuntur personis: ut
dominus creator refugium: quedam autem non de
omnibus: ut donatus, missus. Ex predictis est
[illegible] nomine quod de nulla persona singulariter
dicitur / sed de omnibus simul: trinitas. Sunt etiam
quedam nomina que ex tempore deo conveniunt ut
relative dicuntur ad creaturam ut incarnatus
humanatus. Sciendum etiam est quod illa que
[illegible] ad singulas pertinent personas: relative
ad invicem dicuntur: sed pater et filius et
spiritus sanctus. Ea vero que unitate essentie
spectant ad se dicuntur / Et que ad se dicuntur
pluraliter utique dicuntur: et de omnibus simul
et de singulis sigillatim dicuntur personis
et singulariter non pluraliter accipiuntur
in summa / ut deus bonus et pater [illegible]
Que autem relative dicuntur pluraliter non dicuntur

De hoc nomine persona:

Est tamen unum nomen scilicet persona quod
secundum substantiam dicitur de singulis et plura-
liter [illegible] singulariter in summa accipitur
Et cur non hoc etiam inquit Augustinus simul
unam personam dicimus sicut unam
essentiam et unum deum / Ideo volumus
hoc unum vocabulum habere quo significare
quam trinitatem intelligatur: ne omnino taceremus
interrogati quid tres cum tres fateamur magna
[illegible] ut idem dicit: [illegible]

labiat eloquium / et verius deus cogitatur quam dicitur et verius est quam cogitatur / Sed aut de personis sermo inveniatur / hec de substantiis secundum grecorum consuetudinem oportet intelligi. Greci enim alii dicunt tres personas substantias unam essentiam. i. tres ypostases unam usiam quemadmodum nos dicimus tres personas unam essentiam vel substantiam: dixit autem ut ait Augustinus Ihanua in opera tres personas vel substantias: quibus nominibus non diversitatem intelligi sed singularitatem voluit / Trina vel singulare vel diminutus: nec unius vel solitarius confitendus est deus. Quid significetur cum dicitur

distincte sunt persone deitatis alia persona patris alia persona filii

Hic diligenter oportet inquiri quid significetur cum dicitur / Unus deus plures persone distincte personarum / Videntur enim hec dicentes innotescere et rerum multiplicitatem in deo ponere / sed magis videtur horum nominum usus noster nobis vocis commonendi a multiplicitate divina que ibi non est / quam ponendi aliqua. Sic enim dicitur unus deus multitudo deorum excluditur. Cum autem dicimus distincte sunt persone confusionem Sabellianam excludimus: et hec non esse illam significamus / Ita ut cum dicimus Alia est persona patris / alia filii / alia spiritus sancti / palia non separationem: sed in suis proprietatibus distinctam ostendimus Dicit enim Ambrosius pater et filius distinctionem habent: separationem non habent. Preterea cum hoc nomen persona secundum substantiam dicatur si pluraliter dicimus significetur id / Quod quidam sententientes sic pluraliter intelligunt / Cum queritur / inquiunt quid tres quid tria convenienter videtur tres persone: sed per quid de essentia queritur / si ergo sic querimus videmus: oportet ut nomen persone essentiam significet / Sancte tibi fides sanctam tres confitetur esse Deo quo scriptum est / Tres sunt qui testimonium dant in celo / Hec que dicta sunt: propter loquendi penuriam / dixit tres personas non intelligentes personam nomen persone essentiam sed substantiam vel ypostases / Denique eo magis / hii tres persone dici possunt quia quod est eis id quod persona est / Sicut enim ad te facile quia constat intelligitur quod Spiritus dicatur Alia spiritus sanctus / Trina ad substantiam est pater vel alia ypostasis: alia filius alia spiritus sanctus. Quod autem Augustinus dicit / alius est in persona vel persolaliter pater: alia filius: alius spiritus sanctus licet eodem sensu dici possit aptius tamen nomen persone personalem proprietatem intelligi putamus. Est itaque in hoc nomine triumque nominis persone significatio Est enim quod essentiam et est quod proprietatem et hoc quod ypostasim facit Distinctio 26.

Nunc de proprietatibus videamus personarum que et notiones sive relationes dicuntur / ac primus de hiis que sunt quarto relatio aliquibus expressio / Sunt proprietates dicuntur et secundum locum propria personarum assignatur / Augustinus proprium patris est quod unum filium genuit / proprium filio quod de essentia patris natus est / proprium spiritus sancti est quod de patre filioque procedit. dicuntur et relationes quia per eas nosciuntur persone / Dicuntur etiam relationes / quia eis ad invicem persone referuntur quas quidem non sunt accidentales: sed in ipsis personis aliquas immutabiles Unde Augustinus Nichil in deo accidens dicitur nec tamen omne quod dicitur secundum substantiam dicitur Dicitur enim ad aliquid Sicut enim pater non dicitur pater nisi ex eo quod est ei filius et filius non dicitur nisi ex eo quod habet patrem hec non secundum substantiam sed dicuntur hec secundum ad aliquid ad invicem Distinctio 27 de notionibus

Deinde vocabulorum / alia sunt ypostases cum relationibus ut generans natus procedens et spirandi / alia sunt relationes ut generatio nativitas processio / et hec nominantur de personis quibus dicuntur. Alia sunt que determinatione tamen sunt: ut gignere nasci procedere et talia que tamen de personis: nusquam de natura divina dicuntur / Et enim proprietates personas tamen nusquam naturam determinat Unde Johannes Damascenus karactericata ydiomatha karactericata sunt ypostaseon non nature plane cum quod hoc dixit nato deo proprium esse quod filius est / Contrarium videtur quod est honor filii dei dicitur secundum illud filii excelsi ab / Et honor filii dei sit factum / Unigenitus autem nascibilitatis proprietate: sed quod est tota trinitas pater honorum dicitur / vii Augustinus vero potest dici trinitas pater nisi forte translative ad creaturam per adoptionem filiorum / Preterea sunt alia nomina que relative dicuntur ad patrem eandem tamen qua filius ut verbum et ymago / Augustinus eo dicitur filius quo verbum / et eo verbum quo filius. Denique nomina tamen ut deus lumen et hiis similia relatione dicuntur / Aliquando autem per relationes accipiuntur ut cum dicitur deus de deo lumen de lumine / aliquando tamen ymago essentiam signat / ut ibi faciamus hominem ad ymaginem et similitudinem nostram hoc sit ad quendam ymaginem Distinctio 28

Oportet preterea scire patrem dici ingenitum ea proprietate qua genitor est hec autem est innascibilitas hoc est unica eius proprietate videlicet quod ingenitus et innascibilitas et ingenitus Distinctio vicesimanona

Nunc preterea est aliud sed principium quod per relationem dicitur intelligitur tamen

dicitur cum pater principium et filii et spiritus sancti
a quo filius quia ab eo genitus est / Et spiritus
sanctus quia ab eo procedit / Unde Augustinus pater est
principium totius divinitatis, id est filii et spiritus sancti
Filius autem ad spiritum sanctum dicitur principium / quia ab eo
procedit spiritus sanctus non ad creaturas tantum est
principium / Denique pater est principium sine
principio / filius principium de principio et
spiritus sanctus principium de utroque / Ceterum pater
ab eterno est principium filii / et filius cum patre
ab eterno principium spiritus sancti / Sed pater et filius et spiritus sanctus ex
tempore / Ita etiam tota trinitas cepit esse principium
ad creaturas: esse autem principium ad creaturas
est esse creatorem. Non autem tres non sunt tria
principia creature sed unum De spiritu sancto principio patris et filii
Attendendum quoque est patrem et filium unum princi-
pium esse spiritus sancti quo duo quia ab utro-
que procedit nec aliter procedit a patre
quam a filio / Hanc etiam intelligunt patrem
et filium eadem relatione dici principium
spiritus sancti cuius nomen non habemus Distinctio 30
Sunt etiam quedam nomina que ex tempore deo
conveniunt et relative de deo dicuntur
velud creator dominus refugium / Unde Augustinus
Creator relative dicitur ad creaturam sicut dominus ad
servum / dominus autem non dicitur nisi cum cepit habere
servum / Hec autem dicuntur de deo secundum accidens
quod non deo sed creature est / Appellatio
itaque qua creatura ad creatorem refertur relativa
in ipso ponit creatura / Qua non creator ad cre-
aturam refertur relativa tamen appellatio est nullam
proprietatem in deo notans / Si autem queritur an
spiritus sanctus ad se ipsum relative dicatur / Quia Augustinus
dicit quod donum refertur ad illum qui dat et ad illum
cui datur / et spiritus sanctus dat se ipsum / Videtur
spiritus sanctus ad se ipsum non referri quia donum trinitatis
est cui datur creatura est / et etiam quia dati
appellatio cum ad donantem nulla notat
proprietatem / sed cum ad impletem / Unde si
cum ad donantem proprietatem notaret non posset
ad se ipsum referri / Verum a Grecis diminuitur dicitur
quia non facit appellatio sola sed proprietas Distinctio
In trinitate propterea dicitur equalis prima
et filius / relatione quadam / sed non secundum rela-
tionem immo secundum substantiam dicitur / Unde Augustinus non secundum
hoc quod ad patrem dicitur filius est equalis patri
restat igitur ut secundum id equalis sit quod ad se
dicitur / Agitur in hiis sola appellatio relativa
est / Porro quidam dicunt hiis nominibus
non aliquid poni / sed removeri ut filius e-
qualis patri dicitur / quia nec eo maior nec minor
est et filius quia in nullo diminutus quod sanctus si-
delis dici manifestum est De hiis que
conveniunt personis
Non est autem pretermittendum quod Hylarius propria persone

et similitas ait Eternitas est in patre / Species
in ymagine usus in munere / Unde Augustinus Auctor
nitatis vocabulo non cum secutus arbitratur
nisi quod non est patrem de quo sit / Denique in
ymagine speciem nominavit / credo propter pulcri-
tudinem / ubi enim summa equalitas et tanta convenientia
ut ad ydemptitatem ruderat ei cuius est ymago
patris autem et ymaginis dilectio: delectatio
felicitas / si tamen aliqua humana voce digne
dicitur / usus appellata est breviter et etiam
est ibi spiritus sanctus genitoris genitique suavitas
ingenti largitate atque ubertate perfundens
omnes creaturas pro capacitate earum Augustinus etiam
propria personis distinguens ait / In patre est unitas
et in filio equalitas: in spiritu sancto unitatis
equalitatisque concordia / et tria hec unum omnia
propter patrem: equalia omnia propter filium / connexa
omnia propter spiritum sanctum / Verum spiritus sanctus in quantum Augustinus
est summa caritas utrumque coniungens nosque
subiungens De dilectione et sapientia patris et filii
Hic oritur questio cum spiritus sanctus deus sit et filii
et qua spiritus sanctus est amor quo pater et filius
se invicem diligunt / videtur pater et filius spiritu sancto
esse quia non est aliud deo esse et aliud
diligere / Sed dicimus distinguendum esse quod dicitur pater
et filius diligunt se spiritu sancto, id est per spiritum sanctum
bene dicitur / Si non dicitur a spiritu sancto false dicitur / Sed
cum auctoritas principis in spiritu sancto ponetur /
Queritur etiam utrum pater sit sapiens sapientia ge-
nita quia si hoc probatur pater esse ea / quia hoc ibi
est quod sapere / Item queritur utrum filius sit
sapiens sapientia genita / Si concedit in creaturis
patrem in quoniam Eadem ratione dicimus neque
patrem neque filium genita esse sapientem
sed ingenita qua tamen pater / Unde Augustinus Est
pater deus sapiens ea qua ipse est sua sapientia
et filius sapientia patris est sapiens / De sapientia
qua sed pater / Porro filius dicitur sapientia patris
et virtus / non quia per eum pater sapiat nec possit
sed quia filius sapientia et virtus est / de patre sapientia
et virtute / Nec autem propter hoc plures sapientes
putemus / Verum tamen in substantie sapientiam confitemur
dicitur cum genita et ingenita sapientia / nec est
genita ingenita tamen una est tamen sapientia / Item
queritur an filius sit sapiens se ipso / Quod
distinguimus / Si dicitur se ipso id est essentia sua
est / Si dicitur se ipso id est per se ipsum non est velud
dicitur filius agitur non agit sed patre / Unde Hylarius
filio de una cum conditis creature sed unitas est
ita ut patre agat filius nec agat agat
Distinctio 33 De proprietatibus personarum
Denique sciendum est proprietates de
quibus actum est Distinctionem in personis esse

et tres personas esse. | Sunt tamen qui vocem in fausta negare hic non timebat aliquid ad deitatem secundum proprietates in personis esse sed non interius ymmo extrinsecus affixas. | Sunt enim divina essentia proprietates ipse non tamen divina essentia, sed solum proprietatibus persone differunt. Hanc artem(?) in quantum dicit Iohannes Damascenus ydiomata scilicet ypostaseon non nature sed in quantum unitatis communi quia de essentia sunt proprietates et ea non determinat tamen in personis ita scilicet sunt que eas determinet. Contra tamen Gilbertum. | Ego nescio non requiro tamen probabo, nec tamen archangeli nesciunt secula non tenent: apostoli non sciunt, Christus non interrogavit; filius ipse non dedit testatur ergo dolor declarat. De hiis que reperiuntur

Distinctio 34

Preterea sciendum quod potentia sapientia bonitas et si tribus personis pertinere conveniat, quia sunt secundum divinam essentiam tamen frequenter tamen ista distincte ad personas referre solet, | ut patri potentiam, | filio sapientiam, spiritui sancto attribuatur bonitas.

Distinctio 35

Scientia dei cum sit una et simplex tamen propter diversos effectus diversa sortitur nomina, | dicitur enim scientia, providentia, dispositio, predestinatio. | Et est scientia sive providentia de futuris tam de bonis quam de malis. Dispositio vero de faciendis. Predestinatio de hominibus salvandis et de bonis quibus et hic liberantur et in futuro coronabuntur. | Providentia autem est gubernandorum que utique eodem videtur accipi quo dispositio. Hic quaeritur(?) an potuit scientia vel prescientia aliquorum potuit esse in deo | si nulla fuisset futura. Videtur quod sic quia si non esset | nec scientia esset quod idem est in deo scientia et prescientia. Et ad quod dicimus hic non. | Prescientia et prescientia complectitur, et scientiam despicit et relatione ad futura dicitur. Et in quo dicitur si nulla essent futura non esset in deo prescientia, si ita intelligis, id est non esset in deo scientia quia prescit futura, falsa est. Si autem intelligis, id est nulla scientia prescientia vera est | nam si nichil unquam futurum fuisset tamen in deo scientia esset tam de temporalibus quam eternis. Beatus Augustinus sed in visibilia antequam fierent et erant et non erant, | erant in dei scientia, | non erant in natura. Unde Ecclesiasticus dicit quod factum est in ipso vita erat.

Distinctio 36

Solet etiam queri cum idem sit scientia dei et essentia, | an omnia sint in dei natura divina quia non | Si enim hoc diceretur intelligerentur esse eiusdem cum eo ut ne iudeo(?) crederetur esse essentiam quod est divina essentia. Sicut Augustinus. Electas(?) sed apud semetipsum non in natura sua sed in prescientia sua. Post predicta queritur cum omnia dicantur esse in deo prescientiam an quedam mala esse in deo. | Sane quibus in scientiis mala esse ideo concedat. | Ideo sic nobis fit pravitate sensibilium distinguendum est. | Sunt enim quedam tamen esse vel preterita vel futura esse | ita quod nec ea approbat nec sibi placent | sed quod de substantiam dicitur(?) non noscit vos. Ea non tamen ideo esse dicuntur quorum auctor est sed bona quorum et origo est et in ipsa sunt.

Et quia dictum est superius quod omnia dicuntur esse in deo, addendum videtur quibus modis dicatur esse in rebus. | Est igitur deus potentialiter presentialiter et essentialiter in omnibus rebus generaliter, | sed in sanctis specialiter per inhabitantem gratiam. Unde Augustinus: licet deus qui ubique est omnibus rebus insit potentia, presentia, substantia tamen familiari modo dicitur esse per gratiam illis qui misericordiam operum dei accipiunt et fidelius complectantur. | Inhabitat ergo deus quosdam nondum cognoscentes eum velud parvulos sacratos templum dei effectos. | Est ergo in Christo excellentiori modo | quia non per adoptionem sed unione in ea cum plenitudo divinitatis habitat corporaliter. Solet etiam queri cum ubique sit deus quod non sordibus inquinetur. Sed quomodo hoc sit frivolum quere cum ipsum creato et solis radius manifeste probatur. Augustinus: divina essentia nec propria simplicitate dividi nec propria puritate maculari nec propria immensitate ullo complecti potest. | Cumque divina natura sit in omni loco et in omni tempore non tamen movetur per loca et tempora, quod solum creature est. | Augustinus: deus omnipotens incommutabili eternitate voluntate virtute. Hoc idem est movet per tempora creaturam spiritualem | per tempus autem et locum creaturam corporalem, non tamen eius secundum quod deus est tempore locis non movetur. | Per tempus autem movetur spiritus in mutationibus vel affectionibus qualitates variari | per locum autem mutari quod locale est: quod duobus modis contingit: dicitur enim locale sive circumscriptibile aliquid si in sua dimensione sui faciat circumscriptam distantiam dimensionum capaces longitudinis ac latitudinis altitudinis quod corpus. | Dicitur etiam locale quod loco terminatur, id est ita est alicubi quod non est ubique quod est angelus conveniunt. Unde Beda: angelus circumscriptus est | similiter et spiritus circumscriptus est

sit que currit angeli quoscumque mitta-
Item non moueat quod cottidie deus scripsit
esse in cathalogo in quibus autem non erat quod ille
non erat | Propter hoc cum ipse non sit: sed tamen
cathalogo incipientes esse uel desinentes
mutantur **Distinctio 38**

38 Nunt repetentes superiora quaeramus
si scientia dei | prescientia | prouidentia sit
causa futurorum | quod magis videtur quia impossibile
est euenire que prescita sunt **Unde etiam dicit**
Augustinus super Genesim non quia sunt ideo nouit sed
ideo sunt quia nouit | Bonum si sit et dicitur
et malorum causa scientia dei esse videtur cum
et ea sciret augustinus sicut **Ad quod dicimus**
dei scientiam non esse causam futurorum tamen
necesse est prescita euenire verum tamen prescientia
dei causa est rerum sine qua non fiunt
si tamen scientiam ad notitiam referamus | Si uero
nomine scientie includitur est beneplacitum | tunc
recte sit dei causa rerum eorum que deus facit: hoc
modo accipit **Augustinus** forte dicens | ideo sunt
quia nouit et hoc sensu admittamus eo quod
debemus tamen ibi ait **Augustinus** Omnia que deus facit
prescivit | Mala autem prescivit sola notitia
non beneplacito auctoris | Neque est res futuras
causa sunt dei prescientie: licet non essent futura
nisi prescirentur **Alia enim operatur** procedit
scientia creatoris et creati causa creatura est
in creati | Cum autem dicitur Origenes Ea res
sunt Ideo deus nouit eas quia ibi dicitur causam
sine qua non. Ad hoc autem quod supra dictum est
prescientiam dei falli non posse | solet aliquibus
sic opponi | aut aliter potest fieri quam deus prescivit
aut non aliter | Si non aliter ergo necessario cuncta
eueniunt | Si non aliter: potest ergo prescientia dei
mutari | Ad quod dicimus quod hoc est duplex si deus
providet hoc necessario eueniet et omnibus coniuncta
est vera: divisim falsa | Item solet queri utrum
scientia dei possit augeri uel minui quod ita
probare videtur | quia possit facere quod numquam
facturus est et id si faceret sciret | et si non
faceret quod facturus est id nesciret | Dicendum
autem quod scientia augeri non potest uel minui | cum
non sit dei aliud esse quam sapere: scientia tamen
augeri possunt minui | Cur autem deum
augeretur uel minueretur scientia dei si inciperet
aliquid scire uel nescire quod impossibile est

Distinctio quadragesima

Predestinatio autem ut ait **Augustinus** est gratie
preparatio sine qua prescientia esse non potest
hoc est saluandorum tamen id est electorum | prescientia
non sine predestinatione est dampnandorum et
dicitur reproborum predestinatorum | Nullus videtur
dampnari ut reproborum aliquis posse saluari

Unde Augustinus in Apostolo inquit Ubi dicitur
Tene quod habes ne alius accipiat coronam
tuam Si alia non acceptura nisi ille
perdiderit certus est electorum numerus | Ad hoc
autem obiciunt quidam: posset deus apponere
gratiam quibus non apposuit | et posset sub-
trahere quibus non subtraxit | posset ergo sal-
uari reprobi | et dampnari predestinati | Sed hec
locutiones secundum compositionem sensum et di-
uisionem recipiunt | Nam intelligentia
propositionis sed non potest quis saluari si
predestinatus est | facit ut non possit esse falsum
quod predicantur | Si non supponitur intelligatur impo-
ssibilitas non admittitur | Predestinationis
effectus est illa gratia qua in presenti iustificatur
atque adiute vincendo et desinendo peccandi
adimiamur et illa gratia qua in futuro beatifi-
cabimur | Itaque reprobatio similiter duo continet
quorum alterum deus prescit et non preparat in ini-
quitate alterum prescit et preparat scilicet eternam
penam **Unde Augustinus super regulam in genesi** tenendum
est peccatores in peccatis prescitos esse non preparatos
| penam autem preparatam | Preparauit autem deus
ut idem ait in prescientia sua quibus valuit
bona sua | Est ergo predestinationis effectus
est gratie appositio | Ita reprobationis materia
videtur esse obduratio ut obdurat deus ut
ait Augustinus impertiendo malitiam | sed non
impartiendo gratiam: sed ut digni sunt
denique mutuo dei nullum est meritum nec
gratia eligere si non gratis datur | Iudica-
tionibus non meritis inuenimus **Unde Augustinus**
videtur quod precedit in peccatis quo cumque meritum non du-
sit iustificati digni efficiantur iustifi-
catione | Sed dicimus hoc cum retractasse
quod si non retractauit | dicimus quod intelligit
de occultissimis meritis | Dicendum tamen quod
predestinatio prescientia electorum reprobatio abeterno
tamen sunt: misericordia iustificatio obduratio in
duratio operis tamen: dilectio non et odium
nunc ab eterno nec operis sequitur | Preterea
sciendum quod non sed predestinatio est causa boni
ita reprobatio est causa mali ut fiat
prescientia cum est causa standi | Neutrum autem
causa labendi | Ita non prescientia dei tamen
defuturus est | Ex quo ea futura esse de-
sinunt et deus ea prescire desinit quod non
ad effectum scientie dei pertinet sed potius ad de-
fectum et mutationem rerum de quo est Multa
que prescivit olim quando non prescit | Que
tamen cum unde scientie finissime credendum
est | Ad hoc tamen si obiciatur | si aliquas scivit

et sciet non cum fuerit quod non sciet
tempus nascituri et antichristi venire. Sed
dicimus quod mutatione temporum scientia dei certa
habet [illegible] cognita [illegible] ubi sed ipsi
apparuit. Eadem enim fides antiquorum
quibus maxime habita variis locutionibus
pro mutatione temporum pronunciabatur. Sicut
cuius ipsi venturum nos venisse confitemur
eadem fides est eorum. Tempora enim ut
ait Augustinus variata sunt et ideo verba mutata
non fides et antequam crearetur mundus sciebat
deus quod esset creandus. Postquam creatus
est scit eum creatum nec tamen est scientia diversa
sed omnino eadem creandi creatione Distinctio 42

Omnipotentia dei tria duo considerantur
scilicet quod omnia facit que vult: et nichil patitur
quod non vult. Sed cum deus non possit peccare
nec mori nec falli, nec multa fieri que [illegible]
[illegible] quod non potest. Quare ergo Augustinus
dicit huiusmodi defectibus subiecti posse minime
docet omnipotens. Ceterum dicit Augustinus omnipotens
est non quod possit omnia facere sed quia potest
facere quidquid vult. Caveat autem qualiter id
intelligas. Si enim dixeris potest quidquid vult se
posse facere, sic nos angeli et quilibet
bonorum diceretur omnipotens. Cum nichil velit
facere nisi quod facit ut posse nisi
quod potest. Dicit ergo soli deo convenit quod
potest facere quidquid vult fieri, utique vel per se
ut creare celum et terram vel per creaturam
ut bona opera ambulare comedere et artificialia
quod nemo facere potuit vel
potuit. Credendum est etiam autem deum plura
posse quam velle. Unde Augustinus Erit dum
clarissima sapientie luce videbitur quod nunc
piorum fides est quam immutabilis sit
dei voluntas quod multa possit et non vult.
Nichil autem quod non possit velit. Sed
quidam dei potentiam ad mensuram arctare
conantur dicentes deum non aliquid posse
nisi quod facit, sic non deus non potest
facere nisi quod bonum est et iustum est fieri.
Non est autem iustum et bonum fieri ab eo
nisi quod facit. Non ergo potest facere nisi quod facit.
Sane multiplicia sunt hec: si enim sic
intelligatur non potest deus facere nisi quod
bonum et iustum est fieri, id est nisi id quod
si fieret iustitie eius et bonitati conveniret
verum est. Sed si ita intelligatur non potest
facere nisi quod facit quod utique iustitie
et bonitati eius conveniunt falsum est. Dicta
enim quedam communiter intellecta non sunt
simpliciter ut falsa Distinctio 44

Nunc id restat disserendum utrum
aliquid deus possit melius facere quam
facit. Valet enim quidam dicere quod non
quia si posset et non faceret invidus esset. Sed Augustinus
Augustinus de filio dei. Si deus equalem sibi
generare voluit et potuit invidus fuit.
Sed non valet quod dicitur. Filius deo quia filium genuit
de sua substantia. Aliam non non. Ideoque illa meliorem
facere potuit Augustinus. Talem potuit
deus hominem fecisse qui nec peccare posset
nec vellet. Item queritur utrum melius eo
quam fecit potuit ea facere quam fecit.
Si modo comparemus ad suam opificem
referatur melior esse non potest. Non enim
potest melius facere aliquid quam fecit. Unde
enim Augustinus quod fuit aliquid modo intelligebatur
tamen possibilibus deo. Sed nullus nec minus
sic sapiens quemvis. Preterea queri
solet utrum deus possit semper omne quod olim
potuit. Quod quibusdam non videtur dicentibus:
potuit deus incarnari, mori, resurgere
et huiusmodi que modo non potest. Ad quod dicimus
quod non est privata potentia incarnandi
moriendi et resurgendi. Licet modo non possit
incarnari mori et resurgere. Sicut enim
olim potuit incarnari ita potest modo
incarnatus esse in quo ostenditur potentia
nostra. Illa enim verba diversorum temporum
diversis temporibus prolata et diversis ad
nostra adiuncta eundem faciunt sensum ut
loquentes dicimus. Iste sunt hodie legentes
et diximus iste sunt legisse vel lectum
fuit heri lege. Ubi unius rei nostra
potentia Distinctio 45

Licet unum sit deo velle quod esse non tamen
est eodem deo esse omnia quod vult sed licet
unum sit deo esse quod scire: non tamen dicimus deo esse
que scit. Cum enim volens deus vel sciens
dicitur. Sic deo scire et esse dicitur. Ideo
aut additur alia: et dicimus deus vult vel scit
alia essentia quidem divina predicatur non
simpliciter et absolute sed ita ut voluntati
et scientie quod ipsa et omnia subiecta intelligantur.
Hec itaque voluntas causa est omnium que
naturaliter fiunt que nulla precedenti causa
que essentia est. Ideoque causa primus
quaerenda est. Qui enim causam primus
querit. Cum nichil maius ea sit. Hic
enim non est [struck] inveniendum. Quod
voluntas dei duobus modis accipitur.
Quia dei voluntas nec ipse dicitur quod ipsa est
et unius essentia est. Et hec appellatur
beneplacitum dei seu dispositio dei aliqua
non precepta prohibita consilium unde permissio

Et operatio permissio prohibitio. Voluntas dei vocantur que signa sunt divine voluntatis. Sed beneplacitum eius eternum est, signum vero beneplaciti eius non. Et comprobatur rerum effectibus beneplacitum, quia fit cum omne quod beneplacitum vult fieri, et omne quod non vult fieri nequaquam fit. Non autem est ita de signo, quia precipit deus multis ea que non faciunt, et prohibet que non cavent, et consulit quod non implent. Ex precepto dei atque consilio potest accipi voluntas ut ibi: Fiat voluntas tua sicut in celo et in terra. Et ibi: Qui facit voluntatem patris mei qui in celis est, ipse meus frater et soror. Permissio quoque et operatio dei voluntas appellantur. Augustinus: Non fit aliquid nisi omnipotens velit, vel sinendo ut fiat vel ipse faciendo. Queritur utrum omnia mala que fiunt fiant dei voluntate. Super hoc diversi diversa senserunt. Alii enim dicunt quod deus vult mala esse vel fieri, nec tamen vult mala. Si enim inquiunt mala non fieri vellet, nullo modo fierent, alias omnipotens non esset. Alii vero dicunt deum nolle mala fieri, nec velle non fieri, sed tantum non velle fieri, ut non arceat, sed per [illegible] malorum iudicaret. Magna ergo ut dicit Augustinus opera domini exquisita in omnes voluntates eius, ut miro et ineffabili modo non fiat preter eius voluntatem, id est permissionem, quod etiam fit contra eius voluntatem, quia non fieret nisi sineret, nec sineret bonus fieri mala, nisi omnipotens et de malo posset facere ~~malum~~ bonum. Distinctio [illegible]

Sciendum quod aliquando est mala voluntas hominis idem volentis quod deus vult fieri, et aliquando est bona voluntas que aliud voluit quam deus, ut cum bona est voluntas hominis. Sed attende quid congruat cuique velle, et quo fine. In passione namque Christi Iudei mala voluntate volebant quoddam quod deus bona voluntate voluit, ut Christus moreretur, sed volebant ad aliud quam deus voluit, scilicet attendentes primum quod fuit mala actio et peccatum, ex quo voluntas quod quis? solet. Utrum viris sanctis placere debuit quod Christus acciderit? Debuit placere in virtute redemptionis, sed non in iniquitate iniquitatis. Passionem vero Christi possumus velle et nolle utraque bona voluntate, sicut recte nobis proponamus finem. Cui cum placuit Pauli passio quod eam [illegible] cum audiret? perficere? Christum? decrevit, bona videtur habuisse voluntate quam voluit eum quia cupiebat dissolvi et esse cum Christo. Illi autem voluit effugere eum manus iniquorum quorum passionem [illegible] et ille ~~bonum~~ bona habuit voluntate

Incipit 2a liber de creatione

Creatorem rerum insinuans scriptura ostendit deum esse creatorem, cum dicit: In principio creavit deus celum et terram. His verbis Moyses elidit errorem quorundam plura ponentium fuisse principia sine principio. Plato namque tria initia constituit: deum scilicet et exemplar et materiam, et deum quidem artificem non creatorem. Aristoteles vero duo principia dixit scilicet materiam et speciem, et tertium operatorium dixit.

Fecit autem deus rationalem creaturam que summum bonum intelligeret, et intelligendo amaret, et amando possideret, ac possidendo frueretur. Eamque hoc modo distinxit ut pars in sui puritate permaneret, pars corpori iungeretur. Quia ergo ut dicit Augustinus bonus est deus summe et iustus summe, bonum summum et si queritur ad quid creata sit rationalis creatura, respondetur ad laudandum deum et ad serviendum ei et ad perfruendum eo, in quibus proficit ipsa creatura, non deus. Et sicut factus est homo ut deo serviret, Ita mundus factus est propter hominem. Omnia ergo nostra sunt ut ait Apostolus. Emperio? quidem dominus? perfruendum [illegible] equalia [illegible] ad conveniendum [illegible] quod nobis ad fruendum fiat. De homine vero in scriptura reperitur quod factus sit propter reparationem angelice ruine. Et non ita intelligendum est quasi non fuisset homo si non peccasset angelus, sed quia inter alias causas principales hec etiam non nulla extitit. Solet etiam queri cum maioris dignitatis esse videatur anima si absque corpore permansisset, cur unita sit corpori. Sed potest dici quia deus voluit et voluntatis eius causa querenda non est. Secundo autem dici potest ut sciret homo quod si potuit deus tam dispares naturas corporis et anime in federationem unam et amicitiam tantam coniungere, nequaquam ei impossibile fuerit rationalis creature humilitatem ad sue glorie participationem sublimare. Adeo etiam unite sunt anime corporibus ut in eis duo summitates maiorem mereantur coronam. Distinctio 2a

Spiritualis creatura in prima conditione sua cum summitatibus fuit formata et cum illa que per gratiam amore et compositione ad creatorem suum acceptum erat forma non habuit. Unde qui solet dici in celo empireo fuit angelus creatus ut sancti sunt quod ut legitur in ysaia: dixit lucifer ascendam in celum, sed ibi celum vocat dei celsitudinem. Nunc considerandum est [illegible]

quales facti fuerint. Et quatuor quidem
angelis attributa videntur in initio
sue conditionis scilicet essentia simplex et discretio
personalis, et per naturam naturaliter insita
intelligentia memoria voluntas sive di-
lectio, liberum quoque arbitrium. Hic quaerendum
dignum est utrum angeli in spirituali essentia et
sapientia boni et libertate arbitrii que
omnibus inerant aequales fuerint. Ille
quoque essentie tenuitate differentes, conditionis
dignitate et differentiam sapientie perspicacitate
atque differentie arbitrii qualitate extitisse
intelliguntur. Sicut qui tunc personalia bona a-
liorum excellebat ipsi etiam post premia
gloriae eminentiores essent. Et potest differentia
ingenii et subtilitas naturae infirmitatem
non adducit. In angelis quippe sapientia cogitatio ig-
norantiam non ingerit, sicut libertas in ceteris
nullam arbitrio necessitatem voluntas imponit.
Et quia spiritus erant et indissolubiles et im-
mortales erant: quod omnibus et aequale erat.
Illud quoque investigatione dignum videtur
utrum boni an mali angeli sint creati per-
ita nonnulli enim quosdam angelos contendunt
creatos esse malos ut fuisse mortem in
creatione et lapsum, et non libero arbitrio ma-
litia declinasse. Et hoc obviat illis non
enim potuit creator optimus auctor mali
esse. Legitur igitur angelos bonos creatos esse
et post creationem quosdam cecidisse a bono
qui fuissent si perstitissent perstitissent.
Hic quidem solet quaeri quamdiu steterunt
ante casum vel confirmationem. Erat autem in eis
naturalis cognitio triplex qua sciebant quod facti
erant, et a quo et ad quid et habebant
boni et mali notitiam intelligentes quid
appetendum vel respuendum eis foret. Distinctio 4a

Post hec queritur utrum beatos et perfectos
creavit deus angelos. Ad cuius rei
inditio dicendum quid perfectum et quot modis perfectum secundum tempus
et secundum naturam et universaliter. Secundum tempus
perfectum est quod habet quicquid convenit sibi tempore
suo. Et sic non angeli erant perfecti ante
confirmationem vel lapsum. Secundum naturam perfectum est
quod habet quicquid exigit vel ad glorifi-
cationem. Universaliter et summe perfectum est cui
nihil umquam deest et a quo omnia pro-
veniunt bona. Si autem queritur utrum post
creationem quicquid alicui collatum sit per quod
confirmati sunt. Dicimus quod eis collata est
gratia cooperans qua ad diligendum deum perfecte
et obediendum iuvarentur. Malis non aliis
non est data culpa eorum fuit, quia stare
possent noluerunt quamquam gratia apponeretur.
Hic queritur utrum quam beatitudinem aliquando
meruerunt. Quibusdam placet quod eam
meruerunt per gratiam quam in confirmatione
perceperunt similiter. Unde in eis et primum fu-
isse dicunt ut nullum precessisse primum tempore
secundum causam. Aliis autem videtur tunc eis gratiam
non fuisse collatam ad merendum sed ad bene vivendum.
Mihi autem tunc in primum accepit eos obsequia
nunc nobis exhibita quod dei obedientia
et reverentia mereri debuerunt et ita primum
precessisse meritum. Et hoc mihi placet fateor. Distinctio 6

Praeterea sciri oportet quod sicut de maioribus
et de minoribus quidam perstiterunt
ita de utroque gradu corruerunt inter quos
fuit unus omnibus excellentior qui plus deo
esse voluit non per iniquitatem sed per equalitatem
potentie et tante superbie nimis de celo e-
iectus eiectus est in istum caliginosum aerem
cum omnibus complicibus suis compartibus. Qui eis
quasi carcer deputatus est usque ad tempus
iudicii. Tunc autem detrudetur in barathrum
inferni. Quamdiu durat iudicium angeli
angelis, homines hominibus, demones demonibus
prefuit, sed in futuro omnis evacuabitur dum placa
ut docet apostolus. Sicut enim hominibus modo
sunt maiores vel minores prelationes alias
maiores vel minores. Quidam enim unius
provincie, alii unius hominis, aliqui unius vitii
presunt. Unde dicitur spiritus superbie spiritus luxurie
et huiusmodi quia de vitiis illis magis convenit
homines temptare aliquo nominatur. Unde est
quod Mammona demonis divicie nuncupatur.
Solet autem queri utrum demones in isto caliginoso
aere sint an aliqui iam sint in inferno. Quod
in infernum cotidie aliquis descendat demo-
num verisimile est, et quod illic aliqui sint
alternatim forte vicibus non procul est a vero.
Deluctis autem quidam opinatur quod ibi reli-
gati sint a deo tunc quo temptavit Christum
in deserto vel in passione et vincitur alios
Christum putant primum hominem temptasse et
vicisse. Alii autem putant quod quocumque credit
ipsi causa sui magnitudinis illum fuisse
dimersum. Et sive in inferno dimissus sit
sive non credibile est cum nec hic facultatem
accedendi ad nos: qua habuit tunc antiquitus in
quos fraudulenter ac violenter operabatur. Et
adeo quidem forte nunc solvendum, quia tunc dubitari
potestas adeo temptandi homines. Quoniam a sanctis
iuste et pudice vincentibus vincuntur potestas
eorum alios temptandi vincitur adimitur. Origenes
Puto sane quia sancti pugnantes adversus potestates
incentores et vincentes minuunt exercitum
ipsum demonum velud qua plurimos eorum in-
terimat nec ultra potestas sit spiritui qui ab aliquo
sancto caste et pudice vincitur. Victa est

impugnare unum aliquem hominem. Hic autem quidam
putant intelligendum tantum de illo vitio quo
superatus est. Boni angeli ita sunt confirmati
sunt per gratiam quod peccare nequeant. Mali
vero per maliciam ita obstinati sunt quod bene velle
non valent. Etiam si bonum sit quod aliquando
volunt et tamen utrique habent liberum arbitrium
ut tradit ysidorus. Triplici acumine in-
telligentie vigent demones scilicet subtilitate
nature experientia temporum superiorum spiri-
tuum. quorum scientia et virtute malefice artes
exercentur. Ut patet cum incantatores dicendi sunt
quod magi pharaonis ranas et serpentes fece-
runt. Non tamen ipsi eas creaverunt sed per subti-
litatem sui spiritus et corporis semina istarum
rerum nobis occulta noverunt et ea
per congruas operationes latenter spargunt atque
ita gignendarum rerum et accelerandarum
incrementorum prebent occasiones. Solet
etiam queri utrum angeli corporei sint. Quod quidam
putant. Unde Augustinus demones aerea ani-
malia quia corporum aereorum natura vigent
nec per mortem dissolvuntur. quia prevalet in eis
elementum aptius ad faciendum quam ad pa-
tiendum. Ad patiendum enim humor et humus
ad faciendum aer et ignis aptitudinem
prebet. Hec autem Augustinus. Alii dixisse
asserunt non ita sentiendo sed opinionem referendo.
Quod demones in homines intrant atque ex
pelli vulgi abeunt operantur ewangelium manifeste
declarat. Sed utrum sint substantialiter an tantum per
mali effectum dicantur ingressi non adeo per-
spicuum est. Dicit Bernardus ait de-
mones reliqua operantur ordinatum non
subintrabit illabi ait. Sed cor actu implet
ut ait Beda. non quasi ingrediens in eum aditum
cordis invenit sed callida malicie decep-
tione atque in effectum trahit.

Dionysius tres ordines angelorum ternos
ternos in singulis ponens. Sunt enim tres
superiores: tres medii: tres inferiores. Su-
periores sunt seraphym cherubim: troni.
Medii dominationes: principatus potestates. In-
feriores virtutes archangeli angeli. Dicitur autem
ordo angelorum: multitudo celestium spirituum
qui inter se aliquo munere gratie similantur sicut
et in naturalium datorum munere conveniunt. Cum
omnia dona gratie superiores ordines per-
fectius perceperint tamen ex precipuis sortiti sunt
vocabula. Assignatur quia excellentia ordinum
sive excellentia donorum. Et sicut Gregorius ait in a-
lia dona omnibus sunt communia: sed cum ardet caritate
et scientia plenus sit. Sed superiores aliquid excelle-
ntius ipsa accipiunt. Aliqui noscunt Gregorius
in illa summa civitate quisque ordo eius
rei censetur nomine quam plenius accepit in munere.

Nec noverunt quisque ordo ab omni re quam
plenius aliquid accepit sed ab aliqua re quam
accepit. Iam nunc inquirere restat utrum
isti ordines ab initio creature quorumdam ita distincti
sint. Et dicitur quod non quia non habebant dona: sed
scriptura dicit de singulis ordinibus cecidisse non
quod fuissent in ordinibus et postea corruerunt
sed quia si perstitissent eorum aliqui in singulis
ordinibus fuissent. Preterea quod dicuntur operari utrum
omnes angeli eorumdem ordinis equales sunt
quod ita esse quibusdam placuit. Sed non hoc inde
probabile quia lucifer qui fuit de collegio
superiorum omnibus est dignior extitit. Unde
quod decimus ordo legitur ab hominibus restauran-
dus: sed tamen non fuit nisi novem ordines
nec plures fuissent etiam si aliqui cecidissent
persistissent. Movet lectores: quia scriptura
dicit decimum ordinem complendum ex hominibus
cum excellentissimus deus fore accipit sit de hominibus
restaurabit: quod de angelis lapsis est quantitas
corruerunt. Unde possit fieri decimus
ordo: non tamen minus salvaretur homo etsi
angeli non cecidissent: non enim minus numerus
eorum qui ceciderunt sed eorum qui permanserunt
homines ad beatitudinem admittet. Quidam
tamen putant quod homines reparantur minus numerus
angelorum qui ceciderunt. Distinctio x d x

Hoc investigandum est utrum omnes illi ce-
lestes spiritus ad exteriora nuntianda
mittantur. Quidam putant aliquos esse
qui foras pro officiis exeunt. Alios qui
semper intus assistunt. Quidam autem asserunt
omnes angelos mitti. Hic queritur si omnes mittuntur
quare unus tamen inferior ordo angelorum
nomine censetur. Ad quod quidam dicunt omnes
quidam mitti: sed alios frequenter et quasi ex officio
sibi iniuncto qui proprie angeli vel archangeli
nominantur. Alios non raro nisi causa
ex que dispensatione abscondita. Unum tamen
angelorum ministerium suscipiunt et nomine
assumunt. Cum autem omnes assumunt dicitur
quod superna agmina rarissime ad exteriora
procedunt neque tamen ab intimis recedunt
sed dei puritati semper assistunt. Distinctio xi d xi

Illud quoque sciendum quod unusquisque homo habet unum
bonum angelum sed ad custodiam deputatum
et unum malum ad exercitium. Sed credendum est
unum eundemque angelum bonum vel malum
pluribus hominibus deputari ad custodiam vel ad
exercitium sive eodem tempore sive diversis. Adeo
autem diversis eodem tempore vel diversis. Quia
videtur quibusdam quod ab hominibus qui sunt
simul in aliquo tempore singuli singulos angelos
habere possint bonos vel malos. Quia licet
maior sit numerus hominum comparatus simul
unum omnibus qui fuerunt et sunt et futuri sunt

qua angelorum, tamen quia homines de eis dubitantibus
hominibus succedunt: et ideo magis simul sunt
angeli vero simul omnes sunt. / Ceterum sive ita
sit sive non, dubitandum non est unumquemque
habere angelum sibi deputatum; sive plures
simul destinati sint sive uni singulatim. / Et
angeli boni in ministeriis proficiant quibusdam
videtur, eo quod quotidie hominum utilitati
serviunt. / Quibusdam videtur etiam quod in
premio proficiant. / Alii autem dicunt quod in di-
gnitate, dilectione atque notitia non profece-
runt, ut perfectum sit. / Profecerunt tamen in
scientia rerum exteriorum in progressu temporis et in car-
nationis et huiusmodi. Et ita dicunt eos
profecisse in merito. / Sed utrum (?) … adimplemen-
torum. / Probabilius non videtur quod angeli
usque ad iudicium in scientia et aliis proficiant.
Quod autem Gregorius videtur dicere quod ea sciant
angeli accipiendum hoc est de his quorum
cognitio … faciat cognitorem. / Secundum
autem quod illis angelis qui maioris dignitatis
sunt / et per quorum ministerium ubi incarnationis mi-
steria nuntiata sunt: ipsa misteria a principio cog-
nita fuisse asserit ut potiore familiaritate
et merito; illis vero qui minoris dignitatis sunt
incognita extitisse usque impleta sunt
et per ecclesiam predicata, et tunc ab omnibus
angelis fuerunt perfecte cognita. Distinctio xii

Aliqui sanctorum patrum tradiderunt omnia
simul in materia et in forma fuisse
creata, quod Augustinus sensisse videtur. / Alii
vero hoc magis probant: ut primum materia
rudis et informis, quatuor elementorum
commixtione atque confusione tenebris creata
sit; et postmodum per intervalla sex dierum
ex illa materia rerum corporalium genera sint
formata per species suas quod esse scripture
Genesis magis congruere videtur. / Illam quidem
materiam quatuor elementorum nomine terre
Moyses appellavit; eandem vocavit etiam
abyssum. / Dicta est etiam aqua super quam
spiritus domini ferebatur. / Materia illa
materia dicitur informis non quia nullam
omnino formam habuit; / non enim aliquid
corporeum tale extitisse potest, sed ideo quia in confu-
sione et permixtione quadam subsistens
nondum pulcram et distinctam acce-
perat formam qualem nunc cernimus.
Creata est ubi nunc moles illa rerum omnium
subsistit; quia creata est et quantum in altum
porrigebatur. / Ad quod nihil tenue asse-
rentes: dicimus quod illud enim adeo profecisse videtur
ubi nunc formata subsistit. / Creata tamen

hoc elementum in uno eodem loco medio sub-
sistens ceteris in una confusione permixtis
existens tanquam in modum nebule tum dar-
ita involutum erat ut apparere non posset
quod fuit. / Illa vero tamen in una permixtione
confusa tanquam suspensa eo usque in altum
porrigebantur quousque nunc summitas
corporee non pertingit. / Et sicut quibusdam
videtur ultra locum firmamenti extendebatur
illa moles quod in inferiori parte spissior atque
grossior erat, quamvis rarior ut ait Alc-
win (?) superius. / Hoc verbis omnia disponendo
hoc in materia et formam sub quatuor elementorum
eam de nihilo creando / Tandem per sex
dierum varias distinxit creaturas. / Certo ex
primordialibus seminibus rerum ne semper
ne peccant in forma. Distinctio 13ma 13

Prima distinctionis opera facta fuit formatio
lucis, quam corpoream lucidam fuisse intelligitur
velud nubes lucida; que non de nihilo
sed de preiacenti materia facta est. / Ubi autem
queritur ubi facta est lux illa, cum abyssus
omnem terre altitudinem tegeret, dici potest
in illis partibus facta quas nunc illustrat
sol diurna luce: nec mirum in aquis lucere
posse lucem, cum etiam nautarum operatione
superius illustratur qui … missum
ex ore oleo aquas sibi illustrent que
multo rariores fuerunt in principio quam modo
sunt. / Quia nondum fuerant congregate in uno
loco. Lux ergo illa vicem et locum solis
tenebat que motu suo circumagitata
noctemque diemque discernebat. / Non quod mane
primum dierum non habuit quia luce apparente
mox super terram plenus dies extitit quod
non ab aurora sed a plena luce inchoavit
et mane sequentis diei copulatum est. / Se-
quentes autem dies mane habuerunt et
vesperam quorum quisque a suo mane in
vesperam … usque ad alterius diei mane ex-
tendens usque … distenditur
tendebatur. / Hoc est naturalis dies distentus
dierum ut computetur dies a mane usque
ad mane. / Usque non … ita est
ut dies computetur a vespere in vesperam et
adiungatur dies in computatione precedenti
nocti: cum mox naturalem ordinem precedens
dies sequenti nocti adiungi deberet. / Quia
homo a luce per peccatum cecidit in tenebras
ignorantie et peccatorum. / et deinde per Christum
de tenebris ad lucem redijt. / Solet
autem queri quare factus est sol si lux
illa faciendo diei sufficiebat. / Ad quod
dici potest quod lux illa forte superiores
partes illustrabat ad illustrationem inferiorum

solem sicut oportebat / Vel potius ideo
quia sic sole dei fulgur attingens
Si non queritur quid actum sit de illa
luce cum modo non appareat / potest sic dici
aut de ea corpus solis formatum aut in
ea parte celi esse in qua sol est non quod
ipsa sol sit: sed sic ei unitam ut discerni
non valeat. Postea investigandum
est quo accipiendum sit: dixit deus
nec vocaliter ut ait Augustinus nec sono vocis
deus fuit locutus: sed in verbo sibi coeterno
14 Sciendum tamen quod fiat divisio tercia
Firmamentum quod ut ait Beda illius
celi describitur natura in quo fixa sunt sidera
cui supposite sunt aque in aere et in terra
et superposite alie de quibus dicitur / Qui tegis
aquis superiora / in medio quod firmamen-
tum est de aquis esse factum creditur.
Cristallinus enim lapis de aquis est fortis
Quidam non celum quod excedit aeris spatia
ignee nature dicunt asserentes super aerem purum
ignem esse qui dicitur celum: de quo ignee
sidera et luminaria facta esse coniectant quod
Augustinus [illegible] Si queritur quomodo
aque ita fluide super celum
possint consistere de deo scripturam esse me-
minerunt. Qui ligat aquas in nu-
bibus suis: Qui enim infra celum ligat
aquas ad tempus vaporibus nubium retentas
potest et super celum spacium non vaporali
tenuitate: sed glaciali soliditate aquas
suspendere ne labantur. Quales autem et
ad quid condite sint ipse novit qui condidit
Augustinus autem aquas que super celum sunt
dicit vaporaliter ibi: et levissimis sus-
pendi guttis. Si enim potest aqua ut
videmus ad tantas minutias pervenire
ut feratur vaporaliter super aerem aquis
naturaliter leviorem. Cur non credamus esse
super illud levius celum minutioribus
guttis et levioribus immanere vaporibus
Post hec quod solet queri quare non est dictum
sicut in aliorum dierum operibus: vidit deus quod
esset bonum. Ideo fortassis quia binarius
principium est alteritatis et signum divi-
sionis

Tertie diei opus est congregatio aquarum
Eadem die protulit terra herbam virentem
lignumque faciens fructum. Si autem queritur
ubi congregate sint aque que totum texerant
spatium usque ad celum / potuit fieri ut
terra subsidens concavas partes preberet ubi
fluctuantes aquas reciperet. Potest etiam dici

primarias aquas rariores fuisse que sicut
nebula tegebant terras sed congregatione esse
spissatas et ideo facile posse redigi in
unum locum / Et quamvis multa causentur esse maria
et flumina in unum tamen locum dicuntur aquas
aggregatas propter continuationem omnium aquarum que
infra ipsum sunt

Quarta die fuit [illegible] crescente sole
opponitur honores diei noctisque vici-
ssitudines propter dormiendi vigilandique necessitate
sed luna ac sideribus complacuit honores
quibus in nocte operandi necessitas incubuit
et quedam alia sunt que lumine solis non possunt / Sunt
autem dicuntur in signa et tempora et dies et annos
Intelligendum est in signa serenitatis et tempestatis
et in tempora: quia per ea distinguimus quattuor tempora
anni et in distinctionem horarum temporis

Opus quinte diei est formatio piscium
et avium et de eadem materia scilicet aqua
Unde dicitur produxit terra animam viventem iumenta
et reptilia et bestias terre. Opus
sexti diei describitur / Queri solet de vene-
nosis animalibus utrum pro pena hominis
ad vindictam homines creata sint an prius creata
innoxia / Nota peccatis ceperunt / Sane
dici potest quod creata nichil homini nocuissent
si non peccasset. De minutis autem min-
utis animalibus quero est utrum in primis
creata sint / Potest dici quod ea que de corporibus
aliorum et maxime mortuorum nascuntur
cum animalibus creata non fuerunt nisi potentia
causaliter et materialiter / Ea vero que
vel aquis nascuntur vel operibus que terra
seminante orta sunt tunc creata fuisse

Requievisse dicitur deus die septimo
non quia operando lassus: sed quia novam
creaturam facere cessavit cuius materia vel similitudo
non precessit. Usque nunc tamen ut veritas ait
operatur pater et filius ut ad conditi conservatione
et gubernatione non cessat. Cum non septimo
die dicatur deus complevisse opus suum
in quo tamen nichil novi fecisse dicitur nisi forte
dicatur die septimo complevisse opus suum
quia ipsum benedixit et sanctificavit sicut solemus
aliquod opus fecisse cum templum dedicavit
vel complevit id est completum esse et consumma-
tum vidit

Hujus operis qualis homo factus est
investigamus: Augustinus legitur: Faciamus
hominem ad ymaginem et similitudinem nostram
Ex persona patris hoc dicitur ad filium et spiritum sanctum
non ut quidam putant angelis quia dei
et angelorum non est una et eadem ymago
vel similitudo. Factus est ergo homo ad ymaginem

Dei secundum memoriam, intelligentiam et dilectionem; ad similitudinem vero in innocentiam et iustitiam que in mente rationali naturaliter sunt. Vel ymago consideratur in cognitione veritatis, similitudo in amore virtutis. Vel ymago in aliis omnibus, similitudo in essentia, quia in mente immortalis et indissolubilis. Unde dicit Augustinus: Alia similitudo est quam deus immortalem et indissolubilem fecit eam deus. Ymago igitur pertinet ad formam, similitudo ad naturam. Factus est igitur homo ad ymaginem dei, et non patris tantum vel filii vel spiritus sancti, sed totius trinitatis. Dicitur etiam homo esse ymago dei, quia ymago dei in eo est, sicut pictura et tabula cere, similiter et tabula ymago appellatur; ita homo ymago dicitur et ad ymaginem. Filius autem ymago, non ad ymaginem, quia natus non creatus, equalis et nullo dissimilis. Homo creatus est a deo, non genitus, non paritate equalis, sed quadam similitudine accedens ei. Interponit etiam quandam proprietatem hominis que hoc indicat, quia est erecta statura: sicut humanum corpus anime rationali congruit.

Omnis autem anima facta de nichilo. Cum dicitur inspiravit in faciem eius spiraculum vite, creavit autem deus animam non de materia aliqua corporali vel spirituali, sed de nichilo. Dubitavit cum quibusdam hereticis deum de sua substantia animam creasse, ubi scriptura commemorat inspirasse: quibus dicitur inspiravit vel insufflavit, dum flat non minuitur, homo vel spiritus ad se flatum emittit. Sed flavit, id est flatum hominis, scilicet animam fecit. Sed utrum anima cum corpore creata sit, ut doctores scripture, questio est. Augustinus cum tradit animam cum angelis sine corpore fuisse creatam, postea non ad corpus accessisse, nec ea compulsa est incorporari, sed natura illud voluit. Alii non dicunt animam primi hominis in corpore fuisse creatam. Sed quod quidam de anima primi hominis estimant, de aliis etiam sentiunt. Creatur quando infunditur, et infundendo creavit. Solet etiam queri utrum deus hominem in virili etate repente fecit. Augustinus dicit quod sic: et sicut primordiales non infructuosas causas habuerunt, aut ita formatum tulit deus, ut scriptura docet, et posuit in paradiso voluptatis, id est deliciarum, quia homo extra paradisum creatus sit, quod ideo factum dicitur quia non erat deo propria natura, ut non nature sed gratie dei ascribatur.

Tres autem generales de paradiso sententie sunt: una eorum qui corporaliter intelligi volunt, alia eorum qui spiritualiter tantum, tertia eorum qui utroque modo paradisum accipiunt. Tertiam michi placere fateor, ut homo in paradiso corporali sit positus, qui est locus amenissimus fructuosis arboribus magnis et fonte magno fecundus. Qui est, ut antiqua translatio dicit, ad orientem. Unde voluit deus in orientali parte esse paradisum, longo interiacente spacio vel maris vel terre a regionibus quas incolunt homines secretum, et in alto situm usque ad lunarem circulum pertingentem. Unde nec aque diluvii illuc pervenerunt.

In paradiso autem ligna diversi generis, inter que erat unum quod vocatum est lignum vite, aliud vero lignum scientie boni et mali. Lignum autem vite dictum est quod divinitus accepit hanc vim ut qui ex eius fructu comedit corpus eius stabili et perpetua soliditate firmaret, ut etiam in senilitatem nec defectus laberetur. Lignum scientie boni et mali non ante hoc nomen accepit, sed ab occasione rei postea secute. Arbor enim illa non erat mala, sed scientie boni et mali ideo dicta est quia post prohibitionem erat in illa transgressio futura qua homo experiretur quid esset inter obedientie bonum et inobedientie malum.

Decimaoctava distinctio d 18

In eodem quoque paradiso mulierem formavit deus de costa viri. Sed attendendum est quare non formavit deus virum et mulierem simul, sed prius virum, ut unum esset humani generis principium, quatenus et diaboli superbia confunderetur, et hominis humilitas similitudine dei sublimaretur. Sicut enim deus omnium existit principium, ita homo omnium hominum principium existeret. Ideo etiam de uno homine voluit omnes esse, ut dum cognoscerent se omnes de uno, se quasi unum amarent. Non autem de qualibet parte viri, sed de latere eius formata est, ut ostenderetur quia in consortium creatur dilectionis; ne forte si fuisset de capite facta, viro ad dominationem videretur preferenda, aut si de pedibus, ad servitutem subicienda. Non sine causa quoque dormienti viro potius quam vigilanti detracta est costa, quia sicut viro de latere dormientis facta est, ita ecclesia operatur, quia de latere Christi in cruce dormientis profluxerunt sacramenta, sanguis et aqua, quibus redimimur a peccatis et abluimur.

carnalibus. Solet etiam queri utrum
decorpta illa sine adiectione rei extrin-
sece facta sit mulier. quod quibusdam non
placuit. Ceterum si hoc esset maius illud
esset quam costa ipsa. Ideoque de illis po-
tius quam decorpta ipsa mulier facta debet
dici. Restat igitur ut de sola coste sub-
stancia potencia divina multiplicata mulieris
corpus factum dicatur. Quemadmodum autem
mulieris corpus de viri corpore tractum sit
ita putaverunt aliqui animam mulieris animam
propagatam et ab animabus: ut animam de
traductione esse sicut corpora. Alii puta-
verunt ab animas ab inicio esse creatas. Ca-
tholica autem ecclesia nec simul nec ex tra-
ductione animas esse creatas docet; sed
corporibus formatis infundi et infundendo
creari. Unde Gennadius anathematizat eos
illos condempnat qui animas ex traductione
dicunt. In decreto auctoritate psalmiste David:
Qui finxit sigillatim corda eorum animas corpo-

Distinctio decimanona

Primus ergo homo ante peccatum hominis vel corporis
et immortalis fuit quodammodo quia poterat
non mori et mortalis quodammodo quia poterat
mori. Fuit ergo in statu ante peccatum habuit
posse mori et non posse non mori. In futuro
statu habebit posse non mori et non posse
mori. Solet queri quomodo primus mor-
tale et immortale corpus habuit utrum ex conditione
nature ipsius corporis habuit utrumque an
alterum beneficium esset gratie. Ad quod dici-
tur quod alterum habebat in natura, alterum ex lig-
no vite sed ex dono gratie. Unde Augustinus:
mortalis erat conditione corporis, immortalis
beneficio conditoris.

Dicunt autem quidam quod nisi illo ligno
vite uteretur non semper viveret; quia peccaret.
Dicunt enim peccavit comedendo quod erat
prohibitum ita etiam peccaret si non comederet
quod erat iussum. Sed ad hoc dicitur:
si non esset preceptum ut de ligno vite co-
mederet et aliis et non illo necesset.
Nunquam posset non mori dicunt quidam quod si
aliis autem uteretur quam ligno vite etiam non esset
posse non mori non completa. Item dicunt
aliqui quod immortalitatem quam habebat quo-
ad aliorum lignorum esum poterat consummari; sed
non poterat consummari nisi per assumpcionem ligni
vite.

Distinctio vicesima

Post hec videndum est qualiter primi pa-
rentes si non peccassent filios procrea-
ssent. Quidam dicunt ad gignendos fi-
lios formas habere in paradiso nisi fuerit non
potuisse nisi post peccatum: dicentes co-
ytum sine corruptione vel macula

non posse fieri. Ad quod dicendum est: Si ho-
mo non peccassent primi homines sine omni peccato
et macula in paradiso carnali copula
convenissent. Et esset ibi thorus immaculatus
commixtio sine corruptione. Ac genitalibus
membris sicut ceteris imperarent et nullum
motum illicitum sentirent. Et sicut alia mem-
bra corporis aliis ad motum sine ar-
dore libidinis: ita genitalibus uterentur
membris sine prurito aliquo carnis. Unde
Augustinus: Incredibile non est ut prius peccasset
illis membris sicut pedibus imperaret. Nec cum
ardore seminarent. nec cum dolore parerent.
Sed post peccatum illum motum meruerunt
quem inobediencie ordinat. Cohibet infirmitas
quam in mira turpitudinis corruptio honore-
state nupciali. Et quod sanis esset officium
egrotis est in remedium. Sed tamen non coierunt
in paradiso: quia creata muliere mox transgressio
facta est et eiecti sunt de paradiso. Vel quia deus
non dum iusserat ut coirent: deus non iussit
iusserat quia casum eorum presciebat. Si etiam
non peccassent quibus temporibus transferrentur ad celestem vitam
eternam aliquid scriptura non tradit. Et ideo
ambiguum est utrum parentes genitis
filiis ad meliorem statum transissent; an
parentes in aliquo statu vite manerent lig-
no vite utentes donec filii ad eundem
statum venirent. Et sic impleto numero omnes
simul ad meliora transissent. Si non queritur
quales filios genuissent homo. Videtur
sicut quod filios parvulos nasci oportebat pro-
pter matrem utri necessitatem. Sed utrum mox
nati perfectionem statue et membrorum usum haberent
an primuli non possent membrorum officiis
an per intervalla temporis crevissent ut fit
perfectionem statue et usum membrorum reciperent
esset. De auctoritate diffinitum non habemus.
Sed cum Augustinus pulsaverunt nichil credit
de non irrationabiliter quibusdam placuit pri-
morum parentum filios nascituros parvulos tamen
deinde per intervalla temporis eadem lege qua
nunc statum incrementum et membrorum usus
reciperent ut illis constaret etas ad am-
bulandum et loquendum sicut nunc parvulis.
Quod utrum non esset vicio deputandum sed con-
dicioni nature. Sicut ad hec non prius
absurde valebat. Nec tamen illud corrupcio
erat. Sed una condicionis putant enim quidam
eos cibis non indiguisse ante peccatum quod
non poterant corrumpi si non peccassent.
Ad quod dici potest quod fames nature defectus
est et pena peccati. Erat enim immoderatus
appetitus edendi cui non subiacuisset
homo si non peccasset. Sed procul dubio peccaret
nisi hoc debitum cibis preveniret. Queritur
preterea quod illi qui fecerunt parvulos natos primitus

corporis et usu membrorum. Processu temporis perfectus, non desisteret, quod in exordio nativitatis suae in perfectos conspicitur, et per intervalla temporis in suae aetatis et cognitionis perfectione usque ad perfectum. Illud quod quidam opponunt dicentes: Si mox nati non haberent perfectionem corporis et intelligentiae, ignorantia in eis esset. Ignorantia autem peccati est et peccati poena. Sed qui hoc dicunt non satis diligenter considerant quia ignorantia non generaliter nisi de illo quod scire debuit vel necessitatis est, ignorantia poena est peccati. **Distinctio 21**

d. 21 Videns autem diabolus hominem per obedientiae humilitatem posse ascendere unde ipse per superbiam corruerat, invidit ei. Et ideo mulierem temptavit, in qua minus quam in viro rationem vigere cognovit. Quare quia nimirum in ea parte ubi debilior videbatur aggressus est, ut si forte illi aliquatenus praevaleret, per eam modum fiducialius ad alteram quae robustior erat subintroeundam accederet. Primo igitur solitariam feminam exploravit, ut in ea prius hominem suae temptationis vim conspiceretur. Sed quia illi cum violentia nocere non poterat, ad fraudulentiam se convertit. Ne autem fraus illius nimis manifestaretur, in sua specie non venit, ne aperte cognosceretur et ita repelleretur. Item ne nimis occulta foret fraus eius, quae tamen non posset in aliena forma venire permissus est, sed tali in qua eius malitia facile posset deprehendi. Venit igitur ad hominem in serpente, qui forte si permitteretur in columbae specie maluisset venire. Serpente autem velut organo est usus, movens eum ad exprimendos sonos verborum. Serpens ergo nec verba intelligebat nec rationalis est factus, tali dignissimus tamen dicitur esse propter astutiam diaboli. Locutus est autem sicut asina Balaam, sed hoc diabolicum, illud angelicum fuit. Verum ut eius persuasio citius reciperetur, promissione duplicavit: Eritis sicut dii scientes bonum et malum. Ubi tribus modis hominem temptavit: singula persuasione tibi, in anima gloria in promissione deitatis, avaritia in promissione scientiae. Gula est immoderata cibi aviditas; Vana gloria amor propriae excellentiae; Avaritia immoderata habendi aviditas, quae non tantum pecuniae sed etiam altitudinis et scientiae, cum supra modum sublimitas ambitur.

Porro sciendum est esse duas species temptationis: exteriorem scilicet qua nobis extrinsecus malum visibiliter suggeritur verbo vel signo aliquo, ut ille cui fit ad peccati consensum declinet; et talis temptatio tantum fit ab adversario. Item interiorem, ut quod invisibiliter malum nobis interius suggeritur. Et haec temptatio aliquando fit ab hoste, aliquando a carne. Quae sed a carne non fit sine peccato. Quae autem est ab hoste, nisi consentiatur, non est peccatum sed materia exercendae virtutis. Temptatio autem carnis interior difficilius vincitur quia interior oppugnat. Deinde cavit nos roborat. Homo igitur qui sola temptatione exteriori pulsatus cecidit, tanto gravius plectendus erat, quanto leviori impulsione fuerat prostratus. **Distinctio 22**

Hic videtur diligenter investigandum cum quo fuit origo et radix illius praevaricationis. Quidam putant quandam elationem in animo praecessisse, qua diaboli persuasioni consensit. Unde Augustinus: Non est putandum quod hominem deiceret nisi praecessisset in eo quaedam elatio comprimenda. d. 22

Homo quia aliqua licet modica operatione cecidit, sicut praedictum, propter dei gratiam immanem potuit ad veniam, ut qui per alium ceciderat per alium erigeretur. Diabolus vero quia sine temptatione aliunde peccavit, per alium ut surgeret immanis non debuit, vel per se potuit. Et ideo irremissibile eius peccatum. Et potuit peccatum non habens sed per alium sicut primum ... ita per alium sicut primum reparationem angelica natura ... quia non tota periit. Hoc etiam oportuit persistat, non est redempta. Humana non tota periit, et ideo ne penitus periret, redempta est, ut inde ruina angelica suppleretur.

Illud est notandum quod non soli viro praeceptum videtur esse datum, cum mulier dixerit: Praecepit nobis deus. Tamen legitur ante factam mulierem deum dixisse viro: De ligno scientiae boni et mali ne comedas. Et forte quia facturus erat mulierem sic praecepit, ut per virum ad mulierem perveniret mandatum. Si quaeritur quomodo loqui potuerunt vel loquentem intelligere qui non didicerunt, dicimus quia deus eos tales fecerat qui possent loqui et discere ab aliis si essent. d. 23

Distinctio vicesimatertia

Mulier non contenta persuasione serpentis aspexit lignum bonum esse ad vescendum et pulchrum oculis aspectuque delectabile, credens se inde posse mori, tulit et manducavit et dedit viro suo, fortassis cum aliqua persuasione quam scriptura intelligendam relinquit. Vel forte non fuit suadere necesse, cum eam mortuam illo cibo esse non videret vir. Quaeritur

quo preceptum dei preuaricans venit ad mulierem. Ita dyaboli temptatio per mulierem transiuit ad virum. Si queritur utrum equaliter et communiter superbia in viro fuit sicut in muliere, credendum putare utriusque statum fuisse in comparatione peccati et in esu ligni vetiti, sed disparem, et in muliere multo maiorem, in eo quod credidit et voluit esse sicut deus, quod non vir. Quibusdam etiam videtur quod etsi Adam ambigeret esse sicut deus, non tamen credidit id fieri posse. Aliis non videtur id dictum fuisse quasi Adam illud voluerit, sed nihil presumpta de eo voluit.

Ex his datur intelligi quod mulier plus peccavit, in qua maioris tumoris presumptio fuit, que et in se et in proximum et in deum peccavit; vir autem in se et in deum. Unde etiam colligitur quod mulier plus peccavit, quia grauius punita est, cui dictum est: In dolore paries filios.

Hic autem opponi solet: Hoc nisi tribus modis peccatum geritur, scilicet ignorantia, infirmitate et industria. Et grauius est peccare infirmitate quam ignorantia, grauiusque industria quam infirmitate. Eva autem videtur ex ignorantia peccasse, quia seducta fuit; Adam non, sed ex industria, quia non fuit seductus. Ad quod dicimus quia licet Eva in quo seducta peccavit, quia putabat verum esse quod dyabolus suadebat, non tamen ignorabat quin sciret dei esse illud mandatum et peccatum esse contra illud agere. Et ideo excusari per ignorantiam non potuit. Excusatio enim omnis tollitur ubi mandatum non ignoratur. Est autem ignorantia triplex: eorum scilicet qui scire nolunt cum possint, que non excusat sed ipsa peccatum est; et eorum qui volunt sed non possunt, que excusat et est pena peccati, non peccatum; et eorum qui simpliciter nesciunt, non renuentes vel proponentes scire, que neminem plene excusat, sed fortasse ut minus puniatur. Unde Augustinus: Licet grauius peccet sciens quam nesciens, non ideo tamen confugiendum est ad ignorantie tenebras, ut in eis quisque excusationem requirat. Aliud enim est nescisse, aliud scire noluisse; quia in eis qui intelligere noluerunt ipsa ignorantia peccatum est; in eis vero qui non potuerunt, pena peccati. Ignorantia vero que non est eorum qui scire nolunt, sed eorum qui tanquam simpliciter nesciunt, neminem sic excusat ut eterno igne non ardeat, sed fortasse ut minus ardeat. **Distinctio 23**

Preterea queri solet cur deus hominem temptari permisit quem decipiendum esse presciebat. Sed non esset laudabile homini si ideo bene vivere posset quia nemo male vivere suaderet, cum in natura posse et in potestate haberet velle non consentire suadenti. Et est gloriosius non consentire quam temptari non posse. Mouentur etiam quidam dicentes: cur creavit deus quos futuros malos presciebat? Quia presciebat bonis profuturos et iuste pro mala voluntate puniendos. Alii etiam dicunt: Talem hominem debet facere qui nollet omnino peccare. Concedunt quidem naturam meliorem esse que omnino peccare nollet; concedunt et ipsi malam non esse que talis facta est ut posset etiam non peccare si vellet, et iuste punitam que voluntate non necessitate peccavit. Cum ergo hec bona sit, illa melior, cur non utramque faceret, ut liberius laudaretur deus in utraque? Illa enim in sanctis angelis, hec in hominibus est. Item inquiunt: posset deus voluntatem eorum vertere in bonum, quia omnipotens est. Cur non fecit? Quia noluit. Cur noluit ipse novit; non debemus plus sapere quam oportet.

Fuit homo siquidem ante lapsum triplici cognitione preditus: rerum scilicet propter se factarum et creatoris et sui ipsius. Rebus enim nomina omnibus animalibus imposuit. Creatorem quoque cognovit quadam interiori aspiratione, qua dei presentiam contemplabatur, non tamen ita excellenter sicut post hanc vitam sancti visuri sunt, nec tamen ita in enigmate sicut in hac vita videmus post peccatum. Sui cognitionem talem accepisse videtur ut quid deberet superiori et quid equali et inferiori non ignoraret. Conditionem quoque suam et ordinem sciebat, qualis factus esset et qualiter incedere deberet, quid agere, quid cavere intellexit. Si autem queritur utrum homo prescius fuit sui casus, videtur quod ei magis fuit tacenda veritas quam revelata. Non fuit ergo homo prescius sui casus, sicut et angeli diaboli. **Distinctio vicesima quarta**

Nunc diligenter investigari oportet que gratia aut quid homini ante casum. Certum ergo est quod homini in creatione sicut et angelis diaboli data est per gratiam auxilium et collata potentia per quam poterat stare, sed proficere non poterat in tantum ut sine alia meritum salutem valeret. Poterat quidem per illud auxilium gratie cavens resistere malo, sed non proficere in bonum; poterat tamen per illud bonum quodammodo vivere, quia poterat vivere sine peccato, sed non poterat

sine alio gratie adiutorio mereri vitam eternam. Illud autem adiutorium quo poterat sine peccato manere si vellet erat libertas arbitrii ab omni corruptela et nimis atque voluntatis rectitudo et omnium naturalium potentiarum anime sinceritas atque vivacitas.

Illud etiam pretereundum non est quod talis in vno homine temptationis est ordo qualis fuit in primis parentibus processit, ut enim primo serpens suasit mulieri proponit malum ipsa que consensit deinde viro dedit, sicque consummatum est peccatum, ita et nunc in nobis pro serpente est sensualis motus anime, pro muliere inferior portio rationis, pro viro superior portio rationis. Si ergo in motu sensuali tantum illecebra teneatur veniale ac levissimum est peccatum. Si vero inferior pars rationis consensit ita ut sola cogitationis delectatione sine voluntate perficiendi teneatur, nisi sola manducavit non vir, tunc autem cohibetur voluntas ne ad opus usque perveniat. Si vero assit plena voluntas perficiendi ut si assit facultas ad effectum perducatur, tunc quoque manducavit quia superior pars rationis illecebre consensit, et tunc est dampnabile et grave peccatum. Nam sine viro gustat aliquando est mortale aliquando veniale. Si enim peccatum non diu teneatur sed in delectatione cogitationis sed statim ut mulierem tetigit viri auctoritate repellatur veniale est. Si vero diu in delectatione cogitationis teneatur et si voluntas perficiendi desit mortale est.

Est autem sensualitas quedam vis anime inferior ex qua est motus qui intenditur in corporis sensus atque appetitus rerum ad corpus pertinentium. Sepe etiam nomine sensualitatis inferior portio rationis que temporalium dispositioni intendit intelligitur.

Ratio vero vis est anime superior que ut ita dicamus duas habet partes vel differentias superiorem et inferiorem. Secundum superiorem superius aspiciendo vel contemplando intendit. Secundum inferiorem ad temporalium dispositionem prospicit. Illud ergo in anima nostra nobis cum brutis animalibus accidit quod non sit quod cum bestiis commune pertinet. Quod autem in ea reperitur quod cum bestiis ad sensualitatem pertinet. Cum non de una divinitur inter hominem de una quidem dissimilis, ut cum in hoc duo nisi per officia geminantur. Carnalis autem sine sensualis motus anime qui in corporis sensibus tenditur nobis pecoribusque communis est. Distinctio vicesima

d. 26

Liberum arbitrium non est simpliciter facultas rationis et voluntatis qua bonum eligitur gratia assistente vel malum eadem desistente. Et dicitur liberum quantum ad voluntatem que ad utrumlibet flecti potest; arbitrium vero quantum ad rationem cuius est facultas vel potentia illa cuius est discernere inter bonum et malum. Illa igitur rationis potentia anime qua velle bonum vel malum potest utraque discernens liberum arbitrium nuncupatur, quod bruta animalia non habent quia ratione carent, habent tamen sensum et appetitum sensualitatis. Unde et diffinientes liberum arbitrium dixerunt liberum arbitrium de voluntate iudicium. Hoc autem secundum liberum arbitrium ad presens vel ad preteritum non refertur sed ad futura contingentia. Quod enim in presenti est determinatum est, ut in presenti vera est ut nunc sit vel non sit quod est. Non tamen omnia futura sub potestate liberi arbitrii veniunt sed ea tantum que per liberum arbitrium possunt fieri vel non fieri. Secundum aliud accipitur liberum arbitrium in creatore quam in creaturis. Dei etenim liberum arbitrium dicitur eius sapientia et omnipotens voluntas qua non necessitate sed libera voluntate omnia facit prout vult. Augustinus: Certe nunquam qui peccare non potest liberum arbitrium necesse est. Angeli non et sancti qui iam ad malum flecti non volunt nec possunt libero arbitrio non carent. Augustinus: Liberum est arbitrium quod Dominus non potest sine peccato. Et prout natura in homine quantum ad statum liberi arbitrii ante peccatum cum ad bonum nichil impediebat et ad malum nichil impellebat, tunc sine errore ratio iudicare et voluntas sine difficultate bonum appetere poterant. Post peccatum vero et ante reparationem gratie poterat peccare et non poterat non peccare etiam dampnabiliter. Post reparationem vero et ante confirmationem potest peccare et potest non peccare usque ad mortem, sed deinde tamen posse omnino non peccare. Post confirmationem vero infirmitate penitus consumpta et gratia confirmata nec vinci poterit nec peccare et habebit non posse peccare. Hec autem est libertas liberius quanto expertior in miseria et adiuta liberius bonum perficit. Vulnerata per alias penalitates accepta illa meruit homo penam et corruptionem et arbitrii liberi depressionem per peccatum, et naturalia bona in homine corrupta tamen et gratuita detracta. Hic est enim ille qui a latronibus vulneratus est et spoliatus. Augustinus: Libero arbitrio male utens homo et se perdidit et ipsum. Certe liberum arbitrium dicitur homo amisisse non quia post peccatum sed quia libertatem liberi arbitrii amisit, non quoad omnes sed amissa et asserta.

Est namque libertas triplex, a necessitate, a peccato, a miseria. Prima libertas in omnibus est tam in malis quam in bonis. Secundam autem illi soli norunt habere quos Filius per gratiam liberat. Tertiam habuit homo ante peccatum et plenius habebit in futura beatitudine, ubi miser esse non poterit. Liberum ergo arbitrium semper est et in singulis sit liberum; non tamen tam liberum sit in bonis et in malis, et ad bona et ad mala. Liberius est cum in bonis ubi liberatum, quam in malis ubi liberatum non est, et liberius ad malum quod per se sit, quam ad bonum quod nisi gratia liberetur et adiuvetur non sit. Sunt quidam qui putant illam libertatem qua quis liber est ad malum sit libertas arbitrii. Si enim libertas arbitrii est bonum, quia bonum naturale est, quibusdam videtur quod sit ipsa libertas arbitrii, sed potius peccati servitute dicitur non esse vera libertas quae ad malum est. Aliis autem videtur quod libertas ad malum non sit ipsa libertas arbitrii, sed sit quaedam pronitas peccandi et vanitas quae de peccato est et mala est. Distinctio 26a.

Operans gratiam praeparat hominis voluntatem ut velit bonum. Gratia cooperans adiuvat ne frustra velit. Unde Augustinus: Cooperando Deus in nobis perficit quod operando incipit, quia ipse ut velimus operatur incipiens, qui volentibus cooperatur perficiens. Gratia autem voluntatem praeveniens et praeparans est fides cum dilectione. Voluntatem vero Augustinus ita diffinit: Voluntas est animi motus cogente nullo ad aliquid vel non amittendum vel adipiscendum. Aliqua autem cogitatio bona sine voluntate praevenit fidem, sed non sufficit ad salutem ut recte vivitur ea. Hac voluntate concupiscitur illa bona voluntas quae est magnum bonum. Et sicut ista illam praecedit, ita illam praevenit intellectus. Augustinus: Praevolat intellectus, sequitur tardus aut nullus affectus. Bonum enim nec delectat agere, et cupimus quod delectat. Illius autem gratiae perceptionem quae voluntatem hominis sanat ut legem impleat sanata, illa multa praecedunt; acceptis enim impiis non gratia sed poena debetur. Nec ista esset gratia si non daretur gratuita. Non negamus tamen ante hanc gratiam, ut recipit istam gratiam, ab homine fieri multa bona per liberum arbitrium, ut tradit Augustinus. Hic considerandum est utrum una et eadem sit gratia quae operatur et cooperatur, an diversa. Quibusdam non irrationabiliter videtur quod una et eadem sit gratia, idem donum, eadem virtus, sed propter diversos effectus dicitur operans et cooperans. Operans enim dicitur in quantum liberat et praeparat voluntatem hominis ut bonum velit; cooperans in quantum eandem adiuvat ne frustra velit, scilicet ut opus faciat bonum. Operans ergo gratia non est otiosa, sed meretur augeri ut aucta mereatur et perfici.

Si vero quaeritur quid sit ipsa gratia, an virtus an non, ad quod dicendum: visa esse gratia bonorum. Unde Augustinus: virtutes quibus recte vivitur magna bona sunt. Species autem quorumlibet corporum minima bona sunt. Virtus autem est, ut idem ait, bona qualitas mentis qua recte vivitur, qua nullus male utitur, quam Deus solus in homine operatur. Quidam ergo non irrationabiliter credunt ipsam virtutem esse formam quae animam informat, et ipsa non est motus vel affectus animi, sed ea liberum arbitrium iuvatur ut ad bonum inducatur; et ita ex virtute et libero arbitrio nascitur motus bonus vel affectus animi, et ex inde bonum opus procedit. Et isti boni motus vel merita sunt et dona Dei quibus meremur et ipsorum augmentationem et alia quae hic consequuntur et in futuris nobis apponuntur. Licet autem nullum meritum sit in homine quod non sit per liberum arbitrium, in bonis tamen meritis principalitas gratiae attribuitur, quia principalis causa bonorum meritorum est ipsa gratia. Alii vero dicunt virtutes esse bonos usus naturalium potentiarum, non tamen ... sed tamen interiores qui de virtute sunt bonos cum ex operibus generantur; non virtutes esse dicunt sed opera virtutum. Horum autem iudicium diligenti lectori relinquo, ex animi ad alia properans. Illud vero certissime teneamus: liberum arbitrium sine gratia praeveniente et adiuvante non sufficere ad iustitiam et ad salutem, nec nullis praecedentibus gratiae Dei meritis, ut Pelagius haeretice tradidit; et de spiritualibus ... quas facit etiam sine praecedentibus ut credant, sine praecedentibus ut augeatur eis fides et proficiant in ea. Hic quippe non aliqua activa, sed accipientis homines hic credidit: primitus est sine ullo originalis peccati vinculo assistit(?) nasci. Post hoc considerandum est quod homo ante peccatum non cooperante tamen, sed cooperante gratia indigebat, non ut liberaret voluntatem suam quae prius sua non fuerat, sed ut praeparet ad volendum efficaciter bonum, quod per se non poterat, non cum poterat bonum mereri sine gratia, ut ait Augustinus.

In illis quoque peccati poena electus est homo de paradiso, sed ut Genesis legitur: Nunc ergo ne forte mittat manum suam et sumat de ligno vitae ... in aeternum vivat. Quod non intelligitur ...

si gratiam suscepisset de illo ligno. Et illa verba capituli intelliguntur accipi per dei irati non loquentis ait: Videte ne forte sumat, id est cavete vos angeli, ne comedat de ligno vite quo tam dignus est. De quo si sumpsisset comederet et viveret in eternum.

Hoc ne posset ad illud accedere, collocavit deus ante paradisum cherubim et flammeum gladium atque versatilem ad custodiendam viam ligni vite. Quod nisi litteraliter sic non potest accipi. Nam ministerio angelorum ignea custodia ibi constituta est. Nec tamen frustra, quia aliquid significat de paradiso spirituali. Cherubim cum interpretetur plenitudo scientie, hic est caritas. Caritas plenitudo legis est quia dilectio. Gladius autem flammeus pene temporales sunt, que versatiles sunt quia temporalia mobilia sunt. Illa que ad custodiam ligni vite posita sunt, quia ad vitam non redditur nisi per cherubim, id est caritatem, et per gladium versatilem, id est tollerantiam passionum temporalium.

Potest autem queri utrum de ligno vite ante peccatum comederit homo. Respondet Augustinus sic: Ait enim: Recte intelligitur primum hominem ab alimentis corporalibus preter abstinuisse a cibo vetito atque usum fuisse ceteris. Hugo plus credit quod de ligno vite ante peccatum sumpserit. Quare quod perpetua soliditate vestiti sunt non est. Haut cum virtute valet illud lignum sumpsisse dicitur. Sed forte non hic confitebat nisi per se deum sumeret.

Post primum hominis peccatum simul ac reala cepit in posteris, sicut apostolus dicit in ... Sicut per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit et cetera. Sed hominis nostri persuasit. Et hic primo videndum est quid fuerit illud originale peccatum, an actuale. Quibusdam placuit de peccato actuali Ade illud accipere, et hic dicunt in mundum intrasse non traductione originis sed prolis propagationis. Ob quod in illo omnes peccasse dicuntur quia omnes ille unus peccandi ille exemplum exstitit. Hoc male senserunt heretici qui dicti sunt pelagiani. Sed aliud est de exemplo voluntate peccantibus et aliud quod originis est cum peccato nascentibus. Non igitur accipiendum peccatum Ade fuisse ad omnes imitationis exemplo, sed propagationis et originis vicio. Et est peccatum illud originale, ut aperte Augustinus testatur, quod per Adam cepit in omnes parens carne viciatum.

concupiscibilitas quantitas. Sed diligenter investigandum est quid sit. Quidam putant peccatum originale esse reatum pene pro peccato primi hominis, id est debitum vel obnoxietatem qua obnoxii et addicti sumus pene temporali et eterne pro primi hominis actuali peccato. Quia pro illo, ut aiunt, pena eterna omnibus debetur, dicunt originale peccatum nec culpam esse sed penam. Sed quod originale peccatum culpa sit pluribus sanctorum testimoniis edocetur. Gregorius: Ex carnis delectatione concepti culpam originalem nobiscum contraximus. Augustinus quoque ait: Quod ut ait apostolus peccaverunt utique vel in ipso vel in Adam, peccatum utique originale culpa est. Quid ergo dicitur fomes peccati? Concupiscentia vel concupiscibilitas, que dicitur lex membrorum sive languor nature sive tyrannus qui est in membris nostris sive lex carnis. Non actus concupiscendi sed vitium primum significatur. Et ipsa dicitur lex carnis. Unde Augustinus: Remissa concupiscentia est in corpore mortis huius, quia ipsa concupiscentia in qua nati sumus quamdiu vivimus cottidie minui potest, finiri non potest. Que autem est concupiscentia cum nati sumus vitium utique est, quia parvulum habilem concupiscere facit, adultum etiam concupiscentem reddit.

Recte autem apostolus in quo cum omnes peccaverunt, sive cum intelligatur in quo homine sive in quo peccato, fuit est quodam modo cum omnes peccaverunt ut in materia, non solum eius exemplo. In illo enim peccato dicuntur omnes peccasse. Alia enim sunt propria peccata in quibus tantum peccant quorum peccata sunt. Aliud hoc unum quo omnes peccaverunt et ex quo omnes peccatores constituti sunt, ex prima inobedientia. Tamen Ade sed ex peccato actuali Ade processit originale peccatum quo omnes peccatores nascuntur, ut in illo esset in omnes.

Distinctio tricesimatertia

Nunc superest investigare qualiter originale peccatum a parentibus traducatur in filios, secundum animam an secundum carnem. Putaverunt quidam secundum animam traduci, non secundum solam carnem, quia non solam carnem sed et animam corruptam esse. Hoc autem fideles catholici respuunt, qui non animas sed carnem, sed ex carne solam produci admittunt. Non igitur secundum animam sed secundum carnem solam peccatum originale traducitur a parentibus. Concupiscentia enim et libidine concepta caro. Unde caro ipsa que concipitur in vitiosa concupiscentia polluitur et corrumpitur. Ex cuius contactu anima cum infunditur maculam trahit qua polluitur, et fit ita ... ipsum peccatum originale in anima et carne, non quia culpam habeat secundum causam. Hic autem oritur ... questio, cum peccatum originale filios trahunt a parentibus qui iam post baptismum ab illo peccato mundati sunt. Aliud

posse fieri insinuat Augustinus ita inquiens. Quando spiritum regenerationis accipitur manet tamen in eo quae genuerit fructum quod impleta quae opere humano tanta diligentia separatur. Manet tamen in fructu qui de purgato nascitur tritico. Ita peccatum quod in parentibus per baptismum mundatur manet in eis quos genuerint. Non enim generant parentes filios secundum illam generationem qua divinitus sunt nati sed potius secundum eam qua carnaliter et ipsi primum sunt nati.

Illud peccatum originale ideo dicitur quia ex vitiosa lege originis trahitur in qua concipimur per carnis libidinosam concupiscentiam traducitur. Non enim quia ex carne tracta ab Adam corrupti sumus ideo peccatum trahimus. Sed quia concupiscentia non fit sine libidine. Unde Augustinus. Peccatum in parvulos non transmittit propagatio sed libido. Sed dicitur opponitur in ipso conceptu cum caro propagatur non divinitus infunditur anima. quomodo ergo ibi peccatum transmittitur. cum peccatum non possit ibi esse ubi non est anima. Ad quod dici potest quia in conceptu dicitur originale peccatum transmitti non quia peccatum originale ibi sit sed quia ibi sit causa unde ibi illud. Ex quo peccatum fit in anima cum infunditur. Distinctio 32

Nunc superest investigare quomodo in baptismo dimittatur illud peccatum cum etiam post baptismum maneat concupiscentia quae ante praecessit. Sed dupliciter remittitur. quia per gratiam baptismi vitium concupiscentiae debilitatur atque extenuatur ita ut aliquando non regnet nisi consensu reddantur ei vires. Et quia reatus ipsius solvitur dicitur non. ut ait Augustinus. Lex carnis manet in membris corporis qui ex aqua et spiritu sancto renati sunt. tamen purgata et perempta. nisi illicito consensu quodammodo reviviscat. Dicitur secundo idem dicitur. Quando alia peccata praecesserunt actu et remanet reatu ita fieri potest ut concupiscentia praecedat in baptismo reatu et remaneat actu. Poena quae solet vitium concupiscentiae post baptismum remanet ex quo auctore sit vel ex alio. Ad quod breviter respondentes dicimus quia in quantum poena est deum habet auctorem in quantum non culpa est diabolum sive hominem habet auctorem. Solet etiam quaeri qua iustitia ita trahitur illa anima in reatus adeo tanta cum non sit in potestate sua illud vitare. Ad quod quidam dicunt cum infunditur corpori condelectatur carni ex qua peccatum trahit. Quod si esset iam non originale sed actuale diceretur. Potius ergo ideo recte potest dici imputari animae illud peccatum ex coniunctione corporis inevitabiliter contraxerit. quia ut ait Augustinus non fuit corruptio corporis quae aggravat animam causa primi peccati sed poena nec corruptibilis caro animam peccatricem fecit sed peccatrix anima carnem corruptibilem fecit. Istud est non in merito quia potest utique peccatum originale

debeat dici voluntarium vel necessarium. Et necessarium potest dici quia vitari non potest. et voluntarium quia ex voluntate primi hominis processit. Si non quaeritur. Cur deus qui fecit animam sine macula. et facit eam ex corporis coniunctione maculam peccati contrahere. et aliquem ante baptismum se migrare a corpore. et sic damnari eam corpori coniungit. Videtur ex altitudine iudiciorum dei illud provenire. nec iniuste est adeo fieri. Cum enim utramque habeat ita adeo sine vitio sit instituta. licet ex peccato sit viciata non ideo immutabilis deus humanae conditionis humanarum legem mutare debuit sine ab bonorum multiplicatione desistere. Sed adhibendam quam solet. Utrum anima talis sit ante baptismum qualis a deo creatur. Ad quod dici potest quod omnino talis est quia deus non eam fecit bonam et bonitatem ei sine corruptione indidit. quam peccatum non amisit penitus. sed viciavit. Non ergo omnino talis est anima qualis a deo creata est. sicut aquis pollutas manus non tale habuit pomum quale ego dedi mundis in manibus. Ergo enim dedi pomum mundum.

Illud non negligendum quod solet versari an omnes animae creatione aequales sint. Et pluribus non improbabiliter videtur quod omnes creatae alia aliam excellat in naturalibus donis ut in scientia sed alia aliis sit subtilior et ad intelligendum ingeniosior et habilior. ut patet ab naturali ingenio et proprietatibus intellectus perditas. Quod probabiliter dicitur. Nam in angelis ita fuisse constat. Et licet in naturalibus donis aliae prae aliis polleant tamen ante baptismum ab origine discedentes parem poenam habent et post baptismum statim aequalem gloriam sortiuntur. quia in gratia acuitas vel tarditas ingenii vel poena in futuro non collocat. Distinctio 33 ds 33

Primorum parentum peccata. Praeditus addendum non an peccata praecedentium parentum ad parvulos transeant sicut illud primi hominis delictum. Quod videtur Augustinus explicare. Non tamen omnium parentum peccata quae fuerunt ab Adam nec importabili sarcina in poena gravantur parvuli. Sed tamen corpus peccati qui eos in certa generatione praecesserunt. Unde in Exodo. Ego sum deus visitans iniquitatem patrum. Sed Augustinus hoc contulit non absurde. Sed aliqui exponentes respondendo. Non ergo parentum actualibus dicitur esse peccatum obnoxius. Sed originali quod cum omnibus trahitur parvuli damnabuntur poena illam aliam ignis materialis vel conscientiae vermis poena sentient nisi quia dei visione carebunt. Unde in Enchiridion Augustinus. Mitissima sane poena omnium erit qui praeter peccatum quod originale traxerunt nullum insuper addiderunt. Sed non quibus illa opera in mitibus videtur ... quam poena

et iniquitates in parvulis aliquando scriptura esse significat, utens plurali numero. Ita determinat Augustinus: In scriptura pro singulari numero pluralis numerus sepe significatur, ut ibi: Ora deum ut auferat a nobis serpentes; ita et illud originale numero plurali significatur, cum dicimus parvulos in remissione peccatorum baptizari, et specialiter [illegible]. Licet autem peccatis parentum non nisi Ade parvuli obligentur, non est tamen diffitendum peccata parentum in filios redundare, sicut ait Dominus ad Moysen: Ego sum deus fortis, vindicans peccata parentum in filios. Huic autem videtur adversari quod Dominus ait in Ezechiele: Filius non portabit iniquitatem patris. Quod attendamus sine auctoritate [illegible] Exodi: Ego reddo iniquitatem patrum in filios, addit: his qui oderunt me, per quod ostendit non tamen filios puniri quia peccaverunt patres, sed quia eis similes quondam hereditario malo deum oderunt. Impletur autem si de imitatoribus malorum illud accipitur, que tertiam generationem et quartam memoravit, cum in qualibet generatione veri teneatur qui peccata parentum imitantur. Et quare patres commemoravit, cum et illi omnis mali sint a quorumlibet malorum peccata imitatores? Sed ideo patres specialiter nominat, quia magis patres filii imitari solent, quos specialiter diligunt. Et tertiam et quartam generationem ideo memorat, quia solent parentes in mundo tamdiu vivere donec filios tertios et quartos videant, qui patrum iniquitates videntes eorum impietatis heredes per imitationem efficiuntur. Christus quoque intelligendum esse audit [illegible] quod parabola esse dicitur. Unde aliqui dicunt: primum in nobis esse primum motum suggestionis, secundum non consensum delectationis non nullum, tertium si ad concepta opere complendum vel complere decernas, quartum propositi non si non solum facias, sed in eo glorieris. Et hec quarta generatio est. Deus igitur primos et secundos similes cogitationum non punit eternaliter, sed si cogitata quibus decrevit facere et que fecit corrigere noluit, que sunt mortalia peccata, et tertia et quarta generatio facta est.

Hoc quod solet dici peccatum Ade gravius fuit ceteris peccatis, quibusdam esse ita videtur, ideo quia illud peccatum totam humanam viciavit naturam. Et quia, sicut ait Augustinus, tanto maior iniustitia violatum est illud mandatum, quanto facilius poterat observantia custodiri. Sed dicendum est quod peccatum illud non putandum fuisse gravius peccato in spiritum sanctum, quia ideo totam humanam naturam corrupit, non est ideo ~~cunctis aliis~~ peccatis que fuerunt gravius cunctis aliis peccatis, sed quia ab homine commissum est, cum in uno homine tota humana natura consistebat. Et ideo tota in eo corrupta [illegible] quam esse et vim intulit mali quantum ad multiplices effectus quam opere ma-navit. Sed non quantum ad penam eternam, quia quisque non meruit quam plures peccata meruerunt. Sed non quantum ad illud peccatum primis parentibus fuit dimissum, dicunt eos esse per penitentiam veniam consecutos. Unde Augustinus: Quod illi primi parentes postea iuste vivendo credantur per Domini sanguinem ab extremo liberati supplicio, non tamen in illa vita meruerunt ad paradisum revocari. Sic et tanto patri est remissum peccatum, si ideo de ea vixit, non potuimus nec cum morte Christi, quia tollit sarcinam peccati.

Distinctio tricesimaquarta

Post predicta de peccato actuali quedam consideranda sunt, et primo que fuerit origo eius et causa. Prima causa et origo prima peccati res bona extitit, quia antequam primum peccatum esset, non erat aliquod malum unde oriretur. Mala autem voluntas hominis vel angeli causa est malorum subsequentium. Unde Augustinus: Ex quo videtur in qua re sit malum, quia non dicitur bona res mala. Omni re sapit non nisi in bono malum esse intelligitur, id est in natura bona. Malum enim est corruptio vel privatio. Ubi autem bonum non est, non potest esse corruptio vel privatio.

Post hoc videndum est quid sit peccatum. Peccatum, ut ait Augustinus, est omne dictum vel factum vel concupitum quod fit contra legem Dei. Idem: peccatum est voluntas retinendi vel consequendi quod iustitia vetat. Utraque assignatione de actuali peccato agitur, de mortali et non de veniali. Ambrosius quoque ait: Quid est peccatum nisi prevaricatio legis divine et celestium inobedientia preceptorum.

Hic diversorum sententie plurimi diversa senserunt. Alii enim dixerunt voluntatem malam tantum peccatum esse, et non actus exteriores. Alii voluntatem et actus. Alii neutrum, dicentes omnes actus esse bonos, et a deo esse et ab eo auctore esse; peccatum autem nichil esse, ut ait Augustinus: Sine ipso factum est nichil, id est peccatum; et nichil fiunt homines cum peccant. Quid igitur in hac tanta varietate tenendum, quid dicendum? Sane dici potest peccatum esse actum malum interiorem et exteriorem, scilicet malam cogitationem, locutionem, factionem. Principaliter tamen in voluntate consistit peccatum. Ex qua tanquam ex arbore mala prodeunt opera mala tanquam fructus mali. Quidam autem non indocte tradunt voluntatem malam et actus malos in quantum sunt vel in quantum actus sunt bona esse, in quantum vero mala sunt peccata esse. Sed voluntatem et actum in quantum bona Dei [illegible] dicunt in quantum actus est vel voluntas, et a deo auctore esse, in quantum vero inordinate et contra legem fit et sine debito fine, et peccatum est, et ita in quantum est peccatum, nichil est. Nulla

cum sola voluntas mala est. Addunt etiam quosdam actus non tantum essentia sed et genere bonos esse, ut restitutionem debitorum: qui actus de genere operum iure dicuntur. Quosdam vero actus absolute et per se bonos dicunt: quos non solum essentia vel genere sed etiam causa et finis commendat: ut sunt illi qui ex bona voluntate proveniunt et bonum finem metiuntur. Sunt autem et alii plurimi qui asserunt voluntatem malam et actum malum peccata esse et nulla rone bona, ut sunt aliqua contra opera auctoris absolute vel adversus. Dicitur autem peccatum esse nichil quia non quod non sit actus vel voluntas mala quae aliquid est, sed quia auctor esse sit, ad non esse deducit. Illarum non preponimus iudicium prudentis lectoris arbitrio relinquentes. Cum ergo haec tot ab consentiat katholicorum tractatores sicut quod deus non auctor malorum tamen est nec malorum nomine penas sit peccata generaliter includamus. Penarum cum deus auctor est sed peccata dicit. Non est malum civitate quod deus non fecit. Distinctio 36

Sciendum tamen quod quaedam sunt dicunt esse peccata et etiam sunt pene peccatorum. Et in multis quae utrumque peccatum in genere est peccatum sit pena peccati. Ad quod illi prudenter peccatum sit dici pena peccati quia peccatum sequens sit in homine corruptio boni ut quod tamen deo sit auctore illa etiam pena quae est corruptio boni adeo est. Illius tamen ut sit dicta et materia et causa est peccatum. Quod adeo non est et licet peccatum de peccato mortale possit dici pena non tamen omne sit dici pena peccati. Nota cum pena est illud cuius causa est precedens peccatum. Quod autem peccatum tamen nichil sit corrumpere possit bonum vel adimere Augustinus docet. Abstinere igitur cibis non est aliqua substantia cum substantia corporis si omnino abstineatur cibis languescit et frangitur. Sic non est substantia peccatum eo tamen ita anima corrumpitur. Praeterea nulla tamen ambigendum est quaedam peccata penas esse ut invidia quae est dolor alieni boni et ira que est in gustu sunt pene peccata sunt. Ista est determinatio et similia et aliis ... est. Distinctio 38

Post predicta de voluntate cuius finis dissenciendum est. Sciendum igitur est quod finis eius ut ait Augustinus voluntas cognoscitur. Utrum ita cum prima sit. Finis autem bone voluntatis beatitudo vita eterna ipse deus. Finis vero male voluntatis non finis est aliud sed mala delectatio vel aliquid aliud in quo non debet voluntas quiescere. Sed queritur utrum omnes bone voluntates unum tantum habeant finem.

Dicit Augustinus alie atque alie voluntates suos proprios fines habent qui tamen referuntur ad finem illius voluntatis qua volumus ad eternam pervenire vitam quae non refertur ad aliud sed amanti per se sufficiat. Et inde sunt voluntates omnes sibimet religate si bona est illa ad quam cuncta referuntur, si autem ipsa sua est, prime sunt omnes. Quod autem alibi dicit Augustinus: nec nos fines nobis constituimus ita dictus est regnum dei tamen diversis operari non solum tirannum vel cum virgo dei interdum temporalium meditari finem in diversa tendentes intelligi voluit sed quod alter ad alterum non referatur. Distinctio quadragesima

Post haec de actionibus adiciendum, videlicet utrum pertineat ex fine sed voluntas possint dici bone et male. Sed actus quidam simpliciter boni dicuntur quia habent bonam causam sive intencionem. Quidam autem mali simpliciter quia pravam habent causam et intencionem. Unde Ambrosius affectus tuus nomen operi tuo imponit. Sed in bonis operibus generaliter vera est haec regula, in malis autem quorumdam illa quae per se mala sunt. Dicit enim Augustinus: Omnis actus secundum intencionem etiam iudicandus bonus vel malus. Sunt quosdam qui ita sunt mali ne umquam possit esse boni, etiam si bona videantur habere causam. Quos tamen quidam credunt numquam habere bonam causam. Qui cum aliena furatur ut pauperibus tribuat non probanda ut autem furatur; non cum bonum est pauperibus aliena tribuere. Cuiusque intencio ut deum bonum opus faciat et fides intencionem dirigat. Licet sit utrumque intencio omnis omneque opus illorum malum sit: qui fidem non habent. Quod asserunt quidam non irracionabiliter asseruntur. Unde Apostolus: Omne quod non est ex fide peccatum est. Alii autem specialem distinctionem actuum faciunt: scilicet illum actum qui mali esse non possunt: quomodo non fiant, et illum qui boni fieri non possunt, et illum quod ex fine vel causa boni sunt vel mali vel in genere opera cuncta que adiuncta superius sunt sunt bona etc. Et si quis videt vel malus bona voluntate relevavit mali voluntate: deinde bonum facit et bona fuit illa voluntas qua illud fecit. Distinctio quadragesima prima

Post haec investigari oportet quod sit intelligendum sit quod ait Augustinus: usque adeo peccatum voluntarium malum est ut nullo modo sit peccatum si non est voluntarium. Haec attendendum est ut tamen dicit vel de quo peccato hominis vel de omnibus peccatis generaliter mortifere. Quorum licet quaedam dicantur non voluntaria quia sunt per ignoranciam vel infirmitatem sunt eadem tamen non sunt dici voluntaria quia sine voluntate non committuntur. Distinctio 42

Cum autem voluntas mala et operatio fuerint, quaeri solet utrum in eodem homine et circa eandem rem haec duo unum sit peccatum vel diversa. Quidam dicunt esse unum peccatum quia una iniquitas vel inobedientia est utrobique. Et est ibi unus contemptus, sed maior cum voluntati etiam operatio additur, et ideo magis fit peccatum, sed non plura cum voluntas operi mancipatur.

Praeterea quaeri solet cum voluntas peccandi agendi et actus cessat, utrum peccatum sit dicendum in reatu quando permanet licet actus cesset. Reatus autem in scriptura multipliciter accipitur, scilicet pro culpa, pro pena, pro obligatione penae temporalis et eternae.

Modi autem peccatorum in scriptura variis distinctionibus inveniuntur, in qua dicitur peccatum duobus modis committi, scilicet cupiditate et timore, ut ait Augustinus super Psalmos. Item dicitur peccatum fieri tribus modis, scilicet cogitatione, verbo et opere. Hieronymus aliquid addit: quattuor modis scilicet consuetudine. Dicitur ergo quod peccatur in deum, in se, in proximum. In deum cum de deo male sentit vel indigne participando sacramentis vel qui nomine dei periurando contemptibiliter facit. In proximum peccat cum proximum iniuste ledit. In se cum sibi tantum sed non alii nocet. Dicitur etiam peccatum et delictum. Delictum fortasse est ut ait Augustinus declinare a bono. Peccatum est facere malum. Vel delictum est quod ignoranter fit. Peccatum quod scienter committitur. Invenitur tamen et peccatum nomine delicti et delictum nomine peccati appellari. Praeterea sciendum est septem esse capitalia vitia ut dicit Gregorius, scilicet inanem gloriam, iram, invidiam, accidiam, avariciam, castrimargiam et luxuriam. Quae, ut ait Glossa, signata sunt in septem populis qui terram promissionis tenebant. De his quasi de septem fontibus cuncte anime mortifere corruptele emanant. Et dicuntur capitalia quia ex eis oriuntur omnia mala. Nullum enim malum est quod ab aliquo istorum originem non trahat.

Ex superbia tamen omnia mala oriuntur, haec et alia. Cuius quattuor sunt species ut Gregorius ait. Prima est cum bonum quod ab eo habet sibi attribuit. Secunda cum credit a deo esse datum, sed tamen pro suis meritis. Tercia cum se iactat habere quod non habet. Quarta cum ceteris despectis singulariter vult videri. Capitulum. Quod omnis mali radix dicitur superbia. Hinc autem videtur obviare quod apostolus ait: Radix omnium malorum cupiditas. Sed utrumque recte esse dictum intelligitur si quidem singulorum generum non singula genera utraque locutione intelligantur. Nullum quippe genus peccati est quod interdum ex superbia interdum ex cupiditate non proveniat. Sunt enim nulli homines qui ex cupiditate fiunt superbi, et aliqui ex superbia fiunt cupidi; et ideo de utroque recte dicitur quod sit radix omnis mali. Distinctio xliii.

Est praeterea quoddam genus peccati ceteris gravius et abhominabilius, quod dicitur peccatum in spiritum sanctum de quo in evangelio. Quod qui peccavit in spiritum sanctum non remittetur ei. Johannes: est peccatum ad mortem, pro eo dico ne oret quis. Quaeritur quid sit illud peccatum. Quidam dicunt illud peccatum esse desperationem vel obstinationem. Dicitur istud peccatum irremissibile non quia aliquando remittatur, sed quia vix vel raro ac difficulter remittitur. Alii vero tradunt non quamlibet obstinationem vel desperationem appellari peccatum in spiritum sanctum, sed illam tantum qua quis in ea permanet usque in finem, dicunt peccatum in spiritum sanctum. Secundum istos peccatum in spiritum sanctum illud dicitur irremissibile eo quod nunquam dimittatur. Est etiam alia huius peccati assignatio Augustini: Peccatum ad mortem est cum post agnitionem dei per gratiam Christi quis oppugnat fraternitatem et adversus ipsam gratiam qua reconciliatus est deo invidentie facibus agitatur. Et istud peccatum secundum diffinitionem descriptam Augustinus permanet tunc solum dici ad mortem vel in spiritum sanctum cum non solum committitur, sed permanet. Unde ait: Non est sciendum aliquem reprobum peccasse ad mortem vel in spiritum sanctum nisi cum ab hac vita discesserit, nisi forte crimen in spiritum sanctum sit insanabiliter perveniret.

Non itaque distinctio illa verborum sit accipienda tamquam tres personae divise sint essentia. Sed ubi quasi personarum distincta sunt peccata, peccatum in patrem illud intelligitur quod fit per infirmitatem, quia patri attribuitur potentia. In filium quod fit per ignorantiam, quia sapientia attribuitur filio. In spiritum sanctum delinquere dicitur qui propria malicia dei bonitatem superare putavit. Et ideo penitentiam non assumunt, et quia iniquitati tam obstinata mente inherent ut eam nunquam relinquere proponant et ad bonitatem spiritus sancti nunquam redire; quibus placet malicia propter se sicut piis bonitas. Quando non est quis non dicitur qui non penitet, impenitentia dicitur peccatum, quia in penitentia propter obstinationem est et ideo quodammodo volunt esse desperati.

Post praedicta quaerendum est utrum peccandi potentia sit nobis a deo vel a nobis vel a diabolo. Putant quidam non a deo sed a nobis vel a diabolo esse. Sed Augustinus dicit quod malicia hominum cupiditas nocendi ipsius est, potestatem autem si ille non dat non habent. Hic quaeritur quod tamen potestas peccandi sit a deo et diabolus gerit potestatem mali, utrum ipse dominus sit causa. Cum apostolus dicat quod potestati resistit

dei ordinationi resistit. Sed precedens est ubi apostolus ibi loquitur de secularibus potestatibus scilicet rege et principe et huiusmodi quod non est resistendum in hiis que iubet deus esse obediendum sed sibi et huiusmodi. Si non precepit aliquis vel dyabolus iussit aliquid vel suggessit contra deum: tunc resistendum est. Sic sibi dei ordinationi non resistimus sed obtemperamus, sicut eum deus precepit ut in malis nulli potestati obediamus.

Liber tertius summarii

Quoniam venit plenitudo temporis misit deus filium suum. Tempus autem plenitudinis dicitur tempus gratie quod ab adventu salvatoris exordium sumpsit. Filius non missus est ipsa incarnatio. Diligenter est autem notandum cum mundum quod filius, non pater, non spiritus sanctus est incarnatus. Sed utique congrue ordine dei sapientia fecit ut deus qui in sapientia sua mundum condiderat in eadem eam que in celis et in terris sunt restauraret. Ideo etiam congruentius mitti debebat qui sibi ab alio, quia qui est a nullo: filius autem a patre est: pater a nullo est. Et ideo decuit ut qui erat in deitate filius in humanitate fieret hominis filius. Item contra ecclesiasticis dogmatibus. Non pater carnem assumpsit neque spiritus sanctus: ne filii nomen ad alterum transiret qui non esset eterna sui nativitate filius: et ne idem esset pater qui filius. Si pater de homine nasceretur. Si non queritur utrum pater vel spiritus sanctus incarnari potuit vel esse non possit. Sane videtur potuisse et potuisse olim et nunc posse. Si forte aliquis dicat: cum indivisa sint opera trinitatis, si filius carnem assumpsit, tunc pater et spiritus sanctus. Ad quod dicimus quod incepit opera filius sive et spiritus sanctus. Et tamen filius: non pater, non spiritus sanctus carnem assumpsit. Operationem autem carnis assumptionem tota trinitas operata est.

Nota quod in homine tota humana natura viciata per peccatum fuit, ut totam curaret: totam assumpsit, id est animam et carnem et humanas proprietates sive accidentia: non carnem sine anima: nec animam sine carne ut heretici voluerunt. Unde Johannes Damascenus: Omnia que in natura plantavit verbum dei verbum assumpsit, scilicet corpus et animam intellectualem et horum proprietates. Totus enim totum assumpsit me ut toti mihi salutem gratificet. Quod enim inassumptibile est et incurabile est. Creaturis qui nomine humanitatis non solam sed proprietates quasdam aqua hoc nomine significari contendunt, utrumque humanitas proprie nominatur vel mediator. Non autem sic credendi quod non verum hominem filium dei assumpsisse dicant: neque naturam deformia, sed ymaginem corporis simulatam audisse videbimus quemque credentem putant quod timet ne humana carne veritas inquinetur. Et tamen videmus istum visibilem solem radios suos per sordes spargere et eos mundos servare. Assumpsit autem filius carnem mediante anima quam

Augustinus. Animam autem propter se: caro enim est propter superior autem que maiori similitudine deo appropinquat quam anima, sed ipsa eadem secundum inferiorem partem anima magis quam corpus. Et ideo non incongrue dicitur anima assumpta propter se et corpus propter animam. Si non queritur utrum verbum carnem simul et animam assumpsit: an unum post aliud, et utrum caro illa prius fuit in utero virginis concepta, et postea assumpta: respondemus dicimus quod ex quo deus hominem assumpsit, totum assumpsit simul quod sibi univit animam et carnem. Nec caro prius fuit concepta et post modum assumpta: sed in conceptione assumpta, et in assumptione concepta. Unde Gregorius: Angelo annunciante et spiritu adveniente: mox verbum in utero: mox intra uterum verbum caro. Nec obviat quod Augustinus ait super locum illum Johannis: Quadraginta et sex annis edificatum est templum hoc inquit. Numerus inquit sex perfectioni dominici corporis convenit. Non enim hoc ita dixit quasi per tot dies ad plenum aliorum concepta et vivificata fuit caro Christi, sed tamen ab initio animata fuisset ut dictum est, in ista tot dies notabiliter membra distincta est. Distinctio tertia

Queritur qualis caro assumpta fuit a verbo. Sane credi oportet ipsam prius peccato fuisse obnoxiam sicut reliqua virginis caro. Sed spiritus sanctus operatione ita mundata est ut absque peccati contagione in unitatem uniretur verbo. Pena tamen non necessitate sed voluntate assumpte remanente: Mariam quoque totam spiritus sanctus a peccato prius purgavit et a fomite etiam peccati liberavit vel fomitem ipsum penitus evacuavit ut quibusdam placet, vel debilitando vel extenuando ut ei postmodum peccandi occasio nullatenus competeret. Potentiam quoque concedendi absque viri semine virginem prestavit. Unde Augustinus: Ex concepta sancta virgine Maria de qua ipse honore domini nullam prorsus cum de peccatis agitur volo questionem. Non ergo carnem peccati sed similitudinem carnis peccati accepit qua esuriit et sitiit. Cum autem illa caro obnoxia fuit peccato in Maria et aliis que est propagatione traducta, unde queri solet qualiter Levi decimatus dicatur in Abraham et non Christus in lumbis Abrahe, utique fuit Christus in lumbis Abrahe. Abraham decimas dedit Melchisedech quia Levi tunc

Levi qui in abraham secundum rationem
seminalem erat ex eo per concupiscentiam car-
nis descendit: christus autem licet ibi fuerit
secundum carnem. non tamen inde descendit secundum
legem quam augustinus vocat (?) adam peccante
qui in lumbis eius erant peccaverunt / sic abra-
ham dante decimas qui in lumbis eius erant
decimati sunt / sed hic non est decimatus in christo
licet in lumbis ade et abrahe fuit quia
non secundum concupiscentiam carnis inde descendit

Distinctio quarta

Cum igitur incarnatio verbi opus sit
patris et filii et spiritus sancti / Cur specialiter
spiritui sancto attribuitur ut in simbolo Incar-
natus est de spiritu sancto / non quia spiritus sanctus
virgini sit pro semine / sed quia per operationem spiritus sancti
de carne virginis assumptum est quod verbo
unitum est / Et cum hoc (?) sit opus quod est (?)
spiritui sancto tamen qui benignitas dicitur eo attribuitur
quia hoc opus ex nimia (?) benignitate
dei est ostenditur / Et cum de spiritu sancto
natus est christus: non tamen filius est spiritus sancti
Sicut ergo non omnis qui de aliquo filius eius
est: consequens est / ut de illo etiam
esse nati dicantur sicut illi qui adoptati
dicuntur esse filii / Deo gignente non ex illa natu-
ra: sed in illam sperati (?)

Sed cum [carnem] assumpta salvatorem natum profitea-
mur: tamen apostolus cum (?) secundum (?) hoc de Iudeis
cum quia (?) secundum humanam formam concepta est
caro domini in utero virginis et cetera (?) esse
: sed essentia et virtute spiritus sancti

Distinctio quinta

Preterea inquirere oportet quid
horum potius concedendum sit scilicet utrum
persona personam vel natura naturam / vel persona
naturam / vel natura personam assumpserit / et an
ita conveniat dici divinam naturam esse incar-
natam / sed deus incarnatus dicitur / et verbum
incarnatum / Certum est autem et sine am-
biguitate verum est quod non natura personam
nec persona personam: sed persona naturam
assumpsit / unde augustinus / Unigenitus dei
humanam naturam in unitatem persone suscepit
Deinde non quamvis (?) articulo scilicet utrum natura
naturam assumpserit scrupulosa et inter
doctores quaestio est / Quod autem ita sit
augustinus dicit / Illa natura que semper genita ma-
net assumpsit humanam naturam sine peccato suscepit
Ceterum in alio dicto augustinus in (?) regnum (?) con-
trarium / Ait cum solus filius accepit
hominem id est naturam hominis / Et sic intelligere
id non quidem tres persone / Etiam quod divina
natura suscepit verum et incarnatus
dicitur / Ait enim Iohannes damascenus divinam (?)
dicimus esse unitam carne / non tamen dicimus
quia natura divina facta est caro sicut verbum
quia nec auctoritas hoc docet nec loquendi

usus hic admittit / Ideo forsan ne
dubitabilitas nec (?) in naturam (?) sufficiens (?) putatur
persona aut magis assumpta fuit: quod ex
illa carne et anima assumpta non erat ulla
persona quieta (?) qua assumpsit verbum / Si
autem aliquis dicat ille homo a verbo dei assum-
ptus: ita definimus quia hic de naturalibus verum est
descripsio (?) autem filium est

Distinctio sexta

Ex premissis elucet quid an hijs locu-
tionibus: deus factus est homo: deus est
homo: dicatur deus factus est aliquid vel esse
aliquid / Qualium quorum agnoscere plurium
difficultate inveniunt sapientes / Alii enim dicunt
filium assumpsisse hominem ex anima rationali
et humana carne constitutum et ille homo
cepit esse deus / non quidem natura dei / sed
persona verbi / et deus cepit esse homo ille / unde
augustinus / Ille homo ut a verbo dei assumptus fi-
lius dei esset / unde hoc meruit / Sunt et
alij qui dicunt hominem illum ex humana et
divina natura id est compositum ex tribus: deitate carne
et anima: constare et Christum verum fatentur
et unam personam tamen esse an (?) incarnatam et
solummodo simplicem / sed in incarnatione factam
compositam ex humana et divina / non est ideo alia
persona / quam prius / unde augustinus / Sic deus po-
tuit coniungi humana natura ut ex duabus sub-
stantijs fieret una persona: ac per hoc iam
ex tribus: deo anima et carne / Sunt etiam
alij qui in incarnatione verbi non solum per-
sonam compositam ex partibus negant / verum
etiam hominem aliquem id est ex anima et carne
secundum verbi persone unita dicunt ut non ex illis
duabus vel ex hijs tribus aliqua substantia fieret
vel persona / sed illis duobus velut in-
dumento verbum dei induto (?) ut mortalium
oculis congruenter appareret / Augustinus non aliter
intelligi unitatem esse verbi susceptione
hominis sicut in vili (?) veste induta in-
telliguntur (?) quamvis illa susceptio ineffabiliter
susceptum suscipienti copularet

Quod solet etiam queri debeat dici quod (?) fi-
lius genuerit (?) sit dicendum quod sit / unde Iohannes da-
mascenus / duas christi nativitates veneramur:
unam ex patre ante secula preter causam et rationem
tempus et naturam / et unam quam in ultimis propter
nos et secundum nos et super nos facta est

Preterea investigari oportet utrum eadem christi
adoranda sit latria vel dulia / Quem
quidam videntur quod dulia: quia latria intelliguntur
cultus soli creatori debitus / Alia autem christi
vel eadem creatura tamen est / Ipsi duas species
dicunt esse dulie / unam que creature quibuslibet
exhibenda sit: Aliam que soli humanitati christi
exhibenda est / non alie creature / Alijs
autem placet christi humanitatem una adoratione

cum verbo esse adorandam non propter se sed propter illud cui est unita. Unde Augustinus: Adoro humanitatem in Christo, adoro quia deitati unita est. Denique si hominem separaveris a deo, illi numquam credo nec servio. Velud si quis purpuram vel diadema iacente rege inveniat, numquid adorat.

Si vero queritur an Christus sit adoptivus filius secundum quod homo, respondemus quia non, sed tamen naturalis, cum sit gratia, quia ille genuit. Adoptivus autem filius non est, quia non prius fuit et postmodum adoptatus est in filium. Tamen gratia est filius: filius enim dei filius hominis est et quod non gratia adoptionis sed unionis. Unde Augustinus: Quod unigenitus est equalis patri, non est gratie, sed hoc quod ad unitatem persone unigeniti homo assumptus est, gratie est non nature. Christus ergo nec dei nec hominis est adoptivus filius, sed dei naturalis et hominis naturalis et gratia filius.

Deinde si queritur de predestinatione illa qua commemorat apostolus fuisse Christum predestinatum. Sane dici potest et de ipso filio quod predestinatus fuerit esse predestinatum secundum hominem assumptum, ut ipse scilicet eius homo esset dei filius, et naturam humanam esse predestinatam ut verbo patris personaliter uniretur.

Solet etiam queri an Christus debeat simpliciter dici esse Christum factum vel creatum. Ad quod dici potest quod simpliciter et absque determinatione minus congruenter dici potest. Verum ut Augustinus ait, non est secundum eius personam per quem facta sunt omnia. Si quando tamen brevitatis causa simpliciter dicitur, semper intelligitur non dicitur factus nisi secundum hominem. Unde Ambrosius: Christus secundum quod homo esse incepit, secundum quod deus semper fuit. Solet etiam queri utrum alium hominem vel alium hominem quam de genere Adam deus assumere potuit. Quod sane dici potest. Unde Augustinus: Poterat deus alium hominem suscipere, sed melius iudicavit de ipsa que victa fuerat gente assumere hominem per quem hominis vinceret inimicum.

Queritur utrum homo ille potuit peccare. Hic distinctione opus est: utrum de persona an de natura agatur. Si enim de persona queritur, manifestum est quod peccare non potuit, quia deus non esse peccator potuit. Si de natura, distinguendum est utrum agatur de ea ut verbo unita, an de ea tanquam non unita verbo et iuncti. Non cum ambigendum animam illam esse unitam verbo peccare non posse; nec tamen si non esset unita verbo posse peccare. Quidam tamen probare conantur eam esse unitam verbo posse

peccare quia liberum arbitrium habuit, et ita potuit flecti ad utramque partem. Quod frivolum est, cum et angeli liberum arbitrium habeant et tamen adeo gratia confirmati sunt ut peccare nequeant.

Solet etiam quibusdam querere cur non assumpsit deus hominem de feminis (?) tamen... potuit. Sed non immerito eum sexum iudicabant assumendum quia fuit: si quaeremus virum assumpsit. Unde Augustinus: liberatio utriusque sexus debuit apparere. Quia ergo virum oportuit suscipere, qui sexus honorabilior est, consequens erat ut feminei sexus liberatio hinc appareret quod ille vir de femina natus est. Distinctio 13

Preterea sciendum est Christum secundum hominem ab ipsa conceptione gratie plenitudinem recepisse. Sancti autem acceperunt de eius plenitudine, non secundum essentiam sed secundum plenitudinem, quia eandem magis essentialiter sed plenitudinem acceperunt gratiam. Sicut videtur obviare quod in evangelio legitur: Ihesus proficiebat sapientia et etate. Augustinus hic exponit quod iuxta hominis ingenium naturaliter proficiebat, non quod ipse sapientior esset quam ipse, sed eadem qua plenus erat sapientia. Ceteris quoque paulatim demonstrabat apud deum et homines quod deo patri ad laudem et hominibus ad salutem proficiebat. Qualiter ergo non ipse proficiebat sapientia et gratia. Hic queri oportet utrum anima Christi habuit sapientiam cum deo patri: quidam quod sicut deus sapientia duas habet naturas: duas sapientias: unam creatam quam ipse est, alteram creatam et per gratiam ei collatam in verbo cui unita est. Habet scilicet anima quod deus sapit, sed non ita clare atque perspicue capit anima ut deus. Unde et si anima sapiat tamen assumpta homo ut ait Cassiodorus, deitati non potest equari in sapientia.

Queramus ergo an anima sapiat omnia quod quicquid deus. Non tamen anima potest quod potest deus quia naturaliter capax est potentie. Et ideo quicquid datum est ei sive inseparabiliter non est ei datum anima posse facere quod deus facit, nec simpliciter ut deus omnipotens putatur. Nam tamen forte ut potentiam faciendi omnia deus ei prestare potuit. Sed ut congruit quod ait Augustinus: potentiam quam dei filius naturaliter habet homo erat acceptus. Sed in persona habet dicitur quoque potentiam quam accepto habet, cum homo acceptus erat quoque.

Illud quoque sciendum non est quia dei filius naturam accepit hominis passibilem, carnem passibilem carnem passibilem et mortalem et alios defectus, qualiter quos Christus decuit accipere. Hic autem dicitur ipse ignorantiam et peccatum ut cum peccatore unum corpus sic

suscepit defectus corporis famem sitim
et huiusmodi. Et ut verbum atque probatur hic
accepit defectus anime secundum timorem et tristi-
ciam et huiusmodi. Hos autem defectus non
contrahendo necessitate sed miseracione volun-
tate accepit. Et autem Christus non ut
quidam asserunt simulatorie atque ymaginarie
dolorem tristicie pertulit sed vere doluit et
timuit. Ambrosius autem non verisimile est quod
secundum humanis malis repleta fuit anima
Christi quibus ipsa compatiebatur carni nec cum
dolor corporis sit et fuit anime. Ier-
autem idem Augustinus autem non vere timebat
dominus pati tercia die resurrecturus cum
cuperet Paulus dissolvi et esse cum Christo.
Sed istud et similia intelligitur sic. Non
vere timebat dominus pati quia non vanum
timorem sustinuit. Vel non vere time-
bat id est non ita ut timor ante sue domina-
retur contra certitudinem. Fuit enim
timor in eo propassio non passio ut
ait Jeronimus. Iste non dicitur vere timuisse
quia non conpermittitur conditionis necessariam
habuit et timorem. Et hic secundum ... dicitur
Christum de omni statu hominis aliquid accepi-
sse qui omnes venit salvare. Sunt
enim quatuor status hominis: primus ante
peccatum: secundus post peccatum et ante gratiam
tercius sub gratia. Quartus in gloria. Christus primo
accepit immunitatem peccati penam et alios
defectus: de tercio plenitudinem gratie: de quarto
non posse peccare et dei perfectam contem-
plationem.

Post predicta corporalia Christi diversas fu-
isse voluntates in Christo duas naturas:
divinam scilicet et humanam voluntatem. Et humana
voluntas est duplex quia alius secundum affectus
anime secundum rationem: et alius secundum sensualitatem.
Affectu autem rationis id volebat quod vo-
luntate divina scilicet pati et mori. Secundum affectum
sensualitatis non volebat ymmo petivit
quod non impetravit. Nec ipse petivit ut
impetraret quia non id fieri volebat affectu
rationis vel voluntate divinitatis. Ad quid ergo
petivit ut membris formam preberet in mi-
nete tribulatione clamandi ad dominum et
submittendi voluntatem suam divine voluntati.

18 Distinctio decimaoctava

De meritis Christi pertractandum non est quo
quidem dicere solet quod non sibi meruit
tamen meruit / meruit quod membris redemptionem
adversus [illegible] apertionem a pena et regni restaura-
tionem. Et sibi meruit impassibilitatem et in-
mortalitatis gloriam. Unde Augustinus ut
[illegible] clarificaretur Christus humiliatus
est passione: meruit esse impassibilitatem

ac quia cum Christus ante mortem esset pas-
sibilis: sed cum mortalis: nec solum hoc me-
ruit Christus: qui per obedientiam conpetentem tribuit
sed esse aliquam quantitate per caritatem et virtutes
quarum plenitudinem fuit secundum hominem
conditum. Tanta enim plenitudo spiritualium ca-
rismatum fuit in eo sicut quod in eis proficere non
potuit. Et ideo melior ipsius anima fieri
non potuit quod ab initio sue conditionis op-
tima: nec enim scientia: nec ipsa cumulavit
ut esset beatior fuit in dei contemplatione
in qua precipue beatitudo consistit. Non quia
non habuit ante quod vel non ac utile quod
potuisset proficere: sicut in dei vel fuisse bea-
tior quia aliqui nihil immunis fuit quod
meruit inferi pumpit quod beatior fuit.

Cum Christus assequi potuit gloriam
immortalitatis ac manifestationem nominis sine
merito passionis. Per passione enim nichil
sibi meruit quod ante non meruit. Sed utrum
dicitur ad quod magis valuit per se non per se
eum pro ut ipsius passionis meruit esse
forma et causa: forma virtutis et humilitatis
causa glorie et libertatis: forma ipsius ad mor-
tem obediendi: causa separationis paradisi
et redemptionis a peccato et a pena: aduale
habet cum nobis per passione meruit: que
precedentia non meruerat. Sed quod nobis
ista per passione meruit declaravit cum
deus ut Augustinus. Nemini in paradiso
admitti nisi ante hostia tamen perficere posset
humilitas quanta primi hominis potuit nocere
superbia. Talis autem esse inventus est nisi
eo destinitur victima. Accendimur per ea ad
diligendum deum qui pro nobis tanta fecit
et sic a peccato iustificamur et a diabolo libera-
mur. A pena quoque redimit nobis et tempo-
ralium et eterna: a culpa vel laxando de-
bitum: a temporali penitus non per se liquid por-
tando in carne per se prout quia solum ipsius penam
quod hic tulit omnem penam temporalem a peccato
debetur vel baptizandis penitus relaxatur
et in penitentia relaxatur minuitur. Et non
sufficeret illa pena qua penitentes ligat
ecclesia nisi Christi pena cooperaretur. Distinctio 19

Unde apostolus ista dicit. Christus est sic medius redemptor
et hominem humilitatis quod non tota trinitas dicitur
redemptor et cuius pertractis. Solus enim dicitur mediator
tamen dicitur secundum humanitatem quia per mortem
approximat nobis. Deus non propriam
substantiam habet quod aliud est non est mediator
sed unus cum patre deus. Distinctio 20

Si non aliter nisi aliter potuisset
liberare genus humanum quam per mortem
Christi. Dicimus et alium modum fuisse

deo possibilem sed nre miserie sanande
convenienciorem alium non fuisse. Quid enim
mentes nras tantum erigit et ad sperandum
liberat quam quod tantum fecit ut mala nra mo
riendo pferret pter et . Est et alia ra
quia sic iusticia superatur dyabolus non potencia
in xpo enim nichil dignum morte inveniens
occidit tamen eum. Et ideo utique iustum est ut
debitores quos tenebat liberi dimittantur
sed non nec non equissimus vincetur dyabolus
si potencia tamen cum illo. Cristus agere vo
luisset utique sed prius posuit Cristus quod
potuit ut prius ageret quod oportuit

Cristus igitur sacerdos est in ara crucis non dyabolo
sed deo trinitati obtulit pro omnibus
quo ad precium sufficienciam sed pro electis tamen
quo ad efficaciam quia predestinatis tamen
salutem effecit. De quo et legitur quod sit
traditus a patre et a se ipso tradidit et
iudei eum tradiderunt. Ipse se tradidit quia
sponte ad passionem accessit. Et pater eum
tradidit quia voluntate patris primo tocius
trinitatis passus est. Judas tradidit enim
pecunia iudei instigando. Distinctio 21a

Post predicta considerandum est utrum
in morte aro(?) sit separata anima vel
caro. Quidam putaverunt carnem sed animam
sta admittit in morte fuisse dimissam.
Unde ambrosius. Clamat homo separacione divinitatis
moriturus. Sed adhoc dicamus quod si deus
eum dereliquit qui peccati persequi(?) eum a
tempus exposuit et non illud descendit ut
non moreretur. Ista separavit se divinitas quia
non quod subtraxit proteccionem. Sciendum est
ergo quod anima divinitas sed carne sed neutrum
a verbo Damasc. libro 3 Mors ad tempus carnem
et animam separavit sed neutrum a verbo dei

Hic queritur. Utrum in illo triduo
in mortis xpus fuit homo quod non vi
debatur quibusdam quia mortuus erat et
homo mortuus non est homo. Quibus videtur
quia licet homo mortuus fuit erat tamen in
morte deus et homo. Quidam enim argumen
tes in tantum hic locum non in fidei sacro.
Unde ambrosius. Aufer argumenta ubi fides
queritur. In ipsis gymnasiis suis dyalectica ta
ceat piscatoribus creditur non dyalecticis. In
sepulcro ergo erat homo quia humani erat verus
deus. Et si non totus quia tamen carne et in
inferno erat homo quia humani erat unitus
et non totus quia anima tamen. Ex quo enim deus
carnem et animam assumpsit neutrum deposuit
sed una eadem eademque unione unitus
erat anime in inferno et carni in sepulcro
sicut ante illorum separacionem. Damasc. libro

Confitemur xpm pependisse in ligno
et iacuisse in sepulcro secundum carnem et fu
isse in inferno secundum animam utique et totus
eodem tempore erat in sepulcro totus et in in
ferno totus ubique. Sed non totum in sepulcro
totum in inferno vel totum ubique. Sed xpus totus
est deus et homo sed totum quia plura est deus
vel homo sed et deus et homo. Totum enim ad naturam
refertur totus autem ad ypostasim sicut
aliud et aliud ad naturam alius vero et alius
ad personam refertur.

Solet eciam queri si congruenter dici pos
sit ille homo descendisse de celo vel
esse ubique sicut dicitur filius de celo veni
sse et ubique esse. Illud quod dicitur Si
ad unitatem persone referatur dicitur intelligatur
sane dici potest. Si non ad distinccionem persone
illatum contrarium est. Damasc. libro 3. Si
attendas distinccionem personarum filius
dei descendit et filius hominis crucifixus
est propter unitatem persone non solum filium hominis
descendisse sed eciam dixisse esse in celo cum
loqueretur in terra. Apostolus hac causa dicitur
deum glorie crucifixum qui tamen in forma
servi tamen non secundum quod deus glorie
crucifixus

Cum vero supra probatum sit xpm plenum
gracia fuisse, non est pretereundum
in eo virtutes fidei et spei sicut caritatem habuit.
Quod ut magis pateat prius videamus
quid sit fides et spes.

Fides est virtus qua creduntur que non videntur
quod tamen non de omnibus que non videntur
accipiendum est sed de hiis tamen que credere ut
Augustinus ait ad religionem pertinent. Dicit enim
Apostolus. Fides est substancia rerum sperandarum
argumentum non apparencium. Per fidem enim
subsistunt in nobis modo speranda et sub
sistent in futuro per experienciam. Damasc. libro 3 Fides
talia nunc facit subsistere ea que non videntur.
De quibus fides proprie est de visis enim non
est fides sed argumentum. Hic non queritur
an hec descripcio conveniat spei. Sane
concedi potest. Sunt tamen alia plura quibus
dicitur fides et spes. Sed nichilominus di
ci potest soli fidei convenire non spei quia
sola fides fundamentum dicitur non quod virtus
fidei precedat virtutem spei sed quia actus
fidei naturaliter precedit actum spei nisi enim
aliquis credat non potest sperare. Sperare vero(?) autem
quod non sperat. Quamvis tamen concedit
de ipsa virtute fidei quod naturaliter precedit spem
non tempore

Non autem fundamentum fidei est karitas

quia karitas causa est et mater virtutum que si desit frustra habentur cetera. Si autem assit habentur omnia. Gregorius. Tyde quia nisi prius fides teneatur illatenus ad spiritualem amorem attingitur quia nemo potest amare quod non credidit. Sed hec accipi potest de fide que virtus non est vel de actu fidei qui valet actu karitatis precedit. Accipitur enim fides tribus modis scilicet pro eo quo creditur et est virtus hec est fides operans per dilectionem et pro eo quo creditur non est virtus. Hec est fides informis qua etiam demones credunt demones et contremiscunt. Et pro eo quod creditur sicut ibi hec est fides quam te. Aliud autem est credere in deum aliud credere deo aliud credere deum. Credere deo est credere vera esse que loquitur quod et mali faciunt. Credere deum est credere quod ipse sit deus quod etiam mali faciunt. Credere in deum est credendo amare credendo in eum ire credendo ei adherere et eius membris incorporari per hanc fidem iustificatur impius.

Sed non queritur utrum illa informis qualitas qua malus habuit veniens ad fidem que bonum credit accedente karitate remaneat et fiat virtus an ipsa eliminetur et alia qualitas succedat que virtus sit utrumlibet horum periculo dici potest michi autem videtur quod illa qualitas que prius erat remaneat et accessu caritatis virtus fiat. Cumque tribus modis dicatur fides. Secundum tamen unam esse fidem dicit apostolus. Et hic precipue accipitur fides pro eo quod creditur quia idem invenitur credere precipue pro eo quo creditur non quod sit una numero in omnibus sed genere plurimum sicut idem volentium dicitur voluntas. Et duorum simulacrum dicitur una facies.

Distinctio 24

Sed non queritur utrum Petrus fidem passionis habuit cum Christum oculis pati cernebat dicimus cum fide passionis habuisse non in eo quod credebat pati quia hoc videbat sed in eo quod credebat deum esse qui patiebatur. Cum enim visio alia sit minor alia optior non est fides de subiectis optiori visioni sed minori quorum quidem sunt capiuntur ut intelligantur. Queritur autem non quantum fides sit ex auditu non optiori sed minori. Non sunt de rebus quas omnino ignoramus. Unde Augustinus. Alia sunt que nisi credamus non intelligimus.

Distinctio 27

Preterea addiciendum est quedam esse fidei mensura precipue qua numquam potuit esse salvus. Unde apostolus: Oportet accedentem credere quia est et quia est remunerator est sperantium in se. Sed queritur utrum hec credere ante adventum vel ante legem ad salutem sufficiat. Et videtur quod non quia sine fide mediatoris nullum hominem umquam salvum fuisse sanctorum auctoritates testantur. Unde Augustinus. Eadem fides que nos salvat salvos fecit antiquos pusillos cum magnis quia scilicet credimus Christum in carne venisse. Ita illi venturum. Et quod nos mortuum. Ita illi moriturum. Et quod nos resurrexisse. Ita illi resurrecturum. Quid ergo dicetur de illis simplicibus quibus non erat revelatum misterium incarnationis. Dici potest nullum fuisse salvum cui non erat facta revelatio vel distincte vel velate vel in aperto vel in misterio. Sicut et etiam ante quamquam capaces sunt qui articulos fidei distinguere et assignare non valent omnia tamen credunt que in symbolo continentur. Ita et tunc numquam capaces ex revelatione sibi facta maioribus credendo inherebant quorum fide sua quasi continebat. Sed queritur utrum sufficit antiquis credere omnia illa de mediatore que nunc credimus. Quibusdam videtur quod sufficeret illis confuse tantum credere nativitatem mortem resurrectionem et adventum ad iudicium que ex pluribus Augustini colligunt ubi quod ista ponit. Aliis autem videtur quod certa fide fuisse de misterio incarnationis sufficerisse ut dei filio crederetur nasciturum de homine et iudicaturum.

Illud non est pretermittendum quod fides spes karitas reperitur in aliqua ecclesia sine ... Sed Gregorius. Et unusquisque fidelis tantum credit quantum sperat tantum sperat quantum amat tantum operatur quantum credat amat et sperat. Sed tamen maior horum fide et spe esse karitas dicitur quia cum ad dei speciem pervenitur spes et fides transit sed karitas permanet. Quia karitas sed mater omnium virtutum premissa autem qualitas spei sed virtute actus inferiorum considerada est.

Est autem spes certa expectatio future beatitudinis veniens ex dei gratia et meritis. Sine meritis enim aliquid sperare non spes sed presumpcio dici potest. Et sicut fides ita et spes de visibilibus est. Distinguuntur tamen fides a spe. Est enim fides malorum et bonorum. Est preteritorum

preteritorum et futurorum. Iste suarum rerum
et alienarum. Spes autem non est nisi
bonarum et bonarum rerum nec nisi futurarum
et ad deum pertinentium quia earum spe ge-
rere perhibetur.

Post hec superest investigare utrum
fides et spes in christo fuerit. Cum beatam
ipse suscepit corporum et animam humanam, non in
pace videtur fidem et spem virtutem. Et tamen
in eo non fuisse sicut in sanctis iam beati-
tatis et angelis non sunt. Et tamen sancti
crediderunt et speraverunt resurrectionem futuram
sicut post iudicium credent eam preteritam
et angeli eandem credunt. Nec tamen in eis
fides vel spes est, ut in dicti verbo futuram
futuram preclarissime inspiraverunt. Ista
et christus in quo fuit bona pace cre-
didit et speravit, multa tamen dicit futuram.
Nec tamen fidem virtutem vel spem habuit quia
non perfectius eam cognovit ut preteritam
quam futuram dilectione tamen habuit in quantum
homo tanta quam maior esse non potest. De-
inceps non patribus qui ante incarnationem
christi ad passionem tenebantur non ignoran-
dum est quod fidem et spem virtutem habuerunt.
Crediderunt enim et sperabant se visuros
deum per passionem christi post christum surrexerunt
passionem.

Karitas est dilectio qua diligitur deus
propter se et proximus propter deum vel in
deo. Et ipsa gratia est dei sibi et proximi.
Et quia eadem opera ipsa dilectione diligitur
deus qua diligitur deus proximus
alia sit? Ei certe dilectio est gemina,
tamen quia propter duo dilectionis propter deum et
proximum pro quo etiam dicit sunt mandata
in propter duo nostri qui in mente geruntur.
Cum deus diligitur et proximus. Et post-
modum utrumque dilectionis commutamus
ut deum propter se ex toto corde et proximum
diligas sicut teipsum, id est ad quod et propter
quod teipsum diligere debes in bono enim
et propter deum teipsum diligere debes. Proximum
non omnem hominem oportet intelligi. Sed
quis non amat hominem vel quod iusti sunt
vel quia iusti fiunt amare debet. Hoc
est amare in deo et propter deum. Sic enim
et teipsum amare debet. Hunc di modum di-
lectionis veritas insinuat dicens: Mandatum
novum do vobis ut diligatis invicem
sicut dilexi vos, sed ut filii sitis et
vita eterna. Iste insinuatur cum dicitur: ex toto
corde tuo, id est intellectu, ex tota mente
id est memoria ut vitam et omnem intellectum
in illum conferas. Illud autem preceptum

implet ab homine in hac mortali vita
sed ex parte non ex toto, sed in futuro autem imple-
bitur ex toto, ex quo cum precipitur ista per fidem
cum nemo in hac vita eam habeat, que
non recte currit, si quo currendum est ne-
sciat. Quo non autem sciret si nullo precepto
ostenderetur. Hoc implet tamen ex parte sed non
perfectam vitam, alia enim sunt profectus cu-
rentis, alia pervenientis.

Hic ostendendum est omne genus dili-
gendorum illis duobus mandatis con-
tineri. Quatuor enim diligenda sunt ut ait
Augustinus. Unum quod supra nos est scilicet deus,
quod nos sumus. Tertium quod iuxta nos
est scilicet proximus. Quartum quod infra nos
est scilicet corpus. De secundo et quarto nulla
precepta data erant. Quantumcumque enim
homo excedit a veritate remanet
tamen illi dilectio sui et corporis sui. Ex
eo dictum est diliges proximum sicut te ipsum.
Et tamen absque dilectione proximi non est
preterea id quod sumus natura lege diligi-
mus proximum. Aut diligatur cui vel ex-
hibendum est officium nunc si indiget vel
exhibendum esset si indigeret. Et eum
a quo prestandum est. Manifestum est igitur
precepto dilectionis proximi etiam sanctos
angelos contineri a quibus tanta nobis
nunc impenduntur officia. Cum non sine 30
hominum dilectio in illo continetur mandato
que etiam secundum homines magis quam nos
sed non quantum deum debemus diligere,
quia in quantum est homo minor deo est.
Ordine autem diligendi Augustinus insi-
nuat dicens: Ipse est qui habet ordina-
tam dilectionem ne aut diligat quod
non est diligendum, aut non diligat
quod diligendum est. Aut equaliter diligat
quod minus vel amplius diligendum. Aut
minus vel amplius quod equaliter diligendum
est. Omnis peccator in quantum peccator non
est diligendus. Et sub hoc in quantum homo
diligendus est propter deum. Deus non propter
teipsum omni homine et etiam se ipso amplius
diligendus. Item amplius alius homo
quam corpus nostrum convincitur etiam quorum
diligendorum primum ordo diligendi in-
sinuari videtur ex ordine mandatorum. Ex
precepto omnis homo proximus diligendus diligere
tantum quantum nos non est aptum. Quando
autem videntur tradi quod pari affectu
omnes diligendi sunt sed effectu distinguenda
sunt vero Augustinus. Omnibus pari
dilectione vita eterna optanda est etsi

quo omnibus eadem possumus exhibere
dilectionis officia que fratribus maxime
sunt exhibenda. Horum etiam non nulli
tradunt affectu caritatis tantum proximos
esse diligendos quantum nos ipsos di-
ligimus. Alii non in dilectione et affectu et
in exhibitione ordinem divinitus esse
statutum quem Ambrosius exprimens
ait: primo deus diligendus est, secundo
parentes deinde filii, post domestica qui
si boni sunt malis filiis preponendi sunt,
ultimo inimici quos sufficit ut
diligamus et non odio habeamus. Ideo
non Augustinus dicit pari dilectione omnibus
vitam optandam sit accipi potest ut
caritas non ad affectum referatur sed
ad bonum quod optatur. Similiter intelligitur
quod ait ut tantum diligas fratres quantum
nos. Sufficiat autem quod inimicos diligamus
non odio habeamus, non quod eos diligere
debeamus sicut nos, sed sufficit si
minus diligimus quam nos.

Sciendum quoque est esse diversos gradus
caritatis. Est enim caritas magna et
perfecta, propterea Augustinus: caritas ut perficiatur
nascitur, cum fuerit nata nutritur, cum fuerit
nutrita roboratur, cum fuerit roborata perfi-
citur. Cum ad perfectionem venerit dicit: cu-
pio dissolvi etc. Distinctio 30

Hic queritur quid plus sit meriti diligere
amicos vel inimicos. Si consideratur
dilectio amicorum dilectioni amicorum et
etiam inimicorum perfectior est absolute.
Sed si in aliquo homine unus qui diligit
simul amicum et inimicum quod horum
potius sit queritur obscura est questio.
Unde non temere putatur melior
magis ille qui est ferventior quam esse videtur
qui erga amicum. Augustinus tamen sentire
videtur maius esse diligere inimicum quam
amicum quod perfectorum esse dicit. Sunt duo
quedam perfectis data in preceptum diligere
amorem habere et inimicum. In minoribus
non complentur preceptum non eos diligere
qui nichil mali fecerunt eis et inimi-
cos non odire. Sed melius ut intel-
ligatur omnibus precipi cunctos diligere
etiam inimicos. Perfecti autem non solum
amicos sed etiam inimicos perfecte diligunt
eis quod benefaciunt.

Illud quoque non est pretereundum quod quidam
asserunt caritatem semel habitam ab ali-
quo non posse excidere nullumque dampnandum
habere aliquando caritatem. Unde Augustinus:
caritas que deseri potest vera numquam fuit.
Quod istas rationes vincit et auctoritas. Unde dic-
tum Augustini non ad essentiam caritatis
refertur sed ad efficientiam quia non efficit ca-
ritas que deserit. Intendum
etiam quod fides et spes et scientia dicuntur eva-
cuari quia ex parte est et non caritas et tamen
ipsa ex parte sit. Sed et ipsa evacuabitur
in quantum ex parte est quia tolletur imperfectio et
addetur perfectio, remanebitque ipsa aucta
et auctus eius et modus diligendi ut
diligas deum perfecte ex toto corde. Et propter
sicut tempus. Fides autem et spes penitus
evacuabitur. Scientia non secundum actum et modum
sum qui nunc est non secundum essentiam
tolletur. Ipsa cum utique remanebit,
sed alium tenebit usum et modum.

Nunc iam superest investigare si Christus
primus quod hoc ordine preceptum dili-
gendi servavit quod scilicet deum habere
sicut seipsum dilexit. Quod non est ignoran-
dum esse caritate unius modo prime non vide-
quit cum in patria sunt adeo iusticie dei ad-
dicti sunt ut nil eis placeat nisi quod
deo placet. Ac per hoc illorum tantum salutem
diligunt quos deus salvari vult eos
que solos sicut se diligunt. Ita et Christus
electos tamen sicut se dilexit. Distinctio 31

Considerandum duobus modis dilectio
dei secundum essentiam et secundum efficientiam non
recipit magis vel minus secundum essentiam sed secundum
efficientiam tamen ut magis dilecti dicantur
quibus affectus maius bonum paravit et
impertiebit. Unde eos est quod aliquos quos
iustificavit quando fuerunt impii adeo
diligit non quod fuerit nova dilectio quemque
diligat deus secundum qui eterne dilectionis
sortiuntur effectum. Unde Augustinus ut supra
in suis oculis eterna sunt secundum ipsorum
unitatem non sua essentia et ab initio iustificatos
magis esse amicos dei ipse nunc non
deus. Si non queritur an aliquos utrumque magis
diligat adeo unus tamen cum alio distingue-
dum est. Si cum refertur ad dilectionis
effectum acceptibile est. Si non ad dilectionis
essentiam insensabile est. De reprobis
non queritur utrum deus aliquos dilexit
eos. Dicimus de solis electis sicut supra
esse concedendum quos ad iusticiam et glo-
riam paravit. Deus electos autem gene-
raliter quod eos odio habuit in reprobavit.
Sed supra secundum quod diligit
secundum adiectionem et in quantum opus eius sunt dat.

Post predicta de quatuor virtutibus que
principales vel cardinales va-
cant disserendum est que sunt iusticia
fortitudo prudentia temperantia de quibus Augustinus:
Iusticia est in subveniendo miseris

Prudencia in precauendo insidys / For-
titudo in perferendo molestys / Temperancia
in cohercendis delectacionibus prauis
hijs in hac mortalitate bene viuitur
et postea ad vitam eternam peruenitur quibus in christo
plenissime fuerunt et sunt in quo habue-
runt vires corda quos in parata habent
et quosdam eciam vic utique ptau
an desinunt esse cum ad eternam vitam
peruenerint non ita quare Quibusdam
visum est esse deputatum / Et sunt
quidem scilicet prudencia fortitudine temperan-
cia cum hec ibi non nichil dicta videntur
Iusticia enim immortalis est fortassis
et alie tres virtutes precia sine nullo
iam periculo erroris / Fortitudo sine
molestia tollerandorum / Temperancia
sine repugnancia libidinum erunt in illa
felicitate scilicet ut prudencie ibi sit nullum
bonum deo preponere vel equare forti-
tudinis ei firmissime coherere
Temperancie nullo defectu noxio delectari
Quod hic ait Augustinus Iusticia est
in subueniendo miseris quod et pruden-
tia in precauendo insidys quod fortitudo
in perferendis molestys et temperancia
in cohercendo delectacionibus prauis
non est ibi omnino ubi nichil mali
erit / Ecce aperte dicit hic Augustinus quod predicte
virtutes in futuro erunt sed alios usus
habebunt quam nunc cum Beda constituit

Distinctio 34

Nunc de septem donis spiritus sancti
agendum est ubi prius considerandum
est an hec dona virtutes sint et utrum
in futuro desinatura sint / Quod autem virtutes sint
nec in futuro desinant Augustinus ait sic
Ciuitas dei illa in celestis non
meatu aliquo fluminis terrestris ab-
luitur sed de quo fonte predictus fonte spiritus
sanctus cuius nos bene saciamur
hausium in illis celestibus spiritibus re-
dundacius uber effluere plenos septem
virtutum spiritualium fluctus meatu vincitur
non defluunt ista dona in futuro hec offi-
cia que nunc sunt ut ubi gratia ti-
mor filialis facit nos facit timere
ne offendamus quem diligamus et
ne separemur a deo / Facit eciam nos
reuereri quem non timebimus separari
offendere Est autem reuerencia mixta
cum subitate dilectio que esse
in christo fuit sicut dicit apostolus Exauditus
est pro sua reuerencia et inde tamen
effectiuo timore in christo et in angelis tum
esse contendunt

Sciendum est esse quatuor timores
scilicet naturalem mundanum siue humanum
seruilem initialem castum vel filialem
Humanus timor est ista ut ait Augustinus
et Cassiodorus quo timemus pericula
carnis pati vel perdere bona mundi
Propter quod dominus dicit timor malus
est qui in primo gradu in mundo
deserit que dominus prohibet dicens
Nolite timere eos qui corpus occidunt etc.
Timor autem seruilis est ut ait Augustinus
Cum per timorem gehenne continet se
homo a peccato / Et timore facit quidquid
boni facit non timore amittendi eternum
bonum quod non amat sed timore patien-
di malum quod formidat / Bonus est
iste timor licet insufficiens per quem fit
paulatim consuetudo iusticie et succe-
dit initialis timor Vnde Augustinus Sed
videamus per caritatem introduci timorem
qui quamuis sunt caritatem prius intrat et
nisi occupat non succedit locum / Hic
timor prius occupat mentem non autem ibi
remanet timor quia non intrat nisi
ut introducat caritatem / Iste timor
nec optatus est seruilis nec optatus filia-
lis sed tamquam medius ab utroque ha-
bens facit cum parti seruire timorem
pene cum amore iusticie / Iste timor
est inchoata caritate non inperfecta quantum
crescit caritas tantum decrescit iste
quantum ad modum quo facit timere penam
et quantum ad tormentum quod est et post quem
succedit timor castus quo timemus
ne sponsus tardet ne discedat ne
offendatur ne eo careamus Timor iste
de amore est / Beda tamen quod unus ti-
mor scilicet seruilis et initialis dicitur ini-
cium sapiencie diuersa tamen / Seruilis
quidem quia preparat locum sapiencie et in-
ducat sapienciam sed tamen non remanet cum
ea / Initialis dicitur inicium sapiencie quia est
inchoata sapiencia quia cum quis habet
magis sapienciam et caritatem hic incipit
Vnde autem dicitur sunt timor pene / Naturalis
qualis timor iste fuerit per dicta naturalis
qui omnibus hominibus inest quo horret
mortem et formidat penam / Dicitur natu-
ralis non quia acciderit homini naturaliter
sed quia incorrupta natura parum habuit
aduenit cum corrupta coleret tamquam
esset naturalis Distinctio 37

Post premissa sciendum quod inter sensum in-
tellectum sic potest distinguere

Scientia valet ad vitandum, ad ministrationem
rerum temporalium et ad bonam inter malos con-
versationem. Intelligentia ad creatoris et crea-
turarum invisibilium speculationem et delectationem.
Et nondum quid intellectus et scientia quid valet,
sed in alia valent ab aliis differunt que sunt dona
spiritus. Hec namque virtutes sunt quibus per gratiam in-
fundentur quibus fidelium vita recte vivat.
Illa non valent habet hec (?) ex (?) ... [illegible]
ad eos tamen: preterea autem virtutes que dona spiritus
sunt dona. Illa valia (?) reformant et ad-
iuvant.

de connexione virtutum dist 36

Distinctio 36 de connexione

Solet etiam queri utrum qui unam virtutem
habet habeat omnes. De hoc Ieronimus ait:
Omnes virtutes sibi coherent ut qui una
caruerit omnibus careat. Cum igitur hoc verum
sit caritate omnes habet. Et quidem probabile
est. Cum enim caritas mater omnium sit
virtutum, in quocumque mater ipsa sit est: cuncti
filii eius recte fore dicuntur. Unde Augustinus: ubi
caritas est quid est quod possit deesse?

de equalitate virtutum

Utrum non possit quis aliquid possideat virtu-
tis quo est. Unde cum alias
magis alias minus in aliquo dicuntur, sed
nullam plenius habere: que caritas gignit.
Alii autem viri dicunt omnes virtutes et
simul et pares esse in quocumque sunt. Unde
Augustinus: Clarissima disputatione tua satis
apparuit non placuisse auctoribus nostris
omnia paria esse peccata. Sed si hoc et de
virtutibus verum sit. Cum igitur dicitur aliquis
aliquo preeminere virtute ut Abraham
fide, Iacob patientia, secundum usum exterioris
accipiendum est vel ad proportionem aliorum
hominum.

dist 37 de preceptis prime tabule

Distinctio 37 de preceptis prime tabule

Sed iam distributio decalogi que in duobus
mandatis complectitur, aperienda est.
Primum preceptum est: Non habebis deos
alienos, non facies tibi sculptile neque
omnem similitudinem. Hec Origenes dicit esse
duo mandata, sed Augustinus unum. Secundum
preceptum est: Non assumes nomen dei
tui in vanum. Quod est dicere secundum literam:
non iurabis per nichil (?) per nomen dei tui.
Allegorice non precipitur ut non putes
creaturam esse Christum dei filium quia omnis
creatura vanitati subiecta est: sed equalem
patri dicamus. Tertium non est: Memento
ut diem sabbati sanctifices. Ubi secundum literam
precipitur sabbati observantia. Allegorice
non ut requiem habeat animus et consentit (?)
in dei contemplatione quiescentes cessent (?) ...

Hec tria mandata prime tabule ad deum
pertinent. Ad primum quidem quod est de uno
deo colendo pertinet ad patrem in quo
unitas vel auctoritas. Secundum ad filium
in quo est equalitas. Tertium ad spiritum
sanctum in quo est utriusque communitas.

de preceptis 2e tabule

De preceptis 2e tabule

In secunda tabula septem erant manda-
ta ad dilectionem proximi pertinentia, quorum
primum ad patrem carnalem refertur
quod est: Honora patrem tuum et matrem
tuam ut sis longevus super terram. Sed vinceri (?)
parentes non sic sunt honorandi ut eis debi-
ta reverentia exhibeatur et necessaria
ministrentur. Secundum est: Non occides. Ubi
secundum literam actus homicidii prohibetur,
secundum spiritum etiam voluntas occidendi. Tertium:
Non mechaberis: nomine mechie omnis
concubitus illicitus prohibetur, illorum quasi mem-
brorum non legitimus usus etiam prohibetur
deo interius. Quartum est: Non furtum fa-
cies: furti nomine intelligitur omnis
rei aliene usurpatio illicita.
Si non quis (?) consilium (?) filiis Israel utrum furtum
fecerunt de hoc Augustinus: Israelite non furtum
fecerunt: sed deo iubenti ministerium prebu-
erunt: sicut minister iudicis: sine peccato
occidit quem lex precipit. Sed si illud
sponte faciat homicida est etiam si eum
occidat quem scit a iudice occidendum.
Hic apparet quod etiam bonum in illo ope-
re [illegible] lege [illegible]
peccavit. Quintum: Quod tibi non vis fieri alijs
que est. Quod tibi non vis fieri alijs
ne faciat: sed ibi subintelligendum est
iniuste. Nam alij sit iniuste faciant quod sibi
non vis. Alioquin homo peccaturus
est iudex quod punit reum; nollet enim sibi
fieri. Ista etiam illud: Omnia
que vultis ut faciant vobis: de bonis
accipiendum est: que nobis invicem exhibere
debemus. Quintum preceptum est: Non loqueris
contra proximum tuum falsum testimonium. Ubi
crimen mendacii et periurii prohibetur.

dist 38 de mendacio

Distinctio 38 de mendacio

Sciendum autem tria esse genera mendaciorum.
Est enim mendacium quoddam pro salute
vel pro commodo alicuius non malicia sed
benignitate dictum quale obstetricum me-
tuentium et Raab. Est et aliud genus

mendacii quod fit ioco: quod non fallit
sciencia cum cui dicitur causa ioci dici. Et hec
duo genera mendaciorum non sunt sine culpa sed
non cum magna. Tercium genus est quod
pernicialiter et dupliciter prodit tutus [?]
rancedinem [?]. Videtur autem Augustinus tunc men-
dacia illa que fiunt ioco vel pro salute
aliorum imperfectis esse venialia peccata, per-
fectis non mentiri. Pro comodo alterius dicit
esse dampnabile quod etiam de mendacio
ioci putari potest precipue si iteretur. Sed
est etiam esse octo genera mendaciorum ut
Augustinus tradit que nota sunt diligenter.
Primum est capitale quod fit in doctrina
religionis. Secundum quod tale est quod
nulli prodest sed obest alicui. Tercium ut
ita prodest uni ut obsit alteri. Quartum
quod fit solo mentiendi fallendique
libidine. Quintum quod fit placendi
cupiditate de suavi loquio. Sextum
quod nulli obest et prodest alicui ut si
quis pecuniam alicuius iniuste tollendam
sciens nesciens se mentiatur ubi sit.
Septimum quod et nulli obest et prodest
alicui ut si quis nolens hominem ad
mortem quesitum prodere mentiatur. Octa-
vum quod nulli obest et ad hoc prodest
ut ab immundicia corporali aliquem
tueatur. In hiis autem tanto minus peccat
quis cum mentitur quanto magis a primo
recedit. Quidam vero a quo genere
mendacii quod peccatum non sit putaverunt de-
cepit [?] scriptum est. Hic videndum est quod
sit mendacium et quid mentiri. Mendacium
est ut ait Augustinus falsa significatio vocis
cum intencione fallendi. Mentiri vero est
loqui contra hoc quod animo sentit quis:
sive sit verum sive non. Omnis vero qui
loquitur mendacium mentitur, sed non omnis
qui mentitur mendacium dicit. Unde Augustinus:
Nemo mentiens iudicandus est qui dicit
falsum quod putat verum: quia quantum in
ipso est non fallit ipse, sed fallitur. Sed econtrario
ille mentitur qui dicit verum quod pu-
tat falsum. Augustinus omne mendacium
sit peccatum confirmat dicens: Michi vero
videtur omne mendacium esse peccatum, quia
hic debet loqui homo quod animo gerit sive

verum sit sive putetur et non sit. Solet
queri de Iacob qui dixit se esse Esau
an mentitus sit. De hoc Augustinus ait:
Iacob quod matre fecit auctore ut falleret
patrem si diligenter attendatur non
videtur esse mendacium sed misterium. Ipse
debebat enim iuniorem obediencie quam primogenitus nominat
misterium. Et ideo familiariter
plurimum scitur quod non accepit mendacio
tio opera Iacob. **Distinctio 39 de periu-**

rio. Nunc de periurio videamus.
Periurium est mendacium iura-
mento firmatum. Hic queritur utrum sit
periurium ubi non est mendacium. Et
quibusdam videtur e contrario quod dicitur.
Advertendum est quod iuramentum habeat
tres comites: veritatem, iudicium et
iusticiam: si ista desunt non est iura-
mentum sed periurium. Ubi ergo plus iuratur
et si non est ibi intencio fallendi videtur
esse periurium quia deest veritas. Quibusdam
placet non esse periurium ubi non est
mendacium quia sunt quibus non est mendacium
nisi aliter senciat animo quam dicit sive
ita sit sive non. Ita videtur eis nemi-
nem periurium committere nisi aliter senciat
quam loquitur, sive sit ita sive non.
Quod melius creditur et ille periurare (peierare)
qui falsum sciens iurat. Sed hic optimum
non videtur esse periurium quia non est mendacium
rea. Et ideo ut lingua prius mens rea
rea est dum iurare presumit quod perspicue
verum non deprehendit, unde [?] omnibus
peierat incurrit. Hic apparet eis
qui falsum iurat peierat tunc qui
alicui promittit dare si ubet [?] tamen
quod tamen non facit et quo iurat peie-
ravit: quia falsum iuravit. Unde dicitur
quod non omnis qui iurat quod falsum est periurus
ideo est, sed qui quod prodidit mutat sine
causa vel temere transgreditur. Hic at-
tenditur utrum iurare sit malum, dicimus
quod aliquando sit, aliquando non. Quoniam cum
sine necessitate iurare vel falsum iurare:
peccatum grande est. Pro necessitate autem iura-
re vel ad asserendam innocenciam
vel ad pacis federa confirmanda vel
ad persuadendum auditoribus quod eis utile
est, malum non est. Sunt etiam ut
liceat iurare per creaturas. Dicimus quod in

deis sicut similis fuit gressum
iurare per creaturas et propterea ut si in-
iurare contingeret non nisi per creatorem
iurarent quia inantes per angelos et
elementa creaturas venerabantur honore
Et melius hoc erat exhibere deo quam
creature. Iudeis per creaturas
iurare prohibuit. Antiquis vero qui
in creaturis creatorem venerabantur tamen
lex non prohibuit. Nobis vero iurare
per creaturas prohibitum ne vel aliquid
divini creaturis credatur. Per quo venera-
cio debetur: vel ne periurantes
per creaturas homines se iuramento non teneri
putarent. Sed queritur quis magis
teneatur. an qui per deum an qui per
evangelium: an qui per creaturas iurat.
Dicimus quod qui per deum quia per eum sanc-
ta sacra sunt. Hic queritur quid sit dicere
per deum iuro. Hoc est testem adhibeo
deum. Unde qui per lapidem iurat falsum
periurus est: quia non lapidem qui non
audit: sed eius creatorem adhibet testem.
Est etiam quoddam genus iuramenti
gravissimum quod fit per execracionem ut cum
homo dicit si feci illud patiar vel illud
contingat filiis meis: obligat enim
sic homo deo. Unde Augustinus. Cum quis
ait per salutem meam, salutem suam deo
obligat. ut sic execratur quod su-
perius diximus. Quando vero quis iurat
aut deum testem adhibet aut creaturam
obligat deo. Hic queritur utrum fides
eius sit servanda qui per ydola iurat.
De hoc Augustinus ait. Te prius considerare
volo utrum qui per deos falsos iura-
vit et fidem non servavit non tibi vide-
bitur bis peccasse. Utique peccavit quia et iura-
vit per quos non debuit et contra pollicitam fecit
fidem quod non debuit. Ille vero qui utitur
fide alicuius quem constat iurasse per deos
falsos et utitur non ad malum sed ad
bonum: non peccato illius se sociat quo
per demones iuravit: sed bono pacto eius
quo fidem servavit. Et tunc dubitatione
minus malum est per deos falsos iurare
veraciter quam per deum verum fallaciter. Quanto
enim per quod iuratur magis sanctum est
tanto magis est penale periurium.

Distinctio quadragesima

Nunc superest videre utrum dominica ma-

mendacio implendum sit. De hoc Ysidorus.
In malis promissis rescinde fidem.
In turpi voto muta decretum: quod in-
caute vovisti ne facias. Qui vero
mutat utrum periurus dicatur. De hoc
Jo. Crisostomus ait. Peiorare dicitur qui non im-
plet quod fideliter iuravit non quia inde reus
sit quod non observat sed quia iuravit iniuste
Eo quo reus est sicut ille qui peiorat.
Hic etiam sciendum est quacumque arte verbo-
rum quis iurat deus tamen qui conscientie testis est
ita hoc accipit sicut ille cui iuratur
intelligit. Dupliciter autem reus fit qui et
nomen dei in vanum assumit et proximum in
dolo capit. Mentitur etiam si iurat qui
hominem iurare cogit. De hoc Augustinus ait.
Qui exigit iuracionem multum interest
an nesciat illum iuraturum falsum an
sciat. Si enim nescit et ideo dicit iura michi
ut fides ei fiat: non est peccatum, tamen humana
temptatio est. Si vero scit eum fecisse et cogit
eum iurare homicida est. Sancta synodus
decrevit a parte sancta ut homines fideles
ieiuni adiuramenta accedant. De duobus

preceptis ultimis

Sextum preceptum est.
Non desiderabis uxorem proximi tui.
Septimum non concupisces domum proximi
tui: non servum non ancillam. Sed videtur
preceptum de non concupiscendis rebus proximi
idem esse cum eo quod dicitur non furaberis et preceptum
de non concupiscenda uxore idem esse cum eo quod
dicitur non mechaberis. Sed in illis duobus preceptis
ipsa opera notata sunt et prohibita. In his vero non
opera sed ipsa concupiscentia. Multum ergo distat ab
istis. Differentia veteris ac novi testamenti

Cum prohibetur concupiscentia aliene uxoris
et aliene rei. Quare dicitur lex comprimere
manum et non animum, cum non manum et
animum? Illud de lege dicitur secundum cerimonialia
non secundum moralia: vel quia de lege non est
generaliter prohibita omnis mortifera concupiscentia
ut tenuit. Sed non queritur quare dicatur
apostolus literam occidere, ex ecce decalogus
qui non dicitur litera occidens eo quod mala sit
lex: sed quia prohibens peccatum auget concu-
piscenciam et addit prevaricacionem nisi
liberet gratia. Litera autem dicitur et ipsa lex
occidens esse. Distat autem evangelium
litera a legis litera: quia diversa sunt promissa
ibi terrena: hic celestia promittit. Diversa etiam
sacrificia quia tunc alia sunt. Sed secundum quosdam precepta
etiam diversa: quantum ad cerimonialia, non ad moralia
sed eadem sunt plenius in evangelio continentur.

d. 40

De duobus preceptis ultimis

Differentia veteris et novi testamenti

Samaritanus enim vulnerato appropians curationi eius sacramentorum alligamenta adhibuit. De quibus considerandum occurrit quid sit sacramentum.

De sacramento in genere

Sacramentum est sacrae rei signum. Dicitur etiam sacramentum sacrum secretum, sicut sacramentum divinitatis, ut sit sacramentum sacrum signans vel sacrum signatum. Sed nunc agitur de sacramento secundum quod signum est. Aliter: Sacramentum est invisibilis gratiae visibilis forma, ita ut ipsius imaginem gerat et causa existat. Signum vero est res praeter speciem quam ingerit sensibus aliud ex se faciens in cognitionem venire. Signorum vero alia sunt naturalia, alia data. Et eorum quae data sunt quaedam sunt sacramenta, quaedam non. Omne enim sacramentum est signum, sed non econverso.

De differentia sacramentorum veteris et novae legis

Non ergo significandi tantum gratia sacramenta instituta sunt. Unde sacrificia et observantiae caeremoniales veteris legis numquam poterant iustos facere offerentes. Unde quia imposuit eas Deus in servitutem, non in iustificationem, et ut signa futuri essent, voluit ea sibi potius offerri quam idolis. Differentiam ergo sacramentorum veterum et novorum Augustinus assignat dicens: Illa promittebant tantum et significabant, haec autem salutem conferunt.

Quare triplici de causa sunt instituta sacramenta

Triplici autem ex causa instituta sunt sacramenta: propter humiliationem, quia homo ex imperio Dei salutem ex inferioribus se quaerit; propter eruditionem, ut per illud quod foris in specie visibili cernitur ad invisibilem virtutem quae intus est agnoscendam mens erudiatur; propter exercitationem, quia noxiam declinat occupationem. Unde Ieronimus: Semper aliquid facito ut te occupatum dyabolus inveniat. Sunt autem exercitationum tres species: una ad aedificationem animae pertinet, alia ad corporis fomentum, alia ad utriusque subversionem.

In quibus sacramentum consistat

Duo autem sunt in quibus sacramentum consistit, scilicet verba et res: verba ut invocatio Trinitatis, res ut aqua, oleum et huiusmodi.

Fuit autem et inter illa sacramenta quoddam, scilicet circumcisionis, illud conferens remedium contra peccatum quod nunc baptismus. Unde Beda: Idem salutiferae curationis auxilium circumcisio in lege contra originalis peccati vulnus agebat quod baptismus agere revelatae gratiae tempore consuevit, excepto quod regni caelestis ianuam nondum intrare poterant, sed tantum in sinu Abrahae post mortem beata requie consolati supernae pacis ingressum spe felici exspectabant. Quaeritur tamen de viris qui fuerunt ante circumcisionem et feminis qui fuerunt ante vel post, quod remedium contra peccatum habuerunt. Quidam dicunt sacrificium et oblationes eis valuisse. Sed melius est illos dicere qui de Abraham prodierunt per circumcisionem iustificatos; feminas vero per fidem et operationem bonam, vel sua si adultae erant, vel parentum si parvulae erant; eos vero qui fuerunt ante circumcisionem parvulos in fide parentum, parentes vero per virtutem sacrificiorum, quam spiritualiter intelligebant in illis sacrificiis, iustificatos. Unde Gregorius: Quod apud nos valet aqua baptismi, hoc egit apud veteres vel pro parvulis sola fides, vel pro maioribus virtus sacrificii, vel pro his qui ex Abrahae stirpe prodierant mysterium circumcisionis. Data autem fuit circumcisio pluribus de causis, scilicet ut per obedientiam mandati Abraham placeret Deo, cuius praevaricatione Adam displicuerat. Data autem fuit in signum magnae fidei Abrahae, qui credidit se habiturum filium in quo fieret benedictio omnium. Deinde ut per hoc signum ceteris nationibus distingueretur populus ille. In carne vero praeputii iussa est fieri, quia contra remedium instituta est originalis peccati, quod a parentibus trahimus per concupiscentiam quae in parte illa magis dominatur; et quia in parte illa culpam inobedientiae primus homo sensit, debuit ut ibi signum obedientiae acciperet. Fiebat autem octavo die et petrino cultro, quia in octava resurrectionis aetate futura per petram Christum omnis a electis abscidetur corruptio; et propter Christi resurrectionem octavo die factam circumciditur apertius anima [illegible]. Duae igitur res fuerunt illius sacramenti. Ideo autem mutata est circumcisio per baptismum, quia sacramentum baptismi et communius est et perfectius, et pleniori gratia cumulatum. Ibi enim peccata solummodo dimittebantur, sed in baptismo abolentur peccata et gratia cooperatrix confertur et virtutes augentur. Sed non quaeritur de parvulis qui ante diem octavum moriebantur, antequam non fiebat circumcisio ex lege, utrum salvabantur. Idem potest quaeri quod fieret de parvulis ante baptismum defunctis, quos perire constat. Forte tamen sub lege in necessitate mortis ante octavum diem circumcidebant filios sine peccato, sicut nunc quando necessitas fit de baptismo.

De sacramentis novae legis. Distinctio secunda

Iam vero ad sacramenta nove legis accedamus que sunt baptismus, confirmacio, panis benediccionis, penitencia, unccio extrema, ordo, coniugium. Quorum alia remedia contra peccatum prebent et gratiam adiutricem conferunt. Alia in remedium sunt tantum. Alia gratia et virtute nos fulciunt. Si vero queritur quare non fuerunt sacramenta instituta mox post hominis lapsum, cum in hiis sit iusticia et salus, dicimus non ante adventum Christi qui gratiam attulit sacramenta gratie fuisse danda, que ex eius passione virtute sortita sunt. Christus autem venire noluit antequam homo de lege naturali convinceretur et scripta. Quod vero coniugium ante peccatum fuit tamen coniugium etiam ante peccatum institutum, non utique pro remedio sed ad sacramentum et ad officium; post peccatum vero fuit in remedium contra carnalis concupiscencie corruptelam. De baptismo Iohannis et quod baptismus

Nunc vero de baptismo videamus. Baptismus Iohannis vero ante baptismum Christi. Iohannes predicavit et prius baptizasse legitur, sed in aqua non in spiritu. Baptismus Iohannis erat in penitenciam non in remissionem. Baptismus vero Christi in remissionem. Ad quid ergo erat utilis baptismus Iohannis? Quia homines usui baptizandi preparabat ad baptismum Christi. Sed qualis erat Iohannis baptismus? Quia ibi operator Iohannis visibilis tantum erat, Christus lavat non invisibilis gratia dei intus operatur. Si vero queritur an sacramentum fuit, satis potest concedi eo sensu quo legalia signa dicuntur sacramenta. Signabat enim baptismus Iohannis rem futuram scilicet baptismum Christi. Hic considerandum est utrum baptizati a Iohanne iterum baptizati sunt baptismo Christi. Et qua forma verborum usus fuit Iohannes. Illi qui baptizati sunt a Iohanne nescientes spiritum esse etc., ac spem ponentes in eius baptismo, postea baptizati sunt baptismo Christi. Illi vero qui spem non posuerunt in baptismo Iohannis et patrem et filium et spiritum sanctum credebant, non postea baptizati fuerunt, sed impositione manuum ab apostolis super eos facta spiritum sanctum acceperunt. Baptizans autem Iohannes in nomine venturi tradebat.

Distinctio quid sit baptismus

Post hoc videndum est quid sit baptismus. Baptismus dicitur tinctio id est ablutio corporis exterior facta sub forma verborum prescripta. Accedente verbo ad elementum, ut ait Augustinus, verbo ad elementum fit sacramentum. Non hic facto sicut de aliis quedam solet fieri ad decorem et honestatem facti, quedam ad substantiam et tamen sacramenti pertinet. Verbum quo hic fit sacramentum est verbum et elementum; cetera ad sollempnitatem eius pertinent. De forma verborum

Sed quid sit verbum quo accedente ad elementum fit sacramentum, Veritas te docet que ait: Ite docete omnes gentes baptizantes eos in nomine patris et filii et spiritus sancti. In invocatione ergo trinitatis verbum dicit quo baptisma consecratur. Et hec est forma verborum sub qua datur baptismus. Legitur tamen in Actibus apostolorum apostolos baptizasse in nomine Christi: sed in hoc nomine, ut ait Ambrosius, tota trinitas intelligitur. Intelligitur enim tunc Christus dicens et pater a quo unctus est et ipse qui unctus est et spiritus sanctus per quem unctus est. Hic queritur an baptismus esset verus si diceretur in nomine patris tantum vel spiritus sancti, vel tantum in nomine Christi. Ambrosius videtur dicere quod si fide integram trinitatem teneat et unam personam tamen nominet, plenum esse sacramentum; et ego si tres nominet et non recte de aliqua illarum sentiat, vacuum sit ministerium. Convenit ergo tamen tres personas ibi nominare ut dicatur in nomine patris et filii et spiritus sancti, non de omnibus nominibus. Si enim dicatur de nominibus non est ibi sacramentum. Invocatur autem ibi trinitas ut invisibiliter operetur per se, sed contra visibiliter per ministrum. Quando fuit baptismus institutus

De institutione baptismi quando cepit varie sunt estimaciones. Alii dicunt tunc baptismum institutum fuisse cum Nichodemo Christus ait: Nisi quis renatus fuerit ex aqua et spiritu sancto. Alii dicunt tunc cum apostolis dixit: Ite in orbem universum, docete omnes gentes baptizantes eos in nomine patris. Commodius autem dicitur institutum fuisse quando Christus a Iohanne baptizatus est in Iordane, quod tactu munde carnis sue vim regenerativam contulit aquis. Celebratur autem hoc sacramentum in aqua non in alio aliquo liquore, ut Christus ait: Nisi quis renatus fuerit etc. Ideo ut intelligatur quod sicut aqua sordes corporis abluit ac vestes abluit, ita in baptismo maculas anime abstergit. Vel ideo ut nullus copia excusaretur et ut quibus via baptizandi vicina. De mersione

De immersione vero queritur quomodo fieri debeat, utrum semel vel ter pro varia more ecclesie, ut dicit Gregorius. Si vero quis semel tantum in mergendum esse asserat ubi consuetudo talis non est, reprehensibile esse constituit. Sed etiam qui in tempore accepit statum abrogatum institutione baptismi. Ad quod dicimus in morte Christi finita legalia omnia. Si enim

ante passionem fuisset legalia
non erant in mente vetus pascha cum discipulis
manducasset. **De causa baptismi**

Causa vero institutionis baptismi est men-
tis innovatio que fit depositione viciorum
vel collectione virtutum. Si vero queritur cur
baptismus aperuit celum quod non aperuit circum-
cisio, dicimus quod nec baptismus nec circumcisio
aditum regni nobis aperuit sed hostia sal-
vatoris. **Distinctio quarta**

Hic dicendum est aliquos suscipere sacramentum et
rem sacramenti (i. caritatem gratiam virtutes et dona)
ut omnes parvuli adulti quoque qui cum fide baptizantur.
Alii vero sine fide accedunt vel ficte sacramentum
non rem eius suscipiunt. Aut actualem ad
salutem incipit baptismus cum illa fictio veraci
confessione recesserit. Sunt et alii qui sus-
cipiunt rem (adulta, absoluta) et non sacramentum. Alii enim
fundunt sanguinem pro nomine Christi et si non
sacramentum rem tamen percipiunt. Nec tamen passio
sed etiam fides et contritio vim baptismi
implet ubi necessitas excludit sacramentum.
Solet queri de illis qui iam sanctificati
spiritu cum fide et caritate ad baptismum acce-
dunt quid eis conferat baptismus. Ad quod
sane dici potest quod per ipsum si qua inerant
peccata post conversionem concreverunt mundantur et ab
exteriori satisfactione absolvuntur et gratia
adiutrix omnium virtutum augetur fomesque
peccati amplius debilitatur. Cum vero in bap-
tismo peccatum deleatur queritur cur penal-
itas cui peccato addicti sumus non tollatur.
Hoc ideo fieri credunt sancti: quia si a pena homines
per baptismum liberarentur ipsum putarent
baptismum premium non etiam remedium: et
in illa vita quereretur studiosius quam eterne
nimis omnibus aliena. Ideo etiam ut sit
fideli concertandi materia et vincendi
occasio qui vinceret si non repugnaret
nec pugnaret si post baptismum immortalis fieret.
Si queritur cum rei baptismus ille sit
sacramentum quod datur iam iusto, dicimus sacramentum
esse et rei que precessit: et remissio temporalis
pene si peccati. Sed ad mutum convertit et
novitatis mundicie. Ibi presente vel in
teriis re aqua precedente sacramentum cum aqua
res longe posterior ut in illis qui ficte
accedunt. Qui cum penituerint incipit bap-
tismus valere. Sed si nunquam peniterent
nunquam rei sacramentum esset ab illis receptus
per vitia rei quod ibi fieret si non enormitas
illorum impediret. Solet queri si parvulis
in baptismo datur gratia qua cum creverint habue-
runt unde in libero arbitrio possint mala
vitare. Quidam putant gratiam operantem

et cooperantem tenere parvulis in bap-
tismo dari in munere non in usu. Ut cum ad ma-
iorem venerint etatem commune sortiantur
usum nisi per liberum arbitrium usum muneris
extinguant peccando. **De potestate ministri distinctio quinta**

Post hec sciendum est sacramentum baptismi
a bonis et a malis ministris dari: quia
a bonis et a malis sumitur. Nec melior est
baptismus qui per meliorem datur: nec minus
bonus qui per minus bonum datur. Nec malus
qui per malum datur. Augustinus. Si in heresi quan-
tumcumque vel scismate quarumque quis in nomine
patris et filii et spiritus sancti baptismum sacramentum acce-
perit integrum sacramentum accepit. Sed salutem
que virtus est sacramenti non habet si extra catho-
licam ecclesiam ipsum sacramentum habuit. Habent igitur
non tantum boni sed etiam mali ministerium
baptizandi. Sed nunquam potestatem baptismi
Christus cum ipse dedit famulis sed potestatem
sibi retinuit. Ne servi in servo spem ponant
et ne tot essent baptismi quot servi,
ut sicut dictus est baptismus Iohannis ita
diceretur baptismus Petri vel Pauli. Hic queritur
que sit illa potestas baptismi quam Christus sibi retinuit
et potuit dare servis. Hec est ut plurimi
volunt potestas dimittendi peccata in baptismo.
Alii dicunt hanc potestatem non potuisse dare
alicui servorum quia nulli potuit dare suam
essentiam quam ipse habet. Tamen hoc est esse
quod posse. Ad quod dici posset potuit
quia potuit eis dare potentiam dimittendi
peccata non eandem quam ipse potens est
sed potentiam creatam sed ut servus dimitteret
peccata: non tamen ut auctor remissionis sed
ut minister. **Distinctio sexta**

Nunc quibus liceat baptizare addamus.
De hoc Ysidorus ait: Constat baptisma
solis sacerdotibus esse traditum eiusque ministerium
nec ipsis diaconibus implere est licitum
absque episcopo vel presbitero: nisi hiis procul
absentibus et ultima languoris cogat
necessitas. Quod et laicis fidelibus
permittitur. Item mulier quamvis sancta baptizare
non presumat nisi necessitate cogente.
De illis vero qui ab hereticis baptizantur
utrum rebaptizandi sint queri solet. Ad quod
breviter dicimus quia quicumque sit baptizatus
si forma a Christo tradita verum bap-
tismum dat. Et ideo qui illum sumit non
debet rebaptizari. Unde qui ab hereticis bapti-
zati sunt servata caractere rebaptizandi non
sunt. Sed tamen manus impositione reconciliandi
sunt ut spiritum sanctum accipiant. Sunt tamen non-
nulli doctorum ut Cyprianus et alii quidam
qui dicere videntur ab hereticis non posse dari
baptismum. Sed de illis verum est qui formam sa-
cram ecclesie baptizare presumunt. Quid

In matre puer baptizari non potest

Illud etiam ignorandum non est quod in matre nondum natus nullus baptismum potest suscipere, nec baptizari. Unde Augustinus: Non potest quis renasci antequam natus est. Sed non opponendum de Jeremia et Johanne baptista, qui in utero sanctificati leguntur. Privilegium illorum (i. miraculose divinitus facta sunt) potest quem legem in utero sanctificatos et gratia praeventos dimissis peccatis.

Quaeri solet etiam si corrupte proferantur illa verba, an baptismus sit. De hoc Zacharias Bonifacio scribit: Si ille sacerdos qui baptizavit non errorem introducens vel haeresim, sed pro sola ignorantia romanae locutionis infringendo linguam baptizans dixisset: baptizo te in nomine patria et filia et spiritu sancta, non possumus consentire ut denuo baptizentur. **De patrinis compatrum**

Praeterea sciendum est quod illi de quibus nulla proferant indicia nec propinquos et vicinos a quibus baptizati doceantur, agendum est ut renascantur (i. baptizentur, non simpliciter sed sub conditione addita: si non es baptizatus ego te baptizo), ne pereant. Quia non ostenditur gestum, id non sinit ut videatur iteratum. Solet etiam quaeri de illis qui iocantes sicut mimi commemorationem baptismi in ludis (?) inducunt, utrum sit baptizatus. Videtur sapientibus non esse baptisma, quia non intentione baptizandi illud geritur.

Magnopere tenendum est etiam de baptizandis electis duo tempora esse servanda, scilicet pascha et penthecosten. Sed quibus necessitas mortis vel periculi urgentur, omni tempore debent baptizari. **De responsione patrinorum**

Porro ad baptismum venientes fidem suam per se ipsi dicunt. Unde a baptizando quaeritur: Quid venisti ad ecclesiam quaerere? Qui si adultus est, respondet per se. Si autem parvulus, aliquis pro eo respondet. Si non quaeritur ab eo sed pro parvulo dicatur: Credo vel fidem peto, dicitur de sacramento fidei esse intelligendum, ut sit sensus cum dicitur fidem peto, scilicet sacramentum fidei peto suscipere; Credo, id est sacramentum fidei suscipio, quod est hic parvulus petere, est sacramentum fidei suscipere. Sed adhuc quaeritur quod respondeatur pro parvulo: Credo in deum patrem et filium Christum et in spiritum sanctum. Sane dici potest ibi respondere pro parvulo quod ad maiorem etatem si venerit, nunc et tunc pompis diaboli renuntiabit et sanam fidem tenebit, cuius tunc sacramenta recepit. Hac autem sponsione parvuli pro quo fit tenebitur, non responsor, si tamen ut tenetur implere curam et opera dederit. **De exorcismo et catechismo**

Illa autem interrogatio fidei et responsio fit in catechismo cum exorcismo. Additur: Exorcismus autem ante baptismum an fit catechismus (i. instructio fidei catholicae).

(compulsio potestatis diaboli …)

et exorcismus, non quia sine his non possit esse verus baptismus, sed ut baptizandus in fide instruatur et sciat cui debitor fiat deinceps, ut potestas diaboli in eo minuatur, ne iam contendat eum subvertere, nec baptismum eo sequatur.

De sacramento confirmationis

Notandum quod in sacramento confirmationis attendenda est duplex materia quae solet. Forma enim apta est, scilicet verba quae dicit episcopus cum baptizatos in frontibus sacro signat crismate. Quod sacramentum ab aliis perfici non potest nisi a summis sacerdotibus. Ita enim hoc sacramentum est donatum spiritus sancti ad robur, qui in baptismo datus est ad remissionem. Hoc sacramentum a ieiunis et ieiunis tradi debet sicut et baptismus, nisi aliter cogat necessitas. Non debet iterari sicut baptismus et ordo. Nulli enim sacramento facienda est iniuria, quod fieri putatur cum non iterandum iteratur.

Distinctio VIII de sacramento eucharistiae

Post sacramentum baptismi et confirmationis sequitur eucharistiae sacramentum, cuius figura praecessit cum manna deus pluit patribus in deserto. Huius etiam sacramenti ritum Melchisedech ostendit, ubi panem et vinum Abrahae obtulit. **Quando fuit institutum**

Sacramentum hoc dominus instituit cum post typicum agnum corpus et sanguinem suum in cena discipulis porrexit. **De forma verborum**

Forma vero huius est haec quam ipse ibidem edidit dicens: Hoc est corpus meum. Et post: Hic est calix novi testamenti. Cum enim verba proferuntur, conversio fit panis et vini in corpus et sanguinem Christi. Reliqua igitur ad dei laudem dicuntur. Considerandum quid sit verbis attendendum quae sunt verba: Accipite et edite ex hoc omnes: hoc est enim corpus meum. Item: Accipite et bibite ex hoc omnes: hic est sanguis meus. Reliqua omnia laudi dei deferuntur. Orationi praemittitur simplex precibus consideratione dignum est. Quare illud sacramentum post cenam discipulis dedit? Ut ostenderet veteris legis sacramenta, inter quae praecipuum erat agni paschalis sacrificium, in morte sua terminari ac novae legis sacramenta substitui, in quibus excellit mysterium eucharistiae. Ideo etiam post alia dedit, ut hoc vivum artius memoriae discipulorum infigeretur et ab eis deinceps frequentaretur. Sed non eo modo disciplina sanxit ut in posterum post alios cibos sumatur. **De re sacramenti**

Huius sacramenti gemina res est: una contenta et signata, scilicet caro Christi quam de virgine traxit et sanguis quem pro nobis fudit; alia signata et non contenta, scilicet unitas ecclesiae in praedestinatis, vocatis, iustificatis et glorificatis. Haec est duplex caro Christi. Caro autem ea

distinguenda. Unum quod tantum sacramentum. Aliud quod est sacramentum et res. Tercium quod est res et non sacramentum.

Distinctio nona

Et sicut due sunt res illius sacramenti, ita et duo modi manducandi: unus sacramentalis quo boni et mali edunt. Unde Augustinus: Quid discordat ab ipso? vel carnem Christi manducat vel sanguinem eius bibit, et si tantum rem sacramenti ad iudicium sibi cotidie accipiat. Alius quoque spiritualis quo soli boni manducant. Unde Augustinus: Ut quid paras dentem et ventrem? Crede et manducasti. Idem: Nulli ambigendum est tunc unumquemque corporis et sanguinis domini participem fieri cum Christi membrum efficitur, nec alienari ab illius panis calicisque consortio, etsi antequam panem edat et calicem bibat de hoc seculo in unitate corporis Christi constitutus abscedat, quia illius sacramenti beneficio non privatur cum ille in se quod illud sacramentum significat invenitur.

Distinctio decima

Sunt alii qui veritati contradicunt asserentes in altari non esse corpus Christi vel sanguinem [illegible], sed ita Christum esse et dixisse: Hoc est corpus meum; sicut apostolus dixit: Petra autem erat Christus. Dicunt enim ibi esse corpus Christi tantum in sacramento, id est in signo, et tantum in signo manducari a nobis. Constat autem integrum Christum esse sub utraque specie, et substantiam panis in corpus Christi, vini quoque substantiam in sanguinem converti.

De modo conversionis

Si autem queritur qualis sit illa conversio, quibusdam videtur formalis, dicentibus sit conversio substantiam ut hec essentialiter fiat illa. Alii concedunt illud quod erat panis et vinum post consecrationem esse corpus et sanguinem. Quidam non dicunt sic conversionem intelligendam ut sub illis accidentibus sub quibus erat prius substantia panis et vini post consecrationem sit substantia corporis et sanguinis, et ubi prius erat panis nunc est corpus Christi, tamen non illis accidentibus afficiatur. Et dicunt substantiam panis et vini vel in preiacentem materiam resolvi vel in nichilum redigi. Alii non putaverunt ibi substantiam panis et vini remanere et ibidem corpus Christi esse et sanguinem, et ipsam substantiam panis et vini dicunt esse sacramentum. Quod autem non sit substantia nisi corporis Christi docet [illegible] Christi corpus illud consecratur, nec sunt tamen multa corpora Christi, sed unum corpus et unus sanguis, cum et ideoque sive plus sive minus quis inde percipiat, omnes equaliter corpus Christi integre sumunt.

Distinctio undecima. Quare sub alia specie sumitur

Sub alia autem specie ex tribus de causis carnem et sanguinem tradidit Christus et deinceps sumendum instituit: ut fides scilicet haberet meritum, que est de hiis que non videntur; et etiam ideo ne abhorreret animus quod cerneret oculis, quia non habemus in usu carnem crudam comedere et sanguinem; et ideo ne etiam ab incredulis religioni christiane insultaretur. Sed et sub duplici specie sumitur ut ostenderetur totam humanam naturam assumpsisse ut totam redimeret. Panis enim refertur ad carnem, vinum ad animam, quia vinum operatur sanguinem in quo sedes anime dicitur. Unde dicit: Ideo duo sacramenta sed sub vini quam sub utraque specie idem sumitur.

De admixtione aque

Aqua non miscenda est vino quia aqua populum significat qui per Christi sanguinem redemptus est. Si non queritur an irritum sit quod geritur si aqua pretermittatur, audi Cyprianum: Calix domini non aqua sola aut vinum solum nisi utrumque misceatur. Si quis tamen non intendens introducere heresim oblivione vel ignorantia aquam pretermiserit, non videtur esse irritum sacramentum, sed ille graviter est corripiendus. Sed et Grecorum ecclesia non apponit aquam. Quibusdam tamen videtur generaliter esse dictum vinum non posse solum offerri.

De quo

Panis non nisi [illegible] offerri in conficere de frumento: nec nisi frumenti nisi redactum in panem: quia Christus panem se dicit et grano frumenti se comparat.

Quale corpus dedit

Corpus tale dedit Christus quale tunc habuit, id est mortale et passibile. Nunc non sumitur nisi immortale et impassibile, nec tamen minus in manducare habet efficaciam quam tunc.

Distinctio xii

Si autem queritur de accidentibus que remanent in quo subiecto fundentur, potius mihi videtur fatendum existere sine subiecto, quia ibi non est substantia nisi corporis et sanguinis domini que non afficitur illis accidentibus. Remanent ergo illa accidentia per se subsistentia ad misterium ritum, ut Augustinus, fidei quoque suffragium quibus corpus Christi tegitur.

De fractione distinctio xii

Solet etiam queri de fractione et partitione que ibi videtur fieri, cum res sit. Quibusdam placet quod non sit ibi fractio sed dicitur frangi quia videtur frangi. Alii dicunt quod est ibi fractio quod non est in aqua vel [illegible]. Quia nichil ibi frangitur quod immutabili dei potencia dicitur fieri ut ibi sit fractio ubi nichil frangitur. Alii dicunt corpus Christi essencialiter frangi et dividi. Alii integrum et incorruptibile existere. Et sane dici potest fractionem illam

Panis mutatur specie remanente [illegible]
Sed sine terrore gustari posset in ore,
Utraque si mutata forma tum carne videres
Conspiciendam horreres et manducare timeres

non mixtura corporis sed in ipsa forma panis sacramentalis. sicut ut vas fractum in partes fit ibi. Post hec queritur si quod gerit sacerdos proprie dicatur sacrificium vel immolatio. Breviter dici potest quod utrumque quia memoria est et imputatur sacrificium veri et sancte immolationis facte in ara crucis. **De effectu huius sacramenti**

Institutum est hoc sacramentum duabus de causis. in augmentum virtutis et in medicinam cottidiane infirmitatis. Si autem queritur utrum cottidie communicandum sit. audi quid inde tradit Augustinus. Cottidie eukaristiam accipere nec laudo nec vitupero. Omnibus tamen diebus dominicis communicandum hortor. Item Fabianus papa. Saltem ter in anno nisi forte quis gravioribus criminibus impediatur. in pascha sed pentecosten et natale domini. **Utrum pravi sacerdotes consecrant**

Solet etiam queri utrum pravi sacerdotes hoc sacramentum conficere queant. Ad hoc dici potest quod sic. quia ut ait Augustinus non merito consecrantis sed in verbo perficitur creatoris et virtute spiritus sancti. Illi vero qui excommunicati sunt vel heresi manifeste notati non videntur hoc sacramentum conficere licet sacerdotes sint. Si autem non credit numquam potest intendere illud conficere et si non intendit. numquam conficit. Alii dicunt etiam non recte de illis mysterio sentientem. posse intendere non quidem illud conficere. quod iam esset credere. sed illud agere quod agitur ab aliis dum illud conficitur et sic impletur ministerium illud et sic sane dici potest quod ab brutis animalibus corpus christi non sumitur et si videatur. quid ergo sumunt mures deus novit. **Distinctio ix de sacramento penitentie**

Post hec de penitentia est agendum. Est autem penitentia ut ait Ieronimus secunda tabula post naufragium. prima tabula est baptismus. Secunda est penitentia. Penitentia dicitur a puniendo qua quis punit illicite que commisit. Est autem penitentia ut ait Ambrosius que mala preterita plangere et plangenda iterum non committere. Hiis verbis quidam innitentes credunt nec penitere ultra non posse dampnabiliter. Sed cum magni professores sint errorum renuntiasse ita potest diffiniri. penitentia est virtus qua commissa mala cum proposito emendationis plangimus et odimus et plangenda ulterius committere nolumus. Item Augustinus. penitentia est quedam dolentis vindicta puniens in se quod dolet commisisse. Semper doleat et dolore gaudeat et non sufficit doluisse doleat. **Utrum bona mortificata reviviscant**

Secundum si de peccato succedenti penitentia agatur. et penitentia que precessit et alia ante acta bona reviviscunt. Sed illa tantum que operante caritate processerunt. Illa enim sola viva sunt que in caritate sunt: mortua et dampnabilia iudicantur. et ideo vitam eternam promerere non valent. **De solempni penitentia**

Solempnis vero penitentia est que fit [illegible] in cinere et cilicio que pro enormioribus horrendis ac manifestis delictis tantum imponitur et illa non est iteranda propter reverentiam sacramenti et ne vilescat et contemptibilis omnibus fiat. Quod tamen quibusdam ecclesiis non servatur.

Quinque causis flagella **De flagellis** contingunt. vel ut iustis merita premiaque augeantur. vel ad custodiam virtutum ne superbia temptet. vel ad corrigenda peccata vel ad gloriam dei. vel ad initium pene quod hic videtur quasi in inferno sequatur. sicut illud duplici contritione contere eos. **Distinctio xv. Quod sine caritate opera non possunt prodesse**

Quidam opinati sunt pluribus irretitum peccatis de uno vere penitere eodemque veniam consequi sine alterius penitentia. Sed non est dicenda satisfactio qua quis agit de uno peccato dum permanet in alio. Quibusdam autem videtur fuisse satisfactio sed infructuosa: dum in peccato alio persistit. incipit autem prodesse cum peccatum alterius penituit. Sicut cum utriusque dimittitur peccatum et satisfactio precedens vivificatur que fuerat mortua sicut baptismus illi qui ficte accedit tunc primum valet cum fictio a mente recedit. Primam. Et hic intelligimus de illo qui in caritate quedam opera bona fecit. Dicit hoc Augustinus. Si vellet deus peccata operire in penitentia quietem sepe dare demonia perfecte potuit sex expulsis. Expulit autem septem ut sua omnia probet credenda docet. nunquam aliquem sanavit deus quem ab omnibus non liberaret. totum enim hominem sanavit in sabbato quia corpus ab omni infirmitate et animam ab omni contagione mundavit. oportet simul dolere de omni peccato vel tenere. Opera tamen bona que ab aliquo fiunt dum malus est dum excommunicatur a deo non quod proficiant ad vitam eternam obtinendam. sed ad tollerabilius extremi iudicii supplicium sentiendum. **Distinctio xvi**

In perfectione autem penitentie **De perfectione penitentie** tria observanda sunt. Compunctio cordis. confessio oris. satisfactio operis. ut sicut tribus modis deum offendimus scilicet corde ore et opere ita tribus modis satisfaciamus. **De satisfactione**

Non autem par debet esse fructus boni operis eius qui nichil vel minus peccavit. et eius qui gravius corruit. Ideo dicitur penitenti valde necessaria est ut illa agat que Augustinus tradit. Consideret qualitatem criminis in loco: tempore: et in perseverantia in varietate persone et quali hoc fecerit temptatione et in ipsius vitii multiplici executione. Oportet enim etatis sue: eius sapientie et ordinis defleat virtute qua iterum caruit. Defleat eos quos offenderit in vino sicut sed [illegible]

cum quanto peior sit culpabilior quo est deo iustitia accessior. Qualis debeat esse

Provideat se iudicio divino in iudicio penitens sacerdotis nichil sui reservans sibi ut omnia eo iubente paratus sit facere pro recuperanda vita anime que faceret pro vitanda corporis morte: et hoc cum desiderio, quia vita reparat infinitam. Cum gaudio enim debet facere hic mori libere pectum que faceret pro effugienda morte mortuus. Caveat ne verecundia ductus dividat confessionem ut diversa diversis velit sacerdotibus manifestare. De actibus penitentie

Preterea non adiciendum est quod penitentie actibus in vita agatur. Prima autem baptismum post baptismum pectis per baptismum, secunda mortalium que per ea committuntur. Est enim pena venialium cottidiana: que est generalis et confessio ad satisfactionem venialium sufficit dominica oratio cum ieiunio aliquo et elemosinis sic tamen ut precedat contritio aliquantula et addatur confessio si sit facultas. Distinctio xa

Hec omnia quod mihi. Quod utrum de pena venialium habeat satisfactione et oris confessione preter solam cordis contritionem peccatum actum dimitti dicunt quidam quod non. Dicunt quidam quod non: si tamen tempus faciendi illam habuit. Alii vero dicunt quod sufficit si tantum votum confitendi habeat. Unde psalmista: Dixi confitebor adversum me. Utrum autem satisfactione sufficiat confiteri peccata soli deo: et nullum non videtur sufficere. Sed sacerdotibus confiteri oportet non solum illa alienis sed et aliorum testimonio comprobatur. Unde dicit Augustinus

Qui peccavit sine peniteat: peniteat iudicium dei per confessionem. Sed unum valet confiteri socio. Unde dicitur sic quod confitendum sacerdotibus requirendum est studiose quod si defuit proprio vel socio est facienda confessio, ut dicit Beda: Coequalibus cottidiana et venialia. Graviora vero sacerdotibus pandamus lepra: Graviora non sacerdotibus suadamus, sed et quidam coequalibus pandenda sunt. Sed et quidam coequalibus pandenda sunt ubi deest sacerdos et urget periculum. Unde necesse est timere et preferre perfectius utrumque confessio est tunc et preferenda sacerdoti suadere. Et confessio confiteri quibus peccata sacerdoti suadere: et consilium medicine ab eis querere quibus concessa est potestas ligandi et solvendi. Sed tamen quamvis sacerdotum querere qui sciat ligare et solvere. Utrum quis teneatur sepius confiteri

Non est necesse ut quod confessum semel confessus iterum confiteatur. Si quis autem ad quod confessio sit iterata cum ingressione delictum sit iam peccatum. Dicitur quod quando quantum iterata sit peccata per confessionem etiam intelligit sacerdos qualiter debeat iudicare. Deinde peccatum quanto peccator sit humilior et sanctior

Distinctio xi de clavibus

Hec quidem solet quod dimittatur peccatum a sacerdote. Claves iste non sunt corporales sed spirituales scientia discernendi peccata et potestas ligandi et solvendi: qua dignos recipere, indignos debet excludere a regno: ecclesia sicut index. Clavi autem indignos ligat vel solvit: propria potestate se privat. Si quis utrum aperto valeat solvere sacerdos. Quidam arbitrati sunt quod solus Christus animam resuscitat aperto debitum non pene eterne ... solvere sacerdotibus. Alii vero dicunt solum debitum pene eterne mortis dimitti sicut et animam ut et vivificat. Sacerdotibus autem tribuit potestatem ligandi et solvendi i. ostendendi homines ligatos vel solutos. Ligat enim sacerdotes dum satisfactione imponit. Solvunt cum de ea aliquid dimittunt vel per eam purgatos ad sacramentorum gratiam admittunt. Unde Augustinus: Frustrat claves ecclesie qui sine arbitrio sacerdotis penitentiam agit. Est et alius modus ligandi et solvendi qui per excommunicationem geritur. Cum autem ecclesie anathematizato hac pena illius quod indigne percellitur i. affligitur: quia gratia dei et protectio illius amplius subtrahitur. Quando est dyabolus minor sevienti datur potestas. Orationes ecclesie beneficio et multorum suffragia nequaquam suffragari putatur. Unde Ieronimus quod solvunt et ligat adhibentes claves discretionis corporum meritis solvitur vel ligatur in celis. Quia iudicium divinum sententia sacerdotis sequitur et confirmat et approbat. Unde at non meruit sententiam eius non tenet nec ... 19

Distinctio de ...

Utrum hec claves ... episcopum ... sacerdotum. Sed non videtur quod non omnes vel soli sacerdotes habeant claves habeant: quia plures in sacris ordinatos scientiam discernendi habuit et plures per consecrationem eam caruit. Unde dicitur potest: quod alterum clavium i. scientiam discernendi non omnes habent sacerdotes illam cum clave in consecratione non receperunt qui scientia caruit. Unde non omnes sacerdotum scientia discernendi proditi caret: licet habeat discretionem non tamen in eis clavis est. Sed tamen illis promovetur in sacerdotes ante habita discretione augetur et fit ... clavis ut ea iam valeat uti ad claudendum et adaperiendum. Secunda autem clavis i. potestas ligandi et solvendi quilibet utrum omnes sacerdotes eam habeant. Unde cum putat illis solis esse concessam quod doctrinam per ac vita apostolorum servaverunt illam. Cum claves commisit dominus petro et ...

tatoribus eius tunc ut ait Albertus aut videtur quod et in plerisque fateor tantis sacerdotibus habentibus claves dari: sed eas non digne habent: nisi qui vita et doctrina apostolica fruuntur. **Distinctio 20 de his qui in fine**

Sciendum etiam est quod tempus penitentie fine est usque ad extremum articulum vite. Unde Leo papa: Nemini est desperandum dum in hoc corpore constitutus est. Sed quia multa sunt ut ait **Augustinus** que languentem retinent periculosissimum est ad mortem protrahere penitentie remedium. Sed si etiam sit quis tota vita vivat non penitens quod evadat eternam penam tamen prius purgandus est igne purgatorio qui in aliud seculum distulit conversionis fructum. Hic autem ignis etsi eternus non sit miro tamen modo gravis est. Excellit enim omnem penam quam unquam passus est aliquis in hac vita. Unde ergo ad dubio liberari aget penitentiam dum sanus est. Si vis agere penitentiam quando iam peccare non potes: peccata te dimiserunt non tu illa. Sed Augustinus loquitur hic de illis qui non conditione vivunt penitentes sed timore mortis. Si non de illo qui satisfactionem incompletam imperfecit: qui ignorantia vel negligentiam facit peccata condigna non fuit. Utrum de vita migrans ab eodem pena liber sit. Respondeo quod si dicta non suffecit dolor minor tunc inmitta pena vindicta peccati addet Deus penam. Solet etiam queri utrum satisfactionis loco moriturus sit imponenda. Dicit Theodorus episcopus contineri in penitentiali quod non. Sed est in notescenda. Sed quod hic necessaria non est necessaria pena vel reconciliatio penitentibus non dicitur tamen presbyter penitentem reconciliare inconsulto episcopo nisi ultima necessitas cogat. Si tamen queritur de illo qui ad penitentiam festinans sacerdote invenire non potuit et ita decessit utrum oblatio eius sit recipienda: dicitur quod est. Solet etiam queri utrum **Distinctio vicesima prima**

post hanc vitam peccata aliqua remittuntur. Sed ita sit dictum. Quia qui peccaverit in spiritum sanctum non remittetur ei neque in hoc seculo neque in futuro. **De ligno feno et stipula**

Post istius autem corporis mortem donec veniatur ad diem damnationis et remunerationis in hoc tempus intervallo peccatores qui edificaverunt lignum fenum stipulam quadam igne durum probati que aliquis non sentiunt qui quadam edificia non portaverunt ut inveniat igne transitorio tribulationis qui venialia concremat. Et non redarguo quia forsitan verum est. Quia in illo autem igne aliqui tardius aliqui citius purgantur. Unde Augustinus post hac vitam incredibile non est nonnullos fide-

les purgari quodam purgatorio igne quanto magis minusve bona peritura dilexerunt tanto tardius citiusque salvari. Etiam non edificant aurum argentum lapides preciosos de igne securi sunt. Non solum de illo eterno qui est cruciaturus impios in eternum sed etiam de illo emendatorio quo purgabuntur quidam salvandi.

Penitentia non **Quod pena delet peccatum**

delet nisi peccatum quod deficit hoc venia. Et autem peccatum sepe non relinquitur a homine nolente et deo veniali penitentie precepto vero veniali: quodque criminalibus illatum potest esse **De generali confessione**

Omnia venialia opera in confessione comprimi generaliter aut confitenda sunt quoniam meos non habet. Unde Augustinus veritate dicit deo revelat qui nichil illi de commissis sceleribus celat: non quod ei non volontate celantur desperat, sed veritatem se ab eo dici vult ut veniam accipiat. Sed non mittere aliqua confiderit confitentur veritatem dico non generaliter dixit Deus qui nosti occulta cordis et opera mea et delicta ante non sunt abscondita quibus veniam largiaris. Sed iterum generalis confessio etiam mortalia delet que non intelligentia non habet. Venialia non que innumerabilia sunt sufficit generaliter confiteri preferendum tamen etiam illa exprimere. **Non est mentiendum in confessione**

Sicut autem peccatum celare non debet peccatum superbia est. Ita ut humilitatis causa fateri se et commisisse illud quod se non commisisse noverit. Unde **Augustinus** Cum humilitatis causa mentiris si non eras peccator antequam mentireris mentiendo efficeris quod vitaveras. **Quod sacerdos aliis revelare**

Caveat autem sacerdos ne peccata penitentium aliis prodat alioquin deponatur. **Distinctio 22 utrum peccata dimissa redeant**

Queritur quam utrum peccata dimissa confessorum peccata dimittit: quia queritur si cui dimissa sunt peccata consideravit vel operum reddit. Alii peccata dimissa redeant. Quod alii asserunt. Alii negant dicentes. Quod ideo dicuntur redire dimissa quia apud magnitudinem ita reus constituitur ut ante fuerat. De hoc parti quoniam fuerunt doctores de eo studiose doctori vel lectori iudicium relinquo. **Quid sit res et sacramentum**

Post predicta restat investigare quid sit hic proprium: quid res. Sacramentum dicitur hoc sacramentum huius esse quod exterius tantum geritur scilicet exteriorem penitentiam que est signum penitentie interioris. Alii dicunt quod hic sacramentum quoddam est tantum sacramentum exterior pena. Aliud sacramentum et res scilicet interior pena. Aliud res et non sacramentum scilicet remissio peccatorum. **Distinctio 23 de sacramento**

Preter premissa est et aliud unctionis sacramentum scilicet unctionis infirmorum. Sacramentum unctionis quia est cum unctio que fit exterius que dicitur principalis unctio qua

unguntur reges et pontifices in capite / baptizati autem in vertice et confirmandi in fronte. Est et alia qua kathecumini et neophiti unguntur inter scapulas et in pectore in percepcione baptismi. Tercia vero que dicitur oleum infirmorum de qua nunc agitur. Hoc sacramentum ab apostolis institutum legitur. Ait enim Jacobus: Infirmatur quis in vobis, inducat presbiteros ecclesie qui orabunt pro eo ungentes eum oleo sancto. In quo ostenditur duplici de causa sacramentum hoc institutum scilicet ad peccatorum remissionem et ad corporalis infirmitatis alleviationem. Tamen si forte valitudinem corporis hic non expedit, tamen que est anime sanitatem in hoc sacramento acquirit. Sicut in aliis sacramentis ita et in isto est aliud est sacramentum tantum scilicet unctio exterior, aliud res sacramenti scilicet unctio interior que peccatorum remissione et virtutum ampliatione perficit. Et si contemptu vel negligentia hoc sacramentum pretermittatur periculosum est et dampnabile. Queritur aliquis si hoc sacramentum iterari possit. Augustinus dicit: Sacramentum non est iterandum et sacramento non esse faciendam iniuriam. Sed hoc dicitur ubi agitur de sacramento baptismi et ordinis. Unde non videtur illud generaliter accipiendum. Augustinus autem de omni sacramento accipere voluit quod non sit iterandum. Sed totum illud quod perficit ad sacramentum. Distinctio 24 de sacramento ordinis.

Nunc ad sacramentum sacre ordinationis accedamus. Septem sunt spiritualium officiorum gradus propter septiformem graciam spiritus sancti. Cuius qui non sunt participes ad gradus ecclesiasticos indigne accedunt. Sunt autem hostiarii lectores exorciste acoliti, subdiaconi, dyaconi, sacerdotes. Corona regale decus significat, ut minister Christi se et alios regat. Summitas capitis denudatur ut corpus mentis ad deum libera ostendatur. Tonduntur etiam capilli usque ad revelationem sensuum scilicet oculorum aurium ut vicia doceantur resecanda ne et audiendum et ad intelligendum verbum dei impediatur mens. Corone autem usus a Nazareis exortus videtur qui prius crine servato denique ob vite continentiam caput radebant et capillos in ignem sacrificii ponebant. De hostiariis.

Hostiarii idem et ianitores qui in veteri testamento electi sunt ad custodiam templi. Ipsi enim tenentes clavem omnia custodiunt atque dignos recipiunt, indignos repellunt. Hoc officium dominus in sua persona suscepit quando vendentes et ementes eiecit de templo. De lectoribus.

Lectores a legendo vocati sunt, quia ad lectores pertinet lectiones pronunciare et ea que prophete vaticinati sunt populis predicare, ut iam ex officio legat prophetias in ecclesia et lectiones. Hoc officium Christus implevit cum in medio seniorum librum Ysaie aperiens legit. Hic ordo a prophetis initium accepisse videtur. Quibus dicitur: Clama ne cesses quasi tuba exalta vocem tuam. De exorcistis.

Exorciste grece adiuratores vel increpatores vocantur. Ad istos pertinet exorcismos memoria tenere, et manus energuminis et cathecuminis exorcizando imponere. Hoc officio usus est dominus qui saliva sua tetigit aures et linguam surdi et muti dicens: Effeta, et cum demoniacos multos sanavit. Hic ordo a Salomone videtur descendisse qui modum exorcismi invenit. De acolitis.

Acoliti grece ceroferarii dicuntur latine. Ad hos pertinet preparacio luminarium in sacrario. Ipsi cereum portant. Ipsi urceolum cum vino et aqua pro eucharistia subdiaconis preparant. Et hoc officio se habere testatur dominus: Ego sum lux mundi. Huius ordinis officii formam gerebant illi in veteri testamento qui lucernas candelabri incendebant et accendebant. De subdiaconibus.

Quintus ordo est subdiaconorum et isti subiacent preceptis et officiis levitarum. Oblaciones enim in templo a fidelibus suscipiunt et levitis superponendas altaribus deferunt. Hii apud Hebreos nathinei vocantur. Ad subdiaconos enim pertinet calicem et patenam ad altare Christi deferre et levitis tradere eisque ministrare urceolum quoque et aquam et manutergium tenere episcopo et presbiteris et levitis pro lavandis ante altare manibus aquam prebere. Calicem de oblacionibus in altari quantum sufficere possit populo; immo corporales et pallas et substratoria lavare. Hiis lex continencie imponitur. Hoc officio usus est dominus quando linteo se precinxit et misit aquam in pelvim et pedes discipulorum lavit et linteo tersit. De dyaconis.

Dyaconorum ordo sextus tenet locum. Ipse et Romanis et presbiterum. Hic ordo in veteri testamento a tribu Levi non accepit. Ad dyaconum pertinet assistere sacerdotibus et ministrare in omnibus que aguntur in sacramentis scilicet in baptismo et crismate in patena et calice, oblaciones quoque inferre et disponere in altari. Componere etiam mensam domini et vestire, crucem ferre et predicare evangelium et apostolum. Nam sicut

lectoribus veteris testamenti ita dyaconibus novi predicare preceptum est. Cui similiter etiam pertinet officium predicandi et recitandi batheconorum novum. Ipse pronuntiet hic aures ad dominum. Ipse donet pacem et ipse annunciet. Hic ordo ab apostolis est ordinatus et celebratus qui septem viros ad hoc officium elegerunt unde consuetudo inolevit ut Rome maneant etiam septem dyacones circa Christi aram assistentes. Hoc officio usus est dominus Christus qui post cenam sacramentum carnis et sanguinis discipulis dispensavit et qui apostolos dormientes ad orationem monuit. De presbiteris.

Presbiter grece senior latine interpretatur. Ad quem pertinet sacramentum corporis et sanguinis domini in altari conficere. Hic ordo a filiis Aaron sumpsit initium. Hoc officio usus est dominus cum se ipsum in ara crucis obtulit et qui post cenam panem et vinum in corpus et sanguinem suum commutavit. Quid sit ordo.

Cum quatuor ordines sint spirituales. Spirituales. Et sacri sint appellantur tamen canones duos ordines tantum sacros appellari censent dyaconatus et subdyaconatus et presbiteratus quia solos hos primitiva ecclesia legitur habuisse.

Sed at queritur. Quid sit ordo.

Si queritur quid sit ordo quid sit quod vocatur ordo. Sane dici potest sacramentum quoddam esse vel signaculum quoddam sacrum quo spiritualis potestas traditur ordinato ad officium. Caracter igitur spiritualis ubi fit promotio potestatis: ordo vel gradus vocatur. De nominibus dignitatum.

Sunt et alia quedam non ordinum sed dignitatum vel officiorum nomina ut episcopus. Ordo autem episcoporum quadripertitus est scilicet in patriarchis archiepiscopis metropolitanis episcopis. Vide de missa.

Missa autem dicitur quia missa est hostia cuius commemoratio fit in illo officio. Distinctio 27 utrum heretici possint.

Solet queri si heretici possint conferre sacros ordines. Quedam dicuntur hec accepta sacramento tali vel equali virtute ab ecclesia recedentes baptismi quidem ius dandi retinent. Sed non hoc facultate tribuendi sacros ordines: vel conferendi dimittendi post per propriis sunt et dampnati ab ecclesia divina degradati. Episcopus vero sed ... potestatem largiendi sacros ordines facultate tamen baptisandi non amiserunt. Heretici non quod sunt sua esse: sed sunt ... ipsi abutuntur fidei et doctrine virtute dimissi sunt. Ius ordinandi et conferendi habent. Et qui

ab eis ordinantur ante manifestam sententiam etiam si non eis aperte communicant a qua ecclesie dampnati fuerunt: tamen si redierint iterum ordinandi non sunt. Alii non dicunt sententiam ab hereticis et preciso sub forma ecclesie celebratam non esse et ratam. Et qui sunt ab hereticis ordinati cum redeunt iterum ordinandi non sunt. Quod inde autem dicitur quod non sententiam conferat. Tamen cum ad essentiam falsa et ... vocant tamen vocabant illos hereticos qui in ecclesia ordinati sunt ius ordinandi et conferendi etiam cum separati fuerunt hic quod idem ... ut heretici pape ab eis ordinati et non dicti fuerunt illo mentiuntur. Sequitur de symonia maledicta.

De symoniacis non est ambiguendum quin heretici sint. Qui tamen cum sumant degradantur et ordinati et consecrantur. Cui autem fuerit a symoniacis scienter promoverit consecratio eorum consecratio irrita est. Cui non ignoravit corpus ordinatio misericorditer sustinetur. De etate ordinandorum.

Aliqui canones sanxerunt. Nullus ante subdyaconus non ordinetur ante xx annos. Nec dyaconus ante xxv. Nec presbiter ante xxx. Distinctio 26 de sacramento coniugii.

Cum alia sacramenta post peccatum et propter peccatum exordium sumpserint. Matrimonii creditur legitur ante peccatum institutum: non tamen ad remedium sed ad officium: post peccatum autem ad remedium. Prima institutio habuit preceptum secunda indulgentiam. Quod autem ... sit coniugium non tamen ... ... Quia dominus legitur coniugium instituisse: sed credo quod nuptiis interfuit casque miraculo commendavit. Quod credo non separare dimittere prohibuit nisi causa fornicationis. Apostolus credo ait virgo non peccat si nubat. Constat igitur rem bonam esse coniugium aliqui ad esse sacramentum. Sacramentum cum sacrum est. Cum igitur coniugium sacramentum sit et sacramentum signum est et sacre rei scilicet coniunctionis Christi et ecclesie. Sicut cum inter coniuges coniunctio est secundum assensum animorum et secundum permixtionem corporum: sic et ecclesia etiam voluntate et natura. Distinctio vicesima septima.

Est autem matrimonium vel nuptie coniunctio maritalis in legitimas personas individuam vite consuetudinem retinens. Efficiens causa matrimonii est consensus ... Ubi cum consentiunt mente et non consumant verbis

vel aliis certis signis sive verbis expressis non essent
mutuo. Si autem verbis exprimit quod tamen
corde non voluit, si non sit ibi coactio
vel dolus, obligatio illa utrorumque mutuo
facit. Quod sponse tamen ante carnalem copulam
volente sponso non sunt licet eligere quod
sponso licet etiam licet aliam ducere.
Est autem finalis causa matrimonii procreatio
prolis et vitatio fornicationis.
Sunt et alie cause honeste inimicorum
reconciliatio et pacis reintegratio. Sunt
et alie minus honeste ut viri vel mulieris
pulchritudo questus quod et divitiarum [illegible]
pressio [illegible] est assumenda illis quod contra
non esse coniugium quod propter has causas
minus honestas contrahitur. Fuit autem
coniugium Marie et Joseph alias causas
spirituales sicut ut prole [illegible]
sustentaretur, et ut diabolo partus celaretur,
et Joseph esset testis castitatis, defensor
[illegible] ab infamia suspicionis nec ut
ad ultra [illegible] **Distinctio 28**

Hic qui solet [illegible] consensus de futuro ad
[illegible] est mancipato coniugii effici-
atur dico quod non sed futurum [illegible]
sit quod tamen consensus de presenti matrimonium
faciat, cum [illegible] ille consensus [illegible]
quod consensus cohabitationis vel carnalis
copule non faciat coniugium sed consensus
coniugalis societatis verbis [illegible] temporis
expressus. **Distinctio 29 de coactione**

Oportet autem consensum liberum esse a coac-
tione [illegible] qui coacti [illegible]
[illegible] si [illegible] ab aliquo tempore
[illegible] sine contradictione [illegible] fa-
cultate reclamandi vel discedendi [illegible]
consentire videatur, et consensus ille sequens
supplet quod precedens coactio [illegible]
[illegible] vel videtur quod non
consentit. **Distinctio 30 de multiplici errore**

Error est [illegible] consensum excludit non autem
omnis error, sed cum error persone
aliquis fortune, aliquis conditionis, aliquis qualitatis
[illegible] error et [illegible] consensum coniugalem
[illegible]. Error autem persone est quando
hic putatur ille [illegible] et est alius ut si quis
[illegible] se in [illegible] et
[illegible] in [illegible]
ergo error materie excludit consensum
[illegible] et coniugio error persone **Distinctio 31**

Nuptiale bonum ut ait Augustinus [illegible]
est sicut fides, proles, sacramentum, et [illegible]
[illegible] quod [illegible] non [illegible]
[illegible] cum fides, ut cum viro [illegible] alia, vel
[illegible] cum alio [illegible] at [illegible] sit etiam
[illegible] non [illegible]
[illegible] plus non [illegible] coniugalis [illegible]

cum [illegible] coniunctio [illegible] ubi [illegible]
[illegible] vel aliqua [illegible] causa [illegible]
non valet, [illegible] illi est qui prolem
[illegible] bonum plus habet, [illegible] bonum
plus [illegible] non [illegible] vel plus [illegible] que
ad religionem non [illegible] primo ad hereditatis
successionem ut [illegible] heredes [illegible] suc-
cessionis [illegible], [illegible] ac de-
[illegible] quod prolem [illegible] ut religiose
[illegible] multi [illegible] prolem [illegible] qui [illegible]
bona plus [illegible], [illegible] coniugium esse
[illegible] sacramentum non tamen insepara-
bilis coniugio [illegible] ut [illegible] illos co-
niugium non esse [illegible] **Cum coniugium [illegible]**

Cum igitur [illegible] bona [illegible] **Apud**
ad [illegible] valet, [illegible] cum
causa plus [illegible] culpam [illegible]
[illegible] non [illegible] bona plus [illegible]
causa [illegible] ut non habeat culpam
sed venialem. [illegible] ubi at [illegible] bona [illegible]
[illegible] fides [illegible] non videtur [illegible]
[illegible] **Unde Augustinus** reddere debitum
coniugale nullius est criminis, exigere
autem [illegible] culpa est
venialis, fornicatio vero vel [illegible]
[illegible] est [illegible] **Distinctio 32 [illegible] ab [illegible]**

Cum debitum [illegible] sit [illegible]
[illegible], non [illegible] die
[illegible] **Unde Ambrosius** [illegible]
filiorum [illegible] non [illegible] temporis
[illegible] videtur [illegible] quod et diebus
festis et diebus processionis et [illegible]
[illegible] legem [illegible]
[illegible] carnis [illegible] temporibus [illegible]
[illegible], [illegible] carnali [illegible]
[illegible] sunt tempora [illegible] nup-
tiis, [illegible] illud non [illegible]
[illegible] ad octavam pasche et
[illegible] ad festum [illegible] et
[illegible] ad epiphaniam
nuptias celebrare quod si [illegible] fuit se-
[illegible] **Distinctio 33 de multis [illegible]**

Queritur [illegible] patribus [illegible] fuit an
[illegible], qui plures simul [illegible]
[illegible] vel [illegible] [illegible]
ad [illegible] pro varietate temporis [illegible]
[illegible] dispensatio [illegible] **Unde Augustinus**
antiquis [illegible] non fuit [illegible] quod pluribus
feminis utebatur, [illegible] non [illegible] facie-
bat cum non [illegible] causa sed [illegible]
[illegible], [illegible] [illegible] tempore [illegible]
faciebat, [illegible] [illegible] quod [illegible] lege
[illegible] prohibitum [illegible] lege [illegible]
[illegible] plures habere uxores **Unde Augustinus** [illegible]
[illegible] est [illegible] plures [illegible] sed [illegible]
[illegible] prohibitum esse videtur [illegible]
[illegible] uxorum [illegible] [illegible] est

Notandum prius est attendendum quod quedam persone ad contrahendum matrimonium sunt plene legitime, quedam omnino illegitime, quedam medie. Plene legitime sunt quas non obviat votum continencie vel ordo sacer vel cognacio vel disparitas cultus vel condicio vel nature frigiditas vel maleficium et si quod est aliud. Penitus vero illegitime sunt propter votum solempne sive ordinem sacrum propter disparem cultum. Medie non sunt nec plene licitum nec omnino illegitime sunt propter frigiditatem vel condicionem. Et cum tales pugnantes iugum conmanere possunt quibusdam antecedentibus causis et certis conditionibus. De frigidis

De hiis qui causa frigiditatis debitum reddere non possunt compellitur ergo ut permaneat sicut frater et soror. Sed si mulier causam dicens volo esse mater et filios procreare dicit ut utrorumque corporum septima manu propinquorum iuret quod numquam carnaliter convenerunt et bona fide operam dederunt et tunc mulier sibi aliquas nuptias contrahat. Vir autem qui frigide est ut absque coniugio permaneat. Hoc firmatum est si utrique confitentur. Sed si vir asserit se debitum reddidisse uxori et illa diffitetur contra hoc statutum est quod hoc in viri veritate constat quia vir est caput mulieris nisi mulier oppositum probare possit propter suspectum affectum. De maleficiis impedito

De maleficiis autem impedimento hoc tenendum est. Si per sortiarios et maleficas concubitus non sequitur hortandi sunt quod ista eveniunt ut pura confessione et humiliato deo et sacerdoti devotionibus precatibus confessione faciant et per exorcismos et alia ecclesiastice discipline munimine ministri ecclesie tales sanare procurent. Quod si non potuerint sanari valebunt. Sed postquam alias nuptias confecerunt illis que reliquerant etiam si sublatis concubendi sint reddita fuerit reconciliari nequibunt. Sed dicendum est quod hoc rigore magis dictum est quam ex canonica auctoritate. Innocentius vero intelligendum est non posse reconciliari postquam nisi iudicio ecclesie quo divisio facta sit. De

Uxor non est divortianda sed furiosis matrimonium contracto non valent.

Moyses si liceat uxorem dimittere

Moyses permisit divortium sed dato libello repudii in quo vir scribebat causas propter quas uxorem repudiabat. Permisit et ducere aliam dato prius libello quod propter duriciam cordis eorum potius et ex permissu permisit eis fieri mala ne facerent peiora. Sed Hieronymus ut ait Augustinus. Quando quis excepta fornicatione cogitat vehementer horribile proposito sibi disponit vitare sustineat. Distinctio 37

Si non queritur an adulter adulteram possit dimittere causa fornicationis dicimus quod nequit nisi expers fornicationis comprobatur. Impunit aut reconciliari et cohabitare sicut prius si dimississet alterum ignorante noluit. Gregorius dicit utrumque parem et priorem cogit sed non sepe.

Solet etiam queri an valeat duci in coniugium que prius polluta est per adulterium. Dicit Leo papa ait nullus ducat in matrimonium quam prius polluit per adulterium. Sed contra Augustinus dicit denique mortuo eo cum quo fuit verum coniugium fieri potest coniugium cum qua precessit adulterium. Sed Augustinus dicit illud ait qui contra precepta penituerint et nichil de morte viri machinati sunt. Sed non vivente fide adulterii debet mechus eam in coniugium ducere si supervivet. Quando non hec faciunt prohibita consulari. Distinctio 35 de condicione

de 35 de condicione

Notandum de condicione videamus an valeat coniugium dividi. Quidam quod contrahunt sine quod negatur in gemina passione sive nulle. Sed si nescitur esse servilis condicionis liber sit dimitti eum si servus eius fuit deprehensus. Queritur etiam si servum vicinus ancilla alterius accepit an sit inter eos coniugium. Dicit hic ita statutum est visum est nobis ut coniugia servorum non dimidiantur. Et si domini eos duos habeat et in uno coniugio permanentes dominis serviant prius et hoc in illis observandum est ubi legalis coniunctio fuit et per voluntatem dominorum. Ambrosius dicit inter eos sit coniugium dominis nescientibus. Illud etiam notandum quod si mulier virum liberum accepit et ille ut causa prestet dicendum se alicuius servum fecit nec uxore dimittere nec illi abnuntiari coniugium ad servitutem redigi potest. De etate ordinis coniugium

de etate ad coniugium

Hoc etiam sciendum quod pueri ante xiiii annos et puelle ante xii secundum leges matrimonium contrahere nequeunt. Distinctio 36 de impedimento ordinis

de 36 de quibus ordinibus

Sunt quidam ordines in quibus irritum fit contrahere matrimonium et coniugium ut sacerdotium diaconatus subdiaconatus. In aliis non permittitur. De impedimento voti distinctio 38

de quodam voto

Nunc de voto videamus. Votum est testificacio quedam promissionis spontanee que deo et hiis que dei sunt fieri debet. Sciendum non quod votum aliud est quod ut quod de in baptismo faciunt. Aliud singulare ut cum quis promittit servare continenciam et cetera. Singularis voti aliud privatum est aliud sollempne. Quando privatum faciunt votum continencie contrahendo mortaliter peccant. Si tamen contraxerint non separantur. Qui sollempne voverunt nullatenus ipsi qui irre queunt. Distinctio 39 de disparitate cultus

39 de dispari

Post hec de dispari cultu videndum est. Non enim licet Christiano cum gentili vel iudea inire coniugium. Quod autem dicit apostolus si quis frater habet uxorem infidelem et hec consentit habitare

tu eo non dimittat illam et coniugio / de
illis ait qui in infidelitati iuncti fue-
runt: potest tamen licite dimittere: quia in infide-
li est fornicatio si non corporalis tamen
mentis / non tamen aut infidelitas / sed
etiam quelibet superstitio que animam
corrumpit: fornicatio spiritualis est propter qua
vir uxorem et uxor virum dimittere
potest. Queritur autem Si fidelis infidelem
dimittat vel infidelis a fideli discre-
dat an liceat fideli aliam ducere / Dicen-
dum Contumelia creatoris solvit ius
matrimonii circa eum qui relinquitur ne ar-
tetur alii copulatus / Sunt tamen nonnulli
qui inter infideles asserunt non esse coniugium
quia ratum non est eorum copula quia solui
potest. Sed dicendum quod inter infideles est
coniugium est legitimum quia inter legitimas per-
sonas sed non ratum quia sine fide contrahitur
etiam probatur esse coniugium quia infideli ad
fidem converso apostolus concessit in fideli di-
mittere / quod non faceret si non esset legitimum
coniugium / legitimum est quod legali insti-
tutione vel provincie moribus non contra impiorum
dum contrahitur / Et illud apostoli de quod non
est ex fide peccatum est non est ita intelligendum
est ut quod fiat ab infidelibus peccatum sit
sed omne quod fit contra fidem et conscientiam
sit male fit et ad gehennam edificat / Vel
in eo quod infidelis facit peccat non quia
illud facit / sed quia non eo modo facit quo
debet non refertur ad debitum finem De sponsalibus
Dictum supra est De affinitate et consanguinitate
De aliquid de cognatione dicendum / Est autem
cognatio / alia carnalis / alia spiritualis
Cognati igitur vel affines sunt in carne
vel infra copulari non debent. Est etiam cogna-
Item de cognatione spirituali carnalis
vel consanguinitas vel affinitas / Consan-
guinitas est inter eos qui iunguntur san-
guinem Affinitas est inter eos
quos coniunxit non sanguis sed mediante copula
carnali ut sunt vir et uxor filii fratris
non est consanguinea meos primum qui consan-
guinea mea michi affinis facta est et ego filii
mei michi affinis
Item de cognatione
In spirituali addamus quod etiam prohibuit in
spirituali ut non possint legitime ad nuptias
venire ut non sit legitime ad nuptias
Spiritualis proximitas est inter patrem
et commatrem et inter eos quorum unus alterum
de sacro fonte levavit vel cathezizando
tenuit / Est etiam inter
vel confirmatore tenuit carnales et spirituales
filios eorum hominis carnales et spirituales
Sed etiam quod solet an quicumque uxorem
post cuius obitum quis ducere valeat
dicendum quod non si tamen uxor fuit debitum

reddit propter quam illius commatre sustinuit
Solet etiam queri si uxor cum viro simul
dicant in baptismo suscepere puerum / Dicit
Urbanus quod in nulla auctoritate reperitur
prohibitum / tamen ut putatur spiritualis pro-
ximitas ab ecclesia consuetudine dirimitur quod
non fiat De sponsalibus impuberum
Sciendum etiam quod non possunt vel sedere
Impubes sunt legitime et licite
sed etiam et hic et ante non sunt dap-
nande De resurrectione generali
Post hec de generali resurrectione di-
cendum est / Causa resurrectionis
mortuorum erit vox tube que adve-
nientibus iudicio ab omnibus audietur / Si non
queritur cuius est qualis erit vox
illa Apostolus dicit archangeli idest primus
ipsius qui est princeps angelorum: vel
vox erit aliquorum vel plurimum angelorum
Eadem quod dicitur tuba quia erit manifesta
festa et novissima / quia post eam non
erit alia / Et tuba ut ait Augustinus
est clamor de quo dicitur in evangelio media nocte
clamor factus est ecce sponsus venit
exite obviam ei / Tube nomine aliquod
evidens et praeclarum signum intelligitur
Media autem nocte dicitur venturus ut
ait Augustinus non pro hora temporis sed quia
tunc veniet cum non putatur / Multi enim
locorum contestantur autem quod adventus
ipsius dicitur dies non pro qualitate temporis sed
pro rerum apparentia: quia tunc cogitationes
et consilia cunctorum patebunt / Post vero
cum dictum fiet ut cuiusque opera sua
bona vel mala cuncta in medium
revocentur / ut acciperet vel oporteret
habere gloria sua ea quam teste salvetur
aut dampnetur Queritur utrum
electis tunc appareat memoria precedentium
malorum / Certe et si appareat non erit
tamen ad iracundiam erit sed ad gratiam actionem
Unde quoque Sepe leti estimus memi-
nimus pene dolose et inde amplius
leti et grati sumus / Si non queritur
utrum priora que fecerunt electi tunc prodeant
in noticiam omnium si mala dampnatorum
non inconvenienter putatur posse fieri quod
propriam totam velit esse eorum / Alijs
non alia tunc sunt palliata Queri
solet utrum illos quos Christus inveniet
an omnes mortui sunt Dicendum autem

Ipso raptu corporum qui vivi reperientur mortis erit et resurrectio. Secundum Augustinum dicit quosdam adveniente Christo non esse morituros sed vivos raptos in immortalitatem resurgere. Iudicabitur enim quid verius sit non est humani iudicii diffinire. Christo autem addicendum est. Est duplex intelligi quod Christus dicitur iudex vivorum et mortuorum, aut cum vivi accipiuntur qui in adventu eius vivi reperiuntur, licet in raptu moriantur et mortui qui ante discesserant, vel vivi et mortui accipiuntur iusti et iniusti.

De qualitate resurgentium

Quamquam pene nemo valeat discutere resurrectionis credendum est quod omnes resurgent incorrupti: non tamen impassibiles quia mortem patientur etiam sed sine diminutione membrorum, omnia habentur quibus habitum membra.

Dicit

Solet autem non nulli videri eas eadem etate et statura omnes resurrecturi sunt. Unde Augustinus ait: Non amplius in mensura corporis vel statura sed etatis communis quam resurget in ea qua habuit in iuventute etiam si puer vel senex obitum suum est defunctus. Erunt etiam in quantitate alio corporum vel in ipsa elementa vita in quorumcumque animalium etiam hominum carnem, illi anime in puncto temporis reddit que illam primitus animaverit. Ipsa igitur terrena materia non ita reparabitur ut ea que delabitur ad easdem corporis partes ubicumque fuit redire necesse est vel sit. Resurgent igitur autem ait Augustinus corpora sine ullo vitio sine ulla deformitate sine ulla corruptione sine ullo onere difficultatis in quibus tanta facultas quanta felicitas erit. De corporibus autem nati solet eum de deformitatibus huiusmodi resurgat. Hec Augustinus non diffinit sed dubium relinquit. Illud eum investigare oportet si abortivi fetus et monstra resurgent. De hec Augustinus: Si resurrectionis dixerimus de hiis qui iam formati fuerant tollerari potest utrumque informes eam abs non potest arbitretur sed fetum quam concepta sunt. Item non monstra aut resurrectionem negatur aut ita resurrectura credenda sunt: sed potius correcta. Absit enim ut illum bimembrem que nuper natus fidem retulit virum hominem duplicem ac non potius duos quod futurum erat si gemini nascerentur resurrectionis opinemur. Si non quoniam de corporibus malorum quo igne ardeant non non conveniet hec Augustinus vatis

exemplis asserit. Creatura autem et dolore pati potest et non potest mori. Qualiter solet autem demones corporali igne ardeat. Augustinus dicit quod sicut spiritus hominum in corporis membris nunc corporalibus includuntur. Quia solet autem anime defunctorum igne mali cremantur. Cur igitur spiritus dicimus ut in monentis ignis sicut videmus atque secedo. Cur divites ardebat antequam Lazarus et mitigat quia cum vero ardebat flamma. De suffragio defunctorum.

Negandum est ut ait Augustinus defunctorum animas pro pietate suorum viventium relevari, cum pro illis sacrificium mediatoris pro illis offertur vel elemosine fiunt in ecclesia. Sed hec eis prosunt qui cum viverent hec sibi ut postea possent prodesse meruerunt. Quod ita hic autem nullum opera. Pro hiis autem adiutoriis non indiget qualis sunt apud et meritis. Ut enim ait Augustinus: Omnia est pro maritie eius in ecclesia. Solet moveri quod de duabus unus dives alter pauper, pro divite specialis et quies fiunt dives multas elemosinas. Pauper non non fiunt nisi que ordo. Queritur ergo enim tum pauper invenietur pariter pro divite specialibus fructum tam dives amplioribus. Sane dicit sed non ei magis valuisse generalia et specialia in qua pauper sola generalia suffragia. Et tamen prosunt diviti specialia non quod ad aliud vel magis aliud sed ad id ad quod generalia ut pluribus et diversis causis propria emolumentum. Sunt tamen ea illa pluralia subsidia contulisse diviti celerioris absolucionis non plenioris.

Sed enim queritur de aliquo qui talibus indigens suffragiis in hoc committentis seculi articulo cum reliquiis migrabit. Estimus eum quasi precium circuitum salvat meritis et intercessionibus celestis ecclesie. De oratione defunctorum

Sed forte queris: numquam preces supplicantium audiunt. Sed non est incredibile animas sanctorum intercedere contemplatione eam quam fortis agitur intelligere quantum illis ad gaudium vel nobis ad auxilium pertinet. Intendunt igitur pro nobis ad deum sancti et merito et affectu orantes ut intercedat per eos et ut multa eorum nobis suffragentur et ut que velint bona in nobis: quia eis volentibus deus vult et ita fiat. Ut suffragia prosunt dampnatis

Sed queritur hic de valde malis utrum et ipsi de aliquarum penarum mitigatione dei misericordiam senciant ut minus quam meruerunt puniantur. Quidam autem ammonuit eos

nullam relevationem poene habituros. Unde
Aug. Contra hoc sit iudicium constitutum. Et non
quaecumque dicat pater deus et si iuste id possit
non omnino tamen punire malos in futuro:
sicut meruerunt. Hoc Aug. Suffragia
ecclesiae non solum prosunt ut facilior sit ab-
solutio sed ut tollerabilior sit damnatio.
Post hec considerari oportet quaedam
Primo universe vie domini dicuntur misericordia
et veritas. Et utraque secundum Aug. intel-
ligitur duo adventus scilicet in carne et ad
iudicium. Vel universe vie domini quas ad deum
ascendimus sunt iustitia: qua a malo de-
clinamus: et misericordia qua bonum facimus. C
Unde patet quod in omni opere domini haec duo
mutuo se iunguntur. Quibusdam placuit
quod non semper concurrunt ita semper concurrant non di-
viditur misericordia a iustitia. Sed verum est
Aliis autem videtur omni opere dei iustitiam
esse et misericordiam esse sed non semper concurrunt vel semper
licet aliquando maior sit clementia et oc-
culta causas. Aliquando contrario. **De signis iudicii**

Solet etiam quaeri qualiter dabitur iudicii
sententia. Et scriptura non aperte diffinit
an voce illa proferatur sicut verba. Et
ite maledicti. An virtute iudicis ita fiet
conscientiis singulorum attestantibus. Illa enim
esurivi et non dedistis mihi manducare et
magis ex conscientiis plurimi putant quam
verbis. Quia apostolus: In momento in ictu
oculi iustitia consumandi erit. Sed ad
resurrectionis statum tunc referunt non
ad iudicium quia iudicii sententiam et malorum
in separatione et bonorum praemia verbis asse-
runt comprehensa. Non autem solus Christus iudica-
bit. Sed etiam sancti. Ipse ait: Sedebitis et
vos super sedes xii. Per duodecim sedes
plenitudo tribunalis et universitas iudicantium
intelligitur. Sed ob personam quia vel etiam omnibus
sancti sunt xii. Per xii tribus universitas
iudicandorum intelligitur. Iudicabunt
non tantum pro comparatione. Sed etiam auctoritate
et potestate. Si non quaeritur quae est causa
auctoritatis et iudicandos puto non ante
posse sciri quam videantur nisi divina revelatione
quis didicerit. Erunt autem ordines
quatuor in iudicio. Duae quippe partes sunt
electorum et reproborum ut ait Gregorius. Sibi mi
dividuntur. Quae per quatuor singulis continetur.
Alii enim iudicantur et pereunt quibus condemna-
tionis clamatione dicitur: Esurivi et non dedistis
mihi manducare. Alii non iudicantur et
pereunt. Quibus ait dominus: Qui non credit

iam iudicatus est. Illi enim condemnationis
sunt etiam iudicis ut sola proferat qui
cuius revelationem perceptum servare no-
luerunt. Ex electorum vero parte: alii iudicantur
et regnant. Quibus iudex dicit: Esurivi
et dedistis mihi manducare. Alii autem
non iudicantur et regnabunt: qui etiam
praecepta legis perfectionis virtute transcen-
dunt et omnibus reliquis excellunt. **De igne qui praecedet iudicium**

Omnis venientes ad iudicium praecedat autem eum ignis
quo comburetur facies mundi huius et superi-
ores caeli et terra non super exaltans: sed super
paratis. Tantum autem ascendet ignis in iudicio
quantum ascenderunt aquae in diluvio.
Ille autem ignis malis qui tunc vivi
fuerint erit conbustio: bonis vero non ut
ait Aug. Hic est incendium iudi-
cii ex sunt causa terrebis purgatas in
quibus si aliquid purgandum fuit per illud
igne purgabuntur. Aliis vero nullam inget
molestiam. **De consummatione iudicii et ministerio angelorum**

Purgato igne mundo et ad iudicium
pervenientibus mittentur voces magnae
quae surgere faciunt omnes mortuos. Et tunc
bonum congregabunt a quatuor partibus orbis
angeli ministerio. Quos et rapient obviam
Christo in aera. Reprobis vero in terra quam
dilexerunt remanentibus: tunc praemia
bonorum et miseriae malorum perficiuntur.
Denique perficietur finita gloria bonorum et
ministerio angelorum virtute dei cooperante
mittentur mali in infernum. **Utrum daemones**

Et solet quaeri utrum in infernum **puniantur in infernum**
ad praesens pariter daemones. Propter
iudicium quidam putant quod non. Dicunt enim apostolus
quia hoc evacuabit omnem principatum et
potestatem. Quibusdam vero videtur quod
sit opinio hominibus coniectes? in poena sed
apparuerit in tenebris aeris. **De forma iudicantis**

Solet etiam quaeri in qua forma
Christus iudicabit. In forma utique
servi: quae omnibus apparebit in iudicio. Quia
in illa tamen mali videbunt ut timeant
divinitate vero non videbunt ne gaudeant.
Et quaeritur in quali forma appareat
et unde putant a malis talem videri
qualem crucifixerunt in fine quia dicit scriptura
Et videbunt in quem pupugerunt. Sed
forma humana in Christo glorificata videbitur
a bonis et a malis secundum Aug. In-
dicabit autem eos ex virtute divinitatis
non forma patre et spiritu sancto. Et apparebit

flebilis impiis et mitis iustis. Dicitur autem post suscitaturus corpora mortuorum, secundum quod in humanitate eius virtute divinitatis sit suscitaturus, non quod humanitas sua hoc habet virtute, id est dicit quia quod humanitas fuerit passa que est causa nostre resurrectionis secundum passiones et virtutes.

De loco iudicii

Putant quidam dominum descensurum in vallem Josaphat quia in illo loco, de quo Joel sic loquitur: Congregabo omnes gentes etc. Sed hoc frivolum est, quia non intra se continet spatium quod tantis sufficeret, sed dicitur locus iuxta montem oliveti de quo ascendit. Et sicut Actuum primo dicitur: angeli dixerunt cum eum sequi [illegible] viri Galilei. Et tunc apparebit signum filii hominis. Josaphat autem interpretatur iudicium domini. In valle ergo Josaphat, id est in iudicio domini, congregabuntur omnes impii et iusti, non descendet in vallem iudicii, id est damnationis; sed in nubibus elevabuntur obviam Christo.

De qualitate futura mundi

Peracto autem iudicio sol et luna dicuntur obscurari, non quia priventur lumine, sed perpetue manebunt maiori claritate, et virtutes celorum dicuntur moveri, non motu damnationis vel aliqua perturbatione pavoris, sed quadam corporum que videntur. Erit autem lux lune sicut lux solis, et lux solis septempliciter sicut lux septem dierum, quia quantum lucebit sol in prima conditione vii dierum ante peccatum hominis, tantum lucebit post iudicium. Minorata est enim lux solis et lune aliorumque siderum per peccatum primi hominis. Et tunc sol et luna non habebunt ortum et occasum, sed in ordine in quo creati fuerunt stabunt, nec occidet, ut fruantur luce eorum. Sed non quieti, sed splendor lucis solis et lune, tunc satisfactor nunc nescit.

De dotibus corporum

Sicut boni differunt in glorificatione, alii magis alii minus, ita mali in inferno differunt in punitione. Et sicut in celo differens glorificatio corporum, ita differens erit gloria animarum. Alii cum aliis videntur claritatibus dei, quia contemplandi dona divina dignitas maior potius vocatur. Videbunt igitur illa videbunt quorum cognitio beatitudini convenit, sed non in modo videndi differunt. Volunt esse qui beatitudine videntur cum velint quod fiat quod sit beatitudo.

Dicit Augustinus: Apertum est non esse beatitudinis veram [illegible] beatitudinis nisi sit omnis voluntas. Non tamen constat de ipsa beatitudine diversitas voluntatum, quia eam aliquis velit secundum quod eam non omnes velint. Si enim eam omnes nossent, non ab aliis putaretur esse in virtute animi, ab aliis in voluptate corporis, ab aliis atque aliis alibi atque alibi. Sed beatus non est nisi qui et habet omnia que vult et nihil vult male. Cum igitur ex his duobus constet beata vita, licet in malis sit aliquis bonus, non tamen nisi finitis omnibus malis est beatus. Quinimmo et miseri sunt qui vel non habent quod volunt, vel illud habent quod non recte volunt. Sed in illa vita non volet male nec aut volet aliquid quod deerit, aut deerit quod voluerit. Quicquid amabitur aderit, nec desiderabitur quod non aderit. Omne quod ibi erit bonum erit, et summus deus summum bonum est, et quia omnis beatissima vita eterna fore erit. Beatus autem sic esse velle omnibus bonum est.

Volet etiam quia in gaudiis diversis dispares erunt pro varietate cognitionis divine. Dicit Augustinus: Ubi deus est omnibus omnia, erit enim in dispari claritate par gaudium, ut quod habebunt singuli commune sit omnibus, quia etiam gloria capitis erit omnium principium corporis. Ex his datur intelligi quod par sit omnium beatitudo quod constat omnino non esse. Ad quod dici potest quia beatitudo par esset si par esset cognitio; sed quia hoc non erit, non faciet paritas gaudii paritatem beatitudinis. Potest sic accipi par gaudium ut non referatur paritas ad intensionem affectionis gaudentium, sed ad universitatem rerum de quibus gaudebunt, quia de omnibus rebus bonis gaudebunt omnes.

Gaudebunt. Queritur si quis volet si beatitudo sanctorum maior sit futura post iudicium quam modo. Credendum est quod sit. Unde Johannes post actum iudicii apparebit gloriam deus nunc clarius demonstrabit electis.

De penis reproborum

Et queritur quod si mali in inferno fuerunt suam mala habeant voluntatem quare diu remanet illam voluntatem non esse peccatum sed supplicium tantum. Alii non peccatum esse fatentur, sed per illud eos non mereri aliquam penam, quia non est ibi locus merendi. Illud quod peccatum dicunt non esse meritum supplicii, sed supplicium mali meriti quod in hac vita precessit. Queritur quare sit quod ille febric-

quibus in voluntate mali in gehenna dimittentur. Ideo sicut qui tunc mali peccatores caruerunt contra lucem corporalem et spiritualem scilicet domini quem amiserunt ut cum et si patiantur tenebras interioris mentis non tamen peccatores contra lucem dei sunt nec corporali luce privantur. Sed qui intelligenda est illa exclusio. Sane quod malignitas odii et voluntatis quae tunc erit efficiet in mentibus reproborum et quod oblivionis dei quia contra torquentium doloribus adeo affligentur et turbabuntur ut ab illis ad cogitandum aliquid de deo vix vel raro vel nunquam intentionem convertent. Sed illuc tendet impetus cogitationis ubi sentitur vis doloris. Sed in hac vita nullus adeo malus est ut in peccatis excludatur a cogitatione dei quin non de deo perdidit affectum beatitudinis et quendam boni amorem quem naturaliter sibi creavit unitas (?) sicut illas autem continere et profundissimas tenebras reprobos impressuras post iudicium dicit Augustinus. Exponens de illo divite qui vidit Abraham. Et quod autem iudicium fuerit legitur sed post iudicium in profundioribus tenebris erunt in quibus nullam dei lucem videbunt. Praeterea quoniam solet fieri reproborum animae quae nunc in inferno constituuntur notitiam habent eorum quae circa suos in hac vita geruntur. De hoc Augustinus habet mortuum curam de vivis quas facient nunc quia ut Lucas refert invenit videt eos ubi dives suus fratribus curat sive de quietis bonorum ubi Lazarus in Abrahe sinu longe agnoscebat. Non tamen ideo consequens est eos scire quae circa suos tunc agunt vel lecta vel tristia. Utrum visio visionum se videat.

Solet quaeri utrum visio visionum se videat illi qui sunt in inferno et illi qui sunt in gloria. Dicendum quod sunt usque ad iudicium. Sed post videbunt boni malos non mali bonos. Ita augustinus infideles in primo parte ante diem iudicii fideles sunt in quiete attendunt quorum gaudium post consequentiam non plus. Post tamen quamvis autem in visa poena reproborum de dolore decrescit gloria bonorum. Unde hoc ait Gregorius: Sicut autem iniustorum non fuscat beatitudinem conspecta poena reproborum quia ibi iam compassio miseriae non erit quin minime beatorum laetitia non valebit. Et licet iusti sua gaudia suscipiant ad maiorem tamen gloriam videbunt poenas malorum quas per gratiam evaserunt. Finis 7 libri. Hic de ordine

Hic de ordinibus credentis super solum de operibus. Quia supra in duobus aliis libris tabulis est tractatum et si non auditor concludatur sufficiat quod a facie oportet sedentis invenietur ad pedes usque uno duce pervenit. Consequenter continua serie quod liber partiatur. Et appellatur iste liber catholicus summa liber in libros quinque.

De sacramentis in summa videndum est. Primo quid sit sacramentum. Quot sint sacramenta. Quae differentia sacramentorum. Et quare sunt instituta sacramenta. Sacramentum est visibile elementum sensibilibus conspectibus appositum, ex institutione significans, ex similitudine repraesentans, ex sanctificatione invisibilem gratiam conferens. Sacramentum secundum Augustinum sic diffinitur. Sacramentum est invisibilis gratiae visibilis forma. Sed obicitur: corpus Christi est invisibile et tamen est sacramentum unitatis ecclesiae ad deum. Dicendum quod secundum quosdam haec diffinitio non est generalis et omnibus conveniens. Vel sic quod corpus Christi licet non sit visibile nobis tamen est visibile oculis glorificatis. Et hoc quod tu contra dicis. Vel potest dici quod iste est sensus: visibilis forma est signum invisibilis gratiae et non est diffinitio sed tantum quaedam proprietatis expressio. Secundum Gregorium: Sacramentum est cum in aliqua celebratione res gesta ita fit ut aliquid significando sanctitatem accipiamus quod sancte accipiendum est. Quare autem sacramenta instituta quia sub tegumento rerum corporalium divina virtus in eis et per ea secretius operatur salutem effectum eorundem sacramentorum unde a sacris vel a secretis virtutibus sacramenta dicuntur. Unde cum sacramenta vasa gratiae dicuntur quia sicut vasa quasi continentia gratiam in vasa sacramentalia. Sacramentum autem dicitur aliquod sacrum signum. Et secundum eundem Gregorium per hoc mysterium conferuntur. Secundum Augustinum: Sacrificium visibile est invisibilis sacramentum. Mysterium non dicitur quod secretam et reconditam habet dispensationem. Signum secundum Augustinum in libro de doctrina christiana est res praeter speciem quam ingerit sensibus aliquid aliud ex se faciens in cognitionem. Sacramenta novae legis sunt septem: Baptismus, confirmatio, poenitentia, ordo, corpus Christi, extrema unctio, matrimonium. Leo: Christus lavit et unxit confirmat et sicut fovet. Si te sentiat nunc (?) tibi fiat. Prima divisio sacramentorum est quia sacramentorum alia sunt dignitatis, alia necessitatis. Necessitatis sunt quae sunt baptismus, confirmatio, poenitentia. Unde extrema unctio corpus Christi dignitatis sicut ordo et matrimonium. Et inter ea duo sicut baptismus quia est ianua omnium sacramentorum et ordo quae sunt spiritualis ad salutem. Unde si quis reciperet aliquod aliud sacramentum et non esset baptizatus tamen esset in eundem quia nihil esset actum. Et poenitentia quia est secunda tabula post naufragium. Sunt autem dicta istorum duorum. Et alia ratio quia istud duo sicut intelliguntur contra originale et actuale. Sed non sunt de

aliis tribus. Secunda est quia ista duo in veritate accipi possunt a quolibet etiam heretico seu pagano, dummodo in forma ecclesie dentur. Sed alia tria tantum a catholicis hominibus, prelatorum etiam consensu. Sacramenta dignitatis sunt ordo et matrimonium secundum quosdam. Sed melius est dicere quod prelatus ordo est sacramentum dignitatis et dicuntur ordines ipsi ideo quia plebes sunt ordines. Et dicuntur dignitatis quia dignioribus sunt a pluribus episcopis conferuntur, vel quia ad ea tantum digni assumendi sunt, vel quia assumentes ipsa sunt ceteris potestate et excellentia digniores. Item alia divisione possumus dicere quod sacramentorum alia sunt necessitatis ut ea sine quibus que dicta sunt, alia sunt voluntatis ut ordo et matrimonium. Et dicuntur ea necessitatis quia sine illis omnibus vel saltem duobus illorum non est salus. Ista vero dicuntur ad illa tenere [illegible] ista non dicuntur voluntatis quia non necessario sed a volentibus tantum recipiuntur, cum sine istis sit persona salva. Et est ista divisio melior. Sacramenta necessitatis et voluntatis quia ille qui recipit sacramenta necessitatis aliquid debet, id est fuere ille presens dare presbitero et prelato primam quam agit aquirit effectum illorum sacramentorum, sed qui sacramentum dignitatis accipit in ordine aliquam quam dicat propriam non [illegible] secundum: sed indiget dispensatione superioris. Item alia divisio est quod sacramentorum alia iterantur, alia non. Ista non iterantur ordo, confirmatio, baptismus. Alia que iterantur. Ordo non iteratur nec confirmatio nec sacramentum baptismi [illegible] vocantur. Ratio autem quare ista tria non iterantur est ista quia in illis tribus imprimitur caracter qui indelebilis est. Est autem caracter quoddam signum spirituale, scilicet ista sacramenta per caracterem distinctionis populi dei a non populo dei, et ille datur in baptismo. Item caracter militaris distinguens eos qui sunt in ecclesia militante ab aliis qui sunt in [illegible] datur in confirmatione. Et caracter principalis distinguens corpus [illegible] et ipsorum [illegible]: principem a milite et sacerdotem a plebe, et ille datur in ordine. Et quia isti caracteres indelebiles sunt, et effectus obiectivi et separati ab ecclesia, ideo ista non iterantur. Cetera autem sacramenta instituta sunt, tamen usque nunc istis potuit salvari homines [illegible] Ratio autem quare ista sunt temporibus christi que sacramenta sunt instituta, propter humilitatem ut videlicet homo rebus sensibilibus in factis se subiciat per obedientiam ecclesie fideli et operans [illegible] salute [illegible] conferat ad salutem [illegible] multi rationes, licet non congruenti [illegible] Tertio propter eruditionem, quia

baptisma que ibi in sacramentis geruntur istis et docentur ad cognoscendum et credendum invisibilem virtutem ipsorum sacramentorum. Tertio propter exercitationem, quia cum homo nunquam debeat esse ociosus proponitur ei utilis et salubris exercitatio in sacramentis, ut fugiat noxiam et malam occupationem declinet. Et nota quod quamlibet sacramenta sacramentum omnia opera ab ecclesia instituta et gesta sunt quodammodo sacramenta ubi gratia ut gratia plenior oritur et humiliter venitur, cum omnia ista ad radicem sacramentales. Sed cum perfectio ad hoc quod aliquid sit sacramentum large accipiendo, sed quod habeat similitudinem rei sacre et quod institutum sit a christo vel eius successoribus et vicariis et quod sit usu ecclesie approbatum.

Sequitur videre de singulis sacramentis per ordinem. Et primo de baptismo. Quid sit baptismus, que forma eius, quando fuit institutum hoc sacramentum, quot sunt genera baptismi, que gratia in ipso confertur, et de quibusdam dubitabilibus circa ipsum. Baptismus sic diffinitur. Baptismus est ablutio corporis in aqua cum forma debita verborum, caracterem baptismalem imprimens in anima, imprimens et gratiam salutis conferens. Forma verborum est ista: Ego baptizo te in nomine patris et filii et spiritus sancti. Ita quod vel illud ego sit obmittendum si tamen obmittatur non nocet, ut ita dicam quantum ad sacramenti integritatem. Et nota quod ad baptismum tria specialiter requiruntur, scilicet aqua, forma verborum et intentio baptizantis. Non dico quod oportet baptizantem intendere baptizare, sed debet intendere illud facere quod facit ecclesia cum baptizat. Quando autem fuit institutum hoc sacramentum dicunt quidam quod quando dixit christus Nicodemo: Nisi quis renatus fuerit ex aqua et spiritu. Et alii dicunt quod tunc cum discipulis dixit discipulis: Ite in orbem universum etc. Sed alias quando misit iudea cum aliis discipulis. Quando iudea non recipiebatur quod tunc quando a Johanne fuit baptizatus, propter illud [illegible] Item de baptismo ubi dicitur quod christus tactu sue mundissime carnis vim regenerativam contulit aquis. Baptismus enim Johannis non fuit baptismus sed assuefactio et doctrina futuri. Videtur ergo licet baptismus tunc fuit institutus a domino non tamen habuit effectum salutis perfectum ante mortem christi, quia adhuc non erat aperta ianua celi que per mortem christi aperta fuit. Sunt autem tria genera baptismi, scilicet fluminis, flaminis et sanguinis. Fluminis est ille qui fit in aqua cottidie de quo loquimur quia dictum est. Flaminis baptismus consistit cum cordis contritione et voluntate baptizandi, si necessitas articulus impedit

effectum voluntatis baptizandi. Unde sed in pueris non intelligentibus sufficit aqua et forma verborum sine contritione sed in adultis intelligentibus sufficit contritio cordis cum desiderio baptizandi. Dummodo effectum voluntatis non impediat religionis contemptus. Sed necessitatis articulus, ut puta dum quis baptizatur. Baptismus est martirum. Et iste sunt baptismus innocentie et tamen in isto est requiritur voluntas desiderium baptizandi in aqua si est intelligens et adultus qui patitur martirium. Alia non congeritur in hoc sacramento est remissio peccatorum: quantum ad culpam et penam, et deprecans adeptio sive introitus vite: ita quod si parvulus vel adultus non accedens ad baptismum statim moreretur statim evolaret ad patriam. Et ita non dicam in baptismo et circumcisione: quia principaliter dimittebatur culpa sed non aperiebatur paradisi ianua per baptismum non dimittitur pena et culpa originalis in pueris. Et originalis et actualis in adultis et ultimo aperitur paradisi ianua ita quod statim evolabant ad patriam puer vel adultus si moritur post baptismum. Sed adultus baptizatus non vere sed ficte accedat caracterem tamen sacramenti recipit: sed non rem id est gratiam. Unde talis post receptionem solius caracteris non statim evolaret. Et hoc est quod dicit Augustinus quod ficti accipiunt sacramentum et non rem sacramenti id est gratiam. Et non quod secundum quosdam parvulis conferuntur simul cum ista gratia in baptismo virtutes secundum habitum: licet non secundum actum. Adultis vero non fictis conferuntur secundum utrumque. Circa formam vero tenendum quod si baptizans dicat. Ego te baptizo in nomine trinitatis non est baptizatus. Sed si dicat ego te baptizo in nomine Christi est baptizatus. Et est ratio diversitatis quia nomine Christi intelligitur ungens et unctus et persona unguentis. Et primitiva ecclesia baptizabat tamen in nomine Christi propter fidem dilatandam. Nam quis tunc baptizaret in nomine Christi tamen: peccaret. Invocatione non trinitatis tamen implicite intelligitur nomina tamen personarum et non exprimit quod in ista forma esse non debet quia exprimere debet distincte trinitatem cum nominibus personarum propter catholicam expressionem fidei. Materia est quod sit hic sacramentum. Utrum ipsa aqua benedicta hiis verbis. Et si ipsa aqua est sacramentum tunc aliquod animal bibens eam biberet sacramentum: quod absurdum esset dicere. Unde dicendum quod aqua per se non est sacramentum sed in duo scilicet verbum et aqua simul coniuncta

faciunt sacramentum. Ex quo patet quod prolatione solius sillabe illorum verborum Ego te baptizo etc. simul incipit et desinit esse sacramentum. Unde si puer non esset in aqua et post illorum verborum non esset baptizatus. Item si in fluvio magis puer baptizetur: numquid totum mare esset consecratum. Dico quod non: sed tamen illa aqua que tunc puerum tangit. Item queritur si amentibus et dormientibus imprimatur caracter si baptizentur ita insani et dormientes. Item queritur si iudeus timore mortis coactus baptizetur utrum ei imprimatur caracter. Solutio dicendum quod caracter in adultis nulli imprimitur nisi habeat voluntatem suscipiendi quocumque. Unde ad primam questionem dico quod adultis et insanis et dormientibus non imprimitur caracter. Nisi prius sive ante compotentes vel vigilantes voluntatem habuerint suscipiendi qualecumque. Unde ad secundum ideo dico. Nam duplex est voluntas scilicet libera simpliciter et coacta sive inducta. Coacta enim voluntas est voluntas postquam coactus dat ei velle. Et ideo patet solutio ad secundam quod quamvis iudei coacti vel illi qui ficte accedunt quocumque modo ad baptismum suscipiunt sacramentum et non sit iterum baptizandi. Sed penitus contradicentes si violenter ungantur non recipiunt caracterem si non postmodum penituerint et voluerint consentire. Non sit denuo baptizandi. Sed per solam primam acquirunt effectum sacramenti. Sed ita non est de dormientibus et amentibus. Item queritur utrum ille sit rebaptizandus qui propter defectum aque fuit perfusus vino vel sputo vel alio liquore. Solutio dicendum quod de vino baptizandus non est quia solum elementum aque requiritur ad illud sacramentum et non aliud vel aliquis liquor. Item queritur si iudeus puerum baptizat: quia non habet sacerdotem vel alium baptizantem sit baptizatus. Dicendum quod non est baptizatus. Sed denuo baptizandus quia in baptizante et baptizato debet esse [illegible] sicut in dante et accipiente. Salvatus tamen esset talis iudeus: si continuo decessisset et si non propter sacramentum fidei tamen propter fidem sacramenti. Solutio si ancilla sarracena uxorem puerum baptizat recipit caracterem et salvatur licet fides [illegible] deficit: quia istud sacramentum per se suum sortitur effectum in prolatione certe formam observatam et non requiritur in dante vel in recipiente accipiente aliud nisi intendere facere illud quod facit ecclesia dum baptizat. Sed in sacramento nobilitatis requiritur amplius aliud quam ista intentio: sicut in penitentia contritio in penitente. Alias in sacramentis sine potestate

sacramentum pueri. Item quid si sacerdos non
intingat puerum totum in aquam quia non habet
tantam, sed fundit super puerum, et partem corporis
tantum tangit? Respondeo dicendum: si perfundit super caput
vel aliquam maiorem partem corporis, quod puer
est baptizatus; alioquin non est baptizatus. Alii
dicunt quod sufficit aliquam partem corporis
madefieri, et hoc verum est, sed tamen ipse culpabilis
sacerdos est qui non sine oblivione pueri periculo
contemptus vel negligentie nisi in periculo articulo
mortis. Item si sacerdos interserit alia verba
utrum puer est baptizatus? Forte diceret ita:
Ego te baptizo: vade retro sathanas
in nomine patris et filii et spiritus sancti. Vel postponit
aliud ut ita dicat: Ego baptizo te in nomine
patris et filii et spiritus sancti et dyali. Dicit quod melior
et convenientior est opinio quod non sit baptizatus
quia ille qui interponit vel addit vel demit
non servat formam a deo institutam. Quid
si mutet verborum ordinem ut si ita dicat:
Ego baptizo te in nomine filii et patris
et spiritus sancti? Dicit quod non est baptizatus, quia rece-
ssit a forma ecclesie. Tamen superioribus verbis
significate veritatem vel ordinem non permu-
tat non nocet ut si dicat baptizo ego
te etc. Item scias quod non est contra baptismi
virtutem puer senilis vel tenerum [illegible]. Quia
dicit [illegible] quod in una fide officit sancte ecclesie
diversa consuetudo.

Sequitur de sacramento corporis Christi. Circa
quod videndum est ubi et quando fuit in-
stitutum hoc sacramentum et quare sit conficiendi
illud et quare sit necessaria vel utile et de triplici co-
nvenientia huius sacramenti. Et que gratia ipsius
conferatur. Postea ponemus quasdam questio-
nes de consecratione et turbatione verborum
quod in altari ponitur scilicet panis et vini et de
aliis dubitabilibus circa ipsum. Circa quod fuit
institutum, videndum quando ubi in cena Christi
postquam typicum pascha completum cum comedit
agnum cum discipulis. Circa formam conficiendi sacramenti
corporis Christi: Accipite et comedite,
hoc est corpus meum. Et nota quod non refert
illud quod in quibusdam libris habetur enim quoddam
non quia hoc non est de forma illius, sed solum
illa verba accipite et hoc est corpus meum.
Sola cum illa verba sint sufficientia ita quod
in fine prolationis illorum verborum statim est
corpus Christi. Circa autem elevationem prefatio-
nis sint illa verba et non super ipsa elevatione
vel post nec prolatis [illegible] verum esset
[illegible] non sunt plura verba ista que pertinet
ad formam propter quod sacerdos pre omnibus aliis profert

sola ista verba conficit semper et quantumcumque
diversa habet intencionem conficiendi. Unde prius fa-
ciet quando prius sumus verbis articulus et conficit
semper ab initio(?) per (?) longissimam missam(?)
Sunt autem tria hec necessaria scilicet panis vinum et
aqua. Que continentur in hoc sacramento. Videndum
tamen est, scilicet forma visibilis panis et vini
veritas corporis et sanguinis Christi; et veritas
spiritualis id est virtus unitatis et caritatis Christi
per quam unimur deo per caritatem. Primum scilicet
forma panis et vini est sacramentum et non
res. Secundum sic. Secundum est sacramentum et res
sacramenti. Tertium scilicet res sacramenti tantum et non
sacramentum. Gratia vero que confertur in hoc sacramento
est venialium deletio quantum ad culpam
et caritatis augmentatio. Est sacramentum istud
communionis ecclesie et cuiuslibet fide-
lis anime cum Christo: que unio est per caritatem.
Omnia autem sacramenta vel efficiunt vel aug-
mentant illud quod significant, et ita istud
sacramentum cum sit unionis et confert
et auget virtute unionem id est caritatem. Unde
qui per acceptionem corporis Christi non servat
caritatem cum deo et cum proximo non suscipit re
sacramenti sed sacramentum tantum: non in remedium sed
in iudicium(?). Queritur quo fiat istarum rerum confectio
vel quando sub speciebus panis et vini. De quo fuerunt
tres opiniones. Quidam dicebant quod panis
convertitur in carnem vinum et sanguinem: aqua
in nichil: sed remanet. Sed quod isti male
dixerunt probatum est. Si aqua remanet
aqua commixta sanguini in calice ergo sacerdos
sumendo calicem sumit primam aquam
ergo secundam missam illo die celebrare non
debet, quia qui bibit aquam vel vinum non
est ieiunus quantum ad celebrandam missam.
Sed certum est quod ille celebrare potest secundam missam
ergo non bibit aquam. Secundi dicunt quod
aqua cum vino sic convertitur in sanguinem
licet aliqui dicant quod vinum et aqua
permixta non possunt inseparabiliter commisceri.
Tertii dicunt et peßime quod aqua convertitur
in aquaticos humores. Media ergo opinio
melior est. Nunc videamus de pane
et vino quando transubstantiantur in carnem
et sanguinem Christi. Et de hoc fuerunt contro-
versie et tres opiniones. Primi dicunt quod
quando substantia panis et vini convertitur in corpus
Christi ita quod illa substantia que prius fuit
panis et vini: post consecrationem est caro
et sanguis Christi. Quod male dicunt quia consequenter(?)
sequeretur quod si panis esset et conteretur carnem
Christi ergo aliquid quod non esset natum de
gloriosa virgine et aliquid in celo esset

corpus xpi quod non est verum. Secundi
dicunt quod post consecrationem desinit esse ibi
panis et vinum et incipit esse corpus
xpi et panis et vinum in nichilum non
convertuntur sed desinunt esse corpora substantie. Et tamen
posset dici de aqua remanent tamen ibi
accidentia panis et vini scilicet color sa-
por et pondus. Et hoc fit per miraculum
per corruptionem substantie sine substantia remanet
remanent accidentia. Tertii dicunt quod
substantia panis et vini remanet sub eisdem
speciebus latet corpus xpi. Omnes tamen
fatentur quod ibi est corpus xpi. Media
opinio harum est melior. Unde ubicumque in-
venitur: panis convertitur in carnem et
vinum in sanguinem. Oppone sub speciebus
panis et vini latet corpus xpi. Quia
in corpus xpi nichil convertitur. Quia substantia panis
et vini esse desinit post consecrationem
expresse. Hoc patet quod non est ibi vera transsubstantia-
tio quia ibi est corruptio et non conversio.
Est queritur utrum de vino possit con-
fici sine aqua. Dicas quod sic. Hugo.
Sed tamen peccat qui conficit sine aqua. Licet
non propter integritatem sacramenti, sed propter integri-
tatem significationis. Quia aqua significat
populos fideles: qui per participationem ipsius
sacramenti xpo uniuntur. Sed aqua vino
[illegible] scias quod de nullo alio liquore potest
confici nisi de vino. Et si vinum esset con-
versum non conficitur secundum quosdam, secundum alios
sic. [illegible] si est de vino [illegible]
conficitur quia secundum legem vinum et acetum
[illegible] utrumque et [illegible]. Est non
quod de alio confici non potest nisi de frumento.
Et si alia farina admisceatur illa non
transsubstantiatur. Quid de pane sine
fermento. Hugo dicit quod nos in occidentali
ecclesia non conficimus in pane fermentato.
Alii dicunt contrarium: propterea quod non dispu-
tavit ecclesia utrum ex fermentato
vel non fermentato conficit. Unde quod orientales
illa est ita conficiant sicut in hostia ro-
tunda: sed mos ecclesie [illegible] est et
quod tenetur est tenendum. Est queritur utrum
separatim conficiatur corpus xpi et separatim
sanguis aut non. Hoc est quia verba
statim prolatio verbis illis hoc est corpus
meum transsubstantiatur panis in corpus xpi.
Ad hoc vino remanente [illegible]
tunc [illegible] addere hic est sanguis meus
ita quod utrumque scilicet panis et vinum transsubstantiantur
simul. Solutio quidam dicunt quod illud

illud totum accipite et comedite hoc est
corpus meum. Et accipite et bibite. Hic est
sanguis meus est una forma et ita forma non
transsubstantiatur vinum sine alia. Sed tamen dic
quod sunt due forme et ad prolationem istorum verborum
Hoc est corpus meum panis convertitur in corpus
et ad prolationem sequentium. Hic est sanguis
meus. Vinum convertitur in sanguinem. Et ita potest
panis confici sine vino. Quod verum est. Sed
obicitur si panis convertitur in corpus xpi [illegible]
ergo consecrato pane est ibi verum corpus xpi
ergo sanguis est ibi in corpore. Quia verum corpus
non potest esse sine sanguine. Credo verum est
quod pane transsubstantiato ibi verum est corpus xpi cum
sanguine: sed non est ibi sanguis per transsubstantiationem
sed per concomitantiam. Primo non concesso. Tunc
est ibi sanguis per transsubstantiationem. Sicut etiam
in sanguine est corpus xpi. Nam sub specie
panis sumitur verum corpus xpi cum sanguine
hoc et in specie vini sumitur verus sanguis xpi
cum corpore. Unde si queratur utrum panis
transsubstantietur in sanguinem. Dicas quod non.
Et utrum vinum transsubstantietur in corpus. Dic quod non.
Sed panis transsubstantiatur in corpus et est ibi san-
guis per concomitantiam. Et vinum transsubstantiatur in
sanguinem et est ibi corpus per concomitantiam.
Quia nec corpus sine sanguine nec sanguis sine
corpore potest esse. Sed obicitur si transsubstantiato pane
in corpus ibi est verum corpus cum sanguine. Quare
ergo [illegible] fuit transsubstantiari vinum in sanguinem.
Solutio. Neutrum superfluit. Quia propter misti-
cam significationem et propter integritatem sacramenti species
panis refertur ad corpus. Et species vini
ad animam. Quia in sanguine est sedes anime. Et
ideo [illegible] sunt sub utraque specie ut designet
xpistus quod utrumque assumpsit scilicet corpus et
animam. Et quod tam corpori quam anime valeat
perceptio eius utrumque. Est [illegible]
dividitur in tres partes. Et sub qualibet
particula est totum et verum corpus xpi. Prima
[illegible]
[illegible] sunt pro vivis ut adhuc vitam [illegible]
[illegible] Secunda sunt pro his qui in purgatorio
[illegible] Tertia pro existentibus in
[illegible] reddere [illegible] Et
[illegible] ad gratiam [illegible]
sub [illegible] qualibet [illegible] est ibi verum corpus
xpi. Et si ille partes dividuntur in alias
partes. Ad quamlibet particula est verum
corpus xpi. Et hoc est per miraculum. Sed dicitur
[illegible] quod qui plus collegit non tamen am-
[illegible] Sed obicitur quod
plures [illegible] est integra tamen sumitur est
hostia [illegible] xpi. Unde ergo contingit quod [illegible]
ibi corpus xpi [illegible]
divisa hostia est ibi pluries corpus xpi.

Adhuc videns quod hoc est miraculum / Credit enim
natura miraculo et virtus pro aequitudine operatur
/ tum oppositum sit simplex quaedam / quia sacramentum
integrum / scilicet et unica facie reputatur / Si
dividitur quaelibet integra particula integra
et tota facies vel imago obiecti adhuc
videtur / Iste quaeritur quare sub specie panis et
vini sumitur corpus Christi / et non sub specie car-
nis et sanguinis / Videlicet triplex est causa
Prima est ut fidelis habeat meritum quia per hoc
meretur quod sub illis speciebus panis et vini
credimus latere corpus et sanguinem domini
Secunda causa est ut non sit nobis horror
nam homines horrent et stupescunt sumere sub
sua specie id est carnem et sanguinem / Tertia ne
pagani et infideles nos derideant / Versus
Sumitur occulte Christus ne tibi sit stulte
horror vel risus sitque probata fides / Sed
quare magis sub specie panis et vini sumitur
quam sub aliis / Videlicet quia istae duae species sunt magis
amicae naturae / quia per panem corpus huius duabus
speciebus principaliter nutritur / Ista anima principaliter
vel illis ibus sunt carne et sanguine / Item ponamus
quod mus comedat hostiam consecratam / numquid
sumpsit corpus domini / dicas quod non / quia statim
corrumpitur formis illis sub quibus sancta est substan-
tio desinit esse sacramentum / id est si ita corrumpuntur
aut quod recedat aqua vel alia operatur sed
quod iam non potest nutrire / Item si ab ...
mat hostiam sumptam / Est ne adhuc corpus
domini / dicas quod non quia ut dicit Augustinus Statim
cum hostia dentibus atteritur / statim Christus
in caelum fertur / Unde versus Non iste panis
est Christus qui iam intrat in corpus nostrum id est
hostia ipsa Caret sacramenti ... fuit
ad animam / species ipsa panis et vini in corporis
nutrimentum / Christi corpus fertur in caelum et
hostiam ... Augustinus id est per quam
nos ... / Tunc petit sacerdos acceptam
id est per quam in caelo accipimur Rationabilem id est per
quam confirmamur et Christo coniungimur / ...
id est per quam iustificamur et abluimur a vitiis ...
nimur / Acceptabilem deo per oblationis
nobilitatem / vel quia nos acceptabiles
deo facit / ... Iube perferri
haec per manus sancti angeli tui in sublime
altare tuum in conspectu divinae maiestatis tuae
Expositio Expositio sic / Iube sacerdos perferri id est transferri
haec id est has species panis et vini corpus
fieri tuum quod est super choros angelorum
exaltatum / Et hoc per manus sancti angeli tui
id est per filium Christum qui est magni consilii angelus
Et videtur haec expositio non esse bona
quia ista verba dicuntur a sacerdote iam est
transsubstantiatio facta / quia iam dicta sunt illa verba
accipite etc. per quae fit transsubstantiatio / Secundo

exposita non attendit angustias temporis:
sed imperium ... / At si sacerdos dicat illa verba
dicat simul et semel / Vel dicas melius
quod sensus illorum verborum est quod sacerdos dicit
ut per istud sacramentum militans ecclesia migratur
triumphanti / et nos qui hoc sacramentum sumimus cae-
lesti gratia repleamur / Et tunc sic exponitur
Iube id est fac perferri id est transferri haec id est
munus sacrificium in sublime altare tuum id est
ad thronum gloriae / ut sic placeat et divinae
maiestati quod sibi et super placet / Et hoc
per manus sancti angeli tui / quia angeli ...
desuper praesentes manent ... etc.

Sequitur de sacramento ordinis / de quo primo videndum
est quid sit ordo / quis eius effectus
quae gratia in ipso confertur / quare institutum
fuit hoc sacramentum / quare sit divisio eius
et eorum officia / quando fuit hoc sacramentum / Ordo
est sacramentum dignitatis spiritualis ad ...
sacramentorum dispensationem et ecclesiasticorum officiorum
institutum / Effectus eius est duplex secundum dignitatis
receptionem quae primus sacramenti et potestas colla-
tionis et dispensationis ceterorum sacramentorum
cum distinctione administrationum et administra-
torum / Plenitudo enim quae descendit deorsum
in papam / tamquam a capite in membra / Et ab
apostolico in episcopos et ceteros ecclesiae praelatos
et filios tamquam a barba Aaron in vestimenti
Psalmus sicut unguentum in capite
quod descendit etc. / Gratia enim sacramento con-
datur gratia aut augetur aut corroboratur / Et
non quod in isto sacramento character imprimitur qui
indelebilis est / Character autem dignitatis
et potestatis sacramentalis / quia distinguit ...
... / et prout ali-
is in ecclesia militante / et iste character
semper manet ... etiam si depositus
vel degradatus / unde si sacerdos fiat hereticus
et postmodum redeat ad ecclesiam / non iterum
ordinatur / sed recipit tantum executionem officii
sacerdotalis per dispensationem superioris / Unde patet
oppositum quod in isto sacramento non datur gratia me-
lior / dicas quod aliquam meretur / sed gratia de-
corans et elevans super alios ad specialem
titulum / et executionem officium / Et non quod
hoc sacramentum est institutum ut dispensatorum
gratia / quae operatur mereatur secundum ordinem
descendat a superioribus ad medios / et a
mediis in inferiores / ad exemplum caele-
stis ierarchiae quia ecclesia militans descendit
per exemplaritatem ab ecclesia triumphante id est
ierarchia caelesti / Circa sacramentum
ordinis quaeritur si ordo confertur parvulo non
... / verum sit ordinatus / Et dicendum
quod characterem recipit: sed executionem non habet

nisi per ueniret ad nouos actiones diffinitus
et per auctoritatem superiorum / Sed quaeritur quare
primulus non confertur ordo sicut confirmatio
Solutio / Ordo ipse alios confertur / et ad hoc
confertur / ut ordinatus possit alios et ipse
hoc aptus ut sit adultus et intelligens
cum confertur / Ad hoc ut digne et utiliter conferatur
statim / Sed alia sacramenta recipit quis ipse esse
solum et ipse hoc non requiritur in hiis tanta
industria in recipiente / Circa numerum ordinum
notandum quod generaliter viii sunt ordines quinque
minores et tres sacri / Minores or-
dines sunt isti acolitus / exorcista / lector
hostiarius / psalmista / Sacri ordines
sunt isti subdyaconus dyaconus et presbyter
Quidam tamen dicunt quod psalmistatus
non sit ordo / Ideo tot sunt ordines et
non plures nec pauciores, ut sit patet / quod
ministri ecclesie sunt necessarii diuisi offi-
ciorum in ecclesia / Officia autem diuina / aut
sunt in ministerio altaris aut in aliis diuinis
officiis / Si in ministerio altaris quod est
missa ubi offertur sacrificium panis et
vini / tunc tres sunt necessarii scilicet unus offerens
et hic est sacerdos / et duo ministrantes /
et hii subdyaconus et dyaconus / tanquam duo
cherubin circa ad cornua et ale assimi-
stris / Si autem in aliis diuinis officiis
tunc duplex erit necessarius minister aut quantum
ad ipsa diuina officia peragenda / aut
quantum ad ministerium corporum que requiruntur ad o-
fficia sicut sunt templum et vasa templi et libri
et calices et huiusmodi / Si quantum ad diuina
officia peragenda hic erit duplex / uel in can-
tando et sic est necessarius psalmista / aut
in legendo et sic lector / Si autem sit necessarius
quantum ad ea que requiruntur ad diuinum officium
hic est duplex / aut quantum ad ea que requiruntur
circa officium altaris solum ut sunt ampulle
et hostie et candelabra et libri et campa-
ne et tintinabula / et sic est necessarius
acolitus aut quantum ad ipsius templi cus-
todiam et cura ingrediencium / et hic erit
iterum duplex / aut quantum ad introducendum
in ecclesiam introducendos / et iste est exorci-
sta / aut quantum ad custodiendum ipsius templum
et hostium templi / et ille est hostiarius // Sed
notandum quod episcopalis dignitas non est ordo ad primum
ex eo quod potestas conferendi aliis ordines spiritualis
est summa gratia / quia licet episcopus dicatur attingere
sed solum quantum potestatem conferendi illam gratiam
spiritualem que est ordo qui est vnum de septem
sacramentalibus / ideo episcopatus sed ordo per se ad
non est / Ex hiis patet quare singulorum ordinum
ministri ita vocantur / Et quod sit officium singulorum
Presbiter dicitur qui sit presbiter inter alios sicut dando

preter bis faciendi / publice docere / et exemplo
vite / Vel sacerdos dicitur qui sacra dat / Cuius offi-
cium speciale est offerre sacrificium corporis et
sanguinis domini dare indulgentias / penitentes
tractare in iniungere confessionem audire / Hec quidem
solus sacerdos facere potest / Dyaconus dicitur a dya
quod est duo et conos quod est ordo quia duobus
ordinibus preest scilicet dyaconatui et subdya-
conatui / Omnis enim dyaconus est subdya-
conus et non econuerso / Regulariter enim ab superi-
orum ordinum ministri sicut competunt inferiorum
sicut exemplat celestis ierarchie / ubi
potestates inferiorum angelorum sunt superioribus
in excellentia / Hic dicebatur in veteri testamento
leuite a libro leui / quia semper ad
illud officium / et non aliunde assumebatur
Cuius officium speciale est legere ewangelium
et regere et ordinare ceteros ministros / predicare
et annunciare populo genuflexiones et alia
huiusmodi / Subdyaconus dicitur qui sub dyacono
constitutus quia minister est sacerdoti in ministerio
altaris / ita quod secundo et minister est quidem ministerium
ad dyaconum et non ministrat sed ipse sacri
Cuius officium est lectionem misse legere
et ea que sunt ad altare sicut libros calices pa-
tenas corporalia / pallas altaris ad-
ministrare dyacono ad aptare et collocare ad
locum altaris cuius / Hic ut dicit ysidorus
in veteri testamento dicebatur nathinnei Isti
sunt ordines domus sacri / ut qualiter quando
non sit sacri / sed quia istius tempore specialiter qui
deputati sunt ministerio altaris propter hoc
competit continencia vite uel castitatis et co-
ntinencia ad quam isti obligantur / et non alii
inferiorum ordinum / Tamen in primitiua ec-
clesia subdyaconatus non erat sacer ordo in
quia licebat tunc subdyacono contrahere matrimonium
hodie non est de sacris / Lector dicitur a legen-
do / Cuius officium est libros ecclesie custo-
dire lectiones in matutinis legere / Psalmi-
sta dicitur a psallendo i. cantando / Cuius officium
est cantus ordinare primas vices et in
choro et cetera quia ad cantum pertinent
tenet pertinere / Acolitus dicitur qui adhibetur
i. studiosus / Cuius officium est preparare
missa legere ea que ad altare pertinent scilicet
aptare libros / calices hostias / pallas /
ampullas / candelas candelabra
thuribula / tintinabula ad ministerium subdyaconi
ad aptare et ipsis horis necessariis et debitis
porrigere / sed ad altare in hora sacrificii
accedere non debet quia non est sacer ordo / Et quia
omnia ista manualia obsequia altaris
ad eius diligentiam pertinent ideo non dicitur acolitus
id est ad cultus / hic est diligens uel studiosus

Exorcista interpretatur coniurator vel obtestator
cuius officium est pueros exorcizare id est
dyabolum per abiurationes prope cathecismum baptizandorum
effugare. Et rudimenta fidei ipsis proponere
baptizandis et hec consuetudo in Ytalia pluribus
satis inviolabiliter observatur. Quia primitus bap-
tizandi primus per exorcistas vel acolitos
scolares pueros cathezizantur et etiam
introducuntur: Fuerunt enim exorciste in veteri
testamento sicut dicit Josephus super [illegible]. Quia
per exorcismos Salomonis demonia effug-
abant et eiciebant ab obsessis de quibus
dicebat dominus. Si ego in Belzebub prin-
cipe demoniorum eicio demonia filii vestri
id est exorciste in quo. Hostiarius dicitur ab hostio
quia officium eius est hostium templi custodire
et etiam primo aperire et includere. Hii
dicuntur paramonarii a para quod est iuxta
et monas quod est manens quia semper in templo
aut circa templum manere debet ad custodiam
templi. Talis erat Samuel de quo dicitur
puer Samuel ministrabat domino coram Heli etc.
Forma autem principalis in collatione omnium
sacrorum est impositio manuum episcopalis et tactus
corporis qui ab episcopo datur ordinandis ut sunt
vasa et huiusmodi et hoc patet ex eo quod apostoli per
impositionem manuum presbiteros ordinabant
sicut dicit Paulus ad Thimotheum. Noli ne-
gligere graciam que tibi data est per impositionem manuum
presbiterii etc. Secundum alios vero dantes
solet dici quod ubi sacramentum non est certa forma
institutionis quod sacramentum non conficitur nisi in
fine corporis et etiam sancte conveniunt tamen si quid
ex hiis defuit caute supplendum est po-
tius quam totum iterandum. Et hec ante
superiora.

Sequitur de confirmatione quid sit confirmatio
que forma eius quando fuit instituta et
per quem et a quo et circa quos consistat quis
ministrare possit eam et utrum per confirmationem
consanguinitas contrahatur. Confirmatio est
sacramentum per quod pugnaturi contra
spirituales hostes in ecclesia militante datur
robur. Et venientes ex fonte vivorum et
virtute confirmationis confirmatis.
Forma est ista qua dicit episcopus dum confirmat:
Signo te signaculo sancte crucis et confirmo te crismate
salutis in nomine patris et filii et spiritus sancti. Fuit
autem institutum hoc sacramentum in veteri testamento
et in novo inventum per hoc quod dicit [illegible]. Con-
firma hoc deus quod operatus es in nobis etc. In no-
vo vero confirmatio fuit institutum exemplo
Christi per hoc quod imponebat manus super pu-
eros et benedicebat eos. Omnibus enim Christi
actio est nostra instructio ut dicit Augustinus.
Item expressius fuit institutum in actibus apostolorum
ubi dicitur quod apostoli missi sunt ad eos quos
liberat Philippus in Samaria et ponebant
manus super eos et accipiebant spiritum sanctum.
Huius sacramento confertur caracter militaris quo
distinguuntur pugnatores in ecclesia et in ecclesia
militante a rebus agentibus in ecclesia triumphan-
tibus in ecclesia triumphante. Et ideo non debet
iterari hoc sacramentum. Et confertur laborans
ad pugnandum contra mundum carnem et dyabo-
lum. Et ideo est datum illud sacramentum non
infantibus: sed iam habentibus discretionem et qui
initiantur ad pugnam. Potest autem solus
episcopus hoc sacramentum conferre et si sacerdos simplex
contra hoc aliquid attemptat nichil facit
licet legatur quod Gregorius Magnus hoc indulsit
aliquibus presbiteris ex gratia. Hodie nulli
licet nisi episcopus et eius superioribus.
Quod autem ab illis presbiteris factum fuit
invalidum erat opere sed opus subsequens ratihi-
bitione incepit convalescere propter plenitu-
dinem potestatis que est in solo papa. Inferius
non credo quod ratihabitio subsequens circa sa-
cramenta reddet illud validum quod ab initio
non valebat opere fuit. Oportet autem ut
non non. Quia tamen sciendum quod contrahitur consanguinitas secundum
cathecismum: baptismum: et confirmationem. Secundum
eum dicitur quod ex hiis consanguinitas due obliga-
tiones seu vincula nascuntur. Unum est debitum
amicabile spirituale et spiritualis. Aliud est
lex matrimonii sive cognatio spiritualis.
Quantum ad primum tamen sic contrahitur consanguinitas
per cathecismum solum quantum non ad unum
sed quantum ad debitum auxilii et legem cog-
nationis sic contrahitur consanguinitas per baptismum
et confirmationem tamen. Prima consanguinitas impe-
dit matrimonium sed non dirimit. Secunda impedit
contrahendum et dirimit iam contractum. Et est
ratio huius ista quia cum baptismus sit ianua
omnium sacramentorum per cathecismum solum non est
filius ecclesie cum ille precedat baptismum
et ita cum cathezizatus solum et non dum
baptizatus non dum sit filius ecclesie non dum est
cum eo est contracta cognatio aliqua spiritualis
in veritate sed de honestate propter dum filii spirituales.

Sequitur de optima unctione. Et qualiter
sit optima unctio quia gratia in ipsa
confertur. Cum fiat unctio et qualiter
et quando debeat fieri quid forma eius et quando
et a quo fuit instituta. Unctio optima
est sacramentum unctionis quod datur infirmis
in dubio corporis mediis ad venialium
delectationem et morbi corporalis alleviationem
cum forma apostolica instituta et electione
sacerdotis quod etiam fiat in hoc distinguit
ergo que confertur huic sacramento est per delectionis
quantum ad culpam venialem et morbi corpora-
lis alleviationem sed tamen maiore quando

infirmitas corporis corporalis provenit. Habet
forte corpus aliquo, scriptum habemus cum cor-
poralis infirmitas habet provenit corpus, sed
probatur per evangelium ubi dicit dominus ad paraliticum
quem sanaverat: Vade et amplius iam noli
peccare ne deterius tibi aliquid contingat, patet
quod ille paraliticus infirmatus fuit propter
peccatum aliquod. Notandum cum est quod quedam
peccata sunt propter que deus punit et percutit et in-
valescit/ etc. si percutit videlicet. Primo propter
homicidium et sibi equipollens, secundum illud
psalmi: Viri sanguinum et dolosi non dimidia-
bunt dies suos. Secundo propter peccatum contra naturam
ut patet de Onan qui percussit peccatum fuit.
Tercio impugnacionem agnite veritatis
et manifeste veritatis/ quod est peccatum tale
impugnatoris: quod significatum est in illis apud
Sodomam qui effringere volebant fores
Loth/ et percussit eos dominus cecitate a
maximo usque ad minimum. Item fetus
impedicio vel abortus procuratus quod sig-
nificatum est in Onan in illo qui fudit semen
in terram et percussit eum dominus eo quod nequam rem
operatus esset. Quarto propter divini officii ne-
gligenciam quod significatum est in filiis Aaron
qui ignem alienum obtulit et percussit eos
dominus. Quinto propter peccatum in murmuracionis
quod notatur in Maria sorore Moysi: quia
percussit dominus lepra quia murmuravit contra
Moysen et Aaron. Sexto propter peccatum
diffidencie vel incredulitatis quod notatur in Moyse
et Aaron ubi dixit dominus ad eos quia non
credidistis verbis meis ut sanctificaretis me
coram filiis Israel: non introducetis in terram
promissionis etc. Et dicitur quod propter hoc mortui sunt
in deserto Moyses et Aaron et non intraverunt
in terram promissionis. Octavo propter peccatum
superbie quod notatur in actibus apostolorum de Herode
quem populus acclamabat Herodi voce dei
et non hominis i. quod locutus fuisset coram eis
quasi deus: non quasi homo/ Et quia contra ista
se superbivit percussit eum dominus. Item Dan-
iel 4° patet idem. Nono propter peccatum
eucharistie indignam percepcionem/ unde ad Corinthios
dicit apostolus: ideo inquit inter vos multi
infirmi et dormiunt multi. Item
qui non honorat parentes/ et benefactores suos
contra quod non honorat preceptum suum inferior est
punitus/ Exemplum patet de Absolone/ et multa
alia similia invenies in scriptura. Ista unc-
cio dicitur extrema ad differenciam aliarum unccionum
scilicet unccionis confirmacionis/ et unccionis consecracionis
et regalis/ Unccio ista fit de oleo simplici
quod dicimus oleum infirmorum/ Et quare
dicitur ista unccio non fiat de crismate potest

aliter reddere racio secundum doctores/ Solucio
dicendum quod crisma conficitur de duobus scilicet de bal-
samo et oleo/ per balsamum significatur bona
fama apud plures/ quia balsamum odoriferum est
et oleum nitorem consciencie propter quod unguntur
illi qui oleo exultacionis/ Et quia con-
firmandi sunt in veritatibus habent vitam et vic-
toriam cum prelio et pugnaturi cum hostibus/ et
ipsis dominus sit anima ut dicit Augustinus/ sed consciencia
pura quem adest/ et bona fama quantum
ad alios/ Ideo ad designandum hoc et dicitur un-
guntur crismate quod est confectum de balsamo
et oleo/ sed morientibus qui hunc a nobis
egrediuntur est necessaria solum pura consciencia et
ideo unguntur quod significat bona consciencia
Et in aliis autem infirmitatibus hoc sacramentum conferen-
dum sit. Tercio quod pueris et stultis non est
dandum istud sacramentum/ propter quod non quia non
indigent cum hoc sit principaliter institutum
propter venialium deletionem: furiosis non: quia
intencionem recipiendi non habent/ Item effectus
sacramenti quoniam est quod ab eis impedimentum sit
furiosi quoniam tamen in ipsa infirmitate sani
adhuc esset periculum sed in ungi/ Mani-
festa non est dandum: sed infirmis cum infir-
mitas propter impedimentum non est dandum
eo ulli sanus mortiatur. Ultimo sacramentum quod
istud sacramentum iterari potest/ quia ideo non im-
primitur caracter/ Et non propterea sed in-
ducitur infirmitatibus decipientibus infirmus re-
valuit successive potest et sepius iterari ...
dari potest/ Respice an venialis peccati quale-
... sed quasi et venialibus est
... / Unccio autem ista fit in septem
partibus corporis scilicet in oculis in naribus in labiis
in pedibus in manibus/ Et hoc ideo
in labiis in pedibus in manibus/ Et hoc ideo
quia venialia que quotidie istud sacramentum remit-
tit dicuntur comittuntur vii modis scilicet per quinque sensus
corporis/ propter cetera vocalia/ et auditum et
odoratum in auribus/ odoratum et ideo in naribus
per locucionem et gustum/ et ideo in labiis. Item
per delectacionem et concupiscenciam carnis et ideo
in lumbis/ Item per tactum et quodlibet opus
in ordinabile/ Et ideo in pedibus et in manibus
Forma autem huius sacramenti sunt ea verba que dicit sacerdos
cum ungit in singulis membris predictis
tamen non sunt secundum plures diversos ordines
secundum diversitatem facti et hoc videtur eo
quod Jacobus apostolus loquens de hoc sacramento
innuit duo que videntur esse forte sacramentales
scilicet unccionem in nomine domini et oracionem
presbiteri super infirmum/ sed quia ibi non dicit
in cuius ... intelligatur ... for-
matur Jacobus quam oracionem intelligat ...
accipiendum est dominica oracione cuius usus
sacramenti fuit in primitiva ecclesia sine qua

etiam adhuc in ecclesia omnibus ordo est qui ipsa
Quidam dicunt quod ordinem ibi intelligit
symbolum propheticum quod dicitur est ordo fidei salvabiliter
institutum / Sed opponitur ordo fidei id est ordo in
formatus devotione fidei / Fuit autem institu-
tum hoc sacramentum a domino quando fecit discipulos
ut inungerent oleo infirmos et curarentur
Item confirmatum fuit precepto beati Iacobi apostoli
ibi infirmatur quis ex vobis / Unde nota
de institutione et auctoribus sacramentorum quod
quedam sunt confirmata a Christo et a deo instituta
sicut vel verbo vel exemplo ut baptismus et
eucharistia, quedam ab apostolis sunt imitata
domini ut confirmatio et unctio / et ordo Item quedam
conservat testamentum sine addicione vel innovatione
essentiali ut matrimonium quod quantum ad solam
significationem vel modum significandi innovatum est
quedam cum addicione vel cum suppletione et in
novatione essentiali ut baptismus: cuius figura
fuit circumcisio et eucharistia cuius figura fuit ob-
lationes et sacrificia in sacra scriptura et est inmuta-
tio sacramentorum innovatione in ritu et speciebus sacramentorum for-
malibus sacramentalibus ut patet / Quia circumcisio per fer-
rum / Baptismus per aquam et sic de singulis
Addicio autem sacramentorum suppletio est per effectum nove
gratie quam effectus nove gratie fundatur super meritum
mortis Christi / Unde per effectum illorum sacramentorum
veteris legis dimittebatur culpa et pena
ut per circumcisionem et primarum / Sed non perveniunt ad
gloriam / Unde necesse est ponere limbum ubi sed
patres veteris testamenti absoluti a culpa
et a pena / Sed non dum digni gloria desiderabant
quia adhuc non fuit aperta paradisi ianua
quod per mortem Christi factum fuit / Ex hoc patet
differentia duplex sacramentorum novi et veteris testamenti
Sed in forma quantum ad innovationem ad effectum
quantum ad supplectionem et innovationem conformia et
ritu fuit contraria et in tantum sunt suppletiva
significationis gratie nove effectum / et sic intelligi-
tur illud dictum David / Non veni solvere
legem sed adimplere: non enim solvit id est destruxit
absolvit sed per quandam ritus ante quam et subrogavit
innovavit et supplevit

Sequitur de sacramento penitentie cuius totalem lu-
cet diffusam tamen quia quidam tractatum et magis
necessaria videamus / Primo quot modis accipitur
nomen penitentie / quid sit penitentia, puta secunda ta-
bula, secundum quod est sacramentum / quot sint
eius species et quot partes integrales: quando cepit
penitentia instituta sit, penitentia contra quam collocat-
ur ultimo dicimus que conservat in ipsa penitentia
considerandu sunt et quis vel a quo debeat
iniungi penitentie et de remissione satisfactionis
et remissionibus et indulgentiis et aliis suf-
fragiis et orationibus quibus alleviatur pena /
Penitentie nomen accipi solet quattuor modis

Primo quod penitentia quando conteris pro veniens ad actu
hic dolentis aut aliquid factum esse vel non
esse factum a se vel ab alio sicut dicimus penitet
me misisse nuncium / Secundo accipitur
nomen penitentie ipsa cum ritu et quando pena imposita
pro aliquo malo commisso de quo ab confessione
vel convictus est / Tertio quod penitentia sacra-
mentum deletivum culpe mortalis et collativum gratie
spiritualis vivificantis et iustificantis / Et sic
hic vere diffinitur a sanctis / Est enim penitentia
secundum Ambrosium mala preterita plangere et
plangenda ulterius non committere quod descriptio
datur pro [illegible] adiectum quod est principalis
pars penitentie / Secundum Augustinum penitentia est
quedam dolentis vindicta puniens ipsum quod
dolet commisisse: Tertia penitentia est
secundum eundem Augustinum operatorum maculas
et peccatum abstergit hoc corporis suggestionibus
ult addere indulgere / Et hec descriptio
sufficiens est / quia continet totam formam
huius sacramenti / Quod sic patet / Penitentia enim sacramentum
est medicina culpe mortalis / Sed optima
medicina culpe venialis / In culpa autem
mortali tria sunt / Primum est ipsa culpa / Ali-
ud ipsa macula que est in ipsa anima propter
culpam / Tertium est reatus id est obligatio ad
penam / Contra que tria conveniens fecerunt sed con-
tra iustitie propter culpam / quia culpa est
perversio ordinis iustitie et deformitas anime
propter maculam / Quia peccatum deformat animam
ymaginem dei in anima / Et debitum mortis
eterne propter reatum obligantem ad penam
Ideo penitentia debet contra hec habere tres
causas peccatorum purgandas / Scilicet culpa
per contritionem maculam per castitatem et de-
precationem: reatum ad penam eternam per sati-
sfactionem et confessionem / Unde patet quod dolore
Penitentie duo sunt moventia [illegible] et ad
[illegible] / Unum est timor pene gehe-
nnalis qui movet per fugam mali Aliud
est amor glorie celestis quod movet per appe-
titum boni / Et ex hoc patet solutio illius
questionis / Utrum penitentia timore solo concepta
sit vel bona: quia timor nunquam movet
sine amore quia ut dicitur est timor nasci-
tur per fugam / Amor per appetitum boni
Sed sicut inter bonum et malum non est
medium: ita et inter fugam mali et appe-
titum boni sicut [illegible] ab uno in aliud non
est nisi [illegible] / Sunt autem
huius hec tres partes que integrant sacramentum
penitentie scilicet cordis contritio, oris confessio et
operis satisfactio et hoc ideo / quia tribus
modis deum offendimus: scilicet delectatione
cogitationis / Impudentia locutionis

superbia operis / cordis contricio aufert culpam
Oris confessio delet maculam / Operis satis-
factio tollit penam mortalis peccati / Et tamen
intelligitur in primo nisi si [illegible] articulus
et non religionis contemptus vel negligencia
excludat facultatem confessionis et satisfac-
cionis / tunc [illegible] contricionem veram in caritate
dimittitur culpa / et commutatur pena eterna
in temporalem penam scilicet in penam purgatorii
Et licet secundum augustinum omnis pena quantum-
cumque sera prodest tamen / si est vera / nichilominus
periculosum est eam differre / primo propter mortis
incertitudinem / Augustinus enim penitenti veniam
promisit: differenti diem crastinam non promi-
sit Bernhardus nichil cercius morte nichil in-
cercius hora mortis / Secundo propter fraudis con-
suetudinem quia peccatum est morbus continuus
Si continue non curatur incurabilis efficitur Ita quod
vltra remedium non apperitur / Tercio propter peccatorum
acumulacionem quia qui cottidie non penitet
et cottidie facit / pondus importabile sibi aggre-
gat / Nunc sequitur de satisfactione / et sigilla-
tim de vna [illegible] quam de omnibus simul et semel
Gregorius [illegible] quo nimis conatur subito
deprimitur: quo non semel alleviatur vel libe-
ratur: peccata enim semel dimissa [illegible]: vel
non redeunt / Contra si [illegible] redeunt: Sed igitur
[illegible] sola punitur / debet autem habere tamen [illegible] et
[illegible] / ut scilicet [illegible] sit dolor in confessione
pudor / in satisfactione labor / Contra [illegible]
in Iohele scindite corda vestra et non vestimenta
vestra / Confessio [illegible] Effundite sicut aquam corda
vestra Jacobi / Confitemini alterutrum peccata vestra
Satisfactio [illegible] facite fructus dignos
penitencie Joh [illegible] peccata [illegible]
[illegible] omnia [illegible] in corde / [illegible]
in ore / confessio in opere tota humilitas / [illegible]
aut singula horum [illegible] esse debent [illegible]
Contricio debet esse dolorosa / [illegible] distincta
et [illegible] / dolorosa debet esse: quantum ad detesta-
cionem mali commissi et quantum ad appetitum
boni amissi: quantum ad [illegible] timore penam et
appetere gloriam: quantum ad ordinem iusticie
debet detestari culpam / Item debet esse vniver-
salis scilicet ut non solum plangat peccata / sed ha-
beat propositum de futuris [illegible] committe-
dis [illegible] si aliquis venit ad confessionem [illegible]
[illegible] scilicet non habens firmum propositum ca-
vendi de futuris / [illegible] debet ad primam
[illegible] salubria danda sicut [illegible] propositum
in prima in [illegible] de commissis / Item generaliter
[illegible] mortalibus debet conteri et venialibus
in quantum [illegible] corpus malum et male
commissi / et non debet conteri non de vno sed de aliis

vel de vno / et non de aliis / Item debet esse distincta
si fieri potest / et hoc precipue in mortalibus et capitali-
bus ut scilicet vnum quodque specialiter plangat et in mente
reducat / Vnde [illegible] per singulos noctes
[illegible] in singula mortalia cor meum
[illegible] si aliquis non est memor omnium / suf-
ficit quod generaliter conteratur [illegible] / Item debet esse
firma et sincera ut scilicet firmiter credat et sincere
[illegible] veniam de commissis et graciam [illegible]
[illegible] non committendis / Aliosquin ut dicit Jeronimus
non vere penitet quia [illegible] et simul ad que
delectatur in futurum et frustra querit veniam de
[illegible] / qui non optat graciam in [illegible] non agendis
Sunt vij capitalia crimina que ideo dicuntur capitalia quia
sunt capita vel principia et radices omnium aliorum
ita quod omnia peccata ad vnum illorum reducuntur
/ Et sunt hec gula / luxuria / ira / avaricia / super-
bia / invidia / accidia / et hec ideo quia omne peccatum
aut consistit in faciendo malum / vel in non faciendo
bonum / Si in non faciendo bonum / Si in non faciendo
sic est accidia / Accidia autem est quedam torpor
animi male [illegible] / vel bonum facile negligens
vel malo [illegible] / Si in consistit in
faciendo / hoc est duplex aut in actibus corporis
hoc [illegible] / vel opere [illegible]
[illegible] / sic est luxuria corporis vel
[illegible] sic est delectacio [illegible] / que est
appellatur luxuria animi in delectacione sensibilium
Si in est opere animi hoc est [illegible] / vel in [illegible]
[illegible] sic est superbia / vel in irascibili
sic est ira / vel concupiscibili sic est avaricia
De hiis omnibus specialiter debet penitere [illegible]
[illegible] aliquo illorum detentus fuit / Dicitur
autem tunc peccatum mortale quando per cogitacionem
et delectacionem et consensum [illegible] procedit ad opus
vel vult procedere si non impeditur et [illegible] posset
et hoc [illegible] peccatis [illegible] divina lege prohi-
bita sunt / Et dicitur tunc mortale / quia obligat ad
penam mortis eterne / Veniale autem dicitur quando
non procedit ad opus sed [illegible]
[illegible] delectacio in cogitacione
sola est valde periculosa sit / quia delectacio
[illegible] / Ita quod aliquis [illegible]
delectacionis qui delectacionem [illegible]
[illegible] / et aliquis est [illegible] / quando
delectacio [illegible] in [illegible] tempore [illegible]
aliquam [illegible] et [illegible] sic ita scilicet quod
delectatur magis vellet per delectari quod [illegible]
delectari / [illegible] sit [illegible]
quam age / Cogitacione non sola / et [illegible]
[illegible] delectacionis: qui [illegible] cogitacio
non [illegible] peccatum quia ut ait Augustinus [illegible]
[illegible] liberi arbitrii / non [illegible] voluntate nostra

et sermo Bernardi. Omnes cogitationes quibus in-
munda: inficere non possunt: cum eis non con-
sentit. Confessio debet esse spontanea
sine coactione: humilis sine iactacione
obediens sine contradictione: nuda sine fictione
nuda et aperta sine palliacione. Integra
sine diminucione vel divisione. Et firma
sine ficcione sine titubacione. Esse amara
cum cordis contricione. Festina sine concep-
[illegible] | frequens sine cunctacione periculum
Primo debet esse spontanea sine coactione
ita scilicet ut sine debitum necessitatis sollempnium
dierum vel celebracionis missarum | sicut
est privatis et aliis temporibus motu proprie vo-
luntatis. Etiam sicut voluntate ideo quia
peccatum quod numquam committitur nisi mala volun-
tate numquam deletur nisi bona voluntate cum per-
ventum contra [illegible] voluntate purificacio
ubi etc. Esse humilis sine iactacione ut
scilicet confitens erubescat in se ipso de confessis
et de confitendo ut ex hoc appareat detesta-
tio peccati. Amplius quia fructum humilis tunc
in illis in quibus erubescit. Multi enim ob specia-
li confitentur non dolendo sed gloriando de
peccatis. Proverbiorum: Gloriantur cum malefe-
cerint et exultant in rebus pessimis. Esse
obediens sine contradictione ut scilicet penam in-
positam vel imponendam non renuat | ut esse
ampliorem vel maiorem imponendam sed petat
quia pene discreti sacerdotis sunt arbitrarie | quia
hic est error et contemptus clavium esset
ut quis videlicet non credat sacerdotis penam
esse impositam a sacerdote discreto cum omnes pene
sint arbitrarie | Propter quod quidam nominari peccata
pena satisfacere sit optimi qualitate vel
quantitate: sed ex clavium potestate et passionis
virtute que radicatur super meritum Christi. Esse cer-
tera sine fictione ut scilicet attendat non fictis
fictum autem est ille qui de peccato aliud sentit
quam etiam faciat | vel dimittit [illegible]
aliud intendit quam intendat etiam | Ideo cum
recipit sacramentum aut de sacramento | Est humilis quando
dicit in penitentie sacramento sufficit confiteri a quibus
in interiore [illegible]
recipit etiam in hoc sacramento [illegible]
[illegible] ut effectum
[illegible] alia [illegible]
Esse nuda et aperta sine palliacione
ut scilicet exprimatur omnes circumstancie peccati scilicet quid
fecit | quis | ubi | quibus | auxiliis | cur | quomodo | quando
quibus et hic ideo quia circumstancia aggravat peccatum ita
ut primum et idem peccatum sit maius vel minus
ex circumstanciis | Nimium enim debet descendere
[illegible] ad [illegible] ad naturam corporis eius

quibus peccavit. Esse vera sine fictione [illegible]
optime circumstancias ut ex omnibus nota sit persona
quia non esset confessio sed predicatio [illegible] sit falsa
veritate confessionis et integritate | Et si non fuerit non sit
absque diminucione integritatis et veritatis | tunc
tunc est ut persona exprimatur | quia peccatum aggravat
circumstancia [illegible] | ut si aliquis scilicet sororem et unam
et cum illa peccavit | Sicut oportet sacerdotes
debet esse discreta et modesta cum interrogacionibus
generalibus ita ut de circumstanciis specialius
inquirendo queratur generaliter non descendendo ad
incognita et remota sit ut peccatum moven-
do quam interrogando confitentem edoceat vi-
tare | et sacerdos non debet reprehendere confitentem
sed solum detestari ipsa peccata in quantum sit sine
rubore confitens | sed cum quis primus presertim videt
qualitatem et condicionem. Esse debet integra
sine divisione vel diminucione | Non enim
unum peccatum uni sacerdoti et aliud alteri debet confiteri
et quedam non | sed uni simul et semel | salvo nisi
in quibusdam casibus | ut puta si de aliquo peccato
confessus est | de quo cum ille sacerdos absolvere
non potuit | tunc illud confitebitur cum auc-
toritate | vel si oblitus fuit de aliquo peccato tunc
[illegible] sacerdotis. Esse unum peccatum
non debet bis confiteri nisi casibus ut puta
qui satisfactionem in eum neglexit et non
peregit, vel cum non confessus fuit. Esse firma et
pura sine titubacione [illegible] venie de
commissis et de spe divine gratie [illegible]
Festina esse debet [illegible]
quia hic est signum desiderii gratie quod optimum est
[illegible] ampliorem peccata
[illegible] obstaculum medicina paratur | Et
mala prolongatis [illegible] Esse
filii [illegible] addiu et ne differas
de die in diem. Esse debet esse frequens [illegible]
[illegible] a morte [illegible]
[illegible]
[illegible] confessione. Esse non
[illegible] sed privata [illegible]
[illegible] | Confitendum est autem de mortalibus singula
capitalia: et de venialibus illis que magis
[illegible] delectatione | quia plura venialia [illegible]
frequenciam sunt mortalia | et generaliter de
omnibus venialibus que in medio [illegible]
dubiis casibus [illegible] dubitatur [illegible]
aliquod sit veniale vel mortale [illegible]
[illegible] veniali [illegible]
[illegible] confiteri
ut non attendat [illegible] | sed plus intra
[illegible] sua [illegible] | et singula
capitalia vicia discutiat [illegible]
[illegible] et [illegible] ad [illegible] et
[illegible] quo [illegible] magis [illegible] te-
neantur. Satisfactio non debet esse laboriosa

studiosa. Devota a sacerdote, quod iniuncta est discrete. Et circa ista tria nota in primo quod omnis satisfactio sive omne opus satisfactorium aut debet esse penale quantum ad ipsum facientem, ut ieiunium et alie afflictiones carnis, aut debet esse continuum et utile quantum ad deum cui fit et illud quod facit, ut elemosina et cetera. Quod sic patet, quia omne opus satisfactorium aut quia reddit proximo solvitur debitum et sic pacti penales fit satisfactio, aut quia reddit continui vel serviti tollitur offensam et iracundiam. Et sic fit satisfactio per opera nostra que punitionem continent: tollitur offensam et reatum peccati et satisfacimus. Et forma hic nota quod tamen sunt genera satisfactionum scilicet ieiunium, oratio et elemosina. Et iniuncta sunt hec large: ita quod comprehendantur sub ieiunio omnes carnales labores et afflictiones que solent iniungi penitentibus ut peregrinationes, flagella, vincula, carceres et huiusmodi. Et sub oratione omne illud quod fit laudativum quantum ad deum et continuum quantum ad presentem et proficuum quantum ad audientem. Et sub elemosina non generaliter omne opus nostrum quod proximo conceditur certus computatur. Sed autem tria genera sunt ideo quia vicio tria sunt contraria: macula sui, corruptio proximi. Et per ieiunium tollitur macula peccati quantum ad nos ipsos, per orationem offensa et contemptus quantum ad deum, per elemosinam corruptio proximi quantum ad proximum. Unde hec distinctio intelligenda est cum predictis pluribus per appropriationem, quia quodlibet istorum tamen per se satisfacit et totum per virtutem caritatis qua operatur quodlibet illorum. Et hec genera satisfactionis non solum mortalia venialia vel leviora delent, satisfactio que per orationem et ieiunium et elemosinam. Venialia delentur aliis viis modis scilicet per dignam eucharistie perceptionem, per aque benedicte aspersionem, per dominicam orationem et alias generalem confessionem in ecclesia et per sacerdotalem et episcopalem benedictionem et bonorum operum operationem. Per penitentiam non benedictionem non solum venialia verum etiam mortalia oblita delentur. Circa modum iniungendi satisfactiones nota quod sacerdos in arbitrio suo sicut debet esse discretus et attentus ad considerandum diversas circumstantias personarum et peccatorum. Consideranda enim est persona et conditio persone, quia aliud iniungendum est clerico et aliud layco, aliud nobili, aliud ignobili, aliud diviti, aliud pauperi, aliud rustico et aliud delicato. Pro [illegible] non cogitur dimittere pauperes [illegible], quia non quod fit secundum quod alio sit debitum attendere. Item consideranda est causa, quia aliud iniungendum sit quam sine

causa peccavit et aliud qui ex causa impellente. Verum plus iniungenda est secundum canones concubenti cum deformi quam cum formosa, quia licet maior sit delectatio cum formosa, est tamen minor et validior sive humanior, ut ita dicam, quam cum deformi, quia ibi sola libido sive incentivum peccati movet sicut in bestiis. Et sic intelligitur illud: Nolite fieri sicut equus et mulus quibus non est intellectus, quia equus et mulus et talis bestia coitum appetit non ex incentivo peccati sed solo quodammodo libidinis, quod multum vituperabile est hominibus. Item considerandum est circa effectum, quia aliud iniungendum est quando voluit sed non potuit et non fecit et aliud quando fecit in effectu. Item locus, tempus, quantitas, qualitas peccati consideranda sunt ut sacerdos discretus diligenter attendat multiplicitatem peccatorum suorum circumstantiis. Et pena non est imponenda secundum quod iniungenda tamen ut necessitate continuitate [illegible]; oportet autem sacerdotem penam a canone statutam [illegible] remittere secundum discretionem suam. Item tamen penitentiario committi penas ordinarias in penitentia. Potest tamen facere commutationem pene ex causa iusta et circa suos subditos, aliud non, ut hic Hostiensis de penitentiis et remissionibus. Item nota quod licet prior [illegible] sacerdotes accipiat ligandi et solvendi prelatis religiosis tamen non possunt dare [illegible]: ut baptizare, ut predicare et similia officia que ad curam pertinent animarum nisi fuerit eis aliqua [illegible] cum consensu sui prelati [illegible] [illegible] particulariter [illegible] possent. Item [illegible] littera a sacerdote [illegible] illius parochie, pro tamen ab parochianis iungere parochias non arbitrando sed applicando, etiam aliquis parochianis quod ex quolibet discretus facere possent. Predicatores autem et alii religiosi habent privilegium a sede apostolica ut possint quoslibet recipere ad penitentiam et sepulturam, non debet alius nichilominus recipere absque licentia sui prelati, quia per tale privilegium solum concessum est eis ut possint eos recipere. Ita quod per hoc intelligatur sublata solum illa prohibitio generalis qua prohibetur religiosos recipere aliquos ad penitentiam vel sepulturam, sed quod possint recipere hos vel illos absque licentia sui sacerdotis hoc privilegium non intelligitur, sed indulta solum datur auctoritatem ut possint cum licentia eius eos recipere alios cum prout et alii religiosi cum licentia sacerdotis [illegible] possunt recipere. Verum dedit eis sedes apostolica auctoritatem recipiendi sine consensu plebani aut [illegible] sine [illegible] plebanorum: quia papa

in qua intendit aliquid iuri proprio privilegii derogare. Post hec videndum est de aliis modis delectionis peccatorum preter satisfactionem personalem vel penalem. Et sciendum quod duo sunt modi contra predictos modos satisfactionum penalium quibus peccata delentur. Et sunt indulgentie sive remissiones episcopales et papales et suffragia ecclesie sive bona aliorum aliis concessa. De hiis igitur indulgentiis sive remissionibus tenendum est quod soli episcopi qui sunt sponsi ecclesie possunt dare indulgentias et non alii prelati. Quia soli possunt omnia bona ecclesiarum suarum optando (?) in participando. Et est ratio duplex huius. Prima est quia indulgentie sunt de meritis supererogationis que sunt reposita in sinu ecclesie per thezaurum pro indigentibus ut in tempore necessitatis et utilitatis ille thezaurus dispensetur ad educationem filiorum et pauperum ecclesie, ad honorem principis et suorum vel sponsi et sponse. Deinde soli episcopi qui sunt veri sponsi sunt dispensatores thezauri ecclesiarum repositas in sinu ecclesie. Ideo soli episcopi possunt dare indulgentias. Secunda ratio est quia in bonorum communione opera sola caritatis: que habet vim communicativam que ipsa gratia facit. Et ideo tenentur prelati ex caritate dupplici conferre ecclesie dantibus sive recipientibus sunt bona et suffragia collegiorum suorum communicare in virtute caritatis. Sed indulgentiarum donacio non solum opera caritatis dantis et recipientis ymo et auctoritatis. Sed episcopus ecclesie est vera auctoritate precipue ipsius donacionis ac dispensacionis thezaurorum ecclesie. Ideo soli episcopi possunt dare indulgentias. Sed tamen non nisi suis quantum et plebis subditis. Aliter vero non valet hodie indulgentie nisi tantum principalis elemosina vel caritatis opera. Nisi forte episcopus dyocesanus attendat. Unde in litteris indulgentiarum in aliena dyocesi debet poni clausula ista de ordinarii consensu attendat. Alioquin non valet. Quia nemini licet mittere falcem suam in messem alienam. Valet autem hodie indulgentie in tali utilitate tamen quantum promittunt sed adhuc ut sic valeat tam generaliter dantibus devote et compte (?) recipientibus. Advertendo compte dantis et manualis exhibitio. Cuius pro quo dantur. Unde qui devote dat unum denarium ad fabricam vel ad aliud opus [illegible] pro quo concedunt dari indulgentie plus recipit quam qui sine caritate dat .x. denarios. Donorum non attenditur quantitas caritatis qui plus dat plus recipit. Dicendum quod [illegible] dantes ut sunt principes [illegible] labores pro quo dantur etiam hec indulgentie moderantur. Sed statutum est ab innocentio papa tercio in concilio generali ut ad dedi-

cationes basilicarum in anniversario indulgentie ecclesias vel dierum unum non excedat. Nec dantes (?) ecclesie vilescant ac contemptibiles habeantur. Et non sunt hec quod ubi dantur indulgentie ad dedicaciones vel reliquias sanctorum honorandorum et visitandas plus valet eis qui accedunt ad eas vere quam qui assignantur (?). Et preter in indulgentiis stationum que sunt rome per plurima et in aliis locis festivis est. Valent autem hodie indulgentie existenti in mortali peccato solum ad aliud sunt pro bonum. Bona enim existenti in mortali peccato non sunt meritoria quantum ad vitam eternam. Valent tamen ad duo scilicet ad alleviationem pene eterne et ad multiplicacionem bonorum temporalium et ad faciliorem impetrationem gratie. Unde bona in mortali bona sunt [illegible] bona tamen. Cor faciunt habile minuunt tormenta gehenne. Hodie autem indulgentie cum sint de thezauro ecclesie non debent dari nisi illis de causis propter quas convenit thezaurum alicuius rei publice proferri et largiri. Tres autem de causis solet thezaurus alicuius reipublice a principe [illegible] dari: primo propter publicam utilitatem ut ad edificationem civitatis vel aliud opus [illegible] ut puta propter quem indulgentiam civium. Secundo propter principis in suam laudem et honorem ut quando datur donativa militibus et baronibus. Tertio propter regni vel civitatis defensionem vel stipendium militum et pugnatorum. Ita et indulgentie debent dari vel propter communem indulgentie utilitatem in hiis que sunt per communem opus fieri: ut ad reparationem pontium vel viarum vel propter principis laudem et honorem ut ad dedicationem ecclesiarum et visitationem reliquiarum sanctorum locorum vel stipendium militum in pugnacionem contra hereticos vel paganos vel predonibus (?) et repugnantibus ultra mare etc. Queri solet utrum indulgentias conferre possimus mortuis et vivis. Ad hoc dico quod quia omnia que [illegible] nobis per modum [illegible] non possumus communicare aliis per modum [illegible]. Sed que proveniunt nobis intuitu laborum sed [illegible] mea plena bona que deliberaliter [illegible] possumus communicare quantum sunt de virtute caritatis vel [illegible] vel corporis quibuscumque vivis vel mortuis qui in caritate decesserunt. Et dico vivens hec meruerunt et [illegible] posset quis bona mea. Indulgentie vero non communicantur vivis vel mortuis nisi per eos pro quibus solvunt illud cuius gratia indulgentia datur. Et tunc si meruerit prodest eis non ut indulgentia sed tamquam principalis (?) elemosina. Et non quia

questuariis et predicatoribus qui distribuunt peni-
tentias et lora cum tali remissione. non est eis
fides adhibenda: quia literas speciales a literis
diocesani episcopi continent et tunc patet id quod insi-
tur continere nichil deberet permitti propone-
re populo. Hoc statutum est per illam decretalem de pe-
nitentiis et remissionibus cum ex eo etc. Secundo est quod ar-
chiepiscopus potest concedere per provinciam suam generales
literas remissionum. cum alias nichil debeat
se intromittere de animabus suorum suffraganeorum
vel aliud de eorum subiectis ordinare nisi in casibus
qui notantur extra de officio delegati c. i. Item
non quod aliter permissum est episcopis et prelatis
minoribus concedere ut patet per supplicationem lite-
ras direccionem et alias hec possunt auctoritate eligere
confessorem. De suffragiis non ecclesiasticis
non quod suffragia ecclesie generalia et suffragia
quorumlibet specialia prosunt eis omnibus pariter sunt
constitute tales ecclesie militantis ad triumpha-
torum et cetera sicut cum ecclesia militans si orat
et optat ut vivi et mortui perveniant
ad consortium ecclesie triumphantis quam et ecclesia
triumphans cottidie desiderat completam glorifi-
cationem sui adimplecione numeri electorum et
nimirum ergo etiam militante. Specialia suffragia
magis prosunt illis. quibus dum vivunt specialiter
deserviebant. Unde prosunt omnibus equaliter sicut
quidam doctores voluerunt pauperes divites
de luce quod equaliter lucet omnibus qui
in domo sunt. sed prosunt illis magis pro quibus
specialiter fiunt sive fiant dum res in modum
satisfactionis. sive per modum conciliationis
et hoc probatur contra quod [illegible] in medio
domus. non tamen equaliter omnes videret quia
forte unus est lippus quam alius non. Item non considera-
tur quantitas suffragiorum sed dispositio mortuorum
ita quod illis magis prosunt quorum caritas magis
applicatur. Ita ut ille magis profecerit me-
ruerit a maiore suffragium quod alias fecit
pro mortuis generaliter vel specialiter facit ad
hoc ut suffragia generalia et specialia sibi
per eius modum mortuus magis prosunt quia sola
caritas est que facit bona nostra. Sed
magis est opus caritatis subvenire mor-
tuis. quia iam non possunt seipsos adiuvare
et per penam et sine actione vitalis eterne
et proximi ad regnum celeste et post eis
subvenimini. quia non possunt amplius promereri
Sed pauci quod ab [illegible] pro mortuis et fa-
ciunt pro eis [illegible] in mortali peccato [illegible] quod
ista bona non valent [illegible] faciendi [illegible] ad
[illegible] vite eterne nisi quod non prosunt illi
mortuus qui est in purgatorio. Hoc dicit quod
si primus si tota ecclesia esset in mortali quod
adhuc suffragia ecclesie prodessent mortuis
Ita cum sit de ecclesia que indelebiliter [illegible]
[illegible] sed unus horum

et virtus sacramentorum et triumphantis ecclesie [illegible]
eis orare in suffragiis ecclesiasticis post [illegible]
impossibile quod ecclesia militans sit in mortali pro
constituta. Incipit autem prius mista fuit prima
in Adam et Abraham [illegible] quod dicitur
super illo verbo. Serpens decepit me. Venialis
culpa est. qua sequitur confessa victorum. Ecce
cum desperata est mulier quod non veniunt sed
magis confessa est delictum suum et non redemp-
torem et veniam meruit. Solemniter
instituta et promulgata fuit et subsecutum re-
data postmodum tempore legis et Abrahe et ultra
perfecta et repleta et sacramentali sanctione robo-
rata in tempore plenitudinis gratie per mortem
Christi Johannes cum predicat baptismum penitencie in re-
missionem peccatorum futurorum per Christum. Ecce non
quod aliquam penam est sacramentalis sed sola illa
que super baptismi caracterem et super fide et
caritate radicatur. Cum autem confertur dicta
est remissio culpe mortalis. et commutatio
reatus quantum ad penam. non quod ille reatus fiat
alius sed quod reatus qui primo obligabat ad
penam eternam nunc per [illegible] solum
obligat ad penam temporalem.
Sine dicendum est de sacramento matrimonii. Primo
recommendatur Matrimonium quod primum est bonum
et sanctum. quod magnum sacramentum [illegible] et etiam
ad [illegible] differt cum [illegible]
[illegible] Christi et ecclesie: quia sicut coniuges
coniunguntur secundum consensum animorum et permixtionem
corporum. sic ecclesia Christo copulatur voluntate
et [illegible]. Est cum matrimonium [illegible] in paradiso
institutum et [illegible] in nuptiis [illegible]
[illegible] confirmatum. Ideo [illegible]
matrimonialiter coniuncti [illegible]
matrimoniale diligere debent: non [illegible]
vel adulterium [illegible] quia si [illegible] amat coniuge
quia [illegible] non est castus [illegible] coniuge
amat sed [illegible] et [illegible] coniugis. Sed
si [illegible] coniuge [illegible] et nichil [illegible]
amat [illegible] amat secundum [illegible]
[illegible] viri debent diligere uxores suas
non amore non ficto sicut [illegible] non ficte
diligunt et talem amorem [illegible] dilexit ecclesiam
quia [illegible] Christi et ecclesie
Christus autem dilexit [illegible] suam ecclesiam
militantem in terra. ut [illegible]
ad [illegible] ecclesie [illegible] et [illegible]
das. Ecclesia [illegible]
[illegible] non apparebat. ut tollat rugas in
duplicitatis et [illegible] de ecclesia mi-
litante. De coniugio [illegible] in libro
de paradiso quod non de [illegible] de qua sorte
est Adam sed de costa primus Ade sorta est
eius uxor et mulier. [illegible] ut [illegible]
[illegible] viri et mulieris [illegible] Est cum [illegible]

decosta sumpta viri formata. Non de pede ne videretur
viri ancilla et infima pars sui corporis. et
vilior luto calcaretur. Nec etiam de capite viri
formata est ne domina viri videretur sed est
formata de parte media corporis et collaterali
ut de costa. ut collateralis marito esset et
socia eius crederetur. Ex quo ergo mulier est pars
corporis viri et eius membrum tunc affectum
viri et mulieris debent ad invicem copulari ut
una anima in duobus esse videatur. Et ex isto sequitur
quod vir uxorem suam non diligens peccat contra
cursum nature qui vult et dictat ut membra
corporis sui diligamus. ad Ephe. v. c. Nemo
enim umquam carnem suam odio habuit sed nutrit
et fovet eam. Item de coniugio dicit Bernardus super
xxiij moralium. Bonum est coniugium. sed
mala sunt circa illud optimum nihil tamen at-
testatur. Deo ergo tenentur que non vacent
operibus nisi pauperis plerumque committitur quod vacet
sicut sepe contingit quod virum et mulierem ceteris
peragunt et tamen ortis nisi viam vaporibus
superius investimenta retinent. Sed est
coniugium de se est laudabile et bonum. quam-
vis homines coniugati eo sepius abutantur
vel male utantur qui non causa fornicationis
vitande vel prolis gaudere coniungunt. Item quod co-
niugium sit bonum videtur approbare B. Hugo
super Cap. Sincere hoc vij. d. Tolle de ecclesia
honorabile coniugium tunc replebis eam lupanaribus
incestuosis seminifluis masculorum concu-
bitoribus. quia hec mala mulieris est eo
lucrum et. Item ad desponsalibus
deshonestie precedunt coniugium tunc pro desponsa-
libus aliqua dicuntur. Nota ergo quod
sponsalia sunt futurarum nuptiarum promissiones
unde qui alteri coniugium dicat alteri promittere
ego tecum contraham matrimonium vel ego te ducam
spera. Et dicuntur a spondeo id est promittendo quia
sponsus promittit sponse quod in ea velit cum ea
matrimonium contrahere et coniunge. Item
Nota sponsalia sunt introducta et inventa
per quoddam sacramento ad tempus futuri susti-
nendum videlicet sacramento matrimonii sic illorum ma-
nibus et sunt aliqua dispensatio homines
veniunt ad ipsum. Sicut baptismus Johannis
fuit sacramentum sive preparatio ad unum bap-
tismum Christi. Dicit glosa super illud vij Luce
ad virginem desponsatam Joseph. Et Hugo
super eiusdem est dicit quod ideo antiquitus
desponsate sunt fuit. ut desponsati invicem
pudicicia et castitate usque ad nuptias
servaret et ut sibi invicem post coniunctam
cognitionem in qua matrimonio fideliores es-
sent. Et ideo mos erat iudeorum sicut
et adhuc hodie in aliquibus locis est
consuetudo ut ante desponsationes usque ad

ad tempus nuptiarum sponse traderentur sponsis
ad custodiendum. Ea etiam de causa beata virgo maria
desponsata fuit Joseph. Et ideo quamvis sponsalia
non sint sacramentum ut aliquis sacramentalis
conveniat. tamen non inutilis sed multum utilis sunt
inventa ut patet ex iam dictis. Item patet ex alia
ratione videlicet ista. quia sponsalia possunt dissolvi in multis
casibus. et quamvis propria voluntate contractum matrimonii
aut quamvis sit dissolubile in casibus tamen cause
debent esse multum formales et ardue propter quas
ipsum dissolvitur. Et ideo ut sponsi probentur in
moribus et aliis que requiruntur probare et si sponsi
salibus concehencia status collecti matrimonii
contraheret ipsum in qua dirimi esset. licet non
deviare. Vel sepius quam nunc sponsus recedet a
sponsa vel ab ipsa pro patet ergo quare introducta
sunt sponsalia. Item notandum quod sponsalia consistunt
quemadmodum dicuntur sponsalia constituunt quatuor modis.
Primo per nudam promissionem ut cum masculus
dicit femine ego accipiam te in meam uxorem
et ego femina dicit ego accipiam te in meum virum
maritum. Secundo constituuntur per arrarum dacionem
sub nomine matrimonii contrahendi. Et arra vocatur illud
donatum quod contractum eius rei data in pignus
confirmacionis vel firmitatis illius contractus. Et dicitur
arra ab ara quasi ara vel altare debeat
esse testis huius confirmacionis. Tercio constituuntur spon-
salia per anuli impositionem nomine futuri matrimonii
et ista anuli impositio in digitum sponse est
primum annulus. Et in quarto digito anularis
imponitur. quia per illum valet in eodem quandam
vene pertinet ad cor. Quarto
constituuntur sponsalia cum firmantur iuramento ut
quod quilibet iurat se alium accepturum in
coniugem vel fedus imponunt. Et istis quatuor
modis contractus sponsalium dicitur absolutus. Quandoque
autem quandoque contractus est condicionatus. quando
sponsalibus aliqua condicio apponitur tunc si
condicio est honesta stante condicione stat pro-
missio et irrita sunt sponsalia. Sed non stante
condicione non stat promissio. Si autem sit in-
honesta condicio tunc secus est. Exemplum de con-
dicione honesta ut si vir dicat mulieri
accipiam te in meam si parentibus meis placuerit
si autem non condicio est inhonesta. non tamen ut
contra matrimonii. Ut si vir dicat accipiam
te in meam si concesseris furtum mecum quia
quamvis condicio tunc tenent sponsalia. et habetur
condicio pro non adiecta videlicet ut si nulla condicio
apposita fuisset. Si non condicio esset contra
bona coniugium vel eius substanciam Ut si vir
dicat accipiam te in meam si eris sterilis, et
nunquam debitum postulabis aut reddes

vel pacto impedientis ne veniat ad licitum
tunc sponsalia non tenent quia conditio est contra naturam
contractus sponsalium. Item quaeritur quis sit effectus
sponsalium. Videtur quod triplex quia quaedam sponsa-
lia non tenent et sunt omnino nulla. quaedam sunt dubia
quaedam autem tenent et sunt omnino certa. Sponsalia nulla
sunt quae celebrantur ab hiis qui contrahere non
possunt ut apparebit infra septennium. nulla
sunt. Sponsalia dubia sunt cum aliquis ducit in-
fra septennium et expectat consensum. Sponsalia
certa sunt ubi nulla interponitur conditio et personae
contrahentes sunt habiles ad contrahendum et constat
de consensu ad futuras nuptias. Item quaeritur in
quo sponsalia differunt a matrimonio. Respondeo quo-
niam quod matrimonium implicat spiritualem consensum
vel aliquid quod habet locum consensus de praesenti ut car-
nalem copulam. Sponsalia autem implicant
promissionem de futuro consensu. Item dicitur quod
adveniente matrimonio dissolvuntur sponsalia
quia tunc solvuntur promissiones futurarum nuptia-
rum cum nuptiae de praesenti advenerint. Et
quamvis aliquis faciat inter sponsalia de
futuro et de praesenti tamen impropria est ista distinctio
quia verba de praesenti non constituunt sponsalia sed
verum matrimonium de praesenti. Et sic patet quod inter sponsos
et sponsas non est matrimonium [illegible] propter hoc vocantur
[illegible]. quia sponsi dicuntur a sponsalibus quae sunt futurarum
nuptiarum promissiones. Sed matrimonium includit
consensum de praesenti ut est supra dictum. Sed in quantum
includit est aliquid aliud vinculum: dico
quod includit est vinculum seu ligamen consistens
in ipsa fide pactionis seu promissionis non
matrimonialis et expresso promisso alter alteri
obligatur: et faciens contra istam fidem pactionis
debet de consensu et agere paenitentiam. Item
notandum quod regulariter sponsalia non possunt con-
trahi ante septennium utrobique completum quia
ad sponsalia requiritur consensus amborum contrahentium
qui non potest intervenire nisi ab ambobus partibus
[illegible] illud intelligatur quod intercedit agitur.
Pueri autem ante septennium quod illud non
intelligunt adeo tunc contrahere non possunt. Sed
completo septennio vel modicum deficiente
possunt contrahi sponsalia. quia tunc pueri incipiunt
habere discretionem et tunc competunt eis placere
sponsalia. Si vero ante septennium vel parentes
pro eis contrahunt sponsalia non valent nisi
post septennium pueris placeant sponsalia
et expresse vel tacite consentiant. optime
valent. Et tamen nota quod sicut dictum est quod non
potest contrahere matrimonium citra [illegible] contrahere sponsalia
[illegible] tamen [illegible] maior [illegible] requiritur etas
[illegible]. Et etiam quod prohibetur contrahere matrimonium

prohibetur contrahere sponsalia. excepto casu etatis
quia minor etas sufficit ad sponsalia quam
ad matrimonium. Item quaeritur quis sit effectus
sponsalium. Videtur quod unus effectus est quod ille
qui contraxit sponsalia cum aliqua puella non
potest amodo contrahere cum eiusdem consanguinea.
Alius effectus est quod qui contraxit sponsalia
cum aliqua puella vel muliere prohibetur alteri
nubere et compellatur matrimonium cum ea sponsa
[illegible] per censuram ecclesiasticam vel interdicti
nisi timeatur [illegible]. Item notandum
quod plures sunt casus in quibus solvuntur sponsalia de
futuro quorum duo sunt in quibus ipso iure solvuntur
et sex in quibus iudicio ecclesiae solvuntur. Casus
quibus iure solvuntur non expectato iudicio
ecclesiae sunt isti videlicet ingressus religionis et contrac-
tus per verba de praesenti. Sed casus in quibus de iudicio
ecclesiae solvuntur sunt isti. Primus. Cum alter
coniugum est de remotis partibus nec curet sta-
tuto tempore ad matrimonium procedere. tunc cum
alter coniugum potest alteri nubere maxime si expresse
eius non sit impeditum quominus matrimonium pro-
cedat. Secundus. Si alter coniugum contrahat infirmitatem
[illegible] quae quaedam deformia est valde
notabilis sive sit contra bonum matrimonii sicut
lepra quae fetida sufficit: sive non sicut
abscissio nasi vel orbitas oculorum vel [illegible]
[illegible] quod notabiliter facit coniugem displicere.
Tertius. Si post sponsalia fiat affinitas
inter coniuges ut puta quia sponsus cognovit
consanguineam sponsae et adhuc probanda sola
fides sufficit apud scandalum vitandum.
Quartus cum coniuges se mutuo absolvunt
propter aliquam causam. Quintus cum alter coniugum
fornicatur quia [illegible] efficitur [illegible] suspecti
[illegible] de non servanda fide [illegible]. Sextus quando
sponsalia fiunt ante tempus [illegible] videlicet ante
septennium [illegible] cum ad legitimos annos venient
[illegible] si separari voluerint [illegible] petere solutionem
sponsalium iudicio ecclesiae. alias sponsalia [illegible]

Nunc videndum est de matrimonio in se et primo
quid sit factum, et quid nomen diffinitur. et
quo sit factum et quid vel quae sit materia
quid efficiat matrimonium et quae alia pertinent ad matrimonium concernentia
[illegible] et [illegible] matrimonium est sacramentum.
Primus ergo notandum quod matrimonium est [illegible]
[illegible] in remedium [illegible] [illegible] est sacra-
mentum [illegible] signa visibilia. et [illegible] est [illegible]
[illegible] sensibiles coniugum [illegible]
[illegible] verba consensus coniugum [illegible]. Sed
[illegible] obligatio coniugum
[illegible] intelligendum [illegible] matrimonio
[illegible] carnalem [illegible]
[illegible] unionis [illegible] unius [illegible]

per verba de presenti et illa est sacramentum tantum / Secunda
unio animarum in dilectione coniugum que est res et sacramentum
quia per eam significatur. Et ultima est sacramentum unionis
tertie que est fidelis anime cum deo per gratiam.
que tertia unio est res tantum / Copula autem
carnalis qua matrimonium consumatur est sacramentum
unionis humane nature cum divina in Christo in utero
virginis facte que unio est res eiusdem copule
carnalis et ultimum sacramentum illius felicis unio-
nis qua beata ecclesia sibi unitur deo. que tertia unio
res est tantum. et sic in matrimonio consumato sunt duo
que sunt sacramenta tantum, duo que sunt res tantum /
et duo que sunt res et sacramentum simul / Unio ergo
animarum in matrimonio significat unionem anime cum deo per
gratiam. Unio corporum cum vinculo indissolubili
significat unionem humane nature cum divina in Christo
per quam prius in morte sua sibi sicut capiti
corpus mysticum id est ecclesiam militantem incorporavit
et quasi sponsam copulavit / Unde Augustinus / Sicut
de latere dormientis Ade quod caro formata fuit
sumpta est costa de qua facta est Eva. Ita
Christo dormiente in cruce de latere eius profluxe-
runt sanguis et aqua que sunt in ecclesia sacramenta
sacra unde formavit sibi sponsam ecclesiam in coniunctione
animarum / Coniunctio matrimonii sic diffinitur
Est viri mulierisque coniunctio maritalis inter
legitimas personas individuam vite consuetudinem
retinens / Habet diffinitio primo partes quarum una
dicitur coniunctio. et dicitur esse maritalis / et secunda
dicitur viri et mulieris: et tertia subiectum dispositum
dicitur inter legitimas personas et matrimonium in-
dissolubile est dicitur individuam vite consuetudinem
retinens / Item notandum quod hoc sacramentum triplici
nomine nominatur [illegible] quod potest consociari
unio sic consociari ex essentia que est coniunctio et
secundum hoc dicitur coniugium / Et ab eius officio quod
est prolis procreatio et educatio / et secundum hoc dicitur
matrimonium a matre quia ea prolem magis est
officiosa quam pater / Tertio ex causa que est
desponsatio / et secundum hoc dicitur nuptie a nube
quia in desponsatione capita nubentium velantur
panno aliquo ad modum nubis / Item notandum
sequitur videndum est quid efficiat matrimonium / Ubi
notandum quod sicut in baptismo ablutio corporalis est
instrumentalis causa ablutionis spiritualis. sic
consensus coniunctionis viri cum muliere et ego causa
spiritualis coniunctionis que est in matrimonio. Et hic est
quod [illegible] sacramentum aliqua operatur male
que spiritualiter perficit / Consensus ergo utriusque
coniugis est causa efficiens primus matrimonii / Sed
quia in coniunctione matrimoniali est quedam obligatio
coniugum ad invicem: persone autem alique non
possunt se mutuo obligare nisi per verba consensum
et voluntatem exprimentia ideo hic quo ad loqui

potentes vel per aliquos nutus que sunt signa
voluntatis et per verba representantur ad sufficit
quo ad mutos / Requiritur autem iste consensus expri-
matur per verba de presenti ut Ego accipio te
in meam et ego quidem si consentitur per verba de
futuro non efficit matrimonium etiam addito iura-
mento sed futurum promittit matrimonium quod sponsa-
lia solet appellari [illegible] est
et si addatur ibi iuramentum hic solum confirmat
promissio et non facit matrimonium / Etiam non
quod consensus expressus tantum per verba de presenti si deficit
consensus mentalis non facit matrimonium quo
ad forum conscientie nisi sit copula carnalis
post verba de futuro. Vel etsi per verba de presenti si de-
sit mentis consensus matrimonialis facit matrimonium
verum in foro conscientie. Licet in foro ecclesie utrumque
iudicetur verum matrimonium / Si ergo ab aliqua
extorqueat consensum cum ea per sola verba sine consensu
mentali matrimoniali [illegible] solam fornicationem causa
decipiendi non contrahit matrimonium cum ea sibi [illegible] ea
cognoscit affectu non maritali non erit
verum matrimonium in foro conscientie, quia [illegible]
reputatur ita intellecto sed in foro ecclesie iudicatur
ibi verum matrimonium / Nam ecclesia de occultis non
iudicat. sed tantum de manifestis / et si [illegible]
animis in tali sit ex presumptione consensus
coniugalis quam copula carnalis. sed [illegible]
tas [illegible] quod [illegible] est consensus in carnalem
copulam absque consensu in matrimonium non [illegible] erit
etiam conscientia sed in foro / Sed de quo ergo
sit consensus iste qui facit matrimonium / Ad quod
sciendum consensus faciens matrimonium est consensus in ipsum
matrimonium / Consensus in actus esset carnalis
copula sed quedam associatio viri et mulieris
in ordine ad carnalem copulam et ad alia
que consequuntur ad virum et uxorem pertinet sed
quia eis datur potestas in usum carnalis copule
ideo [illegible] quod consensus faciens matrimonium non est actu
et explicite in carnalem copulam sed in potestatem in usum
carnalis copule. et ideo solet dici quod consensus
matrimonialis est consensus in carnalem copulam non expli-
cite sed implicite / Item ad matrimonium non
sufficit consensus unius sed requiritur consensus utriusque
coniugis et hic sicut dicitur in iure matrimonium
non claudicat / Sed dubitatur an consensus
coactus faciat matrimonium / Ad quod cum declaratione
notandum quod duplex est coactio quedam que cogat
simpliciter necessitate ut cum fortior debiliorem
corporaliter impellit / et hec dicitur violentia
simpliciter ut sic est causa consensum ut actum
voluntatis / Alia est coactio que inducit [illegible]
solum necessitate conditionata et hec dicitur violentia
mixta voluntate sicut cogitur mercator
in imminente tempestate proicere merces in mari

vir quod nollet absque hoc. ubi tamen dicitur
tale, etiam certum sed particularem [illegible] ubi
parte metus in mari, sed non ubi sunt quod [illegible]
ita est ubi violentia [illegible] cum voluntario
et talis coactio cadit in consensum videlicet quando aliquis
propter metum vel aliquod aliud consentit in quod
prius non consentiret. Licet autem coactio propter me-
tum est duplex quedam cadit in virum constantem
quedam non. Viri cum constans est ut sustineat
minus malum ut maius evitet sed super-
veniat in mari ut naufragium evitet [illegible]
[illegible] tamen quod est in proprio sed [illegible] aliquod
corporale ut maiora dampna corporis evitet
quam [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et status [illegible] stupri sive
status [illegible] [illegible] ut evitet [illegible]
maiora mala. propter coactio vir constans admitti-
tur sustinenda et hoc sive pertineat ad propriam perso-
nam sive ad personas coniunctas [illegible]
sed uxor et filii. Et hec coactio tollit matrimonium
quia tollit voluntatem consensus. Alia autem est coactio
que est in [illegible] que cadit in virum constantem que cogitur
ad maius malum videlicet in propter metum
minoris mali videlicet sicut corporalis et hec non
tollit matrimonium. Et hec [illegible] non per-
cogi ad minus malum sustinendum ut maius
evitet. Et est notandum quod cum matrimonium sit quedam
coniunctio fundata super consensum coniungit coniunctio
aut relatio quedam est. Relatio autem fundamen-
tum utrumque extremorum requirit et non nullum non
matrimonium est sine consensu utriusque et hoc est quod dicitur
in forma [illegible] non claudicat. Et quia
utrumque per consensum consummatum expressum per verba de
presenti fiat matrimonium. Ideo quod sciendum quod conditio
que apponitur consensui per verba de presenti aut est de [illegible]
presenti aut de futuro. Si de presenti et non est contraria
matrimonio sive sit honesta vel inhonesta stat
matrimonium. honesta ut accipio te si diligas
amicos meos. Inhonesta ut accipio te
si consentias furtis meis. vel si virgo sis
vel corrupta et ego appositum periculo
reputatur. Si vero de futuro aut futurum est necessarium
ut si quis diceret accipio te si oriatur sol
tunc similiter stat matrimonium contrahendo non reputata
aut illud futurum est contingens et sic [illegible] est [illegible]
de [illegible] consensus sed de consensu per verba de futuro quod non facit
matrimonium sed futurum promittit. Si autem conditio
addita sit que nata est [illegible] matrimonium sive sit de presenti
sive de futuro non [illegible] ut si dicat accipio
te in uxorem si prolem fugias vel donec in-
veniam pulchriorem vel [illegible] non postulat
Et est notandum si aliquis contraxerit de futuro addi-
ta conditione sicut pecuniaria vel alia ut si dico
[illegible] [illegible] [illegible] dabo centum marcas
tunc addita illius sicut non videlicet ut [illegible] [illegible]
sponsa. tamen [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Est
notandum quod ad matrimonium [illegible] requiritur
legitima etas et ideo est quod in matrimonio duo

requiruntur. Primo et principaliter consensus coniugum per verba
de presenti. Secundo et sequitur potentia coeundi quia
igitur defectus etatis legitime utrumque tollit
sed ipse defectus rationis quod requiritur ad consensum et ideo
propter defectum virtutis generative etiam pueri ante
annos pubertatis non possunt matrimonium contrahere quod
si contrahunt nullum est. Tempus autem pubertatis
in masculo quartusdecimus, sed in femina duodecimus
Et ita tamen sunt precise accipere. Et adverten-
dum quod si ante annos pubertatis non [illegible] sed tamen vigor
rationis et non defectum supplerat etatis possunt
tamen contrahere et est verum matrimonium. Ex quo-
modo [illegible] colligitur in summa quod cum matrimonium
efficiatur per mutuum consensum maritalem ambarum
coniugum libere etatis expressum per verba vel nutus
de presenti sive coactione que cadit in virum
constantem et absque aliqua conditione matrimonio
repugnante. Et est notandum quod matrimonium non debet
in occulto contrahi quia nubiones clandestine prohibentur
a sancta ecclesia. tamen quia [illegible] [illegible] [illegible]
tamen quia frequenter in talibus est scandalum et alia
[illegible] tamen etiam quia frequenter ad aliam coniugia
solent transire. Consensus tamen occultus [illegible]
facit matrimonium sed peccant sic contrahentes contra
preceptum ecclesie. Et est quod cum matrimonium sit
naturale, dicendum quod sic quia ad ipsum natura inclinat
Ubi sciendum quod natura inclinatur ad duo sed ad actum
virtutis et ad matrimonium. Sed tamen differunt quia
inclinatur ad actum virtutis sicut ad id quod est
necessarium cuilibet persone singulari. Sed ad matrimonium
sicut ad id quod est necessarium non cuilibet persone
singulari sed multitudini quia sine [illegible] [illegible] [illegible] esset
[illegible] inclinatur ad matrimonium propter duo. primo propter
bonum prolis quod aliter [illegible] [illegible] per matrimonium
determinatur [illegible] et [illegible] [illegible]. Secundo propter
mutuum obsequium quod in domo sibi [illegible] [illegible]
ad invicem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] propter quod
vir et mulier matrimonio ligantur. Et quod [illegible]
videlicet quod [illegible] matrimonium [illegible] ille quod paratus
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in preceptum tamen
tunc non est in preceptum [illegible] quod non inclinatur
ad ipsum sicut ad id quod est necessarium multitudini
Sed [illegible] [illegible] [illegible] providetur [illegible] [illegible]
divina providentia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] aliqui vel [illegible] qui [illegible]
[illegible] sufficit ut absque hoc quod ad [illegible]
Consequenter [illegible] notandum est de institutione
matrimonii. Et primo autem sciendum quod ordinatur ad
[illegible] plus fuit institutum ante peccatum sed
[illegible] quod est in remedium contra [illegible] fuit
institutum in lege nature. Sed quantum ad determinatas
personas tamen vero quantum [illegible] [illegible] [illegible]
in uxorem fuit institutum in lege moysi. Sed
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et ecclesie
fuit institutum in nova lege. tamen quo ad
[illegible] est sacramentum. Sed non [illegible] ad officium

in quo coniuges sibi mutuum obsequium impendunt pro diversa opera domestica fuit institutum in lege civili. Item notandum quod quia matrimonium in se est factum quemadmodum proprie esse delectatio id ipsum in mundo confert gratiam per quam coniuges adiuvantur ad illa operanda que matrimonio incumbunt. Unde ex quibus coniugio fit quidam inter eos amor qui disponit ad gratiam que in matrimonio confertur. Item notandum matrimonium una divisione dividitur in consummatum et non consummatum ubi sciendum quod matrimonium duplex perficitur. Primo per formam et matrimonium unum et perfectum per solum consensum in coniugio preter consumptionem carnalem et dicitur matrimonium non consummatum. Secundo perficitur per operationem vel per copulam carnalem et per hoc dicitur matrimonium consummatum. Et matrimonium ergo beate virginis fuit consummatum quantum ad operationem unum et perfectum primo sed quantum ad esse formale sed non fuit consummatum quantum ad operationem quibus carnalis copula sed hoc nichil tollit de veritate matrimonii cum dedit se beata virgo in potestate viri secundum eius placitum. Et ideo verum est eius matrimonium unum et perfectum. Solet autem tres cause assignari quare beata virgo fuit matrimonio coniuncta. Prima fuit ex parte filii concepti ut partus dyabolo celaretur et crederet ipsum de coniugio esse natum et non esse illud de quo vaticinabatur ysayas Ecce virgo concipiet. Secunda ex parte matris ut scilicet non lapidaretur si reperisset prius maritata sicut fiebat mulieribus ex stupro [illegible] de qua erat beata virgo ex parte matris. Tercia causa ex parte Joseph ut scilicet viri et pueri obsequeretur et testimonium virginitatis perhiberet. Item notandum quod matrimonium vite celebratum est perfectum vinculum quod non solvitur nisi per mortem licet interveniat aliqua impedimenta de quibus infra patebit coniuges a thoro et cohabitatione separentur vinculo matrimonii non dissoluto. Est ergo matrimonium inseparabile maxime et principaliter consummatum et factum eo quod inseparabilem coniunctionem significat christi et ecclesie. Est etiam inseparabile secundum dictamen legis nature quia contractum nature ordinatur ad educacionem prolis usque ad perfectam etatem et quasi per totum tenetur quasi per totam vitam suam necessaria filiis providere et thesaurizare ut sint heredes post eos. Et ex his patet quod matrimonium est inseparabile. Et exinde oritur questio an aliquando fuit licitum per dispensacionem dimittere uxorem et aliam ducere. Et patet quod fuit licitum quamvis nunc non liceat. Pro quo notandum quod in lege moysi licitum fuit uxorem dimittere licet non secundum se sed ex permissione

divina et aliam ducere secundum christum. Et fuit eis dispensatum a moyse quod vir potuit uxorem dimittere ad maius malum evitandum ut potest uxoricidium. Et vir scilicet uxorem dimittens dedit ei libellum repudii ex ordinatione legis in qua scriptum erat permitto te [illegible] cum quocumque. Et secundum [illegible] in libellis ille repudii secundum opinionem [illegible] prohibebatur quedam mora ut forte vir ex proposito repudiandi interim resisteret. Mulier autem recepto libello repudii potuit alii nubere. Scilicet vir qui eam dimisit. Et secundum legem mulier repudiata non potuit reaccipi. Et [illegible] potest assignari ratio ne vir faciliter uxorem repudiaret si eam iterato posset accipere. Vel quia mulier ex ipsa repudiacione quandam inimiciciam ad virum habuit et ergo propter quod periculosa fuisset eorum cohabitatio. Sed in nova lege nulli sit licet uxorem dimittere propter aliquam dispensationem ut aliam possit ducere. Et huius dispensationis est ista quia matrimonium in veteri lege fuit tam ad officium nature id est ad procreacionem prolis et secundum determinatas personas. Nunc autem est in sacramentum. Inseparabilitas autem aliter convenit matrimonio ut est in officium nature et aliter ut est in sacramentum. Nam ut est in officium nature tunc inseparabilitas non est de prima intencione matrimonii sed de secunda quia ut sit solum procreacio prolis et eius educacio usque ad etatem perfectam est de prima intencione matrimonii. Cum ergo vir et uxor separantur coniugati ad thesaurizandum filiis qui heredes esse debeant post eos non est de prima intencione nature secundum quam omnia sunt communia sed est de secunda. Et quia talia dispensabilia sunt ideo licitum fuit per dispensacionem uxorem dimittere sub lege moysi ad matrimonium est in officium nature. Sed quia inseparabilitas est ergo de prima intencione matrimonii secundum quod est sacramentum eo quod significat inseparabilem coniunctionem christi et ecclesie. Et ideo in nova lege non est licitum dimittere uxorem nisi propter fornicationem ut infra dicetur quia etiam si dimissa neutrique alteri nubere. Consequenter dubitatur utrum habere plures uxores sit contra legem nature. Et utrum aliquando fuit licitum. Pro quo sciendum quod matrimonium triplicem habet finem ut prius est tactum. Primus est procreacio prolis ut competit homini secundum quod animal. Secundus finis est communio operum que sunt necessaria in vita et competit homini secundum quod homo. Tercius est significacio coniunctionis christi et ecclesie et competit homini secundum quod est fidelis. Habere ergo plures uxores

propter finem primum qui est procreatio prolis ad quam natura
movet sed tantum talis inclinatio non est contra naturam quia unus
vir potest sufficere pluribus uxoribus fecundandis
et filios ex eis educandos. Secundum 29 fit quod est
contractio operum ad quae natura specificat secundum hominis
inclinationem licet non totaliter tollatur propter hoc
plures uxores tamen inde multum impeditur
tamen quia unus vir non potest pluribus uxoribus
satisfacere ad votum eorum quia contractio in uno
officio tangat fiere. Secundum 3.9 fit totaliter
tollitur propter hoc plures uxores quia Christus
est unus in una ecclesia. Et sic habere plures
uxores non est contra legem naturae quantum ad primum
finem sed aliquo modo est contra naturam quantum ad secundum
finem. Sed quantum ad tertium est contra praeceptum
ecclesiae et propter hoc eo tempore quo magis necessi-
tas erat primus finis et principalis matrimonii scilicet pro-
creatio prolis ad cultum dei ordinata dispensa-
tio facta fuit patribus per inspirationem licuit habere
plures uxores sicut de David et aliis legitur.
Tertio magis quia propter hoc plures uxores aliquo modo
potest fieri contra secundum finem matrimonii scilicet fidem in reddendo
debitum ad repugnantiam. Et est aliquo modo
tamen finis quia licet contraria cum ... non impe-
dit una ipse tamen habet multas ... que propter plures
uxores significari ... ut ... dispensatio de
... pluribus uxoribus fuit contra ... naturae
... sed propter causam ...
Secundum tamen ... unam uxorem habere plures viros
omnino est contra naturam quia et contra ... plus ...
... abusus ...
sicut possibile est primum ... vir potest accedere
... vel saltem alia ... corrumpatur
Et est ... prolis procreationem ...
et ... quod non est contra naturam habere plures
uxores sed habere plures viros. Est enim ...
... ad ... Secundum notandum
quod habere concubinam ... fuit ut est licitum
quia est contra legem naturae. Et actus talis ... mor-
tale peccatum. Est enim contra legem naturae quia fit propter
solam delectationem ut plurimum et non propter prolis
procreationem. Et si aliquando intendatur ibi prolis procreatio
tamen ... contractio maior et finis non est adequa-
tio prolis debita ordinata ad quam requiritur
... uxoris cum viro. Est ... mortale
peccatum accedere ad concubinam quod est contra ...
... ad alterum. Est enim contra bonum prolis
quod est eius educatio ... patuit. ... non
potest esse talis ... sive ... dela-
tione quia nullo ... possit ... actus
matrimonialis ... per bona matrimonii.
... ergo dispensabile fuit ut est habere con-

bina. Quia est contra primum et principalem finem matrimonii
qui est de primo distantie remotus. Sed contra bonum
prolis quod non est dispensabile quando... Si non de-
aliquo antiquis patribus legitur quod habuerunt concu-
binas. Dicendum quod fuerunt eis matrimonio coniuncte
et pro tanto concubine dicebantur quia ad eas non
pertinebat dispensatio familie ut ad uxores do-
... contractas quod pertinet ad primum finem
matrimonii ... vocant uxores quia matrimonio
coniuncte. Sed solum quod concubine quia non dispen-
sabat familiam domus. Consequenter
queritur si sint aliqua bona compensantia actum
matrimonii et quae sint. Et ... notandum quod
matrimonium excusatur per aliqua bona per que actus
eius excusatur. Primo fit ... quia sapientis
est non pati aliquam iacturam boni nisi propter
maius bonum recompensetur. Cum ergo matrimonium
iacturam inferat rationi et propter carnalem in quo
ratio absorbetur per delectationem et propter sollici-
tudines quas oportet habere coniuges circa
temporalia in vita activa. Ideo non esset hoc eligere
... nisi esset maius bonum quod hoc dampnum
recompensaret. Est autem quoddam bonum triplex
in matrimonio scilicet fides proles et sacramentum
... matrimonium ut est in officium ... duplicem ...
tur bonitatem. Unam ... quam est ... alia
... actu quod cadit super debitam materiam
in quantum facit accedere ad suam et non alienam
et hoc bonum dicitur fides quam ... coniuges servant
... Secundum matrimonium ... quia est sacramentum ecclesie
... alia ... bonitate et hoc ...
quia ... coniunctionem Christi et ecclesie. Et hoc ...
... et hoc bonum dicitur sacramentum
Ista igitur sunt tria bona que ... matrimonium scilicet
fides proles et sacramentum propter que ...
... actu ... Secundum ...
ad illorum bonorum est principalius. ... quod
notandum aliquid potest dici principalius vel quia
dignius vel quia essentialius. Primo modo sacramentum
inter bona matrimonii principalius est sicut gratia
principalior est et dignior natura. Secundum 2o modo
distinguendum quia vel accipiuntur fides et proles
... et sic ad usum matrimonii pertinet et sic non
sacramentum quod importat inseparabilitatem que
pertinet ad essentiam matrimonii est principalius
vel accipiuntur fides et proles ... in suis
principiis ut fides sit debitum servandi fidem
et proles sit intentio prolis sic sunt essentialius
matrimonio quam inseparabilitas quia importat non
facti inseparabilitas cuius ... non facit
matrimonium sed inseparatas ... plus
et debito servandi fidem. Quare actus matrimonii
... tria bona ut non
sit peccatum declaratur. Sit ... actus ... sit
... modo ... faciens ut ... agit

pignoraticia. Alios opposito primus actus et hic dupliciter sumitur quia actus quandoque dicitur propter hic bonitatem. Primo bonitate virtutis et sic actus efficitur bonus circumstantiis que ipsum ponunt in medio et hoc modo actus matrimonii efficitur bonus per fidem et prolem quia per circumstantias debitas circa talem actum impossibile est quod ibi non sit peccatum ad quod inclinatur. ita quod non sit in eo invenire medium in quo peccatum non consistat. Alia autem bonitas est genere actus in eo facti. per actus matrimonii non solum genere bonus sed etiam sanctus et habet bonitatem omnium et tantum bonum sacramenti. Sine istis ergo predictis bonis actus matrimonii excusari non potest a peccato mortali id est quod tamen bonum sacramenti honestat matrimonium solum quantum ad causam et inseparabilitatem et non quantum ad actum. Alia vero duo honestant ipsum quantum ad eius actum ut fiat sine peccato. et ideo duobus modis solum coniuges absque peccato conveniunt scilicet causa prolis procreande et causa debiti reddendi quod pertinet ad fidem. Aliis autem modis alterum istorum concurrit peccatum veniale non potest. Sed diceret quis utrum ad solam delectationem intendens in actu matrimonii et non aliquod bonum matrimonii semper peccat mortaliter. Dicendum quod attendendum est quod propter solam delectationem dupliciter contingit. aut ita quod delectatio illa excedat limites matrimonii ut scilicet non attendat adeo quod uxor est sed quia mulier. et idem faceret cum quacumque alia et talis casus peccat mortaliter. Vel ita contingit quod delectatio stat infra limites matrimonii ita quod quantumcumque delectationem intendat tamen non vellet eam complere nisi cum uxore et talis casus peccat quidem quia bona matrimonii non intendit sed solum venialiter quia ex matrimonio inductum est ad vitandum fornicationem et talis indulgentia est defectus venialibus ad vitandum maiora. Consequenter queritur de eo quod et quando coniuges sibi teneantur reddere debitum coniugale. Pro quo videndum quod alter coniugum tenetur alteri debitum reddere de necessitate quia ex debito iustitie eo quod alter eorum potestatem super alterius quantum ad actum matrimonialem. et sicut corpus eorum potestati sui corporis quantum ad hoc. sed alter alterius est potestatem. et ideo sicut servus tenetur domino debitum reddere similiter sic coniuges sibi invicem tenentur. Advertendum tamen quando contrahit desponsatur quod ab eo in tempore prestituto et vacatione pura alteri liberatur. Ideo non tenetur alter coniugum alteri debitum reddere nisi pal-

na speciali gratia et in columitate et honestate et quoniam infirmitate corporali et in publicis alter alteri debitum reddere non tenetur. Debetur in quantum potest vir laborare et operam dare quod uxor contineat alias fornicatio uxoris sibi aliquomodo imputaretur. Advertendum etiam quod quia lepra non dissolvit matrimonium licet sponsalia dissolvat uxor tenetur reddere debitum viro leproso. licet non tenetur ei cohabitare et licet contingat plures leprosos. tamen melius est eam leprosam esse quam omnino non esse.

Item queritur utrum teneatur reddere debitum uxori non petenti. et utrum liceat mulieri menstruate debitum petere. et utrum menstruata debeat viro petenti debitum reddere. Dicendum ad primum quod uxori debitum non petenti nec per signa nec per verba vir non tenetur debitum reddere. sed ipse si vult potest debitum offerre. Sed si mulier propter verecundiam verbo debitum non petat tamen tenetur ei vir reddere cum verecundiam perceperit expressa signa voluntatis debiti reddendi. Ad secundum dicendum quod fluxus menstruorum est duplex. quidam est naturalis quem scilicet mulieres certis temporibus patiuntur menstruum et talis casu nec vir ad eam accedere nec mulier debitum petere propter immundiciam et maxime propter periculum quod imminet ex prole quia proles in menstruo generata ut plurimum est inhabilis et viciata et monstruosa. Alius autem fluxus menstruorum est innaturalis ut cum mulier propter infirmitatem continue patitur huiusmodi fluxum et in hoc casu et mulieri petere et ea accedere licet tamen propter morbi diuturnitatem alias opporteret coniugibus perpetuo abstinere. tamen quia ex tali fluxu ut dicunt doctores non imminet periculum in prole sicut in primo. Ad tertium dicendum quod si vir sciat mulierem pati menstruum naturale et debitum exigat debet quidem et mulier dicere eum probis et monitis ante et si vir non acquiescit propter periculum fornicationis vitandum tenetur ei mulier reddere debitum licet in casu infirmitatis non tenetur. quia quoad ipsam constat ... et in columitate esset. Si autem vir ignorat quod mulier patiatur menstruum. debet mulier per aliquam infirmitatem se excusare. et eum per verbis probis et monitis ante si potest alias tenetur ei reddere. quia potestatem sui mulier non habet sed vir. licet alter petendo peccet. Sed queritur utrum vir et mulier sint equales in actu matrimonii. Dicendum quod duplex est equalitas quedam quantitatis que est inter duas quantitates eiusdem mensure. et quedam proportionis que est inter agentes et patientes ut inter materiam et formam equalitas proportionis. quantum

quo ad factam equalitatem non sunt equales vir et
uxor in actu matrimonii. quia vir maiorem et
nobiliorem partem habet in eodem actu. quia est ut agens
ipse quod non erubescit sed mulier. ¶ Sed quantum
ad factam equalitatem sunt equales quia sicut uxor viro
sic vir uxori tenetur debitum reddere. et ita
equalitatem habent in petendo et reddendo debitum
/ magis in actu matrimonii vir operatur quam
mulier ut est dictum. ¶ Queritur iam de eo sequitur
quod licet coniugium sit vovere continentiam vel ali-
quid aliud contra debitum matrimonii sine consensu mu-
tuo utriusque quia non possunt vovere ea que
in aliena potestate sunt / Licet autem coniuges habeant potestatem
sui corporis sed alter alterius habet potestatem / potest tamen
vir sine consensu uxoris crucem accipere in sub-
sidium terre sancte. quia mulier eum sequi potest si vult
et quia probabile quod mulier ipse subsidium
ecclesie ad tempus velit abstinere a debito po-
stulando. mulier vero sine viri consensu non potest crucem
accipere quia mulier non ita potest sine periculo casti-
tatis discurrere sicut vir / Similiter vir potest domino
suo cuius feodum tenet militare absque
consensu uxoris. simul post matrimonium contractum potest
sine vir vendere in servum cuius ergo mulier
non potest se vendere in servam ut infra pa-
tebit. ¶ Item sciendum quod quamvis coniuges ad invicem
quantum ad potestatem suorum corporum teneantur alter alteri
petenti debitum reddere quocumque tempore sive
sacro vel non sacro salva tamen equitate in loco
et salva honestate ut si peteret in publico
et in sacro tunc debet reddere tamen timide et
dolere. petens autem debitum sacro tempore peccat
quidem. quia actus matrimonialis cum sua carnali
tamen ipse carnalem delectationem per quam homo fit
incapax ad spiritualia devotionis actu impedit
et quia homo sanctis temporibus spiritualibus ac devo-
tioni vacare debet ideo tunc non licet petere
debitum sed potius abstinere / Non autem peccat mor-
taliter qui debitum exigit sacro tempore maxime
si petat propter timorem debilitatis carnis
/ Nam petere sacro tempore est rusticitas quam non
imitatur in aliarum personarum peccatum. ¶ Consequenter
notandum quod quoniam in nuptiis animus coniugum
multum occupatur circa carnalia / unde et tunc mul-
te dissolute letitie solent fieri et in temporibus
illis in quibus homines magis debent ad spiritua-
lia elevari prohibitum est nuptias celebrare
¶ Tria sunt autem quedam tempora sed circa naturalem provide
et pentecosten / Primum cum tempore solempnita-
tibus solebat homini ad diminuere iustitiam
attendere et ideo prohibite sunt nuptie / Primo
ab adventu domini usque ad epiphaniam
Secundo a septuagesima usque ad octavas
pasche ¶ Tertio a tribus diebus ante ascensionem

domini usque ad octavas pentecostes / Si tamen istis
diebus fieret matrimonium esset verum et firmum quia non
est de necessitate sacramenti ut illis diebus non fiat
ut sepe. sed matrimonium nisi ad tempus ut coniuges
pariter agant de tempore sine precepti ecclesie et
¶ Consequenter videndum est de impedimentis matrimo-
nii. Ubi sciendum quod quedam impedimenta sunt contra sollempnita-
tem sacramenti / alia vero contra veritatem. et ita duo genera
impedimentorum sunt contra matrimonium quedam contra sollempnitatem
eius. et illa sunt duo / ut dirimunt contractum matrimonii
sed impediunt contrahendum. Hec autem sunt prohibitio
ecclesie et tempus feriatum / Nam ecclesie vetitum ne-
que tempus feriatum dirimunt sed permittunt
iuncta tenere / Quedam vero sunt impedimenta que
ea que sunt de veritate sacramenti et dirimunt iam
contractum matrimonium. et hec sunt duodecim que
continentur his versibus ¶ Error conditio votum /
cognatio / crimen / cultus disparitas / vis /
ordo / ligamen / honestas / si sis affinis /
si forte coire nequibis / hec socianda ve-
tant connubia facta retractant ¶ Ista autem
sic possunt exponi / Nam error est quando mutatur
persona in qua credit consentire / Conditio
quando credit contrahere cum libera et datur ei serva vel
econtra / Votum quando plus cupit sollempne votum
continentie / Cognatio si sit consanguinitas
inter coniuges / Crimen si prius quis eam accepit
sibi adulteram / Cultus disparitas si sunt
diversarum legum unus christianus alter Iudeus
/ Vis quando violentia et metu consentit si sit
talis que cadit in virum constantem / Ordo
talis quando deputatus est alicui officio ecclesie cui
annexum est votum continentie ut in sacris
ordinibus promotus / Ligamen si sit cum
altero ligatus per verba de presenti / Honestas que
est publice honestatis iustitia / Si sis a-
ffinis. id est habeat propinquitatem aliqua ratione
alicuius persone que sunt matrimonio iuncte
Si forte coire nequibis. id est si sit adeo frigidus
quod debitum reddere nequeat. ¶ Declaratio de errore
notandum quod primum impedimentum matrimonii est error
¶ Circa quod sciendum quod error dicitur persone
dicto matrimonii presente / Quod si sit / Circa quod
impediat matrimonium / quia consensus est causa matrimonii sed
error consensum impedit quia voluntas presupponit cognitionem
in his / Sciendum autem de aliquo actu voluntatis
impedit quod error consensum et quibus matrimonium
impeditur / Sciendum quod ignorantia quia hec duo faciunt
aliquod involuntarium consensus autem debilitat
voluntatem. sed ignorantia non impedit nisi in
quantum habet aliquid fallacie et causat errorem
contra consensum et hec parat ... et ideo error
magis dicitur impedimentum matrimonii quam ignorantia
¶ Item quod uxor ... error ... contra
... qui non sed ... ille error ...
matrimonio concomitantia / Hec autem sunt duo ...
matrimonio coniuncte ...
in vite / ... est ... error ...
...

est error condicionis sicut si credat quis li-
beram et datur ei serva propter hoc cum impeditur matrimonium
quod ad matrimonium pertinet quia liber cum sit
in aliqua servitute ligatus non sit potestate
sui corporis libere alteri tradere. ¶ Item notandum
quod quadruplex est error scilicet error persone ut
quando credit sibi dari Katherinam et datur ei Mar-
garetha. et iste error dirimit matrimonium
iam contractum. ¶ Alius est error qualitatis ut
si aliqua credatur esse nobilis vel virgo et
est ignobilis vel corrupta. ¶ Tercius est
error fortune ut si aliquis credatur esse dives
et est pauper. et hii duo errores non impediunt
matrimonium contrahendum nec dirimunt contractum.
¶ Quartus est error condicionis similiter ut si
unus contrahentium servus et alter estimat eum
liberum. Cuius racio est quia servus est obligatus
qua obligatur domino suo aliquo modo impeditur
et minus est aptus ad reddendum debitum uxori
que libera. ¶ Ubi notandum quod error condicionis
duplex impedit matrimonium contrahendum et dirimit
contractum ut cum liber ducat ancillam quam
credit esse liberam vel econverso. ¶ Error autem per
condicionis vel melioris non impedit matrimonium
ut si servus ducat servam vel servus liberam
aut serva liberum dummodo utraque sciat condicionem
alterius. ¶ Ubi advertendum si aliquis liber duxerit
ancillam nesciens statum eius, postquam sciverit eam
esse ancillam petat divorcium a beata (?) ¶ Si
autem postquam sciverit esse ancillam cognoverit
eam carnaliter consentire iudicatur ipsam et non
potest ab ea separari. ¶ Item notandum quod servus potest
absque domini sui consensu contrahere matrimonium. quia illa que
sunt de iure naturali ut est servitus non preiudicat
his que sunt de iure naturali scilicet vel que ad conservacionem
individui pertinent ut comedere bibere vel
que ad conservacionem speciei pertinent ut matrimonium contrahere
ad multiplicandum. ¶ Dominus (?) quia propter servi matrimonium
dominus ius suum non perdit super eum ideo tenetur ei
obedire et magis quam uxori debitum reddere.
¶ Sed aut utrisque (?) vel opposite non potest nec debet nisi
de licencia sui domini contrahere. ¶ Item notandum quod
vir post matrimonium contractum sine consensu mulieris
sue uxoris potest militare dummodo feodum
tenet. Etiam potest se vendere in servum. quia vir
uxori tenetur solum in hiis que ad actum
pertinent scilicet quo ad debitum reddendum in quo vir
et uxor sunt equales et hoc salva propria continencia
et voluntate. ¶ Sed militatio vel subjectio ser-
vitutis debitum matrimonii non tollit et per
virum prohiberi non potest ab uxore a milicia vel
servitute. cum hec faciat propter incommoditates ne-
cessarias ad sustentandam vitam. ¶ Sed uxor
ergo non potest sine se vendere in ancillam
quia quantum ad ea que pertinent ad dispensacionem
domus vir est eius caput et ideo precedenti (?)
sine militandi vel vendendi se in servum quam

mulier non habet. nisi propter hoc matrimonium polluit
quia nullum impedimentum matrimonii non supervenien-
s solvit ipsum cum sit vinculum perpetuum. Licet plura
impedimenta proveniant ex parte cogitacionis
et actionis etc. ¶ Item notandum quod filij sequuntur
condicionem matris et non patris quia contra leges
civiles partus sequitur ventrem in servitute et liber-
tate et hoc nisi quando dominus ducat. Ista vita qua
contraxit matrimonium et ideo cum per conversionem viri
ad fidem sit regeneratus in nova vita et prima vita
sit corrupta non tenetur cum ea manere sed potest
eam licite dimittere nec tamen amplius tenetur reddere
debitum sed illud amisit propter culpam suam quia non
vult ad fidem converti. ¶ Dicitur non in infidelitate
coniugi conversi si adulteri sunt ... libere
potest sequi. ¶ Si non sunt ... debent tradi pro
... ¶ Item queritur utrum fidelis desiderans
ab uxore infideli possit aliam ducere in uxorem.
Dicendum quod si infidelis conversi non velit cohabitare
... verba blasphemie proferre et
... non velit audire. Tunc homo iure
dimittere queat et alteram ducere quam nunquam
tenetur dimittere etiam cum infidelis postmodum
ad fidem convertatur. ¶ Illa non potest tamen conversa non
nisi dispensacione petit alii viro nubere in
... ¶ Item queritur utrum alia
vicia solvant vinculum matrimonii sicut infidelitas.
¶ Dicendum est quod matrimonium duplex potest solvi. Uno modo quoad
ad vinculum matrimonii ut coniuges possint libere
aliis nubere. ¶ Alio modo quoad actum quo debitum
reddere vel cohabitare. ¶ Primo modo matrimonium in vite
fiunt nullo solvi potest nisi in infidelitate
... coniugum remanente
quia non amplius vivet in infidelitate in qua
contraxerit. ¶ Sed secundo solvitur matrimonium so-
lum per adulterium et non per alia vicia quia adulterium
magis quam aliud vicium opponitur bono pro-
lis scilicet certitudini eius. ¶ Potest tamen aliquis propter alia
vicia dimittere vir uxorem ut non cohabitet cum
ea ad eius correctionem. ¶ Ex quo iam dictis colli-
gitur quod vir uxorem dimittere non potest nisi propter
fornicacionem. ¶ Est autem duplex fornicacio scilicet
carnalis et ydolatrie. et quelibet in suo lo-
co. propter primam potest dimittere etiam si penituerit
propter secundam si corrigi se non potest. ¶ Propter tertiam di-
mittere non potest, si cum virum velit ...
¶ Sequitur aliud impedimentum matrimonii quod vocatur
vis vel violencia scilicet si mulier cogitur ad contrahendum
vel violenter cognoscitur et hec si sit talis
coactio que cadit in virum constantem scilicet coactio
non per terrorem sed ... carcerale
sustinendo. propter magis damnum evitandum talis
coactio dirimit matrimonium contractum et pa-
tet per ... ¶ Si autem sit levis coactio tunc non
dirimit matrimonium contractum etiam coactus
fuit si postea consenciat in solacium carnalem ... stabit
matrimonium. ¶ Circa hoc queritur utrum aliquis
possit precepto patris compelli ad matrimonium contrahendum

Secundum est quod cum filius sit liber conditionis matrimonii
aut sit quedam perpetua servitus non potest pater
filium compellere ad matrimonium. Sed tamen potest eum
inducere ex causa rationabili et quando causa rationabilis
obligat filium tamen et precepti patris. Item licet
aliquando parentes committant futura matrimonia sub
iuramento patris tamen debet intelligi si filiis placuerit.
Sed cum ex illo iuramento non plus obligantur
parentes nisi ad hoc bona fide inducendum
ad futura matrimonia consentienda etc. Sequitur
aliud impedimentum matrimonii et est ligamen
scilicet si quis prius ligatus sit cum aliqua prima
vivente tunc non potest cum alia contrahere et si contrahit
dirimitur matrimonium tale et compellitur redire
ad primam. Sed pone casum si unus clandestine
contraxerit cum aliqua et ille neget vel dicat
quod non intendebat in mente et in facie ecclesie du-
cat aliam nunquid est ibi matrimonium cum secunda
et nunquid postea possit contrahere cum alia. Dicendum
est ad primum quod licet in facie ecclesie reputetur
matrimonium cum secunda quia ecclesia de occultis non
iudicat tamen coram deo ibi non est matrimonium.
Ad secundum dicatur quod contrahens cum prima vivente
quod non contrahat cum alia cum de consensu viri plene
certificari non possit. Sed quid si primam uxorem
iam contraxit. Dicendum contrahens cum ea quod non
compugnat sed cum dolore debitum reddat.
Item vir qui contraxit cum una occulte
et postea cum alia manifeste priorem habebit
et secundam dimittet. Et si ecclesia cogat
eum et vult quod maneat cum secunda potius
debet obedire quam ecclesie et si potest fugiat
et ad aliam recurrat cum prima. Sequitur
aliud impedimentum matrimonii et est publice
honestatis iusticia et illa contrahitur non solum
per matrimonium sed etiam per sponsalia ut si quis
desponsat sibi puellam vii annorum vel ultra
et licet matrimonium non sequatur neque cognoscat
eam carnaliter tamen nullus de consanguinitate
eius potest eam habere in uxorem nec ego aliquis
consanguineus puelle potest sponso puelle
nubere propter impedimentum publice honestatis.
Et per sponsalia sunt contracta per matrimonium est
contrahitur habetur publica honestas quia si ab-
mortua uxore sua vellet contrahere ex dispensatione
sancte ecclesie cum aliqua consanguinea uxoris
eius in quarto vel in tertio gradu et ecclesia
dispensaret quod posset cum illa contrahere non
obstante vinculo affinitatis in tali gradu
per talem dispensationem adhuc non posset contra-
here quia licet sublatum esset impedimentum affi-
nitatis non tamen esset sublatum impedimentum
publice honestatis. Debet ergo exprimi
in privilegio dispensationis quod vir ille po-
sset cum illa contrahere non obstante impedimento

affinitatis vel obstante publice honestatis
et ex diversis debet intelligi quando publice
honestatis iusticia matrimonium. Et ad intelligendum
quod natum est dicendum si aliquis desponsat sibi
puellam vii annorum quia si ante septennium
contracta fuerint sponsalia nullius iudicantur
momenti vel prestant impedimentum post
septennium ratum habeat quod ante fecerunt.
Item si sponsalia non tenuerint quia non
dederunt sed de facto tamen contracta sunt ut contra
ut si monachus vel clericus in sacris ordinibus
vel frigidus perpetue maleficiatus vel sectus
sectus utroque testiculo desponsat de facto
aliquam nunquid talia sponsalia que nulla sunt
prestant impedimentum consanguineis ut non
possit cum talibus sponsis contrahere et si contraxerit
aut tenuerit matrimonium. Ad hoc dicit Henricus
et plurimi alii sentiunt quod talia sponsalia
prestant impedimentum consanguineis. Sed ipsius
casus habetur expresse decretalis de sponsalibus ad audienciam
et videtur expresse decretis xxvii q. ii Si
quis uxorem. Et quid de sponsantibus per se ibi
dicitur de quadam desponsata et donata quo-
dam qui eam cognoscere non potuit quod frater
illius sponsi volebat cum ea contrahere non
potuit eam habere in uxorem et hoc est propter
publice honestatis iusticiam que contrahitur per
sponsalia sive de iure sive de facto
contracta fuerint excepto casu supra
posito quando scilicet pueri ante septennium con-
trahunt sponsalia quia forte ideo in illo casu
quia intellectu carent quod sponsalis est defectus.
Item si sub conditione fuerint contracta spo-
nsalia que obligat ad penam vel aliam
penam ut si dicatur accipio te si dederis
centum marcas nunquid hec conditio in-
ducat publice honestatis iusticiam.
Dicendum credo quod non cum libera debeant
esse coniugia ex decretali requisivit quod
sit expressum quod sponsalia conditionata non
inducunt publice honestatis iusticiam. Et est
Sequitur aliud impedimentum matrimonii et est
ordo ubi queritur utrum sacer ordo impe-
diat matrimonium. Dicendum est quod sic. Unde
tinentiam propter continentiam et decretaliam ordinis
non in sacris ordinibus constituti possunt
subdiaconi diaconi et sacerdotes
sacra tractare qui propter quod vas etiam
carnalis munditia requiritur cum obviat
matrimonium. Item quia votum continentie in sacris
ordinibus est annexum propter quod sacer ordo
matrimonium impedit. Sed aliter apud Grecos

et aliter apud latinos. Nam apud grecos minores
non contractum non impedit sed consequens et uxo-
ratis ad sacros ordines promoventur. Nec
matrimonium prius contractum ipsi amittunt. quia
apud eos non est votum continentie ex talibus
ordinibus annexum. Sed apud latinos et matri-
monium consequens prius susceptorum ordinis impe-
ditur. ut tamen matrimonium sit ante ad ordines sa-
cros attende ipsum matrimonium retinendo. Et si
tres ordines sacri sic impedietur sed sub
dyaconatus dyaconatus et presbiteratus. Similiter
aut ordinibus minoribus constituti contrahere pos-
sunt sint monachi vel regulares canonici
vel in alia religione quam continentiam profitetur
Sed queritur utrum sacer ordo possit matrimonium
subvenire. Dicendum est quod si ab maritatus
ad sacros ordines accederet caracterem
ordinis acciperet et esset vere ordinatus sed
in contrahendo ordinis susceptio non contra-
rii de assensu uxoris ad hunc ordinem acce-
ssisset. Sed ergo per ordinis susceptionem
non mundum eo non possit quia matrimonium contra-
ctibus nuptus sed consensu contrahentium causatur sed
non per ordo primo sed ordo causas determinatis
declaratis a deo. Sacerdos autem vero et immu-
tabilis. actu at huiusmodi impediri quare
Nota quemadmodum dicendum est quod subdya-
conus dyaconus et sacerdos contrahere non possunt
dementer potest et si contraxerit separabitur Sed
papa expresse scribit episcopus nominatum de
subdyacono qui contra factum contraxerit Si ad re-
ligionem aliquam transire voluit post lauda-
biles conversationem eius potest per dispensationem
tamen ad ordines maiores promoveri Si autem
ad religionem se transire noluit neque in
subdyaconatu ministrare debet neque ad
altiores ordines promoveri sed in minoribus in or-
dinibus potest ministrare Sed queritur utrum papa
cum talibus possit dispensare ut possit contrahe-
re Et videtur quod illud sit iuris positivi videtur quod si
prohibitio sola voluntate esset causa contrahere aut
prohibicio. et sola voluntas est causa que
prohibitio vel placeret. quia esse destrueret ius
qui illud instituit sicut princeps suis legibus
constringitur codice de legibus et constitutionibus
lege digna. Potest ergo dispensare cum subdya-
cono vel monacho qui contrahat ex causa licita
ut si regnum aliquod esset subiectum eo quod
rex eius esset frater monachus vel si utilitas
vel ecclesie exposceret quia tunc melius esset se
offerre deo pro aliis quam soli vacare contemplationi
etiam quia patet quod unius boni presumitur maior
Et etiam quia quando utilitas prevenienda est inmediate
illud quod papa dispensat cum talibus vel obstat
sibi voventi et reddenti quia omnis

subintelligendum est si deo placeat. Et si
votum reddere Sed qui beneplacito obedit eius
qui vice dei gerit vicem et hec in dicta sunt
etiam supra tacta circa votum. Ubi dicitur est
quod pro voto aliquis non debet si impeditum prelato
suo quia mandatis eius debeat obedire quam
sicut opportunum est. Sequitur aliud et
ultimum impedimentum matrimonii et est impotencia co-
eundi Circa quod sciendum quod impotencia coeundi
est vitium animi vel corporis quo quis impeditur
quominus alteri carnaliter. Est autem alia naturalis
ut frigiditas in viro artacio in muliere de-
fectus etatis impuberis Alia accidentalis ut ca-
stracio maleficium ad preconceptas Item
naturalis in viro Alia est temporalis ut impuberis et in-
non requiritur preimpeditis quia in successu temporis ce-
ssat Alia est perpetua et hec impedit matrimonium
contrahendum et dirimit contractum. De artacione
autem mulieris sit tenendum quod licet ei ipsi naturalis
sit tamen ei sit subveniri beneficio medicine puta
incisione vel alio per accidens ipsa cum viro que-
meat stante non impedit matrimonium. Ita quod si
post artacione separatur ab uno qui non potest ca-
rnaliter cognoscere et copulatur alteri per que efficitur ydonea
primo separanda est ab eo et reddenda primo Si
non talis artacio sit quod ei sine periculo corporis
subveniri non possit impedit matrimonium contrahendum
et dirimit contractum. Sequitur videre de impotencia
coeundi accidentali et primo de castratione verum cum
in aliquo secta sunt virilia et hoc fuit tenendum
quod talis inceptus sit ad reddendum debitum conju-
gale quod utroque tacto testiculo matrimonium contrahe-
re non potest certus est si unus tantum tactus est et contraxerit
nullum est matrimonium. Si autem postea subvene-
rit matrimonio non separabuntur quia hic licet vir-
tus sit inceptus ad reddendum debitum Idem
intellige de quolibet impedimento quod accidit
post matrimonium legitime contractum verum quod nullum
talium superveniens matrimonio legitime operato
dirimit ipsum. Deinde videndum de maleficio
Ubi sciendum quod maleficium est operacio dyabolica
per sortiarias per qua aliquis impotens redditur
ad carnalem copulam Et illud est duplex scilicet temporale
et perpetuum temporale nullum prestat impedimentum
Sed perpetuum impedit matrimonium contrahendum et
dirimit contractum. Differt autem impeditum
a frigiditate quia maleficium ut dictum est fit
operacione dyabolica. Frigiditas autem nomine intel-
ligitur omnis causa naturalis propter quam aliquis redditur
impotens ad actum carnalis copule. Et sicut
duplex est frigiditas naturalis et accidentalis
seu non naturalis Sed de quo sciendum aliud im-
peditum esse temporale vel perpetuum naturale vel non
naturale. Videtur quod a principio coniugibus maleficium

presumitur generale quod omnis homo credit potens ad coitum. Sed si per triennium post sententiam cohabitaverint diutius operam studiose commixtioni carnali et adhuc durat impedimentum propter maleficium [illegible] vel frigiditatis naturalis. Est tamen diligenter advertendum quod si coniugi impedimentum ante matrimonium contractum notum est alteri coniugi in quo non est et ultra hoc contrahat cum eo in quo est, ut si quis sciens contrahat cum arta vel si mulier cum frigido sciens contrahat tenet matrimonium quia tunc videtur contractum aliud sive intendisse quam carnalem copulam. Etiam si frigidus contrahat cum arta et utrumque sciat impedimentum. Nisi ambo consentiant in separationem debent simul manere sicut frater et soror. Si autem nesciunt impedimentum tunc separari debent et hoc stat in voluntate illius persone que non est defectuosa et non alterius in qua est defectus. Si autem utraque est defectuosa tunc requiritur consensus utriusque continuandi vel separandi. Sed advertendum quod si post divortium factum propter frigiditatem vir possit cum eadem vel alia coire, constat probatum esse quod frigiditas non erat naturalis et ecclesia fuit decepta. Et licet vir aliam duxerit et uxor alium, tamen ecclesia eos coniuges cogit [illegible] quia matrimonium eorum verum fuit. Alia non, post contracta irrita et vana. Est ergo differentia inter frigidum et maleficiatum, quia frigidus illam potest cognoscere vel movere ad voluptatem coeundi. Sed maleficiatus potest alias cognoscere preter illam cum qua maleficiatus est. Item cum coniuges separantur propter frigiditatem viri, tunc datur mulieri licentia nubendi et non viro. Et frigidus aliquo modo separari non debet nisi de voluntate uxoris. Si non propter maleficium separantur datur utrique licentia nubendi. Si autem propter artationem mulieris separantur datur viro licentia nubendi et non mulieri. Et si postea cui negatur licentia coierit, separandum est ab eo et revertendum ad priorem. Sed queritur nunquid vir qui generare non potest et mulier que non potest concipere possunt contrahere. Dicendum est quod sic si possunt coire. Cum enim omne matrimonium aut carnalis copula aut tantum continentie, ut inde fiat una caro sufficit pro matrimonio.

Item dubitatur quid est faciendum si mulier arta ab aliquo separata fuerit postea idonea cum alio restituitur. Primo quod inveniat eam adhuc artam. Dicendum quod restituatur priori. Si tamen prius postea incipiat eam restituere non [illegible] secundum H. secundo et tertio. Secundum si aperiatur [illegible] potest cognosci sine periculo corporali nunquam fuit matrimonium inter eos. Dicendum quod non fuit. Et ideo hoc casu si perficietur proprium

viri fieri reddatur idonea priori viro matrimonium restituetur sed remanebit cum secundo. Sed potius quod ista fuit arta propter tempus sed apta incisione nunquam fuit cognita. Dicendum quod non nisi facta incisione. Cum nisi si autem incisione ab ea duxerit in facto nunquid facta incisione debeat cum ea manere. Henricus vult quod si post incisionem adveniat novus consensus [illegible] ab ea recedere et aliam ducere. Sed dicitur ipsimus quod si adhuc durat primus consensus tunc non est opus de novo. Item quid si ab facto contraxit cum arta que postea fuit apta per incisionem nunquam compelli potest ad incisionem sustinendam. Videtur Henricus dicere quod non propter periculum vite. Ubi notandum quod mulier arta uni et apta alii est legitima persona ad contrahendum cum eo licet non ad alium. Similiter arta cui subveniri non potest non est legitima persona cum nullo coire non potest.

Ultimo circa hoc sacramentum videndum est de secundis nuptiis et de bigamia et de dote. Circa primum queritur utrum secunde nuptie sint licite. Dicendum quod cum mortuo altero coniuge totaliter solvatur vinculum matrimonii liber sit alter manens cum nulli sit matrimonio astrictus. Et ideo et secunde et tertie nuptie licite sunt. Sed tamen quedam deficiunt in significando quia non perfecte representant coniunctionem Christi et ecclesie ad duos, que est una unius. Item queritur utrum per secundas nuptias matrimonium sit sacramentum. Dicendum quod sic. Cum in eo sint omnia essentialia matrimonio scilicet debita materia vel legitima persona et debita forma que est consensus expressus per verba de presenti. Sed opinio [illegible] quod si utraque vir scilicet et mulier [illegible] ad secundas nuptias convolant tunc non benedicitur quia nullus potest salvari [illegible] non bene dicuntur. Si autem si sola uxor secundo nubit quia nullus potest salvari [illegible] coniunctio Christi et ecclesie que est una unius. Et quando [illegible] sacerdos benedixit secundas nuptias debet ab officio et beneficio suspendi et mittitur ad papam. Postea ab aliquo salvari coniunctio Christi et ecclesie quando solus vir secundo nubit quia si uxor virgo sit, ecclesie signat. Et secundum proprium [illegible] etiam exposcitur. Et ideo de consuetudine Romana ecclesia quod hee nuptie benedicuntur quando vir fit bigamus. Sed Hugo dicit quod vir non sit bigamus nisi secunde nuptie benedicuntur ut sit [illegible] consuetudo qua consuetus sit et tollat. Circa secundas nuptias hoc est tenendum quod mulier ad nuptias migrare non presumat donec ei de morte mariti certius constiterit. Secundum aliquos si credit virum mortuum et contrahit cum alio sine [illegible] qui diu credit et ille non venit, excusatur de adulterio propter ignorantiam facti.

maioris si dederis diligentiam inquirunt et
filii sic geniti reputantur legitimi.
Et statim cum vir intelligit, numquid debet ad eam
redire quod si non fecerit adulterium iudicabitur.
Sed quid si contraxit et dubitat cum coniu-
ge et non vult. Videtur non cogatur de-
bitum sed reddat. Sed quid si vir iuravit
ad transmarinas vel ad religionem se contulit
et uxor nichil de morte eius intelligit.
Videtur quod continuo iuvencula sit non
se congreget nisi certificetur. Sed qualiter certifi-
cabitur. Videtur per mandatum illius sub
quo militavit vel socios eius qui mor-
tem eius noverunt et tunc nubat etc.
Consequenter videndum quomodo bigamia com-
mittitur et unde bigamie sit annexa
irregularitas. Dicendum quod bigamia
quadruplici modo committitur in quorum omnibus
committitur irregularitas: primo qui duas
plures uxores habet successive de iure
matrimonio contractas. Secundo qui simul plures habet
unam de iure et aliam de facto. Tertio qui plu-
res habet successive unam de iure et aliam
de facto. Quarto qui non virginem ducit uxo-
rem. Addunt tamen iuriste alios duos
modos: primus quando quis contraxit cum aliqua que alias
cognita est. Secundus qui post votum solle-
mne contraxit cum aliqua. Causa autem quare
bigamus est irregularis videlicet quod non sit ad
sacros ordines promovendus est ista quia
in sacramento ordinis conferuntur ministeria sacra-
mentorum. Causa autem particularis nullum de-
fectum debet habere in sacramentis sed bigamus
defectum habet in sacramento matrimonii quia in matrimonio
bigami non invenitur integra significatio
sacramenti matrimonii que debet esse coniunctio Christi et
ecclesie que est unius ad unam. Ergo bigamus
habet defectum quoniam in sacramento matrimonii in
quantum est ad ordines suscipiendos. Sed de quarto
est dubium quare corruptio uxoris requiritur
quod sit virgo non autem corruptio viri sed sola
quod aliam non duxerit uxorem. Ratio huius
est quia actus matrimonialis non cadit super
se ipsum sed super alterum. Sed actus matrimonialis viri
cadit super uxorem et ideo quando super eam
sit corrupta optimus significatur. Et ideo si mulier
sit corrupta actus matrimonialis ipsius car-
nem super mulierem defectum facit in sacramento et
causat irregularitatem et similiter si mulier
ordinis esset suscepta efficeretur irregularis
si vir eius corruptam esset. Causa quare vir fiat
bigamus quia secundum Christus copulavit synagogam primo
et tamen mulier autem fiat etiam quando ipsa virgo
primo fuit. Sed ista declaravi vos viri vestri
Sed queritur cum Christus ecclesiam maior sit quam
virginem quare unus sequitur virginitas in femina.

contracta quia desponsata quia quando est
virgo contracta non dicit. Sed cum si contraxisset
aliquot concubinas bene contrahitur. Eodem
est. Comparatio virginis fit etiam virginitatis
quod non sed maculam neque rugam sed que non fiat
etiam militante in qua sunt boni et mali.
Item queritur utrum irregularitas bigamie
tollatur per baptismum. Dicendum quod non. Quia
baptismus non tollit nisi peccata et penas
pro peccatis inflictas vel infligendas. Cum
ergo irregularitas bigamie non sit propter
aliquod peccatum contracta sed propter defectum sacramenti
in quo et si accipit peccatum non tollitur propter
sed propter carnis divisionem. Sed irregularitas
ergo non tollitur per baptismum. Item queritur
utrum papa possit cum bigamis dispensare. Dicendum
quod bigamus de iure est ad ordines suscipiendos
non repugnat sacramenti sed communitatis preceptum. Ad
primum quia si bigamus suscipit ordinem vere ac-
cipit ordinationem et caracterem recipit quod facit
iniuste. Talia autem sunt dispensabilia que non sunt
contra sacramenti sed preceptum ecclesie obligat.
Propter quod dominus papa cum bigamis in minoribus
ordinibus potest dispensare. Etiam non in maiori-
bus ordinibus qui voluit religionem dominus
fuit prius vitandum discessio religiosorum que
sicut si appareretur ad finem sanctificationem
accedere. Ultimo videndum de dote
et de expensis. Primo quod sint quod dos et do-
natio differunt. Quia dos datur viro a muliere
donatio non eius mulieri a viro. Est quod dos
quedam donatio a parte mulieris viro facta
propter onera matrimonii quod sustineat. Et primo
dotis due sunt species. Alia profecticia alia
adventicia. Profecticia est que a patre prefilia
vel ab avo paterno precepto vel de bonis eorum
datur vel quam alius ex eorum mandato dat
quasi de iure dotis profecticie. Adventicia
dicitur quam ipsa mulier dat per se vel ab alio
accepto patre vel avo sive sit frater sive
avunculus. Item notandum propterea sunt res
quas sibi mulier post dotem. Et dicuntur para-
phernalia et ferma que dos quasi iuxta dotem
donatio autem propter nuptias est quod sponsus
sponse donat. Circa hoc sciendum quod maritus
lucratur dotem si mulier adulterium committit
vel facto divortio propter mulieris adulterium
vir dotem amisit. Si autem mulier ex aliqua
licita causa separatur a viro puta propter consan-
guinitatem vel affinitatem tota dos ei redditur.
Sed ecclesie si propter adulterium causa probata est
separaverit utrique et viro separatur quia dicit
Canon patrem quod mulier post dotem recipiet
quia ex quo nullum fuit matrimonium nullum fuit
adulterium. Sed Laurentius dicit contrarium et Goffredus et sic cum
in die f. j. b. [?] xviij et o. d. j.

Incipit prologus super quinque libros decretalium. Labia sacerdotis custodiunt

scientiam et legem requirunt ex ore eius quia angelus domini exercituum est. Malachie 2º. Hic duo notantur que debent esse in sacerdotibus, scilicet perfectio scientie et sanctitas vite. Perfectio scientie, scilicet per hoc quod dicitur labia sacerdotis. Sanctitas vite tangitur cum dicitur quia angelus est. Sed quare quia hii eliguntur ut ceteris preferantur. Ideo precordiatur digne, ut precellere debeat scientia, alioquin tamen ceteris preferuntur, quia nulla videtur gratia assumuntur. j. q. j. hii quorumque lege requiratur. Talis enim debet eligi cuius comparatione ceteri greges dicuntur. xxv. d. moneat. Debet enim esse precellens scientia. Vilissimus enim reputandus est qui alios precellit dignitate nisi etiam precellat scientia et sanctitate. j. q. j. vilissimus. Unde qui sanctior et dignior est eligendus. viii. q. j. licet ergo. Igitur ignorantia tamen sit. vitanda xxxviii. d. Et ideo bene dicit propheta labia sacerdotis et quamquam eminentia scientie sit ut supplicatis deprehendenda, competere est tamen tollerandam. extra de electione. Et cum in cunctis. Scientie supplicat perfecto et dilecto. extra de etate et qualitate. Decere... dicitur tamen quod debet hic scientiam sacram litterarum. 2º scientiam sacre scripture. 3º scientiam iuris canonici. Habere debet hic scientiam sacram primo ut unum a Christo posset discernere. xxxvii. dist. Si quis gratiam. Secundo ut viam predicationis posset habere scilicet ad theologiam ... xxxvii dist. Cum ergo. 3º ut officium suum posset exequi licite quod sine litteris fieri non potest, quia scientia suum predicatori est eloquia divinitus tradita. Item debet hic scientiam sacre scripture. Item tamen secundo debet habere scientiam peccatorum, scilicet cum est scientia sacra et ... quandoque alibi querit. Quoniam peccatis invenitur. Unde tertio debet habere contractuum, quia dubia in fide hereticorum ... fidei aut in ... debet. Item debet tertio debet subditorum informacionem. Item debet tamen secundo ut habere scientiam iuris canonici. Item ... per ignorantiam aliquis offendat, quia ignorantia in sacerdotibus non excusatione est digna ... Secundo ut ... regant vitam. Tertio ut penitentibus consilium possint eum ... quia si sacerdotes ... aliis ducatum prebeant ambo in foveam cadunt. Nam debet ignorantia ... Igitur sacerdotis ... labia sacerdotis ... quod custodiat ... Primus titulus de electione

Quid si ... vellet hic ... electionem ... Nunquam valebit ... videtur quod non. Sed contra ... eligere ... Si unus ... vicem ... intelligitur ... quid si ... eligentes ... qui ... Item si episcopus ... dispensare ... liberaliter ... Si ... quod episcopus ... dispensare ad ... Si autem ... dispensare ... alia vice ... Item ... posset baptizare et ... ad missam celebrandam. Item episcopus dispensat cum fornicatoribus ... corrigere volunt. Sed ... prelati ... liberantur.

De renunciacione beneficii vel prelature

Quomodo clericus potest ... renunciare suo beneficio sine consensu ... videtur quod non potest ... intrare religionem sine consensu episcopi.

De temporibus ordinationum

Nota quod ordinati a papa ... non possunt sine licentia ... ordinari ... non potest deponi ... remittere ad papam. Item non potest ... Item non potest ... Non quod episcopus diebus dominicis et festivis ordinat acolitos ... paucos ... unum vel duos ... ordinare ... Non si episcopus ordinat ... ordinatos ... Item ... alienos ... ordinat ... Si autem ... ordinum ... celebratione ordinum ... ordinari ... Non quod episcopus ... ordinet ... ordinati ... privationis ... Si episcopus ... ordinato ...

De sacra unctione

Quomodo ... non ... Item ... sacerdos ... sacramentum ... ecclesiasticis. Quid si sacerdos ... in oleo cathecuminorum vel ... sacramentum ... Item ... Item ... sacerdos ... Nota ... quod ... Item ... alius debet supplere ubi iste dimisit.

Quoniam illegitime nati **De filiis presbiterorum**
possunt promoveri ad ordines sacros
Videtur quod si intrant religionem possunt
promoveri alias non nisi cum eis dispensatum
fuerit / Utrum episcopus possit cum talibus dispensare
ut promoveantur ad sacros ordines / Respondeo
quod episcopus potest cum talibus dispensare ut promove-
antur ad sacros ordines et ad simplex beneficium
sed ad dignitates et ad beneficia curata solus
papa dispensat / **De Bygamis**

Quoniam prohibetur bigamus et coniugatus
Respondeo quia non quia bigamus est privatus hono-
ris [illegible] clericali / Utrum bigamie irre-
gularitas tollitur per baptismum / Respondeo quod irregularitas
vel contrahitur ex sacramenti [illegible] ut bigamia /
hanc non tollit baptismus / Unde post baptismum
bigamus ordinari non debet sine dispensatione
ut corrupta vellet / vel contrahitur ex deli-
cto ut homicidium [illegible] hanc tollit baptismus
[illegible] non accidat / vel contrahitur ex [illegible]
ut si quis iudex et tam [illegible] vel [illegible]
vel [illegible] vel testis hanc [illegible] non tollit
hec Johannes [illegible] Ray [illegible] quod si
iudex vel officialis [illegible] [illegible]
[illegible] ante baptismum non impeditur post baptismum
unde [illegible] baptismus tollit irregularitatem
homicidii [illegible] quia illa non est [illegible]
[illegible] et irregularitas bigamie **De clericis per**

Nota si episcopus ordinat alienum [illegible] **saltum**
[illegible] suspensus est [illegible] aut ignorant [illegible]
[illegible] episcopo [illegible] ordinatus [illegible]
[illegible] deponitur / [illegible] episcopus cum talibus dispensat
[illegible] Johannes / Nota quod ordinatus ab alieno
episcopo si celebrat non sit irregularis [illegible]
[illegible] celebrando **De officio vicarii**

Queritur si beneficiatus possit recipere vicariam
Respondeo quod non et puto si beneficiatus [illegible]
ecclesiam [illegible] sine causa / et recipiet vicariam
quod peccat mortaliter / Quid si clericus recepit vicariam
utrum possit beneficia absolvere [illegible] / Videtur puto
melius iudicio quia non potest quia intitulatus
in una ecclesia perdit ius quod habet in vicaria [illegible]
beneficii / Et quod beneficiatus est in una non reputatur
ydoneus in alia / Dicitur ergo quod beneficium [illegible]
[illegible] si recepit secundum statim vacat primum [illegible]
[illegible] debet solvere vel [illegible] **De obedientia**

Si episcopus precipiat clerico ut eat Romam
propter negotia ecclesie [illegible] sic ille
[illegible] si alii non sunt magis ydonei / Respondeo
non / quia [illegible] non est ordo [illegible]
Quid tamen si episcopus precipit ut det [illegible]
[illegible] libros vel [illegible] ecclesie / [illegible]
[illegible] obedire / [illegible] quod non quia [illegible]
[illegible] ad officium suum / Quid si [illegible] precipiat
[illegible] sine ut [illegible] votum suum / Utrum
[illegible] obedire / Respondeo quod sic [illegible] quia

obediendo vero obedit deo / **Secundus liber de iudiciis**

Queritur si iudex debet iudicare secundum [illegible]
[illegible] vel secundum allegata / Respondeo quod secundum
allegata / Unde si iudex scit aliquem innocente
debet laborare in quantum potest salvo ordine iuris
ad [illegible] accusatorum ut eum [illegible]
[illegible] in illo [illegible] mittat eum
ad superiorem [illegible] veritate [illegible]

Queritur si iudex possit **de suo officio procedere**
[illegible] in iudicio sine accusatore / Videtur
si crimen manifestum sit sine accusatore
procedere vel sine actore et sine testibus / Si
autem est occultum non potest / Hec [illegible] / Queritur
si iudex possit [illegible] / Respondeo quod iudi-
ces ordinarii non possunt [illegible] [illegible]
[illegible] / Quid si iudex aliquid accipit [illegible]
tenetur restituere / Respondeo aut recepit pecuniam
ut iudicaret iuste vel non iudicaret / et
in hoc casu debet restituere / non illi qui dedit / sed illi
qui [illegible] / **De feriis**

Queritur si diebus festis liceat in agris la-
borare / Videtur si non immineret [illegible]
non liceret ita quod deus [illegible] [illegible]
fiat [illegible] [illegible] / Queritur si liceat
diebus festis arare agros pauperum / Videtur
quod [illegible] non liceret [illegible] [illegible]
sic ita quod fiat [illegible] non [illegible]
vel [illegible] aliquod [illegible] / [illegible]
[illegible] ecclesiam et alia [illegible] loca [illegible]
tamen quod non sit [illegible] / Queritur
si peccant mortaliter qui diebus festis vadunt
ad forum / Videtur si [illegible] necesse
credent quod non peccant mortaliter / Si autem [illegible]
[illegible] ut [illegible] ecclesiam [illegible]
quod peccant mortaliter / hec [illegible] / Sed quia [illegible]
[illegible] / Dico ergo salvo
meliori iudicio quod [illegible] diebus
ad forum et [illegible] audit missam et non facit
[illegible] et ubi est consuetudo [illegible] non
[illegible] et non prohibetur [illegible]
et [illegible] sine [illegible] / [illegible] non au-
deo dicere quod peccant mortaliter / Queritur si
[illegible] peccant [illegible] sabbato
die / Videtur si precedenti die [illegible] non poterant
aut [illegible] [illegible] non peccant mor-
taliter / Queritur si [illegible] ad [illegible]
[illegible] qui laborant peccant / Respondeo si
[illegible] inducti fuerint [illegible]
Queritur si liceat aliquem [illegible] in quadragesima
[illegible] diebus / Respondeo non licet [illegible]
[illegible] in quadragesima / licet aliqui [illegible]
[illegible] / Queritur de [illegible] qui [illegible]
[illegible] ad alia si peccant
quadrigando die sabbati / Respondeo quod si [illegible]

gium in commodo si non potest tunc pro[?] non vacare
Queritur si peccant qui sabbato die piscantur
equos vel radunt barbas. Respondeo si faciunt propter ne-
cessitatem illorum quia hec impediunt comestionem.
Si autem faciunt propter lucrum vel questum peccant.
Hostiensis. Queritur si tunc peccent qui vadunt sabbato
die peccant. Respondeo sive hic faciunt propter pe-
cuniam sive non. Non audeo eos condempnare
cum de lege concessum sit ambulare sabbato non
ultra mille passus. Hostiensis. Queritur
de molendino. Respondeo quod circa molendinum
quod movetur per aquam agendum est contrarium
regionum prohibita de aplatione de mole-
dinis quod fiunt in ventis. Credo quod debent censeri.
Hostiensis. Queritur de civitatibus que laborant
die sabbato medio circa munitionem civitatis
utrum peccant. Respondeo si immineat metus licite
fit, alias non. Queritur quando incipit festum
et quando finitur festum. Respondeo quod a vespera usque
ad vesperam sequentis diei. De [illegible]

Mulier adultera que est in [illegible] confessa
est utrum possit licite negare
si vir obiciat ei adulterium quod non
sit conscia de adulterio. Respondeo quod non cum non
possit esse etiam utrum [illegible] sit ei dimissa.
Posset tamen in hoc casu subtiliter equivocare
quod non accipit divina [illegible] et iudicio. Gaufridus ad
Hostiensis. Queritur si aliquis vovit continen-
tiam ita quod si deliberasset non vovisset numquam
teneretur servare. Respondeo quod si est licitum quod votum ma-
net. Hostiensis. Queritur si aliquis iuraret quod non
vellet intrare religionem vel si faceret utrum
iuramentum esset servandum. Respondeo quod omne iuramentum
est servandum quod non vergit in peiorem exitum.
Sex modis iuramentum fit. Primo cum iuratur
illud quod est ~~mortale de se~~ mortale de se. Secundo
cum iuratur aliquid quod est veniale de se. Tertio
cum iuratur aliquid quod ex circumstantia fit mortale
vel veniale ut si quis iurat quod nunquam accipere
alimentum ab aliquo quia [illegible] pena [illegible] non
acciperet potius mori. Quarto cum iuramentum
expedit vel excludit opus perfectionis ex
caritate faciendi ut quando aliquis iurat quod non
dabit ipsi elemosinam. Quinto cum aliquis iura-
mento excludit opus consilii bonorum ut quod non
erit episcopus vel monachus. Sexto quando aliquis ex-
cludit opus indifferens ut si quis iurat quod
non loquatur Martino vel quod non intrabit
domum eius. In omnibus primis modis credo quod dicitur
sit periurus. Pro auctoritate papa potest contra venire.
Et dispensanda est ei pena de [illegible] nisi
in sexto. Sed in aliquibus talibus modis [illegible]
[illegible] non sit obligatoria non tamen
expedit contra venire auctoritate papa propter
[illegible] facti et propter scandalum vitandum.

Et ideo petenda est absolutio a papa vel ab
Hostiensis. Queritur si iuravit mechus quod vellet
illi adherere utrum sit frangendum vel servandum.
Respondeo quod cum aliquid iuratur aut id super quod est
bonum et illud est servandum aut est
super malum et sic iuramentum ipsum est frangendum
aut est in parte bonum et in parte malum et tunc
oportet pro parte qua est malum esse frangendum
et pro parte qua est bonum esse servandum. Unde
si iuravit mechus quod illi velit adherere
nam adherere illi malum est sed quod ibi
includitur quod nolit alteri adherere bonum
est. Illud quod iuratur est dubium sed est
interpretatum auctoritate superioris frangendum.
Queritur si aliquis iurasset quod vellet aliquam
ducere in uxorem et illa medio tempore fiat
leprosa si teneatur servare iuramentum. Respondeo
quod non quia subintelligitur conditio si res
manent eodem statu. Queritur si aliquis
accepit gladium ab aliquo et iuravit
quod vellet reddere et ille incipit furere
utrum teneatur sibi reddere. Respondeo quod non.
Queritur si duo promittunt mutuo fidem
et [illegible] et unus rumpit utrum alius
teneatur. Respondeo quod non. Queritur si quis offendit
aliquem et postea ut satisfaciat ei iurat
quod velit facere quicquid ei precipit et ille
precipiat aliquid inhonestum vel [illegible]
quod si iste premisisset nullo modo fecisset utrum
teneatur adimplere. Respondeo quod non. Talia enim
subintelliguntur si sit honesta et possibilia
[illegible] in talibus opposita conditio. Queritur
si quis iuravit quod vellet ire ad [illegible]
hic est ad sanctum Iacobum utrum liceat ei in-
trare religionem. Respondeo quod sic quia non infringit
[illegible] promissum qui illud in melius commutat.
Queritur si iudex debet accipere iuramentum
de [illegible] quod sciat [illegible]. Respondeo quod
iudex in hoc casu debet laborare quantum
potest ut eos compellat ad testimonium [illegible]
[illegible] testes. Si potest sed si non potest
eos compellere potest accipere iuramentum quia
iudex non debet iudicare secundum suam conscientiam
quam apportavit de domo sed secundum allegata.
Queritur si aliquis iuravit se soluturum certo
termino et impeditus non potest solvere utrum
sit periurus. Respondeo si fuit qui iuravit [illegible]
debebat se non posse solvere vel credebat quod
probabiliter [illegible] posset. Si autem possibilitatem
quia postea non potest non est periurus.
Queritur si quis recipit pecuniam et [illegible]
perdidit [illegible] Hostiensis de periurio.
Queritur quis possit homines ab

solvere a iuramento illicito. Respondeo quod non potest papa secundum eos. Et quia sicut dicit hostiensis si quis iuramento licito promittit dare aliquid eidem non magis obligatur quam voto hoc ii. Quaeritur si iuramentum dolosum sit servandum. Respondeo si fraus intervenit contra praestitum de iure ita sit ille intelligat qui fraude adhibuit xxii q. ii capitulo quacumque. Si non ab utraque parte fraus intervenit tunc ita intelligendum est sicut prius dictus intellexit qui accipit duplicitates xxii q. v. iuramenta de hiis hoc v. Quaeritur si de mendacium sit peccatum. Respondeo quod sic cum non videre de mendacium esse peccatum. Quaeritur si omne mendacium sit peccatum mortale. Respondeo quod tria sunt genera mendaciorum scilicet officiosum iocosum et perniciosum. Solum ultimum est mortale xxii q. v. primum. Sed officiosum et iocosum possunt esse venialia. Quaeritur si iure prohibetur omne mendacium sit peccatum. Respondeo quod quidam dicunt quod sic. Alii dicunt ut Thomas quod mendacia que sunt plurimorum sunt mortalia licet [illegible] [illegible] precepit. Alii distinguunt ut Bonaventura. Summa quod de se perfectis viris occultis et tacitis omne mendacium est mortale de se nisi [illegible] ubi generetur scandalum et ubi est in morsibus [illegible] publicis et tacitis non est omne mendacium mortale de se nisi ubi oritur scandalum et ubi est in morsibus [illegible] quod quaerunt ad mortem quales [illegible] respondendum sit quod [illegible] licet [illegible] veritate celare sed non falsitatem dicere [illegible] interroganti taceat et penitus non dicat. Vel ad aliam materiam se transferat. Si autem timeat quod per eius taciturnitatem possit interrogans eum intelligere esse in domo dicat aliquod verbum equivocum ut puta non est hic. Sicut [illegible] Sicut Jacob dixit se esse Esau primogenitum ratione iure primogeniture hoc xxii. Tertius

liber de vita et honestate clericorum

Quaeritur si clerici qui non portant coronam vel tonsuram vel habitum clericalem sint in statu salvandorum. Respondeo quod non quia pro tali apostasia tenentur penam in [illegible] ut extra de apostatis q. i. Et etiam [illegible] sunt ut extra de vita et honestate clericorum. Si quis tamen [illegible] [illegible] quod sit propterea et non contemptu hoc Raymundus. Quaeritur si aurifici teneantur portare coronam. Respondeo aut [illegible] [illegible] ad actum [illegible] aut si [illegible] vidua

vel sunt est miles et penam coronam non tenetur. Sed non ut si manet clericus vel si duxit uxorem virginem et tunc tenetur portare xxxii di. Et hoc verum est nisi in hiis casibus [illegible] si in illis vult gaudere privilegio clericali. Et si non potest sine scandalo [illegible] ut si iusta causa ut [illegible] vel alia [illegible] mutet tonsuram hoc Raymundus. Ex hiis patet manifeste quod acoliti qui [illegible] tenentur portare coronas. Nota [illegible] [illegible] tenet portare coronas. [illegible] quod in mensa clericorum hec sex sunt servanda scilicet ut vita absentium non mordeatur ut puta non irrideantur vel maneant fabule seculariumque negociorum vitentur. Sed ut sacre lectiones legantur et audiantur et ut [illegible] cibus [illegible] [illegible] nec et ut [illegible] et sine [illegible] dicta [illegible] [illegible] nimia [illegible] [illegible] de cohabitatione clericorum

Quaeritur si liceat audire missam sacerdotis fornicatorii. Respondeo si peccatum est occultum ita quod pauci sciant vel penitus occultum ita quod fama est de eo et tamen absentia tollatur quod non sit de eo certitudo in hiis casibus non est sacerdos vitandus nec divinis quia eius missa potest licite audiri et sacramenta recipi ab eo. Si autem manifestum est ita quod nulla tergiversatione potest celari ita quod in iure confessus sit vel convictus eius missa audiri non debet. Illud colligitur de cohabitatione clericorum et de [illegible] [illegible] et apparatu. Quaeritur si notorius fornicarius possit absolvere. Respondeo quod non quia suspensus est quo ad se et quo ad alios de cohabitatione clericorum [illegible]. Quaeritur si talis celebraret utrum sit irregularis. Respondeo quod sic hoc di. Quaeritur si episcopus cum talibus possit dispensare. Respondeo quod sic et quod [illegible] [illegible] [illegible] casum episcopus non [illegible] prohibita et ideo quia dicitur [illegible] illa loquitur de suspenso ab homine non a iure quia ideo benignius solet agere quam durior. Quaeritur si fornicarii sacerdotes teneantur ad restitutionem illorum que clerici deferunt eis. Respondeo quod sic [illegible] de donationibus inter virum et mulierem si ancilla [illegible] [illegible] [illegible] remuneracione si laborat aliquid dare de clericis coniugatis

Quaeritur si clerici coniugati debent cogi eas abiurare concubinas. Respondeo quod si clericus retinet concubinam non debet iuvare nec eadem in fornicatione in [illegible] [illegible] de [illegible] clerici. Sed cum tenetur abiurare eam quia [illegible] [illegible] [illegible] debet intrare de [illegible] qui clerici vel [illegible]. Quaeritur utrum clerici concubinarii [illegible] [illegible] debent [illegible] [illegible] [illegible]. Quaeritur utrum que [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] tenentur ad restitutionem [illegible] ipsa quod sic

Queritur si ubeaus [?] bo. bo. de compensatione
clericus coniugatus sit excommunicatus / Respondeo
si clericus fuerit tonsuram tunc retinet privilegium
clericale / Ista que ubeaus circa excommunicationem
Si autem non fuerit tonsuram nec vult gaudere
de privilegio clericali tunc ubeaus non
incidit in canonem / Ista dicit de apparatu
super summam Gaufredi titulo de clericis coniugatis / Et quidem
si dimittit tonsuram tamen quando contrahit secundam
uxorem et tamen vult gaudere privilegio clerica-
li / Nunquam ubeaus incidit canonem
Respondeo quod clericus vivit clericaliter / Et contrahit secunda
dato uxorem dimittit tonsuram clericus non
amittit privilegium clericale quantum ad
beneficium illius canonis / Si quis suadente
et hic ideo quia ille non est in culpa hic
Unquam clericus coniugatus compellendus est
dimittere uxorem vel tonsuram vel habitum
clericale / Respondeo quod sic arguendo extra de cohabitatione
Johannis **De residentibus clericis**

Queritur si clerici causa studii possunt abesse
ecclesiis suis / Respondeo Si student in theo-
logia possunt abesse et etiam percipere inte-
gras proventus beneficiorum / Extra de magistris
super specula / Queritur si etiam in ordinibus
possunt constitui qui non possunt beneficia tenere
cum adhorais canonicas / Respondeo quod sic Non
tamen credo quod si propter studium vel peregrinationem ex-
cusantur / Nec credo posse quod hic dispensare
cum eo nisi ex causis rationabilibus hoc compensat
hec de. Non quod ad horas canonicas quidem
obligantur ratione beneficii / sed beneficiati qui
ratione utrorumque sed hii qui habent sacros or-
dines ratione hic sunt beneficiati

Queritur si plura beneficia que sunt habere sint
curam anime compossessor unius clerici et alias
sine dispensatione sit periculum mortale / Respondeo quod
sic arguendo de electione duorum / Queritur Si habens
recepto beneficio non vacet primum / Respondeo
quod sic / extra de concessione prebendarum et non
vacantium / Queritur Si non sit de prebendis
Respondeo quod sic extra de concessione prebendarum ut super
Queritur si quis recipit plura beneficia / utrum unum
possit tenere quod voluit / Respondeo quod primum debet retinere
non primum Nec obstat illud extra de eo cui non
fende quia illa decretalis loquitur quando super
iorem cui collatio prebende debet loqui secundum hic ca
in ea ut dicit glossa / Queritur quis possit
dispensare super pluralitate beneficiorum / Respondeo
in beneficiis cum curam habentibus solus papa / sed
in simplicibus beneficiis episcopus potest dispensare
hec de / Queritur utrum si clericus qui habet
beneficium et recipit aliud nolens tamen primum
relinquere / Respondeo quod sic quia qui relinquit primum
petat tamen concupiscentie delinquit quod sor-
tius est et recipit magis pinguem unde
Si quis de ordine / Queritur Si quis sacerdos
recipit beneficium secundum et obtinet primum utrum
possit prelatus suus in primo beneficio absolvere
Respondeo quod non quia tamen iam desinit esse prelatus
corporis et spiritus licet in eius / unde non sit eius
absolvere vel ligare / extra de prima de vi
placuit hoc v. que clara prohibet **De sede**
vacante

Queritur si etiam mortuo episcopo
possunt dicere aliquem contractum
facere / Respondeo quod non / nisi sit per certa sine ge
quia si ecclesia etiam non tenet ipso iure / Si autem
quia sine episcopo etiam adhuc non unde / quod de opinione
est per certa adhuc utrum velit stare contractui vel non
Episcopi est utrum velit stare contractui vel non
unde de ii. Si quis deinde / Queritur si sede
vacante etiam possunt beneficia conferre / Respondeo quod non
extra eodem titulo ne sede vacante aliquid innovetur / Queritur si
capitulum mortuo episcopo possit electum abbatis
confirmare / Respondeo quod sic extra de maioritate
et obedientia cum olim / Queritur si sede vacante
capitulum possit absolvere excommunicatum ab episcopo
Respondeo quod sic / Hec hugo extra de officio
absolvendi et de maioritate et obedientia hinc
Nunquam capitulum sede vacante sit etiam in
dato subire Respondeo quod sic via solum decanus
hoc facere potest / extra de appellationibus dilecte /
Unquam canonici sede vacante possunt causas que
ratione competentium spectant ad episcopum Respondeo
quod non secundum hec verbo vocabunt vicinos episcopos
vij q. j. pontifices **De emptione et venditione**

Queritur utrum priorius liceat
vendere quam empta sit res / Respondeo quod sic
quia mercatores possunt recipere moderatum lucrum
de mercibus suis / quantum autem possunt recipere de
solido vel de marca lucri / determinatum non
est sed dimittendum est ad arbitrium boni
viri hec in / Queritur utrum liceat in
venditionibus et huiusmodi se invicem decipere
et si facta est deceptio / nunquam tenet contractus
Respondeo quod si dolus dat causam contractui
ut puta dolo induxi te ad vendendum
quam rem non eras aliter venditurus non
tenet contractus / Si non incidit in contractum
ut si vendidisti carius rem sed per dolum
tamen minus iusto vendidisti unde / vel per dolum me
plus emisti tunc contractus tenet si agatur
ad supplementum iusti pretii / Si non dolus nec
dat causam contractui nec incidit sed deceptio
propter venditionem ultra dimidium iusti pretii
in arbitrio eius deceptus supplet iustum pretium
vel reddat rem vendita

ut restituetur venditioni. Si non decept(us) est ultra dimidium iusti precii non possum agere quia licet in contractibus se invicem decipere ad dimidium iusti precii. hec Ber(nardus) Ho(stiensis) eodem ti(tulo) cum dilecti. Queritur si res que vendita non est ut domus et postmodum studio emptoris vel alio meliorata ut sepius aucta modo revocabitur vendita. Respondeo quod non quia res predicta est. hec Ber(nardus). Ho(stiensis) eodem ti(tulo) cum dilecti. Queritur de illis qui faciunt gladios balistas et similia et vendunt quibus homines occiduntur. Respondeo quod res tales sunt utiles ad usum humanum sicut arma in iusto bello et cultelli ad incidendum panem et tales possunt vendi sine peccato. Sed vendentes bona intentione nisi contra dictaret venditoris quod emptor vellet emere ad perpetrandum malum. Alie res sunt que ad nullum usum utiles sunt nisi tantum ad malum ut sagitte sulphurate et venena mortifera et tales res non possunt vendi sine peccato. hec Ray(mundus). Immo quicquid mali cum talibus perpetratur venditori imputatur. Queritur de illis qui vendunt tesseres et aleas et huiusmodi. Respondeo quod non est securum cum talibus vivere artificiis quorum usus ut frequentius ad malum est sicut aleas ludere et tales causa vacantur hec ibidem. Queritur de illis qui faciunt sertas diebus sanctis. Respondeo quod sunt excusabiles quia usus sertorum ad mitigationem lugubris et lascivie comparatur ibidem.

De locatione et conducto

Queritur si aliquis locavit agros ad certam pensionem si accidit sterilitas utrum pensio sit minuenda et si accidit ubertas utrum pensio sit augenda. Respondeo si colonus est partiarius dividet cum domino et lucrum et dampnum pariter. Si autem colonus certam dat pecuniam vel pensionem vel certos modios annuatim aut sterilitas accidit sine vitio coloni ut puta quia intemperies aeris et tunc si colonus sustinet magnum dampnum tunc pensio minuenda nisi tunc ubertas precedens vel sequens tanta valeat quod pensio sterilitatis recompensari sit et si sustinet modicum dampnum quia boni dicuntur sustinere modicum dampnum. Si autem accidit sterilitas ex vitio coloni ut puta quia male segetes custodivit vel herbas nocivas si neglexit extirpare tunc dampnum pertinet ad colonum. Idem de ubertate dicendum si accidit ubertas fortuito augenda est pensio. Si autem accidit ex diligentia coloni non est augenda. hec Gof(fredus) eodem c. Queritur si propter sterilitatem unius anni remissa est pensio

et sequenti anno contigerit anno contingerit ubertas utrum dominus integram possit accipere pensionem. Respondeo quod sic. hec Ray(mundus) Ho(stiensis) eodem c.

De feodis

Nota quod qui alienat rem feodalem in consulto domino ius feodi perdet et consanguinei sui non habent ius in feodo illo. hec Ray(mundus). Ho(stiensis) c. ex parte. Queritur quibus modis amittitur ius feodi. Respondeo tribus modis. Primo si feodarius mortuo domino ab heredibus eius infra annum et diem investituram feodi non petierit. Secundo domino petente iuramentum fidelitatis non prestitit. Tertio si aliquo modo venit contra iuramentum ~~feodalitatis~~ fidelitatis. Ho(stiensis) c. ex parte. ~~hec Ray(mundus)~~ Queritur si episcopus dedit prius filio postea feodum. Respondeo certa hec reddendum est ad consuetudines et instituciones feodorum hec Ho(stiensis). Queritur si mortuus feodarius qui filium non habet utrum transeat feodum ad filias. Respondeo hec est de operatione domini quia si velit dominus transibit hec ibidem.

De cessante clerico

Queritur si clericus debilitatus assumit ad curatorem sub tali pacto tamen et dabo de ecclesia si non fecerit rapinam et cetera. Numquid potest recipere ecclesiam si ille non dedit quod promisit. Respondeo si assumpsit eum vicarium ad tempus potest eum amovere cum vult. Si autem ut vicarius perpetuus hic non sit si sine consensu episcopi. Si non placeat capitulo debet per episcopum amoveri. Hostiensis de officio vicarii ad hoc adeo quod sine iure beneficiali. Sed quid est si ecclesia non potest sufficere plebano et vicario. Respondeo ille qui prestitit ecclesie habebit redditus et episcopus interim plebano providebit tamen in vestitu quam vestitum habeat. hec episcopus.

De ecclesia non vacante

Nota quod ecclesia non debet vacare ultra sex menses. Si autem vacaverit ultra constat ad episcopum conferre et si distulit per capitulum ordinetur. Si autem ad capitulum spectat et non contulit infra prescriptum tempus tunc episcopus conferat. Quid si ambo neglexerint tunc ad metropolitanum devolvitur. Ho(stiensis) c. t. licet. Sed quid si episcopus in metropolitanum subsit ipse ad quem devolvitur si talis episcopus non contulerit infra predictum tempus. Respondeo ad papam. Ho(stiensis) de negligentia prelatorum licet. Quid si post predictum tempus antequam se intermittat superior episcopus conferat numquid tenet huiusmodi collatio. Respondeo quod non. Ho(stiensis) de elec(tione) per la(tam) li(tteram) nisi tunc papa dispensat ut licet eodem ti(tulo) c. licet. Hoc quod episcopus istud computandum est a notitia non aduenta ut licet c. t. c. licet lic(et).

De locatione beneficii

Queritur si clericus locavit ecclesiam beneficium quam ad certum tempus alicui et postea vult ei statim eum mutat ecclesiam totum quod debet ei

dare debuit, clericus iste qui locavit ecclesiam
mortuus sit in primo anno / et ecclesia consti-
tuti / numquid ille tenetur stare contractui ante-
cessoris / Responsio Si pecunia soluta conversa est
in utilitatem ecclesie ille debet tenere ratum / extra
de solutionibus c. i. Si autem non est conversa
in utilitatem ecclesie non tenetur extra de depositis
c. ij / nisi tunc clericus ille consumpsisset
illam pecuniam in studio vel in peregrinacione
vel alia racionabili causa ut infra de [illegible]
extra de prelatis c. ultimo

De solucionibus

Queritur Si clericus debet solvere debita ante-
cessoris / Responsio Si debita illa contracta
sunt pro utilitate ecclesie tenetur successor ea sol-
vere extra eodem titulo c. i. Si autem pro utilitate
ecclesie et sine utilitate contracta sunt non tenetur
extra de fideiussoribus quia in quadam / numquid filius
tenetur solvere debita patris / Responsio quod sic et absque
detraccione debita legittima / quia debet solvere
quantum se extendit hereditas / Sed legata
potest solvere cum detraccione legittime Item
Si tot sunt legata quod non potest habere legittimam
potest de singulis detrahere legittimam / quid
autem appelletur legittima Et Hostiensis
infra de testamentis de clericis

De elemosinis

Queritur utrum de iniuste acquisitis possit fi-
eri elemosina / Responsio distinguendum an non tenetur
dominus ut de furto et de rapina et huiusmodi
non potest fieri elemosina aut tenetur vel
quod non competit repeticio ut [illegible]
in histrionatu et huiusmodi non potest fieri elemosina
[illegible] tamen non debet fieri adulatoribus / Queritur
Si de inventis potest fieri elemosina / Responsio quedam sunt
res que numquam erant possesse ut gemme
littoris maris quedam que aliquando erant pos-
sesse et hec dupliciter quia sunt / quedam
que nullius proprietate sunt ut thezaurus veteri
tempore absconditus / quedam sunt que sunt alicuius
proprietate [illegible] primo et secundo de istis potest
fieri elemosina / Tercio distinguendum quia aut
tenetur derelicta aut non / primo licet ea
tenere / secundo non licet / Item de istis quando
tenetur derelicta potest fieri elemosina alias non
Si non res aliqua invenitur et potest tunc
est / ei est restituenda vel heredibus / Si at
neglegitur tunc sit denunciare publice quod
nullus venit detur pauperibus / Vel ipse in-
ventor convertet si ipse est pauper et hoc de
consensu confessoris / Queritur Si res furtiva
vendita [illegible] utrum de illa possit
fieri elemosina / Responsio quod non quia fructus sunt cedentes
loco precii extra de [illegible] Queritur
utrum monachus possit facere elemosinam [illegible]

\+ Queritur utrum vinee emptor de re furtiva
possit fieri elemosina / Responsio quod non quia fructus locantur
[illegible] de [illegible]

administratorem ut procurator vel [illegible]
[illegible] potest facere elemosinam prout debet facere xvj q. i
Si at non habet administracionem non potest facere
sine consensu prelati quia non habet proprium nisi tunc
pauper esset mortuus fame [illegible]
quod si pauper moritur fame et prelatus de-
[illegible] ei Responsio quod de hoc casu non est
obediendum prelato [illegible] / Sed quod si mo-
nachus est [illegible] ut videat [illegible]
in hoc casu possit facere elemosinam / Responsio quod sic [illegible]
in modicam faciat quia si prelatus [illegible]
ei [illegible] et religionis [illegible]
[illegible] potest facere elemosinam sine consensu mariti
et licencia / Responsio mulier autem habet [illegible]
[illegible] aut habet [illegible] potest facere
elemosinas de [illegible] que non [illegible]
viri / aut tunc habet res quas [illegible] et non
et non est [illegible] tunc non habet dare elemosinas
sine consensu viri nisi modicas [illegible]
Queritur Si filius qui est in potestate patris possit
facere elemosinas sine consensu patris / Responsio quod
non debet facere elemosinas magnas sine consensu
patris sed modicas potest dare / Queritur Si servus
potest facere elemosinas sine consensu domini sui
Responsio servus non debet dare elemosinas sine consensu
domini sui nisi forte parve et [illegible]
[illegible] adquirit quod domino placeat

De pecunia clericorum

Queritur Si clerici debeant suis
consanguineis aliquid dare consanguineis suis
Responsio dare possunt consanguineis si indigentes
sunt [illegible] Non autem debent dare
ut ditentur / et [illegible] non [illegible]
pauperum rapina dicitur [illegible] Non
tamen si clericus habet aliquas res [illegible]
vel artificio vel quod date sunt ei intuitu
persone de hiis potest facere testamentum et dare
cui placet / Si autem habet res [illegible]
vel date sunt contemplacione ecclesie de hiis
non potest facere elemosinam nisi [illegible]
[illegible] testamentum nisi modicum et [illegible]
te [illegible]

De testamentis et ultimis voluntatibus

Queritur quantum quis possit derelinquere
de hereditate in testamento / Responsio Si quis
habet unum filium unum [illegible] alteri
Si duos [illegible] xviij q. ij Si quis [illegible]
[illegible] potest dare [illegible] filii et plus
Sed Iohannes [illegible] potest dare totam heredi-
tatem derelinquat [illegible] legittimam filiis
Sed quantum est legittima ista / Responsio Si
filii sunt [illegible] aut pauciores legittima est
tercia pars hereditatis / Si quinque aut plures
legittima est medietas / Si non sunt [illegible]
sine sunt multi sine pauci legittima est
quarta pars [illegible] aut infra dat

natis inde tenere / Remissem no dat
nec quis vel vltra / extunc pars sed
nullus quadrante / Arbitrandi sed extra cetera
patris / Queritur Si ast non habeat filios
et fratres vtrus tenetur eis aliquid delinquere
Respondeo quod liberis vel patri vel matri non
sed totam hereditatem suam pauperibus potest
dare hec ro. / Non quod in hijs casibus potest
pater exheredare filium / primus Si parentibus
manus iniecerit inponat / 2us Si graues
eis contumelias faciat / 3us Si in causa
criminali excepto crimine perduellionis accu-
set eos / Non crimen perduellionis est quod
voluit contra personam imperatoris vel contra rem
publicam agit / Quartus Si cum maleficis
fuerit / Quintus Si patri vite insidiatus
est / Sextus si patris vxorem vel concubine
turpiter se immiscuerit / Septimus Si
patres captiuos non redimeret / Octauus
Si patres testari prohibuit / Nonus Si filius
sit heretici hij casus et alij innuuntur de cultu et
sit cum ay aguina / Alia quedam Item ab
dedit inofficio bene vyt per mariam tuo
declinauit cum sit plura inofficia pro mane
cum debetur / Respondeo pauperes quos ibi quod extra
de iudicare / Item an plures testes sit
et legauit vni et vnus est melior ad
cuius est nec electus / Respondeo legatarii est
eligere quod vult quod extra quod extra de iudicare
Queritur nichil habet de ecclesia vtrum inde
possit facere testamentum / Respondeo secundum consuetudinem
non prohibetur clericus pater pauperibus et religio-
sis et monialibus ad quod consuetudine / ec pue pro
agnati sint siue cognati intuitu prouincie
quod extra de vlnere ... **De successione ab intestato**

Queritur si monachus possit tollere heredi-
tatem quod est xij q. iij quia nullus Item quod
nouella / Queritur si clericus decedat intestatus
et non habeat propinquos quis recedat hereditatem
Respondeo clerico intestato decedente succedit
ecclesia / hec extra de ... Si aut laicus
fuit fiscus debonis nam pro acui pour
pamphilus dare modicum finis ecclesie / Queritur
si ab non habeat propinquos et fecerit testamentum
vtrum valeat / Respondeo quod sic quia qui facit testamentum
de bonis suis tunc nichil cedit fisco
quia vltima voluntas defunctorum est seruanda
xiij q. ij quod extra de testamentis c. / Queritur vtrum
clerico intestato decedente succedant
propinqui i rebus suis / Respondeo Si fit clericus acqui-
sitio vel ab intuitu personali acquisiuit ...
hec succedunt / Si vero de rebus ecclesie aut
ex bonis ecclesie succedit ecclesia quod extra de successione
ab intestato

De sepulturis

Queritur si fures suspensi in patibulo po-
ssunt sepeliri dimittas respondeo si fuerint
confessi vt quia non sepultura eis denegada
est quod extra de furtis / Item quoniam quod contendo
nouus fit defunctus
... pro terciam relinquat ecclesie
prochiali et multa ecclesie in qua elegit
sepulturam / Queritur an ecclesia de hoc capitulo
possit petere canonicam portionem / Respondeo Si
non recepit illud modicum potest petere
integram portionem / Si aut recepit et
defunctus ... legauit ...
... et ... nichil potest
petere si alimteg relinquit et ille ...
recepit potest decretis petere canonicam portionem
quod extra de officijs sed age ad complementum
computans illius hec ... / Queritur si mu-
lier non elegit sepulturam et habuit duos
viros cuius sepulturam sequitur an illius qui
vltimo mortuus fuit / Si at vnus mortuus
est et alius viuit sepeliatur vbi vir vnus
elegerit sepeliri / Hec hugo xiij q. ij vnusquisque
... hec capitula xiij q. ij quos
... / Goffredus etiam ... si sed vnius vir
tum sepeliatur si vir ille elegerit sepeliri
... totum intelligo quando mulier non mortuum
non elegit sepulturam / quod si ipsa elegerit est
alibi quam ... sepulturam vir ibi sepeliatur / quod
extra de vxore / Queritur si mulier mortua ...

Queritur de quibus **De primitijs offerandis**
festiuitatibus homines debent necessario offerre
Respondeo de quatuor festiuitatibus pascha pentecostes
natiuitate domini et in festo patroni / quod in festo
pasche pentecostes natiuitate domini offerre debet
homines integram decimam hec dicit glossa super
illud preceptum Constituite diem solempnem
... / quod at in die patroni hoc rationabiliter
videtur / quod dignum est vt homines illum
suum spetialiter venerentur quem in specialem patronum
elegerunt / Nota quod aliqui sacerdotes oblationes
recipi non debent videlicet de testatum ... sed
notorie dispendium et qui opprimunt pauperes
... de oblationibus / Item raptorum / quod
de raptoribus / Item vsurariorum
vt quod de vsuris quod ... / Item ...
legittime violentibus xxxij q. iiij ...
Item ... vt ... non accipiat
incedentem ... / quod ... **De decimis dandis**

Nota decime alie sunt personales
alie prediales / personales dicuntur
que intuitu persone soluuntur vt nauiga-
tione et artificio et quadam / quod extra / Non est
prediales autem sunt que ... prediorum soluuntur

ut ex. et de decimis. // Queritur utrum de-
cime personales sint in precepto. Respondeo
tam prediales quam personales sunt in pre-
cepto. // Sed dicitur est nisi preceptum affirmativum
et negativum, quia preceptum negativum ob-
ligat semper et ad semper. // Preceptum vero affirmativum
obligat semper sed non ad semper secundum plures et Thomam.
Dicunt autem quod preceptum est de decimis persolvendis
cum sit affirmativum et obligat semper sed non ad
semper. Innocentius de Gaufrido Hostiensis ubi consuetudo est tenentur
solvere decimas personales sed prediales.
Item Si non est consuetudo et ecclesia petit
decimas in hiis casibus subditi tenentur
solvere decimas personales sed decimas
prediales. Item Si non est consuetudo ecclesia
petit decimas subditi tenentur solvere. [illegible]
Queritur si prediales decime minute tenentur
de pomis et herbis sed de precepto. Respondeo Si
decimatio decimarum an lege sunt ecclesie
sed post Jacob sub lege sunt in pre-
cepto tempore Christi non quo preceptum ecclesie
in precepto [illegible] petitur et requisitum
ecclesia secundum consuetudinem approbatam in eo
[illegible] non petitur nec exigitur nec consuetudo
habetur et sic dico quantum ad minutas decimas
[illegible]. // Queritur de militibus et aliis laicis
qui recipiunt decimas sed ubique tenent utrum
possint eas recipere sine peccato mortali. Respondeo
secundum Jo. et Ray. quod decime debentur ecclesie
duplici iure scilicet intuitu divini obsequii
et sic sunt iure spirituales et non possunt cadere in laicum
et sic sunt iure spirituales et non possunt cadere
in [illegible] spiritualis [illegible] sunt eadem
in laicum nisi quam ad ... ex causa ... ad fructus
perceptionem [illegible] concilii Lateranensis
celebratum est ab Alexandro non tamen collatas
decimas [illegible] laicis ... alienato et
feodatas sunt prelati [illegible] ex. et privilegiis
[illegible] non est ius spirituale ut spectat [illegible]
perceptionis fructus / Dictum autem quod [illegible] fuit
collatum laicis / et ipse [illegible] vivat et defendat
ecclesiam [illegible] vasallus / tunc sunt [illegible]
[illegible] [illegible] sunt in periculo anime
[illegible] // Queritur si nescitur de decima
[illegible] Ray. Queritur si nescitur de decima
utrum an ecclesia sit collata vel [illegible] Respondeo si
ille qui habet decima, et antecessores eius quiete
et pacifice tenuerunt eam et [illegible]
et [illegible] ab ecclesia mediate vel immedi-
ate et fecerunt obsequium debitum illi ecclesie
[illegible] quod sit
[illegible] de antiquis [illegible] est
[illegible] ut [illegible] **De ingredientibus religionem**

S[illegible] [illegible] beneficium [illegible]
religionem [illegible] [illegible] annum [illegible]
ut [illegible] per annum cum beneficia non debent
vacare [illegible] ex. de [illegible]
[illegible]

Respondeo si de licentia eius intravit [illegible]
[illegible] per annum // Sed si sine licentia [illegible]
[illegible] iuxta statutum [illegible] beneficia con-
ferenda. ex. eodem [illegible] // Queritur
si aliquis religiosus ad artiorem religionem
non petita licentia intrat utrum possit re-
vocari a prelato suo. Respondeo quod non / nisi [illegible]
professione fecit. Iusta cum non prohibentur
[illegible] licet fiat [illegible]
[illegible] votum [illegible] // Queritur Si
aliquis transit ad artiorem religionem obtenta
licentia si [illegible] utrum prelatus
[illegible] eum recipere. Respondeo si credit [illegible]
[illegible] eum recipere prelatus [illegible]
[illegible] // Item Si quis voluit intrare religio-
nem [illegible] illos
[illegible] Respondeo quod non
sit intrare de laxiore ordine [illegible] laxiore [illegible]
[illegible] intrare religionem laxiore [illegible]
professione [illegible] // Queritur si aliquis fecit pro-
fessionem [illegible] intravit religionem
[illegible] annum xiiii [illegible] ante xiiii
[illegible] Respondeo quod [illegible] professio [illegible]
anni completionem tenet [illegible]
[illegible] ad [illegible]
[illegible] est [illegible]
significatum est [illegible] ante xviii annos [illegible]
[illegible] si professio [illegible] ad religionem
eodem. Queritur [illegible] ad [illegible] intrat
ad [illegible] professione. Respondeo quod [illegible] intrat
religionem [illegible] absolute [illegible]
[illegible] religionem [illegible]
[illegible] ut [illegible] ad laxiorem [illegible]
tunc tenetur ibi manere sed ad laxiorem [illegible]
[illegible] / aut conditionaliter ut [illegible]
[illegible] regule ut [illegible] prelatum [illegible]
[illegible] aut ad [illegible] si sit [illegible]
[illegible] ad [illegible] ut [illegible] idest de-
absolute ex. eodem [illegible]

Queritur si alter coniugum alio ignorante intrat
religionem [illegible] fuit [illegible]
[illegible] reddere [illegible]
[illegible] et ut reddat / Sed [illegible] // Queritur
[illegible] non est [illegible]
Si maritus adulterium commisit [illegible] religionem
uxor [illegible] invito [illegible] intrare religionem
[illegible] divortii [illegible] non
Respondeo si lata est sententia divortii [illegible] intrare religionem
[illegible] adulter [illegible]
[illegible] Respondeo quod non [illegible]
[illegible] xxxii q. i.
[illegible] adulterium [illegible] // Queritur si fornicatus fuit
[illegible] alio invito intrare [illegible] xxxiii
[illegible] sit [illegible] xxxiii
[illegible] Respondeo quod non [illegible] // Queritur Si uxoratus
[illegible] // Queritur [illegible] intrare religionem
de licentia uxoris. Respondeo si uxor [illegible]
[illegible] manere [illegible] si fornicaverit
quod non possit [illegible] manere sine fornicatione
[illegible] non sufficit licentia uxoris
[illegible] ex. de [illegible] xxxiii
q. i. [illegible] et [illegible]

est et xxvii q. ii. Notificasti. Erat est secundo tunc sufficit licentia uxoris inter vivente solum ecclesie auctoritate ut ipsa maneat in seculo extra c. cum sit separata et aliam

Secundum de voto

Nota quod votum secundum diversos status diversa sortitur vocabula quandoque ad suum ordinem, scilicet deliberatio qua quis disponit apud se facere aliquod bonum et id non apud deum nec apud homines obligat quo ad deum sed cum post deliberationem firmiter proponit se facturum, dicitur propositum et illud obligat quo ad deum, et qui contra facit peccat mortaliter secundum Hugonem sed secundum Bernardum peccat venialiter et hoc puto verius. Si non post propositum accedat obligatio de sua, dicitur votum et illud obligat et continuare de morte peccati ut Baldewinus. Queritur si ad votum ordine inmodo [illegible] tibi non [illegible] recipi quid faciat. Respondeo Si clericus cogitavit primo et principaliter de religione et cogitavit de illa et tunc si de ea non recipitur intrare aliam aut cogitet de illa et tunc si non recipitur ibi non tenetur intrare ad aliam quia illud subintelligebatur si vellet eum recipere et si dubitet quod votum [illegible] viam tuciorem ut Raymundus eodem libro. Queritur si prelatus possit absolvere religiosos vel subditos a votis peregrinationibus vel abstinentie seu ante ingressum religionis. Respondeo si talis intendit quantum se quodammodo votum in melius auctoritate ecclesie absolutum est. Si autem non intendit quantum ut accessit auctoritate ecclesie licet secundum Hugonem possit dici quod ius religionis huiusmodi solvit vota intuentibus quod dispenset prelatus ut Raymundus. Queritur si religiosus possit aliquid vovere sine licentia prelati sui. Respondeo quod non ut Raymundus. Queritur si clericus possit aliquid vovere sine licentia sui episcopi. Respondeo quod sic sed seguratoz non sit ut dicit et maxime si sit beneficiatus. Queritur si mulier aliquid possit vovere sine consensu viri. Respondeo quod non et si fecit vir potest revocare secundum Raymundum. Non secundum Vincentium quod vir illa solum vota que mulier non potest sine scandalo viri adimplere ut de ieiunijs et de lugendo dum potest revocare non potest autem si vovit legere vel psalmos vel dicere tot pater noster. Queritur si mulier vovit aliquid de consensu viri et vir postea revocat utrum teneatur viro obedire si prohibeatur. Respondeo viro tenetur obedire et ipsa non peccat votum frangendo sed vir xxxiii q. v. Noluit. Non secundum prohibitionem viri non debet solvere uxor ieiunia indulta abstinentia sed vota voluntaria solvere debet. Nos autem quia tunc tenent ad certam regulam tunc intelliguntur vovisse et vincularum

et renunciasse proprijs, et si velit aliqui huiusmodi habitum portavit sollempniter aut votum. Si autem tunc ad secularem ecclesiam tunc non intelliguntur vovisse ut de eo xx q. i. ut lex. Queritur si tenenda sunt vota que vel infirmitate et de iuramento que fiunt in quadam perturbatione cum pacta inter deleantur. Respondeo sunt intentionis obligandi se tenenda sunt huiusmodi vota xvii q. iiii. Sunt qui opus. Respondeo de matrimonio quod non vertitur in peiorem apotitum. Sed credo tamen quod talia possit auctoritate superioris in melius mutari. Queritur si quis vovit se ieiunare sextas ferias in pane et aqua et postea infirmitate non implens utrum peccat. Respondeo quod non est voti transgressor quia ipsa ipsius sancta est deus cessent impedimenta ut Raymundus. Queritur si aliquis manens in seculo possit facere votum sollempne quod impediat matrimonium contrahendum et dirimat contractum. Respondeo quod sic quod deserit concernat continentiam perpetuam et tradat se ad observationem voti in manu publice persone ita quod ille recipit [illegible] ad sollempnitatem talis voti quamquam se non [illegible] secundum quod est expresse deperiit in perpetuam continentiam. Sed non est expresso seu complexo publice persone. Secundum tertio fit in manu publice persone. Si tunc ad sollempnitatem voti requiritur fit per illam publicam personam sufficit quod quis voveat et tradat se in manu publice persone et si non est vinculum dei quia laicus eius acceptat huiusmodi votum non est tamen sollempne quod communiter appellatur in seculo remanente ut d. sunt quidam qui dicunt et dicunt quod hoc quoniam non sufficiat nisi sit obligatus ad aliquem certum statum ut aut obligat se ad aliquem certam religionem ut extra de regularibus porrectum et quod etiam non potentia in priuatum vel adextram partem ut cum dicitur facit obedientiam in manu publice persone quod est persone quo ad prelatum et suis corporis et quo videtur tangere obedientiam per quam ipse obligatur ad certam vel incertam. Respondeo hoc ut videtur quod votum bigamorum non est sollempne cum sit personarum ad publicum et ubi non sit obligatio quo ad obedientiam tamen tale votum ut sine prudicio loquar est simplex ideo non dicitur quod hic dicitur contrahit nisi [illegible] publice ut c. i. qui clerici vel voventes contrahunt. Queritur quid appellatur publica persona. Respondeo secundum W. episcopus ad quem spectat maiora punire et illi qui publice habent mandatum ecclesie et illi quod de eo precipiuntur comuniter vota recipere ut aliqui

Abbates et priores fi. hu. xxvii q. i impudi-
cas publica penitentia est eius abbas et q(uod)
sacerdos monachus et canonicus regularis hoc
expo dicunt Hermanus eiusmodi sua ... ad hec
... qui etiam vel monachi ... et xix q. i vidua
Nota q(uod) commutare de voto ... [illegible]
ob ... quas voverit ... [illegible]
vel ... et elaboribus ... debent
... [illegible] ... autentica
peregrinatio ut sancti Jacobi et similia et sufficit
ut mittatur ablatus ad illud locum quem
ibi ... [illegible] ... ab ...
superior ... aliis ... hec [illegible]

Queritur si monachi possint presbiteri ...
Respondeo q(uod) sic xvi q. i c. vii ...
... c. viii si plures monachi ... esse ...
est si non ... nisi ... monachus
... et q(uod) dei timorem ... [illegible] Sed non ad
hec q(uod) monachus ... [illegible]
est ordo xvi q. doctores ... c. ... petrus
xvi q. i. Si quis monachus ... ab-
batis ut ... monachi ...
... c. voluntas ... cum si quis
Queritur utrum monachi possint ... predicare
confessiones audire et similia audire ... facere
Respondeo ... possunt etiam facere alias
non ut ... xvi q. i ... Et ... esse
... possunt tamen ... audire ...
... ut xvi q. placuit. Queritur Si mo-
... debita ... monachis ... Respondeo q(uod) non
... utilitate ... de fide in ...
... Queritur utrum monachus ...
... absolvatur ...
religionis ut ... Respondeo ...
... absolvitur ut ... et ieiunio et
vigiliis ... ecclesiastice ... de
... et in monasterio ... xvi q. i Nec
In aliis autem non absolvuntur ut ...
... [illegible] ... Sed numquam ab-
solvitur ab obedientia abbatis. Respondeo q(uod) si ...
... ad ecclesiam ... absolvitur
omnino aut ... aut illa ...
... abbati quo ad ...
... ab obedientia abbatis quo ad spiritua-
lia ut xvii q. i ... aut est subiecta ...
temporalibus et spiritualibus ... Et tunc ...
... abbati in ... ieiunium
... et vigilias ...
... aut ... in nullo est subiecta
abbati et tunc in nullo tenetur subici abbati xvi

q. i. ... Queritur utrum ... sub-
... officium ... Respondeo
q(uod) non ... ecclesiam ...
... xvi q. ...
Queritur utrum ... debeat ...
... Respondeo si non ... aliis ...
... xvi q.
... [illegible] De ecclesie prioratus

Queritur si iudeus edificaverit ecclesiam
Queritur utrum possit esse prioratus. Respondeo q(uod) non ...
xxviii q. ... in ... Queritur Si
episcopus consecrat ecclesiam non assignata dote
quibus tenetur eam dotare. Respondeo fundator xxxviii
q. ... vel eius heredes in autentica
ecclesiastice edificiis. Si autem et ...
episcopus vel eius successor providebit clerico
ordinato ... de ...
Et si fundator vel eius heres non sit ...
q(uod) clericus ...
... lege ... Si ... heredes
plures ... Respondeo q(uod) sic
... c. c. ii. Queritur Si layci ...
... loco religioso ...
... Respondeo ... c. ... aut ...
... et c. i ...
... et putavit
... aliqui ...
... clericus institutus ...
non c. t. ... est si non ...
... non ...
Si quis. Queritur Si ... possit putare
... Respondeo q(uod) non c. i. ... quod
...
... Respondeo q(uod) non ... xviii q. ...
... Respondeo ...
... c. i. ...
... est de ...
...
... c. i. ... Sed ...
... vim ...
q(uod) sic ... de electione ...
Queritur utrum ... prioratus ...
q(uod) non ... c. i. ... De separationibus

Queritur utrum principes et milites possint facere
separationes in subditos. Respondeo ...
... possunt ... Sunt autem ...
... possunt ... 2a
...
... 4a si vadit
ad ... privilegio ...

subditis dummodo tamen moderate exigat hec
Ray. Quid si filium fecerit militem vel fi-
liam maritat. Numquid potest aliquid exigere a subditis.
Respondeo moderate potest hec vi. Et est dictum de
questibus talibus aut collectis que fiunt a prelatis
in subditos. Respondeo quidam dicunt nichil posse petere a
subditis nisi ea que a principio instituta
sunt bona fide ut quando ville vel mansi de
novo conceduntur alicui. Si de hoc aliquid
subditi subtrahunt furtum committunt. Si
deinde plus sine causa exigunt tenentur
ad restitutionem hec Ray. Quid de hiis de the-
loneis. Respondeo si sunt antiqua et imposita ab
hiis qui potuerunt ea imponere scilicet regibus
et principibus et ex iusta causa pro defensione
utilitate publice et simili causa. Et recipiens
facit id quod institutum est scilicet recipere
sit recipe etiam si nescit a quo institutum
sit dummodo tamen credat ab illis qui potuerunt
instituere. Si non sunt nova non sit aliquis
a quibus possit ... recipere nisi certum sit quod
instituta sunt a principe et ex causa utili
hec Ray. Queritur de hiis qui non
solvunt theolonia. Respondeo furtum committunt
et tenentur ad restitutionem hec Ray.

De consecratione ecclesie

Queritur si missa sit de necessitate
consecrationis ecclesie. Respondeo quidam dicunt quod sic
[illegible] dicunt quod non et ego puto. Quid
si episcopus consecrat ecclesiam et sacerdos cantat
missam. Numquid ecclesia erit consecrata. Respondeo quidam
[illegible] et ita hodie tenet ecclesia. Queritur
Si altare totum sive sui dissolucione et ta-
bule affixe motione movetur de loco ad
locum utrum sit reconsecrandum. Respondeo [illegible] non
est reconsecrandum quando lapis superior non
separatur ab eo cui compaginatur hec vi. Queritur
Si unus lapis qui fuit de altari motus utrum
altare sit reconsecrandum. Respondeo si lapis tangens
tabulam fuit motus altare reparandum est hec
Wil. et Ray. quod dictum est de lapidibus qui
sunt in cornibus altaris cum ibi soleat fieri con-
secratio altaris hec Wil. Si autem de aliis lo-
cis fuit lapis motus puto quod nichil im-
pediat. Quid si aliquid fuit additum altari
ad longitudinem vel ad latitudinem. Respondeo quod non credo
[illegible] debeat reconsecrari hec vi. nisi
aut sit tantum augmentum quod augetur forma
hec Ray. Queritur si tabula lapidea pro altari
portata sive capsella lignea [illegible]
possit. Respondeo quod non hec vi. Quid si capsel-
la non adhereat lapidi. Respondeo quod non est
[illegible] celebrandum hec apparatus summam [illegible]

Queritur utrum ecclesia sit reconcilianda propter
qualecumque sanguinis effusionem. Respondeo quod non
nisi sit enormis effusio hec Wil. Quid
si aliquis lapis cadit de ecclesia et in trabe ibi
lapide cadente aliquis moritur. Respondeo dicunt quidam
non est ecclesia reconcilianda hec hu. [illegible]
[illegible] Queritur Si aliquis vulneratur in ecclesia
et moritur extra domum. Respondeo ecclesia reconcilianda est
quia ibi causam mortis accepit. Econtra quando
si vulneratur extra ecclesiam et moritur in ecclesia
reconcilianda non est ecclesia hec vi. Quid si
martirium in ecclesia accidit sicut factum fuit de
beato Thoma. Respondeo dicunt quidam quod ecclesia non
est reconcilianda quia talis effusio ecclesiam non
polluit sed consecrat hec vi. Quid si vir
cognoscat propriam uxorem suam in ecclesia. Respondeo videtur
tamen reconcilianda est. Numquid occultum deli-
ctum vel adulterium vel fornicatio occulta
reconcilianda est ecclesia. Respondeo quod non nisi mani-
festum sit hec vi. Numquid episcopus potest dispensare
in notarie corruptis ut consecrentur inter
virgines. Respondeo puto quod non possit hec Wil.
Nota quod pro consecratione ecclesie nichil potest exigi
sine symonia preter quam procuratio [illegible] de symonia
cum sit [illegible]. Hec autem procuratio debet esse
moderata secundum facultates ecclesie. Immo si
ecclesia non possit procurare episcopum [illegible]
sumptibus ecclesiam debet consecrare x. q. viii. Cavendum
vel i. q. ii. placuit ita dicit Bri. [illegible] de symonia
cum sit [illegible]. Numquid reconcilianda est ecclesia
cimiterio violato. Respondeo si cimiterium [illegible]
ecclesiam tunc si violetur cimiterium sine ecclesia
missa non debet celebrari in ecclesia nisi reconcilia-
tio fiat utriusque hec Host. [illegible] co-
[illegible]. Alii dicunt contrarium.

De celebratione misse etc.

Queritur Si variata forma [illegible]
hoc est enim corpus meum impediat.
Respondeo variatio forme fit per [illegible] vel
verba mutando vel corrumpendo vel minue-
ndo vel addendo vel supponendo vel inter-
ponendo. Si ita mutatur aut manet idem
significatio et modus [illegible] sic consecratur quia in qualibet
sic potest consecrari lingua aut non manet modus
[illegible] ut hec [illegible] non consecra-
tur [illegible] et [illegible]
in corpore Christi [illegible] magis [illegible] et
[illegible] qua [illegible] et [illegible] quam
[illegible] quod est homogenium. Si corrumpendo
aut non manet [illegible] for-
[illegible] accomodatorum
ut si dicatur hoc est corpus meum [illegible] si fiat [illegible]

simplicitate. Similiter addendo aut ex voluntate
sit, impedit aut operatur, ut si sacerdos con-
ficeret per ea que disposuisset, hoc est corpus meum
... [illegible] quod summus sacerdos suppleat.
Hoc tamen dubium est, dum ut sit sacramentum verum
sicut baptismus. Si addendo aut illa additio
distrahit intellectum, ut hoc est corpus meum fan-
tasticum, tunc impedit; aut salvat quod sit iterato
introducendi eiusdem vel mutandi formam,
sic nichil fit; aut ex simplicitate et de novo
sic conficitur. Si transponendo aut ex simplicitate et ig-
norancia sic conficitur, aut ex malicia et in fraude,
sic non conficitur. Si interponendo aut interpositio
sit modica que non distrahit intellectum, ut
si dicatur hoc est autem ... corpus meum,
hoc non impedit; aut est magna, sic impedit.
Queritur. Si dyacono liceat ministrare corpus
Christi. Respondeo si cum necesse et iussus fuerit presente presbitero
ministrare potest, ut dicitur in capitulo dist. lxxxxiii
presente presbitero, ergo multo fortius absente potest
si necesse fuerit. Queritur. Si post sumptionem
aque liceat communicare. Respondeo quod non. Queritur.
Si in nocte vel ante dictas matutinas vel
ante primam diei possit dici missa. Respondeo
credo quod ante diem qui sic celebraret e-
tiam sit contra consuetudinem ecclesie quod peccat mor-
taliter, nisi episcopus super hoc dispensaret in casu, ut si
quis infirmaretur ad mortem et non posset haberi
eukaristia eiusdem. Credo de illis qui celebrant
post missas matutinas, qui autem celebrat ante
primam non peccat mortaliter. Si autem aliquid
per negligenciam obmissum sit, agat penitenciam
de negligencia, ut dicitur dist. ... Queritur si peccet
qui uno die duas missas. Respondeo sacerdos
non debet dicere nisi unam missam una die, preterquam
in natale domini, nisi necessitas fuerit, scilicet propter funus
presens vel amicum vel propter peregrinos vel
propter nupcias, ita tamen quod nunquam celebret ultra
duas missas. Hec Raymundus. Quid si celebret
duas missas sine necessitate. Respondeo qui cele-
braret pro adulacione vel pecunia peccaret
mortaliter, ut de conse. dist. i sufficit. Hec Raymundus.
Numquid die dominica possit dici missa pro defunctis
funere non presente. Respondeo si facit propter avariciam,
ut permittatur missa dici, licite fieri potest
nisi ... episcopus in speciali prohibuisset, ut dicitur eodem de conse.
dist. i ... sicut nulla dies excipiuntur
qua non pro vivis et pro defunctis ... [illegible]
... deprecemur dominum ... nulla dies ...
... quia ... [illegible] ...
... Non quod altari in quo est ...

non debet presbiter eodem die missam aliam dicere
de conse. dist. i ... presbitero hoc ... est ...
nisi ... [illegible] fiat ...
... [illegible] ... de missa episcopi quam
... sacerdos non debet dicere missam eodem
die ad altare ubi dixit episcopus, ita quod dicat
post episcopum, sed tamen dicere ut puto ad idem altare
ante missam episcopi, quia adhuc altare non est
honoratum presencia episcopi, et hoc est quod dicitur aliam
missam ... Si episcopus ... in missa
... sacerdos ... vii q. i nichil.
Non quod sacerdos ... vel ...
eukaristia det stola ... [illegible] ...
... xxvi dist. ... qui ...
... debet ... plures hostias, ita quod
non ... [illegible] ... non ydolatriet ... sanc-
ubi dicitur ... Sed si ... fa-
ciet ... vel aliquod
signum faciat quod ... non adorant ...
... Queritur si ... nichil dormivit in
nocte utrum possit mane dicere missam. Respondeo
Si ... tempore quod potuit digestio ce-
lebrari, scilicet ... horas post dicere missam, de
conse. dist. ii ... in tabula ... Queritur
Si missa celebrata pro defuncto ... tamen quod
... de defunctis ... missa pro defuncto sit ...
... [illegible] ... multiplicatur
... et ecclesie ... Queritur
... missa defunctorum ... sanctis
... ad alia ... plures missa defunctorum ...
... [illegible] ... celebrari
Queritur. Si ... [illegible] ... tota-
... dicendo missam peccet. Respondeo si ibi
... copiam ... nisi ...
Si autem non habet aut ... tunc non
... aut non ... tunc ...
Hec ... Queritur si liceat
ei communicare qui eadem nocte dormivit cum
uxore. Respondeo Si reddidit debitum ... coactus
vel ... uxorem causa prolis ... xxxiii
diebus statutis ... ad communicandum ...
q. iiii ... pueris ... dada
eukaristia. Respondeo ... puer ... vel ...
... et ... bonum a malo ...
... ad corpus Christi ... dari ...
... qui sunt ...
... ad dignam. Hec Thomas ...
... Queritur de illis qui sunt tornamentis ...
Respondeo ... non ... quia non sunt in statu salu-
tis ... tornamenta sunt prohibita ... quia ...
... et ... et ... [illegible]

vinum et glaciem temporalem / tamen quia sunt corrupta
silvorum malorum secundum opinionem raymundi et
homicidiorum secundum fratrem Jo. de cad. / Utrum
de pane pluginoso possit confici. Respondeo quod non
sed tantum de pane triticeo secundum Bo. / Quid si
aliqua grana alterius generis admixta sint
triticeo / Respondeo si granum triticeum admixtum
sit tam parve quantitatis ut penitus a tritico
absorbeatur non impedit / aliter impedit
hec B. Unde puto quod de grano illo quod dicitur
mancorn vulgariter [illegible] non potest
confici / Utrum possit confici de frumento Respondeo secundum
Anshelmum frumentum est azima non
valeat [illegible] panis / ideo [illegible] possit con-
fici / sed melius est ut fiat de azima /
Utrum qui scienter conficeret de azimo frumento peccet
mortaliter / Utrum possit confici de farina triticea
Respondeo quod non nisi redigatur in panem / hec
[illegible] xi de [illegible] Utrum potest
confici de vino corrupto / Respondeo Si est penitus
corruptum de eo non potest confici Si autem taliter
est corruptum non potest de eo confici sive de
de vino acetoso potest confici sed non de aceto
vini secundum B. Utrum potest confici de vino musto
Respondeo Si apponitur cum alio liquore ita quod
[illegible] non impedit
aliter impedit secundum Bo. Utrum aqua est
de necessitate sacrificii Respondeo quod non secundum B. Utrum
peccet qui obmittit et non apponit Respondeo
Si obmittit ex proposito vel contemptu peccat
mortaliter / qui autem obmittit et nullam
apponit diligentiam peccat mortaliter / qui
autem negligit ex proposito et sic diligentiam
[illegible] peccat mortaliter secundum Thomam / Quid
Utrum possit confici de vino de calice expresso Respondeo
Si pro [illegible] botrus et conficitur [illegible]
expressum nichil [illegible] est / Si autem [illegible]
exprimitur et [illegible] conficitur licite fit ubi aliud
vinum haberi non potest / Si autem aliud vinum
haberi potest non debet fieri quia vinum expressum de
botris non habet [illegible] sed vinum [illegible]
vini expressum / quia [illegible]
expressum fiat de con. di. ii [illegible] illud
Et tunc non sit defecatum vinum adhuc
talia secundum fratrem Jo. / Si hoc unde conficitur [illegible]
est / Queritur quid sit faciendum si stilla sanguinis
ceciderit et utrum sacerdos peccet mortaliter
Respondeo Si aqua gutta sanguinis ceciderit / aut
fit per negligentiam sacerdotis et tunc peccat
[illegible] quantum [illegible]
aut [illegible] forte tremulam [illegible]
[illegible] debilitetur / aut per negligentiam
nisi sit tunc peccat non tamen mortaliter
nisi sit negligentia crassa [illegible] si non

[illegible] qualiter agat sacerdos / Si stilla
stilla super tabulam terre ceciderit debet lingua
lambi et tabula radi / Et illud quod
rasum est iuxta altare debet recondi / et igne
comburi / et cinis iuxta altare recondi / et ipse
sacerdos xl diebus peniteat et tot
diebus debet ieiunare et missarum celebratione
cessare et abstinere / et hoc optimum illud ieiunium
fieri de pane et aqua cum penitencia [illegible]
[illegible] / Si ceciderit super altare / tunc debet
sorbere et tribus diebus peniteat / Si super linteum
[illegible] corporale quattuor diebus peniteat / Si super
[illegible] novem diebus peniteat et palla
que tetigit stilla ter debet ablui super ca-
licem / et illa ablutio debet iuxta altare re-
condi / Si super [illegible] xx diebus peniteat
que penitencia est arbitraria secundum alios secundum fratrem Jo.

Queritur quid sit faciendum si eukaristia
evomatur et an ille peccet mortaliter / Respondeo
Si species sunt integre et satis perceptibiles
[illegible] et siccentur et sumantur / Si autem
non sunt perceptibiles et discerni non possunt
comburentur et cinis iuxta altare condetur / Et hoc
aut qui evomit aut per voracitatem aut
per infirmitatem / Si per voracitatem vel ebrietatem
[illegible] lxxx diebus peniteat / Si etiam
vel monachi lxx / Si layci novem / Si [illegible]
[illegible] peccavit mortaliter
[illegible] voracitatis / Si autem evomit per infirmitatem
vii diebus peniteat / et tamen pena imponitur
ad cautelam / quia ante debuit discutere utrum
possit sumere an non / et etiam [illegible]
[illegible] non peccat vel peccat venialiter
secundum [illegible] de con. di. ii Si quis / Si autem non
potuit discutere utrum posset retinere sed non
impedit / Si fiat ex simplicitate ut puta
quia prius non patiebatur nauseam vel vo-
mitum sed tunc invadit eum per infirmitatem
non oportet ei penitentiam imponi nisi forte velit
tunc debet iniungi vii diebus vel alia penitentia
hec frater Johannes

Queritur Si pollutio nocturnalis impediat
accipientes eukaristie / Respondeo quedam
accidit ex crapula / alia non / aut quando
[illegible] crapula tunc est mortale
ut quando aliquis in die studiose se ingurgitavit
quod sufficit dicere hec de [illegible] impedit
tam ad celebrationem quam ad communionem / Aut
a crapula venialia / ut cum aliquis calide
[illegible] et bibit vinum et comedit calida
electuaria / aut quando [illegible] ymagi-
nationes secuntur sit [illegible] ita [illegible]

qua ab infirmitate / aut non sentit tempus ymagi-
nando / quia forte profunde dormivit et natura se
subito expedivit / sic non impedit actum peccati
sed aggressione impedit ... nisi sit
necessitas puta dies festus et non est alius
qui celebraret / Item quando crapula premeditata
indigestio languor ... superfluus
maculat optima duo culpa / Quando
de nocte accidit ex precedenti ymaginatione hoc
est aliquo procedit / aut ex cogitatione
morosa ut si moroso sensu delectatus
est cogitatione carnali hec unio impedit
aut communionem nec dignus abstineat
nisi festum vel necessitas cogat ut dictum est
prius. Quando accidit ex ... te
... ex superfluitate / hec duo
non sunt timenda / quia de ... illusione
sic impedit ... nisi tunc eveniunt
apparet quod dyabolus velit auferre hominem
communionis fructu / Et sic patet ex hiis Si homo
hiis diebus sompnus illudit quibus se parant
ad communicandum. Nota consultum sunt ... monacho
in tali casu ut dicit ... vitas patrum quod communicaret
et sic videns dyabolus se non posse ...
sue ab illusione cessavit hec Jo. De sa-
cramento baptismi

Numquid puer baptizatus
esset si perfunderetur aqua vel mergeretur cum
diceretur sit in nomine patris et filii et spiritus sancti. Respondeo quod
quia sic verba baptismi ... de necessitate baptismi
... Si quis / Quid si dicatur
Ego te baptizo in nomine patris nichil ad
dendo. Respondeo nichil agit / quia ... tres per-
sone debent exprimi / nisi in casu ubi ...
moreretur / ... una persona tunc puer ...
est baptizatus hec B / Quid si dicatur
Ego baptizo te in nomine Christi / Respondeo quamvis
etiam potest sic baptismus ... forma
sed modo sic non / ... quis sic baptizaret
nichil ageret / ita sentiunt omnes theologi
Sed juriste dicunt quod posset fieri ba-
ptismus sub hac forma sed non credo
Numquid esset baptizatus baptizo te in nomine
trinitatis / Respondeo quod non / quia exprimi debent tres
... explicite et non implicite hec ...
Quid si dicatur / Ego baptizo te in nomine
genitoris et geniti et flaminis sancti
Respondeo nichil agit / quia verbis est data virtus
principalibus hec Bo / Quid si aliquid
addatur ad formam / Respondeo Si aliquid addatur
ad formam quod corrumpit intellectum tunc
impedit et confundit / ut si dicatur In nomine
patris genitoris vel maioris / Si non aliquid
addatur ad ... ut si dicatur

In nomine patris ingeniti tunc non im-
pedit nisi velit inducere errorem hec Bo
Quid si verba corruptione proferuntur / Respondeo
Si est tanta corruptio quod nullum tenet
sensum tunc omnino impedit / ut si dicatur
In nomine patriarcha et filiarcha et ...
Si autem non est tanta quin verbum maneat
eadem significatio ... accommodata
sic non impedit / Si fiat explicite
ut dictum est In nomine patria et filia et ...
hec Bo / Quid si verba transponantur
ut si dicatur In nomine filii et patris
... Si sic fiat explicite non oblivione
non impedit hec Bo Si autem ... sub
intercedat tunc impedit ...
Quid Si aliquid interponatur ut dicatur
Ego te baptizo In nomine patris et filii
... candelam / et spiritus sancti. Respondeo
Modica interpositio per oblivionem vel ...
mutatio non impedit ut ... pre-
missum / Si autem interponet sacerdos la-
... una persona vel
... et ... / talis
interpositio impedit / nulli tamen necesse
est ut a principio incipiat hec Bo. ...
... baptismus in aqua omni aqua
... quod sit baptismus requiritur
... et species aque / ut sit
aqua naturalis / ... non potest fieri baptismus
aqua rosacea / et licet ... la-
vandi et habet etiam ... aqua turbida
Si autem aqua perdat virtutem vel ...
... vel altitudinem et durationem
... in tali casu non potest
in aliam ... hec Bo / Et ... quod
fieri baptismus hec Bo / ...
... ubi plus est de aqua
de aqua et in vino mixto ubi modicum
est aqua et multum de vino non potest
fieri baptismus / ... parvulus possit salvari
sine baptismo ...
in aliquo casu sine baptismo flaminis
Respondeo quod non potest in aliquo casu salvari ...
est de lege communi / nisi in uno casu ...
accidit ... non baptizetur tunc mor-
... baptismo et salvatur / Si autem ...
aliam causam accidit ...
baptismi dampnabitur hec Bo / Quid
Si puer in ventre natus ... a-
qua cum debita forma ... numquid
est baptizatus / Respondeo Si ... principalis
ut caput vel pectus vel facies ...

baptizatus est / Si autem pes alia corporis
ut pes vel manus aspergitur nichil agitur
contra sentit Tho. et omnes theologi / G.
in apparatu super summas Raymundi / Et quero
in tali casu presbiter credit quod puer sit baptizatus
et ideo talis puer non debet privari ecclesiastica
sepultura / Numquid sufficit si puer
aspergatur una gutta tantum vel rebus / Respondeo
quod non / ymmo debet in magna quantitate vel in parte
principali aspergi habundanter hec Tho. in quarto
Queritur / Si patrini obligentur ad instruendum
parvulos cum venerint ad etatem puerilem adultam / Respondeo parvuli venientes ad etatem
adultam / vel habent doctores vel non / Si
habent doctores fideles vel presumuntur habere
ut si parentes sunt boni / et non sunt suspecti
absolvuntur / tunc non obligantur patrini / Si
autem non habent doctores fideles vel presumuntur habere quia forte non sunt boni vel
habitant cum infidelibus vel heretici vel in periculo
obligantur ad docendum eos fidem et mores
hec Tho. in quarto / Numquid vir et mulier possunt
levare unum puerum de fonte / Respondeo illud
licite fit si non ... xxx q. iiii
Quod uxor / nisi aliquis locus ... consuetudo quod simul levarent tunc fit ...
super eodem loco / Goffredus plane ...
quod in ... qui levat illa contrahit compaternitatem spiritualem / Numquid qui levavit
puerum de fonte sit cum eo ... cognationem
Respondeo quod sic de qua ... in ... titulo
Queritur quot debent esse qui levant puerum
Respondeo quod debet esse nisi unus sive vir sive mulier de consecratione di. iiii non plures / Illud tamen
hodie male servatur / Utrum monachi vel
alii religiosi possunt suscipere parvulos de
baptismo / de illo ... infra li. iiii ti.
de cognatione spirituali / Si vir et mulier
levant ... puerum de fonte utrum possunt
sibi reddere debitum / ... infra li. iiii
eodem titulo ... De religiosis et venerandis locis
Numquid religiose possunt ...
... ut ...
... locum / Respondeo quod non ... sacrilegium
est ... quando sacrum de sacro tollitur xvii
q. iiii ... / Credo etiam quod religiosas
... illicitum est et ...
hec Wil. De veneratione sanctorum
Queritur utrum ab ... post mortem fiant
miracula utrum debeat coli pro sancto /
Respondeo quod non / nisi sit plus canonizatus

a papa vel eodem auctoritate / Non tamen sanctum
innocentium quilibet fidelis potest dirigere
preces defunctis que credit sanctum ut pro eo
intercedat ad deum / Sed non debet facere officium
solempne / et preces solempnes nisi sit
canonizatus / Non quod in processione ...
licet cappa portare cum reliquiis nisi
sit publicatus ... xxx non licet De
observatione ieiuniorum
Queritur ... pro morte
Numquid pueri tenentur ieiunare / Respondeo quod a
sex annis et supra ... obligantur
ad omnia ieiunia ecclesie nisi autem habeant
etatem credo aliquem compellendum et ...
ieiunia / Non statim post ... quando in primo
anno vel in ... debiliores sunt quam alii
in ... anno / ... ad arbitrium boni viri
reputandum est hec v. / Et ... quod magis appropinquat ad ... tamen sunt ... magis
ieiunia ... et ... hec Tho.
Numquid infirmi tenentur ieiunare / Respondeo ... de
... super ... non est / Numquid operarii
excusantur a ieiunio / Respondeo si ... possunt
habere victum sine labore quo dimittere sunt non
excusantur / Si autem non possunt habere / aut ergo
labor modicus est et non excusantur / aut
est magnus quod non possunt cum ... nisi frangant ieiunium / et tunc possunt frangere sine
dispensatione superiorum hec v. / Numquid pauperes
excusantur a ieiunio / Respondeo paupertas non
excusat a ieiunio / Sed nullum tempus quo non
possunt habere quod sufficiat eis hora comestionis
possunt ... / Numquid peregrini excusantur
a ieiunio / Respondeo qui debet ... peregrinationem / aut possunt utrumque simul facere scilicet
ambulare et ieiunare / et sic non excusantur
aut non possunt utrumque facere simul / quod forte
labor gravis est / et tunc aut possunt commode differre peregrinationem usque post ieiunium
et tunc non excusantur / aut non possunt tunc
possunt solvere ieiunium sine dispensatione superioris hec v. / Queritur de ...
Respondeo si possunt simul ire et ieiunare non debent
solvere ieiunium / Si autem non possunt utrumque
facere excusantur hec v. / Queritur de ...
qui fugit a mensa et vadit ... /
Numquid solvit ieiunium si non continuat
comestionem / Respondeo quod non solvit ... ieiunium
si ... hec v. / Queritur
de ... et ...

Respondeo si timet de periculo corporis et
defectu in via vel de periculo adulterii non
solum potest ymo tenetur solvere ieiunium
hec R. Numquid petenda est licentia ad sol-
vendum ieiunium. Respondeo si causa propter quam
solvitur ieiunium constat omnibus non est
necessaria dispensatio. Si autem latet causa
cur peccatur dispensatio ab episcopo si commode
haberi potest. Alias sufficit propria facta dispen-
satio. hec R. Queritur si electuaria ante
prandium solvant ieiunium. Respondeo si sumuntur
causa medicine non solvunt ieiunium
ecclesie secundum naturam quia non licet per physicorum electuaria
quedam. Si autem sumuntur ut alimenta
secundum propter hoc ut homo melius possit bibere sic
solvitur ieiunium ecclesie. hec summa Jo.
Queritur si potus ante prandium solvat ieiunium.
Respondeo quod sic. Secus potatio propter quaestiones indu-
cta est tunc ieiunium propter innumerabilem
ne in stomachus [illegible] hec [illegible]
Queritur quid de vigilia sancti Mathie in anno
bisextili quo ieiunabitur. Respondeo juxta con-
suetudinem ecclesie tam de ieiunando quam
celebratione observetur. Extra de verborum significatione capitulo.
Queritur de senibus qui non possunt
se abstinere a pane. Respondeo quod illis potest licen-
tia dari quod bibant aquam ante prandium
secundum summam Jo. Item pregnantes lactantes
infirmos egrotos et laborantes de mi-
nimis potest medici cum possunt.
hec quia homini ieiunia frange possunt

Si principes seculares possunt facere

Numquid principes compositione in clericos
seculares possunt facere compositiones
in clericos. Respondeo quod nullo modo nisi fuerit ubi
ardua necessitas et pia causa
nomen comitis qui hereticos et tunc de fide
auctoritate episcopi qui aliter compositionem in clericos
fecerit ipso facto sententiam excommunicationis sit
non minus. et hoc libro sexto et ad suc-
cessores eius nisi successores iusta satisfecerit
extra de immunitate ecclesie. Adversus consules

De compositione
ecclesie vel cimiterii

Numquid ad [illegible]
confugit de ecclesia interdicta. Respondeo quod non
quia ad ecclesiam interdictam non perdidit
privilegium. Adversum canonem. Respondeo ut clericus in-
terdictus perdidit privilegium clericale secundum Ham.
Numquid depositus cum furto fugit ad ecclesiam.
Respondeo quod non nisi sit publicus latro. hec
apparatus super summam Hanni. Quid si

aliquis occidit aliquem in una ecclesia
et fugit ad aliam. Numquid sit de ea con-
fugii. Respondeo quod sic quia una est ecclesia
toto orbe terrarum tamen una est dilecta
in canticis. Canticorum .v. Una est columba mea.
Quid si iudeus vel paganus fugit
ad ecclesiam. numquid defenditur ab ea. Respondeo quod sic
eadem racione de cognicione hec [illegible]
Numquid ipso facto est excommunicatus qui facit
violentiam in ecclesia. Respondeo qui facit vio-
lentiam ipsi ecclesie parietem frangendo vel
incendendo ex proposito ipso facto est excommunicatus
maiori excommunicatione. Si autem facit vio-
lentiam in ecclesia aliquem inde aufferendo
excommunicatus est minori excommunicatione
hec Host. Nisi valde enormia com-
mitteret secundum destruendo altare vel cru-
cem ... excommunicatus maiori excommunicatione est
Quid si predones causa frangendi veni-
unt ad ecclesiam et invenientes apertam
intrant et inde auferunt aliquid.
Respondeo non sunt excommunicati nisi actu frangant
hec R. Quid de fure qui frangit armo-
rium de pariete vel fenestram et inde
aufert aliquid. Respondeo excommunicatus est
sicut publicus effractor. et talis si
fuit denunciatus a papa [illegible] absolvendus
est. hec Wil. Ne clerici vel monachi in-
sistant secularibus negociis

Queritur an clericus liceat negotiari emendo
vel vendendo. Respondeo aut venditur res
cuius valor est talis quod non emptum sit
si fiant sperte comunis et hec est licitum clericis
Aut venditur res cuius valor prius est
artificio et pretium emptum. ut si ab
emit pergamenum et facit scribi li-
bros. hoc similiter licet fieri. Aut vendi-
tur res cuius valor est emptoria et non
artificio. et tunc aut emitur ut ven-
datur et hoc non licet clerico. Aut non
emitur sed donata est vel alio modo
acquisita et hoc licet fieri secundum Thomam.

Incipit quartus liber de sponsalibus

Queritur de illis qui primo contraxerunt
sponsalia dicuntur consulentes matrimonium
matrimoniali vel libidinis [illegible]
[illegible] et sic [illegible] et consulentes
[illegible]. Numquid tenet matrimonium. Respondeo quod non
nisi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et postea voluerit a sponsalibus
recedere et matrimonium [illegible] [illegible]
hec [illegible]. Quid si [illegible] [illegible] [illegible]

note sponsalibus et dicat vir mulieri osculemur nos osculo nuptiali, et sequitur osculum decenti consensu. Utrumque ibi est matrimonium. Respondeo quod sic. Si hec intendat contrahere, aliter non. Unde si aliter cessat dicit se non habuisse intentionem aliquam matrimonium contrahendum, non credo quod ibi sit matrimonium. Hec R. Quid si ante contrahit sponsalia cum una persona sua, postea contrahat sponsalia cum alia interposito iuramento, quid faciat. Respondeo ad primam debet ire et agat penitentiam de iuramento a se dato de secundo. Hec R.

Queritur si matrimonium possit contrahi per verba per que exprimitur consensus quod ad hoc verba sunt inventa. Respondeo quod sic in hiis qui loqui possunt non contrahitur matrimonium nisi verbis per que exprimitur consensus, quod ad hec inventa sunt, xxx q. ii Huius, Consuetum sit contrahere per verbis, potissimum tamen verbis. Extra, c. Cum secundum, Hoc quod est dicere vir mulieri habeo te pro certa uxore per hoc non contrahitur matrimonium. Extra, Sponsalibus, Ex hoc verbo habeo debet referri ad presens tempus. Si autem dicatur: promitto tibi quod te ducam in uxorem, matrimonium non contrahitur. Hec Jo. xxxii q. v c. illud. Item si dicat: volo te ducere hic in uxorem, matrimonium contrahitur. Hec Ray. et Host. Si autem dicat volo te ducere vel accipere in uxorem, non sponsalia contrahuntur non matrimonium, quia non sit obligata ut matrimonium, quia tamen non est obligata quantum ad presens, sed voluntas consummitur quantum ad futurum. Item si dicat sic: promitto tibi tamquam uxori, et illa consentit, presumitur matrimonium esse contractum nisi protestetur de intentione contraria. Hec Host. Utrumque per alias personas ut procuratores vel per literas possit matrimonium contrahi. Respondeo quod sic, xxxii q. ii Honoratur. Quid si parentes filiis pueris et tacentibus et tamen consentientibus pro eis contrahat, utrumque tenet. Respondeo quod sic. Et sufficit consensus taciturnitas, Extra, ca. xxxii q. ii Honoratur.

Queritur si cognoscere uxorem propter libidinem saciendam sit mortale peccatum. Respondeo quod sic, dicit tamen vir cognoscens uxorem tamquam meretricem, hic est qui cognosceret uxorem talem etiam si non esset uxor, vellet eam cognoscere, tunc est peccatum mortale. Si autem eam cognoscit quasi uxorem ita quod ultra non cognosceret eam si non esset uxor eius, tunc est veniale peccatum. Secundum bonam intentionem Hugonis. Queritur si tempore menstruorum possit debitum reddi et exigi sine peccato. Respondeo diversis opinionibus

quisitas dico secundum Bonaventuram quod qui petit illo tempore fluxus peccat mortaliter. Alii autem qui reddit non peccat, ita tamen quod reddat cum dolore. Et debet quantum potest dissuadere viro, nisi cedat scandalo propter viro vel eum ad aliam provocare. Utrumque tenetur viro revelare illam infirmitatem. Respondet Hugo quod sic. Sed Bonaventura dicit quod si cohibere cedat viro dissuadere debet ei infirmitatem dicere vel se infirmam simulare. Si autem cedat eum propter hoc non desistere tunc dissuadeat quantum potest. Bono modo hec Bonaventura. Et credo quod mulier non tenetur ignoranti viro dicere de suo menstruo ipse necessarie dat ei occasionem adultery quam sic. Sed sufficit quod dicat ei vigere quod habeat infirmitatem et male valeat istud dico salvo meliori iudicio.

Queritur si tempore partus possit reddere debitum licite. Respondeo potest sine culpa si reddat cum displicentia et dolore. Petere autem non potest sine culpa. Et si affectus sit ad delectationem gravius est ista culpa. Si autem ad libidinem carnis et infirmitatem proprias appetitus cum timore petat peccatum veniale est. Unde tamen contingit quod si esset propinquus ad partum peccatum. Hec Bo. ut supra. Queritur si licite possit reddi ultra locum pactum. Respondeo si alio loco quod non potest reddens mortaliter peccat. Si autem alio loco quod potest tunc reddens non peccat sed qui hoc exigit. Si hoc fiat causa plus vel causa glutinositatis peccatum veniale. Si causa satiande libidinis peccat mortaliter. Secundum Hugonem et Wil.

Queritur si tempore peregrinationis liceat reddere debitum. Respondeo si sine periculo abortus fieri potest sine peccato potest petere et reddere, quia usus matrimonii non est tamen dessistendum, sed est remedium. Si autem esset ibi periculum nec peti debet nec reddi, quia principaliter est constitutus. Dessistendum quam ut remedium.

De desponsatione impuberum

Queritur si pubes contrahit cum impubere utrumque possint resilire. Si pubes decernens ad debitam etatem petat matrimonium consummari. Respondeo quod sic, quia matrimonium non potest constare nisi ex duobus consensibus. Hec Hug. Extra c. A nobis. Et quod dicitur in decretali dicta quia non potest maior dissentire hoc non intelligitur de matrimonio sed de promissionibus. Hec Hug.

Queritur si parentes contrahat sponsalia pro filiis, utrumque teneant sponsalia. Respondeo quod sic. Si pueri faciunt

et consentiunt intelligantur aut consentire
qui simul habitant et non contradicunt secundum quod
sic sponsi sunt habitant / Ibi non videntur consentire
nisi facto vel verbo exprimant / puto quia
vadit ad domum sponse et mittit eam
munuscula et similia facit / ita dicit Bernardus
extra de cl. desp. c. litteras / Quid si pueri non habitant
simul et dilla sine assensu eorum exprimant sponsa-
lia non ligavit xxx. q. ii. Sponsalia
extra q. iii. c. i. c. Accessit / non qui putet con-
trahi sponsalia pro filiis / aut sunt infra
septem annos / tunc non tenent sponsalia
nec filii nutu habent facere contractum / aut
sunt septennes / aut ergo filii consenciunt et
tunc tenent sponsalia / aut non consenciunt
tunc non tenent sponsalia / nec generatur im-
pedimentum publice honestatis / donec filius vel
expresse vel tacite consentiat secundum Innocentium xxxi.
q. ii. Nos Sine Pater / Illi qui coniunguntur infra
annos nubiles aut sunt pubertati proximi
vel circa menses septem / aut ergo se
cognoverint sic est matrimonium / aut non cog-
noverint / tunc malicia supplet etatem
quia potuit carnalia committere sic stat matrimonium
secundum Bernardum / Sed Hostiensis dicit quod nunquam malicia
intelligitur supplere etatem / nisi perfide-
tiam sive perfectum Sed quia se carnaliter
cognoverint / aut tunc malicia non
supplet etatem / sic non tenet matrimonium
aut sunt pubertati propinqui sed dum xi annos
vel xii quantum ad puellam non est matrimonium
Aut ergo non cognoverint sic matrimonium non
est / aut est cognita / aut ergo sponte
sic est matrimonium aut invite sic non est
matrimonium / Si aut sunt remoti a pubertate
sic non est matrimonium / sive sponte sive in-
vite copulentur / Quid si masculus
xiii annorum contrahat cum aliqua et copule-
tur ei carnaliter et nutatur eam corrumpere / et
non possit nunquam est matrimonium / Responsio quod non
extra de c. a testificatione / Quid si parentes puerum
sponderint et puer postea voluit habere matrimonium
ratum / Nunquam compellitur parentes promissum
sit / Responsio quod non / Dominus dat ad hoc operam qua
possit ut contrahat arg. extra de c. c. ex publico
Quid si pater permisit alicui aliquam de filia-
bus suis / et habeat plures / Nunquam pater dare
quam voluit / vel debet sponsus eligere Responsio
ipsius expressa est dare quam vult secundum Gratianum
Quid si ab invicem pater unam / Responsio illam
dare tenetur secundum Gratianum / Quid si pater obtulit

donas sponso et sponsus non vult illam
habere sed aliam Responsio pater absolutus est
a iuramento et promisso secundum Gratianum / De
clandestina desponsatione

Nunquam peccat mortaliter qui clande-
stine contrahit / Responsio quod sic si hoc faciant
sine causa ar. extra c. c. Cum inhibicio
Nunquam peccat mortaliter qui post assensum de
preterito ante benedictionem nupcialem carnaliter con-
veniunt / Responsio quod sic / Si hoc faciunt absque
dispensatione episcopi secundum Hostiensem / Quid si aliqui
sponsant clandestine in uno loco / et tunc
fiunt ad aliud locum / et ibi habitant tanquam
maritus et uxor quod consuletur eis illis
Responsio quod faciant publice in facie ecclesie quod
fecerint in occulto secundum Raymundum / Si autem
diu cumnoverint et cohabitaverint hoc facere
credo quod episcopus potest cum eis dispensare
et non inferior prelatus secundum Gratianum / De desponsatione
Quid si unus contrahat cum duobus
occulta / et cum alia postquam modo in
facie ecclesie contrahat / qua illarum habebit
Responsio priorem / quia clandestinum matrimonium licet
sit prohibitum / tamen si fit tenet / extra de desponsatione
impuberum c. i. / Quid si ecclesia compellit
et vult quod maneat cum secunda / Responsio potius
debet obedire conscientie quam ecclesie excommunicanti
et si potest transferat se ad aliam regionem
secundum Gratianum / Quid si mulier putat virum suum
mortuum et contrahat alium excommunicatur
excusatur / Responsio Si credit presumptione
temeraria non excusatur / Si aut dubitatione
probabili / puta quia diu est quod absens et
eum sepelivit / tunc excusatur / Si aut
post contractum matrimonium dubitat aut est
dubitatio levis et hoc secundum consilium confessoris
amoveatur a corde eius / et potest red-
dere debitum coniugi / Aut est dubitatio
probabilis / et tunc debet reddere et non exigere
aut certificatur de vita viri / et tunc necessario
debet reddere nec exigere sed abeat discedere
secundum Gaufridum De conditionibus appositis

Quid si consensus ad tempus faciat matrimonium
/ ut si dicat contraho tecum ad
decem annos / Responsio quod non / quia inseparabilis
est debet esse matrimonium / Nunquam consensus con-
ditionatus facit matrimonium / Responsio sed honesta
vel turpis / Consensus conditionatus aut est
possibilis et contra substantiam matrimonii / tunc sunt sponsalia
sed non matrimonium / Distinguendum est tamen quia
conditio apposita aut est honesta vel

dicat: contraho tecum si patri meo placuerit, tunc stante conditione stant sponsalia, non stante non stant sponsalia. Aut inhonesta, aut contra substantiam matrimonii, ut si dicat: contraham tecum si volueris furari tunc sunt sponsalia. venena sterilitatis procurare, tunc non sunt sponsalia et nichil agitur. Aut non contra substantiam matrimonii, ut si dicat: contraham tecum si volueris furari, tunc sunt sponsalia. Si autem apponatur conditio contra naturam de presenti, de preterito aut de futuro. Si de presenti et de preterito, ut contraho tecum si maritus tuus est mortuus vel si virgo es, tenet matrimonium existente conditione, alias non, ut in c. de appositionibus, extra de condi. appositis. Preterea dicit quod hec conditio si virgo es apposita non impedit matrimonium. Si autem conditio apposita est de futuro, aut possibilis sub conditione licita, aut impossibilis, aut contingenti. Si de presenti, ut contraham tecum si sol orietur cras, conditio pro impleta habetur et est matrimonium. Si de impossibilibus, ut contraham tecum si dederis michi pluviam, conditio pro non adiecta habetur et est matrimonium. Si sub contingenti, et tunc non contrahitur matrimonium sed sponsalia, quia et tunc conditio est honesta vel inhonesta, et tunc conditio apposita aut est contra naturam matrimonii et tunc nichil agitur, aut non est contra naturam matrimonii et tunc contrahuntur sponsalia, ut prius dictum est. Queritur: Si contractis de futuro carnali copula subsequente fiat matrimonium? Respondeo: aut talis contraxit sponsam maritali affectu, et tunc est matrimonium verum, quia verum consensit in sponsam; aut affectu fornicario, et sic licet non sit verum matrimonium, est tamen presumptum, quia carnalis copula indicium inducit veri matrimonii. Respondeo: Et ideo si iste contrahat matrimonium cum alia, nunquam stabit. Respondeo: Si sponsam cognovit affectu coniugali, presumptum matrimonium verum est et presumptio nullius. Si autem affectu fornicario, presumptum matrimonium stabit in iudicio ecclesiastico, licet presumptio secundum ecclesiam presumatur esse verum. Queritur: Si consensus coactus impediat matrimonium? Respondeo: Si est coactus per violentiam, impedit matrimonium. Si autem est coactus per metum, aut per metum talis qui potest cadere in constantem virum, et sic impedit; aut per metum levem, et sic non impedit. Queritur: Si consensus [coactus] de presenti cum carnali copula faciat matrimonium? Respondeo: post consensum coactum a libera potestate recedendi et fugiendi permittit se cognosci, tunc presumitur tacite consentire; aut cognoscitur ad carnalem copulam, aut contra primum absolutam tunc non est matrimonium, aut per metum a contra

sufficientem, et tunc non est matrimonium; aut insufficientem, et sic tunc in iudicio fore presumitur esse matrimonium. Si tamen non consentit, non est matrimonium. Queritur: Si sponsus possit sponsam compellere ad matrimonium contrahendum? Respondeo: quod non, quia coniugia debent esse libera. Queritur: Si aliquis iuravit se ducturum aliquam in uxorem et post modum intrat quod velit facere simplex votum continentie, ut si puta voveat et postmodum dicat quod nolit aliquam ducere, utrum debeat servare votum vel iuramentum? Respondeo: Si iuramentum precessit, servabitur iuramentum; si autem votum precessit, servabitur votum. Et agatur penitentia de voto illicito vel iuramento illicito secundum Ray. de e. t. Rey. secundum Gauf.

Queritur: Si aliquis adulteratur cum aliqua vivente viro, vel dat ei fidem de contrahendo, vel contrahit de facto, vel occidit maritum, si tunc adulteram numquam post mortem viri potest contrahere cum ea? Respondeo: quod potest, de e. t. veniens. Queritur: Si aliquis qui cognoscit litteram uxoratam contrahit cum alia de qua vel inscia, numquam post mortem stabit matrimonium litterie? Respondeo: quod sic, si inscia voluit et post adulterium cogi ad hoc, de e. t. super vir in potestate inscie est separari ab eo aut manere cum eo secundum Gauf. Numquam mortua littera contrahatur cum ipso matrimonium nec adulteram et insciam. Respondeo: quod non, primo requiritur notitia eorum. Queritur: Si adulter noverit ipsum cum sponsa contrahit cum alia? Respondeo: matrimonium nunquam stabit secundum Gauf. Queritur: Si aliquis adulteratur cum aliqua littera et occidit eius virum non eo animo ut contrahat cum ea, sed in casu alio, scilicet in bello vel propter aliud odium, numquam potest cum illa uxore cum qua adulteratus fuit post contrahere? Respondeo: quod sic, eo quod non occidit eum eo animo quod cum eius uxore contraheret, secundum Gauf. Queritur: Si aliquis occidit aliquem eo animo quod contrahat cum eius uxore et non committit adulterium, numquam cum ea potest contrahere? Respondeo: credo sine preiudicio quod sic, quia non precessit adulterium sive adulterium pollutio secundum v. et by et bonifacium; quidam tamen contrarium dicunt. De cognatione spirituali.

Queritur: Si aliquis possit ducere cognatam illius quam cognovit fornicarie? Respondeo: quod sic, hec de e. t. cum tunc de contra contrarium, quod non; credo licet affinitas contrahatur per fornicationem, per fornicationem contracta tamen non est cognatio spiritualis, ut puto. Queritur: Si aliquis laicus vel clericus in minoribus ordinibus constitutus possit contrahere cum illa quam in sacro fonte baptizavit? Respondeo: quod non, quia filia spiritualis

[illegible] rubrica [illegible] ... pueri rubrica ... [illegible] ... per leges eo quod leges [illegible] ... non ponitur sub rubrica de sententia [illegible] ... est in [illegible] ponitur quod post mortem [illegible] hereditatis [illegible]

est xxx q. i. Omnibus / Item quid si contractum fuit matrimonium numquid separabitur. Dicit Ray. quod postquam semel contractum est, Extra de eo q. [illegible] unde est notandum quod papa [illegible] quod oppositum est hodie / quod ille qui baptizavit puerum non potest ducere in uxorem filiam pueri. Extra e. t. Veniens. Item quid si aliquis teneat aliquam vel levet de fonte et non respondeat, et dimittit ut non fiat compater, ut per eum modum possit cum ea contrahere. Resp. Wilhelmus, efficitur compater ex quo tenet eam vel tangit / Sed puto quod in isto [illegible] non sit defraudanda ad impediendum affinitatem secundum Wil. Item si videt et non tangit eam in baptismo sive confirmacione et simulet se tangere. Resp. non efficitur compater nisi tangat eam in baptismo sive in confirmacione. Hec Wil. / Numquid licet abbatisse vel monachis puerum de fonte suscipere [illegible] hec. xvi q. i. Placuit. De consecratione di. iiii. Non liceat [illegible] decanonicis et religiosis / Extra de postulacione prelatorum secundum Ray. / Item queritur si aliquis possit ducere carnalem filiam spiritualis filie. Resp. quod sic. Hec pe. / Item queritur si aliquis possit ducere filiam commatris sue. Resp. quod sic, excepta illa sola quam de sacro fonte levavit vel in confirmacione tenuit nisi [illegible] abierat / Extra e. t. [illegible] / Unde patet quod aliquis potest ducere in uxorem commatrem sue uxoris. Item queritur si aliquis possit ducere commatrem illius qui tenuit eum in confirmacione. Resp. quod non. xxx q. iiii. Si quis unus. Numquid aliquis possit ducere filiam eius qui tenuit eum in confirmacione. Resp. quod non quia ibi est fraternitas spiritualis. Argumentum Extra e. t. c. i. secundum Ray. et valde quod sit pari passu cognatio spiritualis in baptismo et in confirmacione.

De cognacione spirituali

Queritur de eo si quis filius adoptivus possit contrahere cum legitima filia adoptantis. Resp. quod sic secundum Hostiensem et Wil. / Item numquid filii adoptivi possunt contrahere cum filiabus adoptantis. Resp. quod non. Hec Wil. / Item si filius adoptivus durante adoptione contrahat cum filia legitima adoptantis numquid separandus est. Resp. quod sic. Hec Hostiensis et Wil.

Si aliquis post contractum matrimonium cognovit consanguineam uxoris sue

Queritur si aliquis post contractum matrimonium cognovit consanguineam uxoris sue numquid liceat ei manere cum uxore sua. Resp. quod sic / sed non debet exigere debitum [illegible] / Sed tenetur reddere. Extra e. t. [illegible] / Item si exigat numquid peccat [illegible] mortaliter quociens exigit / Resp. [illegible] / nisi laboret [illegible]

[illegible] / quod [illegible] est [illegible] quod [illegible] / [illegible] / Si [illegible] peccat [illegible] / [illegible] vir [illegible]

et adeo [illegible] sit / quod licet [illegible]. Credo tamen si uxor non petat propter ignoranciam vel simplicitatem si cognosceret causam non [illegible] propter voluntatem propriam / Sed uxoris [illegible] quod non peccat [illegible]. Hec apparatus super summam Gaufredi. Numquid maritus si [illegible] se non petendi debet dicere uxori quare non petat / vel confessor [illegible] potest dicere [illegible] quod petat / et dicere causam / Resp. puto quod maritus dicere possit uxori quare non petat ipsa debitum / Sacerdos autem debet suadere uxori continenciam / Si potest ipsa hoc. / Si non potest, tunc si contra maritum [illegible] causam potest dicere [illegible] propter quod maritus non possit exigere debitum / Sed in speciali [illegible] non debet nec permittet [illegible] uxori quod aliquis [illegible]. Hec apparatus super summam Gaufredi.

De consanguinitate et affinitate

Queritur si duo fratres possunt ducere duas sorores / vel etiam filius et pater possit ducere matrem et filiam. Resp. quod sic quia licet consanguinei viri sint affines uxori et econverso consanguinei uxoris viro, nulla propter hoc affinitas facta est seu contracta. Extra e. t. Quod super his / Item si aliquis possit ducere aliquam distantem ab eo in quarto gradu ex transversa linea. Videtur quod sic [illegible] Petrus dicit [illegible] et hic [illegible] sed cum [illegible] adhuc vivet / Unde non possunt contrahere in aliqua forma / Unde non debet ante illa decretalis Extra e. t. Non debet, intelligenda est de personis in lineis collateralibus. Item si aliquis possit relictam fratris sue uxoris ducere. Resp. quod sic quia ibi est secundum genus affinitatis / quod modo sublatum est Extra e. t. Non debet / Et hoc patet per illam regulam / persona addita persone per carnalem copulam mutat genus et non gradum. Cum ergo frater uxoris sit in primo gradu affinitatis [illegible] uxori eius est in secundo gradu genere / Unde [illegible] dicunt [illegible] abrogata sit per illam decretalem Extra e. t. Non debet. Item si aliquis possit ducere filiam fratris sue uxoris. Resp. quod non quia ibi est primum genus affinitatis secundum 2 gradus et hoc patet per illam regulam / persona addita persone per carnalem copulam / sive propagacionem mutat gradum et non genus. Cum ergo frater sit in primo gradu affinitatis, filia [illegible] est in secundo gradu affinitatis [illegible] hoc est patet quod illa filia est sue uxori in secundo gradu consanguinitatis iuncta / ergo est [illegible] in secundo gradu affinitatis per illam regulam / Item quanto gradu consanguinitatis distat ab aliquo consanguineus vel consanguinea tanto gradu consanguinitatis

Distat ab eius uxore uel uiuente uel non. Pregla(?). Quod uir potest ducere consanguineam affinem uxoris sue in quocumque gradu, sed consanguineam non potest ducere nisi ultra quintum gradum inclusiue. extra de cons. c. non debet. Queritur si ab distat a communi stipite quinto gradu et alia persona in quarto utrum possint licite copulari. Respondeo quod sic quia secundum computationem statutum est. Unde isti duo distant in quinto gradu ubi finitur consanguinitas. extra e. ti. Uir qui. Queritur si ab possit relicta fratris sui ducere. Respondeo quod non quia ibi est primum genus affinitatis in primo gradu. extra e. ti. c. pen. Sed numquid ab filiam relicte fratris sui quam habet de alio viro. Respondeo quod sic quia illa persona nichil attinet ei. Sed si ... impressis(?). extra e. ti. non debet. Uir non. Si ista persona que est tibi affinis per appositionem generat filium de consanguineo tuo ille filius est tibi consanguineus, non affinis. Si autem generat de extraneo, ille nichil est tibi. Sed hic ... secundum Hostiensem capitulo fallit regula ... impleta genus, sed generata gradu per appositionem isto dicto, quia si ab est affinis per appositionem cum ita quod tu sis appositus consanguineis sue, si generat filium ille est tibi affinis secundum parentes eorum genere consanguinitatis, sed in alio gradu, scilicet primo de filio sive uxoris tue.

De frigidis et maleficiatis

Numquid vir qui generare potest et mulier que cognosci non potest possunt contrahere. Respondeo quod potest si possunt coire, sed cum omne matrimonium aut est causa prolis aut causa incontinencie fiat vitande. Una illarum causarum sufficit pro matrimonio. hostiensis. Queritur si frigidus vel inceptus(?) ad matrimonium contrahendum contrahit, numquid potest petere separationem. Respondeo quod non, si mulier velit cohabitare secum. extra e. t. non debet. Unde non est de eo qui dimisit in matrimonium quam polluit per adulterium i. t. Queritur si frigidus contrahat scienter cum arta aliqua. Respondeo quod si nunquam ambo consentiant separationi manere debent sicut frater et soror. extra e. t. Consultationi. Queritur si vir contrahit scienter cum arta muliere et mulier scienter cum frigido et decepto viro, numquid ... poterunt petere separationem. Respondeo quod non. extra e. c. ...

De matrimonio contracto contra interdictum ecclesie

Queritur si matrimonium possit contrahi tempore interdicto ab ecclesia. Respondeo in matrimonio sunt duo scilicet consensus animorum et carnalis copula sive reddere debitum. Dico ergo quod matrimonium potest contrahi tempore ... sed ... sollempnitas prohibetur quibusdam temporibus. hostiensis in summa de feriis. Hoc appellamus. Queritur si matrimonium tempore prohibito contractum sit separandum. Respondeo quod tempore prohibito contrahentes non debent separari quantum ad vinculum matrimonii, debent tamen ad tempus separari quantum ad thorum. Ita intelligi debet illud capitulum xxxiii q. iiii non debet. hostiensis. Queritur si sit mortale peccatum tempore illo cum sollempnitate nuptias contrahere. Respondeo credo quod sic sine preiudicio si fiat sine dispensatione cum sit per modum prohibitionis inditum. extra e. c. pro totum(?). Numquid sacerdos potest dispensare cum illo ut in illo tempore contrahat. Respondeo quod non quia matrimonii cause sunt per episcopum determinande. xxxiii q. ii relatum(?).

Qui matrimonium accusare possit

Primo quod aliquis audivit sibi certum impedimentum inter se et uxorem suam numquid tenetur uxorem vitare. Respondeo quod sic maxime si audivit a viris fide dignis et non suspectis. Et si credo contingit opinionem probabilem non exigat debitum. Sed reddat quousque veritas pateat. hostiensis. Queritur si non vult credere viris dignis vel sacerdoti qui dicit ei impedimentum numquid peccat mortaliter non credendo. Respondeo credo quod non peccat mortaliter. hostiensis. Numquid peccat ille qui dicit ei impedimentum. Respondeo si credit quod non possit probari, indiscrete agit, nisi credat quod ille cui ... impedimentum velit obedire consilio peritorum. hostiensis. Queritur si sacerdos sciat impedimentum quod potest probare vel aliter cognitum sit ... hic Respondeo ... capitulo tenetur ad denunciandum sollempniter agere nisi dignum consilium velit ... et soror. hostiensis. Queritur si vir tenetur uxorem fornicantem dimittere. Respondeo si fornicatio est occulta non tenetur eam dimittere. Si autem est manifesta aut mulier penitet et corrigit se, et tunc vir potest eam retinere, aut perseverat in malicia et tunc tenetur eam dimittere. hostiensis. Queritur si vir ante sententiam possit uxorem fornicantem dimittere. Respondeo dimittere potest ante sententiam quantum ad thorum tamen, nisi compellatur ad debitum reddendum quo ad cetera; sed quantum ad thorum et cohabitationem non potest dimittere sine iudicio ecclesie. hostiensis. Queritur si vir occulte fornicatam accusare posset mulierem de manifesto adulterio. Respondeo credo quod non potest facere sine peccato. arg. di. lo(?) xxxii q. vii plerumque(?).

Si autem vir penitet et mulier perseverat in malicia tunc posset eam accusare secundum Bonaventuram. Numquid vir potest accusare mulierem de adulterio penitentem. Respondeo quod sic, quia pena non tollit accusationem propriam quod notat ad idem Hostiensis Gaufredus. Numquid potest post divorcium fieri reconciliatio. Respondeo ad reconciliationem faciendam aut uterque concordat, et tunc debet fieri reconciliatio, aut uterque discordat et tunc non debet fieri nisi ipse compellantur vitandum, ut si publice fornicaretur uterque, aut unus petit et alter impugnat, et tunc aut innocens petit nocentem, et tunc debet fieri reconciliatio, aut nocens innocentem, et tunc non debet cogi ille quamvis privatum, aut innocens nocente, ut mulier que prius adultera est viro qui postea adulterium commisit, et tunc debet fieri reconciliatio secundum Bonaventuram. Queritur ad quem spectat celebrare divorcium. Respondeo de iure communi tunc matrimoniales cause spectant ad episcopum Extra de excessibus prelatorum, nisi ubi alii competat ut habetur in eodem c. vel si consuetudo habeat ut circa archidyaconus teneantur Extra de institutione c. licet. Queritur si post divorcium alteri liceat intrare religionem sine consensu alterius. Respondeo innocens potest intrare religionem sine consensu alterius. Extra si innocens vult tenere nocentem adhuc reconciliacionem, si autem innocens non vult reconciliare nocentem, tunc potest nocens de consensu eius intrare religionem secundum Hostiensem. Johannes tamen dicit quod post divorcium quilibet potest intrare religionem sine consensu alterius quod non credo. Queritur si innocens intravit religionem alter non conditeter numquid potest revocari ab eo. Respondeo quod non secundum Bonaventuram. Queritur si post divorcium casu quo innocens fuit fornicatus numquid tunc alter sine alterius consensu in quo uterque nocens est potest intrare religionem. Respondeo credo quod non, quando si alter intravit sine consensu alterius cohercetur. Hostiensis. Summa De divorcio.

Queritur si possit vir dimittere uxorem propter aliud peccatum. Respondeo quod non aliquod quod sit preter fornicationem. Respondeo quod non nisi propter fornicationem que duplex est, scilicet spiritualis, que est, quando committitur spiritualiter, ut ydolatria, consimiliter ut quodlibet peccatum mortale. Propter fornicationem spiritualem dicunt posse dimittere si vult penitere. Sed si peniteat non dimittere. Propter fornicationem carnalem dicunt posse dimittere si non vult penitere, sed si peniteat non dimittere si non vult penitere sed si peniteat non ... Propter fornicationem tamen consimiliter dicunt. Et si propter peccatum uxoris non potest. Si non est scandalum peccatum vel ut eam perducat ad peccatum tunc potest eam dimittere licet secundum Bonaventuram. Numquid mulier potest dimittere virum propter fornicationem. Respondeo quod non, Extra c. c. quanto, nisi tunc velit inducere eam ad fornicationem vel ad hoc ut consentiat vel ad aliud peccatum, tunc puto quod eum possit dimittere. Extra de divorciis c. gaudemus intelligendo secundum quod hic fiat per iudicium ecclesie. Queritur si infidelis contraxit eodem modo cum duabus simul, hic nichil accipio utramque ex uxorem, sed quam corporaliter retinebit. Respondeo primam, nisi talis sit alia quod non possit esse uxor eius, tunc retinebit alteram. Numquid fidelis potest contrahere cum heretica. Respondeo quod non debet contrahere cum ea sed nec cum excommunicata. Si tamen contraxit matrimonium stabit cum ambo sunt baptisati. Numquid Paganus potest contrahere cum iudea que dicit se velle recipere baptismum. Respondeo quod non, quia licet ibi sit fides, tamen non fidei sacramentum xxviii q. i c. sponsalia, cum potest contrahere cum ea publicata forma sicut ut baptismum recipiat. Queritur si mulier clandestine contraxit cum aliquo, et ille ducat quod non intendit, et in facie ecclesie ducat aliam, numquid mulier illa potest contrahere cum alio. Respondeo credo sine preiudicio quod compulsa est ei quod non contrahat cum de verbis consensus adimpleat, non ecclesiam non potest. Extra de sponsalibus inimica(?) Sed quid quod compulsa est mulier cum iam contraxit. Respondeo compulsa est et quod non cogatur sed cum dolore reddat debitum, cum ibi sit opinio probabilis, quod non intendebat ille cum quo ea illicita aliam duxit. Extra de sponsa duorum impuberum do dimat dub. Extra de eo qui duxit in matrimonium quam polluit per adulterium. De secundis nupciis

Numquid secunde nupcie debent benedici. Respondeo quod non et ceterum sacerdos benedicit deponendus est. Extra c. c. i. Nota tamen quod secunde nupcie possunt esse ex parte viri et prime ex parte mulieris, ut econverso, vel secunde et prime ex parte utriusque. In primo casu salvatur per ex parte virginitatis, in secundo casu multitudo mortui mulieris secundo facti, quia potest tunc preter bigamiam. In tercio et casus desperat. In primo casu non benedicantur. Et si ex parte casu cum mulier et virgo sit, consimiliter sit bigamus nupcie benedicantur. Hostiensis Bonaventura. Numquid tamen de consuetudine casu benedicitur sed nisi consuetudo sit que ipsa sciat et tollat. Incipit liber quintus de accusationibus

Queritur si subditi possunt accusare prelatos proprios subditi, aut si sunt boni aut mali sive criminosi. Si criminosi non possunt accusare prelatos. Si autem sunt boni, aut ex caritate aut ex caritate et licite possunt facere.

ant ex malignitate hec non licet Hec alleg. / Queritur Si aliquis solus scit crimen de aliquo numquid debet ipsum accusare / Responsio non debet accusare in manifesto quamdiu solus scit / sed debet monere in occulto secundum illud Augustini Si homines adulteri de omnibus scire sciant nos non prodimus / sed in secreto arguimus Ubi contingit malum ibi moneatur hec alleg. / Queritur Si quilibet tenetur accusare fratrem peccantem / Audita auctoritate Si peccaverit in te frater tuus vade et corripe eum inter te et ipsum solum / Responsio Si peccatum est committendum / tunc quilibet tenetur fratrem de peccato committendo corripere prout hoc videtur [illegible] licet videre / Si autem peccatum est iam commissum de tali corripere fratrem [illegible] ad subditum est consilium / sed [illegible] ad prelatos est preceptum hec [illegible] / Intellige de peccato mortali / Secundum Bo. ve. dicit quod tunc [illegible] tenetur corripere qui videt fratrem peccare et credit probabiliter quod debeat prodesse et non obesse hec tamen caucio est Ne fortiter sibi quis [illegible] stultam [illegible] correctionem hec Bo. ve.

Nota [illegible] quod duo requiruntur ad correctionem / Primum quod peccatum mortale committatur / et non [illegible] et [illegible] non [illegible] correctura Secundo quod credat probabiliter / et se ad correctionem emendet aliter non tenetur / Numquid subditus tenetur corripere prelatum peccantem / Responsio Ad hoc quod subditus prelatum corripiat tria requiruntur / Primo quod sciat eum certitudinaliter peccare mortaliter / Secundo quod credat probabiliter eum ad correctionem [illegible] emendare / Tercio quod humiliter corrigat et modeste hec [illegible] / Numquid malus prelatus peccat corripiendo subditum / Responsio Si corripiat ut prelatus per modum correctionis [illegible] et superior [illegible] peccat quia indigne utitur officio suo [illegible] si peccatum sit occultum [illegible] publicando peccat et scandalizando / Si autem corripit ut persona privata per modum supplicationis et amonitionis non peccat hec Bonaventura

Quid si duo litigant pro / De questione ecclesia una et unus permittit alteri redditus aliquos annatim de illa ecclesia et [illegible] / ut cedat ab actione Numquid est symonia / Responsio quod sic [illegible] de pactis [illegible] / Si [illegible] / Si aliqua pacto [illegible] iusta causa [illegible] licita esset / et tunc [illegible] tempus non [illegible] illius qui

soluit nisi forte esset [illegible] secundum Bon. hec [illegible] / Secundo utrum [illegible] committat symoniam qui exigit aliquid pro [illegible] hec [illegible] / Numquid sacerdos potest aliquid exigere pro benedictione nubentium et exequiis mortuorum / Responsio sacerdos nichil debet exigere pro hiis / Sed laici debent cogi [illegible] ad [illegible] pias consuetudines / [illegible] de eodem ad apostolicam / Non secundum [illegible] tamen non committitur symonia [illegible] / [illegible] si vult satisfacere et emendare se / non punietur [illegible] / Si cum [illegible] esset symonia [illegible] et [illegible]

Queritur si ius patronatus possit / De symonia vendi / Responsio per se vendi non potest [illegible] qui venderet patronatus ius [illegible] villa committeret symoniam sed per accidens venditur scilicet cum villa venditur / [illegible] / Si non [illegible] patronatus villa [illegible] symonia committitur hec Petrus [illegible] / Queritur Si excommunicatus possit aliquid dare pro absolucione / Responsio Si est iniuste excommunicatus / tunc secundum Host. licet aliquid dare pro redimenda excommunicacione et vexacione [illegible] et [illegible] quod non est tutum dare pro redimenda excommunicacione et vexacione / Sed debet [illegible] contra superiorem / Si autem iuste excommunicatus sit non licet aliquid dare hec [illegible] Sed alii dicunt quod tunc liceat aliquid dare non pro solucione / sed [illegible] hec [illegible] / Numquid sacerdos [illegible] / Responsio Si sacerdos tenetur ad hoc tunc accipere aliquid [illegible] symoniacum est [illegible] / Si autem non tenetur / et [illegible] licite potest petere [illegible] potest locare operas suas [illegible] hec Ray. vel alius / Si [illegible] intendat vendere missam symonia est / Si non intendit [illegible] operas suas locare non est symonia / Numquid licet aliquid dare pro anniversario vel [illegible] / Responsio dicunt quidam / quod si datur [illegible] aliquid [illegible] pro anniversario faciendo symoniacum est / Si autem ab offerente aliquid [illegible] licet secundum Fr. Jo. de [illegible] non tenetur sacerdos quod [illegible] licet aliquid accipere / tamen potest locare operas suas / Numquid ab [illegible] legere psalterium pro [illegible] / Responsio Si legens psalterium intendit vendere [illegible] symonia est / Si autem intendit [illegible]

laboris licitum est petere quia non beneficiatur
Querit quis potest aliquis recipere pro eo quod sacerdos unguat aliquem. Respondeo nullo modo potest facere
causa hic contra quamcumque pravam
consuetudinem, quia diuturnitas temporis non
minuit peccatum sed auget. Extra e. t. non satis
Sed gratis oblatum potest recipi, et licet in
hoc casu exigi nichil possit a sacerdotibus, nec sacramentum debeat differri, tamen
per episcopum debent cogi ad laudabilem consuetudinem observandam. Extra e. c. ad apostolicam. Numquid
sacerdos notorius committit symoniam recipiendo formatas. Respondeo quod sic. Extra e. c. j.
Sed alii dicunt quod hoc tenet ubi non recipitur
pro sigillo de publico. Sed Laurencius
dicit quod si nichil recipiat de publico
non debet cogi ad aliquod recipere pro tali
scriptura quia symoniam facit ut dicit
Sicut enim. Querit de pravis consuetudinibus circa preaudiendos confessiones recipere
ut circa consecrationes quas plerique faciunt
contra consuetudinem episcoporum benedictionibus abbatum et
ordinibus clericorum dicentes quod dant scriptori
quando ... preciatori et plerisque faciunt symoniam.
Respondeo si tales operacta vel extorta, predictum
symonia est. Si autem gratis offeruntur aut
sine pactione, tunc non est symonia, aut non
sine pactione predecti sint non est symonia.
Hec Ray. Et hanc solucionem approbat Wil.
dicens et ad recipiendum addit quod cibus datur
aliquid non ut debitum sed gratia gratuitum
symonia non est. Sed dicit idem quod si scriptor
recipit denarios pro formatis pro quo quando
non committit symoniam si hoc facit sine
pactione, si autem intervenit pactum, ut illi
faciunt qui contra mandatos illos non intitulari volunt, nisi promittant quod velint
reddere formatas non credo posse excusari a symonia. Querit si aliquis possit
beneficium petere pro se. Respondeo si petit beneficium
pro se sine cura non est symonia. Si autem
petit beneficium cum cura vel cum qua dignitate sic est symonia. Secundum Ray. et secundum
Wil. potest ipse petere tale beneficium si
est dignus et indigens, quia dicit Ysaias
Ecce ego mitte me. Sed prelatum petere
non potest quia ambiciosum esset. Secundum Wil.
Pono quod ab velit ordinari et caret titulo, et rogat aliquem prelatum ut promittet

... ad titulum ecclesie sue et promittit ei
quod numquam velit aliqua porcionem petere, utrum
numquid est symonia. Respondeo quod sic, et nisi secum fuerit dispensatum non debet in ordine sic suscepto ministrare nec
ad superiores ascendere. Extra e. t. per tuas. Sed quis
dispensat cum illo. Respondeo solus papa secundum Ray.
Quid si episcopus ordinat aliquem ullius titulum beneficii vel sacro interveniente quod ille velit
inquietare episcopum ad beneficium ei conferendum. Numquid
ibi est symonia. Respondeo quod sic dicit Ray. et putator
ab exsecucione ordinum suscepta sic suspensus sed
et ordinatus ab ordine sic suscepto est suspensus
quousque per sedem apostolicam secum dispensatur.
e. t. Si quis. Numquid est symonia si conferatur alicui
beneficium racione consanguinitatis. Respondeo quod sic, si alicui
non esset collaturus, quia favor et gratia succedunt
loco precii. Extra c. c. nos. Et consanguinitas non
symoniam inducit. Hec Goffredus. Sed si talis
esset dignus posset ei conferre beneficium a consanguineo
primo pro filio sic digno sic conferre beneficium. Extra
de etate et qualitate praeficiendorum per tuas. Numquid sit dare pecuniam
pro religionibus. Respondeo si ex pacto aliquid datur
symonia est. Si autem recipientes essent pauperes
tunc possent sic dicere: libenter te recipimus, sed
deum, si habueris unde vivas et si tecum tuleris
unde necessaria provideri et amictum et hic plerique consuerunt. Sed non tenetur secundum Ray. et ut nullo casu
talis ab recipitur. Sed ipse dedit sicut et hic non
applicat ... Et addit quod precio preciis potest
cogi ut provideat filio vel filie in necessariis
quod si noluerit agat ad optinendam porcionem pro
... hereditatis. Ergo eciam credo quod si claustrales
in talibus hiberent quod nullo modo posset aliquid contra
... sine symonia. Extra eodem. Clericus. Pono quod
ab velit locare filiam vel aliquod claustrum
et roget aliquem religiosum pro illius recepcione
et ille interponit pactum. Numquid est symonia
ex parte mediatoris. Respondeo quod sic. Hec Ray.
et secundum Ray. de lo. po. q. ij. Si ab episcopus. Querit
Si ab laycus petit recipi ad ordinem, et dat
ei ut discat arte scolarum vel cantoria
clericus ut sciat parum vel plus alicuius
facultatis. Numquid est symonia. Respondeo quod non
quia tales pacto non est illicita. Hec Wil.
Quid si aliquis fuit ... claustro, et
non vult fieri nisi promittat quod post annum
per duos cum ad ordinem recipiatur. Numquid
committit symoniam. Respondeo aut recipiunt pecuniam
ipse et sic symoniam committunt saltem mentalem, et deum peccatum ... mortalem non
talem, et deinde ... aut ipse dedit principaliter et
secundario ipse questum, tunc licitum est ipsi recipere

predecti

di fructus recipe vel duobus prouis eorum laborantibus et dignus illam porcionis recipio de qua fratres vicelorum fructum recipere propter claustri necessitates publicandas. Queritur utrum dispensabit cum symoniaco. Respondeo si quis adipiscitur beneficium vel ordinem symoniace aut hoc fecit sciens, sic tunc statim suspensus est ab execucione donec cum eo sedes dispensat, aut hoc ignoravit, aut hoc beneficium est sibi procuratum, et sic si statim renunciat postquam scivit, potest secum episcopus dispensare ad idem beneficium; circa et tunc renunciat sponte non coactus in iudicio, tunc episcopus potest statim secum dispensare ad idem beneficium; aut est convictus et dum renunciat tunc episcopus non dispensabit secum ad idem beneficium, sed alibi conferet; quo mortuo episcopus potest dispensare cum isto qui renunciavit ut ad idem beneficium eligatur; secus est de aliis ad quos spectat potestas summi dispensatoris eligi.

Utrum magistri exigant aliquid pro doctrina

Numquid magistri committunt symoniam si exigant a pauperibus vel aliis certe aliquid qui recipit beneficium. Respondeo quod sic. Ita dicit Raymundus et Guilelmus et secundum eos iuriste. Sed quidam theologi dicunt aliter et melius quod ibi non sit symonia. Sed cum avaricia licet sciencia sit quoddammodo spirituale, quia duplex est spirituale, scilicet duplex: unum per revelacionem ad spiritum sanctum ut baptismus et alia sacramenta, et talia vendere et emere symoniacum est quia inspirabile potius subpreciis. Aliud spirituale dicitur quod ad spiritum pertinet ut doctrina et consilium et talia vendere non est symoniacum. Sed avaricia. Secundum si doctori providendum est ut doceat, tunc de illis pueris quibus providendum est non debet aliquid recipere nec de pauperibus. Sed hic deficiunt potest. Numquid magistri qui sunt divites et regunt universitatibus possunt aliquid exigere a pueris. Credo quod non tenentur laborare circa divites auditores nisi velint ei aliquid moderate dare, quod tamen non debent accipere pro sciencia sed pro labore. Hec Wilhelmus et hoc tenent communiter, scilicet quod a pauperibus nichil debet exigere.

Nec prelati locent vices suas ultra annum tempus

Nemo qui sacerdos locavit ecclesiam ad tres annos, et iste cui locat solvit precium totam pecuniam, et sacerdos moritur infra dimidium annum. Numquid successor tenetur illius cui confertur ecclesia stare contractui. Respondeo si pecunia recepta tota infra recepta est in usus ecclesie sive utilitate successor tenetur stare contractui. Extra de solucionibus c. j. dicit non tenetur. Extra de precariis c. ij. quia infra tempus precium locarum non potest, et si solvit ille cui locata est sibi imputet. Hec Wilhelmus et Concordancia. Numquid magistri recipientes determinatum precium annatum possunt recipere aliquid vel certam a pueris que usitato nomine vocatur inspiracia vel minervalia. Respondeo non debent exigere

sed gratis data possunt recipere. Extra de precariis de eulogiis. Sed tamen pauperes possunt et qui non sufficiunt eis que petunt et honeste tamen possunt. Hec Wilhelmus. Possunt in minimis prelatis qui libenter accipiunt si gratis dederunt. Sed non debent exigere. Numquid ad hoc eligi renunciatio. Sed quia est ut doceat. Respondeo quod non, quia cessare debet ut doceat. Respondeo quod non, quia cessare debet si vacare aliqua prebenda eius erat ... statuerunt quod aliquod humi [?] ... non credo quod esset symonia. Hec de prebendis symoniaci.

De Iudeis et Sarracenis

Numquid iudeis possunt auferri filii eorum ut baptizentur. Respondeo quod adulti non debent baptizari nisi consenserint, nec parvuli eorum ab aliis qui non sunt eorum sed principes quorum servi Iudei sunt in vetis possunt auferre parvulos et offerre ad baptismum et si hoc fecerint merentur. Quando hoc non faciunt propter periculos consiliatores ad fidem. Sed propter salutem parvulorum. Hec Wilhelmus. Queritur de christianis, qui serviunt iudeis et in medicinis baptisant pueros. Numquid peccant. Respondeo si hoc faciunt dum in articulo mortis non peccant. Sed hoc tamen extra articulum mortis non licet. Ne fiat iniuria sacramento, quia pro magna parte pueri quam cum baptizati et ne fiat iniuria quia baptizati cum fidelibus non debent educari aut cogi. Hec Wilhelmus. Numquid licet christianis recipere medicinam a iudeis. Respondeo iudeis et infirmi christiani non debent eis recipere. Dicitur xxviij q. j. nullus. Sed si iudeis committeret per talibus curandis ut vellet ex domo propria bibere et comedere licite possunt vendi. Numquid peccant qui comederunt azima ab eis confecta. Respondeo quod sic xxviij q. j. nullus. Numquid christiani possunt eis locare domos suas ita quod iudei propter exercitant. Respondeo quod sic Dicitur extra de Romanis. Numquid iudeis christiani possunt aliquid vendere. Respondeo quod sic. Hostiensis tamen dicit quod christiani possunt cum eis etiam in eorum; et hoc omnia intellige quod iudei sunt infra bona. Aliter si dicatur quod iudei habent infra bona, aliter sic dicitur quod nichil habent nisi de usuraria, non debent eis terras vendere vel locare, quia nec res eorum cum usuraria res empta de usura debet restitui sicut in spoliis de usuris ... numquid licet alicui mulieri morari inter christianos lactare pueros iudei. Respondeo quod sic. Dicitur. Si iudei vult. Respondeo propter quattuor causas. Respondeo quia legem servant ab eis ... testimonium de christo. Secundo propter penas quas christus dampnat. Tertio propter conversionem eorum, quia ab ipsis credunt in die iudicii ... contra adversarium ... propter recordacionem passionis christi ut

quo^dacis eos videamq̄ pro^p passione totaliter
admittat͡r ı̄vnocentiā quod ut nec occidas
eos. nec q. ob. xo. in^ci. vbi cum a^n d^r cp
caupt͡s iudicis. xcii^a dist. h^ec sunt / lex presens cp
trema fides ac media pro^p **De hereticis**

Sj aliquis clericus hereticus cui^tur ad fide
nunquam cum eo potest dispensari ita ut ı̄ susceptis
ordinibus sacris susceptis, et ut ad
superiores ordines promoueatur. Quod de eo
qui heretica non deuit vapi / nisi ad laycam
quod, q. vij c. i. adhibeat^r / Cont^ra eos
quandoque dispensatio semiplena, quod
recipiunt^r ordinibus susceptis / sine spe pro
motionis i. q. i. Si quis. Est plena quod
sunt sicut fuerunt, et non vlt. i. q. vij Con
venientibus. Est plenior cum sunt sicut episcopi
vel prelati. xxi di. Nos consuetudinem.
Est plenissima cum ad omnes dignitates pro
mouentur. xxxii q. iiii. Ipsa pietas. h^ec
Gay. et tay. / nunquam cum istis sic cum tali
dispensatur. Quod quia sunt l. di. Hijs tales. Et di
i. Si quis presbiter. Hec tay. Istos duos
casus intellige de clerico qui ordinatus est a ca-
tholico, de illis autem qui ordinantur ab hereticis
qui sunt hereticorum tunc quod hec opinio h^enri
nunquam dicendum est hereticus qui opinatur contra
contra sacram scripturam / Quod sunt que contrarie
fidei / quod contradicunt scripture / quia sunt opi
niones ancipia / ut illa que sunt ad fidei compli
cationem et scripture comparatione / Opinari
contra ea que de necessitate fidei sunt peccatum
est / et si superius peccatum est opinio est peccatum
erroris / Si autem assit defensio tunc est
heresis contra ea que de scripture certitudine sunt
ignorans p^r opinari contra pmissum ut ab
simplex credat quod Jacob sit pater Ysaac /
Cum ad sit scripturam si opinatur simpliciter
contra / est peccatum / Si autem defendit / hereticus
est / Si contra sequitur contra fidei tunc
licet opinari contra aut peccatorum / sed in
licet opinari contra aut peccatum non licet de capite contra
peccatum non licet de capitulo ex parte
qui poterit coutrat non esse demum
Sed si sicut in magister effecit, ibi conuenientes
non peccatum erroris suum hereticus fuisset
Sed peccauit ı̄ gratis peccaui / ut dicit hu/
dicit non sunt contra fidei sunt licet opinari
contra / Sed non licet assere dubium, quia opinari
vi est ı̄ iam contra / Sed assere dubium
est dubium contra decimam vsum sententie
h^ec bo vc. sunt xo. sup. q^ta summa xxxiiii di.

Nunquam licet laicis **De scismaticis**
cum hereticis, vel iudeis disputare. Quod
quod non, quia non expedit cum talibus disputare
maxime coram alijs. h^ec tay. et Gay. / et
addit Iohannes / nisi disputando intendat
ad corporis vtilitatem / et quod pone vel fiat
propter scandalum infirmorum vitandum, nisi
talis prouocatur aliquem ad disputandum.
Si nichil vindicet, simplices fideles per
turbat et scandalizat sunt / Nunquam licet
clericum accipere ab hereticis. Quod quia non
prout cetera / quibus sicut facta admisit
scit / vel contractat eos ecclesiastica sepul-
ture / vel recipit clericum alicuius / vel
oblationes dicit sunt assensu / et non
restitui nisi predicta aptitudine ex eo
c. Excommunicamus. **Qui filios occidunt**

Nunquam si aliquis opprimit puerum si
hoc est occultum / nunquam eis penitentia
publica de imponi. Quod quia non expedit
de pena et insuper contemptum est. Et
h^ec casus sacerdos potest imponere penam ut dicitur in
eodem c. / Nunquam si nichil cum d. diligentia
qua potest locare puerum ı̄ cunis / et mater
dormit cum negligentia, nunquam ei penitentia dat
imponi / Quod dicit casus pena est peccatum
potest imponi, propter securitatem / non tamen mag-
h^ec c. c. infantibus / Nunquam si nutrix op
pressit puerum / nunquam parentes sunt puniendi. Quod
Si nutrix non fuit suspecta de ebrietate
et parentes ı̄ exhibuerint / ne locaret puerum
secum, non sunt puniendi. Si autem nutrix
erat suspecta, et dissoluta paruum puerum
locauit apud se / non sunt parentes excusa-
biles. dicit x. eodem de et ex^c contemptum / Sed
non de illis qui adeo pauperes sunt
quod propter necessitatem locant pueros secum et ita se
quod timent eos frigore interire ı̄ intret.
Et sic cum opprimit / Quod puto quod cum
talibus misericorditer est agendum et modica
pena imponenda si adhibuerit aliquam dilige-
ntiam, cum debeant operam licite rei / Si
adhibuit diligentiam quam potuit non
opprimet / nec puto ar. ex de homicidio
Ex literis / Et idem puto si mater lactando
puerum ı̄ latere vel ı̄ cunis obdormiendo sup
puerum opprimat cum dederit operam licite
rei si adhibuit diligentiam quam potuit
nec opprimet ut puto de hijs duobus casi
busi casibus notatum est ı̄ vtroque ı̄ eodem ı̄
dicit ar. tal. ab[illegible] certe ex de homicidio
ex literis **De homicidio**

Nunquam est irregularis qui occidit cupiens

decapite egri vel vertit ad aliud latus
ut moriatur citius. Responsio: si directe imponit vel
cussini extractione citius moritur irregularis
est qui facit, vel qui consulit, nec secum
potest dispensari nisi per papam. Si autem ex
hoc non ingeritur citius, non provenit inde
irregularitas, tamen debet penitere de mala
intentione. Hostiensis vel. / Item quid si aliquis per sor-
tilegia vetularum ponit securim sub lectulo
infirmi / ad caput ut infra tempus moriatur,
numquid est irregularis. Responsio quod non, quia non
est causa, quia talia habent aliquam virtutem,
sed committit infidelitatem, sed agere penitentiam.
Item quid de illo qui custodit infirmum et
minus curat sudorem ad provocandum
vel dat ei vinum, quod est ei contrarium, et inde
moritur. Responsio: in talibus que fiunt bona
intentione egritudo non, sed hoc de facili supponi-
tur contrarium genere, licet aliquo
irregularis sit nisi esset valde lata culpa,
ut si infirmus esset frenecticus et iste mitteret
eum extra per plateam / vel surgere de lecto
vel recedere / et ille sic precipitaret se / vel
si iste tempore [illegible] deputatus esset ad custo-
diam eius / et iste inebriaret se, ut
obdormiret / et iste in medio tempore se pro-
iceret, [illegible] temporibus custodis, esset
ille irregularis. Hostiensis vel. / Item quid si talis
tamen laboraret cum eo quod propter lassitudinem
vel propter ebrietatem obdormiret, et ille
medio tempore ageret aliquid unde mors
sequeretur / numquid talis esset irregularis.
Responsio / quod [illegible] est et adhibuit omnem
diligentiam quam potuit / vel debuit
non efficitur irregularis. / Item quid si aliquis
flebotomizat aliquem et brachium
intumescit et moritur / numquid sit irregularis.
Responsio quod si peritus est et adhibuit debitam
diligentiam non est irregularis. Si imperitus
est quod mors ex negligentia flebotomi-
antis / vel [illegible] accidat [illegible]
quod [illegible] descendendum. / Item quid si aliquis propter
timorem mortis vult fugere / et alius
sibi dissuadet fugam / et dicit ei quod
velit eum invadere / ne occidatur / et ille
remanens occiditur, numquid ille qui dissua-
sit fugam irregularis est. / Responsio: si habuit
probabilem causam quod possit eum eripere
de periculo mortis et bona intentione
dissuasit fugam, non est irregularis,
licet ille occidatur praeter eius voluntatem.

aliter si non habuit probabilem causam, quia indubitanter
efficitur irregularis. Hostiensis vel. / Item quid si
uterum cum baptismum tulit puerum paganus
et pagana baptizatur / numquid irregularis
est. Responsio: quod irregularitas homicidii non
est ex defectu sacramenti sicut irregularitas
bigamie, ideo baptismus tollit irregu-
laritatem homicidii non bigamie. Extra de ordine [illegible]
et hoc de [illegible] aliquibus. Hostiensis Raymundus et vel.
Item quid si clericus aliquis interfuit ubi fuit
latae sententiae paganus / et interfuit prosequendo
fuit vel duello, numquid est irregularis.
Responsio quod non. / Si non consilium, vel auxilium
vel auctoritatem dedit / peccat tamen. Hostiensis vel.
Item quid si aliquis zelo fidei pro indulgentia
obtinenda portavit ligna ad cremandum
hereticos numquid sit irregularis. Responsio: Si illa
ligna comparata sunt ad cremandum, irregularis est
nec dispensabitur cum eis nisi per papam. Si autem
non sunt comparata ad cremandum vel ad mortem
quia forte iam mortuus est / vel cum
illa ligna proiecerit non sunt irregulares.
Item quid si aliquis dubitat utrum illa ligna
sint comparata vel non. Responsio: debet tunc tenetur
cavere / nec ministrare dubitans priusquam
[illegible] ad superiores [illegible]
secundum papam. Hostiensis. / Item quid si aliquis percutit
mulierem pregnantem et illa pregnans faciat
abortum / et percutiens dubitat utrum de sua
percussione accidit hoc. Responsio: si probabiliter
dubitat abstineat a ministratione et pro-
motione / si autem levem et temerariam
opinionem habet, deponat eam, et secure potest
ministrare alias non. Hostiensis vel. / Item quid si
aliquis cum socio suo ludit et aliquis vult
interficere socium / et ille ... invadit interficere
socium illum, numquid est homicida. Responsio quod sic
quantum ad irregularitatem, non quantum ad
culpam / quia homini licet vim vi repellere
non tamen alterius / sed etiam a socio suo ambos [illegible]
Et nisi a socio non repellit iniuriam / si potest ta-
men est sicut ille qui facit, 23 q. 3
Non inferendo. Hostiensis Raymundus. / Item quid si aliquis contendit
cum aliis, et socius eius superveniens occidit
illum contra eius voluntatem, numquid ille
pro quo contendit est homicida. Responsio quod non 1 q. 4 [illegible]
Item de contra [illegible] / Item quid si aliquis repellit
aliquem a me / vel me ab alio et ille mo-
ritur / numquid ego sum irregularis. [illegible]
Si aliquis repellit me et ex illo impulsu
retro cadit et moritur. / Si aliquis vult
me percutere et declinaverim / et percutit
alium / et ille moritur numquid [illegible] capitulo

sunt irregulares. Respondeo quod non, nisi fuerit in fraude. Hec notat Hugo et Bernardus l. de fere. Quid si pro curio equum ita currat et ille deiecit eum qui, ideo est ita quod cadit et moritur, numquid ergo sit irregularis. Respondeo quod non nisi fuerit in fraude. Hec Hugo. Extra eodem t. c. Sicut si forte accepit de doctrina et primo pederat ideo qui desariti (?) cadere potuit puto irregularis eum. Numquid episcopus potest constituere se iudicem et committere eius ut iudicet causas sanguinis. Respondeo quod sic. Hec Raymundus. Sed quid si fur esset deprehensus et ille iudex quereret ab episcopo quid agendum sit, dicendo quid faciet episcopus. Respondeo sic, dicat non pertinet ad me causas istas iudicare, de hoc et iterum supponere debet ei dicere quod occidat eum. Hec Raymundus. Numquid de hoc tamen sit dicere quod puniet eum vel non. Sed quod ius dictavit dicit tamen non exprimat eum punire pena sanguinis vel mortis. Respondeo quod sic. Hec Hugo et Wilhelmus, circa hoc dicere quod faciat sicut ius quod prius dictum est.

Quid si aliquis vadit in campo et queritur ab eo si obviavit ei aliquis cum tali veste et ille dicat sic, et ostendit ei per quam viam ivit, et ille incurrit et capiunt eum et occidunt, numquid iste est irregularis. Respondeo si hoc facit et sciunt vel suspicabatur quod persequebatur ad mortem irregularis est. Si autem nesciunt et non suspicabatur, non credo quod propter hoc sit irregularis. Hec Wilhelmus.

Quid si fures veniunt de nocte ad domum clerici et ille clamet fures et vicini surgentes capiunt furem et occidunt, numquid est irregularis. Respondeo quod non. Si hoc facit ut obtineat vitam vel res suas. Si autem facit propter hoc ut ille occideretur esset irregularis. Hec apparatus super summam Gaufredi. Numquid clericus potest detinere furem cum rebus suis ne effugiat donec puniet eum iudici. Respondeo si aliter potest recuperare res suas non debet eum capere ut iudici putare. Extra de ho. c. Suscepimus. Si autem tenet eum ne effugiat cum rebus suis quas aliter recuperare non potest donec exhibet eum iudici vel vocet auxilium, si ille postmodum occiditur iste non efficitur irregularis, dum tamen non sit corrupta intentio eius. Hec Wilhelmus.

Queritur si aliquis spoliat clericum equo, numquid clericus potest rogare iudicem vel amicos ut sequantur eum et dat eis signa ut possint agnoscere eum. Respondeo quod sic. Hec apparatus super summam Gaufredi. Quid

si aliquis deprehendit furem et tradidit eum iudicium, numquid est homicida. Respondeo quod est, et debet ei pena dictata in Penitentiali pro homicidio. Extra eodem t. In Penitentiali. Sed que est pena homicide. Respondeo per xl dies non intret ecclesiam et laneis veste indutus ab esibus et potibus qui interdicti sunt et carnibus et a gladio et ab equitatu illis diebus abstineat, et quarta feria et sexta et sabbato aliquo genere leguminis vel olerum, pomis et propriis potibus cum mediocri cervisia utatur. Hec pena habetur extra eodem t. In Penitentiali. Quid si aliquis furem aliquem deprehendere non potest nisi occidat eum, numquid erit homicida. Respondeo quod non. Extra eodem t. Interfecisti.

Queritur si magister causa discipline percutit puerum virga et ille eodem deficeret et moriatur, numquid ille magister est irregularis. Respondeo quod non si discrete correxit. Extra eodem t. Ex litteris. Quid si palmatis percussit ad caput vel cum pugnis percutit ad parietem et ille ex hac incepit et mortuus fuit, numquid est irregularis. Respondeo quod sic, quia fines discipline excessit et in culpa fuit. Extra eodem t. De presbytero. Quid si aliquis aliquid ludendo iecit lapidem et unus ledit alium et ille moritur, numquid est irregularis. Respondeo quod sic. Si ludus ipse est illicitus et periculosus, ut quidam ludunt cum magnis baculis percutiendo se. Extra eodem t. Continebatur. Alias si ludus est licitus et casualis non erit irregularis. Extra eodem t. Lator. Et quid si duo luctantur simul et unus deiecit alium ad terram et cultellus eius cadens de vagina intrat in illum et occidatur, numquid est irregularis. Respondeo quod non, quia ludus fuit licitus. Extra eodem t. Lator.

Quid si aliquis in ira percuciat alium cingulo et cultellus elapsus de vagina occidat illum, numquid iste est irregularis. Respondeo quod sic. Extra eodem ad audientiam. Quid si aliquis sedeat in equo et frangit frenum eius et equus impetuose currens contra eius voluntatem transeuntem opprimat puerum, numquid est irregularis. Respondeo quod non. Extra eodem t. Dilectus. Quid si pulsantis campanas et tintinabulum cadens occidit aliquem, numquid est irregularis. Respondeo quod non, sicut quod dicitur operam licitam dabat. Extra eodem t. Ex litteris et eodem Io. Numquid dispensare potest cum homicida. Respondeo quod homicidam potest committi voluntarie tempore necessitatis

qui committit per modum quod illa non dispensatur
sed est deponendus. Si vero aut ego dedi
operam licite rei, vel illicite. Si licite
aut ego adhibui omnem diligentiam
quam potui, et tunc non imputatur ei, quia
non potest in ordinibus susceptis ministrare, vel
ad superiores procedere sine dispensatione pape.
Si dabat operam licite rei, tunc si ad-
hibuit diligentiam non imputabitur ei
nec indiget dispensatione pape. Extra. de
continentia. Si non adhibuit aut fuit
evitabilis, et tunc imputatur, nec potest
ad superiores ordines promoveri sine dispen-
satione, sed potest in susceptis ministrare. Si in-
evitabilis, potest in susceptis ministrare et or-
dinibus ad superiores ordines promoveri
sine dispensatione secundum Hug. et glo. in
extra. et c. litteras. et ibi Host. super illud
ex sententia. Quidam

De torneamentis

Quid de illis qui exercent torneamenta
et volunt decipere propter laudem vel
ad quendam. Respondeo quod non quia non sunt conce-
denda vel saluta. Item quia torneamenta sunt
prohibita. Extra. de torneamentis c. i. Ratio quia sunt in mo-
tione propria secundum Host. vanam ostentationem
et gloriam temporalem, tum quia sunt tantorum malorum
malorum, scilicet occasionum, rapinarum, et
incendiorum, et oppressio viduarum et pupillorum.
Hec sunt Io. et Wil. dicit quod tales peccant
mortaliter, quia faciunt contra constitutionem ecclesie.
Quidam tamen distinguunt quod torneamenta
prout sunt cum moderatione exercitii quod ad
virtutem sit absque dispendio salutis. Si
adhibeatur debita diligentia cautele
et tunc distinguitur, aut fit ad ostenta-
tionem roboris et probitatis seu vane
glorie et questum avaricie, tunc prohibitum
est illicitum, quia ipse expugnantiam ipse
fortitudinis, et usus armorum ut
adhibeatur yddoneitas bellandi
pro fide et pace, et hoc non licet. Sed
opinio securior est, utrum tales te-
neantur restituere que de torneamentis
acquirunt. Respondeo Si acquirunt contra legem
torneamentorum, tenentur restituere
aliquid quod acquirunt, si sciant eos, si nescient
debent dare pauperibus. Si secundum legem
torneamentorum non tenentur restituere
illis, sed consultum est eis ut dent
ipse deo, quia si volunt non sunt compellendi
ad hoc secundum Wil. **De clericis pugnantibus in duello**

Numquid duellum potest fieri licite ubi con-
suetudo est. Respondeo quod non, quia diutina
consuetudo temporis non minuit peccatum sed
auget. Hec Wil. Ray. Queritur si peccent
mortaliter qui coacti a iudice suscipiunt
duellum, utique appellatos vita vel rebus
perdere, nisi defendant per duellum. Respondeo secundum
Tham. et Ray. et Hen. quod tales peccant
mortaliter et licet metus inferatur eis, abusivum
agat peccatum, non tamen excludit. Sed videtur de
quo qui suscipit duellum iudice compellente
non videtur peccare mortaliter. Maxime si innocens
sit. Ducitur eius videtur dicere quod tales potius
debent passive supplicium quam defendere
se in duello, cum tamen res suas liceat laico
defendere gladio, et causa defendendo
raptorem occidere. Si aliter defendere non
potest. Ratio non potest eas defendere in due-
llo, cum ipse non offert se, sibi sed si offertur
primo si iniustus a iudice. Ideo credo quod potius
hec opinio non sit tenenda, cum ratione non
careat, sed sit benignior, ne videatur
ob aliam redemptionem quod se defendunt
in duello vel suas res secundum B. Et canones
prohibentes intelliguntur de offerentibus aut
sponte suscipientibus, non autem de coactis.
Nota secundum Wil. quod sacerdotes qui gubernant
naves ad pugnam, et qui proiiciunt pugnant
et alios necant, irregulares sunt et deponendi
sunt. Extra. de penis. Quod dubium hic intelli-
gitur de iniusto bello. Sed quando bellum est
iustum tunc sacerdotes possunt hortari ad pugnandum.
xxiii q. viii. Maxime. Contra vero et Clam.
Respondeo quod ordinatus qui capitur in bello iusto secundum
principis preceptum, et ille tenetur eam dimittere
xxiii. multa pronuntiamus. Hec Io. Queritur si
advocatus episcopi compellet aquam adduce-
ndam episcopo presente non tamen imbuente, ac propter hoc
mors fuit subsecuta, utrum episcopus est
irregularis. Respondeo episcopus quia hic non debuit irre-
gularitatem quamquam non possit aut est
licet preceperit de qualibet vel fiat iustitia
credo tamen quod peccet mortaliter, talia presumen-
do. Hec Wilhelmus. **De iusto bello**

Nota secundum Wil. quod quinque requiruntur ad
iustum bellum, scilicet persona, res, causa,
et animus, ut habetur in summa Gaufredi. Capitulo
Queritur si aliquos istorum defuerit utrum
teneatur restituere qui rapit aliquid in tali bel-
lo. Respondeo quando bellum fit iniustum ex causa

et cōparatio / et cōpositio / et auctoritate / si tamen res subsit / que prepter eundem rebus factu est / Non tenetur restituere ille qui rapuit illi / qui movit bellum donec recuperet dampnum suum hec d. / Nunquid subditus potest movere bellum contra dominum suum / Respondeo auctoritate propria non sed auctoritate superioris potest hec d. / Nunquid princeps potest dare auctoritatem subdito / ut pugnet contra alios sibi subditos / Respondeo quod non / quia dum sunt in iudicatione in illos / quia non nisi per iudicatione / tunc potest dare auctoritatem bellandi hec d. / Nunquid ab- sit movere bellum / si iniuriator offert se ad satisfactionem / Respondeo quod non hec d. / Secundo si bellum sit iniustum / nunquid iniuriantes tenentur de rebus adquisitis quas ipse vel sui abstulerunt adversariis / vel hominibus suis / Respondeo quod sic / Primo tenetur cum propriis hominibus ad dampnum illatum eis ab hoste / nisi ipse mala fide direxit eum / tunc non tenetur hec hec Wil. / Nunquid qui bellum iustum tenetur de dampno illato suis hominibus / Respondeo quod non / quia tenetur pro dampno suo contra se et sua exponere / nisi fuit culpa negligentie custodiendo hec d. / Secundo si duo nobiles componunt se super terram / nunquid sint tenti super dampnis illatis suis hominibus nulla restitutione facta dampnificatis / Respondeo si compositio fiat de consensu dampnificatorum satisfactum est illi / Talis non credo / quia cum sint iniuste bellum movendo per primam compositionem possunt prejudicare suis hominibus / cum ipse dampno teneatur satisfacere eis / si ipse culpa fuerit / cum eo / magis eo credo / et si non iniuste fuit contractori tenetur eis in aliquo pro eo quod participavit eidem sicut / cum de eo confessione tenetur / si ad quam participes quod fecerunt / aliter non satisfacit / Primi autem iustum quia bellum / non tenetur se exponere cum ad voluntatem impeditionem suorum hominum / puto tamen si causa approbabili princeps remittit propter pacem habendam / et ut bella sedarentur / cum de iure causa gerit utilitatem negotium sub- ditorum tenetur subditi ratum quod habere / Sed si ab initio contradicat ne fiat compositio nisi resarcitis damnis / tunc princeps si valeat post a bello cessare si non sint dampna illata quietare hec d. / Quintum si subditi teneantur principi dirigentibus eis bella adiuvare eos / Respondeo sic / Augustinus Manicheum / Si vir iustus sub rege etiam homine sacrilego militet recte potest illo iubente bellare / si iuste vel recte / vel potius vite pacis ordinem servabit / quibus videtur

[margin: obedire]

et non est dubium / contra precepta dei vel contra proprium ordinem / vel contra clericos occidere / vel pauperes homines occidere / vel pauperes iniuste / vel utrum sit contra dei preceptum dubium et non cognoscit / Ex hijs colligitur quod subditi non cum sciunt bellum dominorum esse iniustum / vel dubitant debent obedire / Si autem sciunt certitudinaliter esse iniustum nullo modo debent iuvare / quia potius debent obedire deo quam hominibus / Nunquid subditi tenentur ad restitutionem illorum que in ipso rapuerunt / Respondeo si sciunt esse iniustum bellum ex parte domini sui / vel dubitant / vel peccaverunt rapiendo / ergo si tenentur ad restitutionem, tenentur et si fecerunt ex odio / vel cupiditate / Si autem sciunt iniustum bellum super tenentur ad restitutionem hec Ray. / Secundo de hijs cum amicis et militibus / qui non sunt subditi et iuvant nunquid peccaverunt / Respondeo si sciunt iustum esse bellum iuvare possunt / Si autem sciunt esse iniustum vel dubitant si sit iustum vel iniustum / nullo modo debent iuvare / quia eos non cogunt bona obedientie / et ideo non debent se committere discrimini in dubio hec d. / Secundo si aliqui recipiat aliquid certum vel de bonis clericorum in iusto bello nunquid tenetur ad restitutionem / Respondeo quod non nisi faciant hec auctoritate prelati ecclesiastici hec Wil.

De raptoribus

Nunquid raptores tenentur restituere et qui non sunt satisfacientes sint sepeliendi in cimiterio / Respondeo Extra et / sunt et cum dicit quod non / Et super eo Wil. hanc de raptoribus / quia sunt et de sepulturis / Extra de eodem / et de talibus ulla sepultura localis est / Nunquid filij raptorum tenentur solvere sub pena / Respondeo quod tenentur solvere quantum sufficit hereditas absque detractione legitime / filij delegitima autem et delegata sunt de ipsis legitima hec Ray / Sunt autem sunt legitime hec lxxxij. d. ro. c. u. taliter de testamentis / Nunquid Iecedarij bonorum sacrorum religiosorum ciuitatis sint ipso facto excommunicati / Respondeo Ray. et hec dicit quod sit / Secundo consuetudinem et generalis excommunicatio / De quo de ipsa decretali / Et comprehendit de de incendiarijs contra et fractores sunt ipso facto excommunicati / hodie tamen ipso episcopo excommunicandi / Secundum consuetudinem quod fuit super incendiarios contra omnes incendiarios / et ideo omnes incendiarios ipso iure excommunicatos / et incendiarios de quos auctoritate propria civitatis / vel villa parochia

vel vindictam incendii. Utrum isti qui
incendunt etiam in iusto bello sint
excommunicati et teneantur de dampno dato.
Respondeo si non sunt incastellate et hoc faciunt
fat ex proposito tenentur. Si autem incastellate
sunt vel fiat non ex proposito, secundum exceptionem
credo quod non teneantur de dampno secundum R.
Et ego credo quod ipsi non casu sunt excommunicati
in 2o non. Quid si incendiarius esse de-
nunciatur, non vocatur, sed agitur sub hac
forma: ego excommunico illum qui incendit
talem ecclesiam. Utrum episcopus possit eum
absolvere. Respondeo quod non, sed solus papa.
Quid si denunciatur ab archidiacono
vel a simplici sacerdote, sed de episcopi conniventia
et parte eius, et non fiat ab episcopo. Utrum
talem episcopus possit absolvere. Respondeo quod non secundum
Wil. Utrum incendiarii prius denunciati
possint absolvi ab episcopo. Respondeo quod sic secundum Wil.
Quid si plures sunt raptores quorum ullus
invenit aliud accendendum. Hoc casu ab
duobus aliquis sed quilibet per se in. Respondeo si
vadunt simul, quia ceperunt unus, credo
quod quilibet teneatur in solidum. Hoc intelligo
quando unus sine alio non posset vel auderet
inferre dampnum tantum. Si vadunt separatim
quilibet per se, quilibet tenetur pro eo quod per se fecit
secundum Ray. Quid si aliquis iniusta bona
et non potest restituere nisi oporteat eum omnia
vendere et restituere, et tunc ipse fuerit et
tota familia egere. Utrum teneatur omnia
vendere et restituere. Respondeo si sciat personam
cui restituendum est, petat dilacionem vel
remissionem totius vel partis, et si noluerit
ei aliquam gratiam facere, vendat omnia
et dabit ei. Si autem non sit scienda persona
cui esset tunc danda erit pauperibus.
Episcopus potest dare ei dilacionem vel re-
mittere totum vel partem secundum Ray. et Wil.
Utrum ille qui rapina possidet restituere
sine superfluitatibus expensis dimittere est
statum salvandorum. Respondeo quod non, quia debet
prudenter facere quod possit ut dampnificatis satis-
faciat. Hoc d. Utrum ille qui restituere non
potest teneatur petere veniam vel dilacionem a dam-
pnificato. Si dampnificatus sciret, tenetur
petere veniam per se si potest vel audet. Si
non audet per alium non expresso nomine
pro quo petitur. Si autem dampnificatus nescit,
licet sit tenetur petere veniam, credo tamen
quod non teneatur. Si autem satisfacere potest tunc

tenetur vel satisfacere vel dilacionem sive
veniam impetrare. Hoc idem observandum est
in regularibus qui se volunt de debitoribus
aliorum ex eo quod fecerunt in seculo secundum Wil.
Quid si aliquis a pluribus obligatus est
dicere potest omnibus solvere. Utrum potest uni
solvere totum vel tenetur singulis solvere
pro rata. Respondeo: Si unus debitorum instat
exigendo debitum potest ei totum solvere.
Si tamen propter pietatem magis solvit uni totum
quem credebat plus egere, credo quod excusatur
tunc in posse nisi sit iure fori. Hoc d. Utrum
satisfacienda est dampnificato satisfactio.
Respondeo: ille qui intulit dampnum aut scit
cui illatum est et sic debet ei restituere
si heres fuit vel suis heredibus, quia defuncti
et eius heredes teneantur. Una persona
aut nescit ipsum et tunc de consilio episcopi
debet dare pauperibus pro anima eius et sic
restituitur ei, quia eius negocium utiliter
gestum agitur. Arg. Si incerta est persona
potest distribui pauperibus de consilio confessoris
secundum fr. Go. Ray. dicit quod quando dampnificatus
nescitur quod debet dari pauperibus in illa vi-
lla vel diocesi ubi rapina facta est.
Et addit Wil. commode si fieri potest. Aliter
si multum incommode vel propter aliam iustam
causam, potest alibi secundum hec d. Hostiensis
colligebatur si fuit dampnificatus
restituatur ei vel suis heredibus. Si nesciatur
et fuerit villa, si commode fieri potest debet
pauperibus eiusdem ville. Alias de consilio
episcopi distribui potest in pios usus. Contra
illos qui committunt rapina distinguere
secundum hec intexptu ... Quid si aliquis
emit quod raptum est in bello. Utrum
teneatur restituere. Respondeo aut fuit de bello
iniusto, tunc tenetur restituere, aut fuit
bellum esse iustum et tunc non tenetur resti-
tuere, aut credit probabiliter esse iustum, quia
ab suis vicinis dicitur vel maior pars vel
communiter sapientibus, potest fieri non tenetur
restituere dummodo bona fide. Quid
si postea sciunt bellum esse iniustum, tunc
tenetur restituere rem vel emptam fructus
fructus consumptos non ... Si
durante bona fide. Res sit ... non
tenetur restituere. Quid si aliquis emit de
furto vel rapina mala intencione.
Utrum potest petere expensas factas circa rem.

sit empta / R° q̄ p̄ expensas quas fecit ad
meliorandum rem istam / ut pascendo eam
vel porcum sicut pecus suis eius / aut sua circa
illam / sine quibus fructus non fuisset / redit ad dominum
per expense / hec beryn quia de restitucione spoliorum
Quid faciat uxor raptoris / R° si rap-
tor nichil habet de iusto / tunc debet sine
de labore victum sibi querere / vel mendicare / Si
aut aliquid habet de iusto / aut quod bona
iusta sint separata a bonis iniustis / et tunc
illo debet vesci cibis / Sed faciat sicut dicitur est
in primo casu / aut sint mixta cum bonis iniustis
/ ita quod discerni non possunt / Sic similiter cibis ve-
sci non debet hec Ray / Sed nisi dicit quod si maritus
est insoluendo licite potest cibis uti / Dum non
intendat illicitis uti / sed licitis / vel non est
soluendo / potest non potest uti / vel sit si maritus
habet plura bona / que in iusta / licite potest
uti / ut si habet plures aues non raptas
quam etiam raptas / vel si equalia / vel quasi
equalia / similiter potest uti / Si autem longe habet
plura bona iniusta quam iusta / non potest
uti / Quid est dicendum de liberis qui dant res
etiam hijs personibus / vel mercatoribus / R°
Idem quod de illis i. res etiam tamen emerit
vel etiam consanguineis non licet nisi pro sustentan-
tando / sed ut faciunt eos diuites de patri-
monio christi receptores sunt / et tenentur
ad restitucionem hec Jo / Sed quid faciat isti
tutorem de primo / si habent / vel si habent
aliquid de artificio / et non sufficit restituere
de rebus etiam / quia quod quasi de illis superest
est corpus usibus debetur pauperibus / nisi ea
sublicet sed de letitijs / vel nisi res ab
habuerit de patrimonio / vel artificio conpe-
disset in usus etiam / tunc de rebus etiam
potest restitucionem facere / hec V dicit possit
pauperibus consanguineis aliquid dare habens
in titulo de peculio clericorum / Quid est
conpellendum vidua que gerat prolem in for-
nicacione / que tamen proles credit esse legitima / R°
Hec multa si non penitet absoluenda est
nec conpellenda est quod dicat marito / vel filijs
legitimis / Cum quia non est fructuosum
/ quia credit a viro suo conceptum / nec vindex est
talem prolem debet fieri quamquam / quia sit status
est in matrimonio / tum quia sit periculo-
sum / quia oppositum sequitur scandala / Nec etiam
habere debet illi prolem indicare / nisi duo
genera peccauit / sed quod credat fructuosum
/ quia videt eum timentem deum / et quod velit ab
illicita hereditate abstinere / Cum quod
prolem pervertat / quia videt eum diserecium / quod
faciat conpositor suam celare / Alias non tenetur

ei intimare / Sed quid si proles non vult
abstinere ab hereditate / vel ipsa non audet
ei intimare / R° quod tunc vel de dote / vel
de paternalibus filijs legitimis satisfaciat
quantum potest / tamen absolucionem coram deo
deo / Dicit scolasticus et de acceptionibus
habes in tertio libro De furtis

Nunquam cooperantes furi tenentur ad resti-
tucionem / R° quod sic / Et circa hoc notandum
quod nouem modis ab cooperatur furti / Iussio
consilium consensus palpo receptans particeps
mutus non obstans non manifestans
/ Consilium cum ab consulit / Consensus
cum consentit adiuuando / Palpo i. ad
ulator qui laudet furem de furto / vel
Receptans qui recipit furtum i. occultat / vel
recipit furem defendendo eum ne compre-
hendatur restituere / Participans qui partem capit
furti / Mutus qui se dolose tacet / cum
videt furem furari / et solo obedientia
posset impedire suo periculo suo / Non
obstans qui non resistit sed cum possit sine
periculo / Non manifestans qui scit de furto
et non indicat cum ab eo querit / Isti
hec casus palpo et mutus et non obstans
non tenentur ad restitucionem rei furtiue
nisi esset custodie commendata /
Participans tenetur ad illud solum restituendum
quod habuerit / ceteri ab tenentur in solidum
Et etiam palpo si propter eius adulacionem fur
fecit furtum aliter non facturus / Receptans
aut. i. ad quem fur peruenit non tenetur in solidum
nisi furem defendat / vel malo dolo ce-
let rem furtiuam / sicut apparet per preceptum
Quia / Et Ray / Nunquam conmittit furtum
qui rem sibi conmissam ad usus commodat
alijs / R° quod sic hec Ray / nisi ei presu-
metur esse de voluntate commodantis / Si
non sicut ab emit rem furtiuam bona fide
/ et durante bona fide perdit eam / vel
vendit alteri / Nunquam tenetur ad restitucionem
R° quod non cum hec bona fide hec Ray
Secus est si post conperitur fuit de re
furtiua perdit vel vendit / quia tunc tenetur
hec Ray / Nunquam filius tenetur de furto
non quod per hereditate venit ad eum / R° quod sic
/ Si est solus heres
de furtum peruenit ad eum / Si est solus heres
Si aut plures quilibet soluat partem suam / nisi
tunc res furtiua peruenit ad eum / tunc
ille soluat solus totum hec Ray / Quid
Si mulier furata est aliquid cum uxor in
vel quasi parte / vel cum viro / vel vir solus
et mulier participauit / quid facit mulier
R° Si sola furtum fecit cum virdi in

vel plus / et res furtiva adhuc est
apud eam et maritum pudet eam restituere
illam / certa vis conducta / Si autem consumpta
est / et postea vir furatus est / et mulier
tamen participavit comedendo / vel contegendo
Si vir non contradicat potest facere restitucionem
de bonis communibus / Si autem vir contradicat
non credo quod debeat facere administracionem
rerum / Si tamen hoc latenter faceret / non
credo quod insolidum peccaret ff. de c. Item
sunt etiam qui committunt furtum surripientes
domus suis cibum / vel potum / certa quod comedunt
vel bibunt domus dominis / Responsio Si presumunt
dominis placere non committunt furtum / Si
autem probabiliter credunt quod eis displiceret / com-
mittunt furtum / quia furtum ita committitur
de re parva / sicut de magna / Idem dicendum non
quod furto ablatum est / sed mens furantis
attenditur / Item licet alicui recipere
ea que sibi ablata sunt per furtum / vel ra-
pinam / Responsio aut recipiat rem propriam
et hoc licet / aut equipollentem aut
quo destructi / et tunc non tenetur ad restitucionem
nisi reddatur quod sibi ablatum est / Si autem
melior est illa res tenetur ad restitucionem
tamen quanti illa res prevalet / Si autem
differt proprius nullo modo debet recipere
equipollentem per furtum / sed per iudicium hic
allegat / Item sunt de furis qui non sunt libere
mercedem pecuniam nisi per furtum / numquid
tenetur ad restitucionem / Responsio talimodo recipiendo
non debet / cum nichil debetur quod sit furti
Si autem per furtum recepit / prius
fuit restitui non tenetur ff. allegat. *de usuris*

Queritur Si dantur in hyeme quo bladum
precium est / alicui dat x solidos
ut x modios in messe reddant qui tunc
multo plus valent / et potest quia etiam tunc
plus valent / Numquid usura est / Responsio quia
si tunc non valent non debetur / sed probabiliter
creditur quod tunc solvendo plus valebit
quia tunc contractus hic illud argumentum
ad hoc extra de causa permutacionis / Item si mu-
tuas in tali pacto / ut alius sibi alia
vice mutuaret numquid est usura / Responsio quod sit
hic dicitur / numquid committitur usuram qui
mutuant denarios antiquos / ut recipiat
novos / Responsio quod sit xiiij q. iij plerumque
Nota Si eis sunt denarios antiquos

et non aliquis cum eis ut alius lucretur
sed tu instas ei / ut mutuet tibi talimodo
et postea te dimittat emptorem propterea quia
forte possis tamen vel plus lucrari / licite
potest recipere novos / Responsio xiiij q. iiij Siquis
clericus / sed 30 e hostiensis / licite hoc potest vendere
usura pecunie / alii autem quia mutuant antiquos
denarios pro novis / postea utili te propterea nullo
occupaverunt ab usura xiiij q. iiij Si fe-
neratorem / Non si eis mutuat veterem
monetam / ut recipiat novam / ut hic faciat
sit inclusive recipiat et usura / Si autem ut
sibi non faciat / vel ut gratiam accipiendam
faciat / usura non est hic hostiensis / Numquid
committit usuram qui alicui mutuat pecuniam
tali pacto addito / ut ille concedat ei equum
suum vel quandoque dicit / Responsio quod sit
xiiij q. iiij plerumque et c. / Item quod de
illo vel de illis qui agros seminato emunt
fructus inde percipiendos illo anno numquid
est usura / Responsio ex forma contractus non
est usura sed potest si considerate usura
ut si vigilie credatur / quia fructus in autumpno
plus valeat quam emptor dedit maxime
si tales persona qui huiusmodi contractus solet agere
Si autem dubitatur / utrum fructus ibi plus
vel minus debeat valere / quam emptor dedit
non est usura hic dicitur / Item quod de illis
qui emunt annonam vel vinum causa negociandi
di / numquid committunt usuram / Responsio quia non
dum tamen exemplum / non faciunt sed ut co-
lucro mediante prudenter / aut maxime
si aliquod negocium non exerceat / nec aliter
exerceat ut iusticia hic dicitur / Item quod si
eis accomodat x. canas pellis / ut
reddat ei totidem ad tempus quo presumitur
ut plus valeant / Responsio Si hic facit / ut
relevet debitorem a mora / licitum est
Si autem facit ut sic obviat se a periculo
et non vult plus recipere / quod usus tamen
peccat / non tamen puto eum ad restitucionem
appellando lucri hic dicitur / Item quod de illis
qui emunt equos in compotis auctis / et boves
quas non habent / et locat eos pecora pro
pone annua / numquid est usura Responsio quia sic
hic dicitur / Idem puto de illis qui vendunt
equos depretiatos in parte / vel lapides
eorum forum latentem / et statim redimunt
pro paucis denariis / numquid licet sunt
hic adeundo / Responsio quia utique dicitur hic
opere inde contractus faciat tamen / vel laborans

vel conductionis / vel mutue societatis. Si
societatis tunc hoc licitum est ut si aliquis dedit x
oves socio tenendas inter eum sub certo tempore
et communicat sibi lucra / et dampna / licitum est.
Ille contractus locacionis et conductionis licitum
est / ut si quis locat oves suas ad aliud
certum precium / et participacionem fructuum contractus
mutui / et societatis est. quando
aliquis x oves tradit eas estimatas
pro x solidis ita quod teneatur ei reddere me-
dietatem sortis / quod est per modum contra[illegible]
[illegible] / et tunc usura est. At si creditor
dedisset ei mutuo x solidos ut emat
x oves ubi et contrahat cum creditore societatem
sub aliis x ovibus / ita quod sint communes
et communicent dampna et lucra et tunc ipse
mutuum contractum cum creditore debitorem
usura est et dicit talis pro tercio est [illegible]
est plus tale de contractu societatis. Illud
autem nunquam est cum aliquis inique est cum aliquis certa
capita omnium estimata certo precio / et ex
pacto contrahat societatem / quod totam deperditionem
debet accipiat sortem / nunquam aliquis ali-
quid inde recipiat / et pacificatur / quod
defectibus restituantur capita sua mortua
aliquid alius aliqui de provenientibus recipiat.
Hoc dicit est quando tradit oves domini [illegible]
quam tibi placet dubitatur contra
[illegible] vel illius dictior sit conditio in
forma conductionis sive pactionis ad
[illegible] contracta societatis / non est [illegible]
Ubi autem ad arbitrium boni viri quantum
alterius conditio [illegible] est [illegible] quantum
si fecerit hoc faciet / et tenetur ad restitucionem
ut sit datur regula generalis super quibusdam
contractionibus omnium ipse valeat tra-
dentium et dolos qui [illegible] con-
tingunt a quibusdam. Hec [illegible]
Nunquam usura est si unus alii mutuat
pecuniam pro qua inpignorat ei terras
quas ille tollit annuatim / quamdiu
non solvit pecuniam / Respondeo quod sic nisi
illos reditus computet in sortem. Hoc
e. t. Conquestus. Nunquam usura est si aliquis
alicui accomodat pecuniam ad tempus
et tunc non vult dare inducias / nisi
aliquid ei detur. Respondeo quod sic / Hoc e. t.
Consuluit. Nunquam est usura si aliquid
venditur ad tempus in casu quo datur
comparato precio. Respondeo quod sic / et quod quod plus

recipitur ipse tamen restituendum est.
Hoc e. t. Consuluit / Hic intellige si
venditor volebat vendere conputi. Si autem
non erat venditurus conputi sed volebat
servare ad aliud tempus in quo plus solvit
et vellet conputi emere. Si tunc eam
vendit ipse tamen non peccat / Hoc e. t.
Navigator. Et hoc dicit conclusum bonum
ad pannicidas dicatur eis / quod computet
labores / et expensas / quas fecerunt circa
pannos emendos / et valorem pannorum
statuat de corde perfecto velut [illegible]
pannum / vel ultra / ita quod sic vendit
ut lucretur satis ultra illud [illegible]
sed vendere sicut possunt circa patrum precium.
Si statuunt ulnam dare pro vi solidis
et vendere ad tempus pro vii et si aliquis
emit ipsis amicis de [illegible] ei pro vii
sine precio / non possunt ad hoc inclinari
conclusum in vendere. Quid si usurarius
precium usure solvit / et ipse petit sibi
remittit / nunquam liberabitur. Respondeo: Si hoc
sit non compacto / sed liberaliter remittit
creditor liberatus est. Hec [illegible] Nunquam
debitor sit cogendus quod usurarius / ut sol-
vat usuras. Respondeo quod sic. Hoc e. t. Ad nostram.
Quid si promittit solvere. Respondeo tenetur solvere
et solutum sit repeti. Hoc de iure iurando
Debitores / Quid si iuramentum non repetitio
iuramentum est tamen cum Hoc de iure
iurando. Hec decretum. De falsariis
Titulus.

Nunquam est excommunicatus qui
tradit litteras domini pape in loco suspen-
to. Respondeo quod sic. Hoc eodem et [illegible] e.
t. Licet / Nunquam est excommunicatus qui litteras
eorum vel aliorum prelatorum tradit. Respondeo quod
non [illegible] / Nunquam si aliquis in provinciis utitur
mittitur litteris domini pape falsificatis / nunquam
excommunicatur. Respondeo quod non / sed eas deliquit
[illegible] Hec [illegible] / Quid si falsitas ita
fuit latens quod non potest videri. Respondeo: Si
adhibuit omnem diligentiam quam potuit
non est ei imputandum. Hec [illegible] / aliud
Aliqui non excusatur. Hec [illegible] deposuit
Hec [illegible] / Quid si peccator [illegible]
[illegible] falsas litteras obtinuit / nunquam
propter hoc iste est excommunicatus. Respondeo quod sic
[illegible] cognovit et eas usus fuit
Hoc eodem de falsariis / Si autem eis non
fuit usus [illegible] cognovit eas / sed destruxit
non est excommunicatus. Hoc [illegible]

Numquid clericus possit scribere cartas pro sortilegis
Respondeo quod non extra de [illegible] circa nostra. Et numquid si
ad ligaturam medicinalem cum simbolo vel
oratione intente vel scribit simbolum vel
orationem dominicam ut ponatur super infirmum
numquid peccat. Respondeo quod non, sed superstitiosum
est si credatur quod nimium efficacie
habeat si scribatur per circulum vel aliquo alio
die xxvi q. viij. Numquid peccat qui in aspersione
scribit illa verba Et si aliquid mor-
tiferum biberit. Respondeo quod non, sed superstitiosum
est si credatur quod nimium efficacie habeat
si scribantur ante ortum vel alio die quam
[illegible]. Numquid peccat qui scribit litteras inquantum
sunt karacteres et quedam nomina incognita
quasi nomina dei ineffabilia. Numquid debent
[illegible] super se portant non [illegible]
sunt vel [illegible]. Illud bonum eveniat tibi.
Respondeo quod portant scribentes et portantes nisi
adeo sint simplices quod ignorantia eos
excusat quia non extinguit eum sunt
super hoc instituti [illegible]. Numquid de [illegible]
[illegible] qui carminat infirmos vel pueros
vel alia animalia. Numquid peccant mortaliter.
Respondeo si nichil superstitiosum dicunt aut
dicunt aut faciunt, sed tantum utuntur licitis
adiurationibus [illegible] et per [illegible]
[illegible] non credo quod peccent mortaliter
nisi faciant talia per prohibitionem ecclesie
[illegible] et prohibenti sunt vi et [illegible]
[illegible] quod multa de utilia et superstitiosa
solent admiscere. Numquid committit sor-
tilegium qui ydolatram sacrificando
deo [illegible] diem immo-
morans sed marmore ut faciunt divinatores
aut qui [illegible] sed eucharistia
et [illegible] facit sortilegium et qui
baptizat ymaginem. Respondeo talia si sit
[illegible] generat irregularitatem secundum
quosdam, sed contra quosdam non [illegible]
[illegible] est talibus ut petunt dispen-
sationem [illegible]. Si autem sit notoria [illegible]
[illegible] sit indigeret dispensatione [illegible]
[illegible] potest dispensare cum talibus. Respondeo
[illegible] non sit prohibitum [illegible]
Numquid peccant sacerdotes qui cum dolore
altare detegunt vel veste lugubri
operiunt vel crucifixum spinis circumdant.
Respondeo si hoc faciunt propter aliquod [illegible]
[illegible] peccant et nisi penituerint

debent deponi. Si autem propter multa fa-
ciunt [illegible] principis vel
[illegible] vel [illegible] obsidione non
[illegible] tamen [illegible] esse quod solet
cantare [illegible] vetuit [illegible]
[illegible] dic [illegible]
altaria denudare et eadem spoliare [illegible]
numquid punietur. De delicto puerorum
Numquid qui ludendo sagittando vel alio
occidit puerum aliud. Respondeo si est infra
xiiij annos pena pecuniaria non debet
puniri, cum talis puer nichil habeat,
nisi pater sit puniendus pro filio extra de [illegible]
[illegible] et pena canonica puniendus
est extra de [illegible] pro pena temporali
ad spiritualem tenetur [illegible] punietur
[illegible] extra eodem c. 10. De clerico
Numquid sit ordinandus presbitero promoto
presbiter qui non est subdyaconus
vel dyaconus. Respondeo Si talis est, sacerdos
[illegible] non subdyaconus [illegible]
[illegible] illum ordinem quem non [illegible] non
sit [illegible] De excessibus prelatorum
Numquid episcopi sit facere [illegible]
[illegible] Respondeo quod non extra de [illegible]
nisi [illegible] vel [illegible] causa extra
de excessibus prelatorum [illegible]. Numquid possit
corrigere religiosos. Respondeo abbatibus
possunt corrigere abbates nisi sit exempti
et [illegible] obedientia possunt eos [illegible]
corrigere abbates [illegible] sed [illegible]
[illegible] possunt [illegible] corrigere [illegible]
[illegible]. Numquid possunt [illegible]
[illegible] et [illegible] et corpus
[illegible] corrigere. Respondeo quod non [illegible]
ordinum exempti sunt [illegible] nimis
[illegible] et nimis [illegible] De clerico maledicto
Numquid maledicere episcopum mortale
peccatum. Respondeo si sit ex [illegible] et [illegible]
[illegible] sit [illegible] Si tamen [illegible]
[illegible] mortale sit [illegible]
[illegible]. Si superior ab officio [illegible]
[illegible] quis dispensabit cum illo. Respondeo [illegible]
[illegible] delicto [illegible] et [illegible]
[illegible] plurimum [illegible]
[illegible] cum [illegible] et cum medi-
[illegible] extra de [illegible] superior
non audire sed [illegible] fornicator
[illegible] superiorum dispensare quia
[illegible] solet agere [illegible]
et [illegible] dispensatores a
[illegible] et decretales [illegible]
[illegible] contra ad quosdam superiores

no(n) qualibet q(uan)tu(m) ad hoc / Nunq(ui)d suspensus
a iudice efficit(ur) irreg(ularis) si baptizat R(espondeo)
q(uod) no(n) h(abe)t(ur) ib(idem) / Nunq(ui)d co(n)iugatus si legat
ep(isto)lam subdyaconus i(n) missa p(ri)vata sive
sollepn(ite)r sit irreg(ularis) R(espondeo) q(uod) no(n) q(uia) credo
de facto si sine sollepnitate legeret
ta(men) pena sit co(n)stringend(us) Idem credo
de acolito q(ui) co(n)iugatus ministrat i(n) suo officio
cu(m) sollepnitate q(uod) no(n) efficit(ur) irreg(ularis) aut si
efficit(ur) irreg(ularis) ep(iscopu)s pot(est) cu(m) eo dispensare
h(abe)t(ur) ib(idem) Nunq(ui)d vadit i(n) maiore(m) co(n)iugatum
qui co(n)iurat co(n)iugato i(n) divinis R(espondeo) q(uod) sic
s(ecundu)m q(uod) h(abe)t(ur) i(n) c(apitulo) Si co(n)parandus de co(n)iu-
gato clerico / Nunq(ui)d qui co(n)iugat(ur) alicui quam
...

[illegible]

iudices vel milites propter defectum intendant
repetere sic eis cum petenda, cum iudicium ma-
ior sit intendenda quam peccatum dampnum
vel correptis. Respondeo si subest causa, et tamen
ordo iuris, ut sit corrupta intencio, sed
ut non stat voce cupiditatis, sed propter zelum
iusticie. Alias peccat, ut abstat si pena
excedit dampnum quia hoc penitere non solum
propter dampnum sed ad concedendum dimina sta-
tuta sunt, cum propter crudelitatem contrastantis
[illegible] et negatorum, et [illegible] punire
19b iudices, ne concedat. Secundum tamen contra hoc
intendas dispensare usque gratie. hec Wil.
Numquid ab de familia tenetur revelare dampnum
quod facit ei in rebus suis occulte. Respondeo
Si dubius est forte non tenetur, si ab magnitudine
et talibus, tunc aut rebus illis commendate
sunt custodie illius tunc tenetur, aut non sunt
deputate, aut quod propter peccatum [illegible]
qui ibi sunt, et tunc tenetur, aut non potest
tunc non tenetur revelare nisi ei qui potest prohibere
sic et non absque. hec Wil. De penitentiis

Numquid plebanus potest committere cappella-
nis suis vel aliis sacerdotibus quibus-
cumque vicem suam ut audiant confessi-
ones. Respondeo nisi talis consuetudo est quam
episcopus sciat et tolleret et in eam [illegible]
nisi propter hoc sit consuetudo. Cum consuetudo episcopi
patris dat talibus iurisdictionem hec Wil.
Quidam tamen dicunt quod nullus potest sic plenum [illegible]
[illegible] licentia episcopi et [illegible]
[illegible] plebano ut propter hoc petunt
licentiam ab episcopo. Quidam credunt [illegible]
[illegible] sacerdos unius ville potest absolvere vi-
cinum sacerdotem alterius ville. Si clericus
habens beneficium unum recepit aliud [illegible]
[illegible] beneficii possit absolvere. Extra
[illegible] de prebendis et dignitatibus. Et utrum
monachi possint audire confessiones. hec [illegible]
de statu monachorum. Numquid ab articulo
mortis possit [illegible] vel [illegible]
Respondeo quod non. Sed [illegible] hec dicit. Numquid
[illegible] maiores [illegible] aliquem
absolvere. Respondeo quod non. hec W. Numquid [illegible]
fornicator potest aliquem absolvere. Respondeo quod
non. [illegible] [illegible] Numquid
sacerdos potest unam absolvere cum qua peccavit
occulte. Respondeo quod non debet eam absolvere [illegible]
[illegible] hec W. Numquid
unus sacerdos potest audire confessionem alterius
absolvere. Respondeo quod [illegible] non est
[illegible] hec W. Numquid confessor

tenetur confiteri ad [illegible] peccatum. Respondeo
quod [illegible]. Si credit [illegible] et confessor
[illegible] et penitens non confitetur. hec Wil.
Numquid plebanus [illegible] impedimentum in [illegible]
[illegible] tenetur eis revelare. Respondeo Si
[illegible] impeditum propter [illegible] non tenetur nisi haberet
[illegible] crassa ignorantia, et nisi credat
[illegible] velit acquiescere consilio bonorum
tunc bene tenetur. hec Wil. Quid de illo qui
confitetur peccata sua, et unum vult dimittere
vel unum vult dimittere et aliud non.
Numquid absolvendus est. Respondeo talis irrisor
est et non penitens de pe. di. iii. [illegible]
[illegible] debet tamen confessor confessionem
talium audire et consilium eis dare et ad
[illegible] hortari. [illegible] [illegible] contra
illos qui talis audire nolunt. Quid si
[illegible] et [illegible] qui non possunt eam facere
quae iniungitur ei. Numquid absolvendus. Respondeo
sacerdos debet talis [illegible] qui [illegible]
satisfaciendi et absolvat eum. hec Wil.
Quid faciat sacerdos si habeat sub se mi-
nores et pueros. Respondeo inducere debet eos [illegible]
ad veram contritionem et sic non imputabitur.
hec W. et Ray. Numquid confessio in articulo
mortis [illegible] [illegible]. Respondeo quod non est
[illegible] sed [illegible]. Sed quid debet dicere
[illegible]. Respondeo hic sacerdos non debet dicere
hic ego iniungo tibi, ut hic ieiunes vel
hic facias, sed debet [illegible] et dicere sic
qui talia commisisti sicut tu commisisti debet
talem penitentiam sustinere. Hanc non impono tibi
quia eam meo non potes adimplere. Sed si con-
valueris venias ad me et dabis consilio
[illegible] hec Valdery. Et ideo qui si ab audiret
[illegible] tali [illegible] non
[illegible] talem
possis, [illegible] sic dicere. Talem
penitentiam subire deberes si sanus esses. Hanc non
iniungo [illegible] tunc sed si convalueris tunc
debes talem penitentiam agere. Nota quod sacerdos
audit confessionem alicuius qui non vult dimittere peccatum
debet dicere [illegible] talem [illegible] tu et et potest
dare indulgentiam et absolucionem quia hoc [illegible]
[illegible] ordinibus sed non debet dicere aucte qua
fungor absolvo te, cum non possit talem ab-
solvere. Unde male faciunt qui tales [illegible] abso-
lvere. Unde [illegible] sacerdos
[illegible] et si [illegible] corporis [illegible]
ad [illegible] qui obviendant. Nota
quod [illegible] temporibus tenetur absolvendum [illegible]
[illegible] non [illegible] sed quando absolvitur

ab excommunicatione extra de confessionibus ex parte extra
nova. Item incedens xii q. ult. penitentia
Item hereticus extra de purgatione canonica literas
canonicas. Item sollicitudinis. Item quilibet
in nephando crimine xii q. ii de vio nunquam
potest mortaliter revelare confessionem. Ratio quia
dicitur extra c. Omnis utriusque sacerdos tenetur celare
secretum quod recepit in confessione, quod tamen non
est preceptum. Ratio quia sit tanta securitas scandalum tamen
ex securitate revelandi est ex hoc possit
accidere. Hec fr. Jo. Quid si diceret aliquis
sacerdoti ex confessione publicat forte: ista dico
vobis sub sigillo confessionis, numquid tenetur
revelare. Ratio quia sacerdos non debet aliquid recipere
hic nisi si tamen facit tenetur celare ac si recepi
sset in confessione. Secus est de illis qui non
sunt sacerdotes. Hec fr. Jo. Quid faciet
sacerdos si compellatur per obedientiam vel mandatum
ut dicat si scit crimen tale de talibus
quorum confessionem audivit. Ratio si scit
per aliam viam quam per confessionem et compellatur
et hoc debet dicere per illum modum per quem scit ex
dicto confitentis. Si autem solum scit per confessionem
tunc si cogatur ad dicendum potest secure dicere
et esse nichil confitendum quia nescit, vel peccat
quia nichil non cogitur ad dicendum nisi
ad illud quod scit ut homo. Hec fr. Jo. Quid
sibi est nescio scilicet ut homo, vel nescio ali-
quid quod sit revelandum. Est sed illud
dedit autem et homo nemo scit nisi ut filius
hominis. Quid si aliquis audivit in confessione
et per modum confessionis quod ab eo qui
prius sunt confessi et hoc facio ut possit
revelare numquid tenetur celare. Ratio quia
ac si recepisset in confessione. Hec fr. Jo. Que-
ritur si sacerdos scit inter aliquos consanguinitatem
affinitatem vel cognitionem fornicariam, et illi
volunt copulari. Ratio sacerdos illi qui confessus
est ei debet secrete dissuadere ne contrahatur. In-
terim si non vult contrahere, sed petit
eam sibi copulari, sacerdos postulat vitare
si potest, sine nota tamen eos coniungat et non
peccat quia magis ut pati quam agere. Hec
fr. Jo. ¶ Nota quod sigillum confessionis
frangitur duplici modo scilicet directe et indirecte.
Indirecte commendando et vituperando personam
confessam. Et hoc dicitur in exemplo quadam nota in
mulierem suspectam de adulterio. Si sacerdos
commendet eam coram marito de innocentia.
et illa propterea habetur cum de cum
tacet et ita vituperat eam tacendo et sic
frangitur sigillum confessionis. Item de persona

aliena ut patet de duobus quorum unus est homo probus
et per quam confessus est confessor commendat
unum, et tacet de aliis, et ita tacendo
vituperat et frangitur sigillum confessionis.
Item frangitur directe et hoc duplicitur. Specificando
personam confessam sic illum audivi et
malus homo est, vel specificando crimen sic hoc
duplicitur vel cum declaratione temporis ut homicidium
et prodit, quia forte non audivit nisi
unum. Vel sine determinatione temporis ut quandam
audivi homicidam et non prodit. Item
specificando crimen et personam et plane prodit.
Hec Jo. fr. Numquid est possibile dare indul-
gentias in aliena diocesi. Ratio quia non nisi
de licentia illius diocesis episcopi extra c. qu-
o. Quid si tres episcopi conservant eam ecclesiam
et dant tres annos, numquid valet indul-
gentia cum dicatur extra c. cum ex eo quod non
dant nisi unum annum. Ratio licet non debeat
plus dare quam unum annum tamen si plus dant
indulgentia tenet hec Hoste c. c. Quid si
datur indulgentia annualis, tunc quod datur
denarius unus quod indulgentia annualis numquam
iniuncta fuit ei pena penitentie libe-
batur dando septem denarios. Ratio hoc quod
quando confessor iniunxit penam tunc non ut
penitentiam diminuat vel tollat tunc nec indul-
gentia ad relaxationem indulgentie aliter.
non extra c. cum in alia. Hostiensis dicit quod ille
non tenetur facere penitentiam sub iniuncta
de iure quia pro quibus indulgentiam tamen si indiscrete
sit homicidi satisfactio enervatur extra
c. cum ex eo. Tunc quia non potest ultra sacer-
dos imponere penam debitam, fatuus est
qui homicidii penam indulgentiam non reservat
in futurum. Hec Hostiensis. Consulo ergo quod homo
tali indulgentia non utatur ut habeat vitam sed
reservet in purgatorio. Idem credo secundum
declarationes quas dant quia si nichil debet
reservare aliquam penam numquam liberabitur si da
nichil servat per ea. Ratio quia sic. Si hoc facit
ducte sunt qui debet duo considerare scilicet
debitam dispensationem in subditis quod indulgentia
sit sufficientia in alio indulgentia ita quod
sit impotens per se facere et utraque caritas
que facit bona genera. Item debitam proportionem
scilicet ut minor pena in maiore con-
vertatur quia plus facit pro se quam deo quam
aliena. Hec Bonaventura. Et ex hoc patet quod non
nichil potest ire contra palliata. Numquid
numquam sacerdos potest commutare penam confessionis
iniunctam ab alio sacerdote. Ratio quia sic sine
discretione et in tantum et tantum possunt sacerdotes

faciet. Hostiensis. Item nunquam simplex sacerdos potest
commutare penitentiam quam iniunxit episcopus. Hostiensis. Si
penitentia sit iniuncta tali casu qui spectat ad episcopum
sacerdos simplex non potest commutare. Si autem sit
talis casus de quo simplex sacerdos potest absoluere
absoluere tunc potest penitentias commutare nisi
episcopus inhibuerit ei commutationem. Hostiensis.
Et qui sacerdos vult commutare penitentiam debet
penitentes ei iterare peccatum propter quod sit ei
talis penitentia imposita. Item quidquid si aliquis
accepit crucem pro omnibus peccatis suis ut iuuaret
ad terram sanctam. Si moriatur ante acceptum iter
nunquam habebit indulgentiam peccatorum. Item
credo quod opposita sententia est [illegible]
eundi non habebit indulgentiam omnium peccatorum
nisi [illegible] contritionis et deuotionis.
Hostiensis. [illegible] nisi tunc [illegible]
forma indulgentie quod opposita [illegible]
[illegible] indulgentia haberet. Hostiensis. Quando
sit talis per iter acceptum sicut mortuus
nunquam habebit ad [illegible] penitentiam [illegible]
quod sit. Hostiensis.

De iteranda confessione

In quibus casibus confessio est iteranda [illegible]
in quatuor. Primus quando sacerdos non potest ab-
soluere ut si sit casus qui pertinet ad episcopum
[illegible] si sacerdos nescit [illegible]. Secundus propter
maliciam [illegible] ut si confitens aliquod
peccatum retinuit vel [illegible] vel
[illegible] voluntate [illegible]. Tertius
[illegible] confessionem [illegible] penitentiam vel
intelligat [illegible] casus [illegible]. Quartus
[illegible] sacerdote. Si enim ad [illegible]
distinguendum est quia aut est [illegible]
confessus aut iam de nouo [illegible]
elapsa peccata illius. Primo tenetur iterare
in secundo non. Hostiensis. Bonauentura. Item dimi-
dias penitentie [illegible] penitentiam
[illegible] vel [illegible]
[illegible]. Item quidquid [illegible] tenetur confiteri
venialia [illegible] quod non nisi in duobus casibus
[illegible] dubium vel dubitatur vtrum sit
mortale vel veniale. Et [illegible] statutum
[illegible] quia omnes adulti tenentur
semel confiteri in anno. [illegible] non [illegible]
nisi venialia tenetur ea confiteri. Hostiensis. Bonaven-
tura. Quando sit ab [illegible] confessus [illegible]
[illegible] vel [illegible] privilegium
quod possit audire confessiones. Item nunquam tenetur
illo anno proprio sacerdoti confiteri. [illegible] tali
privilegiato [illegible] licentia [illegible]
tunc sacerdos [illegible] alii. Et tunc
confitens non tenetur illo anno proprio sacerdoti
confiteri nisi [illegible]. Si autem non [illegible]
licentiam [illegible] proprio. [illegible] qui

sit. Vel ipsa vel episcopus. Item confitens tenetur
confiteri illo anno proprio sacerdoti non [illegible]
confessus est. [illegible] alia quod si [illegible] communi-
[illegible] et [illegible] si sacerdos ille sit ydoneus
[illegible]. Aliter si sacerdos [illegible]
ad malum vel iste timet reuelationem
confessionis vel sacerdos [illegible] ydiota tunc non
tenetur. Hostiensis. Bonauentura.

De remittendis ad episcopum

Quibus ergo casibus confitentes mittendi
sunt ad episcopum. Circa quod nota [illegible]
casus pertinet ad episcopum quos [illegible]
[illegible]. Primus sacrilegia facta cum [illegible]
[illegible]. [illegible] [illegible] sunt xij. Primus
est solempnis penitentie impositio. Cuius [illegible]
[illegible] penitentes [illegible] Hostiensis
[illegible] in capite. Secundus absolutio excommuni-
cationis late ab episcopo xxxiij [illegible]
[illegible] votorum commutatio. [illegible]
[illegible]. [illegible] vagorum institutio [illegible]
[illegible] persona. [illegible] de iudeis. [illegible]
[illegible] publicum. Quintus si episcopus non sit [illegible]
[illegible] possit [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible]. Sextus est absolutio [illegible]
[illegible] membrorum. De his duobus [illegible]
xxij q. ultima. Si quis. Septimus [illegible]
commutatio. Octauus est absolutio homicide
[illegible] sunt absoluendi ab
[illegible] magis homicida. Nonus [illegible]
[illegible] publicum et publica penitentia [illegible]
[illegible] est ut [illegible] publica
[illegible] publico [illegible] de pe. di.
[illegible]. Decimus est qui [illegible]
[illegible]. Undecimus [illegible]
[illegible] et
[illegible]. Duodecimus de spoliatoribus
locorum sacrorum [illegible]
[illegible] moniales. [illegible]
[illegible] moniales. Et [illegible]
[illegible] in qua [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] et loca sacra [illegible]
tales.

De remittendis ad papam

In quibus casibus remittendi sunt ad papam
penitentes. [illegible]. Primus est de falsariis
litterarum papalium qui [illegible] litteras
pape vel [illegible] vel [illegible]
[illegible] falsarios vel fouet eos. [illegible]
[illegible] absolui [illegible]
[illegible] et [illegible] ad falsarios
de falsariis [illegible]
[illegible] locorum qui

ante denunciationem absolvi potest ab episcopo
sed post denunciationem debet absolvi a papa
extra de sen. exc. Perua nos. Tertius
est usurpatoribus ecclesiarum qui post denunciationem
a papa debet absolvi. extra de sen. exc.
Conquestus. Quartus est communicantibus cum excommunicato
a papa. qui enim communicat excommunicato a papa ex-
communicatus est a papa maiori excommunicatione et
debet absolvi ab eo qui sententiam tulit. sed
si difficile est adire excommunicatorem potest
absolvi ab episcopo vel a papa facta prestita
iuratoria quod parebit excommunicatoris mandato. sed
si communicat vacillanter vel ex odio potest absol-
vi a papa facta. extra de sen. exc. Sup-
er eo. Quintus est de illis qui excommunicatos a papa recipiunt
ad divina. Clericus enim recipiens excommunicatos
a papa ad divina cadit in excommunicationem ma-
iorem et a papa debet absolvi. extra de sen. exc.
Significavit. Et hoc est quod [illegible]
excommunicatus [illegible] et hostiensis [illegible]
Sed [illegible] et wil. et Innocentius intelligunt
quod communicant eis in crimine vel qui sunt
excommunicati participantibus [illegible]. Sextus est
in illis qui dant licentiam communicandi illis
qui sententiam a papa promulgaverunt [illegible]
per aliquos promulgata sunt. Septimus
cum [illegible] excommunicationis suspensionis
vel interdicti sunt quia a papa promulgata licen-
tiam dederit eam celebrandi vel sepeliendi
vel alias communicandi in [illegible] vel divinis
[illegible] vel prelatos. eos qui talem sententiam pro-
mulgaverunt [illegible] vel quorum
occasione prolata est vel eos quod talem sententiam
[illegible] vel voluit talem excommunicatum communicare
vel litteram [illegible] revocavit vel si
post litteram [illegible] ablata est nisi
[illegible] infra viij dies fuerint restituta
aut satisfactio [illegible]
excommunicati sunt. [illegible] qui [illegible]
[illegible] vel qui alios [illegible]
et si [illegible] per duas [illegible]
[illegible] non potest absolvi nisi a papa. extra de sen.
exc. Item. [illegible] de vexantibus
clericos vel quosdam [illegible] religiosos vel
mandantibus vexare. Iste non potest absolvi
nisi a papa vel eius legato nisi in quo casi-
bus quos supra diximus [illegible]
[illegible] conditor canonis [illegible] specialiter [illegible]
[illegible]
[illegible] nisi in articulo mortis. Excommunicatus
communicantibus in crimine et excommunicati absolvere

quos propter difficultatem adeundi excommuni-
catorem potest absolvere ut dictum est in aliis
autem casibus in quibus de excommunicatione ipso
iure incidit potest proprius confessor absol-
vere ab excommunicatione [illegible] ut si ab
incidit [illegible] vel deferens arma
sarracenis et de aliis de quibus [illegible]
maior excommunicatio [illegible] quos vide
supra

De [illegible] excommunicatione

Numquid incidit in maiorem excommu-
nicationem si eum [illegible] percutiat prelatum.
Respondeo quod non [illegible] ex quo facit causa
correctionis [illegible]
[illegible] correctionem
et ex opposito procedit [illegible]
[illegible] incidit. Quid si publice [illegible]
prohibeat [illegible] percutiat quomodo
ille percutiendo incidit in canonem. Respondeo quod
non ex quo causa correctionis facit.
Hoc wil. Numquid si percutias filium vel
duos [illegible] clericos incidit in canonem.
Si autem sunt de [illegible] minoribus puto
quod non incidit. extra e. c. volumus.
Quid si magister percutiat scolarem [illegible]
[illegible] incidit in canonem.
Respondeo quod non. hoc wi. [illegible] extra e. c. primo. Et
intellige quod percutit causa correctionis.
Quid si non adultus correctionem [illegible]
Respondeo quod non incidit. quia si non adultat
[illegible] hoc wi. Quid
si [illegible] osculatur uxorem [illegible]
vel amplecti [illegible]
numquid [illegible] incidit in canonem. Respondeo
quod non. Si [illegible] publice
clericus amplectitur aliquam [illegible]
[illegible]
in canonem. hoc wi. Quid si vir clericum
[illegible] vel [illegible]
[illegible] numquid incidit in canonem.
Respondeo ut dicit wil. quod sic. Alij autem dicunt
[illegible] quia non est decretalis extra e. c. Si non
[illegible] distinguunt [illegible]
et non [illegible]
[illegible] placet [illegible] Quid
de illo qui [illegible] ut uxorem [illegible]
clericum ad [illegible]
[illegible] vel occidit. Respondeo [illegible]
[illegible] et vir [illegible] incidit in
canonem. hoc wi. Quid si [illegible]
[illegible] percutiat clericum ad capud [illegible]
[illegible] Respondeo. Si solum [illegible]
[illegible] quod non incidit. Si
aut tangit [illegible] manum [illegible]

dum vellit iuste et illo zelo castitatis
defendendo se percuciat non credo quod
incidat / tamen consulitur ut talis faciat
se ad cautelam absolui ab episcopo hec w
Quintum si quis percutit clericum turpiter agentem
cum filia sua / Respondeo quod sic dicunt quod
incidit / quia decretalis dicit / excipit tamen quatuor
personas / scilicet matrem uxorem filiam sororem
alii dicunt quod non incidit quia per matrem etc.
comprehenduntur persone ascendentes / per filiam
autem persone descendentes Ita dicit Innocentius
Sed ad affines et collaterales et collaterales descen-
dentes non extenduntur decretalis / Quintum
si quis spuit super clericum vel perfundit eum
aqua / vel sordes aliqua / nunquid incidit
in canonem Respondeo quod sic hec Ray / Quintum
si quis vibrat cultellum super caput clerici
aut persequitur eum quasi percussurus nunquid in-
cidit in canonem Respondeo quod non hec hug
Quintum si rupit vestimentum eius vel
auferat violenter / nunquid talis incidit
in canonem / Respondeo quod sic hec Ray hoc
intellige vestis vestis tangat ei
aliter si pendet in pariete / quia si totaliter
deficeret non tamen incidet / Quintum si accu-
sat eum proterve / vel publice blasphemat
et dicit se non esse clericum penitentie
Respondeo si hec facit animo iniuriandi incidit
aliter non / hec wil Quintum de illo qui
in ludo percussit aliquem clericum / et propter hoc
motus fuit de libidine causa vindicandi
se repercutit / Respondeo quod ex hoc libidine vindica-
te / et cum ira non iocosa levitate per-
cutit / credo quod incidit in canonem
Si autem non intendit se vindicare
sed commagna sui [illegible] se repercutere
tunc non incidit / et ille eciam non incidit
qui iocose percussit aliquem clericum in ludo
repercutit / et etiam cum ira dum tamen
cum levitate iocosa hec w / Quintum si
ab clerico aufert vestes quas aufert
ei violenter / Respondeo Si auffert eas a
[illegible] est [illegible] et aliqua venit
ad locum destinatum / non incidit / Si autem
auffert postquam venit ad locum destinatum
et adeptus est pacificam possessionem illarum
rerum / tunc incidit hec wil / nunquid
incidit in canonem Si ab volens ledere
clericum et tamen non persequitur eum / et clericus
fugiens cadit et ledit se ipsum Respondeo quod
non hec wil / Si autem persequitur et ipse
fugiens propter metum precipitat se et
ledet se tunc persequens cum [illegible]

sicut [illegible] w. dicit / nunquid excommunicatur
qui claudit in domo clericum vel in carcere
Respondeo quod sic hec Ray / Si autem de clausura
vel in domo obsidetur nec exire potest
hec obsidentes non excommunicantur licet
clerico fiet iniuria Ita dicit Innocentius / nunquid
incidit in canonem spoliando vel capiendo
non a se percuciendo clericum Respondeo quod non
excommunicatur in fine infra decreta / nunquid incidit
qui cedit se verberare clericum et verberat
laycum Respondeo quod non hec Ray / Quintum de i-
llo qui credit verberare laycum et verberat
clericum / Respondeo Si errat in persona nec
intendit verberare clericum non incidit nisi
sit crassa ignorancia ut si videt eum in
habitu laycali clericali hec w / Quintum
de illis qui mandant alteri ut verberet
clericum / et aliquid ultra preter mandatum perfecit
eum Respondeo hec Ray / Si mandat aliquis percu-
tiet aliquid audivit mandatum revocatum
mandator incidit in canonem / Si autem pe-
nitet revocationem mandatarius percussit
mandator non incidit hec w dicit si percutet
eum et an verberationem revocavit et fecit
quod potuit sine ad illum peruenire non
non incidit in canonem / Quintum de illis
qui dicit amicis suis vellem verberari
istum clericum et illi propter hec verberant
clericum / Respondeo Si dixit hec [illegible] animo provo-
candi eos ad verberandum incidit in canonem
hec w / Quintum si quis communicat cum
excommunicato in crimine criminis excommunicatus
Respondeo quod sic m q vi c / Quintum si quis
communicat aliquo cum aliis participatibus [illegible]
crimine / et [illegible] modo [illegible] cum eo in crimine
nunquid incidit in maiorem excommunicationem
Respondeo quod sic [illegible] communicans ligatur pena
[illegible] non pena et debet absolui a superiore
Sed [illegible] dicit quod incidit in minorem excommunicationem
quia pena pena ligat non [illegible] et anime non ligatur
nisi pena minoris excommunicationis / [illegible] rona-
bilius videtur / Quintum si facias communicat
ab qui dederunt [illegible] [illegible]
sunt unus / nunquid excommunicatus / Respondeo quod non quia
non excommunicatur anime ut est [illegible] / quia
non potest se condempnare vel absolvere / sed [illegible]
de xxxi Junior / nunquid [illegible] excommunicatus
in [illegible] non [illegible] sicut mortale Respondeo
[illegible] dicunt quod sic ut Ray et [illegible] infacieus
[illegible] / et in [illegible] [illegible] et [illegible]
et [illegible] [illegible] [illegible] libro
[illegible] facit [illegible] clerum [illegible] qui
[illegible] [illegible] [illegible] mortale
[illegible] non [illegible] clerum si tamen
probabilius videtur quod [illegible] veniet pena

in contemptu sit ad quem pertinet monitio. Si sit
autem tacita et recipiet eum ad divina, vel communicat ei
aut communicat et tamen credit quod excommunicatus penitus vellet
contemptum et faciet eum timere et quamquam
affabilitate sic non pertinet monitio. Utrum maritus
incidit in excommunicationem si communicat uxori excommunicate.
Respondetur quod, quamvis [illegible] dicat quod sic,
quia femine subiecte sunt viris, et ideo pertinet causa cor-
rigere ad satisfactionem. Item si communicat excommunica-
to propter salutem anime sue, vel propter mortem [illegible]
spiritualem. Respondetur quod tanta possit esse necessitas
si non possit expedire saluti quod posset dicere cum
tractare cum eo pro eius [illegible] hec W. Utrum quis
possit debitum exigere ab excommunicato. Respondetur quod
sic ut c. Si vero. Utrum quis possit licite communicare
cum excommunicato. Respondetur quod sic. Si obligavit se
ad serviendum ei ante quam excommunicatus fuit, antequam fuit
excommunicatus. Si autem postea obligavit se
sed si postea fuit excommunicatus hec fr. Jo.
Utrum tenear evitare quem dubito excommunicatum
esse. Respondetur adeo quod ab teneatur vitare excommunicatum
contingit vel quod videt eum istud facere propter quod
incidit in excommunicationem, ut si videt quod percussit
clericum, vel quod audivit eum denuntiari, vel
excommunicatus dixit ei, et tunc distinguens hic
Hostiensis, aut dixit ei soli et tunc dixit aut
pro decoro confessionis, et tunc non tenetur eum vitare,
aut secus, et tunc tenetur eum vitare in occul-
to aut coram testibus. Et tunc tenetur eum
vitare in publico. Idem est si excommunicatus
dixit ei vel denuntiaverit, vel si fama pub-
lica laboret quod eum certus est de fama
bona non de facili illo non debet [illegible] formare
conscientiam hec Jo. fr. Item si ab assurgat
excommunicato vel inclinet vel manicat la-
bia ei salutanti quod resalutans et tamen [illegible]
Utrum incidit in excommunicationem. Respondetur quod non cum pene
non sit contendendum hec W. Utrum liceat alicui
sibi excommunicato respondere [illegible] liceat loqui
et tunc loco salutationis debet [illegible] eius
[illegible] [illegible] sermonis hec Wil. Item
si excommunicatus salutet me, utrum possum
dicere Deus concedet tibi. Respondetur quod sic hec W.
Utrum quis liceat in iure hospitium in via
ubi sit excommunicatus esse. Respondetur quod sic. Si tante
est capacitatis quod possit separari locum quo
quis non conveniat ne a quo communicare cum eo
hec Wil. Item si sedeo ad mensam et
excommunicatus superveniens ponit se ad mensam

Utrum tenear surgere de mensa. Respondetur quod sic. Si
est publice excommunicatus. Si autem est per occulte
excommunicatus tunc non teneor hec W. Item
si audivi aliquem excommunicari Parisiis et postea
invenio ipsum in Polonie ubi nichil
sciatur de hoc. Utrum tenear eum vitare. Respondetur
si possum probare excommunicationem eius per testes
vel instrumenta teneor eum vitare ubicumque
eum invenero. Si autem hoc non possum non
teneor eum vitare nisi in illa diocesi
ubi est excommunicatus hec W. Utrum excommunicatus
maiori excommunicatione recipiens minores
ordines efficiatur irregularis. Respondetur quod sic ut c.
Cum illorum absolutio hec W. Secus esset
si esset ligatus minore quia tunc non efficeretur
irregularis, pro dicit Jo. Hostiensis, sed dicit quod excommunicatus
maiori excommunicatione si recipit minores or-
dines non efficitur irregularis nisi recipiat
sacros ordines. Si excommunicatus recipit
quis dispensabit cum eo. Respondetur si sciunt se esse
excommunicatum solus papa dispensabit cum eo. Si
autem non recolit se propter quod incidit in excommuni-
cationem vel se scivit, et iuris ignarus
nescivit se propter hoc fuisse excommunicatum, episcopus
duobus capitulis, si intravit religionem abbas
sit cum eo dispensare nisi [illegible] et nobile
se fuit, si manet in seculo solus papa
dispensat cum eo ex c. Cum illorum. Utrum
excommunicatus liceat stare in ecclesia ad audiendum
divina. Respondetur quod non credit non liceat inter-
esse [illegible] ex de sen. et re. c. Decet. Item si
excommunicatus stat in ecclesia, utrum clericus
possit celebrare. Respondetur quod non, ymmo si celebravit
debet puniri ac si excommunicatus intus audiret
hec Innocentius et Hostiensis ex c. Decet. Item
faciat laycus vel clericus. Respondetur. Si excommunicatus
solus audivit divina alii quod sit de certa sententia
credentes Innocentius et Hostiensis ex c. Decet. Item
Si episcopus mandat sacerdoti quod denuntiet clericum
excommunicatum, utrum statim omnes clerici teneantur eum
vitare. Respondetur quod sic. Si autem mandat quod clericum
excommunicet, tunc clericum non tenentur vitare donec
eum excommunicaverit hec W. Utrum tenear clericum
vitare qui est notorius fornicator vel concubina-
rius. Respondetur. Consuetudinem clerici audire non
debes xxxii di. Nullus et c. sit hec
ex c. de cohabitatione clericorum et mulierum, in quibus
tamen ut in locutione et huiusmodi non tenetur eum
vitare per concubinam non excommunicatur quia de iure
non excommunicati non sunt excommunicati ex de cohabitatione
clericorum. Si quis est de consilio excommunicato
[illegible]

presentia eum qui ligat excommunicatus tulit sententiam contra tales / Numquid excommunicatus potest tempore sui etiam eo tempore quo non celebrat Resp. quod sic hec Wil. / Numquid excommunicatus peccat in gestibus seu communi honorum Resp. quod etiam si sit occultus hec W. / Numquid tenetur eum vitare qui percussit clericum et cognovit eum esse Resp. quod sic quamdiu non est absolutus etiam si non esset denunciatus hec Ray. / Quid si talis esset in via eundi ad curiam propter quod vitare eum non tenetur in hiis que spectant ad viam, quia possum eum recipere ad hospitium et vendere ei necessaria hec W. / Sed in aliis eum tenetur vitare sicut dicit Ray. / Numquid excommunicatus potest intrare ecclesiam eum predicatur Resp. W. quod sic Si vacat absque alio non Extra c. Re. / Et dicit quod a quo predicatores possent predicare et ecclesiam non intra. / Sed Innocentius dicit plane contra super prima decretali Extra c. sacr. ubi dicit sic Nolumus quod excommunicatus intret ecclesiam ad predicatorum officium audiat vel collationem tulit qui libet extra etiam non vult predicare nolunt

Quid si sacerdos dicat publice istud sub pena excommunicationis / Numquid facere contra est excommunicatus Resp. quod non hec Bers. / Numquid sententia a suo iudice lata ligat Resp. quod sic est fallit tamen hic in quibusdam casibus primus Si fertur post appellationem legitime interpositam Extra c. per tuas. / Secundus Si intollerabilem continet errorem ut Extra c. / Tertius Si quis excedit in communicatione privatione et sic quod non punit excommunicatur Extra de excessibus prelatorum eum ad quosdam / Quartus eum quis in presentia sedis apostolice et ex simplicitate non appellat ut Extra de appellationibus ad audientiam / Quintus Si fertur absque certa monitione vel excommunicato excommunicatione maiore xxxvij q. i. de divinis hec Ray. Numquid possum petere ecclesiasticam ab excommunicato Resp. quod non vel deviare. Sed Innocentius dicit quod sic ex quo probabiliter eam excommunicatus hec W. / Numquid potest absolvi ab excommunicatione invitus Resp. quod si fuit iniuste excommunicatus potest absolvi invitus / Si autem iuste et propter contumaciam non debet absolvi / Si tamen absolutus fuit absolutio tenet hec fr. Jo. / Quid si absolvendus vel incidit in excommunicationem maiorem cuius absolutio spectat ad episcopum Numquid alibi potest absolvi propter Si suffecerit se ad studium absolvi illius Resp. quod sic W. / Numquid sacerdos parochianum ligatum sententia excommunicationis a qua eum non potest absolvere potest eum absolvere apud alios

Respondetur / Quid si excommunicatus non potest absolvi a suis aliis, nisi prius fuit absolutus ab excommunicatione / Sed W. dicit quod si sit eum non constat qui absolvat ut commorandi petendi absolutionem ut timet ne negligat fiat, extunc cum sacerdos potest absolvere ab aliis peccatis / Et idem dicit si sit quod a quibus peccatis pertinet ad episcopum quod debet eum ab aliis absolvere et peccata episcopalia absolvet eum apud illa communia opera vel rationabiliter et canonice consultus W. eligat sicut dicit / Credo tamen si confiteatur plures casus quorum unus spectat ad episcopum Si sunt varii confessores quod potest absolvi a parte ab aliis peccatis et pro absolutione illius que spectat ad episcopum mittatur ad eum Non quod sacerdos absolvit et aliis potest absolvere ab excommunicatione sicut dicit absolvo te a vinculo vel vinculis excommunicationis et aliis hec fr. Jo. / Quid si ab eo plures excommunicatus numquid potest absolvi una absolutione Resp. quod sic Si illae excommunicationes late fuerunt ab uno / Si autem a diversis tunc erunt absolutiones / et ultra consummat predecessores hec Ray. / Quid si sacerdos absolvit aliquem quem non potuit absolvere quid faciat Resp. debet eum certificare et dicere quod petat absolutionem ab eo qui habet auctoritatem hec W. / Sed quid Si illius copia haberi non potest / Resp. credo quod debeat rogare illum qui habet auctoritatem ut confessorem suam ratificat / Numquid unus sacerdos potest absolvere scolares pueros qui percutiunt acolitos Resp. quod non quia horum absolutio spectat ad episcopos Extra c. pueris nisi episcopus committit auctoritatem suam igitur ceteris / Numquid unus sacerdos potest absolvere aliquem a sententia quam alius tulit / Resp. quod non quia excommunicatus debet absolvi ab excommunicatore vel eius superiore Extra c. Nuper

Quid si fratres supponant interdicto civitatem vel ecclesiam ubi sunt interdicti ipso quod non nisi confirmatur sententia / Quid si veniunt ad locum non interdictum ubi possent celebrare divina hec W. / Et primus dicit quod clerici sunt de ipso ordine / Numquid si familiam interdicta clerici / Numquid clerici sunt interdicti Resp. quod sic nisi specialiter excipiantur hec W. / Numquid de locis quibus privilegium quod clausis ianuis celebrare possint potuerunt ibi quod non sunt interdicti / Sed honores alius tamen celebrare et audire divina et pericula de morte Resp. quod sic / Numquid vel non quibuslibet clericis indulgentiam licet possint audire divina non tamen

possunt celebrare divina ut sepeliant mortuos
ut terre committantur. Ut habetur plenius
illis de excessibus prelatorum [illegible] wil. Numquid
in casibus religiosorum fratrum qui habent privilegium
quod aliquibus interdictis clausis ianuis possunt
celebrare, et etiam plures missas eadem die
possunt ibidem capitularibus celebrare? R. quod
tamen clerici illius loci, quando non possunt ibi
celebrare eodem die, et etiam plures missas possunt
ibi celebrare eodem die. Numquid cum interdicitur
terra, regnum vel ville intelliguntur quod ipso interdicto
et vel loca eorum? R. intelliguntur cum ipsis
ecclesie interdicte, nisi aliquid expressum contrarium
habetur W. Quid si locus eorum interdicitur?
Numquid habitatores illius loci possunt alibi audire
divina, et ex parte [illegible]? R. credo quod sic habetur
W. Quid si interdictum sit positum in aliqua
terra, et habitatores illius terre transferunt domicilium
ad aliam terram? R. Si terra habet interdictum
et persone interdicte sunt, remanebunt clerici
persone interdicte donec relaxetur sententia, salvo
si ita clerici persone, nisi tunc ille qui
tulit sententiam non interdixit quod subditos
ligaret, nisi quando diu erit sub domino illius,
aut transferentes domicilium non indiget
relaxatione aliqua. Si autem sit dubium
tunc observetur quod plus dictum est habetur W.
Quid si ab inde ponit interdictum in aliqua
aliquam parrochiis in qua sunt religiosi, qui
habent privilegium quod tempore interdicti possunt celebrare
divina, et celebrare populo cum alie ecclesie
cessant? R. Si interdictum ita publice
promulgatum est quod non liceat eis ignorare
aut tam publice observetur quod non possunt ignorare,
nec excusat eos ignorantia, tunc [illegible].
Si autem sit ita promulgatum vel publice observatum
quod probabiliter possent dicere dubitare,
non tenentur cessare a publica celebratione
donec sit eis denuntiatum vel donec
[illegible] vitare [illegible]
non sint negligentes habetur W. Quid si
sacerdos celebrat in ecclesia in qua sit interdictum
et non interdicto, quid faciat? R. Si talis
sacerdos est qui non tenetur officiare, si sit
vel probabiliter credit quod sit ibi aliquis interdictus, tunc
[illegible] celebrat ibi. Et [illegible]
dicat [illegible]
celebret alias non. Si autem est sacerdos
qui tenetur officiare ecclesiam et sit dispensatio
[illegible] tunc faciat [illegible]
[illegible] quod sit in ecclesia tempore misse.

Si autem nescit discretus an aliquis est [illegible]
[illegible] officium quod non debet quod eis
denegare quibus debet habetur W. Numquid
sacerdos est irregularis qui scienter celebrat coram
interdicto? R. quod sic. Si autem celebret coram
excommunicato licet peccet mortaliter non efficitur
irregularis habetur [illegible] nisi tunc ille esset excommunicatus
[illegible] [illegible] significavit. Quid si
sacerdos admittit ad divina interdictum? Numquid
tenetur aliis [illegible]? R. quod non, sed solus
sacerdos peccat, nisi alii [illegible]
habetur W. Numquid interdicto vel excommunicato possunt
divina [illegible] auscultare vel offerre [illegible]
vel videre elevationem hostie? R. quod non et
talibus etiam non est prestanda [illegible] habetur wil.
Numquid est irregularis qui in loco interdicto interest
officio et cantat cum aliis, [illegible] celebret?
R. quod non, quamvis non celebret [illegible]
tamen officium [illegible]
alio. Quid si sacerdos videt [illegible] auscultare?
Numquid tenetur [illegible] faciat?
R. sacerdos [illegible] tenetur [illegible]
Si nesciat aliquem, aut non tenetur requirere.
Numquid interdicti possunt orare in ecclesia interdicta?
R. quod sic, nisi sit interdictum ab ingressu ecclesie
vel nisi sit [illegible] maior [illegible]
Numquid illi qui [illegible] sunt ecclesie possunt [illegible] in ecclesia
interdicta? R. quod sic. Et idem intelligitur
de aliis personis [illegible] qui volunt ire
ad [illegible] [illegible] de [illegible]
[illegible] Et hoc intelligitur [illegible] quando sunt
[illegible] [illegible] qui [illegible] interdicti
tam de [illegible] quam [illegible] qui de [illegible] qui
[illegible] ad eundem. Et possunt [illegible]
[illegible] voluerint, tunc possunt interdicti
[illegible] interdicto vel interdicto parochia [illegible]
[illegible] tunc non possunt. Si autem [illegible] interdicta
parochia [illegible], tunc ad [illegible] non debent [illegible]
[illegible] habetur W. Numquid [illegible] debent admitti
ad divina? [illegible] R. quod non [illegible]
interdicto, tunc non interdicto habetur W. Quid
si civitas sit interdicta [illegible]
et ab [illegible] R. Si ipsa
est [illegible] civitas, aut [illegible]
aut [illegible] R. [illegible]
[illegible] est ac si parochia [illegible]
[illegible] non habebit [illegible]
habebit habetur wil. Numquid interdicti [illegible]
[illegible] possunt audire divina [illegible]
[illegible] ad locum [illegible]
[illegible] vel officio? R. non debent audire

divina in via tamen possunt dicere privata oratione nisi sint interdicti ab ingressu ecclesie, et intrare ad loca destinata et ibi officia sua dicere. Nunquid hostiis januis clausis possunt quandoque presbiteri quod sit, extra e. quod in te, sed non dicunt in unum, nec excommunicatos sepeliunt, ut xv. in ibidem dicitur, licet laycis interdicatur communio. Vnde tamen clerici qui servaverunt interdictum possunt divina, et sepeliri in cimiterio, sine campane pulsacione et sine omni sollempnitate. Ita quod nichil dicatur de officio funerum, sicut in vi. extra de pe. et re. Quid. Item nunquid interdictis pro parvis possunt interdicta ecclesiam. Respondeo credo quod non dicat hic facti. Quid si dicatur interdictum etiam ecclesiam, nunquid celebrans ibi est irregularis. Respondeo quod sic. Si clerici possunt alibi audire divina, et layci alibi audire divina, nisi aliquid sit additum, hec Innocentius de consuetudine ... tanta etiam violencia ... pro tunc loci ibi interdicatis. Nunquid per appellacionem sequentem suspenditur interdictum. Respondeo quod non, quia interdictum ... sententiam ... suam ... hec Innocentius super eo. et hic extra de postulacione. Si tamen clerici litera appellacionis pervenit interdictum non ligatur ... extra ... continuacione ... Nunquid sacerdos est irregularis. Si cantat vigilias in domo circa funus corporis interdicti. Respondeo si hic faciat officiando dico quod sit, ut c. vii. q. iii. Si quis episcopus, ubi dicitur quod ... absolutum faciat matutinum vel vesperti... sacrificium vel officio suo agere presumpserit, non habeat spem reconciliandi, extra hic quod dicitur ... officio suo tunc ... Quid si sacerdos sepelivit aliquem in cimiterio cum sollempnitate et officio funerum. Respondeo irregularis sit, quia ... violatur interdictum, et sacerdotes qui servant interdictum quibus ... ecclesia tantum conceditur sepeliri, non licet tamen clerici sollempniter sepelire, extra de pe. et re. ... Si autem sacerdos sepeliret aliquem in cimiterio sine sollempnitate sicut alios laycos ... non tamen credo quod propter hoc fieret irregularis, cum ... non sint contendentes. Clericus potest dispensare cum clericis qui violant interdictum ... solus papa, extra de consuetudine ... tanta ... non quod etiam servant interdictum non possunt communicare, et si communicaverint ... non ligant, ut dicitur v. c. c. tanta ... glossa.

Quando suspensus ab ingressu ecclesie potest celebrare ... hec Innocentius extra de clerico excommunicato ... De suspensione [illegible]

Sed ... non potest eligi ad beneficium durante suspensione. Et tamen si episcopus suspendit aliquem a beneficio ille potest in alio episcopatu aliud acceptare, hec Innocentius extra de appellacionibus pastoralis. Quid si episcopus suspendit aliquem ab officio et ille sic suspensus celebrat, nunquid sit irregularis. Respondeo si celebrat ignorans quod nescit se esse suspensum non fit irregularis, nisi sit ignorancia crassa, extra de delicto ... Sed si sciens celebrat tunc fit irregularis, et hec de suspensione ... extra de delicto ... et cum tali solus papa dispensat, ut dicitur ... extra de delicto ... clerici et extra de pe. et re. ... Nota suspensus ab officio ubique habendus est suspensus. Quando autem suspensus est a beneficio uno episcopatu potest habere beneficium in alio episcopatu, hec Innocentius de appellacione pastorali. Quid si ab ... suspendit ab ingressu ecclesie et celebrat nunquid efficitur irregularis. Respondeo quod non ... etiam extra ecclesiam celebrare possit, immo si in ecclesia celebrat et non posset est irregularis, sicut ... hec Innocentius. Nota quod suspensus ab ingressu ecclesie non debet intrare ecclesiam ad audiendum divina et si sit in ecclesia, non licet ibi orare cum eo, et si moritur non debet in ecclesia vel in cimiterio sepeliri, possit tamen tunc extra ecclesiam et ... celebrare, hec Innocentius. Nota qui suspenditur a divinis ille non potest officiare nec ab aliis officium audire. Sed si suspensus est ab officio tunc potest ecclesiam intrare et divina audire et non officiare, hec Hostiensis.

Nota ad hoc ut indulgencie valeant requiruntur ... dantis auctoritas, scilicet quod possit dare indulgencias, causa racionalis moveat eum ad dandum, scilicet utilitas ecclesie et honor dei, sicut cum ... fieret ... Secus si indiscrete ... Sic episcopus dans indulgencias ... a purgatorio et a pena ... Secus si indiscrete ... indulgencie date non a suo episcopo non valet, nisi ... episcopus consenciat. Contritio ... in mortali peccato non ... de ... fidei ... illius ... fidem non habet de indulgencia ... indulgencie opus implere ... indulgencia data est ... qui non implet opus ... pro qua data est indulgencia non habebit illam ... et sic est finis ...

Expliciunt excerpta decretalium ... anno domini m° CCCC° xviii° finita per manus pauli ... . e. / v / ... /

Ostende fili diligentiam lacrimas noli
deficere casus. Tantum promptus
esto ad lamenta quantum fuisti
pronus ad culpam. Qualis
tibi fuit intentio ad peccandum, talis ad
penitendum sit devotio. Sicut impudenter
recessisti, ita revertere. Iuxta morbum
invenienda est medicina, iuxta vulnus
adhibenda sunt remedia. Nulla rete
te de peccato securum faciat. Nulla tibi
securitas vel deceptio blandiatur. In-
cessanter morde tuos sensus et formido
consistat. Inter spes et metus timor
et fiducia. Sic te spes indulgentie
erigat ut metus gehenne semper affligat
et timor semper crucidet. Timor expellit
peccatum, et fugit vitium. Ubi timor non
est, ibi dissolutio vite est. Valent te
[illegible] plus quam corporis opera, et valent
te plus magis mente quam carne. Adversitas
corporis remedium est anime. Egritudo
carnis vulnerat mentem aut curat.
Si prosperitas te excepit non extollaris.
Si calumpnia contingit pusillanimis non
efficiaris. Probat te adversitas; cognosce te
non extolli. Nulla te tam adversitas
in [illegible]. Nulla sit tam quem
meditatio non preveniat et bona et
mala. Animo et mente liberata
sustine. Si non potes iam vitare
vel saltem tolera. Promptior esto ad
suscipiendam quam ad inferendam
molestiam. Disce mala tollerare
magis quam facere. Detrahentium
[illegible] dissimulando calca. Contumelias
detrahentium patientia supera. Prava verba
contra patientie scutum. Quamvis quis te
irrideat, quamvis exasperet, quamvis im-
pulset, quamvis iniuriam faciat, quamvis con-
vicietur, aut lite provocet, quamvis affli-
gat contumeliis, tu tace, tu dissi-
mula, tu non loquaris, tu corde silentium
premere. Non reddas convicium, non
retorqueas. Disce ad modestiam,
disce tollerantiam. Iniuriam passus
est pro nobis, relinquit exemplum
nobis. Nam palmis percussus, fla-
gellis cesus, sputis derisus, clavis
confixus, spinis coronatus, cruce dampnatus

Semper tacuit. Magna virtus est
si non ledas quo lesus es. Et mag-
na gloria est si cui potuisti nocere parcas.
Cum cum conviciaris, [illegible] conti[n]git
maledictum benedictionem oppone. Irasce-
tem patientia declinare satage. Vince
nequaquam lenitate vince maliciabat[?]
Mala aliorum bono tuo supera. Vide
comedit [illegible] delusum. Quanto
magis illud tegis tanto magis a-
ngetur. Peccanti autem non retribuas pro
culpam scelus quia et in te veniam
est iudicium. Non cum sceleris indulgen-
tiam [illegible] dederis. Et si ille non suppli-
cat, si ille tibi dimitti non postulat
tu veniam ex corde tu dimitte.
Aufer a corde statuam offensionis.
Alicuius nequitie non sentias dolorem. Odium
cum a regno dei separat; a celo
sublimis a paradiso deicit. Omne odium
ut martio compiat, ut sanguine delet.
Quid zeli refera igne invidia con-
ta bona ardore pestifero devorat. Invi-
dia cuncta [illegible] [illegible] commovit. Invi-
dia animum velud tinea comedit. Per-
vertit mentem, afficit tormentis qui possessis
depascit. Accedat [illegible] zelus caritas
ad deum invidiam caritas [illegible].
Probat te amplius amare quam ipse amoris
non sis in parte [illegible]. Non sis levis
in amicicia. Retine semper vinculum constantie.
Dilectus ad pacem in vita. Discorde
actes ad pacem [illegible]. In [illegible] actibus
tuis imitare bonos; emulare scelestos.
[illegible] et alios exempla sanctorum. Sunt
et exempla discipline imitamenta. Nec
favor te seducat, nec vituperatio fran-
gat. Cum laudem non appetit, nec con-
tumeliam sentit. Si quis tibi laudes
facile et vituperationis vicis, in lingua
aliena constantiam tuam interroga. Discr-
ete te tuo iudicio non alieno. Quid
enim prodest dum malus es si malus dicaris.
Aut quid boni laus prodest, adversus
malus es. Obstinatione [illegible] simul
et caritate. Qualis [illegible] esto
pro persone tuam et [illegible] in incessu
[illegible] demonstra. Sit in incessu tuo simplicitas, in
motu [illegible], in gestu gravitas, in
incessu honestas appareat, nichil [illegible] levitatis

Animi in habitu corporis apparet. In
gestu corporis animi qualitas panditur. In incessu
tuo alterius oculos non offendas, nec
des aliis locum de te detrahendi. Vita
malos, cave iniquos, fuge improbos
homines, maxime eos qui adversa perse-
quuntur. Bonos bonis tibi coniunge, quia
si fueris socius bonorum quorum actus eris
et virtutis. Periculosum est cum hiis qui sine
vivunt peccati. Melius est hominis odium
quam illorum consortium. Sicut multa bona
habet quibus vita sanctorum, sic plurima mala
peccatis malorum. Respue sermones
impudicos, fuge inhonesta verba.
Vanus sermo cito polluit mentem et fa-
cile agitur quod libenter auditur. Hoc
cum labiis proferatur quod aures non
polluit audientes. Vanus sermo vane
conscientie iudicium est. Mores hominis lingua
panditur. Et qualis sermo ostenditur talis
animus comprobatur. Ex habundancia enim
cordis os loquitur. Vitare verbum
quod non edificat audientes, quia
qui ociosum verbum non reprimit cito
ad noxia transit. Paulatim crescunt
vicia, et dum parva non cavemus in mag-
nis prolabimur. Sit sermo tuus irrepre-
hensibilis sit compositus, audientibus
utilis. Loquere non quod libet sed quod
oportet. Valde periculosum est cum malis
ducere vitam. De malo alterius ob tuum
non iniquas. Vicia tua non aliena
attende. Quod ad te non pertinet
noli inquirere. Quod non invenire dicunt
homines numquam scire desideres. Non
detrahas peccanti sed condole. Et quod
in aliis detrahis ipse cave ne commit-
tas. Numquam si te ipsum bene prospexeris
pari reatu teneberis detrahentes et
audientes. Nulla tibi curiositas
subrepat. Nec oblitus morum tuorum
aliena perquiras. Tantum animam corri-
ge vicia tua, contra vicia aliena.
Omne genus mendacii summo opere
fuge. Nec casu nec studio loquaris
falsum, quia os quod mentitur occidit
animam. Nullam fallaciam [illegible] alicui

defendas. Non sis in verbis facilis
et operibus difficilis. In malis promissis
rescinde fidem, in turpi voto muta de-
cretum. Impia est promissio que scelere
impletur. Ubi peccata, ibi deum esse cogita:
videt occulta qui fecit abscondita.
Nec sit sanctus, fuge si occulte te non
dampnat publica fama, condempnat
propria conscientia. Nulla pena maior conscientia
mala. Bona vita gaudium semper habet.
Conscientia autem rea semper in pena est,
reus animus numquam securus. Nec plaga
nec mors te terrebit si bene et pie vix-
eris. Consilium et opus tuum ad deum
converte. Viris virtutes auge, perdere noli.
Quod manifeste potes amittere tacendo
custodi. Peccatum cum perditum [illegible] curatur,
cum autem tacendo [illegible] augetur, amplia-
tur. Si parvum vicium sit, quasi magnum [illegible]
Melius est ut vites vicia quam ut
[illegible]. Ne forte cum deleris [illegible]
cadere consuetudine non possis. Dilato-
[illegible] bonis. Nichil insipiencius [illegible]
Nichil [illegible] Nichil ignorancia
peius. Ignorancia mater errorum est.
Noxia non vitet nisi prospicit. Indoctus
non cito deprehendit insidias. Summum
bonum est ut caveas scelera. Summa
miseria est nescire quo tendas. Disce
quod nescis ne doctor inutilis inveniaris.
Graciam quam accepisti [illegible] effunde.
Cave ne dum alios doceas [illegible]
ipse laudis appetitu decipiaris. Cum
aut doctis noli verborum obscuritate
uti, ne simplicibus loquendo simplicitas
[illegible] offendas. Coram omnibus non
manifesta secreta [illegible] loquere
[illegible] Opta paucis [illegible] amicicia
[illegible] consequi
ab aliis. Collacionem cum [illegible]
[illegible] appetuntur. Curiositas periculosa
presumptio est. Disputare stude non
superare. Plus diligere audire quam dicere.
Plus auscultare quam loqui. Potiori
gradui competentem reverenciam exhibe.
Superiori te non equalem te exhibeas.
Melius est te mortem pati quam per-
niciosa iussa complere. Felix est qui obtinuit
in malo ei qui facit malum. Sanctitatem

et obsequentem proterva pena constringit. A subditis venerari magis quam timeri studium sit. Subditi plus te venerentur quam metuant. Ex reverentia enim procedit amor. Odium timor affert. Fidem metus tollit, aufert, destituit. Ubi amor, ibi audacia sequitur. Ubi metus, desperatio oritur. Neque nimius neque parum indulgeas. Bona immoderata ipsa ipsi noxia efficiuntur. Quicquid boni cum discretione feceris virtus est. Virtus autem indiscreta pro vitio deputatur. Districtio tua nulli noceat. Ad nullius preces vocem testificationis prebeas. Animus tuus non sit inflexibilis sed a bonis acceptus et laudabilis. Inter cetera modestiam in aliis confer. Nullius persone affectu a recto iudicio deflectaris. Cum dives cum pauper sit, causam non personam prospice. Iustitiam pro sola etiam retributione distribue. Qui enim cum sententia dona affectant futuram gloriam non sperant. In iudicio nequitiam detestas. Impia iustitia est huic fragilitati eius ignoscere. Non igitur amicos dampnare potius quam corrigere. Nec dissimulatione iustitiam, nimiam in dissimulatione. Ita clementiam alicuius debitis sicut virtutibus. Cum enim iudice aliquis statueris eo quod tenueris nulla ad iudicium adequentes. Nullum iudices suspicionis arbitrio. Non enim reus est qui accusatur, sed qui convincitur reus est. Periculosum est de suspicione quempiam iudicare. Non sit condempnare quamdiu probatur quae Deus per iudicium signavit. Iudicaturus cum non sit nulla credenda sunt nisi que certis indiciis comprobantur et ordine iudiciario comprobantur. Institutas contra tibi consulit copiose. Tradita est nostra subdita suscipere. Iuxta potestas adeo moderantur opere. Omnia non turbulento sed tranquillo corde dispone. Caute age quos tenere sine culpa non potes. Sublimitatis magnitudo sceleris est inmaior quanto maior sit dubius est pena. Cum enim maior est venie proximus. Excelse turres graviori casu percutiuntur, et altissimi montes crebris fulgoribus feriuntur. Arbor alta ventis fortior agitatur, et rami eius citius

divitiam constringitur. Esto invidia potior. Invidia in paucula gravat. Et a te invidiam abicias. Semper intentua quiete fruaris. Nullus res terrenas sine peccato administrat. Valde rarum est ut qui divitias possidet ad requiem tendat. Qui curis terrenis se implicat, a Deo se separat. Cum in terris amore terrenarum desinitur, celestibus inflammatus delectatur. Noli amplecti Dei gloriam simul et seculi. Difficile est celestibus et terrenis curis simul inservire. Hoc difficile est Deum et mundum simul diligere. Abice a te quicquid bono proposito impedimento sit. Odi et despice quod diligit mundus. Esto mortuus ab affectibus vite, separa. Sicut sepultus non sentias curam seculi. Esto defunctus ab omni terreno, te purga negotio. Talis esto vivens quales post mortem esse non potes. Munera bene non eligas cui tribuas, ne forte preteras eum qui meretur accipere. Hilaritate quis magis placeat Deo. Maior est benivolentia quam id quod datur, maior gratia quam id quod impenditur. Tale erit opus tuum qualis fuit intentio tua. Qui cum tristitia manum porrigit, fructum remunerationis amittit. Nulla misericordia ubi non est benivolentia. Non diffundas uni unde alii subtrahas. Ne te misericordem ostendas alienis spoliis. Nichil prodest si alterum reficis unde alium inanem facias. Condempnat oratio ista non proficit. Bonum quod facis, non cum iactantia facias. Qui enim cum laude querit, illic remunerationem amittit. Ipsi in celo non ultra premiuntur mercedis. Qui premia future vite diligenter excogitat, omnia mala vite presentis equanimiter portat. Deus ideo iustum flagellat, ne demum in peccatis cadat. Quamvis impii affliguntur, tamen de futuris gaudebunt. Omnis divina percussio aut est purgatio presentis vite, aut initium pene sequentis. Flagellum tunc deleverit culpam, cum post flagellum mutaverit vitam. Aliorum peccata non afficit; aliorum destruunt vitia, et pena non afficit. Multo facilius aliena vitia inveniuntur quam virtutes. Gestus corporis signum est habitus mentis. Electa vita

hvnis vinus sum uti. Contemplativa iu-
iudo sanctitatis soli deo vivere delectat.
Ieiunia fortissima tela sunt adversus
temptamenta demonum cito enim per abstinen-
tiam vincuntur. Sicut enim carnales
cupiditates ieiuniis resecantur. Ista
omnes virtutes et caritatis vias destr-
uit. Nec certis viciis durari potest
ius pius congruenter vetus restituit.
Nec quisquam facere potest a se eiectio-
nem spirituum immundorum compelli nisi per abstinen-
ciam gule. Melius ieiunium spiritu-
ale quam de nocte comesa. Neque abstinencia
est reputanda ubi ventris saturitas fuit
subsecuta. Hec est perfectum. Hec est perfectum
et honorabile ieiunium quo noster homo
exterior ieiunat et interior orat. Oratio
cordis est non labiorum. Neque enim verba
deprecantium deus intendit sed orantium
corda aspicit. Quod si tacite orat
et vox silet, quamvis hominibus latet deo
latere non potest. Melius prius gemitu orat
... qualem se deo offert talem se pre-
orans continet, nam nichil proficit ora-
tio si demum committit. Unde venia postu-
latur. Longe autem vadit animus quando
aliunde non cogitamus. Longe est a deo
animus qui de orationis cogitationibus seculi
est occupatus. Pura est oratio quam in ipso
tempore seculi non interveniunt cure. Cum
deo assistimus gemere et flere debemus
reminiscentes quam gravia sunt que commisimus
et quam dura inferni supplicia timemus.
Qui leditur non desistat orare pro
ledentibus. Aliqui nec orationem precantium
quod inimicos non orat. Qui cum iactancia
orat laudem appetendo humanam non solum
cuius oratio non delet peccatum sed et ipsa co-
vertitur in peccatum. Cesse cum deus interdum non
exaudit ad voluntatem ut exaudiat
ad salutem. Multi non exaudiuntur quia
providit illis deus meliora quam petunt.
Qui vult cum deo semper esse debet orare et
legere, nam cum oramus ipsi cum deo lo-
quimur. Cum vero legimus deus nobiscum loquitur.
Orationibus mundamur, lectionibus instruimur.
Utrumque est bonum si liceat, si non licet melius
est orare quam legere. Qui vult
ordinem precum volare ad deum faciat
ei duas alas scilicet elemosinam et
ieiunium. Ille perfectus est qui bene

sedato corde et corpore distractus est.
Nullus desperet etiam si circa finem vite
ad penitenciam conversatus. Lacrime penitencie apud
deum pro baptismo reputantur etc.

Explicit tractatus ysidori de institutione
bone vite pro quo sit deus
benedictus in secula. Amen. Scriptori
pro labore det deus ancillam etc.

In nomine domini Amen

Queritur primo que sunt necessaria ad veram penitenciam.
Respondet secundum petrum super quarto sententiarum distinctione xvi quod tria
sunt partes vere penitencie, scilicet contritio cordis, confessio
oris et satisfactio operis, licet contritio dimi-
ttat peccatum. Oportet tamen confessionem et satisfactionem
esse in proposito ut habetur distinctione prima eodem titulo quarto, que prima.
Concordat huic textus Raymundus c. xvii. Unde
Jeronimus Christi: Perfecta penitencia cogit peccatorem omnia
libenter sufferre: in corde contritio, in ore confessio,
in opere tota humilitas. Hec est vera penitencia ut dicitur
de pe. di. i. Et hec est reputata per i. de falsa
fratrum de quo Isidorus ... Deus ebdo-
mas. Unde vobis et eamus viam trium dierum in
solitudine et sacrificemus domino deo nostro ne
forte accidat nobis pestis et gladius.
Pestis id est culpa dimissa et gladius id est pena
remissa. Hec Raymundus. Queritur quid sit contritio.
Respondet secundum petrum distinctione xvii: Contritio est dolor
voluntarie assumptus pro peccatis cum proposito confitendi
et satisfaciendi. Eandem ponit Raymundus c. viii.
Et dicta a verbo conterere. Fragile enim que dicuntur
contrita quod non cedit percussioni sed dividitur tractu.
Hoc autem fragile dicitur quod per aliquid fortius in magis
partes dividitur. Contrita non quod tollit dum-
mas partes redigitur. Ita metaphorice cor dicitur
durum dicitur quod divine inspirationi quasi manum tan-
genti se non cedit, sed obviat sibi. Ideo de affectu
peccati medetur. Fragile vero dicitur quod ex proposito malo
resipiscit, quamvis non dum tollit contractum. Contritum
vero dicitur quod affectus peccati et omnes partes suae
despicit. Et hic fit quod voluntas penitentis ab
affectu peccati resilit. Et talis reputatio contritio, qualis
appellatur. Huic deo concordat textus de pe. quarto
pro parte. Queritur utrum requiratur contritio de
peccato actuali mortali. Respondet secundum petrum quod dolor

Non penitencia est ulterius
mentalis non assumpta
sed perpetualiter divinitus
infusa. Et est
penitentie regula
que inest de
penitentie in
voluntate et
penitencia est
quod inest que

peccato mortali est a nobis vellet adiungi
Sed gratia divinis creatur. Sed quod dolor peccati
mortalis sit aversio a peccato ad deum quia
dulcia voluntas maneret in peccato non tolle-
retur. Peccatorum voluntas odorandum quod contritio debet
Et sicut gaudeat. Luce xv. Et glossa.
Et Ysaie xxxviii c. Recogitabo tibi omnes annos
meos et peccata lavabo per singulas noc-
tes, id est peccata. Si oblitus est quis tot
sufficit generalis contritio. Quam autem ipse recolit
debet conari ad recordandum et dolendum
in speciali. Quod glossa. Idem vero dicit Thomas et
addit Thomas: non solum de peccato oblito debet
dolere contritio, sed etiam de oblivione eius debet
dolere que ex negligentia contingit. Queritur
quis sit modus inducendi confessores ad contritionem. Respondetur
secundum Raymundum c. ix. Cause inductive sunt sex.
Prima est causa inductiva. Prima cogitatio. Ysaie
xxxviii. Recogitabo tibi omnes annos meos
in amaritudine anime mee. Secunda recogitatio
de peccatis commissis pudor. Ro. vi. Quem fructum habuistis
in quibus nunc erubescitis [illegible] dignitas gratie
Tertio vilitas ipsius peccati detestanda. [illegible] 2°
quam vilis sit [illegible] nimis [illegible]
[illegible] vii [illegible] peccatum [illegible] et
[illegible] Sicut [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] peccatum. Quarto
timor iudicii et pene inferni. Quod Ieronimus
dicit illud [illegible] toto orbe [illegible]
[illegible]. Quod sive comedo sive bibo sive aliud
aliud facio semper videtur mihi [illegible] tuba hor-
ribilis [illegible] surgite mortui venite
ad iudicium. Et prima Petri quarto: Si iustus vix
salvabitur, impius et peccator ubi parebunt. Et ad
Heb. vi. Horrendum [illegible] mortis. Quinto do-
lor de amissione celestis patrie et [illegible]
offensa creatoris. Apostolus [illegible] qui [illegible]
ut [illegible] accipiat coronam [illegible] Sexto
dolor peccati debet esse acer, acrior, acerrimus.
Acer quia offendimus deum creatorem omnium. Acrior
quia precium [illegible] celeste quod nobis paravit [illegible]
Acerrimus quia [illegible] qui nos liberat
[illegible] a [illegible] peccatorum [illegible] de
mundi et [illegible]. [illegible]
[illegible] vere [illegible] Dicitur quia peccata
dimittuntur. [illegible] quia [illegible] Quia
[illegible] ad [illegible] Apostolus
[illegible] ego sto ad ostium et pulso. Si quis
audierit vocem meam et aperuerit [illegible]

[illegible] ad [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] celorum [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
gaudium facies totum celeste [illegible]. Quia
gaudium [illegible] angelis dei [illegible] Luce xv.
Si autem [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] in inferno. [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] corporis quia [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] deo reconciliat et filia [illegible]
[illegible] [illegible] ad [illegible]. Queritur
utrum dolor contritionis debeat esse non tantum intel-
lectualis sed etiam sensualis sensibilis. [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ergo [illegible] [illegible] voluntatis
[illegible] [illegible] [illegible] voluntatis
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] non [illegible] [illegible]
[illegible] ergo [illegible] dolorem voluntatis [illegible] peccato
displicentiam [illegible] [illegible]
dolorem [illegible] non [illegible] non requirit
dolorem [illegible] [illegible]. [illegible]
dat Thomas. Queritur utrum dolor contritionis
possit esse nimius magnus. [illegible] Thomas
[illegible] quod contritio [illegible] doloris [illegible]
displicentia [illegible] peccati [illegible]
dei non potest esse nimia. [illegible] amor [illegible]
[illegible] [illegible] displicentia [illegible] potest esse
nimia. Sed [illegible] dolorem sensibilem potest
esse nimia. [illegible] [illegible]
esse nimia ut [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] accipi [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] sufficit [illegible]
[illegible]. Et [illegible] [illegible] xii [illegible]
[illegible] [illegible]. Queritur utrum contritio
requiratur dolor [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] duplex est dolor contritionis [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ad iustificationem
dolor [illegible] magis [illegible] peccata
non [illegible] [illegible]. Alius est dolor [illegible]
[illegible] est duplex [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] maior [illegible] [illegible] dolor
[illegible] sensibilis [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] offense [illegible]
debet [illegible] non est [illegible] maior [illegible]
[illegible] potest esse [illegible]. [illegible]

iustificatio ex sola voluntate. Et sic argumentum est in tanto ... fructu

peccati debeat dici esse contritio. Respondet
Petrus contra dictum Hugonis de sancto victore. Deus
qui absolvit hominem a vinculo peccati ligat
eum perpetuo vinculo detestationis eius. Sed
detestatio perpetua duplex est. quedam consistit
ad hanc homo tenetur et post prestitam peccati re-
missionem. Secunda quedam consistit in actu ad hanc autem non tenetur.
Utrum contritus debeat magis velle esse in in-
ferno quam peccare. Anselmus cum dicit de
duplicitudinibus qui ab deo magis eligeret esse
in inferno sine culpa quam cum culpa in paradiso
quia in inferno non sentiret penam et
peccator in paradiso non gaudet de gloria.
Sed contra 27 tractatus inquantum dicitur quod contritus tenetur
inequali magis velle pati quaslibet penas
quam peccare. Et hoc ideo quia contritio non potest esse
sine karitate per quam sola dimittuntur peccata.
Karitate autem homo plus diligit deum quam
se ipsum. Peccare autem est facere contra deum.
Punire autem est aliquid pati contra se ipsum. Voluntas
autem sic requirit ut quilibet penam homo contritus
preeligat culpe. Sed specialiter descendere
ad hanc penam vel ad illam non tenetur, immo
stulte faceret si quis se ipsum vel alium sol-
licitaret per particulares penas quia terribi-
lia eius particularia considerata plus terrent.
Et ergo descendere ad considerationem particularium
penarum esset inducere temptationem hominis
et prebere occasionem peccandi. Concordat
hic alfonsus in libro quarto sententiarum distinctione xvi.
Et innocentius in glossa super capitulo omnis utriusque sexus.
Utrum contritione peccatum dimissum si non confitea-
tur ab eo reviviscat. Videtur Hugoni quod licet in
contritione dimittatur peccatum quia fit cum proposito
confitendi et satisfaciendi, si tamen postea non
sequatur confessio vel satisfactio debita
sed oportunitate peccatum dimissum in contritione
non redditur sed morbi peccati, id est quod postea
confiteri et satisfacere et non facit. Et sic
intelligere de penitentia distinctione quarta cap. magis. Utrum
contritio possit tollere totum reatum pene. Respondetur
secundum Petrum. Contritio interior potest esse tanta ex
diuturnitate vel ex parte caritatis qua displicet peccatum
vel ex parte doloris.
Et ideo non potest tamen reddi contritio quod totum peccatum
dimittitur. Nichilominus tamen confessio et pene
condigne operibus requiritur. Non ipsa tamen
sed propter preceptum. Concordat hic Thomas.
Et addit quod non solum propter preceptum tenetur confiteri
et satisfacere sed etiam propter institutionem quia non

est ita quod sola confessio sine sufficiens ad
totum reatum solvendum. Querit quare
ad iustificationem impii. Respondetur ... Et ideo
fallitur. Et de penitentia distinctione prima. Omnis et glossa ubi ...
quod in iustificatione impii solent quatuor assignari:
quod primum sit tempore, gratie infusio, motus liberi arbitrii
contra peccatum, remissio. Sed quia secundo gratia infundi-
tur ... deum iustificat.
Hec est quod potest tamen. Et de penitentia distinctione xvii.

Sequitur de confessione et absolutione

Querit quid est confessio. Respondetur secundum Petrum. Confessio
est per quam morbus latens spe venie
aperitur. Quomodo quadruplex est confessio. Prima fit aut
coram deo, ... coram deo. Secunda confessio pure de-
cepti coram dei vicario. Aut confessio contrito-
rum coram iudice. In prima confessione peccatum latens
non aperitur quia notum est. In ultima non apperitur
spe venie. Sed secunda iustitia. Sed sic describitur
confessio et coram sacerdote peccatorum declaratio.
Et ergo confessio dicitur quia peccatum vel contrito corde fatetur.
Utrum omnes teneantur ad confessionem. Respondetur secundum Petrum
ubi supra, quod omnes cum peccato sunt originali sive
actuali et veniendum est. Alii dicunt ... sed
... contractum et ... Et ergo non possumus
... a quocumque peccato ... peccatorem de
... confessionem ...
... confitendo ...
... Est autem confessio facienda
domino deo. Sed ... domine ... Et
hic concordat Thomas. Et vide C. xiiii. Secunda
dicta ... de precepto domino. Sed
contra scriptum Johannis 20. Beati ... corda
... De confessione dicitur Jacobi v. Con-
fitemini alterutrum peccata vestra. De ... confessione
... facite dignos fructus penitentie.
Querit quid ... lege sufficiebat confessio
mentalis ... nova lege
... non ... et ergo ... confessio mentalis
sufficiebat ... ad ... Ergo
... confessionem vocalem quod fit ... requirit.
Et ... quod ... fieri non
potest ... confitentem ... confessionem ...
facere. Utrum papa ... possit dispensare
ne confiteatur. Respondetur quod non secundum Petrum, ... de precepto
quia ... non ... vel tollere
... quia sit ... Sed ... possit
... aliquid ... Querit
... esse confessio. Respondetur ...

pro. de qua Reglant quod sacerdotibus concessa, quia postquam illis dominus dedit potestatem ligandi atque solvendi. Et ideo dixit Jo. xx.

Quorum remiseritis peccata etc. Et dicit ibi glossa: Item omnibus sacerdotibus est confitendum. Item xx. licet omnes eque receperint sacerdotes hanc potestatem, ligata est tamen ita quod non sit eam exequi, nisi data sibi auctoritate ab episcopo diocesano vel apostolica sede. Dicit hic glossa super verbo ligata: quia potestas que cum datur ligata. Et si dicitur ligata potestas committendi ...ceo qui non habet quod commendat. Item hic autem intentionis de sacerdotibus ... religiosis ac religiosis, quia ut illi possunt dominice sunt conjugem privatas ut baptizare, vel predicare, et plura que pertinent ad curam animarum nisi ab episcopo [illegible] ... abbates ... presbiterum platis fuerint instituti de pe. vij. Et hoc patet Alia prohibet. Et [illegible] circa [illegible] hujus dicitur quod concordant theologi et theologis 2 pe.

Item sacerdos ... parochia proprium ... parochiam audire. Sudet (?) hostiensis [illegible] vij. Cum [illegible] confitendi et ubi nunc (?) ... [illegible] ... voluntaria ... [illegible] ... parochiam ... proprio ...

Item sit [illegible] confiteri proprio sacerdoti. [illegible] ... [illegible] ... ab eodem ... de pe. d. vj placuit. Et ... est prelatus ... ... et ... ... tollatur ... periculo ... Et ... diligenter ... cognoscere vultum pecoris sui

Item multi sunt proprij sacerdotes ... glossa super ubi proprio sacerdoti ... illi sacerdos ... ... (legatus) ... ... Et ... theologi addunt ... illud ... ... auctoritate.

Item ... audire aliquid ... non ... dispensatione ... quia non debet ... aliena ... sed ... ... sollicitatores ad malum et fragiles qui ... confitentur sunt ... vel si ... probat ... confessionem ... Et generaliter ... capitibus ... alteri confitendo

Indicet ... thome ... casibus ... ... penitentes ... sibi vel sacerdoti ... confessione ... ad superiorem vel ab eodem ... licentiam alteri confitendi. Sed ... licentiam ... Item de illo qui non habet copiam confessoris ... magis debet diligere ... confiteri ut dicitur ... ab preceptum ... preceptum ... volunt ... qui ... precepti ... Et ... constitutum est ... caritate militare non debet. ... sacerdoti quia privilegium ... amittere qui ... abutitur potestate. Concordat ... Et glossa ... ... sacerdoti. Et ... hostiensis ... ... glossa ... Et addunt vel si melius ... quam si non ... aliud ... confiteatur ... ... malum ... hostiensis ... ... audire ... ... parochianum ... ... de pe. ... placuit ... ... confiteri ... qui ... solvere et ligare de pe. ... vj ... ...

Thomas ... ... est de ... ... ignorancia ... ... licentiam ... ad aliud ... ... ire ad alium ... ... licentiam ... ... et ... hostiensis ... glossa ... ... postulet et obtineat ... ... petita ... ... parochias ... ... vagabundus ... ...

hec absoluit quod Raymundus § xii fallit quarta
causa 2 versiculo simili / Quarto cum quis quasi
domicilium quo se conferat relinquens sicut sunt
fatui vel vagabundi habet generale simile / Quinto
cum dicitur peregrinus et conniperis Raymundus ubi supra
sed sextum versiculo longum iter / Sexto si receperunt
penitentiam et baculum a propriis presbiteris / vel cum
licentia suorum superiorum iter arripuerint
/ presumendum tunc data eis esse licentiam
confitendi de his que commiserunt in via / vel que
per obliuionem dimiserunt confiteri / aut etiam
sicut dicunt quidam de illis que prius confiteri proprio
sacerdoti / quod videtur / Intelligo etiam liberius
data esse licentiam recipiendi eucharistiam
in pascha / Concordat hiis Innocentius in glossa
[illegible] omnis utriusque / Et addit si autem sine
licentia proprii sacerdotis peregrinantur non possunt
absolui ab aliis sacerdotibus nisi in articulo
Item idem est de negociatoribus et viatoribus
quod posuit Hostiensis in glossa. Septimo
ratione delicti in sua factum propriam parochiam
ab alieno parochiano commissum ut extra de
raptoribus c. vi. q. 3 placuit / quod
generale Raymundus 4 versiculo Octavo si visitator
in parochia sua / dicit se habere tamen non dico
generaliter esse tenendum / quia si quis commisit aliquod
peccatum occulte in parochia aliena propter
quod non cogitur [illegible] prelato eius parochie / debet
de eo proprio confiteri proprio sacerdoti / Si autem
cogitur remittendus est ad eundem prelatum
loci eius / quia tunc talis non potest absolui
a proprio sacerdote quia qui ligat soluat / Nono ratione
studii / Cum clerici de licentia prelatorum
suorum causa studii alicubi recedunt / ut ff de
iudic. l. si longius. Decimo ratione necessitatis
de pe. di. vi q. vi si presbiter / Item ut ait Augustinus
caute [illegible] confessionibus ut si immineat
articulus necessitatis vel quia infirmatur ad mortem
vel vadit ad iniustum bellum / et deest
sacerdos confiteatur proprio / et etiam non solum
clerico sed etiam laico / de pe. di. vi. quem penitet
nam licet ille non habeat potestatem absoluendi
fit tamen dignus venia ex desiderio sacerdotis
confitetur saltem penitentiam [illegible] Octavo
si ponat speciem ratihabitionem proprii sacerdotis
[illegible] q. ii. lugdunensis / Raymundus contra
[illegible] potest dicit licet non potest audire

alienos parochianos ab nisi in casibus
predictis / potest tamen eis dare consilium parochiano
[illegible] dare penitentiam nisi quod vere dicto esse
nisi vere ad proprium sacerdotem confiteantur se habere
delictum et det eis penitentiam si placebit sibi
tamen si non det eis aliam ut de pe. et re. c. ii. extra
Sed quid de sacerdotibus parochialibus cum capa-
llanos qui non curatos consuetudine abesse
a nocte volunt ad audiendas confessiones
parochianorum suorum maxime in xl. quando
non sufficiunt / Respondeo tamen non habent immediate
iurisdictionem Raymundus 2 in glossa § xvi in-
specto preceptis / Ubi talis est consuetudo quod
episcopi sciunt et non reprobant potest quod eam
approbare videntur possunt tales vobis audire
confessiones / quia consuetudo dat iurisdictionem
qui aliam causam quam non habet ut supra de
proprio sacerdote. Secundum audire / Ceterum vero
sacerdos vicarium parochie potest absoluere sine
licentia superioris Raymundus 2 in glossa versiculo idem
[illegible] si esset talia sicut non vela
[illegible] si fuerit potest / Hostiensis summa
Cum super / dicit quod non debet habere sine licentia
superioris / Nunquam de alio [illegible] quibus
confiteri sacerdoti heretico vel scismatico / Ut
Raymundus § xvi / Sed nunquam quod non / Immo
salubre melior medicus spiritualis quod non
confitetur ei si doleat quia tamen distulit
confessionem et confiteatur in corde deo et sufficit
confessionem cum tales possunt eum inducere ad
[illegible] / Unde [illegible] tradidit
desperacionem [illegible] / Item ad nos ut
eum confitetur eius peccatum [illegible]
videtur extra de penitentiis [illegible]
quod eadem de [illegible] ad [illegible] nam
et illi [illegible] non habent confitendo quod
Hostiensis / Vtrum sacerdos possit absoluere
parochianum alienum non prelati speciali
[illegible] ratihabitione illius / maxime
si sit excommunicatus a proprio sacerdote Raymundus 2 in glossa
§ xvii fallit [illegible] Credo quod non bene
si de facto absoluat eum etiam non prelati
[illegible] non debet se habere pro absoluto / nec
[illegible] ecclesiam / ut in glossa [illegible] quod
[illegible] fidelium si esset excommunicatus maiori excommunicatione
aut etiam recipere eucharistiam / si nolle
esset peccatum de quo confessus est alieno sacerdoti
Vtrum ex priuilegio vel ex commissione

superioris possit quibus confiteri alteri quam ipse sacerdoti
Ex° 2° pe. quod salte(m) semel confiteatur / Et
si obiciatur sacerdos proprius tenetur tamen eukaristiam
ergo etiam videtur quod tenetur sibi eius confessionem facta
videtur quod debet sibi iterato confiteri. Respondeo non tenetur
confiteri peccata que non habet qui est absolutus a
penitenciario episcopi vel pape iam peccata non habet ergo etc.
Sed sufficit quod dicat se esse confessum et
sacerdos debet ei credere et eukaristiam dare
quia de peccatis occultis non habet aliam certi-
tudinem ut s(upra) p(rim)a q. xlviij. Specialiter occultis
Sed quid si sacerdos proprius prohibet ne confiteatur
alteri. Respondeo ut s(upra). Eum propter dispensacionem aut
iniuriam vel maiorem non habet imperium non
potest prohibere ut subditi teneantur ei obedire
in hoc / Sicut concordat Tho(mas) et alii / Qui
tamen quod licet indicat eos quod etiam confiteantur
proprio sacerdoti / quia si noluerint nichilominus
eum potest absolvere. / Utrum sacerdos proprius
debeat credere suo subdito se dicenti se alteri
confessum / Respondeo Tho(mas) distinguit quando dicit
quia in foro iudiciali creditur homini contra se et
non pro se. In foro autem penitenciali creditur homini
pro se et contra se / Est ergo distinguendum quia duplex
est impedimentum quo quis ab acceptione eukaristie
impeditur / Si enim sit impedimentum ad forum
iudiciale pertinens puta excommunicacio non
tenetur sacerdos suo subdito credere quia venit ex-
communicatus esse nisi ei constet de absolucione.
Si autem sit impedimentum quod ad forum penitencie
pertinet tenetur ei credere glosa super v. proprio sacerdoti
quia non tenetur ei credere nisi constaret fuisse confessum
vel aliquo si fuit peccatum manifestum / Sed si fuit
occultum tenetur sibi simpliciter credere. Utrum
sacerdotes simplices auctoritate audiendi parochianos suos
possint deponere penitenciam publicam de qua habetur
Ex° 2° tamen C. xxvi. q. iij / Respondeo quod / Dico quod
secundum peccatum potest deponere nisi in quibusdam casibus
quorum est de hiis qui sollempnem penitenciam deposu-
erunt ut supra c. t. q. viij quod sit sollempnis
Secundus est de excommunicatis qui ab aliquo episcopo
sit absolvere aliquid non ut supra t. p(ri)mo
q. lxxxv. quod licet quedam. Tercius
casus quando venit irregularis vel contra
ecclesiam quia iam debet remittere penitentem ad episcopum
ut vel ipse dispenset cum eo si potest vel cum
literis suis mittat eum ad papam pro dispensacione
De peccato non potest absolvi a proprio confessore
ut supra in titulo de casibus et de dispensacionibus
q. 4ta Que dispensacio. Quartus est de

incendiariis de quibus xxiij q. ultima Si quis
ubi dicitur quod incendiorum tractatores et incendiarii
excommunicantur quousque primo episcopo tam episcopo
tamen et aliis omnibus satisfecerint
et c. Pessimam / Ubi dicitur hortandam incendiorum
maliciam auctoritate dei et beatorum Petri et Pauli
detestamur et interdicimus. Quintus est de
publico sed de blasphematore de quo de
maledicentibus statuimus / Sextus de voto de
devoto ca° p°. Septimus si ipse episcopus
audivit confessionem de peccato xxxj de iusti-
tia et si ipse episcopus. Octavus si sit
constitutus de aliquo episcopatu quod ipse eciam peccata
audiat / vel sibi retinuit certos casus de
parentibus qui filios oppresserunt / de homicidiis
de sacrilegiis / de falsariis / de violatoribus
ecclesiarum / et communitatis ac libertatis ecclesie
de sortilegiis / et vitio contra naturam / et maxime
cum bestiis / de incestu / de corruptione sanctimonia-
lium / de ablatoribus rerum sublatorum vel al-
lienatorum castrorum restitucionibus / de perpi-
riis / de clandestinis coniunctionibus et aliis e-
normibus que constitutiones episcopi reservant. In
quibus eos episcopus aliquando penitentes mittit ad
sedem apostolicam propter enormitatem criminis. / Et
quos ad hoc decrevit. / Hec Host(iensis). Willehelmus
dicendum quod de sportulo sine c. t. in subtili
libris / Rursus breviter dico sacerdos posse omnia
occulta quod ad forum penitencie spectant absolvere
non sit in iure vel episcopus reservata ut supra ar-
gumentum de iudiciis / At si clerici / Innocencius ut
nititur potest parrochianos suos absolvi ut de
xxvi c. ultimo de sepulturis.
Quid si dicat episcopus commisso tamen statim
maiori de foro penitenciali ut possit absolvere
de omnibus casibus de quibus possit Respondeo 2m glosa
super verbo non apostolice / Ubi quod sua dispo-
nitio comprehendit de xix. Si canonem
est tamen tutum dicere quod commissio generalis
comprehendit ea que a iure episcopo specialiter sunt reservata
nisi certum sit quod ille quandoque dedit generalia continet
specialia / Est tamen quod in sinodo sua episcopus reservat
specialiter casus eos quia per quandoque generalia
commissa esse debeant intelligi / Absolucionem
tamen excommunicatorum qui sunt a canone et sentencia
et diversis que pertinent actores sunt eius
solum pertineat ad forum penitenciale sed
qua ad quod pertinent ad forum contenciosum
non sunt intelligende delegari per quandoque generalia / Et multo fortius non absolucionem
eorum qui in foro iudicii excommunicati sunt ut supra
a q. (?) ista

Amaritudinez est que oppositur gaudio comittat vices suas quo ad iudicium peni tentiale anime / Non oppositur hic quia licet sub speciali mandato deb3 mutare vota / et relaxare iuramenta de quo videlicet est quod possint / vel dubium / an possint / licet de tali questione voti tamen sit in principio sunt periurium iurare / hec et glo. Quinque enim constituuntur confessores qui nunc committi vices per dotibus episcopalibus officialis habet ante officialem presbiteri post hostiensis v. et de officiali primo quod penitencijs durantibus parroquialis quia non deb3 in congressis auctoritatis nisi specialiter detur. Secundo de ipso vicario altera quod / hostiensis Est est presbiter adornata parroquiam tunc vicariis prius quia sit sub ipse. Tertio quod quilibet deb3 esse confessio Raymundus 2° / hostiensis C. xxiiij incipit / hostiensis C. vj. Tertio quod confessio deb3 esse voluntaria amara / distincta festa frequens et integra / voluntaria sancti lucas dicitur sicut xxiiij. Vel esset amara presbiterorum agnitum cordis mathei et iohannes xxx. Statuit et specialiter / pone et amaritudines / dige cor tuum in maz iraz Exigua quo amaritudinis sit et / vere iracundia augustinus de penitencia dist. j. qui penitet laborat / mores pariendo confessionem et qui verecundia magis 3 sit / enim confitetur propria digna est venia. Scilicet de parte quite concubinam parrochianorum suarum debet dicere admittere ad confessionem 2 maior dicto peccato / Raymundus 2° glo. quod sit ubi laborat est non quod aufert confessionem quae est maior pro parte / deb3 ergo eam mitte ad alium sacerdotem / Sicut vomitum quis facit confessionem peccatum 2 vomitum extra 2 ille dist. xxx. q. j. in glo. sit et c. Item sicut tendo ad quem peccato in quo presbiter sicut confessores vel cooperator / si tamen in quo dicit talibus absolvat parrochianum suum absolutus est. Secundum est amalius est humilitas vox 2 publicani non audebat oculos ad celum levare sicut xviij. Tertium signum est lacrime / Trenorum 2° deduc quasi torrentem lacrimas per diem 2 noctem. Quartum signum est fortitudo / exemplum de maria magdalena quia adeo fortis fuit confitendo peccata amaritatem intus compunctionis quod nullo pudebat obstante confessa est peccatum coram convivantibus.

Quintum signum est puritas obedientie exemplum / exemplum de domino qui pro nobis factus est obediens usque ad mortem ad philippenses 2° Tertio / augustinus de penitencia dist. v. consideret. Sicut ait ponat se penitens omnino in potestate iudicis quia mi=seri cordia facti vel sic usuras suum / ut omnia eo dicente paratus sit pro vita recipienda anime vita facere nullo retineat facere pro remedio corporis morte et hoc cum desiderio quia recuperat vitam eternam / Cum gaudio enim facere deb3 in moribus futurus quia facit pro defuncta morte moriturus quod augustinus de penitencia. Item confessio deb3 esse distincta quod confitetur vel hic vel quicumque distinctum faciat vel confessorem qui scriat ligare et solvere de penitencia dist. 6. Quia vere peccatum / et hoc debite ad ipsi facit ut sicut c. q. xxxix. oportet sit subditus. Item deb3 distincte ac separatim singula peccata confiteri ex ea lavabo per singulas noctes lectum meum lacrimis meis stratum meum rigabo / Item non deb3 se excusare sed alium accusare pro xxiij iustus est primo accusator sui / fallit hoc in eo quod circumstantia peccati est talis quod non possit aliter confiteri peccatum ut si cognovit sororem suam vel quod dicit peccatum ut dicit j. c. t. q. lxxiij / tamen aquis liceat. Item quod sacerdos non celet peccatum quod fecit / ita etiam non dicat quod se commisse peccatum quod non fecit. Item si peccatum est occultum confitebatur occulte sed non tibi dico ut te prodas omnibus de de penitencia dist. j. / Non et dico / Sed an manifestum est et manifesto de penitencia dist. prima Quia vere perfecta. Item deb3 sit pura de hijs in quo diceretur. Item deb3 sit pura intentione non advana gloria vel ypocrisi non timore servili sed filiali / et pure fiende de penitencia dist. prima Quia vere perfecta et c. quaestionibus et C. Item taciturnitas vero quod taciturnitas peccati superbia nascitur cordis / et sic superbie peccati se nollet videri infirmus qui peccator ypocrita / se tenuit ad immitacionem simplicium parentum suorum et congregacione verborum peccatum suum leviget velut cayn peccatum suum volendo punire quesivit / ubi et superbia regnat et vel ypocrisis humilitas locum esse non potest / Sine humilitate vero dicit venire veniam non licet. Nunc ergo de ta2 taciturnitas confessionis praecavenda est veniam timere habet omnia vdcu. C. Item sit fiat morose non de peccato sed confessoris reputat minus quoniam / sed poris tu vide / et deliberacio ut attendatur de vero et maior habeatur auctoritas et verecundia / Item confessio deb3 esse festina

Certi quanto ne tardes quanti addimus et
ne differas de die in diem Subito enim ve-
niet ira illius et in tempore vindicte disperdet te
dicit auctor festinare propter quoniam / Primo propter hoc
mortis incertitudinem Luce xii Veniet dominus
servi illius in die qua non sperat / Exemplum de
divite cui dictum est Stulte hac nocte re-
petent animam tuam a te et luce xii / Ubi
super illo verbo que autem congregasti cuius erunt dicit Ambrosius
non sunt hominis bona que secum auferre non potest / Se-
cunda ratio communis est defunctorum / Secundo propter periculum
accumulacionem quoniam ultimo in peccatis existit
pro desperat ad quem et Gregorius peccatum quod per
penitenciam non delet suo pondere mox ad aliud
trahit Tertio propter maiorem a deo elongationem
et difficiliorem ad confessionem reversionem / Unde
illud canticum Cum non e Glorie erat ing
apertus et peccata Qui elongat se a te peribunt
Quarto propter finalem peccatorum punicionem quia
vera est confessio in extremis ut dicit Augustinus
quia multa impediunt ut dicit prima q. clip. utra
ad finem / festina ergo ne tardaveris
Item confessio debet esse frequens quod duobus modis
integri potest Primo ut si frequenter recidit
est dicendum nobile frequenter iterat per penitenciam
de pe. di. in Sepcies in die cadit iustus
Alio modo ut etiam eadem peccata sepius confiteatur
non tamen tenetur quibus nisi devocius ut patet dicit
pri. q. lxxxi utra aliquid / Augustinus quanto plures
confitebitur plures confessio venie tempus communis
tantus facilius gracie gratiam remissionis de pe.
di. i. Que pertz / Sed quod sit pe. g non
confitentes / Scias quod omnes fideles salte
semel in anno postquam venerit ad annos discrecionis
tenentur omnia peccata sua confiteri / et suscipere re-
verenter ad minus in pascha eukaristie sacramentum
nisi forte de consilio proprii sacerdotis ob aliquam cau-
sam racionabilem ad tempus ab eius percepcione duxerit
abstinendum / Alioquin vivens ab ingressu ecclesie
arceatur / et moriens christiana careat sepultura
Unde hoc salutare statutum est debet frequencius
publicari videlicet ne quisquam ecclesiastice
cecitatis velamen excusacionis assumat
Extra omnia de pe. et re. Omnis / Item confessio
debet esse integra ut scilicet omnia peccata dicat non
dividendo est ea inter diversas partes / sed
totum dicat / Nam dominus pleniter homines / Operibus
miraculosis non novit aut totum hominem
salvat aut nichil / ut habetur de pe. di. in. De penitencia
Et Augustinus caveat ne verecundia ductus di-
vidat confessionem / Nam hoc est rem vera tacere
ad quam putat suam confessionem pertinere de pe. di. v. c. Que-
dam fuit Nam iste dicit / Effundite coram illo
corda vestra / et hoc est. Omnis Adhibeat ut
confessio sit integra requiritur secundum Raymundum quod pro
que debet esse fidelis prima accusatoria et nuda
fidelis ut tamen ipse confitens quam confessor sit
in fide katholica et fiat secundum doctrinam ecclesie
non hereticorum / Item quod fiat sub spe venie
aliter non valet sed pena Caym quod dixit maior
est iniquitas mea quam ut veniam merear
Ideo habetur secundum Augustinum de pe. di. vi. Cum
do de pe. di. i. Que pertz / Item debet esse
accusatoria tamen ut scilicet accuset se tamen et non alios
ut patet supra / Item accusatoria ne querat
excusaciones in peccatis / sed si peccata pau-
ciora fuerint se non excusabit deus qui excu-
sabit hic dicit Augustinus / Item debet esse nuda id est
tacens nisi ut admisceat alia est compa-
rabiliter ut patet supra quod de homine utra legatur
Item nuda quia non debet confiteri peccatum
vel per plazam sed pura immo ad homines ut dicit Augustinus
de pe. di. prima Que pertz / Item non
debet confiteri verbis vel nominibus circa palla-
tibus sed apertis peccatis suis ipso nomine quo ...
tempore committat / Dicit hic glossa / Credo
quod peccatum sufficit exprimere per honesta via
ut dormivi cum illa vel cognovi illam
sic debet confiteri loqui tempore pro ribaldy
loca / Item debet confiteri ob circumstanciis peccati
integre secundum glossam de circumstanciis agnatibus
p. e. xxviii Qui absconderit scelera sua
non dirigetur / Qui autem confessus fuerit et re-
liquerit misericordiam consequetur Quarto
utra confessio facta sine contricione cum se-
tate valeat / Ra. secundum Tho. ... consilio
Secundo confessio in qua est res et sacramentum ... facta
Alium quod est actus vel est secundum ... in cetera ...
sicut confessio sine caritate non valet quo caritas
est primum meriti / Et secundum quod ... facit
confessionem confitente qui habet claves ecclesie
secundum ... sit esse confessio sine contricione quia
sit peccata sua in notescere et clavibus
ecclesie subicit / Et quamvis tunc non percipiat
absolucionis fructum / tamen recedente ficcione
percipere incipiat / Credit autem tamen ... secundum
confiteri Sed ... de pe. prima c. i. q. l...
debet quis agere penitenciam sed ... vii / Item quando
quis si ad non proponens abstinere a peccatis
confiteri ... penitenciam debet
debet iterare confessionem / glossa idem / Credo quod
ille non tenetur iterare confessionem si confiteatur

ad facti sicut prius Et qui adhuc scelat
peccata in medio pena / Si at nono q an non
audiuit aut ille qui audiuit obligatus est
dz tenet iterum confiteri / Et Queritur utrum liceat
confiteri peccata aliena / R̃ 2ª petrus de texto de
peni Si peccatum tuum pro peccato alterius suff-
icit cogitari non dz declinari dicta / secundum pet.
Ego pi confitebor aduersus me iniusticiam meam
Ego peccata mea et non aliena / Si non posset
tu a plurimis immineret periculum illi a non / Si
imminet tunc sufficit dicere sic prout condictum
statura utz de p̄ª dist. hoc speciem / Queritur
utrum teneantur confiteri peccata manifesta pe-
nitentiario de peni. respondet qui / Pe obliga-
tione confessoris tenetur periculi non statutum
generalis generalis concilii Omnis utriusque sexus
dicit / sed cum infirmitas
corporis non nunquam
ex infirmitate animi
prouenit dicente domino languido
Vade et amplius noli peccare / Ne decernit
medicus/ pro eu decreto statuimus et precipimus
ut cum volunt medicum
corporum vocati fuerint ut medeantur alicui
infirmo / Et si qui medicorum huius contra statutum
fecerint prelatorum publica transgressor
quam diu abuerit eam circa
rus fecit et conuocatus / sz primam decre
Hostiensis / Et dicit Hostiensis qui ex quo hoc precipit
mortem imputat et transgressor peccat
mortaliter ut aliqua / Item contra hoc statutum per sibi pe-
ticionis consuetudinem tollit cum per salute
animarum in edicto introductum est hoc Hostiensis / Secunda
precepto / Preterea cum anima sit multum
preciosior corpore sub pena anathematis
prohibemus ne aliquis medicorum pro corporali
salute aliquid suadeat quod in periculum
anime conuertatur / Et in quarto tactis 2ª
pc ter ab iterede confessio / Propter que
fessus est aut partem quam non potuit
arguere absoluendi illud peccatum / Secundo
Si sint ignari et nesciunt discretionem
decernere / Tertio quia sciunt tacere aliquod
mortale / Quarto quia absolutione et satisfac-
tionem diuiciarum [illegible] / Cum hiis
inductis concordat Ray. pag. lii / Et inquit
et Hostiensis. C. xviii / alterius fratri / Et addit
aliud medicus decet quod confessus est cum
potuit non decipiendi peccatum / Et utrum co-
fiteri debeat peccata de quibus non confessor primus
non absoluere non potest ter confiteri cum
aliis / R̃ 2ª Thomas quod ut supra dicitur
confiteri tocius culpe / Et de illis de quibus

non potest absoluere remittat ad superiorem
Et si eum absoluerit de illa culpa de quibus
non habet auctoritatem / Respondet Thomas utrumque dicens
quod non / Sed operatur per ignorantiam / Et non ab
sacerdotis / Eum prius ita quod igitur non licet
Queritur Si confitens est cogitatus confiteri
de peccatis de qua cogitatione confessor primus
absoluere non potest utrum potest eum absoluere
de peccatis aliis / Respondet Thomas in scripto de xviij
q. ultimo ar. 2º Quod sacerdos non cogitatum
potest absoluere a illis de quibus sit absolutus
ab excommunicatione quia cogitatus non sit precipue
sacerdotis omne / Eum dicit si confiteatur summa
sacerdotis uel quod si non stat per eum quin
confessor absoluatur et de uno peccato ab absoluto
et quando quia fiat negligentior ad petendum
absolutionem potest absolui ab aliis peccatis / Sed
singulariter fieret si prius absoluerentur ab
excommunicatione / Queritur utrum possit confessio fieri in
scriptis uel per interpretem / Respondet Augustinus de penitentia
de p̄ª dist. quem penitet / Sed fuit non
lingua / Quamvis non ut cum lingua sed non
integer potest suppleri per interpretem uel
quod per impossibilem muto / aut confiteri per scripturam
quod prius sit mutus / aut confiteri per scripturam
uel per nuntium uel per interpretem / Concordat
Guido in manipulo curatorum et in glossa super C. Omnis
Item Thomas dicit quod Elis layci interpretes tenentur
celare eum sicut ei confitetur in uerita / Item
quod peccata dz a proprio sacerdote absolui
cui confitetur / Et interrogaciones faciende
in confessione a sacerdote / Respondet 2ª Ray. C.
xxx Se. utrum / quod dum deserte facit
Augustinus / Caueat spiritualis medicus / quod sed quis
committit eum nescire ita ut non tacit
ammonere sicut ex ut faciat confessionem quod de
iudicare / Deinde fit interrogacio facienda
R̃ 2ª Ray. C. xxx ad aliud primum
de septem uiciis capitalibus / Et de mandatis
et de circumstanciis uiciorum / Et interrogetur primo
de quibus / Sed uno utrum fuisti superbus / Et quare
et quomodo / Et ubi / Et quo / Et dum perseueravit
et utrum ganus / Et omnino causa / Item sacerdos
debeat in mente considerare ne forte di-
cat ille peccatum contra demandata uel amne
ut ut aliquis peccatum illorum maiorum
non doceat quod dicit. B. Gregorius super Job xxxi
Augustinus etc. Deportatorum fremitu et ululatu
principium radix enim totius mali est
superbia de hac quippe scriptum dicitur
prodit septem principalia uicia scilicet

Inanis gloria / invidia / tristitia / avaricia / gula / luxuria / Secundo quia iste 7 vicia vocantur capitalia / huius septem peccatis statuit deus contra septem dona spiritus sancti sed haec singula istorum quia non concurrit simul aliquod de quo quando patebit / De inani gloria

- Inobedientia 1
- Iactantia 2
- Ypocrisis 3
- Contentio 4
- Pertinacia 5
- Discordia 6

(Oritur) [2m]

De invidia [2m]
- Odium 1
- Susurratio 2
- Detractio 3
- Exultatio in adversis 4
- Afflictio in prosperis 5

De ira [3m]
- Rixe 1
- Tumor mentis 2
- Contumelie 3
- Clamor 4
- Indignatio 5
- Blasphemie 6

De avaricia [5m]
- Proditio 1
- Fraus 2
- Fallacia 3
- Periurium 4
- Inquietudo 5
- Et contra obedientiam cordis obduratio 6

De tristitia [4m]
- Malitia 1
- Rancor 2
- Pusillanimitas 3
- Desperatio 4
- Torpor circa precepta 5
- Vagatio mentis circa illicita

De luxuria
- Cecitas mentis 1
- Inconsideratia 2
- Inconstantia 3
- Precipitatio 4
- Amor sui 5
- Odium dei 6
- Affectus presentis seculi 7
- Desperatio futuri seculi 8

De ventris ingluvie
- Inepta letitia
- Scurrilitas
- Inmunditia
- Multiloquium
- Hebetudo sensuum circa intelligentiam

De accidia
- Otiositas
- Complacentia
- Importunitas
- Inquietudo mentis
- Et corporis instabilitas
- Verbositas
- Curiositas
- Tedium vbi dei

Accidia non est aliud nisi tedium boni spiritualis

Non tamen dicas quod sacerdos teneatur haec omnia querere quia ubi hec communiter quod aliquid est Cuilibet observet

Item aliqui vero considerant quod aliqui ex peccatis hic adiungant circa locum et hec ridiculum de aliquibus peccatis / Et de quolibet ponit 37 et aliquas circumstantias

Item Summa pag. 37 dicit specialiter de 12 abusionibus et sunt haec / prelatus negligens / discipulus inobediens / iuvenis ociosus / Senex obstinatus / monachus curialis / monachus causidicus / habitus preciosus / cibus exquisitus / rumor / lis in claustro / dissolutio in choro / irreverentia circa altare / Item haec sunt vitanda in spiritualibus / Symonia / negligentia / dilapidatio bonorum / non inter dominum officiis / quod ab auctoritas non complete / coronam et habitum congruentem non portare / Ingratitudo / ludus alearum / Item contra principes et civitates rapina / Item contra mercatores et mechanicos de iniuria et mendacio / dolo / furto / periuriis / Contra cives de usuris / ingratitudinibus / Contra rusticos de invidia / furto / et periuriis

Si quis confitetur sacerdoti peccatum quod (ad penitentiam) commissum tenetur celare / Si autem tenetur solummodo tunc debent solum non dicere recipere sub sigillo confessionis / si autem recepit sub discretione non tenetur celare nisi per modum secreti vel aliter / Nam si compellitur iuramento contra talis debito vel de iure deposita de pena ad perpetuam tenetur dicere veritatem

Nota quod circa illos circumstantias dicit Summa confessorum circa inquisitione tenendum / hoc est quod in interrogatione caute fuerit de honestis / Primo ut sacerdos interrogat de peccatis quibus generaliter facti homines illius conditionis / Secundo ut sacerdos explicita interrogatio nisi de illis que omnibus manifesta sunt / de illis autem adinvenientibus peccata ita quod a longe peccatum sit interrogare ut si commisit dicat / et si non commisit non addiscat / 3o ut de peccatis carnalibus precipue non descendat nimium ad particularia circumstantias quia quedam delectabilia que magis carnali credantur magis ad concupiscentiam nata / sicut moneo de hoc circumstantiis intendit Summa Vpsala / Item non doceat audienti confessionem Summa c. 32 ad 3m primo interroget utrum sit parochianus suus aut non / Si non remittatur ut Summa c. t. q. 29 nisi sit subditus / Si suus dicit secundum formam confessionis / 2o interroget de statu / Et si videt eum ydiotam informet per modum credo / 3o quod sedeat cum confitetur humiliter ad pedes sacerdotis / Si vir si femina iniungat eam ut sedeat oppositus vel faciem eius inspiciat / quia dicit abacuc Sed tales facies eorum ventus urens / Et dicitur 2o aufert scrupulositatem a facie sua deus scilicet peccata et tedia fornicationum / Primo moneat eum ad contritionem propriis beneficiis dulci affectu proponendo beneficia que ei deus contulit / et bonitate vite qualiter instabilitate / et precipue passionem Christi et que pro ipso peccatore passus est / et tunc ad confitentem / Tunc informet quibus debet confiteri peccata / Et prelatus quantumcumque magnus non debet recipere unum ipsius confiteri licet confessio non teneatur sed dare de iure suo confiteri quilibet potest sicut facere ut dicit Summa Ethic / c. 31 / et aliquid tenetur / Et vel dispensatio per c. t. i umbrellas / Dicendum etiam de venialibus peccatis / sed confessor tenetur ad memoriam reducere confitenti peccata que audivit quod gloria sicut Vpsala quinsted / ipsis probabile

confessione vel sicut certo debet sibi reducere // Quid
si sciat presbiterum aperte impedimentum
in matrimonio Ray. 2 in glosa ibidem dicit quod reve-
lare non debet sed dimittere vel fiant inter
se et ipsorum vel destituet eos ad sup-
plicium // Utrum liceat sacerdoti interrogare
personam cum qua peccavit confitens Respondet Ray.
C. xxxi q. i. nec confitens debet dicere // Sed
si diceret confitens personam bona intentione
scilicet ut confessor dicat personam aut secrete
laboret ad correctionem eius non peccat // Si
potius inceperit utrumque ar. xxxii q. v. //
Queritur utrum absolucio debeat fieri sub modo
indicativo Ray. 2 in al. instituto fratrum et con-
fessorum de xvii q. i. Est sacerdoti certitudinem
Sic deus te absolvat et ego auctoritate
qua fungor absolvo te a peccatis tuis
In nomine patris et filii et spiritus sancti amen // Sed ordo quod
precedit de misereatur tui et est de bene esse
Utrum requiritur impositio manus sacerdotis Ray.
dicit tho. in ultimo scripte summe q. lxxxiiii
ar. iiii. quod non sed potius competit penitenti
et in hoc non est de necessitate // Quando sit re-
vocanda confessio Respondet Ray. C. de penitentia
de penitentia di. vi. quod est quod de penitencia
et omnibus diebus vite sue ignorans peccata
nanda purgat sepe de vi. sacerdotibus // Et dicit de
glosa in glosa si contraxerit in iudicio
in inde sicut est asserere vel ad pactum de
indicata in confessionem vel ad eos quibus glosa
in vincula confessionis quod debet se transferre
ad aliud per modum quendo sacramento vel
pro ~~[struck through]~~ et ex necessitate ut secreto dico que
sciamus sed ut homo vel sicut est repetere
quam ad eos et ipsum debet cavere tirannum
Utrum liceat petere sacerdoti revelare auditum
in confessione quod non ea sciunt quod confessionem
vel per confessionem dicit tho. 2 sic Et reprobus
debet dicere quod revelare debet sed si fuerit compulsus
non quod diceret audivi in confessione
sed sicut ego scio audivi vel ut in missa
propter scandalum vitandum debet abstinere nisi
necessitas immineat // Concordat hostiensis
in Innocentius de penitentia et remissione in glosa super c. Omnis
utriusque sexus abbas qui petit per confessionem a quo
possit utrum debet eum punire vel destituere
si sic talis tam respondet tho. quod debet eum impunitum
dimittere nisi confiteatur et publice // Item an
quod sacerdos sub sigillo confessionis utrum debet celare
respondet tho. quod ille non confitetur debet punire quod
sunt Si invitat celare ac si in confessione
esset Alii ille quod sed ubi confessio
...

Ut dicit Innocentius de penitentia et remissione c. Omnis utriusque
si dixit penitui debet 2 in arbitrio // Quaeritur
si ab eo velit in confessione ea que tenentur et que
sibi teneret vel si certum aut alium dare suum
aliqua pecunia sub sigillo confessionis Ray. 2 in
glosa C. hoc de penitentia sacerdotis vincula prima sua
Si quis confiteretur sacerdoti se habere pecuniam
cum pecunia sed secundum pecuniam tenetur celare Si autem que
tenetur solvere vel debeant solvi non debet reponere
sub sigillo confessionis Si autem recipit per in
confessionem non tenetur celare nisi per modum secreti
vel confessionis // Sed si compellitur pro manifestis de
aliis debitis vel depositis de pecunia deposita
tenetur dicere veritatem // Utrum sacerdos tenetur revela-
re confessionem de licentia confitentis Ray. 2 in
loco confessionis dicit ille. Sed si ille intimavit
... quod ille confessus est quod diceret tibi post
confessionem qui confessus est quod diceret tibi post
confessionem ... scandalum non debet // Sequitur de satisfactione
Sed tamen scandalum

Queritur quid sit satisfactio Respondet Augustinus Satisfactio
Satisfactio est causas peccatorum excidere et eorum
suggestionibus aditum non indulgere Et
Anselmus in libro Cur deus homo Satisfacere
est deo honorem reddere debitum // Et opponitur
de institucione confessionis C. xvi. dicit Et iustitia non
sufficit quod ut precio inequalitatem
... non sufficit tantum preteritam sed etiam
ut futura equalitate custodit tamen
cautelas futuram // Quia plenius uno est quod
penitencia medicina est // Secundum apostolum quod iusticia
infert penam peccatis preteritis vero sic satisfactio
et futuris preservando // Sed Augustinus intentionis
intentio tantum ut ... sed labium oportet
malo et consuetudinem vitanda et diffi-
cultatem ad bonum // Sed ista suggestione
intergit oportunitatibus oportet ... tibi ut
eorum tempore et tali // Utrum quis possit homo
peccata deo satisfacere sine aliis Ray. 2 in
sic. ibidem // Satisfactio tollit offensam
quod tollit alteram cum quod viro ... et alia
quod ... et tollit et alia tollere ... deo
et tollit non debet quod tollat eorum offensam
quod omnia peccata non enim tollitur offensa
nisi per restitucionem amicicie amicicia non
sit restitui quod dum manet aliquid contrarium
amicicie vel ... et si quod alia alterius
data satisfactio valet dicit aliam
quod tho. di. 1 q. lxxx. utrum satisfactio
In quibus consistit satisfactio Respondet 2 in
Ray. C. xxxvi Consistit Satisfactio
constat in tribus scilicet cordis contricione oris confessione
... et operis satisfactione ... tamen
in opera elemosina et abstinentia // De hijs

Thobie xii dicitur Bona est oratio cum ieiunio
et elemosina. Et addit post: Debemus ergo
talibus tribus fieri satisfactio: per elemosinam
debemus nos corporis per ieiunium, debemus deo
orationem. Convenit sed gratia elemosina
Luce ii? [illegible] quod elemosina est tibi. Prima
consistit in cordis contritione, qua quis offert
sacrificium deo iuxta illud ecclesiastici xxxv: Miserere
[illegible] tunc placebis deo. Secunda consistit
in compassione proximi qua compatitur alicuius
infirmitatibus tamquam suis. Dicebat Job
xxxi: Ab infantia crevit mecum miseratio.
Tertia consistit in largitione manuali,
et habet in quocumque consilio quod videt proximum
egere. Dicitur Luce xi: Date
elemosinam et ecce omnia munda sunt vobis.
Prima maior est aliis. Unaquaque consistit
carnis maceratio. Psalmus [illegible] Ecclesiastici
xxxvii. Carnis consistit in tribus, scilicet orationibus,
vigiliis, ieiuniis et flagellis. De oratione
dicitur prima ad Thessalonicenses ultimo: Sine intermissione
orate, i. non intermissis horis canonicis,
de quibus dicitur: Septies in die laudem tibi
dixi. Aliter exponitur: i. semper iuste
vivite et omnia deo dedicate. Ambrosius:
Iustus numquam desinit orare nisi desinat
iustus esse. Semper orat qui semper bene agit.
Item [illegible] bonum est orare. Bernardus:
[illegible] est [illegible] [illegible] oratio.
De vigiliis dicitur Matthei xxvi: Vigilate
et orate ne intretis in temptationem. Et
prima Petri ultimo: Sobrii estote et vigilate.
De ieiunio nota quod triplex est ieiunium. Primum
est corporis ab alimentis. Secundum affectionis
a gaudio temporali. Tertium spirituale a peccato
mortali. Et hic [illegible] ieiunio debemus
castigare corpus nostrum. Separatum cum [illegible]
ieiunium alibi nisi ieiunet [illegible] [illegible]
[illegible]. Ornat ieiunias et non affligis
[illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] et [illegible]
et [illegible] pugnas impie. Nonne hoc
est ieiunium quod elegi? Dissolve
colligationes impietatis. Frange esurienti
panem tuum. Christus ieiunium
suis instituit [illegible]. Quadraginta
diebus et noctibus [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]. Sed ieiunium [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] largitas [illegible]
[illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non

ieiunat: da pauperibus ut ieiunium tuum
sit [illegible] [illegible] non marsupium [illegible]
[illegible] [illegible] ait [illegible] ieiunat [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] bona [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] xxiii [illegible] [illegible]
qui [illegible] bona [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] perdit omnes virtutem. Glosa super
[illegible] [illegible] ieiunium [illegible] ieiunat
qui pauperem [illegible] [illegible] [illegible] et quod
[illegible] pauperi largitur [illegible]
ieiunium [illegible] [illegible] [illegible] optior a
cibis abstinet et melior [illegible]. De
quarto scilicet de flagellis nota quod [illegible]
[illegible] sunt flagella. Prima [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] flexione et disciplinis.
[illegible] afflictione [illegible] [illegible]
tribulatione et [illegible] [illegible] affectione.
[illegible] mala flagella sustinuit Job [illegible]
[illegible] 2o. [illegible] [illegible] apostolus ad Hebreos
xii: Flagellat autem omnem filium quem recipit.
[illegible] [illegible] [illegible]. Et ergo dicit [illegible]
[illegible] [illegible] flagella
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] que
[illegible] [illegible]. Et omnia mala que sustinemus
[illegible] [illegible] ad salutem [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] in [illegible]. Et talia [illegible] [illegible]
[illegible] quando de flagellis [illegible] [illegible]
[illegible] flagellantur [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] sufficiunt [illegible] satisfa-
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
in [illegible]. [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] viii. Oratio [illegible] [illegible]
[illegible] in deum tendit [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] in voce [illegible].
Damascenus: Oratio est petitio decentium a deo.
[illegible] aqua oratio [illegible] sit [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ut [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] petenda sunt
bona [illegible] [illegible] [illegible] allegatio

Augustinus dicit: licet orare, licet deprecari. Temporalia autem licet deprecari, non quod principaliter in eis finem constituamus, sed ut sint solacia [illegible] quaerite primum regnum dei, Matth. vi. Sed talia quedam instrumenta dicimus [illegible] nobis adiuvantes. Concordat Gregorius [illegible] Et addit quod dominus [illegible] oratione petenda concessit [illegible] petentibus. Sic docuit nos dicendum [illegible] Matth. vi. Sed Luce xi restringit que sola sunt: fidem, spem et caritatem, que per tria sunt petenda. Unde ait: Quis autem ex vobis patrem petit panem, numquid lapidem dabit illi? aut piscem, numquid pro pisce serpentem dabit illi? aut si petierit ovum, numquid porriget illi scorpionem? Per panem caritas, per piscem fides, per ovum spes intelligitur. Tercio oratio debet esse volens [illegible] Ps. ii. thes. [illegible] quia dux [illegible] oratio [illegible] pugnans [illegible] quod oratio est [illegible] fidelis [illegible] volens. Oratio non pugnans est que [illegible] non est ut sit volens. Adiungitur [illegible] oratio simplici [illegible] ut [illegible] ut dicit Augustinus [illegible] qui [illegible] sufficit [illegible] oratio [illegible] tibi dixit cor meum [illegible] addit [illegible] ut [illegible] laudet deum [illegible] corpore. Tercio addit [illegible] magnam affectionem [illegible] letatum est cor meum et exultavit lingua mea. Hec [illegible] Istorum attento mentis intentio et devotione [illegible] est [illegible] attento quod [illegible] orat. Secunda [illegible] tercia [illegible] intentio est [illegible] alios [illegible] abstinentes [illegible] virtute [illegible] oratio perficitur.

Item Augustinus [illegible] oratur deum [illegible] in corde [illegible] evagatio [illegible] fructum orationis non tollit [illegible] Basilius [illegible] debilitatem [illegible] orare [illegible] potest [illegible] deus cognoscit [illegible] quod non ex negligentia sed ex fragilitate non potest ut oportet assistere coram deo. Tercio oratio debet esse continua vel diutina [illegible] Unicuique [illegible] sanitati [illegible] est ut oratio [illegible] utile ad [illegible] desiderium [illegible] sic non [illegible] oratio peccata [illegible] Augustinus [illegible] Luce non [illegible] Augustinus [illegible] Deus [illegible] omnia [illegible] deus [illegible] Deus cum quod amplius [illegible] negat [illegible] Augustinus [illegible] non [illegible] orationibus [illegible] ut [illegible] petat [illegible] Tunc [illegible] Iacobi [illegible] fide [illegible] Tercio [illegible] non [illegible] petitis [illegible] non accipitis eo quod male petatis. Septima: Devota [illegible]

potius corde quam ore | Primo Regum primo Anna
loquebatur in corde suo et vox illius penitus
non audiebatur. Augustinus quia perdidit spiritum
labiorum si mutum est cor. Septimo ve-
recunda ut publicanus qui non audiebat
oculos levare ad celum Luce xviij et
Beata agit vj. Tu autem cum oraveris intra
et clauso ostio ora patrem t. Preterea octavo privatis
locis oportunis fundi. Septimo pura
... de pura
Octavo importuna sicut vidua si apposui
in corde meo non exaudiet. Nono lac-
rimosa Ysaie xxxviij audivi orationem tuam
et vidi lacrimas tuas. Item Thobie Sara
iuxta tres dies deprecabatur Dominum lacrimis.
Decimo attenta iusta intende voci ora-
tionis mee. Undecimo fundata Jeremie xlviij
maledictus qui facit opus Dei negligenter.
Item quadragesimo xxxij aut dimitte eis
hanc noxam aut si non facis dele me
de libro tuo et ce. Duodecimo operosa
Thobie xij Bona est oratio cum ieiunio
et elemosina. Ait v. Beati misericordes quia
ipsi misericordiam consequentur. Tredecimo assidua
exemplo amici qui panes accomodavit
Luce xj
et assidue precantes in oratione semper
attendit actum. Orate ne tentatio vos. Et dignetur
... et cetera. Amen

Queritur utrum matrimonium libere virgines sint
Primo Corinthiorum vij | secundum Hay. et ... nunc
... maritorum virgines ... in virginitate | A ...
fuerit consumatum ... Dicendum
... xxvij q. ij ... | ... virginitate
aut fuerit consumatum ... copulam
... debitum | fuerit ergo
inter Joseph et beatam virginem debitum
coniugium ... et virginitate | sed non
... qui est per carnalem copulam | et
... sit ... i. coniunctio
... una ... coniuges est
coniunctio animorum et corporum | sit ... copula-
tio voluntate et ... | ...
... | et ... virginis assumpsit | Concor-
dat ... Petri ... de ... xxvij | ...
aut virginitatem ... sunt ...
Augustinus ... probat beata ... proposuit se
servaturam virginitatem nisi deus ...
... | ... suam ...
dispositioni ... carnale copulam

non illam appetendo sed divine inspirationi
vere non obediendo | Sed in nativitate
salvatoris | sicut cum viro habitis ...
et ubi virgo ... non ... de xxvij
q. ij. ... | Sed ... Thome ... que-
... carnalem copulam non ... explicite
sed implicite quia ... coniugalem
societatem | Sed ... qui ...
... quia ... ...
... | Queritur utrum uxor tenea-
tur sequi virum ... | ... secundum ...
li. iiij Rubrica ix de coniugiis ...
... 3o ... ... arguitur
... si ...
... debent ...
loco | forte in domo ...
... est. Sed si ...
... propter ...
... | ...
quod ... arbitrio ...
... tenetur sequi virum ...
de xij q. ij ... nisi sequatur
virum suum sed si vadit de provincia ad
provinciam | vel de loco ad locum | ...
... reddere ei debitum tenetur ...
... | ... tenetur sequi virum
... loco ...
... | sed ut reddat debitum
... | ...
... quod si ... contraria
aut ... aut vadat ad ...
vel peregrinari vel ...
velit tenetur eum sequi et ce. ...
... debeat debitum ...
vel reddi ... | ... aut
... abortus ... vel reddi
... | Si ... debet reddi ...
... | Si ... ut debet reddi ...
Quid si vir ...
... per partum ...
... glossa ...
... si ...
...
... | Sed si voluerint ...
...
...
tenetur debitum reddi | ... quod si ... debet
...
reddere | Si ...
... xxxiij | ...
... in adulterio tenetur reddere debitum

Ro. 2ᵐ xxxii q. i c. quisquis notorie uxorem adulteram retinet ut corrigere nisi ipsa uelit ab
stinere a peccato communicat agente ut de pen. d. xxxii
q. i c. 2o. 3o. c. Quibus talis dicitur quod
adultera domum redierit non est tenenda
in consortio coniugali / et ideo dicitur iniquus
est qui castam dimittit / Et iniquus est
qui retinet meretricem / et qui iustitiam
est contrarius qui celat crimen uxoris
et qui uxor qui fornicata est non dum tam
diu ducitur. Et ideo dicitur ut de diuortio
fecerit / Et quod dimiserit uxorem ob
cansam propter / Et si notorium est eam pec
care cum alio adulterasse non cogatur
uir cogatur uir utique eam / nisi constet
illum cum alia adulterasse / quia tunc
paria crimina mutua compensatione tolluntur
ut de e. c. de adulteriis c. significasti aliter
Sed quid si sponsa de futuro iuncta
iuncta corrumpitur nunquid sponsus
propter eam repellere / pro u. fornicationis / dicitur
non debet cogi eam ducere / Si uult
ordinari propter mortem eius / quia non passus
est duxerit corruptam / Sed si uoluit
promouendi appellandum est ut eam ducat
extra de sponsalibus in glossa pro tali. Quamuis dicitur
hic quod contraria quod desponsat de futuro
corruptam debet eam accipere sed quia
precipit ante carnalem copulam non
debet compelli etc.

De quo dicitur uicia ista faciunt per peccatum
auaritiae et istis communibus et sunt peccata
non est morbia / Ergo uidendum est
de uanis. De uana gloria / an sit
mortalis utrum uenialia / Vana gloria
est hic quod est peccatum ueniale qui cum
opera sunt ex obiecto / Reuerendum et hoc
non est aliud mortalis peccati / Sed uenialis
et ergo peccati aliud est uana laus
sed quia non est mortale / ipsa uana
gloria est peccatum mortale duplex uero
fuit / propter quod laus appetitur / omnia
quamquam est ipsi est appetitur
appetitur / De quo quod dicitur / Quamuis
sine laus appetitur / ipso dicitur ad uitandum
malum infamie / Sicut Samuel / Et
talis laus aliquando ut est ueniale non mor
tale / Secundo propter aliquam temporalem utilitatem
ut est gloria dei / uel edificatio proximi
/ 2o quia laudantur ipsi etc. talis fit
cum iusto quod precedit ex caritate dei / 3o
fit propter bona auaritie / Sicut pharisei
qui deuorabant domos uiduarum simu
lantes longam orationem / Et talis est mortale
peccatum / Quarto propter aliquid uenialis peccati
sed quod laudat ut aliquis quod laude ne
scit quando mala delectetur / Et talis est ueniale
peccatum / Quinto uana gloria fit mortale
peccatum racione operis quod propter laudem
quaeritur / Quo quod non / quia opera perpetua quaeruntur
laus sit secunda inuenitur / et opera quae sit
indifferentia / et tunc talis peccatum est laus
quale opus propter quod quaeritur / Si enim opus est
ueniale ut diuitias uel uestes
propter abusum talium in laude / Et opus
est talia sint sic ordinata ut sint occasio
pro peccati mortalis / et laus est peccatum
mortale / Sed si nihil ornatur ornatum
inferio ad supplendas eius / Sicut ceteri
peccatum occurrit propter eorum quod est mor
tale peccatum / Si autem opus propter quod quaeritur laus
sit mortale / et laus mortale / ut si
aliquis prouenerit pauperum uel ad ordinem
auaritia peccat mortaliter / Sexto laus
quaeritur propter aliqua bona quod est duplex
uel quod appetitus laudis augetur opus
uel sicut contingit in
uirtutibus ... ut contingit in
cantu uel predicatore 2o est ueniale peccatum
uel laus est finis principaliter propter opus
uel uerba / ita quod ibi constituat finem
ultimum / 2o est mortale peccatum / Et maius
peccatum est gloria de spiritualibus quam
de temporalibus / quia magis apparent contra

Accipite spiritum sanctum quorum remiseritis
peccata remittuntur eis. Jo. xx. Scriptum
est [illegible] Cum rex Alexander Macedo
qui primus regnavit in Grecia Darium regem
Persarum et Medorum [illegible] constituitque se in illa [illegible]
omnem obtinuit monarchiam. Et interfecit reges
terre et accepit spolia multarum gentium et tyran-
norum et fecit se ibi in [illegible] Postquam venit in
[illegible] ut subderet eam sibi. Filiosque ipsius
percuteret gladio, quo audito territi filii ipsius
sancte civitatis consilio accepto que muneribus
procedunt obviam illi precedente eos sacerdote
sacerdotali veste induto. Tunc ut Alexander
vidit omni ferocitate postposita humiliter de equo
descendit flexoque poplite ut peteret quicquid ve-
llet clementer annuit. Statimque munera lar-
gitur, venia publicatur, libertate exhibuit. Unde-
que gaudentes filii ipsius ad propria revertuntur. Sed
quecumque scripta sunt ad nostram doctrinam scripta sunt
ut ait apostolus. Ideo adiunctus rex Alexander [illegible]
regem [illegible] dicitur Danielis [illegible]
[illegible] regi data [illegible] Christus deus qui est rex
regum et dominus dominantium. Hic rex victor
est in potestate magna cum angelis suis ut in-
terficiat omnes peccatores terre. Nos autem si
sancte utimur consilio hodie obviam sibi humi-
liter procedere debemus precedente nos sacerdote
novo sacerdotali veste induto ad quem
dominus hodie devotionis [illegible] in sacramento
descendat nobisque gratie munera largietur
et veniam delictorum donat, testante beato Gregorio
qui ait: Quis fidelium ambigere in ipsa immo-
lationis hora ad vocem sacerdotis celos aperiri
in illo ministerio [illegible] Christus sit in manu
sacerdotis qui impendit ad dexteram [illegible] In [illegible]
[illegible] sacerdos corpus Christi elevando [illegible]
ac si aperte dicat: Iam nunc gaudete fide-
les quia in manum meam teneo captum regem
[illegible] dei filium quem ab hac captivitate non
dimittam liberum nisi nobis [illegible] omnium
peccatorum quod ab ipso impetrare valeo quia eum
in manu mea teneo. Hinc est quod [illegible]
[illegible] rogate pro eis sacerdote [illegible] cum
deo. Nam [illegible] dedit sacerdotibus spiritum sanctum
ut quorum remiserint peccata remittuntur eis. Que
sunt verba [illegible] assumpta. Pro quorum
meliori intelligentia salutabitur virgo
benedicta salutatione angelica dicentes Ave Maria.

Accipite spiritum sanctum. Hec verba locutus est dominus
discipulis suis et eorum successoribus ipso die resurrectionis
sue cum clausis ianuis venit et stetit in medio
eorum et dixit: Pax vobis et cum hoc insufflavit
et dixit: Accipite spiritum sanctum. Que verba [illegible]
quibus episcopus sacerdotes ordinat in manus suas
super capita eorum imponit dicens: Accipite spiritum sanctum [illegible]
in quibus verbis tria tanguntur que constant ad sacerdotes
scilicet dignitas, sanctitas et potestas. Dignitas ibi: accipite.
Sanctitas in spiritum sanctum. Potestas autem in quorum remiseritis
peccata. Primo dico quod in verbis premissis tangitur
dignitas sacerdotalis cum dicitur: Accipite. Nemo

enim potest accipere spiritum sanctum nisi sit dignus teste
scriptura libro sapientie ubi dicitur: In malivolam animam
non introibit spiritus sapientie. Sacerdotes ergo [illegible]
spiritum sanctum recipere tanquam digni. Nam [illegible]
apud deum esse maior dignitas dignitate sacerdotis
videtur. Augustinus ait: O veneranda dignitas sacerdotum
in quorum manibus filius dei velud in utero virginis
incarnatur. Quod attendens beatus Bernhardus quodam
[illegible] ait sic: Celum miratur, terra obstupe-
scit, homo horrescit, infernus contremiscit, diabolus
[illegible] angeli [illegible] altari [illegible]
obsequia impendunt. Hinc est quod sacerdotes propter
dignitatem angelis comparantur dicente scriptura: Labia
sacerdotis custodiunt scientiam quia angelus domini exercituum
est. Angelus non nomen est officii non nature
et sacerdotes propter suum officium angeli domini
dicuntur. Malachie 2o. Ecce ego mitto angelum
meum ante faciem tuam. Nam angeli [illegible] officium
habent orationes nostras deo offerunt. [illegible]
[illegible] orat et [illegible] adorat [illegible] orat
pro omnibus [illegible] Si quis peccaverit
offerat oblationem et deprecabitur pro eo sacerdos
et miserebitur ei deus. Item sacerdos [illegible]
[illegible] absolvendo [illegible] futura nobis [illegible]
in die iudicii in gloriam bonorum et penam
malorum. Item [illegible]
[illegible] demonia [illegible] loquentur
[illegible] sacerdos
[illegible] dignitatem sacerdotis maior videtur esse
angelo quia angelo una anima ad custodiam
committitur, sacerdoti vero plebs [illegible] angelus
ministret, sacerdos vero cum deo in mensa altaris
recubit [illegible] Quis autem maior
est qui ministrat an qui recubit [illegible]
ergo sacerdos assimilatur in dignitate beate virgini
benedicte. Nam [illegible] verba filium
dei concepit cum dixit: Fiat michi [illegible] verbum
tuum. Luce i. Sic et sacerdos prolatis quibusdam verbis
conficit [illegible] corpus Christi [illegible] et honorem [illegible]
sit in manibus eius qui [illegible]
procedit [illegible] virginis fuit. Ideo [illegible]
Augustinus dicit: O veneranda dignitas sacer-
dotum in quorum manibus filius dei velud in utero
virginis incarnatur. Maria [illegible] filium
[illegible] concepit [illegible] sacerdos [illegible]
[illegible] Maria [illegible] in cruce
flexis stabat videns filium pretioso sanguine
madefactum. Et sacerdos non solum videt corpus
Christi et sanguinem sed etiam corpus eius manducat
et sanguinem bibit. Ideo salva reverentia
[illegible] virginis gloriose sacerdos [illegible] dignitatem
maior videtur esse beata virgine quia Maria
Christum [illegible] sacerdos
[illegible] hoc cottidie agit. Augustinus [illegible]
[illegible] sacerdotem [illegible]
[illegible] Nam
[illegible]
aurum et argentum sic sacerdos [illegible]

in pluribus regibus et principibus et est dignior omni creatura. Ideo sacerdos potest comparari Christo. Nam dicitur de eo: Tu es sacerdos in eternum secundum ordinem melchisedech, qui fuit rex salem et obtulit panem et vinum. Sacerdos autem offert [illegible] panis offert verum corpus Christi et [illegible] vini [illegible]. Bonaventura: [illegible] spectat [illegible]. O admiranda ineffabilis [illegible] oculi vident albedinem, gustus sentit saporem, et tactus auditus [illegible] reputat hec sola esse accidentia sine subiecto. Sed nos [illegible] sensibus videtur panis est sed totus Christus [illegible] ad patris dexteram presidet deus et homo. O esca sacratissima quam qui comederit deus efficitur iuxta illud psalmi: Ego dixi dii estis et filii excelsi omnes. B. Augustinus dicit: O [illegible] ministerium [illegible] sacerdos dei filium. Nam [illegible] illuminat [illegible] sicut sacerdos illuminat [illegible] in anima quas [illegible] corpus malicia [illegible] Christus [illegible] mortuos resuscitat, sic sacerdos mortuum in anima resuscitat [illegible] absolvit [illegible] sacerdoti accepit sicut patet [illegible].

Dixi 2º [illegible] in loco [illegible] sacerdos [illegible] Ideo [illegible] substituit [illegible]. Beda [illegible] ait [illegible] regale sacerdotium [illegible]. Nam ut ait [illegible] elegit deus [illegible] sicut ait [illegible] ego [illegible] sacerdos [illegible] sacerdotis [illegible] sacrificati [illegible] sapior [illegible] [illegible] volentes [illegible] sacrificium [illegible] psalm [illegible] [illegible] quod dicebat [illegible] sacrificio [illegible] sacerdos [illegible] sacrificati [illegible] sacerdotes [illegible] ut posset alios [illegible] sacrificare. Nam nisi sacerdos [illegible] alia [illegible] sacrificare ut aqua baptismi [illegible] ablevit [illegible] baptizatorum et alia sancta [illegible]. Ideo dicitur sacerdos [illegible] te [illegible] sacrificium [illegible] sacerdos [illegible]. Nam sacerdos [illegible] sacerdos [illegible] oleo sacro [illegible] pater audiat [illegible] sacerdos.

est dignior et 2º officium [illegible] [illegible] voluit [illegible] absolvi [illegible] obedire [illegible] [illegible] ut [illegible] qui dignior esset [illegible] videres pauperem sacerdotem [illegible] imperatorem [illegible] sacerdos dignior esset omni [illegible] imperatore. [illegible] sacerdos [illegible] baptisma [illegible] eukaristia [illegible] regnum celorum. Nam [illegible] Jo. baptista est [illegible] baptizando [illegible] manibus tetigit [illegible] sacerdos qui cottidie [illegible] manibus [illegible] non audebat. [illegible] Jo. baptistam vel beatum laurencium [illegible] sacerdotem qui eo die missam celebra[illegible] manus [illegible] Jo. baptiste vel laurencii. Et dicerem [illegible] ista manus deum meum tenuerunt. [illegible] Augustinus ait: O veneranda [illegible] manuum [illegible] ubi sacerdos [illegible] dei filium [illegible] sicut virgo [illegible] ait [illegible] et ideo [illegible] sacerdos [illegible] honorandi sunt sacerdotes [illegible] ut sic [illegible] deus [illegible] gratia [illegible].

Dixi 3º [illegible] sacerdotis [illegible] dimittere [illegible] sola deus [illegible] dimittit peccata deus [illegible] Christus [illegible] sacerdos [illegible] sacerdotes [illegible] dimittere peccata [illegible] ut [illegible] dimittat [illegible] dimittere peccata [illegible] dimissa vel remissa [illegible] peccata dimittere [illegible] Augustinus [illegible] tibi dabo claves regni celorum [illegible] claves celi [illegible] ut [illegible] Et [illegible] ut eos fugaret [illegible] ut eos [illegible] ligatum [illegible] ut [illegible] manus [illegible].

omnip[otentem] p[ro]gantes ut eas a peccatis liberaret
[illegible] O quam bonum et iustum deum
qui inibi celebratur divina misteria que ibi
occurrunt duo utilissima apud [illegible] vinum
[illegible] [illegible] et a peccatis liberato. Adeo
sacerdotes tamen iure [illegible] [illegible] sicut heradi
Si cum deum [illegible] corporaliter [illegible] heradi
[illegible] iure spiritualiter. Hoc de aliis delinque-
ntibus respiciat suis sacerdotibus / quos [illegible]
git dominus Num. xvj. Dum / [illegible] non timuissent
[illegible] [illegible] moysi. Unde quam pena
[illegible] [illegible] [illegible] Num. xvj. Quia
dathan et abyron murmurabant contra moysen
et aaron sacerdotes domini. aperta est terra et de-
glutivit eos cum omnibus que ad eos [illegible] [illegible]
vero igitur de celo et devoravit eos ducentos
xiiij milia lxx donec aaron [illegible] [illegible]
ribulum [illegible] plebe Num. xvj / [illegible] maria
soror moysi murmuravit contra fratrem suum et [illegible]
dum [illegible] cum lepra / Quid faciat tunc
[illegible] qui [illegible] sacerdotibus [illegible] si [illegible]
Et nolite tangere vos [illegible] [illegible]
[illegible] nam et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
tum ad [illegible] vj. Induite vos armaturam
dei / [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] faries
fuit velata quando [illegible] alapis et [illegible] alba
veste sicut qua cum herodes induit ad de-
risum / Cingulum flagellum / Manipulus
corda qua ligatus fuit / platta coronam
[illegible] altare [illegible] [illegible] corporale [illegible]
[illegible] / Calix sepulcrum / patena lapidem [illegible]
[illegible] [illegible] vadunt cum magno labore ad
sepulcrum [illegible] ut videant locum [illegible] [illegible]
et [illegible] [illegible] cum vobiscum [illegible]
et [illegible] novum qui nobis [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] / Quod nobis dignetur
[illegible] qui vivit et regnat deus per secula seculorum amen

[illegible] ad [illegible] quod bonum dictat sed indicat sua consciencia
[illegible] que consciencia vero [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
teneatur [illegible] sub pena mortali [illegible] [illegible] est
[illegible] [illegible] ad omne illud quod consciencia dictat fa-
ciendum vel dimittendum obligetur [illegible] ad [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] lxxxix [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]

Utrum ad dictamen cuiuslibet conscientie sinderesi inextinguibili teneatur quilibet viator sub culpa mortali

[illegible] [illegible] quod viator non tenetur ad dictamen conscientie
[illegible] [illegible] consciencia dictat [illegible] faciendum
lege divina. ut non diligere [illegible] [illegible]
sed non tenetur viator quia alias teneretur ad [illegible]
mortale quod implicat
In oppositum est glossa [illegible] ad Rom. xiiij. Omne
quod non est ex fide. peccatum est / dicit glossa quod
est contra conscientiam edificat ad gehennam [illegible]
edificat nisi culpa mortalis [illegible] ad [illegible]
[illegible] [illegible] conscientia ut colligitur ex scriptura
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ut [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] xxiij [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] quod [illegible] [illegible]. [illegible] apostolus dicit [illegible]
in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] / [illegible] [illegible] conscientia capi debet [illegible]
hoc nomine scientia [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] scientia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / conscientia
autem est [illegible] [illegible] que dirigit [illegible]
circa operabilia et moralia ut conscientia dictat
deum esse honorandum. [illegible] [illegible] et [illegible]
non autem circa [illegible] et [illegible] / [illegible] non dicitur
conscientiam [illegible] hoc [illegible] [illegible] [illegible] / sed totum
est magis [illegible] [illegible] / et [illegible] [illegible]
autem [illegible] [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] qui
bonum dictat. [illegible] ad [illegible] inclinat et a ma-
lo [illegible]. [illegible] [illegible] conscientia [illegible] / aliquo
[illegible] est malus [illegible] dictat ut [illegible] malum
dictat et ad [illegible] malum inclinat / et a
malo non retrahit [illegible] [illegible] conscientia
erronea / [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] conscientia [illegible] [illegible] [illegible] inclinans [illegible]
[illegible] ad bene vel male moraliter agendum
Conclusio prima licet conscientia sit bona vel ma-
la [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] affectiva / [illegible] [illegible] duabus partibus / prima
patet [illegible] / 2a patet / [illegible] conscientia [illegible] [illegible]
et non affectiva [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] conscientia est
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et non affec-
tiva [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] aliqua [illegible]
est [illegible] [illegible] [illegible] / Confirmatur
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible]
ut [illegible] indicare dirigere [illegible] [illegible]
[illegible] ad [illegible] [illegible] et non affectivam [illegible]
indicare [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible]
affectus [illegible] [illegible] / Conclusio 2a [illegible]
conscientia sit [illegible] [illegible] non [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]. patet [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] dirigit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] conscientia [illegible] [illegible] [illegible] ut patet [illegible] non
[illegible] [illegible] / Corollarium primum / [illegible] et
[illegible] [illegible] Corollarium [illegible] [illegible] [illegible]
malitia et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] patet [illegible] [illegible]
[illegible] non [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ad bonum ut dicit [illegible] [illegible] [illegible]
Corollarium 2m [illegible] lege nature [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] dirigere patet [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] qui dicitur [illegible] / [illegible]
[illegible] qui dicitur [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] agibilia
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dirigere
moralia indiget [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dirigitur
[illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] conscientia
quo dirigetur [illegible] [illegible] [illegible]

Nota [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] conscientia [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] marginal note at head of page, 4–5 lines: ... a [illegible] ... valet ... de [illegible] aequaliter [illegible] ... (ut) supposito quod synderesis ...

75

Ad 2m. Cum in primis voluntas praecedat iudicium rationis eo quod voluntas importat appetitum ut iudicetur de obiecto cum putatur 3o ethicorum. Hinc est quod ponitur quoddam lumen naturale dirigens ipsam voluntatem in appetendo et rationem in iudicando ut non oberrent. Hoc autem lumen naturale synderesis [illegible] est quod est lumen [illegible] [illegible]. Ad rationibus dicitur synderesis et ratio iudicans [illegible]. Hoc lumen dirigens ipsam voluntatem in appetendo [illegible] ipse intellectus [illegible] ad affectum sed lumen quod est naturale adiutorium dirigens ipsum intellectum in [illegible] sicut ipsa voluntas [illegible] ad idem [illegible] quod est naturale adiutorium dirigens ipsam in appetendo. [illegible] per modum [illegible] hoc lumen reperit voluntatem non [illegible] sed [illegible] conscientia reperit intellectum [illegible] ad affectum patet ex dictis. 2o notandum quod duo sunt principia ad quae hoc lumen inclinat ipsam voluntatem ut scilicet de bono faciendo et non malum faciendo [illegible] 1o. Conscientia [illegible] agere et dictare bonum facere [illegible] et patet quod duo sunt actus ipsius synderesis scilicet stimulare ad bonum et remurmurare contra malum. [illegible] dicitur dictare bonum facere. [illegible] [illegible] agere. Conclusio 3a. Unde ad quod inclinat synderesis cum [illegible] bonorum concludunt [illegible] conscientiam viatoris patet quia synderesis [illegible] affectum [illegible] de bono est faciendo [illegible] et [illegible] putato [illegible] ut patet [illegible] indicat [illegible] bonum. [illegible] locum [illegible] concludit [illegible] faciendum patet [illegible] [illegible] conscientia viatoris [illegible] [illegible] deduci [illegible] [illegible] quia synderesis [illegible] [illegible] malum est faciendum putato [illegible] ut patet [illegible] indicat ipsum esse malum. quod [illegible] locum bonum [illegible] non esse faciendum [illegible]. Corollarium. Contra [illegible] patet [illegible]. Conclusio 4a. Licet [illegible] actus synderesis impeditur non tamen [illegible] [illegible] patet [illegible] ut [illegible] est. actus synderesis sunt stimulare declinare ad bonum et remurmurare contra malum. [illegible] autem actus ad [illegible] impediuntur [illegible] tenebrosa [illegible] [illegible] malum esse bonum [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] qui [illegible] quod [illegible] esse bonum [illegible] [illegible] sed magis [illegible] gaudium [illegible] patet [illegible] delectationem quia [illegible] carnalibus ita absorbetur [illegible] carnis [illegible] [illegible] carnales [illegible] esse [illegible]. 3o patet [illegible]

obstinatorum ut [illegible] [illegible] ita [illegible] et [illegible] sunt in malo ut numquam possunt ad bonum inclinari [illegible] 2a [illegible] quia [illegible] [illegible] sunt 2o ethicorum [illegible] synderesis est [illegible] [illegible] lumen naturale [illegible] [illegible] [illegible]. Corollarium. Licet synderesis quantum ad instigationem ad bonum sepius sit impedimentum non tamen [illegible] contra malum [illegible] [illegible] quia [illegible] [illegible] non moritur [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non moritur. Corollarium 2um. [illegible] synderesis [illegible] non [illegible] [illegible] ad [illegible] actum [illegible] patet quia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] frustra quod est [illegible] [illegible] [illegible] frustra 3o de [illegible]

Tertio notandum quod dictamen conscientiae [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] legis divinae [illegible] deum [illegible] diligere. Aliquando dictat ea quae sunt [illegible] lege divina ad salutem esse [illegible] [illegible] [illegible] scriptura de [illegible]. 3o dictat ea quae sunt contra legem divinam ad salutem esse [illegible] ut conscientia erronea dictat [illegible] non diligere [illegible] [illegible] est. Certo notandum quod viatorem tenetur ad dictamen conscientiae sic [illegible] [illegible] ut dictatum impleat [illegible] ut [illegible] deponat. Conclusio 1a et [illegible]. Subiectus [illegible] [illegible] viator tenetur implere vel deponere dictamen conscientiae [illegible] patet quia conscientia [illegible] dictat ea quae sunt legis divinae ut [illegible] [illegible] [illegible] implere [illegible] viator [illegible] [illegible] [illegible] lege divina [illegible] ligat [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Si autem dictat ea quae sunt [illegible] [illegible] lege [illegible] conscientia ligat [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ut [illegible] viator non agat [illegible] glosa [illegible] [illegible]. Ad Romanos [illegible] [illegible] [illegible] non est ex fide peccatum est. Dicit [illegible] [illegible] ad conscientiam pertinet. [illegible] glosa [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ut conscientia impleatur [illegible] [illegible] deponatur. Si autem dictat ea quae sunt contra legem dei tunc conscientia non ligat ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] deponendum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] erronea [illegible] [illegible] quia est [illegible] [illegible] legi divinae. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod conscientia dictat [illegible] [illegible] [illegible] lege dei agit. Si [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] conscientia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] conscientia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] conscientiam de[illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible] viator tenetur implere vel deponere dictatum conscientiae quod [illegible]

Corollarium 1. Sequitur quod conscientiam veram vel erroneam in materia certa · peccat mortaliter culpa propter contemptum conscientiae et [illegible] probatione. Corollarium 2. Conscientia erronea reddit mutatorem perplexum [illegible] aliter · non tamen simpliciter nisi [illegible] pro parte [illegible] / 2a [illegible] quia conscientia erronea est deponenda et [illegible] tollat perplexitatem [illegible]. Corollarium ultimum / [illegible] est [illegible] consideretur.

f. 270c Pro meliori declaratione eorum quae de conscientia consideranda sunt vii per ordinem / Primo quid et unde dicatur conscientia / 2o quotuplex est conscientia / 3o [illegible] quod utilitate debemus diligere et custodire conscientiam bonam et qualiter [illegible] admittere [illegible] / 4to quare [illegible] conscientia dicitur conscientia mala et bona scilicet recta et erronea / 5to quanta obligatione teneamur sequi bonam conscientiam / 6to quando debemus et teneamur deponere conscientiam malam et erroneam / 7mo [illegible] conscientia obligat ad implendum id quod ipsa dictat / Primum quid sit conscientia / debet [illegible] dicitur [illegible] conscientia [illegible] nostra / Hugo libro 2o [illegible] dicit conscientia [illegible] cum [illegible] vel [illegible] qua [illegible] et alia [illegible] conscientiam [illegible] et [illegible] applicat [illegible] conscientiam. [illegible] cum [illegible] / [illegible] quod conscientia est [illegible] et [illegible] / Aliqui dicunt quod conscientia dicitur quasi cum alio scientia [illegible] de illo cum quo alio conscientia est scientia de illo [illegible] [illegible] communiter [illegible] conscientia est cum praecepto scientia / sed quod scientia est [illegible] praecepto [illegible] vel edicto [illegible] conscientiam / sicut enim praeceptum ligat [illegible] scientia [illegible] / sic conscientia ligat [illegible] praecepto [illegible] vel edicto / [illegible] Damascenus dicit quod conscientia est lex intellectus nostri / [illegible] iudicium rationis ex lege naturali vel scripta deductum / [illegible] / Conscientia est dictamen seu iudicium rationis ad aliquid faciendum vel dimittendum [illegible] vel prohibitionem divini praecepti [illegible] quod [illegible] praecepto vel [illegible] praecepti [illegible] dictat aliquid esse faciendum vel dimittendum [illegible] obligatione debiti / [illegible] quod conscientia est scientia cum voluntate [illegible] ad [illegible] vel implendum / quia [illegible] conscientia [illegible] [illegible] / et tamen [illegible]

Sicut [illegible] / [illegible] voluntas [illegible]. Breviter autem dicendum quod conscientia est scientia cum obligatione [illegible] ad [illegible] / [illegible] dicitur conscientia quasi [illegible] scientia [illegible] agibilibus [illegible] particularibus [illegible] agibilium · [illegible] de eodem [illegible] agibili [illegible] ad [illegible] agendum vel fugiendum / [illegible] de [illegible] dicit [illegible] conscientia est scientia cum applicatione / [illegible] conscientia dicitur applicata scientia [illegible] qua scientiam [illegible] de agibilibus [illegible] quod [illegible] de lege praeceptum est faciendum / et quod nullum malum [illegible] de lege prohibitum est faciendum / [illegible] applicatur ad [illegible] agibile [illegible] concludo quod est faciendum [illegible] vel de lege praeceptum / vel fugiendum si est malum vel de lege prohibitum / [illegible] duobus conscientia [illegible] [illegible] / [illegible] ut [illegible] / quia [illegible] / 2o [illegible] [illegible] / 3o [illegible] conscientia quae [illegible] / 2o [illegible] malum est [illegible] / 3o [illegible] conscientia quae [illegible] conscientia [illegible] de conscientia [illegible] / [illegible] est dicta [illegible] iudicium [illegible] quod conscientia est dicta [illegible] iudicium [illegible] prohibitionem [illegible] divini praecepti / [illegible] est [illegible] de nominibus quae [illegible] [illegible] / [illegible] Sed quia iudicium [illegible] quod conscientia est [illegible] / [illegible] conscientia [illegible] / [illegible] conscientia [illegible] larga [illegible] / [illegible] magna [illegible] larga [illegible] conscientia [illegible] / [illegible] / [illegible] / vel [illegible] / [illegible]

pro^or / vel gratitu(di)ne que q(ui)d v(er)o i(ta) Ge(n)e(sis) 43 no(n) est co(n)sc(ienti)a n(ost)ra q(ui)b(us) pecunias posuit i(n) n(ost)ris marsupiis / Illam co(n)s(cienti)am inducit s(er)uitus s(i)ue vanitas curarum / recedit q(ue)da(m) ad v(er)o fide(li)tate p(er) [illegible] tres cu(m) no(n) s(un)t dn(u)s te(n)entes [illegible] / 2^a co(n)s(cienti)a d(icitu)r n(ost)ra stricta p(ro)-ducta. cu(m) h(abe)t p(ro)pr(ie)tates. no(n) so(lum) magna p(ec)c(at)a sed etia(m) parua p(e)l(us) q(uam) debuit [illegible] debeant / [illegible] no(n) p(ec)c(at)a (et) p(re)cepta reputat p(ec)c(at)a p(ec)c(at)a vel p(re)cepta / Illam co(n)s(cienti)am i(n)ducit [illegible] ita bo(n)os vel vt [illegible] debito [illegible] [illegible] et ad p(er)plexitate(m) inducat / Illa(m) co(n)s(cienti)am p(ro)hibet ap(osto)l(u)s p(ri)me cor(inthios) [illegible] quod i(n) macello venit manducate n(i)l interrogantes [illegible] vt p(ro)p(ter) i(m)molatu(m) ydolis [illegible] co(n)s(cienti)am [illegible] [illegible] //

3^a co(n)s(cienti)a d(icitu)r p(er)turbata. q(ue) h(abe)t [illegible] co(n)s(cienti)a despiciat de venia (et) [illegible] diuina [illegible] [illegible] dic(ens) [illegible] / sic Cayn Ge(n)e(sis) 4to. q(ui) dixit ma(ior) e(st) i(n)iq(ui)tas mea q(uam) vt veniam merear / Illa(m) [illegible] [illegible] [illegible] (et) tradit ad [illegible] de q(ua) co(n)s(cienti)a [illegible] p(ri)me cor(inthios) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] co(n)s(cienti)e [illegible] q(ui) [illegible] (et) ad [illegible] co(n)s(cienti)e [illegible] [illegible] meditata / 4ta d(icitu)r cauteriata / q(ue) h(abe)t qui [illegible] studio [illegible] legem [illegible] (et) de magnis no(n) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] vt d(icitu)r [illegible] 23 / de hac co(n)s(cienti)a lo(quitu)r ap(osto)l(u)s p(ri)me ad thimo(theum) 4. [illegible] i(n) nouissimis t(em)p(or)ib(us) veniet q(uae)da(m) cauteriatam co(n)s(cienti)am [illegible] // Quinta d(icitu)r [illegible] [illegible] [illegible] q(ue) s(i)t [illegible] (et) no(n) [illegible] [illegible] cu(m) h(abe)t [illegible] (et) i(n) [illegible] [illegible] / Sexta d(icitu)r modicata. [illegible] cu(m) h(abe)t p(ro)p(r)ietates [illegible] [illegible] magna (et) [illegible] no(n) [illegible] vt [illegible] q(ui) debuit / h(ic) co(n)s(cienti)a est [illegible] (et) [illegible] [illegible] [illegible] q(ua) [illegible] cor(inthios) [illegible] / Gl(ori)a n(ost)ra est h(ec) testi(moniu)m co(n)s(cienti)e n(ost)re. / Ex his [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] assignat [illegible] co(n)s(cienti)am [illegible]. no(n) bona q(ue) d(icitu)r [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] q(ui) [illegible] no(n) [illegible] [illegible] / 2° bona no(n) [illegible] cu(m) d(icitu)r [illegible] q(uam) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / 3° n(on) bona n(on) [illegible] q(ue) d(icitu)r esse [illegible] [illegible] [illegible] / 4to bona (et) [illegible] q(ue) d(icitu)r [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

3^m Bona (et) [illegible] co(n)s(cienti)am dilige(re) d(ebe)m(us) (et) custodire / mala(m) a(utem) [illegible] q(uia) [illegible] [illegible] [illegible] co(n)s(cienti)a [illegible]

q(ui) est q(ui) [illegible] [illegible]. Deu(m) co(n)s(cienti)a accu(sat). q(uod) d(icitu)r [illegible] apud deu(m) q(ui) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dicta q(ue) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / et [illegible] accusau(er)i(n)t / (et) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] corrige(n)do [illegible] (et) occulte eu(m) corrigit qui si no(n) [illegible] publicat [illegible] / s(ed) d(eu)s emendat emendatur publicat [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] co(n)s(cienti)am n(ost)ram occulte [illegible] / [illegible] [illegible] n(ost)ros [illegible] / [illegible] co(n)s(cienti)a(m) [illegible] emendati no(n) [illegible] [illegible] publicabimur / 2° q(uia) [illegible] [illegible] [illegible] publicabimur / q(uia) [illegible] [illegible] co(n)s(cienti)a veri(tat)is [illegible] / q(uia) [illegible] [illegible] [illegible] accusaret (et) co(n)s(cienti)a [illegible] / vt apud deu(m) [illegible] [illegible] cor(inthios) [illegible] / Gl(ori)a n(ost)ra h(ec) [illegible] testi(moniu)m co(n)s(cienti)e n(ost)re / [illegible] vt [illegible] vt [illegible] [illegible] timenda / vt fama (et) laus ho(min)u(m) diligenda s(ed) bo(na) co(n)s(cienti)a i(n) [illegible] apud deu(m) [illegible] / 3° q(uia) [illegible] co(n)s(cienti)am [illegible] [illegible] (et) [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] est [illegible] [illegible] qui no(n) [illegible]. Quarto q(uia) vt [illegible] [illegible] mortuis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de bono vel malo [illegible] vita [illegible] [illegible] [illegible] vita (et) p(ro) bono [illegible] [illegible] [illegible] magna letitia / et p(ro) malo [illegible] [illegible] eternam / [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] scripta s(un)t n(ost)ra [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] vel [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] carta [illegible] q(ue) nobis data est [illegible] celeste (et) eterna(m) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] diligent [illegible] [illegible] a [illegible] [illegible] q(uia) [illegible] diligentius custodienda est co(n)s(cienti)a. [illegible] [illegible] a malis [illegible] [illegible] demonu(m) / [illegible] [illegible] [illegible] / vel [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] a [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] (et) [illegible] (et) [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] co(n)s(cienti)am n(ost)ram [illegible] [illegible] (et) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] (et) [illegible] [illegible] [illegible] domini / [illegible] bona [illegible] co(n)s(cienti)a [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] no(n) [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] gaudiu(m) (et) [illegible] (et) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] co(n)s(cienti)a q(uia) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Aᵗᵘ

signum [illegible] dicitur gre / testimonium [illegible]
modo / peccavit in mundo et in inductis / et in-
telligimus quo post hanc vitam eternum ire
venire [illegible] [illegible] Ver. li. [illegible] / hic dicto
predicatore magne [illegible] dicitur bona conscientia
quia non de rebus talis divinis aut dulcius
atque certius / ipsa cum dapnum rerum non
metuit, ut [illegible], neque corporis
[illegible]. et de morte magis eligitur quam
deliciis / Sit contra 2ᵐ [illegible] [illegible] deficiens
[illegible] Nulla pena gravior [illegible] conscientie
quod nullus magis fugiendum est quam mors
qua [illegible] quod [illegible] et [illegible]
vite supplicium

4ᵗᵘᵐ Qualiter autem conscientia debet compari bona conscientia /
Dicendum quod ex [illegible] [illegible] quia adeo [illegible] Primum
est quod se conformat testimonio sacrarum scripturarum
// 2ᵐ quod conformat approbate vite sanctorum
nostrorum [illegible] // 3ᵐ quod fundat [illegible]
te [illegible] [illegible] alijs bonorum [illegible] //
Certum quod [illegible] diligente custodia et [illegible]
[illegible] quod sic debet [illegible] // Quintum quod
de debitis non illicitis // Sextum de [illegible]
bonis faciendis sed de hijs que non malo sive
sic [illegible] / sed de diligere deum [illegible] et [illegible]
vel de [illegible] malis fugiendis sed de hijs
que non bono sic [illegible] sed de adulterari
deum blasfemare, vel de bonis vel de malis
[illegible] 2ᵐ debitas circumstantias sed [illegible]
[illegible] [illegible] sit [illegible] deum. non [illegible] va-
na gloria / vel [illegible] [illegible]. quod
sit [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] Talis alia autem erronea conscientia
[illegible] [illegible] que [illegible] testimonio sacrarum
scripturarum / approbata vita sanctorum / [illegible]
state [illegible] / que non [illegible] diligente
custodia / et [illegible] [illegible] / que est
de illicitis / que de [illegible] bonis obmittendis / vel
de [illegible] malis committendis / vel de bonis
aut malis [illegible] debitis circumstantijs

Quintum Quinto ex obligatione tenemur sequi
bonam conscientiam / dicendum quod [illegible] debito
[illegible] bono, vel [illegible] malo fugiendo / quia
[illegible] est de licitis non debitis / vel de bono
vel malo [illegible] 2ᵐ debitas circumstantias
non tenemur eam sequi ex obligatione [illegible]
[illegible] / quia [illegible] eam sequi non [illegible]
[illegible] [illegible] / sed [illegible] non [illegible]
[illegible] [illegible] conscientia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
religiosorum [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible].
sacerdotalis [illegible] debet eandem conscientiam [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] / et [illegible] [illegible]
[illegible] / [illegible] debet eam deponere / [illegible] non
[illegible] eam [illegible] [illegible] distinctione et [illegible]
deponere quia [illegible] [illegible] [illegible] eam [illegible]
sequi [illegible] [illegible]

Utrum autem conscientia obligat ad implendum
id quod ipsa dictat / Dicendum quod [illegible] conscientia quedam
[illegible] erronea / sive sit de [illegible] malis [illegible]
[illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] preceptum [illegible]
[illegible] quod dictat obligat ut impleat
[illegible] precepti. [illegible] [illegible] sit / [illegible] [illegible]
[illegible] eius mortaliter peccatum mortale / [illegible]
quod faciendo contra dictamen conscientie. [illegible] vel [illegible]
contra illud quod credit lege esse preceptum / et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] voluntatem legem dei non [illegible]
[illegible] / et ideo peccat mortaliter [illegible] [illegible]
[illegible] / quod [illegible] contra conscientiam edificat ad gehennam
Item qui facit contra illud quod credit adeo esse pre-
ceptum. contempnit deum per [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] vel [illegible] facere contra conscientiam facit
illud quod credit esse adeo preceptum [illegible] [illegible]
conscientie [illegible] contempnit deum [illegible] peccat [illegible]
[illegible]. eo quod [illegible] peccatum [illegible] [illegible] sit
contra deum. est mortale [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible]
quod non est ex fide est peccatum / glo. [illegible]
conscientiam Item 2ᵐ [illegible] conscientia est
lex [illegible] [illegible] [illegible] facere contra legem est peccatum
[illegible] facere contra conscientiam est peccatum / [illegible] [illegible]
[illegible] conscientia [illegible] precepti ligat eo quod [illegible]
[illegible] conscientia dictat [illegible] conscientia credit [illegible] esse [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non est preceptum / sed [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] esse bonum / sed [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ligat conscientia
[illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] ligat conscientia
vera et erronea / quia vera ligat [illegible]
[illegible] [illegible] / et [illegible] / [illegible] [illegible] non est [illegible]
[illegible] non ligat conscientia vera quia id quod ipsa dictat
est 2ᵐ se bonum et debitum 2ᵐ preceptum et
[illegible] [illegible] apprehendi ut bonum et debitum
[illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] peccatum
Illud autem quod conscientia erronea dictat non
est 2ᵐ se bonum et debitum 2ᵐ preceptum
sed [illegible] apprehendi ut bonum et debitum / sed
2ᵐ se malum [illegible] apprehendi ut bonum
[illegible] [illegible] [illegible] non [illegible] peccatum
eo quod [illegible] eam deponere / [illegible] [illegible] actu [illegible] ligat
conscientia [illegible] quia [illegible] non [illegible] [illegible] [illegible] liga-
ret. quia [illegible] non [illegible] deponi vel [illegible]
[illegible]. quia [illegible] depo[illegible] vel [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]. eo quod est dictamen [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] / Conscientia autem erronea
[illegible] [illegible] [illegible] / eo quod [illegible] dictamen [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] actu ligat quia [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non ligat / [illegible]
[illegible] ligare conscientia [illegible] quia [illegible] [illegible]
quod [illegible] erronea [illegible] ligat [illegible] [illegible]
quod [illegible] / [illegible] conscientia erronea ligat sub
[illegible] [illegible] quia [illegible] quod [illegible]
et non [illegible] [illegible] dictamen [illegible] ligat sub
[illegible] [illegible] absolute [illegible] [illegible]

Nota [illegible] [illegible] 4ᵒʳ [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] quod est conscientia et [illegible] [illegible] [illegible]

6ᵗᵘᵐ — 271v
Sextum [illegible] et tenemur deponere conscientiam malam sed erroneam
/ Dicendum quod [illegible] [illegible] [illegible] vel [illegible] vel [illegible] [illegible] magis
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] testimonio sacrarum scripturarum, que approbata vita sanctorum [illegible]
[illegible] [illegible]

Conscientia est habitus practicus inclinans intellectum nostrum ad bene vel ad male agendum. Contra illud arguitur. Conscientia non est habitus quia nec est virtus corporalis nec spiritualis. Patet quia nec pertinet ad corpus nec ad animam, quod non est verum, quia omne quod pertinet ad animam est habitus potentia vel passio 2 ethicorum. Sed conscientia nullum horum est. Primo non pertinet ad animam, Boetius. Non passio quia non est passio quia passionibus non meremur nec demeremur nec laudamur nec vituperamur et per mala demeremur et vituperamur, igitur non est passio. Sed quod conscientia non est potentia anime quia nulla potentia anime acquiritur sed aliqua innascitur. Sed conscientia acquiritur experientia [illegible] igitur etc. Item nulla potentia anime potest deponi, sed conscientiam contingit tenere deponere, igitur conscientia non est potentia anime. Et hoc dicit sic generaliter. Dicendum quod conscientia non est habitus cum sit actus conscientie [illegible]. Dicitur autem conscientia habitus [illegible] est habitus qui naturaliter inest vel acquisitus per successionem dierum, igitur conscientia non est habitus naturaliter inest nec acquisitus igitur Boetius [illegible] innatus quia conscientia non est equalis nec eadem apud omnes homines. Ex quo verum sed conscientiam largam alii strictam habent utique [illegible] sed naturale est idem apud omnes homines [illegible] specie. Acquisitus non est habitus conscientie patet quia habitus habitu cum virtutibus [illegible] est etiam in pueris. Conscientia autem circa [illegible] est etiam in peccatoribus, igitur non est habitus conscientie. Sed quod non sit habitus acquisitus patet quia habitus acquisitus est difficile mobilis et per multos actus acquiritur. Conscientia autem unus facit mori quia [illegible] deponitur etiam [illegible] distinctione [illegible] error intellectus qui per plura magis intelligentia ad quem inferiorem vel inferiorem i[n] quantum cuius conditum [illegible] deponitur. Item quandoque conscientia acquiritur ex solo ~~unico~~ unico actu ex quo sequitur sed facit conscientiam sed ex uno solo [illegible] cum timet aliquis scandalizasse. Item nullus habitus est

pena de [illegible] ex quo habitus [illegible] proficit sed conscientia est pena [illegible] videlicet post corporis

gloria. Item nullus habitus ex solo motu voluntatis potest deponi cum sit difficile mobilis, sed conscientia ex solo motu voluntatis deponitur sed dicimus deponere conscientiam. Item pueri non habent habitus acquisitos et tamen habent conscientiam sicut faciunt contra precepta parentum. Item ita quod conscientia actibus

[illegible] actu et non habitu sed accusat excusat mordet remordet et testificat igitur etc.

Dicunt theologi et doctores quod conscientia est actus vel habitus. Et quidam actualem iudicium [illegible] ad aliquid faciendum.

Et ita distinguenda conscientia et ita distinguitur conscientia causaliter materialiter et formaliter. Causaliter causatur ex [illegible] ad [illegible] 2 causa [illegible] conscientia sed fidei [illegible] et [illegible] [illegible] 2 [illegible] et conscientiam [illegible] quod [illegible] vel [illegible] conscientia [illegible] bona conscientiam. Causaliter causatur ex [illegible] vel [illegible] causatur 2 sic dicitur habitus ut [illegible] Basilius dicit quod conscientia est naturale iudicatorium in synderesi quod est habitus [illegible] agibilium. Formaliter dicitur actus eo quod sed actuale dictamen [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] quod [illegible] eo quod conscientia dicitur [illegible] actuali applicatione [illegible] ad [illegible] actu [illegible] et [illegible] cum ad [illegible] patet cum applicatione ad [illegible] actum [illegible] 2 non est [illegible] sed applicatio [illegible] [illegible] theologos et illa applicatio actualis [illegible] fit [illegible] commissi vel mali [illegible] 2 conscientia accusat et remordet [illegible] memoria [illegible] [illegible] vel [illegible] aliquid fit [illegible] boni [illegible] vel mali [illegible] 2 [illegible] testificatur [illegible] aliquid fit [illegible] agendi vel obmittendi 2 [illegible] iudicat quod sit faciendum vel obmittendum [illegible] superior vel inferior

Ad 2am partem [illegible] [illegible] [illegible] 149 [illegible] quod [illegible] conscientia sit bona vel mala intellectum patet ad intellectum et ad voluntatem [illegible] [illegible] ista / [illegible] pertinet ad intellectum et ad voluntatem quia dicitur habitus intellectualis. Sed [illegible] conscientia est [illegible] ex quo [illegible] ad [illegible] [illegible] conscientia patet ad intellectum

Contra [illegible] [illegible] [illegible] conscientia [illegible] pertineret ad intellectum [illegible] [illegible] esset [illegible] [illegible] conscientiam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] theologi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] conscientia [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] [illegible] intelligendi patet ad intellectum [illegible] [illegible] agibilium ad intellectum practicum. Item [illegible] conscientia [illegible] [illegible] [illegible] conscientia [illegible] quia bono et malo [illegible] [illegible] [illegible] ex quo [illegible] bonum [illegible] vel malum [illegible] [illegible] [illegible] conscientia [illegible] bona vel mala [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Item [illegible] conscientia est [illegible] vel [illegible] sed [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] conscientia. Item conscientia [illegible] [illegible] mala [illegible] vel [illegible] sed [illegible] est ita [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] nollet [illegible] [illegible] deum et [illegible] [illegible] [illegible] conscientiam [illegible] [illegible] non [illegible] [illegible]

agendo / sed quia contraria non potest deponi ratione intellectus ergo quod argumentum quod habitus non potest deponi per contrarium potest deponi per voluntatem et per quod est in voluntate. Item in voluntate sed actus contrarie / sed in voluntate potest ad volitum quia in memoria concurrit contrarium quod secundo habitus ex memoria potest. ergo contrarium [illegible] aliquid malum faciendi vel perpetrandi.

Argumenta facta probare iste probat secundum dimidium quod contraria non sunt in intellectu sed in intellectu et voluntate quia si contraria essent solum in intellectu et non in voluntate sed ut ipse dicit contraria sunt duplex / quia in intellectu [illegible] disponendo et voluntate [illegible] complacentie / ergo quod forte [illegible] voluntatis [illegible].

Tertia questio principalis est de sinderesi quia habet [illegible] / de qua sinderesi tria [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] quod sinderesis est [illegible] [illegible] qua [illegible] ad bonum et [illegible] mali, [illegible] [illegible] agibilium aut regula generalis agibilium / sed [illegible] malum est [illegible] / [illegible] lege prohibitum vitandum [illegible] quod sinderesis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quia [illegible] sinderesis nunquam errat / [illegible] quod sinderesis in toto nunquam [illegible] [illegible] [illegible] neque [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] / sed [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Item [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sinderesis non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Contra [illegible] [illegible] sinderesis non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / Contra [illegible] sinderesis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / Item [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sinderesis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / Dicitur quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sinderesis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Item in nobis sinderesis naturaliter [illegible] [illegible] nos ad prosecutionem boni et refutationem mali [illegible] quia [illegible] [illegible] [illegible] sufficeret ad opus bonum si sequendo sinderesim que est a natura [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / Dicitur quod [illegible] [illegible] [illegible] sufficit ad opus bonum [illegible] sinderesis non ad opus meritorium sed [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] gradui

Contra secundum [illegible] sinderesis [illegible] [illegible] / [illegible] sinderesis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non errat [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non est aliud quam sinderesis. ergo [illegible] [illegible] Dicitur quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non est / [illegible] sinderesis [illegible] [illegible] [illegible] Item [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] deo placetur [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] deo / Dicitur quod [illegible] [illegible] non [illegible] sinderesis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] deo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] falso

Item sinderesis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] malum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / Dicitur quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / sinderesis [illegible] sinderesis / [illegible] sinderesis [illegible] / Contra [illegible] [illegible] [illegible] sinderesis non [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sinderesis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] malum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] malum non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod

sunt dominati / sed bonum et concomitantia [illegible]
[illegible] non potest tolli bonum
et concomitantia [illegible]. Item in istis que letatur
cum male fecerint [illegible] fides est complecta [illegible]
[illegible]
[illegible] mali [illegible]
[illegible] cum male
fecerint / [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] non esse malam

Item in [illegible] fides est complecta
[illegible]
[illegible] fides [illegible]
[illegible] malum esse non [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] esse mala [illegible]
[illegible]

[illegible]

Quarta [illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]
[illegible] et ideo [illegible] non est [illegible]

sciencia ipsa prius est solum vetera / sed consciencia
large dicta pro qualibet noticia. 2m quod sic volo
dicitur scitum / Item racio inferior per se considerata non
errat / eo quod per se non potest errare / sed racio coniuncta
per se sic consciencia id est consciencia numquam errat / dicendum
quod racio coniuncta per se coniungitur numquam errat ut
apparet consciencia / sed racio quod racio errans coniungitur per
se ... coniungitur ...
Item racio consciencia ... hominem obli-
gat / quod consciencia erronea numquam obligat
hominem ... consciencia erronea ... precepto
dei id est hominem numquam obligat ...
potest hominem obligare contra preceptum dei / sed ...
quod preceptum inferioris non ligat quod repugnat

[illegible]

Utrum Indulgencie remittentes penam satisfactoriam valeant aliquid habentibus mortalem culpam

Nota primo quod indulgencia est remissio
pene debite alicuius viatoris suffragante
dispensato thezauro ecclesie. patet quia dispensatio
datur per gratiam [illegible] alicui non
sufficit. unde remissio primo pergitur [illegible]
est remissio sed non econverso. Item pene debite ponitur
ad differenciam remissionis culpe quia remissio non dicitur proprie
indulgencia. sed precise absolucio peccati quod fit per gratiam
4 confessorum. Item viatoris suffragante ponitur ad
differenciam pene satisfactorie [illegible]
misse quia remissio proprie non dicitur indulgencia sed precise
remissio satisfactoria. Item dispensato thezauro
ecclesie ponitur ad differenciam remissionum pene viatoris
atque viatorum [illegible]
[illegible] sicut ecclesia dat [illegible] quo
[illegible] absolvitur aliquis qui debeat [illegible]
remissio pene satisfactorie non sed indulgencia
quia non fit viatoris dispensato thezauro ecclesie.
[illegible] non dicitur sed [illegible] thezaurus ecclesie
[illegible] ad hoc intelligendum. Nota quod pro thezauro
ecclesie [illegible] thezaurum ecclesie
[illegible] supererogacionis
[illegible] in subsidio viatorum qui propter fragilitatem
[illegible] non sufficiunt satis-
facere pro remissione pene debite. Corollarium
primum. [illegible] indulgencia proprie non est pene temporalis
patet quia proprie indulgencia [illegible] penam [illegible]
[illegible] dado [illegible]
[illegible] confessorum. Corollarium
2m. [illegible] indulgencias a pena et a culpa
[illegible] indulgenciam [illegible] contracta
patet quia [illegible] indulgenciam [illegible]
[illegible] pene vel culpe. Secundo non
ad dispensandum thezaurum ecclesie [illegible]
[illegible] dispensandi. 2o caritas [illegible]
ad deum cui dispensatur. 3o [illegible] dispensandi
[illegible] propter honorem ecclesie et salutem [illegible]
[illegible] Christi [illegible]
[illegible] indulgencias [illegible] et ecclesie [illegible]
[illegible] indulgencias [illegible]
indulgencie. patet [illegible]. Corollarium quod
indulgencias valent [illegible]
[illegible] pro gratia [illegible]
[illegible] ut valeat eis propter [illegible]
dispensatur [illegible] ut sed remissio pene
Corollarium [illegible] utilitate
ecclesie [illegible] dispensacio indulgenciarum ecclesie. patet quia
[illegible] thezaurus ecclesie [illegible]
[illegible] ubi [illegible]
[illegible] ipse [illegible]
[illegible] Corollarium [illegible] licet [illegible]
[illegible] potestatis plenitudinem non [illegible]
[illegible] dispensacione indulgenciarum [illegible]
[illegible] patet quia [illegible]
[illegible] patet quia [illegible] indulgencie non [illegible]
[illegible] ecclesie [illegible]
[illegible] quod non [illegible]
[illegible] dicatur [illegible] quod [illegible]

Corollarium 2m [illegible] plenitudine potestatis [illegible]
dispensacione indulgenciarum [illegible] magis. patet thezaurum [illegible]
ecclesie est inexhauribilis. quia infinitus est [illegible]
[illegible] plenaria potestate dispensandi est dispensa-
cio [illegible] large. [illegible] utilitate
ecclesie. Corollarium 3m. Et [illegible]
[illegible] quia dispensacio indulgencias
[illegible] patet [illegible] non tollit
[illegible] vicarius [illegible]
adhuc [illegible] et pastor [illegible]
ecclesie a deo constitutus [illegible]
[illegible] vicarius tollitur [illegible]
[illegible] potestas dispensandi indulgencias
[illegible] ǁ
Corollarium 4tum [illegible] dicentium potestatem
[illegible] et vice [illegible]
potestate [illegible]
patet quia negat [illegible] negat [illegible]
vicarium [illegible] dare
potestatem dandi indulgencias [illegible] indulgencie.
[illegible] ǁ Conclusio 2a Indulgencie
[illegible] remittere penas satis-
factorias purgatorii et vice versa [illegible]
penas satisfactorias purgatorii [illegible]
[illegible] adultera Jo. 8o [illegible]
absoluendo a debito [illegible] indulgencias
[illegible] debitum solvat [illegible] facere [illegible]
[illegible] Et confirmatur paulus apostolus [illegible]
[illegible] potestatem [illegible] patet 2 Cor. 2o
[illegible] ego [illegible]
[illegible] paulus potuit [illegible]
potestatis. Et patet quia [illegible]
[illegible] quod [illegible] appellat
[illegible] indulgencias quia dat [illegible]
[illegible] Corollarium primum. Indulgencie [illegible] valet ad [illegible]
ecclesie [illegible] valet ad [illegible] dei patet [illegible]
[illegible] petro [illegible] ut [illegible] remitteret
in celo remitteretur [illegible] 18 [illegible]
solvitur [illegible] et solutum [illegible]. 283v
Corollarium 2m. Indulgencie [illegible] confessoris
[illegible] remittunt de pena satisfactoria [illegible]
[illegible] patet quia non
[illegible] predicata [illegible] ut [illegible]
[illegible] magis [illegible] remittit [illegible]
[illegible] predicata [illegible]
[illegible] patet quia [illegible] fidelibus
[illegible] indulgencias [illegible]
[illegible] indulgencias [illegible] 2m quia [illegible]
dei [illegible]
magis remittunt de pena [illegible]
[illegible] predicando indulgencias [illegible] remittit
[illegible] remittet magis [illegible] predicacet
[illegible] ad [illegible]
[illegible] Et confirmatur
[illegible] indulgencie [illegible]
[illegible] valet [illegible] Et [illegible]
quia [illegible] indulgencias [illegible]
[illegible] est ita. Corollarium 3m ǁ
Opinio [illegible] indulgencias
[illegible] valet [illegible] fidelibus [illegible]

sua corrigit est [illegible] / patet quia tunc nullas remitte-
ret / magis dependet ex auctoritate dantis ut de
correptione. predicto quod non considerato vel fide
recipientis / Correptio contra [illegible] remitte[illegible]
[illegible] nullas [illegible] patribus [illegible]
[illegible] / patet quia tunc [illegible]
magis [illegible] dependet non [illegible] aut
periculositate sed ex auctoritate dantis qui dat ut
[illegible] generalit[er] dicitur [illegible] facientibus

Conclusio 3a [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] valeat [illegible] admittendam
[illegible] non tunc admittendam [illegible] satisfac-
[illegible]

[illegible]

[illegible]

tam magnas indulgencias dare quod deus non
approbaret quia indecens est cum sit pius quod
sit crudelis. sed deus nullo modo crudelitatem approbat
cum non sit crudelis. Item ipse papa sit dare omnibus
fidelibus decedentibus remissionem plenariam a
culpa et a pena. sed hoc deus non approbat in hoc quod
quia non videtur quod quare non posset tamen delinquere
[illegible] / Dicendum quod nunc decedentibus quibus sunt
ad honorem dei et augmentum utilitatis ecclesie / Contra
[illegible] quia alias semper impune agerent in dando
omnibus fidelibus decedentibus remissionem plenariam
quia pietas requirit quod non permittet
animas venire ad purgatorium / Dicendum quod debet semper cum
discretione et moderamine ut conformet se deo
qui sic miseretur ut semper velit animam punire
quia alias non approbaret / Contra secundum quod semper
possit [illegible] dare indulgencias quantumcumque magnas
[illegible] semper absolvere quem vellet / Item
est [illegible] aliorum sed quod aliis dat illis esse
utile potest / Contra secundum quod nunc de iure eos
possit [illegible] quia iudex a pena et culpa
possit eos absolvere / Dicendum quod ecclesia semper
non permittet ad hoc creare / Ex quo sequitur
a summo [illegible] / Dicendum quod in non credunt [illegible]
[illegible] / Ego pro te rogavi petre ut non
deficiat fides tua / Contra [illegible] in [illegible]
[illegible] fides. sed ideo non videtur [illegible]
[illegible]. eo quod non in [illegible] articuli
fidei / Dicendum quod in [illegible] ecclesiam [illegible]
quod indulgencias approbat / Contra ecclesia sit [illegible]
in [illegible] / [illegible] quia si non [illegible] eo quod [illegible]
a summo [illegible] quod non facit eam credere quod [illegible]
[illegible] fide sed in [illegible] quod fidei sit [illegible].
Contra [illegible] [illegible] quod apparet quod [illegible] sit
dare indulgencias omnibus fidelibus / [illegible] [illegible] non sit
dare indulgencias in [illegible] pueris post baptizatis
quia non indigent / [illegible] omnibus indigentibus
quia in purgatorio constitutis non / cum non [illegible]
[illegible] cum non sit [illegible] [illegible]
[illegible] potestas sua [illegible] 16 [illegible]
[illegible] [illegible] / [illegible] omnibus viato-
ribus indigentibus quia [illegible] in mortali [illegible]
[illegible] quod [illegible] / Et [illegible]
[illegible] quod [illegible] quod [illegible]
[illegible] mortaliter indigent [illegible] nunc
est [illegible] [illegible] quia non
[illegible] / Contra [illegible]
[illegible] quod apparet / [illegible] in hoc
quod [illegible] in mortali [illegible] non posse
dare indulgencias / [illegible] in mortali [illegible]
[illegible] indulgencias recipere [illegible] in mortali [illegible] eas
dare quia quia nunc est indulgencias recipere quod dare cum
[illegible] sit [illegible] pro [illegible]

[illegible] qui non sit [illegible] non sit [illegible] / [illegible]
[illegible] / Dicendum quod nunc est indulgencias recipere
quod dare / [illegible] quia agere [illegible]
quod pacientis. quia nunc est recipere quod dare / Contra
beatius est dare quam accipere / [illegible] est quod solum re-
cipere. quia solum recipere et non posse aliquid [illegible]
est [illegible] sed non [illegible] ad utilitatem quia
agere est [illegible] [illegible] / Non [illegible]
tollit utilitatem sed non [illegible] / [illegible]
[illegible] tollit utilitatem [illegible] quod [illegible]
[illegible] non [illegible] / Contra [illegible]
[illegible] / sed [illegible] non [illegible]
[illegible] sunt [illegible]
[illegible] quia [illegible] non [illegible]
[illegible] non [illegible] / Dicendum quod non [illegible]
ad salutem [illegible] sed [illegible] salutem aliorum
/ Contra [illegible] dandi indulgencias
quia [illegible] [illegible]
[illegible] dispensandi thezaurum [illegible]
[illegible] non [illegible]
[illegible] / Dicendum quod [illegible]
[illegible] thezaurum [illegible] dispensat [illegible]
[illegible] et voluntatem. sed [illegible]
eo quod [illegible] non [illegible]
dispensatio [illegible] / quia [illegible] [illegible]
sui indulgencias

Contra [illegible] quod apparet / [illegible]
sic remittit penam satisfactoriam / [illegible]
[illegible] remittit penam satisfactoriam
quia [illegible]
canonicas / [illegible] quia [illegible] dant
[illegible] pro [illegible] quod est [illegible]
/ Dicendum quod non [illegible] sed ad
/ [illegible] dei honorem vel ecclesie utilitatem ut ad
augendum [illegible] divinum [illegible]
[illegible] / ad [illegible] divinum [illegible]
[illegible] ad laudem dei. Ecclesia
[illegible] / [illegible] quia [illegible]
ut fideles [illegible] deo [illegible] / [illegible] ad [illegible]
[illegible]. [illegible] ecclesie ad [illegible]
[illegible] vel [illegible]
[illegible] / Contra [illegible] sunt
[illegible] ecclesie quod [illegible] et [illegible]
non dant [illegible] / [illegible] quia [illegible]
dant [illegible] audiunt religiosorum
[illegible] vel missas [illegible]
[illegible] qui [illegible] divine
[illegible] corporis christi / Et [illegible]
[illegible] / Contra [illegible]
[illegible] [illegible] / [illegible]
[illegible]
[illegible] ad [illegible]
[illegible] / Item [illegible] non [illegible]
[illegible] / Item religiosi eo
qui non [illegible] / Item [illegible]
[illegible] facere [illegible]

indeb[ite] et requirit sit magis indigentes quam sit eius
capaces // Secundo quia absolute [illegible] summi
quia pauperes possunt dare iuxta facultatem suam
et ita idem attendunt. aliqui suffragia [illegible]
iusta etc. que non possunt sic absolutis sed a dimi-
tibus 2c actis possunt concludi / Sed in purgatorio
[illegible] non subsistit immediate etc. in [illegible]
non valet eis nisi per modum suffragii a quibus
non [illegible] / Sed quidem sit quod iusticiam
quia iusticia requirit quod [illegible] 2um dele-
ta pena [illegible] 18 deut[eronomii] 27. 2um [illegible]
[illegible] delicti et plagarum modus / sed hic non
[illegible] . eo quod pena [illegible] /
est [illegible] pena [illegible] 2um satisfactionem
et non sit [illegible] alterius // Consilium facere
dignos fructus penitencie est dedimo [illegible]
/ sed dignus penitencie fructus [illegible] facit [illegible]
satisfaciat quod [illegible] / [illegible] quod
dignus quia dignum est 2um [illegible]
penitencie fructus fit [illegible] in [illegible]
2c [illegible] facere dignos penitencie fructus quod [illegible]
[illegible] sed [illegible] suffitus
[illegible] ad [illegible] dimittit [illegible] non
[illegible] dimitti etiam quia [illegible] divina
iusticia / Consilium 2um [illegible] divine iustic[ie]
[illegible] taxata e [illegible] deut[eronomii] 27.
2um [illegible] delicti [illegible] pena non
potest dimitti [illegible] quia [illegible] divina
iusticia / [illegible] glo[ssa] [illegible] 2c [illegible]
20. [illegible] non [illegible] quod [illegible]
gant [illegible] non [illegible] tenet / Secundo quod
pena [illegible] quam divina iusticia taxat [illegible]
[illegible] / [illegible] absolute / [illegible] commutative [illegible]
[illegible] dat [illegible] pena alterius . [illegible] qui
[illegible] commutationem facere / [illegible] pena non [illegible]
quam [illegible] taxat / sed [illegible] convinto [illegible]
et [illegible] / et [illegible] implet [illegible]
satisfact[ionem] [illegible] / Sed quod [illegible] sit [illegible]
[illegible] quia [illegible] dat [illegible]
quia [illegible] facultatis [illegible]
sed facultas [illegible] delinque-
di / [illegible] qui sit [illegible] explangite [illegible]
Consilium [illegible] sacerdotis
[illegible] / [illegible] primam / [illegible] quia [illegible]
dat via non [illegible] primam
a sacerdotibus [illegible] relaxatur
[illegible] / Secundo quod [illegible]
[illegible] equalet [illegible]
Consilium [illegible] tollit penitentes [illegible]
quod [illegible] assuescunt [illegible]
[illegible] diligentes [illegible]
[illegible] tollit [illegible] / [illegible]
quod teneat [illegible] maxe

[illegible] oblita [illegible] non [illegible]
[illegible] debetur pati [illegible] oblitis /
[illegible] quod [illegible] non teneat in [illegible]
[illegible] confessoris . [illegible] confidencia [illegible]
[illegible] magis [illegible] gratiam quod [illegible]
primam agere [illegible] virtutibus
Consilium [illegible] agit
quod [illegible] non [illegible] administratorum pene [illegible]
in [illegible] vel [illegible] /
[illegible] facit [illegible] ad [illegible] in [illegible]
[illegible] ad [illegible] dat [illegible]
[illegible] et [illegible] etc. / [illegible] quod non [illegible]
[illegible] quod [illegible] sed quod [illegible] /
Si confessio requiritur [illegible] indeb[ite]
[illegible] quod [illegible] quia [illegible]
[illegible] / [illegible] quod [illegible] in [illegible]
[illegible] quod
[illegible] in [illegible] / [illegible] quia [illegible]
[illegible] ad gratiam et [illegible]
[illegible] penitencie / Consilium ubi [illegible]
[illegible] ubi magis [illegible]
[illegible] magis sit [illegible]
in [illegible] quam [illegible]
in [illegible] pena [illegible]
[illegible] indulgentiam e [illegible]
[illegible] . sed [illegible] . non [illegible] / [illegible]
[illegible] in [illegible] sit facere in [illegible] . eo quod
[illegible] tollata / sed [illegible]
tollit [illegible] sed [illegible] de [illegible] bonitas
[illegible] in [illegible] sit [illegible] quia
[illegible] agens [illegible] nobilior [illegible]
[illegible] agens sit [illegible] 2o [illegible]
[illegible] non obstat [illegible]
[illegible] nobilior [illegible] obstat [illegible]
nobilior / Secundo quod [illegible] est quod [illegible]
agit [illegible] nobilior [illegible]
quod [illegible] sed non [illegible]
aliena / sed bonum [illegible] bonum [illegible]
malum / Sed [illegible]
qui non dat [illegible] dat [illegible]
Consilium [illegible] quia [illegible]
[illegible] valet [illegible] / [illegible]
[illegible] quod [illegible] 2um [illegible] etc. de [illegible]
malicia [illegible] tamen [illegible]
[illegible] quod [illegible]
[illegible] admittam [illegible]
[illegible] 3c [illegible] / [illegible]
[illegible] malicia [illegible] obligatus
est ad penam [illegible] et [illegible]
venialibus [illegible] ad penam [illegible] / [illegible]
[illegible] quod [illegible] certum
[illegible] / 2 [illegible] / [illegible]
malicia et bonitate / [illegible] / [illegible]

illarum totum autem non importat [illegible] malitia sua
sed [illegible] dei una. Et licet in 29 questione remissionum
penae ponatur una dicta, tamen 2um [illegible] esse
dispensationem. Alia questio attritionis [illegible] licet bonae
remissionum penae. Contra: [illegible] sit venialis
[illegible] non sed dare remissionem penae
[illegible] quia in eo [illegible] continua est ecclesiae qua
[illegible] quod [illegible] tamen deus tribuit unicuique
2um opera sua. Dicendum quod in distincte dantur ecclesiae
tunc quo ad remissionem penae in morte veniales
et plus laborantes non [illegible] gratiam secundum hoc
quantum ad attritionem [illegible]. Secundum quod in distincte
dantur tunc in morte distantes actione etc.
Contra unum non tamen sit pro remissione penae sed
alter [illegible] venialis vel modicum dantes
quantum ad remissionem penae non [illegible] tamen unum
quantum alteri tempus ponat. Dicendum quod nedum quantum
in remissione penae quantitatem non proportionatur
laborantes et [illegible] sed multum [illegible]
[illegible] ecclesiae. Contra dimittere [illegible]
[illegible] estimatione et iniustum secundum quod sit quia
quod vera estimatio ad dimissionem penae pro
[illegible] non sit 2um proportionem [illegible] multi sed
[illegible] peccatorum multi alieni. Contra deus tribuit
unicuique 2um opera sua etc. [illegible] quantum
adiuncta [illegible] ubi non confert aliena. Item
quantum unus laborat bona meretur premia secundum
proportionem multorum [illegible]. Contra [illegible]
[illegible] tamen valent secundum quod homines plus debent
attendere [illegible] quam [illegible] opera
satisfactoria. Dicendum quod quantum ad remissionem penae
multum valet sed quantum ad [illegible] vitae etc.
alia opera in quantum sunt difficiliora plus valent.

Utrum declaratio [illegible] est
[illegible]. Et quo modo [illegible] licite. Dicendum
quod [illegible] alias [illegible] quam affirmat [illegible]
[illegible] quod dicere esset impium, eo quod [illegible]
[illegible] illud Luce 22.
Ego pro te rogavi Petre ut non deficiat
fides tua. Item ait [illegible]: Ego vobiscum
sum [illegible] ad consummationem seculi. [illegible]
[illegible] in [illegible] ecclesia quae Romana dicitur
esse. Sed [illegible] non restituisset [illegible] non
esset [illegible] sed [illegible] etc.
Item [illegible] licite quam dantur [illegible]
[illegible] dare [illegible] dare. Sed [illegible]
apostolicum [illegible] dare [illegible]
[illegible] dispensatio [illegible] ecclesiae [illegible] thesauri
[illegible] est [illegible]
ad dispensandum [illegible] ecclesiae dispositus

[illegible] ad quod [illegible] esse
[illegible] Tibi dabo claves regni celorum
et [illegible] solvens [illegible] etc. Item tamen [illegible]
apostolicum [illegible] plenitudinem potestatis thesauri ecclesiae
non solum [illegible] facere sed [illegible]
[illegible] vel [illegible] facere sed
[illegible] non [illegible] et legati [illegible]
[illegible] iurisdictionem [illegible]
[illegible] dare [illegible]
[illegible] ecclesiarum et aliis [illegible]
[illegible] limitat [illegible] indulgentias [illegible]
claves ecclesiae [illegible]. Item si non
[illegible] licite vel [illegible] thesauri
ecclesiae vel [illegible] malitia. [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] sufficiens pro dimissione
penarum omnium [illegible]. Item 2um quia ma-
litia prelatorum non obstat quantum ad ab-
solutionem [illegible] in [illegible]
quo ad absolutionem penae [illegible]
eo quod [illegible] malo. Item quia
bonitas prelati non [illegible] ad [illegible]
[illegible] non [illegible] mala
malitia sua [illegible]. Item quia [illegible]
[illegible] non ordinis sed
quia [illegible]
non [illegible] adulterium [illegible]
[illegible] non [illegible] iurisdictionem [illegible]
[illegible] valet [illegible] mortem
sed [illegible] tamen non
remittitur pena [illegible] multorum [illegible]
[illegible] multorum [illegible] ecclesiae
Item [illegible] in hac vita non [illegible]
[illegible] sed [illegible] pena [illegible] adultera
[illegible] plenitudinem potestatis [illegible] iuxta
[illegible] et tibi dabo claves regni celorum etc.
Item [illegible] valet [illegible]. Dicendum quod ad
remissionem penae [illegible] pena [illegible]
[illegible] contritionem et confessionem et satisfactionem [illegible]
[illegible] non [illegible]. 2um ita remissio penae non sit
[illegible] sed [illegible]
[illegible] dispensando. Item quia sed [illegible]
remissionem penae [illegible] alias [illegible]
[illegible]. Ita [illegible] remissionem penae [illegible] satisfactio
aliqua [illegible] quia [illegible]
[illegible] thesauro ecclesiae [illegible]
[illegible] totius ecclesiae
[illegible] sanctorum [illegible] ecclesiae
[illegible] Christi [illegible]
[illegible] non [illegible] efficacia in
[illegible] infinitate efficacia
[illegible] excedit. Item [illegible] ut [illegible]
valeat [illegible] sed [illegible]

et duo opposite virtutes sunt. Prima duo sunt scilicet auctoritas
visio et gloria sui status / ita sunt honor dei
et ecclesie utilitas / Alia duo sunt confessio
eorum que contra / fidei devocio eorum observacione
illius quod continetur in forma ecclesie / Sive opposite
sunt dampnum auctoritatis / opposite suspicacio
caritatis / oppositum tamen agilitas sunt venerabilitas
sub ad honorem et utilitatem ecclesie

285 Proqua ita dicit sunt nobile pro quibus
dicitur quod ex quo sunt ex thesauro spirituali totius
ecclesie ut dictum est ideo per dignitatibus et rebus
quibus thesauri temporalis civitatum apparent
sicut duo scilicet laude et gloria principis / preut
faciunt reges / cimiales / ut gesta per de
diversa feuda stipendia et donativa militibus
impugnantibus / Sic thesauri ecclesie ablatis quod
sunt eorum dispensacione cum ita dicitur opponi
pro ad laudem et gloriam dei principis pacis sunt
facti per edificacione ecclesiarum et cultus dei
monendi in quo divinis dei laudantur et sancti clarentur
Ejus ad quem utilitate ecclesie per professione
nostre sancte / pro defensione fidei per sufficiencie po-
tentum et vicariorum et pro promocione studiorum et sic
quod pro eo quod sunt prelatibus ut preclaro
non tamen supra in dispensacione et persecucione eorum +
sed pro eo ordinatur ad spiritualia scilicet ad cultum
dei aliquod pro primo spiritualibus ut orationes
purgere fratres quod per decem nobile aliqui
nomine cito / sunt predicatibus clericis dantur
quisque nobile

285 Multum valet nobile scilicet ubi tamen quantum
locuat ut dicitur / Secundo dicitur missio pecunie sine
anime cuius porrigenti manum ad mittendum
pro conservacione tocius ecclesie vel alterius negocii
quod utique pro missionibus pecunie sine anima / Tercio quanto
pro nobile scilicet dicitur Etiam iste nobile ut
equatur desipe venienti per delegere et parcis preut
multum dati / Secundo quod missio eius anima utique
remissio tanta pecunie / adeo tamen quanta quod ei
remittetur pena quod faceret in uno anno in hac
vita / Et cum nobile ut unum per aliud quantum
ad missionem pecunie temporalis sed non quantum ad acquisicionem
primi generaliter in quantum unus dorsis deuo-
tionem labore et magis obtinuit quantum addatur
quantum et diligencius se ad eam disponit / Sed et
prima tamen unum plus ut quod aliud tamen nobile
ut tamen quantum quod ad missionem pecunie / Sed non
equatur quantum ad acquisicionem gracie in quantum unus
melius se disponit quam alius / Sic tamen quod quantum
quod ad hoc dicitur nobile est indificatum
pro quod dicitur quod nec debet auxilium ad eam

ecclesiarum et edificandarum construendarum et ad pro eorum sustentacionem
pro restauracionem et non addi dignitate quanti debet
tamen vel tamen / tunc intendit et quod auxilium
sit dicit ut opus egeat facultatis ecclesie ut
magis quod magis ecclesiam ut quod
quod pauci / rep quod inmilere / Et nisi non anno
unum et dictatum ut 3a vel nucias
bonorum suorum quod non facit nisi quod / quod
ad tempus ut tamen dicitur quod visitaverit infra
annum vel usque ad hec tempus ecclesiam beate
virginis vel talem ecclesiam quam unum annum de
nobile unum tamen sunt / Sed si vagi
ecclesia presentis et postea nobile sunt
dictante tempus per ecclesia bona quod tamen
est nobile tota dictis / tunc quod omnibus quamvis
visitaverint totius nobile consequitur / Sed
nobile facte constante et non dictate quantum
ad tempus sunt multum paudentrate habet tamen
Quibus quare possunt sunt dicitur quod sunt quod scilicet
absoluta dari nobiles ubique generaliter
tamen quantitas voluit / ita quod ecclesia
in quantum sed pleni ut statum eo quod pre facta
est toti ecclesie et civitati fidelium religiosis
ex quibus in circa diversas diocesis de papalia
et hoc ante quod quantum sunt concessa pro
tifitalis officij / et ideo ecclesia comparat voluit
sunt et alij filij et cum status limitatis
quantum de quantum totius sunt / totius sunt / quantum sol-
lemnitatis ad non habent status plenarie statum
sunt totam civitatem fidelium / Et tamen particulariter
limitata quantitas / ut per ordinacionibus in
debent confirmaverunt claves ecclesie tamen
vera / ut quantum dedicatur ecclesia non dicitur quod
nobile velit annum sive aliud sive capitulis
eius dedicetur / in anniversario vero dedicacionis
et quantum quam alia / ita non debet dari nobile
ut quanta dictus sive concedatur nobile ab
uno sive capitulis eius / tunc non debet
concedi a decta tamen ut dicitur confirmacio
licet quod faceret quod privilegium sive concessio
Concedit et tamen legatus cum ipse
facte nobiles in provincia sua / Aliter at
prelatis de sedibus non convenit omnino quod a se
quamvis contra spirituali concessionem
Quibus non facientes sunt facere nobiles
dicitur quod vel concessione spirituali / Secundo quod prelati
nobiles facere sunt iurisdictionem in
ordinibus sunt tamen non facientes sunt quod per plenitudinem
iurisdictionis a visitacione vel legati vel
archidiaconi ut ecclesia non confirmatur in quodam
quod sunt facere inutiliter licet non habet ab
solute in foro spirituali / Sed tamen Hostiensis dicit
quod clericus de ecclesia non debet confirmatur tamen

faciat si non dat indulgentias maiores quam sunt factas. / Quando autem ab episcopo dantur indulgentias pro elemosinis in diversis faciendis, tunc non videlicet nisi subditis suis, nisi alii consentirent admittendas in alias, tunc valent. Arguitur si sic dant. / Et si plures episcopi dederunt ad aliquem locum indulgentias, tunc [illegible] valent singulatim in solo, ac si quilibet eorum solus dedisset. / Sed quando alii simul eas dederunt, videlicet quod si eorum dant indulgentias, tunc non valent, immo [illegible] diversarum personarum in eis personaliter consentientes, vel unus dans personaliter dat indulgentias ad certum [illegible] secundum gloriam [illegible] consentientes diversarum personarum non valent [illegible] diversis, nisi [illegible] episcopus [illegible] sed valent ipse qui ipse qui venerit veniunt hinc de diversis.

286v

Quibus indulgentie valent si pure valent / Dicendum quod videlicet consentibus vere [illegible] causa quantum dantur et eo modo quo dantur, quia secundum [illegible] datas eas [illegible] id est secundum potestatem absolutam vel limitatam [illegible] communitatis. Sed quia dimittere illud est quod solvit consentibus dicte. Eo quod [illegible] indulgentiarum [illegible] consentientibus contritis et confessis. / Item est quod indulgentie non valent saltem directe existentibus in mortali peccato ad dimissionem pene, eo quod pena non dimittitur existente culpa que est causa pene. Sed tamen existentibus in mortali peccato [illegible] sunt [illegible] ad [illegible] consentientibus, eo quod bona facta in mortali peccato [illegible] disponunt quodammodo ad primam gratiam, quod [illegible] dei disponit [illegible] ad [illegible] peccatorum. Utrum non videlicet indulgentia ipsi que libet [illegible] quod dare indulgentiam et non sit eo [illegible] non consentit. Non consequitur [illegible] id quod [illegible] ut obstat id quod [illegible] non sit [illegible] / [illegible] reputatur pro [illegible] admittitur [illegible] ad [illegible] et non quod ad [illegible] actualia [illegible] est dimissio pene vel aliud [illegible] / Valet tamen [illegible] [illegible] libet faciendi si posset ad augmentum [illegible] et [illegible] ita ad remissionem pene. / Valet tamen religiosis [illegible] secularibus, si sunt indulgentie de [illegible] vel visitando, eo quod religiosi [illegible] dare si [illegible] admissionem vel litteras dandi apud prelatos [illegible] / Utrum sit eis [illegible] dare licentiam visitandi loca [illegible] / [illegible] religiosi [illegible] indulgentias [illegible] non [illegible] [illegible] ut [illegible] et alii [illegible] non [illegible] [illegible] indulgentias / [illegible] velle [illegible] eo quod religiosi [illegible] religionem magis [illegible] quod ad premium vite eterne quam indulgentias [illegible] et visitando [illegible] ad dimissionem pene quod est minus bonum. / [illegible] in purgatorio non valet indulgentia directe tamen non sit dimissionem

dantes indulgentias eius prelati ecclesie non dat [illegible] eis aliquando mandat / Ut ecclesia [illegible] ut absolute eo quod datum est [illegible] quodcumque ligaveris super terram erit ligatum et [illegible] non sit super terram vel [illegible] facere de lege / [illegible] Et si posset dare [illegible] per quod datur [illegible] indulgentie a [illegible] tamen [illegible] qui in indulgentie sunt / vel [illegible] sunt / Et si [illegible] per quod [illegible] tamen [illegible] illa non [illegible] eis penalis [illegible] non remittitur pene / Valet eis [illegible] per modum suffragii [illegible] [illegible] illud quod [illegible] indulgentie magis datur [illegible] quantumcumque [illegible] aliis in purgatorio [illegible] tot sibi tot dies indulgentie / Utrum [illegible] prelati [illegible] indulgentias dare non [illegible] tamen [illegible] ut indulgentia alias data sub eadem forma

286v

Solent nobilia [illegible] quod indulgentie [illegible] si [illegible] ecclesie sed [illegible] [illegible] / [illegible] Si [illegible] sicut indulgentie [illegible] dubio [illegible] indulgentie posset dari / [illegible] quia [illegible] sunt finitum quia [illegible] tot indulgentie [illegible] [illegible] forte [illegible] [illegible] eo quod [illegible] finitum [illegible] / [illegible] quod [illegible] ad devotionem [illegible] [illegible] acceptationem dei [illegible] peccatorum [illegible] [illegible] pena [illegible] peccata [illegible] [illegible] / Solent deinde plus [illegible] meruerunt [illegible] penas [illegible] [illegible] non facit equales [illegible] quia non [illegible] [illegible] pro nobis [illegible] [illegible] / Dicendum quod plus [illegible] eis qui meruerunt [illegible] dignus / [illegible] quia [illegible] supererogantur fecerunt [illegible] utilitate ecclesie [illegible] quod [illegible] sufficiasset ad gloriam [illegible] / [illegible] dignus [illegible] [illegible] [illegible] quia [illegible] eis sufficit [illegible] / Sed [illegible] fecerunt [illegible] utilitate ecclesie vel id quod [illegible] eis sufficit. / Et si queritur: si [illegible] [illegible] indulgentias queritur [illegible] / [illegible] quod [illegible] [illegible] ecclesia militante, [illegible] ecclesie militanti quia [illegible] non dat ecclesie militanti quia [illegible] / Dicendum quod [illegible] indulgentias [illegible] [illegible] ecclesia triumphante quia efficitur [illegible] ecclesia [illegible] triumphante [illegible] ecclesia militanti [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Surge et ambula in via tua. Ro. Re. p. 3 domini[ca] xx[?] post tri[nitatem?]

[N]aturalia p[ro]fessorum d[i]c[un]t a[n]i[m]e [?] defectiva [?] habitu[m?] ... duplicem [?] co[m]pellit intelligentia[m] [?] ... [?] via ... [?] ... virtutibus destitutu[m] ... q[uod] ... non ... [?] operibus ... [?] velud ... [?] ... sub [?] ... non poterit ... [?] ... ydo[nei?] ... [?] ... David ... [?] ... [?] ... [?] ... ad gra[ti]am ... ad bona op[er]a [?] ... [illegible]

... ita ut ... clamat ... [illegible]

[illegible]

[illegible]

... [?] et ambula ubi sup[ra]

[illegible]

... surge et ambula ... [illegible]

... gaudium ... [illegible]

... quod [?] ... xvi ... [illegible]

... [?] ... et ... [?] ... abominatio [?] fidei ... [?] ... p[er] ap[osto]l[u]m ... [?] non ... victibus peccatorum absolui ... regni celestis. Dupliciter [?] ... spiritualis ... vinculis [?] ... celestium ... [?] ... Surge ... surge ... [?] ... gra[ti]am ... [?] ... studiosa cupiditas ... vendendi spiritualia vel spiritualibus ... [?] ... [?] ... [?] ... domum dei ... [?] ... [?] ... ... tua ... [?] ... [?] ... non esse ... [?] ... [?] ... [?] ... studiosa cupiditas ... vendendi spiritualia vel eis ... [?] ... spiritualia ... [illegible]

[illegible]

[illegible]

cum vel vendi possit ita quod symonia non committatur
a qua symonia symoniaci nuncupantur a symone
mago qui gratiam dei et spiritus sancti voluit precio
attingere temporali / et a giezi qui gratiam sanitatis vendidit
naaman syro ut legitur iiii regum v. gezitum appellatur
qui vendit [illegible] spiritualia propter quod gezituri et emptores
symoniaci vocantur. Sicut etiam legitur i q. i abbatem
labe symoniaca non polluti sunt ut dicitur ibidem i q. i
qui studet / et dicitur cum capitulo cum in eo tempore
quia vendens spiritualia non possit aliquod temporale
[illegible] precio comparare / et ideo dicit b. hic [illegible]
[illegible] tua [illegible] et i q. i qui studet /
[illegible] quia id [illegible] vendentes cum ven-
ditor [illegible] / [illegible] ac etiam non [illegible]
[illegible] spirituale sed dispensator 2a q. i [illegible]
[illegible] Sicut vos [illegible] et ministros
et dispensatores ministeriorum / 3a [illegible] quia
[illegible] vendendo [illegible] spiritualem
[illegible] [illegible] dei voluntate [illegible]
[illegible] accepistis gratis date [illegible]
cum labes symoniaca [illegible] i q. i vel.
[illegible] non quia sit [illegible] sed [illegible]
[illegible] symoniacum [illegible] fide [illegible]
[illegible] vel vendere [illegible] spirituale / [illegible]
symoniace [illegible] i q. i [illegible]
[illegible] i abbatem [illegible] / et si
[illegible] / [illegible] quia [illegible]
[illegible] / [illegible] munere
ut dicitur [illegible] [illegible] morti-
ficatur / a munere a manu / a munere a lingua
[illegible] munere obsequio [illegible] / [illegible]
[illegible] munus ab [illegible] munere / [illegible]
munus a manu ut pecunia vel [illegible]
munus a lingua vel favor munus ab obsequio
ut servitus non debite impensa i q. i [illegible] non
[illegible] a manu [illegible] labes symoniaca
[illegible] / [illegible] / [illegible] non
[illegible] / [illegible] / [illegible] non [illegible]
[illegible] ut [illegible] in [illegible] or-
dinandi dat [illegible] vel [illegible]
i q. i statuimus / [illegible] a symone [illegible] munus
[illegible] dat vel accepit [illegible] symoniacam [illegible]
[illegible] adeo sit [illegible] quia [illegible] ius [illegible]
[illegible] i [illegible] tracta [illegible] [illegible]
ut [illegible] / [illegible] recepisset [illegible]
[illegible] i q. i placuit [illegible] canoniste [illegible]
[illegible] vel [illegible] a [illegible]
mortuorum vel benedictionibus [illegible]
[illegible] ut [illegible] [illegible] / vel abbate
vel abbatissa in sede [illegible] / [illegible]
[illegible] / ut pro [illegible] / [illegible]
abbatum / et ordinibus clericorum / [illegible] capitula
[illegible] [illegible] illi [illegible] largiendo

ut [illegible] c. [illegible] et i q. iii si quis obiecerit
[illegible] aqua [illegible] ut [illegible] aquam
[illegible] c. non [illegible] capitulo [illegible]
[illegible] aqui [illegible] munus a ma-
[illegible] / [illegible] si [illegible] offeratur [illegible] c. dilectus
filius in [illegible] / 29 [illegible] dat pro spiritualibus
[illegible] alius non [illegible] a [illegible]
[illegible] si non [illegible] alius [illegible] ut i q. i
[illegible] / 34 [illegible] dat [illegible]
[illegible] 2a [illegible] [illegible]
[illegible] / et [illegible]
[illegible] de pe. d. [illegible] / [illegible] non
est symonia [illegible] dat [illegible] pro spiritualibus [illegible]
[illegible] dantur [illegible] dat pauperibus [illegible]
dei 2a [illegible] [illegible] munus [illegible] fecistis [illegible]
fecistis ait 27 / [illegible] c. [illegible] spirituale [illegible] symonia
non committitur [illegible] [illegible] etiam [illegible] non
[illegible] dispensatores [illegible]
[illegible] [illegible] dat ad providendam [illegible]
[illegible] c. dilectus filius / [illegible] c. [illegible]
[illegible] / si [illegible] etiam vel
visitat [illegible] [illegible] sit [illegible]
[illegible] etiam [illegible] c. cum sit [illegible]
[illegible] q. iii [illegible] 2a [illegible] [illegible]
[illegible] / ut [illegible] spiritualia [illegible]
[illegible] / [illegible] 2a [illegible]
[illegible] / [illegible] si etiam
non [illegible] i q. iii.
placuit / [illegible] dat [illegible]
[illegible] et non [illegible] ordinandorum / [illegible]
ubi sit labor / [illegible] quia [illegible] ordinat [illegible]
[illegible] / et [illegible] in [illegible]
non [illegible] / sit [illegible] vel
visitat / [illegible] ab obsequio [illegible]
munus [illegible] symoniam [illegible] qui [illegible]
[illegible] ut [illegible] non [illegible]
distinguunt canoniste / [illegible] ab obsequio corporale
et [illegible] non [illegible] symonia
[illegible] i q. i [illegible] / et [illegible]
[illegible] si [illegible] obsequium [illegible]
[illegible] obsequium spirituale fuit et [illegible]
[illegible] symoniam [illegible] / [illegible] ob-
sequium sit [illegible] ut [illegible]
[illegible] obsequium [illegible] / si [illegible]
[illegible] [illegible] et
[illegible] non obstat [illegible]
[illegible] / [illegible]
[illegible] munus aliquid [illegible] vel [illegible]
[illegible] / [illegible]
[illegible] favor [illegible]
2a [illegible] symoniam [illegible] ubi [illegible]
[illegible] [illegible] alius non [illegible]
[illegible] / [illegible] vel
[illegible] spirituale [illegible]

decretum prohibet. i. q. i. si quis. [illegible] quod abbas
morbo mortifero. [illegible] symonia multiplici
pena multo flagellatur et punitur / tum quia
ad restitutionem tenetur symoniace receptorum / punitur
magis symoniacus a iure et a iudice. ipso facto
punitur qui cum ordinatus fuit symoniace ipso
facto est suspensus / et constitutum sit extra de etate
c. j. b. quod c. accusator et c. innuimus suspensus
ta quod c. tanta suspensus est / et ad hoc adde [illegible]
ut deponi debeat quod [illegible] se non intrusum
et eo ad alios [illegible] est de [illegible] or-
dinis [illegible] fuit [illegible] fuit
occultum [illegible] quod c. tanta / [illegible]
[illegible] communis [illegible] / qui sic [illegible] missa
celebrare sit symoniacus / et [illegible] ad
mittitur cum ad accusandum ibidem / [illegible]
magistro [illegible] / [illegible]
[illegible] sic [illegible] non [illegible]
et [illegible] sit lege missam sit symoniacus / [illegible]
non [illegible] ab ecclesia [illegible] symoniacis
iudicis vel [illegible] excludi [illegible]
et suspensus / [illegible] [illegible]
in [illegible] quod [illegible] suspensus
i. q. i. [illegible] ut [illegible] publice
symoniace [illegible] [illegible]. i. q. i.
[illegible] [illegible] multis
[illegible] fuit obtinuisse. [illegible]
anathemate [illegible] se [illegible]
[illegible] corporis et [illegible] esse
[illegible] quod [illegible] [illegible]
[illegible] non [illegible] / [illegible]
[illegible] glossa. anathema non [illegible]
a corporis et [illegible] [illegible]
Symoniacus est punitur a iudice [illegible]
[illegible] symoniace [illegible] [illegible] iudicia
[illegible] accusatores [illegible]
[illegible] [illegible] / [illegible]
[illegible] quod [illegible] / [illegible] ibidem
[illegible] / [illegible] i. q. i. si quis et q. vij [illegible]
Symoniacum [illegible] i. q. iij. c. vl.
Et [illegible] admitti non [illegible]
ad [illegible] beneficium ecclesiasticum [illegible]
[illegible] q° ad [illegible] [illegible]
[illegible] q. iij. [illegible] colligitur
[illegible] quod [illegible] punitur. i. q. i.
qui studet / ubi quod [illegible] de gezi qui [illegible]
[illegible] fuit [illegible] [illegible]
[illegible] symoniace [illegible]. [illegible]
[illegible] appellatur. i. q. i. cum
Dupliciter [illegible] symoniacus flagellatur
et punitur quia ad restitutionem tenetur symoniace [illegible]

receptorum [illegible] beneficium
symoniace tenetur [illegible] beneficio [illegible]
[illegible] constitutis [illegible]
natu / [illegible] restituere [illegible] fructus [illegible]
[illegible] potuisset [illegible] a possessore [illegible]
diligenti [illegible] q. vi. [illegible] aliqua quod de
[illegible] [illegible] / [illegible] q. vij [illegible]
[illegible] [illegible] fuit / [illegible]
[illegible] non [illegible] quod c.
[illegible] / [illegible] bone fidei possessor
[illegible] non tenetur [illegible]
[illegible] possidebat [illegible]
[illegible] [illegible] donare et [illegible]
ad [illegible] [illegible]
ff. de [illegible] [illegible] / [illegible]
at [illegible] deductis
[illegible] fuit [illegible]
[illegible] tam a bone quam a male
fidei possessore / [illegible] restituere
debuerit / [illegible] [illegible]
[illegible] vel [illegible]
[illegible] restitui [illegible] dedit [illegible]
[illegible] veniens / Si at [illegible] vel duo [illegible]
[illegible] ecclesie [illegible] data [illegible]
[illegible] quod c. dedit [illegible]
[illegible] pecuniam dedit [illegible]
velit non restituere [illegible] [illegible]
[illegible] dedit [illegible] q. v. [illegible] / [illegible]
ecclesie / [illegible] non religiosum intrare velit [illegible]
[illegible] restitui [illegible]
[illegible] ad [illegible] / [illegible] q. vij [illegible]
[illegible] [illegible] ad aliud
monasterium. tunc reddi [illegible] pecunia [illegible]
[illegible] ad [illegible] [illegible]
illi monasterio ad [illegible] ut [illegible]
[illegible] [illegible] / Si at [illegible]
pecuniam dedit [illegible] beneficiando vel [illegible]
[illegible] / [illegible] si dedit eam [illegible] beneficio
[illegible] in utilitate ecclesie vel [illegible] qui
sit [illegible]. ipso [illegible] a beneficio / Si at
dedit pecuniam [illegible] [illegible] vel
religioso. [illegible] in utilitate ecclesie vel [illegible]
qui sit [illegible] ipso [illegible] a beneficio / [illegible]
dedit pecuniam [illegible] [illegible] vel [illegible]
[illegible]. [illegible] [illegible]
abbati vel [illegible] data. Si at [illegible]
[illegible] [illegible] non [illegible]
beneficium ecclesiasticum. [illegible] a pecunia [illegible]
ecclesie [illegible] fuit accepta / Si at
[illegible] beneficium ecclesiasticum [illegible]
ordinatus debuit et dedit pecuniam [illegible]
beneficio [illegible] vel ad [illegible]

cuſtod sit timia z cetic 19 p[re]lati z cetic
ul p[re]bende sit ad[sc]ite . pecunia dz tedere p[er]ti
i ip[s]i 19 . cetic zp[re]ti d[ic]t[is] 19 . Cetic ſyote
ſp[irit]uali[u]m . c[o]nuitab / tu q[uia] fictici c[on]ude
tegue / tu q[uia] no[n] so[lu]m acquirit[ur] p[re]l[ati]o f[e]l[ic]it[er]
volute / tu q[uia] q[uo]d ultim[um] co[n]ungitur i[n]ultu
c[on]pu[n]ct[ur] / ved o[m]n[ibus] d[i]c[t]is n[on] [?] c[on]de
ducti / Cetic liq[ue]t dicte p[er]ſpectiue ſyote rig[itu]r
tabula z q[uo]d q[ua]ntu[m]q[ue] addit[ur] [?] p[re]late
Dyci 2° q[ue]ri[tu]r . Si lectiue ſp[irit]ui[a]li[a]
c[on]gregatione [?] afflictu[m] . vi[a] ig[itu]r re-
ſeſſe p[er]ticipio p[re]m[in]al . ſurge z ambula
lecti[s] cu[m] q[uo]d te clericoz ſonat lectice [?].
q. iij lectica / ſcit actu aut intiote
ved actoz ſu[n]cta q[uo]d c[on]tra p[re]lectica mun-
dan[te] / q[uia] lectica no[n] debita media ad
fine ultimu[m] . i[m]ma mete eligit / go ſi ut
ſine p[ro]p[ter] c[on]ſequi eadem medioz electoz
abiniat / z q[uod] abiectoz ſurgat z ambulet
lectica at i[n] ſcriptura multiplicit[er] dici i[n]venit[ur]
ut [?] z B . angu[stia] / lectica e[st] q[ua]e ſtraz aſp[er]az
deſide[ra]t vel ſuggerit ut lecticia aut anti[quo]
vel tabellis / vel eadem ſequit[ur] ut q[ui] lecti-
cathaz imitat[ur] vel arriani z ſabellian[i]
xp[ist]ianu[m] q. iij lectica 2° q[uo]d vel a[ut]
at lectica 2u B . 10[?] q[uo]d ſtatiz ali[quam] imit[at]
q[uod] p[ri]mus ſtatiz a . 9° ſcripta e[st] ſlagitat leg[em]
ablectia tu[m] receſſit xp[ist]ianu[m] q. iiij lectica
angaz lectica ſcite q[uo]d ali[ud] ſectit de
aliis ſidei vel d[e]ſperat / q[uod] ce[r]ta ſ[e]cu[n]da
xp[ist]ianu[m] q. j . lectice e[st] ſidei / d[icitu]r e[st] lectica
q[ui] ſparg[it] e[st] ab vnite ecclie [?] q. j . c .
It[em] lectica e[st] q[ua]e iam d[omi]nata hic ſe[d] .
xp[ist]ianu[m] q. j . acharia ſup[er] lectica d[icitu]r
no[n] q[uo]d eriat / ſz q[uo]d atroci c[on]ſuanci[a] de-
fendit xp[ist]ianu[m] q. iij q[uo]d d[e]cta ſurge
i[gitur] abigat [?] ecclie lamenta li[?] q[ui] eaz iadiſti /
tu q[uia] ſe[?] o[m]n[ibus] imiteri[s] ſed p[er]clagiani
vel moderni lectica / tu q[uia] [?] ſat-
iſfacere ſp[irit]u[m] p[ro]pt[er] q[uod] viia e[st] ig[itu]r celeſt[is]
tu q[uia] vnitez eccle[si]e ſite no[n] diligi[s] ad
q[uod] u[num] ſalute[m] p[er]mi[ttu]r c[on]ſequi potest . et
de p[e]n[itentia] . t[?] z ſi . ca ſimit . C . vna ſurge
i[gitu]r z tabula abſolu[tion]is fl[eb]ite ad ſidei ſite
vnitez ſurge a[?] ſpirit[u] ſup[er]ite . z tabula
adhuc ſunt ſit ſi[?]s eaz oppo[r]t[et] i[n]ſtitu[ere] vez
ſurge abiect[e] ſite [?] propone z tabula
ab eo ſuniſtraz vnitez [?] no[n] ſuit [?]
abigat [?] ecclie morbida multiplicite [?]
te nouiciis i[n]ſtrue / na[m] lectica d[icitu]r
ſ[ecu]nda multiplicia ſuccedit / [?] vitalle q[uae]
tu[m] q[uae] ſ[?] p[er] ſi ſuperi[us] / Eſt eni[m]
quod [?] ſpiritualis ſz q[uod] e[st] ig[?] uo ul ut
ſpirituali / quo at lectica no[n] e[st] c[on]mittand[a]
[?] 10 q[ui] [?] de medioz corp[or]
glo[?] . ut corp[us] ſalca cuitet / Eſt em[?]

quod d[e]ſtructus q[uo]d uno cib[us] no[n] c[on]gitad[?]
tu lecticis noiat / q[ui] e[st] ſz liq[ue]t no[n] ſit
noiati q[uo]d e d[ic]t[u]m . [?] ty oſten-
d[i]t q[ui] ſat torp[or] q[uia] yſo [?] ſit c[on]gitati . co
q[uo]d lectica cogitaq / Eſt ity[?] q[uo]d i[n] cibo
z potu . q[ui] at lectica no[n] e[st] c[on]gitad[?] q[uo]d ſup[er]
ut abiectia noiat / Eſt 9° q[uo]d corporalis
ut [?] d[ic]t[u]m d[omi]no vel cruite . q[ui]b[us]
q[uo]d d[e] ſimilia certa no[n] vitabat[ur] pt hic
tuitoz multi vez / ſi ty timet[ur] de [?]
tuti[?] e[st] no[n] ſitat cu[m] cib[us] / Itaq[ue] e[st]
lectica p[ri]mu[m] 2° c[on]gitatio q[uia] e[st] lectica
[?] occulta ſu manifeſta . yſo [?] e[st]
d[e]ctatione mala ſz c[on]gitati[o] et e[st] ad abola-
d[e]daz xp[ist]ianu[m] q[ui] ſane [?] e[st] le-
tica e[st] p[ri]mu[m] [?] de [?] quid
i[n]diſtincte ſu[n]t clerici ſit ſu[n]t laici ſpa
vel imp[er]ator vel q[ui]s infior [?] debet
ab eo d[ic]te xp[ist]ianu[m] q. j . [?] partem
et c. ad abolendam / ps[?] clerici a ſuis ordibz
degradet[ur] q[ua] degradatoz ſu[n]t ſp[iritu]alit[er] ſu[n]t alia
i[n] ſacris ordibz c[on]ſtituti ſancit [?]
ſuo capitula q[uo]d [?] abbatib[us] aliis ſ[?] p[re]latis
z ſp[irit]u ſeu[?] religioſis at [?] ſuo [?]
[?] indebi[te] [?] de vi . t . j . q. ſcu
degradatio . dicit e[st] ſit[?] vt d[?] ſuor
degradatu / Sunt e[st] lectici ſi[?]
recipiat degradatu / Sunt e[st] lectici [?]
2u lege bl . ſupplico C . cod[?] eccleſiam
ſz [?] ſuccedit [?] abſit d[e]
ſz d[e] ſuctitudine [?] ut abſint d[e]
[?] xp[ist]ianu[m] ne ſorte colligentes ziz[an]ias
eradicetis ſu[n]t z tritum ſimul vtraq[ue] creſcere uſq[ue]
ad meſſe[m] / Ubi zizania ſunt lectica / tritu[m]
ſideles meſſis vo[?] ſi[?] ſeculi / Ad actu
lecticia moderni augunt [?]
ve d[e]ctat / ſz [?] ſalvator / ſeruit d[e]
de lecticis occultis q[ui] [?] d[e] [?] no[n]
ſit / no[n] at ſuis e[st] z manifeſtis / Deci[mo]
q[ui] Vnde lectica ſuccedi[?] regi ablat[?]
q[uia] o[mn]ia bona lecticoz c[on]fiſcari debent et cetera
q[uia] o[mn]ia bona lecticoz c[on]fiſcal debent eccle
cui ſuiebat ſi eant clerici / ſi vel e[st] laica
ecclie [?] ſeruiti [?] vel laicoz bo-
debet c[on]fiſcari [?] ſeculis ce dinoſcit[ur]
ſo c cogitaq z d[icitu]r [?] viij q° [?] / vo
c[on]fiſcata ſit yſo [?] / ſz a[?] no[n] debet
c[on]fiſcata ſit ſz [?] ſuit ſi[?] tamen q[uo]d
n[on] ſuis d[?]natu[m] ſuit ſi tamen q[uo]d
[?]dicare eccle[sie] qui hic [?] . z ſit c[on]fiſcata
a [?] [?] q[uo]d [?] . C . c . lege . q[ue] no[n]
no[n] ip[s]e [?] vitoz . dotes vxorum
debet c[on]fiſcari n[on] c[on]traxiſſet cu[m] illis q[ui]b[us]
[?] ee ſciebat [?] . vi . t . decrevit q[ui]
vaſalli eoz ſit abſoluti a ſidelitate
z [?] ſ[?] vallato c[on]traz ſuerit et c .
ſpiali / Itaq[ue] lectica y[?] ſucced[?] [?]
[?] / q[uia] ſi ali[?] ſi no[n] ſit [?] ui-
[?] o[mn]ia bona debet eis auſerri q[uia] illo

p[ro] no[n] p[ro]p[ter] mor-
te exp[ri]mi-
tur xp[ist]ianu[m]
q. y. p[?]

iure sit ab eis possidet di. viij q. iure.
Sexto electus ipius succedit in spiritualibus
tm et temporalibus. Nec eum electus tali modo ecclesie
temporalia. Electus eum sicut temporalia electus
sit capitulo vsque ad satisfactionem ydoneam
non absoluitur. nec eius ppries manibus contami-
nat et cap. periculo eius contra capitulo. Ita
et licet ie (?) puertue careat temporalia li. vi. c. (?)
dampn(?) d. pie. Nec potest ipse electus suum
in eius electus electi. Exceptis defensoribus
et fautoribus corum quorum ad filii vsque ad secundam
generationem ad nullum ecclesiasticum beneficium publicum
officium admittantur. Et si sepi actus fuit
irritus est li. vi. c. de (?) C. Nota quod eius
presidentem ipso iure maior excommunicatione sit ex-
communicati ex c. excommunicato C. Electus. Secundo ex-
communicatus non (?) Si eis eorum (?) fuit ab ecclesia
deuinctus et non satisfecerit infra annum
ablata suma ipso iure captus (?) i(?) sanctis
nec capte sit ad officium quod capere sit
officium et si fecerit non valebit quod personam
deum vel seruum fuit. Si non fuit eius ab
suo officio suspendatur. Et si ab eius clericis
facta ex (?) tulit. vel eos temporalia eodem
vel clericos eorum vel oblata eccl(es)ie reciperit
suam debet officio (?) ad (?) restituatur
sui uestita. sedis apostolice speciali. Et in
obstante aliquo priuilegio ecclesie in regularibus
(?) ex c. adabolendam. Electus
electus priuitatis priuilegium magnum (?)
suspenditur. (?) d. (?) (?) saepe
tabla. Et (?) (?) electus ignis (?)
tempore ac uelut ecclesie sub ratione (?)
q. in (?) vsque ad sicut (?) electus
hippiteca et (?) (?) modica multa
ecclesie sub (?) infert ac tulit
nocumenta. Hec eum electus quam in ea
est. ecclesia (?) deserit et corrupit
disciplinam ecclesiasticam perimit et tollit
facit corpus ecclesie suis (?) a suis
(?) (?) et confundit
ianuam celi. (?) (?) deserit et cla(?)
udit. C. (?) (?) electus ecclesiam
(?) quam (?) deserit corrupit
tum quia capitis ecclesie sub est prelatura
(?) (?) quis tenet (?) petrus
non (?) fuit caput ecclesie (?) (?)
(?) (?) a (?) voluit. Et spiritualis
(?) et constitutus a regali potestate
emanat. Tercio quia obedientia est
ablata in ab eis d(?) (?). ob(?)
(?) c. (?) (?) (?)
sit (?) facturus (?) Surge

d'q̃ue

electus hippiticam ab (?) (?)
(?) et gentiles (?) (?) abhorret
et (?) (?) (?) probatur (?)
suadet. Gentiles eum (?) (?) ab
(?) (?) (?) (?) (?)
valitudine meliorem (?) (?)
gentiles (?). (?) voluit (?)
(?) (?) (?) (?) (?)
et (?) (?) (?) (?) (?)
(?) qui (?) velud caput (?)
et gubernet. Et (?) ubi (?)
(?) (?) (?) (?) probat
Malos (?) abhorret. (?)
eum (?) (?) (?) caput vel capitis
(?) (?) (?) (?) (?)
(?) (?) aptinet (?) (?)
ecclesia quia ex gratia et fide (?) capite (?)
(?) (?) (?) (?) (?)
(?) (?) (?) (?) (?)
Surge tabula (?) (?) (?)
(?) (?) petro (?) (?) petrus (?)
(?) c. c. (?) (?) (?) (?)
(?) quia (?) (?) (?) (?)
(?) (?) (?) (?) (?)
(?) (?) (?) (?) (?) (?)
quod (?) petrus petrus (?) (?)
(?) (?) (?) capiti (?) quando
in capite (?) (?) (?) (?)
et (?) (?) (?) (?)
(?) (?) Et (?) (?) (?) (?)
(?) (?) (?) (?) (?) (?)
(?) Surge (?) (?) tabula (?)
(?) (?) (?) (?) (?)
(?) (?) (?) (?) (?) (?)
(?) a (?) (?) petrus (?) (?)
(?) ut ab ipso velud a capite in
membra et velud a fonte in riuos (?) (?)
(?) (?) descendit di. (?) (?)
(?) di. (?) (?) (?) (?)
et ecclesia (?) (?) (?) (?)
(?) caput ecclesiarum (?) (?)
c. j. et c. (?) et (?) (?) (?)
(?) (?) (?) (?) (?)
(?) (?) et (?) (?)
et (?) (?) (?) (?) (?) alia
ut obediat (?) (?) (?) (?)
(?) (?) (?) (?) (?)
(?) (?) (?) (?) (?)
et (?) (?) (?) (?) appetitum

obedire debeat / Secunda articulus est quem eciam
contempnit / modalis [illegible] de [illegible]
[illegible] facienda . voluntate id eligit [illegible]
a [illegible] spiritualibus impetrat obediencie
[illegible] et aqui [illegible] 2m [illegible] . modales di-
citi et alij [illegible] nunc [illegible] / Et theo-
logie [illegible] tollunt et [illegible] / [illegible]
obedire prelatis viris et [illegible] eius
[illegible] / Et ea subditi [illegible] cum [illegible]
[illegible] quia [illegible] viris [illegible]
2 [illegible] / [illegible] esse [illegible]
[illegible] deo [illegible] tanquam [illegible] / Et
[illegible] statu [illegible] viris non [illegible]
[illegible] et modeste sed [illegible]
[illegible] tanquam [illegible] ad vindictam
malorum . laudem vero bonorum / [illegible] quia sic
est voluntas dei / Contra [illegible]
[illegible] obediendo / [illegible] . b . pauli
[illegible] volunt obedire [illegible]
[illegible] ad [illegible] statu medio
[illegible] / Decharina [illegible]
[illegible] / Deo et obediendo
[illegible] di [illegible] deo [illegible]
[illegible] et diligenti obediendo di [illegible]
[illegible] episcopis et obediendo
[illegible] [illegible] obediencie
[illegible] et [illegible] di [illegible] que [illegible]
abbatibus et religiosis [illegible] q. 1.
abbatis Contra obediencie [illegible] et mandata
Dupi 2o [illegible] eciam
[illegible] et tollit / [illegible] cum [illegible]
[illegible] / [illegible] eciam [illegible]
[illegible] corrigi volunt / [illegible] non
[illegible] Burge [illegible]
[illegible] et tabula ad [illegible]
[illegible] cum [illegible]
incorrigibiles [illegible]
et [illegible] quando [illegible] non [illegible]
[illegible] non [illegible]
[illegible] non [illegible]
[illegible] non [illegible] salua [illegible]
[illegible] familiam [illegible]
[illegible] quemadmodo
[illegible] Burge est tabula ad
[illegible] instituta
[illegible] cum incorrigibilibus [illegible]
[illegible] de iudicijs
[illegible] / [illegible]
Burge et tabula ad [illegible] precepta
et mandata [illegible] Cum
[illegible] obedire [illegible] impia

qui eo tempore ministrent deus . deo tuo, et
decretis iudicis inobediens [illegible] / Et auferes
malum de medio tui et [illegible] plebs audiens
timebit ut nequaquam deinceps intumescat
superbia / Contra incorrigibilem morte pu-
niatur et mandat / Dupi 3o [illegible]
[illegible] abbatis [illegible]
[illegible] obseruata [illegible]
[illegible] in alta [illegible]
[illegible] malis / et [illegible] Burge
[illegible] et tabula ad
[illegible]
[illegible] / [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] / [illegible] de [illegible] Cum
[illegible]
[illegible] / Dupi
4to [illegible]
[illegible] et claudit [illegible] wycleff
[illegible] et defendat [illegible]
[illegible] et [illegible] in-
[illegible] dampnati Contra [illegible]
[illegible] / [illegible]
[illegible] / [illegible] pauperes [illegible]
[illegible] / [illegible]
[illegible] / Burge
[illegible] et [illegible] cronica
[illegible] non dampnabunt sed [illegible]
[illegible] dampnabunt [illegible]
[illegible]
[illegible] / [illegible]
cum [illegible] / Et bene
[illegible] doct-
[illegible] affirmat alios a dei
[illegible]
[illegible] qui [illegible] temerarios [illegible]
[illegible] doct-
[illegible] / [illegible]
[illegible]
[illegible] dictis / sed
ut sunt [illegible] / [illegible]
[illegible] volumus . [illegible]
[illegible] quemadmodo
[illegible] / [illegible] abiecte
[illegible] / [illegible]
[illegible] non [illegible] non [illegible]
[illegible] affectu-
[illegible] / Burge [illegible] et tabula
[illegible] / [illegible]
[illegible]
[illegible] at [illegible]

[illegible]

Utrum verum corpus xpi quod post consecrationem

est sub speciebus panis sacramentaliter possit esse in diversis locis localiter. Arguitur quod non quia si possit esse in diversis locis localiter vel racione corporeitatis vel racione corporis passibilis in diversis locis localiter vel racione glorificacionis... angelus ... esse in diversis locis localiter vel racione divine unionis ... [illegible]

forma conversionis desinit esse et non
aliud formatur. Quarto non in speciebus panis
in proposito intelligendo accidentia panis remanere
post conversionem, sicut sapor, [illegible], roto-
ditas et similia. Quinto non esse aliquid de loco
in proposito locatur non est aliud nisi ipsum a loco
circumscribi vel locum et locatum configurari. Quo
cognito respondetur in vase. quaestio prima

Prima conclusio post conversionem sacramentaliter tunc sub
speciebus panis corpus Christi veraciter continetur. Patet quia ibi
uni corpus Christi veraciter continetur ubi veritas
vult ipsum esse. Sed post conversionem sacramentaliter veritas
vult esse corpus Christi tunc sub speciebus panis, ergo
veraciter continetur. Quia veritas fallere non
potest. Ad oppositum. Sed contra: ut cum constituto
est sacramentum Bedam dixit: Hic est corpus
meum. Vel ergo ibi veraciter consistit vel non.
Si primum habetur propositum. Si non, tunc veritas
falleret. Secundo veritas non esset vitalis. Confirmatur
veritas in novo testamento debet correspondere figuris
veteris testamenti. Sed in veteri testamento [illegible] agnus
comedebatur [illegible] qui figurabat [illegible]
[illegible] in novo testamento verum corpus
Christi figuratum debet manducari. Corollarium primum
[illegible] substantia omnis est [illegible]
patet quia [illegible] ibi manet [illegible] panis post
conversionem quod est [illegible] quia tunc diceret non
esset [illegible] hoc est corpus meum sed [illegible] ista
hic est corpus meum. Corollarium secundum
unum corpus Christi post conversionem sit sub speciebus
panis [illegible] continentia non [illegible] est [illegible]
[illegible] locali [illegible]. Prima pars patet [illegible] ex
precedente. Sed secunda pars patet quia quod continetur ab aliquo
locali [illegible] sicut [illegible] continenti configuratur
vel saltem ipsum continens configuratur. Sed corpus Christi
non configuratur speciebus panis nec eis [illegible]
figuratur. [illegible] Prima. Secunda. Corpus
Christi [illegible] continente configuratur [illegible]
[illegible] declaratur. Sed [illegible] corpus Christi
est [illegible] configuratur [illegible] continens [illegible]
[illegible] continetur [illegible] dicto.
Corollarium primum. Corpus Christi [illegible] sub speciebus panis
non [illegible] continetur patet
[illegible]. Corollarium secundum. Corpus Christi
unum non [illegible] speciebus panis est [illegible]
[illegible] patet [illegible]. Corollarium tertium.
Omnis [illegible] post conversionem [illegible]
sit [illegible] locis sacramentaliter [illegible]
[illegible] et [illegible] gravitas. Prima
[illegible] quia ubicumque est sacramentum eucharistie est
corpus Christi sacramentaliter. Tunc quarto [illegible] quia
sacramentum eucharistie non est aliud nisi corpus
Christi sacramentatum ut suppono [illegible] non

est ex fide. Sed secunda pars patet. Corpus Christi continue
sub sacramento est ibi non mortuum quia Christus
iam non moritur. Ergo est ibi vivum. Ergo est
ibi anima. Sed non potest esse corpus vivum nisi
sit organicum et quantum. Igitur ibi quantitas
sua continetur. Corollarium primum. Omnibus
corpus Christi sit in pluribus locis sacramentaliter. Tunc licet
non cogitaretur [illegible] possibilitatem. Prima pars patet
Sed secunda patet de [illegible] inductione. Corollarium
secundum. Corpus Christi esse sub sacramento [illegible] non
potest [illegible] videri. Patet quia quod
sola fide tenetur non cognoscitur [illegible]. Sed corpus
Christi esse sub speciebus panis sola fide tenetur. Igitur

Conclusio quarta. Corpus Christi post conversionem
sub speciebus panis sacramentaliter [illegible] patuit
esse in diversis locis localiter. Prima pars quarte patet
ex precedente. Sed secunda pars patet quia duo corpora
[illegible] potest esse localiter
in eodem loco. Ergo unum corpus eadem potentia
potest esse in diversis locis. Quia [illegible]
[illegible]. Corollarium [illegible]
[illegible] quia [illegible]
[illegible] fidei tenemus
quia [illegible] non [illegible]
[illegible]. Corollarium [illegible]

Circa tertium principale sacramenti eucharistie est
advertendum quod sicut anima [illegible] ita [illegible]
sacramentum [illegible] mirabilia et laude digna.
Primum [illegible] quia [illegible] accidunt [illegible]
sacramentum [illegible] sit conversum. Secundo
[illegible]. Sed [illegible] panis [illegible] corpus Christi
et vini [illegible]. Tertio [illegible] remanentes
[illegible]. Sed accidentia panis et vini [illegible]
[illegible] sapor [illegible] orbicularitas [illegible]
[illegible] vini [illegible] ubi [illegible] panis
[illegible] vini. [illegible]
[illegible] est [illegible] est [illegible]
[illegible]. Corollarium [illegible] corpus Christi [illegible]
[illegible] est [illegible]. Corollarium [illegible]
[illegible]. [illegible] conversionis
[illegible] mirabile est [illegible] ad [illegible] prelatorum [illegible]
[illegible] mutatur [illegible]
[illegible]. [illegible] prelatum [illegible] operatur
quia [illegible] operatur
[illegible] hoc est corpus meum
[illegible]. Corollarium [illegible] mirabile quod [illegible]
[illegible] bono sive malo [illegible]
[illegible] prelatum operatur [illegible]
[illegible] quod non [illegible] malum [illegible]
[illegible] bonum sacerdotis. Corollarium [illegible] male
[illegible] prelatum [illegible]
operatur [illegible]. Corollarium [illegible]
[illegible] male est quod [illegible]

christi per transsubstantiationem est. ubi prius non erat sine omni locali mutatione. quia ipsum manente de celo. est in altari sacramentum in libro [illegible] Secundum mirabile quod divina transsubstantiatione vini mutatur de altero sine mutatione utriusque. patet quia sine mutatione sui. panis mutatur in corpus christi. patet quod corpus christi generatur vel corrumpitur augmentatur vel diminuitur. alteratur vel localiter movetur. vel creatur et quod de pane / quia si moveretur maxime corrumperetur et mira cum [illegible] panis mutatur et manet [illegible] Tertium mirabile quod in ista transsubstantiatione [illegible] mutatione invenitur / et tamen panis in eadem re mutatur / eo quod prius erat et postea non manet. Quartum mirabile quod per transsubstantiationem corporis [illegible] panis qui prius erat eadem virtute reddit [illegible] antea desiit. Circa secundum accidentium primum mirabile est quod accidentia separata que prius fuerant in pane [illegible] sine subiecto / ita quod ibi sunt qualitates [illegible] quale [illegible] quantitas ad quantum. Secundum mirabile quod fractio et divisio fit in istis speciebus sine [illegible] et in aqua [illegible] Tertium mirabile quod accidentia [illegible] virtute [illegible] absentur et non [illegible] sine [illegible] et non [illegible] [illegible] et figuram panis que erat et non corpus christi. Quartum mirabile quod [illegible] non [illegible] quod [illegible] panis et vini [illegible] in [illegible] aqui [illegible] Circa tertium corpus christi primum mirabile est quod [illegible] mutatur in [illegible] sine aliqua augmentatione vel diminutione [illegible] eo quod [illegible] corpus christi augmentatur diminuitur neque alteratur neque panis neque vini tamen [illegible] manet ibi. Secundum mirabile quod corpus christi sine aliqua [illegible] mutatione [illegible] distinctis locis invenitur et [illegible] distinctis locis [illegible] hostiarum. Tertium mirabile quod corpus christi sub [illegible] magnitudine et quantitate [illegible] modicis [illegible] continetur. Quartum mirabile quod totum corpus christi in tota hostia et in qualibet eius parte [illegible] modica. Circa [illegible] primum mirabile quod licet corpus christi [illegible] [illegible] nichil [illegible] non [illegible] Secundum mirabile quod corpus christi comeditur [illegible] neque minuitur. Tertium mirabile quod corpus christi ab aliquo pollutio [illegible] non [illegible] maculatur vel polluitur. Quartum mirabile [illegible] corpus christi sit [illegible] vita et [illegible] [illegible] et malis offertur mors et [illegible] Circa [illegible] primum mirabile quod [illegible] maior [illegible] non [illegible] quod [illegible]

[illegible] Secundum mirabile quod hec [illegible] sacramentum [illegible] non [illegible] Tertium mirabile [illegible] sacramentum [illegible] esse [illegible] Quartum [illegible] celestis et angelicis [illegible] et [illegible] a [illegible] et dyabolis. Sed quia ut dicit beatus Augustinus in quadam epistola ad [illegible] deus [illegible] potentia [illegible] potest aliqua facere que non possumus intelligere [illegible] vestigare et quod [illegible] rebus tota ratio facti est potentia facientis. Ex quo [illegible] theologiam [illegible] [illegible] ipsa [illegible] [illegible] tota ratio facti est potentia facientis [illegible] primo [illegible] deus potest facere plura quam possumus intelligere [illegible] investigare [illegible] non [illegible] deus [illegible] non possumus intelligere [illegible] investigare [illegible] [illegible] panis et vini [illegible] corpus christi [illegible] non [illegible] [illegible] quod [illegible] fidei [illegible] [illegible] non [illegible] investigari / [illegible] quod non [illegible] nos posse [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] timore [illegible] et [illegible] ita [illegible] [illegible] veniente [illegible] quod [illegible] [illegible] / ita quod [illegible] [illegible] quod [illegible] / mandat et [illegible] [illegible] mutaverunt in statuam / [illegible] / et [illegible] in vinum. Nec mirum quia si [illegible] Helyas potuit ignem de celo [illegible] christus potuit panem in carnem mutare / [illegible] quia multo magis est [illegible] quod non est [illegible] mutare quod [illegible] / [illegible] non [illegible] falli [illegible] fallere. [illegible] / [illegible] corpus [illegible] / [illegible] christi [illegible] / [illegible] dixit fidelibus [illegible] / [illegible] / [illegible] / [illegible] de celo / [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] investigare [illegible] [illegible] et [illegible] hostiarum [illegible] [illegible] / ita quod [illegible] [illegible] [illegible] et vini apparebat / et [illegible] apparuit [illegible] et sanguis / aliquando [illegible] / sacerdotes / aliquando videbatur [illegible] puer [illegible] et [illegible] / aliquando

apparuit [illegible] in puero. ¶ Aliqui viderunt
supra altare angelos in forma pueri. Alii vide-
runt ego puerum transmutari in figuram panis
et vini. ¶ Alii viderunt agnum positum in
manibus sacerdotis et sanguinem eius fundi in calice
in calice. ¶ Alii viderunt angelos quomodo
manibus sacerdotis et quibusdam hominibus. ¶ Alii vide-
runt quosdam ex hominibus in specie sacerdotum
super altare stelle de manibus sacerdotum et [illegible]
clara et splendida facie. ¶ Alii ex mu-
lieribus viderunt [illegible] in specie nigri
[illegible] bonis et ceteris [illegible] ethiopibus.
Alii viderunt dum sacerdos [illegible] demone be-
nediceret hostiam deum filium sanctum benedicere
hostiam et [illegible] sacerdote. ¶ Alii viderunt supra
angelum in altari et [illegible] aureis
[illegible] in libro suo nova audientium missam
[illegible] auctor de summa trinitate et
fide catholica. ¶ Idem patet de Paschasio [illegible]
[illegible] debito gregorio qui
ad firmandam fidem ad preces eius panis
hostie accepit formam digiti et sic ea
fuit in [illegible] carne [illegible]. ¶ Secundo
de quadam rustica mulier ad [illegible]
[illegible] sacerdoti [illegible]
in quadam vase et dum [illegible] fuit in [illegible]
[illegible] vase [illegible] tenentem puerum in
ulnas. ¶ Tertio dum quidam sacerdos rogasset
beatam virginem [illegible] ut [illegible] panis
ad consecratam sacerdotes [illegible]
contigit dum [illegible] celebraret [illegible]
[illegible] hostia disparuit et mox vidit
beatam virginem que in ulnas filium tenuit
qui [illegible] dixit / benedicta si tu vidisti
hostiam meam redde mihi eam / que dixit
/ ecce qui [illegible] reddidit ei filium [illegible]
panis [illegible] perfice missam et [illegible]
super panis visio disparuit. ¶ Quarto quidam
[illegible] de quadam demoniaco adiuratus
hostia consecrata [illegible] quid diceret quid ibi
esset / dixit primo qui ibi erat panis vite / 2o
fortius adiuratus dixit qui ibi erat panis
angelorum / 3o adiuratus confitebatur qui
ibi erat deus et homo. ¶ Adiuratus [illegible]
dei et hominis [illegible] ut [illegible] mox [illegible]
[illegible] demonica [illegible] sacerdos [illegible]
demoniacum [illegible] sacerdos [illegible]
[illegible] digitos [illegible] ablutionem dat obsesso
obsessus [illegible] ad eadem
et [illegible] magna clamore [illegible]. ¶ Quinto
quidam sacerdos [illegible] egidius [illegible]
vitam ut [illegible]
[illegible]
[illegible] petivit dominum ut [illegible]
[illegible] sacerdoti [illegible] quadam vice [illegible]
missa solita celebraret [illegible] agnus dei

[illegible] gemitibus [illegible] dixit
[illegible] pande [illegible]
[illegible] sacerdoti ut valeam [illegible]
[illegible] que [illegible] virginis tulit
[illegible] mox angelus venientis
[illegible] / [illegible]
[illegible] ad [illegible]
[illegible] /
[illegible] super altare. vidit
ibidem puerum [illegible] et audivit angelum
[illegible] dicere [illegible] videre [illegible]
[illegible] panis [illegible] / nunc [illegible]
[illegible] / [illegible] sacerdos [illegible]
devotione cum reverentia puerum in ulnas
accepit et [illegible] suum [illegible]
/ et labiis suis oscula [illegible]
[illegible] puerum super altare / et rursus
[illegible] dominum ut dignare[illegible]
[illegible] formam hostie et [illegible]
[illegible] hostia [illegible] ¶ [illegible] ¶ [illegible]
[illegible] de [illegible]
[illegible] doctore [illegible]
laboraret et [illegible] infirmitatis
[illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] / [illegible]
[illegible] hostia
[illegible] / [illegible]
[illegible] / [illegible]
[illegible]
[illegible] portasset [illegible]
/ at illi attoniti [illegible]
[illegible] / [illegible]
[illegible] ac [illegible]
[illegible]
filius [illegible] ad eum [illegible]
illum et [illegible] ¶ [illegible]
[illegible] ibi disparuit
refert [illegible] de sancto basilio qui
[illegible] die pasche divina celebrare
quedam [illegible] sancti basilii in [illegible]
[illegible] ut [illegible] sacri [illegible]
[illegible]
[illegible] basilii et hominibus [illegible]
[illegible] vidit [illegible] hostiam
et [illegible] accedens vidit [illegible]
[illegible] carne fuit [illegible]
[illegible] / abiit in domum suam et [illegible]
[illegible] / [illegible] vidit oculis suis
[illegible] / [illegible]
et [illegible] dixit / [illegible]
[illegible] / [illegible] venit ad basilium
[illegible] baptizari fecit [illegible] sua. ¶ Sexto [4]
dixit [illegible] qui [illegible]
[illegible] legit [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] amore [illegible]
[illegible] agni vel pueri [illegible]
[illegible] sicut [illegible] in

[illegible] / [illegible] / [illegible]
[illegible] / [illegible]
[illegible] / [illegible] / [illegible] / [illegible]
[illegible] / [illegible]
[illegible] apparuit [illegible] panis non apparuit [illegible]
[illegible]

[illegible]

in mysterio patefaceret. Opus in miraculo

Nono de libro [illegible] [illegible] quod mulier [illegible]
singulis diebus domino offerebat ei panes
cum ipse per missarum solempnia offerret
corpus christi / et diceret / et diceret / corpus domini
nostri [illegible] proficiat tibi in vitam eternam / [illegible]
de [illegible] Et sic mox alia [illegible]
[illegible] factum ad altare reposuit / Et
eam interrogavit [illegible] vide [illegible]
[illegible] / Et illa cum diceret quod panem quem propriis
manibus fecerat / corpus domini fore asse-
ruisti / tunc vir sanctus [illegible] in
credulitatem mulieris ad orationem prostratus
[illegible] hostiam ad instar
digiti in forma panis [illegible] et [illegible]
[illegible] mulierem ad fidem convertit
et [illegible] omnibus [illegible] in formam
panis hostie [illegible]
[illegible] reddidit. Decimo duo presbiteri
venerunt ad hospitium [illegible]
[illegible] filius [illegible]
hospitis / Uno corpus missam celebrante
[illegible] vidit puerum [illegible]
pulcherrimum [illegible]
[illegible]

[illegible]

Quaestio [illegible]

[illegible]

Contra

[illegible]

[illegible]

[Interlinear and marginal glosses at the top of the page, largely illegible: … corpus … in pluribus locis localiter … apparet … nostri … adoratio … per concomitantiam …]

que sua est esse invisibilis. eo quod forma corporis tenuatur (?) [illegible] / Item si corpus Christi est in hostia velut tunc ibi esset cum figura/ sequitur tunc ibi esset situaliter [illegible] eo quod ibi esset / vel quod sit Christus [illegible] magis in hostia non sunt [illegible] in hostia / sed sunt in celo secundum longitudinem et latitudinem / sequitur vel in linea longitudinis Christi esset ibi recta vel curva / Si recta tunc ibi esset longitudo septem pedum et distancia [illegible]. ¶ Dicendum quod hostia est figura Christi cum longitudine latitudine / sed in figura non est ibi figura neque longitudine neque latitudine / latitudo eo quod ibi non est situaliter localiter [illegible] personaliter eo quod ibi non est per modum figure longitudinis vel latitudinis / Item in linea longitudinis Christi sed non est ibi linea sicut est ibi linea recta Christi sed non est ibi recta / eo quod longitudo Christi in celo est vel curva / et tamen est ibi valet / et si diceretur / tunc ibi negaretur [illegible] / ne [illegible] et dicendum quod ibi non negatur [illegible] quod hoc sit sine obligatione / Item si corpus Christi esset ibi quam consecratur valet / vel intencio consecrantis requiritur aut intencio consecrantis vel intencio / Si primum tunc sacerdos distractus non adverteret quid diceret non consecraret quod absurdum esset [illegible] / Si autem requiritur intencio / vel intencio debita actualis vel virtualis / vel indeterminata / Si primum tunc sacerdos intendens consecrare hostiam [illegible] cum presentibus in [illegible] distincte non consecraret. eo quod non habet intencionem debitam actualem vel virtualem. eo quod [illegible] sunt confuse / Similiter sacerdos in die pasche pro communicantibus consecrans in magna multitudine hostiarum non consecraret easdem eo quod non habet debitam intencionem actualem vel virtualem / Si autem intencio debita / tunc sequitur quod sacerdos habens coram se decem hostias intendens solum duas consecrare [illegible] consecraret / [illegible] quamcumque duas alias duas . et per consequens [illegible] nullas / sed non [illegible] quod sit contra [illegible] intencionem [illegible]. ¶ Dicendum quod requiritur debita intencio faciendi quod facit ecclesia per [illegible] virtualiter vel [illegible] particularem [illegible] specificacione [illegible]. ¶ Item si requiritur intencio tunc [illegible] debet dubitare an hostia esset consecrata vel non / eo quod nescit an sacerdos habuit intencionem debitam an non / et ergo si absolute adoraret [illegible] eo quod adoraret adoracione latrie eo quod dubitat an sit adoranda / [illegible] debet adorare sub condicione quod est contra ecclesiam. ¶ Dicendum quod in [illegible] dubitare vel diffidere sed sufficit credere quod sacerdos fidem facit [illegible] adorare quia in adoracione sufficit quod [illegible] si consecratio [illegible] sub condicione [illegible] non adoratione [illegible]

non est publicum adorare hostiam non consecratam quia ecclesia non adorat [illegible] dicta tacite sed tamen non [illegible] adoranda / Item [illegible] panem est in [illegible] altaris sed [illegible] contra [illegible] quia [illegible] sacerdos dicit hoc est corpus meum / vel [illegible] corpus suum [illegible] / et hoc non est [illegible] ad [illegible] / vel panem / vel corpus Christi in celo . tunc [illegible]. ¶ Dicendum quod demonstrat [illegible] in [illegible] et sine [illegible] prolacionis istius demonstracionis demonstrando advenientem [illegible] quod est ibi in fine prolacionis quod [illegible] in persona sua sed [illegible] veritate et significacione [illegible] / mandavit [illegible] hoc dixisse de corpore suo cum dedit discipulis suis dicens. Accipite et manducate hoc est enim corpus meum / [illegible] / dicit [illegible] / sed hoc [illegible] non addit [illegible] nomine isti pronomini demonstrativo hoc / [illegible] ad [illegible] ecclesiam [illegible] demonstraret. ¶ Item non [illegible] adconsecrandum corpus Christi quia non per [illegible] ab illo vel ab alio. ¶ Item nec in ydiomate ut latinum grecum vel hebraicum. ¶ Item non [illegible] / [illegible] intencio / [illegible] requiritur debita [illegible] / [illegible] materia et forma [illegible]. ¶ Item vel solus sacerdos consecrat vel alii / Si primum tunc ille qui [illegible] esset sacerdos et non esset sacerdos quia non baptisatus vel non ordinatus / non consecraret vel absolveret [illegible] ecclesia in celebracione sacramentorum decipitur [illegible] diceret. ¶ Dicendum quod solus sacerdos consecrat et absolvit / vel [illegible] sacerdos [illegible] [illegible] consecrat [illegible] non [illegible] baptisati vel ordinati [illegible] non baptisatus vel non ordinatus [illegible] quod ille consecrat vel quod deus loco eius consecrat [illegible]. ¶ Item si [illegible] consecratum corpus Christi esset in sacramento / vel [illegible] quale fuit [illegible] / vel quale [illegible] in celo / Si primum tunc [illegible] consecraret [illegible] quia [illegible] corpus Christi passibile / sed [illegible] / Si secundum tunc sacerdos [illegible] consecraret [illegible] quia corpus [illegible] impassibile. ¶ Dicendum quod ille consecrat quale [illegible] fuit [illegible] / sed non [illegible] quale fuit [illegible] / eo quod [illegible] corpus Christi est [illegible] quod [illegible] fuit passibile / [illegible] non [illegible] consecrat / [illegible] non [illegible] Christi [illegible] corporis sui [illegible]. ¶ Item si [illegible] consecratum corpus Christi esset in sacramento [illegible] esset [illegible] partibus [illegible] corporis Christi [illegible] / quia si esset [illegible]

[Marginal and lower-margin glosses, largely illegible: … et non esset ibi … quando … corpus … in diversis locis localiter … corpus Christi … altare elevat hostiam et alii in eodem instanti ad aliam … possit …]

[illegible marginal gloss at head of page] ... mutat locum ... sed corpus ... in quo ... mutatur ... locum ... est ... panis ... in mutatione ... circa paruitas ... panis ... corpus ... a predicte ...

vel 1ᵒ potest quiuisque panis corpus pi vel
annichilatur | sed non annichilatur quod quic-
quid dicunt doctores 1ᵒ corpus pi | Et si sit tunc
in materia panis aqua forma noua generatur
2ᵒ materia panis manet | eo quod generata et cor-
rupta manet eadem materia specifica. Resp[onsio]
ibi non manet panis nec aliquid panis eo
quod panis prius fuit et prius quidquid non 1ᵒ panis
annichilatur, ~~ea quod panis fuit~~ | D[icendum] quod ad
secundum intentionem panis in speciem annichilatur
| eo quod panis prius fuit et prius quidquid non est
nec aqua prius eius | Et quod aqua dicto doctores
dicunt panem non annichilari | sed conuersum
quem | Dicitur quod uoluit dicere quod ad apparentem
expressionem materiam quam facti non sufficit
dicere quod panis annichilatur | eo quod sit non intro
fit de corpore per conuersionem et ideo conuenientius
materiam facti exprimitur quod dicitur panis tran-
substantiatur in corpus Christi | eo quod deuotius tunc sit
mentio | et designatur duo in facta distincta
unum quod substantia panis desinit ibi esse dimensa
uirtute aliqua extra corporis | aliud quod
desinente pane manet eius species sub quibus
incipit statim incipit esse corpus Christi. quod anni-
chilatio requirit terminum unum tamen positiuum
a quo et non ad quem. quod prius fuisse et
non non esse | Conuersio et transsubstantiatio requirit
utrumque terminum positiuum | Et si talis conuersio
esset possibilis | tunc quod deus possit conuertere lapidem
in panem et quaslibet substantias in aliam | eo quod sicut
substantia lapidis possit fieri substantia asini
et equus | Et si sit tunc sequitur quod etiam de expressione
de ipso quod non in simplicibus ipso mutatione | 2ᵒ querens
dubitat an res de uirtute esset tho-
lapis vel lignum | primo non querens distin-
guit inter lapidem et non lapidem sed de lapide
in uera et altera duo dubitat an sit po-
tentia alia vel non | quod ex quo deus sit talis
conuersionem facere | et non sumus certi utrum
fecerit an non. 1ᵒ lapis deberet dubitare
quod si non dubitaret certius est quod
fecit talem conuersionem | Concedo quod dubitare
non distinguit quod credet fuisse in-
cludens in credere 2ᵒ quibus ex dubitare talis
sit in lapide | Alio quod dubitatio per sensum
idem dicit se esse aliquem 2ᵒ 1ᵃ dubitatio
requirit | et est alia 2ᵒ non est de illa
lapis est lapis | et de istis quod possibilis | quod puer
expresse apparet quod deus talem substantiam
non facit. propter magna utilitate sequitur | Et
si ista conuersio esset possibilis | tunc ista esset
concedenda | de pane fit corpus Christi | prius de pa-
ne sit fieri corpus Christi | sed quod per substantiam
quicumque | quod sicut de pane fit corpus Christi 1ᵒ
ex materia panis fit corpus Christi | 2ᵒ corpus Christi
fiet ex materia panis | Et sicut de pane fit
corpus Christi de nouo 1ᵒ corpus Christi fit de nouo

Et illa de pane sit esse corpus Christi | tunc sed de
nouo .... quod non prima panis est corpus Christi
non aliud fuit panis et corpus Christi | D[icendum] quod
predicatio ... sed expresse sit talis | quantum tenet
ibi de dicitur transsubstantiatio sacramentalis | sed con-
sequitur in ... quantum designat ... ter-
minum a quo. ad ... terminum ... quibus sub
quibus fuit panis sunt corpus Christi | et 1ᵃ | de
pane sit esse corpus Christi | ... esse ... sub quibus
panis est corpus Christi | Et corpus Christi valet esse
in celo . 1ᵒ non est ... in isto sacramento | quod
quod aliquid distat a celo | eo quod celum distat
ab istis inferioribus et per quantum esse quanti in eo
D[icendum] quod non est quantum | sed partes distare
a se ipsa in quantum est sub tali aliquid quod et ipse
distat. sed a... ... ... et ...
distare dicitur a se ipsa in quantum ... distat
a ... | Et nec valet conuersio ab aliquo
sit esse maius eo. ex ... sequitur | Sed corpus
Christi est multo maius speciebus hostie 1ᵒ et
D[icendum] quod licet corpus Christi est maius speciebus. putat
tamen continetur sub eis | nec est maius nec minus
eis eo quod ad eas non habet modum quanti-
tatum | nec dicitur prius adequatum eis ...
speciebus | 2ᵒ ad cuius contra quod ... valet ...
aliquo est maius eo | nunc est ... tamen ...
titatiue qualiter non est hic | Et si corpus
Christi esset valet in sacramento. tunc ...
sacramento corpus Christi diuideret masticaret
et lamaret | sed tamen ... ...
masticare laniare et diuidere | et ...
... 2ᵒ ... ... ponunt in sacramento
... | D[icendum] quod ... species diuiduntur ma-
sticantur et laniantur | sed corpus Christi sub quibus
... manet integrum. eo quod ibi non
est quantitatiue nec actiuis ... 2ᵒ non
... ... actum | Et talis
... corporis Christi in sacramento non prodest quam
saluti ... Joh. vi. Caro ... est ...
uiuificat | tunc at non prodest ubi dicitur
... quod non ... manducatum ...
corpus quod ... nec ... ...
... | D[icendum] quod non ... manducatum
corpus Christi sub corporali apparentia | et non
... corpus quod ... ... manducatum non
... ... ad modum manducandi non
... ad ... corpus Christi manducandi
... 2ᵒ ubi dicitur quod ibi est sacramentum
... et non sit integre ... in sacramento valet
... ...
... ... non ... ... esse ibi ...
... ... non sit integre non sit ...
quod ... ... | ubi dicitur ...
... ... esse sit integrum. ... ...
... ... dicitur quod ... sit ...
... ... | D[icendum] quod ... ibi esse

[illegible marginal glosses at foot of page] ... corpus ... in ... | ... sed ... | ... noua ...

Ad 2m [illegible] quod filius dei [illegible] licet modo [illegible] (quod [illegible] est [illegible]) et [illegible] 24 c. [illegible] est [illegible] non assumpta [illegible] [illegible] sicut [illegible] est in [illegible] localiter [illegible] est in uno loco / [illegible] in [illegible] non est in loco / 2m [illegible] in pluribus locis [illegible] attingit

[illegible] fidei non [illegible] vali [illegible] non [illegible] non [illegible] est [illegible] Item ut corpus [illegible] sub una hostia [illegible] non 2m quod [illegible] individuum [illegible] in duobus locis [illegible] individuum esset [illegible] / eo quod [illegible] locorum [illegible] localiter Dicendum quod [illegible] 2m [illegible] non [illegible] / 2m quod [illegible] corpus [illegible] in duobus locis [illegible] corpus [illegible] in [illegible] locis [illegible]

[illegible]

sacre / sed solum sub specie panis. [C]ontra quod ex prohibitione ecclesie ad vitandum duplex periculum errorum: primum est periculum effusionis vel distillationis sanguinis / quod de facili posset accidere si sub specie vini daretur [illegible] sanguinis. [illegible]

[illegible]

Utrum ex dictis sacre scripture possit colligi certa notitia differentie inter peccata venialia et mortalia

[illegible]

descibi(?) Est peccatum oppositum deum vel sanctum vel contemptum contra legem dei. Vel secundum hugonem de s. v. peccatum veniale est tum secundum se dicitur venia [illegible] / secundum loquendo [illegible] / et [illegible] ita loquendo dicitur non [illegible] malam intentionem [illegible] legis transgrediendo. Dicitur peccatum veniale cum sit quaedam dispositio ad peccatum mortale. Quod peccatum mortale dividitur in vii peccata capitalia per magistrum libro 2o di. 42. superbia, avaricia, gula, luxuria, accidia, ira, invidia, quae sic possunt distingui. Omne peccatum mortale vel respicit potentiam concupiscibilem vel irascibilem. Si primum, vel inordinate appetit delectabile [illegible] vel inordinate fugit impeditivum [illegible] delectationis. Si primum sic est superbia. vel inordinate appetit ordinatum in delectabile [illegible] sic est avaricia, vel appetit inordinate [illegible] delectabile [illegible] vel delectabile [illegible] tactus sic est luxuria. Vel delectabile [illegible] gustus sic est gula. Si autem fugit ad [illegible] impeditivum delectationis [illegible] sic est accidia quae est tedium [illegible] boni. Si autem respicit potentiam irascibilem [illegible] vel arduum vel magnum [illegible] vel inordinate [illegible] arduum sic est superbia vel inanis gloria [illegible] ad id quod est impeditivum arduum [illegible] vel [illegible] impeditivum arduum [illegible] aggrediendo pugnando [illegible] sic est ira [illegible] appetitus vindicte. Vel in [illegible] arduum sic est [illegible] invidia quae est dolor boni alterius [illegible] impeditivum [illegible] excellentie.

Quarto non [illegible] est inter [illegible] peccatum culpam et [illegible] / [illegible] peccati [illegible] contritionem [illegible] eius ut [illegible] aqua [illegible] deficit et vivit [illegible] augustinus 3 li de libero arbitrio [illegible] peccatum est [illegible] actus debiti quo ad peccatum [illegible] vel contraria [illegible] actu [illegible] declinat [illegible] / [illegible] concupiscentia autem est in actu non [illegible] voluntatis / [illegible] non [illegible] contritionem adulterium.

4us principale

Summa [illegible] principales circa auctoritatem [illegible] venialium et mortalium [illegible] notitia [illegible] / [illegible] principales [illegible] auctoritatem [illegible] confessio [illegible] notitia [illegible] venialium et mortalium [illegible] confessio [illegible] non [illegible] confessio non [illegible] notitia [illegible] / [illegible] alicuius peccata [illegible]

[illegible] sacerdotibus [illegible] / quod [illegible] sermone [illegible] notitia difficilia / [illegible] notitia / [illegible] Corpus [illegible] / [illegible] principales circa auctoritatem [illegible] venialium et mortalium [illegible] notitia / non [illegible] peccatum [illegible] actus voluntatis [illegible] Corpus [illegible] principales circa auctoritatem [illegible] ac mortalium possunt [illegible] notitia / non [illegible] sit [illegible] determinata [illegible] non [illegible] determinata [illegible]

Corollarium 2a [illegible] possunt colligi [illegible] peccata venialia et mortalia [illegible] notitia / [illegible] / [illegible] peccata mortalia sunt evitabilia. sed venialia non / [illegible] peccata mortalia prohibet [illegible] prohibet [illegible] malitiam [illegible] prohibet [illegible] / [illegible] Si [illegible] peccatum non [illegible] evitabilia non [illegible] / [illegible] peccata venialia / [illegible] venialia [illegible] mortali [illegible] Corpus [illegible] peccata venialia [illegible] evitabilia [illegible] voluntaria [illegible] / [illegible] peccatum est voluntarium / Corpus [illegible] peccata mortalia sunt vitabilia [illegible] magis [illegible] alia et alia [illegible] magnum [illegible] ut [illegible] flagicia.

Corollarium 3a [illegible] venialia et mortalia peccata possunt colligi [illegible] mortalia [illegible] vincita [illegible] / [illegible] peccati ad [illegible] / [illegible] peccatum mortale [illegible] / [illegible] peccatum mortale / aliud [illegible] / aliud [illegible] peccatum mortale ad [illegible] / sic dividitur [illegible] peccatum [illegible] / [illegible] peccatum [illegible] / [illegible] delictum [illegible] / [illegible] peccatum [illegible] omissiones [illegible] affirmativum / [illegible] negativum Corpus [illegible] peccata mortalia non sunt [illegible] / [illegible] non sunt [illegible] / [illegible] 3o [illegible]

Conclusio quarta: peccata mortalia inter se distincta magis et minus sunt gravia [illegible] quod dicitur peccata carnalia [illegible] esse sunt maioris infamie, et [illegible] de peccatis spiritualibus, et sunt [illegible] quia peccata carnalia [illegible] sed luxuria et gula [illegible] sed spiritualia, et secundo [illegible] non est de peccatis spiritualibus sed avaricia [illegible]. Corpus primum: peccata mortalia magis et minus sunt gravia [illegible] plagarum [illegible].

Corpus secundum [illegible] peccatorum [illegible]. Corpus quod dicitur a doctoribus.

Radix peccati non est aliud nisi passio vel pronitas ad sectandum [illegible] vel inclinat appetitum, id est quod est ultimus finis bonorum [illegible]. Et radix omnium peccatorum [illegible] vel inclinat appetitum [illegible] ad finem bonorum commutabilium [illegible] vel inclinat appetitum [illegible] quod malum fugitur vel adversatur [illegible] bonum [illegible] et malum [illegible] sunt due radices scilicet cupiditas [illegible] male inflammans et timor male humilians. Si ergo [illegible] vel [illegible] appetitus [illegible] est una radix scilicet cupiditas [illegible] bona [illegible] tres radices scilicet concupiscentia carnis [illegible] concupiscentia oculorum [illegible] bona [illegible] superbia vite [illegible] ut [illegible].

[illegible] cautela [illegible] ipse [illegible] distinctio [illegible] venialium et mortalium peccatorum. Ideo [illegible] declarare [illegible] difficile est [illegible] et [illegible] mortalium et venialium peccatorum. Secundo quare Deus [illegible] et [illegible] venialium et mortalium peccatorum [illegible]. Tertio [illegible] venialium et mortalium peccatorum [illegible] veniale et mortale [illegible]. Quinto [illegible] peccati [illegible] venialis et mortalis peccati [illegible]. Sexto quare dicitur peccatum veniale [illegible] magis dignum venia quam mortale. Et mortale plus dignum morte quam veniale. Septimo et ultimo quare peccata mortalia sunt [illegible].

[illegible] quod peccata mortalia sunt [illegible] mortifera [illegible] mortalia [illegible] mortalia [illegible].

[illegible] vel manifeste [illegible] que [illegible] fideles [illegible] salutis vitae et [illegible] cognoscere [illegible] salute et inducunt dampnacionem [illegible]. Alia [illegible] mortalia [illegible] mortifera [illegible] lege divina [illegible] prohibita [illegible] mortifera [illegible] veniale [illegible] Et [illegible] lege [illegible] statum [illegible] peccatum [illegible] mortale et [illegible] peccatum [illegible] veniale [illegible] veniale. Et venia [illegible] mortale [illegible] veniale [illegible] mala [illegible] mortale [illegible] mortale [illegible] mortale [illegible] veniale [illegible] veniale [illegible] legis [illegible] vel [illegible] moyses [illegible] egiptum [illegible] non [illegible] deum [illegible] legi [illegible] mortali peccato [illegible] peccatum non [illegible] mortali non sufficit [illegible] legi. Adeo [illegible] laudabile [illegible] peccata [illegible] indicium [illegible] peccatum [illegible] peccatum non est [illegible] quantitate peccati [illegible] quantitas non est [illegible] salubre est [illegible] peccatorum [illegible] iudicium [illegible] tradidit claves [illegible] peccatum mortale [illegible] difficile [illegible] et fortassis [illegible] venialis vel mortalis [illegible] peccati [illegible] ignoranciam [illegible]

[illegible]

... operatur vnde b. aug. xxi li° de ciuit.
dei ca° ultio ita finez dc. q difficiliu
est a pcto veniali ꝛ mortali diuc. s. declarat
ꝛ periculosissimum ad diffinic. Et alleg. de
galis dc. q pctm veniale ꝛ mortale sit
valde vicina. eo q si quis vcadz una et
eadez est inordinata cupio ad creaturā. ꝯ
veniale citra deum vl sub deo. Et mortale
supra deum vl equat deo. Et io 2m cu
difficile e dice vsqz adq optendit
veniale ꝛ qn se incipit mortale. vnde
prelati sancti e dice qt e mortale n ustitia
eo videfeste gedat operacio sua. Et
qt e q dc. pta. Delicta qs intelligit.
Et b. iob dnm petebat. Sola vna atqz
delicta tota ostende in. q. d pnic no cogn
sco vsqz q° detrate optendit veniale
ꝛ mortale. Et qt e q peccatores ꝛ confessio
nu auditores. luz dcime corrige debeant
pcta singularitr vt debeas nō solu a mor
talib; s3 ex alii venialibz abstineat ꝛ ea
deploreat. scd sci pres olim fecerunt eo
q diebz considet eadz pena [illegible] bz no
equaliter vigilit ꝛ diuturnitate. no tn derunt
esse faciles s3 multu grauis ad dicendum
aqd pctm ee mortale nisi quantu ht ex
scriptura consistunt. ideo nō dum pcta mortalia
faciunt ita vbane fore. reddicunt dñ
quidē plexos vl dignitates. vl audiunt
deum nimis securos vl prius addaynatz
homy. s3 dice debent. tu time deus qz
forte. rerusti mortalit. Et ht pu mortē
magis edificat. Et tm de p°.
De 2° aut qre deus detractaz parsa
sua annada natiaz ꝛ diraz venalium ꝛ mor
talium pctorum nobis voluit latē ꝛ qi no
gne. Dico q ht e ideo. q oia pcta di
ligenti studio vitarem ꝛ [illegible] subtimo c
vinceremus. at tarde no faciles ad dimidi
candum. caudi cenu. Et hic e p° q sua ama
cio oia pcta grualit displicerunt
eo q deus cepit aduac etiā no constiterit
Sed ex ht colligit. q nō debemus sub
terfuge. cōfitē pcta venalia. dn qt nos
eadem incarari. Et ois collige q nō est
vtile [illegible] maiorez etiā nez pcta adqu
confessione vitare. Et tm de 2°

De 3° vero qa aquar. hic sit venalium ꝛ
mortalium pctorum nati. similitudo q cōmis
ut deus est detrata natura pctorum no
sit etiam assignabilis, [illegible] qiectura

et opaliqs clia ꝛ bo. qz scd [illegible] gd
ꝛ cultum apponitur. 1z scd [illegible] sui [illegible]
latere nō sit scire st ee vgerā ṅ coniec
turare. sit ṅ [illegible] sine [illegible] sit
scire st latet nō eo vera nisi conaglī
giecturare. Sic at sit ista figura con
quibz giecturari sit ogētu venialium ꝛ mor
talium pctorum. Dicendum q figura ista ee pōt
qda ꝛ [illegible] qs pbat assignus. Secunda
est ista. Qui [illegible] primū dz de mortali
pcto. qn vite creaturam pfert creatori. vl bonū
vtile. bonū honesto. aut voluntatē ppriaz voluntati
diuine. Vl spualitr [illegible]. Et io qz ordo
iustie est. q creator pfertur creature. bonum
honestum. bonū vtili. voluntas diuina. voluntati
humane. ꝛ q sic pfert spualiter. ꝛ qz lex
diuina istu ordinez pcipit. ꝛ ꝯ tn prohibent
ordinēqz. qu eqiqz creatura pfertur creatori. bonū
vtile. honesto. voluntas humana diuine. vl spua
litas pferat [illegible]. sit [illegible] legis
diuine. ꝛ p qns committitur pctm mortale. Secundo
aut creatura plus debito sine i debita diligitur
s3 tn nō pfert creatori. vl utilitas pfertur bo
no honesto. neqz voluntas humana diuine. vl
tatō pferat iudico [illegible]. tunc pctm est
veniale. eo q sit pctm nō dirc e q lege
dei. s3 tn nō [illegible] vltra [illegible]
[illegible] creatorez deo. tamqz creatori
suo. ꝛ pctm mortale [illegible]
qi creatura pferat creatori pponitur creatori
ideo [illegible] est. vbi qn ꝛ [illegible] creata pponit
creatori. Tertia [illegible] aduted. e q nos mortis
[illegible] pponitur alti. Pro qs morte pcede
possumus [illegible] quo agendo pponimus creaturaz
creatori deo. ꝛ qnt grectunai qn [illegible] mor
talit. Et p° id pponimus cui magis intimu
gsētimus vl credimus. 2° id pponimus. cui ma
iorē honorē i pedimus ꝛ magis [illegible]
plus placere. ꝛ mandatis eius [illegible] obedie
ꝛ magis nos [illegible]. 3° id pponimus
p q° plura ꝛ difficiliora pati pmus sare pati
sine sustinere. 4to illud pponimus. ad
cuius voluntatē ꝛ beneplacitum mandatum alterius
[illegible] vilipendimus. Quinto illud
pponimus. cui ne displiceamus. alium offendimus
alteri obedire omittimus. vl nō curamus. Sexto id pponimus. q° volumus plus gtetari
ꝛ cuius [illegible] vellemus nos
nā ee q cuius delie nō [illegible]. Septio
[illegible] vl gratiaz aia vl plura aqumus
ꝛ [illegible] ordinamus. Omnibz mois dibz
[illegible] dei pponimus ꝛ creaturē
qz q° [illegible] creaturaz [illegible]
mortalit [illegible]. nisi
[illegible] aia vl vadutetia [illegible]
eo qi deus e finis vltimus [illegible] creature
[illegible] vltimate [illegible] e [illegible]
honoris felicitas. ꝛ qo [illegible] magis [illegible]

[illegible]

[illegible]

esse debet desiderio quod ad dei gloriam pertinet / (?) dilectio qua speratur eius gloriam gemit / quia quanto diligentius hoc intendit eius quod ad dei honorem pertinet, tanto efficacius tendit ad suam felicitatem / quia omnis homo uita sua debet intendere, ut propter quod quod ad gloriam dei pertinet, uirtute qui intuitu / quamuis quid agat / sibi superioribus obediat / quamuis a deo sibi gratiam amoris referat / cum penitentibus honoraret / timeat ac glorificet / Quarto debet cauere ut quantum ne in suo proprio modo actum excedere magis innitatur / confidat uel credat quam deceat ne mortaliter peccet contra sua necessitate maiorem claritatem [illegible]

Secundarium est qua conctuari debet peccatum mortale / Cum quis facit aliquid contra caritatem dei uel proximi / sed qui deum contempnit blasphemat, non super omnia diligit sicut ut diligendus est / Et proximo suo nocet in uita uel contra legem ne fecit operatur / sed qui ei facit quod sibi dictante uita fidei uellet / uel qui diligit corpus suum / uel bona temporalia super salutem proximi uel non curat ipsum scandalizari / Tertia ratio cum quis scienter aliquid committit uel obmittit contra diuinum preceptum aut contra ecclesie aut contra licita precepta superiorum que sunt pro salute inferiorum

Quarta ratio est ex deliberatione et proposito facit quod est dictatum in uite tamen / ut contra iuramentum uel uanale uotum / uel licitum mandatum

Quinta ratio est ex cultura / cum quis sentit uel alio perfectio delectatur ita quod cum actus aptior est peccatum mortale / quamuis eius actum inter perficiat / uix id agit et ideo cum intendit cum illicitum ad consentiendum cum meditatur de ea in corde suo / Et quod consensum circa constat / quo de talibus mortalibus peccatis possumus certitudinem habere / de talibus non debet conctuari / sed de aliis est in certitudine humana per sue dubitationem / Et ideo quia certa mortalia in lege diuina expresse sunt prohibita / et quod uis per scripturas aliquatenus sunt notificata / certa ac compunctione homo sit deprecanda de qua intentione tamen de eius contraria non est distinctio / et quamuis de ignorantibus potius est dubitare quam ad distinguere etiam [illegible]

De quo magis consistit mortalium et uenialium peccatorum dicta / dicendo quod corporalia dicta separatim colligit opere in non communi intentione quod mortale comprehensione que morte dignum est peccatum ueniale et ueniale est mortale uenia dignum / Et quod ueniale plus quam mortale est uenia dignum / et mortale est quod ueniale morte dignum patebit in capitulis / Secundo dicitur quod peccatum ideo eo quod ista ideo peccati quod mortali / sed ista quod ueniali / sed id autem quod est prope [illegible]

et patiens actu / Tertio dicitur quod peccatum ueniale eo quod morte de se causat siue obligat ad penam eternam / ueniale autem non / Quarto dicitur quod origine quod ueniale quod contingit origine et causatur ex quadam obliuione surreptione seu suggestione uel ex fragilitate carnis / sed precipue mortaliter per electionem non mortiferam / peccatum uel peccatum / mortale autem tamen causatur ex propria scientia apposita uel deliberatione / per propriam maliciam / peccatum mortale per electionem / uel dolum uel fraudem

Quinto dicitur ideo peccatum mortale gerunt de quo ueniale ymaginem dei obscurat / mortale autem obtenebrat / et ymago uero semper est aliqua eius aqua ymagine depicta obscuratur et deimputatur / aliquam autem necatur ne fit / aliquid autem uel de caritate obtenebratur quod quidem ut de mortali et ueniali, eo apparet / Sexto est de mortali et ueniali / quod mortale priuat gratie caritatis / ueniale autem fuit caritate / Septimo dicitur quod peccata ad fruitionem / quod uenialia quod committuntur et non adiacent eo quod contrapositione ut non dum possumus resistere / in uenialibus / mortalia autem non contingit aduenire

Septimo dicitur quod contra caritatem quod uenialium sequitur quod tamen actus quod uiteatur sunt uenialis / sed ad mortale sufficit alterum illorum esse mortale / eo quod mortale sufficit in intentione / Non differt mortalis peccati non obmittitur ad actum / ualet actus / sed ne ipsum ueniale peccati / eo quod sibi secundum se uel secundum intentionem peccat mortaliter et sicut mortaliter sed non secundum se intendit peccat ueniale / Et eo quod peccat ueniale et non mortale / eo quod peccata intentio non sufficit ad iram ueniali / sed sufficit ad iram mortalis peccati [illegible]

Circa quantum / et differentiam peccati quod / Dicitur quod uenialis et mortalis peccati differentia / Dicitur quod peccatum quod est obmissio uel commissio uoluntaria contra diuinam gratiam / Sed peccatum mortale est obmissio uel commissio deliberata contra diuinam gratiam / uel cum mortale est perditur gratia / Et proprie peccat mortaliter obmittere uel committere uoluntarie contra obmissionem uel commissionem proprie / uel cum deliberate perditur gratia / Peccatum autem ueniale est quod obmissio uel commissio uoluntaria contra diuinam gratiam / uel cum deliberate non perditur gratia / uel peccatum est quod corpus uoluntas deliberata per dilectionem ad creaturam super deum uel equaliter deo / uel circa deum sine sub deo / Secundo est mortale / secundo est ueniale et tertio de quanto

Circa septimum dicitur quod ueniale quod magis [illegible]

[illegible]

[illegible]

venia inmortale magis dignum morte quam veniale. Dico quod ideo quia veniale non aufert vitam gratie. nec infert mortem culpe naturalis vel eternalis sed mortale sed hoc tolli-
git ex quatuor. quia primum est comparatione virtute eius
ipsum veniale contingit sed est ex impotentia vel
advertentia vel ignorantia. quia quibus in-
cidit veniale. eo quod nunquam ex precedit ex
malo proposito sed ex malitia. ex qua quando
mortale procedit. Secundum est futurum ge-
neratum qui cuncta veniali et nos mortali
despicere elicit sed est effectus penitentie ex pe-
nitentia gratie. hec cum preveniant gratie
hec non remediabilitatem tradit per veniale. sed
per mortale. Tertium est status in quo
status despicere constituitur. sed est status gratie
venie et unde veniale et status culpe
vide et pene unde mortalis. Quartum est
gradus peccati. eo quod veniale peccatum non
permittit peccatum pervenire ad plenum eo
quod per mortale peccatum unde grave fieri
ponit in usu peccatum. Quintum est conditio
operis in quo opere peccatum consistit. eo quod peccatum
veniale ex opere non ex parte peccatorum
conditione non fit contra caritatem dei vel proximi
sed gravius ex opere mortale peccatum sed constat de-
blasphemia. de inobedientia. et de iniu-
ria fit proximum de mendacio iocoso vel
officioso et de verbo otioso. quum veniala
Deceptio et ultio gratie peccata mortalia
sunt peccata vitanda. Dico quod ideo quia
magis placet capitulo nostro dominico dyabolo
qui sic ut inducat nos ad peccata
mortalia numquam vel raro desistit sed quia leo
rugiens continue invitat nos ad ipsa ad
perdendum nos. tum etiam quia primus nostro aucto-
ri deo magis displicet. eo quod sed michi unde nobis
nocet sed peccatum. tum quia nobis ubi de
multa. eo quod omnia bona nobis aufferunt
et multa mala inferunt. Auferunt enim nobis
primo regnum celum. secundo gratiam
et suffragia fidelium. tertio spoliant animam
virtutibus et donis et gratiis. et destruat ymagi-
nem dei. quia ubi fit similis fau-
nem brutalem. mala autem plura inferunt
quia constituunt nos in servitute dyaboli inimi-
ci et adversarii. reddunt nos abhomina-
biles deo angelis et hominibus. bona eo-
rum in mala. medicinalia in venenum
conversa in mortem. et salutem in dampnationem.
sicut patet de sacramento eukaristie. Insuper si peccatum
eorum fuit in hora finaliter concludit
et excludit in inferno. deo quia sed dicitur
vita eterna sunt bona demonum et ab eterne quod
hoc puniet morte: eternum abundantissime. et vero

minimum peccatum mortale ab aliquo libere
magis timendum esset quam peccatum mortale quam omnia
alia. eo quod multo plus peccatum nocet. quia de se
eternaliter dampnat. Alia autem non nisi de facto
et tunc de peccato. Nam Augustinus
dicitur est in quinquagesima dominica de dia ve-
nialibus et mortalibus peccatis. non dimissis
venialibus facit mortalibus. per parva peccata
solum ad mortalia ut ex officiis et aliis
Inelig cadunt gratia. Et arguo primo quod
nullum est peccatum mortale. quia si aliquod
maxime illud quod aufert vitam glorie
et est dignum morte. quibus quia sunt tunc
de peccatum esset mortale vel nullum esset mortale
sed hoc est falsum. ante quia hec sunt de peccatum
esset mortale. et hoc secundum unum peccatum esset
mortale. probatur quia de peccatum aufert vitam
glorie. in hoc sed de peccatum est mortale quia
aut tunc nullo peccato pervenitur ad vitam
glorie. eo quod nunquam condignatus vel absolu-
tum faceret ut habet celeste unum aliquem
pervenit. Ad hoc dicitur licet tunc peccato non per-
veniatur ad vitam glorie. tamen mortale aufert
vitam glorie irrecuperabiliter. veniale autem
recuperabiliter. Contra nullum mortale plus
aufert vitam glorie quam veniale. eo quod quibus
peccatum ex penitentia aufert. Item nunc mortale
sicut aufert vitam glorie. eo quod non effugiunt
quia post satisfactionem non. Ad secundum quod mortale
aufert vitam glorie irrecuperabiliter. Contra
ex operibus de mortali peccato sic vitam glorie recuperare
per penitentiam. Ad hoc dicitur unum est sacramentum quod per se
tenet medicus et via ad veniam sed gratiam
Et ideo dicitur quod mortale de se irrecuperabiliter
aufert vitam glorie. eo quod de se aufert medium
et vitam ad gloriam sed gratiam quod est via ad
gloriam sed hoc non facit veniale. secundum mortale licet
sit sed ambulans in devio ex non pre-
veniente quod per actus postmodum venit ad viam
veniale autem sed ambulans de via recta in
gratia bona sed gratia. Contra nullum
peccatum est dignum morte. primo secundo nullum peccatum
est mortale. ante quia si aliquod peccatum dignum
esset morte. et quia triplex est mors vel
prima morte culpe solum vel nature vel gehenne.
vel omnibus modis simul. non est quia nullum
mortale est dignum morte culpe. quia sic
hoc maxime esset per aliquos. eo quod dignum est
sic homo avertit se a deo per inobedientiam
quod deus avertat se ab homine per gratiam et
favorem. quia non est iniustum aliquo avertit
se iniustior quam ab eo perior. Contra non
sequitur. hic homo avertit se a deo et deus ab eo
vel ille homo est de morte culpe. quia per nullum

Et secundum exemplum in scripto secundum dicitur 33 hoc est quod peccatum remissibile vide c. 9. 12 libri

medium habet se, quia si ad esse medium
maior esset peccato gratie, vel si se ad maius
esset hoc peccatum gratie. Contra non se
habet contrarie se ab illo, illud peccat gratia,
quia contrarium medio habet se sicut contrario contradi-
centi qui contrario sunt hoc oppositum se
quia habet se contrarie se ad illud in
habilitate ad gratiam. Ergo contrarie habet
se ab illo sed peccat gratia. Et ulterius peccat
gratia in eo contra morti Christi et sanguini morte
tulisse. Contra originale peccatum et mortale
ergo non peccat hominem gratia quia nec habita
nec non habita; non primum, quia originale peccatum
nullam gratiam precedit, quia originali [illegible]
habet gratiam; nec secundum quia non habita nullam
peccat; tamen habita precedit peccatum opposi-
tum [illegible]. Dicendum quod peccat gratia habita
in radice [illegible] eo quod [illegible]
[illegible] et non [illegible]. Sed actuale peccat
gratia habita [illegible] forma, eo quod
est opposita [illegible]. Contra
infidelitas que est de adulteris [illegible]
[illegible] non peccat eos gratia habita quia
nunquam habuerunt. Dicendum quod peccat eos
[illegible] qua habuerunt in ea licet non
[illegible] propter [illegible] eis collata. Contra
blasphemia quod [illegible] Christo et matri sue
[illegible] ergo eis non aufert
gratiam habitam in radice vel [illegible]. Dicendum quod
peccat eos reverentia [illegible] quod habere
debuerunt propter dignitatem virginis [illegible]
[illegible]. Contra faciat
[illegible] adulterium [illegible]
vel furtum, tunc adulterium [illegible] non
peccat aliqua gratia eo quod [illegible] convenit
propter precedens peccatum. Dicendum quod mortale de-
[illegible] peccat hominem gratia [illegible] aliquid non sit
[illegible] est de [illegible] eo quod non invenit.
Contra si sequitur mortale non aufert
gratiam tunc esset inutile quia [illegible] quod facit.
Dicendum quod magis elongat hominem a deo. [illegible]
aufert inclinationem ad deum [illegible] peccatoribus
longe [illegible] salus. [illegible] peccata
mea diminuerunt [illegible] ad deum [illegible]
[illegible] dici de aliis peccatis etc.

Utrum aliquis homo per caritatem et eius augmentum

[illegible] sit in caritate possit [illegible] aliquod opprimere
et [illegible] sit [illegible] [illegible] habere
[illegible] nobilissimum et ipsum [illegible] 2° [illegible]
Sed caritas est [illegible] nobilissima [illegible]
[illegible] ad [illegible] [illegible] et [illegible]
fides spes caritas [illegible] maior [illegible]
est caritas. In oppositum est illud [illegible]
[illegible] sunt iusti [illegible]
et opera eorum in manu dei et tamen nescit
homo utrum odio vel amore dignus sit [illegible]
omnia in futurum [illegible] incerta, eo quod
[illegible] iusto et impio bono et
malo mundo et immundo [illegible]
[illegible] et victimas [illegible]
sicut bonus et [illegible] ut [illegible]
qui [illegible] est [illegible]
[illegible] quia [illegible] eveniunt.
Ista questio duo [illegible] et [illegible]
[illegible] quod caritas sit [illegible]
quibus aliquis possit [illegible]
et hoc notat [illegible] per. Secundo [illegible]
quod caritas sit augmentabilis. 3a [illegible]
[illegible] in caritate possit [illegible]
[illegible]
[illegible]. Primus est [illegible]
[illegible] sit [illegible] caritate
Secundus est [illegible] caritas sit augmentabilis. 3a est de [illegible]. Circa [illegible]
[illegible] articulum est [illegible] quod caritas [illegible]
[illegible] et [illegible]
et [illegible] 2° [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] deus caritas est et qui manet
in caritate in deo manet et deus in eo. [illegible]
[illegible] Jo. [illegible]
[illegible] et mansionem apud eum faciemus [illegible]
[illegible] 2° [illegible] spiritui sancto
quia spiritus sanctus est amor patris et filii
et facit nos in deo manere et deum in nobis
[illegible] 4to [illegible]. Caritas [illegible]
[illegible] morali qua
[illegible] vel potentia [illegible]
aliquid [illegible] 2° [illegible]
[illegible] caritatem in
[illegible] caritatem
[illegible] caritas [illegible] caritatis
[illegible] in cordibus fidelium [illegible] diligi-
[illegible] deum et proximum [illegible] Caritas dei dif-
fusa est in cordibus nostris [illegible]
[illegible] est [illegible] immediate a
deo. Alio est [illegible]
actibus [illegible]
actibus [illegible] diligendi deum [illegible]
proximum propter deum frequentatis [illegible]
ad [illegible] qui [illegible]

peccatum mortale remanet in homine ergo
etc. sicut peccatum actuale mortale et caritas
infusa simul et semel in eodem stant sic veniale
et caritas infusa in eodem non
repugnant/ [illegible] statibus sit
illa prima pro illo articulo ista: Caritas in-
fusa creata cuiuslibet meritorie actionis est
effectiva. Patet per beatum Augustinum in libro de pre-
destinatione sanctorum et allegat magister sententiarum di-
stinctione [illegible] gratia non datur [illegible] aqua merita
sed efficit de meritis/ Corollarium primum: Stante
lege generali nullus potest sine caritate creata
implere omnia divina precepta/ [illegible]
posset meritorie agere sine caritate quod est
contra pelagianos et [illegible] corollarium [illegible]
Caritate autem non habentes nihil nobis pro-
dest/ Corollarium 2m: Secundum legem ordinatam
nullus salvabitur sine caritate. Patet quia nullus
salvabitur decedens in peccato mortali nisi illud deus
[illegible] contulit peccato [illegible]/ sed [illegible]
non habens caritatem est in peccato mortali ad
minus originali/ Corollarium 3m: Caritas in-
fusa est signum divisionis filiorum dei
a filiis perditionis/ secundum presentem iustitiam
[illegible] non sit signum [illegible] 2m dei
[illegible]/ Prima patet [illegible] beatum Augustinum [illegible] xv
de trinitate. Ex [illegible] quod alii sunt filii dei
2m [illegible] et alii 2m [illegible]
[illegible] ut [illegible] de pe-
[illegible]/ Secunda patet patet quia multi sunt [illegible]
qui finaliter dampnabuntur iuxta illud [illegible]
[illegible] Si adverterit se iustus a iustitia sua
et fecerit iniquitatem omnes iustitie eius
quas fecerat non recordabuntur [illegible]
[illegible] qua prevaricatus est et in peccato
suo quod peccavit morietur Ezechielis xviii

Quantum ad secundum notandum primo quod augmen-
tatio [illegible] est [illegible] [illegible]
[illegible] virtute [illegible] [illegible]
[illegible] et 2o [illegible] et [illegible]
[illegible] Alios augmentationis [illegible]
[illegible] augetur [illegible]
[illegible] quibus sit augetur [illegible]
[illegible] statibus quo prima sit ista: [illegible]
caritas infusa [illegible] dei et [illegible]
[illegible] sit augmentabilis/ [illegible]
[illegible] est diminuibilis. Prima patet [illegible]
beatum Augustinum [illegible] et alle-
gat eum magister distinctione [illegible]
eius caritas [illegible] [illegible]
[illegible] est [illegible] ut [illegible]
[illegible] nata fuit [illegible] et [illegible]
fuit [illegible] roborata et [illegible]
[illegible] aut ad [illegible]
venit dicit cupio dissolvi et esse
cum Christo/ 2a patet patet quia omnis [illegible]
est aut bona aut indifferens

aut mala. Si bona non minuit caritatem
sed auget. Si indifferens item non minuit
caritatem sed auget. [illegible] non est indifferens.
Si mala vel [illegible] peccatum mortale et
non minuit sed totaliter [illegible]
[illegible] Si [illegible]
peccatum veniale item non minuit [illegible]
[illegible] debent totam caritatem
et per [illegible] peccatum veniale [illegible]
quod non est dicendum/ Corollarium primum: [illegible]
sit dare minimam caritatem que posset ad
salutem sufficere. Item non est dare maximam
ultra quam viator non posset [illegible]
patet de gratia et caritate baptismali/
[illegible] est [illegible]
2a patet patet [illegible] ad [illegible]/ Corollarium 2m:
Non est inconveniens concedere quod aliquis viator
[illegible] caritatem maiorem spiritualem in via quam
[illegible] intellecti [illegible]
[illegible] veniale quam beatus petrus vel
paulus [illegible] in via [illegible] maiore
caritate quam puer baptizatus et sine
actuali [illegible] decedens/ Corollarium 3m:
Non sequitur in parte [illegible] caritas infusa
intenditur ergo per deum [illegible] efficitur
[illegible] sit quatuor gradus
caritatis a. b. c. d. absque unione cor-
[illegible] est possibile. tamen isti gradus
[illegible] non habent ordinem [illegible]
[illegible] quod deus [illegible] illos gradus
[illegible] imaginationem [illegible]
[illegible] caritatis [illegible]
[illegible] non sit deus [illegible]
et [illegible] gradum caritatis [illegible]
[illegible] gradum [illegible]

Quantum ad 3m articulum nota quod [illegible]
[illegible] et 2o
[illegible]
[illegible] est [illegible] sit [illegible]
[illegible] comparationibus sit [illegible]
[illegible] meritis [illegible]
[illegible] est
[illegible] ut [illegible] a
principio [illegible] et b [illegible] et non videtur
[illegible] instantia [illegible] male [illegible]
[illegible] sed [illegible]
variabilia apud nos et [illegible]
[illegible] et [illegible] est quod
[illegible] et fallibile
[illegible] est [illegible]
ut de [illegible]/
[illegible] et [illegible]
[illegible] fallax quia et [illegible]
[illegible] male [illegible]
[illegible] sit [illegible] quia
[illegible] autor [illegible]
[illegible]/ [illegible] quibus nullus posset
[illegible] amor dei 2m [illegible]
[illegible] dei [illegible] opus [illegible]
[illegible] 2m [illegible] iustitia [illegible]
[illegible] est [illegible]
[illegible] amor [illegible] sit/ 2 [illegible]

p[er] b[ea]tum aug[ustinum] / Unde [con]similiter septuagesime
q[ui]n[t]a incipit. Q[uaesti]o. Dico est ca[ritas] dei audit[ur]
Cor[inthiorum] 13 Quamuis i[n]est insufficiens [con]tinu-
no [con]cupiscentie [illegible] p[e]cc[at]i mortalis / et in
deo [illegible] [con]tinuit aliquid [illegible]
q[uod] a deo no[n] diligit[ur] p[atet] p[er] s[an]ctum thomam
p[rim]a 2e q[uaestio] 24 articulo 4to / Cor[inthiorum] 2m
Et rursus aliquis h[abe]o p[er] caritatem et eo
augmentum q[uod] fit in caritate p[otes]t h[abe]re
aliquid [con]iunctum p[atet] [illegible]
[illegible] / Cor[inthiorum] 13m Caritas
[illegible] op[er]ationi [illegible] nescit[ur] [illegible]
[illegible] p[atet] q[uia] caritas nescit
[illegible] p[er] caritatem [illegible]

Prima. dicitur de caritate quantum ad eius operationem augmentationem et [con]iunctionem
[illegible] declaratione aduertenda
sunt tria. Primo quid est caritas / qualiter
se habent ad inuicem dilectio et caritas /
caritas et gratia / et quare sine caritate
non fit operatio meritoria / et hec quo ad primum
articulum. Secundo [illegible] et ad quantum est
augmentabilis / et an sit diminuibilis
quo ad 2m articulum. Tertio quare
caritas ab habente eam [illegible] non [illegible] cog-
noscibilis / et q[uo]modo [con]tinuabilis est
[illegible] quo ad 3m.

Quantum ad primum dico / q[uod] caritas e[st] dilectio
gratuita / p[er] quam mens in via et p[er]maneat
in patria. Ubi ponit[ur] dilectio p[ro] genere q[uia]
omnis caritas est dilectio / s[ed] non econtrario
gratuita p[ro] differentia / eo q[uod] non omnis dilectio d[icitu]r
caritas / s[ed] solum que gratos facit nos
deo / et ei accepta reddit nostra op[er]a meri-
toria et premium p[ro]fectiua. Vnde p[rim]e Cor.
13. Si tradidero corpus meum ita ut
ardeam / caritatem autem non habeam nichil mihi
prodest s[cilicet] ad meritum et premium. Et hec
dilectio gratuita est qua diligit[ur] p[ro]ximus
p[ro]pter deum / et deus p[ro]pter se[met]ipsum super omnia
et ex toto corde et ex tota mente / ac de
fortitudine siue virtute / et hoc fit [illegible]
[illegible] / [illegible] tota cor habens actu[aliter] semp[er]
feratur in deum / et hoc conuenit beatis
in patria. Aliquo q[uod] h[om]o mentem suam
effectualiter deputet ad vacandum
deo / et rebus diuinis / aliis omnibus
p[re]termissis / nisi quantum necessitas vite requirit
et hoc conuenit perfectis in via. Tertio
q[uod] h[om]o habitualiter totum cor suum ponat
in deum / ita q[uod] nichil velit nec cogitet
q[uo]d diuine dilectioni sit contrarium / et hoc
conuenit omnibus caritatem habentibus. Ex quibus
p[atet] primo / q[uod] dilectio est superior ad carita-
tem / et q[uod] habent se ad inuicem [illegible]
et [illegible]. Secundo constat / q[uod] caritas
[illegible] p[er] [illegible] gratiam

dilectio

eo q[uod] caritas d[icit]ur dilectio gratuita
tum quia gratia requirit caritatem sic
tamq[uam] eius [illegible] et ipsum eo [illegible]
[illegible] illud ap[osto]li Gratia dei [illegible] id est
caritas non requirit [illegible]
voluntate / eo q[uod] mediate ipsa agimus di-
lectionem [illegible]. Tertio p[atet] q[uod] sine ca[ritate]
nulla operatio est meritoria / eo q[uod] sine ca[ritate]
nulla op[er]a nostra sunt [illegible] premio
eterno / eo q[uod] ipsa sola d[icit]ur [illegible] accepta-
tionem dei [illegible] caritas nos reddit deo
[illegible] gratia gratos / et non in [illegible] hec
constat [illegible] eius effectibus et [illegible]
[illegible] vi[delice]t [illegible] [illegible]

Quantum ad s[e]c[un]d[u]m de augmentatione et di-
minutione caritatis aduertendum est / q[uod] quidam
dixerunt caritatem non augeri in se p[er] essentiam
sed solum [illegible] illa p[ro]ficiunt
[illegible] q[uo]d est illud / q[uo]d non p[ro]ficiunt [illegible]
nisi qui ipsum habundancius habent [illegible]
q[uo]d ee no[n] sit sine illius augmentatione
siue essentia et p[er]fectione. Alii dixerunt q[uod]
caritas augetur in se p[er] essentiam / s[ed] non
eadem in suo manens / s[ed] in quantum [illegible]
[illegible] prout dicit[ur] dies augeri non
q[uod] eadem dies fiat maior / s[ed] q[uia] maior
sequit[ur] minorem. Sed illud est contra
[illegible] corrumpit[ur] nisi p[er] [illegible] / s[ed] [illegible]
[illegible] corrumpit augmentum [illegible]
corruptionem [illegible] s[ed] magis [illegible] cor-
rumpit [illegible] / eo q[uod] [illegible] eius [illegible]
Tertii dixerunt q[uod] caritas augetur [illegible]
[illegible] manens / s[ed] non [illegible]
[illegible] ut radiationem [illegible]
[illegible] est / q[uod] [illegible] augmento caritatis [illegible]
[illegible] augmentum [illegible]
quia [illegible] essentialiter augetur
[illegible] etiam caritate / Quarti dixerunt et
[illegible] q[uo]d caritas augetur [illegible]
[illegible] quo ad esse / non q[uo]d esse eius [illegible]
[illegible] caritas
est virtus [illegible] / que augetur quo ad [illegible]
[illegible]
multiplicationem [illegible] eadem gradualiter
[illegible] ad [illegible] / eo q[uod] illa [illegible]
[illegible] maioris caritatis [illegible] etiam [illegible]
minima. Et nota q[uod] caritas [illegible] minor
est [illegible] caritate [illegible] / Sed [illegible]
[illegible] ipsa [illegible] ad [illegible]
caritate [illegible] / eo q[uod] caritas [illegible]
[illegible] ad [illegible]
[illegible] est augmentum [illegible] etiam [illegible]
[illegible] caritatis [illegible]
[illegible] et 2m [illegible]
[illegible]
[illegible] et [illegible] augeatur [illegible]
[illegible] et [illegible] etiam [illegible]
et caritas / Sed q[uo]modo [illegible] etiam [illegible]

10

aut primo augeatur caritas. Secundo quod operibus quod primo ex maiori influencia dei, secundo a virtute agente eo quod est virtus infusa, nam qualitas igitur deus quanto magis influit tanto magis intenditur. Tertio ex maiori capacitate et conatu subiecti, quia voluntas vel liberum arbitrium magis intendit ad primum bonum secundum potentiam susceptivam. Quarto ex maiori activitate et intensione primus forme augmentabilis secundum actum perficiendam. Unde aut est status et terminus in augmento caritatis duplex, quia duo modi, scilicet unus qui contingit ex parte statu quo ad augmentationem corporalem. Verbi gratia non status et quies caloris alicuius in virtute agente, in potentia susceptiva et a forma perficienda. Secundo in corpore augmentum stat quia utique caloris naturalis non potest quantitatem quam desiderat, quia potentia humidi radicalis non potest extendi et quia corpus perfectum est. Secundus quod contingit perfectionem etc. Sed in spiritualibus augmentum stat ex parte virtutis agentis quia virtus operans non potest amplius agere sicut est naturalis vel quia utique agens apponit non disposit amplius. Secundo caritatis augmentum stat quia caritas debeat ad mensuram quam incipiens est deus. Secundum dicitur sue capacitatis, quia virtus divina licet sit infinita tamen operatur secundum dispositionem sue capacitatis limitantis [illegible] quod sibi placet, eo quod non propter agit secundum ordinationem possibilitatem eius. Secundo stat etiam augmentum caritatis ex parte forme potentie suscipientis. Et hoc explicat sic: uno modo in actu, tunc actu ille amplius non procedit, sic stat augmentum caritatis in viis perfectis, quia infinitum non assurgit ad maiora opera. Alio modo stat per continuum potentie, sic stat in beatis patrie, qui amplius non sunt sic dispositi, sed tamen habent quantum sic dispositionis in via. Alio modo stat secundum possibilitatem suscipientis, sic caritas stat in Christo et in beata virgine et angelis, et corpus tamen licet de gloria quantum sit terminate [illegible] deo unita, et beata virgo secundum matrem dei, et angeli secundum spirituales omnis [illegible]. Stat nunc caritas ex parte forme augmentabilis, tunc pervenit ad quantitatem perfectam [illegible] ideo a perfectis in quantum possit [illegible] quod contingit ad actum completum ad quem est ordinatus, quod est diligere deum ex toto corde et tota mente, anima et virtute. Secundo utrum caritas [illegible] augeatur, vel est deus et diverso quod perfectionem morte tollatur, sed per primum appositum non tamen indirecte minuitur. Secundo quantum

ad eius corruptionem disponit. Vel dispositio sit per peccata venialia vel per cessationem ab operatione operum caritatis, que duo minuunt caritatis radicationem vel fervorem, eo quod de fructudine minuitur facilitas obediencie vivendi inferiorem respectu superioris [illegible] illud ac quod alterius dicitur diminuit. Est etiam oppositum, sed veniale non oppositum caritati, eo quod stat cum caritate. Tamen quia peccatum veniale diminuit aliquid caritatis directe, tunc caritas tamen non sit infinite virtutis, veniale aliquotiens iteratum totam tolleret caritatem. Sic etiam illud quod diminuit caritatem [illegible] diminuit primum spirituale sibi debitum. Sed primum spirituale est bonum eternum, et per quod peccatum veniale auferret aliquid de bono eterno, quod autem auferret bonum eternum [illegible] vel partialiter [illegible] pena eterna, sic veniale mereretur aliquam penam eternam, quod est falsum [illegible].

Quantum ad tertium dicitur caritas [illegible] non est certitudinaliter cognoscibilis, et quamvis coniecturaliter est cognoscibilis. Premitto quod caritatem cognosci certitudinaliter contingit dupliciter. Uno modo [illegible] quid est et qualis esse debeat. Sic non est dubium quod cognoscitur certitudinaliter [illegible] non [illegible] quod [illegible]. Alio modo contingit cognoscere specialiter [illegible] ad esse [illegible]. Sic nullus viator in hac vita nisi revelatione certitudinaliter cognoscere debet [illegible] aliud [illegible] caritatem, eo quod [illegible] quo sit in aliis [illegible] fallibilia. Secundo [illegible] quibus [illegible] in hac vita certitudinaliter [illegible] caritatem [illegible]. Quare [illegible] divine acceptationis [illegible] quod caritas includit divinam acceptationem, eo quod caritas [illegible] gratum faciens. Sed quia [illegible] deo acceptis [illegible] et ideo [illegible] acceptationem [illegible] caritatis [illegible] conclusionem [illegible] ad dilectionem [illegible]. Secunda [illegible] vel acceptatam [illegible] eo quod spiritualis [illegible] aliquem [illegible] et addi [illegible] ad devotionem et [illegible] mortificationem [illegible] laude de amore dei [illegible] de devotione. Tertia ratio [illegible] oculi [illegible] est [illegible] interior est sed [illegible] manifestissima nature [illegible] obumbrationem [illegible] et ideo [illegible] nescit certitudinaliter distinguere lumen [illegible]. Sed [illegible] spiritualis nescit certitudinaliter distinguere [illegible] lumen gratie gratis date et [illegible]

faciet. Tertia ratio est bonorum meritorum dispensatio. Deus enim claudit oculos suos super suum ad ea que spectant ad eorum dignitatem et quomodo possent ad eorum indignitatem comparari sicut Sunamiti. Sap. xi. Dissimulas peccata hominum propter penitentiam / eo quod deus oculos eius claudit respectu bonorum et aperit in malorum super illud evidentiam / Caritas autem que debuerit dicite sunt dubiles sunt vero gratia gratia est enim / et propterea que aperit oculos ad videndum prerogativas et claudit ad videndum indigentias et defectus / super illud apostoli ad Corinthios Quasi dites quia divites sumus et locupletati et nullius indigeo / et nescis quia pauper es et cecus / Ideoque cum caritas spectat ad dignitatem hominis / deus abscondit oculos eius / ne peccatum extollat. Quinta ratio est culpe latentis occultatio / quia cum non opere tenetur sit sive sic non eo in agna latente culpa / eo quod amplius nullus cum sit remorsum sed non sentiebat ipse de culpa sua et non sit super de hoc non iustificatus non sum / Ipsa coram deo ingratus ut aliquis alterum qui operari sit occultare remorsum propter sit conscientia si non eo illa laudante culpa / et propterea quod non de gratia / eo quod cum in est culpa / ipsi non est gratia / cum sunt duo apta / Sexta ratio est unius caritatis ad equalitatem / eo quod caritas est dilectio dei super se / super omnia / et propter propter deum / ita quod nullus tenetur / sed ut si diligat deum super omnia / ita quod nunc est superantur gloria deum diligat atque / Septima ratio est opera dicta ...tus perfectum propter actus et actus probita / et propter illos actus quod in actus virtus duo distinctos / et duplices alii ... fides presens in possumus cognoscere ipsa per illos actus quod non sunt actus distinctos / sed plures actibus aliorum habitudinum vel acquisitorum / sed ex deo non possumus cognoscere ipsa sed per istos et per hoc possumus nos scire si diligamus / nisi sit habitus in mente forma / Sed quamvis caritas non percipi possit cognoscitur ... absolute tamen sit sunt indicia coniecturalia quedam signa probabilia / scilicet propter penitentiam conversionis / propter mortificationem concupiscentie / propter alienationem mundane letitie / propter ad sententiam et doctrinam bonorum operum / propter dolorem et satisfactionem peccatorum / et quod libenter de deo loquitur / audiunt et cogitant / propter nulla re vellemus mortaliter peccare / et dimissione iniuriarum / ... proximi caritatem ... et ... vel interiori sentiunt letitiam et non invita / eo quod apta eorum sunt

signa mortalis culpe que opponitur caritati et gratie et iustitie / que dicitur venialis fuga. Libro de caritate. Caritas autem languorum sanat / vitiorum radices extirpet / omnium virtutum origo / ... conscientiam mundat / animam letificat / deum demonstrat / animam in qua caritas habitat superbia non inflat / invidia non devastat / ira non infestat / tristitia mala non vexat / avaritia non excecat / gula non inflammat / luxuria non inquinat / quia dicit Augustinus de moribus. Caritas est via dei ad homines et via hominum ad deum / propter caritatem enim venit deus ad homines / et de homine deus factus est homo / et tamen familiaris est deus ut ipse deus magis esse voluit ubi caritas non fuit. Et hec tamen caritas signum est quod in talibus propter amorem dei gignitur et propter amorem proximi nutritur / in roboratur quia sine amore dei proximum perfecte diligere non possumus et propter amorem proximi i. dilectione perficimus / Et sic est dubium. Dicit Damascenus / Ipsa caritas non amaritudine zeli quia caritas longa complectitur dispositione cum ceteris infirmitatibus / de scandalo inimicitie / ... defectus suffert ut alios defectus et compassione non fecundat cum omnibus enim consulta ut nec lesa ... ut ... referat gratias / et ... rigat ... ut ... benignitas / ... quia ... in ... amplectitur ... ut ... et ... ut ... non ... / ... diffamat / sanat non ... / ... non ... ... pudenda dimulgat ... / non pudenda ... ... signa amoris ... qui ... et ... signa caritatis habuit

Caritas ... precepto ... quod ... caritas infusa ... meritorie ... est effectiva / ... contradictorium ... est ... quia nulla caritas ... est effectiva sine ... quia ... effectiva ... eo quod ... plenius ... Solutio ... est ... non ... caritas infusa est effectiva / quia non ad quodlibet meritoriam actionem ... caritas ... / eo quod ... meritorie sunt ... caritatem / eo quod ... sunt in peccatis mortalibus / quia ... in peccatis mortalibus ... operantur ... sicut adulterii homicide ... aliquid ... operantur ... ... vel ... elemosinas ... vel ...

10

concordie que opera deus remunerat eo
quod sunt digne honore. Deus autem nullum
bonum dimittit irremuneratum. Contra
quidam meretur augmentacionem temporalium et
disposicionem ad graciam sicut remunerabantur
obstetrices abscondentes masculos in
Egipto. et Raab meretrix abscondendo ex-
ploratores Iericuntinos. Respondetur quod intelligitur
de meritoria accione salutis sive premii eterni
sive vite eterne que non fit sine caritate
eo quod deus nullam accionem acceptat ad
vitam eternam sine caritate eo quod contra
caritatem opus non est conforme dei quia
amicus. Contra non tantum meritorie accionis
vite eterne caritas tanta est efficacia quia
non illius meritorie accionis que fit in peccato
veniali sed cum aliquis dat elemosinam
propter deum et propter recepcionem vane delectacionis
non morose sed respicit eo quod caritas
non stat cum aliquo peccato veniali sive quia
alias vita eterna et pena inferni starent
simul eo quod illa duo sequuntur ista duo
quia caritatem consequitur vita eterna et pecca-
tum penam inferni et penam inferni veniale peccatum. Et propter-
ea quod caritas est medium immediatum
ad vitam eternam eo quod nunquam sine ea potest capi
gloria. Respondetur quod caritas est bene medium
dispositum vite eterne sine quo non sed
non per se consecutivum quia etiam delet culpam
non tamen reatum et obligacionem pene.
Contra stat hominem sine caritate tanta eo
quod sine ea deus potest ali-
quem vitam eternam quia sine ea deus potest ali-
quem acceptare ad vitam eternam eo quod deus
et hoc possit ad quem T ad vitam eternam.
Respondetur verum est de potencia absoluta
sed non ordinata. Contra sicut deus de potencia
ordinata non iustificat vel annihilat
nos sine caritate creata. Contra deus sine
aliquo medio nos creavit ergo etiam recreavit
et salvavit. Respondetur non est simile quia virtute
causa efficientis tamen in naturalibus quam
in spiritualibus potest esse causa immediata
sed non in genere cause formalis eo quod licet
sit dare esse sine alia causa quiescente non
tamen sit dare eo formale sine alia sicut
esse album sine albedine sic sine eo
iustum sine caritate quia est forma eius.
Contra si deus ad mutuam dilectionem
non tenetur et in merito sed mediante cari-
tate quod magis de iusticia sine deus dignum
actum dileccionis daceret vita eterna
quia sunt magis ambo ad equare premio
eo quod infinitum solum esset finitum quia actus
est finitus et premium infinitum quia
eterne, gaudium vero illud a parte ad
sequitur eo hoc. Dereliquo in aeternum

inrichi corona iusticie quam reddet in
iustus iudex in illa die. Respondetur quod virtute
caritatis creative Christi et gracie solum premium
non acquirimus de condigno et de iusticia
coronam iusticie. Glosa sed virtute spiritus
sancti spiritualiter inhabitantis. Contra sicut quod
caritas esset excellencior quam anima Christiana
eo quod reddit eam perfectiorem quia cara deo
quibus fit quia sicut actus esset perfeccius
forma. Respondetur quod bene actus est perfeccius forma
quo ad esse tale sed non quo ad esse simpliciter
sicut actus est excellencior potencia. Contra
si caritas redderet hominem carum deo sequitur
quod caritas esset carior deo quia habet propter quod
unumquodque tale et illud magis tale. Respondetur
verum quod est ubi non tenet in causis formalibus.
Lignum non sequitur lignum est album propter albedinem
igitur albedo est magis alba sive in supposito.
Contra secundum legem ordinatam stat aliquem
sine caritate creata mereri vitam eternam
quia stat aliquem contra caritatem dare ele-
mosinam sed adulterium. Item stat aliquem
sine caritate mereri vitam eternam eo
quod per elemosinam meretur vitam eternam. Luc.
illud. Luce xi. date elemosinam et
omnia munda fiunt vobis. Item non
contritus Christi etc. ut gracia eo quod deum
sunt infideli Nabuchodonosor regi
Babilonis qui erat sine caritate. Da
(?) elemosinam re-
dimite et iniquitates tuas misericordiis
pauperum. Respondetur quod deum Danieli
(?) in caritate. Et deum Danielis dispo-
nitivem sit quod per elemosinam debebit se dispo-
nere ad graciam. Contra homo sine caritate
potest satisfacere pro peccatis suis quia si non tunc
potest satisfacere esset in dubio de satisfaccione
omnibus et pena eo quod dubium semper an sit
in caritate, puta duas(?) exceptas. Respondetur quod
sumus nos de infallibilitate certitudinis
sed non evidencia vostrie(?). Contra
infirmus corporaliter potest per alicuius
auxilium reduci ad pristinam sanitatem
igitur et infirmus spiritualiter sine caritate
potest per se reduci ad sanitatem spiritualem
sed ad statum mundi. Respondetur quod non
est simile quia infirmus corporaliter principium
vite non est ablatum sed infirmus spirituali
igitur indiget alicuius auxilio eo quod est
spiritus et non rediens. Contra opinionibus
ipsius invenitur vita eterna Zacharie
primo. Convertimini ad me et ego convertar
ad vos ait dominus exercituum. Item Eccli.
xv dominus ab inicio constituit hominem
et reliquit eum in manibus consilii sui.
Item ante hominem vita et mors bonum

et malum et quod placuit ei dabitur
illi. Ad 2m dicendum quod intelligitur tunc [illegible]
[illegible] et quod similiter quantum in nobis
est. Contra 6um [illegible] respectu
multorum preceptorum non requiritur quod impleatur
operatio, scilicet stante lege quia [illegible] sunt
[illegible] impleri omnia divina precepta,
scilicet corporum [illegible], sed aliquis qui subveniret pro-
ximo in extrema necessitate est preceptum, scilicet
celebrare sabbatum, honorare parentes, [illegible] lege
honoris canonicas, [illegible] beneficiali, et
non [illegible] et tamen ad nullum illorum
requiritur quod impleatur operatio, quod aliquis
qui subveniret proximo in extrema necessitate
et non faceret hanc operationem peccaret contra [illegible]
eo quod non faceret preceptum, sed debet
et sit tunc faciendo bona opera peccaret
et potius debet ea dimittere. Ad 6m
credo quod peccaret, sed non eo quod [illegible]
opus faceret, sed quod ad hoc tenetur, sed
dimittit [illegible] requisitam et
tanto magis peccat, quanto magis ob-
mittit, scilicet stante sunt caritate magis peccat
quam si non diceret, eo quod magis obmittit.
Contra 7m quod deus mandasset nobis
facere quod respectu nostri esset omnino impos-
sibile, quia mandavit nobis im-
plere mandata operatione, quod caritatis quod
respectu nostri est impossibilis, sed quod
nobis non licet, sed ex deo insideretur.
Ad 2m dicendum quod dispositio est in nobis.
Contra [illegible] [illegible] quod non [illegible]
[illegible] non [illegible] caritatis, scilicet est [illegible]
eo quod aliquis sit [illegible] sine caritate
stante, quod deus faceret [illegible] non [illegible]
caritatis. Contra [illegible] 3m [illegible]
caritatis infusa est signum distinguens
filiorum dei a filiis perditionis, scilicet caritas
infusa est nota bonorum et malorum
et [illegible] multa [illegible]
Contra [illegible] nulla caritas creata
est augmentabilis, quia [illegible] augetur in
[illegible] sed caritas non est [illegible] eo
quod est [illegible]. Ad 2m dicendum quod
non est [illegible] quantitate [illegible]
dimensiva, eo quod non est corporea, sed
est [illegible] virtualis sine virtutis.
Contra [illegible] virtutis, [illegible] 2m [illegible]
sit sed minima caritas sit in [illegible]
[illegible] maxima. Ad 2m dicendum quod [illegible] est [illegible]
[illegible] quod [illegible] sit [illegible]
sed non [illegible] interiori [illegible]
[illegible]. Contra [illegible] in [illegible]
[illegible] quod uniformiter non augetur
sed [illegible] uniformiter et [illegible]
[illegible] caritatis. Ad 2m dicendum quod [illegible] immediata
caritatis [illegible] non mutatur, [illegible]

tamen [illegible] malis [illegible] mutabilis
et sic [illegible] manet in mutabilibus
operatur mutabilia, 2m [illegible]
[illegible] maiorem dispositionem corporum
sol illuminat aera. Contra [illegible]
variabile est augmentabile, sed caritas
est invariabilis, quia forma, sed omnis forma
consistit in essentia invariabilis [illegible]
[illegible]. Ad 2m dicendum quod [illegible] est de forma [illegible] et
de [illegible] in [illegible] accidentia, sed
[illegible] est in alio. Contra [illegible]
est augmentabilis in infinitum, sed infinita
[illegible]. Ad 2m [illegible], quia [illegible] non excedit
capacitatem perfectibilis, sed capacitas
[illegible] solum est finita, scilicet [illegible]
eius perfectio. Ad 2m quod de [illegible]
tamen infinitatem sui augmenti [illegible]
augeri in infinitum, sed caritas [illegible]
infinita tamen sui augmenti [illegible]
Ad 2m dicendum quod caritas infinita est [illegible]
finita in effectu propria voluntate et [illegible]
[illegible] capacitate. Confirmatur [illegible]
caritas est diligibile infinite, sed [illegible]
[illegible] sed quantitas caritatis [illegible]
[illegible]. Ad 2m [illegible] sed non
[illegible] sed [illegible] in [illegible]
[illegible] cognoscibile
Contra caritas [illegible] similat, sed magis
est tanta assimilatio [illegible] ad deum
quod possit esse maior. Ad 2m [illegible]
illius [illegible] sit assimilatio [illegible]
illius [illegible]. eo quod capacitas
[illegible] est finita [illegible]. Contra caritas
est augmentabilis [illegible]
[illegible] additionis, [illegible] non
[illegible] quod augetur [illegible] essentiam
[illegible] [illegible] et non manet
[illegible] caritas non manet eadem
Ad 2m dicendum quod non [illegible] aug-
mentatur sit [illegible] quod essentia eius
[illegible] sed [illegible]
[illegible] sed [illegible] [illegible]
et augmentatur et [illegible] interiorizatur
[illegible] Ad 2m quod
[illegible] quod non sit augmen-
tatio, quia non maioratio. Ad 2m [illegible] est
2m [illegible] sed [illegible] 2m [illegible]
virtutis [illegible] est. Contra [illegible]
est [illegible] virtuosior, [illegible] quanto
[illegible] ei additur, tanto magis est virtuosior
et [illegible] additionem non est augmen-
tatio [illegible] diminuitur
caritas. Ad 2m dicendum quod in [illegible]
[illegible] est [illegible] additionem ibi
[illegible] ibi [illegible] sed [illegible]
virtutis maxime est [illegible]
[illegible] additionem non [illegible]
eo quod addere [illegible]
[illegible] non facit [illegible]

10

Caritas secundum quod caritas augmentatur et
etiam diminuitur. Quia quaelibet forma naturalis
sic recipit idem, sed augmento et diminutione
suscepta est. Contra. Unum contrarium altero
opposito nisi est privatum. Sed augmentum
caritatis est actio cuius [illegible] quae
tendit ad perfectionem eius, non defectum,
et tunc oppositi. Eo quod caritas non habet
oppositum nisi in mortale peccatum, quod non di-
minuit eam sed tollit eam. Veniale
autem stat cum ea. Contra. Veniale est
quando non nisi adimit aliquid
de bono vel igitur adimit aliquid de
bono naturali vel superaddito. Dicendum
[illegible] secundum, eo quod bonum naturale est
maioris [illegible]. Respondetur quod veniale
adimit de bono [illegible] [illegible] fervo-
rem, sed non de bono [illegible] [illegible]
manet essentia caritatis. Contra secundum
caritas augetur, igitur et diminuitur,
[illegible] additi separatum. [illegible]
est [illegible] separatus additum solum sine
opposito quale non est [illegible]. Contra
[illegible] [illegible] [illegible] non est diminuta
caritas, eo quod caritas est [illegible], quia
augmentabilis, et propter hoc non est dare mi-
nimam caritatem, quae sufficit ad salutem
[illegible] [illegible] [illegible] repugnat [illegible]
[illegible] salvatoris maioris caritatis [illegible]
[illegible] ut [illegible] [illegible] ponatur [illegible]
[illegible] est aliqua maxima caritas.
Contra secundum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] caritate et [illegible] [illegible] [illegible] in celo
esse in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] maio-
rem caritatem [illegible] aliquis in celo. Contra
[illegible] [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] non
[illegible] esse [illegible] [illegible] indivisibiliter
[illegible] eo quod [illegible] [illegible] est [illegible] [illegible]
[illegible] quod [illegible] [illegible] et gratia [illegible] esse
[illegible] [illegible]. Contra [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] quas [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible], eo quod [illegible]
[illegible] [illegible] repugnat [illegible] non [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quam
[illegible]. Contra [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
caritatem [illegible] [illegible] [illegible] caritatem [illegible]
[illegible] caritatem magis [illegible] caritatem
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et non [illegible] [illegible]
quod [illegible] [illegible] cognoscit [illegible] [illegible] non
[illegible] quod non [illegible] caritate [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] dependeat [illegible] [illegible]
cuius intelligit [illegible] [illegible], sed
[illegible] [illegible] et [illegible]
Contra fides [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et caritas [illegible]. [illegible] quod non
est [illegible]. [illegible] fides [illegible] [illegible] [illegible]

superaddendo acceptationem, sed caritas. Contra
secundum [illegible]. [illegible] [illegible] quaelibet est [illegible] [illegible]
nobilissimos [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible]
sed caritas est nobilissimos [illegible] quia
[illegible] aliorum, igitur non [illegible] [illegible] [illegible]
quod [illegible] de [illegible] [illegible] [illegible] non [illegible]
eo quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]. Contra [illegible]
aliquid [illegible] [illegible] [illegible] cognoscitur
[illegible] eo quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] secundum eo
[illegible] [illegible] caritas secundum [illegible] [illegible]
est [illegible] [illegible] magis et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] caritas [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] quae [illegible] [illegible] [illegible] est
[illegible] acceptatio non est [illegible] sed [illegible]
[illegible] acceptatio. Contra caritas [illegible]
[illegible] dei [illegible]. Contra [illegible] [illegible]
[illegible] est [illegible] [illegible], eo quod [illegible]
[illegible] non est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
salutem [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] quo
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] caritate sed [illegible]
[illegible] [illegible] caritatem ad [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et timor. Contra [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] sed
[illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
caritas est [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] diligit [illegible] [illegible]
[illegible] manet. [illegible] quod [illegible] est [illegible]
[illegible] [illegible] sed non [illegible] [illegible], eo quod [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] cuius est [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Contra [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] diligit, igitur [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] diligit
eo quod [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] diligit [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] quae diligit
quod [illegible] quod diligit [illegible] quod diligens
caritate [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] sed non [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] est caritas [illegible]
[illegible] [illegible] et accepta. Contra [illegible]
[illegible] est caritas [illegible] quod est
[illegible] caritas, eo quod [illegible] [illegible] est [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] sed non [illegible] [illegible] eo [illegible]. Contra
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
eo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] dei [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ad Thimotheum [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] iustitie, quam
reddet [illegible] [illegible] in [illegible] illa
die. [illegible] est [illegible] [illegible]

conjecturatione. Contra 2a pars quia illud est contra illud beati Job quod si iustus fuero et impium nescit anima mea ... est ... pro ... dilacionibus ... vel accepte ... est sic ...

Utrum peccata venialia quibus extra ...

... remissionis et diminucionis debentur ... pena spiritualis remaneat post hanc ... in aliquibus iustis ...

[illegible]

Dicto notabili quod aliud peccato veniali ... debetur pena perpetua ... de veniali ... volo loqui de veniali ... noto quod peccatorum venialium facilitas remissionis et diminucionis potest considerari dupliciter ... facilius remissionis et diminucionis ... culpa ... et ... dimittitur ...

[illegible]

navis obstrui potest ne aqua intret
sed omnia simul obstrui non potest / 2o sequitur
quod quamquam in statu nature integre pec-
catum veniale vitare sit facile, tamen post
statum lapsus fuit impossibile. Prima
pars illius conclusionis patet conclusione 3a et toto
precedenti / Secunda pars patet quia diminute iustitie
repugnat omnis obliquitas et quia ipsa
per veniale peccatum non fuisset deperdita, sequitur quod
si peccatum veniale fuisset possibile ante lap-
sum peccati venialis obligatio stetisset cum
ista rectitudine quod est impossibile / 3o
sequitur quod ad peccatum veniale devitandum perpetuo
morte patet per precedentem 2am vel 3am
in aliis / Quarto sequitur quod peccatum veniale est
facilis diminutionis patet quia est facilis
incisionis per contritionem ergo et facilis dimi-
nutionis / consequentia quia vix incipimus delicti
computat plagarum modum deut. xxv.
Et cuius est via 3 / Secunda conclusio peccati
venialis culpa non separat hominem a gratifica-
te gratia. Patet primo auctoritate Augustini
in libro retractationum. Secundo inordinatio
[illegible] mortis est qui est peccatum sensu-
alitatis qui potest esse in illis qui sunt
in gratia sicut est veniale 1a et 3a. Et patet
multis aliis sanctorum auctoritatibus. Et patet
ratione quia gratia est vita spiritualis Romanorum 6
illud ad Ro. vi Gratia dei vita eterna sed
separans a vita est mortiferum et mortale
ergo veniale non separat a gratia, consequentia quia alias
veniale esset mortiferum vel mortale
quod est falsum. Corollarium quamvis peccatum veniale
caritati gratie non opponatur tamen eius actum
et caliditatem fervoris impedit et remittit
Prima pars patet per quartam / Secunda pars est de mente be-
ati Augustini in libro confessionum dicentis Minus
te amat qui aliquid tecum amat quod non
propter te amat sed sic fit in peccatis ve-
nialibus 1a. Et est simile de igne
qui quamvis per modicam aquam superfusam
non extinguitur, eius tamen fervoris
impetu mitigatur. Corollarium 2um quamvis
peccatum veniale deo displiceat non tamen
personam deo displicibilem reddit. Prima pars
patet quia est inordinatum deo displicet
2a pars patet quia quod non separat a gratia non
facit deo displicere. Veniale est huiusmodi ergo etc.
ut dicitur quo 1 [illegible] quia ergo veniale peccatum
sicut delictum dilecti filii quod propter
[illegible] in ordinatorum castigatur filius ma-
[illegible] inhereditationis predicto / Tercia
peccatum veniale 2um se ad penam

obligat temporalem patet dictis Hugonis de
sancto victore. Secunda: Veniale peccatum est illud
cui 2um se debetur pena temporalis patet ex
auctoritate apostoli prima ad Cor. 3o ubi peccata
venialia comparat ligno feno et stipule
que cito consumuntur. Et patet ratione quia ve-
niale peccatum non separat a gratia [illegible]
2a ergo non obligat ad penam perpetuam
consequentia quia gratia non stat cum pena perpetua
sequitur ergo quod obligat ad penam temporalem
consequentia ex sufficienti divisione penarum quo ad [illegible]
Corollarium quamvis pena peccato veniali
debita sit temporalis ipsa tamen in contra-
rium meriti delicta fuit intolle-
rabilius cruciabit. Prima pars patet 19 conclusionis
est 3a questio / 2a patet quia ibi pena erit
intollerabilior ubi lepra gravior
sed sic est de anima separata in purgatorio
1a 3 [illegible] non [illegible] quia lepra sita
in partibus magis vivacibus et in quibus
magis viget [illegible]
illa est gravior. Sed anima est maxime
perceptiva cum sit fons omnis perceptionis
sensitive 1a 3. Et patet idem per beatum Augustinum
in quodam sermone dicente quod pena
purgatorii durior est quam quicquid
in seculo penarum sentiri videri
potest / Corollarium 2um non semper equalis
culpe debetur equalis pena patet corollarium
precedens et est simile de penis peccatis
debitis sed de [illegible] in una
[illegible] solvit [illegible] et ad aliud
[illegible] solvit duas. Tertium corollarium
[illegible] veniali peccato [illegible] debitur pe-
na temporalis tamen [illegible]
condignus [illegible] concessu [illegible]
pena perpetua prima pars 19 conclusionis est
3a / 2a pars patet de peccato veniali
mortali [illegible] / Corollarium [illegible]
ac veniale est lignum fenum vel stipu-
la patet [illegible] peccati. Corollarium [illegible]
quibus veniale [illegible] est voluntarium
patet quia aliter non mereretur penam
quod tamen vult quo quia sola voluntas punitur
ut dicit Augustinus / [illegible] possibile
est [illegible] purgandum ve-
nialium culparum [illegible] obligat
[illegible] patet prima quo patet auctoritatibus sanctorum
Augustini et [illegible] vite alle-
gatis. Et patet ratione quia constat [illegible]
[illegible] venialis peccati [illegible] subitanea
morte [illegible] aut [illegible] ad
mortem [illegible] sed [illegible] defert secum
culpam venialem purgandam [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

aliquam culpam nisi fiat sibi incompossibile
sed nichil iusto nichil inter esse in-
compossibile veniali peccato non enim est gratia
quia illa stat cum veniali sed compatitur ut
dicit glossa super 2a 1 Cor. 3. Confirmatur nullum
veniale in hac vita remittitur nisi per
fervorem caritatis ut dicit probatus sed fervor
non stat sine caritate et gratia que mortale
expellit. Secunda pars patet quia gratia stat
sine fervore alia vero illius contrarium quia
mortale et veniale habent se sicut habitus sed
sublato habitu potest manere dispositio
et non econverso. Sequitur 2o quod venialia non
expelluntur nisi fervore contrario. Fervor
autem magis potest accipere unum veniale quam
alterum et ergo illud quod magis accipit
delet, alio dimisso sed secus est de
gratia delente mortalia quia illa quolibet
mortali est incompossibilis 1 quolibet de-
let. Sequitur 3o quod purgatorium
differt culpas et penas tantum fundit(us)
non remittit patet quia fervor caritatis
opponitur veniali et corrumpit ipsum ut
dictum est sed penam magis effluent 1 Cor 3
Certa patet quia penam non redificaverunt
lignum fenum et stipula, sed argentum
aurum et lapides preciosos ut dicit
apostolus prima ad Corinth. 1 3 patet etiam
per magistrum in 4to dist. 21 dicentem et pa-
tet fieri venialis aliqui peccant fervore
caritatis peccatum in eis absumitur sed gutta
aque in camino ignis. Octavo sequitur quod
operis diversis venialia peccata deleri sola
finali gratia non est presumenda patet ex
dictis. Ultimo quod ut apparuit est via
dente opportunum dicto Quamvis instabili
gratie facilius est labi quam resurgere
non tamen in quolibet statu et in articulo
non concludit

Utrum prolapsi humani generis reparatio a prime statu conditionibus sit filii dei in utero incarnatio semper sanctificate virginis. Quod sic videtur: filius dei adeo est incarnatus ut genus humanum a prime statu conditionibus prolapsum redimeret, igitur questio vera. Consequentia patet et antecedens probatur per apostolum ad Galatas iiii: At ubi venit plenitudo temporis misit deus filium suum factum sub lege ut eos qui sub lege erant redimeret, igitur questio vera.

In oppositum arguitur: effectus non est sua causa; sed filii dei incarnatio non est humani generis reparatio; patet per glossam super illud: Fidelis sermo, ad Thimotheum primo: Christus venit in mundum peccatores salvos facere, igitur questio falsa.

In ista questione primo presupponitur quod genus humanum sit prolapsum a primo statu conditionis. Secundo presupponitur quod eius sit reparatio. Tercio presupponitur quod filius dei sit incarnatus in utero virginis. Quarto quod hec virgo fuit semper sanctificata. Et tunc queritur an filii dei incarnatio sit humani generis prolapsi reparatio. Et gratia ista questio possit distingui in quinque articulos, tamen propter brevitatem comprehendam sub uno articulo. Primo nota quod status prime conditionis hominis fuit status innocentie, immortalitatis et indefectibilitatis, non enim homo fuit conditus in hiis defectibus in quibus est. Et hoc primo audit rectitudo ordinis. Corpus enim humanum cum sit nobilissimum et ad nobilissimam formam ordinatum absque omni defectu fieri debuit. Secundo hoc audit complacentia [illegible]: nullus enim rationabiliter erubescit de hiis que insunt ei per naturam, sed homo verecundatur et erubescit de hiis defectibus ut in primis motibus. Tercio hoc idem audit excellentia finis. Cum enim homo conditus sit ad gloriam et ad deum tamquam ad finem ultimum, fatuus fuisset artifex si fecisset opus cum defectibus de conditionibus a fine suo intento quantum sit ordinatio operis in finem debitum. Ab isto autem statu prolapsum est genus humanum in passibilitatem et penam propter peccatum primi parentis, ut patet in magistro in 2o distinctione [illegible] primo, et per apostolum ad Romanos v ubi dicit: Per unum hominem in hunc mundum peccatum intravit et per peccatum mors, et ita in omnes homines mors pertransiit, ubi glossa: mundum vocat universum genus humanum.

Secundo nota pro isto quod dicitur in titulo "reparatio" quod natura humana in prima sui conditione accepit quedam per que supra statum suum principiis consequentem elevabatur, scilicet immortalitatem [illegible] quandam que erat gratia non iustitie et alia condicio sibi opportuna liberalitate divina collata, que per peccatum amisit. Unde reparare eam non aliud erat nisi iterum [illegible] ad gradum superiorem elevare in quo prius condita fuerat. Elevare autem naturam ad superiorem gradum non est alicui possibile nisi illi qui naturam condidit et eius gradus ordinavit, et hoc solus deus fecit, ideo soli deo possibile fuit humanam reparare naturam.

Tercio nota quod dicitur in titulo "incarnatio": incarnatio non est aliud quam [illegible] in carne missio. [illegible] nisi in carne missio. Patet quod solus filius dei est incarnatus, patet quod solus filius dei est in carne missus. Patet per Augustinum [illegible] ubi dicit solus filius dei [illegible] in carne missus est, non spiritus sanctus [illegible].

Quarto nota quod dicitur in titulo "sanctificate" quod secundum Dionisium viii c. de divinis nominibus: Sanctitas est ab omni inmunditia libera et perfecta et immaculata munditia. Patet quod cum sanctitate sit semper fieri oppositum quod sanctitas [illegible] abundantiam spiritualem ponat. [illegible] sanctificare est idem quod sanctitatem facere.

Quinto nota circa dictum virginis quod ad perfectam virginitatem tria requiruntur, quorum primum est puritas et firmitas [illegible] voluntatis [illegible] in omnibus motibus [illegible] ad virginitatem requiritur quod adsit [illegible] voluntas non [illegible] veneream [illegible] est [illegible] delectatio [illegible] in actu venereo [illegible] ad perfectam virginitatem [illegible] passionis [illegible] voluntas [illegible] dilectionem [illegible] pollutio [illegible] per violentiam [illegible] virginitatem [illegible] definite [illegible]. Tercium est quod actus et [illegible] dei [illegible] ad virginitatem [illegible] integritas [illegible] claustra pudoris [illegible]

corrumpant cum per venenum actu putans
obstetrix vel medicus sic [illegible] mediat [illegible]
virginitas deperit ut dicit Augustinus primo de
civitate dei. Tertius sit status. Sit quod
[illegible] [illegible] [illegible] qua primo defectibus
corporis [illegible] sit conditus
in pena et culpam [illegible] prime prevarica-
tionis est [illegible] [illegible] [illegible]
et [illegible] [illegible] 2ª [illegible] patet
[illegible] quam habent [illegible] fideles pre-
dicant scripture et veritas confirmat [illegible]
[illegible] [illegible] fides sic clamat
et dicit filium dei esse passum ut nos a
morte eriperet in qua nos induxit
primus parens. Scripture auctoritas confirmat
sic dicit Genesis 2º [illegible]
inobedientie pena mortalitatis meruit
[illegible] sic manifestat [illegible] que
respicit divinam iusticiam [illegible]
respicit divinam [illegible]
que respicit summam bonitatem. Opposite
divine iusticie [illegible] nulli iuste infligere
[illegible] pena nisi precedat culpa sed pa-
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] pena
[illegible] nos [illegible] passio fit [illegible] antequam
[illegible] culpa [illegible] defectus prime corporis
non sunt [illegible] a primordio [illegible]
[illegible] sed [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] arguitur sic ubicumque est sum-
ma [illegible] ibi est summa pulchritudo [illegible]
[illegible] Augustinus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] filia. Sed a summa pulchritudine
[illegible] procedit [illegible] aut [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] aliquis [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] sunt in [illegible] a sua prima origine
et [illegible] sunt in eo [illegible] sunt [illegible] [illegible]
Sed opposite summe bonitatis [illegible] summa
bonitate [illegible] procedit [illegible] sit magis
[illegible] ad malum qua ad bonum [illegible]
[illegible] [illegible] summa bonitate [illegible]
sed [illegible] et cogitationes [illegible] prona sunt
ad malum ab adolescentia sua Genesis viij
[illegible] illa corruptione in qua non sunt
[illegible] [illegible] summa bonitate [illegible]
Corinthios [illegible] [illegible] [illegible] a primordio
[illegible] [illegible] in [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] meruit [illegible] pena
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] intuenti [illegible] [illegible]
et [illegible] [illegible] Deus [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible]
Sed [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in
[illegible] [illegible] Corinthios 2º [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] et non loquitur [illegible]
[illegible] [illegible] patet quod valde [illegible]
[illegible] est [illegible] [illegible] sit conditus [illegible]
[illegible] et defectus [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ad [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] mors [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dicunt [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
1ª Corinthios [illegible] [illegible]
et [illegible] [illegible] quia [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] est [illegible]
radio fidei 2º [illegible] [illegible] ad
causas superiores [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] 2º [illegible] [illegible]
et causas inferiores [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible]
doctores [illegible] et fideles [illegible]
que sunt fidei et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] est [illegible] [illegible] et calamitate
quod deus [illegible] miseria [illegible]
in qua [illegible] est [illegible] a principio
non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] magne
[illegible] videtur esse [illegible] et [illegible]
[illegible] Sed [illegible] [illegible]
[illegible] qui non [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] auctore sed [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] et 2º [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
non [illegible] ad [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] valde [illegible]
[illegible] sit [illegible] [illegible] [illegible]
doctoribus non solum fide sed etiam [illegible]
evidentia [illegible] [illegible]
[illegible] 1ª [illegible] Corinthios 3º [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] est [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] est [illegible] [illegible]
ad 1ª Corinthios [illegible] Sed [illegible] potuit
totam [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
quod non [illegible] [illegible] [illegible]
sed [illegible] [illegible] [illegible]
est quod non [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

12

et hic ondit magister in ii d xxi ubi dicit
quod mandatum illud primitus descendit ad
iudicem. Tercia conclusio quod ut dicit Anshe-
lmus in libro de conceptu virginis Adam
in potenciam et in mortalitatem suscepit
ipse et pro tota sua posteritate sicut ipse
inmortuus et in morbis conceptus in
mortalem et in ... quod ipse erat
primum principium et suggestus est mandatum
quod erat datum ei sicut quod erat primus et
amisit illam iusticiam et innocenciam
quam debebat omnibus posteris conservare
... est quod peccatum originale iusticia
... privati et in eius infancie teneri
sunt iusticiam non tamen penaliter sed etiam
culpabiliter ut in omni sequenti capitulo primo in
Correlarium contra quod ad primum suppositum est
via. Conclusio 2a quod natura tota nostra
humana per peccatum primum culpabiliter et
penaliter fuit corrupta / tamen per Christum
est benigniter et gratuite reparata. Ista
quo ad primam partem patet / patet ex conclusione 2a
et tertio 3a eius / et ex primo notabili
Sed quo ad 2am partem patet / quod natura
humana per Christum est elevata ad gradum
superiorem / in qua prius condita fuerat
a quo peccatum recedebat / ergo est reparata
quod probatur ... 2a ... et Augustinus primo ... et
patet quod quod natura humana per Christum est
liberata ab hijs in quibus per peccatum recedebat
primo est reparata / patet / quia Augustinus quod est
liberata ... a pena et
a culpa / et illa per peccatum recedit in
qua fuit vij / ... Augustinus per alium
... d. xix et ... per naturam
humanam non erat reparata per Christum / tunc
prius non posset ... / redemptor
... per ... d 4. ...
... tamen ... quod ... ad
veniam ... / ... Christi et redemptor
omnium ... peccatis supplicium / qui
tandoleus(?) ... mortis ...
... / fabricasti ... languidum
... remedium / Sed quod fuit
benigniter reparata patet quod ...
... natura ... ... benig-
nitate dei ut dicunt doctores
catholici Sed quod gratuite patet ... ca-
tum ... depuro ... mitti
... gratuite debitum / 2o via
Correlarium ... filius ... ...
... et ... patet ...
... Correlarium 2m

Omnis ... quem / descendens
a ... ... / pena
et culpa ... infallibiliter patet ... ...
... Correlarium 3m ... et redemptor
et ... humane reparator / patet ... 2a parte ...
Correlarium ... quo ad 2m suppositum via
Conclusio 3a ... filius dei incar-
natus ... fuit inmaculate ...
beata virgo ... per ... ...
2m ... ... 9 ...
quo ad ... quod sit incarnatus patet ...
3o et ... Sed quod ... ...
... d 3o d. in c. ultimo ubi dicit
... ...
... Sed quod inmaculate ... fuit
incarnatus ... filius dei incarnatus fuit ... ...
... et ... filius dei fuit
incarnatus inmaculate ... Augustinus ... ...
... ...
... est ... ... incarnatio ...
quo ad ... fuit ... ...
... et ... primo ... ... fuit ...
... ... Sed ...
... primo ... 4a via (Sed ... 2a
parte ... quod beata virgo contulit ... ...
... ... ad ... filij
... primo 2a ... 4a via ... Augustinus ...
... ... filij
est ... que ... ... Sed ... illud
contulit virgo beata primo ... fuit ... / Sed
... ... Damascenum ...
qui dicit quod virgo ... ...
... ... qui est materia ...
Sed ... Damascenum quod dicit quod ...
... ... est ...
... ...
2a ... 9 ... via / Correlarium ... virgo beata
... et filij dei est mater benedicta
patet ... et ... quod sit mater ...
patet ... illa ... ... que
... ...
... in utero ... nulla ... ...
et ... et ... ad debitum ...
... ... beata ...
... ... ut ... ...
... ... primo fuit via
et ... ...
mater ... ...
Sed quod sit ... filij dei patet quod ... ...
dei ... ... filij dei primo ...
sed Augustinus quod ... sit ... filius

Virginis et illius utrum sit dicti virgo
beata. Sed Christus qui est filius virginis
habuit personalis unionis de sui (?) de-
7 itate et deus de deo ut patet per Damasce-
num libro 4o c. 14 1a Cor. 14
Cor. 1 Bo. 1 manifest (?) repugnat
bono virginitatis patet quia [illegible] et
virginitatis operatione [illegible] probatione [illegible]
[illegible] et patet oppositum quia virginitatis similiter solum
[illegible] causa [illegible] superiores [illegible]
[illegible] et maternitatis non [illegible] actio
includit quia sit [illegible] actio [illegible] supplicari 7
Cor. 1 [illegible] miraculose idem posset
esse virgo et mater [illegible] idem miraculose non
sit esse virgo et pr[illegible] prima pars patet cognitione
et corporis predictionibus. Sed 2a pars patet quia non
sit esse [illegible] nisi viri ut [illegible] de [illegible]
Sed viri [illegible] sit esse [illegible] non [illegible]
[illegible] super [illegible] resolutione quo resolu-
to [illegible] non manet virgo quia non ma-
net integritas corporis 1a 2a pars Cor. [illegible]
[illegible] Sed [illegible] prima parte patet [illegible]
Sed prima parte quia si de corpore [illegible]
miraculose super seminis resolutione
[illegible] non sit dici [illegible] ad [illegible]
[illegible] [illegible] decore [illegible] sit forte
Etiam sit [illegible] quia si [illegible] posset esse
[illegible] et virgo miraculose [illegible] esset
quod spiritus suppleret defectum [illegible] in-
[illegible] virgo beata virginis supplevit defectum
qui fuit [illegible] sit [illegible] quod non [illegible]
[illegible] 1a non sit [illegible] miraculose
virgo et [illegible] Sed [illegible] prima parte patet quia non
videtur quo [illegible] esset miraculose virgo et [illegible]
Sed prima parte patet quia in generatione [illegible] est [illegible]
agentis et [illegible] passiones [illegible] spiritus
sanctus [illegible] suppleret illud quod deest
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] non [illegible] spiritui sancto ut notum
est quia spiritui sancto [illegible] agere [illegible]
pati Etiam quia [illegible] supplicatio [illegible]
[illegible] non sit esse [illegible] non [illegible]
spiritui sancto [illegible] / [illegible] [illegible]
quia ad [illegible] supplicari [illegible] / Conclusio
9a 2a de [illegible] [illegible] Quamvis tutius sit in dubiis
relinquere quam diffinire [illegible] virgo beata sit
vel non sit in originali peccato concepta tamen
[illegible] sit [illegible] [illegible] prima parte patet
quia debet [illegible] virgo beata sit vel non sit
in originali peccato concepta [illegible] [illegible]
tudo [illegible] non sit Et [illegible] mater

ecclesia de isto non determinat [illegible]
[illegible] non [illegible] Et [illegible] dicit
b. Jeronimus non [illegible] [illegible] tibi aliquid
[illegible] quod [illegible] vel novo testamento [illegible]
non possit Sed debet [illegible] beata virgo sit vel
non sit in originali peccato concepta [illegible]
[illegible] vel in novo testamento [illegible] tutius
est [illegible] in dubiis relinquere quam diffinire
[illegible] debet [illegible] non sit [illegible]
aliquo illo [illegible] [illegible] [illegible]
aliud notum est de se 1a pars [illegible]
[illegible] Sed 2a pars patet quia [illegible] fuit sanctificata
in utero matris ut patet per b. Bernardum in
epistola ad Lugdunenses ubi de [illegible]
[illegible] dei [illegible] [illegible] quia nata / 2o
[illegible] fuit sanctificata [illegible] filii sui
benedicti de qua dicit Damascenus [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
ubi dicit [illegible] [illegible] virginis [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] angelus [illegible] [illegible] Et [illegible]
ista 2a parte [illegible] [illegible]
doctores [illegible] qui dicunt eam non
esse conceptam [illegible] in originali peccato
1a 9o [illegible] Cor. 1 [illegible] [illegible] [illegible]
conceptione virginis beate [illegible] non debet
[illegible] vel vituperare [illegible] parte [illegible]
[illegible] quia [illegible] est [illegible]
dubitare quam aliquid affirmare [illegible]
non debet aliud [illegible] vel [illegible]
[illegible] est de conceptione virginis beate [illegible]
concepta in originali peccato vel [illegible]
est dubitare quam aliquid affirmare [illegible]
de prima parte [illegible] 1a [illegible] / Cor.
[illegible] [illegible] est dubitare quam
affirmare esse sanctificata [illegible]
quia si virgo beata fuit concepta [illegible]
originali [illegible] [illegible] fuit sanctificata
[illegible] est [illegible] est in dubiis [illegible]
[illegible] quam diffinire ut de prima parte [illegible]
1a Cor. 1 [illegible] Et dicto [illegible] [illegible]
quia qui adverteret [illegible]
[illegible] posset [illegible] credere [illegible]
fuit [illegible] sanctificata quia [illegible]
[illegible] et [illegible] illud [illegible] sit [illegible]
[illegible] ad [illegible] [illegible] non [illegible] fuit
quia [illegible] non est ad [illegible]
[illegible] non beata virgo non [illegible]
fuit [illegible] Cor. 3 [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] dubitare quam credere vel negare est
magis tutum patet [illegible]

12

Prius de corpore christi dicto quia nunc non asserit cir-
cumstancie que communiter virginis beate animam
re concepto fuit vel non fuit in originali pecca-
to sed tamen est unam partem presumendo affir-
mare probatur quod ipsa fuit concepta in originali
peccato est tamen prima pars patet ex prima parte conclusionis
Secunda pars concordat quia ista via est communior
rationabilior et securior / communior quia
doctores hic communiter tenent quod virgo beata traxit
originale peccatum tunc illud apparuit communi-
ter per fecunditatem eius penalitate quia non est
dubium ipsam passam propter aliorum redempcionem
quas eciam non est dubium passionem ha-
buisse sed per contrarium et dicitur via
secundum Augustinum communiter ambo concordes Johannes Brudy
Anshelmus bona ventura, Egidius de Ari-
mino Leo papa est eciam ista via racio-
nabilior quia ex natura nature precedit esse
gracie / natura vel tempus pater quod dicit Augustinus
quod prius est nasci quam renasci sed prius
est esse quam bene esse prius est enim animam
vivificari quam graciam dei sibi infundi
Eciam ergo caro igitur terra caro illa infecta
fuit ut dicit magister 3° di[stinctio] 3a c. 1°
Ubi dicit quod caro fuit obnoxia peccato
in matre quia infecto nata est ma-
teria originali infecto et ergo necesse est
ponere quod in matre prius fuit originalis
culpe infectum eius sanctificato et
eciam quia in parentibus nullo modo sanctifi-
cari potuit ut est in ipso actu concep-
cionis quia quamvis in spiritualibus communicacionibus
in plenum non transit nisi ad naturam pertinens
unde gracia gratis data parentis in filium non
transit nisi ad naturam pertinens quia est
peccato personalis unde et sanctificato putus
in beatam virginem transfundi non potuit
nisi tractu esset in eis non solum illud quod
personale est sed eciam quod nature est naturaliter
quodque ad quidam deus facere potuit sed
non decuit Perfecta cum virtute eundo
ad perfectionem glorie patet / Et ideo concludendum
vie paties eius tractu non fuit vel
plenum pure peccato originali concipitur / et ideo
beata virgo in peccato originali concepta fuit
Est eciam illa via securior / quia magis
concordat aliorum sanctorum auctoritatibus et fidei
veritati Sanctorum auctoritati ideo quod quidam san-
ctam matrem ista locuti sunt solum ipsum ex-
cipiunt ab illa generalitate qua dicitur omnes
peccaverunt in adam veritati eciam fidei

magis concordat ideo et si non sancta
sit in reverencia magna erga ipsam sancta
sit devocio, tamen maior sancta est erga filium
ex quo est et omnis honor et gloria et ideo
quod hic spectat ad excellenciam dignitatem
quod ipse sit omnium redemptor et salvator
quod ipse omnibus ianua apparuit et quod
ipse unus mortuus est pro omnibus a qua
generalitate virgo maria excluderetur si
non esset in peccato concepta a qua tamen ex-
cludi non debet ne dum dominus unus ex-
cellencia ampliaretur / gloria filii minueretur
et iam provocaretur quod magis filium vult
extolli et honorari quam se ipsam nempe
tamen ceteram et ergo sancti honore ipso ipsum
qui in nullo fuit prejudicium honori eius
cum filius nunquam incomparabiliter excellit
et securius est dicere quod virgo beata fuit in
originali peccato concepta salva tamen semper reverencia
omnibus dei 1 cor. viij / Conclusio
quarta / Credimus filium dei humanam
naturam non assumpsisse si homo in peccato in-
carnatam conservasset / tamen quia homo in peccatum
prolapsus fuerat ideo ut repararetur filius
dei incarnatus est prima pars quod probatur quod pro
quod ex operibus dei necessarie debet ut fit fieri
frustra / sed homo pure peccato incarnata
frustra / et frustra filius dei humanam
conservasset frustra filius dei humanam
naturam assumpsisset / Item prima pars patet quod nec
quod adam per peccatum primo et 2° celi quidi
etc. ubi dicit quod deus et natura nichil
et nullo modo otiosa / ubi dicit quod deus et natura nichil
faciunt frustra / Sed hoc videtur esse
secundum Augustinum in quadam oracione ad
Demetrium ubi dicit ut quod vestigium
beatam virginem / ubi dicit patribus si decet qui
peccati et tabulibus patribus si decet qui
peccasset / ut quod nunc fieret salvator
si talia esset indigencia salutis
/ Pro quo consequitur quod filius dei humanam naturam
non assumpsisset / si homo non peccasset / Item
prima pars quod probatur / Secunda pars patet quia eciam
et non precipua incarnacionis fuit
causa lapsi reparatio / Item secunda pars quod probatur
quod / Item augustinus per glosam ordinariam super illud
Filius ad hominem venit Ideo Christus venit
in mundum peccatores salvos facere
/ Ubi dicit glosa / Augustinus alia causa fuit
veniendi christo nisi peccatores salvos facere
tolle vulnera tolle morbos / et nulla
est causa medicine 1 questio / Cor.
per unum licet cuius quam nunc per incarnacionem
domini fuit exaltatur tamen si nunquam fuisset

culpa restituisset verbum dei non fuisset incar-
natum pro aliquo tempore quia maxima dignitas
humane nature venit ex hoc quod assumpta
est in unitatem persone ut notum est in pa-
ragrapho precedente proxima parte conclusionis ter-
tie / Contra / verbum [illegible] hominem notitie missum
est filius dei pro intuitu peccati parentis [illegible]
Contra / non a peccato homini [illegible] filius
reparari fuit possibilis pro quarta parte conclusionis
Contra / licet hoc sit incarnatio filii
dei intuitu virginis est reparatio per lapsi homi-
nis tamen hoc est non facta est filii dei
incarnatio virginis incarnatio ut fieret pro
lapsi hominum. Hominum generis reparatio pa-
rentibus proprie quia si illa esset non tunc incarnatio facta
fuisset incarnatio talis fuisset facta
quia generis reparatio quod est forte [illegible]
per glosam super id ad Hebreos quarto. Dete-
stat eum [illegible] per passionem generi [illegible]
glo. Nisi propter [illegible] homo non redimeretur
[illegible] parte [illegible] contra [illegible]
parte [illegible] tertium / Contra / quod
ut ponitur est falsa.

Notandum pro isto vi meliori quo [illegible]
quod aliqui dicunt quod originalis iustitia
in solis naturalibus consistebat. Quod autem ad
esset nisi perfecta obedientia virium inferiorum
ad superiores sicut etiam rectitudo superiorum ad
deum habent cum rectitudinem dicunt fuisse
naturalem nature integre. Sed eum dicunt
naturalem modo naturale est inferioribus cor-
poribus id est elementis moveri et agi
a superioribus corporibus id est celesti-
bus quod a superioribus corporibus regulantur quibus
regulantur [illegible] ad constitutionem
fuit gratia tamen [illegible] quod in motu cor-
ruptio, sic quod dicitur quod in [illegible] in-
feriori fuit naturale obedire [illegible] et viribus in-
ferioribus superioribus et superioribus deo
sicut corpora superiora naturaliter obediunt suo
creatori [illegible] modo [illegible] non diceret [illegible]
naturalis hoc cum [illegible] est quod ad [illegible]
originalis iustitie que erat [illegible] Sed
complementum originalis iustitie erat per
aliquod donum naturalibus superadditum
[illegible] cum naturale est [illegible] potentias
[illegible] quadam [illegible] in motu
sed talibus motibus non moveri potuit
sed originali iustitia [illegible] originalis iusti-
tia non consistebat in solis naturalibus
sed principaliter consistebat per aliquod donum
naturalibus superadditum, et ita dicitur [illegible]
et integritas completiva erat per donum
naturalibus superadditum, illa integritas est

omnium virium et potentiarum et ita obedientia
Nota [illegible] homo dicitur generare hominem qui
transfudit naturam et virtutem [illegible] dispositio-
nem ad susceptionem anime intellective qua
homo completive est homo. Sic dico quod adam
si stetisset transfudisset ad posteros ori-
ginalem [illegible] formata fuisset tamen
[illegible] fuisset unita anima infor-
mata aliquo supernaturali dono quo com-
pleretur in primo originalis iustitia et
[illegible] Adam iustus id est homines iusti
sine peccato et rectitudine naturali rectitudi-
nem sed abstulit iustitiam et rectitudinem
divine reddidit per liberum arbitrium originale
iustitiam originalis id est iustitia et originale
peccatum. Unde sicut peccatum originale [illegible]
se adscribitur peccati actualis in quo
aliquid est formalis et aliquid materialis
[illegible] deformitas [illegible] actu in
[illegible] ad non debet et alibi non
[illegible] est deformitas [illegible] actu
[illegible] et est [illegible] debitis [illegible]
debitis. Sed actus illi deformitati sub[illegible]
[illegible] est materiale illius peccati. Sed sic
originale formale est carentia debite
iustitie [illegible] debite iustitie
[illegible] originali [illegible] debite iustitie
per inobedientiam ade factam sed materiale
est peccati originalis concupiscentia [illegible]
tam substracta quia inordinate [illegible]
adam contra regulationem divine iustitie
[illegible] et [illegible] hoc [illegible]
[illegible] fuit [illegible] ad
[illegible] reddit id est [illegible]
ad actus [illegible] non [illegible]
[illegible] qualitate [illegible]
actus quia [illegible] non esset in
[illegible] / Sed [illegible] facilitatis
[illegible] appetitus [illegible]
voluntate ad inordinatos motus [illegible]
[illegible] ad [illegible] ad [illegible]
de facili et de [illegible] ducitur ad [illegible]
[illegible] modo eo quod anima [illegible]
[illegible] est infecta per qua est [illegible]
anime aggravato et inclinato ad [illegible]

Nota quod [illegible] peccatum [illegible]
[illegible] per [illegible] ad [illegible]
[illegible] quod est [illegible]
[illegible] quia [illegible] contrahitur [illegible]
originale quia [illegible] ab origine [illegible]
[illegible] Sed ad [illegible] ad
[illegible] concupiscentia
[illegible] / Sed per [illegible] ad quod [illegible]
[illegible] dicitur [illegible] Sed id est [illegible]

foveret malas inclinationes quae fomes per generationem autem adscitum quod est causa solius quae tyrannus. Sed per generationem ad incitationem tam quae lex militans et per generationem ad carnem quae lex membrorum secundo quae auctoritate in adam praevaricavit scilicet quia tota substantia corporis et tota substantia animae causa fuit in primis parentibus in peccatum ut in illo esset duo peccatum mundi originale ut in causa secundo quia voluntate ad esum intravit hoc peccatum ut causa formalis. Sed contra descripta tanquam contraria propria in adam originale peccatum est privatio iustitiae et debiti Augustinus non est privatio debiti et carentia / Nota peccatum originale consistit communiter animae ad carnem incontinentia formata consequenter infectio / et tussis per actionem virtutis generativae / et ideo secundum quod libido accipitur pro infectione virtutis generativae sic dico quod infectio originalis non causatur nisi ex libidine / Si autem libido accipiatur pro superba voluntate vel pro immoderata delectatione sensualitatis sic dico quod non causatur per libidinem quia generatio prolis generatur sine superba voluntate et sine immoderata delectatione sensualitatis nihilominus consistit infectio originalis peccati animae vel in anima.

Utrum autem originale peccatum prius sit in essentia animae quam in eius potentiis / et videtur quod non / Aliqui quod tunc prius est in essentia animae quia est peccatum naturae primus haec est autem anima prius nata hominis / quod est forma corporis / forma autem est prima essentiae / quod peccatum originale primo attingit essentiam animae / quam aliquam eius potentiam. Item originale peccatum consistitur per originem ergo quod prius et immediatius respicit ipsam originem prius est subiectum originalis peccati sed anima magis prius attingit animam ut terminum generationis secundum quod est corporis forma quam secundum quod est potens operari / Sed autem forma corporis per suam essentiam sit corporis forma. Prius autem operari sit per suas potentias ergo prius attingit aliquod peccatum originale animam sive essentiam quam potentiam aliquam est etiam quia anima non per se agit in corpore / ergo prius etc. / Alii dicunt quod peccatum originale cum sit ad suum formale et materiale prius est in potentiis quam in essentia quia originalis iustitia est quaedam rectitudo habitus consistens in plena obedientia potentiarum inferiorum ad superiores / et in recta habitudine superiorum ad deum / quae rectitudo et obedientia erat per suavitatem et integritatem potentiarum et per quandam

spiritualem habitum / originalis ergo iustitia consistit ad dispositionem et habitum ad complementum prius erat in potentiis quam in essentia / originale autem peccatum formaliter est privatio originalis iustitiae / secundo quod privatio est carentia prius habiti ab illo eodem in illo in quo est sed hoc quod est carentia debiti cum hoc non sunt habitus prius ibi sed ubica sit / ergo prius privatio illius habitus esse debet in potentiis quam in essentia ergo peccatum originale prius est in potentiis animae quam in essentia animae / Item tertio privatio originalis iustitiae inest in infecte secundum quod prius est in potentia quam in essentia / Item concupiscibilitas quae est materiale originalis peccati originalis quae est originale peccatum materiale ut dictum est et est actus concupiscendi sed talis prius quod est actus concupiscendi est in potentiis animae quam in essentia ergo peccatum originale [illegible]. / Sed quae potentia originale inficitur / non infectio duplex sunt prius inficitur / Non infectio qua anima inficitur a carne est quaedam deordinatio et deviatio a prima institutione naturae / Secundo ista infectio est culpa virtute cuius anima sit culpabilis / pro apprehendo infectionem prius in est vehementer quam spiritualis deinde intellectiva pro qua quam spiritualis deinde intellectiva [illegible] volita sive voluntas et [illegible] [illegible] deordinationis qua ipsa anima adeo a deo deordinatur [illegible] est ergo primi deordinavit carnem ordinationis qua ergo una deordinavit / Item adam enim [illegible] prima facta est deordinatio per intellectivam deinde spiritualis deinde vegetativae deinde carnis. In vero alteri de prius carnis ordinationis secundum ordinem naturae est deordinatio carnis deinde vegetativae deinde spiritualis deinde intellectivae / Si autem consideratur infectio ut culpa sed quia nulla deordinatio sive actualis sive originalis sit culpabilis nisi in comparatione ad voluntatem non sit actus sic deordinatus ut sic ad deordinationem sed ut habitatur sic ad deordinationem esse scilicet in primo est ipsius liberi arbitrii qui scilicet in principio est ipsius liberi arbitrii / comparatione spiritualia deinde et quaedam vegetativa / Sed dico inquam originale peccatum est in virtute generativa / Ideo quia peccatum est quaedam corruptio naturae quae facta est quaedam culpabilis a qualia est augmentum non est culpabilis a talia est culpa et talis infectio est et sic est culpa et talis infectio est et sic est in voluntate quae [illegible] deordinata per prius in voluntate generativa deordinatione sed deinde est prius de spirituali deordinatione spiritus animae et per hoc aliae potentiae sunt in parte sicut voluntatem quae tanquam a capite diffunditur ceteras potentias / Alio modo infectio est corruptio naturae prius

ad alios derivabitur vel ad alium potest est
recessus et desertudo natura [illegible]
et integritate qua habuit a prima institu-
tione. Ipse vero infectio potest derivabi-
le est. Unde morbi contagiosi ut lepra
scabies epilepsis [illegible] morbi infectivi
quia ab uno ad alium derivantur. Et loquendo
de infectione potentia generativa magis
est infecta quia magis est [illegible] et
immediatius per generationem potentiam quam
per aliam potentiam quia actus eius magnam
[illegible] delectationem anexam secum. Tactus ipse
magnam [illegible] sensus ad actum [illegible]
ad [illegible] per quae [illegible] ad actum [illegible]
generationis ipse [illegible] ultimum et vi-
[illegible] quod magis iuvet [illegible]
potentiam ad appetendum actum [illegible]
generationis. Ideo [illegible] tactus et [illegible]
magis [illegible] per generationem quia [illegible]
[illegible] ad generationem ad suum actum.
Si ab infectione procedatur infectio est
corruptio [illegible] quod [illegible] est [illegible]
generatio corrupta quia magis recedit ab
integritate et ordinatione quam habuerunt
potentie a prima institutione quam alie
potentie [illegible] cum sta [illegible]
[illegible] deo [illegible] virtute si
[illegible] recessit non [illegible] quia est
aliqua non [illegible] a deo [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] Iustitia non [illegible]
[illegible] institutione voluntatis [illegible]
[illegible] concedendo [illegible]
[illegible] voluntatis. [illegible] ad
[illegible] actus [illegible]
[illegible] nisi [illegible]
[illegible] quod iustitia
[illegible] recessit a prima institutione [illegible]
[illegible] recessit. Generativa vero
potentia [illegible] in obedientia vo-
luntatis quod [illegible] moveret nisi [illegible]
voluntatis imperium [illegible] videmus
quod movet se non [illegible] voluntatis
imperium sed etiam contra voluntatis
imperium ut [illegible] est a [illegible]
[illegible] et si [illegible] recessit a prima
institutione [illegible] quia [illegible] a qua
[illegible] a [illegible]
[illegible] a qua [illegible] esse [illegible] multo
plus recessit quam [illegible] potentie
ut [illegible] quia [illegible] adam [illegible]
[illegible] non [illegible] sed [illegible]
ut [illegible] alii [illegible] virtute
generativa que [illegible]
nature consequentis [illegible] ut [illegible]

[illegible] magis inficitur generativa potentia
quam aliqua alia potentia.
Sed dices quod [illegible] a carne [illegible]
originali [illegible] quod infectio [illegible]
qua est [illegible] est necessitatis [illegible]
[illegible] ad aliqua [illegible]
[illegible] potest [illegible]
habet [illegible] esse [illegible] est
[illegible] cum [illegible] ad [illegible]
appetitiva organica [illegible] sensualitas
[illegible] organi [illegible]
[illegible] appetendi [illegible] et [illegible]
[illegible] actus [illegible]
[illegible] et [illegible]
sensualitas et appetitiva non organica
[illegible] voluntas [illegible] forma [illegible]
sensualitatis appetit aliquid [illegible]
voluntatem ad illud voluntate non [illegible]
cogit [illegible] possibile est [illegible]
[illegible] carni [illegible] et [illegible]
[illegible] sensualitas [illegible]
appetendi [illegible] et [illegible]
[illegible] pro illo tempore quo [illegible]
[illegible] et voluntas [illegible] [illegible]
[illegible] ad aliqua [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible]
originali [illegible]
[illegible] potentia [illegible]
Sed dices [illegible] originale [illegible]
[illegible] aliquem [illegible] appetitum [illegible]
[illegible] quod [illegible] concupiscentia [illegible]
[illegible] aliquem [illegible] appetitu in actu [illegible] non
[illegible] appetitus in actu non est [illegible]
adhuc quod [illegible] inficiatur a carne [illegible]
[illegible] non [illegible] a carne [illegible]
[illegible] infectionem [illegible]
sed pro illo tempore quo [illegible] in actu [illegible]
est [illegible] ad [illegible] esset [illegible]
[illegible] quia si [illegible] esset [illegible]
appetitus [illegible] concupiscentia [illegible]
[illegible] ut esset [illegible]
non [illegible] a carne [illegible]
[illegible] aliquam [illegible]
[illegible] quia [illegible] esset [illegible]
[illegible] potentiam [illegible]
[illegible] a carne [illegible]
Sed dices a qua est illa [illegible]
[illegible] si [illegible] actu [illegible]
[illegible] est [illegible]
[illegible] vel [illegible]
[illegible] que modo
[illegible] est [illegible] non [illegible]
[illegible] deformitate actus [illegible] est [illegible]
defectibilitate nature [illegible] a deo
in quantum vero ille actus est [illegible]

sic est a deo quia omnes res create sunt
a deo Si non concupiscentia tamen per unitatem concupisci-
bilis futurus sit dico quod unitatis tenendo
se ad difformitatem que est in actu
concupiscendi non est a deo quia non sit est
aliquid sed tantum privatio unitatis difformitatis
que est in actu Sed dicit quedam
defectio potentie concupiscibilis per quam
non sit capax rectitudinis in suo actu
sed unitatis ad actum concupiscibilis
in quantum essentia que est a deo est
sicut et hic actus Sequitur articulus

Contra conclusiones predictas

[illegible]

sunt peccato Sed equalis est cura dei
de ambobus [illegible]
non est inconveniens etiam si illa non
peccasset quod [illegible] penalitates et
miserias quas relinquunt [illegible]

[illegible]

Custodia necessaria fuit ut videlicet q(uia)
non(n)u(m) ap(er)um contra negligentiaz cave-
dam co(m)mitteret et p(ro)videntiam suaz
illesus servaret. Item b(ea)tus Aug(ustinus) de
Adam non manducavit de pomo ex
eo q(uod) crederet se esset se esse deum sed
ne p(ro)priam delicias co(n)tristaret suam uxorem
ideo fecit q(uia) erat stabilis in statu in-
nocentie. Contra statum sic concedimus
patiendus fuit sibi q(uia) magis utilis
fuit homini tunc arguitur sic quod magis
est ad meritum magis est ad utilitatem sed
status patiendi magis est ad meritum q(uam)
status non patiendi. Jacobi j. patientia opus
perfectum habet ut sitis perfecti et integri
in nullo deficientes. et 2a Cor. 12o virtus
in infirmitate perficitur. Si ergo status nature
conditi talis fuit q(uia) magis est ad me-
rendum utilitatem ergo fuit status patiendi.
Videtur magis esse ad meritum d(icendu)m dupliciter
sed aliquid d(icitu)r esse melius dupliciter s(cilicet) simpliciter et
secundum quid sicut vinum melius est aqua
simpliciter aqua tamen melior est vino secundum quid
q(ui)a utilior sic status patiendi licet est
melior nature lapse non tamen est melior
nature s(an)c(t)e simpliciter. cum est melior status
non patiendi statu patiendi ne magis
ad meritum est in statu sc(ilicet) tunc instituti sta-
tus patiendi. Nota in statu nature
lapse status patiendi et non patiendi se ha-
bent ut co(n)cupiscentia et co(n)tinentia. Nam
ei qui p(ro)nus est ad incontinentiam magis
est ad meritum status non patiendi ei vero
qui p(ro)nus est ad lascivia(m) status pati-
endi est magis ad meritum. et licet status
patiendi magis moveat ad deum in ea
temptatione sed non est, tamen hic non est
in ea vigilantia et intentio ad deum p(ro)ut
hic est. ei malum quoddam ad illum statum
retraheret cum ipsam a deo deum quam p(ro)nus
passionibus intenderet. Ecclesiastica lex homo
magis erudit(ur) in statu penalitatis
quam ad naturam lapsam non tamen magis e-
rudit(ur) quam in eo in quo [illegible] et in statu virtu-
dinis sed fuit in statu s(anct)e co(n)ditionis
D(icendu)m a(d) [illegible] tamen in pena [illegible]
vita p(ro)p(ter) p(re)varicationes est prolapsa.
Contra adhuc vel primi parentes non sunt prolapsi
in ista [illegible] augustinus quia deus non permisit
eos temptari vel ut labi augustinus q(uia) alias
deus fuisset impius quia impius est
pater qui permittit filium agere in bello
ab aliq(uo) in quo scit eum esse vincendum sed
deus sciebat hominem esse a dyabolo [vincendum]

temptationem suam superandum ergo videtur
q(uod) deus non p(er)misit vel saltem non
debuit permittere hominem temptari. Videtur
enim d(icendu)m impius est pater qui permittit
filium etc. q(uia) hic est filius primo [illegible]
hic corrigitur sic in ista hic corrigebatur
quod deus hominem temptari permisit
a dyabolo de quo videtur infra in [illegible]
[illegible]. Contra [illegible]
non debet permittere debilem invadi
a fortiori sed dyabolus erat homine fortior
ergo cum deus est iustus iudex non
permisit hominem vel saltem non debuit
permittere hominem invadi. Videtur enim quia
dyabolus sit fortior homine s(cilicet) sic est
dictum ad illam pugnam spiritualem
quia dyabolus non potest vincere hominem
nisi volentem sed ego potest vincere
dyabolum nolentem. Contra ullus ergo
peccatum inevitabile ad possibile sit debet
permittere sed si cum occasione illius
provideat magis bonum et sic ergo
[illegible] deus hominem labi quia temptationem
in peccatum inevitabile permittere non debuit
cum hic possibile possit quamvis occa-
sione illius provideret magis bonum de
futuro. Videtur quod non est simile de
[illegible] et unum alium [illegible]
[illegible] particularis [illegible]
[illegible] defectum [illegible]
[illegible] commissa sibi [illegible]
[illegible] ut est [illegible] deus [illegible]
sit permittere defectum [illegible]
inde proveniat maius bonum [illegible]
tati et ideo non [illegible]
quod deus debuit hominem permittere temptari
quia lege [illegible] et iustitiam [illegible]
[illegible] instituit debet permittere [illegible]
[illegible] nisi [illegible] et [illegible]
[illegible] ordinat [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] iuste [illegible] facere
[illegible] et [illegible] a deo [illegible]
est. quod hominem permittat suo libero
arbitrio uti sive ad malum deo
ad hoc non cooperante sive ad bonum
deo tamen permittente sed etiam [illegible]
adiuvante et [illegible] quae [illegible]
est [illegible] ubi d(icitu)r [illegible]
hominis vita et mors bonum et
malum quod placuerit ei dabit illi

Cur autem primi parentes fuerunt temp-
tati non fuit causa nec specialis ratio pro-
pter quam deus aliter ordinaret nisi quia pote-
rat tamen demonia esse in pena status [illegible]
homini promulgatum et [illegible] multum poterat
ad tacendum non libero suo arbitrio
vult ad malum et deus providebat
sue potentie et bonitati maximam ma-
nifestationem eliciendam permittere
ipsum occasione temptationis illius
[illegible] debuit permittere dyabolum ma-
lo uti suo libero arbitrio hominem temp-
tando et ipsum hominem etiam male
suo libero arbitrio temptationi con-
sentiendi. Sed cur deus permitte-
re dyabolum hominem temptavit vel quod per
hominem qui [illegible] sibi applaudebat per
[illegible] vel perfectionem [illegible]
sed hic est flagitium quod temptavit per co-
lubrum aut specie columbina quod non
[illegible] contra sunt alia
multum distancia tam [illegible] quam specie.
Quod autem quod [illegible] fuit [illegible] etiam
[illegible] quasi sine felle [illegible]
[illegible] debuit temptari quod est [illegible]
et qui sine felle [illegible] debuit
temptari [illegible] magis in ad
magis et magis [illegible]
ad [illegible] vel [illegible] per speciem
[illegible] columbam. Videtur quod licet in
temptatione hominis per columbam dyabolus fuit
[illegible] non [illegible] fuisset dyabolo
oppositum. Unde non [illegible] suggestio
est persuasio ad [illegible] vel bonis
alique ad [illegible] inclinanda. Quod
cum suggestio [illegible]
[illegible] persuasio vel [illegible] latentis
et [illegible] ea deprehendi vel [illegible] illi cui
fit ut est dyaboli suggestio [illegible]
[illegible] tamen [illegible] persuasione [illegible] non
[illegible] dyabolus [illegible] violentia [illegible] non
pateret et ne etiam occultaret quod
non posset tamen [illegible] permissum
est [illegible] speciem [illegible] quod non posset eius
malitia de facili deprehendi [illegible]
non in columba [illegible] sed [illegible] serpentis [illegible]
[illegible] astutum [illegible]. Sed quare videtur quod
serpentem [illegible] debuit hominem
temptari quod serpente astutior et blandior
[illegible] fit [illegible] serpentibus [illegible]
quod non [illegible] ad illud quod forma
apparebat temptationis latebat astucia
videtur quod qui [illegible] supplantatur [illegible]
[illegible] dolo supplantatur [illegible]
[illegible] Genesis [illegible] callidior est

cunctis animantibus terre [illegible]. Sed quare non
est callidior [illegible] Videtur [illegible]
[illegible] cunctis animalibus terre [illegible] non [illegible]
[illegible] dyaboli repleta [illegible]
factus est [illegible] intelligebat
sed [illegible] dyabolus loquebatur [illegible]
[illegible] loquitur per [illegible] vel [illegible]
[illegible] vel [illegible] locutus est an-
gelus [illegible] balaam [illegible]
[illegible] fuit [illegible]
[illegible]. Sed [illegible] dyabolus
[illegible] hominem temptavit [illegible] quod [illegible]
[illegible] temptavit [illegible] hominem temptat
[illegible] non est [illegible] quod
[illegible] non est [illegible]
[illegible] non [illegible] quod [illegible]
est [illegible] ad [illegible]
[illegible] in [illegible]
plenitudinem [illegible] Videtur [illegible]
[illegible] non distinguit sexum sed ut
[illegible] illius etatis
Sed contra [illegible] quod dyabolus debuisset
prius virum temptasse [illegible]
quod [illegible] debuit esse
quod [illegible] temptationis sed quod [illegible] est
[illegible] debuit temptari [illegible] Videtur
[illegible] est [illegible]
quod dyabolus non [illegible] est [illegible]
[illegible] temptat [illegible] quam [illegible]
[illegible] sed [illegible] quam videbatur
[illegible] hoc est in femina ut [illegible] ibi
debilior hoc est [illegible] fortiore
[illegible] sicut [illegible] qui [illegible]
solitariam feminam [illegible] astutia [illegible]
ut [illegible] colligetur [illegible]
tur et quod [illegible] deus
cum dixisset quacumque hora comederitis
[illegible] morte moriemini [illegible]
ne forte moriamini [illegible]
nequaquam moriemini [illegible] affirmavit
[illegible] dubitavit dyabolus negavit ut
[illegible] suggestio [illegible]
[illegible] et [illegible] boni
et mali. Sed contra dyabolus [illegible]
non decepit [illegible] quod
[illegible] quod [illegible] est
aliquam [illegible] quod non
est [illegible] Sed [illegible] quod [illegible] nequaquam
moriemini et [illegible] fuit [illegible]
[illegible] morte tam corpora-
li quam spirituali quod [illegible]
mortui [illegible] quam [illegible]
corporali quod [illegible] potuit non mori
[illegible] ablata est [illegible] potentia
et [illegible] est [illegible] posse non mori corporaliter.
Sed contra [illegible] quod [illegible] operata.

fuisset de se sed quia ipse motu non sed alterius
compulsus est transgressus, ideo debet peccatum im-
putari suadenti scilicet dyabolo qui dixit
nequaquam. Respondetur quod quamvis posset
excusari mulier non tamen plene et totaliter
quia tunc habuit a quo disceret, non dedit autem
diligentiam ad discendum proximi [illegible]
ulterius et tamen imitatione habuit ad malum
et per hoc occasionem habuit ad peccandum.
Sed contra ex hoc videtur quod deus iniuriam
faciet primis parentibus et toti generi humano
quod tamen pro primo peccato tam graviter puni-
untur quod utrique aliquorum videtur hic ex-
cusatorium et tamen in uno tamen est facta
prohibitio primo de uno deus et tamen punitio
quod est contra totum [illegible] religionis.
Respondetur quod peccatum primorum parentum non erat
primum [illegible] divinitatis decimi dei [illegible]
primo. In paradyso tantum [illegible] ex
esse fuit quod illud quod preceptum est
nullius difficultatis fuit ad servandum
ubi tamen magna est pena in obedientie
posita et [illegible] a tali et tam facili [illegible]
quia iniustia appareret quantum malum sit non
obedire domino tam facili et tantum [illegible]
et tanto terrore supplicio ideo [illegible] fuit
facilis preceptum peccatum in obedientia attende
tamen quam gravis est punitio [illegible]
Sed contra ex hoc ulterius videtur quod Eva sola
peccavit [illegible] sola debuit puniri et non
tota posteritas et si Adam peccavit tamen
solus venialiter scilicet non diligenter attendens ad
[illegible] dei mandatum quod utrumque est contra
[illegible] totum. Respondetur quod tamen Adam quam
Eva quam Eva mortaliter vel actualiter
peccaverunt [illegible] aut [illegible]
[illegible] tamen effectum quod fuit
[illegible] et dicitur tota po-
steritas incurrit originalem culpam.
Unde nota quod Eva sic peccavit [illegible]
[illegible] est [illegible]
[illegible] cum quod deus non [illegible]
[illegible] fuit [illegible] et
pena peccati [illegible] scilicet [illegible] cum
error [illegible] turpitudinem.
Secundum peccatum fuit [illegible] credulitatis
verbis temptatoris quod fuit peccatum et pena
peccati putavit enim deum dixisse quodcumque
[illegible] [illegible] significationis
[illegible] cum [illegible] credidit se
totaliter mori tamen [illegible] dimo [illegible]
nunc post [illegible] non [illegible] credidit se
mori si [illegible] sed dubitative incepit.
Tertio peccavit in velle deliberate [illegible]

[illegible] cum [illegible] cupiditate [illegible]
[illegible] in [illegible] quia statim audito
verbo temptatoris quedam elatio mentis
[illegible] mentem mulieris et amor
[illegible] ex quo placuit ei facere
quod dyabolus suadebat et utique fecit
et licet Eva comedit et placuit [illegible]
pulcher fructus tamen non peccavit [illegible]
nisi [illegible] corrupta voluntas fuit
plus debito delectata quia non ex
[illegible] processit [illegible] dictum [illegible]
dicti quod comederet quod non fuit [illegible]
et per hoc [illegible] fuit dyabolo obediens [illegible]
volendo et ideo [illegible] [illegible]
na primorum parentum et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] peccati sequelle [illegible]
gustavit [illegible] sed Eva [illegible]
[illegible] et suadendo [illegible] Eva seducta
est ut crederet dyabolo et non deo [illegible]
[illegible] [illegible] Eve videretur
[illegible] fecit [illegible]
[illegible] peccatum [illegible] fecit [illegible]
temerarie contra deum. Quinto peccavit
peccato gule ut [illegible] est. Sexto
in [illegible] quia suasit viro ut comederet
[illegible] [illegible] loquens [illegible]
[illegible] [illegible] pene [illegible]
ad [illegible] est [illegible] [illegible]
culpabiliter Eva virum [illegible]
[illegible] diligere. Septimo peccavit [illegible]
[illegible] peccati penituit [illegible]
reduxit [illegible] peccatum [illegible]
scilicet in alium [illegible] et vir [illegible]
cum [illegible] et [illegible] peccaverunt [illegible]
cum Eva [illegible] peccasset [illegible]
Eve superbia fuit quia [illegible] et
delectata est [illegible] quam in dei
[illegible] et voluntate [illegible] peccatum fuit
[illegible] quia deo non credidit et fuit
[illegible] quia se [illegible] fuit
cum [illegible] quia [illegible]
[illegible] corrupta [illegible]
[illegible] fuit quia [illegible] non [illegible]
[illegible] et fuit [illegible]
quia [illegible] sufficere [illegible] fuit
cum [illegible] Eva [illegible] [illegible]

Peccatum vero Ade [illegible] fuit [illegible]
[illegible] amicitie [illegible] seu benivolentia
[illegible] mortificata. [illegible]
[illegible] contristare [illegible] quam [illegible]
suo solatio [illegible] quod erat ad
[illegible] veniale. [illegible] fuit velle Eve
quod Eva suadebat et fuit mortale.

et opere magis incidit in penam / et depra-
uatum est dei ymago / Tercium quod sequitur ex peccato isti-
[illegible] manet voluntate esse quod fuit
mentis et pena peccati prioris / Quartum
quod hic reperit est sollicitudo quod deus precepit
ad adam precepto morte morieris
usque ad ipsum panem scilicet Quintum fuit
quedam superba cupiditas usque ad ipsum
panem scilicet mors conditionis vel ab aliquo
effectus Sextum fuit velle operationum
vel impatientie operibus credendi operationis
ad effectum quod fuit inobediencia consummata
Unde ad hoc peccatum sequebatur pene
et corrupcio nature et virium rebellio
mutua. Octauum fuit fastuosa ex-
cusacio qua peccatum suum retorsit in deum
dicens mulier quam dedisti michi etc. et
ideo plus peccauit adam quam eua
quia eua retorsit peccatum suum in serpentem Nonum in deum
Nonum fuit inobediencia consummata
illius precepti et ita patet quanta ista
peccata grauius peccauit adam quam eua
quia circumstanciis magis aggrauatur
primo quia maiori presumcione [illegible] vigebat
secundo quia non fuit deceptus sed eua / 3o
quia mandatum a deo immediate recepit
Certo quia deus eius persona contulit ori-
ginalem iusticiam et alia dona pro
tota posteritate sua unde ex eius
inordinatione incurrimus originalem culpam
et non ex inordinacione eue ipsa tamen
peccasset [illegible] omnibus tamen peccatis [illegible]
[illegible] peccauit eua quam adam ut patet
dicit ambrosius credendo non subditis deo
et [illegible] credere de deo et adiu-
uiri Et quamuis peccatum ade fuit dampno-
sius et maiorem nocumentum quam eue
tamen tale peccatum eue fuit grauissimum ad
culpam vel grauiorem culpe Etiam licet
peccatum ade ut eue fuit grauissimum quo
ad culpam quia inde et aliorum fuit
causa et quia peccauit homo ideo peccatum
deus ligauit hominem tamquam [illegible]
tamquam vinculis sub pene necessita-
tibus corporis.

Dicto quod lapsus sit primus in [illegible] vel ab
originali iusticia ad originalem iniusticiam
vel alio modo. Non primo quia nullus illorum
ab est quod originalis iusticia [illegible] aliquid
quod est rectitudo racionis et obediencia ad
deum et hic est inter [illegible] et etiam
de originali iniusticia quia peccatum [illegible] est
[illegible] primo / Videtur quod originalis iusticia
nec aliud est quam iusticia obediencia virium
inferiorum ad superiores et recta habitudo
superiorum ad deum et [illegible] doni
gratuiti super additi Ad 2um quod originalis
iniusticia quo ad formale est carencia
rectitudinis predicte et illa [illegible] est
Ex hoc scilicet quod nullus sit [illegible] quod pri-
cipio non est ab [illegible] sed [illegible]
[illegible] aut [illegible] est / Videtur licet non
[illegible] licet per eo quod [illegible] est [illegible] per illo
quod debet [illegible] quod [illegible] nobis Sed contra vel
illa originalis iusticia est in [illegible] contra
[illegible] vel in potestate [illegible] quod est [illegible]
[illegible] Item dicitur quod [illegible] procedit ab
adam [illegible] vel [illegible]
peccatum originale reparabile vel irreparabile
[illegible] et
[illegible] / Sed peccatum angelorum
[illegible] non est reparabile 1o ut [illegible] puto quod
non est reparabile [illegible]
quia ista peccata utrobique fuit proporcionabilia
quia utrique peccauit per superbiam quia homo
appetiuit superbie sciencias diuinas / Sed alii
non appetiuit dei potenciam sibi ipsa primo
ascendam [illegible] super astra ero altissimo
[illegible] peccata [illegible] sed [illegible]
Nota [illegible] causa quare angeli non
sunt reparabiles et homines reparabiles / Prima
fuit reparabilis liberi arbitrii Nam liberum
est [illegible] liberi arbitrii [illegible] / Sed liberum
arbitrium est [illegible] vel [illegible]
voluntate eius [illegible] homo et angelus quia
homo quia liberum arbitrium ante electionem
et post et homo eciam quia [illegible] mutabiliter
et post et homo eciam [illegible] angeli ante electionem
post electionem / Sed angeli ante electionem
[illegible] mutabiliter et post immutabiliter
[illegible] gradu ante [illegible] immutabiliter
et post immutabiliter Igitur
gradu ante et post mutabiliter
in medio angeli oportuit ante [illegible] deo
et post [illegible] hominibus [illegible] per eius angelis
eligere siue bonum siue malum sed post e-
lectionem non potuit detestari unde patet
quod post electionem non per penitenciam aut primam
culpam delere que est detestacio mali
1a culpa [illegible] non remittitur sed homo / Secunda
causa est [illegible]
[illegible] arbitrio [illegible]
Sed [illegible] angelus et homo quia angeli
[illegible] intellectus
angeli deformis est / hic [illegible] ideo quia
supra [illegible] est et ideo accepit totum simul
et non sic [illegible] illud vel [illegible] / et ideo
angelus dicitur [illegible] intelligens / Sed intelle-
ctus hominis est in tempore et ita non accepit
totum simul sed unum post aliud sed [illegible]

accipit [illegible] et ideo hoc dicit Bonaventura
specialis quod rationis est virtus collectiva unius cum alio
qualis quod est collectio simplicium ad complexa
et prius ad ulterius vel secundo talis est ergo
comparatio intellectus angelici ad intellectum hominis
in intelligendo et iudicando cum quod iu-
dicium fiat ab intellectu patet quod angelus
statim sine contemplatione iudicat de re non in parte
sed de re tota simul et iudicando de ipsa videt
ipsam totam simul quod ecclesie iudicat diei quod
peccat in iudicando patet quod peccatum suum
malicia quod nullo modo potest excusari quod eius
peccatum est irremediabile non autem sic est
de homine [illegible] totam rem simul videt
sed decipitur in suo iudicio et ita sui peccatum eius
aliquo modo potest excusari non est irremediabile
vel [illegible] non permanebit semper in eius
in homine [illegible] est / Tertia causa
est ex parte conditionis nature quia omnes homines
[illegible] sunt unius speciei sed angeli omnes non sunt
eiusdem generis sed hoc non debuit reparari per
hominem qui non esset sui generis sed potius
qui esset eiusdem generis secundum quod angeli
[illegible] diversi generis non sunt ex angelis unus
qui [illegible] omnibus esset eiusdem generis ideo non
potuit per aliquem reparari / Quarta causa est
ex parte qualitatis peccati quo ad hoc [illegible]
[illegible] videlicet quo ad genus
quo ad circumstantiam et quo ad actionem
[illegible] quo ad genus quia peccavit
per superbiam hoc appetendo similitudinem dei scilicet
eius omnipotentiam de primo [illegible] et
de 2o [illegible] primo / Deus autem [illegible]
[illegible] volunt [illegible]
[illegible] est principium [illegible]
quod angelus appetit ad quod tamen ullo
ordinando sunt et deo voluit esse
similis in potentia et ideo peccatum suum non habet
aliquam excusationem et propter hoc est
irremediabile Sed Deus similitudinem [illegible]
vult [illegible] et ad illa quod est ordinatus
in gloria sed non ad omnipotentiam [illegible]
[illegible] quia hoc non habent omnipoten-
tiam sed [illegible] ergo [illegible] in
ordinato est appetere illud ad quod creatura
nullomodo est ordinata sed hoc ad similitudinem
est ordinatus ideo peccatum est remediabile
[illegible] angeli [illegible] quia appetit illud quod
[illegible] propter [illegible] omnipotentiam
Quinta causa est ex parte circumstantie peccati
[illegible] sunt aliqua [illegible]
quia peccatum [illegible] mortale [illegible]
veniale ideo non [illegible]
peccavit angelus autem non habent [illegible]

[illegible] intellectus cum habeat obum-
bratum est ratione [illegible] et deficit aliqua
veritatis propter illam obumbrationem non potest
ita iudicare de facili et propter hoc [illegible]
peccavit in [illegible] sed angelus [illegible]
habet [illegible] penitendi et petendi
veniam de peccato quod [illegible]
angelus autem [illegible] peccavit in [illegible]
et ideo illi erat irremediabile et [illegible]
reparabile / Sexta causa est [illegible]
peccati quia hoc non peccavit [illegible] sed [illegible]
[illegible] et illa [illegible]
et quod [illegible] videtur quod qui palam [illegible]
palam repugnat [illegible] relevetur [illegible] angelus
[illegible] peccavit ideo palam non debet
relevari [illegible] potest [illegible]
[illegible] / Septima causa est ex parte [illegible]
divine iustitie quia in uno homine erat tota
species humana non adhuc multiplicata
sed postea multiplicanda in aliis sed
in angelis [illegible] non erat tota natura
angelica [illegible] multiplicata erat
et propter hoc divine iustitie [illegible] erat
[illegible] non [illegible] vel indicaret
homines [illegible] peccavit [illegible]
humana multiplicaretur et [illegible]
electorum et [illegible] sed [illegible]
[illegible] qui erant [illegible] sed [illegible]
debuit [illegible] angelus [illegible]
[illegible] non habent locum in angelo [illegible]
in homine et propter hoc statim angelus
sunt indicatus hoc non [illegible]
post [illegible] et hoc est [illegible]
[illegible] ut in fine post
multiplicationem electorum iudicio [illegible]
et tunc nullum erit remedium ideo ad
angelus dicitur [illegible] hominum dicitur [illegible]
Octava causa est ex parte [illegible]
divine iustitie quia per hominem erat tota
humana natura ideo [illegible] tota natura
esset perdita et corrupta sed non esset [illegible]
[illegible] divine iustitie et [illegible]
bonitatis naturam humanam in toto [illegible]
[illegible] et ideo non [illegible]
[illegible] sed corrupta et perdita
[illegible] angelo non est [illegible] tota natura
angelica perdita et corrupta quia non tota
erat corrupta quia non tota erat illo
sed quia corrupta angeli erat [illegible]
[illegible] ideo non habent remedium [illegible]
[illegible] hoc / Nona causa [illegible]
[illegible] Damascenum [illegible]
[illegible] ad boni [illegible]

Et hoc quod dicit sanctus Thomas prudenter est
dicendum de malicia que scilicet est nata
sequi repugnantibus perversis naturaliter mor-
tuus et similiter ad bonum et ab hor-
rendis malum nec 2m eciam est primo
modo hoc fuit obstinatum in dyabolo ergo
non est susceptibilis venie vel remissionis
Item ideo peccatum dyaboli plus nocuit
quam peccatum et offensione sed peccatum angeli
plus nocuit qualitate et tempore
Item nota irremediabile dicitur non
quod nullo modo possit remediari sed quando
quod non est aliquid dignum per quod deat
remitti et si haberet esset remediabile
esset / Sed videtur quod haberet gracia
dispensatiuum ad remittendum sine qua
nullum possit remitti / Ideo peccatum angeli
et dampnatorum nullomodo est remissibile
vel potest irremissibile / Sed 2o
peccatum quodlibet potest remissibilia in
quantum sunt subdispositionibus habiles
ad remissionem quibus ablatis sunt impossibilia
remitti sicut album subiectum dispositione
albi non potest esse nigrum et e ab-
lata hac potest / Sic de dispositione quod
debet remitti auferat illam dispositionem
sperancie et assumit spem qui propter
capiat timorem / Sed 2o quare
peccatum est irremissibile quia non est ali-
quid per quod dignum sit remissione
licet aliquis possit habere et licet ille non
possit satisfacere per se tamen potest per graciam a
deo datam deus cum tenda quod ira
ducit peccata dare. Et ideo quod peccatum
dyaboli possit irremissibile hic est specialis
causa quia ita est induratus quod non
potest habere voluntatem penitendi et eciam
licet deus daret sibi graciam penitendi
tamen sperancia sua. Item legitur de
quodam heremita cui deus singulariter
precepit ut quereret dyabolum et diceret
sibi si vellet penitere deus vellet
sibi remittere omnia peccata sua contige-
bat quod ille bonus heremita faciens
secundum preceptum domini quesivit dyabolum
in plura vallibus latibus via a-
spera sed tamen tandem
venit ad locum obscurissimum ubi
erat dyabolus / dixit ad dyabolum
ad heremitam quid queris videns
heremita dixit / quero dyabolum qui
videns ait hic sum quid vis
in me / dixit heremita deus
annunciavit tibi si velles confiteri

et dolere de peccatis tuis ipse vult tibi
misericors esse et remittere / Ridens dyabolus
dixit tu dicis quod vult michi remittere
peccata vade et dic sibi quod ipse roget me
ut dimittam sibi qui michi tantas pe-
nas inposuit ab eo gaudere inde usque nunc
et de die in diem me punit iniquus quod
melius esset ut roget me quam ego
eum ut dimittam sibi. Tunc heremita re-
cessit ab eo dicens Et tu maledictus
in effectum et o oratione tua punieris
in eternum / Item peccatum dyaboli quidam
dicunt quos sequitur dominus alii ipsi ad eta-
dem quos sint predicatores fuit unus dyabolus
ad alium dixit si possent fieri quod esset susceptibilis
vitam sive dicit quid vellet pe-
nitere ut posset venire ad gloriam amissam
et alius dyabolus videns dixit eciam si esset
una statua ignea a celo usque ad terram
et haberet illa statua ex omnibus partibus
esset affixa novaculis et si possibile
esset quod deus daret michi corpus eternum
ad hoc illud corpus et nunc vellem continue
mittere per illam igneam statuam sur-
sum et deorsum usque ad diem iudicii
ut subito ad amissam gloriam possem
pervenire. qua perdidi per peccatum / Tunc in-
mediate alter dyabolus ait dicens O bone
socie iam nimis diu obstitisti quia
iam actum fieri ergo peccatum dyaboli est
irreparabile / Contra 2am questionem
scilicet illam quamvis ira quamvis per superius
culpabiliter et penaliter fuit corrupta
tamen per Christum est glorie et benigne reparata
Contra ad hoc si lapsus sic quod fuit
Contra ad hoc per satisfactionem vel sine
reparabilis vel ergo satisfactione vel sine
satisfactione / Si primum Contra deus est liber
et nulli legi subiaceret ergo si dimittit
peccatum sine satisfactione non facit contra
iniuriam nec facit contra aliqua lege
iniuriam ergo sine satisfactione potest dimittere peccatum
¶ Confirmacio nulli benignius deo congruit
sed misericordia benignitas est dolere
sed injuriam illatam sibi gratis di-
mittit ergo tu deus potest sine benigne
mittit ergo tu deus sine satisfactione
debet dimittere peccatum sine satisfactione
Item quidquid deus vult est dictum et
verum quia non vult nisi illud quod est
verum ergo vult dimittere peccatum sine
iusticia ergo non facit inconveniens sed
satisfactione non facit inconveniens sed
iustum et verum ergo iuste et vere potest
reparare hominem sine satisfactione

[illegible]

Videtur ad primum quod libertas arbitrii non est nisi ad hoc quod expedit aut decet secundum dicit Anselmus de libero arbitrio. Cum nulla libertas dei esset si diceretur quod deus posset facere malum, igitur non deceret ipsum ordinationes de mutando debitum [illegible] secundum [illegible] ad est iuste iustitie [illegible] in deo secundum quod dicit Anselmus. 2º non deceret deum dimittere peccatum sine satisfactione licet hic unum esset de dei iustitia absoluta que est dei essentia et principale significatum, immo [illegible] si dimitteret deus non esset liber ut cum libertas sine satisfactione. Ad 2um quod sic dimittere sine satisfactione peccatum non est benignitatis dei dicenda quia hoc esset contra iustitiam suam ordinatam aut [illegible] duceret eam ad indecentiam [illegible] iustitia sine misericordia crudelis sit et vitiosa sit benignitas sine iustitia vitiosa. Et sic si dimitteret peccatum sine satisfactione esset in iustitia contra benignitatem et operaretur ad indecentiam. Ad 3um dicitur quod ad illud si deus vult peccatum dimittere sine satisfactione non facit contra iustitiam aut convenientiam. Illa quae [illegible] aliqua sunt convenientibus scilicet ut si deus vult hoc illud est iustum. Alia sunt [illegible] non scilicet si deus vult [illegible] ergo est iustum [illegible] ergo deus est iustus [illegible] scilicet deus vult ut [illegible] est iustum quia hoc non est conveniens deo velle sed [illegible] non conveniunt deo, ergo non sequitur si deus vult peccatum dimittere sine satisfactione ergo iustum est.

Item videtur quod [illegible] sit satisfacere de aliquo peccato nisi per dei gratiam [illegible] satisfactio est digna [illegible] peccato, sed quam diu [illegible] dignum deo ut [illegible] deo [illegible] facere sit, ergo non sit [illegible] facere satisfactionem dignam, ergo [illegible] ut satisfaciat oportet quod deus dat dignitatem [illegible] gratiam [illegible]. 2º [illegible] satisfacere de peccato non sit [illegible] angelis.

Contra patet [illegible] 3º [illegible]. Cum naturam creatam deus vel persona filii dei potuit assumere [illegible] totalem naturam assumpsit [illegible] potentia vel in actu [illegible] non [illegible] est [illegible] assumitur vel

quia ut sic persona assumpsisset personam quod est contra [illegible] quod est [illegible] qui assumpsit talem naturam humanam que [illegible] non [illegible] assumptione humane nature [illegible] facta est unio [illegible] et [illegible] non est impossibile illi persone quod [illegible] sic [illegible] et [illegible] unire [illegible] possit vestimentum [illegible] suo sicut sic esset vestimenti [illegible] et eiusdem assumpto. [illegible] assumptione [illegible] quia [illegible] assumptione nature humane in unitate suppositalem [illegible] non sit unitas personalis vel [illegible] non valet [illegible] quia ibi est pluralitas personalis vel non unitas [illegible] repugnantie [illegible] assumente in unitatem [illegible] aliam naturam [illegible] est unitas personalis [illegible] persona filii dei est [illegible] nature individue [illegible] assumitur unitate [illegible] aliam naturam [illegible] individuam [illegible] persona filii dei non est unitas personarum [illegible] que [illegible] illas naturas [illegible] assumptione [illegible] nature [illegible] illa que [illegible] illas [illegible] personalitas consequitur naturam talem [illegible] et quia [illegible] unione sunt nature tales [illegible] due persone. Videtur ad maiorem quod personalitas consequitur naturam talem [illegible] ubi non [illegible] persone [illegible] non [illegible] persone [illegible] Cum [illegible] ipsi fuerunt distincte et [illegible] operationes [illegible] vel scilicet [illegible] operationes [illegible] distinctio personis [illegible] operationes [illegible] et [illegible] naturam [illegible] fuerunt operationes [illegible] humane [illegible] et [illegible] naturam humanam et personam humanam [illegible] de divina natura. Videtur quod [illegible] operationes sunt [illegible] suppositali [illegible] nobilior [illegible] nobili magis dignum [illegible]

[illegible]

12

dignitas personae filii et illa pl[us] s[e]c[un]d[u]m unum filii et una hypostasis manentes tamen diverse sed s[e]c[un]d[u]m et diverse operantes q[ui]a stat q[uod] poma et pira ea[n]dem sunt arbore et eadem ipsius esse sunt diversarum rerum. Colliguntur solucionem s[e]c[un]d[u]m q[uod] na[tur]a humana assumpta a persona sit magis nobilis qua alia humana na[tur]a in alio homine q[ui]a in alio homine est na[tur]a personata humana. Iuxta hoc at non s[e]c[un]d[u]m magis est nobilis persona qua in alio. Videtur q[uod] ex persona nobilior eo q[uod] est in nobiliori persona stabilitur, qua[m]vis auferatur sibi propria personalitas. Stabilitur tamen in nobiliori q[ui]a etiam non auferatur sibi dignitas q[ui]a melius est subesse superiori qua[m] preesse inferiori, sed nobilior est alia cum possidetur a deo q[uam] q[uod] ipsa possidet res ceteras. Colliguntur solucionem contrariis s[e]c[un]d[u]m q[uod] virgo beata non genuit Christum q[ui]a non genuit personam hominis s[e]c[un]d[u]m non genuit hominem tamen q[ui]a assumptum videtur. Videtur videndo q[uod] non genuit personam hominis q[ui]a genuit personam assumentem et istam personam hominis licet non genuit primam personam hominis. Colliguntur istam secundam partem conclusionis nullam pluritatem et quantitatem est inter inter personas divinas et humanas s[e]c[un]d[u]m na[tur]a est inter eas quantitatem et q[ui]a na[tur]a humana non sunt unibiles ut unita verbo tamen q[ui]a q[ui]a unitur in aliqua pluritate radicantur, amplius q[ui]a non est activae aliqua que dei et hominis coniungit ut esse quod non est activae aliquam pluritatem inter deum et hominem quod nulla est quantitas ut uniretur humana na[tur]a in unitate suppositi cum verbo. Et licet na[tur]a humana et divina non conveniunt in aliqua forma qui pluralitate a[n]i[m]alis ut equalitas fili[i] etiam proportionis tamen solido sunt ea attenditur in ordine vel latitudine magis ad alterum et quia hic sunt unibiles, na[tur]a creatura q[ui]a plus creatori q[ui]a ordinabilis est ad ipsum tamen creatura et sic est ordinis pluritudo. Colliguntur nulla est ordinis pluritas vel latitudinis inter humanam na[tur]am et divinam s[e]c[un]d[u]m ideo nulla p[ri]mo q[ui]a na[tur]a humana non est ordinabilis ad divinam p[ri]mo q[ui]a na[tur]a humana corrupta est et apto sanctitate sed corruptio est peccatorum fortius a deo de ordinatorum qua ordinatorum addendo s[e]c[un]d[u]m quo non est ordinabilis ut est deo unibilis. Videtur q[uod] prius fuit purgata massa assumpta corrupta

[illegible]

Utrum virginis antequam fuit formata Christi corpus. Colliguntur solucionem quod iussus fuit purgata quod et curata vel quod per decimationem ut de lege nature, vel per circumcisionem ut de lege Moysi, vel per baptismum ut in lege gratie (non 2m) (ut 3m) / quod ex eo q[uod] dicit August[inus] de Lumbis obiecto illud decimabatur q[uod] curabatur exemplum gratia sicut Adam peccante peccaverunt qui de lumbis eius fuerunt. Sic Abraham qui de lumbis eius David decimatus quia de lumbis eius decimati sunt, sed prius fuit de lumbis Abrahe quod decimatus fuit. Christus quod vero non in illa et est ad Hebreos vii. Videtur q[uod] non illorum fuit purgata sed sanctificatione spiritu sancto fuit purgata et sed causa caro virginis fuit decimata quod caro Christi et virginis caro Christi q[ui]a una est caro. Videtur q[uod] attendit attento esse actuali non fuit decimata q[ui]a ut sic numquam fuit et numquam obnoxia peccato sed in esse materiali fuit decimata q[ui]a opportuit damus. / Sequitur de beata virgine

Utrum sit concepta in originali peccato et an fuit sanctificata ante conceptionem vel post vel in tempore an conceptionem et est questio certa / Colliguntur quod contra ecclesiam certam communem doctorum inter certa et dubia in dubiis reliqu[a] certa dicit q[uod] tucius sit in dubiis reliquere quam diffinire an virgo beata sit vel non sit in originali peccato concepta. Colliguntur tercium de originali peccato concepta est intellectu sancti superior ad affectiva q[uod] est intellectu sancti superior ac affectiva q[uod] dubius ergo deum primum suppositum dicit assumpsisse dubius ergo deum suppositum q[ui]a iste videtur esse intellectus super liberalitatis timere ubi non est timor sed beatam et gloriosam virginem esse conceptam in originali est super vera tamen licet q[ui]a de originali est super ut est sanctificata an conceptionem beata virgo vel in conceptu non prius q[uod] licet vero vel in conceptu non prius q[uod] ecclesia canonizatos de ecclesia contra beatum tamen canonizatos de ecclesia movet questionem de sanctificatione beate virginis de qua diceret dicit quod cum sanctificata qualiter virgo dicitur q[ui]a ecclesia ante tamen ista conceptus ut per hoc ista notanter ista concipitur. At per hoc sancta notanter est abierat contra que non valent sancta esse ante esset sed non credit antequam esse antequam esset / quod non potuit sanctificari concipietur / quod non potuit sanctificari antequam esset. Nota ad Hebreos ii ... et ne antequam esset. Nota ad Hebreos ii. Et ne sed una erunt ambo filii una sanctificati sed una ista extendit se usque ad beatam ista ostendit se usque ad beatam virginem quod beata virgo fuit filia ut conceptam quod beata virgo fuit

[illegible]

Hoc dicta materia q[uod] beata virgo non est concepta de [illegible] vide [illegible] de Argentina super 3o distinctio 3a [illegible] de ista materia

[illegible] quod celebratur festum conceptionis generale sed nullius sanctorum ab ecclesia festum celebratur nisi cuius persona competere sanctitas vel dignitas potest. Est [illegible] sancti quod non celebratur festum conceptionis [illegible] sanctificatio [illegible] [illegible] quod angelus [illegible] [illegible] [illegible] festum conceptionis [illegible] celebrandum ubi non [illegible] festum ~~conceptionis~~ sanctificationis sed conceptionis et [illegible] [illegible]

ergo non fuit sanctificata ante conceptionem in parentibus. ¶ Tercio notandum est sanctificatio nec est persone quia per gratiam gratum [facientem] nature vero nisi per gratiam glorie. prima Cor. xv. Cum [autem] [illegible] eius sanctificabitur ipsa natura tunc fiet sermo qui scriptus est. Ubi est mors victoria tua. ubi stimulus tuus. Dicitur stimulus fomitem. Sanctificatio eius que fit per baptismum et per gratiam gratum [facientem] non est nisi persone non nature. sed fomes adhuc manet post baptismum in natura et transfunditur per generationem in totam naturam. Ergo hic non est generatio sine peccato quia natura non est sanctificata et per generationem totam transfundit naturam. Igitur necesse est quod quia generans in generando contrahit peccatum. Et ergo hec beata virgo non potuit in parentibus suis sanctificari immo necesse fuit quod in generatione sua contraheret peccatum suis a parentibus. Erat etiam beata virgo in parentibus ante conceptionem suam tantum secundum rationem nature tantum non persone et ergo hac ratione sanctificari non potuit. Item [illegible] quod non sit sanctificata in sua conceptione dicit [enim] beatus Bernardus qui dicit forte non [illegible] [illegible] sanctitatis ipsi conceptioni fuit immiscuit ut simul sanctificata fuit et concepta ita forte diceretur. ¶ Arguitur ergo quod gratia [illegible] quod non potuit sanctificari in parentibus. ¶ Sed quia hic non admittit eo quod neque sanctitas absque spiritu sanctificante a spiritu sancto societas cum peccato fuit aut peccatum non cum libido non defuit. ¶ Item Bernardus. ante conceptionem minime sanctificari potuit quia non erat. sed nec in ipso conceptu propter peccatum quod inerat. restat ergo ut post conceptionem utero iam existens sanctificationem accepisse credatur. que excluso peccato sanctam fecit nativitatem non tamen conceptionem. Ergo post conceptum non conceptione fuit sanctificata. ¶ Item Bernardus in comparatione ad ipsum Christum parentis filiorum hominum datum est sine iniquitate nasci non tamen concipi ut uni soli servaretur prerogativa sancti conceptus vel sanctificata in conceptu tunc quod ipsius erat illam prerogativam conceptus sancti. patet quod nullus alius ergo nec beata virgo. ¶ Item secundum Bernardum solus [illegible] de spiritu sancto conceptus quia solus ante conceptionem sanctus quos concepto suscipit universos. [illegible] [illegible] similiter [illegible] in iniquitatibus conceptus sum et in peccatis concepit

me mater mea. ¶ Ergo solus Christus conceptus est sine peccato. ergo non beata virgo in conceptu est sanctificata. ¶ Item apostolus ad Ro. v. Sicut per hominem peccatum in mundum intravit et per peccatum mors ita in omnes homines [illegible] in quo omnes peccaverunt. ubi habet legem et sententiam generalem nemine excepto nisi Christo domino qui solus non seminis commixtione sed divino spiramine conceptus natus sine peccato. in nullo venit quod omnes peccaverunt simul [illegible] fuit [illegible] adventum conceptu Christo. Ideo virgo beata in illa descendit orta fuit et originale contraxit. ¶ Item beatus Augustinus de fide ad Petrum. Firmissime tene et nullatenus dubites omnem hominem qui per concubitum viri et mulieris concipitur cum peccato originali nasci impietati subditum morti [illegible] [illegible] non liberabitur nisi per fidem mediatoris dei et hominis Jesu Christi qui sine peccato natus est et conceptus est. ¶ Item super illo textu. Sine [illegible] [illegible] [illegible] mea. dicit beatus Jeronimus [illegible] quod sola sine peccato et [illegible] omnibus venit et [illegible] solus Christus sine peccato solus [illegible] sine vanitate. ¶ Item beatus Gregorius super illud Job xiiii. Quis potest facere mundum de immundo conceptum semine. dicit beatus Job [illegible] testibus incarnationem salvatoris. solum hominem videt in mundo de immundo semine non esse conceptum qui sic venit in mundum ut mundi esset in mundo conceptus. ¶ Item si virgo beata originale non contraxit sine morte careret sed quia mortua fuit est [illegible] passa est. ¶ Item sequitur quod Christus eam per suam mortem non redemisset et per consequens mors Christi [illegible] in regnum sibi non apparuit que omnia sonant impietatem et contumeliam dei salvatoris. ¶ Argumento patet [illegible] in illo. per peccatum mors intravit. ad Ro. v. ¶ Item quod Christus solus venit peccatorem redimere [illegible] [illegible] ad Hebr. ¶ Item ianua regni celorum per peccatum clausa fuit. ad hec omnia [illegible] est [illegible] via alia [illegible] hec [illegible] [illegible] legem que [illegible] [illegible] prerogationem [illegible] [illegible] solet [illegible] sed virgo beata [illegible] [illegible] [illegible] fuit ut [illegible] [illegible] [illegible] ab illis [illegible] originalis culpe [illegible] fuit privilegiata. ¶ Et quid ab eis ubi

de hoc privilegio et ut audeat videri ta-
men ita sit scripta videtur et hoc et publice
quia sicut in scriptura canonica habetur virgo
in utero sanctificata et virgo ab omni actuali peccato
servata et virgo in celum cum corpore et anima
sit assumpta sit appellatio ut hoc habetur. Item
advertendum dicunt quod christus in passionibus
suis mortem sentit et alias homines redemit
et ei ianua regni apparuit et si non
abstulit seu peccati compulsione tamen quo ad
perpetrationem peccati licet dei de providentia moris
et penam plenariam consequitur in ea quo ad
virtutem gloria. Causa tercium conceptio
sanctificata. Sed possibile ut ea quod licet ita satis
stricta speciali privilegio privilegiatorum
quia in iustum conceptionis seu nationis
qua ante nata et tamen viviata erat sunt
sanctificata et ab omni originali culpa penitus
preservata. Arguit ab auctoritate beati Anselmi
de conceptu virginali et gratia cum de peccatis agitur de Maria
nullam propter honorem christi volo fieri mentionem quia hoc est
unum quo ad actuale peccatum etc. Item dicit Anselmus
in libro de conceptu virginali decens erat ut ea puritate qua maior sub
deo nequit intelligi illa virgo niteret cui deus pater unicum filium suum
quem de corde suo equalem sibi genuit
tamquam se ipsum diligebat ita dare disposuit. Item hoc arguitur sic. Si hec
virgo fuisset concepta in originali tunc hec
conceptio eius non deberet a beata ecclesia aliqua
cum sollempnitate celebrari quia
peccatum dividit et separat a deo sed
christus solam sanctitatem qua iungit deo cuius
festum fecit. Videtur ad aliud dicendum quod
solum ex auctoritate magistri quod tempore quo hec
virgo filium dei concepit in qua spiritu sancto
obumbrata fuit quia ab hoc et in
eundem hec virgo in qua sub aliqua
fe[illegible] dicitur tunc erat. Ad racionem patet
quia ars circa eius conceptionem celebratur
et non alteri et pure eius sanctificatio
dicitur et simulat qui eius virginalis conceptio
ut tamen concepta sit offerri ad
virginis sensualem propagationem 2o ut
proprius quod ut tamquam altius sancta
conceptio fieri aliqua sollempnitate
quia peccatum separat a deo et dividit
quod gratia sanctitatis iungit et unit
deo. Quod conceptio vera seu una concepta
refferri potest 2m dimmatam pro videtur
ut ad impletionem figurarum de ea prophetarum

permissionem vel quo ad futuram et de spiritu quo
filij dei incarnationem vel ad quequalitatem
quam gratuitam operationem sanctam in quibus ipsis re-
tulimus quia conceptio seu una concepta potuit ce-
lebrari fuit et est tam in militanti quam
una celestia ... triumphanti ecclesia
et pro quibus celebratis quia ecclesia recepit
hec nobilis virgo de radice Jesse de
qua dicitur spiritus de spiritu quo oritur
flos florum in quo requiescit spiritus Jesu ... Item quod ultra
requiescit spiritus ysaia xi
quam ipsius propter illa quamvis filius dei quamvis
natura non assumpsisset si homo sine peccato in
vita esset. Causa secunda si sit sic quomodo
conceptio confirmatur: Sed homo
posset satisfacere pro peccato originali propter
quod homo cum auxilio divino potest satisfacere
quod alias homo non potest pro peccato originali quia
peccatum actuale est maius quam originale
quia peccatum actuale magis punitur actuale quam
quod pro quia est maius quam quod actuale
originale tunc est maius quam dampnum et
per dei iusticiam punitur pena dampni et
pena sensuali que est pena sollicitudinis
originale solum punitur pena dampni.
Sed originale est carencia visionis dei. Pro parte bona
est carencia visionis dei. Pro parte qua
ad satisfactionem peccati requiritur gratia per quam
sit absolutus reatus culpe et penitencia
pene temporalis. Primum est opus dei iustitia 2m
est opus dei iustitia. Ideo sed ad remissionem
actualis quod est peccatum hominis opere re-
quiritur gratia opposito dei dolor vel contritio
opposite satisfactio quod est pena temporalis
Sed ad satisfactionem originalis peccati quod
est peccatum hominis ab alio contractum et non
ab actu suo ipso requiritur dei gratia et opus
solutio pene temporalis ab alio vel ab alio
ut locum habeat divina iusticia. Advertendum
videtur quod peccatum actuale est opus
nature sit ab actu persone ipsius persone
peccatum non originale est opus nature ipsius
nature et non aliena persona sed ab alio
persona non contraxit
sed de stirpe qua persona. Ideo non sequitur
naturam sed ad personam qui possit
persona potest satisfacere pro actuali qui posset
satisfacere pro originali quia originale est
maius quia originale et actuale non sunt comparanda
inter se et ideo non est apta comparatio inter
magis et minus nisi in ea quod comparantur. Sed contra quia solus adam posset
satisfacere pro originali quia fecit et
culpa sua in eius persona quia adam
potuit satisfacere pro actuali peccato sed
originale peccatum et actuale tunc etiam

idem committitur in adam / scilicet actuale et ori-
ginale / ergo si in nobis non est peccatum originale
nisi ab ipso / igitur si satisfecit pro actuali etiam
pro originali / ergo non oportuit propter nos re-
parare incarnari filium dei incarnari / quod est
contra quod dicitur 2a 3a et 7a / videtur quod
originale et actuale in adam fuerunt unum
quantum ad actum / sed non fuerunt unum quantum
ad reatum peccatum hominis adae quia quidem ex-
tendit se ad personam / quia si servasset preceptum dominus
dedit ei communicationem tam ad personam
quam ad naturam / quia servasset immortalitatem
in se / et etiam in posteris suis / si in
obedientia perstitisset / ideo et reatum
in personalitate precepti fuit duplex / quia actu-
alis iustitiam abstulit in persona personae
et originalis iustitiam abstulit naturae / unde
illud peccatum sibi obligavit personam / et
naturam / quia tota erat in adam et eva
et sic persona corrupit naturam / licet igitur
adam per gratiam satisfecerit pro reatu actuali
/ ergo pro originali / quia potuit adam satisfacere
per gratiam de reatu personae sed non pro reatu
naturae / Sed tamen sicut dicitur / quod deus non
dimittit peccatum ipsum / sed etiam / ergo offensam
et penam offense / igitur si dimittit peccatum mor-
tale / et eius penam / etiam dimittit origina-
le / et eius penam / quia dicitur sicut quod semper [illegible]
est a deo petere ... venia / videtur quod
ista auctoritas ... / deus non dimittit
... culpam ad offensam et reatum eternae
penae / quam deus dimittit per gratiam in-
fusionis de pena ... sed non
intelligitur de debito penae temporalis / que
requiritur propter iustitiae / quod maneat peccatum
impunitum / Unde videtur esse nullus homo purus
satisfacere pro peccato originali / quia nichil
posterius ... quam illud quod est
prius eo / sed quilibet motus voluntarius
est posterior peccato originali / ergo nullus
motus voluntarius est in peccato originale
/ ergo etiam nullus motus voluntarius potest esse
remissionis peccati originalis / Sed omnis motus
qui videtur esse satisfactorius est motus
voluntarius / ergo nullus potest esse ad de-
letionem peccati originalis / et per ... satisfa-
cere / quod autem omnis voluntarius sit poste-
rior nobis peccato originali / patet quia com-
parato homine accedit omnem motum
voluntarium / qui est satisfactorium et omnem
aliud motum voluntarium / sed peccatum origi-
nale ... per ipsam
... accidentalibus ...

Nota quod anshelmus dicit quod non sufficit
ad hoc quod aliquis satisfaciendo reddet quod
ablatum est / nisi etiam plus restituat
quam abstulit / sed homo primus peccatum originale
se totum et totam naturam humanam in posteris
deo abstulit / ad ro ... unum hominem
mors intravit in mundum quo omnes peccave-
runt / ergo nullus homo potest satisfacere pro peccato ori-
ginali / quia oportet quod plus reddet quam se
totum et quam sit tota natura humana quod
non potest esse / peccatum eius originale tale est
omni natura humana / sed satisfactio unius
hominis est bonum singulare / ergo nulla satis-
factio alicuius hominis est comparabilis
culpae originali / quia sicut ... debet
debet satisfactio pro peccato fieri / ergo nullius
singularis potest satisfacere pro peccato originali
si sibi gratia deficeret / Item unum quod habet
peccatum originale est opposite originis iustitiae
opposite sue personae / ergo pro originali ...
non sit sufficiens aliquis singularis ...
Et si dicatur ego pono quod deus ...
potentia intra cessasset ... creaturas
... / ad satisfaciendo pro genere huma-
no / et pono quod deus illam creaturam
... bona opera et plura alia bona sibi ...
... faciendo pro genere humano ...
... quod nunquam potuisset talis
homo satisfacere deo pro peccato originali / videtur
quod non ... / ... quod talis
creatura ... satis ... fecisset
... boni fecisset non ... sibi
sed deo / ... ... creatura ... quam
... deo / ergo ... non ...
... deo / et quod non ... deo ...
... pro suo delicto / ergo ad hoc non satis-
fecisse potuisset pro originali peccato ...
generis humani / ... ... talis creatura
non satis potuisset facere pro peccato originali
/ et aliqua peccatum ... / quia peccatum infinitum
... / et creatura finita ... nulla ...
... sed ut finitum ... illud quod
... sed ut infinitum / quia ... finitum ...
infinitum ... ... non potuit satisfacere
... est / quia si deus creasset ...
... potentia ... talis creatura
vel homo / ... deus et ...
... ... et sic ...
... / quia solum unum deum colimus

[illegible] deum neque [illegible] tempus

et ergo non potuit satisfacere pro ea creatura
offensis tunc actis nisi ipse deus mitteret
filium suum unigenitum in hunc mundum
qui solus patri offenso miser et redi-
met nos a potestate dyaboli. Sed
contra: si reparatio humani generis non fit si-
ne primis hominibus scilicet quia posset fieri per aliam
creaturam, sicut per primos homines creata fuit,
scilicet quia hoc fuisset per angelum, probatur quia homo
cecidit per angelum impellentem, scilicet quia conve-
niens fuit quod homo haberet aliud alium re-
levatorem. Tunc ergo homo cecidit per angelum im-
pellentem conveniens fuit ut haberet ange-
lum relevatorem ut satisfactio fieret per eundem.
Respondetur quod idem ordo servatus est in reparatione
et in lapsu humani generis quia sicut ibi fuit co-
operans mulier in lapsu malo angelo
suadente aut suggerente causa peccati pri-
mo, contra causa reparationis homini fuit quasi
mulier bono angelo eidem annuntiante
fuit primo cum venit virgo beata ancilla
domini quo quasi in ea [illegible] est incarnatio et
[illegible] sic quod reparatio causa fuit bonus angelus
in reparatione predicator. Item angelus
humanam in ea redemptione debuit incarnari,
ergo non [illegible] reparationem predicavit. Dicitur per glo-
sam super illud ad Rom. v: iustificati in sangui-
ne ipsius sic dicente, ut scilicet iustitia vinceret
dyabolum que complacuit quia cum deprehendit
dignum morte innocentem occidit eum
et ideo iustum est ut debitores quos
tenebat liberi dimitterentur. Si ergo Christus
per [illegible] dyabolus perdidit ad [illegible] dum ha-
bebat ante passionem qui iniecit manum
in Christum in quo nihil invenit et predavit
eius morte ergo cum eadem non posset
salvari qui angelus accepisset carnem et
dyabolus predavisset eum morte, sicut per
angelum de iustitia posset fieri satis-
factio. Item quia non iustitiae in ista redemptione
requirit quod fiat satisfactio. Sed de
regula iustitie est quod qui peccavit
satisfaciat, angelus autem non peccavit,
ideo non esset satisfactio si per angelum
incarnatum fieret satisfactio, si etiam
dyabolus mitteret manum in angelum in-
carnatum non satisfaceret. Ratio contra de iure
iustitie est quia ille qui obligavit debet
solvere debitum, sed in satisfactione facta debet
salvari iustitia, ergo per hominem debet fieri
satisfactio et non per angelum. Item reatus
peccati originalis obligat totam naturam humanam
et omnes illius generis, seu [illegible] ad damnationem

etiam sed nullus homo angelus [illegible] equi-
tati nature humane, igitur si ad satisfactionem
sed et [illegible] quia fiat restitutio de
ablato et meda et de iniuria et ita
illud per quod fit satisfactio debet esse
maius quam amissum et oportet plus
reddere quam quod fuit ablatum, ergo oportet
quod ille per quem fit satisfactio de peccato
originali sit talis quod posset equari
toti humane nature et quod etiam plus va-
leat, sed nullus angelus singularis est
[illegible] Item reparatus restituitur ad simi-
litudinem dei. Item reparatus est angelus, non fit face-
re [illegible] sed sic angelus non per se fa-
ceret [illegible] posset esse equalis
sicut quod si homo non [illegible] etiam
angelis dei in celis quod bene etiam
promittitur post resurrectionem, capitulo xxii.
[illegible] angeli dei in celo. Si autem an-
gelus per angelum dei in celo. Si autem an-
gelus nos repararet sic numquam fieret
[illegible] ad imaginem
quod per quod homo factus est ad imaginem
et filius dei natus fieret homo. Ad di-
gnitatem [illegible] quod sit [illegible] cum
reparatus angelus [illegible] esset
[illegible] Si ergo angelus non esset sicut
homo [illegible] in celo, secundo homo non esset sicut
angelus dei in celo [illegible] creatura [illegible]
et capitulo xxii. Sed quod si non [illegible] non posset
reparari per angelum, scilicet quia ad quem posset [illegible]
per aliam puram creaturam, quod probatur divina iusti-
tia non [illegible] exigit in pena quam commisit
fuerit in culpa, ergo Si ergo commissum
in culpa ade est contra creatura, ergo non
exigit satisfactionem nisi pure creature, ergo
pura creatura potest satisfacere. Respondetur: non.
Quia quantitas peccati ade attenditur secundum tria:
scilicet quantum ad peccantem et tunc peccatum ade
est pure et solius creature; secundo attenditur
secundum mordacitatem peccati; tertio quantum
ad illud contra quod peccatur, quia qui offendit re-
gem et militem plus offendit offendendo
regem quam offendendo militem
hoc ergo tribus modis attenditur divina
iustitia peccatum ade, quibus ultra duobus
modis adam peccavit contra [illegible] infinitum
scilicet in deum et deordinavit etiam fecit
scilicet in deum et succederet totam
totam humanam naturam, scilicet exigerem
humanam naturam. Si ergo deus [illegible] exigere
pena quanta commissum est in culpa, scilicet quod
debet exigere penam infinitam pro peccato ade
aut si admittat satisfactionem per pure creature.
Tunc debet fieri satisfactio a tali persona
in qua est infinitum bonum et a qua fit
mordicatio tantum contra humanum scilicet nulla

prima creatura est homo et ipse per iniustitiam
non fuit sit per primam creaturam fieret homini satis-
factio sed per hanc creaturam et creator qui
est ihesus christus deus et homo [illegible]
[illegible] illo non ad esse [illegible] debebat ipse pas-
sionem assumere, nisi enim non moreretur
homo non redimeretur et nisi redemptio fieret
sed nisi christus incarnaretur non moreretur
ergo homo periret perpetuo, hoc autem est
impossibile secundum Anshelmum et [illegible]
bonitate periculum aliquid ut creaturam
rationalem perpetuo perire permittat sed re-
paratio [illegible] humane nature fit per satisfactionem
[illegible] originalis [illegible] est incarnatio [illegible]
[illegible] Sicut [illegible]
[illegible] est [illegible] vivificabitur
[illegible] solus dei filius in-
[illegible] quam [illegible]
[illegible] sit [illegible] quam [illegible]
[illegible] et [illegible] est
[illegible] eiusdem [illegible] est
et [illegible] infinite ergo [illegible]
[illegible] non [illegible] medium
[illegible] alicui creature [illegible] ut
[illegible] alicui creature nec
debet [illegible] media creature ad
hoc [illegible] quam [illegible] ergo nec [illegible]
[illegible] debet [illegible] quam [illegible] /
solo verbo voluit deus [illegible]
[illegible] et [illegible] ergo solo verbo non [illegible]
ergo deus non est incarnatus. Nota
[illegible] quod sit satisfactio oportet
quod sit ab illo qui possit et ab illo qui
debet [illegible] posse et debere non
sit [illegible] nec [illegible] deo nec [illegible]
[illegible] nisi [illegible] hoc et deus sit
sed non [illegible] homo non debet [illegible] non sit ergo
oportebat quod ille faciat hanc satisfactionem
qui sit homo deus non aliquis homo et aliquis
deus [illegible] est quod dicit Augustinus. Si non sit
[illegible] quod deus et homo [illegible]
[illegible] ad [illegible] est [illegible] reparator
humane nature / deus non [illegible]
non debet / quia non [illegible] / [illegible] homo quia
non sit / non [illegible] sit satisfactio [illegible]
[illegible] satisfactio / [illegible] sit [illegible] finita / ut
aliquid aliud hoc faceret [illegible] ergo
[illegible] perfectum hominem esse perfectum deum
[illegible] satisfactionem facturus est
qui habet satisfactionem [illegible] ut fiat
quod requirit [illegible] iustitie ut fiat
[illegible] humane nature [illegible]
[illegible] quod non est [illegible]
et creaturis [illegible] creaturis [illegible]

[illegible] potentie et cum illa potentia sit
infinita et causa [illegible] operis non [illegible]
aliqua creatura mediante [illegible]
[illegible] repugnaret [illegible] potentie
quod operaretur per medium aliquod [illegible]
est [illegible] potentie [illegible]
creatura media [illegible] non esset [illegible]
causa [illegible] et ipse [illegible]
[illegible] non est [illegible] est deus [illegible]
[illegible] media [illegible] aut non solum
est [illegible] potentie sed [illegible] hoc [illegible]
[illegible] iustitie [illegible]
de dimissione peccati / ad quam iustitiam
sequitur satisfactio sed [illegible] hanc sit
facere deus / sed non [illegible] et [illegible]
facere homo sed [illegible] sit [illegible]
quod incarnatio [illegible] deus [illegible]
natura. / De 2° [illegible]
[illegible] si deus solo verbo vel [illegible]
liberasset [illegible] [illegible] liberasset
[illegible] potentia sua [illegible] satisfactione
[illegible] ergo dimisisset peccatum [illegible]
[illegible] quod [illegible] ergo non
debet liberare [illegible] quam [illegible]
[illegible] potentiam [illegible] solo [illegible]
quod autem deus non debuit dimittere
peccatum [illegible] quia deus non
[illegible] mala ita quod faceret aliquid
[illegible] dimittere
[illegible] sed peccatum dimittere
[illegible] quod satisfactione sola est
dimittendum deus facere aliquod
[illegible] quod [illegible] / [illegible]
[illegible] et [illegible] non sit [illegible]
[illegible] solum [illegible] et [illegible]
non sit et incarnatio [illegible]
[illegible] sed [illegible] est
[illegible] aliquo forma [illegible] sed [illegible]
talis est dei et hominis [illegible]
et creature / ut [illegible] ergo
[illegible] est [illegible] et [illegible]
non sit [illegible] quod aliqua [illegible]
est [illegible] forma [illegible]
[illegible] pluribus [illegible]
est [illegible] inter deum et hominem
[illegible] est [illegible]
[illegible] ad alterum et [illegible] est
[illegible] duo [illegible] in illo [illegible]
[illegible] creata et media conveniunt
[illegible] ad eundem effectum [illegible]
[illegible] quod [illegible] est [illegible]

12

conveniunt in aliqua forma quae genus
vel speciei. Ideo tamen similitudo non comparando
duo ad tertium sed comparando unum ad alterum
ut deus est bonus et creatura est bona.
Bonitas creata est bonitas per essentiam
scilicet ipse deus et ad hanc ordinatur bonitas
creata. Sic gradiendo sicut magis convenien-
tiam et plenitudinem bonitatis creatae ad in-
creatam et non econtra. Quia comparatur creata
ad increatam, quia tamquam minus et
deterius ad melius, sicut dicitur domus
domui assimilari in mente, quia
prior est in mente et non econverso, qua dicitur
quod est similis domui. Ita creatura similis
creatori quia ordinabilis est in creatorem.
Sed contra illa quae magis [illegible] di-
stant minorem habent unionem et simili-
tudinem, sed creator et creatura in infinitum
distant. Respondetur quod licet distat distantia
rerum absolute secundum partem [illegible] non
distat secundum esse ordinis et hoc etiam non
est infinita creaturae ad creatorem et secundum
istam non distat Christus a deo quam aliqua
alia creatura quia ultimum corporis in natura
quod deus creavit est corpus humanum [illegible]
[illegible] in omni corpore in natura. Similiter
ultima forma [illegible] rationalis et
inde est quod omnia alia ordinantur ad
hominem et est propinquior deo etiam invisibilis.
Contra [illegible] scripta et ultimam conve-
nientius fuisset filium dei incarnari
si homo primus lapsus non fuisset. Respondetur quod
secundum Augustinum bonum est diffusivum sui
ut dicit Dionysius. Sed secundum [illegible] in divinis
pater diffundit suam bonitatem in filium generando
eum et ab utroque est diffusio in spiritum sanctum
per processionem et haec diffusio est infinitate
et haec est summa creatura non [illegible]
quia maior diffusio excogitari non potest per per-
sonas infinitate creaturae [illegible] etiam ea
non lapsa quia prior est [illegible] quia est
summum bonum infinitate, ideo debet esse
summa diffusio, ergo se debet diffundere
non tantum in personas sed etiam in creaturas
sed non est convenientior diffusio quam
quod dei filius uniatur creaturae et maxime
humanae. Ergo videtur quod non esset lapsa ad-
huc uniretur summum bonum. Item non
est in deo plenitudo nisi creatura rationalis
esset ita beatificabilis sicut creatura rationalis
[illegible] quae est homo, scilicet duplicem virtutem
scilicet spiritualem et intellectivam et delecta-
tivam in utraque; ergo si beatificatur est [illegible]
spiritum et intellectum in deo beatificetur scilicet
[illegible] deum in se contemplando et [illegible]
[illegible] sit beatificari sensus sed solum intelle-
ctus quia non beatificatur sensus qui delectatur
nisi in sensibili solum sicut in eo quod corporale;
ergo si totus homo debet beatificari oportet deum esse
corporalem [illegible] conveniens esset
ut assumeret humanam naturam esto quod non esset
lapsa. Item ex alio articulo contingit intel-
ligere tres personas in unitate [illegible] tres
[illegible] personas ergo ex opposito contingit
[illegible] intelligere unitatem personae in trinitate [illegible]
quia si summum oppositorum est in natura et
reliquum et [illegible] sed hic [illegible] non sit
[illegible] nisi [illegible] divinae [illegible] ad [illegible] quia
[illegible] nulla alia creatura est [illegible] deum [illegible]
[illegible] spiritualem et corporalem ut
[illegible] creatura [illegible]
[illegible] et corporis. Similiter nulla creatura sit [illegible]
[illegible] humana natura ab illa
[illegible] ita quod [illegible] humana
[illegible] angelus [illegible] non sit [illegible]
[illegible] angelis est [illegible]
superiori angelis est [illegible]
[illegible] quod sit unio divinae naturae ad humanam
in unitate personae ut sit [illegible] unitate
in unitate personae [illegible] una natura et
[illegible] ut [illegible] tres personae [illegible]
tres naturae [illegible] personis ita tres [illegible]
divina persona ut [illegible]
[illegible] unitate personae [illegible]
Item non invenimus unitatem [illegible]
[illegible] ut [illegible] si ergo [illegible]
est quod est [illegible] pluribus personis [illegible]
[illegible] pluribus naturis. Si ergo [illegible]
[illegible] est deo [illegible] est [illegible]
[illegible] et [illegible] ad personam [illegible] divina
[illegible] est [illegible] in pluribus personis ita divi-
na persona est [illegible] esse in pluribus
[illegible] naturis sed hoc non [illegible] quia
[illegible] non potest esse [illegible] ergo
aliqua divina persona [illegible] pluribus naturis
[illegible] sed hoc impossibile nisi uniatur
[illegible] creatae [illegible] igitur [illegible]
naturae creatae [illegible] divina [illegible] divina
in personalitate divina [illegible] divina persona sed [illegible]
naturae creatae in divina persona sed [illegible]
[illegible] humanae naturae et [illegible] filio
nisi [illegible] humanae naturae [illegible]
[illegible] relinquitur ergo [illegible]
[illegible] ad hunc [illegible]
lapsi [illegible] unionem [illegible] filii [illegible]
[illegible] persona filii [illegible] quod [illegible]
[illegible] Sed illa [illegible]
fuit si non [illegible] fuisset [illegible]
[illegible] lapsae naturae [illegible]
[illegible] illud [illegible]

est temptatus de filio dei dicatur quod plu-
ries prodiit racionalem carnem assumens de
divinitate persone filii dei videlicet et vidit
deum invidia ea fuit tamquam dyabolus et movebat
primum ad temptandum hominem cuius felicitatem vide-
bat ut per eum humana natura demeretur a
principio et invisibilitate humane nature
ad dandum competentem lapsum humane nature
et primum lapsum intellexit ut impediret
unionem sed ad primum lapsum ergo
adhuc est convenientia incarnationis
quod lapsus non erat [illegible] b. Augustinus
in libro de [illegible] et ipso aspectu deus factus
est homo ut totum hominem in se beatificaret
ut prius intus [illegible] per intellectum
sine [illegible] contra [illegible] incarnatus
[illegible] sua passione invenitur [illegible]
magnitudine [illegible] in carne salvatoris
[illegible] aut [illegible] remanet [illegible]
humane nature [illegible] et [illegible]
[illegible] tibi gratias [illegible] nostro [illegible]
[illegible] [illegible] in persona [illegible]
unica [illegible] [illegible] petimus quod [illegible]
[illegible] sanitate [illegible] dei [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ut [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] quoniam [illegible] ad [illegible] [illegible]
qui regnas cum patre et spiritu sancto [illegible]

Sequitur exposicio Beati Ber-
nardi super salve regina

Ad salutandam virginem gloriosam primo
debemus eius magnitudinem considerare
non enim certa filium suum amplius potuit
elevari quia ut [illegible] [illegible] [illegible] et
[illegible] et admirabilem magnitudinem
[illegible] [illegible] et magnificentiam devote
et humiliter ipsam attendens dicto **Salve**
hoc dicto statim respicias in tua parvitate
a magnificentia matris et dicit [illegible]
habe in me domina quod vilissimum hominum
audeo assistere tante domine et salutare te
[illegible] summa regina celorum dominam angelorum
[illegible] dei [illegible] Sed certa domina benig-
nitate humili ac humili te benignitate con-
fido quod me indignissimum sustinebis et
quamvis sis altissima dei et comparacione no-
bilior [illegible] testati [illegible] et ego
multo ignobilior te [illegible] [illegible] te [illegible]
[illegible] et salutando te [illegible] non [illegible] [illegible]
sed tuo amore [illegible] inflammari et a tua
pietate largissima exaudiri **Ergo salve**

regina Sub tuum regimen evolo domina
de terra militans me totaliter commendo
tue committo ut me plenarie regas
nil mecum proprie dimittens de meo
regimine O quam cum michi dimiseris
non nisi miserrime destruendo Sed
tu plena miseria et [illegible] usque ad
plantam pedis [illegible] fetore [illegible]
[illegible] [illegible] quibus [illegible] [illegible]
[illegible] tam nobilis creatura [illegible] quare tue
regina **misericordie** et qui sub
misericordie [illegible] nisi miseri Si ergo
regina mea es et ego cum miserrimus
[illegible] [illegible] magis quod ergo domina in
[illegible] [illegible] tue miseracionis o-
[illegible] Hic domina es mea regina quia non
[illegible] est in hac vita desperatus sic miser
tam non [illegible] [illegible] [illegible] salutare
si ad dominum [illegible] regimine [illegible]
domina te [illegible] michi [illegible] [illegible]
[illegible] domina [illegible] facta es [illegible] [illegible]
dei misericordia [illegible] genuisti et
[illegible] tibi officium [illegible] est [illegible]
[illegible] tua valle [illegible] miseri-
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de-
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
miseros hos in tuos filios adoptasti
hos regere voluisti et ideo regina mea
[illegible] [illegible] [illegible] de terra [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad te [illegible]
[illegible] et quod timeo et quia ad te [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] nisi qui se
miserum non cognoscit quia quis [illegible]
tuo ~~[illegible]~~ regimini nisi miser aut
forte ille qui etiam se cognoscit mi-
serum [illegible] [illegible] non [illegible] Illi
[illegible] soli [illegible] qui se [illegible]
[illegible] esse et superbi et [illegible]
tuo regimini non subsistunt Illi vitam
miseri nos vero terra de terra [illegible]
[illegible] amando domina [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] amplectamur [illegible]
Vita vita vere que morte [illegible]
[illegible] [illegible] que nobis vita [illegible]
[illegible] vita glorie genuisti et nobis
impetrasti [illegible] [illegible] vita a [illegible] [illegible]
est [illegible] [illegible] [illegible] vita morte
[illegible] [illegible] [illegible] te vita morte
[illegible] O vita mirabilis que vita
omnibus O vita [illegible] domina est [illegible]
vivificare [illegible] [illegible] domina est [illegible]
a [illegible] [illegible] O vita morte [illegible]
[illegible] morte [illegible] [illegible] mortales
et [illegible] [illegible] O certe vita ama-
bilis vita desiderabilis vita dilecta

O vita non senescens sed potius senes
ad iuventutem reducens. O vita carnales
vitas adnichilando indigens et abhorrens.
O vita que iustos celestibus alimentis
O vita eterna gratia vite mundi qui te vult
habere se affligat, delicias spernat, de-
licata queque contempnat et qui amplius
mortificatus fuerit te amplius possidebit.
O vita divina mortificans pravitatem sed impe-
titudine divina gratia vegetans et divina
vegetans bonitate. Si vita nostra es
tu [illegible] mentem meam. Quamvis
michi hoc tribuat ut semper gaudeam bene-
ficio huius vite. **Dulcedo.** Vere dulcedo
que amaritudinem peccati impetrando expe-
llit, que nobis gratie dulcedinem acquiris
et ad suavitatem patrie celestis contemplantes
inducis. O dulcis domina tuus sola
memoria affectum dulcoravit, tuis
magnitudinis meditatio mentem elevat,
tuis pulchritudo oculum interiorem exhila-
ravit. Tuis amenitatis immensitas cor
meditantis inebriat. O domina que rapis
corda dulcore, et nunc cor meum rapui-
sti. Et ubi, rogo, posuisti illud ut ipsum
valeam invenire? [illegible] tuo et
illud inventa collocasti. [illegible] inter
tua ubera posuisti. Fortasse ibi posuisti
illud ubi quod frigescebat calesceret ac
amore succensum a te negat separari.
O raptrix cordium, quando michi restitues
cor meum, quare sic corda simplicium ra-
pis, quare violentiam facis amicis tuis,
semper apud te tenere. Sed illud a te postulo
michi avidus et statim tua dulcedine
conpositus quiesco. Tu in me relinquis
interim illud. Postulo me amplexu eius
dulcissima ut statim inebrior tui amore
[illegible] cor meum non distinctum a tuo ut aliquid
[illegible] petere nisi tuum. Sed quod quo sic est
cor meum tuo dulcore inebriatum, guber-
na illud cum tuo et dirige [illegible]
[illegible] et clarificare filii tui collocatum tue
[illegible] assequar ad [illegible] ad
[illegible] quia tu es spes nostra. **Et spes
nostra.** Quid est nisi spes nostra? Nonne tu
es domina regina? Nonne tu es mater
[illegible] quod est [illegible]. Nonne
tu es que nos tibi [illegible] dispensas,
nonne plus [illegible] nos diligis
ac [illegible] privatas quam [illegible] carna-
lis [illegible] nobis facere gloriosas [illegible]
quam vis. Quis potest [illegible]. Quid enim
habebis aliud facere nisi filium exhibere.
Ipse enim gloria nostra est et summum nostrum est.
Sperent ergo in te qui noverunt nomen tuum,
quoniam non derelinquis querentes te domina.
Qui sperant in te mutabunt fortitu-
dinem et assument pennas ut aquile
et non deficient, current et non
laborabunt. Quamvis non sperabit in te quia
[illegible] desperatos et quis non sperabit in te
[illegible] exaudit patrum voces et corpus
[illegible] adimpleta promissa et quod potuerunt pri-
[illegible] ad domina non fuit asse-
cuti. Si antiqui hec omnia quesierunt per te
[illegible] filii [illegible] sanguine
[illegible] nos [illegible] aut valuerimus
eam redempti non quesierimus ad [illegible]
[illegible] ergo sperent qui desperent, qui deficit
[illegible] ad te [illegible] consideret ad te veniat
qui vult aliquid impetrare dicendo **Salve.**
Quamvis ergo [illegible] a tui salutatione potest
[illegible] quam es vita et spes nostra
[illegible] ergo [illegible] regina nostra es a tua re-
verentia potest impediri. Et quid est te
[illegible] salutare nisi te angelorum et homi-
num salutare [illegible]. Et quid est salutare ipsi
[illegible] nisi tibi [illegible] reverentiam exhibere?
Quid est te salutare et tibi salutare nisi
salutem et [illegible] a te postulare?
Quid salutans et tibi salutans nisi
ut [illegible] quam [illegible] in te domina
[illegible] custodiamur? Quid tu hec pro-
[illegible] nisi quia me [illegible]
Quare te primo salutavi ut
redderem te attentam ad mea vota. Et tibi
salutem nisi ut benigne suscipias [illegible]
[illegible] aut [illegible] volumus salutare ut co-
[illegible] ideo ut post hanc miseriam
filii tui gloria gaudeamus. Primo es domina
salutanda ut [illegible] gratiam impetret. Secundo
ut [illegible] ad gloriam veniat. **Ad te**
[illegible] quia tu sola domina genuisti, tu sola
[illegible] virginitatem, tu sola es
domina regina, tu sola es gubernatrix
[illegible]. Ad te [illegible] que
salvas nos a [illegible] quod nos
[illegible]
[illegible] tuis brachiis
[illegible] tu [illegible]
[illegible] ad salutem [illegible]
[illegible] sed [illegible] medicina
facta es miserorum que es domina angelorum
[illegible] et que non respicis delinquentes.

blandimentis nos allicis. delicijs nos
foues et nutris **Ad te clamamus**
quo clamamus q[uasi] velud pressiuemus angus-
tiati q[uia] inimicis undique circumdamur.
clamamus angustiati miserijs infinitis v-
ndique oppressi **clamamus** cordis amplici-
tate. stomachi humilitate, deuocionis ac-
buitate. aut forte erga te amoris imme-
nsitate **Clamamus** ut tibi compunc-
tiua inducat. Clamate ergo dicentes
domina surge adiuua nos. Domina cla-
mamus eciam ut miseriam tibi manifestemus
nostram quia clamare nos necessitas
compellit et eciam clamamus ut amplius
te moueamus. propter hunc clamorem ra-
tione facte sunt fauces mee. Quid ergo
amplius moramur. Quid nos amplius
affligi permittis. Si ergo nichil tacendo
nec vacando aliud, tamen clamando et
ad te amplius clamare neguibo. Heu
michi quid tibi facta, non me exaudire
non poteris ut audire. quid facta tue
domina. tu a te domina fuerit penitus despi-
cietur. tue quid facta tu michi tua
verba non poteris mistare cito domina
subueniat clamanti uel in manibus de
fende inimici tue festina domina et
tam neggssina at fidelissimum ad
te clamatorem properando adiuua et eri-
pe de manibus inimici et tui hostis
Si ab te domina allicere non debet uir
quia tuus hostis audeat tuos suos
inuadere fraudulenter debet ad nos
quanto citius festinare. tue et libera nos
domina propter corpus supplica propinqua tue
ne teneatur in tuis clientibus domina.
Cur ne dicat tu ubi est deus
eorum domina deus elementia confidebat
uel miseris. domina si clamamus quia sumus
a te nimium elongati in regione lo-
ginqua ubi dissipauimus propriam substanciam ut
dicit si propinquius essemus planius loqui
possemus ad te et ideo **clamamus ex-
ules** a patria exules. exules a iure
diuino. Et nostra exules a gracia. exules
a contemplacione diuina. O domina que non est
potius separata a corpore. qua a tua clemen-
tia domina exulari. Si exulata est a
iure exulata est a corpore capite et quo
sunt miseri sine capite ambulat. Quam
sine capite ambulare est esse monstrum
heu in cur sumus in tam longa exulatione

relegati. quando videbo deum saluatorem
meum. aut quando potero salutem salutis
mee domina nimicari non sufficiente
domina. quasi si ad te tamquam exules cla-
mamus corde te et tuum filium possi-
demus plene. Cur ergo volumus hic qui
esse tui non adpropriare ambulemus
cum non affectamus salutem et tuum
filium cor meum. O domina tu hic sumus
exules constitutas nos ut hic tamquam
in patria conspicere te et tuum filium non
desistamus. Si cum constituis exules
in corpore ut tecum simus tuum sanctorum
Filij Eve vere filii Eve quia superbi
ingratitudine ambiciosi auari fallaces
et uicia vere non alia gulose non
carnales habentes et habent damnabiles
cura sequentes. proni sumus ad mala
difficiles ad bonum et si contingat ali-
quem filium bonorum omnium gaudere
cordis dolore et tristicia pertinimus
sed malorum leticia perfruamur, ne
nobis mala suffiunt sed quia eua
adam ita nos alios inclamamus
ad malum et eciam sed quia occupabat
se ita et nos in defectibus occupamus
salte si possumus in alios retorquere
tedet nos nostre dilectionis vite quo
nos uite contemplatiue et intramus ad
nostre deum contemplacionem affliccionem non curamus
lugeri propter contemplacionem paradisi delicijs corporalibus
in contemplacione paradisi deliciosi corporalibus
sed potius volumus in peccatorum foueis
plus enim placet nobis in
cenare quam ubi domino viliare acquirere quam
nullo labore sudore vilia acquirere quam
diuinam glorie degustare et suauissime loqui
domini gloriam. Quando dulcissime possidere, nisi cum
sic primo dulcissime possidere, nisi cum
domina nos adiuuasses forte iam
admonuisti prefundissima venissemus
nec enim est quid valet occupare nos a
uito te. sed caritatiue et propter hoc domina
Ad te suspiramus dictam bone
matris abstinencia venire ad te domina
ad ~~clamamus~~ suspiramus ad
te tuum filium affectantes **Suspiramus
ad te** tamquam pueri ad tua ubera am-
bulantes **Suspiramus** ergo ad te
desiderio. suspiramus et amore nostro
Deus ergo amor quo erga te sumus
inebriati inflammatus cogit nos
ad te domina suspirantes aut de lacrimis
Quis enim te non diliget quanto

cuius amor carminum pulcriorem sole
dulciorem melle. bonitatis thezaurum ho-
nestatis speculum. caritatis exemplum
omnibus et amabilis omnibus delec-
tabilis. Sedes eius sicut flumina cleme-
tie radiis deitatis, ut est qui abscondit
a calore tuo. Cuius ergo ad te domina non
suspirabit amore. Suspiramus amore
nos undique angustie premunt. Quo ergo
non suspiramus solatium miserorum refu-
gium oppressorum. liberatio captivorum. me-
dicina infirmorum mater pupillorum sponsa ad-
ulterorum. regina bellatorum. domina universorum
amicorum et inimicorum ut est qui tue vo-
luntati valet obviare. Sic afflicti sic
miseri ad te domina suspiramus. **Geme-
tes et flentes in hac lacrimarum
valle** tu domina nonne vides quam amari-
tudine simus pleni intus sumus geme-
tes. exterius flentes in loco lacrimo-
rum iacentes honorati [illegible] gemimus afflicti
molestiis flemus exulantes miseri sumus in
valle lacrimarum sumus. gemimus [illegible]
spoliati in valle lacrimarum et carentes auxi-
lio destituti. Gemimus sole iustitie non
videntes. flemus inimicis nostris [illegible]
in valle lacrimarum ad quam ob lacrimabilia
flumina convenerunt [illegible] ad quam flebi-
lia veniunt. ad hanc vallem refluxerunt de-
mones inferiorum [illegible] prothoplastorum mi-
serie antiquorum. Quid amplius dicimus
ut [illegible] verbis, ut sufficiat omnia
detestabilia enarrare. **Eya ergo ad-
vocata nostra** O laudabilis cle-
mentia salvatoris qui sic afflictis tam
nobile presidium dignatus est elargiri,
O certe dei nostri vera benignitas qui sub [illegible]
te dominam tribuit advocatam ut a filio tuo
inter nos et ipsum iudice constituta quod vo-
lueris pro nobis valeas impetrare. Non enim
dubium est quod nostra tutela manifeste desig-
nabat hoc convenit tue advocate pietati
O admirabilis erga nos omnia dei nostri
que nec apud [illegible] clementia non solum
dignatus est nobis [illegible] in iudicem
ut esset deus et homo. ille quod dedit summa
privilegia sed voluit insuper nunc, nunc
sue dominam glorie matrem constituere advo-
catam. Et ideo non est timendum. cum mi-
serans miseris ad illam inclinabis [illegible]
quam defendis et nobis exhibeas glo-
riam qua [illegible] dico [illegible] quod post sen-
tentiam non restat appellatio [illegible]
et iudex sit filius tuus. Est enim et deus
filius dei patris non enim video domina quod tibi
aliquid denegare et cum sit te celeste [illegible]
[illegible] hoc est [illegible] quod deus [illegible] sic est quod
[illegible] desiderat hoc est quod te [illegible]

constituit advocata. Non ergo restat nisi
ut illos tue misericordie oculos convertas **Illos
tuos misericordes oculos ad nos converte**
non dubito domina quod si miseras aspexeris mise-
rias non potest tua misericordia retardare
effectum. misericordes utique amabiles tuorum
radii oculorum quibus nos allicis ad tuum
amorem et illos ducis ad salutem vene-
natos oculos basilisci. O vere oculi tui
venenati tui [illegible] oculis virginis
si vultis [illegible] utique medicina nostrarum
[illegible] tenebras [illegible] effugat
[illegible] demonum purgat vitia [illegible]
corda [illegible] et demonum ad celestia
trahit. O quam oculi tui. hos ergo oculos
domina ad nos petimus converti **Et ihesum
benedictum fructum ventris tui nobis post hoc
exilium ostende** O vere mirabilis quod potuit
recipere redemptorem O vere [illegible] qui
[illegible] gratiarum flumi-
na glorie [illegible] O venter non ventris sed
[illegible] celi in hoc ventre fuit [illegible] pro-
ditorum felicitatis beatorum dominus angelorum. O
[illegible] venter O benedicta viscera O beata
[illegible] O domina mea. O fons pietatis
ubera. O qua [illegible] universo refecisti
locus caritatis salutem [illegible]
celestium [illegible] decorasti. O qua [illegible]
venter eburneus et [illegible] O venter
[illegible] et celsitudo glorie O venter
amabilis et dulcedo anime O beata me-
cum inebriata cordium [illegible] fructu
ventris domina, hic enim est fructus [illegible]
qui ortus hic est ihesus dei vivi filius qui
est salvator nostri dominus deus. Hunc ihesum
benedictum fructum ventris tui nobis post hoc
exilium ostende ut ipsum videndo [illegible]
ipsum videndo [illegible] ipsum videndo [illegible]
tudine repleamur. **O clemens O pia
O dulcis virgo maria** O clemens indige-
ntibus O pia exorantibus dulcis dilige-
ntibus. O clemens [illegible] pia [illegible]
dulcis contemplantibus O clemens liberando
O pia [illegible] dulcis te donando. O
clemens [illegible] pia blandiendo dulcis
osculando. O clemens [illegible] pia [illegible]
dulcis [illegible] O clemens [illegible] pia in
[illegible] dulcis in amplexu O clemens [illegible]
affectus pia [illegible] dulcis [illegible]
[illegible] O clemens [illegible] pia [illegible]
[illegible] dulcis [illegible] O clemens O
pia O dulcis [illegible] gloriosa virgo maria
Amen [illegible] omnipotens deus benedictus
[illegible] qui est [illegible] et [illegible]
in essentia tua sit laus et gloria [illegible]
Amen [illegible] gloriose virgini matri [illegible]

Semen aliud cecidit in terram bo-
nam et exortum fecit fructum cen-
tuplum Luce viii. Licet hoc verbum
exponatur a Christo ipso de semine
verbi dei tamen potest convenienter intelligi tam
de semine inspirationis [illegible] quam de semine
instinctus interioris. Et ideo ultimum intel-
lectum huius expositionis tractatum disposui quia
hic semen est uberior ceteris rarior et fecundior
propter quod valde deluciditur a doctoribus vitarum
patrum. Ad cuius evidentiam est sciendum quod quadruplex
est instinctus sive motio interior. primus
instinctus est divinus / 2us angelicus / 3us dya-
bolicus / quartus naturalis. Et horum diversitatem non
est facile cognoscere. quia frequenter angelus
sathane transfiguratur in angelum lucis et
naturalis creditur esse gratie. quod est nature
propter quod apparet verum eciam homini recte vi-
vere cupienti ut istorum instinctuum diversitatem
agnoscat ut declinet a via que sibi videtur recta
Cuius tamen novissima ducunt ad mortem ut
scribitur prov. xiiii. Causa non est quare
sit difficile predictos instinctus discernere
est similitudo et conformitas naturalis luminis
et luminis gratuiti. Nam utrumque lumine dictat
homini deum super omnia diligendum. Ergo non est
[illegible] homini intelligere an istum dilectionis actum
elicitat lumine naturali vel a lumine gratuito. Hoc
enim secundum Durandum et alios doctores diffi-
cile est discernere propter convenientiam et similitudinem
actuum predictorum propter quod ubi scribitur Ecclesiastes
nono Nescit homo an odio vel amore dignus
sit. hoc est an actus quem elicit procedit
a lumine gratuito vel a lumine naturali. / Certa-
men tamen notandum est quod divinus instinctus propter
distinctionem sit quadruplici signo. / Primum
est si illud ad quod instigaris exemplis
Christi et sanctorum tuorum magis conformet quod per
constat. cum quod exemplum bonum non potest
esse nisi bonum. Cum igitur deus sit summe
bonum certum est quod per illum instinctum non
inclinat hominem nisi ad illud quod est sibi
conveniens et conforme. Hoc est autem ex-
emplis Christi conforme. E contrario
non ille instinctus qui hominem abducit
ab exemplis Christi necessario est contra
instinctum divinum. Nam illud dicit Christus et
Luce x. Qui non est mecum contra me
est. Et ideo dicit salvator Jo. x. Ego sum
hostium. Quod valet in predictum advertam
beatitudinem perducere quia exempla vitamque
nobis Christi ostensa indubitanter ad veram
beatitudinem hominem perducunt. Ideo bene subdit
per me si quis introierit salvabitur. Qui

non per hostium illud non intrat sed ascendit
aliunde. ille fur et latro est. ut subditur
ibidem. Per quod innuitur quod ille
instinctus qui ducit hominem ab exemplis
Christi licet specialiter videatur et quasi eterna-
liter resonat / propter quod signanter dicit instinctum
illud esse furem et latronem. / Secundum
signum si illud ad quod instigaris te magis
humiliat in te ipso ita quod perquendo illum
instinctum ex hoc magis in te ipso humilieris
cum fuerit vel esses sive ipso. hoc enim
est certum indicium quod ille instinctus sit
divinus et deificus et veram beatitudinem
directivus ad quam hec induxit. Nam sicut
superbia fuit causa sive occasio primo
angelo et primo homini sui lapsus et dam-
nationis ita humilitas e contrario est via
recta hominis in veram beatitudinem
directiva propter quod signanter scribitur Ysaie xxx
* Palia viam rectam si sit in regione
pacis. Sic quod nos dicit B. [illegible] quod sicut
alteram viam per superbiam recessimus
ita per aliam viam videlicet humilitatis
redire debemus. quam primus verbo et
exemplo nos docuit et audit in
dixit Christus Mt xi. Discite a me quia
mitis sum et humilis corde. Sub-
est sciendum quod signanter dicit illas virtutes
ab ipso esse discendas quia in ipso solo
ille virtutes in maxima claritate perfectione
effulserunt propter quod ipse est solus illarum
virtutum singularium doctor et magister
quia eas docuit tam verbo quam exemplo.
/ Ideo hoc at adiectas duas virtutes sin-
gulariter hortatur quia per eas homo ad divi-
nam unionem specialiter disponitur et ad
ingressum regni celestis preparatur quod
evidenter videtur in humilitate domini
Hoc quod nam asserit tante virtutis et
dignitatis est pusillitas aliud quam per
solum deum potuit edoceri quod ideo
dicit quia exemplo sive humilitatis
nobis etiam viam audit esse felicem
hoc modo patet de humilitate mansuetudinis
Nam sicut videmus quod rosa ad presentiam
dulcis roris et ad fervorem solis
naturaliter se aperit et diffundit et contra
ad frigidi venti vel turbinis presentiam
clauditur. Ita cor hominem ex dulcore
humilitatis et mansuetudinis dilatatur
et ad recipiendum divinum influxum
capacius redditur. cuius exemplum

invenit. Legere petiit in prophetis qui fu-
gam non erant dispositi ad recipiendum
donum prophetie fecerunt psallere ut dum
et consuetudine simphonie cor eorum
fuit dilataretur et sic gratiori dispone-
bantur qui statim recipiebant influxum
doni prophetie. Apte quod signatur per illas
duas virtutes specialiter conveniebat
quia sunt quasi due pedissequae quae animam
devotam divinis amplexibus coniun-
gunt quod patet quia humilitas ut visum est cor
et mentem suo dulcore aperit et ideo
deo quasi liberum ingressum ad animam disponit.
Sed ipsa humilitas tamquam pronuba vero-
lens ipsam animam quasi ad sponsi cubiculum
introducit et eam divinis amplexibus
coniungit. Tertium signum est si
illud ad quod instigaris deo magis
mentaliter te conformet et cor tuum
magis congreget et adunet quod patet.
Nam experimento probatum quia quanto homo
magis corpora recolligit et cordi
suo vicinior extiterit tanto est potentior
ad temptationes quaslibet repellendas.
Constat autem quia instinctus divinus semper reno-
vat hominem ab exterioribus tumultibus
sequestrat ad pacem animat ad simplicitatem
et unitatem et intimitatem sui cordis
quod evidenter patet in religiosis quorum
fuerit consuetudo et simplex ad desig-
nandum mansuetudinem et conversationis
constantia corporis oculi etiam sunt depressi
ad designandum quia cor eorum sit elon-
gatum ab affectione terrenorum et quia inter
corpora de solo deo iugiter delectetur gau-
dia. Insuper unde sunt ipsis penalia et affli-
ctiva ad ostendendum quia nullam convenientiam
cum mundo percipiant sicut salvator di-
xit suis discipulis: Si de mundo fuissetis
mundus utique quod suum est diligeret. Quia
vero de mundo non estis sed ego elegi
vos de mundo propterea odit vos mundus.
Isti etiam homines solitudinem diligunt
et sunt libenter solitarii quia sua tota
delectatio in solo deo posita est et eorum
affectus esse solitarius nec tumultus
exteriores divinam presentiam intercludat. Et
ideo ista evidenter designat quia iste divinus
instinctus hominem ab exterioribus ad intima
sui cordis revocat ut eam in tempore
adat fortiorem et ad capiendum divinam

gratiam aptiorem faciat apud fontem cordis
sublimetur unde in iure prophetico dicit accedat
homo ad cor altum et exaltabitur deus. Cor
enim altum super angelorum quod cor secretum unde
homo debet attendere ad tam secretum et intimum locum
sui cordis ut ibi ab hominibus tumultibus
et curis secularibus abscondatur et tunc ipse
deus exaltabitur per largius influxum
divine pietatis ex quibus homo vitalia profunda
subvehitur et efficitur firma et perfectior
ante viventibus omnibus ymnum contemplantibus
Job attestante qui dicit omnis qui viderint
eos cognoscent illos hic est corpus vita
exemplare et eos suos appellabunt et
dicunt quia hoc est semen cui benedixit
dominus. Quartum signum. Si illud ad quod
instigaris etiam a maiori virtute quamlibet
te reficiat atque ducet quod patet quia etiam
est sed est corpora summum bonum ita semper
est sed est corpus summum instinctum ad illud
movet homines per summum instinctum ad illud
quod est optimum aptius quia amicitiam piam et
summe perficit divinis instinctibus
ille magis supremis actibus attinget illud
quod est sibi optimum et deo magis gratum.
Sed pertimesco quod sunt a deo inspirati
cordibus et cum tanta difficultate deo serviunt
quia parum de divinis instinctibus percipiunt
et decies divinam clementiam vigilanter apperi
quam corda eorum affligant etiam quibus
velit sequi divinum instinctum quamquam
non quia omnia deum esse sic obtemperanda possunt
instinctus istos in mente sed corporis
et denegante olim prophetie loquebantur
sic et isti tam devote et dubie divinos
instinctus recipiunt per divinas moniciones
et quasi quandam somnium arbitrantur. Et
hoc est certe ea quia tam pauci sunt qui
hec est contra divinos ne-
bis et distincte cognoscant quod divinos in-
stinctus recipiunt quod quandoque attingit quia
multi sunt qui cum tanta tepiditate deo ser-
viunt et tam sunt a corde suo elongati
quia si cor eorum esset fovea vel lacus
etiam signatus sunt magis ab eo
elongari non possent. Et ideo non est
mirum si tales sunt a corde suo auctori
divinos instinctus non percipiunt qui solum
precordia intima senciunt. Sed illi
soli divinos instinctus percipiunt qui
custodiunt intima sui cordis qui bene
possent dicere cum propheta Audiam quid

loquitur in me dominus deus. Et quia divinus
instinctus ut premissum est reddit hominem de se ipso
fortiorem et virtutibus et graciis opulenciorem
ideo nulli debet videri quod possit per se aliquod
melius operari quam sit illud. ad quod movetur
a deo. quia per divinum instinctum homo inclinatur
in illud quod est melius et perfectum ut visum
est. Debet etiam debet videri alicui quod illa ad
que deus movet et inclinat sint nimis
ardua. et facultatem suarum virium excedencia
sed pocius indubitanter debet de divina pie-
tate confidere quod sibi absque dubio vires conferat
quibus hec exequi possit ad quod movetur.
Quod canticum audiri ysaias in quo capitulo dicens
tu dicit. Qui sperant in domino mutabunt
fortitudinem et assument pennas ut aq-
uile. current et non laborabunt volabunt
et non deficient. Quod bene senserat
apostolus cum dixit. Omnia possum in eo qui
me confortat. et ideo ecclesia dedit tale ora-
cionem virtutis optimum et dicit Deus de voluntate
tua. hoc est per instinctum tue misericordie
et pietatis perfecisti de toto virtuti meo
quod est deus potencie et robur suorum instinc-
tuum et monitorum prestat sed dum opera illa
que prestavit in virtute intellectualis
et virtutis decoris qua virtute et decorem
nobis prestare dignetur qui cum patre et
spiritu sancto vivit et regnat deus per omnia secula amen
Tercius instinctus est angelicus quod
attenditur cum hic quod homo hominem excitet
ad bonum desiderium et ad bonam
voluntatem. Qui etiam sit distinctus quadru-
plici signo. Primum signum est quod instinctus
ille primo mentem hominis deiecit et contur-
bat sed postea in fine mentem erigit et hominem
consolatum relinquit. Quod evidenter
claruit de gloriosa virgine que fuit in principio
per salutacionem angelicam conturbata. sed
in fine ipsam consolabatur. quando ne timeas
maria invenisti enim graciam apud deum. Ex
qua dicitur conalis dubitare cum eam
Angelus in salutacione [illegible] tante
salutis attulerit et tocius virtutis gloriam
in tantum tenue dignitatis fuerit quod
[illegible] dicta sit mater dei videtur quod magis
de salutacione sua letari debuit quam
turbari. Ad quod dicendum quod licet salutacio angelica
beate virgini multum fuit placida et iocunda
[illegible] tamen tractatus [illegible] alie tac-
tus quos beata virgo fuit ab angelo perturbata
Prima est quod apparuit fulgore angelice
claritatis qua tacta fuit quod fragilitas humani

aspectum eam sustinere non potuit. Sicut nec
cum etiam claritas illa angelica tantum
sepulcri custodes exterruerit quod velud
mortui fuerunt effecti ut ait matheus 28
Secunda est quod apparuit magnitudine divine
benignitatis qua se videbat electam
in matrem dei cum tamen in humilitate se reputaret
sit indignam ad presens quod hec quia virgo quam
esset electa mater dei et regina celi se-
ipsam per humilitate [illegible] non digna
esse matrem dei. sed ancilla dei fiat
michi secundum verbum tuum. Tercia est quia
apparuit altitudinem et profunditatem divini
consilii quod excellentem admirabatur quod sue
dignitatis celsitudinem tantum voluit
inclinare et in tam parvulo virginis sinu se
sue immensitatis secum voluit et potuit
coartare. Quartum signum est quod ange-
lus in primo se occultat sed postea se-
ipsum manifestat. Causa autem cur se
se occultat hec fuerat videtur quia illa
tua ideo sit dici quod angelus primo se o-
cultat ne hominis magnitudinem angelice
dignitatis expavescat. sed ideo se postea
manifestat ut magnitudo divine misericordie
homini plenius clarescat quod bene claruit
in thobia cui angelus in primo sub specie
[illegible] et iuvenis apparuit et ei per viam
similitudinem [illegible] exhibuit. sed postea se ipsum
se angelum et a deo missum revelavit
ut thobias divine misericordie [illegible] agnosce-
ret et [illegible] divine laudes primo dicere
Benedicite deum celi et coram omnibus viven-
tibus confitebimini illi quia fecit nobis-
cum misericordiam suam. Quartum signum est
quod instinctus angelicus semper movet hominem
ad illa que sunt bona et utilia [illegible] simpli-
citer quamvis hec esse bonum primo facie non
appareat. Apostolus quod. quicumque vult ergo que-
rere [illegible] instinctu procedat a bono an-
gelo. videtur illud ad quod instigatur in
corde suo revolvere et diiudicare et si
[illegible] racionabile [illegible] esse. et si cum quo
attestatur quod illud sit deo gratum sibi
[illegible] proximo utile et consolatorium
hoc est certum indicium angeli instinctus
Sed hic dicitur quomodo [illegible] quod [illegible] quo [illegible]
[illegible] dici quod illud sit [illegible] bonum ad quod angelus
inducit et instigat. cum tamen [illegible] abraham
[illegible] ut filium suum immolaret quod

ipse videtur malum et illicitum tanquam contra inclinacionem naturalis amoris. Secunda est dato quod illa amonicio non fiat alicui per angelum vel saltem non sic obedire deberet sicut Abraham dure obedivit. Ad hec patet quod est dicendum quod illud ad quod angelus instigat ipsum est bonum si non respectu temporis tamen ad aliud ad quod angelus intendit et quod propter hoc mandatum factum Abrahe ipse angelus intendebat probare et demonstrare fidem Abrahe et obedienciam ut nobis in exemplum proponeretur. Et in hoc eciam voluit ymolacionem prefigurare per hoc quod pater celestis filium suum voluit ymolari quod utrumque fuit bonum et utile et non quantum ad temporale interfectionem. Unde angelus non intendebat [illegible] sed [illegible] prohibuit [illegible] Abrahe dimisso precepto immolandi. Ad secundam dicendum est quod illa [illegible] non intendunt ipse sed ipse alia [illegible] illa solum [illegible] durante illa [illegible] tunc intendit quia completa illa [illegible] ulterius [illegible] et quod [illegible] ymolacio non [illegible] voluntate est completa [illegible] tunc [illegible] [illegible] talis amonicio [illegible] ut [illegible] abstrahendum [illegible] angelus [illegible] ad illa instigat [illegible] et ad [illegible] spirituale [illegible] et ad [illegible] felicitatem [illegible] que constat esse bona et utilia [illegible]. Quartum signum angelici instinctus est [illegible] operacionis [illegible] [illegible] tanquam [illegible] [illegible] detestative peccati detestatur quod [illegible] quod [illegible] instinctus [illegible] peccati detestacionem vel displicenciam [illegible] [illegible] tunc [illegible] liberet [illegible] impune et [illegible] offensa [illegible] et hoc signat [illegible] [illegible] angelo [illegible] [illegible] et [illegible] absolute [illegible] [illegible] fuerat. Perfectus [illegible] [illegible] inflammacionem et [illegible] devocionem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quanto plus [illegible] dulce [illegible]

ad quod est [illegible] et hoc [illegible] [illegible] angelo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] inflammacione. Perfectus [illegible] [illegible] devocione [illegible] dulcedinis [illegible] quam [illegible] [illegible] [illegible] caritatis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] in nobis [illegible] et [illegible] [illegible] angelo [illegible] [illegible] [illegible] quam [illegible] [illegible] adeo dulcis [illegible] [illegible] [illegible] illius ambulavit [illegible] diebus et [illegible] noctibus usque ad montem dei Oreb. Oreb interpretatur [illegible] vel [illegible] et [illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] posset [illegible] [illegible] delectabiliter inclinat vel reclinat [illegible] ad [illegible] concedat [illegible] vivit et regnat [illegible] 34

[illegible] instinctus [illegible] [illegible]

Dyabolicus [illegible] [illegible] voluntatis [illegible] adversa [illegible] bona [illegible] ideo [illegible] instinctus [illegible] et angelicus [illegible] movet ad [illegible] [illegible] instinctus dyabolicus [illegible] inclinat ad malum [illegible] est [illegible] quo instinctus [illegible] adversatur instinctui [illegible] 2° [illegible] adversatur instinctui angelico [illegible] primum [illegible] quod [illegible] instinctus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] signum est quod illud ad quod dyabolus instigat [illegible] exemplis [illegible] et vite [illegible] et [illegible] [illegible] non videatur in apparencia [illegible] est [illegible] veritate et [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] voluntate in malo [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] bonum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] salute [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] instinctus [illegible] [illegible] salutem impedit et exemplis [illegible] adversatur. [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] dei [illegible] et [illegible] [illegible] veritatis. [illegible] [illegible] [illegible] caritatis. Tercia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] salutem impedit. Sed [illegible] dyabolus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] salutem impedit

Primum est quod est tenebrosum et per tenebras
ut scribitur Jo. viii° mendax est et pater eius
et ideo per primum instinctum abducit a divina ve-
ritate / Secundum est quod est princeps tenebrarum
et ideo per suos instinctus nobis nititur
obscurare lucem divine claritatis / Ter-
cium est quod ipse est auctor mortis et eterne
dampnacionis et ideo per suos instinctus conatur
nos abducere a fonte divine suavitatis
et eterne felicitatis / Secundum signum est
quod illud ad quod instigat dyabolus hominem
elevat in quandam animi magnitudinem
et facit eum rigidum et pertinacem in propria
sua voluntate / Causa vero est quia per eum
primus dyabolus suscepit dignitatem excellencie sue
excellencia ita per suos instinctus hominem elevat
in quandam magnitudinem sue excellencie
et in magnam estimacionem sue perfeccionis
et hoc ipsum firmat in rigore sue voluntatis
ita quod sequendo eius instinctum labitur in
multos defectus incurabiles / Primum est
quod illi qui sunt rigidi in sensu suo libenter
tenent cum aliis hominibus in contenciones verborum
et rixas quibus pax cordis et quies
et amor ad proximum diminuitur / Secundum
est quod isti dedignantur cum de suis defecti-
bus arguuntur ut communiter fervent
si ab aliis doctoribus instruuntur. Tercium
contingit quia cum magnitudine sue perfeccionis
preferunt sensum suum omnibus aliis propter quod fre-
quenter in istis oritur zelus et diligencia
in moliciis prosequendi et cautela et studium
se amplius perfruendi / Quartum est quod isti
homines in dissolubilitate circa suos defec-
tibus constringuntur et numquam possunt ab eis
divelli sicut illi qui non sunt ipsis
sensui innituntur et econverso. Patet quod isti
suo sensui innituntur divinis instinctibus
adversantur propter quod de eorum [illegible] illorum
hominum Jeremias dixit quod defectus inhia-
bilis fit homini abstractus a suo sensu sicut
vestimentum quo operitur et sicut zona
qua se precingitur / Anctus enim eundem
exprimitur quod isti fortius et dissolu-
bilius sunt astricti cum suis defectibus
quam ceteri homines / Ad evadendum autem istos
defectus optimum remedium est quod homo generat
cor humile et animum mitem et quod estimet
omnes homines meliores et doctiores se quos
se nullus videbitur arguere vel [illegible]
[illegible] quod sue saluti videtur proficuum propter
quod Thobias illud salutare documentum suo
filio tradidit ita dicens Thobie iiii°

Superbiam et presumpcionem in corde tuo num-
quam dominari permittas / Tercium signum est quod illud ad
quod dyabolus instigat hominem a corde suo
elongat magis et reddit eum valde
inquietum / Causa vero quare dyabolus hominem a
corde suo nititur elongare hec esse videtur
Prima est quod ipsum hominem in se reverti faciat
incepto quod patet. Quia per hoc sibi ipsi et
aliis hominibus potest magis dominari quam
cordi suo propinquius consistit vel consistat
Secunda est ut ipsum intrinsecus facilius
deiciat quod patet per hoc quod hec quamvis
tribulatorum non deicitur quam cordi suo
[illegible] duxit eum [illegible] quamvis per [illegible]
[illegible] ad impaciencia deducitur / Tercia
est ut per hoc homo divina gracia sensibi-
liter eam agnoscat Cum enim dicit Augustinus
[illegible] sit vicinior [illegible] quia anima sibi
ipsi constat quia quanto hec est suo cordi
vicinior tanto est propinquior deo et
per quem suam presenciam facilius et perspicacius
agnoscit et ideo dyabolus cum affectiva
malicia hominem in tantum a corde suo nititur
elongare ut per hoc ei subtrahat gustum
et dulcedinem divine presencie. Propter quod
dixit Petro / Ecce Sathanas expetivit
vos ut cribraret sicut triticum quod
est suo nititur ad modum cribrantis conti-
nue et cribrare ut te a corde tuo
magis elongaret et ut foras in partes
tuas ad respiciendum suis machinacionibus
et cetera ut possit te privare divine presencie
et ineffabilibus amplexibus / Contra-
rium est quod illud ad quod instigat
Christus hominem sibi representando virtutibus et donis
hominem sibi magis eum conterminat quod
cum tot magis [illegible] colligi / Nam ille quod vult
secundum se colligi / Nam ille quod vult
perfecte virtutibus valet quia totaliter
dyabolicis instinctibus adversatur / Quartum est
quod docet plurima experiencia homini proximo
[illegible] effectu incepto humilis / Secundum
est quod gracia mentem hominis ad amorem
divinum et desiderium elevat magis
et accendit / Tercium est quod gracia mentem
hominis visitat quoddam dulcedinis
dulcore devocionis / Et ipsis Christus
instinctus dyabolicis adversatur / Nam
primus instinctus hominem in incepto ele-
vat et timidum reddit / Secundus alie-
nat divina mente hominis de spiritu et
[illegible] / Tercius autem gustum [illegible]
devocionis tollit et nunc [illegible]

delectacionis inclinat et allicit quod opus
vide sibi committi. Nam ultimo hoc est talibus
defectibus instinctus. Cum cor suum
quocumque perspexit a dulci instinctu in
terminus delectetur. Ex quo colligitur quod
ultimo est a demone malo quando mortalis
gaudeat in divine voluntatis beneplacitum
adimplet. Ultimo etiam est a deo bono
si in aliquo actu continue habeat apparen-
ciam boni sequatur instinctum dyabolicum
quod cor suum opere valeat consolari
quam prius potius consolatur merore menti
initiat. Et si hic homo non perpendat hic
comprehenderit quod merore depressionem
sui cordis cum diligentia non advertit.
Attende insuper omnia alia quod videtur homini
summe utile et necessarium ut diligenter cor
suum custodiat et interiores dispositiones
diligenter advertat quia consolatur hic actus
securitate bone vite et puritate mentis.
Quod declarat apostolus dicens: Nam
gloria nostra hec est testimonium conscientie nostre,
q. d. tunc sit quasi de corde pro merito de-
lectum vel gloriari quando conscientia interior-
bus perhibet testimonium bone vite. Certum
est autem quod illud testimonium ultimo hic
sit nisi prestat diligens custodia sui
cordis. Et ista sunt quedam indicia instinctus
dyabolici quo instinctui adversatur.
Qualiter autem et quomodo mens dyabolico
adversatur instinctui angelico restat
videre. Attendendum quod illud scilicet sit co-
gnoscendum quadruplici signo. Primum signum
est quod primum instinctum sequitur homo in
principio consolatur apponens sibi delectaciones
sensus gaudium mundi et concupiscencias
suum gaudium et commodum et in fine
semper merore et tristicia relinquit.
Quod omnibus contingit quia hic ipsi
sunt malicie quod species falsi gaudii
et delectacionis superficialis transigat. Sed
veniendum et sicut aculeum post se ipsos
instinctus est sicut apis cuius prima cuspide
quia licet apis corpore sit delectabilis
in fine tamen aculeus est valde pungitivus
quia licet instinctus dyabolicus in principio sit
gaudiosus in fine tamen tedio [illegible] sicut in-
experiri est dulcedinis. Secundum signum
est quod ex instinctu in primo suggerit sed
securitate sed in fine diffidentiam
et dubietatem quia hic est contra [illegible] sue
quod homo in principio securum reddit ut la-
queum sue inclinacionis minus timeat

vel advertat sed in fine ipsum in diffidentia
relinquit ut frequenter sibi spem venie tollat
vel auferat. Et in confidencia divini auxilii
[illegible] et hic venabiliter videtur contingere.
Nam ut cito sui propriis lapsus et obstinacionis
videtur esse quod etiam quandam presumptione
nimium confidebat et propter lapsus periculum non
timebat quod si propri lapsus periculum attendisset
nunquam cecidisset. Eo quod hic [illegible]
[illegible] agere [illegible] ad malum quod
agit si etiam adhuc posset hic spem
venie et confidencia divini auxilii tunc
quasi eo magis obstinatus tolleretur. Attendendum
est advertendum quod ista sunt duo contra indicia
cordium [illegible] videlicet presumpto malo
non timendi torpor et ante diffidentia
vincula perseverandi. Attende primum quod primo
instinctus homo in principio securum reddit ut
suam deceptionem minus timeat vel advertat
sed in fine ipsum in diffidentiam et perplexi-
tate relinquit ut ei spem venie [illegible]
et hoc laqueum desperacionis inicit. Certum
signum est quod ex fraude et dolo [illegible] in-
[illegible] occultatum hoc nullam confidentiam
[illegible] instinctus boni cum tamen
[illegible] [illegible] quod hic [illegible]
[illegible] illud ad instigacionem diligenter distinctionem
sue [illegible] statim advertit
quod [illegible] boni opere [illegible]
quod [illegible] boni [illegible]
[illegible] quod interior [illegible]
[illegible] tali instinctui [illegible]
dyabolus non sit hec quidquam suggerit sub
[illegible] sue [illegible] in [illegible]
[illegible] et malicia [illegible]
[illegible] plena fiducia divine pietatis
[illegible] tendit ad [illegible]
[illegible] inducat. Et ideo [illegible]
discrecione [illegible] instinctus dya-
bolicus quod in fine [illegible]
[illegible] sit angelicus [illegible]
[illegible] quod dyabolus [illegible]
[illegible] est [illegible]
mali ut [illegible]
Sed [illegible]
[illegible] illud instinctu cum plena fidu-
[illegible] diligenter [illegible]
[illegible] ut sit [illegible]
[illegible] Non enim ignorantiam ver-
2a Cor. [illegible] Et ideo cor humile [illegible]
[illegible] eius [illegible]
[illegible] instinctibus [illegible] ad modum apis
[illegible] apis dulcedine [illegible] et [illegible]
Nam [illegible] apis dulcedine [illegible] et [illegible]
digestum fugit ab [illegible] floribus [illegible]
[illegible] et [illegible] relinquit. Ita cor humile [illegible]

inspiracioni divine pungit. Absque instinctu
dyabolico illud quod ibi bonitatis consistit
sed tam machinacionibus sue malicie per-
fecerit tunc aculeo venenato et subdo-
lose conculcatum dyabolus inbuit. Unde ad literam legitur
de beato Anthonio quod quadam vice ipse sibi
fratribus dixit sibi totum mundum esse plenum
dyabolicis laqueis [illegible] / [illegible]
cepit cum [illegible] exclamare: Quis
quis tanta multitudine laqueorum po-
terit evitare? Et vox accepit quod nullus alius
nisi cor humile: quod [illegible] in [illegible]
humilitate custodit. / Quartum signum
dyabolici instinctus est benigne voluntatis
optimum et caritatis consumpcio. Nam
sicut quartum signum instinctus angelici fuit
quod priori instinctu in homine bona voluntate
operatur. Ita econtra dyabolus conatur
priori instinctu in homine bonam voluntatem
et precipue veram caritatem contempnere / et
hoc cum potissime conatur. Sciens quod omni
caritatem esse fundamentum totius edificii
spiritualis. Et ideo illud fundamentum po-
tissime nititur tollere ut quod hoc totum
edificium spirituale subvertat. Quod hic figuratum
est primo regum 20. Ubi Naas dixit
ad viros Jabes Galaad, cum quibus pug-
navit: In hoc feriam vobiscum fedus
ut eruam omnium vestrum oculos dexteros.
Naas interpretatur coluber / et iste de-
signat maliciam dyaboli versuciam qui
per venenatos suos instinctus quasi ab ipso
utique [illegible] homines impugnat
ut vires caritatis contingat. Oculus vero per
oculum sinistrum nec intelligitur [illegible]
et humane cognicionis / per oculum autem dex-
terum intelligitur fervor divine dilec-
tionis / et illum oculum dexterum nititur
Naas id est suggestio dyabolica nititur
eruere quia in omnibus aliis virtutum
nobis divinum amorem contingere
quia sine caritate nullum bonum consistit
ad salutem. Unde sed statim ad cor
dirigitur venenum per contagium eius
tunc quod est nimis grave per [illegible] Item
instinctus dyabolici precipue nititur
caritatem in homine contingere / ut ipsum re-
dat in potestate et in malicia ad
resistendum suis machinacionibus
quod scilicet in [illegible] virtutibus naturalibus. Nam
sed ad literam videmus / quod privatus
oculo dextro inutilis redditur in bello
naturali / eo quod bellans sinistrum oculum et
latus clipeo obtegit et tantum dextro

oculus adversarii declinet et evadit
sic inter caritate privata redditur inutilis
in bello spirituali. Est autem notabile ad-
vertendum quod istum oculum dexterum dyabo-
lus instinctus multis modis evellit multo-
ciens. Puta in hiis qui corporis pravam
voluntatem suis pravis instinctibus sine
incepte consenserunt. Quibusdam autem et
maxime in viris perfectis spiritualem evellit
multum latenter ut tamen venena pravitatis di-
vini amoris latentur et curiosius et
subtilius [illegible] veritatis ex eis obnubilet.
Et amorem divinum in carnalem convertat.
Qualiter autem hoc fugiat multum subtiliter
docet apparet dicente amor spiritualis per
instinctum dyabolicum quandoque vertitur affec-
tuose affectuosius obsequium obse-
quiis familiaribus quod consistit in hoc / quod
hoc quando tamen aliqua persona devota
privata dependeat [illegible] colloquia et conversacione
familiari. Et ideo ab isto amore plus ca-
vendum est viris perfectis qui a duobus
precedentibus quia propria pravitate divini amo-
ris plures contaminatur. Et inter spirituales
perfectos hic ad amorem carnalem magis dispo-
nit / et ideo subvertit dum quod amor spiritualis
sepe generat carnalem et hic quantum in viris
perfectis quod patet ideo dicitur quod in illis et
singulari electorum credere [illegible] contingit
laqueorum consuetarum familiaritate [illegible] et
credere libani cecidisse cognovi de
lapsu nominis [illegible] quam ambrosii
ut jeronimi. Ipse quod apostolus vas singulare
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
divinis et [illegible] [illegible] instinctu [illegible]
Sextum instinctus [illegible] quando [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
aut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et utrumque [illegible] necessarium [illegible]

quod bene cognoscat superiorem et modum
vocalis instructionis quia proprium hominis spiritualis
saepe multa impedimenta et incommoda pa-
tiuntur. Apostolus primus est quod illi qui conantur
ad augmentum scientiae et ut perficiant aliquos
virtutis multotiens abducuntur amor alienus
per instructionem vocalem quia saepe credunt esse quod
non est vocale. Apostolus quod Augustinus dicit quod lumine
vocali sit difficile scire ut a lumine gratiae
sit etiam actum qui elicitur a lumine vocali
difficile est scire an alios qui eliciuntur a lumine
gratiae et hic apostolus convenientiam et plures actuum
predictorum quod patet. Nam constat quod tam lumine
vocali quam gratiae dictat homo deum esse super
omnia diligendum et ideo non potest homo simi-
liter discernere utrum actum dilectionis eliciat
virtute luminis vocalis vel gratiae. Apostolus conve-
nientiam illorum actuum ut visum est. Et
nisi intellectum proprium potest intelligi quod
scribitur Ecclesiastes ix. Nescit an odio vel
amore dignus sit homo id est utrum actus suae
dilectionis sit caritate formatus vel procedat
a puro lumine vocali et ideo magis cauti
tamen viri boni ut cautius se cognoscere
studeant qui moventur ab instructione vocali
et ad agendum hic abs potest iudicari si illa
signo ex quo cum sit utrum conatus
quam habet ad perficiendum virtutes consequen-
ter procedit ab instructione vocali vel non. Signum
etiam est quod summus et intellectus
liberius spargitur ad diversa ad vanitates
malum et nullum ut ipsos colligat in
mentis unitate hic autem est evidens
signum instructionis vocalis quod patet quia superadditur
cedit conatus non ut quaerat se plene
conatus gratiae ad hoc cedit quod inveniri
ipso deo tamquam tamen sibi uniatur. Apostolus
quod videmus quod quidam inflammatores hominum
commovit dum instructionis vocalis hoc quaerit laudem
verba inania et [illegible] et alta quae alios
in admirationem suspendant quia ista verba
indicant esse conformia superficialitati
suae instructionis. Sed hoc instructionem
gratiae solum quaerit qualiter nos gratia
tangens familiaris et divinius uniatur
quod hic suae salutis magis ad [illegible]
deo reputat et agnoscit. Ex quibus
ulterius ex verbis quae dicuntur ex
instructione luminis vocalis etiam si videatur
gratia complacentia et apparentia super-
ficie [illegible] et modicam instructionem et
vocali existentia. E contrario vero
verba illa quae procedunt per instructionem

gratiae licet humilia et simplicia videantur
in apparentia superficie magna fructum
interiori et experientia virtutis afferant. Unde dicit
apostolus prima ad Corinthios viii. Scientia inflat
sed caritas aedificat. Unde dicit idem ad Corinthios
xiii. Si linguis hominum loquar et
angelorum caritatem autem non habeam
factus sum sicut aes sonans aut cymbalum
tinniens quia sicut cymbalum alios ex-
citat seipsum autem consumit et exterminat
sic ille qui vocalem instructionem sequitur ali-
os quidem suo labore et intellectu
suae virtutis excitat sed suae fructu
interiori seipsos evacuat. Secundum signum
est quod instructio vocalis hominem inflat
et ad magnam suimet aestimationem et
ad complacentiam instigat. Sed instructio
gratiae hominem quanto magis perficiat semper
magis sui ipsius aestimatione humiliat deicit
et exterminat et ideo videmus quod sequen-
tes instructionem vocalem tantum gloriantur
de suis propriis conceptibus quod nullum cir-
cumspectiorem arbitrantur. Sed illa gloriatio
vana est et transitoria et tales nullum
fructum esse bonum afferunt. Apostolus quod bene
scribitur Job xx. Gaudium hypocritae ad
instar puncti. Sed e contrario anachoritarum
instructio est tamquam lux procedens
et crescens usque ad perfectam diem et ideo
videmus ut scribitur Proverbiorum iiii quod illi
qui in principio vitam suam per humilitatem
deiciunt et etiam sibi non merentur ex-
tolli et super alios elevari quod satis
evidenter claruit in sanctis viris qui
pro eo quod deiectos et subiectos seipsos vitam
suam in mundo aestimaverunt nobili
[illegible] de die in diem in devotione hominum
extolluntur et exaltantur et quia veritatem
absque contemptu humiliter exultaverunt
magnis [illegible] dei [illegible] modo la-
udibus floruerunt. Qui autem contra
suam et conceptus suos circumstantia
vel apostoli complacentia extulerunt
cito in seipsis et [illegible] suis [illegible]
hominum devenerunt. Tertium signum est
quod instructio vocalis facit hominem [illegible]
in conatu et fervore perficiendi et minuit
in ipso dulce dilectionis amorem fervorem.
Sed instructio gratiae auget in homine
perficiendi conatum et crescit ardorem

dine delectacionis et ideo videns homo hu-
milem instinctum sequentibus quod quam ipsis
instinctu gratie ab accepto spiritualis et vi-
talis separatur illud per subtilitatis multipli-
cem divine ita experimentat et enarrant
quod per unum tempore intime devocionis et divine
vitalis modicum inde percipiunt Sequentes
autem instinctum gratie divine vitalis sibi spiritualita-
talis accipit et sic ea utitur per propriam
in congruitate et amore divino per amplius do-
minatur quod patet ita toto vigore intelligit se de-
cem convertit spiritus ad vitalis spiritualia sibi
redditur sapida et in ore eius irradiat
lumine spiritualis claritatis Et ex hoc sunt apparare dum-
platis motum et intencionis ex quo compo-
suerunt ipsi dicta et accepta intelligens et ex quo
doctores sacre scripture Nam asserit sanctus scrip-
sisse ex pleno fonte et devocione sui cordis
ipsi non videntur scripsisse ... spiritus et sub-
tilitate sua ipse ... spiritus quod verba
sanctorum prolata et accepta sunt multum devote
multum sapida et quasi quoddam unguentum
intime suavitatis / Sed sua verborum sunt
multi devoti multum insipida et eorum devo-
cionem ... ... ex quo ultimo ha-
bet quod qui in alta contemplacione reparaverit
fecunditate et plenitudine devocionis
ex qua eorum doctrina nascitur evanesce-
ret talis esset intensitate ... vitalis re-
frigesceret si esset indevocionis torpore
utique per hoc attenderet et ... divine
... augetur ... ...
hijs qui diligenter attendunt vel adultius
vivaci vanitate cordis et spiritualis consideracionis
Ex quo doctrina ipsorum nascitur evanesce
et hoc non est mirum si isti duo affectus
corporis ... motibus et intencionibus
... Nam hoc ... videtur ... ...
... naturali et ... ad ... de
duobus hominibus sibi invicem ... ...
qui ... maxime est ... sed
... quanto magis probatur tanto lo-
gius ... ... sic sequitur instinctu
naturale ... ad ... et ideo
apud ... ... per quem
tota vita sua ... et dirigitur ad ea
que salutis ... spiritus ad ...
audito voce ... ...
... et ... ...
... ... et ... ... et nos
... sua ... dirigimur adinvicem / ...
... ... simplicibus collata et

sibi accta hijs qui sibi sapientes vide-
ntur celestem ita claudebat dicens
Confitebor tibi pater domine celi et terre quia
abscondisti hec a sapientibus et prudentibus
hoc est ab hijs qui se vocant sapientes et pru-
dentes et videntur et revelasti ea parvulis hoc est hijs qui se
... ... dicunt ... ...
sic ineffabili gloria ... que
nobis ... ...

Ex quo instinctus naturalis impugnat
hominem volentem proficere ... ...
... et ... vitalis ...
... quod impugnat hominem proficere
volentem in augmento ... et ...
... quod talem hominem instinctus naturalis
... impugnat / ... ... ad dona
gratuita ... magis ... ...
... proficere / ... ...
... ... effectualiter ...
... ... est ... quod homo volens proficere
... ad dona gratuita magis ...
... proficere per instinctum naturalem ...
impugnatur ... ... homo de-
... ... dona gratuita
... / ... est ut homo ...
... sibi divinitus ... ...
meditetur / Secundum est ut ...
... dulciter delectetur / Tercium
est ut in ... ... divine
contemplacionis et ... ...
vel devocionis delectabiliter ...
Circa primum est sciendum quod ... ...
... meditacio ... ...
est ut homo meditetur ipsi ...
... / ... quod meditetur divine
... pietate ... ...
qualiter deus sua prima prudencia ...
custodit hominem a lapsu multiplici
in quem ex fragilitate sua labi posset
... ... prudencia non ...
... ... at custodiret / 3o
quod meditetur divinorum ...
ubertatem que deus suis ...
largitur affluit tam ...
... ... Et in hijs ... ...
... meditacio ... ...
diligenter ... ...
instinctus naturalis tria predicta ...
... Cum ... ...
... ... ad ...
in meditacionibus divinis ...

Circa dona divina ... ... meditanda

ta vel aliqua peccatorum propter contingit quod per-
versione naturalis instinctus homini ingerit
aliquid aliud bonum spirituale cogitandum
vel aliqua complacentia et delectatione
ut per hoc fructus prioris devotionis homini
subtrahatur / qui quidem fructus nihil aliud
est nisi quod homo corpus mortificet omnes
naturales delectationes carnis et mundi
et vivat soli deo et quia hic [illegible]
amor naturalis quo homo ad [illegible] gerit
ideo ad hoc vitandum surrepit naturalis
instinctus presentans homini aliquid aliud bonum
spirituale cogitandum ut quod hic ipsum re-
moveret a frequentia devotionis prius re-
cepte. Cum autem talem instinctum naturalem
admittit [illegible] habetur duplex
defectus / primus defectus quia fervor et
conatus proficiendi deo minuitur et te-
pescit / Quod quidem dulcor prime devotionis
per hoc extinguitur et marcescit quod unde
per hoc apparet quia voluntate mentem prius
ab illa devota meditatione avertit que
sibi divina gratia celitus inspiratur / Et
hic videtur esse causa quare tam pauci homines
a deo perfecti inveniantur quia a semper vo-
lubilem cogitationem totaliter [illegible]
quia multi sequuntur impetum naturalis instinctus
ut ipsam mentis devotionem mergit [illegible]
quod communiter contingit quod tam pauca [illegible]
impetum et motum mentis devotionis
ad quam homo per divinum instinctum inclinatur
instigatur et hec subtilitas [illegible]
[illegible] quod ubi erat im-
petus spiritus illuc gradiebatur animalia
et [illegible] sequentes eam / per impetum
spiritus intelligo unificatam [illegible]
divini instinctus per animalia a sola [illegible]
[illegible] sic intelligo vires anime inferiores
[illegible] sic [illegible] Sed [illegible]
[illegible] intelligo vires appetitivas
et [illegible] voluntatem que deo [illegible]
ad [illegible] movet [illegible] et
impellit et ideo [illegible]
[illegible] aliud velle [illegible]
qua [illegible] ad [illegible] devotionem homo
[illegible] instinctus impellitur [illegible]
[illegible] fervent tamen [illegible]
[illegible] quam [illegible]
est quod qui [illegible] illa
devotione ad quam homo [illegible]

divinitus inspiratur quod [illegible] dubio non
solum in devotione concepta subsistet verum
etiam in [illegible] divinorum [illegible]
notabiliter augetur [illegible] devota
dona divinitus accepta [illegible]
gratiarum actione in laudem creatoris [illegible]
refunde quod videtur [illegible]
[illegible] ad [illegible] rever-
titur ut iterum fluat quia qui mens devota
pro devota gratiarum actione divine laudis [illegible]
[illegible] refundit [illegible] originale principium
[illegible] sibi pro divinam largitate sine dubio
pro amplius augetur / sed donum [illegible] divinitus
collatum est quod [illegible] ingrati
delectetur quod quidem [illegible] / [illegible]
vigore devotionis [illegible] mens devota
in bono divino [illegible] et ad gustum mentis
[illegible] dulcedinis [illegible] et ideo [illegible]
[illegible] dicit quod [illegible] est [illegible]
[illegible] et alibi [illegible] quod est velud [illegible]
[illegible] lucis qua mens [illegible] devo-
tionis [illegible] et in deo [illegible]
dit / [illegible] mentis devotionis
magna mens divinitus [illegible]
[illegible] autem mentis devotionem nullus
[illegible] nisi [illegible] mens de-
vota [illegible] magni-
tudo doni debet [illegible] magnitudinem
desiderii et quia mentis devotio [illegible]
[illegible] dependet a solo
deo ideo [illegible] est quod mens devota
[illegible] ad [illegible]
[illegible] / Tertio [illegible]
[illegible] cum mens [illegible] divinis la-
[illegible] dona sibi divinitus collata
[illegible] gratiarum actione in laude creatoris
[illegible] refundit ut [illegible] mentis de-
vota copiosius augeatur / Sed [illegible]
diligenter considerandum est quod subtiliter
instinctus naturalis [illegible] impugnat
quam vigore divine [illegible] et [illegible]
devotionis mentis impugnat cum qua-
dam negligentia et [illegible] Sed
vigore gratifice [illegible] divine laudis
impugnat cum quadam [illegible]
et [illegible] boni operis ad [illegible]
[illegible] divine [illegible]
ad vigorem [illegible] vel ad dulcorem
devotionis [illegible]
[illegible] instinctus naturalis sibi [illegible]
[illegible] ad aliud bonum
spirituale cogitandum vel aliquali [illegible]

magnitudinis excessum ita quod homo inhabitat
per ad aliquam potentiam cogitandi in tali
exercet et hoc premittendo attingit ut homo
publicatur fructus ordinis intimi dilatans
ad que ipsum motus divine gratie inspirat.
Et per suum respectum naturalis iusticie impetrat
tam vigore devote orationis quam etiam
dulcedine intime devotionis. Hec etiam
sine respectu naturalis iusticie impedimentum con-
trauenit vigore gratifice cuiuspiam
quaquadam [illegible] et ad appropria-
bilitate boni operis quod patet ut hic ex naturalis
iusticie quodam [illegible] amore ...
... hanc [illegible] quod [illegible] que
sibi adipisci per se appreciatur talia dona
que adipisci recipit etiam non curat talia
dona per devotam gratiarum actionem in idem
refundere. Propter quod talis exponit in gratitu-
dinis reddere indignus istorum donorum
que a deo recipit que etiam multotiens sibi
propter vitium ingratitudinis iusto dei iudicio
subtrahuntur. Quod declarat ipse salvator dicens
Omni enim habenti dabitur et habundabit, quia ei qui
per gratiarum actionem divine laudis dona que
a deo recipit refundit in suum originale princi-
pium illi utique per divinam dispensationem largitatis
dabitur illorum bonorum maior copia et
habundabit. Ei autem qui non habet gratitudinem
videlicet recognitionem divinorum bonorum
etiam illud quod videtur habere aufertur ab eo.
Et ideo hic dicit Bernardus quod ingratitudo
est ventus urens exsiccans fontem pietatis
quia sepe hoc attingit et hic etiam ubi pietatis
experientia probat quomodo qui est propter
vitium ingratitudinis quam in ea sentit
iusticia divine gratie quod talis punctus ari-
ditate quasi nullum vel modicum instinctum
divine gratie in corde suo postea percipit.
Sed ille qui per gratiarum actionem dona
a deo percepta devota mente refundit
in suum principium illi utique dona divina co-
piosius augebuntur per uniformem influen-
tiam divine largitatis. Tercium donum
hoc divinitus collatum est quod homo in divinis
delicijs intime dulcedinis mentaliter
delectetur. Propter quod sciendum quod illum gustum
intime dulcedinis homo consequitur excedens
Ubi [illegible] dulce
omnis communis experientie absortionem sue
mentis fundatam circa [illegible] ad patet quod
experientie redditur capax ad percipiendum ...
num gustu divine pacis et amplexum

dulcissimum unionis divine quod est totaliter
in tota absorptionis cuiusque cumulatione et
pausat in intimo mentis sue et fruitionis
desiderio suscipiat amplexum divine pacis
quod hic sentit sponsa canticorum ... di-
cebat Intravit in domum meam requiescam
cum illa videlicet sapientia in toto quieti ...
reddit suavitatis Sicut lux meridi-
ana clara est quia tenebra divina pura
in intimo mentis lucet animae et incomparabi-
liter clarior omni luce. Octavo principaliter
intima recollectionem et sue mentis perfectam
simplificationem quia gustus divine quietis
non nisi simplici et purissima mente
attingitur perfectum ... Cuius ratio est
quia simplicitas anime est quia imago
quia simplicitatis anime est quia imago [illegible]
occupata et deducta a simplicitate
divina et ideo non valet hoc continuitate
divina et quietudinem cum suo exemplari
quo deducitur. Et quia simplicitas est ea
et simplicium unionum deo cum deo
valet sine impedimento mentaliter
uniri stet ... per taedium ...
ut ... in mente perfecta simplicitate
tunc quia ad libitum suum quolibet
impedimento mentis sua potest uniri
cum ipso deo quod hic sentit anima et
dicit sponsa canticorum ... Inveni quem
diligit anima mea. Ut tale tibi amatoria
cantica ... donec ipsa ...
... per amplexum divine caritatis et ...
gustu melliflua divine suavitatis
sentio pinguedine caritatis transformatum
quia hic est proprium amori divino quod ...
moriendi tanto dulcior magis ...
quod homo tanto fortius studet se ... diebus
amantibus fieri divino ... conformari
quod ... tale ... nullatenus ...
tunc possit quod ... aliquid efficit quod
divino placito repugnat et hoc ... ...
contingit ut dicit Bernardus quia actio ... ...
... sine intermissione ... ...
... divine claritatis et ...
tamen studet ne ... aliquid
faciat vel cogitat quod oculos divine ma-
iestatis offendat. Propter quod non est mirum
si divina providentia tale ... ...
intimo gustu divine suavitatis ...
diligenter est advertendum quod ...
iusticie talis illud donum ...
repugnat quam sepe attingit ei ...

devota
perfunditur per divinam puram intus dulcedinem
Et tunc per priorem receptionem instinctus
naturalis sibi ingeritur ad bonum aliquod
aliud spirituale cogitandum et affectandum
quod non sit a deo spirituale vel divinum sed
quod sit illapsum per virtutem naturalis instinctus
quod per gratiam patet quod premisse sagacitas instinctus
naturalis utitur sed per ministerium omnibus [illegible]
nibus meditationis ut menti devote sub
surripiat fructum gratie spiritualis. Cum igitur
finitus nichil aliud est quam quod ipsa mens
omnibus naturalibus delectationibus corporis
moriatur funditus sibi et mundo et vivat
soli deo ut veraciter possit dicere cum apostolo
Gala. 2o Vivo ego iam non ego, vivit
autem in me Christus. Et propter istam sagacitatem
naturalis instinctus frequenter scribitur Jeremie
17o Pravum est cor hominis et inscru-
tabile quis cognoscit illud. Et subdit
ego dominus. Et nota dicit propheta cor
hominis est inscrutabile quia profunditate
et sagacitate naturalis instinctus nullus
ad plenum valet cognoscere nisi solus
deus et mens illa cui divinitus
fuit revelatum. Sed illa revelatio
nulli pandetur nisi illis mentibus
que corporalibus carnalibus delectationibus
funditus moriuntur sibi et mundo et ple-
no mentis desiderio vivunt soli deo.
Quod scribitur Apo. beati Jo. apostoli et apostolo
2o capitulo. Qui vicerit hoc est qui con-
cupiscentiis suis rebellaverit dabo ei
calculum candidum id est conscientiam candidam [illegible]
et in calculo nomen novum scriptum
id est nova mente mysteria que nemo scit
nisi ille qui accipit cui hoc donatum
fuit per revelationem sive inspirationem
ut dicit glossa. Et hec est occulta cela-
ta vel quietem pauci habeo invenire
[illegible] perfecti quia nimis sunt pauci qui
[illegible] imitantur [illegible] desideriis
[illegible] et totum suum affectum
per amorem igniunt [illegible] totaliter transfor-
mant. Cum igitur quia spirituali amore
quo homo [illegible] [illegible] refugit
[illegible] desideriis ad naturalis
instinctus [illegible] sagaciter [illegible]
quo homo [illegible] et quo naturalibus
desideriis [illegible] quo [illegible] mens
devota per gratiam inflammata debet a
deo [illegible] ut veraciter possit dicere

cum apostolo philipenses 1o capitulo Michi vivere Christus
est et mori lucrum qui dicit thezaurus
et lucrum michi reputo quod [illegible]
moriatur [illegible] perfecte [illegible] quia
per gratiam indubitanter [illegible] quod soli deo
vivat et exemplar cuius [illegible]
perfecte [illegible] conformitatem
nobis [illegible] dignetur Jhesus Christus qui vivit etc.
Ideo quia instinctus naturalis impugnet
homini perfecte volenti augmento
gratie et caritatis quantum ad dona
meritoria quibus caritas formaliter perficitur
Restat videre quomodo impugnat eundem
quantum ad opera meritoria quibus acta virtutis
effectualiter operantur. Propter quod est sciendum quod quantum
ad primum pertinet exercitium virtutis spiritualis
consistit in tribus. Primo [illegible]
[illegible] sive bonum virtutis pro divina gloria
libere exercendo. 2o in principiis [illegible]
[illegible] actibus exercitium [illegible]
ut [illegible] illud quod iam est
per gratiam assecutum [illegible] illud quod adhuc
[illegible] per dei gratiam adeptum. Tertio
[illegible] desiderio sive malo
[illegible] amore dei [illegible] et
ad [illegible] perficiendi. Sed est dilige-
[illegible] ad intuendum quia sagacita-
tis instinctus naturalis impedit per [illegible]
primo [illegible] desiderio sive bonum virtutis
pro divina gloria libere exercendo. Et
[illegible] impugnet [illegible] desiderio [illegible]
bonum virtutis pro divina gloria exercendi na-
turalis instinctus impediatur per [illegible]
[illegible] / [illegible] principiis
[illegible] actibus per [illegible] negligentiam
et dissolutionem. Sed forti et [illegible] de-
siderio ad malum pro deo [illegible] et [illegible]
perficiendi [illegible] impediatur [illegible]
[illegible] instillando [illegible] ut [illegible]
[illegible] / Circa primum est ad
[illegible] sagacitas naturalis instinctus
[illegible] quod [illegible] et in-
[illegible] bonum [illegible] per gratiam ad-
[illegible] et [illegible]
[illegible] et quadam aviditate et [illegible]
[illegible] desiderii [illegible] ut [illegible]
[illegible] Circa 2m est advertendum quod
sagacitas instinctus naturalis [illegible]
sibi [illegible] quod [illegible]
[illegible] negligentia et dissolutionem
[illegible] et molli quodam affectum

Sicut propter proprium commodum fructus inclinatur
hoc patet. Nam quicumque diligenter advertit
quae fructus exinde illos consequuntur quia amo-
re dei suum saepius intercipit et ad exteriora
submergit et commodum proprium intromittit non
ita desiderose et periculose respondet sed tam-
men respondet et tunc habet plurima damna
gratia. quae sunt propter ipsa desideria in-
dicit civitas apostolus quod sicut ille qui
nimia mollicie studet et nimis ser-
vit proprium commodum prosequitur incidet
procul dubio tanta damna sicut multa praemi-
ssa. Primum est quod lumine naturali rationis
ita in talibus desideriosis obtenebratur
quod eo nunquam uti potest in aliquo opere
virtuoso. Quod patet quia effeminati et molles
in tactu sunt carnis. Adversos ad vilibus
suis actibus proprium commodum querit et ipsa
complacentia in eo. et ideo in omnibus actio-
nibus suis a virtutis perfectione degenerant
apostolus ad minus aliquod opus elicient prius
virtuosum. Secundum est quod divinis institutionibus
et monitionibus plus ceteris reluctantur.
Quod patet quia licet deus sua benevolentia
et summa sua prudentia istos et alios
peccatores inspirationibus ad bonum movere non ce-
ssat isti cum ex mollicie nimia sunt se-
cundum adversos rerum quod propria desideria amore
[illegible] obstinentur per quas debet [illegible] et po-
sset divinum beneplacitum inspirationes non per-
mitterent quod divina motio corda ipsorum
attingit. Quod sequitur quando dicit Ysa-
ias. Tota die inquit expandi manus
meas [illegible] ad populum
non credentem. Sed magis instinctibus me-
is iugiter contradicentem non permittentes eo-
rum quod [illegible] corda ipsa per-
molliat et attingat. Tertium est quod isti
suggestionibus dyabolicis resistere nunquam
[illegible] cum [illegible] a dyabolo impugnan-
tur [illegible] sufficienter impugnat ad hoc
patet quia sunt tum [illegible] proprio commodo
[illegible] alio ad suam impugnationem
indiget nisi corporis [illegible] ipsa
quae [illegible] ad terrenos et ad sua desideria
prosequenda. Et tenendum defectum dilige-
ntibus pensantibus magna istorum cecitas
hec [illegible] licet deus propria prudentia libe-
ter illos a temptationibus preservat et licet
etiam istos dyabolus quandoque temptare obmittet
sibi [illegible] tamen insidioso laqueos tendit

prohibet quod bona opera quae fiunt vel fieri
intendunt ita propria aviditate consumat
quod ut sic sapiunt ut etiam deo grata existant
apostolus quod salvator in [illegible] istius pro-
amore sui se dimittit [illegible] et cor-
poralibus desideriis salvabitur.
Amonet dicens Johannes xvi petite ut gau-
dium meum sit in vobis [illegible]
tota [illegible] possitis elicere ut de vobis
gaudeam et ut de vestris bonis operibus
maxime complacentia et gaudium verum im-
pleat [illegible] opera vestra [illegible] tanto fervore
devotionis debetis elicere ut maxime deo
gaudiose complaceant et ut [illegible] civitatis
gloriam recompensem. Quia si
augetis etiam solum implebitur gaudium
vestrum quia vobis [illegible] divinitatis
[illegible] Certa [illegible]
quod [illegible] forte et [illegible]
mala quae deus [illegible] apostolus amorem
divinum [illegible]
[illegible] sagacitas [illegible] mala
[illegible] allegatas [illegible]
[illegible] pati [illegible]
talia [illegible]
[illegible] sagacitas
[illegible] est quod [illegible] fugit [illegible]
[illegible] pati et ideo [illegible] sagaci-
[illegible] ut habet [illegible] apostolus
ad [illegible] quod [illegible] qui
[illegible]
[illegible] qui voluntate [illegible] pati [illegible]
[illegible] procul dubio [illegible]
[illegible] pati [illegible] et habet [illegible]
[illegible] ut [illegible] pro deo pati [illegible]
[illegible] et addit quod aliquid [illegible]
[illegible] vita [illegible]
[illegible] passionis [illegible]
ad [illegible] torcular [illegible]
solus. Sibi [illegible] quod [illegible]
quod torcular [illegible] passionis [illegible]
[illegible] absolute quod [illegible] passi-
sunt quia illud ad [illegible]
[illegible] medullitus [illegible]
quod [illegible]
passionis [illegible] sunt et apostolus [illegible]
[illegible] passi-
sunt et [illegible] etiam [illegible]
[illegible] tempore
et [illegible] tormentorum [illegible]

testatur loquens ad patrem qui eum tantis
penis exposuit dicens: Omnes inquit fluctus
tuos, id est amarissime passionis, induxisti
super me. Ideo magis voluit dicere quod solus
torcular passionis calcavi quam dixi-
sset absolute quod solus amare passus
fuit. Sed cum multi alii sancti inve-
niuntur multa mala fuisse perpessi
racionabiliter dubitatur quomodo hoc solus
potuit dicere. Ad hoc videtur quod hoc intelligi
dici potuit triplici racione. Primo racione uni-
versitatis penarum quia nullus unquam fuit
qui tot genera passionum perpessus
fuit sicut ipse, passus quod patet quia ipse fuit
passus omnium parte sensuum, et omnium
genere tormentorum et omnium genere hominum.
Secundo racione acerbitatis quia nullus unquam
fuit qui tam dolorose passus fuit
sicut ipse. Unde ad iudeos cum acerrima
fuit, etiam in amaritudine passionum con-
stitutus clamavit ad patrem: Salvum
me fac deus quoniam intraverunt aque
usque ad animam meam. Ecclesiastes (?) solus hoc
ipso indignatio cum ebibit [illegible]
meum. Tercio racione innocencie et puri-
tatis quia nullus unquam in tanta innocencia
et puritate passus est sicut ipse qui peccatum
non fecit nec dolus inventus est in ore eius.
Ad tertium videtur quod moraliter pena-
aliter voluit ingredi in regnum beatitudinis
per alia viam quamvis pro nobis pro
exemplo docuit via dempto (?) salutis
[illegible]. Sic apparuit Christum pati
et intrare in gloriam suam, ex quo no-
tabiliter eluet quod cite sit veritatis et
amentie quod hic flagellis absque hoc
regnum beatitudinis conatur adipisci, quod
Christus et verus heres omnis absque
amaritudine passionum ingredi non po-
tuit. Ad quartum quod quasi hic qui
recto passiones et amaritudines passi-
onis Christi considerat non solum patienter
sed etiam voluntarie et gaudenter pro Christo
pati debet, ita quod hic de sua passione
gaudebit tamquam de causa sibi divinitus
collata per quam miliciae celesti nobi-
litatus accedit et etiam ipsi Christo per-
fecte conformatur. Unde quod hic gau-
dens pro Christo patiatur quando quando debet
triplici racione. Primo propter parem no-
bilitatem cum eius [illegible] celestis dilectus
filius constat quod Christum in eundem voluit
et decrevit veste nobilissima, quia

non potuit dare vestem nobiliorem quam
voluntate pati pro amore dei et proximi salute.
Homo ideo debet pro Christo amarissime pati super
omnes honores et quasi magis multo gaudere quam
decorari pannis induitur cum filius regis.
Ideo sibi multo magis hoc multis debet in magno
honore et gaudio reputare quod pro Christo volun-
tarie pati possit quam per hoc ipso Christo nobi-
lissima qua hic inveniet [illegible] conformatur.
Secundo propter passionis fructum utilitatem quia
quanto fructus nostri eo ipso post eius est
quod voluntaria passio quibus voluntarie patien-
tem ipsi Christo perfecte conformat quo amari-
tudinem passionis propriam [illegible] super sed
honor [illegible]. Ad quintum voluntaria passio
est tante dignitatis quod propria potest inter alios
habuit quasi proprium. Quanto fructus est quod volun-
taria passio quibus honorem de Christo debemus
perfecte conforti quia de [illegible] in longo post
sit cum quod hic duo videtur quod proprium de-
monstrat perfecte et qualibus rebus tradit
Christus deum gaudentem vel saltem voluntarie
remuneratur possit et qui actuali passione
fatigetur sicut [illegible] suas exposuit dictum est
non sit gaudenter vel saltem sine dolore
patienter sustinet quod eis intus [illegible]
[illegible] et cum fortitudine [illegible] quod est
dictum quod propria amore fuit ad eos medi-
ante ad dolorose et patienter
multis hic sustinet [illegible] quod agere
hic sustinet [illegible] fuit conglobatus. Tercius
fructus est quod voluntaria passio homine
facit habere et eximiis dignum a deus
iuxta [illegible] fuit [illegible]. Debet
cum hoc non solum patienter immo etiam volun-
tarie et gaudenter pro Christo pati quia voluntaria
passio hominem rogati honore sublimat. Sed
patet sic quod qui voluntarie pro Christo passi sunt
[illegible] martirum [illegible] Christus
Christus [illegible] ad voluntarie patiendum
[illegible] hic agnus [illegible]
[illegible] ubi [illegible] que rex honorare
voluit debet in cum vestibus regis et
in suum [illegible] qui de sella regis est
et capite diadema [illegible]
[illegible] intelligo
[illegible] affectionis in quantum hoc
pro Christo voluntarie pati. Ad quintum
voluntarie et gaudenter pro Christo patientis
[illegible] regis [illegible]
regnum [illegible] de sella regis est [illegible]
[illegible] portat intelligo
[illegible] qua [illegible]
[illegible] audit [illegible]
[illegible] nobis [illegible]
[illegible] Christus ad [illegible]
[illegible] pro Christo [illegible]

et alia in pugna contra passiones voluptatum de
lectatur. Paradysi delicias regni non intel-
ligo anima eterni gaudii que potes-
tis per voluntatem passiones prospe-
ritatis obtinet. Certe apostolus qui
dicit Nemo coronabitur nisi qui legitime
certaverit. Corona eterna est illam coronam
eternam vel gaudia celestis patrie
nisi qui illam coronam meruit in
vita presenti hostes debellando et de passio-
nibus inimicitiis gaudiose et vic-
torialiter triumphando. Corona coronam
nobis conferat per suam gratiam mercedem
reddat qui per secula regnat secula
deus ihesus christus. Amen. Et cetera.

Incipit liber beati Bernardi de conscientia

Conscientia in qua pectus nostrum inspiratum
est edificata sed plus munda-
da. et quis eam mundabit per-
fecte deus celestis. Hec cogitationibus et
affectionibus deus purgat et cum cogi-
tationibus et affectionibus ratio est dominan-
tione ceteris / cogitationes investigatione
veritatis, affectiones meditatione virtutis. Porro
porro anima dei delectat victis [illegible] vir-
tute. gratia dat virtute resistendi peccato
nunc subtrahit peccati occasione nunc mi-
serit amaritudine plerumque sanat affecti-
one gratia adiuvat ad bonum et defendit
a malo addit ad utrumque discrecionem. Beata
est anima que in pace fundata est quia cum fle-
xibilia foris patitur pax interior non turbatur.
Continuamque molestie foris perstrepunt usque
ad plenitudinem eius quietis non erumpunt. Super-
gressa eius dulcedinis tacta tota est
igitur ad desiderium collecta, nec foris iam
mutus per desiderium collecta, ut foris iam
erigitur in carnis voluptate, nec dissolvitur
vanitate; quia totum unum possidet in quo
delectatur atque ita in semet ipsa pacificata dul-
cedine est. quod foris appetit / tota intus per-
dura gaudiis quiescit et cum tota ad interius ga-
udium colligitur, ad ymaginem dei refor-
matur quia ad ipsum inventa / Talem
animam et visitant frequenter et honorant angeli
atque archangeli in unitate dei templum et spiritus
sancti habitaculum. Certe templum dei et domus
conscientie habitabit in te / anima cum deo
templum dei est, et divina misteria in ea
celebrantur. Porro anima que bene studet in
se consistere ut gaudere desiderium suum sigillet
per amicos oculos alios tangens [illegible] foris
egreditur atque desiderabilibus delectatur. Ergo
ut tu intueris per talis ipsius clausas
sed in morte tu redices ad se et videas

se solam et nudam destitutam. Tu quoque
letaberis gaudebis cum ipsius et quia inde con-
solatorem amisit illa que a deo datur
in gratia nunquam non habebit et non solum cum
desideratus vix vitare sed in ipsa quod
malis sibi contra semetipsam patitur tollere
requires ipse non potest sustinere quia illud gra-
vius in quo habitare et quiescere debuit.

Capitulum de societate

Cogita ergo societatem aliorum [illegible]
quia non potes esse cum illis sed
elige tibi socium qui cum anima tibi subiecto
sederit semper debes dilecto ibi prius ut
recedit destructis augustie ab igne tribus
dissimilitudo et mentis fluctuationes in uno
colligere et solo deo desiderium figere
ut ibi sit cor tuum ubi thesaurus tuus
desiderabilis multum quia amabilis [illegible]
frequenter visitat et libenter inhabitat si requiritur
cordis et quiete mentis / quia [illegible] pax
vera est et in pace locus eius. Et
talem te prepara ut totum sit deus. totum
in corde. totum in ore. totum in toto corpore
totum det. totum reddat. ut ante videret
nisi plus tu dimiseris nunquam ipse te
dimittat ubique fueris nunquam esse solus
nunquam ipse te dimittat ubique fueris
esse poteris sed deus totum erit sed eidem
conscientiam tuam et per pacem certo ut quan-
do totum habitare voluit
tuam hora venit et totum habitare volunt
mansionem ipse sibi in veniat mansionem
[illegible] ipse inquam dicit facite michi sanctuarium
et habitabo vobiscum in medio vestri
studeamus ergo templum dei edificare in nobis
primo quidem ut in singulis nobis ple-
ne [illegible] ut singulos designabit ut universos
[illegible] studeat unusquisque nostrum ne desideret
a principio quia sine requie [illegible]
spectabit. ut prius intrabit [illegible]
cum [illegible] in medio [illegible]
quilibet ergo animam corporis sui domum integram
esse et unde est eius inde corpore sufficit
monere anime membra diversa videat ergo
ut [illegible] desideret habitare in corde suo
[illegible] videat et solliciter
[illegible] hec inspicia videat et desiderent
[illegible] membra desiderent
in eo memoria et voluntas, dignum habita-
culum parat deo cum eo ut [illegible]
ut voluntas pura nec memoria tamquam
[illegible] Felix anima illa que ita domum
dei sibi studeat emundare [illegible]
debilis et sanctis et bonis operibus adunit
plore. ut dea non solum angelos [illegible]
etiam angelorum dominum delectat habitare

cogitatus igitur domus cuncti quam ma-
lis abicias carnalibus lavans purus impleas
ne sit nobis aliquid quo quia
omnia forinseca relinquimus de-
votione semper

Redi igitur ad cor tuum et diligenter
discute tempus quod expendisti unde
venis quo tendis quo vivis et quid
agis quid amittis et quantum cotidie
proficis quantum vero deficis quibus quam ma-
chinationibus magis ac magis a
maligno spiritu acrius impugnaris et re-
tu totaliter in exteriori et interioris
hominis statu utriusque quantum possibile
est plene cognoveris non solum qualis
sis homo sed etiam qualis esse debeas co-
gnovisti tunc publicare poteris ad eum
dei ... numquam ... de cognitione
tui ... tantum ad alteram ... tendis
sed forte iam ascendisti ad cor tuum re-
disti ut hoc sufficiat tibi disce ibi
habitare et mansionem facere et qualiscumque
mentis evagatione inde abstractus fueris
ad illud redire festina absque du-
bio ... tibi ob... ...
ut absque labore difficultate posses
ibi assiduus esse quam ... tibi sit
pena alibi quam ibi mora aliqua facere
Si ergo ... dei ... tua ... de ...
... tuas ... igitur ... semper
cum magna sollicitudine compellas
in cor tuum intrare et ibi ... eius
cum que se ad ... non pos-
... sed adhuc ... desideria
... variis cogitationibus ...
... distrahitur non sit semper
colligere et non ... semper
intrare sed adhuc ibi ... est co-
gitatione et ... ut sit ad ea que
... ...
... quo ad cor sit redeundum

Ista cordis tui dispositio
... studeas evagacionem
mentis in unum colligere ... unde
... oblivisci ... intimius
immorari ... sola ... a-
re et illa sola frequenter cogitare que
ad celestium contemplationem anhelans que
ad divinorum noticiam ... tu tan-
dem ... ...
... ... et divinis ...
tu tandem invenies qualis esse debeas
et quibus obsequiis deum placare debeas
... ita ... ...
... et ... cordis ...

desiderio fugit perfecto ad cor suum iam
redierit ... ibi libentius immoratur et mira-
biliter delectatur et non semper pro gaudio capere
non posset supra semper ... et ...
mentis rapitur et ... elevatur ... per-
semper diligitur ut semper deum amare et
ipsum cogitare unde et inde delectare
Eadem sic amor ipsi absorbuit hos affectus
totum ut negligeret sui et ... non ...
... ... et que sunt ... ipsi ...
sentit
... demum ... ... arbitror in eo
... ... est non est ...
... paupertas ista non sentit adversa sed
videt ... et dampna contempnit morte
... ... vivus ut se mori putat
non magis de morte ... sufferri
se ... de affectu amoris dei

Verum sic intrinsecus ligatus tenetur
ad meditandum quod ... ope-
ra ... desiderio flagrat et ta-
... intrinsecus ... familiaris ... se-
... ... amore dei iugiter
querimus qui sit ... amore dei iugiter
delectatur frequenter ... raptus ...
... tota deo putatur et pulchritudine
eius ... et magis ... pulchritudinis
totus in omnes admiratione suspenditur
... gloria ... et mag-
nificentiam ... nobilitatem
et ... felicitate contemplatur glorie ...
dei ... et ... dulcedinis tranquil-
litate ... filii ...
benignitate et angelorum beatitudinem
delectatur ... in deum ... pietate
admiratur et decore contemplatur ... io-
... non ... tam ... et ...
... sola celestia queritur et co-
... ... di-
... ...
... ...
... ...
... dulcedine ... et illam celesti-
tate ... letitie ... ...
... et ... in corde tota mente
... ... intime ...
sapore et illud intime ... quietis
et ... tranquillitatis ... ...
contemplationis dulcedine ... ...
et ... delectatur ... ...
... ...
glorie ... ...
... ...
... ... quod ... deum
... ... sentiat
et ... consolationem ... ...
... et ...

Ubi quis sentit pauci nos gratiam
Si cum tanto studio et tanta
sollicitudine quereretur quanto queruntur
secularia sua et vana cum aliis rebus
et utilibus retinetur / Cogitate ergo quid
de ista gratia sanctus est consummatus et qui
quid illa sit et scitur / Salva re-
verentia utilis est scire ad gratiam
que ad sapientiam sit sapientia que
edificet gratiam / Que cum intelligit
se sit anima sibi illustrata gratia / Que
amplectitur cordibus sua deum ipsum et
se deo mutua dilectione sensa veri-
tatis ymago creatoris creaturis ymago
de anima creata nichil aliud est quam
sapientia de anima / gloria vestra gratificatio
veritatis / O quam ineffabilis pietas
dei que tanta maiestate inclinavit
ad tantam humilitatem, qui creavit nos creator
in nobis et quamquam esset deus gre-
ciem voluit nos creaturis et viciis
quicumque fecit voluntatem patris nostri
hic patris sui obediendo / nunc gra-
vido pondere per hereditatem participationem
et nunc fabricas instituit / O fide-
lis anima expone sponso vi dilecta affectus
ne angustiaris doloribus tuis
conspice que totus mundus nequivit
capere hodie clauditur virgo beata fide illa
concepit / fide namque sponsus concipitur
ubi predicatio nascitur / devotione nutritur
amore tenetur / Sit ergo gratia pura
deum recipiat ad hospicium sit solli-
cita tota obsequium fidele ne tanti
maiestatis recipiet cordibus gravium
sit devota ut soli deo placeat
deo invitat ut alios recedat / Talis
gratia letificat animam et exhibet deo
gratiam angelis venerandam plenam
placitam et quietam voluntatem / Diffinitio
gratie est hec Concordia est cordis
sua qua duplex intentio unitur, illa gratia
qua se vovit deo et vel illa qua
sibi se alia vovit opere / tunc cum
vovit opere sua tamen alia qui
se disposuit tunc appellatur / Et gratia
qui opere alia / tunc vocatur sua san-
cta bona titulus et religionis
templum salomonis ... ... sancti
deliciarum animarum voluntatum gau-
dium archangelorum arca federis

thezaurus regis celestis sponsus sponsi
berecundatus et claustrum iudicis iudicis
ad apperiendum amica est sedendum
amica secretum bona gratia privat cum
attingat mundus / Excitat diabolus et illa
est secura / Secura tamen contra mundum
secura tamen anima contra deum putatur / Secundum
[illegible]. quia in die iudicii ante tribunal tri-
bunalis iudicis constituetur sicut bernar-
dus utilius ut cuius testimonium quam
bona gratia vindicet sua voluntate
cum displicere placeret videat placet supra
creaturam / Unde manifestet gratia Dubitare
[illegible] manifestet gratia [illegible]
torus opera dicimus manet pluribus
manet occulto defendatur gladiis cum
videtur cum supplicia affligatur et secura
est gratia / De speculo gratie
In speculo gratie status totius domus
nascitur anima vero / ideo vovit se a prima
speculo est Speculum cum clarum sanum
totius religionis est gratia Ad cum intra
nunc unus vel duo placet appetit spe-
culum spirituale maculas velut scilicet ab-
stergit et ... nos disponat sancta
sunt Sit anima ab ymagine dei fe-
cerat vel in quam vestigia ymaginis
trinitatis reperiat in gratia eligit
et intelligit non in iusto gratiam quam
speculum tenet oculos. oculos enim
intus que dicitur a deo elatos oppri-
mit visibile sit / Bona est gratia si habeat
in corde puritatem / Dicit enim Damascenus
rectitudinis per speciem nam invenitur sine
visione. Oculta ipsis de anima dicit spe-
culum quia ante appareat ut videatur spe-
culum vel ut videatur deforme vel ut viden-
tur voluntaria vel ut videatur nostra
bona ante deum quam fuit creata Bona
gratia est dei unica qua congregare
quod secretorum gratie et eorum satisfaciunt
et ... honoris ... et custodia
corporis Erumnarum est liber sacra gratia
et ad quem libros distinctio et conve-
niendo alicui deciderit anima tamen exigendo
de corpore nichil alicui preter gratie quod
libros secum portat posuit ad aliud
conveniencie quo decet ire et aliud
debet recipere. Corpus cum quo de
scriptum fuit iudicabitur Anima quod
corpus relinquit sicut iniquitatis relinquitur ut
cupiat habere vite sibi recipitur ut illa
si altera fuit corrigatur ut de illa
ultima collatione cum altera habebit

Diffinicio gratie

auertatur. Conclusio ultima hec quod
semper sit cognoscere et deprecari placare
et imitari bonam quam qui sibi displicet
deo placet et qui sibi vilis deo carus est. Ambrosius: non est res in homine
nulla melior illa qua homo
cognoscit seipsum. Et hec de quarta et
est finis tractatuli Bernardi de
conscientia

Augustinus: Non minor reus est qui verbum dei
negligenter audit quam iste qui corpus
[Christi] sua culpa in terram cadere permittit.

Utrum adventus domini ad iudicium

signis precedentibus sit et probis in diuina et clara in [illegible] cum suis assessoribus. Nota quod adventus domini nichil aliud est nisi exposicio qua solius filii dei tempus preuentus et finis presentis [illegible] tribilis et blanda apparicio. Ista diffinicio est bona quia sorta omnibus quibus competit ita stat in essencia per hoc quod dicitur solius filii, in ea [illegible] in hoc quod dicitur contra preuentus, in ea formale hoc quod dicitur finis presentis, in ea finale ideo quod dicitur tribilis et blanda apparicio. Conclusio secundum quaniam solius filii adventus sit a nostra nichilominus totius [illegible] aduentus patet quia [illegible] fuit se iudicia. Ergo non quilibet iudicium presens [illegible] de quo in [illegible] per [illegible] loco dicens et hanc domini [illegible] ad iudicium veniat non [illegible] sed [illegible] actus [illegible] et sedebit [illegible] locum [illegible] aliud quod ascendit et [illegible] adhuc dicit apostolus prima ad thessalonicenses [illegible] [illegible] et [illegible] illis in nubibus obviam Christo in aera. Et vocat in die revelationis iusti iudicii. Quod apostolus dicit ad Romanos 2o in die [illegible] iusti iudicii qui reddet unicuique secundum opera sua. Aut veniet in media nocte non [illegible] [illegible] sed [illegible] et [illegible] ut fuit veniet et in [illegible] et [illegible] singulorum patebunt [illegible] quod scribitur Mathei xxv: media autem nocte clamor factus est: ecce sponsus venit, exite obviam ei. Tertio non

quod signa adventum Christi precedentia sunt [illegible] quedam sunt remota. De [illegible] quibus [illegible] [illegible] quia surget gens contra gentem et regnum contra regnum pestilencie et fames [illegible] Christi [illegible]. Quedam sunt signa [illegible] ut adventus antichristi et suorum sequencium. Quedam sunt signa propria ut corporum celestium in mutato, virtuti celestium colorum [illegible] signi redemptoris apparicio [illegible] angelorum in tuba [illegible] de quibus [illegible] [illegible] Christi [illegible], et de quibus dicit apocalipsis vi: sol factus est niger tamquam saccus cilicinus et luna tota facta est sicut sanguis et stelle celi ceciderunt. Sexto non [illegible] in titulo questionis intelliguntur [illegible] et [illegible] mali qui Christi [illegible]. Et per [illegible] mali qui ipsi Christi [illegible] humanitatem in qua iudicaturus est videbunt ut doleant. Et Christi divinitatem non videbunt ne gaudeant. Omnibus cum demonstrabit ut [illegible] ad gaudium demonstrat ut beati mundo corde [illegible] Mathei v: beati mundo corde quoniam ipsi deum videbunt. Ultimo non de assessoribus ad iudicium vel [illegible]. Quidam cum dicunt assessores informati quales nulli sunt [illegible] assessores. Quidam dicunt assessores [illegible] ut sunt angeli qui nullius habent officium contra Christi. Quidam sunt assessores [illegible] iudicium ut sunt apostoli et alii sancti de quibus [illegible] testatiui ut sunt [illegible] dicit [illegible] est michi testes in [illegible] et in omni iudea et samaria usque ad ultimum terre [illegible].

Conclusio prima solus [illegible] apparebit omnibus in illo iudicio signis precedentibus suo corpore glorificato. Illa [illegible] [illegible] prima pars et ultra patet per diffinicionem adventus domini [illegible] notabili sed 2a pars [illegible] patet [illegible] 3o sed pars 3a patebit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est verus deus et homo ut [illegible] omnibus apparebit [illegible] secundum humanitatem [illegible] vel omnibus secundum diuinitatem vel omnibus secundum utramque naturam non primum ut [illegible] 2um quia [illegible] prima pars [illegible] quia autem non primum patet quia [illegible] non apparebit secundum diuinam naturam. Ergo secundum humanam quia [illegible] [illegible] tollatur impius ne videat gloriam dei. Ergo prima pars [illegible] [illegible] hec pars patet Iohannis v: quia sicut pater [illegible] vitam [illegible] sic dedit et filio vitam [illegible] et potestatem dedit ei iudicium facere quia filius hominis est.
Conclusio 2a ad secundum [illegible] est [illegible] [illegible] sedebit in iudicio ad [illegible] non [illegible] sedet [illegible] a nostra prima pars patet Danielis vii.

apparebant donec throni positi sunt et antiquus dierum sedit / Si autem discutitur sedere ad opera et est ad denotandum quod persona filii licet a patre procedat quod iudicat qui preterea pater est principium sine principio id est non de principio Unde notandum iudicia et opera scilicet quod quoddam est iudicium operatiuum practicum sicut dictum est Aliud aliud est iudicium intuitiuum sicut intellectuale quo beata trinitas iudicabit Et licet non erit [illegible] scilicet quo ad opera magisterium tamen solo iudice iudicabitur [illegible] scilicet quedam ad penam et quedam ad premium et habebit [illegible] quod [illegible] debet

Conclusio 2a quod secundum opiniones conclusione est istud quod pater filius et spiritus sanctus beate videbunt Christum in diuinitate [illegible] alias non [illegible] beate [illegible] beatitudinis non apparet [illegible] 2a pars conclusionis probatur scilicet signis precedentibus sicut rex ingrediente ciuitatem [illegible] ante eum preferunt signa regalia / et annunciat eius aduentum / ita et Christus / adueniente ad iudicium quo ipse Christus precedet seruitus angelorum cum signo triumphali / scilicet crucis aduentum regis celestis annunciabunt [illegible] quam conuenient [illegible] / et autem notum est Confirmatur quia propheta mittet angelos cum tuba et voce magna gloria ut [illegible] conueniat [illegible] et ut [illegible] in iudicio / Et prima ad Thessalonicenses [illegible] ipse dominus in iussu et voce archangeli et tuba dei descendet de celo.

[illegible] 2a pars conclusionis probatur scilicet beatum Augustinum decimo de ciuitate dei [illegible] et ultra [illegible] iudicio [illegible] futuras / [illegible] terribilium [illegible] mortuorum [illegible] bonorum et malorum [illegible] / [illegible] / [illegible] nationum / et post [illegible] ordine [illegible] futura vel ventura scilicet [illegible] virtutes celorum mouebuntur sol obscurabitur et luna non dabit lumen suum et stelle cadent de celo.

Conclusio 3a secundum opinionem conclusio est istud / licet [illegible] solo [illegible] resurgent [illegible] sufficientia tamen ad resurrectionem vocis tube [illegible] congruentia [illegible] opinione dei [illegible] et vocis [illegible] Christi et tuba [illegible] angeli [illegible]

3a pars conclusionis probatur conclusio electorum iudicandorum erunt glorificata [illegible] Christi et glorificatio iudicatiue et glorificatio ista quam [illegible] / scilicet autem [illegible] Christi a iustorum fulgebunt sicut sol [illegible] lucebit [illegible] lumine angelis 12 [illegible] [illegible] prima pars scilicet quod Christus et 2a pars est [illegible] Et [illegible] iudicat [illegible] apparuit in forma [illegible] infirmitatis quod aduenies iudicaturus [illegible] apparebit in forma glorificata quia [illegible] iudicat est infirmitatis [illegible] iudicat [illegible] iudicem et iustitiam [illegible] [illegible] Et [illegible] apparebit [illegible] sicut fulgur exit ab oriente et paret [illegible] ita erit aduentus filii hominis

Conclusio 2a [illegible] sine [illegible] cum suis assessoribus viuos et mortuos adueniat iudicaturus [illegible] / [illegible] iudices non iudicabunt qui veri sui imitatores erant / sed [illegible] suis assessores [illegible] iudicabit [illegible] est [illegible] [illegible] / [illegible] vos qui reliquistis omnia [illegible] qui reliquerunt omnia et secuti sunt [illegible] iudices erunt et loquitur ibi de iudicio [illegible] ad [illegible] iudicium Et [illegible] in [illegible] corpus in iudicium [illegible] et malos / sed [illegible] imitatores erant [illegible] sicut reliquerunt omnia et secuti sunt [illegible] Conclusio 4a secundum [illegible] duodecim est assessorum [illegible] sedebitis et vos super duodecim sedes iudicantes xii tribus Israel / et [illegible] iudices erunt et loquitur de apostolis

Prima pars conclusionis probatur scilicet [illegible] sicut venturus [illegible] iudicaturus viuos et mortuos [illegible] [illegible] in symbolo dicit inde venturus est iudicare viuos et mortuos / et [illegible] ipse est qui constitutus a deo [illegible] viuorum et mortuorum Et [illegible] assessoribus [illegible] iudicabit [illegible] vita et [illegible] morte id est saluandos et damnandos [illegible] viuos et mortuos [illegible] viui et mortui [illegible] [illegible] ad [illegible] corpus [illegible] mortuum est / sed [illegible] [illegible] predictis / Conclusio

Luce [illegible] sequentia dicit indicii vlti procedant [illegible] ab aquo ... potestate ... fuerit venturus ... et ... qui [illegible] ... adventus filii hominis ... vide ... et erunt dies ... indicii ... et [illegible] ... fallaces et medaces ... de angelis / sicut

sequitur

[illegible] greciorum dicta esse anno ... quia non [illegible] iudicium. Contra [illegible] anno videbitis filium hominis sedentem a dextris virtutis dei et venientem in nubibus celi et [illegible] ... cum est ut in fine seculi iudicet homines qui [illegible] homines ... iudicari et [illegible] luce ... xxxo /

Conclusio 3a de die et hora [illegible] iudicii in vallem iosaphat re[illegible] omnes mortui ista [illegible] temporibus [illegible] ... propter duritiam tuam et cor impenitens thesaurizas tibi iram in die ire et revelacionis iusti iudicii dei qui reddet unicuique secundum opera sua. De hora ait [illegible] media nocte clamor factus est ecce sponsus venit exite obviam ei. Item de loco Iohelis iiio / Congregabo gentes in valle iosaphat ibi quasi disceptabo cum illis / et loquitur [illegible] ad iudicium / quia iosaphat interpretatur adventus ad iudicium / Sed [illegible] quia [illegible] clarissimum sit decimeribus [illegible] clarissimus [illegible] ... fit ... [illegible] temporis remaneat qui [illegible] ... [illegible] salvatorem ... dominum nostrum ihesum christum qui [illegible] ... claritatis sue

Contra [illegible] saduceorum et falsam et erroneam patet Iohannis [illegible] capillus de capite vestro non peribit

Quarta conclusio adventus domini ad iudicium est maliis terribilis et bonis in gaudium / ista conclusio patet ... [illegible] et [illegible] libro de summo bono [illegible] ... quantitate [illegible] in qua iudicaturus est videbunt ut do[illegible] ... dimittere eos non videbunt quin [illegible] ut dimittatur ad gaudium dimittatur electis ... [illegible] terribilis ... blandus [illegible]

Conclusio [illegible] [illegible] quod adventus domini ... unicuique secundum opera [illegible] Item [illegible] intellectu questionis [illegible] ... adventus domini ... [illegible] ... violo [illegible] ... vita. Et [illegible] ... [illegible] ... ubi [illegible] ... veniat

est [illegible] et locutus / [illegible] ... locutus fuit [illegible] et de [illegible] ... et de ortu ... [illegible] ... secundum [illegible] ... quod prophetis non revelavit / et [illegible] ... cum [illegible] Ioh xvi [illegible] ... adventus [illegible] ad iudicium ... revelavit / [illegible] ... apostolis tamen ... [illegible] ... messias. Et [illegible] ... natus esset ihesus in bethleem iuda in diebus herodis qui [illegible] ... alienigena [illegible] adventus christi [illegible] ... adventu suo fideles visitat cottidie [illegible] ... / Sed futurus [illegible] adventus christi ad iudicium [illegible] / et ille est duplex secundum generalis et specialis / Generalis [illegible] ... iudicio [illegible] de quo [illegible] ... iudicibus illis [illegible] ... capitulo [illegible] et [illegible] ... gentes / et [illegible] in valle iosaphat et disceptabo cum eis / et [illegible] ... quia ibi sedebo ut iudicem [illegible] ... venit [illegible] iudicium [illegible] / et illud iudicium erit quo ad totum [illegible] / [illegible] corporis et anime / Sed aliud est iudicium speciale quod fit in fine [illegible] ... morte ubi fit [illegible] iudicium [illegible] Item [illegible] ... electi non debent [illegible] ... in iudicio [illegible] ... qua [illegible] et [illegible] ... generalis voluntas corporis est [illegible] ... quia [illegible] nullo voluntas corporis [illegible] ... a [illegible] voluntate [illegible] ... creatoris / et [illegible] est [illegible] ... igitur de[illegible] ... [illegible] ... nisi [illegible] fuit creatoris [illegible] ... Etiam ad hoc deus distulit iudicium [illegible] ad finem [illegible] ut cum iustis nobis [illegible] ... iudicet / et [illegible] / [illegible] ... iudicet ad[illegible] ... Corpus christi Et tunc deus apparebit in forma humana corpore glorifica[illegible] ... glorificatum ut [illegible] ... videre non [illegible] ... [illegible] ... sicut oculis debilibus [illegible] ... plus leditur [illegible] claritate [illegible] ut patet [illegible] Item quatuor sunt ordines in iudicio christi duo malorum et duo electorum / primi iudicabuntur et dampnabuntur aut [illegible] quibus [illegible] ... dampnatione / [illegible] ... qui fidem christi [illegible] sed opera fidei non [illegible] ... Item alii non iudicabuntur et [illegible] ut infideles [illegible] ... qui non credit iam iudicatus est / [illegible] dampnacio [illegible] ... ideo non [illegible] iudicium est [illegible] ... quia ad [illegible] iudicis [illegible] ... infidelitatis [illegible] et [illegible] ... iudicis [illegible] ... non audiunt [illegible] ... [illegible] ... alii

[illegible] ... Ioh xv [illegible] ... et horam [illegible] iudicii [illegible] revelare [illegible] ... [illegible] ... ut [illegible] ... [illegible] ... et [illegible] xxiiii de [illegible] de die [illegible] ... hora [illegible] ... [illegible] ... filius [illegible] ... [illegible]

indicantur et regnant sed qui latenter vite
maculas tergunt elemosinarum per inductionem
operum quibus dicit interiorem et exteriorem et de
dispositio in manducare. Item alii non indicant
et regnant qui etiam precepta legis virtute per
fectionis transcendit, quod non solum hoc quod
lex precipit impleri contempti. contenti sunt sed etiam
que ad perfectionem consilii impleri student
de quibus ait dominus cum sedebitis super sedes ad
iudicium veniat. Item apostolus verum resurrectionis
constituit quod idem corpus quod tendit, alias esset
novi corporis assumptio et non vera resurrectio
[illegible]. et hic est ratio virtute divina, licet a
materia sit iam sub aliquibus formis sed
alterius. tamen maiorem identitatem habebit ad
illud quod quantum fuit, quam eo quod ad aliud
quantumcumque est sub alia forma ut patet per Bernardum
[illegible] de libro de doctrina [illegible]. [illegible]
[illegible] est ut idem resurgat ut eodem [illegible]
[illegible] aut patietur [illegible]
Nota homo resurget cum omnibus membris
que sunt de prima et secunda perfectione speciei humane
sed cum conditione que sunt de prima perfectione
speciei humane. Sed unguibus et capilli de
secunda perfectione sed gladius est de prima perfectione castis
militaris tamen gladius per vagina sed [illegible]
per solum, id est tantum, sunt de secunda perfectione speciei.
Item non humanitas humiditas que via
corruptionis in corpore humano [illegible]
ut febres et similia. [illegible] humiditas quod est per
conservatione nature ordinata tamen alio individuo
quo ut semine et lac. illa non resurget
in corpore quia non est de perfectione individui.
Alia est humiditas que ordinatur ad conservationem
individui ut sed non [illegible] adultam
perfectionem. quia non operatur individuo ad de
[illegible] formam sed est sanguis, sed resurget
si non sanguis verus virtute digestive quantum
de albedine et ultimum de corporis [illegible]
sed non resurget resurget quia hic non est
ibi perfectio speciei humane sed solum est
per conservatione individui. [illegible] 2m inci
dens quadruplex est digestio prima de [illegible]
[illegible] ubi [illegible] alimenti ut 2o
de anima. [illegible] quarta digestio
de corpore humano non resurget
quia solum sunt per conservatione individui. Sed
[illegible] est caro et sanguis
ille quando videtur resurget cum homine.
Etiam [illegible] est humiditas a iam membris
corporis est incorporata et ista resurget
quia est de perfectione nature. Nota [illegible] re
[illegible] est causa [illegible] re
[illegible] et vera resurrectio est per

[illegible] virtute [illegible] [illegible] ut nunc re
[illegible] que est divina virtus sed est
naturalis [illegible] quod erit ad esse
nature. Et sic sunt quod est naturale sed
magis supernaturale miraculosa. Iam
solutio argumenta contra predicta [illegible]
Contra questionem arguitur quod sit [illegible]
[illegible] ad videndum [illegible] ut non [illegible]
[illegible] et electus [illegible]
quia nullis oculis corporalis sit [illegible]
in [illegible] in [illegible] apparebit
dicitur quia claritas glorie [illegible] non [illegible]
oculis corporalibus apparere [illegible] cla
ritas [illegible] Solutio [illegible] argumenti
[illegible] notabi ubi dicitur [illegible] non [illegible]
debeat [illegible] / Contra [illegible]
2am et 3am Christus non veniet [illegible]
[illegible] dicitur filius dei non veniet ad iu
dicium ergo ut Christus [illegible] quia filius dei est
[illegible] dicitur quia filius est ubique [illegible]
non veniet [illegible] quia [illegible] et filius [illegible]
[illegible] deus est ubique [illegible] filius dei
ergo Christus / quod at deus est ubique / est [illegible]
[illegible] deus est [illegible] ubique [illegible]
[illegible] sed [illegible]
[illegible] et
[illegible] non [illegible] quia [illegible]
sed quia non veniet ad iudicium quia si est
[illegible] non veniet ad iudicium / [illegible]
quod sit ubique [illegible] [illegible]
[illegible] et quo [illegible] fugiam [illegible]
[illegible] et quo a facie tua fugiam [illegible]
deus est [illegible] loco et [illegible]
est [illegible] / Confirmatur [illegible] quod deus est
[illegible] quia [illegible] movetur ad
dicium et [illegible] non [illegible] [illegible]
dicium [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]
[illegible] 2m [illegible]
[illegible]
per [illegible] sit Christus [illegible] assumpta per [illegible]
[illegible] tamen 2m humanam [illegible] localiter
[illegible] et
est [illegible] / et [illegible] est [illegible]
[illegible] 2m sed [illegible] loco [illegible]
est in celo locatur [illegible] uno loco [illegible]
est [illegible] adveniente ad iudicium
[illegible] forma humana. Ad quintum dicitur
[illegible] dicitur [illegible] deo [illegible] non [illegible] dicitur ibi [illegible]
[illegible] [illegible] sed ibi [illegible] ad
dei [illegible] [illegible]
[illegible] dicitur / Cum ergo aliquam [illegible]
non [illegible] mutationem in deo sed [illegible]
[illegible] si sol non illuminat [illegible] non illuminat

no fit mutatio d'pole illuminante ip̄ s3 v
re illuminata fit m̄ppo̅sito optimum in dini
deo pius ip̄ est. q̄ d q̄ tūc indicabit²
q² tunc no indicat² h' est opp̄te in-
dicandoꝝ et opp̄ito indicantis qm opp̄te
eius acc̄ indicati sit s3 requiritur co
ss̄to sūie opp̄te indicandoꝝ ¶ Tu nota
deus est ubiq3 .i. i omnibus catus p̄ p̄n̄cia
sua3 p̄ essenciā3 diuinitatis ¶ Tu gg'rius
deus describit² esse sup̄ omnia regendo
regendo | infra omnia sustentando ambo
alioq loco claudit² no opposite claudit²
comp̄hendit² | no estimatione concludit² no
state vala² ¶ Angs deus sine labore
regens omnia in celo tot9 intra infra
totus | nullo conting9 loco | s3 d'cipio co
tentq ubiq3 | Sed potius i ipso sunt omnia
quam ip̄e alicubi ¶ Non no alit' oia
in deo | et alr deus i omnibus p'' | no
p̄ essenciā3 s3 p̄ causam et disposicio3 sc3
i mente artificis aliquid est antequam fiat
actu. Johis p'o i ip̄o vita erat. i. imitat'
q² corp disposicōs deo. fuit alic' no no
tm ita in actu fuit alic' no ¶ Deus no
est i omnibus essencialit' | omnia continens
oia regens ubiq3 d'cip'o tot9 | i nullo loco
contentq ¶ Deo q3 ubiq3 ee. q² nulli pn̄
tcꝝ absens. ¶ Deo tot9 q² imp̄tibilis
¶ Deo i s3ip̄o q² no pt ab aliis cōp̄hendi
incomp̄hensibilis est dei na q̄ ut ip̄ius
equat' sit ei9 eternitate ut loci eius
i mensitatem | ut op9 eius potestatem | ut
eius sapienciaz | q3 ideo deficit | apud te
est ut te conseruat | ip̄e te | ut te custo-
diat subtiliu3 cum est deus ut fun-
damentu subsistens et complectens | sup̄ oia
est no solu ut imperator et tꝑe om-
nia dignissimus | s3 ut fons fluctissimus a
quo incessant' fluunt riui sue fluenta
bonitatis infinite | sup̄ omnia | intra oia
i omnibus est | oia intuens et p̄pagans
mod'ans et regens et ip̄e hoc omnia
i nobis. oia i omnibus opat² q² alioq qui
omnia quo opant² ¶ Bona sine sint gr̄e
sine natue | Multa cum de deo scimus
que loqui scimus no valemus | ita
multa loquimur² q̄ intelligere no possumus
ydonea q̄ cum ubiq3 sit scimus et dicimus
quo aut sit ubiq3 intellectu no capi9
¶ Sed dices ¶ Si ubiq3 est deus qo
dicq3 scribit² eius p̄p̄ssima essencia
q² ubiq3 est qo in sordib9 rebus est
¶ Unde² oia bona i bono corpore
q̄d est vas stercoꝝ q² hoc est p̄'ma

fetidu vas putridu esca u'mium | ut sic
fedat² ut sic fedat². absq3 q̄ di sordib9
ut est recepticulis illaꝝ | ut est passi
bilis p̄ modu inquinationis sicut p3
de Job no cum sit attingi ab sordes
ut colores sine disp̄ones corporales
et corporales spēciales ¶ Et hoc ad sub
limia spiritualia intelligenda pli de
exemplorū ma est optia atq3 intel-
lectibus. quamuis ad imaginationes et exigendo
efficacissima ¶ Nota p' q' sine q̄a
dicit' gen vi' o penitet me et ¶ Et
q̄ di uba scriptura cap' superlatie et
intelligunt² sicut effectum. et no sicut a-
ffectum. ut dicendo deus est iratus
placatus | At si dicat² deus penit illud
deus penit illi deus penitet | h' est
ad modu penitent' fi qz tu desistit id
q̄ fecit iam iubet q̄ fi' p̄ tali utilit'
eum ad oppositu p̄ alia utilitate | s3
eum ad oppositu ut abiecerit ag'. x. et
i ma3 gentem ut ¶ Et ultio et
etc. docete omnes gentes ag' ultio et
plura alia ¶ Sed at s3'' i matello tm
et multa p̄uocasse s3 a sit no cum deo
ip̄e s3 mutabilis est | s3 sol d'se no
est mutabilis cum sit effectus in in-
feriorib9 liquefacit et indurat dissoluit
et unit actis quibusdam est delectabi-
lis | aliis aut nociuus | ita sibus de
sole iusticie est dicendum ¶ Cohiis s3²
q̄ ppius sit i loco et ubiq3 q̄ videt²
implicare q² i omni loco et i nullo loco
implicare q² omnes ut deus e in
cum. Unde² q̄ ppius ut deus e m
omni loco in p'licie | s3 ut hoc i loco
cum diffinitie ¶ Nota ee in loco a
h' est circumscriptive vel commensuratiue
ut hoc corpus in damascenus corpus
finis eius est q̄ continet et q̄ co-
tinet² aut est i loco diffinitiue ut
omnis spiritus. rationalis | qui licet no
circumscribit² loco dimensionato diffi²
cum nullo. quia ita est hic q̄ no ali-
bi | aut repletiue ut deus qui nec
circumscribit² cum sit simplex i diuisibilis
i dimensionabilis | nec diffi² loco
cum sit infinitus | Sed est i omni loco
repleus. illud ¶ Et ideo deus d² i loco
q² replet loca | licet cum est als²
cata i repleri | ¶ Eius igit² dis cata
continet² loco ut alicubi circumscriptiue
ut diffinitiue | i alteri natiuo neut' no

qui alibi posset esse / licet in celo a dextris

mediatoris corpus debebit sicut [illegible] ut- [illegible] partibus creature condicionem ut alicubi sit sicut pura creatura / ut ubique sicut creator / et in eo quod non est ubique teneat condicionem creature / et in eo quod non est alicubi sicut creator quod creatoris / hoc enim competit dignitati dei advenit corpori Christi ut nusquam alicubi ita contineatur [illegible] loco sic contentum [illegible] / sed non in uno loco tantum [illegible] quod magis posset esse in locis infinitis / [illegible] possibile et conveniens [illegible] et condicionem [illegible] sicut [illegible]

Contra hoc expresse videtur ad quale iudicium / quod modo [illegible] signis precedentibus [illegible] adventum notificantibus / [illegible] secunda [illegible] ut eius probatur / et etiam signis subsequentibus declarantibus eius iudicium [illegible] / sed hoc est [illegible] / quare tunc [illegible] Christi [illegible] est et dispensa- [illegible] / Nam [illegible] precedat in adventu [illegible] adventum designabunt / quia est notum [illegible] ad [illegible] / quod non est non precedit. Dicendum quod licet sit dispensatio [illegible] omnipotentiam / [illegible] et [illegible] tribus [illegible] constituent filius hominis in maiestate sua [illegible] appa- [illegible] filii hominis / Sed contra [illegible] gloriosa [illegible] non [illegible] ergo [illegible] solaribus radiis [illegible] ergo apparebit in maiori [illegible] quam sol / sed hoc non est [illegible] ergo glorificetur [illegible] / Quod solutio [illegible] ergo [illegible] gloriosa permanebit in celo [illegible] deprimet eo / Si dicis [illegible] Contra [illegible] hominis [illegible] deprimat eo et cessabit ut dicit [illegible] Augustinus / sed vegetabilia [illegible] hominis [illegible] creata sunt ergo [illegible] eo et cessabit / Sed [illegible] Christi [illegible] et est [illegible] / [illegible] cessabit esse / Videtur quod [illegible] debet [illegible] loquitur in hac vita / ideo quod [illegible] est [illegible] quia alteram [illegible] aut [illegible] defensare / Non ergo quod [illegible] dicunt ut [illegible] corpus Christi institutum fuit / et cum [illegible] ideo [illegible] est [illegible] solaribus et in eadem permanebit [illegible] / [illegible]

quod habet quandam dignitatem / ex qua videtur esse congruencius ad permanendum / Alii sic dicunt quod sicut in transfiguratione corpus Christi ostendit quandam claritatem manentem ad tempus pro tunc / Sic potest claritatem ostendere in tempore [illegible] non oportet remanere /

Sed contra plus anima Christi remanet gloriosa [illegible] / quia [illegible] dei [illegible] altare [illegible] vibus et clavis / [illegible] corpus [illegible] remanebunt / ergo a maiori [illegible] in [illegible] hostia viva deo obtulit [illegible] permanere debet in sua claritate / [illegible] a maiori vel [illegible] non [illegible] elementa etiam [illegible] ordinata et motus celi et luminaria ad hominis utilitatem / ergo omnia debent cessare et deperire / Videtur quod electa et [illegible] luminaria non solum creata sunt ad hominis utilitatem sed etiam [illegible] universitatis decorem et quantum ad hoc omnia remanebunt et quantum ad hoc [illegible] / Sed quantum ad hominis utilitatem evacuabuntur / quia hominis necessitas evacuabitur / ergo et illa [illegible] ordinata necessitatem / Sed contra stelle cadent sol et luna eclipsabit et perdent lumen suum et ignis omnia comburet / ergo illa non remanebunt [illegible] / Videtur [illegible] Si [illegible] in [illegible] / Si [illegible] luna [illegible] stelle sol luna videntur [illegible] / [illegible] ignis autem [illegible] precedat et [illegible] ultio in igne [illegible] qui purgabit electos et malos [illegible] et [illegible] plures [illegible] et ita [illegible] quia [illegible] Item iste ignis aut est [illegible] ignis ut [illegible] aut ille ignis est de novo creatus [illegible] planetis qui [illegible] calidissimis [illegible] diluvii [illegible] planete [illegible] in aquario [illegible] aque redundabant super [illegible] xv cubitis Sic et [illegible] adventum redundabit ignis [illegible]

nouum igitur creatus a deo specialiter fuit at
ignis sunt sine sit sine sunt / Veniet et
purgatur mundum ubique peccatis infectum
peccatorum decurrente aut peccato contaminate / Et
sicut aque diluuii non tangebant locum
paradisi / sic ut ignis quia statim sunt puluis
corporum sunt vivo peccato perpetrato quod non solet
locum cum peccator non tangit mora aut peccatum
in loco non continuatur sed de primis angelis dic-
timus in talis ... aer in mox peccato perpetrato
et hoc sed communi contactu leprosi non statim
quis leprosus efficitur nisi continuaret corpus
purgabit autem aerem infectum fumo tamen
et nephandorum sacrificiorum et idolorum
Ipsa vero ignis non indiget purgari quia non
fuit infecta peccato / sed tardius celi purgabit
2a pars 3o / et calore ignis tunc habeatur super
quo beda dicit Ignis iste quatuor elementa
superat non quo absorbeat / sed quod superat aquali-
tatem ita quod qualitates sunt active in superiore
in elementis maneant / Cuius agat conferre
cessare motu celi qui est ad generationem
actiones elementorum istorum inferiorum cessabunt
ipse agat circa virtute / et stat quod ignis con-
tra totum agat superiorem alia parte / vel quod
nec idem videatur agere in superius / et inferius
purgans mouetur ad has partes superius
et deorsum / et ad latera contra motum superiorem
ignis qui tunc sursum mouetur quod solum debet agere
finali / mouens vero tamquam ab agente
omnes dicam potentiis ignis sit per gratiam ad
eo alia agenti superiori / Nota quod ista ... spe-
cie est istius ignis ut dictum est quod purgabit vetus
loca in corpora peccato maculata / Tamen non
angeli applicant eum ut agens
coniunctum iuxta dei voluntatem ubi iubet
eum applicare / Ubi vero quid ignis erit
duratus usque post iudicium sunt quidem quo-
rum quia appropinquante iudicio veniente
velociter restituent ... igne ignis
[iudicium] assignetur venientes ... et tunc
ad locum iudicii et ... quod ...
inflammabit instare / et dicit quod scriptura
eius ita inflammabit ... innumeros
quod talis ignis ... / ... dicit
... illa ... impi-
os / qui ... / ... ad
mortem ... ignis / sed tunc ... iudicium quod ...
... superius ... quod ...
... igne ... / tunc iste ignis ...
... sine iudicio ...

quibusdam locis constitutibus ... ad
... cum ... descendit cum
... in infernum / et ... deus
... ignis ... est ...
et ... usque ad infernum ... / ...
non ... quod stelle ... cadere / quod est
... vapor calidus / ...
... vel ... qualitate
... calida ... et ...
... calidi ... in medio ...
... et ibi ... constans ...
... figurata ... / ... figuras
... stella
... vaporis calidi

Rogate que ad pacem sunt Ierusalem
ps. cxxi. R. p. an. et d.

Deus optimus ipsius essentie potentia bonitate sapientia et eternitate summus incomprehensibilis atque unus, quo ad suppositum et personas [illegible] quadam pluralitate masculine nos non necesse [illegible] possibilis est quod tamen fide creditur et scripture auctoritate testis docetur quemadmodum b. Augustinus in suo libro de trinitate in primo ostendit et persuadet. Iste deus gloriosus ut primus unus in esse et unus in substantie existens et suis personis suam unitatem et trinitatem ceteris communicare voluit, de non esse ad esse et substantie producendo, prout Hugo de sacramentis libro primo parte ij in secundo dicit. Sic dicentes: Tanta est bonitas creatoris ut summe bonum beatitudinis sue qua eternaliter beatus est alios voluit esse participes, quia vidit communicari posse et minui omnino non posse. Et videtur rationem secundum ingenio quod summi boni est communicare, et posse velle [illegible] non posse [illegible] convenit. Igitur essentia sua diviniam et species [illegible] producendo, cathedras in divina distinguendo, singulis et speciebus unitatis sive quadam simplicitatis in se et pluralitatis in individuorum specialiter multiplicando trinitatis sive individuo pluralitatem aliquatenus multiplicatur quam modo analogo et plurimum in diffundi esse ad esse suppositum ad suppositum in confundi. Sin gulis generibus et speciebus prout et individuis per diversitatem generum et specierum in dedit amorem et [illegible] naturalem intellectualem et analogum ut sic essentia iam causa in genere iam causa specie iam causa uno et individuo in unitate ac [illegible] conservarentur, in vicem se conformando per suum posse et proportione unitati divine. Summa verborum colligitur ex primo et secundo libro sententiarum. Ecclesiastici xlj. Alexandro et Persis antiquis de quo primo

Apoc. vij. de lapsu per apostasiam. Ezechiel xviij. quasi fulgur cadens de celo Luce x. Invidie et odij fomitem ministravit in [illegible] ymo in germanos. Gen. iiij. xxxvij. et xxxviij. Et consequenter super seminat in [illegible] zizanias in tritico domini Mt. xiij. Ambitionem in vidiam cupiditatis discordia ingerendo, nequiens tollere in situ predium tollit per partem illud quod fuit in fusum per gratiam prout nobis figurat de semina[ti]one parabola Luce x. in dueltis [illegible] inter populares et principes gentes et populos civitates et regna contentiones et rixas causant, quia sensitiva voluntate in concupiscibili per cupiditatem in irascibili per impatientiam per fomitem corrupte derelictum et influxum velut guerra in pulvis nobis [illegible] ostendit. Igitur ad inveniendas vias loquar et dilectum [illegible] tenens Rogate que ad pacem sunt Ierusalem. In quibus verbis tamen occurrit notanda. Primo directio mentis ad deum a quo donatur dicitur Rogate. Secundo [illegible] pollicie atque regimi tranquillitatis per quam rogandum, cum additur: que ad pacem sunt et tertio [illegible] policia sive regimini [illegible] atque [illegible] egentis tranquillitatis dum subiungitur Ierusalem. Circa primum innuitur directio mentis ad deum a quo dona in uno primo [illegible] membra in ita duas partes duo adunto. Primo secundo mentes ad deum dirigendas veliquam ut dona largiente patribus in perfectum quia vos [illegible] tes ad deum multiplicare elevatur uno prout in ipso [illegible] quod est eternitate quod est [illegible]. Alio prout in eodem inventur [illegible] bonitate. Tertia prout in ipso [illegible] actio cum immobilitate et quod est [illegible] vos persis et magis actum in [illegible] attendam prout et docenda primum at deus considerat a quo dona veneratoria ad [illegible] releuamen. A quo dona consolatoria ad [illegible] consolamen. Et regione [illegible]

11

et orationis pertinet per comparationes igitur
comparabor vias distinctiones dicendo cum
propheta rogate. Sed quare? respondet beatus Augustinus in
sermone de ieiunio et oratione. Quia est as-
census mentis ad deum non passibus corporis
sed affectibus mentis. Item cum semper per orationem
sive stando cum publicano dicitur
Luce xviii^o. sive flectamus genua
cum discipulis Actuum vii^o. aut sedeamus
cum Helia expectantes celitus ignem iii Regum
sive iacendo cum propheta per singulas noctes
lacrimis stratum meum rigando oremus
utique mentes et dignum secundum eundem beatum
[illegible] l. ii q. iii [illegible] quia in cohortor
in caritate ubique sunt rogate et ut pro-
tores omnes induam ad orandum dominum nos
prestare dignetur ut dicit beatus Augustinus libro decola
do dei videlicet misericordia humana et ira di-
vina vasa sua obmittit propter benignitatem
illorum reprimet per dilecti sunt qualia et
quanta timemus eveniet ex strepitus
armorum [illegible] pugnatium fremitus
equorum stridorem vibrantium gladiorum.
Iam milicia docet manus suas ad prelium
et aptat digitos suos ad bellum. Iam fre-
ment gentes et populi meditantur hostia.
Ecce indicia malorum futurorum igitur mone-
mini ad rogandum et rogate quia dominus volun-
tatem timentium se faciet et deprecationem
eorum exaudiet et salvos faciet eos //
Et enim prope est dominus omnibus invocantibus
eum invocantibus eum in veritate. Nisi enim in
pace sensus sunt locus pacis et habitatio
eius in quiete humana comitantur dona
vilipenduntur igitur rogate sed que ad pacem ro-
gate non deum a quo dona ut in invebat
sed a pace principalis a deo dona a quo ac-
datum optimum et omne donum perfectum est des-
cendens Iacobi i^o. nam ab ipso dona in
compassione ad relevandum dona in tribulatione
ad consolandum qui ipse consolatur nos in omni

tribulatione nostra ii Cor. i. Impulsemus
igitur ut mala que patimur aut omnino
amoveantur aut transeant. Nam dicit beatus
Augustinus super Apocalypsim omnes [illegible] sic scribit: Q-
uotiens persecutiones ecclesie ingruerint
orationibus sanctorum aut amovetur aut pertran-
sit. Igitur impulsemus sanctos et deum rogate et
tum de pace principali. Dixi primo quia in secun-
da parte vi assumpti in quibus tranquillitas nostre
pollicie et regni per quam orandum induce-
batur que ad pacem sit. Quantum ad oratio-
nem aliquatenus est permissum. Sed de pace
vero et tranquillitate aliqua sunt inducenda.
Pax enim ab omni regno est desideranda
procuranda custodia. Unde Cassiodo-
rus [illegible] epistolarum l. i c. i^o. sic dicens: In
tranquillitate populi proficiunt utilitates gentium
custodiuntur. Hec est enim bonarum artium
[illegible] hec mortalium genus reparabili
successione multiplicat facultates
protendit mores excolit. Hec ille.
In pace utique et tranquillitate regnorum et
policiarum vita Marthe seu activa
plurimum fecunda et fructuosa. Vita vero
Marie sive contemplativa suavis et delec-
tabilis tempore pacis actiorum promptuaria
plena eructancia ex hoc in illud [illegible]
[illegible] eorum fetuose habundantes in egres-
sibus suis boves eorum crasse et edifi-
ciis eorum non est ruina macerie neque
transitus neque clamor in plateis eorum.
In tranquillitate itaque vite contemplative con-
templatis pax multa diligentibus legem
domini et non est illis scandalum [illegible]
[illegible] memoriam habundancie suavi-
tatis tue eructabunt et dulcedine
tua exultabunt quia tu suavis est
dominus contemplatis et universis et misera-
tiones eius super omnia opera eius etiam
contemplativos dormienti velut quiete fruentes
sicut homini pacifico [illegible] beatus Augustinus in libro
de [illegible] Quantum commodosa pax

activis et contemplativis sicut dicitur pax est serenitas
mentis tranquillitas animi simplicitas cordis
vinculum amoris consorcium caritatis. Hec est que
bella compescit iras comprimit superbos calcat
humiles amat discordes sedat inimicos
concordat et plura de pace ibidem scribit cum
confessis duabus et compungentibus nostris singuli
animi adiutorium pacis secundum tempus in activis
sicut alienum in contemplativis commoditatem in vita
quod. Quapropter quesumus omnes rogate que
ad pacem sunt ierusalem et cum decretum predicti
dixi ideo ultimo et blasfessie quod pollicia
prius et regnum nostrum tranquillitate et pace i
degeret semper et hoc quod noto in hoc vero ierusalem
ierusalem cum interpretatur visio pacis ierusalem
celesti et anagogica pax videtur per
gloriam quia que sursum est ierusalem libera est
Gal iiii°. de qua est civitas dei viventis
Ebreorum xii. de quam tantum in policie
ordine et pace in celis celestibus
clarum constat quod nobis tremens In
2a ierusalem vero tropologica videtur pax
per gratiam que est pax christi consultans in
cordibus nostris. Ad colossenses iii°
habet dominus dedit desiderabilis Iohannis xx°
Ierusalem vero historiali quo ad litteram
transfigitur dominus occidit prophetas lapidat
qui ad eam missi sunt Mathei xxiii°
igitur ibi non est visio pacis quia non que
sunt pacem populo sed malum Ieremie xx
xiii. In iiii ierusalem quodammodo nostra ale
gorica et aptius loquar cum Tulio pol
litica puta in regno polonie pax est via
dimittitur fide quia videmus in causam in enigma
te quia ex parte cognoscit i Cor xiii°
Verumptamen pace que est ut dicit Augustinus tranquillitas
ordinis in eam disturbatur propter paulo ante
est notum nunc per eam vagum auctores pacis
... ipse confortat secreta portam suam
et benedicet filiis suis in ea et ut dignetur
ponere fines suos pacem et adipe frumenti
nostram policiam saciare quod nobis prestare dignetur.

Circa hec autem invenitur ... sedem ... publicum
... tractatum ... et quia ... et ...
... quod scilicet ... esse ... fuit dedi ...
negocium quod dominus intendit ... ideo ...
data sunt ... magistris ... et in supplemento officio
... supplevit et ideo adhesionis ...
... constitutio esse ... confirmatione
... tenetur ... in quo modo dum
officium valde varius est ... quod
... aliquando ... modum adque ...
tenetur et ... quod ...
... esse ... et ... esse ...
... vel ... infirmitate vel ... persistit
... tenet ... tunc ... per ...
... parum ... non ...
ut ... et quod ... debet
... quia ... ei qui ...
... voluit ...
ut dicit ... aliquando
... et ... quod ...
... tenet adhesionis ...
quod ... intendit ...
et magister ... adheret ...
... autem ... attentare
... propter negligenciam
... possunt ... modus
... esse ... est
... non ...
... subsidiarie ... ideo
Et sic sunt ... non ... ideo
... et si quis officium
... in aliis ... non ...
... quod ... non ...
... officium ...
... si ... debet ...
... continuandi ut ...
... que ... officio
...
... aliis ...
aliquando vel ... et ...
... supplere ...
... in ... est
... officium ... dimittit
... et ...
... plura non ...
... tenet ad
...
... et ... alius
... vel ...
... aliquid ... fuit ut
... peccat ...
... non ...
dicit ... adheret ...
... tenetur ... plures ... dimittit
... peccat ... ideo ...
... quia ... officium ...
dicit est ...
ideo ... et ... aptius
... in unum preceptum ...
quanto ... dimittit ...
... quod pluribus ...
plura facit ... quia hec ...
... peccati ... adimpleri ...
... dimittit quia si ...
... dimittit ... peccat mortaliter ...
... quanta ...
... negligenciam ...
... quia ... negligencia ...

tenetur supplere obmissum vel alterum duorum quod ob-
misit vel aliud equivalens quam circa quandam dicunt
esse melius quam id dicere quod obmisit / quia hoc sic
quod racio non sit / eo quod contingit quamque horam
completorii pariter dicere. Sed ergo tunc oportuit
quia ea vita refertur ad tempus quoniam illi hoc
sicut illi qui dicunt matutinas in die dicunt
ymnos matutinales nocte surgentes et cetera
[illegible] qui in profunda nocte dicit
completorium dicunt te lucis ante terminum / non curando
quanto competencius accedit ad quod deputatur
a tanto melius est reservacione eius [illegible]
circa quos non tenetur singulas horas dicere de
singulis horis / si prodati primum quod una
hec dicat omnes horas usque ad vesperas inter-
sine ut patet ex de celebracione missarum c.
presbiter. Dicit autem missa quamdiu non est
preceptum / nec eciam audire cottidie / quia non
ita est periculosum / periculum sic presbiter quamquam
ille celebrare sicut posset quia in racione
gratiam dei recepit / sicut circa alterum.

Utrum omnes clerici tam in sacris ordinibus
constituti quam beneficiati ad horas cano-
nicas semper obligantur. Et arguitur quod
ordinati obligantur. Nam ecclesia intendit
cuilibet ordinando administrare sui ob-
ligacionem / igitur velut obligati tenentur
ad horas. Et confirmatur per c. 1. extra de
cele. missarum. Nam dicit ubi presbiter
mane matutinali officio completo pensum
servitutis sue / videlicet primam terciam sextam
nonam vesperamque persolvat / igitur simpliciter
sic soluit tenetur ad soluendum. Sed
quod beneficiati teneantur probatur. Nam
beneficium datur propter officium et servicium
divinum de rescriptis ca. ult. li. vj. de
electis ne impedientibus c. ulti. li. vj. et
multa deplorandus cum dicitur apostolus ubi
dicit contextu dignum est ut ecclesie ministeriis
sustentantur in qua vel pro divinis ob-
sequiis assumantur. Item arguitur tenere
hoc de cele. missarum c. 1. ad horas
canonicas dicendas ordinati licet non
beneficiati tenentur prout ob [illegible] dicunt
nullo penitus dispensante, intelligas
eciam [illegible] prius beneficium habeant
de cle. conjuga. Sed arguitur et c. dummodo [illegible]
Item arguitur quod tam clerici ordinati quam
beneficiati obligentur ad legendum pro
horis canonicis nam omnes dicunt
hic speciale officium sed ad quibus tale
non obligantur igitur. Item specialiter
de beneficiatis nam talis qui in aqua
ecclesia prebendam accepit duobus
obligatur scilicet deo ut ei debitas lau-
des persolvat pro eius beneficio, et
ecclesie de qua accipit propterea ut dicit
Seneca. Tales in quantum hoc de qualibet
igitur non est dubium quin ad horas
canonicas obligentur. // Oppositum
dicitur et habetur de ordinibus nam sic tam
parum est quod liber ad legendum sunt
non potest excusatur. Item si est
infirmus [illegible] si c. vero capitulo constitutum

Item si propter est [illegible] fugienda quod placet
hoc, quia impossibilium nulla est ob-
ligatio de [illegible] iuris novis. Et nemo
potest amplius facere quam potest [illegible] q. n. fa-
ciat igitur. Item de beneficiatis, non
est contra ius canonicum, ut quando
canonicatus et prebenda vel alia super-
beneficium conferatur. Nam ut dicit [illegible]
in c. [illegible] in glo. [illegible] quod [illegible]
beneficium [illegible] potest. Nam [illegible] ordinem
super [illegible] anni [illegible] in singulis
et ordinari non debent sine titulo [illegible]
di. c. [illegible] tunc tituli et ordinis [illegible]
tituli beneficium [illegible] decimarum
l. primo c. [illegible] de prebendis [illegible]
[illegible] beneficium [illegible]
tunc [illegible] horas legere non [illegible]
Nota quod scolares et layci eo quod seculi-
scolaribus intendunt officiis, ut diversis
libere vacare possunt [illegible] et victum [illegible]
[illegible] ut [illegible]
solvat qui ipse solvere non potest [illegible]
quod non fecerunt utrasque frustra, ut [illegible]
[illegible] statum ab [illegible]
officium quod de aliis non apparent.
Item clericus quando sit clericus beneficiatus non
autem [illegible] statuti [illegible] statuti
quando non [illegible] ordinati non [illegible] benefi-
ciati [illegible] ex decretali
Nam licet [illegible]. Item [illegible] obligari
ad horas canonicas [illegible]
in qualibet die tenetur horas ca-
nonicas, etiam si assistat impeditus
vel in quolibet die tenetur nisi sit
legitime impeditus [illegible]
[illegible] si assistet impedimento [illegible] die
non sequitur quod [illegible] sit solutus
a debito. Nam [illegible] qui tenetur [illegible]
tempore die etiam si fuit impeditus
[illegible] tempore [illegible]
et [illegible] dilectus, et [illegible]
et [illegible] Nam si debet
cessante impedimento [illegible] si multa
sit amissa [illegible] horarum [illegible]
et puniuntur [illegible] non [illegible]
[illegible] c. [illegible] de constitutionibus

[illegible] nota, quod [illegible] et aliud
[illegible] quod [illegible] beneficiati
obligantur, deinde [illegible] in
[illegible] horas canonicas obli-
gantur. Item hoc [illegible] vii de
quibus [illegible] c. a. et [illegible]
di. c. ult. Item [illegible] pena [illegible]
[illegible], unum de [illegible], aliud de [illegible]
tertium de [illegible] officio. [illegible]
sit [illegible]. Sacerdos, dyaconus,
subdyaconus, vel quicumque beneficiatus ad legendum
omni die horas canonicas obligatur.
Nam constitutus in sacris tenetur, licet non
sit beneficiatus [illegible]
[illegible] magis beneficiatus [illegible]
sit beneficium [illegible] de [illegible]
et c. [illegible] ordinandis.
Ad sacros in ordinatum monet ut si fuit
ad [illegible] tardus sit velox. Si [illegible]
lentus sit vigilans. Et [illegible]
que in [illegible] sunt inducta. [illegible]
quod ordinati non beneficiati, et beneficiati
in [illegible] conveniunt, quia utrique ad legendum
obligantur [illegible] non obstat si di-
cat ordinatus non habeo beneficium, legat [illegible]
qui habet beneficium, quia sacer ordo non [illegible]
[illegible], nisi habeat beneficium vel [illegible]
[illegible] imputat itaque sibi et [illegible] si
[illegible] sine titulo [illegible] de prebendis.
Si aliqui [illegible] non obstat si dicat beneficiatus
[illegible] legere, alterum [illegible] eligere, aut
dimittere beneficium, aut [illegible] legere [illegible]
[illegible] quod [illegible] maiori
[illegible] possit dispensare ut alia [illegible]
[illegible] complexi, quia si dis-
pensat super beneficio, dispensat super eo
pro quo datur beneficium, cum sit [illegible]
[illegible], ut not. glo. [illegible] sit non datur
de rescriptis c. ultimo li. vi.

Conclusio secunda. Clericus beneficiatus [illegible]
[illegible] adultus sit sive sit in scolis, sive in
peregrinatione, sive aliter, et qui [illegible] sacro
ordine non beneficiatus negligens aut non

tinans horis legē Canonicas peccat morta-
liter / casu tamen necessitatis excepto / patet sup-
ra ar. xv. c. y dist. c. vlt. Istud tenet
Ray. in summa tamen de officiis clericorum
§. Item nunquid et sequentibus / licet
peccat mortaliter negligens

Corrolarium / Quamuis obmittens ex
industria vel crassa aut crassa negli-
gencia peccat mortaliter / non tamen / si ex oblivi-
one / maxime si se circa honesta occu-
pamenta sibi contingit / patet / quia talis per obli-
vionem excusatur probabiliter / de ele. ex mi.
expte

Tercia conclusio / non oportet ff. quod tot quis incur-
rat mortalia quot horas diei obmisit
negligens / patet totum officium diuinum vnius
diei est integrum ex suis partibus et vno
precepto precipitur / et transgressor non transgre-
ditur nisi vnum preceptum igitur.

Corrolarium / quod vnum mortale negligens 3
alio maius / Ideo si vnam primam negligit
mortaliter peccat / Si omnes horas eciam morta-
liter / sed iste maius illo videtur. Item nunquam
vnum negligenciarum quo addiecs sit maius
peccatorum mortalium / et si quis incurrit tot
mortalia quot sunt dies / si per totum annum
negligebat

Conclusio quarta / Quamuis missa non sit
de horis canonicis / Sacerdos tamen qui nunquam
vult celebrare cum possit sepius et negligen-
ciam se disponere ad id peccat mortaliter
patet quod licet non sit preceptum cotidie celebrare
vel audire missam / Si quis tamen se nunquam
disponit vt tamen possit / aut raro / cum possit
comode frequencius peccat / cum inanium G-
rorum recepisse videatur.

Corrolarium tercium quilibet Sacerdos se habilitare
posset vt cotidie possit celebrare. licet ex causa
a parte si quando preter suam culpam et impe-
dimenti vel casus eueniat / patet per ps patet ex
Clemente ... quam tamen faciat quando in se 3
excusatur / Item reus est negligens.

Sacerdos qui abstinet cum alias se habilitare
possit ad diuinam patet quia data est sibi potestas
nobilissima ad suam et aliorum salutem / et vi- 2
uorum et mortuorum / nisi forte ex familiari
instinctu spiritus sancti legitur de quodam sancto
in vitis patrum qui ordinatus nunquam presbiter cele-
brauit

Quantum ad secundum articulum ponitur ista Conclusio
Quamuis omni die ad legendum horas canonicas
tamen in sacris constitutus quis vsitatur / tamen
regulariter obligatur / quibus tamen ad casum 3
minime astrictus / patet prima pars est secunda conclusio
Secunda pars patet / nam infirmis non est lex impo- 2
sita / de obseruan. ieiun. Consilium § Si
vide de ... de cele. missa. c. presbiter
ex infirmitate excusantur ad ... / et eciam
ab audiendo si talis est infirmitas / in
qua directe vel occasionaliter timetur ab
esse si celebracioni diuinorum interesset /
et talibus infirmis non sit imposita lex
prius secundum hostiensem si esset vetus quartana
vel alia debilis infirmitas / quia non ob-
stante sua negocia peragit. ff. de re-
iudi. questionem ad finem.

Corrolarium / quod pro tunc non statim imputandum
non debet / Item non est danda afflictio affli-
cto / de lict. prue. c. i. Item infirmitas legi-
tima est subita

Conclusio sexta vltima Quamuis quis infirmitatibus
et tanta nisi imminerit immineret
periculum vite / si quis legeret Canonicas horas
vel audiret / aut tanta quod hic non possit ex-
cusare totaliter infirmitatem ibi quod non tenetur
eciam horas canonicas reddere / Si tamen quis horas
ex proposito aut crassa negligencia aptas
omisserit tenetur eas resumere / vel dispe-
satiue in aliis quibus satisfaccionem impe-
dere / patet prima pars patet ff. de re. iur. impossi-
bilium de pactis c. si. Secunda pars patet cum
talis obligatur ex quod non soluit / necesse est
vt persoluat / verum si sit multitudo
negligenciarum per dispensacionem secundum vt aliquo
satisfaciat / vide de ... in c.

dolentes et sunt verba Innoc. in c. pr. de
cele. missa. quod si quosdam sine contemptu
vel contumelia vel attenuata negligentia
aliquis obmisisset non peccat, non resumen-
do, sed de peccato omissionis est sibi penitentia
iniungenda, peccata dicta satis 3 quer. ut
ei imponat penitentiam in eo in quo deliquit
scilicet in officio omisso reddendo, vel
committet in aliam penitentiam si magis credit
proficere. Idem dicit Hostiensis. Ubi tanta
est diversitas horarum multitudo quod quasi
impossibile est eas reddere. Correlarium
non est eadem medicina omnium peccatorum. Item
concessit ibidem, ubi non congruit alteri

Conclusio 3a. licet clericus dum est in divi-
nis officiis non debet aliis intendere nisi
circa ea que ibi dicuntur vel leguntur, si tamen
subesset necessitas que dilationem non caperet
possent tunc cogitare licite vel etiam
expedire, hec conclusio est de verbo ad verbum
Innoc. c. dolentes. Correlarium quod psallens
et horas legens dum quandoque totaliter ad deum alias
locum habet illud versiculus: Dum cor non orat
in vanum lingua laborat. Item non in potestate
nostra est ut semper actu simus ad altitudinem divine
maiestatis erecti, patet quia ductus spiritus sancti
liber est, et ubi vult spirat, et dum
quo vult vadit

Tertia conclusio. Si quis studiose horas
incipit legere et tandem in medio evagatur
sed in fine se recolligit mito non frustra-
tur quia non requiritur quod affectio semper
maneat partibus essencialibus. Iuxta illud
quod scribitur psalmo xxxvi Cor meum dereliquit
me. Satis enim est quod maneat virtutem
quod scilicet quisquis cum bona intencione ad orandum
accedit, et si in prosecutionem mens ad alia
rapiatur, ipse enim vis prime intencionis manet
nisi tanta sit evagacio quod affectio orandi
deperiit et tunc locus est ei quod dicit
Ciprianus li. de oratione dominica, Quomodo
audiri a deo postulas, cum te ipsum

non audias, Et Cassianus inquit orat quis
etiam flexis genibus evagatione distra-
hatur, Et Leonardus, Campanum nobis dedit
esse gravem, sed iustus, ipsa gravitate aquietatur
nonnullos sibi deesse, colligit hec et plura
alia glo. magna in Clem. si dum
de re et ver. sanctorum circa medium
Correlarium non omnis negligentia est peccatum
mortale vel ob illud scriptum, Maledictus
qui opus facit negligenter, quia per
Innoc. in c. dolentes intelligitur de crassa
lata vel malitiosa negligentia. Item non
oportet ut quis totum psalmum reiteret si stu-
diose incepit, et in fine valente se re-
colligit, quia non oportet ut maneat affectio
semper in orando sed virtualiter ut dicit
nota b. tho.

Conclusio quarta non peccat clericus qui est in
divinis officiis etiam quod dicit ibi non intelli-
gat, quamvis cor suum dum quandoque ad deum erigat
psallere, Conclusio est Innoc. in c. dolentes
statim post principium Correlarium, Eum plus
est corde quam voce psallendo. xx. q. di c. i
et in

Septa conclusio, Si aliquis non interfuit in
principio non oportet quod accipit initium aut si
fini interesse non possit si tamen maiorem
partem vel nocturnorum vel laudis obmittit
bene satisfacit si illud adimplet, ista est
Innoc. de supplen. in si, et intelligo conclusio
de illis qui dicunt horas collegialiter aut
quevis, Ex ista conclusione sequitur quod vix
defectus in quibus vel collegiis in horis
supplentur quando recipiat officium ecclesie suppletur
per alios. Item absens fingitur esse presens
Item absentibus fratribus oro pro eis per dicit
patet quia omnis unum tamen sunt in deo de
cons. di. Cum omnes

Septima conclusio Si causa vel probo est neces-
tas vel sit affectus mutatio aut alia
alterius ad officium psallendi omissio
non oportet suplendum ne scandalo fit, aut

18

omissio si comode omittitur scandalum
adimpleri, patet ita dicit Innocentius quod pro
tanti omissione unius psalmi [illegible]
dicitur esset ad scandalizandum, quod cum repe-
tens omittitur est preceptum de celebratione missarum
c. i. Sed quod isti vel illi psalmi
dicantur non est de precepto. Unde
videmus quod alios psalmos dicit
una ecclesia, et aliis alia. Contra
quod est in scandalo faciendo.
Item [illegible] et aliter, nec debet
[illegible] mala [illegible]
[illegible] qui [illegible]
[illegible]
[illegible] qui dicit
[illegible] psalmum
quod [illegible]
[illegible] scandalum [illegible] ut dicit
[illegible]

[illegible] degradatus aboriginis
[illegible]
[illegible] in officio [illegible]
[illegible] canonicas
completorium obligatur [illegible]
obligatur [illegible]
[illegible]
[illegible]
degradatus [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] reportaret [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] obligatur [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] degradacione [illegible]

Decima [illegible] clerici in [illegible]

[illegible] dispensatum [illegible]
[illegible] permittere [illegible]
ad simplas non duplas horas
[illegible] obligatur [illegible]
[illegible] ad laudes [illegible]
[illegible] ad [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] statutum [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] statutum aut consuetudinem
[illegible] quod [illegible]
[illegible] non refert [illegible]
quibus psalmis vel [illegible]
laudet, puta [illegible]
[illegible] vel laudate [illegible]
[illegible] dominum, nisi [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] officium dicit [illegible]
consuetudinem [illegible]
[illegible] officij [illegible]
[illegible]
[illegible] officium [illegible]
[illegible]
[illegible] canonicus [illegible]
[illegible] officium [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] officij [illegible]
[illegible]
[illegible] in aliqua [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

licet tamen non dannose absistat cumulis
iacendo ut dicit bene glosa in c.
[illegible] Item hiis decem clausulis
in quibus dicendis horarum canonicarum
plus quam hiis unum constitutionum quorum
ille obligatur. Item quorum uno et eo-
dem obligatur et alius ad ad
alterum omnino, videtur tamen dicendum quod
parte [illegible] indigenti, providens
quod habent plures [illegible] tot quot etiam
ministros et [illegible] speciales ut in alio
quodam comperit.

Conclusio. Quamvis horas ca-
nonicas regulares horis canonicis
sit complendas, potest tamen in horas dictas
competentes in [illegible] tempore procurare, quod
non dicit beatus Thomas in quodlibet q. de
quolibet quod in temporibus consideranda [illegible]
eius qui procurat tempus in matutinis dicendis
vel in quibuscumque horis canonicis. Si enim
hoc faciat propter lascivia ut scilicet quietius somp-
nolencie et voluptati vacet, non est
absque peccato. Si non hoc faciat propter necessitatem
licitarum et honestarum occupationum, puta
si clericus vel magister debet nocte lectiones suas
devote vel propter aliquid huiusmodi, licite potest
dicere matutinas, et in aliis horis canonicis
tempus procurare, sicut etiam hoc in sollempnibus
diebus fit, quamvis melius sit deo utrumque red-
dere et debitas laudes et alia honesta
officia quam propter unum aliud impediatur. Sic in
capitulo Consulationi, Extra De quibus temporibus
celebrandis perseverare, ut idem consilium dat sac-
erdoti parochiali ut simul horas legat, quam
tamen ne occupatus laboribus infirmorum
visitationibus similibus permittat, prout sonat
glosa ibi in c. preterea de celebratione missarum.

Decima conclusio. Quamvis clericus benefici-
atus in scolis existens tenetur dicere ordi-
narium officium mortuorum, ad idem tamen
quam ordinarium ad mortuorum officium
minime obligatur, patet quia ut dicit beatus

Thomas in quodlibet q. de quolibet quod officium
mortuorum quod dicitur sub ordinario pertinet
ad officium ecclesie pro mortuis et in qualibet
ecclesia est aliquid super hoc constitutum specialiter, puta
ut dicatur ordinarie officium mortuorum, scilicet
in septima vel qualitercumque aliter secundum dictum ipsius
et ad huiusmodi officium mortuorum tenetur clericus
beneficiatus in aliqua ecclesia etiam in scolis existens
et pro hoc satisfecerat mortuus, quorum recepit
bona. Aliquando vero dicitur officium mortuorum
quam ordinarie, puta ad preces alicuius persone
vel propter aliquid huiusmodi, et ad huiusmodi officium
non tenetur clericus existens in scolis secundum ipsum.

Undecima ad 3m conclusio sit conclusio prima
missa tamen dedicatione debet dici, duabus noc-
tibus Nativitatis et Resurrectionis dominice
dumtaxat exceptis, patet quia hoc [illegible]
patet ad exemplum quare quia per diem significatur sic in-
ad te quam hoc possit dies aut apparuit
quamvis dies aut secundum beatum Thomam
non semper ab occupationibus, sed quod oritur in
aperuit solis signa manifestam propter aliquam
actum illustrationem, tamen in duabus noctibus
missa decantatur propter privilegium illarum
etiam scilicet in nocte Nativitatis qua Christus natus
et nocte Resurrectionis etiam principium vite
operavit, et hos qui habent sacerdotes
nocte etc., primo patet quod peccant mortaliter
qui devocione sacerdotes officiant in sic
hoc per episcopum vel superiorem dispensetur, patet
quia secundum quam sacram scripturam et constitutionem
ecclesie qualiter, potest tamen episcopus vel superior
in casu ut si aliquis vel aliquos contingit
infirmari ad mortem ut possit tamen tamen
ipsius ut quibus officiat dispensare.

Secunda conclusio. Quamvis hora ante misse pro-
dici a primo dicitur usque ad nonam horam conclusi-
sollempnibus tamen misse celebracio scilicet 3a a 6a
et nona est instituta, patet de hora cum
tamen et quod eadem quamvis sint dicenda celebra-
da hec de q. dicitur in nocte in sic, quamvis

dicit idem tamen eadem hora et duo crucifixus
cum eo super apostolos spiritus sanctus legitur descen-
disse. de sexta et nona dicitur de quo dicitur in
solent per totum preterea missa que sit ordi-
narie clericorum ultra nonam ut ibidem
dicitur post tres horas esse in aliquo
quo ad peragendum misse sollempne officium
plus privilegiatas et merito. nam hora
tertia deus cum crucifixus linguis iudeorum
hora sexta manibus militum hora nona
mortuus fuit. dicit tamen hostiensis et Iohannes Andree
post eum de celebratione missarum c. i. quod hodie est ge-
neralis consuetudo ut omni die celebra-
ri possit missa usque ad sextam et hoc solum
dicitur non licebat in vigiliis usque ad nonam
in sabbato in quatuor temporibus usque ad vesperam. aliquando
[illegible] hora etiam in ordinationibus
et conrigendum esset hic possit celebrari tertia
et nona etiam hic faciat hostiensis.

Queritur quot [illegible] missa sit a ieiunis
celebranda et sacramentum eucharistie
a ieiunis sit sumendum preterquam in casualiter
imminente mortis articulo vel aliis cibos
sumi [illegible] ut patet per Augustinum quod dicit quod sumi
debeat ante omnem cibum de consecratione distinctione ii liquido
per concilium Toletanum vii quod in nichil ubi
dicitur nullus post cibum potumque quodlibet
minimum sumptum missas facere presumat
et cum ratio una est quia cibi sit reverentia eius
ut ante cibos omnes [illegible] qui cibus in quo dicit
alia est quia [illegible] sit digna preparatio
quod ieiuni magis convenit esse sobrium et
devotum ut patet per beatum Thomam et per
ipsum super quarto sententiarum [illegible] preter quos
prandio non licet missas celebrare et est
nota glossa in decreto causa nichil super verbo mini-
sterium [illegible] dicit apostolus corpus suum
et sanguinem [illegible] non erat ieiuni dicit
Augustinus in libro [illegible] ad ianuarium verba
sunt in canone liquido de consecratione distinctione ii quod ideo sit

illud salvator quo vehementius com-
mendaret misterii huius altitudinem ulti-
mo hoc voluit infigere cordibus et memorie
discipulorum a quibus ad passionem discessu-
rus erat et ideo non precepit quo deinceps
ordine sumeretur et apostolis per quos ecclesias
dispositurus erat hoc servavit locum. vel
potest dici quod ideo cenatis dominus discipulis
dedit ut hoc sacramentum consumationes omnium
sacramentorum veteris legis et agni paschalis
que annunciaverant et celebrationem mostra-
ret. et solo glo. ibidem ex quo patet quod non
omnis [illegible] actio cum [illegible] liquido sit
[illegible] instructio patet per glo. prima ibidem
in textu liquido. Item patet quod illud quod [illegible]
non declaravit etiam determinare potuit
et patet [illegible] videlicet xxx [illegible]
quos deus

Si quis post mediam noctem comedit vel — conclusio ultima
quis sumpsit aliquid per modum cibi vel potus
non potest eadem die celebrare vel communicare
potest vero si ante mediam noctem id fecerit aut
si tota nocte non dormivit dummodo ad
quiescendum se disposuit nec potest in sompnie-
tate [illegible] aut [illegible] mentis occupatus.
Conclusio est beati Thome in tertia parte sum-
me q. lxxx arti. iiii ad v ubi dicit
quod licet principium diei [illegible] dici [illegible]
sumatur etiam tamen a media nocte incipit
et ideo si post mediam noctem aliquis sump-
sit aliquid per modum cibi vel potus non
potest eadem die hoc sumere sacramentum potest vero si
ante mediam noctem nec refert utrum
post cibum dormierit aut etiam digestus
quantum ad [illegible] pertinet refert autem quantum
ad perturbationem mentis quam patiuntur homines
propter insompnietatem vel indigestionem
ex quibus si mens multum perturbetur ho-
mo redditur ineptus ad susceptionem huius sacramenti
ex quibus quod sompnus non est de necessitate sus-
ceptionis huius sacramenti. Item ieiunus censetur
etiam si tota nocte non dormivit

Ad tercium ad primam de ordinato dico
quod occupatur ... a tempore sed non per quolibet
tempore sine sua culpa parva incidit in casum
de quo sine sua culpa vel lata negligencia
vel lata non excusatur ut eciam sequitur patet
et non habet librum quo occupatur ab horis
via non debuit ordinarium ad dominum
beneficium vel possessionis prioris de quinto
modo dicto est de illo qui est in captivitate
vel fuga constitutus dico quod potest esse talis
sicut dictum est de sexto de paucis bene
ficiato dictum est in corpore questionis et di
co quod omnes tales obligantur ad horas
vel ad alia loco horarum que potest eis
gerere pro illis in dispensatione congrua
adseptione digneatur dominus quem placet.

Hussitarum error ut creditur invaluit
et adhuc forte proh dolor invalescit
quia sectis approbatis et dampnatis
erroribus super superstitionis instati imitantur
respectos novarum doctrinarum esse auctores
et magistros sanctorum doctorum antiquorum et in
fide katholica probatorum doctrinas per
ecclesiam katholicam receptas et per
totum orbem ... seminatas et diffusas
refutantes ... attendentes quod in
ecclesia dei doctrinam sanctorum doctorum
secutos in magnis per dei graciam ...
... et ... et ...
... coruscaverunt miraculis
... et multi canonisati sunt et
dies festos ecclesia eorum veneratione
instituit et celebrat Hussite autem
miraculis coruscare presidia sua predi
cacionis sua ipsa ... respectos
ut de ... obstinati presidia ...
signa et miracula evidentia ostendit
sed per apostolos predicatores ... quia ...
presentem audivit dixit eis salvator

Signa eos qui crediderint hec sequentur
et post ea dicit et sermonem confirmante
sequentibus signis Et multo eorum
presidia a deo signis non roborantur
et ab ipsis heresiarcha Wicleph originem
accepit qui Wicleph ... in An
glia ubi ... fuit nulla ...
signa fecit nec post se aliquod ...
... reliquit ... quod
per prelatos katholicos et alumnos
universitatis studiorum regni Anglie
et nuper in sacro sancto generali constancien
si concilio ... cum dogmatibus est dampna
tus ... vesania Hussitarum est
... quod novissimis temporibus et ipsi
asserunt ... misteria fidei eis revelat
pro salute fidelium que deus non revelavit
... ipsi Hussite ... et ...
... apostolis et aliis sanctis ...
deus qui ab initio ecclesiam dei suis doctoribus
... omnia saluti ... et bone
vite exemplis ... et sanguine plantavit
venit ... apostolis omnia salutis
humane necessaria cognoverunt quod salvator
... dixit Omnia quecumque audivi a patre
meo nota feci vobis Et licet ante passionem
apostoli in multis ... capaces misteriorum
dei fuerunt ... quod dixit eis salvator adhuc
habeo multa vobis dicere sed non potestis
portare modo ... post adventum spiritus
sancti non latuit eos misterium humane
salutis ... salvator dixit Cum autem
venerit ille spiritus veritatis docebit vos
omnem veritatem Si omnem veritatem docuit
eos spiritus sanctus ... et veritatem quam
dicunt Hussite eis novissimis temporibus
fore revelatam docuisset apostolos ...
... et efficaciam quam ... Hussite
dicunt ... sunt Et si revelata fuisset
illa veritas Hussitarum apostolis ...
apostoli predicassent eam et nota fuisset
primitive ecclesie sed ... Et ita ...
alie doctrine katholice necessarie fide
libus ad salutem fuerunt per sanctos apostolos
et post ... predicata ... contra
tra Hussitarum fuisset necessaria ... Hussite
quod apostoli non predicaverunt que ...

nunc predicat quam nec nunc debet predicari
Et si diceret hussite: deus mandavit
vel apostolus revelavit quod hussite ita credant
quam credet eis. Nam apostolus dicit
ad Galatas: Miror quod sic tam cito transferimini ab
eo qui vos vocavit in gratiam in aliud
evangelium quod non est aliud nisi sunt aliqui
qui vos conturbant et volunt convertere
evangelium Christi. Sed licet nos aut
angelus de celo ewangelizaverit vobis
preterquam quod evangelizavimus vobis anathema
sit, sicut predixi et nunc iterum dico: Si quis
vobis evangelizaverit preter id quod accepi-
stis anathema sit. Ex quibus patet quod non
solum Wickleph et hussite sed et si angelus
de celo vel tibi aliud docuerit quam quod et
apostoli et ecclesia sancta docet non est admittenda
doctrina huiusmodi. Nam veritas eterna dixit apostolis:
Cum autem venerit spiritus veritatis docebit vos omnem
veritatem, et qui dicit omne nichil excludit.
Fatuum est ergo dicere quod hussitis deus revelasset
habundancius fidei misteria quam apostolis et
aliis et aliis sanctis doctoribus successoribus apostolorum
et aliorum. Ecclesia enim katholica a temporibus apostolorum
in fide invariabilis tam in ecclesia orientali quam
occidentali sine erroribus hussitarum constans
stetit, et pro fide tuenda quod ab apostolis
et eorum successoribus predicata fuit multus sanguis
effusus est, et in certitudine fidei ita patet
multis [illegible] constanti miraculis, licet quamquam
ipsa hereticorum contra veritatem katholicam et ipsius
diabolo instigante impugnaverint, ipsa tamen ipsa
[illegible] veritate sacre scripture et doctrina sanctorum doctorum
[illegible] a [illegible] fidelium est pulsata,
quia salvator dicit: Et porte inferi non prevalebunt
adversus eam. Et sic fides katholica ab apostolis
predicata et a fidelibus recepta post Christi ascensionem
constanter et invariabiliter semper apud fideles
viguit et adhuc viget, et observancias [illegible]
fidei fideles tenuit et observat, de quibus
observacionibus et ritu beatus Augustinus contra donatistas
dicit: Que universa quod universalis ecclesia tenet et hec ab
apostolis precepta bene creditur. Et quia nunquam auditum
fuit ab apostolis de erroribus hussitarum, nec ecclesia
ab apostolis etiam non recepit doctrinam hussitarum, nec
nos eam recipere debemus, quia nec sit non a deo
sed a dyabolo venit. Et spiravit Christus pro fide sancti petri
orantem eum dixit: Ego oravi pro te Petre ut non
deficiat fides tua, et Christus exauditus est a
patre pro reverencia sua, et impossibile est fidem sancti
petri pro qua Christus oravit deficere, cum fundata est
super firma petra et porte inferi non prevalebunt
adversus eam. Nec rogavit Christus ne deficeret fides
hussitarum, sed ne deficeret fides petri. Et nomine

quod ne deficiat fides petri, et non vita petri,
quia postea defecit petrus tunc cum negavit
Christum, quod ne deficiat fides petri, id est fides universalis
ecclesie Rome, cui presidet beatus petrus, qui
primas et Christi vicarius fuit et pastor universalis
omnium Christi ovium. Unde quamvis prelatus in fide non est
corruptus, licet in vite moribus pateat defectum,
et non fuit abitus nec suspensus auctoritati
ecclesie ad quem tenetur talis Christianus, propterea dicit
beatus petrus apostolus: Obedite prepositis vestris etiam discolis.
Unde Christus dixit: Super hanc petram edifi-
cabo ecclesiam meam, id est super fidem Christi quam con-
fessus est petrus, et non dixit: edificabo super
vitam petri vel alterius eius successoris. Exponit
beatus Augustinus super Johannem sermone centesimo vicesimo quarto
dicit: Quicumque ait dominus super hanc petram edi-
ficabo ecclesiam meam, quia petrus dixerat: Tu es Christus
filius dei vivi; super hanc petram quam con-
fessus es edificabo ecclesiam meam. Petra enim
erat super quod fundatum est edificium [illegible] ipse
petrus; fundamentum quippe nemo potest aliud
ponere preter id quod positum est, quod est Christus Jesus.
Subdit etiam beatus Augustinus: Ecclesia ergo que fundatur
in Christo claves ab eo regni celorum accepit in
petro, id est potestatem solvendi ligandi que peccata, quam
prelati beato petro et suis successoribus
concessam Wickleffiste et hussite molliuntur
subtrahere tunc nec pape nec prelatorum suorum in
fide beati petri consencientes censuras ecclesiasti-
cas curant, ymmo eas ut quidam errantium re-
pellunt, non advertunt quod salvator dicit: Quodcumque
ligaveris super terram erit ligatum et in celis.
Pondere dene auctoritatem ecclesie perit et
beatus Augustinus eam ponderat ubi dicit contra
Faustum: Ego evangelio non crederem nisi me
katholice ecclesie commoveret auctoritas. Advertite ergo
adversarii ecclesie auctoritatem bone ecclesie
quam sanctissimus doctor invicta ab initio
katholice fidei origine a sanctis apostolis accepit
quod quia nec porte inferi prevalere poterunt
et [illegible] tamen prevalere conantur, quia sicut
beatus Augustinus scribit: velut tunicam Christi
homines inconsutam in die pedente quamvis
multos prelati non fuerunt ausi scindere
ymmo regnat in celo katholicorum tunc conari
dicit ultra beatus Augustinus [illegible] et tunicam
illam nullus rumpit. Si enim fides katholica
in primitiva ecclesia in aliquo defecisset unde
Christus suam sponsam promisisset esse que
stare ita [illegible] et pro fide salutis
[illegible] in illa ecclesia sancti multi et ba-
ni diversorum statuum, virgines, vidue, con-
iugati, nupti, pontifices, doctores, deo
multum dilecti et electi fuerunt, et in illa
fide prima sanctorum apostolorum sanctificati fuerunt
gracia spiritus sancti. Et constat eos fecisse

fide prescientes preteritum futurum venisse ad istam
celestem urbem pauci venerabiles aliquibus
suis dilectis proprium sponse sue id est ecclesie vere
vagientibus misterium fidei salutis humane unum
sicut plenius revelabat / tunc summis pontificibus
tunc aliis suis dilectis que patris credenda et
sunt ad intelligenda / ecclesia quoque militans
per apostolos tunc vera fuit / et eorum successores secun-
dum regendi ab apostolis receperunt / que semper
ecclesia adhuc sancta duo desinat / Juxta beatum
Augustinum de baptismo contra donatistas libro sexto
ubi dicit illa que per universum orbem
ecclesia ab apostolis tradita et quemadmodum tenet
fide unica esse ecclesiam catholicam extra quam
nullus salvatur / et ipsa ecclesia sancta dum quasi
tamen sunt et ultra nulla secta in cuius se
tenetis doctrina certe et evangelio fide sunt
salvata / et non erat una ad salutem ab
initio certe sive que iam heretice predicant
et asserunt ea una ad salutem ergo ut una
est vere sive dicta cum primaria institutione
apostolorum et sanctorum patrum in caritate fratres aga-
mus [illegible] fidei ut veri et fideles filii
sancte matris ecclesie ab eius unitate non re-
cedentes et sine dubio salvabimur / Unde beatus
Augustinus libro de simbolo dicit ut amare
deum quis potest qui in ecclesia cum non est / quomodo
deus qui pater illa est / vel est eo deo qui mater
ecclesia est / et idem post pauca et si quis
alicui ecclesia inventus fuerit alienus est a
numero filiorum alienorum / nec habebit deum patrem
qui ecclesiam deo non voluit habere matrem / nec quicquid
ei valebit quod crediderit vel fecerit tanta
bona sine fine summi boni / Dicit idem ecclesia
mater est spiritualis / ecclesia sponsa christi est cum
eius de caritate / sponsa sanguine dotata [illegible]
[illegible] ad cruorem suo accepit in dotem / Et
forte dicet hereticus / quod non consistit ecclesia
nisi in predestinatis / quibus in parte sancta
dabitur gloria / et in patria gloria / Ad hoc dicitur
illud ecclesiastes nemo scit an sit dignus
odio vel amore quia ipse hereticus dicens quod
apud ipsos est ecclesia / et ergo presumens
dicat se predestinatos et suas magnificat
in caritate et quia nullus salvatur nisi qui
fuit scriptus [illegible] daniel in scriptus
libro vite / Super quo sanctus thomas dicit
cum liber vite sit ipsa divinitatis in quo libro
predestinatos legere ecclesia nec archangeli possunt
nec aliqui angeli / nisi quibus ipse liber
vite ostenderit / ideo autem ecclesia militans
non solis in predestinatis / sed est in aliquo
fidelium [illegible] patet per [illegible] ubi
parabola ostendit / quod regnum celorum id est mili-
tans ecclesia decem virginibus / ex quibus quinque
erant fatue / et quinque prudentes / Item in alia
parabola in qua dicitur simile est regnum
celorum sagene misse in mari / et ex omni
genere piscium congreganti / et ibi dicitur secus
litus sedentes elegerunt bonos pisces in

vasa sua / malos autem foras miserunt / Ibi per
sagenam mitti militans ecclesia que continet
bonos et malos / Sed eo ad litus venire
fuit id est in fine seculi bonos eligent
ad vasa sua id est ad vitam vite / malos
autem foras mittent id est in interitu eterno
[illegible] parabola de agro in quo triticum
seminatum fuit / et postea inimicus homo super-
seminavit zizania ubi intelligitur quod ecclesia
militante est triticum et zizania id est mali
et boni in triumphante vero ecclesia omnes
boni erunt et ibi apparebunt qui fuerunt pre-
destinati

In primo articulo ponitur quod verbum dei sit pre-
dicandum precipue Bohemia per dei sacerdotes
non est dubium quod verbum dei predicandum est
populo in Bohemia et ubique / Omnes sacerdotes
et predicatores sint catholici et in proprio
mores instructi non infamati nec suspecti de
aliqua heresi / dicit enim salvator noster
apostolis et discipulis euntes in mundum uni-
versum predicate evangelium / et quod apostoli instructi
fuerint de evangelica veritate et vera doctrina
catholica fidem / et quod idem docuerunt [illegible]
impleverunt / et multo quod fidem [illegible]
doctrine quibus subsequuntur [illegible]
[illegible] / et apostoli qui predicant non
[illegible] et [illegible] de pa-
tris [illegible] predicate [illegible] augustinus
[illegible] et [illegible]
[illegible] ad [illegible] adveniunt [illegible]
[illegible] stella [illegible] / [illegible]
[illegible] in [illegible] et
[illegible] et [illegible]
[illegible] et exempla [illegible]
[illegible] / [illegible] pre-
[illegible] auctoritate
dicet ut dicit apostolus quomodo predicabunt nisi
mittantur / [illegible]
et heretice [illegible] et [illegible]
[illegible] ad predicandum [illegible]
[illegible] evangelio in
[illegible] et articulis [illegible] / et non sunt
missi ad predicandum apud [illegible]
[illegible] de salvatore [illegible]
[illegible] ad [illegible]
[illegible] nisi [illegible] salvator [illegible]
predicat nisi missus ergo [illegible] predicandi
debet nisi missi

Ad secundum articulum [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] quod salvator [illegible]
[illegible] constituit [illegible]
nisi apostolos / [illegible]
[illegible] ordinat / [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] / [illegible]
[illegible] / et licet [illegible]

ordinatur sub utraque specie sacramentum altaris / in
multiplicatione fidelium et periculo effusionis sanguinis
christi contingentibus ecclesia statuit sub una specie scilicet
panis porrigi / Sacerdotibus vero missarum so-
lempnia celebrantibus sacramentum sub utraque specie
sumere et ita concilium papa loquitur / quod sicut
sacerdotes totum conficiunt scilicet corpus et sanguinem
christi ita totum sumunt / Et si diceretur imperfectum
manebit sacramentum si sub una specie [illegible]
[illegible] / Dico perfectio huius sacramenti non est
in usu fidelium sed in consecratione materie / et
ideo non derogat perfectioni huius sacramenti si
populus sumat sub una specie dummodo sacerdos conse-
crans sumat sub utraque specie quia sicut sacerdos
in persona omnium offert ita in persona omnium
sumit et ideo petrus de tarantasia in
sacramento eukaristie duo debent attendi
primum usus signi / secundum usus cause / Et
ipse dicit significatio pertinet ad perfectionem sed
[illegible] ad gratiam / quia quo ad gratiam ambabus
est una et eadem ambabus [illegible] in
gratia [illegible] ad mittitur sub una specie [illegible]
cum ibi [illegible] esse cum maiori reverentia et
cautela / et quod effectus sacramenti est una sub
una specie sicut sub utraque / ideo laici et
alii non agentes officia missarum sunt contenti
de effectu sacramenti sumendo sub una specie
Sacerdotes vero in quibus et sacra requiritur
debent cum conficiunt sub utraque specie sumere et laici
sub una / Quod si laicis sub utraque specie daretur
sacramentum altaris daretur occasio erroris et
diffidencie laicis ne crederent christum totum
contineri sub una specie tantum sicut sub duabus
et quod dicit salvator nisi manducaveritis
carnem filii hominis et biberitis eius sanguinem
[illegible] intelligi est de manducacione spirituali
quam carnali ut patet per beatum augustinum in
[illegible] super illud johannis caro mea
vere est cibus / et sanguis meus vere
est potus ubi dicit hoc est ergo manducare
illam escam et bibere illum potum in christo
manere / et illum manentem in se habere / ac
per hoc qui non manet in christo et in quo non
manet christus procul dubio non manducat eius
carnem spiritualiter licet carnaliter / et visibiliter
premat dentibus panis sacramentum corporis et san-
guinis christi / [illegible] est sacramentalis manducatio
sine spirituali nulli prodest sed obest / sed spiritualis
sine sacramentali [illegible] prodest / ideo salvator
dicit spiritus est qui vivificat / caro autem non
prodest quicquam / Et attendat omnis quod ecclesia
militans est sponsa christi et regitur et regi
debet non per quemcumque sed per summum sponsum christum
et eius vicarium scilicet papam / Dicerent qui-
dam [illegible] quod suspensum est ergo iterum [illegible]
[illegible] / Respondeo quod non est suspensum quod
[illegible] de argentina [illegible] sacramentum
[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] huius sacra-
menti [illegible] significat [illegible]
[illegible] significat christi passionem / ideo [illegible]
debet fieri consecratio sanguinis ut [illegible]
significetur quod in christi passione sanguis per
effusionem eius fuit separatus a corpore / ergo quamvis
sanguis christi sit concomitanter sub speciebus
panis sub quibus corpus christi unitum est
sanguini [illegible] sacramenti tamen [illegible]
significationem ideo sanguis christi [illegible]
sub speciebus vini et corpus concomitanter [illegible]
[illegible] sanguis [illegible] realiter est unitus
et ideo non debet dici frustra quia [illegible]
[illegible] habet [illegible] sanguinem [illegible]
et [illegible] sanguis habet concomitanter sub speciebus
panis [illegible] dici [illegible]
[illegible] et cui [illegible]
christi [illegible] [illegible] tibi [illegible]
[illegible] significata licet
non [illegible] ad [illegible] significationem
Licet ipse passus christi in cruce
mortuus fuit et latus eius apertum fuit a
corpore [illegible] panis ab [illegible]
[illegible] in pane [illegible] corpus
[illegible] sanguine et [illegible] in vino
sine sanguine [illegible] sine corpore [illegible]
[illegible] sanguis [illegible] est corpus et
[illegible] in [illegible] igitur [illegible] sub specie
panis sumit corpus et sanguinem

Ad tercium articulum qui vult quod sacerdotes non
debeant esse [illegible] vel possessores / dico quod [illegible]
[illegible] est ut ministri ecclesie habeant de
[illegible] sustentationem / et vite necessaria / [illegible]
[illegible] militat suis stipendiis unquam / aut quis
plantat vineam et de fructu eius non edat /
quis pascit gregem et de lacte gregis non
manducat [illegible] apostolus allegat legem
moysi ubi dicitur non alligabis os bovis
triturantis / Et ultra dicit si vos [illegible]
spiritualia non est magnum si carnalia [illegible]
[illegible] quod [illegible] qui in sacrario
operantur que de sacrario sunt edunt et qui
altario deserviunt cum altario participant
quibus apparet licere ministris ecclesie posse
et debere vite necessaria habere [illegible] in
veteri testamento pontifices sacerdotes et le-
vite [illegible] / dico quod [illegible] sufficientia
[illegible] vite necessaria [illegible] in [illegible]
[illegible] et in [illegible] qui sacerdos et
[illegible] fuit et in ceteris ministris tabernaculi
et templi [illegible] sanctus
silvester [illegible] possessiones ab imperatore
[illegible] ecclesie
[illegible] et in [illegible] gregorius papa qui
[illegible] habuit possessiones ecclesie [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] / et in aliis [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] possessionibus militantis ecclesie

Primo

miraculis coruscavit ut patet in sancto [illegible]
[illegible] et [illegible] Thoma Cantuariense etc. Et
[illegible] quod sancti [illegible] quodam [illegible]
[illegible] et contra deum iniusto constituto quod
absolvebat quarundam possessiones ecclesie obtinuit
[illegible] ut [illegible] abbatia et re-
[illegible] agere condignam. Et quod
dicat quod [illegible] debet amplas possessiones
clericis et spiritualibus viris [illegible]
[illegible] ordine status. Hic respondendum
[illegible] quod gentiles et paganos spectabilia
[illegible] in apostolis [illegible]
quod stat aut cupit cadit. Et si dicatur ab-
[illegible] omnis [illegible]. Videtur quod
[illegible] post statum et [illegible]
[illegible] de [illegible]. Ad quod
[illegible] quod spirituales [illegible] apostolorum debent
[illegible] de [illegible]. [illegible]
fuit apostolis [illegible] habere [illegible] et
amictu quod [illegible] habuit [illegible]. Et
[illegible] fideles [illegible] vendentes
possessiones ad pedes apostolorum afferebant.
Ad quod ergo cum possessionibus [illegible]
[illegible] fuit ut in [illegible]
[illegible] apparet [illegible]
[illegible] ad mortem et post ultimam cenam [illegible]
apostolis quando misi vos sine sacculo et
pera et calciamentis numquid aliquid defuit
vobis. Dixerunt quod non. Quia [illegible] in tempore
[illegible] [illegible] omnibus ut patrisfami-
lias sue familie. Et quod [illegible]
[illegible] qui [illegible] tollat
[illegible] et peram et qui non habet vendat
tunicam suam et emat gladium. Ecce
[illegible] sacculum peram et
gladium [illegible] quibus [illegible] quod habere [illegible]
non est [illegible]. Et [illegible] quos
[illegible] dampnat [illegible]
[illegible] quod in [illegible]
[illegible] habuit [illegible]
communia quod possessiones vendentes [illegible]
ad pedes apostolorum [illegible]. Et [illegible]
est quod [illegible] et dignitas [illegible]
ut sunt spirituales et contemplativi ac active
[illegible] se [illegible]
[illegible] habebit [illegible]
dei. Et [illegible] dignum [illegible]
[illegible] qui non tantum [illegible]
suis actibus sicut spirituales [illegible]
[illegible] apud deum et acceptare tanto
magis [illegible] in [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] sibi [illegible]
[illegible] quod [illegible] dignum [illegible]
ut [illegible]
Ad quintum [illegible] qui [illegible] ut malefactor
[illegible] ultimo
[illegible] iudicium
a lege ut [illegible]

[illegible] ut [illegible] quandam [illegible]
[illegible] dicit [illegible] quod [illegible]
[illegible] iudice [illegible]
[illegible] iudici [illegible] quam [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] si non esset hic malefactor non tibi
tradidissemus eum. Dixit eis [illegible]
[illegible] et secundum legem [illegible]
[illegible] nobis non licet [illegible]
[illegible] quemquam et [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] sit [illegible]
non est [illegible] nisi [illegible]
[illegible] [illegible] ergo
[illegible] sacerdotes [illegible]
[illegible] qui [illegible] [illegible]
[illegible] dixit malefactores non [illegible]
[illegible] Et dixit [illegible]
habere et apostolus dicit que [illegible]
sunt ordinata sunt. Et ergo [illegible]
ordinate [illegible] et omnis potestas
[illegible] dei ordinatione resistit. [illegible]
[illegible] quod nullus [illegible]
[illegible] est [illegible] et [illegible]
[illegible] quis [illegible] iudicare [illegible]
[illegible] dei [illegible] et iurisdictionem [illegible]
[illegible] iudici [illegible]
[illegible] [illegible] iurisdic-
tio [illegible] etc.

Ad laudem omnipotentis dei et presentem
[illegible] doctorandi ac concludendam
[illegible] solempnitate hinc assumpsi
quod scribitur [illegible] vomit [illegible]
[illegible] doctoris [illegible] et [illegible]
ut moveat ut [illegible] ut [illegible]
[illegible] de doctrina [illegible] libro quarto [illegible]
[illegible] dictat doctor [illegible] po-
terit [illegible] magnum [illegible]
[illegible] fuit discipulus [illegible]
[illegible]. Nec in magistrum aut doctorem
[illegible] quem [illegible] discipulum
assumpsisset de Alexandro in [illegible] magistro
[illegible] quis vita bona [illegible]
bonum [illegible] [illegible]
illud apostoli sibi [illegible] in quo aliquam
[illegible] et quia [illegible]
[illegible] libro de anima. [illegible] actorum
in [illegible] [illegible]
[illegible] Moyses. [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible] ad [illegible]
[illegible]
[illegible] corpore [illegible]
doctores [illegible]

alta dicant eminenda doceat ascendunt
usque ad celos et descendunt usque ad a
bissos/ Ait tu opus ornatis thabosit
de luce loquitur / Et albugineus gesta
tis in altu veritate [illegible] sapit arroga
ciam sapit ambicionem sapit antiquitatem aut
fastu vide non [illegible] // Tercia [illegible]
integer status et opiniones bone [illegible]
doctrina est testimonium sicut placebit
Est cum fama bona doctoribus [illegible]
dicitur q. m. Nam si audiendi / i male
fame testi non est fides adhibenda de
ipsa/ [illegible] / de quibus ista [illegible]
[illegible] et omnis doctor [illegible] esse sua
luminosus / In doctrina videlicet fama
et statu honesti dicto super quod omnis
testimonium quod ad [illegible] quod facit dignum te
[illegible] tunc hoc sua luminosis / Nam
[illegible] magister [illegible] doctor [illegible] doctor in
[illegible] Consiliarius et
[illegible] / Oportet siquidem doc
tor esse discretum in silencio [illegible]
[illegible] oportunitate [illegible]
ut diligenter [illegible] / Oportet
ut si [illegible] ad ea que docet attendat/
[illegible] ad loquendum [illegible]
[illegible] audiencium corda [illegible]
et ad [illegible] sapientes [illegible]
desideat [illegible]
ab [illegible] hinc vestras dicit i [illegible]
[illegible]
[illegible] sapiencia designa[illegible] / [illegible]
[illegible] loqui[illegible] fama [illegible]
[illegible] eloquio [illegible]
ut doctor [illegible] // Oportet
[illegible]
[illegible] et [illegible]
eum apud [illegible] doctorum [illegible]
[illegible] audiencium loquacitas
[illegible] oportunitate [illegible] / Oportet
[illegible] loquacitas
[illegible] auditoribus ad
[illegible] / Hinc [illegible]
[illegible]. [illegible] doctor
[illegible] optime
[illegible] optime
[illegible] apud auditores [illegible]
[illegible] / si [illegible]
[illegible]
[illegible] ad [illegible] / [illegible] loqui[illegible]
de pastoribus / Congruo [illegible] docto

[illegible] intelligi qui sit aut
pastoris officium [illegible] quis assumi
[illegible] sit [illegible] possit / Et
[illegible] et [illegible] in
[illegible] et [illegible] constituit eum super
gentes et regna [illegible]
[illegible] constitui te super
gentes et regna / Huius prelatus
vel doctor [illegible] et postea
ad platonicis vel [illegible]
[illegible] ut sit [illegible] tempus [illegible]
[illegible] quo [illegible] loqui
[illegible] vel doceat / [illegible]
in quod vita [illegible] et [illegible] in doctore
[illegible] gladius anceps [illegible] usque ad
[illegible] / si qui delecta
[illegible] in [illegible]
[illegible] / platonibus et [illegible]
[illegible] sapientum et [illegible] possit
[illegible] / [illegible]
[illegible] publice / si [illegible] studiosi [illegible]
vel [illegible] / At q
[illegible] et [illegible]
[illegible] comedit [illegible]
quibus [illegible] sapientes vel doctores [illegible]
[illegible] illustracioni [illegible]
illud [illegible] amat
[illegible] letariam et gaudium
[illegible]
[illegible] / [illegible]
[illegible] sapienciam [illegible]
[illegible] / [illegible]
si doctor vel sapiens [illegible]
[illegible] singularis et [illegible]
[illegible] / Si [illegible] et zelans [illegible]
[illegible] si [illegible] putat [illegible]
[illegible] / Si [illegible]
[illegible] / si [illegible]
[illegible] / Si [illegible]
[illegible] / si [illegible] ut
[illegible] / Si [illegible]
et [illegible] ut [illegible] / Si di
ligens in docendo [illegible] di
[illegible] / Si [illegible]
[illegible] / Si [illegible] appella
[illegible] dicunt bonum malum et po
[illegible] illud [illegible]
[illegible] xxxi q. iii [illegible]
bono [illegible]
[illegible] super

diligeto lucem sapientie ut sit omnibus doctor
etiam eius ac mores et opera concordant cum
magis tamquam stella stella luminosior.

Quinto scito quod omnis doctor catholicus ad hoc quod
pareat facit dignum testimonium
debet esse in doctrina veridicus. Unde cum quia
in doctores sit veritas institutionis veritas
conversationis veritas gubernationis
et veritas informationis. Veritas autem
institutionis in doctore sive prelato
clamat [illegible] quod expediat eligendum ne
[illegible] tunc [illegible] quod eo parte [illegible] quod quod
parte modi eligendi. Veritas vero
conversationis requirit ut nomen tuo re
concordet ut sit ut sapientis et [illegible]
tunc appareat [illegible] et [illegible] sepulcra
de albatis [illegible] [illegible] vero veritas
autem gubernationis requirit ut pascat
et non tum pascat aut edificet et
non tum aut [illegible] [illegible] illud
Ezechielis [illegible] contingit. Ve pastoribus
Israel qui pascebant
semetipsos. Veritas autem informationis
requirit ut quos instruit
tamquam filios reputet et amet.
Unde Ambrosius primo de officiis
[illegible] nos diligo quod in
evangelio genui [illegible] gignere gerimus
[illegible] facit quod vos [illegible] q. iiij
[illegible] de confessibus [illegible]
[illegible] et ea que [illegible]
[illegible] ca. 2e q. xxv [illegible] viij [illegible]
Et [illegible] quod discipuli debent
[illegible] amare doctores et
[illegible] dicit enim augustinus in li. de
[illegible] catezandis rudibus nulla
est maior provocatio ad amandum
quam prevenire amando. Et quia
quod magis debent discipuli doctorem
suum diligere quam [illegible]
unde legitur in libro de vita 2 [illegible]
[illegible] quod [illegible] dicebat eos
[illegible] esse qui [illegible]
quam qui genuerunt [illegible] quod dixit
[illegible] nunc illi [illegible] vivere
[illegible] in doctore et [illegible]
debet esse. veritas [illegible] veritas vite
veritas iustitie et veritas doctrine
[illegible] sufficit [illegible] quod consistat [illegible]
[illegible] doctor debet quod [illegible] sua

gratia vite sanctificet [illegible] non
enim debet esse in [illegible] Gregorius a
[illegible] [illegible] describendo
et in [illegible] declinando [illegible]
[illegible] [illegible] quod [illegible] et [illegible]
[illegible] sicut superior est [illegible]
[illegible] sit sit superior in [illegible]
[illegible] excellat [illegible]
[illegible] que [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ascende tu qui
evangelizas Syon ut [illegible] ascendens
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ut illuminatus
et [illegible] Et tunc [illegible]
ut ad [illegible] ad [illegible]
et [illegible] super aquas [illegible]
[illegible] ad [illegible] quia vox [illegible] in
[illegible] cupidos ad liberalitatem quia
vox [illegible] timidos ad [illegible]
[illegible] vox [illegible]
[illegible] ad [illegible] et [illegible]
quia vox [illegible] flamma
[illegible] ad [illegible]
quia vox [illegible] cadere [illegible]
[illegible] ad [illegible] vox [illegible]
[illegible] [illegible] Et sic revelabit [illegible]
[illegible] et in templo omnes dicent gloriam
[illegible] qualis doctor qui debet esse in
doctrina veridicus [illegible] libere predicabit
Unde [illegible] veritas [illegible] parit
Et in [illegible] [illegible]
loqui [illegible] [illegible] Et io [illegible]
[illegible] [illegible] veritatem
[illegible] esse [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
dei [illegible] et [illegible]
[illegible] quia [illegible] maiestati
de [illegible] Ideo [illegible] de [illegible]
omnis doctor [illegible] loquatur
[illegible] primo ad [illegible]
loqui veritatem. Est enim [illegible] loqui [illegible]
[illegible] loqui non [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et dei [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] dei est quia [illegible]
[illegible] [illegible] esse [illegible] Et [illegible]
sicut [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] veritas ita [illegible]
humana [illegible] aliud [illegible]

in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non [illegible]
probat [illegible] quod [illegible] sicut [illegible]
plus dei [illegible] commendatum et filiatus [illegible]
plus christi. Si ergo homo relicta veri
tate filia dei copulat filie hominum
commendatam filiam christi [illegible] de [illegible]
et deum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] de [illegible] cum disparitas cultus
inter [illegible] impedit matrimonium
et dirimit contractum et homo omnis
creatura rationalis de [illegible] [illegible]
[illegible] collegit secundum augustinum in libro
[illegible] cum deus homo in principio ad [illegible]
cum facta est ut deo fruendo esset beata
Constat commendatam [illegible] [illegible]
filia [illegible] et regina [illegible] sua [illegible]
de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] contingit [illegible] dubio quod qui
accipit filiam [illegible] [illegible] et dotem
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dat [illegible]
[illegible] sua filia [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] per commendationes [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] igneus [illegible]
et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
et [illegible] alia efficitur [illegible]
ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] de [illegible] [illegible] [illegible]
in [illegible] [illegible] [illegible] qui [illegible] [illegible]
veritate filia dei [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] efficitur [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ingeniosos [illegible]
[illegible] commendacio [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible] posse [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
doctorum catholicorum respicit [illegible] [illegible]
[illegible] in doctrina [illegible] de 20

[illegible] 20 [illegible] doctor [illegible] [illegible]
fama et statu [illegible] [illegible]
[illegible] doctorum [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ut non [illegible]
[illegible] [illegible] illud [illegible]
non [illegible] sicut et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] non [illegible] qui [illegible]
[illegible] magnificat [illegible] [illegible] famat
[illegible] non [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] in [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] in de [illegible] [illegible]
qui [illegible] [illegible] ad edificacionem
[illegible] non [illegible] [illegible] [illegible]

appetant [illegible] non [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
qui [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] quod [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] volunt [illegible] [illegible] [illegible]
titulis [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] doctrinam [illegible] [illegible] [illegible]
elaborant [illegible] [illegible] memorie non
edificant [illegible] [illegible] memoria [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] pulvis evanescit [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] post [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] non [illegible] [illegible] [illegible]
in [illegible] [illegible] et attingent [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
non [illegible] et [illegible] non [illegible]
[illegible] [illegible] vocatur [illegible] non [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de [illegible] qui
non [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] in [illegible] sua [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] non [illegible]
quod [illegible] [illegible] [illegible] non
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] qui
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] qui [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible]
dei [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
et [illegible] [illegible] qualis [illegible] [illegible]
et [illegible] [illegible] qualis [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
scandalum [illegible] de [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] illud [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] fama [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod
memoria eius [illegible] [illegible] et
[illegible] quia apocalipsis [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] de libro non [illegible]
de libro vite [illegible] non [illegible]
[illegible] [illegible] concordat illud [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] veritas [illegible] ait Gaude
[illegible] et [illegible] quia [illegible] [illegible]
[illegible] sunt in celis [illegible] qui [illegible]
non [illegible] [illegible] [illegible]
veritas [illegible] sapiencia in [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et sapiencie [illegible]

ampliona homines inquantum sponsus amam
et sponsam amicicie tue inquam sponsa
et amator sapiencie sicut [illegible]
[illegible] veritas [illegible] vestis [illegible]
[illegible] quod [illegible] inveniunt quod
venit [illegible] et [illegible]
grecus et [illegible] regnum [illegible]
gallicus loquitur gallicum [illegible] et quia
anglicus anglicum [illegible] arguebatur
petrus quod esset galileus et esset
eius discipulus Mathei xxvi Vere tu ex illis
es nam et loquela tua manifestum te
facit. Unde sicut regnum [illegible]
ante [illegible] regnum dei et re
gnum [illegible] regnum [illegible] et regnum [illegible]
que sicut distant in legibus ita in ydi
omate [illegible] quippe regnum
dei [illegible] veritas [illegible] dicit
[illegible] tua [illegible] et veritas tua usque
ad nubes ydioma [illegible]
[illegible] veritas
[illegible] dei [illegible]
[illegible] fructus ad
[illegible] quod
sicut [illegible] media
[illegible] ydioma [illegible]
[illegible] veritas [illegible] regnum
[illegible] doctor [illegible] ideo [illegible]
[illegible] testimonium [illegible] sicut [illegible]
in doctrina [illegible] sanctus et [illegible]
[illegible] doctrinandi [illegible]
[illegible] opera [illegible] et [illegible]
[illegible] ut testimonium [illegible]
[illegible] sit [illegible] arguit [illegible]
[illegible] operibus [illegible] filii abrahe estis
opera abrahe facite Iohannis viii [illegible]
[illegible] est in doctrina [illegible]
[illegible] sive prudencie [illegible]
[illegible] sicut [illegible]
[illegible] decreta [illegible] patrum
[illegible]
[illegible]
et [illegible] xxvi [illegible]
Est [illegible] et stat [illegible]
[illegible] magna [illegible] sacerdos [illegible]
virtutibus et doctrina [illegible]
qui [illegible] de sequitur
[illegible] / Alia [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] obediencie / [illegible]
la [illegible] et dum [illegible]
[illegible] sacerdotibus sit et
[illegible] ad [illegible]
[illegible] venit in testimonium quia sa

cut via in primo [illegible]

Inquantum quod videmus [illegible]
[illegible] commendatur
[illegible]
[illegible] 30 [illegible]
[illegible]
[illegible] cum
[illegible]
[illegible]
[illegible] in Nazareth Mathei [illegible]
[illegible] venit
ut [illegible] venit [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] venit ut testimonium
testimonium [illegible]
[illegible]
[illegible] 30 [illegible]
[illegible]
[illegible] in testimonium [illegible]
[illegible]
illud apostoli [illegible]
xxxvi [illegible]
Tu [illegible]
[illegible] Nisi tu [illegible]
[illegible]
in quo [illegible]
[illegible]
[illegible] ut [illegible]
[illegible] docendo que sit via et [illegible]
[illegible] operibus [illegible]
[illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] venit ad fructum [illegible] sicut
[illegible] studentes [illegible]
[illegible] flos [illegible]
venit ad fructum [illegible] et [illegible]
non [illegible]
[illegible] laudabile studium [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] qui [illegible]
[illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible]
[illegible] meditando [illegible]
tota cordis affectu [illegible]
[illegible] ad [illegible]
[illegible] ad [illegible]
[illegible] qui [illegible] aliud [illegible]
[illegible] alia [illegible]
[illegible] in capitulo [illegible]
[illegible] ad [illegible]
[illegible] ut [illegible]

21

[illegible] xj. q. iij. Sed obiciat ei
ali [illegible] q. x.
q. f. ad hoc accipe clausulam ut
liberi et alii non defendentes
et [illegible] xx. q. iij. hic
claudo accipe [illegible] de actore
[illegible] ut [illegible] inimico
[illegible] tue aliqua [illegible]
[illegible] perpetratione non offendas
q. d. Respondeat auctoritas q. v. q.
q. f. xj. q. Sed [illegible] quod
[illegible] multum [illegible] quippe
[illegible] doctor qui aliquid de adulte
[illegible] ponere scripturis [illegible] non mi
[illegible] qui singula [illegible]
[illegible] non se [illegible]
qui [illegible] dispensatione
[illegible] collando [illegible]
[illegible] et studio se [illegible]
[illegible] iij [illegible] valuit [illegible]
[illegible] vere [illegible] de [illegible]
[illegible] qui plus [illegible]
[illegible] propter [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] ut [illegible] amulo [illegible] te [illegible]
[illegible] operibus [illegible]
[illegible] velud [illegible] que
[illegible] tanto plus [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] te sufficere [illegible]
[illegible] vocatus [illegible] pacem
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] de [illegible] est de [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] adorant te [illegible]
[illegible] fratres tuos qui [illegible]
[illegible] maledictus et
[illegible] benedicentibus
[illegible] xxvij. Postea
[illegible] et [illegible]
[illegible] amicitie et [illegible]
[illegible] posuit fines tuos pa
[illegible] et adipe frumenti [illegible] te
[illegible] et [illegible] tua
[illegible] tua [illegible]
[illegible] xc iij. [illegible]
[illegible]. Et [illegible] pax et [illegible]
[illegible] [illegible]

quod in scriptura [illegible] pax [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] non fallatur quod ab augu
stino [illegible] v. q. v. Non [illegible]
[illegible] non [illegible] non [illegible]
[illegible] et pax [illegible] te [illegible]
[illegible] ut [illegible] ambules in [illegible]
[illegible] qua vocatus es [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] disserere [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] bonum [illegible] et
[illegible] ambules [illegible]
[illegible] non [illegible] placitus
[illegible] et [illegible] ut
[illegible] et qui [illegible]
te audiet [illegible] veni [illegible]
[illegible] et alius [illegible] solis [illegible]
[illegible] et velud stella [illegible]
de [illegible] et [illegible] pax
[illegible] et pax [illegible] sufficere [illegible]
qui est pax [illegible] et [illegible]
[illegible] pacem [illegible] donavit
[illegible] [illegible] digne [illegible]
pax [illegible] filius [illegible]
et [illegible] benedictus [illegible]

6 [illegible] estote et vigilate [illegible]
[illegible] et legitur in [illegible]
[illegible] officio [illegible] et [illegible]
[illegible] mentis [illegible]
nobis [illegible] philozo
phia [illegible] velut
antiqua nobis in [illegible]
[illegible] evidenter [illegible]
[illegible] sub [illegible] actionum et
passionum [illegible]
ad finem [illegible] natura [illegible]
medius [illegible] et regit et ordinat
[illegible] cum suo fine [illegible] de
[illegible] et non [illegible]
qui cum tollit finem tollit [illegible]
[illegible] bonum [illegible] meditare [illegible]
operationes [illegible] ad unum in [illegible]
ad unum finem [illegible]
sine medius [illegible] finem [illegible]
[illegible] est in posse [illegible] non cum [illegible] possibile
finem attingere medius ad [illegible] sine
[illegible] non [illegible] velut [illegible]
[illegible] ad [illegible] officio
nec cum pluvia [illegible] descendit
ad fecundandum agros ad [illegible]
seminatum [illegible] nisi vaporibus
[illegible] solis [illegible] elevatis at [illegible]

in nubem quasi / sic nec congruis medijs
obmissis ad qualibet perficiat / sed in do
pius disposito / quatenus officio primissa
/ perficiatur opus fiat agit / et operat
Sic dum mei ad [illegible] proposito i scola
[illegible] vniuersitatis supra sunt propter
que ad studium sunt translati. ut
ipsum medijs congruis attingere valeant /
cum accessu continuo querant / consumati
ut fini omnium sumi assidue possent
assumo verba predicta exhortando dicto.
Sobrij estote et vigilate ut supra / Re
uerendi patres magistri et domini venerandi
paliquali in thematis introductione
tali vtar tripartita diuisione condicionali
propose / Si sanitatis bursam si secu
ritatis corporalis et spiritualis solacium /
si intellectus lumen desideratis primum
officium Sobrij estote et vigilate
sed quia cum per sobrietatem tria predicta
sunt acquisita / sanitas cum sed corporis
et anime sobrius potus [illegible] ad [illegible]
Eccl 31. et exultacio anime et cordis
vinum moderate potatum / [illegible] ad
[illegible] ubi supra / temperancia est salvat pro
[illegible] que officium intellectus lumine re
spicit cum sit lux i intellectualis [illegible]
ethicorum 6 t. 2o c. 2o / et hoc [illegible] ad [illegible]
que sumendo dixit breuiter primo
si sanitatis bursam desideratis
sobrij estote et vigilate / bursam
cum sanitatis sobrietas est effectiua
sicut crapula morborum diuersorum pro
ductiua / dicit b. crisostomus super eplam
ad hebreos / nichil in hac vita nichil
sic salutem, nichil sic sensum
acumen [illegible] nichil sic egritudinem
fugat sicut moderata refectio [illegible]
ille / cui hij [illegible] condonat [illegible] ve
nerabilis bartholomeus hec bibe quod
possis si tu vis viuere sanus non
solum morborum inductiua. propter crapulam
multi perierunt Eccl 31. et seneca
[illegible] prudencia [illegible] corpusculo
corpusculo. loquor et prologare
moram. si voluptates quibus a[illegible]
[illegible] perit homo potius regere et
cohercere. de utrisque venerabilis
Seneca i suis epistolis tetigit i hec
verba Simplex erat ex causa simplici
valitudo multos morbos multa
fercula fecerunt [illegible] cum [illegible]
[illegible] i sistendo dicere possumus nisi
ubi sobrietas i qualitatum parcium
debita inter se concordia humorum de
superfluorum defectus et abstinencia
alimenti cum [illegible] nimia [illegible]
encia multis aliorum pauca est
nulla violencia humidi radicalis
[illegible] presencia sanguinis di

gesti non nulla sollicitudinaria / et quod
dubitat ubi hec reperit sanitatis
bursam posse ab esse / ac ipsa sanitas
i predictis et teneat et observet /
qua propter persuadendo [illegible] nec dum
[illegible] dicto. sobrij estote et vigilate
/ qua persuasiones multa faciunt / persuadet
enim nobis natura / et vniversa creatura
natura que parcis minimus contenta
est, 2a philosophus / hec natura mediatrice
omnis [illegible] / suadet nobis mediocritatem
i cibi et potus sumpcione / ideo enim corpo
racione sui corporis [illegible] / ut [illegible]
[illegible] i hic [illegible]
cum veritate. suadet nobis [illegible]
tate i sumendo cibum et potum / natura
enim ob [illegible] cum duos oculos / et aures
duas [illegible] / bucam vero dedit
que non habet nisi i [illegible] cibi [illegible]
dissuadet nobis ciborum delectabilium
sumptuositatem [illegible] b. [illegible] quod
[illegible] tam modice [illegible]
gutturis tam exigua delectatio [illegible]
[illegible] sollicitudine [illegible] morbi [illegible]
molestia parit / hic et morbi [illegible]
[illegible] / idem est dissuadet [illegible]
cibi et potus que sunt preciosi [illegible]
desiderium [illegible] post voluptate omnibus [illegible]
qui bibit vinum i dulcedine [illegible]
cum [illegible] uno. non sic [illegible] res [illegible]
sapidus non enim corrupit res [illegible]
semel visa nec res odorifera [illegible]
odorem eius quis precipit [illegible]
cum appetitus [illegible] non sunt [illegible]
Eccl 29 Inicium vite hominis panis [illegible]
et aqua Scriptura est septima / sobrietatis
nobis suadet. ad maioribus [illegible]
primum dicit exemplis / admonendo non
[illegible] ad thess 4 [illegible] apostolus non
dormiamus sicut ceteri / sed vigilemus
et sobrij simus / et infra eodem capitulo Nos
qui dei sumus sobrij simus i [illegible]
lorica fidei. et caritatis galea [illegible]
salutis / 2o [illegible] quorum
sobrietatem [illegible] sufficiat /
pauca pane i [illegible] sufficiat /
dan [illegible] dicitur pueri boni [illegible]
dedit nobis legumina ad vescendum
[illegible] contempto / i quo sobrietatis
non voluptas attingit / et dan [illegible]
[illegible] diebus pane [illegible]
[illegible] non comedi / [illegible] et [illegible]
non i [illegible] in os meum [illegible]
[illegible] Et marci [illegible] de iohanne baptista
[illegible] cibus eius locuste erant et mel
silvestre / et [illegible] vinum et siceram
non bibet / ois est [illegible] suadet est
sobrietatem / In omni [illegible] sapiens
modus et [illegible] mensura [illegible] et pondere
[illegible] i mensura in [illegible] estote et
disposuisti / [illegible] sobrij estote et

vigilate contra adversarium. Dixi 2o si so
ciditatis carnalis sit et spiritualis. de se
cunditatis solatium. sobrij estote et vigilate
Sobrietas enim hominem iocundum corpore et
anima reddit. unde b. gregorius in moralibus
si acquirere quis contra absconditum in
spiritu quod delectat in veniamus et non
minus. quia vir sobrius vigilando vivit
delectabiliter at dormiendo tristitiam sen-
tit illa non sentit. Cum enim [illegible] sit
in hore pro i. sobrio dormiret usque
mane et anima ipsius cum ipso delectatur.
Sicut iocunditatis solatium sobrietatis effi-
cax ostendit b. jo. Cris. inquiens vis esse
in medium dimittere mediocritatis et discu-
tiamus utrosque quimas. qui magis
ipso sunt. qui summa vera quia mense
capiunt voluptatem. illi qui cenas
mundus [illegible]. quidem ventris distensione
rumpunt atque oppressione ciborum
suorum premunt. in quorum corpore vino
inundante. velut naufragus cum
fluctibus obruta anima necatur. ubi nec
oculus. nec lingua. nec pes propriis de
serunt officiis. Sed omnia membra corporis
vini vinculis iacent vincta. tamquam cum
catenis. ubi nec sapor cibi ad gusta-
tum. nec ad sobrietas redit. sed potius
dolor subingerit consideratione eorum. qui secundario
prevenit. quoniam ipsius summos. et sancti
tibi occurrat horror eius magis sunt
quam voluptati sit cum per superhabundantiam
cupiditas fuit extincta fit voluptas
et iocunditas premunt quia non tam ciborum
genera. quam desiderij gignunt satisfactio
voluptate. unde anima saturata calcabit
favum prout 2a 4te de pena mella
saturant eos. cum quod potius ulla vinci
fatigacionem et labore sitis aquis frigidis
ex saxa fluctibus fruebant eas quia
cum multo desiderio haurirebat hoc ipso
gravi dulcedine dulcissime et desiderata
pocula cupiditatis explebat aquas
illas mel appellavit ego dubitare non quod
simplicior victus et mensa mediocris
plurimum iocunditatis faciat. quam voluptatis
et contraria mense quamvis execrabiles
et horride. et morborum generatrices. plene
in quo molestia sunt et quem delectabilia
videntur sicut ille sed in alio loco huius
qui in delitijs et luxurijs vita ducunt
resoluta quod corpus et omni ecclesia mol
liora conferunt atque infirmitatibus replete
tremor. et in natura senectus accedit
cum eis vita [illegible] in medicis et in medi
camentis obtusa sensus aut tardi. gravis et
quam ebrijs et quorundam iam sepulti cum at
sobrijs et moderatis oppositum eveniet

sobrijs enim non est resoluta. sed omnino
solidata. repleta. sed iocunditate sua
redimita. non malorum cuius multitudo
sed debite senectutis valitudo. non vi
tam corporis egent medicis sed ipsi sunt
regula aliorum et manus ad hoc contra
adversarium principale. Dixi tertio si illarum
quam desiderarunt spiritualem officium. sobrij estote
et vigilate. sobrietas enim adiuvit in
illarum sua in quantum officium. quibus enim
sapientia attingit altius. quibus prudentie
comprehendunt quoniam quibus diffinitionem
sunt aspectare. quibus compositionem et discretionem ob
tinent subtilitatem. quibus sapientiam acquisi
tionis. fortitudinem sed effectum nisi sobrietati
homines et in fortitudine oportet enim
opposite sunt eius. 2o patet per ebrietatem
aut simul confundit. intellectus obnubilat
in genere humanum interpolat obfuscat
ebrius enim cum ipse indicium sentitur
cum in illarum vero sensus indagat
cum in genere substantie potatis
pertractat. cotidiana docet experientia
quae omnem verum sed magis. Dixi primo
per ebrietatem sensus confundit sed enim ebrij
ad insaniam reponit. teste venerabili
Seneca in quadam epistola. Nichil aliud
ebrietas quam voluntaria insania sine
sensum de proprio. extra quod potest sensu cum
enim simul pervenerit. intellectus quo vel
tatis indagabit cum omnibus natura et
doctrina in illarum. sit et proximum quod
hec seria primo patet. unde nichil ad
quam ebrietate fugienda prestare nos
cithardo venerabilis admonet in sua
vino te prius. sed inter cuiusque potu
peccans ignosce tu tibi noli. Nam
sine ullum vini sed cum bibentis
et multo sine confuge exhortatio
nem quia multa misericordia videtur primo
nocens quamvis sui soleant vinum de
septem sapientibus graecie. de quo patet
prius eos ebrios sicut 2o eo
gaudebat primus ebrios et 2o ebrius
secundo justus pueris principes si ebrijs
sunt nocere dapiunt hoc ceterorum. et
sumatur dampnum fuit. unde inepta
bacchus plurimum egenus regnatione putat
2o horum prodigium fuit. unde inepta
vinum commisit cum tota nocte bibisti
nos filium comperi una poetis ven-
tio quo oculorum manifestat mulierum species
quo virtus efficiet. plura in quantum unde
inebrianda crimina non ebrietas sigi
apta recludit opes iubet esse
ratus ad plurimum tradit ad arma
quid de pro sibit iudicum xiiijo dam
diag holofernes bibit vinum multum
nimis. quantum numquam bibebat una
die in vita sua et potius pauca hoc

Olofernes iacebat in lecto suo. et sedit
Judith accepit in dextera pugionem eius et percussit
bis in ceruice eius. et abscidit caput eius
Cuius vicii magnitudinem videas ex
multiplici maledictione dei. quas dominus
ebriis facit unde ysaie v°. Ve qui consur-
gitis mane ad ebrietatem sectandam
et potandum usque ad vesperam, et sub-
ditur eodem capitulo, ve qui potentes estis
ad bibendum vinum, Insuper patet ex i° de
Johel p°. expergiscimini ebrii et flete
et ululate omnes qui bibitis vinum in
dulcedine. quia periit ab ore vestro, ex
quo sequitur sitis intollerabilis. ubi
patient sitim sine extinctione, di-
citur Job xxiiij° de ebriosis. tenebit
planta eius laqueo et exardescet contra
eum sitis et unde per ysaiam lxv. Servi mei
bibent et vos sicietis, eorum in die vino
inflamati in fine petent guttam aque
Luce 16 Audite omnes ebrietati in-
sistentes mala consolatorum. pro quibus cum
interius amis afflicti fueritis inprobabi-
tis vobis id vere infernale de quo dicit
Amos so° vinum damnatorum bibent
qualis autem id erit vinum [illegible]
attendas. fel draconum. vinum eorum
et venenum aspidum insanabile.
Ezechielis xxiij° Calicem sororis tue
profundum bibes et latum. ebrietate et dolore
repleberis. calice meroris et tristicie
bibes et potabis. usque ad feces,
Contra quod vicium clamat sacra
scriptura luce xxj° Attendite ne gra-
ventur corda vestra crapula et ebri-
etate Item apostolus paulus Nolite in-
ebriari vino in quo est luxuria,
et prouerbiorum xxiij° Ne intuearis
vinum cum flauescit cum splenduerit
in vitro, color eius ingreditur blande
sed in fine mordebit ut coluber, que
verba ut non incurratis sobrii estote
et vigilate. tamen quia sobrietas gra-
tiam hominum conseruat, sicut eius oppositum hominem
exosum reddit, unde ecclesiastici xxxj° Utere
quasi frugi, hiis que tibi apponuntur ut
non cum manducas multum odio habea-
ris. quia deum sobrietas glorificat patet
Corinthiorum x° Siue manducatis siue bi-
bitis siue aliquid aliud facitis omnia
ad gloriam dei facite, glosa. si quid
manducas et bibis sumus ad refectionem
corporis, reparationem quia membrorum, gratias
habeas ei qui tibi habere mortali
et fragili. ista supplementa solacia
cibus tuus et potus laudet deum
tunc quia sobrietas in conuiuiis laudabi-
lis deum pascit, ei puritate servi-

endo providendo in quantum ipse debeat sanctis
ministris. ne cibus vel potus ei noceat
Sicut enim sobrietas desit corpori repletum
[illegible] euacuat, ergo depauperat, prouerbiorum
xxj. qui diligit epulas in egestate
erit, et deus blasphematur, unde glosa
super id Corinthiorum x°, Siue comeditis siue
bibitis etc. glosa. si modum debitum excedi-
mus in moderatione voracitatis excessum
et vinolencia [illegible] in gurgitem, quia
tamen laudes lingua sonat vita
blasphemat, ut igitur gratiam apud homines
habeatis quantum ad proximum, et deum glorificetis
quo ad primum, deum in vobis conuiuiis
pascatis. quantum ad deum, et vitam vestram
debite custodiatis quantum ad corpus,
sobrii estote et vigilate, que fuit
una verba vestra revenimus in principio proposita
Insuper quia vobis Christus quia introducitur
duo breuissima in unum, scilicet que una
universitatis supposita. ut sicut corpus
in tenui conspectu et attingere valeat
secundum sapientiam et pietatem in unum, quia
me universitatis suppositorum. cum ciborum
ac potuum laudabili obseruancia,
Cum dicitur Sobrii estote, attendite ne
grauentur corda vestra crapula et in ebri-
etate luce xxj, Ergo in vobis prelatis precorum
tangitur in actibus ipsorum diligencia vene-
rabiles, cum sedet et vigilate vigilate
enim et orate. ne intretis in temptacionem
matthei xxvj. Dixi so° in vobis primo
tangitur ipse universitatis suppositorum cum
ciborum ac potuum laudabilis obseruancia
cum dicitur sobrii estote, de qua veneca lis
sentencia, ede cum mundicia et bibe cum
[illegible] quod tunc semper fuit laudabile
consuetum, cum per hoc utilis nunc [illegible]
hoc clericorum sobrii ergo estote cum [illegible]
ad 7. sobrietatis officia [illegible]
tamen sed et cum ne statim [illegible]
[illegible] quantum ad primum sobrietatis
officium, qui cum tempus [illegible] non
expectat donec est salsa [illegible] sit
[illegible] fames, [illegible] insipidum [illegible]
[illegible] nobis
et cum [illegible] vestimenti [illegible]
sunt sobrietatis officium [illegible]
cibos [illegible] quam [illegible]
[illegible] sit tibi [illegible] vel ut
ad voluptatem. sed ad cibum [illegible]
[illegible] fames [illegible] sapores
desideria tua [illegible] redime [illegible] sobrii
[illegible] desinat, [illegible]
estote ne [illegible]
[illegible] studiosi sunt, Studiosi enim
cibos [illegible] gladium [illegible]
est cibus cum [illegible] gladius quo
[illegible] spiritus prima petri ij° Obsecro vos

21

fres. tamquam advenas et peregrinos abstinete
a carnalibus desideriis que militant
adversus animam. Secundo sobrii estote mi-
nuendo appetitum cibi et potus et fugiendo
vini dulcedinem. scilicet ut in sic aliquis vino
cupiditatis vel voracitatis possessivo
cibo sanus vivat. Inspicies multos studentes
sine gule flamma in dulcissimum vinum
ardescunt. Tercio sobrii estote in mensuram
vestitus non excedendo. Ezech. 4o
tibus tuis quo vesceris erit in pondere
quod in modicum studentes vocati non
adultum non cum sobrietatem sectantur
sed ebrietate precant non hora pran-
diorum prevenerunt. sed tota nocte gule
et ebrietati intendunt quos non sufficit
ad comedendum voracitas sed voluptas quos
prius animam non occupavit sed vinum gu-
la in qua retinet quos ciborum ac potuum
ingestio non digerit. sed predictorum superfluitas
daivera interimit. Vos autem carissimi
non sic sobrii estote. Sobrii in quantum so-
brietate sapientie Jeronimus ad Romanos 12
Dico enim per gratiam que data est michi
omnibus qui sunt inter vos non plus sapere
quam oportet sapere sed sapere ad sobrietatem
quod et iam modicum meretricia et meretricie
sine summa noiati non adultum sed
os corporis in celum ponentes grandissimos
errores incurrerunt quos etiam modernis
omnibus intendit extirpare quorum sequaces
timeo sunt in ista universitate licet
latentes et multi ... quos eisdem me
dus hic in terris remedio tollere ...
quibus corporis ... sed ... et ...
sunt sublati. Isaie 26. Tollatur impius
ne videat gloriam dei. qua propter ...
vectorum mei. licet in digni officio
honoris ... sed que talem
scire ut libros ... vel
doctrina predictorum insequentes ut multi
illi in sinu ... que ergo ut ipse ...
... ... iuramentum pre-
me universitati ... tractatibus presequi
fanasis. Sobrii quarto estote sobrietate
sapientie. ut vos deus diligat Sapientie 7o
Neminem diligit deus nisi qui cum sapientia
inhabitat. Christus ... sapientes carissimi
deo ... videt sobrii estote. ut per ca-
... sapientie 13o ... sapientiam
... sunt ... placuerunt tibi
... et ... 2o Cogitavi abstrahere
a vino carnem meam ut transferrem animam
meam ad sapientiam. Sobrii estote omnes
et singuli. primo senes et adulti sicut
decet ... 2o. Tu autem loquere que
sunt sana doctrina senes ut sobrii
estote pudici et prudentes sobrii estote
et iuvenes ... iuvenes similiter
hortare ut sobrii sint. ad titum 2o
Sobrii estote ... alius ...

velut ... ad ...
3o oportet episcopum ... in...
bilem esse ornatum prudentem et pudicum
sobrium ad sapientiam attingendum. et pru-
dentem ad agibilia operandum et sic ...
ad ... Dixi 3o in vos ... quod
tangit me universitatis suppositorum
in actibus ipsorum ... diligentia
... et vigilate. vigilandum et
... ut ... optatum ... ...
... ... ac morum ...
... ... in ...
... moralium fructus suavissimos
adipisci merearis et undo ...
per homines ... vigilandum ... ad predicta
... ad predicta ... ...
pro mercede vigilate igitur studentes
... non in tabulis et tabernis sed
vigilate in scientiis et ... vigi-
late non in ... et ... ves-
tiis sed ... virorum ...
sedulis et matutinis. vigilate non
in ... et ... sed vigilate
cum ... studiis ... vigilate
non in arte ... sed in argu-
... ... disputando. vigilate non
in ludis ... sed ... in libris
... vigilate ... non
amplexandum. sed ... ...
vendendum vigilate non ... ...
do. sed mores ... possidendo
vigilate ... non diffamando
sed vestris superioribus honorem ac reveren-
tiam exhibendo vigilate vos ...
... non ... sed eisdem benivolentiam
impendendo vigilate inferiores non
molestando sed ... ...
... vigilate insuper
universitatis ... non in ...
virorum ... sed ...
... et ... vigilate non
in vestium ... ornamentis. sed ...
... ... vigi-
late non in ... et in ... sed ...
... ... vigilate non
in ... ludis et ... sed in ...
... ... vigilate ... in ...
exequendo ... sed ...
morum ... vigilate
... et ... non ...
... sed libros ac ...
... vigilate non ... laboribus
occupati. sed eisdem ... intenti.
ad quos ... vocati
vigilate seniores ... ...
disputando ... ...
... ... vi-
gilate non ... ... sed
... universitatis diligentia qua decet

in fortitudo / vigilate omnes et singuli statuta
universitatis effectum retinendo. ut eternis
felicitatem adipisci mereamini. per quas vi
tam eternam. iuxta id apostoli Si vis vitam
ingredi. serva mandata. quam nobis
concedat qui vivit et regnat. secula
seculorum Amen etc.

Diligite sapientiam sapientie viij° et predi
8 p. a. et dominica v. testante nobis
tirannorum sapientissimorum eloquio / tria
in nobis inchoat certaminum valde
vitam ducentibus. iugis bellum
inter tribus corpium / scilicet corpus et anime
spiritus et carnis / sensus et racio / quod nisi
mediante sapientia poterit pacificari / de primo
ad Rom. viij° video aliam legem in
membris meis. scilicet corpus repugnantem
legi mentis mee / de secundo. caro concupiscit
est adversus spiritum. et spiritus adversus carnem
ad Gal. v° / de tercio Gen. viij sensus et
cogitacio humani cordis prona sunt ad
malum ab adolescencia sua / de quo
conflictu tam acriter renuncant aliqui
deplanctum nature capitulo viij° sunt mecum
quemadmodum qui vitte simulant volunt
motum contrariorum exitum mutuat pla
netarum / sic in homine sunt variorum
certamina repperit hostilitas / variosque
cum motus. abortu celestium orites
occasum ptusicus [illegible] offidant
do regnat in celum / e conuso vero sensu
aliorum motus. planctum contra tone
simulantur in terrestrium occidens aliqui
labuntur / hec mentem hominum in vicior
occasum deducit ut occidat / hec
in orientem virtutum. ut oriatur / vitat
ista hominem in bestiam degenerando
transmutat / ista hominem in deum pote
ciori transfigurat / hec carnis nocte
mentis lumine bruit / ista eius facit
disputare cum angelis / ista apria
cogit hominem conculcare / ista eius domi
nari in terreno / hec ergo bellum aut
sit ardum / duellum id tam durum
agone sunt tam forte / pacificare
non possumus ut vinces / iuvenes vincas
et victorie officium victori attribuas
nisi sapientie titulo gaudeas / et fructu
eius decipias / ad quod acquirendu
vita mi thematis hortatur et indu
cit / diligite sapientiam ubi supra / predi
p. a. et dominica v. prout in thema
tis introductione tali utar adinventi
one / Si duellum corporis et anime reglare
adoptatis / Si bellum spiritus et carnis
pacificare adamatis / si agone
forte sensus et racionis vincere desideratis
diligite sapientiam / quia certum est tria
effectum debitum sortiri non possunt
nisi sapientia mediante / hec cum apostolus

corporis et anime duellum reglamus / cum
dixerit prima cor. ix° / castigo corpus meum
et in servitutem illud redigo / hec autem non
tenere. cui sapientia attribuitur. 6° ethicorum
magis sit persuasit / ad Rom. xij cum dixit
Volo obsequium vestrum / carnis eius
duellum et spiritus. nisi sapientia reglat
mortis precium efficiat / et in ducit / Si
cum sit carne vixeritis moriemini / ad
Rom. viij° / morienini in quam non tam corpo
morte naturali. quam morte culpe et eterne
dapnacionis / agone eciam sensus contra racionem sit
non sapientie. titulo fulciatis. ad racionem et
tradentem sensus iuvenum pervenient in fine perat
ad optimum prima ethicorum capitulo finali / Dixi
primo Si duellum corporis et anime regulare
ad optatis. diligite sapientiam / sapiencia enim
est regere et regulare. et non regi primo
methaphisice et 6to ethicorum dicit. ps. necesse
est scilicet sapientiam possidere quia qui posuerit
nescit cunctare scilicet sensualia in sequentes
Alte sunt cum corporis sensitive et alte
vie anime / corporis namque dyabolicam suggest
tione est morte in ducere / anime autem
vivificare / de primo ad Rom. viij° / quis
me separabit de corpore mortis
/ de secundo anima est vita primus. corporis or
ganici phisici. vita habet in potencia
secundo de anima / et Gen. primo / Ecce dedi vobis
omnem herbam afferentem semen super terram
et universa ligna. que habent in semet
ipsis sementem generis sui / ut sit vobis
in escam et cunctis animantibus terre. omnibus
volucri celi. et universis que moventur
in terra. et in quibus est anima vivens / iste
corporis sui in ducere. corporis enim est
in ductum / anima vero a corruptione preservat
aliena / de primo sapientie ix. corpus quod cor
rumpitur aggravat animam / de secundo ethicorum et
corrumperat viam suam Gen. vj° et propter
peccatum eorum est pronunciavit vindicta quod est
generacionis. et si corrumpit in hoc abibit
vltima / una cum corporis est tamen corporis
et generacionis primo de generacione / de secundo apostolus
vero Nolite timere eos qui occidunt corpus
animam autem occidere non possunt / et secundo de
anima / separetur hoc scilicet anima ab illo sicut corrump
cio. tamen perpetuum acorruptibili / istud
corpus sic ad peccatum inducit / anima
ad resistendum roboratur sensus sicut et conclusus
prius probat id ad Rom. 6° hoc scientes
quia vetus homo simul crucifixus est. ut de
struatur corpus peccati. ut ultra peccato
non serviamus / sicut ait id beatus Bernardus dicit
anima mea dominum. scilicet peccatis et presentes conte
rendo et primo ethicorum capitulo vero super racio
perat ad optima / et certum est quod in racione

st corpus et aīa ꝯdicto͡r restat ut
ad separamentu veniam · quis regula ꝯdi
tat. et h̄r no nisi p sapiam · ut sapiam
diligite qui estis ad pium iudicate / Dici ꝓ
si bellū spus ꝛ carnis pacificate ad
amatꝭ / Habe sapiam et no mirꝭ / quia
i malivola aīaꝫ no introibit sapia
sapie p° / Carnis eni ꝓ ꝯcupiscit ad
usus spūs ꝯtrarietates / ʒ veritatis actiua
inuep pacis susceptiua / cuiꝫ mali
ꝓ inductiua / ipsoꝝ defectuum suscep
tiua / salutis ꝓ expulsiua / infirmitatis
assumptiua / Cato no spūs · ʒ carnis
grauia / opus carnis · cato i rectasat
pa pet p° / vite cato fecum / de hac no
ꝫ pax omnis caru Je xij / de tercio
dico malū sup omeꝫ creaturaꝫ Je·
x° 7 / De q͡rto tabescet caro vniuscuiusq
stantis sup pedes suos / zacha· xiiij°
de quinto ezech xxxiiij no fiet salua ois
caro / de sexto / caro aut infirma ezech
xxxvj / de septimo / qd ex carne natu ʒ
caro est Joh iij° / de octauo q in carne sunt
deo placere no pnt ad Ro̅s viij° / de nono
no q carnales sunt que carnis sunt
sapiunt ad Ro̅s viij° / de decimo / quia caro
ꝫ sanguis regnuꝫ dei possidere no pnt
p° Cor xv° / Ita aut carnis ꝯtrarietatibus
spūs ꝓ renititur · reclamat ꝛ obuiat
passionibus prius oppositis i sudando
/ spūs magis ꝯtrarius carnis ʒ / Sed
[...] spūs sunt ꝫ [...]manitatis susceptiuus
pacis eterne possessiuus bonitatis eterne
inductiuus angeli defectus expulsiuus
salutis receptiuus sanitatis ꝛ vite cau
satiuus / no carnis ʒ spūs opus pdu
tiuus / vultus dei acceptiuus / regni ce
lestis assumptiuus / de p° psalm lo. Spm rectu
i nouo i visceribus meis / de ꝯ° Eccl iiij°
ꝓpe i pace recepi spm meu / de ꝫ°
psalm 142 · spūs tuus bonus deducet me
in terra rectā / de 4° Sap xj / spūs dni
repleuit orbem terraꝝ · eo ʒ reple et no
desinet / de 5° / exultauit spūs meus i deo
salutari meo Luce p° / de sexto ezech
31 · quere spm spm · q sit spes fecunt
ad Ro̅s viij° · qui adheret deo vnus spūs
ʒ cu deo p° Cor vj° ezech v · bti pau
peres spū q̄m ipsoꝝ ʒ regnu celoꝝ
et psalm 147 · flabit spūs eius ꝛ fluent
hore ad tuꝫ gle et no videt sz i
tenebras petoꝝ / de quibus aplus abiciam
opa tenebraꝝ pve 29 · humilem spū
suscipiet gla / quaꝝ ꝯtrarietatu carnis
ꝛ spūs / ꝯsiderans aplus dixit / car
nis prudentia mors est ad gal v° si spū
carnis opera mortificaueritis / ꝛ cetera spū
viuere no debet carnis ...

psecrans i nobis no ee velle no possiumus
vt aplus ad gal v° no q̄cumq vultis
illa faciatis. Et glosa volumus ut ille
ꝯcupiscentie sunt / ʒ i possibile ʒ q motus no
sint / vius tn aut b· bedꝭ no sentit
qui ꝯsentit. sentit qui dissentit / illos
aut motus carnales ꝯcupiscentie sunt i nobis
ꝓpt quos p° ppt peti ꝯsignat dicens
morituroz · Spūs ꝓpt hoc motus spiritualis
tum genes 3° spinas ꝛ tribulos germina
bit tibi terra · i · caro germinabit
tibi spinas ꝛ tribulos i· temptationum
et motuum sensualium asperitates / ꝛ°
ꝓpt me nimias infirmitatis tem= + a
ptationes aspectu 6° sicut lilium i
medio tui / vt b· bedꝭ / q̄uiuis
tu h' corpe maneas pfectus eras si
putas. q sit ꝯcupia mortua et
cipsūs no ꝯcededa velis uel nolis
Jebuseos i ciuitate / Jebuseos · i · car
nalis ꝯcupia subiugari potent
no expellitur. tercio ꝓpt fragilitatem
nre ꝯdicioꝫ Job 6° q fortitudo
mea ut sustineam ... vt · 8 · illa vir
pota asperna mei dne ...
sum / 4° ppt mi spūs exercitatioꝫ iu
dicii 3° Iudic sunt gentes qs dns
dereliquit ut disceret eas i hostibus
et hic ꝯsuetudinem pliandi / 4° ꝓpt
cautela ꝛ sollicitudinem. sunt eni illos
motus. eni qd latrunculi i regno
paris Math xxiiij° fur ... Spo
raro latrunculus fortis. ꝯcupia eni
intus insidiat · ꝛ dyabolus foris et ad
extra · ut decipiat ... ideo
ꝓpt monet nos aplus ad gal
v°. spū ambulate ꝛ carnis desideria
no pficietis. no dt no habebitis ʒ
no pficietis. spū eni ambulate
ꝓpt plura. p° ꝓpt liberatioꝫ a seruituti
legis ad gal v° si spū dei du
cimini no estis sub lege p° ad Timotheu
p° iusto no est lex i posita / 2°
ꝓpt bonoꝝ diuisoꝝ i ... ad
gal v° fructus aut spūs · caritas
gaudium · pax · patia · longanimitas
bonitas benignitas mansuetudo · fides
modestia · ꝯtinentia · castitas /
spū igit ambulate bono no malo
de p° psalm ꝫ spūs tuus bonus
deducet me i terram rectā / de 2° Iu
dicu 1x° misit dns spm pessimu
int Abimalech ꝛ habitantes Sichem
spū etiā ambulate. i. spū vitalis
no mortui / de p° Joh 16 Cum
aut venerit spūs i · docebit vos
omeꝫ veritate et Jo 17 Cu aut
venerit paraclitus quem ego mitta

vobis qui apte spm̄ vitatis quam apte
procedit ie testioni phibebit de me
/ de h° in regi xxxi eo spus medas
in ore om̄ pphiarum. ambulate i spu
sanctificaos no i spu necessarium ad ros
p°. de h° 1 regum 16 exagitabat
eum spus nequam. ambulate i spu
libtatis. no seruitutis de q° ij Cor iij°
vbi spus dei ibi libtas / de h° ad
Ro viij° no accepistis spm seruitutis
s; accepistis spm ad opciois filiorum
dei i quo clamam abba abba pi-
der aut pdca. sapie no valem nisi
spu sapie de quo eccli vij°. velt in
me spus sapie. go sapiam diligite
et hoc quam ad spm pnapale.
Dixi scdo si agone forte ssus
et vos vince desideratis diligite
sapiam. que cum potencie aie
iuxta morales phos impuntur
vna voz repellat. i relig vo roni
repugnare. et eas quas obedie
scpius cupnetez dominat que
admod i vni si gnentibus 2 gnen
tibus phus y° ethicorum tectum iij°
calo vltimo. elucidat declat om
mutat / quarum pa ps pcat ut
optima loco allegato / 2a vo quam
roni obedie conat vehet i vin
gnentibus vm p. vbi sup roi aut
et hoc pncipale queadmodum diximus
obedint go roi qd gnentes et no
mirum ex i vtnosis oia consonat
roi f°o ethicorum vbi sup / quam vo
eas ma potetie roi rebelliois
offm i obediencie optinet / quel
malisioum / adusatis senjiu / re
pugnacie supplicat. gtuse disci-
din / exhibz assignat 2 apponit
vm p. vs sup in ipis sz i gnentibus
aliquid glud pt roz i natu s3 ee
qd adusat et obviat roi / tres
aut ita roi obviates. multa
mala i cadut et i cunt incont
s3 fornicacois dapnosum reum
lo solu corpis s3 et mentis de quo
dupsi fornicatoe ps vni leucis
mees. eccc xix. et cor meu due
sum q cordis fornicato mortis
est. eu cum videri sinbez ad co
ncupiscend ea. iam ea mechatus
es i corde tuo ait v. fornicao
est corpis detestabil s3. ymo
homicidio vl furtu detestabior
pt eca ab velle occide. aliquis
mcitorie ut iudex auctoritate
sibi cocessa et ad pt rcape re
aliena i sua utilitate est i vito
duo. i qua oia sut gra / nullo

ti pcto mortali qensso / fornicarii aut
ultro pt faciunt / qui moriet pcca-
/ qut qua fornicatoz occidit de quo xxiij
milia hom vni xxv a3 cu forni
caty eet pplus isrl cu filiabus moab
iussit dus d cunctos pincipes ppli
suspendi i patibulo gtra sole et occisi
sut de pplo xxiiij milia hom.
et licz nu fornicatores magni ho-
neis patibul hic no suspendunt / in
cruciatibus inferni. qui maiores sunt
punient vn aplus q talia agunt
regnu dei no possidebut ad gal
v°. et sic tres adeo puniet / sic
resistetes sunt famos ira dei
autit applo. et adeo honorat / xx
diffinicis qui interfecit zambri coeuntem
cu madianitide. sempitnum meruit
sacdociu. et ita applo dei aufert
vni vbi sus / tres cm sensualibus
offm i secuntes spm fornicaciois
que stupri noie appllat illabut
que vginum deflorcio phibetur cuius
pcti magnitudo pena eius sibi a-
nexa declat 2 manifestat i sichem
filio emor. dina filia iacob deflo-
rente. qut ipe interfectus s3 ipe et pa-
ens et tota domus eius integr-
um. secu sup tres sensualitatis
ff sui spm affirmates. adulterium vi
tm adipiscitur / quo pcto i volui ocs
phibetur in decalogo / no cupisces
vxore pxim tui / vnd clemens papa
quid i omnibus pctis adulterio grauius
homicidio quodamodo sicut / cu eni
vir et mulier sunt vna caro. qui
aufert vxore alterius idem 3 ac si spm
auferret / expsirat est hoc pctm gme
furtu. quia qd aufert cu sit volute
rna. melius 3 quantis fcena sca
multa mala sequnt / tres cm sup
lege moisi morebat et 2m leges i
nut i pnales morti adiudicant
homicida est in pveniunt ymo pcta
gtra naz. tres scpius i cidut que
dicunt sodomitica qut q pcta hoies
pessimi appllam gen 13 homines
sodomite pessimi erant 2 pctores
cora dno nimis. que pcta qut
corum enormitate s. nephanda no
minant i canonica y pct y° qut
de eis fari nisi no licent / a forciori
ut ipis gmittat / s3 vos indinum di
hgent i dagal. ne duo cogitant
id isac 7 9. c / elogatu 3 indoinni
auditis et no apphendz vos instria
et id ibid / modicu an vna pars

nescientes et non scilicet iudicium in ingressibus
corporis et infra, quia scilicet iudicium vos
vetorsistis et iusticia longe stetit. Iu
dicium nacht vos est in dagandis iudi
cium in ipsis equitatis non in iniustitiis. De
[illegible] levitici xxiiii. Equum iudicium
sit inter vos. De isto levitici 19 nolite
facere ad iniqua in iudicio iniquum
cum iudicium sequi lex prohibet deuteronomii
xxiiii. Non pauperis iudicium advene pu
pillo et vidue, quis cum est maledictus
deuteronomii xxvii. Iudicium iniustum vitatis
non [illegible] de isto zacharie viii c. iudi
cium veri iudicate et advos 2° iu
dicium dei super veritate in eos qui talia
agunt, de isto [illegible] 18 necessarium fanas
est iudicium, si [illegible] iudicare cum
iudicatis vos. i sequitur et appetitum
spiritus, vices est inferiores vos et superior
suppeditate. Sublimitas magna
ut quibus experi potest, [illegible]
ut quibus talem dicere possit id luce
xxx° supponere sunt omnia que possidet
vino dicere potest id [illegible] supponere i
id ipsi dormita et respicientiam.
Precor autem sublimitas si ad opera
sunt [illegible] et vos videamus ne perdat
iuxta id primo Cor. x° qui existimat se stare
videat ne cadet.
Id sophia providere potest, quo sapientes
diligite quam adtum. Sublimibus
[illegible] talem ut mediis in [illegible] productis
duo [illegible] in [illegible] primo sapiens
allicit affectus vinculum. Cum de dilite
vi qui v. diligite inimicos, benefacite
[illegible] qui vos oderunt. Secundo sapiens
erigit [illegible] spectum, cum de sapiens
sapientia cum est lux [illegible] ecclesiastici i
et in sapientia luxit [illegible] mea, allicit
autem affectus vinculum ut ignorat te
[illegible] spectum erigit ut
instruat ignorantes. Igitur nam
[illegible] caritatis intensius [illegible], in
[illegible] refulget veritatis [illegible] per
fulgore, quoniam [illegible] sapiens in [illegible] pri
[illegible] allicit affectus vinculum cum
dictum diligite, absque cum caritatis
dilectione virtutum opera in virtutum sunt
[illegible] prima Cor. xiii. Si habuero
prophetiam et novero misteria omnia
et omnem scientiam et habuero fidem ita ut
montes transferam, caritatem autem non
habeam, nichil sum, et si distribuero
in cibum pauperum omnes facultates et si
tradidero corpus meum ita ut ar
deam, caritatem autem non habeam nichil

michi prodest. Ideo dicitur [illegible] [illegible]
et cum [illegible]. Sed [illegible] [illegible] viri
in refulgeas [illegible] non habeas caritatem
nisi [illegible], Ecclesiastici autem [illegible]
caritas [illegible] potest salvatorem [illegible]
capitulo xxii dudum. Diliges dominum
deum tuum ex toto corde tuo, tota
anima tua, et tota mente tua, et proximum
sicut te ipsum. Ex quibus verbis potest
elici evidenter, si caritate perfecte
volumus adipisci, sunt duo specialiter
nobis sunt attendenda. Primum scilicet dei di
lecto [illegible], secundum proximi amato
[illegible], ex quo [illegible] [illegible] duo
[illegible], ex isto [illegible] [illegible]
[illegible] primo minus [illegible] si caritatis
[illegible] perfecte adipisci volumus, debemus
deum diligere amore [illegible], ad quod
nos [illegible] in [illegible] beatus Io. [illegible] Io. iiii°
nos ergo diligamus deum, quoniam ipse prior
[illegible] diligamus deum, quoniam ipse prior
dilexit nos quem [illegible] [illegible] sua
[illegible] in [illegible] [illegible] iiii°
[illegible] Io. i° [illegible]
qui super ipsum [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] di
[illegible] deum quoniam ipse prior dilexit
nos, [illegible] cum potest [illegible]
[illegible] deum diligere nisi ipse [illegible] di
lexisset, dilexit cum [illegible] nos quoniam
[illegible] creavit [illegible] [illegible]
custodivit et ad [illegible]
[illegible] renovavit [illegible] et
[illegible] intelligibile [illegible] et
[illegible] omnia [illegible] nimia dilectione qua
nos dilexit [illegible] et [illegible] in fine
capituli subdit, beata scilicet [illegible] dilectionis
et caritatis, que omnes amplectitur [illegible]
diligit et omnes fovet et vera beata
[illegible] ipsa [illegible] virtutes, delet [illegible]
[illegible] iram, recludit odium, ex
pellit avariciam, [illegible] [illegible], et
fugat [illegible] omnia peccata, omnia tollerat
omnia credit, omnia sperat, [illegible]
[illegible] scilicet [illegible] placida [illegible]
odia [illegible], et in [illegible] [illegible] a
[illegible] in pugnatoribus non [illegible] a
[illegible] non [illegible], ab [illegible] non
[illegible], ab [illegible] non [illegible] in
[illegible] stat inexpugnabilis manet
inexplicabilis durat in [illegible] [illegible]
[illegible], et incorrupta [illegible]
[illegible] est [illegible], [illegible] scilicet [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible] [illegible]
ne [illegible] [illegible] [illegible]
roborat, ne [illegible] [illegible]
[illegible] obtemperet, et ne [illegible]
[illegible] subdit
[illegible] nobilissima
[illegible] et excellentissima scilicet [illegible]

go carissimi fratres / utute qua possumus ut nobiscum
sit nobiscum maneat / nobiscum surgat
nobiscum pergat / nobiscum letetur hilariter /
Diligamus ergo fratres karissimi deum ut peccatorum
remissivum / ut temptacionum expulsivum
ut gaudiorum inductivum / ut per gratiam at-
tractivum / de primo luce vij° remittuntur
ei peccata multa quia dilexit multum /
de secundo Jacobi primo Deus intemptator ma-
lorum est / de 3° psalmus quinto / gloriabuntur
in te omnes qui diligunt nomen tuum / de 4°
Jeremie 31 In caritate perpetua dilexi te
ideo attraxi te miserans tui / diligamus
ut omnium creaturarum creatorem primo supremo et canit
deus celum et terram / diligamus deum ut omni-
potentem genesis xvij Ego deus omnipotens
ambula coram me et esto perfectus / diligamus
ut fidelem et inmutabilem Deuteronomii xxxij deus
3° deus fidelis et absque ulla iniquitate
iustus et rectus / diligamus ut clarum
salvatorem 3 regum iiij° dedit deus
sapientiam salomoni omnium mortalium et quasi
arenam (?) flabilium / Nec vult deus [illegible]
[illegible] salvare [illegible] xv Ecce deus
salvator meus / diligamus deum ut sapi-
entie collatorem / iij regum iiij° deus sapientiam salo-
moni dedit / Dixi 2° [illegible]
si utute caritatis perfecte volumus adi-
pisci / deum proximum diligere ac similiter
quia omne animal diligit simile sibi sicut homo
proximum eccl. xiij / Unde sicut philosophi
morales [illegible] ethicorum / bonum
triplex reperitur / bonum honestum / delectabile
et utile / delectat primo diu per mentem
[illegible] / 2° [illegible] possi-
det / 3° [illegible] reperitur / et
proximum ergo [illegible] si perfecte diligere volumus
deum cum diligere honeste [illegible].
amicitate [illegible] [illegible]
de primo nos hortatur b. Jeronimus in epistola ad
paulinum in prologo galeato / vera
et cum necessitudo est et Christi glu-
tino copulata / quam non utilitas
rei familiaris sed dei timor et divinarum
scripturarum studia conciliant / de 2°
nos amonet salvator Jo. 15. hoc
est preceptum meum ut diligatis vos
invicem sicut dilexi vos / et subdit
infra cognoscent omnes quia discipuli
mei estis si dilectionem in vos invicem habueritis
de 3° per [illegible] ethicorum [illegible]
[illegible] et [illegible] / de 3° [illegible] sal-
vator nos amonet [illegible] cha-
ritatem [illegible] dilectionem nemo habet ut
animam suam ponat quis pro amicis suis
diligere ergo proximum tuum [illegible]
[illegible] / [illegible] non decipiet
unusquisque proximum suum diligere
proximum tuum et filij [illegible]

ducendo Exodi 20 Non loqueris contra
proximum tuum falsum testimonium / diligere proximum
te absque non elogando ne proximum
[illegible] psalmus 14 Elogasti amicum
amicum et proximum [illegible] aut modicum
studentes non ita diligunt proximum / sed
modo diligunt oppositum et [illegible] / non
cum diligunt [illegible] [illegible] / sed
[illegible] [illegible] et [illegible] / plus magis
diligunt [illegible] cellulas · qui lo-
gicas philosophorum [illegible] / plus canticum
[illegible] doctrina · qui artes
singula [illegible] / plus camporum
[illegible] / qui ingressum ac baccalaureatus ex-
[illegible] / plus [illegible] quam [illegible] · qui
universitatis disputaciones / plus [illegible]
[illegible] diversa spectacula · qui [illegible]
mandata et precepta nec diligunt
amicitiam [illegible] · sed [illegible] strepitus
et [illegible] · hospites [illegible] ut [illegible]
reuniendo · sed [illegible] potuit molestijs af-
fligendo · [illegible] non solum hospitibus in-
iuria inferunt sed si sunt in titulati
per [illegible] aliquibus in [illegible] cum
unusquisque · quia universitate [illegible]
[illegible] potuit [illegible] / [illegible]
[illegible] in alijs [illegible] et studentibus ac [illegible]
in [illegible] et inquietat et molestat / [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] hospitibus
non est assignanda [illegible] psalmus 1° Non
sic impij non sic · sed tamquam pulvis quem
proicit ventus a facie terre / ita et illi ab
hospicijs sunt et erunt removendi / [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] · ut [illegible] [illegible]
[illegible] / [illegible] sol non [illegible]
[illegible] per noctem · et gaudet [illegible]
et [illegible] quia [illegible] dilexit [illegible]
et veniet ei · et noluit benedictionem
et elongabitur ab eo psalmus C viij° vos
autem non sic [illegible] simplici corde
in vos diligite · alterum [illegible] non
[illegible] corruptibili / sed incorruptibili
per verbum dei vivi et permanentis in eternum
[illegible] primo [illegible] cum diligit fratrem
[illegible] in luce manet / in luce · [illegible] fidei [illegible]
ardor caritatis non est sine luce [illegible]
ij° [illegible] [illegible] diligite [illegible]
et illuminabit corda vestra / et [illegible]
ad [illegible] Dixi [illegible] in [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sapientiam
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] diligere sapientiam / [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] / [illegible] [illegible]
[illegible] / [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] indigent [illegible] [illegible]

2 Buch.
dispi po

erudire / qua deceptorum purgacio / Con
infectorum sapiencia / Igitur homines ad sapienciam
hortatur / Primo sapiens hortatur ad sapienciam
ut devii reduitur / decepti erudiantur
~~et infecti purgentur~~ Exodi 31 Ecce
vocavi ex nomine beseleel filium huri
filii vr. de tribu iuda. et implevi
eum spiritu dei / et sapiencia et intelligencia
et sciencia in omni opere. ad excogitandum
quicquid fieri oportet / Et 3 regum 4° fa
cias iuxta sapienciam tuam / ad quam sa
pienciam studiam nella in clinatur / iuxta
id 2° par 9. desiderabit videre faciem
salomonis et audire sapienciam eius / Secundo
sapiens hortatur ad sapienciam diligendam
ut decepti erudiantur / viri homines
et antiqui poterunt perhibere ad ergo
in quibus viget sapiencia Job xij° In antiquis
est sapiencia. et multo tempore prudencia
deceptus cum a decepto erudiri non
potest quia si cecus ceco ducatum prestat
ambo in foveam cadunt / Matthei xv / Tercio
sapiens hortatur ad sapienciam ut infecti
purgarentur / infecti enim peccatis ve
nenosis non restat ad mi[?] eius sa
pia sub veniat / salutaris ut primus
qualitate. prime quibus in ingenium
de talibus ante in proposito preter vero
no est dicendum sed ad unum propositum sapienciam
diligite ~~amabilem~~ compertum mentis
exprimere / sapienciam in eius diligite in
fimi medii et supremi infimi sapienciam
diligite amabilem concepti intellectus ex
primere / edocebere iuxta id apostoli Cum
eram parvulus ~~loquebar~~ sapiebam ut
parvulus Diligite eciam sapienciam rethoricalem
ornatum modum ~~mod~~ loquendi et in or
natum instrumentum / diligite sapienciam
logicalem veri ac falsi indagatricem
iuxta dominum boecium de scolarium disci
plina qua ablata aufertur omnis
sciencia iuxta ysidorum Tolle logicam
et aufertur omnis sciencia / et quasi vana
nec erit fabula / Diligite et medium
sed baccalarii sapienciam acutissime disputandi
et respondendi. ut vobis opera sapientis
pro clavatorum porta sed non mentiri
et increscente posse unde / qua assi
gnetur / diligite sapienciam magistrorum vi[?]
ordines et excolant visitates. diliget
sincere concordantes / quicumque datas aliis
tantum in preciosos / Diligite magni
ficorum supremi exercitacionem rerum et
sapiencia. iuxta sanctorum capacitatem
sapiencia discernendi. diligite sapienciam
sacris temporibus statuit sine debito tractandi

est quae sapienciam diligere decet fstringit
sapiens ubi thema. ut in principium
nec ubi dicitur est in scola scolarum bindere
Amen et

Estote fortes in qua est vii ex
iacobi primo capitulo sit ordinata
in ecclesia festine diei vocata
uno pro exhortacione singal
me conservatos appellata / presta
tissimi domini mei ac magistri scolares
pres fres quia in Christo dilectissimi re
gulares / Sicut magister venerabilis petrus
damiani in principio sui oracionum / ob
ignorancie mee caliginem copia predi
candi non suppetit / delegato in
obediencie summe. ubi loqui nescio
nutibus tu gestare temptabo. quia
nimirum teste beato gregorio libro viij°
moralium. mens concupiscencijs ex
terioribus occupata. igne divini amoris
non calet / et ideo ad supernum desi
derium in flamme auditores quos
nequit verba que frigido corde
proferuntur / Adhuc quo ut ait innoce
ncius in sermone de festo penthecostes
dominus sanctus ad discipulos orantes
in igne missus est ut splenderent
ementur. propter sapienciam. ut ca
leant fructum caritatis eminencia
ut doceant docent propter veritatis elo
quencia / Et quamvis multi viri me
liores me predicare noverunt / alii
per sapienciam / alii per eloquenciam / alii per
experienciam ut dicit Richardus magister
in principio libri de priva[?] magistri
loquitur ad aptitudinem laudis ances
et cum humilis intendat scolas
vera condicionandi me affectu parvo
vicis. apud dominum deum meum. ut
ea que michi dignabit revelare
ad nos apte et salubriter possim
proferre verba sicut beatus augustinus in sermone
de sancto stephano / Ideo est venerandi
mei domini sicut in meis in verbis the
matis mei / domino pro subsidio per
vestro medio gloriosi oratores et
tote probitatis civitatis mediacio
operosum promotores factores / ut
meo mee eloquio ex veritate
dico sit fructuosa auditores
ubi / quia ut facias in peticionem
matrem dei meum salutatis melius
pyra. voce est secunda dicentes Ave
ut gratia plena. appone igitur
excusaciones / Estote fortes vi
cio° et loco ubi supra venerandi

mei/ doctor egregius b. gregorius i suo pa
storali libro primo platorum ac sacerdotum
i gressu et processu reserare conatur
/ et sic incipit pensandum valde ad
culmine quisque regiminis qualiter perveniat/
ut cum rite ad hoc pervenerit/ qualiter
vivat/ et bene vivens qualiter doceat/
et recte docens i infirmitate sua cottidie
quanta consideratione cognoscat/ ne aut
humilitas accessu fugiat/ aut pervenienti
vita contradicat/ aut vita doctrinam
destituat/ aut doctrina presumptio ex
tollat/ nulla ars doceri presumitur/ nisi
intenta prius meditatione discatur. ab imperitis
ergo/ ergo pastorale magisterium
qua temeritate suscipitur/ cum ars est
artium regimen animarum/ Et de
quibus dicitur vobis in assumpto meo theme
mate triplici doctrina clarus/ vobis
omnibus predogmate/ Scilicet optamus.
dignorum spirante digitatum captores
estote audita curare. cordibus non
tamen. virtutum actorum/ factores ve
ram exponens/ septenarum dictamine
sensuum leones. vi/ primum probat
supra impium. quibus ad dominica bu
rsam fecerit deputati/ Estote imi
tatores dei. sicut filii karissimi ad ephesios
v/ Secundum probat nimium suspirium.
quibus ad unum desiderium audiat
exercitium/ factores legis et non tantum audi
tores iustificabuntur ad romanos ii/ Ter
tium probat extrema exercitium. quibus
ad sensum strictum vocat illum
imitati verbi domini/ quod i ore tuo verborum
et in regum xviii/ Dixi primo quod vos
domini mei. scilicet optamus. dignorum
spirante. digitatum captores sitis. quod
probat supra impium. quibus ad
bursam fecerit deputati Es
tote ille fecerit ad plenam vi
piter. qui divino spirante. seu impio
nititur/ Quod declarat apostolus ad
hebreos v. Nec sibi imponit/ quisquam
sumat honorem. sed qui vocatur a deo
tamquam aaron. quod arbitror dici
aut origenes. aut quosdam presentes ve
nientes. et non divino impio misso
de quibus osee viii/ Ipsi regnaverunt
sed non ex me/ non ... faciunt
et non sed principes. nisi a domino deo.
ad romanos xiii/ Nunc omnia nuda et
aperta sunt oculis eius ad hebreos
iv/ quo modo autem principes extite
runt sed non cognovi/ Cui videtur
venerabilis ysidorus de summo bono
libro iii capitulo xlviii/ de quibus de
pravibus ipsi regnaverunt sed non

ex me/ sicut dicit/ non me principes/ sed in
iratio/ vero in ipsius prioribus propheta dicit/
dabo tibi regem i furore meo.
quo manifestius claruit/ bona mala
sed pluries adeo ordinari/ sed bonam
principio/ mala malo/ quia autem quolibet
cuius fecerit ipso domino. ad bursam
deputatus seu nititur/ respondet b. augustinus
ad omnia sua/ illum nititur cognoscere di
guit sed illum quem et vita et mores opti
et apostolorum videtur examinatio/ quibus
sacerdote/ vel est cui ...
non comprobat/ qui non appetit preesse
ut peccatum dat/ non operatus/ a plamo
honore acquirat/ Cuius pro dolor
oppositum docet cottidiana experientia
sicut conqueritur b. ieronimus i libro de ...
ubi sic ait/ Nunc enim plerique ob
hanc rem bursam faciunt/ ut non opera
i ecclesias suas columpnas erigant/ quas postea
cognoscunt preesse/ sed quos. vel illi
amant/ vel quorum sunt obsequiis deliniti
vel pro quibus maiorum quispiam ro
gaverit/ et ut deteriora taceam. qui
ut clerici fierent. muneribus impetrarunt
/ stultissimum textum vero sed largissimo
generis malorum/ Tres enim sunt species
symonie. sub quibus omnes generaliter symoniaci
comprehendit/ et tamen illis hoc est. nisi
una i orarum timeo i incurrit/ Plures rogo
patronorum hodie bursam aliam contra
qui non minus obsequio. aut manu
aut lingua postulat/ venerabilis non
videt cum scriptum sit/ Omnes diligunt
munera sequuntur retributiones ysaie primo
Non cum divino spirante aut inspirato dicitur
fecerit ab ad bursam deputat Primi
sicut Iason. ab anthiocho. bursam
petivit ... et machabeorum ii capitulo iiii Secundi
sicut achimelech ab adhi de potestatem sibi
usurpavit iudicum viii Tertii sicut chore
cum ceteris potestatem propriam sibi cogitavit
numeri xvi Quarti sicut apostolus ... ut iudicium
... ecclesia acceptavit iudicium 18
Quinti sicut symon petro petens ab
accepta deputavit actuum viii Sexti
qui sicut iesu anania propter acceptum
bursam munus postulavit iiii regum
v/ Omnes enim hi polluerunt san
ctuarium domini/ ezechielis xxii Tales enim in
regimine ceperunt sancti i pietati similes
quibus Iugiter legitur sed Osee ... similibus
enim tempus difficile iniunxit/ qui enim
i prime intrat i digne ministrat et
abutitur stipendio temporali. Ideo i suis
floribus ... urbanus papa i suo
Concilio clarimontensi anno domini mo
xcvo statuit ut nulli episcopi ut abbates

vel alicui clerico aliqua ecclesiastica dignita
tem primariam principalem vel quamlibet
laicorum accipiant. Et ut clerici in quibus
civitatibus vel ecclesiis prebendas non ha
beant. Ut nemo simul sit abbas et episcopus
ut ecclesiastica dignitas nullo emat aut
vendat. Ut nullus umquam sacri ordinis
venali commercio utatur. Ut eis auferantur
ecclesiastice dignitates qui sciunt eas vel
eorum parentibus emptas fuisse. Hec Vin-
centius libro xxv° capitulo vii° speculi histo-
rialis capitulo xii. Cui concordat beatus Gregorius
in epistola ad regem Francie ubi sic inquit
Sic ex pravitate vestre sollicitudo debet
invigilare, ut nullus quid sub regno vestro
sed ad sacros ordines vel prelaturam ex
datione pecunie vel quolibet patrocinio
personarum seu propinquitatis iure patiatur
accedere. Sed ille ad prelaturam vel sacri ordinis
officium eligatur quem dignum vita et mores
ostenderint. Nisi si quod optimus honor ve
nalis sit prelatorum vel sacerdotum symo
niaca in illis partibus heresis que prima
contra ecclesiam prodiit et patrum sententia dampnata re
surgat. Hec Gregorius. Item cum vere
subditi absque pretio pape quod salutis
et meriti sibi ipsis poterunt acquirere. Cum
ergo iste ipse in statu operande salutis
existat, ut subditis gratiam aliqua spiri
tualiter conferat. Cum ipse symo sacri
ordines eius officio et beneficio privat
Cum ergo eius ad privilegium electio beneficio
pape symoniaci vero nisi [illegible] sua
mediante accipiunt quid aliud nisi
mendacium subditis conferunt. Item dicit
Gregorius apud symoniacum sacerdotium non
subsistit. Benedicto eorum in maledictionem
convertitur, apud eos magis anathema
dandi et accipiendi. Cum sacra non sunt
nec in corpore constituti cum sit ma
ledicti, ut sanctificare alios possunt, ut
corpus Christi tradere vel ut benedicere alios
valent. Item Ambrosius vero anathematis
ob precium condampnat atque a participa
tione corporis et sanguinis Christi alienat
qui accipiant aurum. Et lepra det
cum incomparabilis sit culpa venditi mi
nisterii. Item Calcedonense concilium ex tali
ordinatione nichil proficere iudicat. Item
Gelasius symonis dampnatur in volumi
num Gregorii Nazareni in sacro ordine pro
mittit ut renovatur illa vox pro
Abelizeo lepra profundit. A Petro
symonis dampnatur a Christo de templo
eiciuntur. Item ad symoniacos symoni
acorum confert sibi nisi quis promoveri de
sint testatur dicens qui honore
dare non potuit ut alicui accipiet

sed dampnatos quia fuit pena magis
in proximis dedit. Item in eo. Et vero capitulo Item
De jesse concordat sanctus Adagit Thomas
Secunda secunde q. c articulo vi° in solutione secundi
argumenti ubi dicit quod symoniacus si
occultus est quo ad se suspensus est. Si pu
blicus quo ad se et quo ad alios
sed ideo ut absolvit ut ligat et pro
inde ut alios auctoritate sua ligare vel
solvere valet. Quam propter in epistola beatus Gregorius
in registro. Admoneo atque contestor
omnes prelatos qui omnino dicant ecclesie solli
citi. ut vel sibi comodi
vel gratia vel quolibet supplicatione prelaturas
in sacris officiis vendicent. Sed ei ad
placitum officium perducat quem merito
gratia virtutis commendat. Et Augustinus in
Cum ecclesie officium ut magis Leo papa
et habet in decretis ubi supra principa
tus quod seditio extorsit aut
ambitio occupavit, etsi moribus
aut actibus non offendit ipsius ta
men ipsi sui est perniciosus exemplo, et
difficile est ut bona peragantur exitu
que malo sunt principio inchoata
Unde necesse est ut tales omnes suis pro
venditis et prelationibus renunciant. Teste
beato Gregorio in registro. Ut dum
de pretiis suis primum peragunt
ubi supra sic inquit. Si vis. Si vis
ecclesiam salute eterna possidere sive
desideratis non solis pollutis manibus
necesse est a eis vel apostolicis votis vel precibus
sive coactis in prudentibus sacerdotia
sanctique quolibet fraude sint polluti in isto
cordis amore sive sordidis precibus
sive eius comitatu sive carnali
sive fraudulento munusculo
non lucro avaritie sed in cunis gloria sua
vive. Felix prelatura vel dignitate
accepit et in vita sua non sponte
relinquit, cum morte in culpa prima
non venit, procul dubio in eternum
peribit. Item Gregorius ecce quia dura
sua contra illos qui eum beneficium
male possident. Qui ergo de his
qui non solum unum sed et plura
retinent, quibus conveniat dictum Ysaie. Ve
ve qui coniungitis domum ad domum et
agrum agro copulatis, numquid habita
bitis soli in medio terre, sic ve vobis
qui coniungitis prebendam prebende
et ecclesiam ecclesie, numquid soli in ecclesia
ministrare poteritis. Vos autem venera
biles mei, dilecti mei, non sic in veritate
quibus vos ad beneficia. Feliciter pro
curati estote. Dum vos venerabiles
dilecti mei sacerdotes prout quoniam
est hostium ad ministerium interceptio
destinati ibi estote pacti fa-

luciferorum vice fructum omnium virtute
onerati, quia flores, ut promissum
gaudium sui prologi sunt fructuati
c. vi. et iii de primo. Dixi ergo et
brevius quod vos sacerdotes et clerici au
daci constantie cordium notantie sitis
virtutum actores, quod probat intrinseca
suspiria, quibus ad morem modicum
audacie excitati, quod tangit in vo
themate factores. unde ut ait b.
Augustinus. vir castitatis sicut in corde
sola salute. et in ore sola veritate
ita et in actione sola virtute virtutes
[illegible] quia in [illegible] virtudo officij sa
cerdotalis. ut possitis sibi in modo
quod utile et honestum exequi gratie dat
prout declarat gloza super i° prologi Gau
bonus ipse deus, et sic magis virtuti
deo amans super omnes suada qui
omne opus quod agit, procordis in
tentorum ad celestia dirigit. Igitur v
tuosi sacerdotes diligunt deum, qui
sola diuina querunt, sola celestia
diligunt, solis eternis bonis perfrui
concupiscunt, et ergo vos sacerdotes
et clerici, audaci constantie, cordium
notantie. virtutum actores sitis et
non in merito, quia vos debetis preparare
populo viam salutis verbo et exemplo offi
cium vestrum digne exequendo, ut
tanquam signiferi ipso iniuste et
alios in bello precedatis, ut ait
gillebtus de statibus, quia sicut secundum
epistola ad paulum Burt romani
duces propositos sibi principes se
cuntur camillos et scipiones, philosophi
aristotelem et platonem, poete ho
merum et virgilium, stoici zenonem (?)
et lib[illegible], clerici apostolos et martires
viros, sic laici imitari debent
clericos et religiosos. quorum vita
debet eis esse virtutum forma. sanctitatis
ymago tamquam religiosis exem
plares in virtute prelucens studen
tes Exodi xxxi, quia sacerdotes
debent populo prelucere et docere virtutum
exempla. honeste vivendo, orac
ionibus in corde devocione postu
lando, Offerre preces vota ipsorum
deo presentando pietando, iudi
cia clamantibus pecta solvendo et
ligando, his enim iiii°r modis
sacerdotes debent laycos precedere
et eis viam salutis ostendere. Ecce ple
rumque dicunt ca[illegible]entibus clericis
sentiuntur exemplum. et sequebatur

ut magister sanus gregorius i(n) [illegible] moralium
quod regulatibus [illegible] homines viuere
erunt [illegible] xxxiij, plerumque ex
negligencia clericorum oritur in dignacio
super laycos. dum exempla eorum corrum
punt vita quorum clericorum est liber la
ycorum, vere hoc erat laici quia
liber eorum corruptus est, quia sol eo
rum est in tenebris. et luna in
sanguinem. sal insulsum efficitur obscu
ratum est in amaritudinem et lilium in
tortura. periit sanus doctrina et verus
in sacerdotibus non est solicet ii° Cronicorum
in syon edificauit urbes in cendij. que
fortitudinis menia dilatauit. quibus
extendit propagines virulentes Nunc
sacerdotes et clerici in ecclesia dei in
festinosi ambulantes dicit b. bernardus
non syon dispergit. quia vulpes a
bulauit in eo, Ierimie v°, Ecclesia hic dicitur
ecclesia in iustis suis dispergit. i. domus
modis periit quia dispereunt in
endet, sicut ut canticus hic. vi
viij. et vulpes. i. mali sacerdotes
in destruas presente tui xiiii, sicut
gilebtu vulpes fetet fodiunt et concavi
et terra anfractuosa incedunt. Ita
inestuose animus i(n) spiritu et dolosa sci
entia, Et clerici hodie tam religiosi et
quam seculares fetent plurimum et
exempli mali corruptorum Et fodiunt
prava cura et doli machinatorum, Anni
fractuose incedunt, portuosa in
tentorum, domesticus animus insidiantes
per laborem offitiorum, dolosi per ipsorum
et fraudis inventores, preuaricatorum fi[illegible]
causa breuitatis obmitto, Ecce quid
malis ecclesia dei hoc accipit. sordibus
in quatenus, quod fetoribus inficit, quocumque
te vertas. fetores senties. sicut de de
sinia. que iacebat inter prophas,
et dum ex parte vna sentiret fetorem
convertebat se ad aliam. et ibi similiter
intollerabilem sensit fetorem. Sic re
vera laici quocumque se diuertunt siue
ad clericos siue ad religiosos rigo
sentiunt malorum exemplorum fetorem, ex quo
infirmi laici. dum eorum exempla sequuntur
aspiciunt et corrigere non valent, coguntur
imitari ut magister sanus gregorius super duodecima
x° super ezechielem Cum non sciunt non
expendisse sancta sua. viuendo hec
more. etiam in piscina sacerdotum. quia non
intendunt vanitatibus, et lenocinijs
sunt sole, qua non erunt insoluentes

et elati. cum tantum fastum · talem in solemnitatibus videant clericorum. Nonne in pravam corporis inveniuntur abusum elemosinas pauperum · de patrimonio crucifixi non fuerunt, cum divites in equis sic pascunt pellices · in talamis viris / in pingwescunt canes et ornant equos / phaleratos per tota et capita deaurando et in capitibus corporum platearum dispersi sunt lapides sanctuarij platee late sunt et lata sic via que ducit ad mortem lapides glose super Thren. 4. sacerdotes et religiosi sunt / in capitibus 1 · i · in initio latarum viarum docet cum plures ipsum exemplo ingredi vias latas que ducunt ad mortem. et dein gaudet in profundum inferni dolor capitis in membra redundat / capita ipsi sunt sacerdotes / omne caput languidum et omne cor merens / languet prelati · omne in cupiditatibus suis / et languor in capitibus membra sic in membra in forma sunt bona bu[illegible] hujusmodi. Ego sum pastor bonus / quid in quid aliquando fuerunt portus sub quatuor / hoc pessimus clerica hodie in omnia fructus sunt omne comedunt / et bona que tenent polluunt et ideo xxxi° Gamaliel cuius oblacionibus ac decimis et ipsi bonis meis. cum meretricibus abutebatur / clerici venerandi domini magistri et fratres dilecti / quod sacerdotes et religiosi non sunt directores animarum in via salutis non sunt ex tessores pessima videtur sed sunt ex tinctores animarum · tamen laicis quam in vita vos autem non sit maiore quam est pro vi[illegible] mij ihesu / cum estis pastores quarum qui alios debetis instruere · vos in quantum maxime · qui soli non potestis preire / sic preire debetis docendo · operando apostoli cum catholica sunt predicando qui heretici sunt operando / quod heretici faciebant per mala dogmata · sic faciunt plures hodie per mala exempla · secundum ut ipsum et inducunt in errore. et tanto maiores sunt heretici · quanto prevalent opera verbis / unigenitus quod sic in sinum patris nonne de secreto suo predixit in publicum / nonne de celis descendit ad terras ut predicaret et consulere sua persuadet hominibus quem preceptum audi · nonne estis vicarij / nonne quod predicat vos debetis predicare / quod dissuasit dissuadere / quod persuasit persuadere / a xpo dicti estis xpiani. nonne ea via qua xpus ambulavit et vos debetis ambulare. nonne sicut conversatus sic vos vicarij eius debetis conversari / ita plane. Ne

forte dicatis aut sentiatis eo quod sunt dicate hoc in texte bu[illegible] archidiaconi dicate presbiteri / dicant etiam pontifices / in sermonibus in sellis quibus sedeat aurum in vestimentis / tantus apparatus ornatus · in nobis familia et equus tantum prestamus apparatus / certa venti venit est de[illegible] duc aut / sicut et hos desinunt tales erat inter vestium · et delicatus aliorum apparatus aput illum divitem erat qui induebatur purpura et bisso / et epulabatur cotidie splendide / mortuus est sic / et sepultus in inferno / luc. xvi° ubi glosa. Omnium execrabile et horrendum sepulcrum ubi sic fletus et stridor dentium ubi sunt [illegible] nimium ubi vermis qui non moritur / ubi ignis qui non extinguitur. hec sepulcra ducatus sic spiritus abrahe pauperis excepit. ecclesiastes. Vir cernens sapiens et custodiet hec. vir in sapiens non cognoscit / et stultus non intelliget hec / Certus obsecro laicorum audimus clericis accipit trahalia et in eximius ubi accipitis / cum tantum fastum videant laici in suppellectili clericorum / nonne potius peccatores in vitam admundum diligere quam negligere. Quare si vos media animarum estis / quare vos ipsos / sic inde dicitis contempnentes vos ipsos / et ad ipsum contempnite vos prius / et ad ipsum contempnite vos puis / et ad ipsum contempnite vos prius / et ad ipsum [illegible] efficiamini alios in vitabitis / sicut fecit dominus ihesus qui cepit facere et docere Actuum primo Sic vos animarum rectores sacerdotes pijssimi. viri. estote fortes ut ... Sancto desiderio vestri xpi vestigio inherentes vestri estote / pro obsecro / legis in officio constantes operosi fortes abiecto opprobrio gregis in iustitie vos persistentes strenuosi ubi et sic audaci conamine / continue notate. Virtutum actores estote ut per vestra suspiria · ipsius ad virtutum molimina audaciter excitati. Et sic estote fortes viri / Et tunc dicet puer / Dixi tunc et bene sic quod vos viri etiam debetis esse varij examine · septimam dictione. Sextum rectores / quod probat extium examen quo ad sensum scrutinium sit. videre illuminati. Sextum / quod cum esse vir certus esse in divinis litteris sensus dotatus · veritate divina informatus / ut sciat obtinere cum qui sunt doctrina et fidelis sermonis

et ut potens sit et exhortari in doctrina sana et contradicentes arguere ad titum primo. Non enim in sacerdote sufficit vite sanctitas, sed cum hoc in eo vigere debet doctrine sublimitas. Sicut Jeronimus in epistola prima ad paulinum ubi sic inquit: Sancta quippe rusticitas solum sibi prodest, et quantum edificat ex vite merito, tantum ecclesie nocet, si destructoribus ea non resistat. Daniel in fine: Sanctissime visionis visus ait: qui fulgebunt stellas et intelligentes quasi firmamentum, videns quantum inter se distant iusta rusticitas et docta iusticia. Alii stellis, alii celo comparantur, quia sacerdotes et in ecclesia sunt, per quos diversorum scientiis et exemplis claruit. Cuius rationem assignat sanctus Thomas 2a 2e q. ii ar. 6o in corpore questionis ubi sic ait: Explicatio credendorum fit per revelationem divinam, credibilia enim naturalem rationem excedunt. Revelatio autem divina ordine quodam ad inferiores pervenit per superiores, sicut ad homines per angelos et inferiores angelos per superiores, ut patet per Dyonisium in celesti jerarchia. Et eadem ratione explicatio fidei oportet quod perveniat ad inferiores homines per maiores, id est sacerdotes, ad quos pertinet alios erudire. Tenentur enim plenius notitiam de credendis habere. Hec sanctus Thomas ubi supra. Et ideo ignorantia cum sit mater cunctorum errorum maxime in sacerdotibus dei vitanda est, qui docendi officium in populo dei susceperunt. Sacerdotes enim legere sacras scripturas admonet paulo apostolo dicente primo ad thimotheum iiii: Attende lectioni et exhortationi et doctrine et semper permane in hiis. Sciant igitur sacerdotes scripturas sanctas et canones et omne opus eorum in predicatione et doctrina consistat atque edificet cunctos tam fidei scientia quam operum disciplina. Hec enim ut ait Augustinus sacerdoti necessaria sunt secundum canonem: liber sacramentorum, lectionarius, antiphonarius, baptisterium, compotus, canon penitentialis, psalterium, omelie per circulum anni dominicis diebus et singulis festivitatibus apte. Ex quibus omnibus si unum defuerit sacerdotis nomen vix in eo constabit, quia valde periculose sunt evangelice mine quibus dicitur: Si cecus ceco ducatum prestat ambo in foveam cadunt. Hec ille. Et habetur ut habetur xxxviii d. Ideo imperitia sacerdotibus valde debet esse adversa, quia cum per ignorantiam ceteris aliis prestare ducatum

ceperint ambo in foveam cadunt. Unde Gregorius in pastorali: Obscurentur oculi eorum ne videant et dorsum eorum semper incurva. Cum enim obscurantur oculi eorum qui precessunt ad ferenda sarcina peccatorum facile inclinant sequentes ad baiulandum. Itaque sacerdotibus aut ignorantia que ars est pestis abiciant. Cum itaque voluntaria ignorantia omnibus sit noxia, maxime tamen sacerdotibus est periculosa ibi. Unde sicut Isidorus de summo bono libro iiio ~~[illegible]~~ c. xxxv sic inquit: Et pastorum ministerium sacerdotale assequi perhibentur, ita in doctrina principali officio retinent, illi enim exemplo suo vita moribus bonorum corrumpunt, isti sua ignorantia in ipsos corrigere nesciunt. Quid enim docere poterunt quod ipsi non didicerunt. Desinat ergo locum docendi suscipere qui nescit docere. Ita patet quod sacerdotes veram scientiam scripturarum doctrine sepius lectiones et hec providentiam exercitium quo ad sensum sententiam sit vacent illuminati. Unde beatus Jeronimus sic arguit negligentes sacerdotes suos dicens: Sicut ait Ecclesiasticus ideo sacerdotis esse officium de lege interrogati respondere. Si sacerdos est sciat legem domini. Si ignorat legem domini ipse se arguit non esse sacerdotem domini. Sacerdotis enim est legem scire et ad interrogationes respondere de lege. Dicit quod est venerabiles domini mei quam hoc sacerdotes plus querunt pecuniarum [illegible] quam scientiarum librorum intelligentiam, plus vestium suarum appendicia quam doctorum sanctorum eloquentia, plus crinium bonarum redolencia quam animarum sanctimoniam. Unde veniet penitentia dampnationis, non ut minium, terrena querunt adeptis non ut in opere sustentari necessitatem fulciant, sed ut dapibus medita pigmenta redolescunt, ut in cristallinis vasculis adulterata mella vine flavescant. Honesta vestis unicolor ab eis spernitur, pallia vero diversis fucata coloribus ac depictis sericis vestibus ad sublimis lectuli de putant ornatum, et cum domestica muri pa(rietes) eorum aspectibus sordeant, tinctas pelles, quia magno pretio emerunt, oblectantur. Hec ille. Unde sicut ait Hugo in xii abusionibus ...

27

modu / ttes mqz ut sant / ut desunt
vacantes ocio quiessa adhs / studet
et ebrietatibus tremis in taberna sapiunt
assidui in plateis / in eccles vero tar-
dissimi in choro / Et subdit / pauci
in pontes / Sunt sed quorum talag orna
tor ꝫ cena / mensa tepator altar
cifus colice preciosor / equus cun
osior missali / cappa pulcrior ca
sula / camisia delicator alba
Etc quo obstinati ꝫ augea
rratis pugne cene instituto sa
cerdotis digitatis / et unitatis ꝫ color
optimus. corp honeste qusicrois
terna ppt ut ait Crisostomus. Multi sa
cerdotes pauci sacerdotes / multi nomine
pauci merito. multiplicasti gentem
ꝫ non leticiam Isa. ix. Multi ppt
diuiciarum habundanciam. pauci ppt anim
salute. multiplicato ipsorum ppt rerum
habundacia vite arguunt in eis diuini
morum meritorum et vite in soletiam
Ydyt cum ppt mqz pe cet exaudire
iniquitatis ipsorum. fuerunt in omnes
in affitum cordis cum igitur affectus cordis
ducat eos ad amorem tpalium. uite
ꝫ eos hic oblivionem spiritualium et io
no curat studi sancta septimam. eis
ad salute uicium. et ita ambulant
in circuibus et ad eos scelaces post
se trahunt / et perdunt dedie in
dicimus fama ut ait b. aug in
viij libro de ciuitate dei c. xlvi
pq qui genus ebrica cepit non hic
ectas. procul dubio deterior fia est
tota cum eorum sollicitudo ꝫ in acq
rendis diuiciis et pbendis quibus habitis
defluunt ad omne malum. et ad
torpore ois boni / Quibus ire
comminat dns dicens p pphiam Amos
vjo Ve vobis qui opulenti estis
in syon. i. ecclesia dei qui separati estis
in die malum et appropinquatis solio
iniquitatis. qui dormitis in lectis ebur-
neis et lascivitis in stratis vestris
qui comeditis agnum de grege et
vitulos de medio armenti. qui
canitis ad vocem psalterii sicut dauid
putauerunt se habere vasa cantica bi-
bentes in phialis vinum et optimo
ungento delibuti et non paciebatur
super contricione joseph / Vos aut dilecti
et venerabiles non sic. ꝫ estote
fidelium in vo quiescatione

et in caritate sicut sunt iiijor humilitate
viz radiati. ut corp essencia
optata. operis fere solidet / Estote
tote in qusitacione considerati. ut corp
ans motiua applicata ardius
sstores. superdicatione lucan. ut
corp equina in formata. lucidi
clare illustret vite vestri / Et
sic verani eorum septimam
distanne. sensum locis. estote
vi. qd pbat extum exercitum
quo ad sensum scrutinium. vera-
ct illuminati. estote flores vi que
fuerunt via uite duerais in puro
mee collacos posita / in quibus qd
vis sic puerule deducti / vos ve-
nerabiles dni mei sacerdotes
et clerici doctrina ecclesie consideran-
te et utile. in eludetes conuaaz
impnales / in eludetes ministerium
gratiales / dne vos ob estote
Excellencia singlare. pspicte
operacionem vitualem. honestate qu
sacos flores Obediencia pmp-
tualem. effiudente locucionem doct
nalem ipse instruentes vi. flor
cum omnibus sitis sinus in seo suo
erit Jacobi v thema. Estote
sic sicut ego sanctus sum. leuitica
xjo. pm pbat sanitatis eximie-
nam ppt qua in planue resider-
uneo collocati Estote Quod pbat
sanitatis euidencia ppt qua
in cure puinencia. Ab bono ap-
bati flores / 3m pbat vitalis
refulgencia ppt qua in septime
audiencia merito premiati qui
cum verbum meum audit et credit
ei qui me misit habet vitam
eternam Joh. v. quam nobis prestare
dignetur ihesus xpus qui viuit
per secula benedictus Amen etc.

Mrs ord regulate sita / sit p prius
satisfactoria / et salutis meritoria / dicens
q sit tue ord magis regulatum est
magis satisfactoria / et meritoria p r az
religiositatem / ord pp adqz / sit magis
et magis / quibus / ad sit ord stans
v patria eet magis satisfactoria
meritoria q viatoris / eo quod sit
sine omni deordinacione / quibus / eo q sit

ext statum merendi et statum satisfaciendi eo quod sit in termino contriti / tamen quia actus alicuius magis est meritorius quam aliis / sed sed nil meretur nisi in ut aliis / Ad 3m quia sed oratio que volunt in questio plana / Secundum quod eius nichil deest nisi gloria consummata quia orat sed nobis multa desunt / Nam pro nobis orat / Sunt enim eius quaesiti in celestibus / Ad propositum aliquando dicitur quod ex ordinatione ecclesie imponitur penitencia est meritorium et satisfactorium / Ad 4m est dicendum / Nam est meritoria / et satisfactoria in questio vera / et tamen orationes sunt efficaciter efficaces tamen meritis et condigna ordinatione et acceptacione

Quarta questio utrum oratio est actus virtutis cadens sub precepto / Ista questio duas habet partes / Prima pars est utrum quod sit actus virtutis / Probatur per Thomam in scripto super 4o / Et similiter probatur per Augustinum / qui dicit fides credit / spes et karitas orat / et oratio deo impetrat / Sed spes et karitas sunt virtutes / Ergo oratio et ideo est actus virtutis / Contra tamen quia oratio est contra statuens arguitur aliquis actus excessivus / ut dicitur 2o ethicorum / Sed Augustinus quia oratio 2m Damascenum est petitio decentium a deo / Et ut exprimo nobis / non petit decentia a deo est petitio quorum / et aliquorum / que sunt contra statum virtutum / Ergo prima pars est 2a pars videlicet utrum oratio cadit sub precepto / Patet id Luce 18 quod oportet orare ubique semper / Contra dicitur ex mandato / sed tamen non potest esse in precepto / Ergo oratio cadit sub precepto / Et arguitur ratio / quia id per cuius obmissionem aliquis peccat mortaliter cadit sub precepto / sed sic est de oratione / Minor non quia faciens contra preceptum peccat mortaliter / Sed patet quia obmittens horas canonicas / ad quas quis obligatur ratione officii / vel beneficii peccat mortaliter / Similiter obmittens orationes sibi impositas in penitencia / in toto vel in parte peccat mortaliter / et per quod conclusio vera / Conclusio prima oratio est actus virtutis [illegible] / Probatur quia oratio est actus virtutis cadens sub precepto ut dicitur 3o / et tamen solum [illegible] [illegible] / et alio [illegible] / 2m secundum Thomam quia oratio est actus [illegible] quia aliquis superiorem deprecatur / illi quod proprie convenit orare / tamen [illegible] [illegible] et superiorem deprecari / et [illegible] ipsius [illegible]

Conclusio secunda / ut divinis personis secundum se / ut [illegible] in scriptis [illegible] orationem / Probatur quia divinis personis non est superior / Est oratio est actus latrie / quia [illegible] dei sed [illegible] / non [illegible] divine persone / Ergo non oratio / Similiter oratio importat defectum virtutis in orante / sed tamen divine persone non competit / Contra quia beata virgo est quod [illegible] [illegible] orationis / quia beata virgo non [illegible] / Et oratio non est nisi ad deum / sed deus non potest cognosci in intellectu / quod beata [illegible] [illegible] quia beata non sunt principes beate vite / quod [illegible] in oratione petitur / ut dicit Augustinus / Ergo conclusio vera / Contra [illegible] non [illegible] orationem [illegible] ad [illegible] [illegible] actus est [illegible] creatura / quia oratio est actus virtutis / et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / ad que [illegible] obligatur / Ergo [illegible] / Conclusio 4a / [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] est [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] qui [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / quod [illegible] et [illegible] est oratio et [illegible] [illegible] / et [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] est qui [illegible] deo / Conclusio [illegible] [illegible] a quo est [illegible] / quia oratio est maior [illegible] / quia est actus virtutis [illegible] [illegible] et est actus virtutis [illegible] et [illegible] aliquando est [illegible] quod cadit sub precepto / Conclusio 2a [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] satisfactiva / [illegible] [illegible] [illegible] super 4o [illegible] [illegible] [illegible] quia satisfactio [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] facit et [illegible] [illegible] [illegible] est medicina [illegible] et [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] est et [illegible] est [illegible] / et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] deo [illegible] oratione [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] facit / et [illegible] [illegible] [illegible]

Ad octavum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

aufert radice ei amputatis et ita
ora plene est satisfactoria verum est
quia oratione divina petimus nobis
debita relaxari ut [illegible] cum a domino
sit instituta ad relaxacionem delictorum
pro penitencia sit. 3o ideo ad [illegible]
[illegible] et non nisi ad satisfaciendum
3o ora est satisfactoria i. [illegible]
non est [illegible] impossibile [illegible] deo [illegible]
satisfacere patet conclusio et [illegible]
Ieronimum qui dicit deo [illegible] aliquid
impossibile precipere anathema sit ergo satis-
factio est in precepto 2m ad [illegible] 3o
[illegible] [illegible] [illegible] 3o possibile
est deo satisfacere i. [illegible] 2m quamvis
impossibile sit [illegible] deo [illegible] satisfacere
2m equalitatem non tamen est impossibile [illegible]
[illegible] sufficienciam [illegible]
quia [illegible] qui sit ad parentes et
ad deum impossibile est equivalens reddere
2m quantitatem ergo satisfacit ut [illegible] reddat
quod sit quia amicicia non exigit equalitatem
[illegible] quod possibile est ut [illegible] [illegible]
et [illegible] [illegible] [illegible] i. [illegible]
[illegible] ora vocalis [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] amicorum quendam penalitatem [illegible]
[illegible] quia ordinata est [illegible] 2m id
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] est [illegible] est actus [illegible] ut patet [illegible]
[illegible] et [illegible] sit cum [illegible] et
[illegible] ut patet 2o [illegible] [illegible]
patet quia ora vocalis [illegible] est satisfactoria
ut patet conclusio ergo satisfacit [illegible] [illegible]
[illegible] penalia ut patet [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] non [illegible] [illegible] intimi
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
et alibi dicit amare est amor [illegible]
[illegible] [illegible] non [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] 3a ora vocalis
[illegible] est [illegible] salutis meritoria [illegible]
actus [illegible] caritate informatus est meritorius
ergo ora vocalis [illegible] est [illegible] est
actus meritorius [illegible] in 3o [illegible] [illegible]
[illegible] quia [illegible] meriti [illegible]
[illegible] est [illegible] caritate [illegible] caritas est
[illegible] merendi [illegible] patet [illegible] [illegible]

quia [illegible] aliquid [illegible] [illegible] ex caritate
et sic [illegible] meritorium [illegible] [illegible] quo ad
[illegible] ex caritate [illegible] [illegible] meritoria i.
[illegible] [illegible] ora [illegible] [illegible]
est [illegible] meritoria patet quia [illegible]
[illegible] [illegible] est finita [illegible]
[illegible] vita eterna est infinita [illegible]
[illegible] non est [illegible] [illegible] i. [illegible]
[illegible] est in ore vocali [illegible]
[illegible] aliqua debita patet quia [illegible]
[illegible] vita eterna [illegible] [illegible] que
[illegible] ad [illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] i. [illegible]
[illegible] ora in caritate [illegible]
efficacia merendi non [illegible] efficaciam
impetrandi [illegible] [illegible] quia caritas est
[illegible] merendi ut [illegible] est [illegible]
[illegible] impetrandi [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] quia repugnat impetracioni
[illegible] dei ad quam [illegible] i. [illegible]
[illegible] questio [illegible] est ut patet [illegible] et
3a [illegible]

Doctoris

[illegible] maiori declaracione videnda sunt aliqua
[illegible] est quod ora [illegible] adesse et
abesse ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] 3o [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
et [illegible] maiori diligencia et [illegible]
[illegible] orare [illegible] [illegible] et in quo
[illegible] [illegible] [illegible] orare [illegible]
[illegible] et [illegible] in [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] ad [illegible] in [illegible]
ad [illegible] et [illegible] [illegible] et [illegible]
ad [illegible] et [illegible] ad [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] quod ad [illegible] orare [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] quia [illegible] [illegible]
[illegible] impedimentum et [illegible]
et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] ad [illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] mala
et [illegible] [illegible] dicit [illegible] [illegible]
non [illegible] deus ergo si quis [illegible] dei

3 huc exaudit hic est quia ora(tio) orantis
sit aliqua candida. Et primo tamen
est ne lingwa orantis aliquibus verba
vel sit in peccata, ideo dicit beatus Jeronimus
nescio qua conscientia ea lingwa deum
quis rogat qua aut mentitur aut
maledixit aut detraxit, huius eius
offendit, deum precibus et presentibus alienis. 2o
tamen est ne manus que in ora-
cione levantur aliqua impuritate sit
contaminata de peccato sed rapina san-
guinis aut violencie, ideo primo ad Ti-
motheum 2o dicit apostolus volo viros
at mulieres orare in omni loco leva-
tes puras manus. 3o tamen est ne
aliqua superbia velatur in corpore sed
econtra appareat vera humilitas in gestibus
et laciniis in tunsione pectoris in genu-
flectionibus et aliis consimilibus, eo quod deus resistit
superbis et humilibus dat graciam. Jacobi
4to, sed quia oracio humiliantis se celos pe-
netrat ecclesiastici 35to. Ideo dicit
beatus Bernardus dum manibus pectora et ge-
nibus pavimenta tundimus et devotis
vocibus altaria cumulamus sive visita-
ciones i. facies sordent lacrimis, suspiria
sive varia loca mugitu gemitibus atque
suspiriis et singultibus resultat [?] caritas
spiritualibus, sed [?] propinquis [?] ... magis libet
inspicere, nil quam summo regi condigne
exhibet. 4o tamen est ne cor [?] ...
rum est cogitare, congreget bone
et volatiles cogitaciones, ea que in-
pedit cordis tamen devocionem, sicut
ne in corporali in [?] surgat male
[illegible] ... que impedit
mentis dulcedinem et precipue ne in
... in velat animi ... [illegible]
... et ne consumacione, eo quod ... ea
... impedit devocionis effectum que
... [illegible] qui cum
sit accedit ad oracionem quo aliquid ad
... [illegible] ... ad eius
... ea quo cum ... molestat
... in ... [illegible]
... [illegible]
... [illegible] ... qui ... non exaudit

uniscodes [?] ad ... clamantes dignum est ne
audiatur ... [illegible] ... qui
... aure sua ... [illegible] pauperis
clamabit ipse et non exaudietur. Deus
est ... in ... [illegible]
... [illegible]
cum ... [illegible]
... est quia legimus ut scriptum [?] ...
... et quia in ... [illegible] ...
... ad deum ... audit deus ...
eius quam ... [illegible] 34
... et ... [illegible]
... deus ... [illegible]
... impediat oracionem ... non ...
... ad ... ... [illegible]
... in peccato, impietas in non
dimittendo, et ... [illegible]
... 28 dicitur ... [illegible]
... et ... quod ... [illegible] quo
... et ... in ... [illegible]
... et ... quis ... quis
ad ... et ... [illegible]
... et ... querit ... quod
... quod dicit ... [illegible]
... 28 relinque proximo
tuo nocenti te, et tunc deprecanti tibi peccata
solventur. Et ... Mathei 11 dicit ...
... ad ... dimittite si quid habetis
adversus aliquem, ut et pater vester celestis di-
mittet vobis peccata vestra ... qui ...
cotidie dimitte nobis debita nostra sicut
et nos dimittimus debitoribus nostris ...
... testimonio ... [illegible]
... oracionis ... [illegible]
... [illegible] ... et ... nobis
dimittet peccata nostra, et ... [illegible]
... oportet nos ... [illegible]
... aliquis ... sive in eius ... [illegible]
... [illegible] ... et apostolus dicit
... te ... et quia ad instanciam
... ut quis ... [illegible]
... [illegible]
... oracione quam ... instancia ...
... [illegible] ...
... et ... [illegible]
... [illegible] ... in ea ... et
... fides ut peccata in fide ...

impetrare, sicut fiducia precum, ut animus non dubitet de dei misericordia, et caritas [illegible] affectum ad preces deprecantis, quia de devocione [illegible] solet emanare, ita quod quod deus amat ex amore fidelis et credit. Item requiritur perseverancia, ut non [illegible] per vices petant. Item debita reverencia coram maiestate divina precibus ad impetrandum. Item perseverancia precibus ad fortitudinem, ut in pulsando perseverent. Item [illegible] precibus ad temperanciam et ideo est precum ad instar aromatum [illegible], thus cum orationes fiunt magne virtutis coram deo, ut [illegible] est [illegible] precum sit odoratum [illegible] Apocalypsis 8: ascendit fumus incensorum de oracionibus sanctorum coram deo. [illegible] thimiamata in [illegible] debeant [illegible] abundare, et deus [illegible] est cum deo et corpus debeat [illegible] est quod ad preces [illegible] abierta est [illegible] de domo [illegible] et preces moysi vincebat [illegible] preces [illegible] et preces [illegible] aaron cessavit plaga ignis, numeri 16. Item ad preces [illegible] placata est deus [illegible] capta urbs. Item ad preces helye aperta est pluvia, et [illegible] reddita [illegible]. Item ad preces [illegible] aperta est [illegible] paulus [illegible] ad preces [illegible] dominus [illegible] infirmos, [illegible] mortuos [illegible] in [illegible], et tandem [illegible] ad [illegible] merito in [illegible] [illegible] et [illegible] et [illegible] primitus.

[illegible] videndum est [illegible] et quando debent [illegible] ad quod dicendum quod et si non [illegible] et [illegible] in [illegible] et [illegible] vicibus die ac nocte et precipue [illegible] demane et nocte die cum et nocte [illegible] facere debet, sicut videmus [illegible] de [illegible] animalibus que [illegible] die ac nocte requiem [illegible] dicentia: sanctus sanctus sanctus dominus deus qui erat et est et qui venturus est, apocalypsis 4, et precipue ad istud [illegible], que die ac nocte serviunt deo in templo eius, apocalypsis 7, et [illegible]

qui tota die et tota nocte non tacent laudare nomen domini, ysaie 62. Quia nec [illegible] vilioris et [illegible] [illegible] que de nocte solet surgere [illegible] et [illegible] domus sue [illegible] et [illegible] artificibus qui surgunt [illegible] [illegible] sicut [illegible] de servitiis et [illegible] [illegible] 36. Et in [illegible] qui [illegible] [illegible] artificibus [illegible] [illegible] [illegible] artifices vigiliis [illegible] [illegible] ne [illegible] [illegible] et ut debitam laudem deo debite reddamus, et ut [illegible] [illegible] et temptaciones [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] et [illegible] efficiamur, et ut [illegible] de [illegible] [illegible] [illegible] nocturnum tempus aptius est activis contemplativis [illegible] est [illegible] [illegible] in die [illegible] [illegible] [illegible] activae vite et nocte canticum eius [illegible] contemplative, [illegible] non solum debet deo de die sed etiam de nocte [illegible] benedicite noctes et [illegible] dominum [illegible] [illegible] laudare deum. Item [illegible] et [illegible] de die [illegible] de nocte [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] vigiliis. Item [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] vigilie, [illegible] 13 vigilia [illegible] [illegible] Item [illegible] de nocte est [illegible] [illegible] paulus [illegible] vigiliis [illegible] in vigiliis [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] [illegible]. Item [illegible] [illegible] nocte, [illegible] 22 ita [illegible] [illegible] dominus [illegible] [illegible] [illegible] 37 qui dedit [illegible] in nocte [illegible]

Item nocte surgentes multi sepe corporis
purgant [illegible] et [illegible] per
[illegible]itatem que multum confert ad sanitatem.
Unde autem vires humane fragilitatis
non sufficiant ad omnes horas,
in debemus saltem crebras et interpellatas
oraciones, ut absque tedio sepius operetur
ad dei laudem, adiuncta devocione
et divini auxilii postulacione. Et
quia devocius orare nos videmur sibi
convenire nocte quam in die, ideo mane
mane et vespere debemus quasi iuxta
suum statum orare. Ut quod sepe fecit dominus
suo exemplo nos provocat, unde dicit Marci
[illegible] quod diluculo valde surgens abiit in
desertum locum et ibi orabat. Et Matthei xiv
vespere autem facto ascendit in montem solus orare.
[illegible] tempora ad orandum aptius sic assignabat:
mane oracio mea preveniet te, et in psalmo vespere
et mane narrabo et annunciabo, et laudem tuam
et elevacio manuum mearum sacrificium vespertinum.
[illegible] duo tempora matutinum et vespertinum
sicut duo sacrificia legalia non carnalia, sed
spiritualia que cottidie iubentur offerri, unde [illegible]
in quibus [illegible] temporibus orare debemus, ut primordia
et ultima [illegible] accionum [illegible] primicias in
[illegible] et decimas [illegible] persolvamus, [illegible]
qui est primum et finis [illegible]. Item ut in diurnis
[illegible] tempora temptaciones nocturnas
[illegible] oracione [illegible]
oro quod dicitur in prima, et in oro quod dicitur in completorio.
Oraciones ideo mittitur sed mittitur solet oraciones
que in aliis horis dicuntur, in festis quibus de
causis orare debemus. [illegible] dicit [illegible]
[illegible] vesperum [illegible] deputatum
est silencio, et matutinum divino sermoni, eo quod
[illegible] conflictum quam [illegible] desistere
et in diluculo [illegible] et [illegible]
[illegible] ad sacrum
[illegible] tota [illegible]
laboraverunt, ut ultimo [illegible] labore
[illegible] magistri [illegible]
qui [illegible] ad opus suum et operatur suam
usque ad vesperam [illegible] et non ultra, itaque fideliter
[illegible] de die [illegible] vite active, et [illegible]
[illegible] vite [illegible] ut cuncta eius opera
[illegible] et finiantur, ideo dicit [illegible]
oracio [illegible] mane, iam lucis orto sidere deum
precamur supplices ut in diurnis actibus nos
servet a nocentibus [illegible] et in completorio
[illegible] nos [illegible]
[illegible] tu in [illegible]
[illegible] et quare debemus orare.
Tercio videndum est quibus diebus et temporibus in
[illegible] cum maiori desiderio orare debemus,
ad quod dico, quod ideo facere debemus primo in festis
sive diebus festivis, eo quod instituta sunt
ad vocandum deo, et ad cessandum ab aliis occupacionibus, tum quia [illegible] nos in festis
vivas, et ideo [illegible] est [illegible] in
oracionibus, tum quia maior spes tunc habetur
de largitate dei qui rogatur, velud principes
in suis festivitatibus solent largius munera

[illegible], ut sic conveniunt tempore coronacionis et desponsacionis. Secundo hoc facere debemus in ieiuniis seu diebus ieiuniorum, eo quod sicut ieiunia sunt ad sanctificacionem contra vicia carnalia, sic oraciones sunt ad sanctificacionem contra vicia spiritualia,
et per quas perfecta sanctificacio fit per utrasque, tum quia ieiunia non sunt deo accepta
nisi oracio coniuncta est ieiunio, ut ieiunium per oracionem sanctificatum sit deo acceptum, quia
sed absque sanctificacione per oracionem, sicut et ieiunium [illegible]
[illegible] coniungebat oracionem ieiunio, sed David qui
dixit humiliabam in ieiunio animam meam
et oracio mea in sinum meum convertetur. Et
Daniel dicit posui faciem meam ad dominum
deum meum rogare in ieiunio, Daniel
ix. Et Hester viii dicit [illegible] et rogavit dominum. Et erant nobis [illegible]
[illegible] in festo ascensionis et penthecostes
ieiunabat et orabat. Tercio hoc facere debemus
in diebus rogacionum, eo quod tunc est [illegible]
[illegible] ad large dandum munera, una magnitudo
[illegible] victorie [illegible]
in [illegible], et in [illegible] in ascensione
domini, fuit maior curia in celo quam unquam
[illegible] ibi, tunc autem [illegible] soli angeli erant
illa beata captivitas [illegible] et tota
duxit [illegible] erat gaudium de [illegible]
[illegible] qui cum [illegible] celos ascendebat
ut voluntati dei pro nobis in [illegible]
et fuit et est occasio deo pro [illegible]
[illegible] in festo tanti [illegible]
tanti advocati large dispensandi sua
munera, [illegible] media [illegible] ante
ascensionem facit rogaciones, et [illegible] ecclesiarum
visitaciones in quantum [illegible]
[illegible] et [illegible]
omnes debemus orare obligantur.
Quarto hoc facere debemus in specialibus necessitatibus, ut tempore defectuum et adversitatis,
et tempore tempestatis et servitutis, et tempore belli et discordie, et tempore pestilencie, exemplo antiquorum qui
clamabant ad dominum cum tribularentur,
eo quod deus ad se clamantes aliquando adiuvat
ut [illegible] tribulaciones [illegible]
[illegible] ab eis tribulacionibus liberat, et [illegible]
[illegible] tribulacionum, [illegible] magna utilitate
et consolacione [illegible] clamat ad me et
ego exaudiam eum, cum ipso sum in tribulacione,
[illegible] quia adhesit michi liberabo eum
[illegible] et glorificabo eum quod [illegible]
[illegible] tu fructus [illegible] gloriose
liberatus est orando [illegible] et [illegible]
[illegible] abstracta [illegible]
[illegible] tanta [illegible]
[illegible] exaudi.

Quinto videndum est, ubi potissime sit
orandum, ad quod dicitur quod [illegible] loco

Nam et sola [illegible] ad orandum [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

sit [illegible] opus ut credunt quod alibi oraciones non exaudiantur sicut fiebant quando iudei [illegible] quod [illegible] templi nisi templo esset [illegible] quod [illegible] esse constat, eo quod deus est ubique, et ubique orandus est [illegible] / nichilominus locus sacer specialiter deputatur orationi / primo ut [illegible] sit [illegible] oracio fidelium Et 2o ut ipsi fideles illuc [illegible] / Et 3o ut magis ad orandum incitantur / 4o et [illegible] exaudiantur [illegible] credendum quod deus facilius exaudit oraciones que fiunt a loco ad hoc deputato, eo quod [illegible] locum sacrum angeli magis [illegible] visitare, cum sit domus dei / et probabile est quod demones qui libenter impediunt oraciones non audent ita accedere locum sacrum sicut alium. [illegible] quod locus [illegible] ad [illegible] sit terribilis est locus iste [illegible] / Item locus sacer [illegible] excitat [illegible] atque [illegible] est [illegible] / quod sicut [illegible] palacium [illegible] ad locum [illegible] / Item ibi frequenter est corpus domini / et sepe reliquie / sicut autem principes facilius inclinantur ad preces [illegible] magnificis et [illegible] amicorum sic [illegible] est de deo / Item ibi sunt ymagines [illegible] sensibiles [illegible] et [illegible] que sensibiliter inducunt [illegible] corporalibus [illegible] que memoria inducta excitat ad devotionem. affectus autem devocionis facit oracionem efficacem. Unde [illegible] adorabo ad templum sanctum tuum. Et de [illegible] petro et iohanne legitur quod ascenderunt in templum ad horam oracionis nonam. Act. 3.

Quinto principaliter videndum est / quem / quid [illegible] orationibus debemus petere / ad [illegible] quod deum et [illegible] debemus petere orationibus [illegible] de [illegible] quod deum [illegible] [illegible] et [illegible] et [illegible] / et [illegible] [illegible] [illegible] impetranda [illegible] impetrare nobis / [illegible] [illegible] nobis [illegible] dicit quod [illegible] pete [illegible] in [illegible]

ea que [illegible] dei [illegible] licet oracio [illegible] sicut [illegible] et alia [illegible] / [illegible] ad [illegible] a deo [illegible] deus quod petere et oracionem [illegible] [illegible] ad [illegible] ad dei laudem / et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ita oracio [illegible] / cum oracio sit [illegible] [illegible] ad deum [illegible] deus [illegible] [illegible] ut [illegible] magis [illegible] [illegible] ut obtineamus quod [illegible] [illegible] [illegible] nos oracione [illegible] quod [illegible] ad [illegible] cum sit ubique / sed [illegible] postulando [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] oracione [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod facilius [illegible] quod [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] et [illegible] / 3o [illegible] impetrate [illegible] / [illegible] quod [illegible] [illegible] / Et [illegible] dona dei facile amittuntur nisi [illegible] custodiantur / [illegible] [illegible] quod [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] satisfactio [illegible] quod [illegible] ita [illegible] satisfacere [illegible] [illegible] sicut [illegible] [illegible] [illegible] iniquitati ad [illegible] / ita [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] et [illegible] precum [illegible] qui [illegible] est

Sexto videndum est quare [illegible] [illegible] ad [illegible] / quod ad [illegible] et quare [illegible] ad [illegible] / et [illegible] ad [illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] / et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] / et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Et ipsa [illegible] visitat [illegible] [illegible] corporis [illegible]

humilitas et caritas in directe qua diligimus
deum et proximos

Septimo et ultimo e videndum quare plus
deum impetre orationibus quam ieiuniis et
elemosinis. Dicitur quod ideo, quia oratio est familiarior
velocior et delectabilior, propinquior
et efficacior. Primo quia conveni-
tam debilibus quam pauperibus facere. Sed [illegible]
non possunt ieiunare et divites non possunt ele-
mosinam. 2o est velocior quia ipsa
pertransit celum et ad deum accedit,
et tamen eo negocium suum agit quod
non est cum aliis [illegible] [illegible] aut intret
in conspectu tuo oratio mea. 3o est delecta-
bilior quia orans cum deo loquitur et
quasi confabulatur. 4to est deo proprin-
quior quia orans deum sibi presentem constituit
quem videre non prevalet. 5to est efficacior
quia deo regulata sunt ea que petita
impetrat et nunquam vacua redit.

Modo cum tota ratio Summe consistat in
ista quod oratio regulata predictis circumstanciis
est impetrativa, satisfactiva et meritoria
[illegible] patet quod consideracione instituitur [illegible]
[illegible] propria virtus satisfaccionis et
meriti et quare non fiat si non est impetrativa.
Contra primum nunc dico quod impetrativa rei
dependente satisfactiva et meritoria
salutis per alios [illegible] contra [illegible]
[illegible] contra primum quod [illegible] [illegible] [illegible]. Contra
primum nunc dico quod impetrativa rei dependente,
quia si aliqua maior esset que esset regulata
[illegible], et fieret ipse pro se perseverat et [illegible]
[illegible] ad salutem. Contra [illegible] ille condi-
ciones et circumstancie requiruntur, necesse
sufficiunt ad impetrandum [illegible] non [illegible]
quia [illegible] [illegible] requisitas [illegible]. Dicitur quod
[illegible] impetracionem orationis impedimentum et
obstaculum, aliquando est ex parte petentis eo
quod non bono [illegible] petit, et dicitur pro se,
aliquando ex parte rei petite inutilem peti-
tam saluti, eo quod [illegible] [illegible] [illegible] sal-
uti, [illegible] dicitur ad salutem, aliquando ex
parte illius pro quo petitur, qui [illegible]
post obitum impediendo effectum
orationis, dicitur ipse. Aliquando [illegible]
et petitio non [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

perseveranter. Quia ad iste condiciones [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] non [illegible] in predicto [illegible]
ex parte alterius. Quod autem non sufficiunt
predicte condiciones [illegible] quia ultra predictas
requiritur quod petens sit [illegible] et [illegible]
[illegible] habundantia omnium virtutum [illegible]
caritas omnium viciorum, sed patet ex predictis
[illegible] quod iste condiciones includuntur in [illegible]
quod dicitur pro se quod includit [illegible] [illegible]
constancias virtutis quibus ordinatur
actus ex parte agentis [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et debito modo.

Item non omnis caritate petens exaudi-
tur, sed patet de apostolo petente quod
removeretur stimulus carnis, igitur ille con-
diciones non sufficiunt, [illegible] quia si suffi-
cerent ad impetrandum tunc [illegible] con-
currerent ad [illegible], [illegible] [illegible]
effectum. Dicitur quod sufficiunt [illegible] [illegible]
non [illegible] eo quod stat aliquem [illegible]
petere et non pro se, et pro se et non [illegible]
et non [illegible] exaudiretur.
Item si ille condiciones ad impetrandum [illegible]
[illegible] et sufficerent tunc ubi non con-
currerent non fieret exauditio, unde [illegible]
aliquando [illegible] sunt utrumque concurrerent fieret ex-
auditio. Contra nullus peccator impetrat
[illegible] fit oratio [illegible] peccator non [illegible]
auditur. Item nulla oratio pro alio
[illegible] impetrat.
Item ille condiciones non requiruntur ad
impetrandum quia aliquando [illegible]
non pro se orans et [illegible] salutem
aliquando exauditur sed filii [illegible] [illegible]
[illegible], et suos petentes [illegible]
in [illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible]
requiruntur [illegible] impetrandum, [illegible]
aliquando [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
et exauditur, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ut [illegible] [illegible] et
non [illegible] sed patet [illegible]
Item non omnis oratio caritate pro se
perseverat ad salutem impetrat [illegible]
condiciones sunt [illegible] non requiruntur ut
sufficiunt ad impetrandum [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] non omnis oratio [illegible] pro alio
pro se perseverat ad salutem impetrat
[illegible] non omnis oratio pro se perseverant
ad salutem impetrat [illegible] [illegible]
quia omnis oratio pro alio pro se [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] eo quod [illegible] [illegible]

Tercio patet maior est caritas et efficacior. Secundo quia vim tercio quia quanto magis caritas non habet obstaculum quod gerit quam oracio cum aliis generibus illis generalibus ut quando [illegible] peccatum quod potest obicere [illegible] hoc non gerit quam meditacionibus ipsis generalibus quod orat quis pro se ipso.

Item si oracio ex [illegible] commissa contrariis esset de peticione maior esset illius quod [illegible] petitur. Secundum [illegible] quia in peccator impetrat aliud quod petit. Ideo in orans [illegible] generalibus impetrat quod petit [illegible] quod orat sicut petendo peccator nisi de Iohannis in canonica si dixerimus quod peccatum non habemus nos ipsos seducimus et veritas non est in nobis. Sed auctoritas Iohannis non sunt peccatores deus non exaudit et Proverbiorum xxviii° qui declinat aurem suam ne audiat legem dei oracio eius fiet execrabilis. Secundo quod peccator in [illegible] peccator potest orare [illegible] et ad augmentum peccati [illegible] audit [illegible] et misericordia [illegible] audit ad vindictam [illegible] deus permittit [illegible] in aliud peccatum quia [illegible] concedit [illegible] deus quod negat [illegible] que bono desiderio et [illegible] deus eum audit non ex iusticia et [illegible] non [illegible] ex pura misericordia sicut publicano [illegible] deus propicius esto mihi peccatori.

Item sed contra [illegible] quia [illegible] tociens cotidie petunt sibi ad verbum regnum dei et petunt liberari a temptacione et a malo et non exaudiuntur. Secundum quod quia non audiuntur non quo ad vim effectus sed quo ad desiderium [illegible] quia deus dedit [illegible] ut desiderium [illegible] crescat et magis [illegible] natus premium.

[illegible] conclusione [illegible] ulla oracio [illegible] est meritoria et satisfactoria et quo [illegible] quanto [illegible] quia [illegible] penalis eo quod [illegible] unguento suavi [illegible] Ecclesiastes [illegible] muscae morientes [illegible] suavitatem unguenti [illegible] suggestiones dyaboli [illegible] dulcedine oracionis [illegible] satisfactoria quod est penalis [illegible] quamvis [illegible] oracio [illegible] sit suavis spiritui [illegible] et penalis tamen est [illegible] in [illegible] corpus et oracio [illegible] sit elevacio mentis ad deum [illegible] elevacio [illegible] est et [illegible] in [illegible]

est [illegible] oracio [illegible] cum conmitte[illegible] vel consequens penalis.

Item [illegible] oracio est vocalis vel mentalis. Sed non illa est satisfactoria non vocalis eo quod non [illegible] deus sed satisfacere [illegible] [illegible] non [illegible] sed [illegible] mentalis in [illegible] quia in [illegible] de voce et [illegible] [illegible] [illegible] concedit [illegible] [illegible] et spiritus [illegible] quod deus [illegible] quod nulla mentalis oracio sit satisfactoria quia nulla [illegible] penalitate [illegible] quod oracio [illegible] dulcedine [illegible] et penalis [illegible] vel consequens [illegible] et [illegible] que precedit [illegible] vel sequitur [illegible] culpe commisse vel [illegible] pater et [illegible] et afflictio [illegible] que afflictio [illegible] in mente in [illegible] tamen [illegible]

Item [illegible] oracio mentalis et vocalis fuit equalis satisfactoria [illegible] una maior quam alia quia illa est satisfactoria quanto [illegible] quia oracio vocalis [illegible] [illegible] et mentalis [illegible] est penalior et acceptabilior eo quod in vocali laborat cor et lingua sed in mentali solum cor [illegible] vocalis est magis penalis

Item illa magis est satisfactoria que magis [illegible] imponi a confessoribus [illegible] sed confessores [illegible] imponunt oracionem [illegible] et non mentalem [illegible] [illegible] [illegible] tot [illegible] et non [illegible] tot. Item mentalis est maioris contemplacionis eo quod in [illegible] [illegible] in deum [illegible] [illegible] conformior [illegible] [illegible] [illegible] qui orat [illegible] orare [illegible] oracio mentalis videtur esse maioris acceptabilitatis apud deum.

Item in oracione [illegible] multum loqui [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] multum loquens sed si oracio vocalis esset magis satisfactoria et accepta deo [illegible] multum loqui in oracione. Secundo quod [illegible] vocalis in [illegible] quia solum [illegible] et non [illegible] laborat [illegible] [illegible] cogitacio [illegible] [illegible] sed [illegible] corpus [illegible]

alia prout inutilis, que solum [illegible] in intellectu mentis sine effectu devocionis [illegible] placere vocis exterius exercet sine devocione, ea quod vocis solum sed effectum eorum terminat mentis ut dictum est. Secunda media sine [illegible] in qua lingua laborat magis ore quam devocione et in tercio [illegible] requisitio requirit maiorem laborem est magis satisfactoria et imponitur penitentibus. Unde quidam dicunt quod non debent multum loqui in oracione [illegible] ethnici fecerunt [illegible] effectum oracionis consistere magis in multiloquio oracionis quam in [illegible].

Item oratio vocalis impedit elevacionem mentis in deum [illegible] quia [illegible] eo quod oratio est elevacio mentis in deum [illegible] quod [illegible] est.

~~affectus~~ Contra vocalis impedit affectum [illegible] secundum oracionis [illegible] impetracio gracie quod in elevacione mentis consistit affectus oracionis eo quod oracio est elevacio affectus mentis in deum. Dicendum quod devocionis affectus [illegible] ~~inflammatus~~ sicut [illegible] et in [illegible] in [illegible] affectum, [illegible] aliis affectus tepidis qui [illegible] in [illegible] et in istis [illegible] affectus [illegible] una in [illegible] oracio [illegible] et utilior et in [illegible] ~~proposito~~

Contra [illegible] satisfactoria quia [illegible] magis [illegible] [illegible] magis [illegible] quia non impedit elevacionem mentis in deum [illegible] Item [illegible] corporalis [illegible] validitatis

Item oracio [illegible] vite contemplative [illegible] satisfactoria

Contra illa oracio [illegible] ~~satis~~ satisfactoria [illegible] magis [illegible] et [illegible] sit in istis [illegible] in quibus sit [illegible] in oracione [illegible] naturalis [illegible] est in istis [illegible] inflammacio [illegible] non in [illegible] sicut Gregorius in oracione

est [illegible] in [illegible] [illegible]

Item oracio est [illegible] mentis ad deum ut dicit Damascenus [illegible] et [illegible] contemplative et non active [illegible] non est satisfactoria [illegible] oracio que sit [illegible] pertinet ad contemplacionem [illegible] que sit [illegible] amore [illegible] pertinet ad satisfaccionem. Item [illegible] creature [illegible] utile est et [illegible] oracio [illegible] satisfaccio [illegible] et [illegible] [illegible] et non [illegible] corporalis [illegible]

Contra [illegible] in [illegible] meritoria [illegible] meritoria [illegible] oracio [illegible] meritoria [illegible] in [illegible] quod [illegible] in mutacione [illegible] providenciam et disposicionem [illegible] voluntatem [illegible] [illegible] sit in [illegible] illius qui petit. Dicendum quod [illegible] optime [illegible] quia deus [illegible] disposuit [illegible] eo quod deus [illegible] [illegible] [illegible]

Item oracio [illegible] manifestacio [illegible] in [illegible] et [illegible] sicut [illegible] nulla [illegible] sibi [illegible] Dicendum quod [illegible] sit [illegible] manifestacionis [illegible] et in [illegible] quod deus disposuit [illegible] et in [illegible] voluntate [illegible] [illegible] et salvacione. Item deus liberalissimus [illegible] dat [illegible] petentibus [illegible] quia liberalius [illegible] dare [illegible] petit [illegible] et [illegible] illa [illegible] omnibus [illegible] Dicendum quod deus [illegible] petita dat [illegible] liberaliter [illegible] dare [illegible] petentibus

-2

mo et fac ipse meam utilitatem ut eos
et fiduciam capias veniendi ad eum 2 ut
recognoscamus deum esse actorem bonorum
nostrorum ut dicit augustinus confitendo gratiam gratia
in gratia et felicitas in ordine fiet
sabbato vero dicta 2 secundo quinque colloquia
Ad ora 2 petitio dicitur adeo sicuti
nostrum que dicunt vos petite nisi id
ad vos ut ut ergo oramus nostrum / vij o
quod eum nos non possumus facere ad illum
bonum habemus de nobis sed ex deo / unde
dicitur ipsis 1 ut adiuvat infirmi
tatem nostram nos suspirando sed deus
dicta 2 ideo fac nos postulare
ex Christo et deus vocet ad orationes
ea in spiritu 2 veritate adorare
Ad ut docet nos petere bona nec
mala / que mala non sunt deterrentia
2 ad bona bona deus praeter nos in
vitat / frustra ad aliquando peteret
ad quod petere / praeter quod in vitat
set ut quod deus in vitat nos ad bonum
ut alia passibus corporis
deus sed licet sed propter aspectus 2 de
vota oracionis
Ad ad meritum procedit ex peccati gratia
ex ora procedit gratiam eo quod probatur petitis
gratiam in id licet in pro in vi dicitur
sabbatum bonum petentibus se / dicitur quod meritum
gratiae 2 beatitudinis procedit ex gratia gratis
sed meritum gratiae satisfactis procedit eius
deus data sed ex dono dei sed ex oro

Quantum adhuc in toto corde vestro
scribitur Johel secundo capitulo et legitur in tot
cotidiano hodierno officio Reverendi
patres magistri et domini in domino venerandi
habeo testante eloquio / quod sicut tot
creaturae fecit humanae ad deum / a quo per
peccatum sua originali iustitia priv
vata est causa sui salutis portum attingere
gliscat deus ei velit iniciat et interpretatur ut
illud nisi quasi fuisset et efficacium sit
puncto iste non inhibitis igneum colorem
deus xviij Et nisi quasi fuisset gladium
sicut rubicantem circa sicut penetratus
et pariter illum psalmista xvj et ignis gladius
et avaritie nisi pariter ut ceteris et
ira acrimonialis prima pariter
hec aut questio salutis non potuit
effectum nisi malum declinando et
bonum faciendo iuxta illud psalmista
declina a malo et fac bonum psalmista 2
xxxvj cui concordat illud ecclesiastici
xxj cum videritis mihi a malo altu
dum fructum quasi nostrum mereri depre de
sua bonitatem hec aut destinat
et petet / anihelitatis ergo et ceteri
iuventutis in incorrigibilis quecunque da
iuxta illud vim quod ad deum psalmista
xxxiiij / et illud bonum est viro
portare iugum ab adolescentia sua
trenorum iij° / quod declarat venerabilis
hugo sicut ingenti ad deum. qui
flavescit / omnis / cito interfecat
cum tunica / qui februarium / qui
iuvenilibus etas floret et decorem
faciens rosea decorat / qui in
latitudo corporis vires viget in
vigent et corporis sensus. qui visus
acutior. auditus promptior. incessus
rectior. et qui vultus iocundior
et sedet qui in hac vita se
domat. et deo puriores se pro
pterea habet primum desiderat
et expectat / et sedet cum
quia illos offerunt hostia
vivos deo placentes et in una
hostia non canitie non aetate
non pede. non cauda caecitate
ad hac suis que puerorum sancta mu
lier filios suos hortatur tribus
ipsis cum verbis nos dicat i
hostiis collocamus quidem adhuc
in toto corde vestro ubi supra
deus tempus non est valet nisi
levitas sed dei miserantis
apostolus paulus ut ait ad romanos
ix et in nisi si deus ad vos co
aliter in gratia vivere non valemus
iuxta illud deus tunc quasi in
iustificabis nos psalmista lxxxiij
exemplis mai tempus quod vita ad
domini non possumus ex minus
principalibus nisi quemadmodum
dei opus ad ecclesiam illustri

et quo ad essentiam dei caritate cognita om-
ente suffulti, quia ut quisque plenius
valeamus. ad virginem gloriosam mariam dei
genitricem gratia plenam recurramus et fugiamus
et ei nos similiter pro missa ante
eundem [illegible] ignorantes per
omnimodus ductos voce pia dicentes gratia
plena dominus tecum etc.

Continuum adiunctio toto corde vestro
tibi super scientiam [illegible] [illegible] et dum
ceteris in christo diligendi. hec tenore
tenuatis ut coram vobis assumpto [illegible]
theorum [illegible] [illegible] in via [illegible]
perfectam et in persona dei et petrus
imitate potest in caritate ut ad
dominum [illegible] intelligentia ac voluntas
audire [illegible] et ut [illegible] ac
corporibus postpositis adiutores
[illegible] hortatur eum potest etiam
in capitulo. quantum adhuc [illegible]
primo [illegible]. quia nisi [illegible]
[illegible] sit [illegible] [illegible] 13
[illegible] etiam [illegible] 4
[illegible]. quantum adhuc de vir-
tute in virtute [illegible] iuxta illud
[illegible] de virtute in virtute [illegible] 83.
Sed [illegible] etiam [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] vel [illegible]
[illegible] probati. vel [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]. [illegible] [illegible]
desistunt sed contra [illegible] ac
[illegible] appetunt et [illegible]
qui cum [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] dicere
[illegible] [illegible] plebis catho-
lice [illegible] et [illegible]. et sacre
theologie [illegible] qui se [illegible]
[illegible]. et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] veritatis ex-
pressa non [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] videntur in gra-
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] in
persona sic [illegible] veritate.
[illegible] [illegible] [illegible]
argumento. pastores plebis ca-
tholice et rectores [illegible]
pestifera et nociva [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] tenore
[illegible] [illegible] quantum adhuc in

toto corde vestro. quantum [illegible] per veritatis
manifesta expressionem iuxta illud [illegible]
vos omnem veritatem [illegible] [illegible]
et quantum adhuc [illegible] etiam veritatis
[illegible] iuxta illud [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] veritatis [illegible]
et qua [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] non valet quod [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible]. doctrina [illegible] [illegible]
[illegible] nos instruit disciplina [illegible]
[illegible] canonum [illegible] [illegible]
[illegible] illud [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] veritate [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] illud
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
illud [illegible] [illegible] [illegible]
evangelium omni creature [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] si non evangelisavero
Cor. [illegible] [illegible] illud
[illegible] est nobis [illegible]
[illegible] [illegible] si non [illegible]
[illegible] si [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
plebis catholice [illegible]. [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] est
et pestifera [illegible] [illegible]
[illegible]. quia [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
et [illegible]. que non [illegible]
[illegible] sed [illegible] et tanto
magis pestifera [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] 16. qui [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] voluntate. et [illegible]
[illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] est [illegible] bona. [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
Nisi cum [illegible] [illegible] bona [illegible]
[illegible] [illegible] non erit [illegible]
Est cum [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] quarto
[illegible] [illegible] [illegible]. [illegible]
[illegible] animi fructuosa [illegible].
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

qua venerabilis bartholomeus suadet esse
querenda. cum dicat. parum in omnino
loqui quia esse primam virtutem estimat
predicanda. cum porphirius dicat / virtutem
primam puto compescere linguam proximus
ille deo qui scit ratione tacere / et taciturnitas
bona admodum canoniste laudi pre
ceteris proclamant quia in gradibus uel
modo bona est taciturnitas et mala
tumultuosa verbositas v. q. iiii in su
loco hec taciturnitas a sacris eloquiis
usque adeo discretos exaltat [illegible]
[illegible] [illegible] discretum [illegible]
tempore vox aperit et congruo tempore silentium
claudit hec est sapiens nomine
decorat quia vir sapiens audit
in silentio [illegible] et audiens sa
piens sapientior erit proverbiorum
primo / hec taciturnitas [illegible] [illegible]
tribuit [illegible]. [illegible] ionathas et
[illegible] cum eo se [illegible] in silentio [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] hec
[illegible] suo [illegible] [illegible] non
negatur cum dicat propheta quia agnus
coram tondente se obmutuit
non aperiens os suum [illegible] et sepe
testatur evangelista [illegible] autem tacebat
[illegible] [illegible] et marci xiiii° [illegible]
vestigia viri religiosi [illegible]
sequentes silentium [illegible] virtutem
monasterium loco et tempore obtinet
et observat [illegible] taciturnitas in viris
[illegible] [illegible] non [illegible] [illegible]
sustinenda iuxta illud tacete me
sustinebant sapientiam [illegible] [illegible] taci
[illegible] [illegible] non [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] in volentes [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
iuxta illud [illegible] [illegible] bona
[illegible] [illegible] in vita eterna [illegible] lo
[illegible] [illegible] opposita [illegible]
ne [illegible] non [illegible] quia vana
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
labia dolosa et [illegible] [illegible] [illegible]
qua [illegible] disperdet dominus universa
labia dolosa et linguam [illegible] [illegible]
loquentem [illegible] xi [illegible] ut abstinere
tacite [illegible] et [illegible] laudabile
[illegible] in persona taciturnitatis
possimus [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] loquaces et [illegible] [illegible]
tumultuosa [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] in toto corde meo iuxta
illud in corde meo abscondi eloquia
tua ne peccem tibi [illegible] [illegible] xviii
[illegible] et alia taciturnitas [illegible] [illegible]
appellata [illegible] [illegible] [illegible] in modo
[illegible] silentium si culpa non esset [illegible]
non dixisset [illegible] [illegible] quia tacui [illegible]
[illegible] [illegible] in [illegible] vana [illegible]
mala peior et pessima / [illegible]
cum [illegible] [illegible] [illegible] bonum utile
uel delectabile [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] cum [illegible] [illegible] plus
ac [illegible] dum canoniste [illegible]
[illegible] et locuti [illegible] [illegible] in [illegible]
obligauerit [illegible] [illegible] sibi [illegible]
[illegible] [illegible] xxviii [illegible] [illegible]
[illegible] est sub silentio [illegible]
et hec mala quia bonum utile uel
delectabile [illegible] et [illegible]
est alia taciturnitas [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
ipsa ad salutem [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] alia [illegible]
[illegible] [illegible] pastores ac rectores
[illegible] plebis katholice et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] officium qui
[illegible] [illegible] sibi [illegible] fidei
[illegible] [illegible] publice [illegible]
[illegible] iuxta illud loquere [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et si veritas
[illegible] [illegible] [illegible] in [illegible]
[illegible] ut ipsa [illegible] [illegible]
defendat iuxta illud [illegible] [illegible]
pastor plebis katholice in [illegible]
[illegible] [illegible] et defendit [illegible]
[illegible] xi quia [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] non [illegible] [illegible]
[illegible] veritate [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
et pastores [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] veritatem doctrine
katholice et fidei [illegible] [illegible] [illegible]
non [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] eloquiis
non [illegible] [illegible] / ne tacite formidando
veritatis fidei que [illegible]
est [illegible] [illegible] [illegible]
valeant et in [illegible] [illegible]

quod qui curam et sacre theologie rectores et pas-
tores qui dominus sapientie sunt dicen-
di veritatem doctrine catholice populo
sibi commisso non metuendo proponat
pastores cum curam debitores
sunt ut veritatem quam adeo audi-
erunt libere populo sibi subdito predicent
xi. q. iii. Nolite timere et capitulo ipsis
precepto incumbit extra [illegible] et manda-
to [illegible] predicate [illegible]
capitulo xvi quod autoribus astruitur
per Christum unusquisque non clamat Ysaias
iniquitatem etc. scilicet fidei veritatem in
universa terra Ysaie vii et Ieremias qui
dicit audiant [illegible] in [illegible]
que [illegible] Jeremie xxxvi° nec
Ezechiel illud preterit cum dicit
loquaris verba mea ad eos si for-
te audiant et quiescant quoniam
irritatores sunt scilicet [illegible] Eze-
chiel ii° capitulo. Et dominus [illegible] predi-
cate in universo regno [illegible] pax
xvi. et [illegible] dicit magister [illegible] unde
predicate et nolite cessare Jeremie
l. Unde ad quod [illegible]
Jeremie xix Egredere ad vallem
filiorum Ennon et predicabis ibi verbum
cum [illegible] omnis [illegible]
quod [illegible] [illegible]
sunt quibus veritas per prelatos [illegible] pre-
dicanda [illegible] signum [illegible]
dum. Dum si pastores plebis ac
catholice rectores [illegible] fecerunt
in effectu [illegible]
unum [illegible] in oculis meis ut predica-
verunt libertatem Jeremie xxxiiii capitulo
quod si [illegible] neglexerit eos
ve [illegible] accipiet et involvet
iuxta id Si non annunciaveris
et locutus fueris ut avertatur impius
a via sua mala sanguinem eius
de manu tua requiram Ezechiel iii°
et illud Ve pastoribus Israel qui
pascebant ipsos Ezechiel 34
Nunc [illegible] impletum video
illud nemo qui bonum [illegible] loquitur
Jeremie viii et non mirum quia ob
declinaverunt simul inutiles facti
sunt psalmo xiii quia peribit lex a sa-
cerdote Ezechiel vii° eo quod [illegible]

amore usque ad maximum avaricie sunt
dicit Jeremie vi. Quod autem mori veritatis
fidei sit pro predicandis ne [illegible]
spiritus [illegible] vicio involvat [illegible]
xliii di. Dispensatio. Nec solum
populo fidei veritatem [illegible] debent sed po-
puli corrigere et emendare. Unde beatus
Paulus [illegible] ad [illegible]
predicatores admonet. Testificor coram
deo et Christo Ihesu qui iudicaturus est
vivos et mortuos et adventum eius
et regnum et predica verbum insta oppor-
tune et importune ii ad Thimotheum
iiii° Argue obsecra increpa in omni
paciencia et doctrina et [illegible]
xliii di. Sit rector. Et Jeremie [illegible] prophe-
tae viderunt tibi falsa et stulta
nec aperiebant iniquitatem tuam ut
te ad penitentiam provocarent Trenorum ii° ex
quibus singulis clare patet quod [illegible] ad officium
pastorum et plebis catholice rectorum perti-
net non tantum fidei veritatem [illegible] vi-
cium predicare ac corrigere [illegible] popu-
li et emendare. Dixi secundo [illegible] prin-
cipalissime ad propositum quod pasto-
res ac plebis catholice rectores et
sacre theologie professores veritatem doc-
trine proponant et [illegible] eloquio
non formidando [illegible] eo quod sapi-
entes [illegible] vice gerunt [illegible]
dicit ubi supra. Ad pastores [illegible]
nisi ut nomen pastoris sed mercenarii
vendicant et usurpant iuxta illud
bonus pastor ponit animam suam pro ovibus
suis mercenarius autem videt lupum
venientem dimittit oves et fugit Johannis
x°. quod beatus Gregorius in suo pastorali
capitulo [illegible] exponit et declarat
et ponitur xliii di. Sit rector [illegible]
in [illegible] Sit rector discretus in silen-
cio [illegible] in verbo ne aut tacenda
proferat aut proferenda reticescat
Nam sicut incauta locutio in errorem
detrahit ita indiscretum silentium
eos qui erudiri poterant in errore
derelinquit. Et sequitur Sepe namque rec-
tores improvidi humana gratia ammit-
tere formidantes loqui libere recta
pertimescunt et iuxta veritatis vocem
nequaquam [illegible] gregis custodie pastorum
studio sed mercenariorum vice de-

Utrum quolibet sacerdote verba consecrationis eucharistie secundum morem ecclesie proferente panis in corpus et vinum in sanguinem Christi vere convertatur

Determinatur hec questio

Antequam istam questionem videatur alia questio utrum sacerdotium ecclesie romane Christus cum apostolis contra gentiles in primo sumptus.

Deo omnibus sollemnitatis primo ... Augustinus secundum gratia dei committe. ita sed sacramentum primo questio opponatur. 2º quia in variis dubiis casibus resolvuntur. 3º cum sit semper valde involutum. Quo inter respondeo per similia responsalia ac similia respondeo tradatur determinatur. et quia in hoc promissa nam dixi est quod hec virtus eucharistie sacramentum dignissimum in lege veteri multipliciter est prefiguratum. et a Christo pro humani generis salute convenientissime institutum. Quam deinceps ostendere sive ostenderet restat videndum. Unde quadruplici ostensa sicut tam primo ierarchie celestis ...ique ut ierarchia ecclesiastica imitari debet ierarchiam angelicam. Sed 2º Dionisius in ca. 4 celestis ierarchie. angeli inferiores reuelantur diuina sive illuminantur mediantibus superioribus recipiunt. Unde eque sunt ut in ierarchia ecclesiastica inferiores mediantibus superioribus in deum reducuntur. et eucharistie sacramentum deo offeratur. nos ... ad recipiendum. aut ei adferimus unicuique ... tam hoc sacramentum consecrandi nisi illis quod officio inter deum et populum mediatores constituere dare voluit. cuius dei sunt omni testati sacerdotes. Nam et veteri testamento ex quo sacerdotes templi sunt extitit. solis illius legis sacerdotibus sacrificium licebat offerre. ideo sacerdos sunt ... veritati ei perfecto debet correspondere. hec est ad hebreos ultimo dicitur. quod pontifex constituitur. ut offerat dona et sacrificia pro peccatis. Sic ergo soli sacerdoti hoc ... sacrificium eucharistie possunt conficere. Non necesse potestas sacerdotalis sufficit. sed etiam unio ... clerici ad hoc consecrandum requiritur. accedit ... secundum beatum Augustinum unum ad elementum. et tunc primo fit sacramentum. ... contemplacione ... quolibet sacerdote verba consecrationis eucharistie secundum morem ecclesie proferente panis in corpus et vinum in sanguinem Christi vere convertatur. et quod in actibus ierarchicis ... superior ... inferior ... et sacerdos secundum Dionysium c. xiiº ierarchie celestis. angeli ... apud nos maior est. qui et ... etiam ... Malachie 2º. Ideo primo quo. utrum quolibet sacerdote apud nos ... vel angelo verba consecrationis

cubrae 2um modum cetre perfecte / panis in carnem / et vinum in sanguinem christi vere convertit.
/ Et si non / tamen talis consecratio sit actu cetre multiplicatur / deinque aliquando / ut actu / ut sola consistit velut sacerdos / Et tamen in spiritu sacerdotis sacerdos invisibilis / [illegible] ministerium / quo christi hostiam immolat ministerio deo offert sacrificium / ad [illegible] / deinde [illegible] [illegible] sacerdos / et verbis prout consecratur / Quo utique quolibet sacerdote etiam ministro verba consecrationis panis in carnem et vinum in sanguinem vere convertit.
/ Et si non / quod 2um sanguinem in hiis deficit / Ad quod tamen istud consecrationis ordo requirit / quod sacerdos ministerium est [illegible] / non [illegible] / Sed quod stat aliquis sacerdotem ordinatum et non esse debitum [illegible] / et careret vere et super illa debita tamen integra consecrandi verba consecrationibus proferre / Quo utique tali sacerdote verba consecrationis et panis [illegible] et vere convertit / et si / tamen talis sacerdos careat etiam [illegible] sacerdotalem / et tamen talis sacerdos super totum panem qui est in foro / et vinum quod est in cellario magno verba consecrationis cum intentione consecrandi posset proferre / Quo utique tali sacerdote in tali casu verba consecrationis proferente / totus ille panis in carnem ac totum illud vinum in sanguinem christi vere convertetur.
/ Et si non / sed ut sacerdote proferente verba consecrationis in tali casu proferendo / illud totum converteretur [illegible] bo. non. et pe. dethar / nisi in casu / ubi totum illud usui fidelium necesse est consecrari / alias non est consecratum / non quod [illegible] voluntas [illegible] deficit / [illegible] [illegible] deberet [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] pars clam patebit / Et tamen de omnibus sacerdotibus ordinatis / etiam vere [illegible] / quid si irregulares / quid [illegible] / quidam excommunicati [illegible] qui sunt ordinibus suspensi / quid excommunicati / quid scismatici / quid heretici / quid degradati / De omnibus multi possent dubitare / tamen eum [illegible] / [illegible] sit [illegible] [illegible] / Sed isti [illegible] potestate posse consecrandi receperunt / [illegible] ergo [illegible] potestate [illegible] [illegible] possunt [illegible] / quo ergo de quolibet [illegible] / utique [illegible] sacerdote [illegible]
/ Et utique quolibet sacerdote [illegible] / [illegible] verba consecrationis proferente / panis in carnem [illegible] / et sic [illegible] caracterem sacerdotalem non amiserunt / potestatem consecrandi retinet / Cuius [illegible] sanctitatis non est causa principalis / sed ministerialis / Deus enim [illegible] ministerium imprimit [illegible] etiam sit / quod non [illegible] / sed solus deus

ipsum misse potius / per consecrationem corporis [illegible] domini [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] sit / quod [illegible] de quolibet corporis singulariter utique hic de [illegible] potius / et si non [illegible] [illegible] istorum hic [illegible] anime [illegible] sit [illegible] / Quo utique [illegible] [illegible] / et sic [illegible] nullus presbiter sacerdos [illegible] [illegible] sacerdotalis super [illegible] consecrandi [illegible] / [illegible] ipsa [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] anime [illegible] / debita [illegible] districti [illegible] in die [illegible] / [illegible] / [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] / [illegible] ab ecclesia institutum non [illegible] / [illegible] / et quia [illegible] sancti [illegible] / [illegible] / [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] misse [illegible] / et [illegible] misse celebratio [illegible] non de nocte / sed de die [illegible] et [illegible] ad hec deputatis / ipsum non [illegible] [illegible] / sed [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] misse de [illegible] / [illegible] tali [illegible] / [illegible] celebrantes [illegible] [illegible] / [illegible] / [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] / [illegible] / [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] / [illegible] misse / dici [illegible] / [illegible] / [illegible] / [illegible] non [illegible] / [illegible] sine igne celebrari non [illegible] / [illegible] / [illegible] / [illegible] / [illegible] / Ceterum quia in [illegible] / [illegible] / [illegible] / [illegible] esse debeat consecrata / et ideo [illegible] altari / [illegible] in calice aureo / argenteo / vel stanneo / in pannis lineis / non sericis / [illegible] palla [illegible] / [illegible] / [illegible] [illegible] / [illegible] / [illegible] / [illegible] / [illegible] / [illegible] panis [illegible] / [illegible] / [illegible] / et sanguinis [illegible] / [illegible] / [illegible] / [illegible] / consecrare [illegible] / et [illegible] / [illegible] / [illegible] / [illegible] / [illegible] / [illegible]

-7

[illegible] sacr / cum eo sacerdote actu intendente
sic actu ordinato est baptizatus / Quia ergo ipsum
quod utrumque facite verba consecrationis sive alijs
verbis et signis cum hijs que in canone misse
dicuntur perficite panis in corpus christi ut continetur
2 q. in misse probabilem / tamen alia non dicuntur
sed sollempnitatem eiusdem sacramenti constat / quod
utrumque aque in mixtione calicis [illegible] ut sacre
liceat sicuti in textu / alijs que de sollempni-
tate baptismatis sunt omissis baptizaverit
Et si non / eo quod sacramentum baptismatis factum
[illegible] secundum quod dictum est / quia actum in textu
constituto sufficit inadvertentiam sufficit / Si
sacerdos inadvertentiam neque et ideo in illo
capitulo fratribus [illegible] a peccato qui excusat
Laute secundum quod aliorum predictorum singulatim
sic qui patit / utrumque quod sacramentum eo omissis
verba consecrationis perficite panis in corpus christi / Et
sic tamen illa non dicuntur in textu sed partem de sacramenti
sollempnitate constant / licet graviter peccaret
qui illa omissis faceret / Et 2 q. b. thome
et bonaventure / Secundo intentio consecrandi ad eius
[illegible] facti consecrationem 2 q. [illegible] circa
requiritur / nam tamen ad hoc facti multa sunt
[illegible] / utrumque forma et cetera sive materia
[illegible] concurrat / ad unum ut sit una causa
[illegible] intentionem consecrantis colligari
[illegible] que intentio ad materiam applicat
[illegible] ministerio ad utrumque / et hic tamen ad
facti consecrationem / [illegible] quod utrumque apud verba
consecrationis sive cum intentione consecrandi
[illegible] panis in corpus christi / et si non intentio cum
consecrandi ut deus ecclesia [illegible] requiritur / Et
2 q. [illegible] intentio sed actualis
virtualis / et [illegible] que vocat virtualem
habitualem utrumque ad hoc requiratur intentio
actualis / et si non [illegible] quod deus non obligat
[illegible] ad impossibile sive nimis difficile
[illegible] est in actu non distractio / quia 2 q. b.
[illegible] in libro de libero arbitrio / non est in potestate
nostra quibus visis tangamur / quod utrumque su-
fficiat intentio habitualis / et si non 2 q. [illegible]
quia [illegible] talem actum [illegible] / quod
utrumque satis sufficiat intentio virtualis / Et sic
sufficit [illegible] quod consecratio aliqua intentionem
actualem [illegible] / quia tunc ille actus con-
secrandi sive [illegible] motu voluntatis [illegible]
descendit / in parte istius declarationem / si quis
[illegible] missam celebrare [illegible]

et [illegible] contraria intentione non interveniente
ad alia distrahitur et consecrat / sic distractus
actualem intentionem non consecrat non [illegible] / ut cum
etiam sed intentionem habitualem / quia talem consecracionem
[illegible] / sed cum [illegible] intentionem
ad actum / sed quod sic non medio quod intentio
virtualis [illegible] / et virtute intentionis
[illegible] / sed actualis precedentis [illegible] / non
enim 2 q. b. thomam requiritur quod intentio sit
actu [illegible] / sed sufficit quod ab intentione sit
[illegible] contrario intentione prevenit / 2 q. in
[illegible] / si consecrans in applicando inten-
tionem suam ad actum 2 q. quod debet diligenter
non fuit a peccato non excusatur / Quia intentio
consecrandi duplex esse potest sive contraria
[illegible] sive [illegible] / [illegible]
[illegible] / [illegible] / quod talem / quod
facto ad [illegible] sive [illegible]
quod utrumque facit verba consecrationis talem [illegible]
[illegible] panis in corpus christi / et sic [illegible]
[illegible] factum [illegible] / Quod
utrumque ipse verba consecrat ut factum [illegible]
[illegible] / ut ut [illegible] sibi
fuit perficite panis in corpus christi / Et si non 2 q.
[illegible] / quia non est [illegible]
[illegible] facti [illegible] / et [illegible]
[illegible] ut talem [illegible] non esse
[illegible] / [illegible] b. thome [illegible]
[illegible] / [illegible] 2 q. [illegible] si sacerdos consecrare
intendat non [illegible] / sed [illegible]
[illegible] ut in [illegible] / [illegible]
[illegible] consecrationem [illegible] / [illegible] 2 q. [illegible]
in facto duplex intentio requiritur / una que
ad facti [illegible] / sed quod consecrare
intendat / et quod facto est [illegible]
[illegible] / non est [illegible] ut [illegible]
est / alia est intentio que ad finem facti
ordinatur / et quod factum [illegible]
[illegible] perficit facti
Tertio 2 q. [illegible] ad [illegible] facti non
[illegible] et intentio [illegible]
[illegible] / et quia
de b. [illegible] / [illegible] /
[illegible] christi [illegible] / ita [illegible]
[illegible] / [illegible] consecrat
quod sit / quia [illegible] virtute
quod [illegible] verba consecrationis
[illegible] panis in
[illegible] / et si non / quia de b. [illegible] in fine

hierarchie ecclesiastice / qui in ipsis consuetis
invocationibus id est characteribus formis consecrationis
a Christo eis virtutem confirmavit / sed verba consecrationis
sunt forma ipsius facti / Quando vero sacer-
dote verba consecrationis et virtute turbandi est
data vel creata puta verbis consecrantis
pariter in eorum [illegible] / et patet quia dicit beatus Ambrosius
sermo et creaturas mutat / verba autem consecrationis
sunt verba Christi / quia a Christo instituta / et expres-
sius recitata / Quando vero illa virtus data
sit quantitas absoluta / vel vero forma sit
talium vero ad illam effectum puta turba-
tionem quecunque ordinata / Si dicatur quod sit quantitas
absoluta / contra quia una via dicit sed quod virtus ista
sed virtute quedam spiritualis super materiam et
nutritur [illegible] infusum / quia virtus quantitas quantitas absoluta
est / per quam virtus illa turbationem operatur dicto
nichilominus vel nunquam operantur / et tertio
sit virtus sed [illegible] receptivum / et verbi gratia / Quando
vero illa virtus sit in verbo materiali / et si non
tamen sit in spiritu spirituali et corporali / quia non
est virtus materialis / Quando vero sit in verbo
scripto / et si ibi non / tamen sit in spiritu ~~[illegible]~~
qualiter non est virtus scripture sed permanet

successiuo

Quando vero saltem sit in verbo prolato / et patet
~~[illegible]~~ [illegible] ex institutione divina dimittitur
infunditur tunc datur / sed ~~quantitati~~ / et si
~~non quia aliter illa sola per~~ / Quando vero
illa virtus attingi potest illius vi tunc ordinibus
infunditur tunc datur / sed quod non toti / et si
non / quia aliter illa sola per turbationem operaretur
quod tamen est contra / quando vero datur toti compo-
sito plenarie / sed quia illa virtus tamen sit simul infunditur
toti ordini tota et cuilibet parti eius tota
et si ita non / quia aliter quelibet illarum preveniret
turbationem per se sola operaretur / quod ita non
est dicendum / quando vero saltem datur toti
sed quod parti / et patet / quia aliter compossibiliter cum tur-
batione illi ordini non daretur / et tamen talis
ordo [illegible] plenarie sit quod successivus / quando
quia illa virtus simul est in successivo / et si
dicatur quod talis virtus est in successivo
non tamen ei quia est successivus / sed tamen ordo
cuius tamen vocis sit successivus tamen ei
compositum in [illegible] qua hoc facit est simul
Quando vero illa virtus illi ordini datur ante
eius plenam assecutionem / et si non tunc tunc non sit
quando vero datur sibi in primis plenarie / et patet
quando vero sibi in primo plenarie datur
et si non quia tunc daretur statim operaretur / sed
constat in primo plenarie vero fiet turba-
tio / ergo si [illegible] illa in [illegible] completur
nichilominus turbandi fieret / quod dici non debet

Quando vero datur sibi in medio plenarie / et patet
non esse causa rationis / quando vero saltem datur
sibi in fine plenarie / et patet quia ut dictum
est compositus ipse ordo cuius vocis sit successivus
tamen eius compositionem instanti qua facit simul
est / et illa compositio in ultimo eius completur
complete / In tunc virtus illa illi ordini in-
funditur / completa ergo ordine in toto eius hec
virtus sibi infunditur / et turbationem illo
~~[illegible]~~ instanti quod in fine est mensura
turbationem operatur [illegible] / sic quod tunc pro
virtute sua quasi est completum / quando quando ergo
illa ordo tunc sit / tamen illa virtus ibi infunditur
Et si dicatur quod tunc licet non sit in suis om-
nibus tota est in ipsis tamen / quod quia ergo
illa virtus toti ordini infunditur / sed dicitur quod ultimo
parti / aut completive non tamen / sed tamen eius
simul ad precedentia infunditur / quando quia
ergo illa precedentia ad ipsam turbationem operantur
Si dicitur quod pariter precedentes non nisi sicut
materialiter disponunt ad illam turbationem agunt
ultima non in virtute precedentium ipsam complendo
perficit / sicut ultima gutta cavat in virtute
guttarum precedentium cavat / Et quando vero
ista virtus verbo ad ipsam turbationem puta [illegible]
agat / quia prius quam in [illegible] sacerdotis
fundatur / vel vero [illegible] / et si per [illegible] quod in-
Christi / quando vero ergo illa virtus sit finita vel vero
sit infinita / et si infinita tamen sit [illegible]
creatura / ergo sacerdos mediante illa virtute posset
non tantum quam memoriam eius conficere / et
non prout enim doctores dicunt / Christi enim tamen
illam virtutem sacerdotibus praestitit [illegible]
non dedit / nisi tamen dictationem debite
intentionis implicite vel explicite faciendi
quod facit ecclesia / seu illud quod faciendo insti-
tuens intendebat / circa autem non intende-
re turbationem nisi ad quandam fidelium et ad
Christi passionem rememorandam / quando ergo
institutionem [illegible] et sacerdos [illegible]
communicem [illegible] / [illegible] [illegible]
fidelium in mundo [illegible] / si ergo talis
se offert vino sed conficit / quod vero [illegible]
[illegible] non sit / sed tamen [illegible] [illegible]
videtur sacramentum [illegible] / si [illegible]
[illegible] celebrare et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] sit [illegible]
[illegible] [illegible] / et [illegible] non sit
[illegible] quod [illegible] / sed quia [illegible] sit [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
hoc confici sit / et beatus Thomas dicit quod magna

vel prima quantitas ad hoc nichil facit. Non
sufficit quod sit quantitas panis et vini que cor-
rumpitur. Item si sacerdos consecrare intendit
etiam non ad usum fidelium, sed diminutam
quantitatem corporis ipsum esset, licet quantitate
[illegible] que tamen tantum consecrationi inhabi-
lior sit, intentio mea magis
cautum et tutum est dubitare, quia aliquid
[illegible] alterius tenacitatis [illegible]. Secunda
videtur quod una vox formam non operetur nisi
alia, quia sic quasi res consecrata deberet
consecrandam. Sic forma ad formam
sed tamen non est sine sanguine, ut ergo
non consecratum sine consecratione sanguinis
ut ergo [illegible] ergo utraque tunc turbationes
se invicem expectant, et si non, quia
forma ista licet virtute separatim completa fuerit, et
separatim determinatam [illegible] et separatim post
operationem, quia quamvis post prima compleat operationem
ut se invicem expectant. Quamvis tamen corpus
Christi est cum sanguine, et econverso ipse racione
concomitantiae non per virtutem sacramenti primo
et per se, ad hoc ordinatam quia sub una
sacramentali specie sumatur ut cibus, sub alia
ut potus, sub una representatur corpus passum et
mortuum, sub alia sanguis effusus
et divisus a corpore ipsum. Circa aut tran-
substantiatio: quando utraque in una vel una tantum
verbo prolato esse desinat, et sic. Pro de-
finite [illegible] esse desinunt. Cum quidem sit [illegible]
quod tam nobilis virtus tam cito [illegible]
creationem esse desinet, et [illegible] fit
[illegible] quia qui agit est per aliquem [illegible]
ipse sed illa perfectio ipsum esse desinit. Alia
tamen opinio propter brevitatem nec verbis [illegible]
tedium, [illegible] omitto. Sed premissis tamen circa
[illegible] sacerdotum quorundam contra naturam
qui dum quasi sollicite consecrare volunt se sumi
supra panem et vinum fere immediate
supponunt, et verborum consecrationis anhelitu
[illegible] ad proferendum nimis contactu magno
[illegible] ac corporis conatu incurvose impe-
tum [illegible] putantes forsitan sine
tali verborum nimio contactu consecrationem proferre
sacerdotem non posse, cum licet hunc consecrandi co-
ram sacerdote [illegible] requirat, sed propter pe-
riculum [illegible] saltem aque secundum
ad [illegible] quod est [illegible] puto, cum etiam
fit quod sacerdos [illegible] coram pane in fore
et vinum in calice consecrare non potest non
tamen requiritur talis nimius verborum contactus
[illegible] sufficit contactus spiritualis illius virtutis
spiritualis verbis illius divinitus collate [illegible]

[illegible] operante deo que turbacionem illam
[illegible] alii tales de verborum consecratione multo
magis dubitare debent, cum de tali nimio verborum
contactu qui [illegible] audiant ad latus
[illegible] intellectum [illegible] plus ne-
cessario dubitare habent. Sic ergo [illegible]
septuaginta quatuor [illegible] istius [illegible]
[illegible] tamen [illegible] et [illegible]
se [illegible] possent formari.

Deinde ad proferendum quod sit [illegible]. Si
sacerdos [illegible] consecrationis [illegible] modo [illegible]
[illegible] panis in corpus et vinum in sanguinem
Christi conversum, nichil ergo sit [illegible] qui sub
speciebus panis est solum corpus Christi, sit quod non
est ibi sanguis Christi, anima Christi, Christi
[illegible] et deitas Christi. Vel sit quod est anima ista
[illegible] sub speciebus vini est
[illegible] ergo non est tamen
solum sanguis Christi, sic quod non [illegible]
Christi anima Christi [illegible] et deitas Christi vel
[illegible] ista [illegible] sub specie utraque
nullum illorum [illegible]
et [illegible] quod sub speciebus panis solum sit corpus Christi
et non alia, quia Christus non [illegible] sub
speciebus panis nisi tantum quod [illegible] in ipsum
[illegible] constat quod panis non [illegible]
[illegible] Christus cum est ibi ut cibus fidelium
[illegible] non est tantum [illegible]
[illegible] tamen prima [illegible] et deitate
[illegible] dicitur [illegible] cibus
[illegible] solum est ibi tantum corpus, et
[illegible] facti [illegible]
[illegible] putata in forma verborum con-
secrationis corporis [illegible] non fit [illegible] de-
[illegible] sanguine, ut [illegible] et de dei-
tate [illegible] sed solum de corpore [illegible] hoc est
cum corpus [illegible] non est ibi [illegible]
illa sed [illegible] ut [illegible]. Sic
[illegible] de sanguine [illegible] posset
[illegible] solum sit [illegible] vini, et non corpus
ut anima, ut [illegible], ut deitas Christi.
Et sic [illegible] quod [illegible] sub
una specie tamen, sed sub utraque specie
[illegible] panis et vini debeat [illegible], quia
[illegible] sub una specie [illegible] panis non tantum
[illegible] Christum [illegible] sed solum sub ambabus
speciebus [illegible] [illegible]
[illegible]
Sed in [illegible] consecrationem [illegible]
[illegible] esse. [illegible] est vini ibi [illegible]

sed unum est esse anime et corporis quia ipsa materie
et forme, ideo cum corpus quod sit sub speciebus panis
conversi facti consequenter, et ibi et anima, et
nomine corporis continua intelligo non tantum
carnem sed et nervos et ossa et humores et
alia. Sanguis non ibi est racione permixti-
onis, sanguis enim non est extra corpus
est, sed permixtus est et diffusus per totum
corpus continetur autem, et alia que dicta sunt
racione inseparacionis a corpore. Deitas non
ibi est racione unionis. Sic ergo ubicumque est
corpus quod ibi sunt et alia predicta, quia cum ergo sub
speciebus panis est corpus quod, ut deductum est,
sunt ibi et alia predicta, et sic totus Christus.
Dicit ille angelus posset quod cum sanguis
Christi sit sub speciebus vini conversi facti sive
consequenter quia est et corpus et anima et anima
et deitas que racione concomitancie, ut
iam declaratum est, fit ibi sicut totus Christus,
sed anima ista est sub utraque specie, sed
panis et vini sunt sed regius hoc facto
substancia speciei tamen. Tamen recipit contactum [illegible]
picius sub utraque relinquitur ergo quod que
minime sit dubia. Et quod quando
celebrans recipit sub utraque specie, alii
non sub una tantum. Sed de hoc dicetur vigesimo di.

Determinatur hec questio considerando circa
observando: primo ponam notabilia circa tituli
declaratum; secundo ponam conclusiones contra cau-
tas; tertio subdam ad racionem.

Circa primum ad primum quod in titulo proposito dicta
concepta ad consecracionem dimittisse cu-
ra tanguntur, scilicet forme consecrationis, dignitas
debita ministri deputati et racione
requisita. Secundo hoc quod quarto per verum
pona notabilia. Et primo noto quod due
est forma consecrationis, scilicet forme consecracionis
corporis et forme consecracionis sanguinis Christi.
De prima forma notabilis b. Thomas in scripto et in
dis. 8 q. 2 ar. primo. Dicit quod forma eius sacramenti
[illegible] quod exprimatur hic in quo verba sacramenti consistit,
sicut in forma baptismi ablucio exprimitur,
qua baptismi perficitur factum. Nota autem
perfecto huius sacramenti in ipsa materie consecracione
consistit, que est per transsubstanciacionem panis
in corpus Christi. Et hac transsubstanciacionem exprimunt
hec verba: hoc est corpus meum.
Et hec verba sunt forma huius sacramenti, que
verba cum Christus protulit, et eius sic plane
consecravit et formam consecrandi dedit.
Sicut dicit Petrus de Tharantasia ita quarto dis.

8 dis. q. 3a, ar. 2o: Secundo forma est prima distinctio.
Secunda non ab aliis sacramentis in duobus distinguitur,
scilicet in hoc quod est speciale sacramentale primi institutoris,
quo ad ea quod [illegible] quod continet verba
[illegible] quo ad eorum esse dicit, id est in forma aliorum
utraque, quia solum competit designacionem, que [illegible]
proferuntur verba in persona Christi, non ipse ministri,
sicut in aliis sacramentis. Secundo ipse [illegible]
[illegible] optenimus sed [illegible]
designat pronunciacionem quia [illegible] meum
hoc est corpus meum, quod hoc sit quod designat pronun-
ciacionis sit corpus meum, quia ibi est esse sive mutacione
vel materia [illegible] ipse carencia quod mutacio
vel sicut, debet cum verba forme sive transsub-
stanciacionem in uno casu sit secunda quod in forma trans-
mutacionis est esse, quia non esse est simul transmutacionis
terminus est finis duo fere que in forma con-
sunt significavit duo [illegible] conversa terminus
mutacionis scilicet panis et corpus eius terminus
terminus quia est esse, et quia hoc accidit panis
[illegible] manet in esse substanciali sed in esse [illegible]
tamen ad quem scilicet corpus manet in suo esse
naturali, ideo expresse tamen ad quod scilicet panis, panis de
sola pronomine sicut causa esse simplicibus sine demon-
stratione [illegible] alias nomen sub nomine speciei
Christi vel ad quem scilicet corporis per nomen sub illam
nomine speciei scilicet cum et per nomen sub illam
substancie speciali scilicet meum, etiam quod
sola verba que conveniunt per modum significandi forme
scilicet hoc est corpus meum.
Sed forma consecrationis sanguinis quia secundo Thomas
per illa hic est calix sanguinis mei novi et eterni
testamenti, misterium fidei, qui pro vobis et pro
multis effundetur in remissionem peccatorum.
Sed secundum Scotum hec est forma debite
consecrationis: hic est sanguis meus novi
testamenti qui pro vobis et pro multis effundetur
in remissionem peccatorum. Et secundum alios hec forma
in scripto est S. B. Thoma. Alia prima verba
[illegible] dicta ex magna parte sunt extracta
lucas preceptione collegi quibus non
inveniuntur a verbis [illegible] [illegible] Christi corpus
hic est calix novum testamentum Luce 22
Sed autem dicitur novi testamenti exit hec
apostoli corinthii et a nati primus et Luce vero
dicit autem dicitur eterni et idem misterium fidei docentur
tradicione domini hec que per apostolos ad eccle-
siam pervenit secundum illud primo Corinthiorum: ego autem accepi
a domino quod et tradidi vobis. Evangeliste
enim non intendebant formas sacramentorum
tradere, sed dicta et facta domini enarrare. Et sub
aliis [illegible] hanc formam tradidit ab apostolis
qui a domino acceperunt eam, accepit ecclesia
[illegible] sicut dicit Romana ecclesia
illud integra de fide [illegible] que ab ipsis

apostolis qui eam principaliter sacris instituerunt
et ecclesiastici ritus regulam
docuerunt accepit / sub quibus cum apostolis
Petro et Paulo quos et vivos doctores
habuit et defunctos custodes habet / ritum
sacrificii accepit / que actenus inviolabili
cultu servavit / et hec est quod dicitur a magistris
in libro iiii quod sit scripta sub hac forma / hic
intelligitur a verbis apostolicis tradita / et
hic de forma huius sacramenti

Secundo nota causa quare in titulo panis in corpus
Christi et vinum in sanguinem [illegible] nota quod causa
materie huius sacramenti est panis et vinum / est secundum
Thomam in scripto super quartum distinctione xi articulo [illegible]
Quia materia sacramenti debet competere et significationi
sacramenti et usui / Est vero [illegible] significationem
duplex materia in hoc sacramento / usus enim huius
sacramenti est manducatio que eadem integritate
et cibum et potum exigit / Et ideo huius sacramenti
materia debet esse duplex / una que
in cibo sumitur / et alia que in potu / Significacio
autem sacramenti est duplex / Una [illegible]
reputatur [illegible] / et in hoc sacramento [illegible]
passionis Christi in qua separatus fuit sanguis
a corpore / Et ideo separatim in hoc sacramento offertur
[illegible] signum corporis et signum sanguinis [illegible]
materia competit / Alia significatio sacramenti est de effectu
[illegible] inducendo / quia sacramenta efficiunt
quod figurant / et quia [illegible] hoc sacramentum ad salutem
corporis et anime [illegible] / oportet quod sub specie panis
ad significandam salutem corporis / et sub specie vini
ad significandam salutem anime hoc sacramentum perficiatur
ut magister dicit in iiii quarta distinctione xi

Sed de materia panis dubitatur quia panis quod debet
esse materia huius sacramenti debet esse panis triticeus
[illegible] hoc sacramentum confici non potest nisi de pane
triticeo / Causa est divina institucio / quia ipse
hic panem [illegible] / Racio autem institucionis potest
hic assignari [illegible] / quia [illegible] panis
[illegible] / [illegible]
significandam excellentiam [illegible] que in hoc sacramento
confertur / [illegible]
est qui [illegible] vivit / [illegible] autem
panis non fuit [illegible]
et panis [illegible] intelligitur [illegible]
[illegible] et oleum [illegible] / [illegible] huius
sacramenti [illegible] est manducatio / Tercia
est [illegible] que [illegible]
[illegible] apparuit [illegible]
[illegible] in terram mortuum fuerit [illegible] Johannis xii

De vino [illegible] quod debet esse materia huius sacramenti [illegible]
[illegible] a parte [illegible]
[illegible] debet esse vinum naturale vitis quod [illegible] institucionem
Christi qui [illegible] vitis hoc sacramentum instituit
ut patet [illegible] quod ipse de [illegible]
huius sacramenti [illegible]
vitis [illegible] patet quod panis triticeus et vinum naturale
vitis sunt materia huius sacramenti / Sed causa quare [illegible]

aliis cibis et potibus [illegible] una convenientissime
[illegible] est institucio divina / Causa autem
institucionis multiplex potest assignari [illegible]
Thomam ubi supra in scripto [illegible] / [illegible]
sacramenti [illegible] quod [illegible] in cibo et
potu veniunt [illegible] communiter [illegible] in cibo
et potu spirituali manducacione [illegible]
[illegible] sacramenti / quia ut dicitur in glosa i Cor. xi
panis [illegible] cibis sustentat corpus / et vinum
[illegible] cor / et sic hoc sacramentum magis
[illegible] sustentat et [illegible] in [illegible]
[illegible] celebracionis
[illegible] alia sacramenta / Tercia [illegible]
[illegible] tractant / quia alia [illegible]
[illegible] / Quarta quantum ad sanctificacionem duplicis
[illegible] / quia panis [illegible]
[illegible] huius sacramenti / quia panis [illegible]
[illegible] et vinum [illegible] animis
[illegible] / quod competit ad [illegible] corporis
[illegible] / Quinta [illegible]
Christi [illegible] et ministerium [illegible]
[illegible] / [illegible] informare [illegible]
[illegible] / et panis [illegible] quod [illegible]
et vinum [illegible]
[illegible] passionem Christi

Tercio nota quod in titulo fit mencio de [illegible]
ministro ad hoc sacramentum [illegible]
requisita / [illegible] debitam [illegible]
[illegible] debitam [illegible]
[illegible] debitam / et [illegible]
[illegible] / x de summa
Trinitate et fide catholica firmiter / Secundo quia
[illegible] conservacionis / quia [illegible]
[illegible] sit [illegible] / Tercio
[illegible] debitam intencionem in particulari
[illegible] debitam [illegible] quod intendat facere
[illegible] / [illegible] quod intendat facere
quod ecclesia facit [illegible]
intendat / Cum [illegible]
[illegible] debet esse talis
[illegible] sub illa
[illegible] debet [illegible] illa [illegible]
[illegible] que a Christo instituta [illegible]
[illegible] institucione [illegible]
[illegible] ut verba forme [illegible]
[illegible] et [illegible]

Quarto nota causa quare panis in corpus Christi
et vinum in sanguinem [illegible]
[illegible] facta [illegible]
[illegible] ex dicto
[illegible] Christus panem et
[illegible] et sanguinem [illegible]
vinum [illegible]
[illegible] panis
[illegible] et sanguinem [illegible]
[illegible] xix [illegible]
[illegible] sanctificacionis [illegible] panis et vini
[illegible] et sanguinis [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] panis et vini [illegible]
[illegible] / Causa autem [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] accidit
[illegible] accidit ut id quod accidit
accidit id ad quod accidit magis fiat / Sed

bapt[izati]one et baptismo non sit quia id ad quod accedit tu illud ad quod accedit unum fiat, ut sic in pane corporis Christi consecratio dicimus. Ut de pane corpus Christi esse incipiat ut qui manet corpus subito factum. Commutata essentia sed in ipsum corpus non esse commutatum ut ipsius substantia panis et vini in nichilum redactam quia desinit esse quod fuit. Commutatum proprie quia incipit esse id quod non fuit. Nam quedam cum gustu naturalis et cum [illegible] quedam cum naturalis ut de [illegible] fit quedam artificialis ut de cinere fit vitrum. Alia cum gustu formalis ut cum [illegible] mutantur forme accidentales. Alia cum gustu spiritualis ut cum [illegible] accidentibus mutatur substantia. Sed transsubstantiatio ubi ex prolatione per [illegible] verba de [illegible] transitum ut hec panis quia in carnem Christi panis transsubstantiatur in carne Christi panis [illegible] in carne Christi panis formatur in carne Christi panis fit caro Christi panis efficitur caro Christi. Et hec [illegible] spiritualis non [illegible] [illegible] et quod non manet [illegible] ultra [illegible] non manet [illegible].

Conclusio prima. Forte generaliter cum [illegible] et sanguinis Christi [illegible] sit a romana ecclesia in [illegible] misse tradita sunt [illegible] et ab ea de eadem ecclesia officium [illegible] generaliter quibus observande [illegible] [illegible] in officio publico et maxime in [illegible] [illegible] ecclesie romane [illegible] ad [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] esse illius ecclesie consuetudinem et [illegible] conformitate tamen [illegible] approbate [illegible] [illegible] sunt approbate a romana ecclesia [illegible] [illegible] officium celebrandi [illegible] generaliter quibus sunt observande [illegible] nota est et [illegible] [illegible] doctorum allegatorum [illegible] [illegible].

Correlarium primum licet [illegible] [illegible] ubi [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] Christi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Christi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] cum [illegible] [illegible] quedam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non est de [illegible] facti [illegible] ut ista [illegible] [illegible] non debet [illegible] antique ecclesie [illegible] [illegible] non [illegible] ad [illegible] facti [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non [illegible] [illegible] officiorum [illegible] testamenti [illegible].

Correlarium secundum [illegible] secundum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Christi tradita [illegible]

[illegible] in carne et [illegible] sanguine [illegible] [illegible] melius est [illegible] dubitare quam [illegible] diffinire [illegible] [illegible] bene [illegible] qui medium tenet [illegible] [illegible] Thomam qui [illegible] quod [illegible] formis non fiat generatio [illegible] cum quod isti non [illegible] forma [illegible] tradere sed hystoriam [illegible] textum [illegible] Aleram. Et Richardum qui dicunt quod [illegible] forme sit ita quod si ecclesie placeret in eis forme [illegible] posset quod [illegible] non [illegible] [illegible] forma in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ecclesie consuetudines et traditiones generaliter [illegible] debet [illegible] quod [illegible] cum isti [illegible] [illegible] forma [illegible] cum solum [illegible] [illegible]. Et subdit dicens credo quod si [illegible] ita [illegible] non esset [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est esset [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] melius est totum vocari [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] forma [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Correlarium tertium licet ista [illegible] [illegible] romane non sit eadem forma [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] eadem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sanguinis [illegible] [illegible] [illegible] pro vobis et pro multis effundetur in remissionem peccatorum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Correlarium quartum [illegible] [illegible] in romana ecclesia [illegible].

Conclusio secunda. Panis [illegible] et vinum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sunt [illegible] materia corporis et sanguinis Christi transsubstantianda [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] panis [illegible] aqua et vinum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Christus et [illegible] [illegible] [illegible] et sanguinis sui [illegible] Christus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] xxvi [illegible] [illegible] Luce 22. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Luce 22 [illegible] ecclesie [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

et usum conficiendi dicitur ecclesia ab apostolis recepisse et non videtur dubium quin illum usum apostoli a Christo receperunt in cena. Item in signum istius Christus dixit se panem Joh. vi. Et comparavit se grano frumenti Joh. xii. Et viti Joh. xv. Ideo vero iste [illegible] distinctione xi capitulo [illegible] dicitur quod multe cause convenientes assignantur quare in [illegible] debet confici ex pane et vino istud sacramentum sed intelligendum quod una sola est congrua quia dominus in tali materia tradidit et frequentavit instituit; et si in alia materia dedisset et instituisset in alia fieret [illegible].

Conclusio prima: nec pictura nec plumbum nec [illegible] nec farina nec pasta nec [illegible] est conveniens materia huius sacramenti; patet quia [illegible] quia non est panis.

Conclusio 2a: licet mel nec lac nec medo nec [illegible] nec oleum nec [illegible] est conveniens materia illius sacramenti; patet quia [illegible] quia nullum illorum est vinum naturale.

Conclusio 3a: sanguis Christi [illegible] nec aceto non potest confici, patet quia nullum illorum est vinum [illegible] quod vinum naturale et [illegible] agresta autem est frigida [illegible] agresta est via [illegible] ad vinum; ideo non est vinum quia quod fit non est [illegible] aut non est vinum [illegible] mortuum [illegible] vini [illegible] debet [illegible] vel [illegible] et non refert an sit [illegible] vel [illegible] album aut [illegible] forte dulce vel amarum [illegible] vini [illegible].

Conclusio [illegible] est ut panis [illegible] sit azimus licet possit esse fermentatus, patet [illegible] in [illegible] de azimo ubi dicitur [illegible] in qua [illegible] factum est [illegible] quia in ea [illegible] debebat esse panis fermentatus [illegible] legem [illegible] ipsa azimorum non [illegible] in domibus [illegible] panis fermentatus in domibus [illegible] [illegible] Christus [illegible] die comedit pascha cum discipulis suis [illegible] Luce 22. [illegible] sacramentum Christus instituit cum [illegible] panem [illegible] Christus in azimo pane confecit et [illegible] Christus [illegible] azimo [illegible] conficiendi [illegible] observat ecclesia [illegible] romana [illegible] observat [illegible] de fermentato et azimo non [illegible] [illegible] conficere [illegible] in azimo [illegible] sed [illegible] in azimo [illegible] [illegible] postea [illegible] qui dicebat legalia [illegible] in azimo et in azimo [illegible] [illegible] ecclesia instituit [illegible] in fermentato [illegible] non [illegible] [illegible] voluit [illegible] Christus non venit solvere legem sed adimplere [illegible] lex precipit de azimis

pascha celebrari [illegible] Christus [illegible] [illegible]

Conclusio 3a: quodlibet sacramentum [illegible] debita [illegible] intentione conficiendi et [illegible] [illegible] panis in corpus et vinum in sanguinem [illegible] Christi [illegible] quolibet [illegible] potestatem conficiendi [illegible] talia verba [illegible] non sit [illegible] conficiendi [illegible] ex fide [illegible] [illegible] Christi [illegible] ad tale [illegible] potestatem conficiendi [illegible] intentione [illegible] panis [illegible] illud [illegible] Christi [illegible] beatus Augustinus libro 2o contra epistolam Parmeniani, et allegatur [illegible] distinctione [illegible] ubi dicitur sicut baptismus [illegible] amittit [illegible] ab [illegible] vel scisma vel [illegible] ita etiam sacerdotalis ordo nullo [illegible] potest amitti [illegible] constat [illegible] sacerdotes [illegible] [illegible] palliata [illegible] inviolabilem [illegible] Item patet per beatum Augustinum libro [illegible] de unico baptismo et allegatur [illegible] distinctione [illegible] aliud est [illegible] aliquid [illegible] est non [illegible] vel illicite usurpat [illegible] non [illegible] sacramenta Christi et ecclesie [illegible] illicite utantur non [illegible] sed [illegible] corrigendi sunt et puniendi [illegible] agnoscenda [illegible] [illegible] sacerdotalis est indelebilis [illegible] conficiendi [illegible] caracterem sacerdotalem [illegible]

Conclusio [illegible] ecclesie vel malicia ministri non violat [illegible] sacramenti [illegible] [illegible] non [illegible] ministerium [illegible] conficiendi et aliis [illegible] [illegible] culpa [illegible] sit [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] sacramenti [illegible] ad Corinthios [illegible] Christus est qui conficit [illegible] malicia ministri [illegible] sacramenti non violat [illegible] quia non [illegible] Christus est qui conficit [illegible] qui baptisat [illegible] baptisat [illegible] beatus Augustinus [illegible] et allegatur [illegible] Johannem [illegible] cathedra Moysi [illegible] Christus [illegible] qui baptisat

Conclusio [illegible] [illegible] caracterem [illegible] sacerdotalem [illegible] ad [illegible]

tatur secundum theologos 13 dist. [illegible] q. [illegible] primo
Et ideo patet quod [illegible] quod post consecrationem datur / est
perfectum / Sed character seu insignitio sacerdo-
talis est signum [illegible] secundum doctores /
/ Et patet quod [illegible] altaris vel consimilia consecrata
semper manent consecrata / sic fortius corpus
Et per quod potestas data est consecrandi et conse-
crare non est auferibilis / Item sacerdotes
heretici excommunicati suspensi degradati irre-
gulares scismatici depositi absoluta
possunt conficere [illegible] x. patet [illegible]

Capitulum 3m / panis in corpus x. / et vini in sanguinem
[illegible] videtur quod [illegible] / patet [illegible]
per ingenium in [illegible] ubi in fine dist. doctrine
Adducit auctores Ambrosium Augustinum
et [illegible] ubi post auctores Augustinum
et aliorum doctorum / patet [illegible]
2a ubi [illegible] auctores [illegible]
panis [illegible] manifeste illud [illegible] asse-
rentes / Item patet ex de summa trinitate
et fide catholica firmiter credimus ubi
dicitur Ihesus Christus sacerdos et sacrificium cuius corpus
et sanguis in sacramento altaris sub specie panis
et vini continentur veraciter transsubstantiato
pane in corpus et vino in sanguinem potestate
divina / patet etiam per innocentium de officio
misse / Item hugo de sancto victore dicit [illegible] vini
[illegible] in corpus et sanguinem Christi [illegible] /
[illegible]

Capitulum / questio est [illegible] concedenda

Consequenter queritur in [illegible] / quod [illegible] consecra-
tionem Christi et sanguinis [illegible] a romana
ecclesia in canone misse [illegible] ab omnibus
rite [illegible] sunt observanda.

[illegible] / [illegible] quod virtute
verborum illorum fit transsubstantiatio panis / quod corpus panis
in corpus et vini in sanguinem Christi / et [illegible]
[illegible] illa virtus esset equalis / cum virtute cre-
ationis et incarnationis / [illegible] Christi de virgine / vel maior aut minor / Si di-
citur quod [illegible] de [illegible] virtutibus [illegible] sit in suo
fonte et primo principio / ut dicatur illa virtus
[illegible] que [illegible] auctore opera-
[illegible] et istarum [illegible] de
virtute creandi et concipiendi / quod una non
est equalis ut minor / ut [illegible] alia / eo
quod una est virtus que omnia ista operatur
scilicet divina / Si autem [illegible] quod
sit [illegible] maioris [illegible]
magis [illegible] / quod virtus
creandi et concipiendi sit maior / quia
virtus [illegible] / [illegible] b. ambrosius
[illegible] in [illegible] dist. x. / pro
[illegible] probat per possibilita-

creationis mundi / et incarnationis Christi de virgine quod
utraque istarum mutationum est illa maior
et mirabilior / Sed [illegible] illud est impossibilius
quod [illegible] disposita difficilius credit
et [illegible] / [illegible] nichil [illegible] credit
aliquid de novo fieri / quia [illegible] aliud [illegible]
[illegible] augmento et aqua mutatione [illegible]
quod fit / quod nullus credit creationem quin
nolit credere istius transmutationem / Et [illegible]
maior est [illegible] fieri in pluribus
esse in pluribus locis / quia ex in uno [illegible]
virtute creationis fit quod res fit in uno
loco / per virtute vero transsubstantiationis res [illegible]
[illegible] in corpus Christi fit in pluribus [illegible]
[illegible] transsubstantiationis maior est virtute
creationis / Item nobilitas et magis [illegible]
et actu diversitas [illegible] / Sed [illegible] conceptionis
in virgine / [illegible] est ad corpus Christi passi-
bile et mortale / virtus vero transsubstantiationis
ad impassibile et immortale / Sed [illegible]
illud [illegible] incipit [illegible]
ad [illegible] / [illegible] virtus [illegible]
est excellentior et virtuosior / Sed panis
[illegible] ad carnem [illegible]
[illegible] virtute transsubstantiationis
panis [illegible] in carnem / et virtute concep-
tionis [illegible] Christi / virtus trans-
substantiationis [illegible] et excellentior virtute
[illegible] Christi [illegible]
[illegible] in [illegible]
[illegible] videantur in
[illegible]
bona [illegible]

Cum autem queritur an aliquid de quo panis triticeus est quem in corpus christi transsubstanda. Si panis triticeus esset sine glut. vel ergo azimus vel fermentatus. Si dicitur quod de eo in dubium quod magis dictum est ut panis pro corpus sit azimus licet possit esse fermentatus. Sed cum a christo non potuit confici in pane fermentato. Item quia non potuit corpus christi confici nisi de pane de quo christus confecit. debemus enim nos conformari christo tamquam exemplari nostro. iuxta illud exodi 27. inspice et fac secundum exemplar quod tibi in monte demonstratum est. Sed christus confecit in pane azimo et non fermentato. ergo etc. Mathei xxvi. prima die azimorum accesserunt discipuli ad ihesum dicentes ubi vis paremus tibi comedere pascha. Marci xiiii. prima autem die azimorum quando pascha immolabant dicunt ei discipuli quo vis eamus et paremus ut manduces pascha. Et luce xxij. venit autem dies azimorum in qua necesse erat occidi pascha. et misit petrum et iohannem dicens euntes parate nobis pascha ut manducemus. Sed isto die in omnibus domibus iudeorum sive finibus ipsorum non inveniebatur fermentum ut habetur exodi xij. Ergo si christus comedit pascha in domo iudeorum confecit non nisi in azimo. conficere potuit. Marci xiiij. prima autem die azimorum quando pascha immolabant dicunt ei discipuli etc. secundum magistrum in scolastica hystoria. in ea die neque ullus agnus erat immolandus et edendus cum azimis. cum ergo non fieri hoc pascha nisi de azimis non potuit. Item dicitur debuit christus confici quod sacramento magis conveniat. sed quod in sacramento est quod et in pane triticeo confici debet. Sed quod christus magis quam alia se similia appellatur ipse quod esset se panis triticeus ioh. xij. appellavit. Sed panis azimus magis sacramento huic pureitatis et integritatis convenit quam fermentatus. ergo in pane azimo et non fermentato confici debuit. Sed j. ad corinth. v. epulemur non in fermento veteri sed in azimis sinceritatis et veritatis. Item de illo pane debemus conficere a quo est prohibitum offerri deo. confici corpus christi non potuit. Sed ut habetur exodi 2°. omnis oblatio que offertur domino absque fermento fiet. Ergo videtur quod de pane fermentato confici non possit. Item christus non venit solvere legem sed adimplere. ut dicitur mathei v. Sed preceptum erat exodi xij. et levitici xvj. quod comederent pascha quod est agnum paschalem cum azimis. Sed de illo pane confecit quod in cena comedit cum pascalis agni comestione statim confecit. ergo de azimo confecit.

Item quod cum christus tamen de pane azimo et fermentato confici potest. Unde dicitur de pane fermentato confici. vel confecit panem fermentato in dubium in epistola de azimo. pars prima. In quo sit inquid de sacrificio in quo greci cum nobis non conveniunt. multis rationibus catholicis constat. quod quod agitur non est. cum fide xij. cum ... christo quando tamen fuit de pane confecit. quod accipit tamen non addit azimum panem et fermentatum. et missa non differunt vel fermentatum. et fermentatum panem scilicet de fermentato. azimus et fermentatus secundum doctores quod non concedit ut dicitur. Sed quod christus de azimo confecit et quod petrus et verbum secundum eucharistiam. et sancta sic confecit ecclesie tradidit. et sancta romana ecclesia sic observat et precipit observari. quamvis cum greci fuit. sic sacramentum confici de azimo quam de fermentato. ecclesia cum in qua greci steterit secundum dubium in epistola. Item greci perficiebant quod in ea secundum legem panis fermentatus esse non debuit. Similiter quia tunc de sacrificio iussit prima. 3ª. causa de fermento corrupto sit teste apostolo qui ait modicum fermentum totam massam corrumpit. ut ergo tunc corruptum fuit corruptum. Sed toto fermento ab fermentum in greci facto esse insinuet. Item fermentum in greci facto esse ab azimo conveniunt. Item ad quod de azimo aut facto est. quia quod christus tamen de azimo de fermentato confecit patet. quia tamen quia est de azimo quam fermentato confici. et in azimo confecit et oblationi figuraliter ... teste absque fermentato esse decuit. Et ecclesia verum sequendo tamen facto magis convenit de azimo conficere et semper iussit. Item ubi fuit de quo christus de azimo confecit. quod tunc azimo confici sit panis azimus et fermentatus de fermentato confici potest. Item de azimo confici et hoc facit et hoc magis iusti sunt convenientius qui ergo in fermentato confecit confecit quod tamen convenit et ecclesie quod ... magis decens. Sed decem si esset magis decens quod panis iste debet esse azimus quam fermentatus. tunc confecit debemus de azimo et non in fermentato. Sed ... non debemus

de azimo

conficere in azimo / sed in fermentato / Postea vero
debemus conficere 2m quod Christus confecit / sed Christus
confecit in fermentato et non in azimo / ergo
et nos debemus conficere in azimo / sed
in fermentato / arguitur per primum capitulum ubi supra
quod hora quod ante pascha iudei azimis
non utebantur sed fermentato / Unde dicitur ubi
supra / venit prima dies azimorum et accesse-
runt discipuli ad ihesum dicentes ubi vis pare-
mus tibi comedere pascha / Sic dicunt
matheus et lucas ubi supra / Sed cena domini
in qua hoc sacramentum instituit fuit
celebrata ante pascha / ut iohannis xiii°
ante diem festum pasche sciens ihesus
quia venit hora eius etc. et sequitur et cena
facta cum dyabolus iam misisset etc. videtur
ergo quod in fermentato et non in azimo con-
fecit / Item videtur quod iudei fingunt / Sed
agnus typicus immolabatur luna xiiii ut
habetur exodi xii / ergo Christus immolatus fuit
luna xiiii / sed in die precedenti corpus
suum dedit discipulis manducandum
/ ergo hoc fuit luna xiii / Sed pascha inci-
piebat luna xiiii / ergo ante pascha fuit
cena domini / et quod in fermentato et non in
azimo confecit / Item iohannis xviii dicitur quod
in die passionis domini iudei non intra-
verunt pretorium pilati ne contaminarentur
sed ut manducarent pascha / ergo illa
die a iudeis manducabatur pascha
id est agnus paschalis / quod cena domini fuit
ante pascha et cetera quod prius / Dicendum
ut iam dictum est / in hoc est diversitas inter
grecos et nos latinos / greci enim de
fermentato / latini de azimo conficiunt
causa autem huius diversitatis est quod dominus
in azimo confecit ut dicunt
sed matheus marcus et luca prout ut supra
et ita in primitiva ecclesia apostoli celebrabant
quem morem romana ecclesia ab apostolis
qui [illegible] susceperunt / ut innocentius
3us dicit arguitur / Postea ut dicit leo papa
imminente heresi hebionitarum qui dicebat
legalia post tempus gratie observari debere
Sancti patres ne eis consentire viderentur
voluerunt ad tempus institui [illegible] sed
sacramentum istud ex fermentato confici / sed etiam
[illegible] in usu temporis ad tempus [illegible]
dic ergo [illegible] ecclesia primo in azimis / [illegible]

Et fundatur [illegible] / [illegible] cena / in azimo confiebat / sed iudei in azimis / agnum paschalem / qui Christum figurabat / manducabant

modo [illegible] ista iam dicta in fermentato con-
ficiebat / Postea cessante [illegible] heresi ecclesia ro-
mana ad primum morem redyt / Greci autem
[illegible] sibi [illegible] pro [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] / sed [illegible] voluit [illegible]
ad tempus [illegible] introductum [illegible] [illegible]
[illegible] non posse confici nisi de fermentato
/ et [illegible] [illegible] [illegible] voluit [illegible] [illegible]
dominum in fermentato confecisse / [illegible] [illegible]
/ quod xiiii [illegible] luna xiiii [illegible]
[illegible] / quod luna xiiii [illegible] agnum
paschalem iussit immolare / et Christus [illegible]
agnum paschalem in vespere precedenti luna [illegible]
xiiii [illegible] [illegible] comedere anticipavit / [illegible]
[illegible] fermento [illegible] comedebat / [illegible]
de pane fermentato confecisse [illegible]
iam [illegible] / et [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] / et [illegible] [illegible] [illegible]
die azimorum [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] / ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et a iohanne [illegible] [illegible]
ante diem pasche dominum cum discipulis [illegible]
dicit cenasse / et [illegible] [illegible] / [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] / [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] celebrasset [illegible]
[illegible] [illegible] / quod in azimo confecit
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ad diem pasche [illegible] / [illegible]
[illegible] non [illegible] in [illegible] [illegible] / quod [illegible]
paschalis agnus comederetur / [illegible] [illegible]
in azimo confecit / et in azimo est [illegible]
[illegible] [illegible] in fermentato [illegible] posset [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] / [illegible] ergo [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] non intelligunt [illegible]
[illegible] [illegible] / [illegible] [illegible]
[illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] in lege
in [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
quod agnus capi [illegible] [illegible] [illegible] anticipare
/ sicut dominus [illegible] passionem [illegible] dicit
[illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
a [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] dominum [illegible] [illegible] agnum
[illegible] / luna ergo [illegible] in [illegible] agnum
paschalem comedit / et [illegible] [illegible] [illegible]
instituit / Unde [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] discipulorum pedes lavit [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] / non fuit [illegible]
[illegible] una alia [illegible] / [illegible] [illegible]
[illegible] / [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

celebret / et est quod xxiii^o avan^m quia sicut
scripsit evangelista Johannes xiii / tunc sed quia
Judas lavit / a iuda per buccellam
venditore traditus est / Tertio dicitur quod
dies festus pasche vocabatur prima dies de
festi quia erat celeberrima / scilicet erat xv.
luna / vel licet ob illi vii dies erant festi
/ scilicet tunc primus erat et sollempniores dies festus
/ tunc fuit primaz celebritatem / tunc sunt azima
dicit quod illa dies dicebatur prima non quod in
illa die ... azima comedeba(n)tur
sed quia illorum vii dierum prima
erat prima / scilicet dicebatur sollempnior prima
quia celeberrima / et in vespere quartedecime immola-
batur et comedebatur agnus cum azimis luna
scilicet primi / Et hec dicitur cum dixit de tempore
luna festi / Et hec dicitur scilicet xiiii luna
dicunt alii cum venit dies azimorum
Et adhuc ante diem festum pasche /
dicit vel quod non quod evitaret videat figura
quando venit aliquod appareret nobis dies quod
dominus ad vesperam passus sit / quia tunc agnus
immolabatur / quod est contra doctorem avan^tur / scilicet
quando agnus videtur figura videtur quod quinta
ante festum dies a mane in mane
computatur / tunc hic erat spiritualis sollempnitatibus
legis / quod computatur dies a vespera in vesperam
/ in vespera quartadecime die computabatur
quando ad sollempnitatem dicitur quintadecimo
in qua dominus passus est / Sic ergo sollem-
nitates durant a sero usque ad aliud sero
/ In sero scilicet requirebant agnum / Et antequam
veniret aliud sera est crastino / Et cum
immolaretur vespere quartadecime dicitur quod
dominus non manducavit / quia tunc traditus
fuit / Et tunc factus est sudor eius sanguis
... ut dicitur Luce xxii / dicitur ... arto
... pascha quidem modo 2^m.
... de officio misse ... a
... accipitur / ... pro sollempnitate azimorum
que erat xv luna / et ita a Johanne ... dicitur
ante diem festum pasche ut supra / ... ad
... azimis / et ita ... ab eodem
... et non ... ut non
... / ... ut manducarent pascha
... in vespera immolabatur
agnus ... incipiebat dies azimorum
qui dicitur pascha ... de agno qui immolabatur
... venit dies azimorum in qua necesse
erat occidi pascha / ... immola-
tionis agni ... post
... pascha fiet / Sic ergo dicitur c avar^m

quod pascha accipitur ibi pro cibis paschalibus
scilicet azimis qui per vii dies comedebantur
/ ad quos comedendos cum mundi et stola
fieri ... oportebat eos et mundos
/ In quibus illorum vii dierum non poterant
intrare pretorium / Ergo hic dicitur ... Johannes
quod intelligitur de agno paschali qui in
in alia die ab ea quam lex instituit comede-
derunt et legem solverunt ut ... sui
ad impleret ... in morte Christi / ...
... tempus pasche dicitur scilicet Johannes
scilicet quo pascha comedit / Item mulieres
... monumentum ... et aromata paraverunt
scilicet hec non licuit prima die de vii quibus azima
comedebantur / quia dies illa erat eis ce-
leberrima / que quidem dies erat luna
xv / ergo Christus passus est luna xiiii et
non quod ... / Item Luce xxiii dicitur quod mulieres
in die crucifixionis aromata paraverunt
... in sequenti ... / et dicitur glossa quod non
licebat aliquid parare contra legem / ergo dies
magnus festus fuit in crastino crucifixionis
sed dies magnus festus erat prima dies azi-
morum / ergo ante diem azimorum in feria Christus
... / Item Johannes xix dicitur quod dies sepulture
... erat magnus dies sabbati / scilicet in sollemp-
nitate azimorum sola prima dies erat ce-
leberrima et vocabatur magna / ergo dies
sabbati fuit prima dies sollempnitatis / ... est
sabbati fuit ... dies ... fuit luna
luna xv / et sic ... quod ... luna
xiiii et non quod ... celebrabatur quando ad
quod illa dies a ... sicut dies sabbati
vacationem ab operibus licebat
In in prima die sollempnitatis ... sed non
... cibos et alia ... sed mulieres
licebat facere sabbato / Et ideo mulieres
... aromata ... quod
in ... que ... parata
non sufficerent ... legem ...
/ et sabbato ... emerunt aromata
et ... sabbato ... alia paraverunt
... emptis paraverunt ... parata
videtur non sufficere quod ... ad monumentum
paraverunt / et venerunt ad monumentum
/ ... quod mulieres ... in sequenti
... die ... hoc fuit ...
die crucifixionis ... dies azimorum
sabbati non quod erat ... licebat
sed ... in sabbato ... de ...
/ ... quod quartadecima ... magnus
... azimorum sabbatum venit magnus
dies sabbati ... sollempnitatem ...
... sabbati et pasche ...
... non in die festo nec
dicitur ... ... non in die festo

forti tumulo fiet in ipso Ille auctor
2m grecos est panis fermentatus sed hoc
nomine invenitur apud grecos ubi nos
dicimus simplicem panem ipsi dicunt de fermento
confectum et nos Ille dicit Christus voluit nos
vitia vitiorum fugere ideo quod non tunc fuerat
fermentum in azimis confectum Ad primum videtur
quod auctor apud grecos quia etiam pro
azimo pane ponitur et ideo extra xxvii o
de consecratione dicitur ubi nos dicimus panis
azimus Ad 2m dicendum quod dicitur de lege
servavit ideo patet de baptismo quia illi aqua
lustrabant sic et nos aqua lustramur
Sic et hic quod sacramentum in azimis confectum
instituit quia sacramentum tunc ut supra
dictum est cogitur Ille non debemus
sacrificium quod de azimo sed in fermentato
conficere quia etiam publicavit papa quod
sacrificium in azimo conficiendum instituit
Ille dicit Ceremonialia veteris legis tempore veri-
tatis gratie observata ad litteram sunt
mortifera quia littera occidit et cetera
non sed quod dicit unum de legalibus
non sed quod in azimis ideo non mortiferum
comedere in azimis Ad 3m dicendum quod
in azimis conficere Ad 3m dicendum quod
etiam de consilio spiritus sancti solum ad quod
quod sacrificium quod instituit apostolus hec
tunc ebionitarum condempnandas et
suffocandas quia dicebat legalia
servari debere cum evangelio et in azimo
conficiendum apostolus legis preceptum tempore
de lege ordinata etiam ceremonialibus
tamen ad vitandum scandalum reddit sicut
talibus autem temporibus in suo tempore observata
vitata reddere voluit Ad 2m dicendum
quod facere aliquid quod in lege fiebat ut
dicit Augustinus non est iudaisare alias
qui ergo iudaizaverunt ex fermentato
confectos quia in lege preceptum erat ut
panes primitiarum fermentatos offer-
rent Ergo facere aliquid hac intentione
ut legalia observentur est iudaisare
nos autem debemus conficere in azimo conficimus
ut legem illam fugiamus sed ut Christo con-
formes simus habet quod sicut Christus confecit
sacramentum ab eo institutum sic et nos con-
ficimus in azimis puritatis vite quod per
fermentum est ideo in manifestatione
devotionis omnis in utraque lege varia

retinent Ille dicit quod sacramentum est par sacra-
menti sed fermentum caritatis est ut dicit glossa
super xiii cap. 1 Cor. Ille dicit regnum celorum fer-
mento est ideo sacramentum quod magis est conficiendum
de fermentato et magis quam de azimo Ille
Sicut album et rubeum sunt vini
ita azimum et fermentatum sunt panis
sed indifferenter conficitur de albo et rubeo
ideo non magis sed attendi de pane in
sit azimus vel fermentatus quam de vino an
sit album aut rubeum ideo indifferenter
sacramentum quod conficitur sive de fermentato sive de azimo
Ad primum dicendum quod in hoc sacramento confectum ex hostia
hostia et quod ponitur corpus in hostia
etiam in lege veteri exigebatur ideo magis
competit huic sacramento ut sicut Christus puritatis
per panem azimum quam per fermentum
puritatis per fermentum Ut ideo quod fermentum vo-
luit per plebem per malo causa dixi
sed vi legis fuit Ad 2m dicendum quod album
et rubeum non ita faciunt differentiam in specie
sacramenti sicut vinum de azimo et fermentato
sicut panis et ideo non est plus de utroque.

Sed contra facilius. Si utrumque verum in hoc sacramento
conficere sed quod conferre debemus imitari
Christum deberemus imitari ipsum in tempore confectionis
conficere cum ipse quando ut expresse
dicitur instituit Ad primum quod sacramentum
non debet conficere post cenam sed post ieiunium
ante prandium quia magis patet abundantius
potius enim nunc mysterii ipsius ...
facere et conveniens servari Ille apostolus
mandat ... inquit ... re-
...ari facti et ... reprehendit
passionis Christi quam ... ad ... fuit
fuerat ... et in
crucifixum Ad ... dicendum quod ... quando
debemus ... conformare Christo in
operibus in quibus a nobis voluit imitari
et non in aliis non enim quod ambulavit
super aquas dominus et nos tenemur ut super
aquas ambulemus voluit autem a nobis
imitari in conficiendo hoc sacramentum post cenam
quod fuit ... prima ... fuit ... ut
sacramentum instituit quod autem ... adhuc ut
a nobis post cenam debeat conficere

Sed ... ad ... autem ... quod ... sacra-
mentum aliquid dicit / ... ubi fere

sacti / Adeo ex nali concomitantia / xvi
quando sacti continet ibi illud ad quod quo
titi / ad quod aut terminat quo sed pt ex
[illegible] / Sed a ex eo quod quiti sive quecumque [illegible]
cui quiti [illegible] sacti / nisi in illud ad quod
[illegible] [illegible] sive naturae sive sicut
panis in corpus / et vinum in sanguinem /
2o ex parte formae cum virtute sit co
[illegible] / in illud quo terminat / quod est
signatum per formam / 3o ex parte sacti
quod pertinet ad alium continet [illegible]
[illegible] xvi sacti / quod pertinet ad potu
sub specie vini / ex [illegible] aut concomita
tia / et quod per accidens continet sub sacto
/ et illud quod [illegible] est tamen quo [illegible]
/ sed [illegible] quo [illegible] [illegible] ex [illegible] [illegible]
[illegible] ergo patet quod sub speciebus panis xvi sa
cramenti sive [illegible] [illegible] corpus
[illegible] sanguinem [illegible] et [illegible] [illegible]
continetur ibi [illegible] concomitantiae ut [illegible]
[illegible] quod sub specie vini [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] sanguinem
[illegible] totus et [illegible] et [illegible]
[illegible] continetur ibi [illegible] concomitantiae ut
[illegible] / [illegible] ergo [illegible] totus [illegible]
[illegible] subutraque specie panis [illegible]
[illegible] ergo quod [illegible] sub una specie
[illegible] panis sunt / quod sacerdotes [illegible]
celebrationem sumunt subutraque quamvis illi
[illegible] / [illegible] est [illegible] [illegible]
[illegible] / [illegible] missae celebrationem [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] sub una specie / [illegible] sub
utraque [illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] / illi quibus datur sub
utraque specie / [illegible] illi quibus datur sub [illegible]
[illegible] quod subutraque totus [illegible] [illegible]
panis [illegible] ergo [illegible] sub una specie [illegible]
[illegible] / [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] subutraque
[illegible] [illegible] sanguinis [illegible]
[illegible] [illegible] sanguinis [illegible]
[illegible] [illegible] sanguinis
[illegible] missae [illegible] celebrationem [illegible] [illegible]
et [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible]
[illegible] / [illegible] et [illegible]
[illegible] / [illegible] missae officia [illegible]
[illegible] et [illegible] / et [illegible]
[illegible] sanguinis sunt [illegible] [illegible]
[illegible] in [illegible] [illegible] missae

celebrationem separatim significari oportet / quod [illegible]
[illegible] sacerdos per [illegible] [illegible] [illegible]
sub utraque specie et [illegible] et [illegible]
/ [illegible] sufficit sibi [illegible] et alii sub altera
specie [illegible] [illegible] panis [illegible]

Liber / Sic ait glosa capitulo singulariter scribitur et
mirabilis propter solempnitatis festiuitatem reddit
spectabilis quam duorum magnorum / ac summi collegio
honorauit nunc presens / Reuerendi magistri
patres et domini / primum ut venerabilis petrus
damiani in quodam sermone ait hec nati-
uitas beatissime et intemerate genitricis dei multo
proprium et singulare prestat seculis gaudium
que tamen optulit humane salutis exordium
secundo quam de natiuitate marie solempnis quedam
libellum in pharie dicti loco sermonis breuiter
proponere / Cuius libelli capitulum primum
glorie nobilitatis prudentiam et realis prosapia
radiatus declarat / Secundum eius gaudiose
natiuitatis excellentiam specialis seperat medullitus
penetrat / Licet tamen gratum totaliter et talis
in pugnibus nos minimus tremebundus aggredior
presentium tamen ninichi nos assistit qui adhuc re-
quiritur propria nostra vita / Et obligor qui
forte melius faciem / si diui meo custodia
apponerem et tacerem ait b. gregorius super mar-
tinum capitulo xv. Cuius dei clerus diuini precepti
lux prefigens se indignus huius officij non ignorarem ~~iubetur diserere celestis misterii verbis plus diuinitus~~ fuisse profectus / nam ille deo
gratissimus moyses ut pharaonem verbum dei
iubetur deserere celestis misterij in verbis
diuinitus augi se pauidus ait domine ego
sum ut vadam ad pharaonem et dicam verbum istud
exodi 3°. habuit luculenter euangelici preco-
nes misterij prouiora celeste tenaciter cum
quanta sui garrulus sacri indignum cresceret
eloquij sic est cepisse vir polluti labij
ego sum ysaie vi / Inde et ideo ipsius
studia ad eius pre purum nunc se blesum
ad carnem pauerda clamabat deificata ne-
scio nisi loqui dicit deus qui puer sum ego
Ie. p° Sum ergo verbum alumnis virginee lau-
dis splendoris preclarissima inclusa ualde
ista eloqua ut inuanes auctoris facundia
B petrie nunquam deficit / Inde nos papi
gestans et instantie labijs meis [illegible] / Eo
si ad lingue horum conuenirent nos posset

virginee marie mirifice offerre pre-
conijs / sed cum preconijs excedit magnitu-
dinem ait venerabilis damascenus quo-
dam sermone / Et quamuis nullus sit suffi-
ciens insufficientiam meam adiuuet
ipsa cui quia sua sufficientia inuentum
est de sua plenitudine aliqua stilla
nobis effundat / sic optat dominus damascenus
in sermone de eius assumptione virginis ut
veram habeat refrigerando illuminando et perfi-
ciendo / ut beatus dyonisius de summo
angelici ierarchie / purgando exquirit
summam / ut agibilium maturitate inquirit
liber / quod hic est liber generationis ubi
thema / lustrando intellectum ut di-
cibilium veritate predicat liber / quod
hic est liber vite et testamentum altissimi
mi / et agnita veritatis eterni perpetue
proficiendo valitura eligibilium bonitate
lucet at liber / et sic dabitur liber resurrecti-
onis / ysaie 24 ut ego saiam venerabilis
hugo de postilla super 1° libro dicitur tres
sunt libri / liber gratie eumdem liber
religiosis conficitur / et liber memorie illius
bet / salutabilium libri nouum testamenti
B virginis gloriosa quam assumabat ad hec
esset dei in corde suo luce quod diceret mete
pya illud angelicum aue maria et
liber / loca et capitulo pallet / Secundum ergo
preco ad duo sibi proximo / ac dispe-
pito ad duo sibi proximo / ac dispe-
libri de genealogia adpleui optimam
datur / materia captans [illegible] in spale
Et ultimo ad primum capitulum primi qui dei
gloriose nobilitatis prudentia et realis
insignita radicitus declaratur / huius prope
fundamentum declaratur / de beato thoma
in parte prima summe questio 22 articulo primo ubi
sic ait / quemadmodum de libris auctoritas
liber alius gestit ad succedendum anno
vicenta et parsonum dei natura
sumit dicit se aliquos predestinasse
ad vitam eternam dicitur liber vite / nam si
scriptura libri B signum eorum quod secunda sint
ita dei notitia est quedam signum apud ipsum
eorum qui sunt perducendi ad vitam / Licet ille

Ex quibus libris triplex liber eligitur, quibus
Marie virginis eximia nobilitas patens ex-
altatur, videlicet liber divine predestinationis,
qui est verbum incarnationis eterne, solis in
finem vite eterne sunt verba beati Thome in-
dem Ex [illegible] anno primo, liber vite
[illegible] inscriptionis, qui est quedam vis
divina, qua fit ut unicuique opera sua bona
vel mala in memoriam reducuntur, sunt
verba beati Augustini [illegible] de civitate dei, liber
vite [illegible] peregrinationis qui [illegible]
viatoris distinguitur ad vitam eternam pro
merendam secundum beatum Thomam ibidem
[illegible] anno 3°. In quorum autem libro
primo virgo Maria inter omnes puras
creaturas capitales tenet lineas, sunt
ipsa verba [illegible] in capitulo li-
bri scriptum est de me ipso. In libro
primo scilicet divine predestinationis pre-
cedens ideales tam speculativos quam
practicas [illegible] est beata virgo ante secula
creata, ab initio inquit ipsa puella
ante secula creata sunt [illegible] eccl. xxiiii.
In libro secundo scilicet vite [illegible] inscriptionis
[illegible] meritorias operationes incipiendo
prosequendo et perficiendo est [illegible]
[illegible] adamata [illegible] amavit eam rex
super omnes mulieres Ester 2°. In libro tercio
scilicet vite [illegible] peregrinationis [illegible] tres
status [illegible] tam gratie [illegible] date
[illegible] sacre dispensationis est ordi-
nata, in me ait virgo gloriosa omnis
gratia vie et veritatis, in me omnis spes
vite et virtutis eccl. xxiiii. Unde dominus
Albertus magnus in libro suo super missus
est, de hac virgine gloriosa [illegible]
nes ponit duas questiones, quarum
prima talis est: Maria virgo in libro
vite scripta [illegible] [illegible] temporalis
[illegible] nobilis individuum quod in [illegible]
[illegible] nature natum extitit, et quod
[illegible] ut [illegible] potuit quam illud, nec
ab re [illegible] a seculis non est auditum, ut
umquam [illegible] audiretur quam aliquod
[illegible] individuum fuit generatum
ex quatuordecim patriarchis regibus
et pontificibus, sicut habetur [illegible]
[illegible] filius, ut Mattheus refert in
evangelio [illegible] primo, ubi [illegible]
[illegible] ab Abraham usque
ad David generationes quatuordecim
et David usque ad transmigrationem Babilo-
nis generationes quatuordecim, et a transmi-
gratione Babilonis usque ad [illegible]
Mariam que [illegible] genuit generationes
quatuordecim. In primo statu fuerunt
[illegible] patriarchis [illegible]

In tempore 2° sub regibus et in tercio sub pontificibus
[illegible] verba beati Jeronimi super [illegible] Inde col-
ligitur quod dominus noster Jhesus Christus qui [illegible] fuit
in [illegible] omnia que ad [illegible] nobilitatem [illegible]
[illegible] genealogiam [illegible]
totam a beatissima matre sua recepit, unde quo
ait dominus Albertus, ubi supra, filius David [illegible]
[illegible], quae ultra patriarcharum [illegible]
et dominus [illegible] in [illegible] esse [illegible]
nisi ex [illegible] sola virgine gloriosa [illegible]
[illegible] tot [illegible] patriarcharum, tot nobi-
litates regum, et tot dignitates pontificum in hac
[illegible] convenit [illegible] scripture
antique et nove legis [illegible]
quid restat nisi quod hac regina virginum [illegible]
[illegible] Christum [illegible] oportet [illegible] omnibus [illegible]
[illegible] regibus principibus [illegible] [illegible]
apostolis martiribus, confessoribus virginibus, ac [illegible]
[illegible] et [illegible] sua domini Alberti [illegible]
[illegible] ipsa multo [illegible] gloria [illegible] in
omni gente, et in omni [illegible] [illegible]
[illegible] Ideo non in multo [illegible] Augustinus
in sermone qui incipit [illegible] [illegible]
et [illegible] a deo [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] salutata [illegible] conclusio 2a domini Alberti
[illegible] hac virgine gloriosa [illegible]
[illegible] quam [illegible] tota sua
posteritate a deo [illegible] sunt [illegible]
[illegible] dominus Albertus [illegible] non constat quod
[illegible] transgressionem primorum parentum non
[illegible] ipsi [illegible] et destructorem
[illegible] et [illegible] posteri
[illegible] non fuerunt ut ait [illegible] in 2° [illegible]
[illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible]
virginem Mariam [illegible] [illegible] [illegible]
distulit primo ne [illegible] primos parentes
[illegible] quibus [illegible] nec virgo
[illegible] fuisset [illegible] ut [illegible]
[illegible] notabiliter [illegible]
[illegible] archetipe [illegible] in
[illegible] a [illegible] ut [illegible]
sed et [illegible] a [illegible] [illegible]
[illegible] Jacob de [illegible] Israel de [illegible]
[illegible] de manu Pharaonis de submersione
maris rubri David a Saule [illegible]
fuisse liberatos, [illegible] in [illegible]
[illegible] omnes [illegible]
[illegible] privilegia [illegible] propter
[illegible] virgo Maria
[illegible] dominus Albertus, [illegible]
in novo testamento [illegible]
[illegible] voluit, quod [illegible]
Maria virgo non [illegible]

Ideo de ipsa dicatur illud proverbium quod scribitur Prover. octavo / per me reges regnant et legum conditores iusta decernunt / per me principes imperant / et potentes decernunt iusticiam / Ideoque non immerito venerabilis ille petrus damiani in omelia super missus est magnificam extollit preconiis / ad cuius inquit digne preconia / non rethorum deserta facundia / non dyaleticorum subtilia argumenta / non acutissima philosophorum ingenia / et quid mirum inquit Ideo Si ineffabilis virgo in suis laudibus nescio quam vocem exsuperat cum et ipsa in ecclesiam gloriosam nam excellencia naturam dignitatis ab eterno inuestitur / non denique excellentissima patriarcharum senatus / non prudens prophetarum / non iudex apostolorum / non martirum victor exercitus non aliquis ordo ipsa quisque sequencium patrum qui beatissime virgini potest comparari hec ille / Ideo venerabilis scolasticus compilator hystoriarum scolasticarum petrus comestor hos versus sequentes in laudem beate virginis compilat dicens / Si fieri posset quod arene pulvis et unde in calamum et celum charta gemme, stilla flamme / ethera volucres / nix grando / frondes / nemorum / penne anim[illegible] pecudum / genus omne / silvarum rami frondes quoque / penne roris / gramen / stelle / pisces et et aves / et lapides montes / tandem lingue vocales / lingue cuncta scribentes / minime possent / que sis vel quanta virgo regina / [illegible] tua nobilitas / ut sed ut dabit suo loco / recitat preceps hystoriarum sua ei in libro hystoriarum scolasticarum libro primo cap. po / Et petro comestore predicto / ut inexpressibilem gaudeam ad aliquid eligit ita preparat et disponit ut id ad quod eligitur inveniatur ydoneum / In secunda ad Corinthios iiio nos ydoneos fecit ministros / Beata autem virgo fuit electa / ad hoc ut esset mater dei / ut et ideo non est dubitandum quin deus ipsam gratia ad hoc ydoneam reddidit / Ideo recte thome in libro de iesu q. Ideo virgo digne potuit dici gloriosa dei genitrix maria / ego ex ore altissimi prodiui primogenita ante omnem creaturam / ego feci in celis ut oriretur lumen indeficiens / et sic per nobilitatem tantum preeminentia ipsa vi in virgine gloriose / Et in septem elucidatur de [illegible] primo

Sed dicit 20 et 6 quod est xxiii libri machabeorum / gaudiose nativitatis excellentia iudicatur ex iudicio fidelium dictat / ecclesia universalis generaliter / beata virgo nativitas celebratur ad lectionem / sic autem nativitas iohannis baptiste / qui in gratia natus est eius et aliquorum qui sunt nativitas more virginis que nata est in gratia / et mater est gracie / et genuit in mundo / Et nativitas ipsius qui est in gratia natus et deus est gracie / ille summa gaudia operis in ea gaudio et exultat / in qua gaudet exultat et iubilat / Sicut petrus damiani in sermone quo super dicit / gaudeamus itaque dilectissimi et exultemus in nativitate beatissime dei genitricis marie que novum mundo nunciavit gaudium / ac totius extitit humane salutis exordium / in qua dies redemptionis nostre et reconciliationis reliquarum festivitatum celebria origine / que eius cunctis solempnitatibus antiquior est / neque vero inferior est esse dignitate / exultemus in qua et perfecti gaudii solent nativitate christi etiam celi intelligens gaudeamus in nativitate matris christi / hec ille / Sed sine dubio quod tam devocius et laudis preconia quicquam digne genitrix impendi fuit / ac solempnitatibus sed ut sermone in sermone tercio ut hec / Ideo de nativitate eius in ecclesia sic cantando hec proclamat sancta ecclesia / Nativitas tua dei genitrix virgo gaudium est / Ideo gaudeat in hac celebracione universus mundus totus et admirans dierum etatis sanctorum / quod per hanc virginem redemptio mundi gaudeat et venit deus placitus / qui in hoc mundo nata sua virtute descendit / alterique non modo duas vero et corpora renovabit ad imperium renovabit / cum ut agh[illegible] iuncta ut habitaret / Non tamen letet omnes sectes in hac die cum hodie prodiit in hac luce virgo ex qua christus natus est / invenimus speciosus pre natis hominum diffusa est gratia in labiis / plena et quadripartita iudici vinculata / vitalem et corporis in admirabili fide / virgo vere ceperat / Rursus et ac sicut virgo pariter / Ideo iuventute contulit et puelle et infantes in hac maiori puelle diriguntur / sua ipso et maior dicatur et ea patria / Hanc qui puerorum castitatis similitudinem est et a paire singularis predicavit secans ore ut sancte verbo superexpirant ipsius psallat / et illi qui sint operarii beata super cetera negocia quam per virginem venit / dominus regnum / gaudeat fideliter quando prime in gloria quam consolantur scilicet virgines inquam acheriter lectio est ideoque in matutinalibus lectionibus

festi huius Clare omnium gaudiorum quia hodie na-
ta est regina mundi fenestra celi, ianua
paradisi thabernaculum dei, stella maris
scala celestis, per quam rex supernus humiliatus
ad yma descendit et homo qui prostratus iace-
bat ad superna exaltatus ascendit. Hec Petrus
Damiani eciam sermone ubi supra. [illegible]
omnibus notabilibus [illegible] quod nichil [illegible]
dic ipsa [illegible] tantas [illegible] virgini in-
mera contulit propter. Terra pacto auctori-
talis potens cor liberale fortificavit
contra eve et serpentis dampnabilem ma-
ledictionem, filii virginalis sapiencia, cuius cor-
porale pulcrificavit super omnes pue-
llarum optabilem decoracionem, spiritus sancti
gracialis clemencia eius cor fecundare
irrigavit ultra conceptum hominum effa-
bilem collocucionem. Ideo testatur [illegible]
[illegible] in huius [illegible] vice [illegible]
maledictionem dissipavit [illegible] toto
abstulit maledicta benedictio marie. Ille
accusamus plorans femineum sexum
in eva eo quod culpe causam invenit
sed laudamus multo magis femineum sexum
in maria que nobis salutis virginitate salutis
auctorem edidit. Sunt [illegible] eva condigna
[illegible] paradisi venit iam illis eva quod non
concludatur de paradiso sed rapiatur ad
celum sicut ait Odilo cluniacensis sermone in
huius de virginis marie nativitate. Prosperum est
ergo in maria illud eve infelicitatis culo-
gium de quo dicitur In dolore paries filios
quia ista dominum [illegible] parturivit
eva cum [illegible] ista exultavit. Eva la-
crimas, maria gaudium in utero portavit
quia illa peccatorem ista edidit innocentem.
Completa est maria gracia et eva evacuata
est a culpa. Maledictio eve per benedictionem
mutatur marie. Mater [illegible] nobis penam
intulit mundo, genitrix domini nostri salutem
attulit mundo, auctrix peccati eva auc-
trix meriti maria, eva occidendo obfuit
maria vivificando profuit. Percussit illa, ista
sanavit. Sicut illa [illegible] [illegible] de
[illegible] virginis commendacione [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
aut [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] est
Valeat ergo finaliter nunc femina plorare
mariam eve mortiferi [illegible]

sibilans, quia iam summus deus recepit [illegible]
marie filium cadit imperium eve quia [illegible]
summus celi, sic virgo maria sicut ait [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
venerabilis Guido in quadam historia [illegible]
fuit vas pulcritudinis radiis [illegible]
[illegible] multum [illegible] despexit [illegible]
mater putat fore impossibile. Hec ille. Erat eius
puella formosa valde et incredibili pulcri-
tudine oculis omnium grata. Hester 2o. [illegible]
quibus tanto fuisse decore [illegible] tanto [illegible]
venusta [illegible] in eius pulcritudine [illegible]
inordinato capiebatur affectu ut [illegible]
Ideo quod erat pulcra ad intuendum, amabilis
ad contemplandum, delectabilis ad amandum. Ait
Anselmus in quodam sermone. Est delectabilis
visu et plus ad intuendum quam [illegible] Petrus
Tarentasiensem in suo libro de oculo morali
tria sunt que [illegible] oculi naturaliter [illegible]
desiderant: aque liquiditatem, floris venustatem
et speculi claritatem. Sed beata virgo fuit
cunctis aquis limpidior [illegible] flores [illegible]
venustior in rutilanti forma et speculo
clarior in delectabili armonia. Ideo non mirum
si in eam [illegible] oculi [illegible] ait [illegible]
[illegible] in sermone [illegible] magnum et [illegible]
[illegible] [illegible] quantitates [illegible] forma
[illegible] [illegible] armonia [illegible]
[illegible] [illegible] debite [illegible]
dominus Albertus magnus [illegible] [illegible]
talem [illegible] conclusionem [illegible]
[illegible] [illegible] speciosus forma
pre filiis hominum, ac tenerrime [illegible]
[illegible] vero maria fuit pulcherrima ac tene-
rrima inter omnes filias hominum et habuit
summum et perfectissimum gradum in pulcritudine
qua potuit esse in mortali corpore [illegible]
statum [illegible] Hec Albertus
Et non [illegible] dicit tenerrime [illegible]
fuisse [illegible] pulcherrimam [illegible] asserit dominus
Innocencius papa quintus [illegible] Petrus de Tharentasia
[illegible] in scripto super [illegible] sentenciarum distinccione [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ideo [illegible] carnem habuit
[illegible] mulier [illegible] de corpore viri tamquam
de nobiliori materia [illegible] nobiliorem carnem habuit
[illegible] qui generatur a viro et muliere [illegible]
[illegible] [illegible] mollitie [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] habuit
delectabile [illegible] tenerrimam carnem habuit

+ 1 [f]ecunditas cum filio apparebat pulchritudo et latebat divinitas 2.6

et propterea maiorem dolorem in passione eius pe-
tiit [illegible] equalis [illegible] non erat sicut est
quod tenere [illegible] tenere magnum magnum
pulcer pulcra, et de opposito oppositum / et
virgini talis fuit ut [illegible] per dominum
Albertum ubi supra, quod [illegible] dei genitrix virgo
Maria fuit mire pulchritudinis et venustatis
corporis qualitas [illegible] qualitas [illegible] in
membris elegantem [illegible] in talibus equalem
compositionem ex rubedine et [illegible] composita
qui [illegible] nobilissima [illegible] ab equalitate
procedit ut ait Johannitius in suis ysagogis
[illegible] pulchritudinem et decora facie [illegible]
[illegible] Odilo [illegible] Cluniacensis
[illegible] mater [illegible] infantie pueritie et adolescentie
[illegible] ad obsequium matris [illegible]
filio [illegible] ut vera mater [illegible] suo
instruit [illegible] fuerunt illorum
[illegible] colloquia quam dulcia quam [illegible]
et qui in matre fulgebat dignitas
[illegible] divinitas [illegible] qui
[illegible] admirationem [illegible] speculum
adolescentis matris fortitudinem [illegible]
[illegible] in colloquio [illegible] carnis
[illegible] in sermone de natali [illegible] vel
[illegible] illud [illegible] ac virginali
[illegible] non [illegible] eterni [illegible]
[illegible] quibus
[illegible] collectis [illegible] liber [illegible]
[illegible] gaudiose nativitatis [illegible]
et [illegible] subito [illegible]
et tantum de secundo
Sub [illegible] libri matris
[illegible] virginis [illegible] tractat pro quo persuadendo
[illegible] verba beati Ambrosii in libro de virginibus
libro 2° dicentis Sit vobis tanquam in imagine
descripta vita Marie / ex qua velud speculo
refulget species castitatis et forma virtutis
Hinc sumatis exempla vivendi / ubi tanquam
in exemplari magisteria expressa probitatis quid
corrigere / quid effugere / quid tenere debeatis
ostendit [illegible] Virgo
erat non solum corpore sed et mente que
nullo doli ambitu sincerum adulteraret
affectum / corde humilis verbis gravis animi
prudens loquendi parcior legendi studiosior non

in incerto divitiarum sed in prece pauperis
spem reponens intenta operi verecunda ser-
mone / arbitrum mentis non hominem sed deum
querere / nullum ledere / bene velle omnibus / as-
surgere maioribus natu / equalibus / equa-
libus non invidere / fugere iactantiam / et amare
virtutem. Hec ille. Hanc regulam virginibus
vivere beata virgo Maria docuit non solum
verbo sed et operis exemplo ubi ergo sic
dicunt Ego sum virgo et ego sum virgo [illegible]
[illegible]
[illegible] Ego sum virgo [illegible]
[illegible] virgo quod filius
[illegible] filius esset [illegible]
mente custodies [illegible] quod cum predicte
[illegible]
[illegible]
verba venerabilis Petri damiani de omelia
super [illegible] non aut talis
erat virgo Maria / sed tanta et talis erat ut
eius unica vita omnium disciplina sit / nichil
[illegible]
[illegible]
[illegible] non vox petulantior
sed ipsa corporis species [illegible] fuit mentis
et figura probitatis. Hec verba beati Ambrosii
[illegible]
[illegible] dei
genitricis [illegible] laude magnificis [illegible]
[illegible] dignitatem eius intelligentibus
[illegible] apparebit sicut venerabilis Bede [illegible] qui maioris
glorie et ut de plenitudine eius aliquid
accipere [illegible] tres species [illegible]
[illegible] in medium adducam [illegible]
intuitu delectabili [illegible]
[illegible] necessitati [illegible] fatigabili [illegible]
[illegible] desperati optabili
[illegible]
[illegible] ad gloriam [illegible]
liberationem tuam [illegible] mitigare
a miseria [illegible]
Bernardus in sermone qui incipit [illegible] dicit
In Mariam cum sit ad medium sed ad archa-
num dei sed ad rerum causam sed ad negotium
seculorum respiciunt / et qui in celo habitant
et qui habitant in inferno / et qui nos precesse-
runt / et nos qui sumus et qui sequentur
et nati natorum et qui nascentur ab illis.
Illi qui sunt in celo ut resarciantur / qui
in inferno ut eripiantur / qui precesserunt [illegible]

ut se dei invemantur qui sicut ut
glorificentur et sicut quibusdam inter
positis multo ipso mite respicit Bernardi
gentil omnis [illegible] qua mite et pie et dete
benigna manus [illegible] quod qui [illegible]
retrahit hec bernardus ubi sup de 20
elegantius idem scribit in alio sermone qui
incipit tempus loquendi dominus sileat mi
sericordia tua virgo beata si quis est qui
invocatam in necessitatibus suis sibi me
minerit defuisse nos quidem simul tui ce
teris in virtutibus congaudeamus tibi sed
in hac potius scilicet in misericordia nos ipsis laudamus
virginitatem humilitatem miramur sed
misericordia miseris sapit dulcius crebrius in
vocatur [illegible] qui totius mundi libera
tionem obtinuit bernardus dicat ergo
peccator miser quis mire tue o benedicta
longitudinem et latitudinem et profunditatem
ac sublimitatem queat investigare nam lo
gitudo eius usque in novissimum diem inuo
cantibus eam subvenit amplitudo eius
replet orbem terram ut tua quoque misericordia plena
sit omnis terra sic et sublimitas eius
civitatis superne invenit restaurationem et
profundum eius sedentibus in tenebris et
in umbra mortis obtinuit redemptionem
bernardus de 3 gradus assimilat beatus
bernardus Marie dulcedinem super disperatos
dicens quid ad mariam accedere trepidat
humana fragilitas nihil in ea austerum
nihil terribile quasi diceret accede ergo
disperate quia tota suavis est omnibus [illegible]
lac et lanam et addit valde delectabile
verbum miseris dicens revolve diligentius
evangelice hystorie seriem et si increpato
rium se quid durum si quid signum vel leviter
is indignationis invenerit in Maria de
cetero suspectam eam habeas et accedere
vereri si ille [illegible] ad eam venire
desperas ipsam tibi sumas [illegible] appareret
et filium tibi placabit et subiiciet ea
diligentes et ut vero plena sit anima
peccatoris regina plena mansuetudinis et
[illegible] que ad mariam pertinet invenerit
[illegible] ei age qui [illegible] tibi mediatricem beni
gnissimam misericordiam providit bernardus Bernardus
ipsa ipso clementissima te o peccator de [illegible]
te penitentem et se suplicat invocantes
ad ipsius [illegible] facultates patuit et impuit
et inferiora pacta [illegible]
ipsa peccatores et desperati ad mariam cum
[illegible] tendentes ita peccata [illegible]
fletu ipso quoque se ut penitentiant aptatam
veniam consequentur sicut [illegible]

Laudetur [illegible] et ut [illegible] [illegible] impendam [illegible]
quod ut [illegible] sapere et tunc [illegible] [illegible]
vi desperat [illegible] in magna [illegible] replet [illegible]
[illegible] [illegible] superioribus et inferioribus [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] sicut [illegible]
mite signum apparuit ut plenitudine [illegible]
[illegible] [illegible] captivus redemptionem [illegible]
[illegible] consolationem peccator veniam iustus gratiam [illegible]
letitiam demum tota civitas gloriam [illegible]
beati bernardi in sermone signum magnum [illegible]
liquide claret [illegible] liber tamen 3m et ultimum
quo maxime [illegible] [illegible] [illegible] excellentia
[illegible] [illegible] medullitus pertractat et sic
satis [illegible] de laudibus virginis marie complet
liber compilatus [illegible] in principio [illegible]
scripta [illegible] Amen Amen Amen

In nomine patris et filii et spiritus sancti Amen

Factamus hic tria tabernacula dicit sanctus [illegible]
xvij capitulo [illegible] [illegible] [illegible] et legitur
in transfiguratione domini [illegible] [illegible] [illegible]
festo [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] devoti [illegible]
[illegible] doctoris beati [illegible] [illegible] [illegible] est
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] facilior [illegible] ad [illegible]
[illegible] [illegible] et fragiles ad [illegible]
si [illegible] bonum et [illegible] [illegible]
[illegible] si [illegible] bonum [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] malo [illegible] et [illegible] [illegible]
igitur nobis divini numeris auxiliandum [illegible]
potentia qua [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
sapientia qua intellectum illustret [illegible]
et spiritus sancti clementia qua voluntatem [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] facilius [illegible]
si [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] laudes [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] devote salutationis
[illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] dicentes ave
maria gratia plena
Factamus hic tria tabernacula ubi supra secundum
[illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible] laude [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] festum [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] in monte thabor qui [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] petro Jacobo et
[illegible] [illegible] et duobus [illegible] videlicet moyse et
Johanne et duobus [illegible] [illegible] [illegible]
helia transfiguratus est [illegible] [illegible]
ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] qui [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] elevavit que [illegible]
et sibi [illegible] que [illegible] [illegible]

sicut exemplo [illegible] talis transfiguracio fuit transfigu-
rata figura vel figurarum / in hac autem transfiguracione
sua faciem audiuit gloriam / et resplenduit
facies eius sicut sol / non tamen solam vere gaudium
amisit / sed gloriam sue anime que futuro in corpore
aduit / ut quod aspicere tamen [illegible] primi
non timeremus [illegible] ubi / et transfiguracio
illa [illegible] fuit [illegible] glorie / et claritas illa fuit
signum claritatis glorie / nam gloriam qua anima
eius [illegible] fruebatur [illegible]
diuinitatis sue in transfiguracione illa audiuit / sed [illegible]
[illegible] in corpore iam glorioso [illegible] cicatri-
ces reseruauit / et tamen [illegible] palpabili disci-
pulis exhibuit / et super aquas ambula-
uit / quo ad dotem agilitatis / et de [illegible]
[illegible] / quo ad dotem subtilitatis / et clauso [illegible]
[illegible] discipulis / quo ad dotem impassibi-
litatis / mirabiliter operatus est / Et dicta transfi-
guracione corporis / discipulis [illegible] mortali
miraculose corpore apparuit [illegible] / que ad
dotem claritatis et manifestauit / hec est claritas
[illegible] corporis demonstrauit / quod ipse fuit [illegible]
[illegible] / [illegible] glorie / et ista claritas corporis
[illegible] emanabat a diuinitate [illegible] / et a gloria
eius ad corpus / quia anima [illegible] / [illegible]
fulguratio aut vestimentorum [illegible] emanabat
a claritate corporis [illegible] / [illegible] / sed
tantum [illegible] / [illegible] vestimenta
[illegible] est / quod [illegible] corporis sua emanabat
gloria [illegible] / [illegible] fulsit de
[illegible] / sed [illegible] corpore suo emanabat gloria
deitatis / et de tota [illegible] / fulsit [illegible]
et [illegible] fulserunt [illegible]
[illegible] / gloria anime non redundabat ad corpus quadam
dispensacione diuina factum est / ut in corpore passibili
[illegible] redempcionis compleret misteria / et [illegible]
dispensacione diuina gestum est / ut gloria anime
redundaret in corpus in hora transfiguracionis [illegible]
[illegible] quod claritas illa que fuit in transfiguracione
fuit claritas glorie / [illegible] angelus [illegible]
[illegible] / quia fuit [illegible] / [illegible] claritate
que est in corporibus gloriosis / sed non fuit
[illegible] qualitas permanens / [illegible]
[illegible] passio transiens / et [illegible] illa cla-
ritas non [illegible] glorie / quia [illegible]
[illegible] importat claritatem permanentem / et est
[illegible] clarificate anime pauli / [illegible]
raptus / quia fuit [illegible] clarificate
[illegible] / [illegible] fuit [illegible] paulo [illegible]
[illegible] qualitas permanens / sed [illegible] passio
transiens / [illegible] clarificate [illegible]

[illegible] fuit paulus beatus / [illegible] beatitudo importat
[illegible] / [illegible] laudabilis / et
glorie transfiguracionis multiplicem a doctoribus
assignantur causae [illegible] / [illegible]
[illegible] / prima [illegible] transfiguracionis fuit
ad fidei mysteriorum claritatem / et hoc tangit
[illegible] leo papa in omelia [illegible]
[illegible] / [illegible] gloria [illegible]
[illegible] que [illegible]
et mortuos [illegible] ad vitam [illegible]
[illegible] manifesta et opera [illegible]
[illegible] / et [illegible]
[illegible] / [illegible] alius non [illegible]
ad salutem / et equalis esset [illegible]
[illegible] / aut deum [illegible] hominem
aut [illegible] / [illegible]
pateret confitendum / quia [illegible]
[illegible] / [illegible] diuinitas / [illegible]
[illegible] fuit ad [illegible] / et
hoc tangit beatus ambrosius in omelia
[illegible] / [illegible]
[illegible] futura [illegible]
[illegible] esse
[illegible] / ita [illegible] infirmitatem [illegible]
remuneracionem [illegible] / [illegible]
[illegible] / [illegible] periculis [illegible]
/ ad mortem [illegible]
[illegible] / difficile [illegible]
videtur hominibus / ut [illegible] periculis
[illegible] / [illegible] futura
[illegible] / [illegible] et
mortalis [illegible] / ne [illegible] desperacione
fugatur / aut [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] / et [illegible]
et infirmitatis [illegible] / et [illegible]
[illegible] infirmitas / [illegible]
[illegible] fuit ad amorem [illegible]
[illegible] / et hanc tangit beatus augustinus
super [illegible] assumpto / Si enim
inquit [illegible] visio illa
[illegible] petri inflammauit / ut [illegible]
[illegible] / nollet de monte descendere / et
[illegible] ibi tabernacula postulauit / quanto
magis [illegible] futura [illegible] transfi-
gura [illegible]
[illegible] / et [illegible] inflammat / Si
enim [illegible] amamus [illegible] miseram
[illegible] vita / ubi [illegible] tanta labore [illegible] / ut
[illegible] satisfaciendo sudando / suspi-
rando [illegible] corporis satisfaciendo / quanto
magis amare debemus [illegible]
[illegible] ullum laborem [illegible]
semper est summa [illegible] / summa [illegible]

[illegible] que [illegible]

et felix erit beatitudo, ubi scilicet quod placebit
aderit, et quod non placebit deerit. Ubi illud
implebitur quod dominus dixit: Erunt sicut angeli ple-
angeli dei. Racione primi assumpsit ihesus
petrum, qui interpretatur agnoscens. Racione secundi
assumpsit ihesus iacobum, qui interpretatur suppla-
tator vel luctator. Racione tercii assumpsit io-
hannem, qui interpretatur gracia dei, vel in quo est
gracia dei. Petrus igitur interpretatur agnoscens,
iacobus supplantator, et iohannes gracia dei; et
per hoc intelligitur quod solum illi videbunt gloriam
dei, qui cognoscunt seipsum deum suum esse, sicut
petrus, et supplantaverunt vicia, sicut iacobus,
et habent graciam dei ad istud operantem, sicut iohannes.
Hic primus dicitur descendit [illegible]. Nec cum eo
qui dixit [illegible] nemini [illegible] visionem
[illegible], sed quia fecit voluntatem [illegible]
[illegible] nisi [illegible] cum [illegible] et ore
[illegible] oportet ut [illegible] [illegible].
[illegible] mortua est. [illegible]
[illegible] fidem dicat se habere, opera autem non
habeat, non auditores legis iusti sunt apud
deum, sed factores. Ad hos [illegible]
addit [illegible] hic [illegible] vita [illegible]
[illegible] non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
nunc tempus non est iudicii tempus [illegible]
[illegible] modo ad [illegible]. Donat peccato-
ribus [illegible] est [illegible]. Docet co-
[illegible] [illegible] [illegible] pigros
[illegible] afflictos. Docet studiosos, ad-
[illegible] [illegible] [illegible] clama-
[illegible] [illegible]. Donat [illegible] sibi satisfecit. [illegible]
[illegible] sibi placet. [illegible] tempus non [illegible]
[illegible] ut [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ta [illegible]
[illegible] [illegible] memoria [illegible] vite [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et voluntas
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] qui amore tui amoris [illegible] in
[illegible] qui [illegible] amori tuo
copulavit [illegible] se, sublimando te
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] mortalis. O felix amor [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
subtilitas intellectus [illegible]
[illegible] claritas [illegible] [illegible]
[illegible] dignitas et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] fuerunt [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] in quibus [illegible] [illegible]

et debilis [illegible] [illegible] [illegible]
quos [illegible] [illegible] et est [illegible] [illegible]
Secundo [illegible] [illegible] [illegible] et est [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
et est imaginis reformatio, [illegible] tabernacula
[illegible] [illegible] [illegible] valoris [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
est [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] speculo [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] tria tabernacula [illegible] tabernacula
[illegible] [illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] quo [illegible] [illegible]
imaginis reformatio [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] tria tabernacula [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
intellectiva et volitiva [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] intellectiva [illegible] [illegible] et vo-
litiva benignitati [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
et [illegible] [illegible] intellectivam ut [illegible]
[illegible] et [illegible] volitivam [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible]
aut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
et [illegible] [illegible] [illegible] tabernacula
[illegible] intellectiva [illegible] [illegible] et volitiva
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] imagine dei, et [illegible]
potestas [illegible] ad imaginem et [illegible]
[illegible] et [illegible] pulcritudo [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]

21

inquit aliqua creatura conplementum uniuersi / qui
vult deus / et hec est racionalis creatura ut hoc est
ymago dei / et oppositum eius plures non possunt commode
quemcumque [illegible] / sed una persona conueniunt
est alii plus / ut persona pro parte [illegible] equalis
filio / sed hec et eius applicatur [illegible] / sed quidam
quemcumque ordine / sed exemplatum assimilatur
exemplari / deus cum uniuersum fecit secundum operatum
est / itaque cum sit summa potestas / et maiestas
fecit creaturam ad sui laudem / cum sit summa lux
fecit creaturam ad sui manifestacionem / cum sit summa
bonitas / fecit creaturam ad sui communicacionem / non est
autem perfecta laus nisi assit qui approbet / ut perfecta
manifestacio / nisi assit qui intelligat / ut perfecta
communicacio bonorum / nisi assit qui eis uti
valeat / et possit / et cum laudem approbare / uirtutem
intelligere / et dona [illegible] assumere / non est nisi
solummodo [illegible] racionalis / sicut est quod ad hoc
creatura creata est / ut sit dei capax [illegible] / et ymago
quod ymago in qua est unitas conuenit cum tri
nitate [illegible] / [illegible] sed [illegible] sed
sunt tres potencie in ordine / memoria cum
[illegible] est mater intelligencie / intelligencia cum
[illegible] nisi memoria sibi influet / Similiter
voluntas generatur a memoria et intelligencia
nemo enim aliquid vult nisi illud quod memoria
[illegible] / et nisi intelligencia [illegible]
/ et sic memoria est [illegible] intelligencie / intel-
ligencia est proles memorie / voluntas vero procedit
ab utraque / et ideo [illegible] quendam [illegible]
[illegible] in tabernaculo memorie [illegible]
[illegible] in tabernaculo intelligencie [illegible]
illustrando / [illegible] in tabernaculo voluntatis
[illegible] / [illegible] autem ista tabernacula
[illegible] modo supra dictos [illegible]
[illegible] / [illegible]
[illegible] domini [illegible] plago
[illegible] videamus / ubi [illegible] / [illegible]
[illegible] est / quod intelligencia adequatur su-
me veritati [illegible] / voluntas conformatur
summe bonitati in diligendo / et [illegible]
summe potestati in operando / Si enim veritas ut dicit
Anshelmus / est rectitudo sola mente perceptibilis
/ et rectitudo non potest equari nisi recto / [illegible]
intellectum [illegible] veritati [illegible]
[illegible] equatur veritati / [illegible] actualiter [illegible]
[illegible] veritatem / [illegible] veritati [illegible]
[illegible] / nisi [illegible] respicit ad veritatem
[illegible] / [illegible]
quod [illegible] tangit [illegible]
aliqua [illegible] / quod [illegible]
[illegible] / [illegible] / [illegible]

qui recte tendit in deum secundum [illegible]
[illegible] qui [illegible] et [illegible]
voluntatem summe [illegible] concupiscibilem
summe bonitati per caritatem irascibilem
summe maiestati per spem [illegible]
tas rectificatur / quia summe bonitati confor-
matur / Summa autem bonitas [illegible] summa summa
equitas sine iusticia / Tanto enim quis
melior quanto iustior / [illegible] iusticia
[illegible] rectitudo voluntatis / ut dicit Anshelmus
[illegible] voluntas summe bonitati et equi
tati conformatur / [illegible] rectificatur / [illegible]
conformatur / [illegible] ad deum
[illegible] super omnia diligendo
[illegible] ad [illegible] non
[illegible] quod [illegible] aliquid diligit / in eius
[illegible] / [illegible] rectificatur
[illegible] summe potestati conformatur
[illegible] medium non [illegible]
[illegible] / [illegible] sunt primum et ultimum
alpha et o / principium et finis [illegible]
[illegible] / [illegible] opera [illegible]
ad ultimum finem / [illegible] ultimum
summe potestati conformatur / absque dubio
[illegible] / et [illegible] non solum [illegible]
[illegible] / et [illegible]
[illegible] perfecta / [illegible]
enim veritatem [illegible] intellectum
ad [illegible] voluntatem [illegible]
affectum / ad diligendum deum [illegible]
[illegible] / [illegible] tria
tabernacula tali modo disposita [illegible]
[illegible] aliquid
deus esse [illegible] requisita ad [illegible]
[illegible] / [illegible]
[illegible] signum [illegible] / et [illegible]
[illegible] tabernaculo [illegible] in memoria [illegible] tabernaculo
[illegible] ad esse [illegible] nota
dei [illegible] / quia [illegible]
[illegible] memoria que [illegible]
[illegible] / [illegible]
[illegible] tabernaculo [illegible] in intelligencia quod est
tabernaculum [illegible] / [illegible] esse [illegible]
cognicio dei [illegible] cognicio [illegible]
[illegible] / [illegible] motus
[illegible]
[illegible] / [illegible] in [illegible] tabernaculo [illegible] in
voluntate / quod [illegible] tabernaculum [illegible]
[illegible] ad esse / [illegible]
[illegible] / [illegible]
enim voluntatem [illegible] dinine [illegible]

debemus legem ipsius totis viribus observare
et domus nostram intret ipse per ipsum [illegible]
dic quod in omnibus ut apprehendere potuistis
nova sunt requisita in tribus tabernaculis
que sufficienter declarata sunt. Et primo
Dicebam ergo primo quod in primo tabernaculo
scilicet in memoria quod tabernaculum primum
debet esse beneficiorum recordacio que ipsius
provocat dilectionem. Quis autem miser
ergo quietam debet. Deum deum meum diligere
qui me fecit cum non eram, redemit cum
perieram non tam et de nichilo fecit me
non lapidem non arborem nec aliquod de
animalibus brutis sed voluit me esse hominem
suo nomine insignitum christianum. Errabam instruxit
me, qui cecideram reduxit me, quando
peccavi recepit me, cum contristabar
consolatus est me, cum iam pene desperabam
confortavit me, cum steti tenuit me, fecit
de multis tribulacionibus et periculis eri-
puit me. Ut pro hiis quid illi rependam
hoc nisi tantum ut ipsum diligam ex tota me-
moria sine oblivione ex toto intellectu
sine errore et ex tota voluntate sine alio amore.
Diligam te domine fortitudo mea. Psalmo xvii
[illegible] et tantum de primo etc.

[pec]cavi recepit
me, qui iam de-
speravi me, qu-
[illegible]
[illegible] et de multis

Dicebam secundo quod in primo tabernaculo videlicet
in memoria quod tabernaculum patris
debet esse peccatorum commissorum meditacio que ipso-
rum provocat detestacionem. Unde Bernardus
Quam abhominabilibus spiritibus et deformis
est anima peccato inculcata. Et si possemus
videre peccatis animam vulneratam qua vulnerantur
primo inique concupiscencie, mali operaciones
pessime. Vere si talia conspiceremus talibus
usque ad mortem resisteremus. Et si quis
hominem considerans sanguinem cum illis [illegible]
vincens et multa sanguinem imprimens ita
ut non esset ibi aqua per animam sine multis
vulneracionibus. Peccatum non est macula sine infectione
addens carne que vice tamen candida et
sic peccatum animam adeo elongat qua peccat [illegible]
[illegible] provocat concupiscentiam inflammat
animam, deiungat et maculat, vulnerat,
[illegible] et mortificat. Non regnat igitur
peccatum in vestro mortali corpore ut obediatis
concupiscentiis eius. Ad Romanos sexto. Et tantum
de 2o. Dicebam 3o quod in 3o tabernaculo
scilicet in mente quod tabernaculum
[illegible] debet esse mortis meditacio que
hominem causat humiliacionem. Unde quisque
cum cogitat qualis in morte erit
ipse erit humilis in animo et pavidus
in cogitatione intus sepulture corporis
[illegible] vite [illegible]
ad [illegible] [illegible]
et [illegible] si in [illegible]

aliquid iactancie publice. Audiatur vel legatur
[illegible] ubi sunt vestes precise, ubi ornamenta pre-
ciosa, ubi mundi potentia, ubi [illegible]
ubi magna familia et delectabilis [illegible]
ubi visus, ubi [illegible], ubi false divicie et in-
effrenata libido. Attende si potes et inspice
[illegible] nisi pulvis cinis fetidus. Et vermium
[illegible] tam horribile abhominabile fetidum
et detestabile sed hominis cadaver quod [illegible]
non sufficeret in aere ne suspenderetur [illegible]
non [illegible] sed [illegible] venenum [illegible] in terra
[illegible] et [illegible]
Et quam rogo facilius [illegible] ad sui [illegible]
[illegible] timendi mortis [illegible] diligenter
[illegible] et quid [illegible] fit
et [illegible] fit, [illegible] egrescit, egritudo crescit
[illegible], cor tangit, vultus [illegible]
pallescit, facies nigrescit, oculus [illegible]
[illegible] putrescit, lingua [illegible]
[illegible] obmutescit, corpus [illegible]
[illegible] pulcritudo [illegible]
et [illegible] in [illegible] et [illegible]
[illegible] capite [illegible]
[illegible] et cor [illegible]
[illegible] cum [illegible]
[illegible] domus esse [illegible]
[illegible] sed ut [illegible]
[illegible] abscondit [illegible]
[illegible] et vile cadaver efficitur, [illegible]
[illegible] non solum bona aufert corporis sed [illegible]
[illegible] cadaver [illegible] cadavere [illegible]
[illegible] fetidius [illegible]
[illegible] quam horribilius mortuo [illegible]
[illegible] de vita [illegible]
horribilis [illegible] quid [illegible]
quid delicie, quid [illegible]
a morte delicie [illegible]
[illegible] est homini [illegible]
[illegible] ubi [illegible]
in campo vel in via vel domo [illegible]
vel alicubi. 2o [illegible]
[illegible] qua die, qua hora [illegible]
[illegible] cum dicit [illegible]
[illegible] nescit cum [illegible]
[illegible] vel [illegible]
statu [illegible]
statu [illegible] 4o [illegible] vel
cum est qui se [illegible] vel aqua
gladio lapide vel ligno [illegible]
[illegible] vel [illegible] vel potu [illegible] vel [illegible]
[illegible] vel gaudio
[illegible] vel [illegible]
[illegible] rapit [illegible]
[illegible] ad [illegible] nescit [illegible]
dignus sit odio vel amore [illegible]

inquit sicut sanus / cum aliquis incidit in culpam vel
ingra[tiam] / cum in peccato vel vicio / cum vero vel cause
est / cum in contractione vel disputacione / cum vero senibus
sorribus / iuvenibus / in infidelibus / amicus
mortuorum [illegible] / sentire dulce alios non
qui timendus est hostis qui est [illegible] / [illegible]
est dulce / [illegible] et in fine sequitur [illegible]
quoniam iterum procedit more ut [illegible] in
fine [illegible] / ut recepit / Quinta hec [illegible] est
meditacio mortis / quare meditare hec no-
vissima tua / et in eternum non peccabis / Circa verum
intelligentia [illegible] Christi [illegible] in [illegible] tabula [illegible]
ecce agnus dei / [illegible] divinus [illegible]
qui [illegible] tamquam [illegible] [illegible] ut dicit Bonaventura
[illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] inquit assistit
[illegible] [illegible] [illegible] / ut hic [illegible] deum
respondendo diligat / diligendo timeat / et
timendo bona faciat / et qui sic timet deum
facit bona / et timenti deum [illegible]
timor domini expellit peccatum / et qui sine hoc
est non sit iustificatus [illegible] [illegible] [illegible]
deus [illegible] [illegible] quoniam non [illegible] [illegible]
[illegible] / et sic de [illegible] Christi [illegible]
[illegible] intelligere [illegible] tabula
filii / 2o [illegible] ecce agnus [illegible] [illegible]
[illegible] adamat / [illegible] [illegible] [illegible]
Cantica [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] / Quid [illegible] fecit [illegible]
[illegible] nisi [illegible] / quid [illegible]
[illegible] fecit [illegible] nisi [illegible]
[illegible] / [illegible] non intellexit
[illegible] est [illegible] et [illegible] est
[illegible] / Quid fecit hodie [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] / nisi [illegible] [illegible]
quod hodie precepta dei non [illegible] / [illegible]
[illegible] / statuta ecclesie non [illegible]
et [illegible] [illegible] [illegible] / ut [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] nisi [illegible]
[illegible] / [illegible] superbia / avaricia / luxuria / invidia
et [illegible] [illegible] nisi [illegible] [illegible] ut
[illegible] [illegible] / [illegible] nisi [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] / qua omnes [illegible] [illegible]
[illegible] repleti sumus [illegible] [illegible]
et in [illegible] [illegible] [illegible] ut [illegible]
[illegible] a nobis ad audiam [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] / ac si [illegible]
[illegible] [illegible] / Sic hec [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] appeteret

/ ut pulcre dicit de notum Richardus
in loco [illegible] / et sic de quinto
Christi [illegible] quod in tabernaculo intelligere
quod tabernaculum filii [illegible] [illegible] esse
[illegible] mundi [illegible] [illegible]
[illegible] / [illegible] narrat [illegible]
magno de quadam que volebat
[illegible] [illegible] [illegible] / qui ablato
sibi dyademate / et [illegible] [illegible]
in manu sua tenens [illegible] capiti
suo imponebatur in hoc [illegible]
O [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
qua si [illegible] quis [illegible] [illegible] / quod
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] sit repleta / [illegible] [illegible]
vellet / O [illegible] vita [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] / [illegible] multos [illegible]
que dum [illegible] nichil est / dum videris
umbra est / dum exaltaris fumus
timenda fugienda est / brevis est / va-
na est / misera est / mortalis est / et
non dulcis [illegible] / dulcis est stultis
amara sapientibus / qui te [illegible]
[illegible] te [illegible] / qui te diligunt
[illegible] te non [illegible] [illegible] / qua
mundus [illegible] ubi malicie [illegible]
[illegible] / ubi [illegible] / [illegible] [illegible]
[illegible] / [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] / ubi [illegible] [illegible]
et [illegible] corpus / ubi [illegible]
et [illegible] spiritus / nolite ergo diligere
mundum / neque ea que in mundo sunt
[illegible] qui diligit mundum non [illegible] caritas
dei in illo [illegible] / et sic de sexto
Christi septimo octavo et nono [illegible]
tabernaculo [illegible] / quod est
tabernaculum [illegible] [illegible]
esse / [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
dei [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] / et nos [illegible]
[illegible] [illegible] / [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
et [illegible] est [illegible] [illegible]
inquit venire post me abneget semet
ipsum et tollat crucem suam et sequatur
me / [illegible] [illegible] / [illegible]
[illegible] [illegible] / et tollat crucem
suam / [illegible] [illegible] [illegible] / et
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] me

tere voluntatis conformatio et cetera. Secundo quod cottidie in oratione dominica petimus cum dicimus fiat voluntas tua ubi petimus ut voluntas nostra transformetur in voluntatem divinam non sic tamen sed quod nostra voluntas sit voluntas dei in subiecto sed in modo voliti et volentis sic scilicet quod nos velimus omnia que deus vult quia nichil sanctius sed homo qui conformat voluntatem suam divine voluntati. Cuiusquidem transformationis formam demonstrat nobis in venerabili sacramento altaris ubi fit transitus seu transsubstantiatio unius substantie in aliam puta substantie panis et vini in substantiam corporis et sanguinis Christi docens nos ut nos sic transformemus nostram voluntatem in divinam modo supradicto. Et que sit illa voluntas divina illam ostendit Christus in suo corpore qui in mundo conversando divinas virtutes ostendit videlicet humilitatem patienciam castitatem. Unde Ciprianus tractans hoc verbum fiat voluntas tua sic ait: Voluntas dei quam petimus fieri est quam deus fecit et docuit ut sit humilitas in conversatione, stabilitas in fide, verecundia in verbis, in factis iusticia, in operibus misericordia, in motibus disciplina, iniuriam aliis non facere, factam posse tollerare [illegible] ad ipsa [illegible] de propriis bonis [illegible] sed de mea [illegible] damna aliena [illegible] aliena lucra [illegible] reputare. Qui ergo sic vivit voluntatem suam voluntati divine conformando ille est transfiguratus seu transformatus in deum ita ut possit dicere cum apostolo Galatas 2o: vivo ego iam non ego, vivit autem in me Christus. Et hoc est illud quod apostolus dicit [illegible] dominum nostrum Iesum Christum et salvatorem [illegible] manete in me et ego in vobis. Sit igitur tabernaculis modo preparata [illegible] visitabit deus nos et [illegible] et mansionem apud eum faciemus. Veniet ad nos pater et filius et spiritus sanctus. Veniet redimendo, veniet nos [illegible], veniet illuminando, veniet ad nos confortando, veniet inflammando, veniet et nos diligendo desiderando et appetendo. Veni ergo domine et noli tardare, relaxa facinora plebi tue. Veni domine adiuva nos et libera nos; nos per nos non [illegible] tuo. Quando [illegible] domine [illegible] adiuves nos, sumus in perpetuum [illegible] errantes et mortui. Ad te domine recurrimus qui es via veritas et vita. Via non errans, veritas non fallens,

vita immortalis et indeficiens. Et nisi per [illegible] visitaret ad te redeamus de errore ad veritatem, de [illegible] ad tenebras, de morte ad vitam? [illegible] ad mortem eterne dampnationis [illegible] quibus domine [illegible] ad te [illegible] et per amorem tuum [illegible] ad te [illegible]. Trahe ergo nos domine ad te, respice in nos oculo misericordie et ne despicias nos [illegible] in valle miserie, ne [illegible] nos [illegible] salva nos tuo [illegible] quos redemisti tuo precioso sanguine. Trahe nos ad te [illegible] ad te libertatem, ad te claritatem, ad te [illegible]. Trahe nos purgando [illegible] per amorem iusticie [illegible] [illegible] [illegible] ad nos [illegible] [illegible] et [illegible] nos [illegible] per [illegible] dilectionem. Trahe nos per [illegible] contemplationem [illegible] ubi vos videbitis gaudebit in [illegible] incomprehensibilis divine [illegible] invisibilis [illegible] et invisibilis [illegible] maiestatis et ubi visus conspicietur candore lucis eterne, auditus [illegible] celestis melodie, olfactus [illegible] glorie, gustus sapore [illegible] vite eterne et tactus amplexu suavitatis divine. Ad cuius suavitatis divine fruicionem nos perducat Iesus Christus Marie virginis filius in monte sancto Thabor hodie transfiguratus in seculorum secula benedictus. Amen. Amen. Amen.

Recommendo vobis fratres devoti omnium [illegible] statum sancte matris ecclesie per totum orbem diffuse. Recommendo vobis sanctissimum dominum nostrum papam Martinum quintum [illegible] [illegible] [illegible] nobis [illegible] indulgentias concessit [illegible] vobis annunciabit. In nomine patris et filii et spiritus sancti. Amen.

In nomine patris et filii et spiritus sancti amen.

Dilectissimi in caritate Iesu Christi ac venerande sancte pacis congregati ad preparandum habitaculum regi celorum salvatori nostro Iesu Christo ad nos de summis polorum sedibus venienti ut digne [illegible] valeamus [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] purissime decenter ac apte habitaculum

ordinemus nos prompte. Et propter thema scilicet parate viam
domini [illegible] scribitur Mathei iii° et ysaie xl°, in quo
ostenditur qualiter debeamus viam dirigere et de modo
preparandi viam domini, quod nos secundum sermonem necessarium
est, cuius sermonis magnum [illegible] in cuius sermone scriptum est
[illegible] regni et deus duracionis graciam consequi volu-
erimus a quo omne datum optimum et omne donum
perfectum Jacobi i°. Venit namque nos perditos
querere, nos addicta potestati detentos liberare, nos
errantes a via veritatis reducere ad perfectum cog-
nitionis, nos pondere iniquitatis oppressos elevare,
nos ignorancia macule vexatos ac excecatos illu-
minare, nos bonis virtutum mole peccati privatos
ditare, nos penuriis ac calamitatibus plenos
gratia sue habundancie ineffabilisque clemencie
reficere, nos [illegible] sue glorie eternaliter effige-
re. Igitur nobis nunc melius saluberrimum documentum
proponitur tunc in verbis thematis prescripti dicebatur
parate viam domini. Ubi thema. In quibus verbis
monemur ad eius preparacionem veniens conditor
innuitur parate vero [illegible] debitis per sua opera
sancte. Et est apostolus ad Romanos xiii°
persuadebat cum dicit in capitulo prima huius sancti
adventus: Abiciamus ergo opera tenebrarum, per que
intelliguntur peccata, et merito quia ut apparet
Remigius illam viam quia via opera ac regno
celorum separant et ad tenebras perpetuas operatur.
Sequitur: Et induamur arma
lucis, ubi per arma lucis secundum eundem Remigium
intelliguntur fides, spes, caritas, prudencia,
iustitia ceteraque virtutes que nos ad lucem eterne
beatitudinis perducunt. Et dicuntur arma lucis
quia defendunt nos ab improbitate malignorum
spirituum. Et secundum Remigium opera tenebrarum
abiciamus quod expoliamur viciis et induimur
virtutibus. Induamur ergo arma lucis, id est munia-
mus nos virtutibus ut simus parati ad prepa-
randum viam domini quod a nobis exigitur
in themate: Parate viam domini. Vero subditur glo-
sa: scilicet via qua venit ad cor descendit. Et
via domini ad cor dirigitur cum sermo eius
diligenter attenditur. Sed opera tenebrarum que
impediunt introitum salvatoris in cor nostrum apo-
stolus ibidem loco preallegato exprimit, cum ait:
Non in commessacionibus et ebrietatibus,
non in cubilibus et impudiciciis, non in con-
tencione et emulacione. Parate [illegible] siquidem
debemus viam domini abiciendo peccata, que
que sunt commissa per penitenciam sancta. Dicit
enim illud evangelium: Penitenciam agite,
appropinquabit enim regnum celorum. Glosa: Regnum
celorum, id est [illegible] in quo sancti et electi
regnant in celestibus, vel Regnum celorum
evangelium invitat nos ad regnum celorum.

Etiam parare debemus viam domini [illegible] nec
tam summissa devocione iuxta desiderium
sanctorum patrum qui clamant: Utinam celos
disrumperes et descenderes. O quam ergo
desiderium [illegible] fuerit ut eius adventum
tam laudabilem, tam fructuosum, tam
iocundum tam [illegible] postulaverunt. Sed
heu heu nos ac si [illegible] penitus
ingrati eius [illegible] ac primum adventum
quo ad nos venit pro nobis humanitus
nec tanto affectu nec tanta reverencia sus-
cepimus, quia [illegible] carnalitatis vo-
luptatem et viciorum depravacionem. Abiciamus
iuxta illud Johannis i°: Erat lux vera que
illuminat omnem hominem venientem in hunc
mundum. Sed homines dilexerunt plus tene-
bras quam lucem. Non sic igitur nos
[illegible] sed sicut decet [illegible] ihesu
[illegible] detenebris [illegible]
[illegible] salvatori nostro operibus lucis
iuxta illud [illegible]: Egredere obviam
ei. Et hoc est quod dicit [illegible]
et [illegible] Ideoque et vos estote
parati quia nescitis qua hora dominus
vester venturus est. Sequitur [illegible]
[illegible] que [illegible] intumescit
[illegible] cum tali [illegible]
domum intrare portas eius iuxta illud
psalmus: [illegible] populus eius et oves
pascue eius. Introite portas eius. Est
[illegible] porta iudicialis de qua Amos
v°: Constituite in porta iudicium. [illegible]
[illegible] iudicium [illegible] et [illegible]
[illegible] quid fecit tibi [illegible]
[illegible] porta [illegible] vita
[illegible] est [illegible] adventa
[illegible] est [illegible] porta in
et plus [illegible] Tercia est porta in-
gressus ad gloriam de qua in psalmo [illegible]
porta domini iusti intrabunt in eam. [illegible]
[illegible] ultra [illegible] porte
[illegible] et porte civitatis [illegible] tribus
tribubus [illegible] porte tres a septen-
trione, porta ruben una, porta iuda
una, porta levi una, et sic [illegible]
[illegible] fuerunt porte nominatae nominibus
filiorum iacob. Aquilo vel septentrio statum
peccatorum designat, ubi necessarius est [illegible]
[illegible] qui [illegible] filius [illegible]
secundum [illegible] cognoscat statum suum
deinde iuda id est confessio [illegible]
levi id est assumptus [illegible]
[illegible] ad plagam orientalem
porte tres: porta ioseph una, porta
beniamin una, porta dan una. [illegible]

significat statum proficientium ubi necessarius est ioseph i. augmentum virtutis et beniamin i. filius ut [illegible] ... et dan i. iudicium ut [illegible] ut sit timor et timor custodiat eum. et virtutes eius contra ad plagam meridionalem porte tres porta Symeonis una porta Ysachar una porta zabulon una. Meridies statum perfectorum significat ubi est symeon qui interpretatur audiens merorem ... ysachar merces quia iam [illegible] sunt [illegible] eterna. Et zabulon habitaculum fortitudinis quia [illegible] corporis [illegible] sunt ibi ubi vera sunt gaudia. Item ad plagam occidentalem porte tres, porta Gad una porta Aser una porta neptalim una. Occidens est mors et significat statum penitentium ibi est Gad qui interpretatur accinctus i. paratus ad vitam eternam. Aser beatitudo. Neptalim dilatatio. [illegible] portas intrat [illegible] confessione. [illegible] est quod quidam intrant hanc confessionem [illegible] confessione [illegible] vel [illegible] [illegible] labiis [illegible] cor [illegible] est [illegible]. Quidam intrant confessione [illegible] lucem [illegible]. Quidam confessionem desperacionis [illegible] peccata [illegible]. Quidam confessionem negotiacionis [illegible] tibi [illegible]. Quidam confessione [illegible] verax [illegible]. Quidam confessione adulacionis [illegible]. Quidam confessione [illegible]. Quidam confessione [illegible] [illegible] deus. Quidam [illegible] peccatori [illegible] [illegible] dirigite. Patet igitur festivitatis [illegible] et lucem [illegible] festivitates et [illegible] mariam et ioseph. Patet diligentia quia maledictus homo qui opus dei facit negligenter. Patet [illegible] illud [illegible] viliter agere et [illegible]. Patet [illegible] deus in [illegible]. Patet confidentia [illegible] illud [illegible] bonus est deus [illegible] [illegible] sunt [illegible]

[illegible] ut videntes vestra opera bona glorificent patrem vestrum qui in celis est. Patet [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] illud [illegible] qui [illegible] sic salvus erit [illegible] et non scandalose [illegible] scandalum [illegible] fructuose et non [illegible] [illegible] Amen dico vobis [illegible] [illegible] sacerdotes et religiosi, sobrie pie et iuste [illegible] salutis populo dei in [illegible] [illegible] vita [illegible] [illegible] illud [illegible] [illegible] sobrie iuste et pie vivamus in hoc seculo [illegible] beatam spem et adventum glorie magni dei et salvatoris nostri ihesu christi [illegible] quo deus [illegible] vobis [illegible] ad ebrietatem sectandam [illegible] potandum usque ad vesperam ut vino estuetis, [illegible] cythara et lira et tympanum et tybia et vinum [illegible] et opus domini non respicitis [illegible] [illegible] bono [illegible] vobis [illegible] quod legitur [illegible] [illegible] [illegible] quia hic [illegible] videbitis magestatem dei in vobis et [illegible] [illegible] [illegible] quod est [illegible] universalis [illegible] potentia [illegible] nobis et filius datus est nobis ubi immediate [illegible] principatus [illegible] et [illegible] est [illegible] super humerum eius [illegible] deus rex [illegible] tua sunt [illegible] et non est qui possit resistere tue voluntati [illegible] itaque deus omnipotentissimus [illegible] ineffabili bonitate [illegible] regit et [illegible] volu[illegible] [illegible] debito ordine [illegible] [illegible] [illegible] regula [illegible] dicit [illegible] [illegible] [illegible] gubernat [illegible] [illegible] odisti omnes qui operantur iniquitatem et [illegible] [illegible] iniqua [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quia [illegible] fecit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] debet [illegible]

diversa cantica in sacra scriptura inveniuntur. Prima cantica
est quod ubi per eos liberatio apertis dicitur Exod. xv
Cantemus domino gloriose enim magnificatus
est quod cantavit filii Israel quando viderunt
se liberatos de manu Egiptiorum et servituti
Pharaonis etc. Secunda est de profectu quem homo
videt de hoc dicitur Numeri xxi Tunc cecinit
Israel carmen istud Ascendat puteus concinebat
puteus quem foderunt principes et paraverunt
duces multitudinis in datore legis et in
baculis suis etc. Tercia est de penitentia parante
de hoc dicitur canticum Deutronomii xxxii quod
filii Israel quando fuit sine solitudine cantaverunt
Audite celi que loquor etc. Quarta
de aliorum profectu et fervitate de hoc dicitur canticum
Judit vel quod cecinerunt Delbora et Barach dicentes Qui sponte obtulistis de Israel
animas vestras ad periculum benedicite domino etc.
Quinta de prolis spiritualis precatione unde i Regum ii
cantavit Anna canticum dicens Exultavit cor
meum in domino etc. Et post ea subiungit
donec sterilis peperit plurimos. Sexta de liberatione
aliorum a peccatis predicanti de hoc est canticum
Ezechie Ysaie xxxviii Ego dixi in dimidio dierum meorum etc. Septima de pacis cum
deo reformatione de hoc dicitur canticum Ysaie xii
Confitebor tibi domine quoniam iratus es michi conversus
est furor tuus et consolatus es me.
Octava dyaboli superatione de hoc dicitur canticum
Judith ultimo cantavit canticum hoc Judith
domino dicens Incipite domino in tympanis etc.
Et infra dominus conterens bella. Nona de
salvatoris conceptione hoc est canticum beate virginis
Luce i Magnificat anima mea dominum etc. Decima
de ortu gracie hoc est canticum Zacharie
Luce i Benedictus dominus deus Israel hoc enim cantavit
de Johanne. Undecima de vite eterne promissione
Abacuk iii domine audivi auditionem tuam etc.
et sic et post oportet me deducet
me victor in psalmis canentem. Duodecima de obtentis beneficiis recordatione Ysaie v Cantabo dilecto meo canticum patruelis mei
vinee. Tercia decima de promissi acceptione et visione hoc est canticum
Symeonis Luce ii Nunc dimittis servum
tuum domine. Quarta decima de amplexu sponsi hoc est
canticum canticorum Osculetur me osculo
oris sui etc. xv carmen nuptiali de quo
psalmus Eructavit cor meum verbum bonum etc.
xvi Cantica cum primis canticis iam
supra exposita. Cantemus enim enim glorie
quod ista mater omnia cantabat gaudet
qui natus est de virgine etc. quod gloriose

deus in primis sunt angeli pro dei nato
domino cecinerunt cum multitudine celestis exercitus
Gloria in altissimis deo et in terra pax
hominibus bone voluntatis. Sicut enim patriarche
prophete et ceteri sancti incessanter dicebant
Veni domine et noli tardare relaxa facinora plebis tue et ipse veniet et non
tardabit quia dominus ipse est ad propheticum iiii
prophetis... quod dominus ipse est nullus nisi
pro oravit his eum adorandum. Sic ipse
est domini vocatus cum diu ... Item ipse est
pacientibus... ... domini quod qui
tribulato sunt corde. Item ipse est diligentibus
cum primo Johannis iiii Deus caritas est etc.
et legem est apercientibus eius legem a
patribus filius. Item ipse est penitentibus ad penitentiam Johelis primo Clamate ad dominum a.a.a. quod ipse dies
domini prope venit et vindicte. Item ipse
est penitentibus ad misericordiam Ysaie
xxx ... ut veniat tempus eius
et dies eius non elongabitur et ceteris
xxx ipse est una salus. Item ipse est
predicantibus ad docendum ad Romanos x. ipse
est verbum in ore tuo et in corde tuo. Item
Item ipse est pugnantibus ad succurrendum
Ysaie lx ipse est iustus meus egressus est
salvator meus. Item ipse precantibus
ad preveniendum Luce xvii Regnum dei intra
vos est vel prope est scilicet quia ipse est regnum
dei. Item ipse parentibus ad liberandum
quia ipse custos domini. Item ... quod dominus
adque ... multis ... pro ...
... et ideo est gaudendum ...
... ipse est timentibus cum salutis ...
ut sequatur gloria etc. Secundo propter magestatem ...
... et ideo modeste agendum. Tercio propter ...
... et ideo nunc timendum quia ipse est deus
... ... et ipse ...
... dominum ... ... et vocate
eum dum prope est. Quarto propter ... ...
... ideo sicut ... Jacobi v ...
... ante januam assistit ideo ...
... ... Et dominus noster
... venit ut ... ...
... ... dei
et ... ...
... ubi ... ... possumus habere ...
... ... et altissimus ... ... que
ipse salvator ad ... ... dignaretur

veniet in incarnacionem neque enim non
intelligit spiritus sapiens nisi deum sapere
ut habitabit in te cum subdito prelati diri-
gamus te modo quem presentem tradit
nobis doctrinalis sermo leo papa de huius
festiuitatis de aduentu domini et magnis
donis et inexplicabilibus gloriam ac sin-
gularem solempnitatem hec est nativitas
domini saluatoris fratres karissimi cum devocione
fidelissima suscipimus totis viribus nos
debemus cum spiritus adventum preparare
et accensis lampadibus ac vite [illegible]
apprime ne forte sit in nobis aliquid
peccati absconditum quod et mentem constrictam
offendat ac mordeat et oculos diuine
maiestatis offendat / nam hec pre-
dicta in his pascem pacem reperire possit
et de celo descendit / gaudeat in ut in cor-
dium et diligenter attendat / qualita-
te unusquisque suorum operum sive avaricia
sive ira sive superbia aut luxuria ad ce-
lebrandam eius natiuitatem studeat
semper preparare atque ornare / et sicut
quod unusquisque ornatum bonis moribus
viderit ita ille graciam sibi nunc dispen-
sabit Si quem viderit cum talibus luce
vestitum insignitum nunc margaritis
ornatum castitatis humilitatis misericordie
benignitatis et sobrietatis si talem agno-
uerit cor et paratum sed si non
ad iudicium sed ad remedium [illegible]
datum [illegible] dispensabit Si vero
aliquem viderit adulterum ebriosum cu-
pidum et superbum / timeo ne hec illi dicatur
quod dictum est domino per prophetam amice quo-
modo intrasti non habens vestem nuptia-
lem / et quod sequitur dicatur fiat illi quod
sequitur ligate illi manus et pedes
et proicite illum in tenebras exteriores
ubi erit fletus et stridor dentium / [illegible]
[illegible] in die iudicii [illegible]
qui sine remediis penitencie [illegible]
ad festiuitatem domini [illegible] sordibus in-
quinatus accesserit In natali ergo domini
fratres dilectissimi [illegible]
[illegible] apud [illegible] est
[illegible] vitas [illegible] est [illegible]
[illegible] / [illegible]
[illegible] est [illegible] dei [illegible]
[illegible] / [illegible] ecclesia
[illegible] suscepit [illegible]
[illegible] et ad

communium patris et filii et spiritus sancti [illegible]
videamus qualibus quales in domini [illegible]
diligamus adornari / et ideo quemadmodum [illegible]
possimus cum dei adiutorio [illegible] corda et
[illegible] ut celestis invitator nichil in nobis
sordidum nichil fetidum / nichil obscurum oculis
suis displiceat in digno ergo fratres
natalis domini imminet tam ad mundi-
ciam et ad castitatem et ad [illegible] abo-
minacionem luxurie alieni / et bonis moribus adornati
nos per ipsius adiutorium preparemus et elemo-
sinas pauperibus erogemus iracundiam
vel odium veluti venenum de cordibus nostris
respuamus castitatem fideliter seruate ad con-
[illegible] ad vigilias
matutinas surgite / in ecclesia dei stantes / aut
orate aut psallite / [illegible] aut similia
[illegible] / sed et eos qui
[illegible] voluerint castigate iratos [illegible]
custodite quos discordes [illegible] ad con-
cordiam revocate hec si fideliter [illegible]
[illegible] voluerit adimplere et [illegible]
ad altare domini cum secura [illegible] et
[illegible] et [illegible]
[illegible] / quam nobis prestare dignetur [illegible]
[illegible] qui cum deo patre et spiritu sancto vivit
et regnat in secula seculorum Amen

Nota in indulgenciis [illegible] remissa pena
[illegible] / [illegible] indulgencia
est remissio pene [illegible]
[illegible] indulgencie
[illegible] bonis meritoriis / [illegible]
[illegible] remissione pene [illegible]
et ad [illegible] opera meritoria / [illegible]
[illegible] / [illegible]
alia opera meritoria [illegible]
[illegible] remissio pene [illegible]
indulgencie [illegible] ad [illegible] ad totum
meritoris [illegible] meritoria [illegible]
[illegible] ad [illegible]
et [illegible] ad [illegible]
[illegible] / [illegible] dei [illegible]
[illegible] indulgencie [illegible]
[illegible] et [illegible]
remissionis [illegible]
[illegible]
[illegible] meritoris [illegible]
[illegible] / [illegible]
[illegible] obligauit [illegible]
[illegible] a culpa / [illegible]
[illegible] / [illegible] indulgencie
[illegible] dimittendo et [illegible]

[illegible] ua dele agi de pena satisfactoria
[illegible] ud. est apertus 2 Cor. 2o. Ita ergo
ubi [illegible] q[uod] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] glo. [illegible] [illegible] donasset / Sed [illegible]
[illegible] satisfactor pena [illegible] vel
[illegible] [illegible] adultera / ergo et paulus
[illegible] qui non est [illegible]
[illegible] q[uod] paulus fuit / [illegible] non
valet [illegible] indulgentie [illegible]
valet absolucio [illegible] pene qua [illegible] purga-
toria [illegible] iudicium dei [illegible] / Sed valet ad
absolucionem ab obligatione qua [illegible] obligat
[illegible] ad penam [illegible] / vel ad quam
[illegible] [illegible] / Sed [illegible]
[illegible] est [illegible] privilegium [illegible]
[illegible] [illegible] vetule [illegible]
[illegible] [illegible] ad [illegible]
[illegible] [illegible] ad [illegible] / Sed [illegible]
[illegible] [illegible] indulgentie [illegible]
[illegible]

[illegible] [illegible] indicium [illegible]
[illegible] et [illegible] et alie
[illegible] et [illegible] / [illegible] plus
indiget q[uam] alio / Sed [illegible]
[illegible] ut [illegible] [illegible] a-
[illegible] non [illegible] [illegible]
indulgencia [illegible] [illegible] /
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] / [illegible] dat
indulgenciam q[ui] non valet ad [illegible]
[illegible] indulgen-
[illegible] indulgencia a beato gregorio
[illegible] rome [illegible]
[illegible] [illegible] indul-
gencie non est [illegible] de
[illegible] ut [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] a [illegible] / Sed [illegible] pena
indulgencia datur [illegible]
[illegible] indulgencia [illegible]
[illegible] accedit ad [illegible]
[illegible] indulgencie
aut [illegible] / Sed [illegible]
[illegible] [illegible] que
[illegible] [illegible]
[illegible] indulgentia [illegible]
[illegible] [illegible] / [illegible]
[illegible] [illegible] / [illegible] indul-
gencia [illegible] [illegible]
[illegible] indul-
gencia [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] aut [illegible]
[illegible] indulgencie [illegible]
[illegible] [illegible] aut [illegible]
pena [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] aut [illegible]
[illegible] [illegible] indulgencia
[illegible] [illegible]
[illegible] / Sed [illegible]
[illegible] [illegible] applicatur
[illegible] applicatur [illegible]
[illegible] [illegible] dispensacio
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] indul-
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] / [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] est non
indulgencias [illegible] / et [illegible]
[illegible]
[illegible] pa. [illegible] [illegible] 279v cd
[illegible] indulgencias [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] est [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]

cas aut que pnt qua [illegible] arum dispensat
singulis de iure ut 2m arbitrium eius qui
[illegible] / Quilibet sit plati [illegible]
proprium dey est [illegible] hiis ligamentis
ligatur est et vinculis [illegible]
[illegible] va. Cor. i. pr. / Concessione
indulgentiarum non tollit equalitas pe
ne ab culpam [illegible] indulgentiarum
sit / quod alias iustitie divine derogaret
[illegible] pxi. Sm [illegible]
debiti est plagarum modus / Ideo per in
dulgentias non tollit pena [illegible]
datur de thesauro ecclesie [illegible]
solvat. Ideo qui debebat [illegible] sol
[illegible] / Cor. 2m. non
equaliter [illegible] pena clave ordinis et
clave iurisdictionis [illegible] / quod clave ordinis
est quedam sacramentalis / et quod [illegible]
effectus non sit [illegible] absque [illegible]
[illegible] sit tempore sacerdotum quem solummodo
ordinis [illegible] depositi debita
dimitteret quod deus ordinavit [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] claves iurisdi
ctionis non est [illegible] et effectus
arbitrio [illegible] et [illegible]
effectus [illegible] remissio que [illegible] indulgentias
et [illegible] ad [illegible]
[illegible] talis remissio [illegible] ad [illegible]
[illegible] et [illegible]
legati indulgentias facere [illegible] non
sunt sacerdotes [illegible]
[illegible] iurisdictionem. Cor. 3m.
[illegible] indulgentiarum [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] quantas indulge
[illegible] labor [illegible] est
[illegible] ecclesie que
[illegible] applicat [illegible]
Conclusio 2a [illegible]
[illegible] alias non [illegible] indul
[illegible] et [illegible] est
[illegible] alias [illegible]
[illegible] applicare
[illegible] illi [illegible]
[illegible] / Sz 2a [illegible]
[illegible] indulge
est thesaurum [illegible] ecclesie [illegible] et
[illegible] absolve [illegible]
[illegible] plenitudinem [illegible]
[illegible] / Sz [illegible]
[illegible] civitatibus
[illegible] papa in
[illegible] aut [illegible]
[illegible] indulgentias
[illegible] papa / [illegible]
[illegible] / Sz [illegible]
[illegible] sacere in

indulgentias 2m quod [illegible] est [illegible]
Cor. [illegible] indulgentie non [illegible] remedia [illegible]
pena [illegible] peccata [illegible]
[illegible] remedia [illegible] peccata [illegible]
[illegible] est quod [illegible] indulgentie
[illegible] indulgentias [illegible]
[illegible] 2e indulgentie non [illegible]
[illegible] ita [illegible]
[illegible] indulge [illegible]
[illegible] indulgentias [illegible]
[illegible] indulgentias [illegible]
[illegible] Cor. [illegible]
[illegible] valet [illegible]
[illegible]
[illegible] valet indulg
et ita [illegible] / Si [illegible] valet indulgentias [illegible]
[illegible] indulge [illegible]
[illegible] Cor. 3m [illegible]
indulgentias non valere non [illegible]
[illegible] non [illegible] / quod [illegible]
[illegible]
[illegible] ecclesia / [illegible]
[illegible] / Sz ecclesia [illegible] valet et
indulgentias applicat [illegible] indulgentie [illegible]
[illegible] est [illegible]
Conclusio 3a [illegible] peccato [illegible]
indulgentias non [illegible]
[illegible] / Sz [illegible]
non tollit [illegible] 2m [illegible] non [illegible]
et [illegible] indulge
[illegible] facere indulgentias [illegible]
[illegible]
[illegible] indulgentie sit [illegible]
[illegible] indulgentias [illegible] / Cor. [illegible]
[illegible] effectu non [illegible] effectus
[illegible] indulgentia [illegible] est
[illegible] indulgentia dar [illegible]
[illegible] indulgentias non [illegible] indulgentias
indulgentie [illegible] indulgentias non [illegible] indulgentias
Cor. 2m [illegible] facere [illegible]
[illegible] indulgentias [illegible]
[illegible] indulgentia [illegible]
[illegible] indulgentias [illegible]
ecclesie et [illegible] dei / [illegible] et [illegible]
[illegible] est [illegible]
non [illegible] facere indulge
[illegible] alias
[illegible] / Cor. 3m. indulgentie [illegible]
[illegible] ut [illegible] non tollit
facere indulgentias [illegible] non [illegible]
[illegible] / Sz [illegible] non [illegible]
[illegible] / Sz [illegible] ut [illegible] non [illegible]
Cor. [illegible] ut [illegible] soluta
nota [illegible]

Pro pleniori declaratione materie questionis huius
sunt pr[e]notanda octo. Primo quid sit indul-
gentia. Que sit utilitas indulgentiarum
tante quarum libentius intendo delicias indul-
gentie. Secundo videndum est ex quibus
[bo]nis fieri habent indulgentie, et ex qua
re. 3o quibus licet dare indulgentias,
an solus papa et episcopus vel etiam
alii, que requiruntur ad hoc quod papa
et episcopus debito modo faciant indulge-
ntias. Et que debent movere papam
et episcopos ad faciendum indulgentias,
quod dantes vel recipientes abutuntur
indulgentiis. 4o quis est susceptibilis
indulgentiarum et quibus non. Quinto
ex quo tanto iubileo maiores fiunt
indulgentie quam designat annus
iubileus, et unde habet ortum et principium,
quis papa primo invenit annum iubi-
leum et concessit indulgentias, et quare
etiam diu stetit sine indulgentiis et
nunc communiter multiplicantur indulgentie.
Sexto utrum papa habet tantam auctoritatem
quod concedat et plenariam remissionem peccatorum
per indulgentias, et quid intelligitur
per plenariam remissionem peccatorum quam sepe
fiunt per indulgentias. Septimo quid
intelligitur de talibus indulgentiis quadra-
genarum, septenarum, karena, et anni
et xl dierum. Octavo qualiter dicitur co-
muniter dampnant indulgentias et locum
contra eas. Circa primum indulgentia
que alias dicitur relaxatio que fit per recom-
pensationem et non per liberam donationem
sicut aliquos dicitur maiorem satisfactionem per minorem
satisfactionem [illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] compensat et dicta in-
[illegible]. Alii dicunt quod indulgentia est pene
temporalis debite diminutio, sed illa dicta
venit absolutioni que fit in confessione
eo quod illa sacerdos commutat penam
eternam in temporalem virtute clavium ecclesie
[illegible]. Ideo alii dicunt quod est relaxatio
remissio pene debite peccatis per thesaurum
ecclesie consistentia eiusdem [illegible] quibus
[illegible] sit depositi indulgentia, est re-
missio pene debite peccatis ex thesauro
ecclesie proveniens per habentem auctoritatem

eiusdem thesauri receptivi susceptibilis
vel susceptibilitatis, in qua diffinitione
exprimuntur quattuor requisita ad indul-
gentiam, scilicet effectus sive utilitas
indulgentiarum, causa ex qua procedit
indulgentia, debitus minister per quem
habet fieri, et subiectum ydoneum. Primo ex parte
effectus primum scilicet effectus indulgentiarum
dicitur hic quod dicitur remissio pene debite
peccatis, quia pena propter debitationem divine
iustitie post absolutionem confessoris est
persolvenda, nec non curando an
illa pena sit iniuncta a sacerdote vel non,
et per hoc indulgentia differt ab aliis
remissionibus per debitorum et iniuriarum,
et specialiter differt a gratia que ipse remittit
[illegible] remissionem culpe, et indulgentia re-
missionem pene, et [illegible] [illegible] quod ipse
[illegible] illa est indulgentia a pena
et culpa, eo quod ipsa indulgentia per
[illegible] remissionem culpe, et non dicitur nisi
[illegible] confessio et contritio, sicut patet
[illegible] [illegible]. Et quod tenetur satisfa-
cere [illegible] oblitis, et penitentis [illegible]
et [illegible] [illegible] [illegible] et tam
[illegible] et sufficientur [illegible] et tam
mortalibus quam venialibus quilibet
[illegible] de [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]. Venialia non sunt [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] pe-
nitentia, que est pena [illegible]
gravis, [illegible] sit [illegible], [illegible] [illegible]
multitudinem peccatorum [illegible] [illegible] et gra-
vitati [illegible] [illegible] [illegible] causis
et motivis [illegible] [illegible] [illegible]
indulgentias, et cum indulgentia
[illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible] dicit [illegible]
de [illegible], quattuor sunt effectus indul-
gentiarum, quorum primus est augmentatio
gratie, que fit per opera nunc que talis
[illegible]. 2a est augmentatio glorie
que sequitur augmentationem gratie.
3a est remissio pene que solvenda
est in hac vita. 4a remissio pene que
solvenda est in purgatorio post hanc vitam.
Secundum requisitum ad indulgentias est
causa principalis ex qua procedit indulgentia,
et hoc dicitur [illegible] quod dicitur ex thesauro
ecclesie proveniens. Thesaurus autem quibus
ecclesie [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quam
canoniste [illegible] [illegible] [illegible] tacuus

Diffinitio indulgentie et que sequuntur circa eam

ecclesie katholice que incita prouenerunt
[illegible] ipsi superirrigacionibus in-
habundanti. non necessario sed passionibus ipsi-
us corporis multiplicis / et tocius ecclesie / licet
licet vnica fuerit ipsius christi passio plena libera
tamen amore plenaria / cum sufficeret
vna gutta sui sanctissimi sanguinis
apud celestem patrem et karitatis eo
qua passus est / nichilominus superhabundanter
effudit suum preciosissimum sanguinem / ante
et post mortem / Similiter licet sancti
martiribus [illegible] que de corpore fece-
runt / de quorum sufficeret pro corpore gloria
cum vltra et multa alia sustinuerunt
pro augmento fidei / sed multitudine carita-
tis tota ecclesia katholica diffusa
aspicit quod stat in vnitate fidei ipsa et
caritatis cottidie multa meretur / et ista
ideo multa ecclesia est spirituali sponsa
[illegible] christo est desponsata /
qui est proprie eius / et sibi generat
cottidie filios et filias in spiritu et
conspectus [illegible] quos educavit mater ipsa
illa bona domina / Secundum requiritur ad
indulgenciam est debita auctoritas / quia que
[illegible] indulgenciam et sic dimit-
tit qui [illegible] superhabundanciam [illegible]
eius [illegible] / id est papa / et quibus
ipse committit / sicut episcopis eo quod papa
est plenitudinis potestatis / tamquam summus pon-
tifex / et in terris vicarius christi curam
gerit debita ecclesie / et singulis eius
filijs / et ideo dat plenam indulgenciam
plenam et totalem cunctisque fidelibus
/ et quando volunt / episcopi autem est partem
solum sollicitudinis in ecclesia / et curam
gerunt de parte ecclesie / quia solum diocesis
dyocesanis / vnde papa vocat eos fratres
alios filios / Sed dicitur autem quod papa et
episcopi faciunt debitores indulgencias / re-
quiritur quartum est quod eas ideo
faciant virtute sacramentali / sed virtute
sunt et clauium ecclesie et passionis ipsius
qui passionis solum applicatur nobis per
sacramenta / et hinc est quod solum de-
actu confessis et contritis quod constat
in bullis papalibus / Quartum requiritur quod
eas faciant cum jurisdiccione
et non ordinis non aliis quia sunt subdi-
ditis / eo quod nullus valet ligare vel ab-
soluere nisi suo subdito / et quia papa
est iurisdiccionem et potestatem generalem
et absolutam super omnes fideles ideo po-
test generales indulgencias / episcopi vero

tamen habent jurisdiccionem specialem / et limitatam
ad suos dyocesanos / ideo solum ipsis habent dare
indulgencias tantum solum quantum sedes
apostolica eis concessit / sed [illegible]
[illegible] / et alias vel dicas / eo quod episcopi
[illegible] dandi [illegible] excedebant ideo sedes
apostolica limitavit eos ne claues ecclesie
vilescerent / Alij autem prelati abbates et sacerdotes
habent facere remissiones prout de consuetudine
quas ad penas et culpas potestatem clau-
ium / et penitencie indulgencias concedere
in sermonibus / Tercio requiritur quod eas faciant
non omnibus sicut ipsis / sed alicui-
[illegible] ecclesie / et non obstant
[illegible] / Quarto requiritur quod eas fa-
ciant cum debita discretione / [illegible]
[illegible] / quos eos minus debent [illegible]
magis / et minus de indulgencijs [illegible]
[illegible] / et non [illegible]
et non alias sicut [illegible]
non alijs / et [illegible]
quorum primum est augmentacio fidei
amplioris [illegible] facultatem [illegible]
[illegible] / secundum est [illegible]
[illegible]
multitudinem peccatorum / [illegible] temporis
quantitatem purgatorij / sed [illegible]
Tercium est vtilitas ecclesie [illegible]
est defensio fidei et oppugnacio [illegible]
[illegible] reformacio [illegible] / et [illegible]
salutem hominum / non [illegible]
temporalia et corporalia / sed solum [illegible]
ordinantur ad spiritualia / Quartum est honor
dei et sanctorum / id est edificacio ecclesie
ad amplificandum cultum dei / et ad honorem
sanctorum / hinc est quod [illegible]
indulgencias [illegible]
faciendi / et vtilitas facti / et quibus
largas indulgencias [illegible]
[illegible] magis [illegible] / [illegible]
[illegible] ad salutem hominum / [illegible]
aut easdem indulgencias [illegible]
[illegible] apostolice claues ecclesie [illegible]
[illegible] et satisfactionem [illegible]
[illegible]
magis [illegible] / Quartum requiritur
ad indulgencias est [illegible]
[illegible] / et [illegible]
[illegible]

vel susceptibilem / Ad hoc autem quod aliquis sit suscep-
tibilis indulgentiarum requiruntur quatuor. Primum est
quod habeat rectam fidem ad indulgentias.
Et per hoc excluduntur infideles et heretici
qui non habent devotionem et voluntatem eas
percipiendi / Secundum est quod habeat gratiam et
contritionem. Per hoc excluduntur in peccato mor-
tali existentes / et ideo solum conceduntur confessis
et contritis / Tertium est quod teneat formam
scriptam de indulgentiis concessis eo quod sub
conditione qua non stante nichil percipitur
et per hoc excluduntur alii / qui formam scriptam
ignorant / vel non curant vel complere
non possunt / licet voluntatem et devotionem
habeant percipiendi indulgentias / Et ideo
pauperes et debiles non potentes facere
iuxta formam literarum / non percipiunt eas
ut est dementia quod eadem divitibus et
dantibus sit appropriata / quam pauperibus non
habentibus pene dimissionem / licet non in
gratie augmentationem / Quartum est quod sciat
quod indulgentie tantum valent quantum
sonant / et ideo quando papa concedit in-
dulgentias certo loco confessis et contritis
elemosinas largientibus sufficit cuilibet
dare quantum voluerit / sive prope vel remote
distat aliquis / Quando autem contingit quod dare
debent iuxta eorum facultatem
et conditionem / tunc divites magis tenentur
dare quam pauperes etc. / Et quando conceditur
certis personis solum et non in speciali / tunc
requiritur solum probitas vite pro qua conceditur
Quarto requiritur quod ipse sit de iurisdictione
dantis / et per hoc excluduntur extranei qui non
sunt de iurisdictione eius episcopi / eo quod episcopus solum
indulgentias potest dare suis / qui consistunt
in sua diocesi / et hinc est quod prelatus qui
placet episcopo unius non plus consequitur indulgentias
quam unius solum / eo quod sunt unius solum
episcopi unius / quod autem episcopus contra proprium
diocesim dant indulgentias non ratificata
habitione archiepiscopi / hic innuit solum illas con-
ceditas eorundem episcopi quando venerint ad certum
locum / hinc est quod sit collata / capituli in
iure et existentes in purgatorio non capiunt
indulgentias / eo quod sunt extra iurisdictionem
militantis ecclesie / de quibus specialiter patet

quod non indigeant eis / cum sint extra
statum / de capitulo similiter constat / eo quod
non sunt capaces gratie spiritualis / Sed de
animabus in purgatorio dicitur / quod non sunt de
iurisdictione ecclesie / eo quod dominus non com-
misit Petro / quodcumque ligaveris super
terram etc. / Sed tunc restat dubium
cum ipsa possit prodesse existentibus
in purgatorio per modum suffragii / prout
prodesse videntur viventibus per modum indulgen-
tiarum secundum Ricardum / quod per quamcumque ibi
existentes dicatur dicere sit ut habetur
de purgatorio / dicitur quod non / eo quod per iustam
iustitiam dei affligentur tamen absolute
per que declinavit a malo / Ob quam dicit
ipsa prodest si non dat elemosinam.
peccati contritionem necessariam / non possunt
facere igitur aliquid satisfactionem si non habeant
existentes in purgatorio / eo quod maiorem
vitam temporalem perdiderunt / eo quod laborant
supervenientia fame vite eterne / et sunt
in maiori afflictione / dicitur quod non sunt peccati
contritione nisi temporali est sufficiendum
sed quia sufficit esset contra iustitiam
ut de quibus vellet laborare possidendo
et talis est oppositio / Secundo queritur
de anno iubileo in quo sunt indulgentie
Primo videndum est quid designat annus
iubileus / et unde venit significatio
iubileus / dicitur ab ebrea gratia / quod est re-
missio latine / et per commutationem literarum
dicitur iubileus pro yobeleus / et sic annus
remissionis / quia in eo anno ecclesia fit plena
remissio peccatorum / Et sicut habetur in glosa
scholastica tunc anno iubileo etiam habuit
in Abraham / eo quod in eo ab captivis
ignotis liberatis post reductionem lotharii
primo pro ipsis donis rerum / Et quia Abraham
fuit de lege naturali ideo a lege naturali dicitur
dicitur venisse annus iubileus ad legem scriptam
in qua lege a quinquagesimo anno / in quin-
quagesimo anno liberi fiebant / qui in ser-
vitutem redacti erant / ut patet Levitici
xxv / Deinde exinde duobus temporibus a figura
veritatis / venit annus iubileus in ecclesia
apostolica ad significandum remissionem peccatorum
quasi gloriam eternam principalem / verumtamen
de primo dicitur per quod in anno iubileo
plena remissio praestabatur / et sic per eum
plena remissio peccati significabatur / apostolica autem

anno iubileo in lege scripta erat innuens
quinquagesimum, sicut habetur quod abraham a quo
ortum habuit circumcisio quinquagesimo anno
postquam deus sibi apparuerat in carne [illegible]
libertatem dedit, vel ideo quia tunc longe
que libertas fuerat per abraham quinquaginta
annorum erat, sed quia vitalis figura non ser-
vatur in omnibus, ergo anno suo iubileo non
fit tale tempus quinquaginta annorum est ob-
seruatus, eo quod annus iste iubileus primo
traxit originem a bonifacio octavo, qui
concessit ipsum centesimo centesimo anno
perpetue valiturum. post hec autem clemens
papa considerans humanam fragilitatem et
temporis mutabilitatem predictum annum transtulit
de quinquagesimo in quinquagesimum, innuens
similitudinem a legis figura ut dictum est.
Deinde vero urbanus sextus predictum tempus
abreviauit et posuit trigesimo tertio
[illegible] / sed in proposito est descendendum
precipue beneficiis [illegible] noluit ut largi-
tur gratia thezaurus ecclesie effunderet super
ipsos fideles multiplicauit annum iubileum
multiplex [illegible]. Sed autem [illegible] apostolus
[illegible] gratia remissionis non sit [illegible]
tis sicut hic fuerit quod fideles sicut [illegible]
dispositioni non poterunt commode conuenire
ut tales indulgentia potuisset [illegible]
Hec tamen innascentius [illegible] q[illegible] erat
[illegible] ipsa sicut professioni rome [illegible] sicut [illegible]
[illegible] indulgentias contulit
[illegible] sed tamen [illegible] annorum. Sed
hic restat dubium vtrum dominus apostolicus habeat
tantam auctoritatem ad [illegible] plenam remissionem
peccatorum et [illegible] anno iubileo, ad quod
quidam theologi quidam canoniste dicunt
[illegible] sedis apostolice dependet [illegible]
[illegible] petro, cui sibi [illegible] dixit
[illegible] ligaueris super terram etc. Et aliqui
[illegible] apostolus [illegible] quorum
remiseritis peccata remittuntur eis, etc. Ideo
ad apostolus dicit 2 Cor. 2°: Si quid donaui
sicut vos [illegible] donaui, vbi glossa
dicit ad donauit ac si [illegible] donasset
[illegible] et alii
[illegible] indulgentias [illegible]
[illegible] indulgentias facit
quia vicarius [illegible] eo quod [illegible]
[illegible] cum [illegible]
[illegible] fundamentum [illegible]
[illegible] ut dicit ca-
[illegible] etiam [illegible] que per fide-
[illegible] eo quod [illegible] rogauit

hunc [illegible] ego rogaui pro te ut non deficiat
fides tua, [illegible] et [illegible]
[illegible] adiutus [illegible] quod [illegible]
[illegible] esset [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] quibusque [illegible] etiam [illegible]
[illegible] iudicium deuiare et [illegible]
non tamen [illegible] est hoc posse [illegible]
que [illegible] fideli [illegible]
[illegible] eo quod [illegible]
[illegible] intelligitur [illegible] dei [illegible]
fidelibus [illegible] valitura [illegible]
[illegible] eo quod [illegible]
[illegible] abscondi [illegible]
[illegible] eo quod in alto [illegible] debet
[illegible] et ideo [illegible]
esse quod facit. Sed [illegible]
indulgentias [illegible] ad fidem et [illegible]
[illegible] vel [illegible]
[illegible] debet
[illegible] qualis esset [illegible]
[illegible] iudicia iustitia et [illegible]
[illegible] canonice [illegible]
[illegible] est [illegible]
Sed hic restat dubium, quid intelligitur [illegible]
remissionem peccatorum, que conceditur [illegible] iubileo
et [illegible] sit [illegible]
[illegible] quidem dicitur
[illegible] intelligitur remissio omnium peccatorum actualium
[illegible] tam venialium quam mortalium [illegible]
remissio [illegible] dicitur [illegible]
[illegible] que [illegible] venialibus
peccata mortalia remittuntur [illegible] venialia
[illegible] quibus ad culpam et penam eo quod
[illegible] remittuntur [illegible]
mortale. [illegible] veniale eo quod [illegible]
[illegible] quia [illegible]
[illegible] veniali et [illegible] non tollit venialia [illegible]
[illegible] tollit sed quibus magis [illegible] et [illegible]
ad [illegible] detestationem [illegible]
magis [illegible] et [illegible] plena remissio
peccatorum [illegible] modis [illegible]
[illegible] baptismum eo quod [illegible]
[illegible] baptizati [illegible]
eo quod baptismus dicitur tollere [illegible]
[illegible] est et hic intelligendum est [illegible]
[illegible] et [illegible] accedit et [illegible]
[illegible] Quod fit [illegible]
[illegible] sicut [illegible]
[illegible] ut dicit [illegible]
[illegible] qui non [illegible]
[illegible] fit [illegible]

amore dei / eo quod caritas operit multitudinem peccatorum Proverbiorum x / et hoc contingit in martiribus qui statim euolant sed hoc magis de gracia [illegible]. Quarto fit per ingressum religionis approbate / secundum Thomam eo quod se totum committit se deo ad finem uite / et ideo per hoc consequitur plenam remissionem peccatorum / etiam postea qui moriuntur priusquam religionis non profitentur. Quinto fit per regnacionem [illegible] / et hoc consulta regnacione [illegible] habetis contra inimicos [illegible]. Sexto fit per annos iubileos / et per indulgencias summorum pontificum collatas per bullas [illegible]. Aliqui per plenam remissionem peccatorum intelligunt remissionem omnium peccatorum mortalium / que remissio [illegible] per absolucionem que fit auctoritate pape / per quam datur auctoritas absoluendi tam a casibus reseruatis [illegible] qua non committitur / uel in articulo mortis absoluuntur quilibet fideles [illegible] non liberatur ab omnibus penis. Alii per plenam remissionem peccatorum intelligunt remissionem omnium penarum siue reatuum / et ita sunt peccatum consistit ad tres reatus [illegible] dampnauit peccatum i. penam pro culpam. Sed quilibet [illegible] pena [illegible] quia quedam [illegible] siue detestando / et illa manere debent usque ad finem uite sue / et per quam talis pena non remittitur per indulgencias. Alia est pena satisfactoria extra forum penitencie / sed est satisfactio iniuriarum [illegible] et ita de aliis / et hec [illegible] non remittitur. Tercia est pena satisfactoria in foro penitencie que remanet soluenda et post confessionem et contricionem [illegible] iniuncta per confessorem / aut non / et hec quidem pena remittitur per indulgencias / eo quod indulgencie solum conceduntur confessis et contritis / et [illegible] quod deductis penitenciis relaxant [illegible] peccatum.

Quinto aduertendum quid intelligitur per quadragenam septenam et karenam et [illegible] indulgenciarum. [illegible] tollitur dicta nunc quadragena septena seu septenalem / et karenam / [illegible] primo instituit quadragena [illegible] xl. dierum [illegible] quibus / qua pena iniungebat [illegible] et presbiteros xl. dies penitentes [illegible] excludebantur ab ecclesia / et nudis pedibus [illegible] et post [illegible] dies [illegible] quos feriis [illegible] laicis feriis quarta uno solo contente ieiunium feriis sextis tria frusta panis comedebant / iuxta quos septem alios non utebantur carnibus / nec uino sed aqua / nec etiam lecto aliquo / nec balneo / sed dormiebant super asserem uel terram uel lapide / quibus autem completis licuit [illegible] intrare tempore domus. [illegible] aut [illegible] imponebat [illegible] mortalia peccata septena / et qui dicit domus [illegible] lacticiniis semel in die / feria 2a ieiunabat uno solo cocrete ieiunium / feria 3a utebantur cibis de lacticiniis sine ouis / feria quarta utebatur pane et ceruisia semel in die / feria quinta cibis lacticiniis et ouis / feria sexta solo pane et aqua semel in die / Sabbato non ibant [illegible] peccatis [illegible] tamen [illegible] lacticinia semel in die / quibus completis absolute licuit [illegible] intrare tempore domus / et uocabatur [illegible] septenalis [illegible] septena. 4. 282v

Karena autem erat pena [illegible] quadragene et septene / quia penitentes abstinebant [illegible] et ieiunabant in pane et aqua xl. diebus. post hoc [illegible] septenalis. [illegible] arbitrium sacerdotis ut ieiunarent [illegible] septimana [illegible] diebus [illegible] aut [illegible] aqua [illegible] est dirigenda / licet [illegible] arbitrio sacerdotis. Illud autem [illegible] karena est uulgare gallicorum [illegible] italia [illegible] / eo quod [illegible] carebant [illegible] locis [illegible] etiam [illegible] quadragenam uel septenalem aut karenam in [illegible] indulgenciarum / [illegible] absoluit illos qui debent uti indulgenciis sub tantum [illegible] remissionis quantum ipsi per easdem penitencias meruerunt [illegible] tantum [illegible] quantum [illegible] meruerunt si [illegible] penitencia [illegible]. 283r

Octauo notandum quare [illegible] indulgencias / et loquitur contra eas / [illegible] et hec [illegible] contra [illegible] sed contra abusum [illegible] statum / eo quod [illegible]

279v

182v

ecclesie sunt occupaciones / Et eos puniunt sic
loquuntur contra indulgencias / quia per eas fi-
deles animantur et inducuntur contra eos
[illegible] indulgencie sunt dante pro honore dei.
Sed maior honor dei contra est religio sa-
na / et ideo [illegible] consuetudinem et defensionem
[illegible] vigilie / et thesaurus ecclesie
[illegible] iuxta quod necessitas requirit / et
[illegible] largissime indulgencie sunt
ab ecclesia pro subsidiis terre sancte / et generaliter
contra inimicos fidei et pacis religiose
velud pro sarracenis et hereticis etc.

Contra argumenta hereticorum
contra quod indulgencie dat occasio et licencia
[illegible] / quia hereticus / quod est contra
legem [illegible] et [illegible] [illegible]
/ et contra [illegible] / [illegible]
reus est iudicio / id est legis [illegible]
quod [illegible] pena talionis [illegible] 21 [illegible]
[illegible] hereticus / quia non licet [illegible]
ulla de causa / cum [illegible]
[illegible] / [illegible] nec [illegible]
[illegible] / Sed [illegible] non [illegible]
[illegible] / et [illegible] / [illegible]
[illegible] qui [illegible] pena [illegible]
[illegible] / Et [illegible]
[illegible] / qui [illegible]
[illegible]
[illegible] / [illegible]
[illegible] / Sed quia [illegible]
[illegible] / quia [illegible]
[illegible] / quia [illegible]
[illegible] / [illegible]
[illegible] / eo quod [illegible]
[illegible] / et religione
[illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] vita / Item [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] / [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] / [illegible]
[illegible] / et [illegible]
[illegible] / [illegible]
[illegible]
[illegible] / [illegible]
[illegible] / et [illegible]
[illegible]
[illegible] / [illegible]
[illegible] / et [illegible]
[illegible] / [illegible]
[illegible] / et [illegible]
[illegible]
[illegible] dei / Item [illegible]

[illegible] / [illegible]
et [illegible] / [illegible]
[illegible] / ita [illegible]
[illegible]
[illegible] / [illegible]
[illegible]
[illegible] / [illegible]
[illegible] / [illegible]
[illegible] et [illegible] / [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] / [illegible] / et
[illegible]
[illegible]
Item [illegible] indulgencias [illegible]
[illegible] / [illegible]
[illegible] / quia [illegible]
/ quia sunt tales indulgencie / quod [illegible]
aliquid [illegible] ecclesie [illegible]
[illegible] penitentibus / Sed [illegible]
quod [illegible] dat [illegible]
[illegible] / [illegible]
[illegible] penitentibus [illegible]
quod si hoc non [illegible] / [illegible]
[illegible] indulgencias / [illegible]
[illegible] est [illegible] / [illegible]
[illegible] / quia [illegible]
indulgencias non debet [illegible]
[illegible] / sed [illegible] dei [illegible]
[illegible] / quia [illegible]
dei cultus et [illegible]
[illegible]
/ et ut [illegible]
et [illegible] dei [illegible]
/ [illegible] non [illegible] / [illegible]
[illegible] / eo quod [illegible]
[illegible] / [illegible] non [illegible]
[illegible] indulgencia / sed [illegible] dei [illegible]
[illegible] / eo quod [illegible] non [illegible]
[illegible] / [illegible]
aqua / [illegible] aqua [illegible] / et [illegible]
[illegible]
non [illegible]
[illegible] / velud non [illegible] et
[illegible] et vino / sed [illegible] et [illegible]
non [illegible] et vino [illegible]
[illegible] / ita non [illegible] / et non [illegible]
[illegible] / sed [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] indulgencias [illegible]
[illegible] / quia [illegible]
[illegible]
oblaciones [illegible] / et [illegible]

aliorum in oblationum vini olivi / et prima plurium
audiendi confessiones brevissima / et propterea dicitur quam
peniteri dimittitur / patet quia confessio similiter dicitur augetur
eo quod commutatur afflictio penitencialis in
sacrificium laudis / tamen non magis gratum / iuxta
illud ysaie 58. nunquid tale ieiunium quod elegi
per diem affligere hominem animam suam et non magis
dissolui colligaciones impietatis
Ideo prevalencia cedit iusticia / quia eorum peccata
redimuntur longe et graves penitencie. quia
redimuntur breves et leves / et propterea non sunt
equalitas patet quia ibi non reperitur quantitas
peccati / sed virtus dei / quia sic non minorem re-
missionem obtinuit peccatorum / qui in maiori
aqua baptizatur / quam qui in minori / sicut qui
maiorem offerunt offert / non maiorem
recipit remissionem / quam qui minorem offert
et hoc ideo / quia sic non quarta fit remissio
in baptismo sed consistit diuina que adest
clauibus ministeriis prelatorum eo quod iudicio
dei non quibus sed aquis datur remittitur
Sic ut in indulgenciis
Item stulti esset qui longas et laboriosas
peregrinaciones faciunt / cum tres oboli secum 11
indulgencias habent / dicitur quod solum
illi ad tempus indulgencias qui inuadi et
immunes sunt a peccatis mortalibus / et quia
nullus certus est quod immunis et mundus est a
peccatis / ergo nulli certi sunt quod indulgencias
perceperant / certus autem debet esse quisque quod est
debitor immunis penitencie / et ideo nemo propter
indulgencias cessare debet ab agenda penitencia
nec committat se periculo ut in eternali
igne purgatorii incurrat per negligentiam a-
gende penitencie / et propterea hoc nulli consulo quod
mittitur indulgencie sed peregrinacione ista
sunt immunes et mundus sunt a peccatis / quod autem
dicitur stultos esse qui laboriosas penitencias
assumunt cum tres oboli secum indulgencias
habent / dicendum est quod non consistit ob-
uiorum obtinetur indulgencie / licet non sunt
opus nec per baptismo plus prodest tinam in
maiori aqua sacrato quam ad remissionem
peccatorum propter virtutem sacramenti / quod quantum alie
ablutiones ita quod plus valet aqua viuis
consolat baptizabit vestibus quia magna
flamma uel ceteri talium natur aliis vestibus
sic ceteri medica ablatio / aut loris laborem
operibus propter que indulgencie sunt plus
propter adquirendam remissionem / quam magne ob-
lationes / et grandes labores alii sunt / propter
virtutem clauium / tamen quorum similium potiorum
quam peccatorum penitencias satisfaccionum indulgenciam auge-
re minime / et propterea multum propter dei honorem
sacrificium et aliorum salutem quod videtur magis
expedire / et in penitencialem afflictionem quam

multitudine in oblationibus et orationibus et
in aliud quod eo magis videtur acceptum
Contra conclusionem sextam in qua dicitur
quod superhabundancia meritorum per indulgencias
remittitur pena peccatorum prodit effectus indul-
genciarum //
Contra sextam superhabundancia meritorum (279)
prodit effectus indulgenciarum / ut sit re- 27
missio penarum / quia ut superhabundancia
meritorum christi / ut sanctorum / ut tamen dicitur
quod non sunt / quia nemo a christo quod superaddit
super merita christi / licet non superhabundancia
meritorum christi sit fons indulgenciarum / quia
quod fons indulgenciarum includit super-
uacuum augetur quod ut ipsa ut ab aliis habet
impetum super merita christi / eo quod papa est
minister christi / sed minister est precipue deus
iuxta illud non est discipulus super magistrum
nec apostolus maior illo qui misit illum
et propterea non habet impetrum in clauibus christi
quod cuiusquam par non est domini imperato-
ris ut deus sit inferior inferioris super-
iorem / dicendum illa / nullus inferior habet
potestatem seu imperium super superiorem / quia
si intelligitur quod non habet auctoritate papa dicitur
si non intelligitur quod non habet auctoritate concessam nec
eo quod miles licet sit inferior rege tamen
imperat in bonis regalibus potestate re-
gis sicut est hic / Contra si
ipsa auctoritate concessa dicit imperium super
merita christi tunc opere iusta per suam volun-
tatem et voluntatem possit merita christi
applicare quibus ipse vellet / si sic tunc
sacrificium missarum posset applicare
pro aliis indulgenciis / si sic tunc in
meritis christi fiet deceptio et diminucio eo
quod sic ipsa sacrificium missarum applicaret
per priuilegium / sic longiores applicat per
priuilegium
Item nulla merita superhabundancia
quia sua corporis merita deficiunt
sicut quia adeptionem premiorum / eo quod perfectis-
simus absolutionem a tanta sua / quia a tanta
uel solum a causa sua / quia a causa
sua primus arca infinita propter a deo / vnde
dicit apostolus ad romanos octauo non sunt condigne
passiones huius temporis ad futuram gloriam que
reuelabitur in nobis / dicitur quod opera christi
deficiunt sed opera domini magis facere
superhabundanciam / eo quod deus acceptauit
merita christi et aliorum sanctorum eorum quibus merita
corporis possessiuum super prima corporis
Contra decimam quartam in uirtute sunt que
eum merita esse debeant aliorum priuilegiis
et remissione penarum / eo quod dominus

Propterea uel similiter amicus et propterea sicut deceptio / et plus magis valet sacrificium missarum simul per quod sacrificium
faciunt / eo quod opera magis valent illi pro quo sunt quam simul 2m intencionem applicantis / dicitur quod ipsa ap-
plicat merita christi et sanctorum auctoritate generali uel auctoritate speciali / sic sit utrumque utile pro inuicem / et nulli sit
diminucio eo utrumque sunt quauis fructus

hoc scriptis legitur / Primum est quia meritum
passionis non fuit de corpore meritante sed quia
collectionem suam conformius implicatam
et inseparatam / eo quod voluntatem meritorum
suam conformiter divine voluntati / que acceptavit
corpus unita parte et passione

p 1 3m Item ut opus superhabundancia ecclesie
meritorum ecclesie / quia ut triumphantis / nec
militantis / ut utriusque / non primum / ut 3m
eo quod ecclesia triumphans non habet superhabundanciam
unita / sed solum prima / eo quod non
est in progressu / sed in statu quietis / ut 2m
eo quod demeritis ecclesie militantis maior
est ambiguitas quam securitas et certitudo
/ eo quod de hominibus iam superhabundavit malicia
et refrigescit caritas ita quod quilibet
vix sufficit proprius satisfaccioni / ut est
etiam de acceptacione divina quantum plus placeat
una quam alia / Dicitur quod hoc sit superhabundancia
meritorum ecclesie militantis
de ordine acceptantem / insufficiens plenior
quanta est fidere talis / eo quod iam
triumphans prerogavit unita pro ecclesia
militante 2m divinam acceptacionem

3 Contra vel illi thezaurum ecclesie militantis
ut sic perpetuabitur / vel aliquando
desinet esse / non primum / eo quod ecclesia militans
non durabit in perpetuum / Si 2m
tunc semper dubio esset indulgenciarum
/ eo quod ille thezaurus desinet / Dicitur
quod post iudicium desinet esse ille
thezaurus sub ratione meritorum / et quantum
de thezauro premiorum / qui thezaurus
premiorum tunc duplicabitur per gloriam
animarum et corporum / sed non desinet esse
propter non sit infinitum

9 280v Contra secundum 2am / ipsa implicat
contradictionem / [illegible] quod papa sit / quod episcopi
non habent facere indulgencias / eo quod sunt
rectores ecclesiarum / et contra 2a pars sit quod
habent facere indulgencias [illegible]
Item ipsa numquam faciat indulgencias / quia
ut tunc quando [illegible] / quilibet haberet
indulgencias / eo quod tunc aliqui [illegible]
non sunt separati [illegible] / quia [illegible] sunt
contra caritatem / ut tunc fiant [illegible]
faciunt ea per que dantur indulgencie
/ eo quod tunc ipsa quamvis est mortuum
Dicitur quod [illegible] [illegible] dat vigorem [illegible]
sed operatio non fit nisi [illegible] faciunt
ea per que dantur

3 Item nullus potest remittere penas divine

determinatas / nisi qui potest super ipsas / sed solus
papa potest [illegible] / qui habeat plenitudinem
potestatis / et [illegible] solus ipsa [illegible] facere indulgencias
Dicitur quod solus papa potest [illegible] auctoritate absoluta
sed episcopi [illegible] auctoritate concessa

9 Item [illegible] sacerdos faciat indulgencias / quia
[illegible] dat indulgencias XL dierum
qui audiverint sermonem / Dicitur quod ipse pronunciat
indulgencias datas et non facit

9 Contra sacerdotes curatus [illegible] dimittit culpam [illegible]
penam / et per consequens [illegible] facere indulgencias / negatur
[illegible] / eo quod non habet auctoritatem absolutam super
thezaurum ecclesie / nec [illegible] concessa

9 280v Contra ut papa [illegible] facere indulgencias quantumlibet
magnas / ut aliqua limitatas / non primum / quia
sic posset dare aliquibus infidelibus [illegible]
[illegible] peccatis [illegible] ut quantumcumque magnas
[illegible] / quia sic posset dare aliquibus fidelibus [illegible]
[illegible] plenarias / et [illegible]
Dicitur quod potest dare [illegible] [illegible] conformiter divine
voluntati / sed [illegible] non concedit [illegible] [illegible]

9 Item ut potest dare aliquibus / ut aliquibus solum / non [illegible]
[illegible] [illegible] pueris [illegible] baptizatis
/ eo quod non indigent / ut aliquibus indigentibus
/ quia [illegible] constitutis non / eo quod non sub[illegible]
sunt sue iurisdictioni / ut aliquibus mortalibus [illegible]
[illegible] / quia non [illegible] de mortalibus peccatis
quia non sunt susceptibiles / Item indulgencie
sunt contra [illegible] / eo quod [illegible] dantur spiritualia
temporalibus [illegible] / sed [illegible] peccatorum [illegible]
[illegible] ad fabricam ecclesie quod est [illegible]
et [illegible] [illegible] [illegible] non possunt [illegible]

3 Item de indulgenciis [illegible] magis indigentes
quam pauperes / eo quod non habent facere elemosinas
[illegible] / quia non possunt visitare ecclesias / Item
[illegible] religiosi [illegible] [illegible] qui non
possunt [illegible] / [illegible] magis indigentes
Dicitur quod non absolute [illegible]

Contra [illegible] 3am / hec [illegible] [illegible]
[illegible] quia indulgencias recipere / vel aliquis
[illegible] indulgencias quia facere / eo quod numquam
indulgencias recipere [illegible] dare [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] 2o [illegible] / qui autem non
[illegible] / non [illegible] [illegible] [illegible]
Dicitur quod [illegible] indulgencias recipere quam dare
quia [illegible] / eo quod [illegible] auctoritate
sed recipere est magis [illegible]

3 Item [illegible] indulgenciarum / sed est [illegible]
non influit [illegible] / quia [illegible] non [illegible]
aliquis influere indulgencias / eo quod [illegible]
non potest influere [illegible] non influit
Dicitur quod [illegible] ad [illegible] salutem
sed [illegible] administrando salutem aliorum

3 Contra malos prelatos non [illegible] dandi
indulgencias / eo quod nullus [illegible]
[illegible] [illegible] pro [illegible]

sive [illegible] eo decus sit sanctissimus non videtur committi a malis prelatis suum thezaurum ad dispensandum. Sed contra quia Christus unus est qui in nimicus pro thezauro quamquam sit dispensator dissipat, et pro dei suum necessitate dispensat, quia sit non pro facto mali prelati, eo quod qui non conformat se divine voluntati, tunc eius dispensata est mala.

Item opus de mobili pecto pro acquirendo indulgencias, patet quia pro facto qui tenet informa indulgencie, sed adulter pro facto elemosinas fabrica ecclesie et orat publice [illegible] non facit talia quod tenetur, eo quod ubi confitentur quod deum esse confessi et contriti.

Contractio pro confiteri et conterri [illegible] indulgencias, sed non [illegible] de peccato.

Valet si confessio requiritur ad obtinendum indulgencias tunc layci [illegible] consequuntur indulgencias, eo quod raro confitentur.

Item sit contricio de mobili peccato [illegible] indulgencias, et faciat ea que continentur in forma indulgenciarum, sed quia [illegible] disponitur aliquantulum ad gratiam.

Item ubi maior est indulgencia [illegible] ubi magis [illegible] locum indulgencia, sed [illegible] [illegible] quod maior sit [illegible] indulgenciarum sed opus de mobili peccato maiorem [illegible] indulgencia indulgenciarum [illegible] de maiori pena [illegible] est si [illegible] maiorem indulgenciam [illegible] maiorem dispositionem ad recepcionem

Contra [illegible] quod indulgencie facte [illegible] prelatis [illegible] valent [illegible] a [illegible] sit indulgencie facte [illegible] tunc valent [illegible] [illegible] eo quod [illegible] est [illegible] et [illegible] [illegible] sit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad belial

Item [illegible] est [illegible] prelatis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] pro facto indulgencie [illegible] [illegible] indulgencias [illegible] [illegible] [illegible] pro facto indulgencias [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] pro facto magis pro facto [illegible] [illegible] [illegible] est magis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] honorem dei et utilitatem fidei [illegible]

Contra illud quod [illegible] locum indulgenciarum [illegible] magis [illegible] indulgencie tunc [illegible] [illegible] [illegible] illud quod indulgencie [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] remissionem [illegible] [illegible]

cum suorum [illegible] et sunt due questiones unus [illegible] [illegible] sit obligatus ad penam [illegible] [illegible] et aliis [illegible] venialibus solum ad penam [illegible] [illegible] [illegible] servata indulgenciarum consequitur remissionem [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] dici et [illegible] nisi [illegible] malicia et gravitate

Utrum sacramentum Eukaristie sit dandum laycis

populo sub utraque specie et contra quosdam [illegible] [illegible] Ecclesie [illegible] determinacione Constanciensis concilii [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Conclusio prima: Sacerdos actu celebrans [illegible] [illegible] tenetur sumere sacramentum eukaristie sub utraque specie [illegible] altaris [illegible] [illegible] [illegible] corporis et sanguinis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sacrificium [illegible] [illegible] sacrificans [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] illud [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] altari [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sacerdotem [illegible] sumere sub utraque specie

Corollarium primum: Sacerdos celebrans et sub utraque specie non communicans [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sacrificium [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Corollarium secundum: Sacerdos celebrans et solum sub una specie communicans [illegible]

Corollarium tercium: Sacerdos sine [illegible] celebrans et solum sub una specie communicans tenetur [illegible]

Conclusio secunda: nullus sacerdos [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

in glosa. d. 7 / quod sacerdotes coaptare celebrationem missarum / sed in necessitate vel captivitate tamen sub una specie debet capere sacramentum. Et hoc est / quia sicut sacerdos gerit personam [illegible] / et capit sacramentum solum ad suam refectionem spiritualem / aqua plenius [illegible] sub una specie / [illegible] 9o ca. Corollarium primum. Nulli sacerdoti viventi de altari licet sine consecratione cessare sine [illegible]. Patet quia sicut celebratio est de sacerdotis officio / eo quod sicut sacerdos est mediator inter deum et homines ut offerat dona et sacrificia pro populo suo et aliorum [illegible] ut dicit apostolus ad hebreos / et prius [illegible] gratiam sibi datam in vacuum recepisset / et [illegible] defraudaret de quorum [illegible] vivit / [illegible] celebratione / [illegible] dicit [illegible] [illegible] / quod [illegible] sacerdos nunc [illegible] fecit / et illis [illegible] quibus [illegible] solent [illegible] debet divina celebrare / et dicit [illegible] sine divina [illegible] / quia [illegible] [illegible] [illegible] / quod divinum [illegible] sacerdoti [illegible] prohibuit ne [illegible] celebraret.

Corollarium 2m. [illegible] duo [illegible] apostolis tamquam sacerdotibus [illegible] celebrantibus tradidit sacramentum corporis sui sub utraque specie / non tamen ita faciendum est modo tempore / patet quia [illegible] ut [illegible] magis tradidit formam conficiendi / quam modum [illegible] / eo quod eundem modum [illegible] magis relinquit ordinationi ecclesie / quam [illegible] propter [illegible] illud Johannis [illegible] adhuc multa vobis debeo dicere sed non potestis portare. [illegible] autem [illegible] mandatum [illegible] prohibuit / ne [illegible] non celebrantes communicent sub utraque specie / [illegible] [illegible].

Conclusio 3a et ultima. Nequaquam laycali populo danda est sacramentum eukaristie / sub utraque specie / patet quia contra consuetudinem antiquam [illegible] ecclesie / et modernam constitutionem constantiensis concilii [illegible] varia pericula [illegible] que [illegible] possunt evenire [illegible] 4o ca. Corollarium primum [illegible] per [illegible] laycalis [illegible] privatus est sub utraque specie / [illegible] sed modus [illegible] / patet quia [illegible] causis [illegible] mutavit / [illegible] conservavit / [illegible] evidenter [illegible] sacramentum [illegible] baptismum et [illegible].

Corollarium 2m. [illegible] laycalem [illegible] sub utraque specie [illegible] / patet quia [illegible] ecclesie / et [illegible] consuetudinem approbata [illegible] / quod causat [illegible]. Corollarium ultimum / [illegible] est [illegible] et [illegible] / et [illegible] est [illegible] / est [illegible] / et [illegible] manifeste patet [illegible] / et [illegible] / et [illegible] [illegible].

[illegible] declarationem huius materie / ut et [illegible] hussitarum [illegible] intelligant / [illegible] studia diligentius [illegible] / et ecclesie catholice [illegible] ad [illegible] / [illegible] est [illegible] quod [illegible] sacre scripture / [illegible] scripture [illegible] ulius sive relatione et [illegible] admitte / et solum [illegible] opinionis sue affectionem / et non [illegible] approbationem [illegible] ecclesie / [illegible] omnia et nimia [illegible] / quapropter videndum est / quo scriptura recipienda est [illegible] / et [illegible] est approbanda. Secundo quod in corpore [illegible] ad [illegible] magis quam [illegible] [illegible] [illegible] / quia [illegible] [illegible]. 3o [illegible] corpus [illegible] / et quae [illegible] / et [illegible] [illegible]. [illegible] quis [illegible] sacramentum eukaristie in [illegible] [illegible] quare illud [illegible] [illegible] / et [illegible] paulum. [illegible] non [illegible] laycali. Septimo [illegible] est contra [illegible] veteris et novi testamenti / et contra [illegible] doctores. Octavo [illegible] quos non est [illegible] / et [illegible]. [illegible] contra sacram scripturam [illegible] intellectam non est admittenda [illegible] / [illegible] / [illegible] valet [illegible] consuetudo [illegible] / [illegible] contra [illegible] / eo quod ipsa est regula fidei / que [illegible] / et [illegible] / et [illegible] est eius auctor spiritus sanctus / et [illegible] est quasi [illegible] / et [illegible] / et [illegible] / eo quod si [illegible] sacre scripture [illegible] / [illegible] est [illegible] / [illegible] tota auctoritas [illegible] / et [illegible] / [illegible] / [illegible] est [illegible] / [illegible] sacram scripturam [illegible] / [illegible] non est [illegible] / [illegible] et unde [illegible] est [illegible] et [illegible] / et [illegible] / [illegible] / [illegible] et [illegible] / et quelibet alia [illegible] / quia [illegible] et [illegible] / [illegible] patet [illegible] quasi [illegible] / [illegible] ultimo / [illegible] et baptizatus fuit / et [illegible] / qui [illegible] voluit [illegible] [illegible] et sententiam [illegible] non admissa aliqua

30

collacione ipius cum alijs manifeste contrarie
ponentis quod sola fides sufficiat baptizato ad
salutem sine alijs virtutibus. sic aliquis panis
damnaret. Sic Johannis vi dixit dominus. ego sum
panis vivus qui de celo descendit. si quis man-
ducaverit ex hoc pane vivet in eternum. quod si
sola manducacio sufficit ad salutem quod stare
non potest illud refundendum est ad alia. ita eciam illud
vbi ipse domino Christo principaliter fundavit. nisi
manducaveritis carnem filij hominis et biberitis eius
sanguinem non habebitis vitam in vobis. re-
fundendum est ad sequencia vel sequencia. sed et ipsius
propter illud postea opposuit dicens. verba que
locutus sum vobis spiritus et vita sunt. et qui
manducat meam carnem et bibit meum
sanguinem in me manet. et ego in eo. nec
quis scriptura sacra in suis assercionibus impugnat
oppositum in [illegible] opposicione suarum scripturarum
igitur habeant doctores ingenio. oportet autem
studio ut videre indicias et diminuere ab affec-
tato vicio quod non [illegible] aliquorum illorum quamvis solet
facilime fluens intellectus circa subveniri
sed dum fuit lis ecclesie magnum incitat et ve-
ylector scrutinij. sumpti iudicij. aut destructus
et damnabiliter opere affectato acumine vim. aut opinio
esse. quia oportet talem materia corum
[illegible] sacrasancta scriptura de qua. sed quare ergo contra se suggestis
qui sibi et non alijs volunt esse. ideo ymo sa-
crasanctam scripturam prima opposicione habuit
auctoritatem divina revelacione in comparacione sue
[illegible] et non solum humana forte. et studio in
[illegible] sed [illegible] apostolus non apostolus vel distri-
buti [illegible] cumulavit inspiracionem sermone
et sermone sacre. et sermone doctrine. igitur
in opposicione scripture quam audivi sunt doctores. eum doc-
trinalis. et illi qui [illegible] doctores [illegible]
[illegible] sunt non habentes [illegible] racionem habentes
non habentes. ideo ymo scriptura non est inde
respicienda propter falsas tradiciones hominum. sed
ad veram eius intelligenciam veniendum est glo-
sa [illegible] doctorum. ac sanctis [illegible] racionibus
et glosis. velud et [illegible] doctores [illegible]
studio propriis assercionibus colorandis et [illegible]
[illegible] allegare solent. et non inique tales
qui nullius sunt ponderis licet multi [illegible]
aliquam quam [illegible] allegavit [illegible]
colligentes et discerpentes [illegible] particulas
ponentes. que eis adversantur [illegible] ponere
fatendum est ergo quod ipsa sacrasancta sola in
suis dictis originalibus impugnat opposicionem et
[illegible] sed ergo in suis comparacionibus. quia
illud quod sit [illegible] sed [illegible]
et [illegible] et ergo doctores [illegible] aliquam
[illegible] que [illegible] comparata [illegible]
[illegible] que [illegible] ampla vi-
dentur [illegible] est quod aliquam
scripturam abaquibus [illegible] accipienda et
credenda sit [illegible] suis [illegible] aliquam
admissione aliqui [illegible] et [illegible] velud
[illegible] fide [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible] quod
[illegible] [illegible] suis
quasi [illegible] sit [illegible] credendum. et aliquam [illegible]

[illegible] doctores. et inductores contra sensus ad
[illegible] et volentes videre [illegible] opinionem
[illegible] multiplicacionem [illegible] et quia
quia habentes [illegible] incipiunt contra. eo
quod iudei in antiquis tradicionibus legis
recipiunt exposiciones suorum doctorum. ut
rabi samuel. et rabi moysi quod traditum
[illegible] in lege [illegible] [illegible] sub mortis
[illegible] sacerdotibus [illegible] quibus esse
credendum et obediendum. et [illegible] eciam
radice pestifera venenum [illegible]
dorum [illegible] vulgarium [illegible] translacionem bib-
lie. quia [illegible] salutem sterum
credendum est quod exposicio sacre scripture [illegible]
[illegible] et auctenticant per recepcionem et [illegible]
[illegible] ecclesie. quia hec est infallibilis regula
a spiritu sancto ducta. que in hijs que fidei
sunt non fallere sed non falli. et hec est re-
medium [illegible] in [illegible] fide. quod non [illegible]
non est contra [illegible] negantes aliquid co-
[illegible] faciendum. sed non contra negantem
negantem prima principia [illegible] dispectabilibus
vel [illegible] [illegible] est disputandum.
et in sacra scriptura de sua exposicione [illegible]
[illegible] ad competentem [illegible] ecclesie [illegible]
[illegible] maiori reverencia et auctoritate [illegible]
ea. que fidei sacrasancta sacramenta [illegible]
et ipsorum dispensacionem. quia auctoritas
augusti. vel [illegible] doctorum. [illegible]
approbatos [illegible] eciam [illegible] [illegible]
est. quod scriptura deo permittente patitur [illegible]
lectoribus quod aliqui eorum errant et perimunt
[illegible] qui [illegible] manifesti fiant. sed
[illegible] apostolus. et ut diligencia doctorum oporte-
[illegible] et ut [illegible] veritates contradicente opericia
[illegible] et elucidentur. et [illegible] magis
[illegible] [illegible] quod [illegible]
[illegible] manifesta sunt [illegible]
[illegible] et [illegible] eciam declarata. et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] descripcionem [illegible] [illegible]
et [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] scripturas aut verba. eo quod [illegible]
negant talia [illegible] qui debebant adviam
veritatis reduci. [illegible] alia [illegible]
que [illegible] in biblia [illegible] opera [illegible]
sunt [illegible] forma sacramentorum. et [illegible] quod [illegible]
[illegible] aqua vino. quod vinum [illegible]
et ita de multis alijs.

Quantum ad [illegible] que ad oppugnacionem
[illegible] dicendum est. quod contra oppug-
nacione eorum prodire debet. sed de facto
facit [illegible] [illegible] [illegible] magis
[illegible] contra eos [illegible]
[illegible] determinacionem [illegible] [illegible]
contra eos [illegible] [illegible] [illegible]
obstinato [illegible] adiute. sed eque con-
tinue molliunt contra eciam et [illegible]
[illegible] suorum destruccionem. et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible]
[illegible] ecclesie et [illegible] [illegible]. que
debent [illegible] [illegible] de quo valde
mirandum est [illegible] [illegible] [illegible]

manducauerit carnem filii hominis etc. / contra
illorum errorem volui concludere quod sacramentaliter
taliter sumptis corporis et sanguinis Christi / tamen
dat sub necessitate salutis et ex precepto di-
uino / quo ad omnes homines / sed baptismus aque
/ tamen hoc oppositum istius manifeste patet per
doctores / et prime tali sumptione stat salus
salutis paruulis et pueris contra preceptum
ipsius veritatis constitutis / sed obseruat etiam / eo
quod ipsi non sunt placere parati consecrationi / ut Christus
dicamus quando ipsi ab aliis / sunt iubet
apostolus dicens / probat autem se ipsum homo etc. Ista
Sic manducatur necessitate utique manducandi
in aqua vel intra / se contingit precipue tempore
/ vel ferinis persecutionis / vel inimicorum vel captiuitatis
vel pestilencie impedimentum vanitatis / sicut
attribuit Wiclef Hugonem contra ista veritate / tamen
quia hec est contra hec est consuetudo vniuersalis
ecclesie / quam qui negat tanti sepe / et non
hominem / sed flagellacione debet compesci / tamen
est quia ipsi non attendunt quod Christus pre-
cepit / ego sum panis / si quis manducauerit
ex hoc pane viuet in eternum / ubi modus
loquendi de presenti / agitur inepta verba sunt sicut
supra / statuit Christus mediatorem / sicut sunt
manducacione sacramentali panis requiritur
sumptio vini sacramentalis / eo quod illud dicitur
corporis et sanguinis communalis / tamen contra sequitur
secundum eos stat tamen auctoritate scripture de se
Christi sua verba / tamen non sequitur iste mandu-
cat ex pane sacramentali / igitur viuet in
eternum / ergo contrarium repugnat auctoritati
cum etiam non viuet sine sumptione vini sacramen-
talis / etc. Christus per se exponit de sumptione
spiritualis dicens / verba que locutus sum
vobis spiritus et vita sunt / et qui manducat meam
8 3o carnem et in me manet [illegible]
quod licet error ipsorum hussitarum [illegible]
expressa arrogancie ... [illegible]
/ [illegible] deus permisit eundem errorem
ad eliciendum tria bona / quorum primum est
ut manifesti fiant / qui habent rectam
fidem / et qui non / secundo ut magistri et doc-
tores et predicatores / cum maiori diligencia
legant scripturas / et attendant quod Christus pre-
cepit et dixit / tertio ut manifestent
occulta vitorum latencium / in scripturis legendo
et predicando / ut perhibeantur magis in ecclesia.
D' xto Post hec dicendum est de quarto puncto / quod aqua
fieri potuit sine peccato / unde cum multis
quod aliqui laici gustauerunt sanguinem
quod aqua fiebat [illegible] consecrato
ipse / sed aqua fiebat consecratum et [illegible]
pane / ne indigeri videtur etiam / et
forsitan plures post primum [illegible] etiam
[illegible] Christi / dederunt aliis
quod sacerdotem / ad confirmandum se ipso / licet
deberent non habent aquam forma scriptura / et
[illegible] / dupplex hoc sacramentum [illegible] sub utraque
specie a laycis [illegible] fuit [illegible] / et dicere
inter duos [illegible] et [illegible]

cum populus nullibi hoc videtur mandasse / sed etiam
ordinationi reliquisse / sed plura alia / dictum
fiebat ab ipsis laycis / etiam permittente ec-
clesia / aut permittente / hec fiebat / tamen ...
tandem modo ista hec inoleuit et cessauit et
opposita consuetudo est vniuersalis quod ex opere
loquitur in ... et opposita consuetudo est [illegible]
et per ecclesiam cui est obediendum est commendata
iussa et determinata, nunc de consuetudine et alio sur-
gunt duo. Si ipso est vbi temeraria / et periculosa
scandalosa / et sediciosa / et cessat
virtus tractatus / et penas etiam dampnationis in-
ducta / ut obstat quod ipsi dicunt laycos plus
mereri in sumptione sub utraque specie / quam sub sola
forma panis / eo quod melior est oblatio
quam victima / tamen hec etiam est possibile aquam
que prius aqua merito augere vel aliquam
magis bonum adipiscendum / vel malum declina-
[illegible] licet sit de necessitate sacri / et dicunt duo
quod consecrata fiat [illegible] forma [illegible] et tali
parte materia / et per sacerdotem / hec quod fiat in
templo aut in altari consecrato / tamen talibus vestibus
lineis / epistola / euangelio / et ieiunio [illegible]
et cum et completa sunt de solo precepto ecclesie
et variabilia / sic quod ecclesia concessit [illegible]
[illegible] per omnia premissa / vel aqua [illegible]
et mutare / et mutata sub precepto tradere / ita
quod tunc precedet hoc faciendo illud de quo dicitur
in [illegible] / et quia [illegible] negauit [illegible]
que accedunt [illegible] / ideo ob multiplices [illegible]
fidelium et ipse deuocionis effectum et ad con-
seruandum plura pericula / mutauit etiam vitandi
7m plures [illegible]
Secundo dicendum est de quinto
bo ... quod consecrandus est / quod duobus modis sumit aquam
de [illegible] / quia [illegible] alia attulit
et manifeste magis sunt [illegible] et vini / quia
ecce que sunt ante consecracionem / Sed quia
tunc videbatur / odorabatur / et gustabatur
et tangebatur / audiebatur / et [illegible]
fragitudo [illegible] et postea / et ecce [illegible]
quia panis vel [illegible] / Sed accidit sicut ibi
caro et sanguis Christi / alia et diuinitas / et ipse
totus Christus deus et homo glorificatus
quorum nullum illorum videtur [illegible] aqua
[illegible] / sed sola fide / deputatum asserunt
ecclesie / et ubi Christus tamen deus [illegible] infallibiliter
[illegible] / et est opinabilis [illegible] iuxta
[illegible] attestacionem / et omnia illa sunt sub
utraque specie / licet [illegible] / quod [illegible] panis est
sola tamen virtute sacramenti / quod [illegible] quantum
[illegible] / sunt ... [illegible]
[illegible] / et alia tria sunt ibi [illegible]
[illegible] / Sed sub specie vini est sanguis
virtute sacramenti / quia vinum solum [illegible] sanguinem
/ et alia sunt ibi concomitanter [illegible]
Christus probabiliter [illegible] / eo quod
[illegible] est / [illegible] / et est
ibi tamen [illegible] et [illegible]
dubitabilium fidelium / quarta hec [illegible]
comparacione ecclesie / quia [illegible]

quod Christus totus est sub tota hostia, et qualibet
parte eius sensibili, et quod quelibet species sacramentalis, sicut Christum
tamen continens contentum, et nec ista duo, duo sunt
sacramenta, licet aliud et aliud sit sacramentum; sed effi-
cacia et significatio sunt diverse et significatio
non hoc efficitur, nulla species est que magis
sacramenti, ut una plus quam alia, ut ambe plus
quam una, sed quelibet species sufficit, eo quod efficacia
sacramenti non fuit consequenter signum, eo quod eius
... consecrationis que ante fuit, sed ante
non operabatur effectum sacramenti. Secundo, ut predictum est,
efficacia recipitur completa a communicante, sub specie dei et hominis
qui continetur sub utraque specie, et operatur salutem
effectum ipsius sacramenti, et eundem effectum sub una sicut
sub alia, eo quod eius non continet plus una specie quam
sub alia. Sed complete significationis aliter est ratio
et quelibet earum est de ratione sacramenti, quo admonitorum
... eo quod panibus [illegible] corpus
suum sufficienter et complete consequitur [illegible]
significandum, sicut patet, quia sacramentum sicut Christum, ut
plenarie reficiendo digne manducantem sacramentaliter,
sed cum plena satietas et refectio non
fiat ex solo pane, sed vino sed utroque, ideo non
specie una sola sicut Christum, ut plenarie re-
ficiendo, sed una sicut cum prima ubi sacrificium
refectum corporis sufficit, et alia prima [illegible]
sanguinis; sed ambe simul sufficiunt complete, et ideo ambe
requiruntur. Secundo significandum sicut memoriam dominice
passionis, prout Christus secundum corpus passus est de ratione
... et sanguinis effusionem, sed solum
... sicut utraque aliam, sed sub ambabus
(significatio sub specie panis refertur ad corpus, et sub specie vini
ad sanguinem), ergo apte et complete significatio
ambe species. Tertio significandum sicut veram perfectam
refectionem quo ad corpus et animam, sed quod Christus
non sit sic ... sed per ambas
species, quod per speciem panis significatur corpus, et per speciem
vini anima, cuius sedes est in sanguine, secundum modum
loquendi scripture ... [illegible]
vini ... quod duplex ad
requiritur admonitorum et perfectam huius sacramenti, quia
non complete operatur ad complete significandum. Secundo
quod licet admonitorum et perfectam huius sacramenti complete
efficacie sufficiat una [illegible], tamen complete sacramenti
requiruntur utreque. Tertio quod ecclesia eciam sacramentum
instituit fieri celebratione misse, eo quod hec est
... passionis dominice. Quarto quod Christus
... sic voluit per sacerdotem, eo
quod debet omnibus ... sacramentum conficiendi et alios
ministrandi dominum ... et post
... ecclesia [illegible]
... ut sacerdotes missam celebrantes
celebrantes sub utraque specie conficiunt et sumunt,
... sed Christus ... consummavit, eo quod tunc
... et [illegible] inter deum et
populum significavit, et ne sacrilegium committant
... et ... significandi.
Septimo eciam precipit sacerdotibus publice cele-

brare, cum solo ... ipso de officio misse sit
mediator inter deum et populum, quia ... plures
catholice assistens ... significatione
sacramenti, consequenter eius effectum ... domini
... passionis et ... respectu
inducit ... ut augmentum devotionis.
Octavo quod licet nunquam ... effi-
cacie communicandi sub utraque specie, effectu tamen
[illegible] ipso pani ... et venerabilis
inductus est consuetudo, ... solum sub
specie panis, et quod generaliter tempore ... quod
layci recipiunt sacramentum efficacie ...
... et non ad significandum, non specie panis
... et effectum consequitur, at si sub utraque specie plene
tamen effectum, eo quod totus Christus qui est causa effi-
cacie, est sub utraque specie, et quod de pugnat ... ... || 257v
... sanguinis ...
tamen Christus totus sub utraque specie. Nam accidit aliquo-
tiens ... quod ... || ...
... quando quidam religiosi ...
apud ... sacerdote ... communicant
sub utraque specie ... celebrate ...
... et vellet ... in par-
... tota ... visa est
repleta sanguine, ... obstupuerunt ...
religiosi et alii ... sed ...
... totus sanguis ...
est ... et ...
... satisfactum, et ideo ... est ...
... est glorificatum, et ... impassibile
... ubicumque est ... est ...
... et ergo ubicumque ... dicitur ...
... eo quod ubi ... ...
... et ... est ... sanguine.
Item quod ... sanguinem
... specie panis ... sanguinem ...
... et
... ...
... ...
... sub specie panis ...
... vini ... sub specie panis ...
... sub specie panis ...
sanguinem ... non sub ...
... layci ... ad
salutem, licet ... oblatum ... ad
... Item ... secundum ...
... dyalogorum ...
... sanguinem et specie panis, eo quod ...
... panis sacramentalis fuit ...
... sub forma ... patet ... generis
et ... dabat ei panem ...
... et ...
... sub sola specie panis ...
... in fidelibus ...
et ... posset ...
... si communicant sub utraque specie
eo quod posset ... quod sub specie vini solum
... sanguinis, et sub specie panis tamen corpus,
et non totus Christus ... dare ...
... Item possunt ... quod ...
... layce ... sacerdotum
et ... non ... principalis

258

contra assercionem quam supponit. Item quamvis debuisset ita fuisse factum, tamen hoc quod sic non fecerit maiores antique doctores. Item quod ecclesia bona existimat esse facta, et quedam qualia non [illegible] inuitenda etc. Sicut confirmatum contra Item hoc confirmat ecclesia consuetudo bona quia [illegible] facta fuerat sacramentum solum sub specie panis ad [illegible] [illegible] quia dicit sacerdos officians solum capit sacramentum sub specie panis. Item bona [illegible] eo quod ita dicit plus [illegible] complectionem officii, quia ad [illegible], eo quod ista dicit [illegible] oportet [illegible] [illegible] [illegible] sacramentum, eo quod [illegible] ipsa dicit, et cuius officium [illegible] [illegible] passionem [illegible] tunc sumere ad [illegible] sacerdotes que [illegible] sufficiat sit [illegible] specie, eo quod talis communio est sub utraque specie sicut ecclesia laudabiliter [illegible] quia dat laycos sub una specie, eo quod ipsa [illegible] recipiunt sacramentum ad [illegible], et non ad [illegible]. Item ista confirmatur communis eo [illegible] quod in cena qua instituit sacramentum [illegible] fuit cum discipulis quos tunc [illegible] [illegible] sacerdotes, et solum eis dedit sub utraque specie, ut legitur, quod ipse [illegible] laycali [illegible] dedisset sub utraque specie, eo quod [illegible] fariant [illegible], non fuit aqua mixta cum vino sed solum de pane. [illegible] [illegible] duos discipulos [illegible] [illegible] in fractione panis non fuit aqua mixta cum vino. Item licet aliqui [illegible] [illegible] sub utraque specie, tamen hoc quod [illegible] [illegible] [illegible] sed [illegible] [illegible] et [illegible], qui [illegible] intelligentes [illegible] sed [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] aut hoc faciebant [illegible] fidei, eo quod credebat non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sed [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] faciebat [illegible] propter [illegible] [illegible] et propter [illegible] [illegible] sub utraque specie sed [illegible] pelagianum et modo [illegible], et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dat populo solum sub una specie panis. Secundo [illegible] est [illegible] [illegible]

De [illegible]

[illegible] populo sicut sub una specie, non tamen datur ei specie vini, eo quod periculosius est sumere sub specie vini magis quam sub specie [illegible] [illegible] [illegible], eo quod vinum est res fluida qualis non est panis. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et tamen [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] non [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] ita quod de facili posset fieri irreverencia sacramenti aut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non [illegible] sacramentum sub specie vini. [illegible] panis solum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

in [illegible] divisorum officiarum, quos ergo [illegible] posset [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] sanguinis Christi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], et [illegible] quod [illegible] non [illegible] [illegible] sanguinis Christi et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], eo quod sanguis Christi non est [illegible] et glorificatum corpori [illegible] [illegible] qui [illegible] fuit [illegible] et [illegible] non [illegible] [illegible] ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] sanguinis [illegible] [illegible] [illegible] magna [illegible] eos [illegible] fuit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod sacerdos [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] aqua [illegible] sanguinis [illegible] aut lapidem, [illegible] guttam stillatam [illegible] [illegible] lapide [illegible], et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] laycos [illegible] [illegible] [illegible] non [illegible]. Item sanguinis [illegible] [illegible] [illegible] longe [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] et campas, [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sufficeret [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] multo magis sufficeret [illegible] eo quod [illegible] magis indigent [illegible] negligencia vel irreverencia [illegible]. Item [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] ubi. Item [illegible] [illegible] [illegible] pestilencia et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] magna [illegible] [illegible] difficultas [illegible] istis qui non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] vinum et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ubi difficulter [illegible] [illegible] vinum. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod sacerdotes [illegible] sub utraque specie non [illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] solum [illegible] [illegible] specie, eo quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod sacerdotes non [illegible] [illegible] [illegible] quod non [illegible] eis sacramentum sub utraque specie. [illegible] quod [illegible] [illegible]

sub utraque specie non est de necessitate salutis, neque dispositio
Christi quia alias sine tali specie non posset salvari
... neque ... valide debitus ... communi
[illegible] ... non pertineat quod sacerdotes
eo quod ... per ... gradum, neque ... [illegible]
cautela, ut ... illud et alios ... [illegible]
quod cum requirit apostolo ... [illegible]
... de pane illo edat et de calice bibat
... plebani non communicantes ... [illegible]
... contra statutum ... et ad doctores et
... qui ... illius communicans sub utraque specie
... et ... qui ... [illegible]
... apposuerunt et tota ... qui ... [illegible]
... ut ... [illegible] ... universitas
[illegible] ... Et si ... quia hoc ... [illegible]
... quod ... [illegible]
... est vim ... [illegible]
et ... [illegible]
... facere ... [illegible] ... sufficit
ad salutem. Si non ... [illegible]
... facit ... [illegible] ... Consequenter ...
est ... [illegible]
... quod fuisset de ea
voluntate ... [illegible] ... voluit
... discipulos ... [illegible]
eo quod digniores fuerunt apostoli et sibi ... [illegible]
et ... alios sibi familiares qui cum sequebantur
... septuaginta discipulos ... hospite cum fa-
milia, Joseph et Nicodemum ... est
... testamento ... ubi ... [illegible]
Melchisedech rex Salem obtulit panem et vinum, eo
quod erat sacerdos altissimi, et tercio Regum ...
legitur quod Helias comedit panem subcinericium
et bibit aquam ambulavit ... [illegible]
... ad montem domini, quod dicit ... [illegible]
... [illegible] ... sed solum de sacerdote
et ... de quibus ... [illegible]
... non licebat filiis Israel ... [illegible]
... et liquida
ut vinum, oleum, vel ... [illegible] ... et le-
vitis, et ... [illegible] ... quod filii Israel carnibus
hostiarum ... vesci debebant, et sanguinem fun-
dere ad altare ... sacerdotibus ... [illegible]
... quod ... filios Israel ... [illegible]
... agnum ad vesperam pasche, et comedere pa-
nes azimos, et quod in deserto panem celi ...
est ... [illegible] ... vinum ... [illegible]
... et ... [illegible]
... loquebatur ad apostolos de
... solum fecit mencionem de pane et
vinum ... Johannis ... Ego sum panis
... qui de celo descendi ... Si quis man-
ducaverit ex hoc pane vivet in eternum, et panis
... quem ego dabo caro mea est pro mundi vita ... [illegible]
... dat carnem suam ad manducandum ... [illegible]
... qui manducat hunc panem vivet in eternum
... qui bibit hoc vinum ... [illegible]
ad apostolos non fecit mencionem de vino et sanguine

non erat sine causa alia quam quod non debe-
rent sumere sacramentum sub utraque specie.
Quod autem dixit: nisi manducaveritis carnem
filii hominis et biberitis eius sanguinem
non habebitis vitam in vobis, loque-
batur ad apostolos et futuros offerentes, et
doctores illud communiter exponunt de man-
ducatione spirituali, sed ipse Christus exponet
dicens: verba que locutus sum spiritus et
vita sunt, et qui manducat meam
carnem et bibit meum sanguinem in me
manet et ego in eo. Item nullus
sanctus neque doctor approbatus sacre scrip-
ture exponit illum textum de man-
ducatione sacramentali, excepto Nestorio et
Pelagio hereticis et eorum sequacibus,
et non quod sine manducatione sacramentali, sed
vitam celestem quam spiritualem. De corporali
patet quantum ad pueros et infideles,
de spirituali constat quia homines tam
vitam gratie quam glorie; vitam gratie habent
per baptismum et penitentiam, et vitam glorie
consequuntur infantes post baptismum
morientes. Item si manducatio
sacramentalis esset de necessitate salutis
tunc patriarche et prophete ante Christum fu-
issent salvati, eo quod isti non manduca-
verunt corpus Christi sacramentaliter, cum ante
Christi nativitatem non fuit eius corpus
neque sacramentum institutum. Item dam-
nati essent fere omnes patroni
regni Bohemie, puta sanctus Wen-
ceslaus et Vitus, qui non dederunt
nec receperunt sub utraque specie, nec
sufficit ... et tempore oppositum recipere sed
dicunt: tunc pro eis sit excepto, eo quod pre-
ceptum semper est tenendum, sicud deus
credendus, diligendus et sabbata
sanctificanda. Unde in confirmacionem
illius quod populo laycali sufficiat sacra-
mentum sub una specie, doctor Bichardus
ponit solum effectus hostie et non vini
nec sanguinis, ut laycus credat se totum
effectum recipere sub specie panis, sic dicens:
corpus Christi egrotis est medicina, pe-
regrinantibus dieta, debiles confortat,
languores sanat, sanitatem conservat,
fit homo mansuetior, paciencior et ar-
dencior et ad graciarum actionem devotior,
non faciendo mencionem aliqua de san-
guine. Unde et sanctus Thomas
in summa sacramentorum iubet dare laycis
simplex vinum aut aquam non consecratam
pro ablucione, et hoc propter duo: primo ad
lavandum ora sumencium ne remaneat
aliquae reliquie sacramenti infra den-
tes vel linguam, secundo ne committetur
in ore propter maleficium incantacionis
... velud tempore beati Ambrosii
hostia consecrata per unam mulierem

fuit abscondita / et tunc miraculo ma
nifestata / cuius miraculi signum habetur in
mediolano in quadam monstrantia te
rea / qua apes corpori cristi sibi fecerant
Quos romana ecclesia considerans erro
res / et pericula imminentia ex communione
laycorum sub utraque specie / contrarium statuit
/ et illud consuetudine multorum centenorum
annorum approbauit / et sub excommunicationis
perpetue dampnacionis pena in constan
ciensi concilio roborauit / modo quod que
ecclesia vniuersalis iubet / ab omnibus est ob
seruandum / cum membra non debeat
contrarie capiti / et sacerdos se opponens
preceptis / vel consuetudini ecclesie / non habet locum
inter sacerdotes / nec de eo questionem debet
habere curam inter canonicos / et quia
ecclesia regitur a spiritu sancto / igitur qui fac
tum eam peccat in spiritum sanctum quod peccatum
non de facili remittitur Quarto vi
dendum est de erroribus / Et nullus
debet apponere hussitis / eo quod in multis
oberrauit / primo quia dicunt communi
cacionem sub utraque specie esse de precepto
christi / et de necessitate salutis / in quo
multos deceperunt / hoc hoc non est verum
id patet ex predictis Secundo quia
ipsi extinguerunt in cordibus simpli
cium fidem et deuocionem / quam habere de
berent ad hunc dignum sacramentum / quam
cum ipsis indoctis quibus fides sim
pliciter est proponenda / noua et inau
dita ingerunt / quibus quidem corda eorum
ex quibus faciunt homines quosdam
perplexos Tercio quia faciunt contra
laudabilem consuetudinem ecclesie / a longo tempore
approbata / que in continuisse est seruanda
dei / et pro lege tenenda / cum eius trans
gressores secundum beatum Augustinum sunt pu
niendi sicud preuaricatores legum diuinarum
Quarto quia opponunt se toti ecclesie et
vniuersitati / et faciunt nouitatem circa
fidem / sine consilio et auctoritate pape
et ecclesie / quasi regere volentes to
tam ecclesiam / et in ea legem et ordinem
constituere Quinto quia faciunt scisma
et diuisionem in ecclesia / quod est ma
ximum peccatum / quia prius punitum
est quam ydolatria / eo quod Datan et
Abyron / propter hoc viuos absorbuit
terra cum omnibus suis / ipsi autem sunt
scismatici / quia eciam per nouos modos
et ritus diuidunt se ab ecclesia Item
heretici propter peruersa dogmata que ingere
runt / quia dicunt / quod quilibet potest cuilibet
confiteri / et vbicumque communicare / et quod
papa non est maioris auctoritatis quam simplex
sacerdos / et quod papa malus non debet dici sanctis
simus / nec ille titulus sibi ascribi sanctissimo in
christo patri / et quod indulgencie pape et episcoporum
non prosunt ad remissionem penarum / et quod
non est obediendum malis prelatis / propter eorum
malicia / et quod eorum excommunicatio est nulla / ne
arceant / et viuat secundum suam voluntatem / et
quod plebanis non sit offendendum / nec clericis sit
dande decime / et quod eedem non sunt de dimo
ine / sed in voluntate / et quod quilibet sacerdos
potest vbique predicare / sine requisitione prelatorum
et plebanorum / et quod in ecclesia katholica sunt soli
sunt predestinati et saluandi / quales se fore
dicunt / in quo sunt donatiste et luciferiani
Item sunt ypocrite plus volentes redu
cere ecclesiam / dicentes quod clerum volunt redu
cere ad pristinum statum ex nimia presumpcione
secundum quam se iustificant / et ceteros alios
condempnant Item sunt blasphemi
/ eo quod inhonorant ymaginem crucifixi /
neque sanctos reputant Item sunt maxime
presumptuosi / quia dicunt se solos esse in
via salutis / cum tamen non dum per aliquos eorum proba
uerunt fidem suam miraculis / neque operibus satis
/ cum totus eorum conatus sit in malignitate / sic
in expulsione religiosorum et monialium / in
destruccione ecclesiarum / in impedicione diuini serui
cii / in persecucione fidelium / in discordijs facien
dis / in cedibus perpetrandis / omnes katholicos
et fideles perimunt / ipsos se cumstime persequentes
/ nouos modos inueniendi contra eos inueniunt
tes / de spolijs viuentes / laycos contra cle
ricos concitantes / et omnem suam fiduciam in bur
sis collocant ponentes / falsarijs sicud patet ex
monetarum / magistri furum et latronum colligentes
peiores de omnibus nacionibus mundi / vnde
cumque vagi profugi et desperati veniunt / ita quod
in eis verificatur dictum prophete vnus in ecclesia
to multa contingunt De quibus sincere
debemus eis condolere tamquam amici pro
/ sed diuina eorum cause peruersissime etc
Contra conclusionem tamen ierusalem / concludi
fidelibus dandum est sacramentum eukaristie
sub vtraque specie / igitur totus falsa / unde probatur quod
sacramentum eukaristie sub vtraque specie est de necessitate
salutis / quia sine ipsis non est vita / iuxta
illud preceptum christi Johannis sexto / Amen dico
vobis nisi manducaueritis carnem filij hominis
et biberitis sanguinem eius / non habebitis vitam in
vobis Dicitur quod duplex est manducacio
huius corporis et sanguinis christi Vna sacramentalis
alia spiritualis Sacramentalis est sumpcio
veri corporis et sanguinis christi sub speciebus panis
et vini / cum intencione talia sumendi
et talis manducacio conuenit bonis / quia mali

et non est de necessitate salutis / quia sine tali man-
ducatione et bibitione possunt salvari innocentes
spiritualiter adulti / sed infantes / post baptismum
morientes / et parvuli ante debitum usum
rationis decedentes / eo quod huiusmodi sunt in sta-
tu innocentie / Similiter adulti subito et
inspirate in gratia morientes / sine penitentia omni
sacrati / et insuper impediti per totum
[?] / et cum desiderio recipiendi sacramentum
morientes / sicud dicit verum libri Hugonis de
Sancto Victore / Et ratio quia sine tali man-
ducatione et bibitione stat vita gratie per baptis-
mum et per martyrium et vita glorie in parvulis et
adultis in gratia morientibus / Item effectus
manducationis et bibitionis sacramentalis scilicet
est deletio venialium / et augmentatio virtutum
non est de necessitate salutis sicut patet in parvulis
igitur nec manducatio spiritualis sacramentalis est
de necessitate salutis / et per quos dicta mandu-
catione et bibitione non intelligitur verum Christi
Manducatio autem spiritualis et bibitio cor-
poris et sanguinis Christi / est quando capitur res et ef-
fectus sacramenti sine speciebus sacramentalibus
panis et vini / et talis manducatio est
super sacramentalem / quia sacramentalis non prodest
ad salutem sine spirituali / Sed spiritualis prodest
sine sacramentali / quia querit solum bonos /
et dicta manducatione spirituali intelligendum
est illud verum Christi / Contra Manducatio
et bibitio spiritualis corporis et sanguinis Christi
non est de necessitate salutis / sed sacramentalis / igitur
Conclusio nulla / Dicitur quod quia sine manducatione
et bibitione spirituali corporis et sanguinis Christi
salvantur infantes et parvuli / et ipsi ad-
ulti / eo quod salvantur sine recogitatione sacramenti
et voto percipiendi sacramentum eucharistie / eo quod
non possunt cogitare de sacramento / nec habere votum
percipiendi ipsum / ad manducationem autem spiritualem
requiritur recogitatio sacramenti / et votum percipiendi
ipsum / sed patet per dictum Thomam quarto de
[?] / Responsio / Duplex est corpus Christi
scilicet verum et mysticum / et similiter sanguis eius / Verum
corpus dicitur quod ipse in utero assumpsit / et in quo
passus est / resurrexit et ascendit / et eodem modo
dicendum est de eius sanguine / et idem corpus
et sanguis est res contenta et significata per
species sacramentales / quia sicud panis et vini spe-
cies cibis et potibus reficiunt corporaliter
sic verum corpus et sanguis Christi panibus
aliis rebus reficiunt spiritualiter animam per gratiam
eo quod sub sacramento eucharistie est totus Christus qui
est fons omnis gratie / Aliud est corpus
Christi mysticum et sanguis similiter / et dicitur
ecclesia sive congregatio fide-
lium in toto orbe diffusa / quod est militans

ecclesia / cuius Christus est caput et fide-
les membra eius / et de isto corpore Paulus
loquitur apostolus prima ad Corinthios decimo
Unus panis et unum corpus multi sumus
et hoc corpus mysticum est res significata
et non contenta per species sacramentales
eo quod sicud panis fit ex multis granis
et vinum ex multis racemis / sicut
corpus Christi mysticum scilicet ecclesia simili-
ter congregatur ex multis fidelibus
in fide Christi convenientibus / Et secundum
istas duas res significatas per sacramentum est
duplex manducatio et bibitio corporis
et sanguinis Christi spiritualis / quia quedam
est manducatio et bibitio spiritualis
veri corporis et sanguinis Christi / Et talis
secundum sanctum Thomam quarto dist. 9 [?]
est devota recogitatio sacramenti per fidem
et caritatem cum devoto desiderio per-
cipiendi / sicud cogitando quomodo verum cor-
pus Christi passum in cruce / et eius
sanguis effusus sunt sub isto sacramento
et quomodo sacramentum datum est nobis in medicinam
contra [?] / et tunc secundum eandem recogi-
tationem desiderare percipere sacramentaliter
si ipse esset dispositus / vel in me de-
siderare effectum sacramenti / sicud deletionem
venialium / et augmentationem virtutum
Et talis manducatio et bibitio
non est de necessitate salutis / quo ad par-
vulos / neque quo ad adultos / eo quod par-
vuli non possunt habere talem votum et re-
cogitationem propter statum suum / nec etiam
semper adulti / sub divinis officiis ac-
tualiter habent votum percipiendi sacramentum
neque eius effectum / et de tali manduca-
tione spirituali loquitur Augustinus dicens / Quid
paras dentem aut ventrem / crede
et manducasti / Sed alia est man-
ducatio et bibitio spiritualis corporis
et sanguinis Christi mystici / et est adeptio
sive consecutio unionis et societatis
ecclesiastice per fidem et caritatem ad me-
bra ecclesie / et cum capite Christo / quia
unione hoc sacramentum significat / Et de
tali manducatione et bibitione loquitur
Christus qui dicit Qui manducat
carnem meam et bibit meum sanguinem
in me manet et ego in eo / De illa
manducatione spirituali mystici corporis
scilicet esse in societate fidelium per fidem
et caritatem intelligitur sanctum verbum Christi
Nisi manducaveritis carnem meam et
biberitis meum sanguinem non habebitis
vitam in vobis / quia ex quo non potest in sacramentali
intelligi ideo predicta de manducatione spirituali

necq[ue] sp[irit]uali veri corporis xpi / igitur nullo
intelligendum est de manducatione cor[poris]
mistica / p[ro]pt[er] qua[m] manducatione[m] et soci
etate ecclesiastica / pueri consequuntur salute[m]
/ et illo mo[do] exponunt litteram Aug[ustinus] Alex[ander]
Thomas Bonaventura Albertus magnus
Lyra etc / et q[uod] illo sequitur q[uod] p[re]dicta v[er]ba
xpi om[n]ino nullam imponunt necessitatem
candi sub utraq[ue] sp[eci]e / necq[ue] sub una / cu[m] non
sint intelligenda de sacrali manducatione
et bibitione ut dictum est /
Contra societas ecclesiastica habetur p[er] ba
ptismum / et p[ri]ma[m] / eo q[uod] p[er] illa sacramenta
confertur gratia / et vita sp[irit]ualis / et p[er] q[uod]
non habetur p[er] sacramentum eukaristie / eo q[uod] ista
sacramenta sunt distincta / et p[er] q[uod] habent
distinctos effectus / Dicitur q[uod] societas
ecclesiastica habetur p[er] illa tria sacramenta /
sed dissimiliter / quia p[er] baptismum et
p[ri]ma[m] acquisitive / q[ui]a p[er] baptismum
q[uo] ad deletionem originalis peccati confert
gratiam que ibi confertur / et p[er] p[ri]ma[m]
quo ad deletionem peccati actualis / et non
originalis / sed p[er] eukaristiam habetur ea[dem]
societas augmentative / eo q[uod] illud sacramentum
p[re]supponit gratiam / et in ipso augmentatur
gratia precedens
Contra manducatio sacramentalis cor[poris]
xpi veri / est de necessitate salutis / et non
solum manducatio sp[irit]ualis mistici cor[poris]
l[ice]t v[er]sio ulla / ans[wer] / quia manducatio
sacramentalis cor[poris] xpi veri est de pre
cepto / et p[er] q[uod] de necessitate salutis / ans[wer] 3
q[uod] est de precepto xpi / quia ecclesie / Dicitur
q[uod] manducatio sacramentalis veri cor[poris]
xpi dupliciter p[otes]t intelligi esse de necessitate sa
lutis et de precepto / q[ui]a uno mo[do] q[uan]tu[m] ad in
stitutione[m] et preceptum xpi / alio mo[do] q[uan]tu[m] ad
mandata superaddita ecclesie / que vi
dens eius utilitatem / et non necessitatem
statuit q[uod] quilibet fidelis cu[m] ad annos
discretionis venerit / ad minus s[eme]l in morte
/ et in pascha / debet sacramentum eu
karistie recipere / nisi de consilio p[ro]prii sacer
dotis ob rationale[m] causam abstinet / alio
q[ui] ab ingressu ecclesie debet arceri et re
pelli / et moriens carere xpiana
sepultura / mo[do] manducatio sacramentalis
p[ri]mo mo[do] non e[st] de necessitate salutis / necq[ue]
de precepto / sed 2o s[ecundu]m ecclesie / et non x[...]
Contra / manducatio sacramentalis tam ex
sua institutione / quam ecclesie / e[st] de ne
cessitate salutis / et precepto / l[ice]t v[er]sio
ulla / ans[wer] / q[ui]a ex institutione xpi et
ecclesie est de necessitate / respectu om[n]i[u]m cele
brantium / eo q[uod] ipsi representant personam

xpi consiliantem / et mediatorem inter deum et
p[o]p[u]lum / igitur tenentur manducare sacramentum / Unde
p[ro]prius dixit eis p[re]cipiendo in persona ap[osto]lorum
hoc facite in mea[m] commemorationem / et s[ecundu]m ca
nones iudicantur rei sacrilegii / nisi man
ducaverint / Dicitur q[uod] manducatio sacramentalis ex
sua institutione / p[otes]t intelligi esse de necessitate du[pliciter]
uno mo[do] respectu om[n]ium / alio mo[do] respectu aliquorum solum / scilicet ce
lebrantium / p[ri]mo mo[do] non e[st] de necessitate / s[ed] 2o s[ecundu]m
quo ad celebrantes / et non quo ad alios
Contra manducatio sacramentalis ex institutione
est de necessitate respectu om[n]ium / l[ice]t v[er]sio ulla / ans[wer]
quia tam respectu sacerdotum sacrificantium quam sac
dotum non sacrificantium / et p[er] q[uod] respectu om[n]ium
/ eo q[uod] sacerdotes non celebrantes non plus
videntur teneri manducare sacramentum / quam p[ro]plus
/ ans[wer] q[uod] ex officio assumpto manducatio sacramentalis
e[st] de necessitate respectu om[n]ium sic tu / q[uod] s[ecundu]m Bonave
turam e[st] de necessitate respectu om[n]ium ministrantium de altari
/ non remanentium in sua libertate / eo q[uod] tales te
nentur exequi suum officium / sed eorum offi
cium est offerre dona et sacrificia / pro eo quia alios
supervacuo haberent officium illud / sed q[ui]a
omnes sacerdotes vivunt de altari / q[ui]a de ele
mosina a qua eis videtur aliquid habere / Dicitur
q[uod] s[ecundu]m Bonaventuram non omnes sacerdotes vivunt
de altari / sed p[ro]pter hoc sunt p[re]sbiteri / non re
manentes in libertate sua tenentur celebrare
ex debito / et p[er] consequens manducare sacramentaliter
s[ed] remanentes in sua libertate non te
nentur ex debito / sed congruum tunc bonum
quidem est ex voluntate / Contra alimentum
corporale est de necessitate salutis corporalis
/ eo q[uod] sine tali non stat vita / l[ice]t alime
tum sp[irit]uale est de necessitate salutis sp[irit]ualis
s[ed] id habetur p[er] ipsum / p[er] id sacramentum / l[ice]t est p[er]
de necessitate salutis / Dicitur q[uod] est dispar ratio
q[ui]a alimentum corporale mutatur in substantiam illius
qui cibatur / et ideo vita corporalis non stat
sine illo / s[ed] alimentum sp[irit]uale convertit cibantem
in se / que conversio p[otes]t fieri cu[m] suspensione sp[irit]uali
Contra manducatio eorum sacramentalis ex se et sua
institutione non solum congruitate sed etiam est
necessaria respectu om[n]ium fidelium / l[ice]t v[er]sio ulla
ans[wer] q[uod] sine manducatione sacramentali nullus
fidelis p[otes]t fruitive p[er]sistere in vita sp[irit]uali p[er] q[uod]
[...] / quibus omnis fidelis tenetur
p[er]sistere in vita sp[irit]uali / eo q[uod] id assumpsit
in baptismo / et alia sacramenta / et p[er] q[uod] tenetur
in ea p[er]severare / eo q[uod] qui p[er]severaverit
usq[ue] in finem salvus erit / Dicitur q[uod] [...] obstaculum
tur ex suppositione / sumus in futuro [...] in vita
sp[irit]uali velle sumus p[er]sistere / tunc s[ecundu]m [...]
[...] sacramentali manducatione / eo q[uod] illud sacramentum
[...] precedentia est eukaristie

medicina, et peregrinantibus dicta. Sed non proprie
ca manducatio sed viatica, ut patet ex praedictis
de puero. Item bibitio sacramenti est necessaria
omnibus fidelibus, probatur quia Matthaei xxvi°
dicit dominus: Bibite ex hoc omnes. Et Marci xiv°:
biberunt ex eo omnes. Et Lucae xxii° dividite
inter vos etc., hic est sanguis meus novi
testamenti, qui pro multis effundetur in remissionem
peccatorum. Totum evangelistae de praecepto
in persona apostolorum, quia verba ista dixit
Christus in cena, in qua solum erant apostoli, quos
tunc fecit sacerdotes, et dedit eis formam
conficiendi et sumendi. Item apostolus vult
quod omnes fideles debent saepe sub utraque
specie, eo quod prima Corinthiorum xi° fecit commemo-
rationem, quibus verbis dicitur ex parte
Christi quod dicit: Ego enim accepi a domino quod
et tradidi vobis, quoniam dominus Iesus in qua nocte
qua tradebatur accepit panem et gratias
agens fregit et dixit: accipite et man-
ducate, hoc est corpus meum. Similiter et
calicem: hoc facite in meam commemo-
rationem. Et iterum: quotienscumque manduca-
bitis panem et calicem bibetis, mortem
domini annunciabitis. Item 3° quicumque man-
ducaverit panem vel biberit calicem domini
indigne, reus erit corporis et sanguinis
domini. Quod probat aut semper homo non de
pane illo edat et de calice bibat.
Nota qui manducat et bibit indigne
iudicium sibi manducat et bibit, non
diiudicans corpus domini. Dicitur quod apostolus
hic scribit Corinthiis quod accepit a domino per
revelationem. Sed quia dominus non dedit nisi
apostolis sub utraque specie in cena, quos et prius
consecravit in sacerdotes dicendo: hoc facite
in meam commemorationem, et quod illi apostoli
erant solum figura sacerdotum offerentium, et quod non
erat de eius intentione quod populus laicalis
debet communicare sub utraque specie. Dicitur quod si hoc fuisset
de eius intentione, tunc potuit illud scribere
Romanis et Ebraeis, tunc Romani erant
caput mundi et Ebrei electus populus. Item
alias quibus apostolorum et evangelistarum in
scripturis sunt data praecepto in quibus praetendebatur
salute hominum, sed quia Corinthii propter
[illegible] erant inducti ad manducandum sub utraque
specie, ideo specialiter eos admonuit, ut videlicet
quod indigne hoc faciunt, dicitur probat aut semper
homo non de pane illo edat. Ideo in
fine eiusdem capituli dicit: fratres mei cum conve-
nitis ad manducandum, patet sacerdotibus in ecclesia
oppositum sicut quis esurit domi manducet
sed aliis cibis, et cetera cum venero disponam,
ubi dicit ad manducandum et non bibendum. Item

sacramentum eucharistiae est superfluum, quidquid
et natura nunquam faciunt frustra. Patet consequentia.
Primo est necessarium, probatur quod aliquid dicitur necessarium vocatur
propter finem quo non potest esse finis, vel sic
quod cibus corporalis est necessarius
quo vivit homo, sic baptismus est necessarius ad
vitam spiritualem, et poenitentia post peccata
mortalia, et sacramentum ordinis in ecclesia
quod ubi non sit gubernator populus caderet
periculosum. Ipso 2° aliquid dicitur necessarium quod
sine quo non potest bene fieri ita convenienter
ut equus est necessarius ad finem. Sic
eucharistia et alia sacramenta sunt necessaria et
hoc sufficit quod non superfluum. Item scriptum
est: non transgrediaris terminos patrum tuorum. Sed
quod fundatores ecclesiae communicaverunt cot-
tidie sub utraque specie, igitur et nos. Non est
fucata et propria voluntate, sed bona ducti
et gratia ecclesiae. Item imputatio passionis 255 r
domini magis est in sanguine quam in corpore
eo quod in terminis apparet reditum [illegible].
Dicitur: [illegible]; quod imputatio domini
passionis peragitur consecratione sacramenti, et
non sumptione, eo quod consecratione fit signum
passionis domini, sed non sumptione. Item
quod preciosius est sumere sacramentum
sanguinis quam panem. Item ad perfectionem
sacramenti requiritur ambo species, igitur laici non
recipientes sub utraque specie faciunt contra
perfectionem sacramenti. Dicitur quod perfectio huius
sacramenti non est in usu fidelium et sumptione
sed consecratione materiae, igitur laici non
recipiendo sub utraque specie non faciunt
contra perfectionem sacramenti, sed quando sacerdos con-
secrans sumit sub utraque specie, eo quod
consecratio fit in rememorationem quae non potest
complete fieri in una specie, sed sumptio
fit solum ad reparandum effectum. Item
maior gratia datur et quam acquiritur
sub duabus speciebus quam sub una. Dicitur quod
non, eo quod illa non datur in multipli-
catione specierum, eo quod species sunt accidentia quae
[illegible] fuerunt, sed datur
in meliorem dispositionem quam [illegible]
effectus. Item Hussitae ar-
guunt sic nostris auctoritatibus et proprie
istis sequentibus: primo quod Gregorius
in quarto libro dyalogorum ubi dicit: Eius
quippe caro sumitur, eius quippe sanguis
non in manus infidelium sed in ora fidelium
infunditur. Ideo si in ora fidelium sanguis
Christi funditur, et non corporaliter, sed falluntur
licet sic capiunt sanguinis sacramentum. Dicitur
quod per illud sacramentum non sumitur proprie manus

accipit corpus et sanguinem que consecrat sed alia vice vel non est consecratio quia ubi sacramentum conficiendi formas prius scit magnum quam non conficit [illegible] et sacramentalium et alia ratione sacramentalibus est principium quia ille qui consecrat obtulerit in manibus et in ore suo et ideo ipse potuit sed nunc sacerdos in aqua [illegible] non [illegible] 256r

Si sacerdos consecrans debet recipere sacramentum eucharistie post consecrationem tunc ipsi ensimus consecrandus [illegible] vel alium palmas vel [illegible] et debet sumere casus recipere sed quod hoc non fit quia ut sic fieri debet [illegible] non est ipse de aliis consecrationibus eo quod de aliis [illegible] non [illegible] quo ad corpus [illegible] de illo sacramento tunc etc quia sacramentum eucharistie non [illegible] est sacramentum sed etc sacrificium. Sic autem qui consecrat sacrificium debet fieri perfectio sacrificii [illegible] eo quod sacrificium consistit [illegible] sacrificii et [illegible] sicut audit sacrificium ad se pertinet et ideo necesse est quod sacerdos quocienscumque consecrat sumat hoc sacrificium integraliter et ideo non est ipse de [illegible] et aliorum [illegible] eo quod nullum [illegible] sacrificium [illegible] est consecrato eucharistie. Dicunt nullo alio sacramento nisi sacramenti [illegible] sacramentum eo quod sacerdos [illegible] non baptizat seipsum [illegible] confirmando vel ordinando confirmat seipsum [illegible] ut de illo facto sacerdos consecrans [illegible] sacramentum [illegible] de illo facto et de aliis [illegible] non [illegible] aliis [illegible] de sumendo de illo. Dicunt quoque [illegible] contingit quod [illegible] ipsi in altari [illegible] et vinum [illegible] sanguinis que [illegible] non [illegible] cibo et potu [illegible] non [illegible] sacerdos consecrans [illegible] sacramentum sumere. [illegible] quod [illegible] et apparencia non [illegible] sacerdos sumere [illegible] eo quod [illegible] que [illegible] non [illegible] speciebus [illegible] sacerdos de illo casu debet petere deum quod illi [illegible] [illegible] ut [illegible] sumere et [illegible] que [illegible] non fiet [illegible] debet [illegible] et sanguinem consecrare et sumere et aliud de sacramento sumere. Dicunt sacerdos hereticus [illegible] et excommunicatus [illegible] non debet sacramentum sumere eo quod sumendo auget suum peccatum quod non debet facere. [illegible] inter duo mala [illegible] malum est eligendum et quod [illegible] quod non [illegible] malum [illegible] de illo casu est [illegible] [illegible] ecclesie [illegible] sacramenti [illegible]

tra [illegible] licite consecrant et celebrant [illegible] corpus [illegible] dignus [illegible] patebit. Dicunt stat contingere quod sacerdos post consecrationem [illegible] se [illegible] vel bibisse vel [illegible] notabili vel excommunicatum [illegible] et quod de nullo illorum ante accessum altaris [illegible] si [illegible] si perfecit [illegible] quod [illegible] debet fieri [illegible] celebracio [illegible] sacramenti. Dicunt [illegible] tales difficultates accidit [illegible] faciendum est [illegible] quod [illegible] est periculosum [illegible] periculosum est quod est contra preceptum [illegible] sacramenti quod est [illegible] sacrilegium et [illegible] ecclesie preceptum sub pena anathematis eo quod [illegible] [illegible] perficit quod nullus sacerdos [illegible] sacrificium inceptum misse [illegible] quod [illegible] post consecrationem [illegible] debet [illegible] et ab illo loco incipere [illegible] supplere et sacerdos [illegible] quod [illegible] sacerdos [illegible] temeraria [illegible] excommunicatus [illegible] quod [illegible] adequatum [illegible] quod [illegible] celebrare sacrificium [illegible] et [illegible] confitendi et satisfaciendi vel absolucionem petendi et ita licet [illegible] et sacramentum sumere.

Si vero sacerdos ante consecrationem aliorum [illegible] et maxime quod [illegible] vel quod excommunicatus [illegible] missam [illegible] nisi [illegible] et si simulat infirmitatem [illegible]. Dicunt stat contingere quod post consecrationem [illegible] vel [illegible] aliquod aliud [illegible] [illegible] vel [illegible] celebrando [illegible] [illegible] infirmitatis vel [illegible] quod non est faciendum [illegible] debeat [illegible] de morte. Dicunt stat [illegible] sacerdote [illegible] alterius [illegible] quod [illegible] est [illegible] circa accidendum [illegible] si [illegible] temptabit deum [illegible] est faciendum. [illegible] si [illegible] sacerdos ante consecrationem [illegible] vel [illegible] 256v [illegible] et [illegible] aliud vinum de novo infundere [illegible] cautela. Si vero [illegible] post consecrationem [illegible] debet [illegible] contra [illegible] ad [illegible]

Anima et diligenter in ea lavare et p(er)ca-
lumine ablu(er)e et ablucione(m) s(imu)l cu(m) aliis
... sacrarium v(e)l aq(ue) vas(cu)lo reponere
Si v(er)o venenu(m) immissu(m) dep(re)hendit non
d(e)z illud sumere ut alt(er)u(m) et de(cetera) Sed debet
in aliquo vase ad h(oc) apto sub ...
... apud (e)t venenu(m) p(ro) reliquiis ...
Et ne fact(u)m ... imp(er)fectu(m) debet ad
vinu(m) cu(m) aqua infunde(re) et de novo incipe(re)
a consecratione sanguinis / 2° sacrificium p(er)ficiat
Quarta stat contingere p(er) negligentia(m) ministri
et inadvertentia(m) sacerdotis / q(uod) aqua no(n) est
infusa in calice(m) / sed solu(m) vinu(m) / vel sola
aqua sine vino / et si sacerdos h(oc) p(er)cipiat
p(ri)us vel advertat / vel p(er) ministri ...
Unq(ue) t(em)p(or)ib(us) s(ecundu)m supponit sacerdos tu(m) sunt
tunc sum(ere) sangui(nem) sacri / Sed si sacerdos
q(uod) (non) sit vinu(m) / vel aq(ua) no(n) est in calice ante
qua(m) incipit aqua consecrare t(em)p(or)e q(uo) sac(erdos)
... / ut plane ... / q(uod) debet p(ri)us ...
effunde(re) et debito mo(do) vinu(m) et aqua(m) infu(n)-
de(re) / Si aliq(ui)s h(oc) cognoscit p(ost) consecratione(m) corporis
et ante consecratione(m) calicis / t(un)c p(ri)mo debet
debito mo(do) confund(e)re / et calice(m) consecrare / Si
v(er)o p(ost) consecratione(m) calicis cognoscit no(n) ad esse
aqua(m) in calice / Sed solu(m) vinu(m) ... p(er) ...
ministri / tu(n)c debet ulterius p(ro)cede(re) / q(uia)
app(osi)ta aqua no(n) est de n(ecess)itate sacri /
Sed p(ro)pt(er) ministrante(m) ... sit ...
Sed ... ... / n(ihi)l(omi)n(us) penitere de-
beret ... negligentia(m) h(oc) ...
Quarta ... Sed aqua vino ... in
... / ...
... adveniat aqua / Si v(er)o
p(ost) consecratione(m) calicis cognoscit / q(uod) vinu(m) no(n)
est in calice / sed sola aqua / et h(oc) p(er)cipit
ante sumptione(m) corporis / tu(n)c debet aqua(m)
... effunde(re) / et de novo infunde(re) vinu(m)
et aqua(m) et resumere ... a verbis
consecrationis ... sanguinis / Si v(er)o
cognoscit vinu(m) no(n) adesse p(ost) sumptione(m) corporis
... / tu(n)c debet ... alia hostia ...
... / et s(imu)l consecrare cu(m) calice / Quia
sola ... consecrationis sanguinis diceret ...
... no(n) servaret debitu(m) or-
dine(m) sacrificii / Nec dicis ... ...
... no(n) solu(m) ... sanguinis / sed
... sacra(mentu)m corporis ... / et ...
debet sumere hostia(m) cu(m) calice
no(n) obstante q(uod) p(ri)us sumpsit hostia(m)
et aqua(m) q(uae) erat in calice sine vino / Ca(usa)
... sacrificii est maior
... / ... sacramentum sub
... ieiunio ... / Et ieiunus
... contingere ... t(un)c ... t(em)p(or)e
vel sanguine ... / ... ulla
consecratio / vel ... alia no(n) ...
... si ... contingit
q(uod) sumat no(n) consecratu(m) p(ro) consecrato / Si
v(er)o v(er)a consecratio ... / tu(n)c stat cu(m) reitera-
t(i)o(n)e ... / Sed stat contingere p(ro)pter
singulas q(uod) sacerdoti cadat hostia in calice(m) p(ost)
consecratione(m) ... no(n) sit facere signa
cu(m) hostia / 2° oportet cu(m) ... ... q(uae)
... sunt ... / Sed ... alia hostia
... ut facere possit signa et complere
q(uae) sunt ... / Ad p(ri)mu(m) d(icendu)m si sacerdoti
p(ro)babil(ite)r constiterit q(uod) aliqua obmisit q(uae) t(ame)n
no(n) sunt de n(ecess)itate sacri no(n) oportet p(ro)pter hoc
... aliquid ne ... sacri-
ficiu(m) / Sed d(ebe)t ulterius procedere et p(er)fici bene ...
... / Si v(er)o ... q(uae) ... p(er) aqua(m)
... q(uae) sunt de n(ecess)itate sacri / q(ui)a forma
consecrationis / cu(m) forma sit de n(ecess)itate sacri
... / ... est ... est
... / ... ut ... a for-
... / et certa ... ne ...
ordo sacrificii / Ad 2(m) d(icendu)m q(uod) ... hostie
... / ... una ... in calice
... institutu(m) ... ad ... aque
... / ... ...
sacrificii / ut ... ...
... celebrationis ... Sed ... ulterius p(ro)ba-
... / Si signa no(n) possent fieri cu(m)
... 2° est ... ... questio(n)es

Utrum in statu merendi omnimoda a peccatis iustificatio possit aliquo modo fieri

Et q(uod) sit v(er)a
arguit(ur) / p(ri)mo de iustificat(i)o(n)e in p(ar)vulis / Sc(dm)o de re-
nat(is) in baptismo / Ter(ti)o de suffic(ien)t(ia) penite(nti)b(us) /
Quarto de iustificatio(n)e p(er) x(rist)o mariti / ... ai
... qu(i) ist(o) ... modo no(n) retar-
dat a primo / q(ui) ... t(ame)n evolat ad celu(m)
videt(ur) q(uod) ... vita agentes erant
omnis iustificati a peccatis / Et p(ro)b(atur) q(uod) sit v(er)a
et verit(a)s ... p(ri)mo auctoritate et r(ati)o(n)e ...
...itate sit / Dicit enim Apoc. xiiii In ore
eo(rum) no(n) e(st) inventu(m) mendaciu(m) sine macula
sunt an(te) thronu(m) dei / Et p(er) ... ...
d(icit) Beati immaculati in via / p(ro) ... ...
in hac vita posse esse sine macula / et ita
sine feditate turpitudine et omni culpa / et
p(er) h(oc) puros mundos et omnio iustificatos
Ratione sic / Deus vult in hac vita si nos
sine omni peccato / Dicit enim Apostolus h(oc) est volu(n)tas
dei sanctificatio v(est)ra / ... s(e)c(un)d(u)m ... aliter enim
aliquid deus nollet / quod est impossibile / h(oc) est et
conveniens divina volunt(as) s(ecundu)m Aug(ustinum) ... sit
omnibus et plena ...
In oppositum arguitur sic / Apostoli ... ... in signum ... ...
iustificatio(n)es ... / et ... ...

quo erat pricius / dr. Et mundus est no indi
get nisi vt pedes lauet / sz mundus totus no
fuerat omio iusticia / ergo nt aliq alius pote
rit omio iustificari / et p 9s eos fa ta q
magis hic videt de aplis visitari posse
q primicias et pociora dona spussti
fuerit. Sz ab hoc sit / qz apli no fuerit
omio inmunes a pctis / vnde 1a c Joh co
fessionem in sua canonica sic dicit / Si
dixerimus q pctm no habemus nosmet seducim
et vitas in nobis no est / qd vm tetas bte
Ambrosi sic dm immaculati dt / Q est
nos sine sorde et famulic / nec cum
scriptura dicat in pbs No iustificabit in con-
spectu tuo oms viuens
Circa istud qo noto / q status merendi vo
pt dici tm sic fine uel consuacoz mitoz
vt ille dicit in statu merendi / q tm habz
merenti / q vltius crescere no pt / sic no po
in statu merendi q diu durat ista vita
et hic pp dmaz largitatem / tum pp may est co
certa / et pp humana capacitate / q licet
sit finita tn habilitas ipsi ad capacitatem non
potest certis ey ... cepcio et dns in
cui datus erat spus no ad mensuram dr p
fecisse in sapia coram deo et hoibus qr
gra adq gram recepat sil sm tpa ab
eo determinata ordinate faciebat /
Scdo status merendi dr condicio hois / q actus
sui a deo accepte sic ad retribuendum sibi
ul alteri pro eo q aliquid facit sm debitum
iusticie / et isto modo volo vti in ppo de statu
merendi / Ex isto nota clerico q ad statum meren
di requirit virtutes theologice vz fides
spes / et caritas / Ro qz sin talibus operacoes ho
no pnt c accepte deo ad retribuendum pcis
sm debitum iusticie / prout dt Aplus / Sine
fide no posse placere deo et sua opa sin
caritate non esse / vm gra dei sed id qd sed
Vnde opa data q alis sit in statu merendi
a deo tn pt de eadem p culpa mortali pcti
pa pt gas no est de se / q p q ho pt de re
mitte ad illud statum in q opa ei fuit acce
pta dominio deo / vm et opa Abrache c
putata sic sibi ad iusticiam / Ex ista pte
conclusionis elicio hic conclusionem Non oibus
bonis opibus pt quis mereri a deo / Ro
qz no oia bona opa hois sunt accepta a
deo pp hoc qz no sunt digne n mo debito
impediunt. vn Aug dt Oia opibus
impiis no premium sz pena debet.
Scdo elicio q li ar no sufficiat ex se
opa meritoria elicere / vm Aplus loquens
de opibus meritoriis dt / Non ego
sz gra dei mecum onr. phr. merito-
ria opa non esse sin gra mote
vn Alexo in scripto tu dt Ad opa
meritoria vite eterne / pm est
spus sts / Scdm est gra data ab
eo in aia / Tcium est li ar cooperans /
solum ergo ia opa dig dicunt et mo
debito impensa q sunt motu spu
sti ex gra p liberum arbitrium hois /
Ex hoc vltius infert q ho ex suis
naturalibus no mer vitam eternam
vn idem doctor dt Adam in statu
innocencie an statum gre no potuit
exhibere seruitium deo modo debito
et ro qz tale seruicium exhibere deo
e deo seruire ex amore debito /
debitus aut amor dei e amare deum
sup oia q nat no hz / Scdo
pt q es deducta sit qz si ho cont
in statu merendi a deo no poss
cadere p culpa / sic q gram habitam
no posset amittere / qd dicere est
errorem / q pt gra no liberaret
sz cogeret / et ita opa gre se non
essent meritoria / sz mag coacta
qd nemo dt / Ex q pte 9o sequi hz
Nullus ho dz sibi secure promittere
eo Nullus ho in maiore dz e / patet
h qz quilibet caue dbet ne a statu
in q est decidet / Ex q 9sequitur q quilibet
existenti in statu merendi humilibus
vtil est cu timore / Ro qz humilitas
est consuatoria / sz timor premunies
ne ho cadet a statu in quo est /
Ex q 9 apparet q no quilibet timor
repellit a caritate / Ro qz timor cau
tele non / et timor castus q manet
in seculum seculi
Scdo notandum Est iustificatio in glo
Rom 8 describit sic est pcto 2
remissio et donorum opum consuacio
Ex q diffoe elicit Est iustificacio
est mutacio / prout iustia 9
gnalis virtus oes virtutes complectens

q d

Racio est quia iustificacio est recessus quidam a peccatis / et accessus ad bonorum restitutionem / dicitur enim motus et quod sit recessus a termino a quo et accessus ad terminum ad quem / Notabiliter Thomas in scripto super quarti de prima actione / Iustificacio duobus modis recipitur modo iustificacio dicitur illud quod iustificatum est ut iustitia ipsius iustitie / quia sicut albedine aliquid fit album / sic iustitia aliquis iustificatur / Alio modo dicitur motus ad iustificationem / Ergo quod Thomas dicit quod predicte iustificationis est gratia et caritatis / Ideo quia sicut forma aer ... ab ... aer ita caritatis ... a gratia / que est ipsius essentie perfectio / et quia volumus ... potentias quod ... largitatem ... et ... ad ... / ideo caritatis que voluntate perficit iustitiam ad finem deducit / Et ... patet ... ad iustificationem requiritur / Ergo non ... infunditur ... duo ... / primo non movet liberum arbitrium ut ... / secundo ... quod offendit deum / ... peccati remissionem ... / ... hora peccator ingemuerit omnium iniquitatum suarum etc. / Ergo apparet quod iustificacio non est sine ... ad deum / ... quia iustitia non est sine displicentia ad peccatum / ... iustitie ... requiritur ad iustitiam

Conclusio secunda / Et si homo ... in culpa cadere ... non ... nisi a deo adiutus resurgere / ... / ... ubi dicitur homo ... vadens et non rediens / ubi glossa ... in peccatum ... sed non resurgens nisi adiutus a deo / Et ... sit deducitur / quia ... in culpa ... spoliat gratuitis et vulnerat in naturalibus bonis / Et notandum est quod homo ... curare non potest neque ad

... divitias reducere quod ... / ... de quo samaritanus infudit oleum et vinum / et vinculis alligavit et reductus in stabulum curam eius precepit / Et ... tertia conclusio ... ad resurgendum a peccato voluntarie ... requiritur / ... contritio et motus liberi arbitrii contra peccatum et ad resurgendum ... / ... enim peccatum displicet / dei ... placet / et ... infirmitas sanatur / ... fieri et ... / Ergo ... ultimo ... resurrectio ab actionibus ... violentis ... / Ideo quia ergo ... requiritur ... voluntas ... non potest / quia ... voluntas ... non est / Illud autem quod dicitur Joh. vi Nemo venit ad me nisi pater meus traxerit eum non ... de tractu violento ut dicit beatus Thomas sed de inductione et divino adiutorio / Tertio dicitur quod ad remissionem peccatorum suscipienda requiritur ... cooperatio / Ideo quia ... per donum dei inducitur et adiuvatur ut dicitur in ... illud accipit et ... non cooperaretur et ... plus ... remissionem accipiet dicitur ... Apostolus Hortamur vos ne in vacuum gratiam dei accipiatis / Et ad hoc ... Augustinus Qui te creavit sine te non iustificabit te sine te / Circa notandum est peccatum multa ... quamque non dicitur originale quamque actuale / et ... actuale peccatum quamque dicitur ... quamque dicitur obligatio ad penam / quamque peccatum dicitur ... relinquendo ... et eligendo ... et rebellio carnis ... / ... allegare ... brevitatem obmitto / Ergo ... sequitur quod ... notandum est / primo quod ... libertatem / secundo quod ... ordinem / tertio quod ... a sua ... miseriam ... peccatum / et ... quia peccatum obligat ad penam / non potest ... vel hic vel in futuro / ... quod ... precipue ... / ... ut Augustinus dicit ... totum carnis ...

Ba actoris ... processit ...

Ite ... gratiam ... aut ... / aut ... iustificetur / aut ... [illegible]

... a ... [illegible] ... et opponi ... [illegible]

... contritio ... detestatio ... confessio ... [illegible]

Conclo 3ª licet homo in hac vita possit liber
fieri ab omni culpa non tamen omnino iuxta 2ª pt
ab omni pcti pena / pz ap̄s q° p° pz p° de
baptismo in quo homo renascitur de novo Joh
3° hic est ab omni culpa liberat̄ baptismus
enim tollit culpam originalem et actualem
mortalem et venialem / Scdo pz hic de
pnia q̄ non solum culpa remittit s; etiam
virtutes amissas restituit ut dicit Aug
et Ambros. Ergo pte conclusio / Ellicit̄
etiam q̄dl; pctm q° ad culpam e remissibile
pz conclusione / Illud aut qd d̄r in evangelio
de spu blasfemie q̄ non remittetur hic
neq; in futuro itelligitur i difficulter remittetur
Sic est de pctis in spm sanc. f. dd. q̄ io
irremissibilia dicuntur q̄r tamen sunt remissibilia
non habent Scdo nisi pctor q̄tumcumq; de
veneris in profundum viciorum seu contemptus
d; de venia desperare / eo q̄r et huius pcta
sunt in vita ista possibiliter ad remissionem
q° pietas divina multa est ad ignoscendum / et ubi habundat delicta superhabundat
et gratia. Scda pte q° pz q̄r n̄l liber pt
fieri in hac vita ab omni miseria q̄ est pcti
pena q̄r illi subiecta e o̅s natura non volens
Rom / Nullus liber pt fieri a tempta° et concupiscentia
et a rebellione carnis ad spm qn̄ eum sibi
volere adversantur et a difficultate ad bn̄
agendum et inclinacione seu proptitudine ad malum
agendum / Spus enim promptus e caro aut
infirma. Ergo pte q° elicit̄ q̄ non o̅a
q̄ x̄ meruit nobis donantur in hac vita
Ro q̄r aliq̄ reservata s; donanda post hanc
vitam sicut liberatio a servitute corruptionis
Scdo pz q̄ q° q° ad ssm pcept q°
ipsius est vera s; q° ad secundum est falsa

doctoris

Circa declaracionem pncipalis respondet
p° summabo qdl; in solucione tit / 2° diffi
dam infra solucionem et qonem p nobilia
correspondencia et doctores / quibus opponebatur
procedam obiciendo sua positionem doctoribus
in p° no dicit q̄ in statu merendi
elicitos p° / q̄r ad eum requiritur scdm thom
rom dat in 2° conc° / q̄r sine eis nullum
opus pt esse acceptum deo / Supp° fundat
q̄ pcta cum paps est h° a° pt in statu
merendi / et in p° cor. dicit q̄ ad ipm statum
non suffit liberum arbitrio / In 2° q̄
ne suffit quodl; opus bonum / In 3° pot
q̄ requirit q̄ opus et procedat ex libero arbitrio
moto assumpto p donum talle / ex

quibus elicit in m° exp̄m ↄ quadam posse
venire ad statum merendi / Sz in 2ª pte
q° dicit q̄ pt ab eo cadere p pctm mortale
et in cor° b 1° ptis q° tenet ob de
ductus q̄ cuilibet opus est timore cau
tela et humilitate / et elicit ex hiis q̄
no os timor expellitur a dilecte caritate
Proquo ad declaracionem nota q̄ statum
merendi accipiunt hic scolastici prout
e q̄ pfecto seu excellens in q° exire
qs actibus ss licet humiliter et exiguus
meretur vita eterna q̄ excedit tm posse
hois nale / ut x̄ / Nec oculus vidit
nec auris audivit nec in cor hois a
scendit q̄ prepar deus hiis q̄ diligunt
eum / Ergo q° elicito p° 2 statum hic
est supnalis hoi qd dns o̅s dicit
Qui vult venire post me abneget
semetipsum i non imitatur ss nalis
s; abscedat ab eis / Et alibi Nemo ve
nit ad me nisi pr meus traxerit eum. i
disposuerit pa° ut expos. s. thom
qd sua nat excedit / Ergo ulti°
elicito q̄ cplz actum meritorium eterne
vite oz esse hbum supnalem / q̄r alias
no esset pportionatus eterne vite / et
no esset medium ad eam deveniendi
Secundo declaro ad unum e simpliciter
actus supnatural dicitur eo d° vz eo
pte obiecti / ex pte subiecti / ex pte pn
cipii unde actus elicitur / et ex pte
modi q° hmoi actus sit / Scdo
scdm est q̄ obiectum vite eterne vz
gloria dei est supnale / dicitur enim
in ps° q̄ ascendit sup o̅s penas
pctorum / glo. Aug. i sup o̅ia q̄
hoc non solum cautum s; etc q̄ re
lat videntur / Et Aplus dicit dm habitat
lucem inaccessibile / Sic etiam secundum
actus meritorii / oz q̄ dicatur aliquod esse
supnaturam / q̄r esse nale per se ad
hoc no sufficit / Ro est q̄r si quis
dz vita eterna mereri oz q̄ sit
primus spualis / ut sit deo acceptus
ipso et carere / alias n° s° h no req
reret. unum bonum indifferens actus
foret meritorii vite eterne / q̄ tamen
ex q° deo Abel placuit / et caym
opa displicuerunt / Ista etiam ad eliciendum

Sumus actu requirit supnale p(ri)n(cipiu)m
qd additum potentie possit habitum elicere
vel causare habitus sui secundum se prius non habuit posse
talis non potest per virtutem naturalem ex se habitus
actum eliciendo / agere vel habitum
tes sibi determinatos a natura / propter quod
Apostolus dicit Gratia dei sum id quod sum
inveniens quod quicquid erat in
mundo merito quod hic ex se habet
Et alibi tractans de operibus vite
eterne meritoriis dicit / Non ego
sed ex me solo etiam feci sed gratia
dei mecum / Et ex ista 3bus secundum ratio
actum vero actum meritorium vite
eterne esse supernalem excepto modo
quia ergo actus mediat inter potentiam
primam et obiectum / oportet sibi ponere
correspondentiam / ut secundum primum supernale
naturale / ex parte vult. nam elevata
eliciat actum / ad obiectum supernale
attingendum / quod ergo habeat modum supernalem
naturalem sit quod habeat aliquem vigorem
vel aliquem intentum / vel aliquem gradum
quem non haberet si non eliceretur a potentia
supernali / Et racio est / quia secundum actus
naturalis respectu boni naturalis quod est
sibi modum naturalem sic etiam bonum
supernale exigens actum supernalem
exigit modum supernalem / Oportet
non quod divina virtus habitu sup-
nali perficiat potentiam / quod actus eius
procedens habeat maiorem vigo-
rem / ergo sit a duplici virtute / quia
si fieret tantum a virtute naturali / Et
quod sequitur hic / potentia actio vite
eterne meritorium / requirit obiectum
vite eterne cognitum ratio supernali
Ro quia intellectus possibilis naturalis non potest
volunt(ati) sufficienter ostendere bonum supernale
ut est supernale vel ut meritorie
et super omnia diligendum quia hic est solum
fidei / que est actus supernalis maioris
non apprehendit / ad Hebreos xi / Secundo
status merendi eternam vitam
et non potest sine expectatione aliquam
naturale posse excedit / alias enim

quis non extendo se sic / posset acceptus
esse deo / quod est finis / propter hoc non Apostolus dicit
de spe / que facit aggredi ardua et
pati gravia / spes non confundit
Tercio / Status vite eterne merendi includit
predestinationem / gratiam / et caritatem / de predestinatione
advertendum Hugo dicit / quod predestinatio precedit
divina cognitio / et electio / prius non deus
precognoscit habitum et futurum / deinde precon-
siliat hinc quod futurum est / suam gratiam
accepturus / deinde eligit eum vel acceptat
debere ad vitam eternam / Ita quod electio in-
cluditur quod una precognitio dei / quia deus
cognoscit hinc quod eligit / ad eternam vitam
in gratia sibi danda confirmaturum / et
perseveraturum usque in finem / et secundum pre-
destinatio quod cariter includit / nam predestinatio
non est aliud / sicut eundem hinc mittere vocem dei
hinc quod eligit mittendi / et modi
dirigendi / et ducendi ad vitam eternam
et dandi sibi omnia utilia / promotiva
et necessaria ad assequendam vitam predictam
Ergo electio quod gradus sit potentie in statu
merendi / ro quia deus alicui dat gratiam
cum a(ma)ri (con)citata cum impetuosiori
motu / cum ferventiori affectu / cum du-
ratu inflexibiliori / cum direccione effi-
caciori / quod aliis / ut patet de paulo vel
aliorum predicatorum cum deus dedit gratia
et auxiliis maioribus dignabatur
propter quod ipse dicit se plus omnibus laborasse
Et expost patet omnem dictam statum merendi
vitam eternam pertinet post / ante in carne
et post / in paulo / et in adulto in
ipso et perfecto / quia si diu corpus / quod ad
statum merendi requiritur et sic recapitulatur dicta ratio
status merendi vitam eternam / Et item omnia
de facili posset deducere / et ad presentem
potentiam q(uinto) Quo nolo prima ro post ista
p(ro)positio secundo Except(o) quibusdam hominibus
a deo priuilegiatis non est altitudo in
merendo aliqua non posset homo etiam
peccando / prima pars quod excludit vi(r)-
ginem fore conceptam / ne que ut quidam gloso
vel iunc tanta receptione quam am-
plius non peccabat / secundum quod opera
redundans in affuentibus eam inte-
rius caritatis / sapiebat / Et de Apostolo dicit

q in missioe spus sci in eos visibili tam
confirmacois fuerit assecuti / vt esset
in moles tanq̄ fita in q̄ hedificiu erat
erat sup hedificand / Ergo pte tocios
ellicias prius / dicet ipsi pp̄ pnciam
gre assistet et habundant peccare
no potuerit / tn li. ar. hnt / pz sic
q2 quilz tal hnt volutatem liberata
vt notu est / et hnt actu volutat
spotaneu / q2 vbi spus dni ibi libt
et hnt coplace a2 sm actu / q2 mes
scuta q iugis conuiuiu / quo tot in
vbi tz q2 h sufficiant ad cosuacom
libertatis arbitrij / als enim in eis no
esset liber a. ar. / nc in angel et hoi
b9 btis qd non est dicend / Scdo elio
q aliud est lib ar. et aliud est lib
arbitrij defacia / vo q2 vlt h in q9
arbitrij lib qsistit vz erp ta tot q lib
arbitrij defacia / dt sinbl ut posse
bile desiciendi et peccandi q quide
possibile erat et manl / et in hoib
po ceca / Et ex isto a2 / q no vz h
q9 iste lz liber ar. q9 lz possibilite
desiciendi q2 h duo no oio q2tut
ergo pmu addtaqud st aud / Et ita
h9 cosurgut opioes doctor / q2 quida
volut q posse peccare no sit de ra
liberi arbitrij / vo cor q2 pt aufti
ipo li. ar. remate / Alij vo dut oiu
et vo cor est / q2 phs q gra stabilit
volute sine gla / non sz q2 q tolleret
et nam / s9 inmulta hc pz expemplad
lz n deq posse sup. nam et cursu
nale rer suspendendi / de isto tn
no est ad pns disputa / Scda p9 g
q dt / Non est altio in mendo
q2 quilz gram delegerem ho pt a
mitte q9 a quolz statu mendi pt cade
vbz q2 statu mendi gra amissa pit
tor / Ergo pte q9 inseo h / po / Et si
ho lz indigna gram tn pt vma p
culpam / pz expo et hoc / et p2 sit
q2 enim ib in fine / Dubio cit cadi
sol / et sternent sibi aurum et argentu
q lutu vbi glo / innuit / q sta q vt sol
luxit / q ve aur in fornace tribulacois
probatus / q ut argentu in consuacoe st in
cadi / et in doctrina spondit / ergo a docib

mlit cotulat / Et Aug9 dt deus
sepe pmittit suos cade in culpa
vt humiliores fiat et cautiores re
surgat / Scdo / licet diuina g
fortior sit culpa / tn sepe copelli
abea / p9 pz est Aug9 dicet
in phil esse fortio q in isi in q dat
gram / z. po pz ex hoc et cor
pta / recedens q ex pulso hoi
veniret ex debilitate / vl aliq alio
dom / sz est hc ex pte h vtet /
ex q gram oblatam reiciat
aut q eam / in vanu recepit / aq
aut no ita strenue sd debent
gre diuine coopant / Et ergo h9 el2
3o Si quis cadit a statu mendi
no lz eam dm / sz seipm inest adi
to est / q2 non est desc ex pte
ipsiu q deisst / sz ex pte ipsiu q ne
gligit / et q se du temptao ad est
non custodiuit / vn Ambrosii Tua
e arma cotulca q9 si vigil fuisses
insinita te soletuerent

Unstando nos li. pot acceptom iustisi
cet despcom / ex q9 elicit causas
iustificatois / et reg ta ad eam /
et i a sn q9 esse no pt / Sup q9
fundat doz scdam / in q vt q ho
esse pt cade in peccatu sz esse non
pt ab eo resurgere / vn inter vs
infert / si a ptib vtelti dz deo
cooperari / et quo dt q dz deo con
sentire / et hoc libe q2 deq nulli
infert violenciaz / et ex q2 vos
a coactoe e sectusa / tn est ma
ste tocios / in suma /
Ipsrorq declaracoe dyffusioi nond
prout not Alex. de hall q aud
est mo log decaro pq lapsu in
culpa / et aliud an lapsu / q2
pq anlg licet fuiat ca bog / tn
no inpellere no inclinare / no
seducere / sz ppa volute auertit se
a luce pc petita de ra ad apetit
similitudinem dei sup se ex or
dine et con mensuram sibi de
terminatam vn is Ezech. xxviii
Eleuatu est cor tuum in decore tuo
Sic ergo pmq ho cu ta erat in iusticia
et tn solo appetitu ppc excellene

dma est puaitat mandata / Exgo
ellito pro / qz vtiqz istorum non hnit
occasiões ad peccand / et precipue de
occasionibus intrinsecis / pz specialiter de
hoie de quo hic magis vide / qz ho tc
non hnit infirmitate / qz na erat
bn istituta / non hnit ignorantia
qz erat pditus spuali mete / nam
hnit dei cognitionem claram / sue cre
toris puatem meoria / et dinos
mandatorum recordacom actuale /
ymo vt quida volut dice in rap
tu cognouit misteriu trinitatis
et conuictios x̄ et ecc̄e / et alia se
creta fidei / ecōtra na erat mala
qz nec tior male hniliabat / nc
dor male inflamabat / Sz tn ho hnit
extiora ad peccand incitamenta
scdo mlr psuasionem deos / ut psua
sionem mulieris / et vterqz pulcritu
dinem pomi / q tn pcam deos no
sunt / Exgo clito qz sola sua libe
do homini fuit peccandi occasio
hoc est fluxum / nam 1e occasiões
extiores / q pro occasionibus non co
putantur / qz no sunt sufficientes p
suade hoi / si psiste voluisset
Et exiss az pca ps scde qos / qz ho
non compulsus / nec coactus / s libe
pbuit se seducenti cosensum / et hec
non ex alio / nisi qz sic erat creatus
qz potuit velle / qd sibi erat p
ceptu / et ecō nolle / potuit velle
hc qd sibi demon suadebat / a° eq
oppositu / ymo potuit velle et
hc idem potuit nolle / et qz plus
potuit nolle hc et aliud / et aliud
et qdlz potuit detestari / et re
futare / qdcuqz fuisset sibi psua
sum et h est qd cuiuspt in dra hua
ne voluntatis / vt ponit hugo /
Exgo ellito / qz sine ho peccat
siue no peccat / no est contra vo
luntatem dei / q dz volus bnplaciti
cont m hc hugo scdest / Exgo n ia
volute deus sic voluit hoiem / sic
qz posset peccare et no peccare
n in 1orum contrariu ei / alis n deus
sibiipi fecisset cotum / et resistes
cui tn dicat scriptura / voluntati eius
quis resistit / Sed pg casum scdus
est / iam loqr de peccare homis

qz iam plus expr iam peccat qz te pc
cabat / qz cotrocupocne pctm sum e
hoi q nale / sic qz sn eg co t non pt
nisi tc p gram dei liberare et adh
valdit scda ps sue qos / Hys primis
po qo scda ista Nec a pcto psuari
nec a pcto erigi quis pt sn g dei
spali / pa ps tc qos p z sic / qua ho
etiam a pcto iustificatus no pt psi
bc / qn surgat prim motus coral pisten
dt n glo / Ro° vi / Cocupia languor
est aim et tirranus / q mouet lites
concitat bella / suscitat mala de pecca
pg dant dyabolo arma / vt defente ng
deo accepta in nos ptate / pro nb illudat
de in seducat / et tand mortificet /
Exq glo hec / qz deo no apponete gras
ho non pt se psuat / ne eu g cupia
pcipitaret in culpa / pz qd Ro° vi e
Gra salui sti estis p fidem / et non ex
vob / donu enim dei est / Exqo clito
po qz n q pt in pcti psuac / sn gra
fac sufficiente vigilacom / pz ex g ac t
pa pc vn Augus sup 1o Nisi dns custodie
ciuitatem frustra vigilat rc dt vul
e labor ur nisi custodiat 1e q semel
obdormiuit in morte / et resurges no
dormiet neqz dormitabit / Et ro est
istius cotn / qz n q pt a pcto suffiacnter
caue / nisi 1e q pt cognoste suffiacent
q st ex pcta / q st ca arma / q laqi
q pedice / q muscaple / q fouee / vbi
et ubiq latet / vn rc ut et qq ynbi i
grediunt / mo tal cogo sn gra hri no
pt / dt n Augus ubi sup vsqz adeo non
vides / quid in cordibus cogitans / qd ea
vide non possis / quid in iris doibus
pagol / Secundo ellito / qz aia c gdo
hois nunqz erat an lapsum / ro qz vt
Augus vult ho an lapsum potuisset
fecisse m ia rectitudine dei / tenz erat
sn additamento gre spalis / licet non po
tuisset proficisse / nunc vo sn addicoe gre
nec pt suare rectitudinem / neqz m ex
merito proficere / Exgo clito / qz ho ag
no hbt posse pctm vitandi / Item dico
qz homini pctm / quadaº est ncum / Ite
qz homini hys duobus stantibus / a pcto
excusacio non dz relinqi / patent hec
qz ia nupo q ret exculpa / et i amitas
q c extna incitata / no excusat / qz p
exgo posse euitare culpa / est ipius gre
et ipa sola hbz natalit cadendi repelle

excusacionem nolz / quia se no aptat / ad eius
susceptionem / Et ponit Iller' de hal.
in tract' de gra simile d'b de qabe oibz
requit iustitiam / iustus n est dns / et
iusticias diligit / et tn exh' q qlz inadt
in ipo'm ad iusticiam / ex originali macula
ecc' noles / a taren iusticie / excusari
non pt / q si non iustificat' psit / vadit
in dampnacionem / sic etc / Et ro q ipo
sev notas / q vadit ex culpa no excusat
sz magis accusat
Secda pbg' vz q sn gra nus pt a peto
resurgere / pz q a peto resurgere est vita
amissam / resumere / est pfectionem pditam
invenire / est rectitudinem abiectaz recu
pare / mo ctiu est q nus seipo ad ista
pt venire / q qolz istoz est supnale
esse hos / vz iam ex dictis pz qd aplis
dr non est currentis neqz volentis / sed
mi'sentis dei / Et dato ato ista pt q os
xisset puit arguit aplis qd est offensi
un pitzp autu / mortuis si quid est
pp peta nra / et resurrexit pp iustificacionem
nram / et sic ista pb rae / Primo resur
gere est dei displicencia scipore ergo
sn gra esse non pt / q sic ad gram
ptinet dei placencia / ita induce
sit et eius displicentia amouere / vn Iller'
in scpto in tr' dr Diuina pvidentia decreuit
nre aie feditate non deleri / et deordinacionem
ad sua coplacenciam no reduci
nisi gra mete / gra eni omi culpe repu
gnat / dei offensa recociliat / dm q cuit
corepta amat sat / omem inordinacionem
secludit / occasioz aba deu mi / a cand
semouet / et eleuat eam vt dm sup oia
adaet / Ex q pte qo elict p° q pinulla
pene sustinencia / pt q resurgere a culpa
nisi pus remitta' gra diuina / ro q q° deus
respiciat in suam ymaginem / et eius re
quit pulcritudine / n a pena absolt a culpa
nisi p° feditas delea' aio / ctia est qd
l' fedite a° solu' est gre / vz et rpe
pat qd dim iudici / et huani / q in
tpal pe delet culpa / non sic in iudicio
dei / qui intue' cor / cap° q nc na n'
aq pe / sz sola gra gratu faciens hz sa
nare aiaz / q vt aug dr ipa q lz re
gum / et virtutem spualis sanitat aie
Ex q° vlt' he' / Et si deus posset / nuqz
tn hoiez gtificat / n mete gra gratu faciente

posset siquidem deus de sole eius caritate sn hoi'
gra acceptare / et glorificare / sed sibi
accepta erat p gra ho in statu po / sz
nuqz faciet / q pl' sit cognitu dne
homini et humane reparacioni / q sit
hoi gtificato / ho no somilz cu
efficacie dm / sz eius fortitudine / q gra
e ipius a° fort / Sit ecc ho non
solu redijt ad innocenciam / sz ecc ipius
na' sublimat' p graz ad hoc opa
facienda / Ex hiis oibz elicio / q vos
peto infectum no de facili mutatis
ad veniam consequendam / ro q non
immutatis n pgraz / q excedit vires
nature / vz ep dicit (vn not Iller'
in scpto tn) Sicut enim duas hz
aptitudines ad videndum / pdz hz ad tn
lucem / sedaz hz ad videndos colores
et figuras plures / sic vos hz duas
affectiones / vna e ad comoditatem
alia e ad rectitudinem / ita si quid
quotiesqz vos vult ad ista duo referunt
Affectione comoditatis / vult salute
corporis / vn vult laborare / vult arare
vult serere / et de facili ad ista se conuertit
et ad alia hoi / vt vita posset tueri
Sed affectione rectitudinis vult bo esse
vult felix esse / et beata esse / vn vult
diste vt facit iuste / et recte viuere
et no ita facit immuta' ad hec sed
ad id opm / Cui ro e / q i° vos sm
affectio ad volendum comodu non est
hec qd ipa vult / sz i q est ad rectitudinem
est hec qd vult / nuqz n pt velle
rectitudine / nisi rectitu tenens / et tra
etns / Qui vero vos p culpaz amittat
rectitudinem / non pt ea velle / n
pus ea habeat / qd fieri no pt sn
gra / q non est pole q a vs vita
instructo amisso / et non restituto /
Ex q° pz / q licet velle sit in mea
ptate vt aug dr / si pus q cadit
in culpam / velle rectitudinem non est
in ptate / gre salutaris / Ergo sa
pt dr / hoc cecidit / reliquit in
manu consilij sui / no e ita q sit / q
ho posset se reducere a peto qn vellz /
sed q pt se aptare / ad susceptionem
gre / que infundit cordibus in
ppmissum / qui te dat nb / vn c g°
cauti esse deus / ne magis diu insorde
ab pctis / q q° ho est spus vadens
et non rediens

interitio non solum potest accipi pro peccati. Ergo con
cludit peccatum quotiescumque capiatur homini
esse nocivum, secundum quod declaratur in
tertio sequentibus, quia libertate privat et hoc
ideo quia obligat ad penam et certum
tamen ordinem, super quo fundatur tertia
conclusio, quia peccata post est secundum veritatem homo
ab omni culpa potest liber esse in hac
vita. Ergo quarta parte infert quod licet peccatum
esse remissibile et sit nullus debere de
dei venia desperare et ibi dissolvit
scripturas que videntur sibi obviare.
Secunda pars quarte partis dicit quod nullus potest liber
ab omni peccato penitus. Et infert quod aliquis quamvis
Christus nobis meruit restituatur, attamen in
hac vita, et finaliter dicit quod necesse est
in vero esse et satis magis esse.

Pro quorum declaratione notandum, Ergo quod
iustitie motus ad iustitiam, prout
ad propositum sufficiat, triplex potest accipi iustitia,
quedam originalis, quedam generalis, quedam specialis.
Iustitia originalis est rectitudo, ac si
naturalis per quam habituatur et tendebat
in bonum et iustum tendebat. Sicut quod
dicitur rectitudo in mundo per sensibilem dominatorem
quia iam iustitia inferiorem
appetitum domini taliter gubernabat
sicut quod ipse non movebatur in suum obiectum
prius nisi ille motus tantum processisset. Secundo iste motus quod homini iustitia
faciebat in omni delectabili delectabilibus
esset homini secundum tamen movendi, sic quod
hic delectatio retrahebat ab omnibus delecta
bilibus fantasmatum, ita quod appe
titus sensitivus movebatur ab obiecto
horribili secundum horrorem, altitudo secundum tertio
a delectabili secundum delectationem, quia omnibus
tenebatur ratione. Ergo patet quod hec iu
stitia erat donum dei, dicitur tamen hec esse
naturalis secundum Hugonem, non sic quod sit competente
ne quia vos non habet plenum donum in
appetitum sensitivum sic quod posset
eum gubernare mortaliter nisi
per adiutorium dei. Sed naturalis dicitur
quia homini conveniebat a natura ratione quod
habituatus homo tendebat per in hoc quod
iustum et bonum quod voluit divine intendebat.
Sed iustitia generalis dicitur iam quod comprehendit
se eadem virtute subiiciat ratione
iustitie, que est reddere unicuique quod
suum est, id est sit sibi proprium, dein
et hec sua a tercio secundum partem ut vult
Augustinus. Sed hec non reperitur
virtute, quia quilibet virtus tenetur reddere aliquid

alteri vel sibiipsi in actione vel in passione. Et etiam
ista habet quod generalis iustitia continet sub se secundum
speciem et tamen, quia ista habet utilis moventem
in dicendo ad reddendum sibi quod suum est. Sed
iustitia partis specialis ad alterum est et est ut
dicit Augustinus consideratio quod alteri a propria solito reddit
quod suum est, quia suum est ita quod hic redupli
catio apponitur, quia reddendo alteri quod suum est
non habendo respectum an sit suum vel alterius adeo
est iustitie generalis. Et si habet tertia accipi
iustificativum in hac vita ab omni peccato
perfecte secundum complicitatem. Primo e, id est venire
ad perfectam iustitiam, et tamen omni peccato illi
iustitie directe opposito sed est contra iniustitiam
per quam iniuriatur alicui in ratione proprio vel in
suo proprio vel in proximo sibi coniuncto vel in bonis
vel infamia et cetera. Secundo secundus est id est venire
ad generalem iustitiam quod non ante nisi habere omnes
virtutes et absolutum esse ab omnibus culpis omnibus
virtutibus omnibus tam reddendo singula singulis.
Et quia peccata venialia non opponuntur virtutibus
quia stant cum eis, tamen et habet sub nomine peccati con
tinentur iustificativum ergo ab omni culpa ita
non habere peccati maculam sive mortalem sive
venialem. Tertius secundus est id est capere ori
ginalem iustitiam et evadere omnia que ex ori
ginali iustitie amissione sunt secuta et adiecto
duobus secundis dominus vult suadet tertia que limitat.
Pro cuius autem actu declaratione ergo tertio quod licet
difficile sit et rarum omnino tamen peccatis at
in hac vita nequaquam potest evadere omnia que ex amissione
iustitie originalis sunt secuta. Prima pars quarta patet quod
omnibus peccatis carere est ex gratia quam infundit
homini super naturam, et ideo venire ad hoc est
difficile. Vult et hoc quia dicta sunt, ita probatur
quarta. Et etiam rarum, quia licet deus paratus sit
gratiam offerre, tamen raro invenit quibus qui
se ad eius susceptionem sufficienter preparet.
Item ex iustitia perdita, quod ad videndum quia peccatum
mortale excepta culpa et obligatione ad
penam adiungit mala tria. Primo
ignorantiam, non quod ignorantia est tenebras
s... et cognitionis inflicta que agitur secundum
... ut homo nesciat quod de passibus demon
... gravetur. Sed ignorantia causat ex ea specie
actuali aliter accepta. Est enim impedimento actuali
error iudicii quo dicit malum bonum et e
converso. Est ignorantia in eligendo quod
malum eligitur bono contempto, vel minus bonum
maiori bono, propter quod philosophus dicit omnis malus
ignorans. Est de iniuria in accepta
do et cecitate reprobandi, approbat
et cetera, propter quod Romanorum primo peccator dicitur traditus in
reprobum sensum, ubi glossa dicit ut vel intelligat

nisi qd approbitur est i(n) motu / Et ex isto
elicio p(rim)o q(uo)d n(on) ius sufficit plene ab in
cussione ignorancie n(isi) infusione luc(is) d(iv)ine
p(ro)b(atur) q(ui)a g(rati)a divina lux est / q(ue) a(nim)a p(er)fusa fit
diligenda eligere, int(er) bonu(m) et maius bonu(m) dis
cernere, et reprobanda abicere / Un(de) illi dice
bat, erravi(m)us a via v(er)itatis et iusticie dic
tum q(ue) lume(n) non illuxit nob(is) / Sap(ientie) v(º)
Scd(o) elicio q(uo)d p(er) infusionem g(rati)e a(nim)a igno
ran(s) p(er)ud(itur) / tu(n)c clarificat et dolor iniqui
illustrat(ur) / d(icitur) n(amque) vi(ll)o(rum) in scripto mi(hi)
ignoran(ti) fricatione dolor pellit(ur) / et a(nim)a
q(ua)nto pl(us) de p(e)c(ca)to c(on)tristat(ur) tanto pl(us) illuminat(ur)
Et q(ui)s(quis) d(icit) maiore(m) c(ontrici)o(n)e(m) v(er)e(?) culpa de
flet eo altior cognicio v(eri)tat(is) attingit(ur)
q(ui)a a(nim)a polluta et lacrimis baptizata ad
videndu(m) lume(n) interne renovat(ur) / Scd(o) p(ar)s
rel(inquit) mag(na)s sordes, no(mi)nat(us) q(ue) d(icu)nt(ur) ma
cule s(ed) ia(m) q(ue) d(icu)nt(ur) macularum relique, ut s(unt)
i(n)cepte affectiones illicite cogitac(i)o(n)es et i(n)or(di)
nata affectio(n)e p(ecca)ti delicte / q(ue) ut v(ill)o(rum) pl(ur)es
d(icu)nt ad c(a)p(itulum) h(uius) m(em)o(rati) p(er)tinet ad hoc ut vete
et ad eo(rum) p(re)s(en)tiam conc(er)nu(n)t / Et ex isto elicio
p(rim)o / no(n) statim culpa sublata p(er) g(rati)am sor
des huius(modi) abluunt(ur) / Na(m) vi(ll)o(rum) in scripto
int(eli)g(i)t q(uo)d lotio a(nim)e sp(irit)ualis triplex po
tencie est / una p(er) g(rati)e infusionem ut c(u)m h(om)o
p(er) g(rati)am sibi g(rati)is datam deflet p(e)c(ca)tum
suum / iux(ta) i(lli)d ps(almi) lavabo p(er) singulas
noctes lectum meum / huius(modi) en(im) lacrima(rum)
effusio disponit ad g(rati)am / Alia lotio est
sequens g(rati)am gr(a)t(u)m facientem q(ue) abluit cor
ab omni culpa mortali, et minuit reatu(m)
sat(isfaction)is propter t(em)p(or)ali / Et adhuc s(ecundu)m abluto
t(er)tia q(ue) est reliquiarum p(ecca)ti / n(on) fit hui(us)
ablutio subito / s(ed) fit successive / q(ui)a s(ed)
q(uo)d h(om)o longiori et vehemencior(i) dolori
fl(e)ret / s(ed) h(abe)t p(ar)tem a plurib(us) ul(tra) ceteris ab o(mn)ibus
hui(us) sordib(us) emundari / p(ro)p(ter) q(uo)d ys(aias) p(rim)o d(icit)
lavami(ni) et mundi estote et s(e)q(uitur) / auferte
malu(m) cogitac(i)o(nu)m v(est)rarum etc(etera) / Et ex h(oc) t(er)tio
elicio q(uo)d vehemens motus c(on)tric(i)o(n)is reg(itur)
ad uastationem reliquiarum / et non solu(m) velle
mens s(ed) et efficit contin(u)e / q(ui)a si in(ci)pit
et non p(ro)p(ter) maius bonum p(e)c(cat)or(um) relique
maximu(m) c(on)sumat / p(ro)p(ter) q(uo)d v(ill)o(rum) plures illos d(icu)nt
esse illud p(e)c(ca)t(u)m q(uo)d carnem suam castiget ad
(con)cupiscencias i(d est) q(uo)d acerbitati doloris
malas concupiscencias et affectiones suppressit tu(m)
in corpore / T(er)cio p(e)c(ca)tum q(uo)d d(icitu)r mors a(nim)e
relinquit in a(nim)a c(on)suetudine(m) s(ed) infirmitate(m)
Sicut en(im) a(nim)al(ibus) duplex esse, un(um) nale
et esse gratuitu(m), ita est s(ed) duplex vitam

quo ad vitam nalis esse, non de
finit, s(ed) i(ll)a vita q(ua)m sortit(ur) et unione
cu(m) deo dissolvit(ur) p(er) morte(m) sp(irit)ualem
Et q(ua)m mors corpori(s) fecit c(on)s(ue)
tudine(m) a(nim)e, q(ui)a q(ua)m d(icitu)r mortua est
p(ri)vatione vite s(ed) q(ue) est d(eu)s ad(huc) manet
in ea vita sua nalis tu(n)c in virib(us)
debilitata / Et ad illud ut v(ill)o(rum)
d(icu)nt v(er)b(um) s(ed) q(uo)d tu(n)c a(nim)a est p(er)fecte sana
q(ua)ndo habilis est ad diligendu(m) d(eu)m in summo
et nullis impedita ab aliq(uo) amabili
Ex q(u)o elicit(ur) q(uo)d triplex est a(nim)e infirmi
tas q(ui)a vitiata a(nim)a ab h(uius)modi bono impe
dita, p(er) dissolutione(m) q(ua)m facit p(e)c(ca)t(u)m mortale
2º p(er) retardac(i)o(n)em q(ua)m facit p(e)c(ca)t(u)m veniale
3º p(er) impeditu(m) q(ua)m facit cor(pus) / q(uo)d ag
uat a(nim)am / Ex hac n(amque) a(nim)a c(on)sur
git difficultas malo resistendi
et difficultas bonum operandi / et
nichilominus ob infirmitates sanat(ur)
q(ui)a mortalia p(ri)ma, venialia p(ro)moti
cautius in d(ivi)n(a) / p(er) minuta n(on) delicta op(ortu)it
cautas / s(ed) i(ste) due difficultas sanant(ur)
p(er) v(ir)tutes et no(n) t(ame)n p(er) v(ir)tutes / q(uo)m p(ro)p(ter)
et ex(er)citiu(m) v(ir)tutu(m) / q(ui)a s(ed) q(uo)d h(om)o mag(is)
ac mag(is) se ex(er)cet in actib(us) v(ir)tu(tum)
s(ed) h(abe)t mag(is) et mag(is) fit promptus
ad bonu(m) / et e(ss)e d(e)c(e)t promptitudine(m)
ad bonu(m), ad malu(m) facultas a(m)putat(ur)
d(icu)nt tu(n)c doctores q(ui)d(am) q(uo)d h(uius) infirmitas
q(ue) est ex p(ar)te corp(or)is nunq(uam) p(er)fecte sa
nat(ur) in hac vita q(ui)a i(ll)a sanitas p(ro)p(ri)e
reservat(ur) / Et h(ic) e(st) not(andum) 3 p(ro)p(ter) g(rati)a / q(ue)
d(icitu)r q(uo)d n(on) p(ote)st evadere o(mn)ia in ista vita
q(ue) amissio(n)em o(mn)i(s) originalis iusticie est secuta
ex isti(s) est q(uo)d plurib(us) q(ue) dicta s(unt) a(nim)a p(ro)p(ter)
p(e)c(ca)tum ista(m) g(rati)a(m) q(ui)a n(on) tenetur n(on) sordes
nec infirmitate / q(ue) originale p(e)c(ca)tum
quis p(ote)st evadere in hac vita / Et
quis est q(ui) posset evadere, ne q(ui)c(u)nq(ue)
sp(iri)t(u)alib(us) in suum obitum moveri non
ex p(ro)p(ri)etate(m) indicto vicio(rum) / Et quis
non patit(ur) ab h(uius) vite allectivis
et quis est cui a(nim)am non titillaret
inordinate dulcedines et no(n) fri
caret concupiscencie / nisi forte ad tempus
h(oc) conced(itu)r viris contemplativis / qui
sunt in summo gradu c(on)templac(i)o(n)is
q(ui)a t(unc) q(uo)d experiencia supremi boni
a divina dulcedine absorbent(ur) non
t(ame)n ibi p(ote)nt sistere / p(ro)p(ter) mole(m)
cor(poris) et necessitatib(us) hui(us) vite / s(ed)
Alexander in scripto mi(hi)

Ex q pte q° misero / Non satha(n)ar pi
tam totalem carere penis peto(rum)
et ipis petis / de penis notu est
q2 i(n) q originale petm sead(u)m s(er)m Aug(us)ti
licet oblata sit p baptm / nec q(uo)d
essent / non tn nec inessent / vn(de) s(er)m p(auli)s
pi(us) misti(us) et raptu(m) s(ati)s facere sibi
s(er)mulm sathane desse / Sz de pas
p(ro)p(riu)s q(uia) desid(er)ia q mouet et
nb nolentbus (con)cupid pe(cc)ta sut / q(ui)bus h(abe)n(t)
et agere / vt notu(m) est / Sz q(uia) (con)tra
agit nolentes et eis (con)grue (con)ceditur
i viti / io pe(cc)ta f(ac)ta do non dicant pe(cc)to
res / Ideo Aug(us)ti s(er)mo 10 / Non enim q op
an(tur) i(n) ip(s)is m vrbis eq ambulauerit
Ex q° Aug(us)ti inferre ta / p(rim)o Stat d(ic)p
pe(cc)ta h(abe)re et sorri / 2o Stat pe(cc)to
(con)sentire s(i)n pe(cc)ati libidine / 3o
Stat pe(cc)ta h(abe)re desse s(i)n dei imputat(ur)e
dic(it) Aug(us)ti ter(tiu)s h(abe)rs / via fidei
operant(ur) p(er) d(i)l(ec)tor / s(er)m q(uia) ambulant
in via fidei / et abea no discedunt
s(ecundu)m eis h(uius)m(odi) accedit ex surrepcione
non imputantur / et h(abe)nt si (con)sensu non
fuisset / sic accipiunt / Et ex h(oc) (con)patz
q q°bt (con)ste sibi in no obuiat / et
q° pe(cc)ta h(abe)n(t) et ea agentes omno s(i)n
pe(cc)to sunt / eadem non nocet / sz (con)petet
eis s(er)m non imputant q2 ipi ex
eo(rum) (con)sid(er)are / h(abe)uliant / Et a(lia)
b(ea)ta do doctoribus h(uius)m(odi) et (con)tra pe(cc)ta
magis p(ro)p(ter) penis pe(cc)to(rum) q(ua)m pro
pe(cc)tis reputant(ur) //

Con(tra) no(bi)lem p(ri)m(u)m et (con)gr(eg)ationem / Impossi(bi)le
e q q(ui)s p(er)ueniat ad statu(m) merendi
g(ra)c(i)o h(abe)re eu(m) (con)clusion(em) / laborat sup(er)
vo(cem) i(n) i(n)t(er) / Ante sit ar(ticulus) q2 statu(s) mer(en)
di est supra vires h(o)i(s) et eius
vires excedit / Et ro q2 est m(ir)ac
ulosus et s(upe)rnalis / et p(ro)p(ter) q(uo)d h(om)o ad
eu(m) non pt p(er)tingere / ergo ne(c) agere
vlt suam sp(eci)em / Ibi d(icitu)r q statu(s)
vita etiam merendi miraculosus est
et h(om)i(n)is vires (ex)cedit ne(c) adde eu(m)
q(uo)d pt attingere vilissimus / sz pt quis
sic exite sua nalia sic se disponere
et (con)tendere sime posse q dei adiuto(riu)m
muneribus reponis m eo / D(icit) n Aug(us)ti
dius est i(n) a(c)cessu vilis nris / tn acce
dim ad eu(m) muneribus s(er)m / Illud aut(em)
q(uo)d d(icitu)r n(ihi)l agit vlt(ra) s(ua)m sp(eci)em / v(er)um est
(ex) vi vite / pt tn vlt(ra) sp(eci)em agere in
v(ir)tute agentis sup(er)ior(is)

Item (con)tra h(oc) / Sup(re)mu(m) bonu(m) maxi(m)e se
diffundit / et q(ui)s sive h(om)o suas vires
exercet sive non / sive a(li)q(ui)d faciat sive n(on)
eis bn de(us) dat sibi g(ra)m / et reponit
eu(m) ad statu(m) merendi / et p(ro)p(ter) h(oc) solo n(a)
Vn(de) ait p(ro)p(he)ta d(icit) q solem suu(m) fa(cit) oriri
sup(er) bonos et malos / Dicit ibi q d(ivina)
dei q s(e) (con)t(ra) oia bonis et mal(is) / q sic sol
bonis sp(eci)alia / quo(rum) (com)municabilitas
et diffusio (con)p(er)ta p(ro)p(ter)o e / q2 no est defe(ctus)
ex pte diuine bonitatis / q(ua) se (con)t(inue) diffundit
et q(uonia)m est in ea p(er)fect(ior) se (com)municabilem
oibus capacitatibus h(abe)ns / sz ex pte recipi
entiu(m) sepe fit defe(ctu)s / Vn(de) non se(cundu)m boi(ta)t(i)s
diuina sup(re)me se diffundit / ergo sup(re)me
se (com)municat / Et ro q2 no sit se (com)municat
q(uia) se diffudit / q2 vbiq(ue) boitis diuina ea
est et vbiq(ue) infinite se diffundit / apud
q(ue)m non est obumbratio / q2 non
abscondit se / nec apud ea est (con)uersio
q la se vellet (com)municare / et la no in
n(ecess)e ipsos a p(ro)p(ri)o(rum) accepto / et tn no i(n)
finite p(ar)ticip(ar)e a creatur(is) / nec eo p(ar)ticipa(t)
sz subdi(ui)s gradibus / s(ecundu)m capacitatem
vniu(scuius)q(ue) p(ar)ticipa(n)tis / Vn(de) d(icitu)r Bnd(ictu)s in q(ui)d(am)
sua (con)templac(i)o(n)e de(us) omnibus creatur(is)
e (com)munical q2 oibus potens et sapiens (con)
decet / sz in hoi(bu)s est amabilis / q2 fac(it) se
ad (con)formem sua / et eu(m) cogitent et
amarent / sz in s(anct)is est delectabil(is) q2 in eo
assidue felicter letant(ur) / sz in angel(is) est
desid(er)abil(is) q2 desiderant prospicere in fa(cie)
eius q plene est g(ra)c(i)a(rum) / Non g(ra)c(i)o se de(us)
se sup(re)me diffundit et q(ui)s sive h(om)o se (con)ce(dat)
sive no / eis bn se diffundit / v(er)u(m) q(uo)d e
q eis bn se diffundit / sz no infinite
nisi tn h(om)o sit capax illius diffusionis / q
de(us) bonitatem sua illo (com)municat / quos se
ad eius susceptionem h(om)o disposuerit / Et illud
in s(er)m p(ro)p(ri)o tn pot h(abe)n(t) duo exe(m)pla / vnu(m)
de ceco et vidente / Sol enim vniformit(er)
se diffudit sup(er) cecu(m) et sup(er) videntem
et tn cecus non videt sol(is) claritate q2
no h(abe)t adh(uc) organu(m) dispositu(m) / s(ed) i(lle) q
videt h(abe)t / Sic etc debilem oculu(m) sol(is)
claritas (con)tristat / et sanu(m) letificat / et h(oc)
non est ex pte sol(is) sz ex pte diu(er)sitat(is)
dispoicionu(m) in istis / Secundu(m) exe(m)plu(m) / Si
quis duobus porrigeret elem(osinam) i(lle) q manu(m)
extenderet recipe(re)t / i(lle) q non (con)tendit et
no recipit / Sic de(us) indiuit lucet et
porrigit non tn oes recipiunt / q2 in eo

q se non extendunt nec disponunt ad reci
piendu/ eo ipo se indignos efficiunt
q preceptu dei de dispositione obmittunt
dicit n dns Si quis sitit i ceteret potu
gre salutaris et optatos refici veniat
ad me i se vt ff dictu dispot nisi id
accedite ad eu et illumiai et bibat i g
vite accepta / Item con hc dispo
hois nl fat ad gre susceptom qr solo
na ab p^z qr si faciat ad nl quo nato nl
no nato non pt dici q nato qr no est
a quo h̃ais cod possit dm nititel ad
gre collacom Et si no nato te deg in
huiusl dispoe pt gram coferre et pgb
ab vim / Similiter ad hc no nato nati
coacto is qr i a no cadit in dm vt arg
arm nec nato nati prohibito quo
dicitq id nim qd na phibitat r moue
sic q na res posset facere qn deg sit
disposito grez coferret Sz nato nate
infallibilit et imutabilit sed n sol
lum sua immutabil et i fallibil qnitalt
caulz susceptio sm pitez sa sicut deg
immutabil offert sua bonitate caulz vo
et dispoit se ad ipis susceptom
Item con hc ar pr donu gre spu
saluf excedit oez huiz virtute et quo
nec spatos nez pnt inducere dispoz
nc nititez ad gre collacom tz q no
vt mos quo nitez inducent sigrez
pq x q r pu in respo sioe ad arti
clm tuu q spato ad gtaz pt esse
a duobz pot pt f alibeo aro ho et
nitatem inducit ad gre collatom q
non hut actm porcom Scdo pt f
a deo mote li arm et date sibi aux
ilui et vtr ie spatos hut nitatem
infallibilit id id ad qd ordinant
a deo qr intco dei no pt deficere dt
n augz in lio de pdestinacoe scor
q p bnficia dei certissie libantur
quicq libant cu go de inte oe dei sit
q ho cq tot mo a deo gtez cosequr
infallibilit eam cosq qr dr Jo vj
ois q audit a pre et didicit venit ad me
Item con hc Scz by ho mot a deo
dispot se ad gre susceptom quo gra
indiget ad suam spaltom gra tz q
ie deg mot q deg mouet i arbitria
gra est et sd ar q ia gra indiget q
spatet se ad gtaz ita arguitur q in
digebit ala gra tz spatet se ad ista
gtaz et ita procedetur in infinitu go
po ca q stad est impo Et q sr ho fac
qd in se e spat se ad gre susceptom
go h s in qualz q fatz pt qz oe id
qd e in se ho pt fac ex se qr exposito
sr otu / Ad hc ridz b thos q vos
hua spa ad duo bon sed disposto
ad opand bonu nutorm sic non
pt f spato volut sn dco gre habitu
qr id donu est pim opis nutoru
Alio spa vos hos ad qseqd ipm
gre habitual donu et ad hc no oz p
suponere aliud donu habituale q
sic proceditur in dois in infinitu vt ar
arguitu sz ad hc pre qua diuu
auxiliu gratuitu ut bom spatet
spobitu et mouet ad bom nam
ho se solo no pt se ad dm quitere
n se deg quitat ip licet n ad dm
quiti pt libi arbitrij tz ar liber
ad dm no quitit n motu nix jd
Jeremie xxxj Couite me et quitar
et Tren vlt Couite nos dne et
quitem ad te non quo procedit
in istis in infinitu qr deuenitur
ad ipm dm q est mouens pm et
q vt dt ditos oia mouet ad seipm
et qn ar ho fac qd in se est spat
se ad gtaz dt b thos q hc non
e vim simpl s; ho fat qd in
se est mot a deo spat se ad gtaz
Ite con hc n se opa q ho auxilio
dei facies spatet se ad gre suscepz
qo solo na amz qr si se aq nl
i a opa sunt nalia nl no nalia Si
non si nalia te ea facis non fat
ho qd in se est s qd sup se est
Si vo no nalia te ho ia hz id ad
qd se spot disponere et sic in vanu
laborat / Alex de hal dt sic de
facie qd in se est aliud est loq de
infideli aliud de fili Si loqmur
de infideli ie eproe nali fat se no
ipsum fuisse fat q a seipo no est fat
q hz sui esse pncipiu fat q ab io
pno a q hz esse procedit sua pstato
et splendo qr ab eo da f q buso
celandi q buso vo abscondi Huiusl go
hoi fac qd in se est est tenere ca
titudine ad sum pnm et fac opa
sm i ez cosequ cum hz de ipo et ad

recuire cu arbitrij liberte / et ab eo noticiam
sufficientorem populare / dt aller' / si ab
infidel fiet facet / infallabilit deq infun
det sibi lum fidei / qd est fundatum om in
torr / nam et infidelibq pstro st auxilia
diuina / Sed fidel in pcto morli epus vlt
h lz fidem informem / et qz hq i fides lz duo
ochos / vmu qd diuinam iustiaz dapnatem h
probos / aliu ad diuinam mnaz salte clat /
h dus ho est in morli epus nosat de deo
/ Si go ho. tr exlime fidei / li. ar. diget ad
diuinam iustiaz puidente pctores / cphit m
eo ignare tior / q p. lugir e pq gtrq fidei
et cessaret a pcto / Si aut diget arbitrm
ad diuinaz misicoraz / cphit ignare in eo spe
venie / hc est go fac qd in se e / et ad h
deq monet / et ppositu talia facit inspirat
Ex q9 pz / q hui opa q9 ho e / ad gra
ppat nalia fut / et licet a q procedat
ab infuso hitu / s ab fide informi / tn no
dicit f opa sup nalia / qz nc fides i forib
nc spes informis / dat f homi supnale /
Item cor lic ar / Ad ppacoz pro sufficiepac
gre / tior pncipalis reqr q fides / go
solo nq / Aut est illa iop / ubi d tior
dei minu dilcaot / ubi dicit q tior
ntaw dilcaot / non pmod te sit q caret
dilacoz / s pmod expeditaot / qz expellit
pctm / et ita mundat pallatio cordis / qo
mundato caritas expedite mouet ad dilid
dem aug dulcedo impediebat p pctm / qz
ipo ar tior e pn ne destinno fides e
pricipaor / qz est ta et ignat dilcaofactu
et adaucto m / q non vult dicit / tiorem
esse pnam s solu requi ad dilcom / tadq
remoues prohibes / Alie aut vtutes
vt e humilitas / Eq d qtgs / hulis tam
est vtute / q si illesa fuerit / et si cete le
dunt ho et salu / Sic est modestia / vt
q glo dt sup pas canonica / Sols / tam
virtuti dicitur / ppatorie sut et dispo
tiue / qz qhumlit e informis / multu
facit ad hndu caritate / ad humilia n deq
aspiat / qz et humilibq dat gram / Sz
quid est qd dt si cete vtutes ledunt
/ non itellig / si ledun fides spes tam
p amissioz / s si ledun quo ad eaz fuent
seu frequiam motuu / tunc ho fuerit
hulis et modest / i mala tepaus et
s. posse vsum deuitas / et salus / qz ista
vtutu / dispositionibq / lesiou re restaurit
Non solum fides no pt esse mitiu men
di quo solo n / aut pz sic / qz fides est q

imperfom sbalr / s opq mitom vt ile
est optim et pfectissim / no videt
via q possit esse / ab ipsa fides go
quo ta d esse pstantor effecd /
Et cosr / caritas e mitiu mitoris q
non fides / aut e s. agt q dt / non
lz aequo meditat ra bom opis
nisi inapt / in radice ca / vbi ca
noiat radice / et mitiu / Ad hc dt
Alti pidorey in scrito bo / Ad fides sba
est impsta / qz de sua pcia e pfecto
vnicoq e mgnatica / sil speculars
/ nut sicq videq p speculu / et in en
igmate / et cphic fides e mitoria ei
hcn q deo credimus pp sc qd non
videq mem / Actq aut mitom non
io sc opti et pstaps / qz sut actq s
s. qd sut actq mitoh / ita q opti
mitas et pfecito / non acup er dcus
sr sba actq / s et for mendi / no vz
go i a ar / fides e impsta / go ab
ea actq pstaps esse non potest / re
qz Eusomo est minor / Alit n re
apit impfm mate / et alt pfom
mgte / put ia dem est / qz fides
ipsta d sm sbam / s actq mitoris
d pstaps s mitoris form / Et qnar
causa pstantor est effecu / vm est
de ca totali / et suffici / mo certu
e q fides non est tolis ca actq mendi
/ s est eq mitiu / et lz sic vt ma spes
vo causs actibq ex q9 pret / lz sic pe
q dispositio psuscipienda caritte q e mitor
for / Et pro sato ca d f mitiu
mendi / qz non pius mapit actq esse
mitolq / nisi ipa advete / q9 oodtque
f. Cos pmi fides et eleo / et ppssio
penalu nl fut / q du cait non aced
et plt pz solo ad cofirmatom / Sz
adultes e vt id doctor dt / Quod
vita lz suam dilcom / p delacom
/ vl dulcedine / mpus obiecto pp de
fide pt hic pate / qz motq p fidei
est desidare cognitoni pe veritatis / uel
eq visiom / vt m ca hepat / Ita e
pmus motq spei / est desidare diuit
fruitie maiestati / vt obtine / sed
motq cal / est desidare fruitu bo
ad delcand / et motq ista v actq p
dulsi / vbz expositor / Aug i ca ro
pceptu / diliges dom deu tuu
ex toto corde tuo / i ex itellectu sine er
rore qd est fidei / nec pt esse sn de
lectace vnis / vt dt h. tios / vbi
cogno dei sn fruitioe / error / ferto

mente i meoria sn obliuioe qd est ipi
spei / sequitur aut ho in arduis sc ad
deu extendendo opius non obliuiscit /
meoria 19 q est adiutor in tribulacoibz
q eripit et glorificat / sn ssolacoe esse
non pt / Sexto aia i volunte sn sdutoe
qd est caritatis / na qn ho diligit deum
et nulla ad ipz dilcoem rebellio / nec
murmuracio / qn dt ecclesiastes silet cicada /
tranquilla sut oia / sarcina corpis
non grauat / insulta cogitacoinu more
solito non hrundat / non pt ibi esse
aia sn dulcedine / Sn q caritas sua
dulcedie oes virtutes retinet adsuus fine
et ipam fidem / spem / et sustanciam /
q caritas oia credit / oia / oia sustiz
/ et q omn virtutu / motu 10 st mitom /
q adsinem caritatis / vtz adsiduna
dom referunt / Et q caritas sua dulce
dine augmentat delcacoes / q st mais
virtutibz / maior n aia delcacoes / qn co
gnoscendo deu diligit eu / qn st cogno
scendo delectatur et non diliget / Et pp
has roes 3s / Augustinus omnia fecerunt
et perficiunt caritate

Item arguit contra hoc
Nullus ho ad illum statum pt venire
/ et 9o ista omnia pro no supponunt /
ans arguitur / nullus ho pt a tali statu cade
re / ergo nullus pt ad eu venire / ans pz / q
qn ho adhuc statu deuenit / qr ex dei
cognicoe delectatur / qr ex meoria maie
statis diuine consolatur / qr dilcoe dei i
eo / alias et virtutu delcacoes augmentat
non abio statu pt decidere / q no per
deonem / dt n sequitur / debilis est hostis
q non vincit nisi volente / et persim
tuus aiam teptacoem / q dt augustinus
nichil est forcius aio habente caritate
pt in qui dat caritatem / et pz hoc ex 10
ewangelio vbi dr qui audit va
ma et facit ea assimilabit viro q e
dificauit domu sua sup petram / et ve
nerit pluuie irruerunt flumia / et flaue
runt venti et non cecidit / fundata enim
erat sup firmam petram / Ibi dt glosa / lcm
est exparte caritatis q qnm est ex pte o
supat / et fac cuiz impetu resistit
ho a statu huius non decidit / sz q ca
ritas est in subto debili / vtz in mor
ideo ho no obstante hoc q caritatem

hz / et sic est in tuto / scpe cadit / et pnig
adiutendo / qr altissi doctor por reg talis
pp qs ho hns caritate / fac vincat
oez impetu teptacois / Quinto / radicaco
caritatis in subto / Z est caritas radicate
intencio / Octauo seru or in caritatis motu
Septimo exercitacio in bonis opibz / Contra
tecnitas naturalium / quo n miles
strenuus / potius pmittit se occidi / qn re
trocedet / sic hns caritate / potius mori
eligit q xm negaret / Sextum e leticia
spualis / dt n anthonius vna ta et pri
ma / vincendi adusariu spualis leticia
est / na leta spualis non admittit
temptacoez / et si admittitur nullu vincia
tatis / lempendit ca et qs pro nichilo
ducit / Ei ingrauescat exercitaco in bonis
opibz / q qn q iam sueta e ho / ignauie
relinquit / occupacoem 19 teptacois re
pellit / Et si admissa fuerit / et incipit
titillare / et compiaz ad mala sopita
/ moue et suscitare / feruor caritatis illi statim
extinguit / Ei aut delcaco teptacois
locum recipit maior / caritatis intensio
ipz euellit / et q caritas est radicata n
consensu admittit pbc temptacoi / et ita
oes mori teptacoinum / qn in est ex pte
caritatis faci eliditur / Et arguitur / ab iusto
statu non pt decidere pdcmoz / ne est / et
ad autem arguitur / qr hostis est debilis
/ q eiectus foras in vibz debilitatus / et
sit armis spoliatus / tn scpe ss teptaco
nibz ho seducit ad consenciendum / Et si
quid hoc / et si fortis est ex pte virtutu
tn debilis est ex pte sensualitatis / et scpe
capitur / Et qn arguitur est fortis habens caritate /
et ad confirmacoem / et ad id qd aliud dt q
multe non potuerunt extinguere caritate
Dicitur qr talis qnm est ex pte non vincitur
sz pp debilitatem subti ho scpe consentit tep
tacoi et sic amittit caritatem.

Item contra hoc arguit / ho hns caritatem vult
teptacoi resistere / vel non vult / non pt
dici q non vult / q qndiu manet caritas
in hoie / tandiu hz rectitudine voluntatis
qn tn non haberet / si teptacoi resistere nollz /
Si dr q vult / arguo / si vult resistere / igr
resistit / et pt resistere / et pq decidere non
pt / q a est augustinus qui dt nichil est tam in
ntra potestate / Et confirmatur / talis fortior
est quaz teptacoi / ergo a n a pt supari

tz[a] / q: apportat mors neglitas / non sit
actio. Ubi dicit / q ho hns caritate bn
vlt temptatoi resiste / sed non sp vlt
essitagit / q: hic no est in sua ptate / s
in ptate gre. iux id apli. Vellem ad
iacet / opari aut non i venio. Necrz
argumentu / qualbest fortior, g° non pt
devinci / multe enim sut sc pp debilite
actu pp quas vincit. Prima e ignoratia
Scda negligentia / intrat et non vt pugn
Tercia est corrupcio naturalium tam
in corpore q in aia / nam corpus qd corrup
aggrauat aiam. Quartu est occupacio cum
ystis inferioribus / q in ho omino subterfuge
no pt / na ibi est et sp conssiunguntur. Quintu
lassitudo boutu / q acedia / et tristiam
in occupacionibus spualibus inducit / q
ita vt tedeat nos viuere. Sexta est
nim ibecallitas / ad obtundendos impe
tus inimici / nam nc possum aliquid cogi
are an bz q a nb. Cum i ho hns carite
mixta est / q: pctm est carnal et pctm
spualis / et sepe dat arma contra seipm
adusario / et ei capud contra se sepe
abeo deiatur.

Contra primo r[m] q° sic prime / quodlz bonu
opus extra est deo acceptu / g° qdlz et
se apd deu est meritoriu. Cons est contra
vtm. Am arguit quodlz bonu opus est
a deo. g° quodlz est extra acceptu deo
tz a / q: cuilz factori placet sum sed artifi
ciatu. Vn Gen p° et 3° dz. vidit deus
cuncta q fecerat et erat valde bona / et
bndix eis / in bndiccon. notat q placuerut
sibi et erant accepta. Item 10 z opa
q cum x° non ambulauerunt / q: pdica
bat demonia eiciebat etc / q° an erat
deo accepta an no / Non pt dici q sunt
accepta q: non erat ex fide opante
p dilectionem / sn q nec pt placere deo
et non pt dici q non erat accepta
pro eo q i ta opa erat bona ex se / et tame
et non erant contra x m prout ipse dix
Qui non est contra nos nobiscu est / g°
erant pro x° et p 9 b placita deo.
Non sequitur contra in eius q° Ceron e opus
gra ad opus meritoriu / g° lz ar. sufficiat
p clite am zfit / q: pmissu sufficiat ad
clite cu libero arbitrio in ope qz spu
dei aguntur hi filij dei sut / et pro isto

faciit opis magistri / q dicit taliter esse ffm
sim / et no ponit hic cull estimatu
in anima /

Con sum amplius pte fide go q dz q ho ex
se pt cade i culpa / cons lz ut g ho
pt cade in culpam sim se totu / ul z m
aliquid sui / non pt dici q sim aliquid
sui / q: q vix pctat / sim hic aliquid / ca
roc sim ad aliquid / et ita sim totu
Et ee tot ho dapnatur / g° sim se totu
peccat. Tz q q: dapnacio est pcti pena
correspondent. Et no pt dici q sz se
totu peccat / q: multe sut vires in ho
q sz se sut impeccabiles. Dz Albertus
magnus in scripto scdi sentencie sic / q aliq
sunt vires in ho / q sim suat racoe
sut ipeccabiles / sd ex liores sensus
virtus apphensiua / et ymaginatio / q: iste
no se contie ex se / ex eis et actus
vt sut nales sz / et in eis pctm no
consistat. Dz Albertus q oes vires aie
sut pcti susceptibiles / in q sim vnes d
eis liberalitate agendi / et in q sim vnes e
motor / virium pdictarum. Vn notat
q pctm in aia dz esse multipliciter
Primo vt in defectu ser in ditate et
consistat in eo / tunc est disernere int
bonu et malu. Scdo pctm e in aia
vt in eligente / et est in libero arbitrio
q: vt Augustino contra dz liberu ar. e flexi
bilis anime / ad id qd est arbitratus
p° indicare. Tercio est vt in coplente
ope. i. qd indicatu et elim e / et ita
est in volunte / cui actus sut velle et
nolle. Quarto est vt in obedient
et est in irasci et concupiscibili / cui
qd iam coidinate vt voluit / non
resistunt / sed in eos concupisti ser de
lectaco admitte. Dz in scriptis vlitate sim
Hugo po. q: ipa mouet in sua opm
ad impiu volutat / non expectato
iudicio racois. Ergo Albertus infert
q completa ro pcti / est in roe in libo
arbo / et in volunte. In alijs aut non
est ro pcti / nisi in q sim ab illis tribus
pticipat libertatem agendi. Cons
vel ho pt cadere sim se totu. Cons qz
non sim se totu / et ro / q: ali vires
hois sim se sut impecabiles. Et qz
tot ho dapnatur propter pctm / vm est q
dapnatur in aia et in corpore / et prapue

tal dampnacio exit malos et pugna lem resurrexionem et qui ysert igitur solum se totus peccat homo vz q. agitur q. homo non ideo dampnatur q. solum pars sua peccat sed q. totus homo agit. Et ita cum simul suppositorum et est dampnacio debetur affecti nisi sit contra volens q non peccat pro eadem vnionem et conunctam ad obiecto et ad eum q dampnatur. Dicit Albertus tem contra quod sic ymaginacio quod se peccat et racio esse peccare non posset homo solo na. dicit de vtroque et solo de ymaginacione autem Augustinus qui dicit pecatum arrij et sabellij fuisse ex fantasia et ymaginacione et ponitur racione sit q ymaginacio siue fantasia pot corrumpere errorem quod possit cognitionem racionis eius et sic peccare pot enim homo de vna et eadem re habere plures fantasias vere iam verisimiles iam quoque falsas sicut hic notandum est. Scd o de racione q. non posset decipitur ad op tia videt pluries si quod posset adaptari tut nunquam ad mala. Et prima racione dicitur est ymago dei secundum Augustinum si quod est ymago tui ipse vt in ymagine videt deum et si videt deum videt omnia q se saluet et sic videt iusticiam modestiam et his et per tot posset stat maturius et non peccat. Et tercio de peccatum est contra rem igitur non esse ex racione et per hoc non pot pec. consistere in racione. Sibi tunc dicit de ymaginacione siue fantasia q fantasia tribus modis sumitur primo q. quod proprie q cognoscitur Augustinus vocat spiritum interiorem et nil ad propositum. Scd est pro ymaginacione q est vis dic q apprehendit sensibilia materia absente sol magis proprie dicitur esse instructiua ipsi ymaginacioni impressa quod ipsa ymaginacio abstrahit similitudines a speciebus rerum sensibilium et sic non pot iudicare de insensibilibus nec de hijs q sunt reposita in fantasia vel ymaginacione sic est nec ymaginacio attingit intelligibilia. Et error horum hereticorum non erat in ymaginacione sed potius in intellectu q. erat circa intelligibilia et circa diuina ad q ymaginacio non pertingit. Tercio fantasia dicitur opinio q acquisita est in cordibus apparentibus q

q. sit vere quoque falsa. Et sic Augustinus dicit pecata istorum hereticorum fuisse ex fantasia et ex opinione suadente q ad veneratur et ro. assertis appetitibus non bene collata. Et quod arguitur ymaginatio pot errore corrumpi q. pot de vna re multa ymaginari. Dicitur q. in ymaginacione sunt plures similitudines rei formarum sine vna non contingit errore nisi re totum potest cognita ut e ita et sic vnum via sui progressio et cetera vnde tempore appetitibus et sic quoque vera quoque falsa. Sed de racione nota q racio habet duas vias vnam q intrat a vite sua et ergo non ro est ymago dei videndo deum in se et ex eo sciat se et ei intrat se conformare. Ideo videt quod faciat et quid non faciat videt in super omnia q sunt naturalia et ex ro numquam peccat. Alia via racionis qua homo fecit se nunquam cadit in culpa pro quod propheta dicit reddite preuaricatores ad cor. quod altissimum ex quod potest dicitur q. p potest cognoscere formam summi boni. Alia via habet ro per qua discernit in sensibilia ab insensibilibus et per quam discernit ab hijs ad illa et pot per vias quas recipit sensum et ipsa ro pot bene decipi q. per eos apparentes pot in culpa precipitari. Sed istas vias duas Augustinus vocat de trinitate alie distinguuntur dicit. nisi q ro inheret eternis dupliciter aut eternis spectandis siue aspiciendis aut consulendis. Cognitiua siue quod eorum veritate intuetur et spectat et ita non habet peccare et ro q. peccare est peruersionem ab eternis regulis quod non contingit in propositum moralem in quod nisi cadit dum dimittit intendit. Sed qui ro consulit eternas regulas de alijs iudicando et ordinando ibi tunc pot consentire in actu q est preter regulas sui et tunc eas et ita pot peccare et venialiter et mortaliter. Et quod arguitur de peccatum est contra rem quod non sit ex racione non valet argumentum ro est q. stat de peccatum est q contra rem secundum eius viam et tunc ex racione secundum secundam viam.

Item contra hoc secundo ro quod ad primam viam non peccat quod nec secundum secundam et probatur non est q. quod non est racio duplex et ex quo vtrique processu ipsi racioni naturalis. Et tercio si in de se corrupit desiderium racionis quod racio et si esse posset desiderium

pp istam correctionem / numquam desiciat / ante est glosa super Ezechiel q tractando de quatuor animalibus dicit sindesim corrigere errantem / glosa / quia si ad sindesim pertinet errores corrigere / si non corrigit peccat / quod est contra eandem glosam / q sinderesim assignat aquile volanti / et non conuisceret cum aliis vidit ait / quo ad peccandum / dicit eam esse in spem / q sp postulat gemitibus inenarrabilibus / Ibi dicendum quia ic due vie ipsius conuenit / non conceduntur se ad alias viues / quia prima via est correctiur omnium i defectum / quamquam errent in viribus anime / Nam si quis concupiscit peruie delectationes vult admittere / si tamen vos quod bonum apparet sinderesis indicet quod tamen bonum non est / vt consentire / ex instinctu naturale / et etnias hanc statim contra id procedit et murmurat / et non consensum e ica admittit / Nam sinderesis deus est argutum facit melioris / vero est quo ad esse parte superiorem q esset in eam non fuit extincta / licet i dicit resistere errantem / quia si dia vellet ab eos desistere stimulat ad id / Si quis malo vellet consentire remurmurat / et sic dicitur pro nobis postulare quia sp via ista tendit ad optima / Et quo ad sinderesim indicium non dicitur correctrix / sed magis directrix / quia iudicio suo et discretionem dirigit alias vires in agendo / nunquam tamen directae potest desistere et errare / cum quo arguitur quo ad secundam viam potest peccare ergo / necessaria esse / et dubitatis iam dicta e / et cum arguitur sindesim correctricem virium est vel ergo corrigit vel non corrigit / dicitur quod quoniam est in ea sp corrigit / quia non cessat contra malum murmurare / et stimulat ad bonum / sed sepe non sufficit corrigere ex se / quia non obstante sua murmuratione ad mala procedit et murmuratione stimulatio ad bonum non convenit / sed esset non contempnitur / quia peccator habet et lo eadem glossa dicit / Vides quemquam sindesim precipitari / et sepe locum suum amittere / ut quum homo peccat sine pudore / et dicitur sibi frons meretricis facta est tibi / noluisti erubescere /

Item contra hoc / peccatum non potest in ea / ergo non quo ad primam viam nec quo ad secundam / ante arguitur quia si sit vel ergo vero aliquando desistit vel nunquam desistit / Si dicitur quod nunquam desistit ergo nunquam peccat / tamen quia non desistendo stat in sua rectitudine / et non videtur maiorem / quo stando

desistit / quia hoc est omnium in abiecto / Si autem dicatur quod desistit / ergo nunquam peccat / tamen quia desistere ratione excusat a peccato / quemadmodum et ignorantia / sed potest in amentibus et furiosis

Ibi dicit hic theologus in prima secunde quod ratio sed dirigit actum circa primum obiectum / cum quod est cognoscere verum / et ibi potest peccatum nisi peccator errat in cogitare aliqua vel quod homo debet facere et posset facere / huiusmodi enim ignorantia non excusat sed magis accusat / aliquando circa ratio directionis actus virium et ibi peccatum est / cum ratio malos actus inferiorum virium / vel impedit vel per deliberationem non cohercet / cum ergo arguitur vel ratio peccat cum desistit etc / dicitur quod cum desistit et quando in desistendo excusat / dicit hic theologus / quod desistere circa directionem aliarum virium non habet excusationem / et sp imputatur rationi quia hunc defectum sp potest ratio occurrere per proprium actum / defectus vero cognitionis si est ideo quod homo tenetur scire et potest non excusat / si autem est illorum que non potest scire tunc excusat prout arguunt argumenta

Consideratio parte eiusdem questionis / Nosi gratia potest a peccato resurgere / ergo quod sic ipso quatuor anno e / ante quia sine gratia potest a peccato exire ergo resurgere / tamen ab eodem ad idem / ante quia sine gratia potest peccatum dimittere / et tamen non facere / vt si quis cessat peccare ratione pene / sed quia / quia id vere non peccare et peccatum dimittere / quod et de peccato exire / ut dicitur exire apostolus / Exite in pollutum nolite tangere / Item contra id peccatum et quod sunt contraria media / ergo potest unum educi de peccato / consistendo in medio / et non deducitur in istum opposita peccato / et per quod potest peccatum evadere sine gratia quatuor videntur esse nocte exsilium / ergo non albidum et nigrum sunt contraria media / potest aliquid exire nigredinem albedinem / et non venire ad nigredinem / sed esse per aliquem colorem medium

Ne sit / ante arguitur sicut peccata ad inuicem contraria vt luxuria dicitur in tractatu de confluctu vitiorum et virtutum / ergo potest homo ab vno peccato liberari absque eo quod per peccatum illi peccato contrarium in gratia non inducitur se expellitur / Non phis potentialiter sunt duo peccata opposita et in se contraria / et de hoc corde tractatus ad mentem est paradoxum

Contra sed gratia arguitur quod dicitur ad resurgendum quatuor requiruntur / homo in proprio a peccato iustificari /

gosn consensu / tza / qz insompno ho no lz vsu viciu / amz sic / ho insompo pt illustrari de cognicione diuinorum / go et a pcco purificari / tza / qz sicut dt am brosius / illuiato purificacom includit et amz de pphis quos deus demultis illustrauit in sopniis / Et cofirmaz stat a quem recipe fidem x̄ pp mira clm / sd vmo sco minupcijs de aq dz Job ij / q pp id crediderit in xpm discipli ei / go stat aliq purificari a pcco sn cosn / v / tza / qz fides purificat et recipit i vite / qz co cogit p mira clm cosentire

Con sedm et tau cotria sil / sedm dt ta resurrectom n a fit violen / tciu dt / q coopato rqui ad remissioz pcti non requit coopato / et ypa fit cu vi olen / igo ambo cotria fa / amz de iu stificaton pauli / q nl coopabat ad eam / qz tc tu fiebat / erat in actuali volunte peccandi / ibat n fremes et stridens / et tape cupit / tiu eet vio len / sta est / qz prostratus excecatus et audiuit sibi dici / duru est t con stimulum calcitrare / Et cof z / Aliquis pt ab insirmite corpali / sn oi coop acon libari / go et ab insirmite spua li / tza / et silitudine / sev comparacon / et amz / ex hijsto / miraclorum bti pet iq dz / q quida fugiebat b̄ petru ne p tactu vmbre / ab insirmite sanaret / et du credet se evasisse cedit ei obuiu et recept sanitate / et pz hc de io / q sedebat petedo eleam ab intrtocuntibus in tplm / petebat eleam et recept sanite pt sua iteron et coopatom

Con paz ptem tic qos / q dt ho inhat vita pt lib esse ab omi culpa / Nullus ho in vita ista / pt vitare oem culpa / go n q pt liber t / amz sic / qz si pt vitare ul go pt vitare piaz gram p qm iustificatus est / ul pruna aliam / no pt dia q piam qm iam hz / qz qui cuq sancd p iaz gram / go ad fute s carne huit legi pcti / vt hc z Rom vijo / exqo tlinqui q non obstate ia gra / nitd madt in pctm / nisi tc spali gra iuuaret / et nisi sigm ipsi apo hndo gra tinuut / ne io stimulo

sathane fuisset ptipitatus in culpa / et petiuit deu ter / pro gra spali / et dt August Sathan aplm viasset / si deus eu spali gra no cofortasset / Nec pt dia / q pa a gra adhoc indiget / qz sic videz ia gra qm hz esse frustra / dat n adhc / vt ho bonu faceret / et malu vitaret / et sit hc no efficit / ad quid tc valet / Vbi dt b thoos in pa sede / hita gra gratu fatiete qua aia sanat / et sanata ad meritorie opandu erigit / adhuc ho indiget gra speciali / ad hc vt evittoe malu / no quid gra q esset hita / hz gra i gratui to auxilio dei / no quide pp ia gre in suffitiecia / sd sed pp statu hois inqo est / qz vt arguit argtu ho iustificatus no euadit laqu / nisi hcat speciale ad iutoriu dei / qz in varijs rez eventibus no oia pt ho suffic puide / vn sa cosiu pete / ne inducent in teptatom / et vt sit fatet dei volunte in tra / sd ea fiaut q inferius sut / Vbi eni petiut pro adiutorio spali / ad mala vitada et ad bon fada qm go argz ho no pt vitare oez culpa negandi est hc / pt quid hz adhc indigz gra spali / qd dz diuina moco sv auxiliu iuxta illud ps / et mia eq pveniet me oi bz diebus vite mee / et cu arg tuc ia gra essz frustra / dz q no est frustra / qz vt b thoos dt / no adhc daz ia habitual gra vt ho non indigeret diuino auxilio / indiget n sd et qlz alia creatura / vt a deo cosuiate / mlt hois / q ab ipso accept no go gra hui est vana / l inpfecta qz facit hc ad qd est data / na iustificat gratificat / et ad opa meritoria eleuat Exhc n inpfecta dici no pt / qz ho alio diuino auxilio indiget / qz et in gla / pt ia / q hoiez btm facit / ho indigebit aux ilio dei / et tn ibi oa sut pfecta Et ex isto b thoos elicit q licet ho in gra gratu fatiete hcat pponitu pseuerandi in bono vsqz in finem / et hcat hitu meritu / p qp firmit staret / ne amouez a deo vtut / p delecta tom et speciali / actu cotinuacom bonorum opu actualem non hct / nisi ad bo opa a deo moueaz / nc resistetia mal actuale hz / nisi hcat adhc inspiracom diuinam / et io sci pp petiut / et pp orat / vt pp aux ilia dei recipiat

Item con hc arg / sit hita gra et diuo

auxilio / toties quoties repetito / homo non
potest esse sine culpa / ergo solo nature / Antecedens
quia hic ponit / sicut scriptura / inquit nisi
Christus quam gratiam habuit et auxilia divina
Si dixerimus quod peccatum non habemus / nosmet
ipsos seducimus et veritas in nobis non est / Prima
Johannis primo / Et proverbiorum xx dicitur / Quis
potest dicere mundum est cor meum / et purus
sum a peccato / quasi dicat nullus / Et Ambrosius
in quadam omelia dicit / Nemo mundus a sor-
de nec infans unius diei / Dicitur quod hic Am-
brosius autem intelligit de originali / Sed scriptura
loquitur comparative / scilicet comparando puritatem mun-
danam / ad puritatem dei / ob cuius iustic-
iae rectitudinem comparatae immunditiae sunt / Nemo
enim non est nisi unus magister / [illegible]
quia omnis sancta pura creatura / Respectu ipsius sa-
pientiae stultitia est / sic et hic / Sed Apostolus
tamen / loquitur de fomite / Si dixerimus
quod peccatum non habemus i(d est) fomitem peccati prout
isto modo loquendi Paulus Apostolus communiter peccatum
Notandum tamen Albertus de Saxonia [illegible] ista materia
tres opiniones / Prima dicit nullum hominem
post acceptam peccatorum remissionem / sic posse
esse iustum / ut nullum peccatum habeat et alle-
gat pro se istud dictum / Johannis Apostoli / Augus-
tinus putabat eam esse hereticam / Alia o-
pinio potest dupliciter acceptionem peccati / Primo
in peccatum dicitur actus inordinatus / sic dicit quod
potest homo in hac vita esse sine peccato i(d est) sine
inordinato actu / sive mortali sive veniali
Secundo peccatum dicitur esse fomes peccati / iuxta illud
Romanorum vii Non enim quod volo hoc ago
non ego operor illud / sed quod habitat in me peccatum
et sic dicit quod sine huiusmodi peccato homo non potest esse
in hac vita / sic quod contra potest in hac vita
facere hominem esse sine peccato primo modo sed non secundo
excepto privilegio virginis gloriose / Augus-
tinus etiam istam opinionem reprobat / et ponit
tertiam opinionem dicens / quod nullus homo potest esse sine
peccato veniali in hac vita / et multa ad-
ducit ex scriptura / Sanctus Thomas tenet
opinionem istam dicens / quod homo bene potest esse sine
peccato veniali ad tempus sed non diu nec per
totum tempus vitae suae / Ideo quid est de
terminatione dictorum patet ex positione /
Considerandum potest quod quartum dicit quod nullus homo potest
iustificari / ab omni pena / Secundum bene homo potest
iustificari ab omni culpa / et quia culpa est
causa penae / ergo etiam potest iustificari ab

hec remissio peccati est [illegible] obligari ad penam eternam / Sed remittere peccatum est nolle homo obligare ad penam eternam / vel dicitur quod [illegible] istam vitam

omni pena / patet quia cessante causa cessat ef-
fectus / Item conclusio [illegible] homo potest
potest venire ad remissionem omnimodam tam
et culpe et penae / ergo potest venire
ad omnimodam libertatem quod dominus innuit
Johannis viii dicens Si filius vos liberaverit
vere liberi eritis / et per consequens potest liber esse ab
omni pena / alias enim si ad penam obliga-
retur / non esset in toto liber / et per consequens
non vere liber / Item conclusio [illegible] homo potest
recuperare innocentiam originalem / ergo potest ab
omni pena iustificari / Antecedens sic arguitur
quia potest homo venire ad unum statum in quo
vivere secundum rationem esset sibi delectabilius
et retraheret ab omnibus actibus delectabilibus
ergo ab vitiis / patet / quia hic erat originalis iu-
stitia / et antecedens notum est de omnibus virtutibus per-
fectis / Confirmatur potest homo venire ad hoc ut
appetitum spiritum gubernaret / in quo con-
sistit [illegible] ergo potest venire ad iustitiam origina-
lem / patet / quia hec est iustitia originalis / ut sic dicit
et antecedens patet de vita contemplativa / Confirmatur
homo potest recuperare caritatem / ergo et iustitiam
originalem / patet / quia idem sunt /
Contra primam conclusionem / magnitudo peccati numquam
est remissibilis / patet quia magnitudo [illegible] excedit
sola pietatem / et includit [illegible] quod re-
pugnat remissioni / unde dicitur [illegible]
[illegible] et illa quod [illegible] auferri
Contra secundam conclusionem / [illegible] homo de viribus propriis
veniendi ad veniam [illegible] ergo et
de misericordia dei / patet / quia deus [illegible] quod
homo se disponit / secundum hoc misericordiam suam
impendit / [illegible] potest [illegible]
quod cooperante homine / requiritur ad iustificationem
[illegible] patet / quia numquam potest homo [illegible]
et vires et gratia ad veniam debite
hic patet ex superioribus etc.

32

Utrum Christus impletor divine legis
impletor consiliorum pro assecutione be
atitudinis addat aliquid perfectionis. Dicendum
quod non. Racio quia quidquid continet perfectionis
plenitudinem illi nichil perfectionis est
addendum. Sed legis impletor continet
perfectionis plenitudinem. Igitur nichil perfectionis
ei addit impletor consiliorum. Maior patet
quia plenitudo excludit capacitatem re
cionis additamenti. Minor probatur ex illo de
uteronomio vi ubi dicitur Diliges dominum deum tuum
ex toto corde tuo ex tota anima tua et
ex tota fortitudine tua. Et levitici
xix dicitur diliges proximum tuum sicut
teipsum. De quibus salvator dicit xxii
In hiis duobus mandatis dependet lex
et prophete. Igitur hec duo continent videntur
omnem perfectionis plenitudinem et per
consequens ita. In oppositum videtur id quod scribitur Mathei
xix capitulo vnus accedens ad ihesum ait
illi Magister bone quid faciam ut ha
beam vitam eternam. Qui dixit ei quid
me interrogas de bono, vnus est bonus
deus. Si autem vis ad vitam ingredi
serva mandata. Dicit illi adolescens
Omnia hec custodivi a iuventute
mea quid adhuc michi deest. Ait
illi ihesus Si vis perfectus esse vade
et vende omnia que habes et da pau
peribus et habebis thezaurum in celo et
veni et sequere me. Ubi manifeste
salvator ultra preceptorum impletorem
superaddit consilium perfectionis.
Primo noto prout notat beatus Thomas
in prima secunde questione xc articulo primo quod lex
est quedam regula et mensura actuum
humanorum secundum quam aliquis inducitur
ad agendum vel ab agendo retrahitur.
Dicitur enim lex a ligando quia obligat ad
agendum quo ad precepta affirmativa vel non
agendum quo ad negativa. Vel sic ut
habetur secundum beatum Thomam [illegible]
secunde lex est dictamen practice racionis
in presidente quo subditi gubernantur.
Legum autem ut habetur ex dictis beati Thome
ubi supra quedam est eterna que non est
aliud nisi ipsa gubernacio rerum a deo
sicut principe universitatis existens que in divina
mente concipitur, ideo huius eternum con
ceptum ut dicitur Proverbiorum viii inde est quod talis
lex dicitur eterna. Alia est lex naturalis que non est
aliud quam quedam participacio racionis legis
eterne in racionali creatura. Unde cum
psalmista diceret Sacrificate sacrificium iusticie
quasi quibusdam querentibus que sunt
iusticie opera subiungit Multi dicunt quis
ostendit nobis bona. Cui respondit

dicens Signatum est super nos lumen vultus tui domine
quasi lumen naturalis racionis quo discernimus quid
sit malum et bonum quod pertinet ad naturalem
legem quod est divini luminis impressio in nobis. Alia
est lex humana sicut enim in racione speculativa ex
principiis indemonstrabilibus naturaliter cognitis producuntur
conclusiones diversarum scienciarum quarum cognicio non est
nobis naturaliter indita sed per industriam racionis inventa
ita et ex preceptis legis naturalis quasi ex quibusdam
principiis quibusdam indemonstrabilibus necesse est quod racio
humana procedit ad aliqua magis particulariter disponenda.
Et iste disposiciones particulares secundum ro
nem humanam adinvente dicuntur leges humane. Unde et
Tullius in sua Rethorica dicit quod iniciale iuris
est a natura profectum deinde quedam in consuetudinem
ex utilitate racionis venerunt postea res et a natura
profectas et a consuetudine approbatas metus
et religio sanxit. Quarto est lex divina et
hanc preter legem naturalem et legem humanam fuit
necessarium addi ad directionem humane vite. Et
hoc propter quatuor raciones. Primo quidem quia
per legem dirigitur homo ad actus proprios in ordine ad
ultimum finem, et si quidem homo ordinaretur tantum
ad finem qui non excederet proporcionem naturalis
facultatis hominis non oporteret quod homo haberet aliquid
directivum ex parte racionis super legem naturalem
et legem humanam que ab ea derivatur. Sed quia homo
ordinatur ad finem beatitudinis eterne que excedit
proporcionem naturalis facultatis humane, ideo necessarium
fuit ut super legem naturalem et humanam dirigeretur et
ad suum finem lege divinitus data. Secundo quia
propter incertitudinem humani iudicii precipue de re
bus contingentibus particularibus contingit de actibus
humanis diversorum diversa esse iudicia ex quibus
etiam diverse et contrarie leges procedunt. Ut ergo
homo absque omni dubitacione scire possit quid
ei sit agendum et quid vitandum necessarium
fuit ut in actibus propriis dirigeretur per legem divinitus
datam de qua constat quod non potest errare. Tercio
quia de hiis potest homo legem facere de quibus
potest iudicare. Judicium autem hominis non potest esse
de interioribus motibus qui latent sed solum
de exterioribus actibus qui apparent. Et tamen
ad perfectionem virtutis requiritur quod in utrisque actibus
homo rectus consistat. Et ideo lex humana non po
tuit prohibere et ordinare sufficienter interiores
actus sed fuit necessarium ut ad hoc superveniret
lex divina. Quarto quia sicut dicit Augustinus in primo de
libero arbitrio lex humana non potest omnia que male
fiunt punire vel prohibere quia dum auferre
vellet omnia mala sequeretur quod multa mala
bona tollerentur et impedirentur utilitates
boni communis quod est conservativum humanum, ut ergo
nullum improhibitum et impunitum tamen remaneret
vel remaneat necessarium fuit supervenire legem
divinam per quam omnia peccata prohibentur. Et iste
quatuor cause in psalmo xviii tanguntur ubi dicitur
Lex domini immaculata id est nullam peccati turpi
tudinem permittens convertens animas quia non solum

rectiores actus / sed et mitiores dirigit. Te-
stimonium domini fidele, propter certitudinem veritatis
et rectitudinis / sapientiam prestans parvulis
inquantum ordinat hominem ad supernaturalem finem
et divinum. 4. Item quia in textu quoniam dicit
impleto consilio. Unde nota 2° quod sicut
scribit S. T. 1a 2e ar. 1. quoniam electio con-
sequitur iudicium rationis de rebus agendis. In
quibus autem agendis multa incertitudo invenitur
quia actus sunt circa singularia contingentia que
propter sui varietatem incerta sunt. In rebus autem
dubiis et incertis ratio non profert iudicium ab-
sque inquisitione precedente. Et ideo necessaria est
inquisitio rationis ante iudicium de eligendis
et hec inquisitio consilium vocatur. Unde 3°
ethicorum dicit philosophus quod electio est appetitus pro-
consiliati. Idem quod tertia litera textus primi 2e ethicorum
diffiniendo consilium dicit. Consilium est inquisitio
[illegible] operationibus dubiis magnis
et quesitis propter finem. Item quia dicit in textu quoniam
pro assecutione beatitudinis. Pro quo secundo nota
ut notat S. T. 1a 2e q. 3 ar. 1. Quod finis
dupliciter dicitur. Uno modo ipsa res quam cupimus adi-
pisci, sicut avaro est finis pecunia. Alio modo ipsa
adeptio vel possessio seu usus aut fruitio
eius rei que desideratur. Sicut si dicatur
quod possessio pecunie est finis avari et frui re vo-
luptuosa est finis intemperati. Primo ergo
modo ultimus hominis finis est bonum increatum
scilicet deus qui solus sua infinita bonitate
potest voluntatem hominis perfecte implere. Secundo autem
modo ultimus finis aliquid creatum in ipso homine
existens quod nihil aliud est quam adeptio vel
fruitio ultimi finis. Ultimus autem finis vocatur
beatitudo. Si ergo beatitudo hominis consideretur quantum
ad causam vel obiectum sic est aliquid increatum.
Si autem consideretur quantum ad ipsam essentiam beatitudinis
sic est aliquid creatum. Ultimo in textu quoniam dicit
addat aliquid perfectionis. Pro quo quarto nota
secundum S. T. 2a 2e q. 9 [illegible] ar. 1. Quod unumquodque
dicitur perfectum inquantum attingit proprium finem
qui est ultima rei perfectio. Caritas autem est
que unit nos deo qui est ultimus finis
humane mentis, quia qui manet in caritate
in deo manet et deus in eo. Prima Iohannis
4ta. Unde quod perfectio christianorum specialiter in hoc videtur
consistere ut in unitate veritatis conveniant
secundum id apostoli [illegible] Sitis perfecti in eodem sensu et
in eadem sententia. Hoc autem fit per caritatem que
consistit in hominibus operatur. Et ideo [illegible] perfectio
[illegible] radicatur in perfectione caritatis radicatur.
Ultimo pro differentia inter preceptum et consilium habenda
secundum S. T. in 2a 2e q. 10 8 ar. [illegible]
quod preceptum importat necessitatem, consilium autem
in optione ponitur eius cui datur. Et ideo
convenienter in lege nova que est lex libertatis supra

precepta sunt addita consilia, non autem
in lege veteri que erat servitutis. Oportet
ergo quod precepta nove legis intelligantur
esse data de his que sunt necessaria ad
consequendum finem eterne beatitudinis in
quem lex nova immediate introducit. Consi-
lia non oportet esse de illis quibus melius et ex-
peditius potest homo consequi finem predictum.
Est autem homo constitutus inter res huius mundi
et spiritualia bona in quibus beatitudo eterna
consistit. Ita quod quanto plus inheret uni
eorum tanto plus recedit ab altero et e con-
trario. Qui ergo totaliter inheret rebus huius mundi
ut in eis finem ultimum constituat habens
eas rationes et regulas suorum operum
totaliter excidit a spiritualibus bonis. Et
huiusmodi inordinatio tollitur per precepta.
Sed quod homo totaliter ea que sunt mundi abiciat
non est necessarium ad perveniendum ad predictum
finem, quia potest homo utens rebus
huius mundi, dummodo in eis finem non con-
stituat, ad beatitudinem eternam pervenire.
Sed expeditius perveniet totaliter bona huius
mundi abdicando. Et ideo de hoc dantur
consilia evangelii. Bona autem huius mundi
que pertinent ad usum humane vite in
tribus consistunt, scilicet in divitiis exteriorum
bonorum que pertinent ad concupiscentiam
carnis, et in honoribus que pertinent
ad superbiam vite sicut patet prima Iohannis 2.
Hec ergo tota totaliter derelinquere inquantum possibile est
pertinet ad consilia evangelica. In quibus
etiam tribus fundatur omnis religio que
statum perfectionis profitetur. Divitie enim
abdicantur per paupertatem, carnis delicie
per perpetuam castitatem, superbia vite
per obedientie servitutem. Hec autem simpliciter
observata pertinent ad consilia simpliciter
proposita. Sed observatio uniuscuiusque
eorum in aliquo speciali casu pertinet ad
consilium secundum quid, puta cum homo
dat elemosinam pauperi quam dare non
tenetur. Consilium autem sequitur quantum ad factum
illud. Similiter cum aliquo tempore determinato
a delectationibus carnis abstinet ut
orationibus vacet, consilium sequitur
pro tempore illo. Similiter etiam cum aliquis non sequitur
voluntatem suam in aliquo facto quod licite
posset facere, consilium sequitur in casu illo, puta
si bene faciat inimicis cum non teneatur, vel offen-
sam remittat cuius posset exigere vindictam.
Et sic etiam omnia consilia particularia ad illa
tria generalia et perfecta reducuntur.
Conclusio prima. Assecutio beatitudinis hominis
est [illegible] quidquid est capax per-
fectissimi finis summi boni illi assecutio

btitudinis est possibilis. Sz ho e capax
pfectissimi sive summi boni. Igr hoi assecucio
btitudinis est possibilis. Aorz quia btido
noiat adepcoe pfectissimi sive summi boni
ut hetr ex 10 ethicoz. Ex per eciam in pma
2e in videndo ad pm arlo qois qnte
Jdz vlt ubi sup videndo pmo arlo qois
quarte. Boz Quia hois itellctus apphn
de pt pfectissimu et summu bonu et eq
volutas appete i sy hys eu ut dicit
B tho i iiii Dindend ad 3 m arlo arm
qonis qnte. Cosistit btido vi s ignit
q ro constat btido i gsecucoe ultimi
finis ea que requirit ad btem sunt co
ficienda ex ipo ordie hois ad fine. Ad
fine aplez ordinatr ho partim quid
p intelectu et pti per volutatez per
intellctu quid inquantu i intellctu pexistit
aliqua cognicio finis inpfecta p volu
aut pmo quid per amorez qui e pmi
motus voluntatis in aliquid. Sz per
reale habitudinez amatis ad amatu quod
dm no est pter amatis sz sup eius facul
tate elevatus sta ut no stati possit habi
Qu talis btido fiat finis acquisicoz pp
eius adepcoz apparet ex predicta. Boz pbis
quia ho e capax visionis divine essencie
ut patet per B tho i iiii q 3 in visione
ad idem arlo 8. Ultima et pfecta btitudo
no pt esse nisi in visione divine essencie
Et patet illud i Jo 3 Cum apparuerit
similes ei erimus et videbimus eu sicuti
ipse est. Ex conclusione et eius pbacione
sequitr pmo. Qz irracionabilia no
sut btificabilia patet quia no pticipat
intellectu obiecti btificantis visionem Sequitr
scdo. Qz btificio e obiecti btificantis
cophensio s no p inclusionem sed per
intencionem aliquam rei iam pnciat habite
pz B tho ii q. Quia visio intellctiva ob
obiecti btificantis no e aliud nisi q
cophensio sive habitudo ad fine iam
habitu. Ipa aut visio vel res visa
scdm q pnt adest e obiectu cophensionis
utpz per B tho vis in solucoe 3
argumenti 3 arli qonis qnte. 3o sequitr
Qz btificacio i uno hoie e maior quam
i alio pz quia qnto aliquis plus caritatis
habuerit et tendens ad celestia sui intellctus
aciem coparavit ad visionem clariorem
obiecti beatifici se disponendo tanto magis
tali obiecto fruitr et beatior efficitr
igitr conclusio vera.
Conclusio scda Narra e impleto legis
divine btitudinem hwane. Huius qclusionis
vis pz i Levitici 27 ubi dt Domini
facite precepta mea et mandata iudicia
custodite et implete ea. Custodite
et implete ea scz corde facite ope adimplete
ex caritate. Item pv xix Qui custodit mandata
custodit aiam suam Qui aut negligit aiam
suam mortificabitr. Et Mt xix Si vis ad vitam
ingredi serva mandata sicut ex pate ex notabilibus
pmo et ultio. Et pbatur per racionem Nemo
quis volens pvenire ad ultimum fine debet
imple regulaz et mensuraz ad fine ultimum
dirigente. Sz quia lex divina ut hetr ex notabili
pmo e regula et mensura ad ultimum fine directi
ua igitr necessio ad ultimum fine volens pvenire
dz imple legem divinam. Talis aut est hwana
btitudo utpz ex notabili 3o igitr conclusio vera.
Corle sequitr probat qone pmo Qz necessario
lex divina in scripto erat redigenda et pplo
i scripto tradenda. pz pmo quia p diuturnas
consuetudines quia multi i pecta precipitabantr
racio apud multos eciam erat obtenebrata et me
moria vigebat. Tunc amor i eis boni
deficiebat unde per quandam coaccoz legis
obligatorie ad bonu erant ducendi. Sicut
ad opa mutoria btitudinis no solum memoriam retinens
tamquam in fine suum ultimum Sed eciam reverencia
divini imperii Qmacio ut magis incedire te
neretur et sequi in cogitacoe operarentur ut
scribitur i Exodi i fine 32 et in pma 2 q Cur lex
Sic sequitr Corle ex conclusione Qz necessaria
fuit btitudini hwane promulgacio legis divine
pz quia alias non suffi promulgata suffis imple
ta Ideo sequitr Qz btitudo no suffiat ad legis
implecionem affectum sed eciam requirit effectum patz
hec corlm per parabolam salvatoris Luce
8 de semine sup petram et int spinas cadentes
qua salvator exponendo dt Qui alleguntr &
qua salvator exponendo dz ... vbm sed
hys qui cu gaudio susceperunt vbm sed
cur seculi ptica suffocavit illud. Et Jobis
pmo Estote factores vi et no auditores
tm fallentes vos metipsos et paropost
Qui aut pspexerit i lege pfecte libertatis et p
manserit i ea no auditor obliviosus factus
sed factor opis hic btus i facto suo erit.
Conclo tria sup implecionem legis divine
impleto cosiliorum pro assecucione btitudinis
addit aliquid pfectionis. Hec conclo patz ex
notabili ultio et pte. Consilia sapientis amici
magnam utilitatem pfectionis pbent Sz Christus
maxie est amicus et sapiens ergo eius cosilia
maximam utilitatem pfectionis pbent. Aiora
sapientis pv xxvii ubi dr Unguento et
variis odoribus delectatur cor et bonis
amici cosiliis dulcorat aia illius. Ubi
pascasius dicit unguento corpus delectatur
et pictatis et variis odoribus bonarum affeccionum
delectatur cor et bonis amici cosiliis aia
dulcoratur i i sacris elloquiis ubi sunt
consilia dei et sanctorum Si bene meditando

debilitata ... et ... aquis... ... memoria vigebat

contristat, et oleo gratie et caritate intime dul-
cedinis replentur. Secundo autem ipsa parte videlicet
cum Christus fuit maxime sapientissimus, iuxta illud Ecclesiastici
xxiiij Ego sapientia ex ore altissimi prodivi
primogenita ante omnem creaturam, ego feci
in celis ut oriretur lumen indeficiens et sicut
nebula texi omnem terram et sic de aliis ibidem
multiplicibus sibimet filii Dei sapientie pertinentibus commen-
danti. Tertio secunda autem parte iuxta illud Johannis
xiiij vero salvator et amicus discipulorum
suorum dicit Vos amici mei estis si feceritis
que ego precipio vobis. Et postea iam non dicam
vos servos quia servus nescit quid faciat
dominus eius vos autem dixi amicos meos quia
omnia que audivi a patre meo nota feci vobis.
Cuius amicitie signa ostendit evidentia quia
tamquam pastor animam suam posuit pro ovibus suis
ut habetur Johannis x. Immo vulneratus est propter
iniquitates nostras attritus est propter scelera nostra
Isaie liij. Et sic tradidit in mortem animam suam
et cum sceleratis reputatus est et ipse peccata
multorum tulit et pro transgressoribus rogavit
ut dicitur ibidem in fine capituli. Ex quibus patent
maxime amicitie dilectionis signa. Ergo maxime
et eius consilia maxime perfectionis sunt perfecta
sua super legis divine [illegible] impleccionem [illegible]
corollarium. Tertio sequitur primo quod omnibus
consilia sunt expedientia quamvis [illegible], patet
quia quanto est [illegible] cum consilia sint perfectiva.
Sequitur 2o quod quicumque ad beatitudinis assecu-
cionem perfectam per consilia perficit et per precepta,
non autem econtra, patet quia fratres tenentur precepta
non autem consilia. Ad precepta enim constringimur
ex debito, non autem ad consilia nisi ex voto
quia ut sic consilium fit voventi preceptum
sicut ait beatus Augustinus vovere est voluntatis, sed reddere
necessitatis. Tertio sequitur quod quo ut [illegible] est [illegible], patet
ex bona [illegible] et cum probatione. Ad racionem
in oppositum dico ut habetur 2a 2e de perfectione beati Thome in
2a 2e q. 184 ar. 3 quod perfectio vite christi-
ane consistit in preceptis divine legis per se et
essentialiter, sed in consiliis secundario et accidentaliter quasi
quibusdam instrumentis. Nam precepta et consilia
ordinantur ad caritatem in qua originaliter perfectio
consistit vite christiane. Ita quod precepta ordi-
nantur ad removendum ea que sunt contraria cari-
tati quibus caritas stare non potest, sed consilia ordinantur
ad removendum impedimenta actus caritatis que
caritati non contrariantur ut est matrimonium et occupacio
secularium negociorum etc. Unde de illis habetur [illegible]
ubi dicitur Vade et vende omnia que habes etc.
Aliud ponit quod [illegible] quasi via ad perfectionem scilicet vade et
vende omnia etc. Aliud autem subdit in quo perfectio
consistit scilicet et sequere me. Unde Jeronimus super [illegible]
quia non sufficit tantum relinquere. Petrus addit
[illegible] quod perfectum est et secuti sumus te. Am-
brosius [illegible] iubet non corporis gressu sed
mentis affectu quod fit per caritatem et sic patet

quod consilia sunt instrumenta perveniendi ad
perfectionem ad dictum. [illegible] perfectius esse videbitur
quando dicetur [illegible] ad huius finem [illegible]
[illegible]

Circa hanc positionem ego primo ponam eam
in summa. Secundo declarabo per propositionem magi-
stralem. Tertio examinabo eam argumentis.
Et finaliter committam eam ad examen domini
baccalarii. Circa primum dicendum videtur
quod iste non [illegible] ponit diffinitionem legis divine
quod est quedam regula actuum humanorum
secundum quam aliquis inducitur ad agen-
dum vel ab agendo retrahitur. Ex qua
diffinitione elicit quod [illegible] legem [illegible] eter-
nalem, humanam et divinam. Et hanc
dicit fuisse dandam [illegible] propter [illegible] ra-
tiones ex quibus colligitur quod hec lex divina
erat propter assecutionem beatitudinis. Nam si
homo debuit assequi beatitudinem ad quam or-
dinatus est necessarium fuit sibi dari legem
que eum in actibus non solum dirigeret sed
etiam ad actus qui sunt supra eius naturalem
[illegible]. Et dicit non solum satis diffuse fundat
[illegible] conclusionem que dicit: Ex assecutione
beatitudinis est homo perfectus. Primo ostendit
quod homo intellectu cognoscit obiectum beatificum.
Secundo quia quod [illegible] obiectum amat. Tertio
in illud obiectum per suum intellectum et vo-
luntatem. Ex quibus ergo [illegible] est visio
divine essentie quod est beatificabilis. Ex qua
collectione infert primo quod nomine bea-
titudinis dicitur [illegible] est comprehensio obiecti
beatifici non [illegible] quod illa
est [illegible] via sed per [illegible] iam
[illegible]. Secundo infert quod [illegible] vero hoc maior
est beatitudo quam in alio ex eo quod unius ma-
gis caritas sive [illegible] disponit ad
[illegible] illius obiecti beatifici quam alterius. Et
[illegible] videtur non esse be-
atificabilia quod ex quo non cognoscit ut
amat ideo non potest videre nec frui obiecto
illo et per consequens nec beatificari.
In secundo non solum ponit quod beatitudo est finis hominis
Et ibi facit distinctionem quod finis uno modo
accipitur quasi [illegible] et sic finis hominis
[illegible] quod est ipse deus met cui
[illegible] desiderat esse unitus. Alio modo finis
dicitur possessio illius quod desiderat et sic finis
hominis est [illegible] creatum quod est [illegible] visio
vel fruicio qua homo [illegible] et quiescit
in desiderato. Et [illegible] non solum fundat
secundam conclusionem que dicit: [illegible] est impletio
legis divine beatitudini conveniens. Hec
est dicere si homo venire debet ad hoc ut
quod desiderat videat et eo fruatur necessarium
est ut legis precepta impleat. Et [illegible]

quare nemo venit ad fine nisi p media
que ducunt ad finem nisi p media qd ve-
nit ad finem. Secundo quia conclusio infert
primo ex lege divina necessario erat scribenda
alias enim fuisset lapsa a memoria hominum
Secundo infert quod necesse erat promulganda
alias propter latenciam nulli fuisset fun-
dati in salute. Et consequenter tertio infert
ex medio quod pro salute lege debere
se requirere ipsius opera impleri quia et
ad hoc est instituta scripta et promulgata
In 2o notabili ponit quid nominis consili-
dus quod est inquisicio racionis de eligendo
ante iudicium racionis. In tertio notabili dicit
ex primo quod est adepcio finis ad quem
tendit in virtute consistit. Et in ultimo
notabili ponit differenciam inter preceptum et consilium
quod consilium est voluntatis sed preceptum
necessitatis. Et ibi ponit quale est ordo
hominis per precepta et qualis consilia
Et concludit dicendo tria esse consilia ev-
vangelica principalia ad que si qua alia sunt
sunt reducenda. Et consequenter declarat quod tempore
legis veteris non sunt data consilia, sed
tempore legis nove. Et super istis 3bus no-
tabilibus fundat tria corollaria quorum dicit primum
super impletorum preceptorum consiliorum ewa-
gelicorum impleta addit aliqua primum
Illud declarat secundum quod qui vult ea que
precepta sunt cum consiliis paupertatem
tenuit quam scilicet posuit pro omnibus
suis, pro transgressoribus oravit etc. Secundo
quia conclusione infert quod consilia omnibus
expedit quia sunt perfectiva. Tertio infert
quod quicumque ad salutem per consilia perficiatur
est perpetrum sed non econverso quia multi vi-
preceptorum assequuntur beatitudine qui non
sunt impletores consiliorum quod omnibus
hiis in 3o correlario relinquit quorum primum

Positio doctoris

Modo circa materiam primi notabilis et 2i correlarii
Nota quod voluntas dei et lex eterna
idem sunt realiter sed differunt racione quia
dicitur velle eum aliquid approbat vel
acceptat, et hoc idem velle dicitur lex eum
aliquid ordinat. Et sic lex non est
aliud nisi illa eterna racio et immuta-
bilis qua illa que sunt vel esse sunt or-
dinata sunt vel ordinantur. Et ex isto
statim habemus quod plures sunt actus divine legis
sicut sunt voluntatis. Voluntas enim
respicit actum dupliciter aut ut fit aut
ut est faciendus. Si respicit actum
ut fit, et si est bonum tunc signum vo-
luntatis illius est operacio. Et si est malus
tunc signum voluntatis ad illud est permissio
Et dicit Augustinus de fide Enchiridion. Omne

quod fit aut fit voluntate dei operante aut permit-
tente. Sed si respicit actum ut fiendum aut
respicit eum ut absolute bonum sic signum vo-
luntatis ad illud est preceptum. Si ut absolute malum
sic signum voluntatis ipsius est prohibicio. Si respiciat
eum ut vitandum aut faciendum in comparacione alterius
sic ipsius signum est consilium. Et sic habemus quod
signa seu effectus voluntatis divine sunt quinque
Secundum legis divine actus sex ponuntur. Nam lex respi-
cit ordine ipsius actus quo ordo est duplex quia
aut est concomitans aut retribuens. Si retribuens
sic eterna lex habet duos actus videlicet punire et pre-
miare puniendo actum mali premiando actum boni
Si autem respiciat ordine actus concomitans ille ordo
aut est absolutus aut comparatus. Si comparatus tunc boni
sic est consilium quod est melioris faciendi. Secundum
sic est mali sic est permissio. Si autem ordo
est absolutus et si boni tunc est preceptum. Si
mali tunc est prohibicio. Et consequenter eterna lex
etiam dicitur tria quod quibus isti actus oriuntur videlicet
auctoritate, veritate et bonitate. Hoc est unde
eterna lex habet principium, formam et finem. Racione
principii debetur ei auctoritas quia non potest esse principium
nisi habeat auctoritatem. Et ut sic lex dicitur racione
potestatis que attribuitur patri. Et conveniunt illi duo
actus ordinum videlicet punire et vetare quia
hec sunt potestatis auctoritative. Secundum racione forme de-
betur ei veritas quia lex numquam fert sentenciam certam racione
et ut sic illi duo actus videlicet consulere et
permittere quia hec solum sunt sapiencie et veritatis
Racione vero finis debetur ei bonitas que appropriatur
spiritui sancto. Et quia procedunt illi duo actus
scilicet premiare et premere quia hec sunt solius
pietatis et clemencie. Et consequenter tertio hec quod huic
eterne legi subsunt et racionalia et irracionalia
sed differenter quia irracionalia subiecta sunt ei naturaliter et
sine iudicio Secundum racionalia cum electione et cum iudicio
dicit enim Augustinus de libero arbitrio de hoc unaqueque
creatura precepta sibi indita servat. Et manife-
stum qui dictum est illicite quid debeat homo quo
debet conterere quod nullus homo potest evadere lege
eterna. Si enim est malus et male vivit, hoc
cogitur esse sub lege, quia lex legis potestatem. Si vero
est bonus et bene vivit ex amore bonitatis est
in lege. Dicit enim glosa super illo In lege domini vo-
luntas eius. Aliud est esse sub lege, et aliud
est esse in lege. Sub lege est qui secundum legem agit
necessitatis timore. Cum autem in lege est lege agit
voluntarie obediens ei. Sic ergo si homo est dam-
pnatus eterna lex punit eum. Si salvatus premiat
eum. Contra Augustinus de libero arbitrio. Et lex eterna est
qua mali miseriam boni beatam vitam merentur
Et consequenter eterna lege oritur naturalis lex, que
non est aliud ut notat Alexander in secundo ter-
nisi quedam impressio facta in creatura racionali que
erat liberi arbitrii scilicet quecumque rectorum habitum communium quecumque
habitum motivi. Dicit enim quod ad liberum arbitrium
concurrunt tres facultates voluntas et racio. Et
secundum hec ea impressio que dicitur naturalis lex, habet

tiue actu, videlicet ligare, unde et instigare
ligat enim facultatem seu flexibilitatem liberi ar-
bitrii ut bono adhereat. Racionem vero illuminare et
sibi impressa veritate et voluntatem instigat
ad faciendum bonum et ad vitandum malum.
Ex quo elicitur quod ex lege naturali oriunt precepta
istius legis, et etiam leges humane. Racio quia ex
ista illuminacione cognicionis et ex ista actuacione facultatis
et ex illa instigacione voluntatis emanant
sanctiones diverse secundum diversas raciones. Primum
enim precepit illud preceptum quod posuit in corde suo
quod dedit eis precepta discipline. Ecclesiastici xvii.
Omnis creatura racionalis subicitur suo creatori nisi
ex illo quod cognoscit potenciam et auctoritatem eius.
Et unde illud: Non facias alteri quod tibi minime
fieri vis. Thobie 4. nisi ex ista actuacione ad
bonum quia hec est caritatis tempore innocencie. Et
illa enim benivolencia ordinabatur ad alias.
Et unde illud: quecunque vultis ut faciant vo-
bis homines, eadem facite illis. Mathei vii. Nisi
ex illa instigacione voluntatis humane in
bonum. Et unde humane leges venit que
dicuntur consuetudinales, nisi ex naturali lege. Dicit
enim Vincencius in suo doctrinali. Ius positivum quod
approbatur consuetudine gencium, ortum habuit
post legem naturalem, quia iam post diluvium ceperunt
habitare simul homines, et creditur incepisse ex
illo tempore quo tamen lege [illegible] desiisse
[illegible] enim in hominibus incipiebat esse
sancte notitia creatoris, sed non abolita fuit
in eis illius legis impressio quia homines [illegible]
[illegible] vigentes videntes mala multa in
hominibus inceperunt inquirere de legibus quibus
hominum comprimeretur malicia, et invenit ut dicit
Isidorus honestas iustas possibiles utiles
necessarie naturales et sine ulla deceptione con-
venientes loco tempori consuetudini. Ad hoc ut
earum metu, ut homines tuta esset innocencia
ut coherceretur humana audacia, et refrenaretur
nocendi facultas. Et ex istis elicitur: Et si humane
leges permittunt que prohibent leges eterna
et naturalis non ideo dicendum ab eis non emanas-
se. Dicit enim Augustinus in libro primo de libero arbitrio. Vi-
detur michi legem istam que populo regendo scribitur recte
ista permittere et per divinam providenciam
vindicari. Ea enim assumit sibi vindicanda
que satis sunt hominibus conciliande paci. Ubi
vult Augustinus quod leges humane non habent punire ea
que sunt contra pacem inter homines, quia humana
pax finis est illius legis. Sed ea que sunt contra
pacem inter deum et homines non assumit sibi vin-
dicanda, reservans illa superiori legi. Et ex
isto patet huius necessitas divine legis quia lex
naturalis habuit [illegible] assensum hiis que sibi sunt
quia natura appetit veritatem propter probaciones [illegible]
sed natura in se ut amet deum ut diligat proximum

sed tamen omnia impleta sunt. Sic etiam lex [illegible]
illa punit, et ista dimittit, quod est [illegible]
[illegible] Videtur ergo erunt post leges has di-
vinam legem emanasse quia ita [illegible]
hominem ad hec quod est super naturam ut videlicet credat
omnibus que sibi sunt propter se ut diligat
deum super omnia propter se ut diligat proximum
in deo propter deum, non quia sibi placet
sed quia capax est eiusdem gracie et be-
atitudinis. Hiis sic deductis ponitur hec
prima conclusio legibus eterna naturali et divina
positiva possibile est hominem attingere finem sue
beatitudinis. Racio illius conclusionis quia
lex eterna ordinat hominem ad beatitudinem ut
ad ultimum finem. Sed lex naturalis dat media
per que itur ad illum finem. Lex autem
divina illorum mediorum supplet defectus quia
elevat ea supra naturalia. Sic hec tria prestant
ex parte. Ergo homo illis suffultus potest atti-
gere finem suum. Alias enim et fides vana
et spes vana esset, et promissiones scrip-
turarum que ad hoc sunt efficaciam non haberent
et homo in tota sua spe frustraretur. Provisum est
que omnia sunt impossibilia. Ergo conclusio est
probata quod lex eterna non fallit si aliquis
homo non salvatur. Ratio quia et dampnatur con-
[illegible] racio legis. Unde Boecius ponit
duplicem ordinem legis divine, primum dicit principalem
quo homo ordinatur ad salutem, quia et ideo
ad ymaginem et ad similitudinem dei creatus
est. Aliud dicit minus principalem quo homo ordinatur
ad penam. Et iste duplex modus divine legis
complectitur totum ordinem, quia si homo recedit
ab uno ordine labitur in alium. Unde lex
eterna non solum habet premiare sed etiam punire
ut patet ex eius dictis. Et lex divina certos habet
modos duos: unus quo deus misericorditer pecca-
tores suscipit et penitentes iustificat et diligit.
Secundus est iusticie quo impenitentes punit.
Et ex isto habetur quod lex eterna libertatem ad-
mittit arbitrii. Secundo elicitur ex conclusione
et si natura ducat ad beatitudinem tamen ad eam
sola non potest deducere quod ducat habetur ex
conclusione. Alias enim frustra imprimeret naturalibus.
Et patet sic, quia beatitudo excedit omnia naturalia
hominis, et etiam quia nihil supra [illegible] virtutem agit
nisi per speciem. Sed quidem natura quedam semina
beatitudinis sed ea sibi ipsa naturaliter [illegible]
habet, inicia inclinaciones et appetitus ad
beatitudinem, sed finis illorum inicium [illegible]
media accionis et quietacio appeticionis non
est ipsius nature. Quia dicit Augustinus [illegible] quod
est in motu continuo nisi post quietare ipse
quod excedit limites nature. Et ex isto sequitur
quod licet natura [illegible] non tamen frustra
a sui finis assecucione. Et est racio quia
[illegible] sola est separata et non superbia
quia qui iuxta sibi impressa nature
vivit et se preparat, et nichil obmittit

de vtilibus adiuvat a gra et fine attingit quia sed Aug quo ad hoc deus est imitabilis bonitatis
Tercio sequitur ex collone et hiis que dicta sunt quod sine hiis que divina lex continet non est salus hominis Racio quia sine virtutibus non Unde illud psalmi ibunt sancti de virtute ad virtutem videbitur deus deorum in syon sine donis non que ipse deus dat omnibus affluenter deus enim habitat lucem inaccessibilem ubi autem accessibilis est virtutibus nostris sed inaccessibilis viribus suis sine gratia et caritate non Propter quod apostolus dicit gratia dei vita eterna non ut sine caritate alia omnia nichil esse ad salutem Et ita deus videns excludit a beatitudine irrationalia quia non capiunt talia et concludit in uno a certitudine quam in alio quia sed quamquam plus se disposuit et efficaciam dona et gracias accepit sed hoc magis obiectu beatitudinis participabit Sicut illud eternum inducimus dolorum morum sed in passionibus et conatibus consolaciones hic letificatur vitaque magis copiosis muneribus in suis dotibus et fructibus
Certa magis sed conclusio Racio quod divina lex valde est diffusa quia continet promissiones comminaciones precepta iudicialia ceremonialia et sacramentalia divina mandata consilia exhortaciones correctiones etcetera et pluribus aliis Sed hic volumus cum restringendo ad decem legis precepta quia et deus racionis sic ea committat allegando pro vitate sue gracie idem iohannes Si vis ad vitam ingredi serva mandata ubi dominus expresse locutus de decem preceptis Tunc namque dicta fuit licet nondum omnia quecumque sunt illorum preceptorum dictabat Racio beati Thome prima quia sic factum est ut illud quod erat inclusum fieret expressum Secunda quia ea que dictabat iudicat obtenebrata peccato ad hoc quod contrarium vero que semper vere non potuit Tercia quia et si in aliquibus racio vigebat tamen amor boni deficiebat deis et tabescebat erant ergo addenda ad amorem boni per tractum obligatoria Sic enim fecit ut non solum in melius ad opera virtuosa Sed et cum divini imperii reverentia Ex quo eliceo magis pro preceptis notificatorum quia sed Aug Est impium obligans ad observancia ex ex auctoritate imperantis Non ex actu imperate rei Et non diffinit Aug preceptum per caritatem que est prius legis impletio Et apostolus finis precepti est caritas Sed per obedienciam Quia sed magister Albertus Caritas efficit preceptum ut est meritorium sed obediencia ut est obligatorium

Secundo elicio exinde quod decem preceptorum assignatio est recta via ad virtutes Est autem via ad virtutes ut ex hiis que in promptu sunt ad difficiliora tendatur Sic enim est et in disciplinis quia a magis notis proceditur ad minus nota Unde hec x precepta sunt quedam inicia legis prima et facillima Racio ipsis illa precipiunt que primo de lege sancta occurrunt Et ea prohibent que sunt primo obmittenda ad virtutem eundi Et propter hoc ipsa precepta x sunt dicta veniunt generales omnibus credulibus ad salutem Unde dicit beatus thomas quod istis preceptis omnia alia includuntur tamquam in suis principiis et causis Sic quod omnes alie doctrine speculaciones reducuntur ad illa Et ex istis statim consurgit intro que primo ponuntur precepta negativa et pluralitas quam alia quia facilius est et magis in principio mala non agere quam facere bona vel enim difficile est virtuose vivere quia oportet ut omnia hec obstineant omnes constancie Sed malidicere agere facile est quia sine conatu perficitur de obmissione Ex quibus elicere que non solum in parva inclinat de magnis Sed et magis in parvis quo modo enim illa que ex seminibus oriuntur continet de seminibus seminalibus Sic enim natura ex parvis seminibus producit altas arbores et ad uberrimas messes Sic facit lex quia ponendo parva precepta ducit ad magnalia Unde de Modicone ex tomez honorem inferre qui debitum divine maiestati in non assumptione vana divini nominis quietem reverenciam que debetur divine sapiencie et pie veritati in sabbatizando omnem delectacionem que debetur divine voluntati bonitati honore exhibendo parentibus honorificacionem tamquam proximum sive de hiis que sunt iusticie sive de hiis que sunt iuris in non occidendo omnem violenciam et conservacionem persone proximi in non mechando omnem immundiciam et eam que sit propter naturam in non furando omnem bene lucro et propriorum refutacionem annuam in non perferendo falsum testimonium omnem mendacium in non concupiscendo et intencionem ad concupiscendum in non concupiscendo uxorem consensum ad delectacionem Ex quibus elicio quod beatificacio sed ad transgressione preceptorum fiat non sit hoc ex hoc indice nullo deo quod precepta tunc requiritur salutem assequi dicit enim scriptura quod longe est a peccatoribus salus Et est racio quia tales tunc virtutibus inicia et de hoc prelocutionibus virtutes quarum actibus solis acquiritur eterna Secundo quia cuiuslibet precepti transgressio directe recommendat in iniuriam dei et dehonestacionem eius quod contra iusticiam et contra equitatem eius et contra bonitatem ut deus quod de honestatem tributaret Ex aut sit debitum vel qui transgrediuntur primum preceptum dehonorat patrem qui sibi honorem debitum eternum defraudat excellencie sue et maiestatis eterni sed inhonorat filium quia non satis reverencia veritati iniungit sue sapiencie et rectitudini eterni tam contumelia

faciunt spiritui sancto non ponentes suavitatem
in delectatione incestitatis sue. Secundo vero quod
derogant divine auctoritati a qua in celo et
in terra omnis paternitas nominatur. Tercio quia
divine ordinacioni qui pro tota creata multipli
cavit in hominem quidamlibet vite et factus est
nacionem et pulchritudine. Quarto propter quod sue genus
letitiam voluit generacionem qui per propagacionem
septem sunt inditis in duabus continuari et
quos vult ditat et quos vult depauperat qui
tercio ordinavit sue honestati que licet sine
sit tamen vult est in quibus sua ope bonorum
Octavum et decimum sue sanctitati quam
racionalibus posuit dicens vos mandata. Sancti estote
quia ego sanctus sum. Eo quod de honestacio
necessarium sit maximum peccatorum quia
ira est infidelitas blasphemia et contemptus
contemptus mandatorum quo qui talia agunt
meruerunt vitam eternam. De quo peccatorum sti
pendia sunt mors eterna. Preterea ex quo
talia quo ipsi qui precepta prohibentur omnia vicia capi
incidunt precepta prebuerunt. Et ita
dicit Ambrosius. Restat proximum declarare
mini preterea ex quo precepta legis divine sic
adinvicem colligata sunt quod qui transgreditur
unum fit reus omnium. Ipsis itaque propter hoc
sola gratia legis divine mandatorum implecio sufficit
pro assecucione beatitudinis. Et tamen iusto qui se ad
altiora non obligavit ex voto illa gracia pr
ex in dicto Christi hoc fac et vivas. Glosa
hic per gratiam in futuro per gloriam. Et hec per
racione mandatorum legis divine transgressio sufficit
pro dampnacione ut iam deductum est. Ergo eorum
implecio sufficit pro salute maxime ex ea topica
theorica sicut est beatitudo hominis consistit in hoc
homo perfecte adhereat deo quod adherere deo perfecte
est finis racionalis creature. Sed implecio man
datorum facit deo perfecte adherere ergo sufficit pro salute
ga et maior nota sunt. Homo vero quia
deo perfecte adhereat fide spe et caritate quia
implens mandata habet in tantum perfecte sed
quod qui implet primum preceptum quod sit putatur
in perfectam spem. Sic enim faciendo non potest
consciencia de dolo ut in aliqua contentione
silere tantum in solo deo. Tercium ac impleri
secundum preceptum in prohibendo reverenciam
debitam quibus que ex ea fiunt asserit ipse
et per hec perfectam fidem et ita vult studiosus
quod precepto hic fides precipit et prohibetur omnis
error. Sed qui implet tamen ille preceptum amore
illi qui hic precepto prohibetur hic amorem dei
qui est caritas quam spiritus sanctus diffundit
in cordibus nostris ad hoc ut qui diligit deum
diligat et proximum. Et nota quod ipse homo
homo deo adheret perfecte et proximi illa

conclusio esse vera

Ex qua conclusione conclusive sequitur quod possibile
est homini viatori beatitudinem promereri.
Ex quo enim possibile est implere legem possibile
promereri salutem ad legis implecionem ad hoc
sufficiat ut dicit conclusio. Ergo antecedens
possibile viatori implere legem probatur
dictum tali racione quia si illa non posset
implere que lex precipit et ad que precipien
do obligat sequitur quod lex non solum occasio
nalis et ut apostolus sed realis et directe occa
dat. Contra illud quod iam allegatum est
hoc fac et vivas et illud spiritus est
qui vivificat id est legis implecio secundum
intellectum spiritualem vitam dat. Et illud
Psalmista Eloquium tuum vivificavit me. Et
si esset hoc impossibile frustra ille glosator
de legis implecione non peteret ut eam
implere posset dicens levavi manus meas
ad mandata tua que dilexi et exercebar
in iustificacionibus tuis. Et si implecio man
datorum excederet hominis facultatem quomodo psalmista
diceret omnibus suis leve et iugum suave
ymmo ex hoc concluderetur quod deus preciperet ho
minem impossibile quod tamen dicendum non est ex
quo ex quo hic nec desunt que sapiencie
neque clemencie. Ideo eliciatur ex conclusione et
in hiis que dicta sunt quod nullus potest homo
violentare a divine legis implecione
Si enim hoc ab optimo repelleretur quia
sic non staret sui arbitrii libertas. Si
hoc haberet impossibilitatem ad salutem
et a transgressione haberet excusacionem quod est
contra deitatem. Et propter hoc dicit apostolus
quis nobis nocere poterit si boni emu
latores fuerimus. Sed et si quid pati
mini propter iusticiam beati. Ex hiis tercio
elicitur quod quamvis enim in eisdem actibus
non faciunt contra dignitatem in meritis
Tercio enim hic quod omnes conveniunt in eadem
fide non tollitur eorum que fidei sunt cogni
tionem aliam et aliam. Quia licet sit una
fides et omnes ubique capiunt in altitudine
aliquis vero clarius cognoscit aliquis altius
et eminencius capit quam alter. Sicut
omnes sunt in eadem dileccione et in una
modo dilectionis quia omnes tenentur
diligere ex toto corde et ex tota anima
ex tota mente et ex omnibus viribus
aliquis vero perfectius intensius ferventius
et diffusius diligit quam alter. Quia
non omnibus est eadem obligacio ut omnibus
eadem beneficia donat. Sic et est de pre
ceptorum implecione licet enim homines sint
diversorum statuum diversarum graciarum et diver
sarum operacionum et eadem que legis sunt
faciunt non tamen sunt totaliter in eorum
quia non omnibus potest esse eadem intencio

no eadem difficultas nec eadem conatus
nec eadem dilectio / quia qui diuina ma
data magis diligit et in eorum operacione
magis delectatur ceteris paribus magis merentur

Tercia materia est de consiliis que non sunt sub precepto
Et obseruacio meritoria / et si sufficit ad
salutem / ut iam dictum est / non tamen sufficit
ad omnem euangelicam perfectionem / Quod Altissiodorensis
tercio sentenciarum ponit esse sextuplicem
Prima est perfectio / quia omnes tenentur contendere
in caritate quare caritas autem cuius est ultimate
perficienda est in gloria / Secundus modus perfectionis
per gratiam contemplacionis perfecte et quia in
hac vita non uiuunt nisi aliqui perfecti
in gracia sua ideo de contemplacione aliquibus
minimis licet non in angelorum Tercia est
certi ordinis de qua dicitur in euangelio
Sunt eunuchi qui se castrauerunt propter
regnum celorum Et sequitur qui potest capere
capiat hoc namque spiritualis est continencia Quarta
est religiosorum de qua illud ex
euangelio Vade et vende omnia que
habes et da pauperibus et sequere me Quinta
ad hos pertinet in hac scripcio ciuita
et placet ad quos pertinet animam ponere
pro suis subditis iuxta illud Johannis x Bonus
pastor animam suam dat pro ouibus suis Se
xta est securitatis de qua Johannes in Ca
nonica dicit perfecta caritas foras mittit ti
morem / hanc illi habent quibus vita est impa
ciencia et mors in desiderio / qui possunt dicere
ad apostolum Cupio dissolui et esse cum christo
Et ad istum statum possumus eliciere ex nulla
racione perfectionis quamque est semper Racio quare
prima perfectio est precepti in omnibus Omnes
enim qui saluari debent seu volunt perfectionem
hanc habere tenentur Alie autem perfectiones aliquibus
cadunt in preceptum / quia illi qui sta
tum habent illum in quo alii ad eos efficiantur
tenentur esse perfecti comparacione eorum iuxta
illud sic luceat lux vestra coram hominibus
ita quod per aplacabilis debent esse Et in hiis
qui sunt in maioris continencia est precepti Et
religiosorum paupertas voluntaria licet
enim aliud appareat non fit contra felicitatem
vite quia multis modis contingit feliciter
viuere Sed est contra illam perfectionem Sed est etiam
animam pro fratribus ponere est precepti cum
sit de natura caritatis / quia ad hoc debet
caritas si necesse fuerit Specialiter autem ad hoc
tenentur prelati quia non solum ex natura
caritatis sed etiam ex obligacione officii Sola
ergo sexta perfectio est consilii simpliciter iterum
non nullis tradit sub precepto ita quod nul
lus ad eam simpliciter obligatur Nullus
hic debet ille perfectionem obire pene Sed
cunctis autem debet hanc velare ad hoc

ut omnis penitus ab omni amaritudine pre
teriret in magis dulcedine fine impedimento
et optimus Quod pluribus est datus / omnia infortunia
putarent ut semper optans dissolui et esse cum
christo Sed istis possumus eliciere sed tamen huic perfectioni
que maxime est omnia consilia euangelica im
tuunt et cooperantur Racio quare omnia consilia ex
pediunt hominem a turba curarum / a multitudine con
cupiscenciarum a frequencia sollicitudinum que fre
quentem sunt et affectum corporis inquietant vnde
illud consilium Vende omnia que habes et da pau
peribus quod est paupertatis / liberat animam a curis tempo
ribus illud autem qui vult venire post me abneget se
metipsum / quod est obediencie Expedit animum ab affectionibus
propriis Sic quod hoc relinquens propria prudencia
et affectum suis prelatis direccioni in omnibus obsequitur
Sed illud quod recipit ex illo euangelio
ecclesia Sed illud qui viderit mulierem ad concupiscendam eam
dicto Qui viderit mulierem ad concupiscendum eam
iam mechatus est eam in corde suo / quod est castitatis
que non solum vitat consensum in opus carnis
sed etiam delectacionem cordis / Expedit hominem
ab omnibus carnalitatibus nociuis Vnde illud
qui sunt christi carnem suam cum concupiscenciis crucifi
xerunt / hec igitur tria consilia suos obseruatores
a malo preseruant non solum quo ad culpam
sed etiam quo ad causam quia paupertas precipitat concupi
scenciam oculorum castitas concupiscenciam carnis obe
diencia vero superbiam vite / que tria sunt cause omnium
malorum vnde omne quod est in mundo aut est concupiscencia
carnis / aut concupiscencia oculorum aut superbia vite
Sed illud Diligite inimicos vestros et benefacite
hiis qui vos oderunt quod est caritatis et amicicie
ut eos libere negocia sed ad inimicos fa
ciendum humiliacione / quia in aliis gradibus est perfectio
recepti Et remouet ab homine omnem vindictam
que sit occasio multorum malorum Sed illud si
quis te percusserit in vna maxilla prebe ei et
alteram quod est de lesione corporali pati habeas animum
sustine lesione alia quod est pacie Et illud
si quis voluerit tecum iudicio contendere pro
tunica dimitte ei et pallium quod est pacie
in bonorum temporalium furti remouet ab homine
defensionem / sed rerum repeticionem in quibus fit
maxima occupacio / Non perfectio est ex precepto
et tamen moderamine inculpate tutele Sed in
ter alia ablatis violencia et fraude si possunt
consilia nimis Sed illud omni petenti te tri
bue quod est mie Tribue omni non propter se quia
hec est nature non in necessitate quia hoc est debiti
nec de superfluo quia hoc est precepti sed dare
miseris de hiis de quibus indigemus ex pietate
propter bona quod hoc est consilii et secludit
ab homine in clibus omnem singularitatem que solet
esse nociua Sic enim quis non credidit propria est
molimenta equare etiam debuit ex hoc bonis
quibus intendit Sed illud et sermo vester est
est non non quod est de semper hac sermonis ...
remouit hominem a vicio lingue hec vir perfectus
iniquitatis et semper totius vero tamen natiuitatis
procedit / perfectus enim est qui non cadit in verbo

Sed illud Si oculus tuus scandalizet te erue
eum et proice abs te quod est de euitanda accione
peccatorum maioris puritatis hominum quia facit
eum dolere de hiis que non potest vitare et pu
gnare contra ea que vincere non potest quod
est consilium e. In aliis tractibus peccatorum occa
siones vitare est preceptum Secundum illud attendite
ne iusticiam vestram faciatis coram hominibus ut
videamini ab eis quod est de intencione rectoris
vel clarificat conscienciam quod ab intencione in bono
opere removet omnem intencionem mercenaria facit enim
bona opera non propter mercedem eternam sed solum
eo quia ea deus voluit fieri et est propter ipsam
met bonitatem dei et consilium alie regulaciones
intencionis sunt precepti ut dicat aliquis doctor
Sed illud qui docuit et fecerit sic magnus
vocabitur in regno celorum quod est de conformitate
docte et operis valde honorem hominis cumulat qui
est in minimis vult regulare sciencia dei quia
in maioribus vita concordat eius doctrina est de qui
iusticia iuxta illud Esto consentiens adversario tuo
dum tecum est in via Secundum illud ne solliciti sitis
in crastinum quod est de vitanda sollicitudine ual
de hominem eleuat ab istis inferioribus et consili
e erga temporalia necessaria vel dicitur perfectus qui sol
liciti ne erga temporalia necessaria pariat in deum omne
sollicitus solum de hoc quo placeat deo Sed
illud si peccauerit in te frater tuus corripe eum quod
est de fraterna caritate seu correctione vel de honore
indificat quia euellit ex ipso totalem ser
uorem malorum fauore ex zelo diuine iusticie
et hoc est consilium sed corripi proximum de venali
bus Et hoc est id quod nullus homo habet facere nisi quem
iusticiam Ex hiis omnibus elicitur quod ita via tri
tendo per consilia in eis non consistit perfectio
completiue patet quod consistit disposicione et promod
remouens prohibencia perfeccionem Vero ex illo quod
quo homo omnia abiciat se obediencie subicit
se castitati consecrat se ad familiaritatem
intrat ingredi racionis confert complete perfectus
sed bene iam incipit quia removet sibi impe
dimenta per talia ut sic ad virtutem plenius
devenit Nec sufficit quasdam ex virtutibus
velut completam perfeccionem adipisci Dicit enim Crisostomus
Completus est homo non sic ut hoc quidem habeat
illa uero non habeat qui enim talis est completus non
est et que vtilitas si quis orat intense et non
misereatur hominis aut si misereatur sed non est vio
lentus et auarus Et si non auarus nec vio
lentus sed facit hec ad ostentacionem Et si facit eo
ut videat deus sed hec ipso eleuatur et magna
sapit de se ipso Et aut fuit humilis sed ventosus
ator et hic affirmans nunc malorum inducens
ait que utilitas in homine sequitur ex perfeccione malis
abiectis bona facere et quedam bona faciendo
omnibus impedimentis sublatis tunc autem venit
adeo

abiis bonis locum dare hec ille Hys premissis
post hec tria generalis est et si fines in
lege diuina positi in quibus consistit perfeccio
per legis impleccionem habeantur tunc per imple
cionem consiliorum melius devenit ad impleccionem
preceptorum Ista conclusio habet duas partes Prima
dicit quod illi fines in quibus consistit hominis
perfeccio per legis impleccionem habentur Et patet
sic quia duplex est finis in diuina lege
constitutus in quibus consistit hominis perfeccio Primus
qui principalis dicitur est adherere deo per cari
tate de quo in primo actum est autem adherere
deo bonum est Et iste habetur ex impleccione
preceptorum iuxta illud finis precepti est caritas
prima Thimothei primo Secundus minus principalis consistit
in puritate et rectitudine cordis quod dicitur
sanctificacio iuxta illud apostoli hec est voluntas
dei sanctificacio vestra et habetur ex impleccione
legis iuxta illud Ro. vi habetis fructum vestrum
de impleccione legis in sanctificacione finem uero
vitam eternam Secunda pars patet primo quia
utriusque actus preceptorum scilicet interioris et exterioris
tendit ad illos fines generales cadit
sub precepto hoc est Augustinus de libro concupiscencie
qui dicit Dominus omnem motum ad nocendum
sive interiore et exteriore voluit deus
homicidii deputari et dominauit non
solum exteriorem actum sed eciam interiorem concupi
ad faciendum mecham pertinet Sui geminus actus
obmittitur sic interior sic exterior nec
habetur deo per caritatem nec sanctificacio habetur
per puritatem cordis et rectitudinem quia
precepto rupto mortale peccatum committitur
quo utrorumque illorum violatum

Secundo eliciatur ex ista parte generali quod omnia
consilia ad hoc dantur ut ad suos fines
ordinantur scilicet ad adhesionem dei et ad
sanctificacionem patet quia omnia consilia iuncte
ordinant ad maiorem puritatem et rectitudinem
Vadunt enim ad hoc ut mens hominis a passi
onibus inordinatis liberata permaneat
in rectitudine et puritate utrumque ex ollo
suppositione est omnes virtutes ita the
ologice sicut morales ad dileccionem dei
et proximi ut ad suos fines ordinet
Dicit enim Augustinus libro de moribus eccle
caritatis precipue custodiri si caritati utraque
sermo habitus et alia omnia optantur
Et apostolus prima Cor. vii virginitatis
consilium ad hoc ordinat ut mulier
innupta cogitet quo modo esset
sancta corpore et spiritu et ut placeat
deo Et opus paupertatis consilium ordi
nauit ad sequendum deum hoc ... vero
Sic et consilium obediencie illud

32

Vz Oia quecumq vobis dixerit facite. ordinavit ad hoc ut iure obediencie et dei honorificentia in cuius ca thedra preside bant

Consistis habitu q via ista consilia mi nus sunt pfecta q precepta qr ipa sunt pr ut quedam dispones et ut re mouentia que phibent ad illos fines qui eo legis impletone sunt ut impat eo fervitui corpis et eo non suppositio Vnde in collacionibus patrum dr Quidquid ad pfecte cordis pt pertinet tota virtute sectandum est et quidquid ab hac distrahit ut periculosum pniciosum vitandum est per hoc eni ieiunia facimus et patimur per hanc patrias parentes divitias delicias voluptates et omnes volu ptates contempnimus per hac medias vi gilias labores nuditates et ab stinencias ut per talia a passionibus noxiis illesi corda nra servemus ut talibus gradibus devenientes ad perfec tam caritatem Dicit hic beatus Thomas quolibeto quarto questione xxiv Cum consilia ad precepta ut sunt de actibus exterioribus non ordinant ut ad finem quia non ideo quis virginitatem servat ut ab adulterio abstineat nec ideo quis suis abrenunciat ut ali ena non capiat Nec ideo ad vnam ma xillam percussus prebet alteram ut non occidat fratrem qr talia opa consiliorum multum perfectiora sunt quam talia opa preceptorum Multo eni perfectius est propria relinquere quam non capere aliena etc. Et ista est intentio in 2a conclusione dum videntur ppt hoc namque consilia precepti superad duntur qr opa consiliorum multo perfectiora sunt quam opa exteriora preceptorum Vnde aptantur noue legi et illa antique ita aptant vite contemplative et illa active Ideo etc. opa consiliorum ut sic ordinantur ad opa preceptorum exteriora non ut ad finem sed ut eo firmius et tucius ob veniant Et ad hoc venit 2a pars conclusionis que dicit cum per consiliorum impletionem me lius pervenitur ad impletionem preceptorum Na qui sua dimittit firmius abstinet a rapiendo alienis Et qui sua non repetit servato ordine iuris et iustic magis abstinet a proximi iniuria etc. Et qui custodit se in omnibus verbo tacere est a periurio remotus Et ita dicit August. in libro de sermone domini in monte dicens que addunt ad inchoatorum Ex quo

Habetur q non est in consiliis includi precepta que ordinantur in perfectos fines et non econverso hoc est beati Thome ubi supra et concordat ad vo Corpus dum Bartolanus qr q omnia dimittit non capit aliena Non tamen oportet q ille qui aliena non rapit ut omnia propria relinquat qr hoc est nisi minus sed illud excellens Secundo sequitur q ad precepta comparant ad consilia sic ut supponentur illorum finium Cum consilia sunt perfecta precepta Sic si fiet comparatio virginitatis ad matrimonium et comparatio paupertatis propter deum ad illum qui in seculo est suis contentus Non tamen propter hoc oportet ut precepta qr sunt minus perfecta debeant precedere consilia tempore ut quedam di spositiones quadmodum dictum est de consiliis et preceptis qr non oportet si quis vult servare virginitatem q prius intret matrimonium nec oportet q ille q vult esse pauper propter deum q prius agat vitam secularem in qua esset de suis divitiis contentus Sicut non oportet q ille qui vadit ad romam in regno quod prius debuisset ire per vicos et in dicta civitate

Contra primum non le in quo dicitur legem eternam esse ro tem gubernationis rerum in deo sicut in principe summo illa ratio que in deo esse dicitur vel est eterna vel non est eterna Si dicitur q non est eterna tunc non est lex eterna a priori negato ad infinitum Si dicitur q est eterna et ideo qr quidquid est in deo eternum est et deus est qr deo nihil pt accidere ex tempore Tunc sic illa ratio est eterna ergo non pt esse ra lex eterna probatur qr illa ratio gubernationis vel debet esse in dispositione vel deo qui est summus legisla tor vel debet esse in promulgacione Si lex esse in di spositione tunc non est lex qr quodam est in statu et dispositione tunc adhuc nemini liceat vel quemque doceat hoc vel illud Si autem lex est in promulga tione faciendo vel non faciendo tunc non pt esse eterna qr talis promulgatio est in temporis nullo eternum est quia hoc quod creaturis applicat eternum esse non pt Ibidem 3a 2o Ethicorum lex vero dicitur a legendo eo modo lex legendo nocere ex tempore ita q non solum dicat lectio id est quod ex tempore legitur sed etiam id quod mente capitur et lex ita dicitur qr legitur in mente divina et concipitur et ut lex est in mente et in dispositione dei Secundo pt lex dici a ligando lex lex est in promulgatione qr ut obligat Et hic tunc est temporale quia in creatura Admittendum tamen pt non allegando in scripto beati Ex quo nec non lex indicare in dispositione est verum iustum est omnia esse ordina tissima et non erat tunc ea in deo qui non satis veritate illud dispositione et qr ideo contra non lex esse se sicut non est ex se ideo lex ea ab illa

vitate tum melius intuendo illius proprietates in
diuina veritate. Secundo quod licet ab ea veritate hoc
accipit tunc ea veritas est prius magis homines
et propinqua est etiam. Et immutabilis dicitur etiam lex quae alio nomine dicitur ars vel te[m]
vel cunctorum gubernatrix rerum hoc dicto per solutione
argumenti. Notandum quod de lege ligante et obligante possumus
loqui sicut de ipsius dei dominio. Est quod do-
minium dei potestas subditos coercendi et
per duobus modis dicitur. Vno modo secundum habitum. Alio modo
per actum. Et utrique connotatur subditus. Ad
sic diuinitus ... potestas coercendi subditos
et ea dispositio dei ad hoc faciendum et est
etiam et inuiabilis. Sed actus coercendi est temporalis.
Sic est lex ut dicitur a ligando dicitur dispositio ligandi
in deo tantum ad hoc vel ad illud et ea etiam est
sed secundum actum ligandi. Et lex est in promulgatione
in deo quod promulgatur et publicatur obligat
ad obtemperandum. Eo quod actus in deo vel est eterna.
Dicitur quod etiam Et quod instat ... lex esse non potest
hoc est necessarium. Et actus vel est dispositio legis
dicitur ibi potest esse etiam dispositio dei ... cum
et ligat et si non dicitur actualiter sed in proposito dei.

Item tertio lex quae est dispositio in deo ad hoc faciendum vel
ad illud prohibendum. Vno modo potest dici etiam quod non le-
sum et vero nulla amplius quia ea dispositio est vari-
abilis. Non deus ... ea dispositione habituali et quia
sic ... in proposito admittit. Omni hoc plures
vxores et nunc hoc prohibuit. Sibi dispositio
... fuisse contra gentem ...
per gentem Et ipsi prophetae quibus fiunt et per ...
et quibus promissiones non ita ... comminationes
... etiam lege et accipit ipsius ve-
ritate. Ibidem dicitur quod actus ... quod effectus eius
legis mutables sunt. Nam actus illius ... quibus
in ... effectus sunt legis eius sunt
... hoc ... prohibere hoc
permittere. et hoc ponitur. Sed ea ... hoc
illi effectus procedunt immutabiliter ... quia
quod est adiutendum quod de ista lege ... perseueraret per
sic de voluntate dei quia ... possumus loqui
licet diuinitus ratione ut superius dictum est. Primo ei
voluntas dei dicitur dica ... quod ... dicitur essentia
dei et voluntas beneplaciti diuino omnipotens
et immutabilis quia non est qui sibi possit resiste-
re. Secundo dicitur voluntas signi quae non est aliud nisi
voluntatis effectus beneplaciti qui relucet in ...
operatione in praecepto in prohibitione. Re-
cta quod beneplacitum dei diuino est inuiolabile. Sed in
tantum quod est variabilis mutatur ipsius effectus. Secun-
dum de lege etiam possumus dicere quod uno
est immutabilis alio mutabilis. Sicut dicit ...
... deus non mutat consilium sed mutat sententiam.
Et vocat ibi consilium in deo diuina sed quam
disposuit et diiudicat omnia. Sententia vero vocatur
temporales effectus qui ex illa dispositione et diui-

dictione diuina ... Et isti continue variantur
... quantum ad actum negandum est quod illa
dispositio sit variabilis et quod dicat quod
ea dispositio uno modo admittit alio prohibet
vero est hoc quod prohibitio et admissio effectus
sunt et temporales sunt. Et ita variantur ...
... ex quo utrumque procedit eadem est nec
mutatur. Ponit Augustinus de ... de vera reli-
gione ... dicitur ars medicinae cum
eadem maneat et non mutetur. Actus mutat
praecepta languentibus ... quia nec valitudo
est mutabilis. Sic diuina prouidentia ...
immutabilis ... subuenit et pro diuersitate
morborum alia aliis iubet et alia aliis
prohibet.

Item tertio si ea ... quae est in deo ad gubernandum
non obstante veritate in effectibus esset etiam
sequitur quod est lex naturalis esse etiam quibus
... quia ... non esse participatio aeternae
legis quod dicitur de eadem in sua diffinitione.
Sed amplius ... quod lex naturalis est in deo immutabilis
dispositio vero et est in deo ut ... in suo
... quod ... sit immutabilis. Actus quod
lex etiam quae est ita naturalis impressa est immu-
tabilis. et homo cui est impressa sit manet
... et lex ... immutabilis ... contra
quia non videtur ... ista variabilitas
procedit quia ex quo ex deo non ex quo
ex homine non ... ex ipso iure sit homini ipso
quod non ... quod ex quo id est naturale ... est
est apud omnes Et ita immutabile. Ibidem
dicitur quod naturale ius impressum homini a deo in
creatione dicitur est immutabile hoc est quoad
verorum suorum praeceptorum. Sicut de etiam le-
ge dicitur. Sed quo ad obseruantiam eorum
est mutabilis ... mutabilis ... est ...
et alia ut ... quod ipsa sit lex etiam
in ... quae est dei voluntas ut ipsa est ...
omnia ordinandi quod utrumque est de ... alterum
etiam Et ipsa est participatio quaedam illius
legis aeternae Et ideo non est sic simpliciter immutabilis
ut ea lex prima.

Item quarto lex naturalis ... est mutata ... nomi-
natur dependentem a deo quod ... continet illud
naturale et ... et alio male fundatum
et solutio non ... quia ... Sed ...
quarto ... Jus naturale ... communis
... quod ... communis est possessio omnium et
vna libertas omnium. Ex quo ... ...
... mutatae sunt quod ... non ...
... et ... est ... introducta
ad dominium ... illud ius mutatur. Ibi
dicitur quod vna libertas omnium et communis possessio

32

dicte petri, et appare et fruicio p[ro]p[ter]
utroq[ue] e de dictamine legis nalis et no
e sta aliqua mutacio i ipo de leg[e] sz
solu[m] d obs[er]uacia precepto[rum] q[uia] alia obs[er]ua
cia debebat nature bene istitute et sane
et alia nature corrupte ut ergo Commu[n]e
p[ro] meliori decreti aditum ppositum d[icitu]r
de iure nali sunt quedam ut precepta ut
illud hoc facias alti q[uo]d tibi vis fieri
quedam p[ro]hibicio[n]es ut q[uo]d no facias alij
q[uo]d t[ibi] nimie fieri vis Et hec simpl[icite]r oblitur
u[e]l accipiunt mutacio[n]em in aliqua lege
q[uia] ut in lege moysi u[e]l i lege ewang[e]lii
u[e]l in aliqua lege hu[m]a[n]a Quedam at sunt
i io iure ut d[e]m[on]stracio[n]es que ad tempus
et s[ecundu]m aliquid obligat Et d[icitu]r d[e]m[on]stracio
a precepto sic q[uo]d illud a precepto h[oc] o[mn]ino
illud d[e]m[on]stracionu[m] licet sit s[ecundu]m casus emi[n]
gentes Sic d[e] exe[m]plo licet d[e] talibus ipelle
vim vi q[uo]d h[oc] est cont[ra] libertate[m] omnem
dicit eni[m] Tull[ius] Q[uo]d vindicacio est de iure
nali simili[te]r lex sua repete q[uo]d e q[uo]d ge[n]s
possessio[n]em om[n]i[u]m actu[m] p[ro]p[ter] d[omi]n[u]s ap[osto]lus
o[mn]ib[us] d[omi]n[u]s Qui te p[er]cusserit d[e] vna ma
xilla p[re]be ei et alteram Et qui volunt
tecu[m] contende[re] pro pallio dimitte ei et
tunicam quia tempus et locus offebant
sic q[uia] per nimia[m] ap[re]he[n]sionem homines erant
ad d[e]u[m] trahendi Ergo non o[mn]ia omnia et
una om[n]i[u]m libertas cadunt sub d[e]m[on]stracione
seu sub [con]silio q[uia] no cadunt simpl[icite]r precepti
s[ed] ad tempus q[uia] valuerit illa tempore inocen-
cie s[ed] tempore nature corrupte no valent
ubi regnat inordinata [con]cupiscencia q[uia]
si o[mn]ia erunt [com]munia dissoluet[ur] res publi-
ca Et si om[ne]s essent liberi et nullus esset
dominus mutua cede p[er]imerent se gen[er]a-
nd[a] q[uia] nullus esset qui p[ro]tegeret
Sz contra hoc q[uia] h[oc] tempore inocencie t[ame]n illa
tenebant ex iure nature s[ed] quia ad[hu]c
eadem natura manet ergo ad[hu]c ad illa
tenemur ex precepto eiusdem nature et p[ro]b[atur]
ad[hu]c et om[n]i[u]m omnis possessio et libertas sibi
d[icitu]r q[uia] ad[hu]c ad omnem possessionem tenemur no
simpl[icite]r s[ed] d[e] casu ut tempore nature q[uia]
illo tempore omnia debebant esse [com]munia d[icitu]r
etiam ad libertate[m] omnem semper a[p]pa[re]t q[uia]
h[oc] no eveniet nisi d[e] p[at]ria ubi ce[ss]abit
om[n]is p[re]latio et d[eu]s erit o[mn]ia i[n] omnib[us]
Sz q[uia] q[uo]d no e solue argumentum q[uia] est p[ro]
argumentum no tenor h[oc] non arte pacientes nisi
d[e] cau[sa] h[oc] e tempore et loco Et h[oc] [con]ciens[tia]
q[uia] [iu]rid[icu]m facere p[ro] mortali Ergo a simili
no tenetur o[mn]ia h[abe]re in [com]mune nisi [de] casu
quo q[ui]c[um]q[ue] est fato pro mortali et
sic quotie[n]sc[um]q[ue] in aliquid ipso p[ro]p[ter]
q[uia] no e simile de isto precepto et de io
q[uia] preceptu[m] de [com]mu[n]i om[n]i[u]m possessio[n]e cadit
sub d[e]m[on]stracione siue sub consilio Et itaque
e preceptum simpl[icite]r s[ed] solum ad tempus sed
honorare parentes e precepti simpl[icite]r et
etiam no[n] v[ir]tute tantu[m] manet eadem ergo
idem preceptum q[uia] no manet in statu nature
Sz q[uia] no o[mn]ia esse [com]munia e iustum s[ecundu]m ius
positi[vu]m et o[mn]ia esse [com]munia e iustu[m] s[ecundu]m ius
nale ergo h[oc] e magis iustu[m] q[uia] id [com]p[ro]b[at]
magis tenemur ut h[ab]eam[us] o[mn]ia [com]munia
Et sic cont[ra] h[oc] [con]ficiu[n]t p[er] Ga[bri]el[em] Biel q[uia]
no sic s[ed] sequit[ur] h[oc] si no o[mn]ia h[abe]re in
[com]mune solu[m] esse de iure positiuo sic h[abe]re
o[mn]ia i [com]mune e de iure nali / no sic no e
q[uia] esse no o[mn]ia esse [com]munia e de dictamine
legis nalis Racio eni[m] nalis dictat utroq[ue]
vidilicet et o[mn]ia esse [com]munia et no o[mn]ia esse
[com]munia secundum diu[er]sum statum
Sz q[uia] h[oc] hec duo / o[mn]ia esse [com]munia
et aliqua esse ppria / sunt [con]tra[ri]a et sunt
eiusdem iuris nalis Ergo nale ius sed
sic e mutabile Ergo q[uia] no est de [con]tra-
rio [con]trariu[m] s[ed] e mutacio ibi q[uia] d[icitu]r
q[uia] ista duo no s[un]t [con]tra[ri]a q[uia] i[n]spiciunt diu[er]sa
te[m]pora et diu[er]sas causas et diu[er]sos status
unde utroq[ue] t[em]p[o]re et bonu[m] et iustu[m] est
dicit h[oc] Altissiodore[n]sis q[uia] no e i[n]co[n]ue[n]iens bo-
num esse bono [con]trariu[m] no de eadem racione boni
ut de eadem causa s[ed] diu[er]sis t[em]p[o]ribus ex diu[er]-
sis causis sic i[n] t[em]p[o]re officium p[re]dicacionis et
[con]fessionis [con]traria sunt Et h[oc] utroq[ue] sit bonu[m]
alia et alia racione Unde ad[ver]tendum p[ro] i[n]tel-
ligencia clariori sic d[icitu]r Allexander de Hal[es]
d[e] p[re]cepto h[oc] z[eg]o loco n[atura]lis d[e] suis d[e]c[re]ta-
lib[us] h[oc] s[e]c[un]d[u]m ip[s]ius / eni[m] d[icta]t ut
debitu[m] fit u[e]l ut no debitu[m] fit Et illa
i[m]mobilia p[er]manent ut sunt eius precepta et
p[ro]hibiciones quedam at dictat ut utilia
utile aut[em] e q[uo]d confert ad finem et sic
dictauit o[mn]ia esse [com]munia / et om[n]i[u]m esse v[er]am
libertate[m] tempore inocencie / quia talia pro
tempore erant valde utilia per [con]seruacionem
h[oc] tempore ubi nu[ll]a erat i[n]ordinacio neq[ue]
hominis q[uia] ... neq[ue]
[con]cupiscibili neq[ue] i[n] irascibili ut d[icitu]r
alia vi a[nim]e Sz ut expediencia dictat
h[oc] app[ro]p[ri]a[ti]o[n]e h[abe]re et diu[er]sum tempore nature corrupte
q[uia] alias accideret incomodu[m] d[e] societ[at]e

humana ex quo Altissiodorensis infert quod ad
esse gratia debilitatur ratio naturalis quasi coarta-
tur enim natura quod 2m studium non est utilius
est aliqua gratia esse unde sustinet hec ne-
cessario accidere Secundo infert quod aliqua esse gratia
est ex permissione nature secundum omnia esse gratia
est ex duplicatione nature ex quibus apparet
quod licet sit diminutus homo circa observantiam
preceptorum nature tamen ratio ex qua ista diminu-
tatis oritur vacatorum non habet Secundo hec
dicit glossa propter illud addidit eius disciplinam ut et
vite Christi xvij legem libri quid ad totius
cordis legis naturalis scribi voluit et quod
omne corruptibile est mutabile igitur lex naturalis
in se est mutabilis et non solum in observantia
preceptorum seu in determinatione ibidem dicit quod quicquid
est corrigibile et emendabile ut hic videtur
hoc est mutabile hec autem consimilia que lex
scripta legem naturalem corrigit non est vicium sed
supplementum unde advertendum quod lex ex ipso
ro naturalis non erat ex vero defectuosa sed
quia erat valde generalis ita quod multa de-
ceptabat particularia sic quod nimis
erat occulta et obscura atque difficilis ad
intelligendum sic quod natura corrupta non potest
cognitorum illorum que de se continebat venire
premissis addita est legi naturali lex
scripta illa inclusa explanavit ut illa
generalia particularia diffiniret secundum inequa-
litatem Non facias alii quod tibi non vis
fieri explanat dicens Non occides Non me-
chaberis Non furtum facias et iam qua-
litate diliges dominum deum tuum ex toto
corde ex tota anima ex tota virtute explanat
illis 2bus preceptis prime tabule illud enim
est preceptum legis naturalis licet ad eius plenam
impletionem natura ex se percipere non potest
Contra partem contrariam quod dicit Augustinus beatitudo
homini est perfectio in nullo non est beatus
ergo gratia sola anima post quam nulla ergo est
beatus esse nullo alio non potest ergo dicit
post quod beatitudo concedit nullis non ex
deo quod aliquis veniet homo beatus sine
suo arbitrio Non ex lege nature quia ista non
pergredit ultra suos limites Non ex lege
humana quia ista solum solliciata est de pace et
hominis conservanda Non ex lege moysi quia
ista neminem duxit ad perfectionem Non ex le-
ge ewangelii quia ista non sufficit Nam multi
de ea dampnati erunt perpetua dampnatione

ibi dicit quod ad beatitudinem ista omnia com-
parantur natura quia ex creatore finis
illius non debetur homini nisi beatitudo
lex naturalis quia habet in se notitiam et amorem
creatoris lex positiva quia ista compescebat
mala et ad honorificandum creatorem
invitabat lex moysi quia supplevit
defectum legis moysi naturalis lex
ewangelii quia ista supplevit defectum legis
moysi ut probat Deus ad beatitudinem
est causa efficiens et obiectum Item ergo ho-
mo natura non est beatificabilis igitur non est
beatificabilis tamen quia sublato fundamento
omnia ruunt que sunt supra ipsum Ansgerus dicit
dicit Homo ex lege nature non habet aliqua
habitudinem ad beatitudinem ergo non est beati-
ficabilis ex natura antecedens quia lex naturalis non est
data ad merendum beatitudinem ergo homo quo
ista lege non habet habitudinem ad illam probo
quod natura est alia habitudo ad vitam eternam
nobis nisi per meritum ex quo nobis
non est naturalis sed gratiosa ibidem dicit Altissi-
dorensis Secundum ius naturale primo et principaliter
non est datum ad merendum beatitudinem quia magis
viam non habet de natura sed est superaddita
sed data est lex ista ad hoc ut habi-
litaret nos ad bonum virtutes polli-
ticas ad bonas scientias et artes que
in natura sunt quedam inicia et se-
mina data est et ad hoc ut veniremus
ad aliqualem dei notitiam et ad aliqua-
lem dei dilectionem et ad hoc ut dilu-
vium et post diluvium et tunc iam
fuerat plus multiplicatus adiuncta
erant legi naturali quedam precepta
ordinaria hominum de se quo ad primum
et quo ad 2m unde cum homo fuit
deordinatus de se per diffusionem inordina-
tam concupiscentie statum datum est ei ibi
preceptum sub te erit appetitus tuus et
tu dominaberis illius Gen. 3o ut homo re-
frenata concupiscentia esset ordinatus
et regulatus de se ipso post diluvium
ac irascibile fuit deordinata et ce-
perunt homines bella gerere agere
et iustitiam iniustitiam et civitates edi-
ficare additum illud fuit preceptum
carnem cum sanguine non comedetis
de homicidio effusione humani san-
guinis ut se refrenaret homo
audacia ad nocendum proximis Secundo
post homines multiplicati venerunt ad

32

Idolatriam et recesserunt a cultu veri dei cuius quandam aliqualem habuerunt noticiam et amorem sed quod deordinavit rationalem. Tunc datum est preceptum de cultu ipsius dei ad hoc ut homines revocarentur ab ydolatria ad cultum dei / quia ergo articuli legis nature non sunt data ad mundandum ergo et necessario quia et si non habet vim mundandi tamen initia sunt dispositionem pro mundo / quia iam lex hec ordinatoria hominis in se quo ad proximum quo ad deum et hec sufficit ad beatitudinem / Consequenter hic articulus. Naturalis lex nata est ad deum ordinatorum ut ad se / ergo non pertinet ad beatitudinem quia non antiqua / quia non videtur quibus preceptis naturalis legis ordinatur homines in se illud quo ad proximum nec quo ad deum nisi per ipsum preceptum non facias aliis etc. quia [illegible] videtur quo ipso precepto habeat aliquis ordinationes ad se ipsum nec ad deum. Similiter ipso secundo hoc facias aliis / et quibus non est ordinatum ad se nec ad deum / quare potest esse ordinatum ad proximum. Et non sunt alia precepta illius legis ut videtur ergo etc. Solvendum dicit Alexander. De hac non est dubium quia ipso eo quod homo est ad ymaginem et ad similitudinem dei quod ipse sua natura habet ordinationem ad deum quod habet potentiam ad cognoscendum deum et habet potentiam ad amandum deum in quibus tota ordinatio hominis ad deum consistit. Secunda dicit Augustinus trinitas attendit in potentia cognoscendi. Secundo diligendi in

vii potentia diligendi. Secundo hoc quod preceptis legis naturalis potest hic dici ipse quod hectum [illegible] preceptorum resolutione / quia in illis duobus preceptis innuitur dilectio sui ipsius. Docet enim ibi hoc quo ipse se ipso debet se habere ad alios et quomodo se ipsum diligere quod et quod sibi optare vel non optare. Modo dicit hic quod homo ordinate se diligit intelligitur dilectio dei. Si enim diligo me et esse meum diligo per naturam tunc et diligo principium mei esse et diligo principium conservatorem mei esse et diligo principium gubernatorem mei bene esse quod est deus. Sic ergo si diligo me inter ipsum etiam diligo et meam speciem quia naturali dilectione ipse diligit suum simile. Sic ergo per videre solutionem quod ordinata dilectione sui habet ordinationem et ad deum et ad proximum. Nec obviat quod dicit Augustinus dilectio sui ipsius est fundamentum civitatis dyaboli quia hoc verum est pro ut talis dilectio est inordinata. Ordinata autem omnium bonorum est fundamentum quia et gratie et glorie

Secundo contra hoc naturalis lex in se nulla habet ad deum, contrarium ergo nec dilectio et proximus nec ordinationem / ante patet quod dicit glossa super primo quod notum est dei manifestum est illis. Vero primo multi sunt que de deo per naturam sciri non potest. Ibidem dicitur quod inter hoc de cognitione particularis sunt de articulata et explicita. Sed contra lex vero de deo fere omnia habet cognitionem universalem. Ubi advertendum quod duplex est notio. Quedam una est innata, alia est acquisita. Innata communis est quod anima creata est ad ymaginem et imitationem summe veritatis. Acquisita est sive exprimento et disciplina. Si ergo veritas per disciplinam ducit ad cognitionem omnium que sunt fidei de deo dupliciter fides ex auditu. Magister in notonalis aut veritas universalis deducit ad omnes veritates que de deo sunt quia ista notio universalis multo generalior est quam illa acquisita per disciplinam quia generalis est ad omnem veritatem et hoc sit nata ad tum posse adolescere et maturescere quod tamen non potest propter defectum annorum.

Secundo contra hic naturalis non ducit ad fidem trinitatis nec ad fidem incarnationis nec ad fidem resurrectionis ergo non ducit ad cognitionem omnium que sunt de deo et vero est quasi precedunt intelligentiam naturalem. Dicit Hugo quod per talem casum in primum nunquam potuit habere naturaliter maiorem fidem quam credere unum deum omnium dominum rectorem, universorum, principem omnium et eorum que in mali sunt et eorum qui ad compertas remuneratorem. Hoc quo ergo ita habet hanc universalem quod deus est omnipotens et omnium principium quare sunt necessaria ad salutem. Hoc hac enim universali via vadit per rationes et colligit et incarnationem et redemptionem et omnia alia sive [illegible] particulariter non potest habere. Secundo dicit Alexander quod hec est cognitio in generali. Nam si queritur de fide trinitatis dicit Alexander quod ratione habet in generali que cognitionem trinitatis videlicet et possibilis cognoverit trinitatem per appropriata personarum videlicet per potentiam per sapientiam et per bonitatem. Secundo non cognovit propria personarum quod cognosceret paternitatem, filiationem, quoniam spirationem et ipsarum personarum emanationem, etiam tamen modum equaliter eorum procedit naturale intellectum. Hec in via attingit incarnationem quo ad potentiam arguit enim sic. Hoc quod deus est omnipotens, ergo potest se univere creature cui vult. Secundo debet univere ad modum non attingit

Simili de redemptore d tang' Nullus sine redemptore potuit potuit unquam salvari Ex quo ergo de lege nali nullus salvati sunt non e dubiu qui redemptorem potuit unquam salvari crediderunt Sz hoc erat vel implicite quia aute de cta coz fitz abrahe nesciuit quis deret redime sz ad oppositum abrahe In semine tuo benedicent omnes gentes te cognouit qz redemptor debuit esse ho Sz an primo ho an de et ho non fuit gnitu quousqz venit legales hostie et figure ca prophetia ysa dicens Ecce virgo concipiet et pariet filium Et cognouit q deuit esse deus et ho et q per passionem et mortem quam hostie figurabat debebat redime Ac nulla tamen redemptor erat eis occultata Vnde quantu ad articulum de descensu ad inferos fides vr fuisse ebuulata tpe iohis bapte Sz alias i dt clarius p solucoe istius argumenti q na habuit fides quia assenciebat hijs que sunt fidei implicite sive generali ppt raciones collectas Sz assentire hijs que fidei sunt ppt se solius est c

Sz contra hoc se q fides ca que e nate et fides que e gre sit alia et alia fides nate est a fruto nae et o icoz que nae non procedunt fides aut gre e a fruto gre et e coz que nae procedunt Et hec duo videlicet tamqz diuersitas et diuisa precellencia effectu diuersitatis arguit que tn e ctm et q aplm qui dt vna fides vnu baptisma. R Ibi dt alias alia et alia e fides nate et gre quia fides nate e acquisita per racones et non est vtz assidens aut gre e infusa et e vtus Et ad aplm dicit Aug q intelligit est de fide gre ita q in fides qua credit oibz que de deo sunt ppt se et ppt veritatem e vna et eadem nec variat ipsius cedeptibz paz hoc q aliqui articuli min sunt cogniti Et alij magis quia ut e Grg dicit articulorum cognicio creuit tpis successu Et ex hijs hemus quto dispositiones sunt c nae ad beatitudinis assecucoez

Ite quarto beatitudo eterna hoc e impossibilis go ho nullo modo e beatificabilis an pz beatitudo vie e impossibilis homini ergo et pria que e eterna Ra quia beatitudo vie via e et medium ad eternam sthnez an pz quia beatitudo vie e opposita obiecto ergo impossibilis est. R a q talis quidz destruit E ipm Sz an pz q beatitudo e status ex aggregatione oim

bonorum pfectum Sz vita deo miseriaz et defectibz multiplicem. Ibi dr Sz beatitudo vie non e opposita obiecto nisi beatitudo capiatur p beatitudine finali sz cmdo beatitudinem vno largo ut ce bz dicit qui ipuo i vita non ht impedimentu d casu quo minus possit assequi ipam beatitudinem eternam Sz vnde quo in beatificatur qz credidit et i e beati scta tuij e nome dni spes eius et ille qui misetur sup egenum et pauperem et illi qui ambulant inmaculati i lege dni et qui scrutant testimonia eius ex toto corde et illi qui audiunt vm dei et custodiunt illud quo est opus beatificant pauperes spu mites lugentes misericordes et sic de alijs

Ite quinto impossibile e homine se ee disposi tum ut ex sua dispositione aliquis assequi possit vitam eternam et deum ad illam venire non potest ergo adhuc e homini impossibile an pz qz sua dispositio non consistit i illis que sunt homini competere ex nae ut notu est Et sic si aliqui alie i e possibilitez hoibus procedunt et ita non sunt p hoiez acquiri ut notu est ibidem R q vero e q disposiciones quibus ho dignus sit eterna beatitudine non sunt ex hoibus possibile quia eas facultez procedunt tn homini ab ipso deo misericordit infundunt P q. not Thomas Slio de pota dei Sz aia racoialis que a solo deo causata excedit capacitate sue mae quia ma corporalis non potest cophendere totaliter et includere ipam aiam Vnde ipi aie manenti i corpore competit aliqua vtus et opato ad quam mam non attingit et hec e ideo quia ipa procedit ab agente quod e infinite virtutis Sicut aute ho aiam acquirit ex opacione dei ita et ultimam suam pfectionem que est vltimata felicitas immediate acquirit a deo et de deo Cuius ro e qz nale desiderium hois d nu alio pt quietari nisi d solo deo Vnde innatum e homini ut ex causatis quoddam desiderio inquirat ad inquirendum causas nec quiescit quousqz sunt puenta ad prima causa Et concludit quo ergo aia procedit facultatem sue nate sit oz q beatitudo procedat totam facultatem hnae nate Ergo infert Si ho deus beatificari necessariu est q heat aliquas pfecciones quibus ordinet ad illud sine supernalez qui procedunt facultatem naturalium principiorum quod sciendum pt nis alio nisi ei a deo infundant principia aute nate hec sunt ipsius aie essencia libertas et voluntas qz hec sunt principia opa

omnium hominis in patria hec. Primo quod consideratur hominem tamen per quam anima consequi potest esse speciale et divinum. Deinde fides spes et caritas, quia perficitur intellectus illuminatur de aliquibus supernaturalibus cognoscendo que sunt secundum certo ordine naturali precta naturali generata, ordine igitur operatione per spem autem et caritate adipiscitur anima quedam inclinationem in illud bonum supernale ad quod voluntas hominis non sufficeret ordinabatur per naturam.

Item sexto dicta fide spe et caritate non dum homo sufficienter est dispositus ad salutem assecutionem et alias dispositiones non dabitur quod adhuc homo non est beatificatus animam ad finem quod illis omnibus positis homo tamen inclinatus est ad malum tamquam ad bonum quod quando concupiscit spiritus adversus carnem trahens ad bonum tamen et concupiscit caro adversus spiritum trahens ad malum. Et propter hoc adhuc homo est sub quadam in dispositione ita quod simpliciter non est dispositus ad beatitudinem quod dampnatorum. Quia apostolus dicit ad Galatas v quod hec duo sibi invicem adversantur ut rebellia hec potest tolli in via per aliquas virtutes. Ibidem dicitur quod habitis istis tribus virtutibus scilicet fide spe et caritate homo non est sub indispositione. Nam et si per carnem trahitur ad malum non tamen perficitur quod spiritus qui concupiscit adversus carnem adiutus istis virtutibus malo reluctatur et vincit. Contra quod notat beatus Thomas de Aquino xxxi dicit quod passiones ad malum inclinantes non tolluntur totaliter ab homine neque per virtutes acquisitas neque per virtutes infusas nisi hec tunc fiet miraculose specialiter quod habitis virtutibus infusis et acquisitis adhuc remanet colluctatio inter carnem et spiritum. Sicut allegatum est. Sed tamen per virtutes acquisitas et virtutes infusas huiusmodi passiones modificantur ne ab eis homo effrenate moveatur. Et hoc sufficit contra predispositionem ad beatitudinem. Immo talis colluctatio occasio est multorum bonorum sicut timoris humilitatis cautele austeritatis continue prosequendo ad premium et veniendo ad possibile laudem divinam aliquando. Dicit beatus Thomas quod quoad hoc differunt aliquo speciales virtutes acquisite et in aliquo istarum quia acquisita virtus facit ut homo non percipiat omnia sentiat et haberetur in tristicia sua quod eo quod per frequentes actus quibus homo assuefactus ad virtutem cum talibus passionibus desuevit

obedire et consuevit eis resistere sic quod non sentiet eas molestias. Sed virtus infusa non ad hoc operatur quia et si tales passiones stimulant, facit quod nullo modo dicunt et quod ius obediant concupiscentiis peccati. Et hec facit ipsa. Id quod virtus acquisita facere non potest quia virtus acquisita sepe deficit sicut et alie inclinationes naturales.

Item septimo homo ad optimum statum repositus per infusionem spiritualem virtutum non potest adipisci obiectum beatificum quod non est beatificatus animam. Quod non est capax alicuius obiecti per istas virtutes neque per alias non per duas quod iste virtutes sunt ipsius vie et sunt imperfecte. Alias enim si per istas esset capax obiecti non daretur unio quia homo contra non posset beatificari. Non etiam per alias quod homo in via ista omnino illas alias virtutes quibus beatificari non habuit quod propter quod omnino nec eas habet alias enim per consequens aliquid mereretur. Quod est contra illud Johannes Apocalipsis. Amodo dicit spiritus ut requiescant a laboribus suis. Ibidem dicitur quod homo beatificabitur in eo quod veniet fini pro ultimo. Unde autem illi fini nec eo per virtutibus. Et non est omnino que finiunt in via ut etiam omnino aliis sicut est quoddam non conveniat. Contra ut dicit apostolus. Cum venerit quod perfectum est evacuabitur quod ex parte est. Ita quod per consequens omnino ab ista vita ab his virtutibus removebitur tota imperfectio et quidquid erit perfectionis in eis hoc remanebit et confirmabitur sicut aliis similitudinibus imaginatur quod homo habet aliquas virtutes naturales ut est prudentia temperantia largitatis etc. Et si superveniat illas aliqua virtus infusa in natura venit in gratuita quia recipit super se formam virtutis gratuite. Sed quod homo transit a vita ista in qua est mixtum tunc est gratuita transeunt de ea quod perficit velut non sic quod homo vita fruitur aliquid mereretur. Sed et quod in statu amicitia status tunc et in virtutibus erit immutatio sic quod fides succedet visio caritati dilectio et utique fruitio ita quod cognitus hic deum cognovit et diligit illic eum videbit et amabit eum quod videndo et diligendo fruetur eo remanebit quod ibi cognitio fidei sed sine enigmate quia clare videbimus et omnis permixtio intemperies et remissio removebitur a caritate quod tunc perfecte continue et ferventer diligemus et delectabimur sic quod omnis imperfectio recedebit.

Item ultimo sit humana anima post vitam huius nulla habebit dona quod non est potuit beatificari quod eo quod non sit ipsa ut dominus vite beatifica non habet quo alio modo beatificetur sine donis aliis animam propter quod si habet magnitudine habet in dona que dicuntur dotes anime videlicet visio dilectio et fruitio. Ibidem dicitur quod anima contra habebit multas utilitates quo modo enim ibi et cognitio confirmata et caritas confirmata. Sed etiam ubi iustitia confirmata et timor confirmatus

et humilitas consummata erit. Sed solum iste
tres virtutes dicuntur dotes et non alie quia
ipsis tenetur aia moueri in deum et non aliis
Sed contra hoc videtur quod si sibi succedit perfecta cognitio
quo ad vim rationalem et caritati perfecta
dilectio quo ad concupiscibilem, ergo etiam spei suc
cedat comprehensio quo ad vim irascibilem. Et inde
enim in patria non solum videntes non solum diligen
tes sed etiam comprehensores. Iuxta illud Sic cur
rite ut comprehendatis. Erit ergo comprehensio dos. Ad
hoc aliquis dicit quod comprehensio que spei succedit
non est aliud nisi fruitio. Sed contra hoc in patria
omnibus modis delectabimur in deo specialiter spe
Iuxta illud Spe gaudentes. Ergo etiam in patria
delectabimur illo quod spei succedat specialiter quia
fruitio specialis est cognitioni et dilectioni. Ibidem
quod delectabimur hiis omnibus modis in deo. Dicendum
est ex parte dei quod delectabimur in prima veritate
in summa maiestate in bonitate in summa
[illegible] Sed non delectabimur omnibus modis ex parte
nostra quia nunc delectabimur in deo spe expec
tando eum. Tunc non expectabimus sed delectabimur
habendo ipsum actu per eleccionem [illegible] istorum addu
cendum ut ponit Altissiodorensis, quod
quod vis rationalis data est ad cognoscendum summum
verum et bonum. Vis autem concupiscibilis data est
ad hoc ut moueatur ad summum bonum sine
fine medio, ut ad delectandum ipsum. Vis
medium ut tamen moueat ad opera per que acquiratur
summum bonum. Et in hiis duobus quod acqui
hominis beatitudo que tamen perfecta consistit perfecta
et deum cognoscimus perfecte est. Tunc non
diligimus summum verum et
summum bonum, et illud expediamus
et mouemur ad eum habendum. Et propterea patet
quod beatitudo perfecta consistit in rationali per
cognitionem et in concupiscibili per dilectionem et
utriusque perfruitionem. Vis autem irascibilis data
homini ad remouendum impedimenta que
retinebant nos ab acquisitione summi boni
vel ad debellandum inimicum carnem et dyabolum
remunerabitur autem irascibilis propter victoriam in
illis virtutibus que remanebunt in patria
vel in timore, in humilitate et fortitudine
in timore quia timor domini delectabit cor
ut dicit Sapiens. In humilitate quia si aliqua
est deo preterit [illegible] dicit etiam dominus
Iustitia et ibi omnino subditum esse deo
In fortitudine quia sancti gubernabunt in
victoriis quas habent hic de triphis [illegible]
quod irascibilis remunerabitur. Vel dicendum non est ali
dos ut aliqua virtus per quam tenetur mo
ueri in deum spes enim quo ad suum effectum
desinet quia ibi nulla est expectatio que
est effectus spei eo quod ibi omnia sunt presencialiter que
non vel ergo actus spei succedit cognitio ergo spei
comprehensio quia non est aliqua virtus in via
scilicet qua tenetur moueri in deum sicut est
in aliis virtutibus ante.

Contra celorum statum que dicit, necessaria est
beatitudinem implecio mandatorum si sic hominem
esse mereri propter meritum quod hoc mandata
implendo beatitudinem meretur. Preterea hoc dicit,
probatur conclusio allegando illud quod
dicitur Math xix. Si vis ad vitam ingredi serva
mandata. Sed contra opera omnium mandatorum
sunt temporalia et beatitudo est eterna ut notum
est. Sed nullum temporale est beatitudinem ad eternum
quia finiti ad infinitum nulla est proportio. Ergo
illa opera nullo modo possunt esse meritoria vite eter
ne. Contra quia omne quod inter meritum et premium
sit habitudo aut proportio equalis numquam
meritum ad premium veniret. Circa hoc probat
quod opera mandatorum que sunt temporalia et quodam
modo corporalia possunt non habent aliquam
proportionem ad vitam eternam. Sed quia fiunt ex
fide operante per dilectionem tunc habent proportionem
ergo ut dicit sanctus Thomas fides et cari
tas sunt perfectiones hominis quibus tendit
ad assequendum beatitudinem. Et quod fides et
caritas opera hominis eleuant et faciunt
ea sua deo accepta et dignum vita
eterna. Unde glosa super illo Gratia dei vita
eterna. Rom vi dicit, Cum vero Apostolus po
tuit ut intelligeremus deum nos ad eternam
vitam pro sua miseratione perducere, Et quod
habetur quod hoc beatitudine ad quam creatura
est non potest assequi nisi beneficio creatoris.

Item secundo impletio mandatorum nullo modo est
meritoria vite eterne ergo non est necessaria. Pro
batur quia non propter aliud ponitur ista necessitas
nisi propter meritum. Antecedens probatur quod impletio
mandatorum ex necessitate non est proportio
nabilis vite eterne ergo non est meritoria
ipsius. Quia semper inter meritum et premium
debet esse proportio aliqua. Et antecedens est apostoli
dicentis Non sunt condigne passiones
huius temporis ad futuram gloriam que reue
labitur in nobis. Ubi tenetur quod merita
huius vite non sunt digna ea retributione
Non solum itaque meremur passiones quod
est meremur per passiones. Et preterea vite
eterna beatitudo est sine fine. Sed quod opus
precepti finitum est. Et caritas est nullis
legibus inclusa ut dicit apostolus. Quomodo finiti
ad infinitum nulla est proportio. Ibi aliqui
dicunt secundo vim inter gratiam et co
dignum volentes quod nullus de condigno
vitam meretur eternam. Et hoc dicunt voluisse
apostolum. Et verum potest esse sed hoc de gratia
Congruum enim est ut deus sibi facientes re
muneret tali retributione Altissiodorensis

bus volt
quod hoc quod caritate implens precepta di
gnus est eterna vita Et dicit pro istis argumentis
lucione sine dubio nichil ad primum non
proporcio ipse loquendo Et sic exponit auctoritatem
apostoli quod non sunt condigne passiones quibus
merendum ad proporcionabiliter promerendum vitam eternam
sicut ut dicit Verbum Augustini Sed omnes passiones
mundi hoc dicit sustinet homo nisi continue in aliis
sunt. Ergo bene digne sunt ad merendum vitam
eternam / quia merita sunt quedam sericia ad ho
norem dei impensa et deo accepta / ideo di
gnum est remuneraret ea nec oportet quod
meritum ad premium habeat proporcionem sed sufficit
quod habeant comparacionem alia tamen quia merita
sunt temporalia que non sunt proporcionalia sed
quod delectacio quanto homini in deo et
quia sunt habitum simul temporales sed quia
utrumque est caritas Et quia una ducat ad
aliam / et quia una est maior alia sed
non habent proporcionem quia hec que est bene mul
tas patitur permixtiones ita autem premissa
est dei et quamvis non est proporcionabiliter
coste / tamen est compar quia maior ali
bi voluit quod merita proporcionalia sunt vite
eterne / quia et si in se finita sunt tamen ista
sunt quo ad acceptabilitatem dei Et hoc
caritate quia sunt et propter opus passiones
meritum unde omnia merita efficaciam tra
hunt / tamen enim deus in istis operibus delectatur
tamen ea appendit quod vult ea tali premio
remunerare / et iudicat ea tali premio
digna esse

Item tercio opera mandatorum nullo habent quod sunt
meritoria eterne vite ideo non sunt nec in
temporalia ut aliquid habent beatitudine an
quia non habent hoc bonitate sua quia
in infinitum maior est visio quod cognitio fi
dei / et maior est delectacio quam dileccio
et maior est fruicio quam utrumque iuxta
illud quod oculus non vidit nec auris audivit
nec in cor hominis ascendit ita quod sunt
et super cogitacionem / et super estimacionem et
super omnem hominis possibilitatem / ut dicit
habent hoc magnificencia et largitate
dei ut deus esset ita magnificus et ita
largus quod tamen daret pro tantillo / quia
respiciendo dominum magnificencia huiusmodi opera
magis apta sunt ad merendum Et ideo con
non trahunt virtutem merendi quod autem sic
dicit quod opera sanctorum quanto sunt sunt
magnificenciori et potenciori tanto sunt
magis debita / et quanto sunt magis de
bita tanto sunt minus grata Et sic
sericia quanto sunt magis ipsi deo de
bita tanto sunt magis grata et magis
ipsi dei obligatoria quia non sunt intuitu
obligacionis / sed omnia caritate erga
merita

quanto quod maior caritate fiunt tanto
sunt magis grata et magis meritoria et
plus obligatoria ad remuneracionem et quanto
sunt minus in gloria tanto sunt minus meritoria
quam a primo ad ultimum / quanto sunt magis
teneri tanto sunt minus meritoria quod sunt
probatum sibi dicit altissiodorensis quod opera man
datorum seu quecumque alia bona a deo
habent quod sunt vite eterne meritoria primo
ab caritate sua / quia quod quo placuit
quod ipsius dei gloriare et amore delectatur
eum et habens magnificencia / quia sunt in bono
rum eius sicut quod opposito mala opera propter
duo merentur penam eternam primo propter
veritatem corporis propter quia ipsi deo sunt odio
sa Secundo quia sunt offensiva dei qui est
deus et bonorum et malorum Sed ideo certe
nullo habent opera quod sunt meritoria nec est
est Et quod habent quod utrumque est quod racione
sericia quanto fiunt maiori tanto sunt
magis debita unde et magis est
hendo respectu ad deum qui super nos
habet universale dominium Et quia est sumus in
se universale omnia respice tenemur iuxta illud
apostoli Omnia in gloriam dei facite Et quanto
sericium quanto magis debitum tanto
minus gratum hoc est necessarium ubi posset
quando vere est particulariter quia sericia
debita minus sunt grata quando fiunt
intuitu debiti quam ut sic sunt necessaria
sed si non fiunt intuitu debiti et obligacionis
sed ex sola dileccione Et sicut eciam
sed si nullum debitum et nulla obligacio
esset talia tamen grata sunt et meritoria
sunt et valde obligatoria ad retribu
endum Ex quo patet quod quo ad hoc dif
ferencia est inter duos temporales et deum quia temporales
domini non aspiciunt nisi ad sericia com
mercii et ad obligaciones et ad feoda
Et deus omnia sericia feodalia temporales
duos ad retribuciones obligare non
possunt / quod enim fiunt sunt tenentur
et debita solvunt Sed deus respicit
ad intrinsecam caritatem quia ea sericia
fiunt Caritas enim et si nullum debitum
teneret debitum adhuc propter solam
bonitatem dei movet ad sibi serviendum
Et omnia sericia obligant ipsum deum
ad remunerandum et perpetuis premiis meritoria
est ex condigno

Sed contra hoc Et opera facta ex caritate ob
ligant deum ad dandum vitam eternam
ideo deus obligatus est ad retribuendum Et
sic aliquid alicui tenetur propter quod non
est liber in premio Et videtur esse contra illud
apostoli quis prius dedit ei et retribuetur ei

Et propterea ergo tunc quod hoc non est possibile quod talis
obligatio aliquando non fuit et iam est ergo in-
cepit esse et quia non est in alio nisi in deo
ergo aliquid in deo incepit esse quod prius non
fuit et per consequens deus dicitur esse mutabilis
Ad hec dicit Altissiodorensis Cum deus obligatus
dicitur non ipse ut quasi invitus et coactus
seu quovis debito alicui tene-
tur sed sua sponte propter liberalitatem Deo quod enim
promisit suis fidelibus caritate vitam eternam
dare ideo nihil potest impedire quin hoc faciat
Et ita dicimus deum obligatum esse propter suam in-
mutabilitatem quod enim verax est et sine
fictione non potest ideo quod promisit implebit
Et ad illud apostoli dicendum quod loquitur hic
apostolus de gratia prima illam enim non reddit
pro meritis sed dat gratis Et cum arguitur talis
obligatio etc dicit Altissiodorensis quod ista o-
bligatio qua deus aliquid alicui obligatur
non est nisi sua essentia Et cum arguitur
hec incepit esse incepto non nata sed publi-
ficatio videlicet in deo sed in quolibet
hoc est in nobis [illegible] quo deus dicitur
obligatus Et si [illegible] formaliter non possit tenere [illegible]
[illegible] sed [illegible] et quotienti Nec re-
tandum quod hoc aliquo preiudicat liber-
tati divine quia [illegible] libertas hoc quod
deus alicui non [illegible] nisi liberaliter hec enim
pertinet ad divinam maiestatem que
sicut non repugnat beatorum libertati quod
non possunt velle aliud nisi quod vult deus
quia hec pertinet ad beatitudinem eorum

Sed contra hoc sequitur quod deus teneatur qui
ex caritate precepta implet tenetur
remunerare vita eterna Ergo quicumque
ex post [illegible] remunerabit omnes
vita eterna Et quia deus quo ad hoc est
immutabilis et si sic ergo si iste moritur
in peccato mortali deus remunerabit eum vita
eterna quod est impossibile Similiter possem arguere
de Abraham qui obediens domino
implevit meruit vitam eternam et [illegible]
decessit ergo statim post decessum debuit
habere vitam eternam et per consequens sine [illegible] operis
incarnationis [illegible] sine non Abraham assecutus
fuisset quod est inconveniens alias enim
redemptio operi nihil fuisset operata ad
suam salutem Similiter si quis carnem me-
ruit in caritate sed cum feno stipula et
ligno hic est cum peccatis venialibus
dignus igne purgatorio ergo statim de-
buit assequi vitam eternam [illegible]
mutabilitatem [illegible] quod post hanc
vitam nullus [illegible] de penis nisi

solvat quadrantem ultimum Ad hec dicit
Altissiodorensis absque dubio quilibet implens
precepta ex caritate meretur vitam eternam non
simpliciter sed sub condicione habendi quod
si postea in mortale cadit a merito non
habebit illud quod meruit et eius bene
opera sua bona remunerata sunt in vita
ista et si non alia retributione que tamen
est multum [illegible]
eius retributio multa [illegible] me-
ritum Cum ergo arguitur [illegible] dicitur quod deus te-
netur remunerare si a merito non cadit
per aliquod mortale quia dicit Ambrosius super
Beati immaculati omnes promissiones divine
de retributione facte sunt in se inclusa
retributionem Optime ergo sequitur iste me-
ruit vitam eternam ergo quidquid [illegible]
evenit non potest esse qui meruit vitam
eternam sed non sequitur ergo quandocumque dece-
dit habebit vitam eternam quod non meruit
simpliciter sed sub condicione habendi Sic
ille qui decessit cum venialibus meruit
simpliciter sed ad tempus dilatio habendi
si enim post decessum peteret sibi re-
tribui diceretur sibi reddi prius quod debet
sed pena purgatoria Sic Abrahe fuisset
dictum si statim voluisset habere retributionem
scilicet fuisset sibi visio reddi quod debet
scilicet satisfactionem pro originali culpa quia
nullus purus homo pro illa satisfacere
potuit ideo necessarius fuit adventus
Christi Contra [illegible] opera mandatorum ex
caritate facta nullo modo sufficiunt ad pro-
merendum eternam vitam ergo non obli-
gatur ad retributionem quod est contra conclusionem
et solutionem Antecedens patet quod impletio unius
mandati sufficit [illegible] et ergo
aliorum impletio non requiritur Sed nec implere
[illegible] Item si [illegible] unius mandati sufficit
[illegible] actus omnium requiritur
sicut uno impleto facilis inclinatur
ad impletionem alterius quia sicut omnia
sed non [illegible] Sed antecedens probatur opus unius
virtutis sufficit ergo opus unius man-
dati sufficit Tenet quia unius man-
dati impletio est opus unius virtutis
ex quo mandata sunt de virtutibus
Ibi dicitur omnia opera mandatorum unum
opus sunt in radice caritatis sed [illegible]
multa per diversitatem operum ut dicit [illegible]
[illegible] omnia opera [illegible] opera
elicita [illegible] caritatis ita quod quodcumque
unum perfecte implet non potest sine alio
quo non enim ut dicit [illegible] Non
[illegible] potest [illegible] sine deo diligi

32

Nec deus sine persona. Ita opera mediatorum
sine tabule non possunt vendicari impleri sine
operibus prime tabule, et e converso, quia im-
possibile est diligere deum quem non vidimus nisi diligamus proximum. Non enim quis potest
adorare deum in veritate et loqui proximo
mendacium vel inhonorare parentes suos.
Item non videtur quod sufficiat habere unum opus unius virtutis
ad hoc et unius mandati, quia opera
aliarum virtutum non sunt opera elicita caritatis
sed imperata, nec ita opera virtuosa quo ad
substantiam sicut opera caritatis. Potest enim quis vendicare
implere opus iustitie quod etiam proximo non
implendo opus alterius virtutis. Aliter videtur
dicitur enim mandata divina sunt de virtutibus
moralibus et etiam de theologicis, unde
Non occides est de mansuetudine.
Non mechaberis de temperantia seu castitate.
Non furtum facias est de iustitia que sed
alios de inuria. Non falsum testimonium dices
est de veritate. De honoratione parentum de
pietate. Non concupisces de illo precepto
sit de iustificatione, que et si non agere
non est virtus, sed est virtutum effectus.
Preceptum adorationis est de spe. Preceptum de
reverentia veritatis de fide. Preceptum sabba-
tificationis de caritate, ut patet ex supradictis.
Cum ergo ad implendum unius mandati sufficit,
ergo alia non requiruntur necessario, quia licet unius
sufficiat impletio tamen requiritur simul
quod in impletione unius quodammodo omnia
impleantur. Quodammodo non enim qui habet veram
virtutem habet omnes, quia in implendo opus
unius virtutis ad adest oportunitas faci-
endi potest concurrere in opus alterius virtutis. Sic qui
implet unum preceptum de facili potest omnia
implere, sed cum ergo requiritur impletio
sicut et in uno opere aliud habeat in se,
tamen ut ad unum implendum aliud non
prevaleat, quia qui offendit in uno fit omni-
um reus, ratione quoniam contra caritatem. Sed
contra hoc non oportet quod ille qui implet unum
preceptum quod tam cito possit de facili
implere aliud. Et ergo non ita ut ponitur
requiritur omnium impletio. Cum patet quod quo
precepta non sunt eiusdem facilitatis, faciliter
non oportet ut qui potest implere facilius vel
levius quod possit implere difficilius vel gravius,
quia dicit una glossa animi [illegible] non
oportet ut qui potest in minus quod possit in maius.
Ibi dicit Altissiodorensis quod ea animi [illegible]
locum locum habet in virtutibus moralibus, sed non
habet locum in virtutibus gratuitis. Et ratio
quod quecunque virtus gratuita levat cor hominis
super se, unde caritas erigit cor ut homo
plus diligat deum quam se et magis sustinet
quam vitam corporalem. Et ergo quicumque abilis
est ad opera caritatis facilius est etiam ad opera
mansuetudinis, licet sint difficiliora,
quia difficilius est ponere se pro proximo quam
ponere se vero, ergo est in virtutibus gratuitis
quod quicumque habilis est ad facilius habilis

est ad difficilius, sed non naturaliter circa virtutes,
licet non oporteat quod de facili possit difficilius.
Si dicamus quod qui habet caritatem potens est resi-
stere cuilibet temptationi, quia et temptationi
mortis, ex quo deum diligit plus quam se, si
occurrit mortis temptatio, et ipse bene
consentit et caritate bene utitur, potius
dat se ad mortem quam offendat deum.

Secundum communem hoc videtur esse divisio graduum, qua
ponit apostolus et ascensio in gradibus
virtutum quod ponit opus in beatitudinibus et
multiplicatio bonorum operum, quia si impletio
uno precepto unius virtutis, homo habilis est
ad implendum omnia alia opera. Ad quod ergo
valet dicit Altissiodorensis loquendo de
virtutibus gratuitis quod non est gradus de eis
quo ad earum essentiam, quia ex quo sunt
habitus infusi a radice ex qua oriuntur,
videlicet fide, et eandem formam, videlicet caritate qua
formantur, non est ascensio in gradibus
quo ad earum essentiam, quia non fit homo per magis
bonus pluribus virtutibus quam una earum
quo ad specialia bonitatis. Sed gradus bene
sunt quo ad expeditiorem usum, quia oportet
primus esse contentus in operibus paupertatis,
mititatis, luctus, misericordie, etc. Antequam
homo sit expeditus ad opera munditie cordis
nec ad maiori difficultate operanti opera
virtutum purgati animi quam opera virtutum pur-
gatorias, propter corruptorem nature. Alter ergo
ascensio est in expeditiorem usum et faciliter
operandi. Sic etiam divisiones graduum sunt
quo ad prolationem usum non quo ad
essentiam virtutum, quia aliquis potest habere sa-
pientiam doctus, ita quod sit paratus aliis pre-
dicare de velis et celestis bonis, qui tamen
non est paratus defendere fidem per rationes
et auctoritates efficaces. Sic etiam multiplicatio
bonorum operum licet non videlicet ad maius premi-
um vel tamen ad multa, videlicet ad meritorum
ditatem, ad virtutum confirmationem, ad augmen-
tum gratie, ad diminutionem pene, ad debilitate
fomitis, ad removendum temptationem diaboli,
ad cavendum commissionem, omissionem et negli-
gentiam, et ad merendum finem et efficaciam.
Et ita iste doctor ponit equaliter esse
beatitudinis in omnibus virtutibus, sed solidus ponit
diversitatem in accidentalibus premiis. Alii tamen
ponunt quod homo potest mereri augmentum esse-
ntialis, et ita hic est disparatio premii
essentialis. Et isti tunc dicunt quod gradus
in virtutibus et multiplicatio operum conferunt
ad merendum vitam eternam. De quarum opinione
discussione non est ad propositum.

Item etiam natura 3° ostendit quod impletio
completior aliquod addit perfecto super
impletionem preceptorum. Ad hoc primo dicendum
dolores tenentur habere perfectam caritatem

ergo omnes tenentur hic consiliorum perfectionem. ergo
perfectio consiliorum cadit sub precepto. Et preterea
nichil superaddit perfectio ad 3 ergo hec que sola imple-
tio consiliorum includit caritatem perfectam que illa sic
perfecta est quod sibi ultra nichil ultra addi potest
in hac vita. Sed aliquid probatur quod perfectio caritatis est
in precepto. dicitur enim deuteronomii vi° diliges dominum
deum tuum ex toto corde tuo et ex tota anima tua
et ex tota mente tua. ubi dicit beatus Thomas
in precepto hoc sic totaliter concludit omne
quodcumque impedit perfectionem dei in hec eiusdem. tamen
hoc non est preceptum sed est finis precepti. quia
prout ut Augustinus dicit non ostendit nobis quid
faciendum sit sed quo sit tendendum. Unde non
quod non est possibile homini in vita hac vivendi ut
absque intermissione mens eius feratur in deum
et ut totum suum posse applicaret ad diligendum
deum utpote sit infra actus duos quodam modo
in hac vita ab homine totaliter diligit. igitur
nichil est in effectu eius quod esset in repugnans
vel contrarium divine dilectioni que ergo arguit
Omnes tenentur ad necessitudinem. Item quia Nam
perfecta caritas nominatur quando dicitur id quod
sequitur speciem caritatis ut est illa que consistit
in remotione cuiuslibet inclinationis contrarie caritatis
Et idem tunc dicitur perfectio caritatis esse sine qua ca-
ritas esse non potest. Et quod ad sola impletio
consiliorum hec est necessaria quod est impleta
precepta remota ab omni inclinatione peccati mortalis
que est contraria caritati. Et quod ad istud caritati
potest aliquid addi. ergo non est perfecta non obstante
quia quia non commendans caritas perfecta dicitur
quod est nichil potest addi. aliter enim numquam in vita
hac diceretur perfecta caritas. quod quacumque data
potest sibi aliquid addi. Sed ideo quod hic est
sine quo caritas esse non potest.

Item tercio omnes tenentur totum posse applicare ad
diligendum deum. ergo omnes tenentur ad perfectionem
consiliorum. quia non est aliquid quod omnes te-
nentur sine intermissione mentem ferre in deum
ergo solum posse tenentur applicare ad diligendum
deum. quare ab eodem ad idem. Et aliquid est apte
in corpore vero ubi dicit sive manducatis sive
bibitis vel aliud quid facitis omnia in gloriam dei
facite. ubi consistit precipit omnia in deum referre
Et si dicitur vero est habitualiter hoc non est actu
solum quia precepta legis non dantur de ha-
bitibus sed de actibus. Dicit enim beatus Thomas
Ita hoc impossibile est omnia in vita hac referre in
deum quia non est possibile ut semper cogitetur ca-
de deo. hoc enim est solum patrie. Sed omnia referre
in deum virtute. hic pertinet ad caritatis perfectionem
ad quam omnes tenentur per quamcumque (?) istud. Nota
beatus Thomas in libro de potentia dei sicut in causis
effectibus nostris virtus prime cause manet in

omnibus causis sequentibus. Ita et eadem intentio
principalis finis virtute manet in omnibus subse-
quentibus licet quis actu intendit aliquem
finem et aliud virtute intendit finem principalem
Sed medicus qui colligit herbas actu
intendit conficere potionem. fortassis nichil actu
cogitans de sanitate. virtualiter tamen
intendit sanitatem. propter quam et herbas
colligit potionem faciat. Sic ad aliquem finem
si ordinat in deum sic in ultimum finem in
omnibus que propter hoc facit virtute manet
intentio ultimi finis qui est deus. hic in omnibus
talibus potest mereri si hic caritate per hoc
ergo modo apostolus precipit omnia deum refer-
re. ergo quod ad utrumque sed aliquid est necessarium et
ad apostolum. Dicendum quod precipit omnia referre in deum
virtute non actuali. Et quod ad preceptum
dantur de habitu sed de actu ergo non dantur
de ista virtuali relatione quod ita duo videntur
idem esse. Beatus Thomas dicit quod non sunt
idem quia aliud est omnia referre in deum
habitualiter et aliud virtualiter. habitualiter enim
refert in deum Et sic et qui nichil agit nec
aliquid actu intendit ut dormiens
Sed virtualiter referre est agentis propter finem con-
ditionatum in deum. Et ergo referre habitualiter
non cadit sub precepto sed virtualiter cadit
quia hoc aliud non est nisi deum habere
ultimum finem et ad quod omnes tenentur

Item tercio omnes tenentur omnia actualiter referre in
deum ergo omnes tenentur hic perfectionem consiliorum
quia non est aliquid quod omnes tenentur actualiter
et sine intermissione procedere in dilectione
dei. ergo omnes tenentur omnia actualiter referre
in deum quare ab equivalenti ad equivalens
aliquid probatur quia proprium procedere in dilec-
tione continue est facillimum et est in nostra
potestate ergo tenemur ad illud quare ex alio
aliquid probatur primo quod est in potestate nostra quia
voluntas nostra est domina sui actus in modo
diligendi deum. continue est actus voluntatis
ergo in voluntatis potestate et efficere. Sed autem
sit hoc facillimum patet quia bonitas
divina est delectabilissima ideo deo quod
delectabile vel et valde facile est procedere
Notat beatus Thomas tamen hic ubi supra. quod quo
obiectum caritatis est summum bonum ideo
caritas non modo potest dici perfecta simpli-
citer. quo summum bonum cum in quantum
ipsum est diligibile. Et quod summum bonum
in infinitum est diligibile quod nulla creatura
perfectionem caritatis potest habere sed solus deus quia
ipse seipsum diligit. caritate ideo
caritas dicitur esse perfecta secundum naturam volunta-
tis creature et hic tunc cum ipsa creatura ad deum
secundum suum totum posse non ne hec perfecta
facere in hac vita impedit triplex
primo conditio mentis inclinatione cum

videlicet mentis nec per peccatum quantum ad bo-
num tale stat ad finem, et a bono im-
mutabili autem. Et quia homo in ista vita le-
viter sine peccato mortali deo homini preceptum ut
deum toto diligat, scilicet quod nil habeat in suo
affectu contrarium, ad quod caritas deum stare
non possit. Secundo non impeditur per occupa-
tiones vero seculares ut sunt divitie, uxor,
filii, familia, directiones de actibus spiritualibus
quibus homo honeste et sancte deum ducere
tempora sua. Secundo quia homo in vita hac potest
esse sine talibus sed valde difficulter
quod sine talibus vivere non potest, omnes
ideo non dantur de talibus precepta sed consi-
lia, quia per consilium paupertatis vitantur
homo occupationes temporalium sicut supra dictum
est. Ideo dicit apostolus 1 Cor. 7 cum ad
uxore est sollicitus, que sunt mundi, et est divisus
non tantum in deum. Ille autem qui sine
uxore est non est ita divisus, quia co-
gitat quomodo sit sanctus corpore et spiritu
et quomodo placeat deo.

Tercio impeditur ex infirmitate presentis vite neces-
sitatibus ex equa et occupari et
intendi, ne mens actualiter in deum feratur,
ut comedendo bibendo dormiendo
et alia humana faciendo sine quibus
vita presens duci non potest. Unde civitas
corporis ad humanam deprimit [illegible] ipsa
manens in corpore potest quamdiu tenetur
videlicet illud apostoli quamdiu sumus
in corpore peregrinamur a domino per fidem
enim ambulamus et non per speciem. Et
de talibus non dantur precepta nec consilia
sed precipit humilitas ipse nisi [illegible]
illud humiliamini sub potenti manu
dei ut exaltet nos in tempore visitationis
quia hic certamen ab omnibus talibus li-
berari. De actu vero quem patet, omnis
tenetur quia de forma non vero quia
omnia actualiter referre in deum non est precepti
nec consilii, sed tamen necessarium autem est quantum
ad omnes tenentur preveniende. Hoc est necessarium
immo impossibile est in hac vita et quantum ad
hoc est non [illegible] precepta necessarium et ad plenum
qui dicit quod voluntas est domina sui
actus vero est in hiis que sunt homini
convenientia, sed non in hiis quibus est super homines
sicut est perfectio caritatis alio modo dicit
S. Tho. Voluntas est domina sui actus
ut agat sed non potest ut continue in uno
actu perseveret quod conditio humane vite
requirit ut voluntas feratur ad multa et
quamvis hic est similiter quod actualiter
semper in deum velle delectabile ex parte
obiecti sed ex parte nostri est difficile et
continue hoc facere est impossibile huius vite quia
contemplatio mentis humane non est sine
actione virtutum ymaginativa et aliarum

virtutum corporalium quas necesse est lassari. Ex diuturnitate
actus propter infirmitatem corporis, et ideo ecclesiastes
dicit frequens meditatio est afflictio carnis etc.

Ite sunt nulla sunt consilia que addunt aliquid
perfectionis super precepta, an sic patet quia nam sunt talia
que abstrahunt impedimenta et faciunt liberius inherere
deo quod paupertas non quia multi impinguntur di-
vites qui liberius vacant deo quam pauperes
sicut habetur de Job [illegible] divitie sunt admi-
nicula ad inherendum deo. Virginitas non, quia
dampnatio coniugium patrum antiquorum non subiacet
virginitati modernorum. Obedientia non, quia mul-
ti post votum obedientie magis obediunt
quam alii sine voto, ponitur. Sicut patet de Abra-
ham qui ad mandatum missionis dei ymolavit filium
in quo receperat promissionem de benedictione patris
fuit ymolare, non quod vero modo consilia talia
pertinent ad perfectionem. Notandum secundum Tho. videlicet super est
perfectio vite in quibus consistit principaliter et per se
in quibus non. Secundo et secundario. Principaliter con-
sistit in hiis que pertinent ad ulterius mentis
dispositionem seu puritatem seu sanctitatem et prin-
cipaliter in actu caritatis que est vinculum per-
fectionis secundario vero et partialiter consistit in consi-
liis videlicet in paupertate virginitate subiectione
et in consiliis eius que per consilia removen-
tur modo hec et huiusmodi divinum ad perfectionem
pertinent triplici uno modo in quantum per homo per
tradunt impedimenta occupationum quibus
se mens minus libere fertur in deum. Unde
dicit Ps. Si vis perfectus esse, vade libere in deum
vende omnia et da pauperibus et sequere me.
Videlicet ostendit quod paupertas per se non pertinet ad
perfectionem sed ex quanto est ex illo quod ad paupertatem
sequitur, [illegible] ipsa disponit ad sequelam Christi
quia sequitur non passibus corporis sed passibus mentis.
Similiter de virginitate non consistit perfectio nisi per eam
ipsa disponit homo ad sequendum deum et ad pla-
cendum sibi in integritate corporis et sanctitate
mentis. Et plus est necessarium in omnibus aliis. Secundo habet
eadem pertinet ad perfectionem deo quia sunt effectus cari-
tatis perfecte, qui enim deum perfecte diligit, ille retrahit
se ab omnibus hiis que possunt eum retrahere ne
vacet deo vel impediri in integra contemplatione
tercio quia pertinet ad perfectionem primo quod nulla
satisfactio [illegible] potest equari voto re-
ligionis [illegible] quod ecclesia [illegible] illis
votum sit [illegible] deo [illegible] per votum obedientie
corpus per votum continentie et omnibus rebus per
votum voluntarie paupertatis per hoc [illegible]
[illegible] ut sic gratia hoc est necessarium. Et quantum
ad [illegible] multi impinguntur divites ideo dicit S. Tho.
[illegible] est hoc sed hec non predicant perfectionem
consiliorum quia utique reperit perfectionem que
pertinent ad perfectionem simpliciter ubi maior est perfectio
simpliciter sive in divite sive in paupere etc.

Unde licet in hiis que sunt corporalia est maior
perfectio nisi eadem vel eius magis requirantur que
pertinet ad perfectionem sunt et perfectiores quia non ille
perfectior qui pauperior nec servanda est, est
in talibus perfectio semper ut contradicat perfectior
cuius paupertas magis sequestrat a curis
et facit deo liberius inherere. Si sit comparatio
pauperis ad divitem in quibus esset equalis
perfectio ceteris paribus multo perfectior esset pauper
quam dives nisi forte aliquid inveniret quod
divitem posset reddere perfectiorem.

Item ultimo episcopi sunt maioris perfectionis quam monachi
alias enim non liceret monacho episcopari quod
est contra communem consuetudinem et auctoritatem. Et
dyonisius dicit expresse hoc capitulo ecclesiastice ierarchie dicat
enim monachi sunt perfectionibus traditi, ordinem
sanctum autem ad perfectiores quas videlicet in ecclesia
... et tamen episcopi non tenentur ad consilia obediencie
non paupertatis et non. Alias enim hec derogaret
status perfectionis status videlicet. Ad oppositum hoc quod ista
nec aliquid habet perfectionis nisi sit effectus perfecte
caritatis. Episcopi enim sunt perfectissime caritatis et
tamen hec non faciunt. Sed contra hoc b. thomas
ponit ... de amicitia honesti quia amicus
diligitur propter se et non propter delectationem quam habet
ad dilectum sequitur et ponit illius amicicie
tres gradus. Primus est illius qui a presencia
amici de facili avellitur ad querendum delectaciones
alterius et iste valde parum vel nichil ... se a-
micum presencia amici carere est propter ipsum amicum
quod delectatur valde de presencia et conversacione illius
et iste ostendit se valde diligere amicum sed
tamen in ea delectacione aliquid sui ipsius videlicet delectacionem
quam non vult carere est propter instanciam amici.
Tercius gradus est illius qui sustinet esse in
absencia et tamen propter amorem ipsius quicquid tolle-
rat eam in suis serviciis occupatus. Et iste est
supremus gradus amicicie quia de eo nil recuperat
ipsius si solum bona sunt amici. Hos tres gra-
dus possumus considerare in caritate dei nam
qui leviter et sine molestia separant se a de-
lectacione que capitur ex contemplacione divina
deus est pure bonum et in hiis modica vel
nulla apparet caritas. Alii autem ad tantum delectantur
in contemplacione eorum que sunt divina quod
nil volunt ad ea separare ita nec volunt se
ingerere de salute proximorum ne impediantur eorum
delectacione que salutis opus dei est et sue
voluntatis. Alii autem gravissime ferunt separari
ab ea delectacione attamen permittunt eam et dant
se ad servicia pro salute proximorum propter deum
qui est hic gradus sicut de paulo qui di-
cebat Optabam ego esse anathema a christo de
a contemplacione divina pro fratribus meis ro-
mani. Unde licet optabat dissolvi et esse
cum christo magis tamen eligit manere in
carne propter necessitatem salutis proximorum
ad philippenses primo. Et hec est perfectio pre-
latorum et predicatorum et confessorum aliorum
qui procurant saluti aliorum insistunt per
hoc ad argumentum. Cum arguitur episcopi tenentur
est quia sunt in supremo gradu perfectionis.
Et quod arguitur episcopi non tenentur ad tria vota
quod non tenentur servare consilia nec
hoc derogat eorum perfectioni dant enim se
ad occupaciones temporales quod hoc esset
abuti prelacione sed ad supplendum necessitates
proximorum propter illa cura in ipsorum consistit.
Nec accidens quod tales aliquo illorum
in quibus consistit perfectio et primo et per-
tineret. Et quod arguitur ex hoc quod isti non
relinquunt omnia videlicet quod non sit caritatis
perfecta dicitur quod omnia relinquunt
et seipsos et licet teneant temporalia hec
solum est in intuitu illorum quos diligunt.

Questio pitilis de angelis

Utrum tota natura angelica bona a deo creata
post tempus parvissimum a summo bono incommu-
tabili facta sit obstinata et post tempus
parvissimum ad deum summum bonum sit confirmata.
Et arguitur quod non quod sit secunda pars prime
arguitur sic. Natura angelica mala sicut demones
potest facere bonum ymmo de facto bonum faciunt
ergo natura angelica non est facta incommuni-
cabiliter obstinata. Consequentia patet. Antecedens pro-
batur. Demones credunt et contremiscunt sed
deo credere est bonum et demones sunt sub-
iecti et demones obediunt deo, quando de
corporibus obsessis exeunt ut patet actuum xix capitulo
sed deo obedire est bonum. Item pro parte
secunda arguitur sic. Pro parte secunda questionis
natura angelica non est potens ...
et natura potest in utroque oppositorum. Nec non 2o pro-
batur quod angeli ad deum conversi non sunt
in bono confirmati. Ex quo possunt in utroque
oppositorum et per consequens in malum. In oppositum
autem quod non sit vera. Arguitur iuxta Job
quod in angelis suis reperit pravitatem
et magister dicit in sententiarum primo libri testatur
conversio iustos aversio fecit iniustos.
Et Johannes damascenus libro 2o capitulo 3o
hoc est angelis casus quod hominibus mors.
Sed homo per peccatum mortuus est immediate
sic et demones post lapsum. Sed pro parte
secunda est magister libro 2o distinctione 5 capitulo ultimo
ubi dicit: Per constanciam habendam et
confirmacionem sui boni angeli facti
sunt beati, et hoc multorum sanctorum auctoritates
testantur. Ideo pro utraque parte vera.

Poaz uole ymiud / i quo taugi au
golice nate gnuditas et gdico eiugles
et q̄litas qo ipo arbito fcta est / ta d
aufoc / q̄ d gusione / et ca eius / ¶ So
qbg / so vis q̄o / et cu declao gsistit
Scoto i p naz augtlicaz / iterio iputt
os auglos / de noue ordibus auglorū
put augelg nom offici e / no nate
Luig descp oz p̄ot damascen̄ libro
co. so dis / Angel̄ e sba itlectual
s̄p mo / arbito libera / icorpea / dō mi
nistras / sz m gra / no nata immorlitez
suscipiens / cuius sbe sp̄ez / et fin solus q
creator e nouit / ¶ In qua descrōe angeli
p̄ hoc q̄d dt sba / distiguit ipm / ab acci
dente / p̄ hoc q̄o qui non nisi in substa
ce gsidunt / Per hoc intellectualis
ab his que a spu rōnali / p̄ vi / ab
a vegetabilibus / Per hoc quod mobilis
et sensibilibus / Per hoc q̄d dicit arbitro / libera
distiguit a bestiis / q̄ nisi agunt naturalis
nec p agunt / ut dicit Damascenu
p̄ hoc icorea / distiguit a corpalibus / q̄ ios
dicunt angelos hre corpa / ut tangit
m̄r / sc̄o distinc viii / [illegible] p̄ hoc
q̄d dt dō ministrās distiguit bo angelum
a malo / qui eo intencōe sua non mi
nistrat deo / s̄ ipm impugnat / ¶ Ministrant
dō utriq angeli / s̄ bono / et ma
lo / bonus eo / malo angelo q̄ ve psequende
deo ministrant / saltē puniendo / homines temptando
et exercendo / vel saltē creata / ad
deo ministrando / Per hoc immortalitas
dr̄ a gnabilibus / et corruptibilibus
p̄ ultimam clausulam / q̄ ud̄ ipē aglicā
profunda / et secreta spualitas / q̄m
nec hom̄ plene novit / ¶ Sc̄o quid
in augelica / int̄ splice naz qua
cum ostendit / sz mere corpales / ut mere
spuales / et mixta / eo hiis sz
hom̄ est nobilissima / gnitu est
eo nate sue gdicōne / ac dispo
sicione / sapia reluceret / eo quo
q̄e gsistit in ordinis pfecōe / ¶ Cum
ordo / de nate / sz summa me
et infima / tu cum primo me
supiuis et ordinac / Addidit
itaq dus de duce tatus / que
mete sue bonitas capet principium
angelicam / sz et hoim / q̄ e p intencōi
eo naditud / principes et bñ suis sui
creatos / eo q̄ hoc mo distinuit / sut
ps d sui prudte pmandet in corpi
vinci / Reliqui vo ps corpi vincēz
No vtrq ad aliud q̄ ad laudandū
deum / et deo fruendum et dō fruend
Quequid creata me spuales

ado / libtate arbitii d malibus pspicacissimi
et gpcellutissimis et bona / a bono creato
re creata / p̄fixo s̄ tmio / ut p ipius arbi
trii bo usū / si vellt / p vie polo actū
tuoso / ad summū bō se gute possit / et i bo
no gfirmari / Et q̄ / per eundē liberi arbitrii
abusum / per vie actū p̄up pedutte deo bo
a summo bono se auct possit / i malo ob
stinata p̄petuo remanere / ut dicit Augn̄
li. de fide ad petrū / Sic inquit creauit
deus angelos / ut qui vellt p̄petuo boni esse
possent / et qui nollet / reuga eos dīno
muno ipaiz / ymi p gusionem ad dm / Ali p
aversoz a deo / liber eund nō sz actio / et co
ursio / d quolz p̄co q̄cit / vnū tn male sz
gusio / aliud tn facile / sz auso / ut innuit
bēs Thomas d sc̄pto sc̄o distī. v ar. i
q̄ i sc̄o quid li arb̄ / quidam eo eis
tn / ut utes t tō ais pfixo / ad deū sunt q̄usi
i deo elegerit tali / adhere / pe eum glot
m̄. d sc̄o h. q̄ e gnita dist. v c. primo et
tō de bō sunt gfirmati / Alii no sc̄ a deo
aufi / i odio ceperunt / s̄ nigrum deum hre et
ei inuid / et i malo inueterati / sc̄ p lapsi
q̄d h nō abstinat / nolo itelligi sz volu
p̄petue i pctō remāndi / ut testa bēs Aug
in Enchiridion / Placuit ei p uiasite
dicti / ut qui no se ullū do / anglorum deū
desendo peccat / ea q̄ peccat i damnati
obstina remanet / Und et ulterius neq̄ impeti
tai possit / q̄ sp̄a sallē di ordinata / Cui ergo
spaliter / tu doctor bō / veteri inuestigat
/ ut q̄ ad retinet volu / p actuale petū
lapse duo q̄nt / sz eo pte volu / pca / et
eo pte di / sauās gra / et vtroq de est dixto
Unde omo / de est ei via retinsuate / Si at
queat ultius / q̄d hoc e nō dēficit / ulteius
dr q̄ dēfectus prie e / nō q̄ dēficiat gra
grate faus / q̄ ad ictz disspoit pria v̄sus
Unuq si q̄at / q̄ dēficiat pria d angelo
malo / sed q̄ dēficiat gra grate data / q̄e
puert volutez ut puiteat / et pue quia
nō ymiq se ad gra disspossuit / Et si ulterius
queat / unde veniat dēfectus gre grate
date / Dr q̄ dēfectus nō pt hre ca efficiete
s̄ dēficientez / et ita ut dr / ut nā angli
pt ee p̄ma causa / Sz ueriu̇ e q̄ culpa
qua diabls egitauit et egrotat ut no
pateat ei aditus gre / Sed si queat quo
hec creatura tā nobilissima se a summo bo
auto potuit / bēs Thomas d sc̄pto sup sc̄o
Sic quesituit dicēs / Ideo quo eum pctm sc̄dm
Senecam et Augustinum est actus voluntatis
et quia actus est fruitiu / intellectu autem
angeli eo q̄ e creatus q̄i vnu ibi q̄dt /

no potest aliud intelligere / et sic considerando
unum retrahitur ab alio / eo quod plura simul
esse non potest / Unde propter naturalem pulchritudinem et ve-
hementem delectationem in ea inebriatur considerando
vehementia aut delectationis / sua inebriatione
intuitum versus eius impediuit / Unde tunc
a dei consideratione retrahebatur / et naturalem pulchritudinem
excellentem suorum naturalium delectando nimis
considerans et actualis / tunc dei bonitatem
sicut oportebat non valens / sibi ipsi plus quam debuit
sibi placuit / Unde in superbia elatus sic a deo
auertit / et ad seipsum convertit / Excellentiam eius et
sublimitatem suorum naturalium sed bona veritatem
occasio fuit lucifero ad divinam similitudinem
appetendam / Unde deo parificari voluit que
parificatio quid a doctoribus secundum auctorem angeli
peccatum posuit scilicet quod potentia dei coordinate
appetiuit / secundum illud ysaie xiiii ascendam in excelsum
/ et ero similis altissimo / et hoc est quod Augustinus ait
in super Genesim diabolus superbia tumidus et pro-
pterea delectatione corruptus / et ex apertius
veritatem dulcedinem non gustauit / Ratio autem
obstinationis eius clarius probitur in conclusione secunda et
tertia de nobilibus

Conclusio prima / Ex parte angelica natura
creatore bona / est creata / Hec conclusio scilicet ingenium dico
libro de libero arbitrio capitulo x. / et patet sic / Nam Genesis primo dicitur
vidit deus cuncta que fecerat / et erant valde
bona / sed angelicam naturam deus fecerat / et erant valde
fecerat / et patet bono sicut scilicet bonam vel in septimo
super Genesim. Omne quod deus condidit vniuersitatem
a prima conditione hic est a natura / si ergo deus fecisset
angelicam creaturam malam / malitia esset ei
naturalis / sed pro naturalibus nemo est vituperandus / nemo
puniendus / sicut sic deus angelicam naturam malam
fecisset / sic iuste cadentem dampnasset / sic iniuste
eam puniret / in eo condidit bonam / secundum Augustinum dicit
vana / Corollarium / a bono creatore non potest prodire
mala creatura / patet ex conclusione

Corollarium primum / Asserere deum angelicam naturam
malam fecisse in toto vel in parte sic hereticum
hoc corollarium est libro tertio in septimo capitulo xx / et Boecio
vero ibidem / Nam ex quo deus non nisi volens
operatur / et angelicam naturam malam fecisset / deus
fecisset voluntatem agendo talem malum / quod
dicere est hereticum / quod summe bonus

Corollarium secundum / licet angelica natura bonum
creata / non tamen in gratia confirmata fuit / patet corollarium
patet ex conclusione / sed creata per eum impetrata in decimo di-
stinctione capitulo tertio vel dicit licet sine gratia nequi-
uit perficere / quia nondum acceperant / per illud
tamen quod eis collatum erat potuerunt stare / quia nihil
erat quod eos ad casum impelleret / ulterius corollarium
a bona voluntate / et aliorum multorum doctorum

Corollarium secundum / naturalia bone angelice nature
indita ad proficiendum / sufficienter bene esse non
erant sufficientia patet corollarium / Nam in illo statu
in quo creati erant angeli stare potuerunt sed
non proficere / sine altioris luminis infusione

Corollarium ultimum / ergo / ex eo quod angelica natura
condita est sine gratia deo non est attribuenda quasi
insufficientia / patet corollarium / Nam angeli per naturalia
eis data / et per eorum liberum arbitrium sufficien-
ter dispositione potuerunt ad gratiam quam si sustinuerint
quam recepta mox beati fuissent effecti
sic corollarium viii

Conclusio secunda / Spiritus bonus angelica natura a bo-
nitate a deo sic creata / peccatis tamen eius sponte
a deo sic auersus per peccatum factus est in ma-
lo obstinatus / hec conclusio habet duas partes
prima pars est Deducta est ex conclusione precedenti
Secunda pars patet per beatum Augustinum
duodecimo de civitate dei capitulo Ubi dicit de-
mones / nec mala voluntate carere
possunt / nec bona / Secunda ratio patet quia beatus
Thomas in septimo questionis tertia de veritate articulo quinto quia
Sic ipse est a voluntate delectabilis
adherente recte suum peccatum opus peti sic
eo quod impossibile est a voluntate adherente
coniunctionem / proposito suum aliquod peccatum opus
perueniret / Sed pro angelica ne a deo
auersa coniunctione adheret proposito suo
in a tali sic auertere non potest / et
per consequens est obstinata / aut propter motivum
Secunda pars secunda pars probatur quia propter angelicam
naturam / a deo auersa non est in statu
vie sed in puncto ad terminum sibi a deo
prefixo a quo mutari non potest / Sicut
hominibus contingit / qui necessitat motum
ex eo de quo dicitur ratione termini et angeli
fuit tamen post electionem sicut in malo adhesione
sic erat / vel sic homo post mortem quod est finis
terminus / status in quo proposito stare possit in-
terminus / non potest se possit / sic angeli
mali post aversionem a deo qui est ipsis terminus
non potest se post Damascenum libro secundo
capitulo iiii / Quod hominibus mors hoc diabolo
casus fuit / et ratio est quia terminus vie in
angelis malis / in abeo deo sic auersis
non potest / Ergo per consequens sic obstinati sicut quia
Corollarium primum licet per angelice ne per
peccatum sit obstinata propter hoc libero
arbitrio non est privata / patet per corollarium in questione
Secunda ratio probatur quia et in Magister in questione de veritate di-
stinctione vii capitulo vi / Nam mali angeli libere
eligunt quod volunt / Non aliqua
cogente natura

Corm 2m Esse utile ad utrumque non est de ratione liberi arbitrii sed libere eligere quodcumque ut patet corm quia demones sunt liberi arbitrii et tamen non possunt uti ad bonum sed tamen quicquid agunt libere agunt sine coactione

Corm tertium licet demones non possunt velle bonum tamen circumstantionatum possunt tamen velle bonum bonitate generis vel bonitate nature [illegible] dictum est ex zelo [illegible] corm 2m quod possunt [illegible] tamen et ad dei imperium corporibus obsessis

Corm ultimum Raciones et auctoritates ad oppositum adducte solute sunt per ea que nobis corm [illegible]

Conclusio 2a licet post angelice nature per peccatum lapsam certum est quod malo obstinata sit Aliqui tamen post conclusionem 1am quod bono est confirmata [illegible] zelo [illegible] dicitur post [illegible] di. vij c. 2o et [illegible] pone per per [illegible] di. vij ar. 2o Nam appetitus angeli [illegible] est quam aliud forum appetere non potest quia [illegible] bonum eternum [illegible] quo appetibile et [illegible] quietatur appetitus eius [illegible] non potest [illegible] appetere [illegible] b. Augustini de libero arbitrio [illegible] due tamen [illegible] quiescat [illegible] angelis non est viator sed comprehensor [illegible] quo ultimo peccatum 2m Augustinus de [illegible] ad [illegible] angelos ut qui vellet [illegible] bonum esse posset

Corm primum Sicut mali angeli primo actu suo dampnacionem [illegible] de [illegible] sic boni angeli primo solo actu [illegible] ad deum [illegible] meruerunt patet corm quia [illegible] ad [illegible] viam [illegible] ad deum

Corm 2m licet homines [illegible] ad deum [illegible] non tamen [illegible] confirmati hic corm est bonum [illegible] di. vij Nam homines [illegible] et [illegible] est [illegible] usque ad diem iudicii quia [illegible] et [illegible] sine [illegible] confirmatione [illegible] quali

lege licet de speciali privilegio et aliquibus [illegible] est utrumque et beata virgine et aliis in utero confirmatis

Corm tertium licet [illegible] angeli [illegible] dona [illegible] iusticia et [illegible] et [illegible] de [illegible] et [illegible] plus [illegible] patet corm Nam utrumque ad [illegible] divine [illegible] adeo [illegible] et utrumque [illegible] suorum [illegible] inimicorum sunt [illegible] Sed [illegible] parte [illegible] consistit [illegible] et [illegible] iusticia pena eterna [illegible]

Corm quartum [illegible] angelus bonus [illegible] agit [illegible] angelus malus [illegible] patet corm [illegible] bonis est gratia [illegible] quando adheserunt [illegible] ad [illegible] gratia non est [illegible] oblatam [illegible] noluerunt ut [illegible] di. v [illegible]

Corm ultimum [illegible] ut [illegible] et [illegible] solute *[illegible] doctoris*

Audistis [illegible] [illegible] de [illegible] et [illegible] Nam [illegible] de angelis [illegible] en [illegible] omnes [illegible] ita [illegible] males [illegible] ab [illegible] [illegible] mali et [illegible] esse [illegible] ubi [illegible] et [illegible] modo quo [illegible] capaces [illegible] angelos [illegible] bonos arbitrio libero [illegible] potuit volentes [illegible] libero arbitrio deo [illegible] adherere [illegible] esse et confirmati [illegible] Alii non qui non [illegible] libero arbitrio et [illegible] potuit adeo [illegible] et obstinati [illegible] ad [illegible] manendi [illegible] aut desperatione [illegible] dicit [illegible] demones [illegible] volunt [illegible] volunt aliqua [illegible] et [illegible] mala [illegible] Sed [illegible] angelos qui [illegible] non [illegible] Dt [illegible] primi angeli [illegible] suorum [illegible] et [illegible] delectatio et delectatione ad [illegible] plus [illegible] placuit [illegible] placuisset [illegible] bonitatem [illegible] perdidit [illegible] iudicium et [illegible] deo [illegible] voluit [illegible] adeo [illegible]

Super hoc [illegible] fundat [illegible] dicit [illegible] angelicam [illegible] a bono [illegible] bona [illegible] qui [illegible] angelos malos [illegible] licet [illegible] bonos [illegible] dicit [illegible] bonos [illegible] gratia non [illegible]

Ergo quod in tertio corpore infert quod ex puris naturalibus non potuerunt perfecte beari et in quinto corpore dicit quod hoc non erat ex insufficientia dei. Cotto dicit quod post non augmentare se cum ratione abstinata est in malo dicit quod angelorum a deo quod libertate arbitrii non amisit. Et primo corpore in secundo corpore infert quod esse utile non est de ratione liberi arbitrii sed esse cognitum ut est de ratione. Ergo quo ultimo infert quod demones sunt velle bonum quandocunque licet non bonum iustitie et ultimo corpore determinat rationes ante non solutas. Conclusio tertia dicit quod angeli lapsi facti sunt in malo obstinati. Sed ad beatitudinem conversi sunt in bono confirmati. In tertio corpore dicit quod huiusmodi confirmatio et obstinatio facta est unico actu. In tertio dicit quod hoc et hoc quia ex non potest quia a deo ... ut et ad beatitudinem et tamen ut obstinati ut confirmati. Et in tertio et in quinto corpore dicit quod angeli boni et mali dei serviunt et laudant deum mali autem de iustitia et non habent unde inculpabit eum. Et ex huius relinquit quorum esse variam. Positio doctoris

Pluralitatem conclusionem, tertia posita sua in margine prime conclusionis allegatio de hac conceptu sedi allegatus de Augustino et ceteris doctoribus eum adhuc tenebre ipsarum aquarum occultaverunt facti sunt angeli et omnes virtutes celestes ut non esset otiosa dei bonitas sed haberet in quibus per multa ante spatia suam ostenderet bonitatem dicit non est defendendum quia dei bonitas esse otiosa in eternitate. Non enim est talis quam caruit generatione eterna et spiratione eterna et creatione eterna et dilectione eterna. Unde et contra .xi. de civitate dei dicit. Unde et Augustinus deo nomine otiositatis libere ... Ergo generit bonitas divine non actum creationis potuit variare esse. Si nos intelligere debemus hoc quod effectivum ad creaturas sed non est verum ... huiusmodi dicere multa significat tempore ab eterno enim deus nomine cardinalis ab eterno in se omnia disposuit sed et conservatorum et gubernatorum in tempore ad tempus sunt visitata dicta in se. Significando tempus conditam divina bonitas nunquam fuit otiosa ab effectibus actionibus immanentibus in deo. Quomodo primo modo operatur et ergo opera. Ergo quo primo dicit operum eorum qui possunt mundum esse eternum fidem enim habent quod mundus incepit esse per creationem et altissimo de civitate dei capitulo .2. pro ut deus ... quae deus mundum non fecit ab eterno. Divina ut ostenderet ad suam perfectam bonitatem non indigens creaturis. Et ut gratuita dei bonitate res esse muniret. Si enim indiguisset eis utique creasset eas ab eterno quod non fuit ut possent. Secunda ut nullus vero per se suam esse sibi tribueret sed soli deo quod ab ipso dimanat et ... esse de nimis ... non per se sufficiens creature fuerunt ab eterno ergo enim creature fuerunt ab eterno non

et si deus voluisset ab eterno creaturas fieri et preventum ab eterno eas fiendas et ab eterno potuit fecisse eas non tamen sequitur quod ab eterno fuerunt quod deus est non voluntate sed est dilatoria et per electiones operatur suum de esse providentia quid quando et quo dicat operationem quando ... facta sunt quando mandavit creata sunt et omnia producendo de esse tamen creaturas in principio voluntas enim eius quis resistet. Ergo quo ultimo elicit quod natura est omne quod est quantumcunque non est a deo esse. Tracta secundum Thome quod deus est purus actus simpliciter perfectus habens in se omnem plenitudinem perfectionis ipse enim est omne bonum. Ergo ex primo et dionysii .xi. capitulo de divinis nominibus dicit deus non quidem non est existens sed simpliciter et incircumscripte totum esse in se ipso accepit et ... ergo deus eminenter ... est in se totam virtutem ipsius esse. Secundum quod ab ipso ... rebus creatis actu esse. Propter quod Rom. xi dicitur ex ipso et per ipsum et in ipso sunt omnia. Ergo quod ultimo elicitur et nullum creatum potest omnino simile esse enti primo. Racio quia non potest equale esse sed contrarium et non totum virtutem et sic totam plenitudinem. Ergo quo enim deus ab eterno et habuit in se omnibus rebus perfectionibus ... omnia habent esse secundum participationem ab esse divino. Et sic hoc divina scriptura quando commendat similitudinem et creaturis sicut Genesis primo faciamus hominem ad imaginem et similitudinem nostram. Tamen vero negat similitudinem dei ipsius creaturis sicut in Ysaie .xl. Cui similem fecistis deum aut quam imaginem feceritis posuistis ei. Et ad hoc concordat Dionysius .ix. de divinis nominibus. Eadem similia sunt deo et dissimilia. Dissimilia quidem quia causata minus habent quam causa. Similia vero secundum imitationem quam ...de contingit in quantum simpliciter et perfecte imitantur. Ergo huius ultimo elicit quod natura est esse multipliciter verum. Racio secundum Thome libro .ii. .q. .2. et contra gentiles capitulo ultimo. Ergo quo enim nulla creatura potest esse deo equalis oportuit eorum dignitatem ut in eis inveniretur dei perfecta similitudo. Ergo multiplicatio non ... quod hoc creatur ... in omnibus. Et ergo quoniam opus divinum videlicet opus creationis non debuit deesse ordo quem tamen defuisset si non esset diversitas rerum. Ergo de deo est bonitas et diffusio bonitatis. Valida secundum quod in quinto de ipso deo ... est simile quanto magis ad ipsius perfectionem accedit. Et ex hoc habetur quod creatura angelica perfectior est omni alia creatura. Racio quia similior est deo ...

est n. singl'/ qr no bz qpoz nec iz fore est incorpol'/ q no e co quis. Est forā fbalis pp sensites/ et nlli alti adherens. Est arbitrio libā/ q nc bz contrario iuc. aget nat/ Et quadmodum dnt/ ita agit per libertate et volun tez/ Et militat cooperatur ad aliorz cātaz bonitez/ Vnde cū hoc scripta dr̄ signū ee ad silr̄ ymagiez dei scripta angelū vocat signaculum dice scilz nus Et io Aug' li. 12 conf. dicit Duo dne fecisti. vnu ppe te/ videlz angelicam natz/ et aliud ppe nichil scilz matz pmā/ in principio ut dicit Dyonis' 2o ca. celestis ierarchie/ Maxime accedit ad pfectionem pmi actus/ et ad inferiores cātas cōparat ut pfectum ad impfectum/ et ut actus ad potenciam habens ultim' gradum/ qz d ange ō no e multiplicacio individuoz sub eadem spe/ qua ex quo angeli sunt incorpoles et inmateriales/ ideo d eadem spe no sunt plures. qa e. b. thomas dicit multiplicacio individuoz. d vna spe. e p divisionem matie et solū d illis e que sunt corporalia/ ut nata ipsei/ que no gfina d vno individuo qfruare d plib9/ Vn si d sole d quoe alcor gradus pfectos coro que sunt subiecte ad eius pfecta e. ut nil ei desit coro que ad ipsa spē ptinet/ tota na illi spei concludit d vno individuo/ et hic idem repie d aliis corporib' celestib'/ multo magis d ea ptē vero cātaz/ que e ab omni qnissima. ubi h er pfecto/ ut vni individuo/ nil deficit coro que ad totā spēz ptinet/ et ppe9 eos doctores angelorum no sunt ponenda plura individua/ Et io b. thomas excludit inter spes angelicos ordine esse ppe/ et no sicut individua eadem spei sunt ordine diuise sm paritates/ sicut n. d nā spēi sub pura individua/ que sunt dicit ad nā spei/ Hinc omnes angeli diuit spe. sm magis et minus pfectionem formaz simpliciū Et maior eciā bonitatem/ idem dicit quedam e pmus actus viti indeficacie/ et pfectio infinita/ Vero go accedens e/ eo io quod dicit Gregorius de celesti ierarchia/ Vbi plenitudo boni e/ qnedam aliqs data sunt excellencius possident/ q. ea. v. omib' sunt/ Vero quid eqnalis/ q aliqua a quibus sublimius possident/ q omnes sunt quod angeli no est diu nisi scdm magis et minus accidencia/ que sedm eciam spēz magis ens et minus dicit beatus thomas sunt dicitur diuisio modum participacionis eiusdem forme/ ut albū vero magis clarum q minus albū dicitur sunt diuisio participacionis scdm

gradus diuisos formaz sic diuersificat spēm sicut si magis albū dr̄ magis clarum q viride vel rubeum/ Et sic angeli dicunt d omnib nālib' sm magis et minus/ Ideo quo sequitur q no e vietas d angel' sm sola qualitez/ nec sm originē tm/ qz ea sola e d trinitate personaz Vnde nc vnus angelus originatur ab alio/ sicut omnes processerunt a deo/ Sed vietas earum est sm earum essencias et proprietates et sm naturales eorum qualitates/ que sunt perspicacitas intellectus/ et facultas voluntatis et essencie simplicitez/ Hec Richardus de Sancto victore d suo li. de trinitate/ Et ex isto elicitur error Origenis qui volens concludere eqnalitatem creaturarum boni et mali a deo posuit qz deus pmo omnes spiritus rationales e creavit equales/ sed d eis inequalitas exorta est ex libero arbitrio/ quidam eciam conuersi sunt ad deum sm magis et minus Et eciam quidam auersi a deo scdm magis et minus/ maior eciam dicit b thomas d pma parte sue summe est diuersitas formalis q materialis/ qz formalis diuersitas spēz requirit eqnalitez. dicitur n. [illegible] formis rerum sunt ut numeri/ in quibus spēs variantur per additionem vel subtractionem vnitatis/ e d istis formis simplicibus/ q addere aut substrahere pfectionem variat spēz/ et go beatus thomas concludit d eis maximam varietatem q et sm spēz et sm numerum et maximam multiplicitez. Et dicit Damascenus dicit Ex solo deo qui creauit nās angelicam ipsius pfectiones spirituales et pfunditates plene cognoscit

Ostenso hic pmissis/ post qelo pmitati eius angelica nā/ sm sui creacione. erat perdita suorum naturalium pfectione mirifica/ Io excelso/ et sicut dicit Wilhelmus li. iiio de vniuerso/ Si angeli sunt preciosi ordine nāe et nobilitatis qua aliis spēz creatura e ut ex cetera cetero decoratur et pfecto sunt pstanciora pfectionibus aliorum/ Et sunt pura hoc angeli nil impfectionis/ nil corpoream nil indigencie/ aut culturam petunt/ velud sunt ex parte corporum celestium/ quia tales supereminent talib'/ et ex sua creacione immunes sunt a uere te culpam/ ex q creati sunt d libertate arbitrij/ go et immunes sunt ab illis penis/ quos ppt vicia irrogantur ex iudicio creatoris/ et q omnino a corporibus sunt abstracti/ igitur immunes sunt a penis que corporum passibilitate corp senciunt/ et pperea nil d inuidiam inter eos et creatore/ unde go est eos esse d magna et lucida et spirituali cognicione ipsius creatoris/ et d feruenti amore eiusdem/ quod no est nisi pfectionem suorum naturalium exercent/ et ppe9 excelso vi[?] dis omnia angelica vox speculum immaculatum incoinquinatum integrum pura clara et perlucidissima/ Alleot exponit hic dicens.

Sunt specula immaculata quia nulla sunt intrinseca macula quo ad culpam originalem incoinquinata quia nulla actualis culpa eis accessit ab extrinseco. Incontaminata quia nulli tali quo possent contaminari adheserunt per dilectionem nec cum ipsi tamen non fuerunt contaminati vel polluti per contactum luti, per quod omnis divisio mali culpe esse in angelis. Dicitur autem prima speculi non absconditi quia nullo est obfuscata. Clara propter bonitatem liberi arbitrii nullo viciata. Pellucidissima propter limpiditatem consciendi quia principalissimum quod angeli de natura ordinatur ad contemplandum deum. Alia autem insunt eis angelis infinite. Eorum velle non habent inordinate concupiscencie admixtionem, eorum nosse absolutum est ab omni errore. Sunt de quibus eorum de In plenum sapiencia et dilectione in deliciis paradisi fuisti. Ezechielis. Altissiodorensis exponit de sapiencia quam habuit ex perfectione et de decore claritatis naturalis et de deliciis quibus in deo delectabantur per naturalem amorem.

Quia creatione fecerunt quod primo quod deus non creavit malos angelos ex quo non creati fuerunt sine omni culpa et sine omni pena et statu alterius naturalis quod ergo mali fuerunt. Et primo hic tercium videtur. Nichil mali ab ipso esse potest qui est primum bonum qui dicit hoc est vero bonum quia est bonorum. Sequitur ergo a bono est ergo bonum. De bono magnus Albertus dicit deus ut potentia ordinata subsistit, ut potentia absoluta potest opus malum facere quia hoc et omne est potencie et clemencie. Sed quia non deus nichil facit nisi quod vult et malum velle non potest ergo non facere. Verum est quod apostolus Romanos 9 dicit non habet potestatem figulus ex eadem massa facere aliud vas in honorem et aliud in contumeliam quia ibi apostolus loquitur de opere deique quo deus sit aliquos futuros malos quos tamen ipse facit bonos, unde ut Albertus magnus dicit, ibi locus est improprius. Sicut namque vasa in contumeliam non sunt ut contumelia esset causa mortis, ut ad aliud fiendum, ita ut finis mortalis efficitur, sed quia vasa aliquando in contumelia tenentur. Ita quod licet mala sit generatio, et hoc deus dicitur facere in ipso, quia non vult interrumpere cursum nature et est quod sit ad que bona mala eorum possunt pervenire.

Secundo sic: et si angeli non fuerunt creati mali tamen informes facti sunt et postea suis naturalibus formas susceperunt. Hic tercium est de sentencia illorum qui tenent angelos sine statu esse creatos quos dominus Bonaventura in sua positione imitatur. Et ut videtur Hilbertus libro 3 de universo, et de Avia quod exponendo id creavit in principio celum deus celum et terram dicit celum et terram id est angelos et corpoream naturam et quia terra erat creata cum vanis quo ad cognicionem et ex seminibus intellectus et vacua quo ad multiplicacionem perfectione seminum. Sic dicit et angelos in sua creatione informes fuisse, et propter hoc in libro ipsius sit celi et terra, et omnis ornatus eorum. Sequitur quod angeli non fuerunt ornati formis gratuitis nisi in conversione ad deum. Et idem videtur velle Augustinus in libro super Genesim ad litteram qui sic dicit: Creata spiritualis naturalis spiritualis et idem potest et sic deo vivere ipsa in qua minor potest tamen habere vitam informem. Quia non sic est ei esse quod vivere ut sic est ei vivere quod sapienter et beate vivere, ex quo accipitur quod angeli fuerunt sine natura quam vivere sunt sine statu, et hoc potest tali ratione dici. Quia sic est prior status nec quam prius, sic est prior dispositio esse status nec quam gratie, quia nec via est et ad gratiam et post eam. Et ex hoc habetur quod angeli fuerunt creati sub medio, quia potuerunt conuti et averti si vellent, non tamen sub tali medio ut dei preceptum implerent si vellent vel non implerent si nollent. Ratio Allexandri quia transgredi est ex ipso libero arbitrio creato. Implere vero non est nisi ex libero arbitrio per gratiam informato. Ex quo habetur ultimum licet angeli ex creatione debebant deum diligere summe tamen non peccaverunt si omnino non dilexerunt. Ratio Altissiodorensis quia summe deum diligere excedit facultatem nature unde ad hoc non tenebantur simpliciter sed solum tunc cum eis gratia ad hoc implendum daretur.

Tercio sic: et si angeli fuerunt creati alterius nature creati non tamen ex ea creatione fuerunt beati. Ex quo enim creati sunt in puris naturalibus et sine formis gratuitis. Ratio sic quod in creatione beati non fuerunt quia beatitudo est status omnium bonorum aggregatione perfectus. Actus sui beatitudo dicitur status naturalis sine misteriis (?) et angeli et parentes primi in sua creatione fuerunt beati, sed non loquitur de ista beatitudine. Sed si aliquando invenimus quod angeli creati viderunt deum sic enim dicit Augustinus de casu diaboli quia angeli non potuerunt videre creatam fiendam in verbo nisi videndo verbum. Non ista hic de visione ubi beatificantur. Non enim tunc angeli viderunt verbum sub ea ratione ut est obiectum beatificans quia sic videndo beati essent. Sed prout est causa et ratio fiendorum. Sed quod prout separatur dicit magnus Albertus licet idem dicere sunt, facile tamen separantur actu quia intellectus habet potentiam intelligere verbum sub una ratione non attendendo quod sub alia ratione. Et est quod verbum aliud et obiectum sicut speculum volumus videre et ideo ostendit se prout vult, et quia

rōne vult. cui vult, quia vult et quantum
vult et hic de materia gelenis sume
Sta materia gelose 2e que est de casu ruine
pali malorum angelorum nondum dicat
Wilhelmus dicto de universo. si unaquaque
sba sensibilis nascitur ad legem regimen qua
vivendum est ei. et ad artificem dupli
videlicet virtutem acquirendi et conservandi
tam speciem quam individuum. multo fortius au
gelus erat lex posita creatoris quia quanto
sbe dignitate esse cognoscuntur tanto maior et
lucidior est eis impressa ars vivendi
Ergo quod dicto patet eo elicitur quod angeli creati sunt
sub lege naturali habente de se veras leges
decentie et honestatis. Unde quam se et om-
nia habent de potestate liberrima. ad nil
est quod deus vacaret alegere quam solum
[illegible] legem. quod sunt predicta libertate
eorum quo esse et eorum sbalia. et usus
vivendum sub lege sunt. Ergo quoniam. eorum co
gnitiva. apprehensiva eorum. eorum motiva
nec sunt torpe. nec superflue. nec indifferen
tes. nullo modo sine lege sunt et quod
aut sic sit patet quia circa ea nulla passio
neque usus aliquis potest esse violentus
ibi nulla difficultas. nulla [illegible]
nulle pugne intus et foris nulla
[illegible] de malo. nulla [illegible] abo
ni. sed omnimoda libertas utendi viribus
illis quibus vellet quantum vellet et ita
que vellet hec Wilhelmus. Ergo quibus
eius elicitur quod omnes angeli dei [illegible]
sunt de suis naturalibus impressionem et bi
Wilhelmus dilatat hic dicens cognitum quod
nil potuit esse sed totum eorum posse
erat ex creatore. Et cognoscunt ipsum
fuisse auctorem cognoscunt quod nichil contra
eius voluntatem potuit nisi ipso permitte
te. Et ista ita cognoscunt eum esse dona
torem. cognoscunt quod si superbierunt quod
[illegible] et [illegible] potuit secundum placitum
suum. quod hoc est sue providentie cognoscunt
illos posse excerni a sua omnimoda
subiectione quod hoc est sue potestatis [illegible]
[illegible] cognoscunt. necessarium est quod dicit
ista in eos cognoscunt quod deus sine talibus
[illegible]. Et subdit omnes cognoscunt
dominum huius creatores ut est lex naturalis
seu rectitudo originalis quam cognitio
talium erat eis a conditione impressa. et
[illegible] consulunt se esse suos obligatos
beneplacito creatoris et [illegible] quod hec
finis nichil est aliud nisi rectitudo con
ditionis. Et circa hoc cognoscunt quod finis
et subito in ea statim nec sunt onus
nec molestia nec depressione nec [illegible]
quam lesione sed libertatem condicionem
honorum. gloriam inestimabilem et

omni bonorum augmentum Et ex his concludit
Wilhelmus. Cum omnes sbe angelice non sunt
delicte sine sed ac iusta lege tenebant
ut ex omni eo quod sunt et quod habent sunt
pro creatore. quia creator bonus. et dominus contulit
eis illorum ministerium et non dominium
Unde si naturalem legem servasset. nullus fuisset
transgressor. et sic utendo donis omnibus
in sua conclusione non prestitisset quod est error. Ergo
quibus elicitur ultimo et si angeli ex sua natura
fuerunt in deum conversi et amice moveri
[illegible] et motiva et apprehensiva ad ipsa natu
ralia quite potuit [illegible] parte. quia
ad hoc sunt creati ut deum noscerent et ama
rent. Sed ad deum quieti supernaturalia ha
bent ex gratia. a qua potuit aliti [illegible]
dato quod fuisset in gratia creati Adhuc non
obstante [illegible] apprehensivam et cognitivam et
motivam potuit. ad ipsa naturalia quiete
et hoc ex libertate arbitrii Ergo qua illis
viribus uti potuit circa que voluit
Et ex his concludit aversio ipsorum a deo. ex
hoc. ut quod converterit se ad ipsa naturalia a deo
sunt aversi. et hoc ex duplici fundamento
primo ex hoc quod ex quo sit sbe simpliciter
Ideo quicumque se convertit toti se convertit Secundo
ex hoc quia idem est actus conversio et aversio ut
quo. ut movetur avaritia qua appropinquat
pecunie eodem affectu quo adheret pecunie
elongatur a creatore quia ardor pecunie
ad deum refrigerat caritatem sic et hic
in eo quod converterit [illegible] ad ipsa naturalia et
delectati sunt non in deo sed in eorum robore
et decore recesserunt a deo salutari suo
et ex hoc apparet quod ea aversio a creatore fuit
primum malum et primum nocivum. Ea vero
conversio sive delectatio fuit primus actus
per quem creator est desertus. Ideo aversio
a deo erat privatio primi debiti usus virium
et quod viribus non sic ut debebat uti voluit
venit eis adhesio ad ipsa bona et ex
adhesione a deo separatio. Notandum post ibi
aliqua prioritas vel posterioritas temporis. omnia
enim hec simul fuerunt. Sed nec quodammodo
est in sensibus esse dicitur. quod est ipse. et non propter
quod est per aliud Unde in actu seu in de
lectatione dicitur malus propter aliud eo quod nocivus
Nocivus autem quia aliquid admittit videlicet
bonum suum et ad imprimit malum quod de
lectationem debitam Ergo quia primus [illegible] est affectus
excellentie [illegible] a deo [illegible]
Ergo quo accidit quod primus hic venit ex
bona natura et ex [illegible] defectum. [illegible]
fectus nec erat culpalis nec penalis sed naturalis
quia ea aversio defectus est quia privatio [illegible]

questio ista defectio est quia separatio et utrorumque natu-
re aversio enim processit ex libero arbitrio. Et
ideo ad ista ex dilatione naturali et ex hoc
cedat quatuor elicimus. Primo quod angelis habent
defectus ex natura quia non habent firmitatem perfectam
que est solius dei. Secundo meretur mutabilitas
quia ex libero potuerant de bono mutari
in malum. Tertio quod habent potestatem peccandi et non
peccandi. Contra utique fluit a deo secundum diviter
ut dicit Allexander. Potestas non peccandi conformitatem
potestatem peccandi sic non contradicit. Quarto quod ma-
lum fundatur in bono et ex bono oritur
non tamen sed causam positivam ut dicit beatus
Thomas in prima parte sue summe questione vl
viii

Hiis itaque premissis ponitur hec conclusio secunda. Ange-
li qui sponte peccaverunt sui casus remedia
habere non possunt. Circa quod sciendum duas partes. Prima
dicit quod angeli libere peccaverunt et per consequens
non ex suppositio. Et possibiliter per. Quod non
peccaverunt ex infirmitate quia natura erat decens
nec ex ignorantia quia non ignoraverunt quod vita
mobilibus actibus et omnibus motibus debebat divine
voluntati subici ut regulatum regulanti. Docet divine
unusquisque via divina bonitas ut in libero pati
quodlibet natura ad artificem vincendi. Et quia
nulla creatura potuit pati. Non dicitur ...
in libero de libero a creatione sic et homines
ad actus voluntatis omnino sunt exempti.
Ergo libere peccaverunt. Tertia quod secundum augustinum solum
hec tria faciunt in voluntatem, videlicet
ignorantiam infirmitas et necessitas.

Ex qua parte conclusionis sequitur hec. Primo quod de-
mones ex deliberatione peccaverunt. Patet quia ha-
bent sui peccati fundamentum et positivum velle
delectatione ex consideratione propria melius ex
eius enim moti et peccare. Omnimoda libertate
quam secuti, quoque ex primo nomine divine
similitudinis quoque nomine divine equalitatis
et visibilis sic ymaginatur, quod suprimus angelus
appetiit omnibus creaturis preesse et dominari
sicut quod in eorum consideratione non finitur divine volun-
tas sue celsitudini. Et ita voluit omnibus
preesse et nulli subesse. Alii autem in spiritu
naturalibus delectati de tali licentia appetierunt
adherere. Ex quo apparet quod peccatum istius
supremi angeli fuit primum simpliciter, aliorum
autem erat peccatum ex imitatione. Ex hiis vel
similiter infertur hec. Primo quod divinitatis bonitas
divine habitibus cedunt in non curatur quod ea
excellentiam primo angelo nocuit. Quia
enim intumuit et superbivit et sic a divino
conspectu sublimabat. Secundo divina sapientia mini-

mum supremum angelum creavit ex superabundantia
divina ex hac quia noluit divinitas sue
bonitatis nocere multis. Secundo ex hac ne
maior ruina esset facta in angelis. Sicut
plures illi primo equales creasset ruina
plures auctores et plures casus habuisset.
Tertio ne complicitate equalium inter superbo no-
biles bellum evenisset, qui enim creatore
viderunt de secula sepe sic tronavit et con-
cidit consumavit, quid fecisset si equales sibi con-
cessisset. Tertio quod eius ... non solum venit
in iniuria creatoris et aliis de casu im-
p ... omnibus laude accepit divina sapientia et
utilitas evenit non modica. Nam con-
venit consiliis medicamentis ne primum est
de minoribus ... Ex quo videmus
ad maioribus tendisse et omnibus damnum
est ad documentum quod quelibet creatura spiritualis
a creatore labitur sic sue nature dominatur.
Ex quo item sequitur est ... et conta
bona omnia elicuit divina sapientia. Habet
illis cadentibus alii perstiterunt et qui per-
stiterunt dati sunt omnibus custodes con-
tra eos qui a deo homines seducebant,
ymmo quedam nos humani generis repa-
ratione occasionem accepit, ex quo homines
redempti loca replere debent que
vacua reliquerunt desertores habitu.

Secundum correlarium ad hanc partem conclusionis est
hoc quod demones peccaverunt ex electione quia
sic sponte et ex deliberatione ergo ex electione
et ideo hoc peccatum eorum nullam excusationem habet
et sic non habet excusationem in nullo venia-
le. Item mortale est et veniale esse non potest
ex duabus causis. Primo propter excellentiam
sui status. Unde dicit Albertus in glosa
super Genesim quanto angelus sublimior in
gloria tanto maior divina secundo per
eius maliciam ex quo non erat de tali
per incitatione ad deo considerato malum de-
buit eum monisse ad bene diligendum deo et
quia hoc non fecit ideo quanto maiorem
agnitionem scienciam peccavit tanto maligior
fuit. Scientia enim est comitiva culpe peccati. Hic
Allexander. Et secundo quod sic peccavit tantum
adhesit peccato quod arrogans et presumptuo-
sus est et continue seducit ad peccati et
de infelici preterite quam habet de futuri gaudio
et ut quedam glosa dicit in capite
capite peccat continue usque in finem et
in peccandi malicia delectatur et quod a vo
deo de omnibus est accipiendum. Ex quibus
habetur quod desperavit quia presumpto

que sunt de peccato et ad gaudium contingit
in eis species scilicet omnium dictarum propter quod dicit
Gregorius quod cum sit de eternitate pene quod dolo-
rem suum tormenta non posse evadere considerant
in eterna nequitia damnati astringuntur
Et contrarius habetur [illegible] glosa que dicit
quod remedia sui mali habere non potuit et ideo
quod brevis fuit eorum status in quo potuit demereri,
sed non fuit in eo statu in quo posset petere re-
missionem quod ad cumulum eorum [illegible] successit
quod desperavit et numquam convertitur ad penitentiam,
quod ut Gregorius dicit [illegible] non est in eis dolor de
peccato sed gaudium quod appetunt celsitudinis
alterius vigorem mentis ut [illegible]
eam mentis se male egisse putat qui
se esse per gloriam querebat
Et contrarius accipi dicta de angelica et
humana. Natura enim angelica per aliud relevari
non potest sed humana et ita non solum est
irremissibile sed est irremediabile. Irremissibile
est quia non habet angelus cum ut ei remitteretur
ut lapsus est culpa quod per aliud relevari
non potest ideo ut dicit Anselmus quod [illegible]
mortis [illegible] petere omnibus angelorum et hominum
non equalem sed quod perditorum angelorum re-
magni [illegible] restitutio [illegible] Et hanc
non ponit duas causas prima est quia redemptor
potuit venire nisi redemptor esset
cum [illegible] et [illegible] sic secunda est redemptor
homo [illegible] homines qui erat eius [illegible]
ad alios homines et eius est [illegible]
quia natus [illegible] homine non sit non
potuit esse in angelis quia non ita nasci-
tur angelus ex angelo sicut homo ex homine homo
Secunda vero quia angelus ex se solo peccavit
ideo per aliud non debuit reparari secus de homine
quia enim per aliud cecidit est per gratiam sibi
ab alio datam satisfaciat. [illegible] huic causa
est irreparabilitas aliorum angelorum qui non
ex se ipsis sed primi angeli exemplo moti
peccaverunt quod ut [illegible] dicit [illegible] omnium
malorum [illegible] irremissibilis. Et addit tertiam
causam alterius status eorum quia in corpore
ad irreparabilitatem propter quod Damascenus dicit hoc
angelicis spiritibus fuit casus quod hominibus
fuit mors. Unde et Damascenus si anima
nobilis separata a corpore peccaret propter
statum alterius [illegible] post corporis [illegible]
ret a peccato non resurgeret. Nec immo
peccandi est ad [illegible] irreparabilitatis
casus aliorum angelorum quod in statu [illegible]
celsissimo non fuerunt quia licet alii non
ceciderunt de sublimissimo statu simpliciter
[illegible] ceciderunt de sublimissimo statu in
ordine ad creaturas intellectuales que
in diversis sunt prominorum

Ex quo cernitur error illorum qui opinantur
redemptorem nostrum salvatorem usque ad eos extendi
dicit Damascenus quod tales [illegible] qui
[illegible] quia [illegible] decipiuntur. Et etiam [illegible]
[illegible] severitas divini iudicii quia nec presentis
[illegible] nec nobilitatis [illegible] motum [illegible]
tanta districtione punivit. Quid igitur securum
est in [illegible] iudicio [illegible] qui in [illegible]
[illegible] tanta fecit in primis creaturis. Propter
[illegible] dicit de se [illegible] habundavit [illegible]
superbia et [illegible] de [illegible] gelonis [illegible]
Circa materiam tertie conclusionis que est de perseverantia et con-
firmatione bonorum angelorum sine preiudicio qua-
liscumque opinionis concordando ad positionem [illegible]
[illegible]. Nota ex quo angeli ut sunt facti
mali [illegible] oportet quod [illegible] creationem et bonorum
beatificationem sicut et malorum obstinationem fluxit
aliquod tempus unde Willhelmus [illegible] libro de universo
[illegible] angelorum vocat vesperam sed bonorum per-
severantiam vocat mane et expediens illud
[illegible] est vespere et mane dies unus dicit [illegible]
[illegible] malorum spiritum mora requirit. Non
enim in [illegible] tanti mali [illegible] nisi primo [illegible]
potuit esse inventor quia ex quo nulla sunt
[illegible] instigatorem non sine difficultate po-
tuit ad hanc deduci insaniam et quod
[illegible] istius contra creatorem in tot milia millium
devenit et [illegible] ad hoc ipsum sunt [illegible]
et inducti non parva temporis deliberatione indi-
guerunt sic et boni non modici temporis spacio
indigebat quia convenit [illegible] illius fuisse
[illegible] divinam luce irradiasse in quo convenit
[illegible] iustam damnationem et spacio [illegible]
de bono [illegible]. Nec dubitandum quin [illegible]
[illegible] dignatorum de se ipsis ad maiorem glorificationem
[illegible]. Ex quo primo [illegible] [illegible]
[illegible] temporis boni angeli divisi sunt
a malis [illegible] quia deus res creatas sic
deus gubernare ut ad mittat eas facere proprios
motus sed angelus fuit liberi arbitrii
ideo sunt debuit relinqui in suos modo
agendi. Sicut ab invice [illegible] unde [illegible]
Conditor omnipotens naturam spiritualem bonam
condidit sed mutabilem ut qui vellet maneret
et qui vellet proprio sibi [illegible]. Ex quo
ulterius [illegible] quod angeli non sunt [illegible] sine
[illegible] quod per [illegible] [illegible] stetissent
Ex quo habetur quod illi qui steterunt per [illegible]
[illegible] quia [illegible] non [illegible] gratia dei
sed per meritum [illegible]. Et hoc est inde [illegible]
[illegible] ubi [illegible] mensura angeli celesti
[illegible] est mensura hominis quod [illegible] qui nil
seminat nil metet. Ita quin nil [illegible]
nil accipit de [illegible]. Et ex hiis [illegible]
opinio [illegible] qui dicunt angelos
[illegible] confirmatorum [illegible] quia [illegible]

dicitur et ponitur gracia coronet nec / vel in vacuum ut
dicit beatus thomas contra eum, verba illi qui est
in limo non sunt meriti ad terminum. Et altissiodo-
rensis dicit crudelitatem angeli potius consumatorum
habuit quam beatitudinem efficeret / erat enim hec illud
premium utriusque et non utique neque terminum meritum
quod autem angeli non mentiuntur in custodia ho-
minum accidentale premium quod gaudium est eis
de profectibus hominum quos custodiunt. Et dato
licet non gressi quod homines esse non debuis-
set, vel quod non peccasset / et sic non indi-
guisset angelica custodia, et eque bene
beati fuissent et non peiores quod docet sic ita
nos. Vel nimium quod Jesus Christus magni operis
non recepit quia et multa alia que sunt ex
ceptibus posuit / que non acceptant virgines
angeli ergo et si non habuit dona dei gratui-
ta ut ponit vir dominus Vincentius fuit tamen
creati [illegible] disposicione inclinata ad gratuita / quam
dispositionem quia non auferret a deo sed contra eis in cer-
titudine persisteret et ea in domini gauderet
hec persistencia et quo fuit meritum beati-
tudinis eorum. Ex quo clarius videtur quod meritum
eorum precessit premium et si non tempore ut dicit
magnus Albertus tamen ordine nature verbi
enim hanc viam omnes qui dicunt ut beatus thomas
deducit quod ille actus gratiosus contra deum est in
precedit ex libero arbitrio et meritorius sed ingratitu-
dine pertingit ad finem et beata fruitio sed in
modo hic actus est ingratitudine et ex libero arbitrio sed quod
sit meritorius vite eterne Ex quo est naturalis
quod naturalibus non merentur vitam eternam dicit
altissiodorensis. Non merentur naturalibus meritum
eternum de condigno sed de congruo. Quod ex
quo malus angelus a deo incepit bonus
sua natura in deum converteret licet persistere
non contulit digni vita eterna tamen aliquam
aliqualem congruenciam ut adhuc remu-
nerarentur. Et eo quod nobis data gratia eum
disponit nos ad eam sic eis data est
gloria eterna dicit tamen Hugo quod non solum
vel eius beatitudo ex tali questione exigitur
sed gratia divina ordinatorum qui ordinat
non dantur licet majorum premium nisi illis
qui eo digni sunt sed ad hoc accessit
divina immutabilitas que de utrisque an-
gelis sic disposuerat ut qui caderent perpe-
tuo essent miseri / et qui persisterent fierent
immobiliter beati / que dispositio eos confirmavit
ut ille et glorificavit.

Dicit primus sententiarum hec 3a questio Angeli a beatitudine
quam unico actu meruerunt non potuerunt
ex post quoniam non avelli. Conclusio

habet tres partes. Prima dicit quod angeli
beatitudinem meruerunt hoc iam probata est suffi-
cienter ex nostro presupposito. Ex qua parte sequi-
tur contra primum beatitudo est angelis gra-
tuita. Patet quia venit eis ex largitate
divina. Secundo quod eorum beatitudo est perpe-
tua / quia succedit divinam occurrenter per ea
premium eam. Tertium quod beatitudo eis non inest
a natura quia solum sola beatitudo est eis et
natura.

Secunda pars conclusionis dicit quod meruerunt eam
unico actu si enim hec intelligitur qui me-
ruerunt beatitudinem unico actu a fortiori angeli
et dato quod consequenter non quievisset actus quia
consumatus est angelicus non ut sua perfectione
acciperet statum et non perdisset sed premium
tamen ergo angelus sic ex natura habet ordinem
ad perfectionem sic ex merito habet ordinem ad
beatitudinem et sic post unum actum secuta est
perfectio sic post unum meritum secuta est beati-
tudo gratia ex hoc quod est perfecto virtutis perfecti
enim modum sumi. Et ex simili possumus
probare. Nam quod agit de corpore sine omni
medio gratie beatitudinem si non est aliud
impedimentum ergo angeli post unicum
gratiosorum beatitudinem acceperunt gratia ex pos-
sibili quia quod est mors de hominibus hec est quod persona
in angelis / ex qua parte ipse sequitur quod
Birulcore vel angelo ad beatitudinem quam
homini quia non ita hic ut angelus veniret
est status ulterius perfectionem adipisci sicut
in deductum est. Secundo unicus est meritum
angeli naturam et beatitudinem eternam. Patet
quia unicus actus / Ideo unicus actus
angelorum supplendo sed multorum. Et
racio quia natus fuit deducere ex divina
ordinatione ad illa eternitate / A qua
alii tamen multis laboribus non pervenerunt.
Tertia pars conclusionis quod dicit eum ab ea beati-
tudine post non possunt avelli patet quia si possent
avelli tunc non essent eternaliter de sua beatitudine
et per consequens non essent beati / gracia est Augu-
stinus in libro de trinitate [illegible] dicit quod non beati esse
possunt quibus auctore est beatitudo. Ex qua
parte conclusionis sequitur primo quod an-
geli boni peccare non possunt. Et ideo quia
si a beatitudine non possunt avelli tunc nec
possunt peccare / quia solum quibus peccatum
avellitur a beatitudine et est contra hic de angelis
per libro Augustini de civitate dei ad literam ubi sic habetur
in natura que peccare non potest consistuntur
est. Secundo angeli beati amplius non possunt

deficere

quia si peccare non potest tunc nec
deficere. Hoc autem esse non videtur quia ens
creatum per se potest deficere, sed conjunctione
cum ultimo fine. Tercio et si angelus
beatus in credendo non potest se a fine ultimo
dividere hoc tamen non minus felicitas est lib-
tate quia ab optimo dimitti est opus de-
fectus libertatis arbitrii ut dicit Hugo in
libro de libero arbitrio. Tercio quod dicit ma-
iorem esse libertatem in hominibus quam
in demonibus quia possunt ad bonum
verti, et in angelis bonis quam in ho-
minibus quia non possunt averti a bo-
no, et in deo maxima quia ipse est
sua bonitas, et tercia [illegible]
posicionis
Contra notabile [illegible] diffinicione
angelum distinguit ab accidente ab
anima a brutis et sic de aliis. Propterea vi-
dendum ponere ordinem angeli ad deum et ad
alia. Contra hoc angelus [illegible] habet or-
dinem, ergo non habet esse subalternum nec
accidentale. Quartum sic arguitur quia non
habet ordinem ad deum qui est super nos
ad ea que sunt infra. Quod non ad de-
um sic arguitur quia si esset ordo
inter deum et angelum, vel ergo aliud esset
inter eos medium vel nullum. Medium
dari non potest quoniam angelus est proxi-
mum creatum. Si autem nullum est medium et
angelus habet ordinem ad deum, sequitur
quod supremum angeli esset infimum dei
et sic illud quod esset de essencia an-
geli etiam esset de essencia dei quod est
impossibile. Sic enim oporteret conce-
dere quod ambo deus et angelus essent
eiusdem essencie. Sed quia hec conse-
quencia est de essencia illorum que
sunt in ordine essenciali ut dicunt
philosophi et beatus Dionysius appellat dictum
eorum. Ubi advertendum quod de essencia
essencialis ordinis rerum est eas concate-
nari taliter ut illud quod est supremum
inferioris sit ultimum superioris. Sicud hoc
exemplificat beatus Dionysius dicens
Illa que [illegible] sunt supremum
[illegible] corporalium et illa que infimum
in plantis. Plante supremum habent inst-
tinctum et illa infima est in sensitivis
[illegible] supremum est animalitatis et illa
infima est in rationalibus creaturis
rationalis creature supremum est mens et hoc quasi
est infimum in angelis [illegible] ordine
celorum non ponitur deus quia non habet com-
mune unum cum rebus creatis ita quod
quod est creatorum sit [illegible] dei quia
non est essencia eius talis limitata

Et si aliquid dei in nullo ponit predicamento
que predicamenta omnia rerum in se continent ordinata
concedo. Unde licet deus possit esse super omnia
et esse primum eius non [illegible] ponitur in tali
ordine rerum quia etsi est super omnia de-
bet esse infra omnia et primus omnium, et pote-
st esse primus et ita extra omnia. Debet esse
esse intra omnia et cuilibet creato intimus
nichilominus tamen inter creata et deum es-
se unus alius ordo, qui dicitur esse ordo dependencie
quia ab ipso dependet celum et terra, natura. Ergo
ad argumentum angelus nullum habet ordinem negandum est hoc
et dicendum quod habet ordinem ad deum et ad
alia sed aliud et aliud. Et quando non ergo est
medium inter eos vel nullum, medium distancie
potest, quia deus infinite distat ab angelo
sed inter deum et angelum nullum mediat creatura
sicut arguit argumentum ipse est primum creatum.
Et quando arguitur ergo quod supremum angeli est in-
fimum dei negandum est quia, quia solum
hoc verum est de ordine essenciali quem non habet deus
ad angelum, sed non de ordine dependencie.
A primo enim ente derivatum est cunctis esse et
vivere [illegible] clarius [illegible] obscurius, quia
aliqua habent esse nobilius et aliqua minus
nobile. Et convenit inter creata reperiri
continuus ordo. Tercio esse angeli nullum habet ordinem
ad esse aliorum creaturarum ergo inter creaturas non debet
reperiri [illegible] quia [illegible] ordine [illegible] ut
[illegible] quod inter ipsa esse omnium creaturarum nullus
est ordo quod patet quod omnia creata simul esse
sed receperunt ergo sine ordine [illegible]
tas enim tollit ordinem, ex quo tollit [illegible]
et posterius. Ad tercium quia omnia que sunt a deo
creata sunt [illegible] primo ergo omnia esse simul receperunt
[illegible] quia creacio fit in instanti et in ea [illegible]
[illegible] non potest [illegible] Basilius [illegible] in principio
creavit deus celum et terram dicit principium temporis
non esse indivisibile et verum est quod alias non
possumus intelligere quomodo esset principium et [illegible]
[illegible] qui dicit vivit in eternum creavit
omnia simul. Unde hoc beatus Thomas li. 2o con-
tra gentiles cap. xviii dicit creacio excludit suc-
cessionem et allegat illud In principio
creavit deus celum et terram. Adducit illud
dictum Basilii. Et tali racione ducitur in
omni motu successivo oportet dari medium quia
medium est illud per quod primo sistit antequam
ad ultimum veniatur. Creacio autem est processus
a non esse ad esse, inter quos nullum est quod intersit
esse et non esse nullum datur medium. Et beatus
Thomas dicit idem quod creacio proprie loquendo non est
mutacio sed est quedam dependencia esse creati
ad principium a quo statuitur. Sed ergo arguitur de
angeli nobilis ordine, negandum est hoc, et
dicendum quod inter esse omnium creaturarum est ordo aliud

cum omnia haberent esse confusum. et sic possunt li
mitari, possunt restricto et determinato et indivi
duato, et per consequens nulla esset quantitas aut species
aliud diceret a' ipsa, et nullum individuum esse
posset et quia ait omnia recepimus simul esse quod
vero in suis causis sive principiis. Nichominus
hic ordo est recte in ipso habet. Ad similitudinem non
excludit ordinem omnino, sic quod omnes
species simul sunt quantum, et omnia individua simul
sunt esse quia sic omnes species eius participant naturam
generis, sic omnia individua eius participant naturam
speciei, et hic inter se habent ordinem sic et omnia simul
acceperunt esse in suis causis, et dato quod etiam omnia
essent creata sicut ipsius naturae quod hic multi non
tenent, adhuc inter creata essent prius et posterius secundum
magis et minus dignum, ex quibus ordo recipitur.

Item 2o angelus non est inter materiam neque est super ma
teriam, vel est infra materiam, nullum illorum potest
dici ergo. neque hic ordinem inter entia non potest
dici quod esset inter vel infra materiam, quia angelus
est intellectualis natura ut dicit diffinitio et ideo oportet
angelum poni super omnia materia. Sed contra hoc angelus
est materia ergo non potest poni super materiam, angelus
quia angelus minus habet simplicitatis quam deus, cum sit ex
compositis, et per consequens habet aliquid materiae admixtum
quamvis probatur quod angelus est simpliciter compositus, quia compo
situs est ex esse et subiecto ipsius, quia compo
situs est ex actu et potentia, et sic est compositus
illis duabus compositionibus, et sic est compositus
et forma, tamen quia quod subiectum et potentia est compositus ex
parte materiae, et esse et actu ex parte formae
et per consequens quilibet angelus est forma limitata
ergo habet materiam, tertia quia quaelibet limitatio fit
per materiam. Et videtur notandum est quod angelus
non est materia simplex, et etiam non est forma
simplex, quia est subiectum sive et habet aliquid
in materia. Circa hoc notandum est B. Tho. in lib.
de potentia dei quaestione prima art. 2o. in
materia quarias opiniones. Ponit in hac
est compositus ex materia et forma. Una dicit quod angelus
quod non est compositus ex materia et forma. Alia dicit
opiniones ipse vero concordat dicit quod sic capi
endo materiam pro illo quod est in quo ut
intelligit. sic omnes species et formas
simpliciter est subiectas spirituales esse compositas ex tali
materia, ex quo enim angeli sunt propinquissimi
primo actui, et ad alia creata comparantur ut
perfecta ad imperfecta, et ut actus ad potentiam. Item
in ordine ordinis non requirit quod esse suum
quae est sui completissimum ut omnia et ideo
dicit quod angeli elevati sunt super omnia materialia
quia ergo sic ait. Angelus minus habet de simplicitate
quam deus, hoc est verum quia deus est simplicissimus
unde comparando angelum ipsi deo potest dici
aliquo modo compositus, sed ut ait ut dicunt

est actus purissimus et esse suum est esse
simplicissimum et ad nullum naturam
generis vel speciei determinatum dicit enim B. Tho.
lib. 2o contra gentiles licet esse divinum
ex se non potest esse divisum quod simplicissimum
est hic potest diversificari per ea quae sunt
ipsum esse, quia aliud est esse lapidis et
animalis, et plantae, aliud hominis, hominis
et pereo. Solus ergo deus hic indeterminatum esse
quia solus est suum esse, et nichil potest esse
est suum esse. Et in est prima compositio tamen
qua quaelibet creatura deficit a dei simplicitate quia
ut idem dicit in lib. de po. dei. est una
quod per proprium descendens, ex quo non est
suum esse, ideo habet esse in aliquo receptum
per quod ipsum esse contrahitur, et ita potest
in quolibet creato aliud esse naturam rei quae
esse participat et aliud ipsum esse
participatum et ita naturam dicit esse
subiectum ipsius esse, sic quod natura dicitur esse potentia
sed ipsum esse dicitur esse actu, non sic quod ipso
aliquo separatur ab actu sed tale quid sit
actus communis. Et ergo ait angelus minus
habet de simplicitate ergo compositus, quod conceditur
quando de compositione huius, sed quod
angelus non potest dici materialis. Et quia ait
est compositus ex subiecto et esse subiecti
ex potentia et actu ergo ex materia et forma
negatur non est, quia ut dicit Philosophus
2o lib. de gen., aliud est dicere hoc esse compositum
ex subiecto et esse subiecti et dicere hoc
est compositum ex materia et forma quia subiectum
potest dici id quod est. Sed materia non potest dici
id quod est rei. Alias enim omnes aliae formae
ipsi rei essent accidentales ut opinabantur
antiqui philosophi. Sed unum ipsum esse potest dici
totum esse rei, sed forma non potest dici totum
esse rei sed a forma est esse rei, et quia
sed quae dat esse rei. Et quia ait quilibet
angelus est forma limitata ergo habet materiam
ipse dicitur, quod est necessaria quia non
est limitatio est a materia quia aliqua
est a forma. Unde B. Tho. dicit quod duplex
est limitatio ipsius formae quia est aliqua for
ma per speciem limitatur ad individuum et
hoc est per materiam. Alia est sicut quod forma quo
limitatur ad unam speciem et talis limi
tatio fit per formam a qua accipitur
differentia. Differentia enim addita super genus
ipsum assignat et talis limitatio est
in substantiis spiritualibus, sed quod ipse sunt
formae determinatae. Et quia ait
nulla est subiectum sive et habet verum
sed ipsum enim deus cum quae est actus
non potest esse alicuius subiectum sed ipso

angelus est talis forma quod secundum se
aliquid est in actu, et hoc aliquid. propter
ideo secundum illud quod ipso potest subsistere
est enim compositum omnium secundum suam vero
est animatum vtilium secundum suum voluntatis
et propter mutabilitatis corporis de angelo secundum
libertatem et voluntatem, quia tractat de eis contra
ut dicunt doctores contra opinionem
et dilectionem. Ad quintum sequens non
tum pertinet sunt mas predictas, quia
secundum suum esse sunt immutabiles et incor
ruptibiles. Item tertio angeli vel sunt eiusdem
de ordinis cum animabus racionalibus vel
inferioris vel superioris. Si dicitur quod superioris
Respondeo angeli sunt esse separati sed anime
sunt unite corporibus. Contra hoc posi
to quod anima sit separata a corpore, sequitur
quod talis anima sit eiusdem ordinis cum
angelo. Ex quo enim corporis colligatio
animam ponit ad inferiorem ordinem, sublata
colligatione manebit de superiori
ordine. Et per racionem angeli de quibus
dicunt animas coniunctas corporibus
non simpliciter sunt eiusdem ordinis cum eis
animus quod sicut anime replent sua corpora et
creantur de eis sic angeli replent sua
loca et creati sunt cum eis, quia ut
dicit glosa super illo Creavit deus celum
et terram angeli replent celum em
pireum quod simul cum eis creatum est
[illegible] b. tho. de li. [illegible] po. di.
quod forma [illegible] de [illegible] ad quid
[illegible], licet anima habeat esse suum separatum a
corpore quia esse suum non dependet
a corpore sed est elevatum super corpus
[illegible] et intelligere quod est propria operatio anime
non fit per aliquod organum corporis, de
tamen ad communitatem suam esse recipit ipsum
corpus, sic quod esse anime et corporis sit unum
esse, sic esse hominis, ita quod esse anime et
sic non [illegible] a corporis actu attingitur
a corpore. Et ideo licet possit a corpore
separari actu non habet perfectam suam naturam
nisi in corpore. Per secundum articulum quod arguitur
angeli non sunt eiusdem ordinis [illegible]
cum quod sunt superiores quam anime. Et dato
quod anima separetur a corpore quod separatur sit in morte
non tamen quod esset eiusdem ordinis, et cetera
quia [illegible] corporis [illegible] perfectum et
ita quodammodo videtur esse inferioris ordinis
quam si esset in corpore. Et [illegible] b. thome
est ista, quia non solum ab anima fluunt opera
tiones que non sunt actus corporum organi
corum, sed etiam apte sunt ab ea fluere
operationes que sunt actus organicorum

mo non est aliud perfectum, in quantum nisi hic compli
cari posset, in qua erat contractus de eo. Secundum
hic de repletione celi empirei creati cum
angelis et repleti cum angelis. Dicit Albertus
de Halis in scripto: Angelus non indiget
corporeo loco ad conservationem sui esse perfecti, sicut
anima indiget corpore quia et sine tali loco pos
set in sua creatione perfectione carere. Sed quod de
celo empireo creatus est, venit ex quia
totum universi conveniebat enim universo quod talia
corpora talibus formis essent ornata. Dicit
in glosa super io. Et usque ad nubes veritas
tua, quod celum esse corpus lucidissimum
et super omnes nubes elevatum, et ideo habitatio
spiritualis que est inter omnia creata excellentissima
cum ibi est locata. Sed quomodo intelligimus de
repletione illius celi per angelos et quomodo
angeli dicuntur replere illud. Dicit Heinricus Gandavensis
mox ut celum creatum est sicut [illegible] esse reple
tum dicit cum doctor quod non ita per angelos
replet celum sicut unum corpus replet aliud
corpus, quia angeli per hoc [illegible] non sunt, nec si
cut anima replet corpus quia id vivificat et
est tota in toto et tota in qualibet parte et
diversa opera per illud, quia non vivificant angeli
celum, nec sicut deus replet mundum iuxta
id celum et terram ego impleo. Je. xxiii.
Sic enim deus implet quia continue est de omnibus
conservans omnes res in esse. Nec sic replet
celum quia nulla alibi celo possit sic adducere, quia
sunt enim plures non [illegible] fuerunt cum
angelorum. Sed dicuntur replere celum propter sufficientiam
eorum ad locum qui contemplatur deum, non quod
alibi contemplari non possint sed quia ad hoc
ille locus est convenientissimus, unde idem dicit
Damascenus deum esse in celo quia ibi manifestior
est eius operatio. Item secundo arguitur Anima de non procedit
[illegible], quia est nec animal, quia anima ut corpore
est ut ex materia et forma compositi, nec
corporibus commixti. Et quartum arguitur angeli sunt
in loco sic anime in corporibus. Dicitur quod in similitudine
claudicat, quia ex anima et celo non fit ad
unum per se sicut ex anima et corpore. Item quinto
dicit Augustinus inter deum et animam nullum est
medium et per quod non anime. Item dicit Bernardus
quod deus et anima sunt in natura pares ex
sua autem habent quod anima de fonte cum domino ex
natura habent quod sit par anime. Videtur quod angelus
non habeat superioritatem super animam racionalem.
Et per racione. Animus et anima perfectiunt eisdem
perfectionibus. Ergo sunt eiusdem speciei et per consequens
et eiusdem ordinis. Respondeo quod in eiusdem speciei
esse videntur que habent easdem perfectiones
quia propria actus [illegible] sola parent, et am
patur quia et anima et angelus perficiuntur

gra et caritate Et confirmat aut et aie est id
finis quo sunt eius speci i. g. quia quodlibet
e id finis in quit eius speci quia unu
quodque tendit ad suum finem per suam formam
ad primam auctem dicendum quod licet duplex intellectus possit
intelligi quod inter aiam et deum nullum est me
dium quo ad eius productionem quia deus per se ipsum
creat aias et non creat eas per angelos ergo
hoc non potest intelligi quod nil est medium inter deum
et aiam quo ad gradum dignitatis Alio modo
intelligi nil esse medium inter aiam et deum
quo ad opus iustificationis et glorificationis
quia unaquaeque aia ab ipso deo immediate iustificatur et
in eo beatificatur immediate sicut si diceret aliquis mi
lites simpliciter esse immediate sub rege non sic quod
alii eis superiores non essent sub rege Sed quia
autem angeli prosunt hominibus hoc solum est
ministraliter sunt enim ministri salutis aiarum Sed
solus deus salvat et iustificat auctoritative
Secunda auctoritas sic intelligitur Angeli et aia pares
sunt in natura Sed quo ad naturam generis sed differunt
inter eas specie quia angeli est intellectualis sed
aia non rationalis sunt etiam naturaliter pares quo
principium gratiae et gloriae participant actu Unde
dicit beatus Tho. prima parte questione sinne
deus perfectionis gratiae communicat angelo et homini
per participationem divinae naturae dicit enim. ii Petri
i quod maxima et preciosa dona nobis
donavit ut divinae naturae consortes esse pos
simus actu per talem gratiam perfectionem non potest
velari unitas speciei Sed quod angeli
et aia rationales a et e neutra et quod angeli illa
videntur esse eiusdem speciei dicendum quod ea sunt ad
eo talibus perfectionibus naturalibus quod
concomitantur et quae consequuntur speciem Sed ipsa perfectio
et gratiae nil faciunt ad diversitatem vel ad
identitatem specificam Et eodem modo dicitur
ad aliud vel ad illud sunt eiusdem speciei quorum
finis proximus et naturalis est idem quia ad
talem quodlibet res tendit per suam formam
Sed de fine beatifico hoc non est quia ad illum
non potest pertingi per formas naturales sed per
dona gratiae formis superadditae Sed per
hoc angeli et aie e eadem natura Sed
quia intelligere quo sunt idem speciei haec quia
per appositionem naturam rei cognoscit operatio
enim arguit formam dicit beatus Tho. quod non
est eiusdem speciei intellectus angeli et intellectus
hominis Etenim species quibus angeli cognoscunt sunt
eis innatae Sed species quibus aie cognoscunt sunt
a fantasmatibus abstractae Sed quod species ille
et iste non sunt eiusdem rationis sequitur quod in
eorum intelligere est eiusdem rationis Et sic
consequitur [illegible] quod angeli intelligunt sine

discursu Dicitur non sine discursu quod [illegible]
[illegible] quod ex effectibus sensibilibus proce
dit in virtutes causarum discursive et ab
accidentibus sensibilibus devenit in cognitionem
rerum
Sed contra hoc est quod aia intelligit
sine discursu ergo dicitur nulla amplius
[illegible] quam aia videt quae videndo divinam
essentiam cognoscit res in verbo quod est sicut
dicitur angeli cognoscunt res in verbo ibi dicit
beatus Thomas quod cognoscere res in divina
essentia ipsi aie non est super sua natura est
enim ex lumine gloriae et per quandam partici
pationem divinae essentiae quomodo quod res
non potest iudicari quia res solum iudicatur
ex eo quod sibi competit ex natura sua et non
ex eo quod sibi competit ex participatione
alterius naturae sic non iudicatur ferrum [illegible]
quod est ignitum quod si ex adustione dicit
iudicari tunc statim concludit ferrum
et lignum esse eiusdem speciei quod utrumque
capit adustionem Sed contra hoc et si aia
non intelligit sine discursu ex sua natura
tamen aliud intelligit sine discursu ex sua natura
quod adhuc non sequitur diversam ex naturalibus
actionibus inter angelum et aiam amplius quod
angelus cognoscit causam ex effectu et ex causa
effectum et ita differt a cognitione unius
ad cognitionem alterius Dicendum quod in. d. li. de causis
angelus intelligit id quod supra se est quia
e causatus ab eo et intelligit quod sub se est
quia causa est illi haec dicit beatus
Tho. quod cognoscere aliquid per alterum contingit
dupliciter Uno modo cum aliquid cognitum cogno
scitur per speciem quam cognoscitur sicut speculum
cognoscitur per speciem quae est in oculo et talis
cognitio non est discursiva sicut nec quando aliquis
intellectus se intelligit deum quia ipse
e dei similitudo et etiam intellectus se ipsum
alia sub se quod ipse est plenus formis inferi
orum creaturarum quo enim in effectibus velut
cause sed etiam causae quae in se plenae
effectum Alio modo unum cognoscitur per aliud
sicut unum cognitum per aliud cognitum ita quod sit
distincta cognitio utriusque sic hoc cognoscit
conclusionem per premissa utrumque seorsum cogno
scendo et hoc cognitio dicitur discursiva quae
non competit ipsis angelis sed hominibus
Contra conclusionem secundam quae dicit quod peccatum an
gelice naturae sponte a deo se avertentis
peccatum factum est in malo obstinata Immo [illegible]
ciat angelum in peccatum cecidisse ergo
sola [illegible] quod angelus talis est in iustitia
originali quo ab ea non potuit declinare
et per quas non cadere in peccatum quia [illegible]

quia deus per hoc conservat in se ista esse et cus-
todit eius puritatem ordine. Sic enim
dicit Dyonisius quod divina iustitia et salus omnium
laudatur quia propriam unicuique quod est et primas
ab aliis offert convenientie puritates et cus-
todit ipsi et angeli eandem puritatem cus-
todit et conservat tamquam saporem talium
ab eis deus faciendo ea ipsis tamen sua
iustitiam. Sed quia est talis modus dicendi
quid dicit quod Dyonisius intelligitur de illis
quorum ultra et opera determinatur secundum naturam
quia ei secundum legem eis inditam profunditur
et declinat ab ea et quo ipsi secundum sua
periodo finiantur influentia virtutis
prime conservant in esse. Salit autem secundum de
illis qui subiacent libero arbitrio quia tali
libero in est potestas declinandi a lege
eis indita et tu declinat ab ea.
Aliud sic a suo conditore et salvatore
vera influentia ab ipso non recipiunt
sed quod in ratio destituit ab eo qui in eis
erat conditus. Sic erat de angelis propter
quod cum ex libertate arbitrii a lege eis
indita declinaverunt avertentes se ab
sua iustitia amiserunt originalem et
perfectam. Alio modo illud dicam iusti-
tia custodia et salvatore contra adeo vere
et contra adorantes vere et contra ad ipsam
operationem. Divina enim iustitia conservat unicuique
quod propriam est sortem. Et ordine salvat
et propagat proprietates essentiales et operationes
proprias ab commixtione aliorum, ita non ut res
commisceat in essentialibus proprietatibus et propriis
operationibus cum alia, ignis enim non opera-
tiones proprias nec proprietates essentiales cum aere
nec econverso. Et de omnibus aliis creatis quia
in distinctione et discretione talium con-
sistit perfectio ordo creaturarum. Sic in
casu angelorum non est ordo turbatus
nec est facta aliqua commixtio vel confusio
operationum vel proprietatum ut notum est. Licet
enim angeli ceciderunt, continuit posse
aliquorum ex defectibilitate nature et ex libertate
arbitrii. Alio modo intelligitur
custodia et salvatore a statu deteriori
deducit ad statum meliorem quia deus
contra est in eo semper ducit in melius.
Vide isti qui ceciderunt non sunt
consolati de deo sic dicto pacto. Aliqui
tamen dicunt quod licet isti ceciderunt [illegible]
et venerunt in statum sive deteriorem
quo ad proprias personalitates. Tamen ve-
ro divina providentia
quodam modo ad statum meliorem deducti
sunt quia hic quod de qui perstiterunt et
de qui ceciderunt magnam fecit varietatem
in istis spiritibus que varietas facit
ad decorem universi. Item commendat

non solo de imaginibus quod apparent in informatis sed a se eius
instantiam que apparent in abstractis et eius absti-
nentiam superiorem quod apparent corpore. Ad primum ergo di-
cendum malorum demones sub bonorum angelorum custo-
dia sunt obtinere eorum loca in celestibus. Dicitur ergo
assumptio impugnabilis [illegible] negandum. Et quod assumitur
secundum in iusticia quod non potuit quam negandum. Et ad
auctoritatem Dyonisii dicendum quod intelligitur de illis quorum
virtus et operatio determinata sunt secundum naturam vel quod de
in casu illo custodivit angelorum puritates a commixtione
affectu vel actionum propriarum seu confusione earum.

Item secundo sic. Si angeli boni creati in paradiso ceciderunt
ergo peccando actiones proprias et proprietates amisissent
et per consequens confunderent ordinem rerum quod est impugnabile quia
si amisissent proprias operationes et proprietates tunc essent
naturales et proprias essentias amisissent. Sed contra quia
proprie actiones angelorum angelorum creati sunt cognitio
dei et amor gratia ut Dyonisius principalissime ad
contemplandum deum creati sunt modo sunt demones
secundum quod [illegible] eum nec deum contemplantur nec diligunt.
Contra notandum quod demones peccantes naturalia bona
non perdiderunt sed naturalia cum peccarent perdiderunt
secundum actiones illas quas commisissent si perstitissent
perdiderunt. Unde ut verum velle Augustinus [illegible]
[illegible] non cognoscunt deum sicut ipse est in lumine
cognoscunt enim rerum cardinales causas et
quo illuminantur corda piorum. Habent enim cognitionem
amiserunt quia deum non vident ut illi qui sunt
mundo corde. Sed sunt cognitores deum per effectus divine virtutis
quorum effectus sunt quedam signa divinitatis in creatione
creatorum. Et quia ipsi sunt in suis naturalibus nobis
perspicaciores adeo ut Augustinus dicit hoc signum nobis
occultis quorum tamen ipsi habent experientiam multa
plura cognoscunt de deo quam nobis est et in eis
quedam cognoscunt deum per effectus divine iustitie per quas deum
tamquam iustissimum iudicem cognoscunt. Similiter in eis
est dilectio dei naturalis in genere non tamen completa
in actu quia vis dilectiva ita in eis sopita est
propterea quod non exercetur in actu naturalis dilectionis.
Ad id quod assumitur sequitur enim nec [illegible] intelli-
gendo de amissione totali. Et quod assumitur non cog-
noscunt deum verum non est quia primo cognoscunt
non solo. Item assumitur solum deum cognoscere abscondit
a beatis qui sunt mundo corde. Dicitur quod verum est que
cognitione intuitiva seu plenaria quod est rerum in luce
deitatis. Et quod assumitur non cognoscunt proprietatem nec per
fidem sic potest dici quod quo non resistunt
illas vadunt qui adeo perdunt non cognoscunt
proprietatem superiorem sed per effectus divine virtutis et posset
dici quod cognoscunt per fidem non quidem per fidem vo-
luntariam sed fidem coactam perveniam deo
dicit Jacobus in Epistola demones credunt et con-
tremiscunt. Aliqui tamen concedunt quod demones habent
fidem sine forma sicut et alia dona gratis data
quia etiam demones faciunt miracula. Sed tamen dicunt
dici miracula et non decepciones [illegible]
[illegible] secundum Augustinus diabolus non potest deum amare. Verum est
actuali amore. Sed tamen naturali amore ad
deum ut ad principium sui esse et ut ad conservatorem
et gubernatorem. Sed ista cognitio non est sufficiens

reflectitur quia infusa illa spiritualitate amoris absorbebitur omnis carnalitas

ad inclinandum demone in dilectionem actualem propter contrarium appetitum vellet enim iusticiam dei non esse propter penarum quas patiuntur sunt namque puniti penarum sibi inmine quamdiu manet iusticia dei

Item tercio angeli mali non perdiderunt dilectionem dei actualem neque cognitionem dei actualem quo ultro peccaverunt sed gratia quia quamdiu deum actualiter dilexerunt tamdiu actu reseruabant se in eo et ita steterunt [illegible] quia angeli boni habent dilectionem naturalem actualem in deum ergo et mali habent eam sed gratia quia in naturalibus non est facta mutacio et a se quo status glorie et eterne pene sunt status oppositi in utrisque natura est communis quia aut angeli boni habent dilectionem naturalem in deum patet quia gloria non destruit naturam sed perficit Et a simili angeli boni habent cognitionem vespertinam ergo habent et cognitionem naturalem gratia quia dilectio naturalis coniungitur cognitioni vespertine et ideo patet quia angeli custodientes nos in ista cognicione sunt de deo perfecto // Circa hoc est advertendum quod omnia dilectio quanto magis in se reflectitur tollet in propria Dicit enim beatus Bernhardus [illegible] sinus fuit inductus in gaudium domini sui et inebriatus ab ubertate domus eius oblitus sui et a se penitus deficiens in deum pergit et de cetero adherens ei unus cum eo spiritus efficitur et consignatus erat in illa Saba que videns sapientiam Salomonis et domum eius et alios et ordines ministrorum non habebat ultra spiritum // Iuxta eciam ostenditur quod ex visione beatifica inquantum videtur ingens de quo dimicare possessionis et tibi retribucionum et ordo in retribucionibus et sapiencia in efficacia et in omnibus deficiet spiritus ab omni illo amore quo in se // Item quarto angeli mali non perdiderunt nec dilectionem [illegible] non enim possunt deum actualiter diligere [illegible] quod in psalmo dicitur de eis Superbia eorum qui te oderunt ascendit semper Et quod autem angeli boni habent illam dilectionem ad deum verum est quia gloria nichil eis abstulit de natura sed imperfectionem nature removit habent ergo dilectionem naturalem sed omnino perfectam et depuratam et totaliter tendentem in deum Et quod autem ergo et demones habent illam verum est quod habent eam sed in modo opposito quia omnino obfuscatam et involutam quod peccatum in deum actualiter in tendencia esse non potest Et quod autem in naturalibus non est facta mutacio verum est quo ad perfectionem naturalium sed quo ad perfectiones facta est mutacio Et quod autem angeli habent cognitionem vespertinam ergo et dilectionem naturalem // Circa hoc est advertendum quod angelus est in statu duplici primo quia contemplatur deum et omnia contemplacione sed cognitione matutinam quia videndo divinam essenciam videt in ea causas primordiales omnium rerum // Secundo quia ministrant nobis et in ministerio capiunt cognicionem ex hiis que circa nos eveniunt et illa dicitur cognicio vespertina sed quia ministrare non est naturale tollitur illa vespertina cognicio Similiter duplex est angelus dilectio una que est electiva et ex libero arbitrio et illa est glorie Alia que naturalis que vertitur in ministerio suo sed ministerio cessante absorbebitur naturalis dilectio a dilectione glorie Dicit enim Bernhardus [illegible] omnis amor carnalis ab amore spirituali est absorbendus et dicit alias [illegible] [illegible]

amore caritatis illud qui refert ad naturam nec qua natura cessante absorbebitur

Item quarto angeli qui nunc sunt demones imo sunt in suis ordinibus ergo immo sunt in suis naturalibus et gratuitis et per consequens non steterunt nec aliquid amiserunt sed gratia quia totus ordo in angelis est ex donis gratuitis quod carnalibus non quia totus in hominibus est ex gratuitis eo quod in naturalibus sit clericus aut sacerdos aut dyaconus etc. ergo et in angelis sic dicit secundum ex quo non est [illegible] dimisit Secundum alium [illegible] sic quia omnes angeli eam tamen sunt in suis ordinibus ergo a se et per consequens tamen sunt in eis gratis quia omnia que habebant amiserunt tamen naturalia que non tolluntur per culpam Secundum alium patet quia aliqui de omnibus ordinibus ceciderunt ut communiter dicunt doctores Si ergo ex omnibus ordinibus ceciderunt ergo in omnibus sunt Et eciam apostolus inter demones aliquos vocat principatus aliquos potestates et aliquos virtutes // Vnde circa hoc propositum est et alium qui tenet quod angeli sunt creati in gratuitis dicit quod ordines angelorum a principio creacionis sunt distincti Secundum alium quorum opinionem in re ponit in secundo dicit quod angeli a principio creacionis non sunt distincti in ordinibus sed sub hiis habebant tamen naturalia ex quibus correspondet [illegible] de quibus ordinibus [illegible] sunt in quibus modo dicuntur est quod donis naturalibus sunt distincti a principio inchoative sed perfecte est completive donis gratuitis Vnde notat beatus Thomas in prima parte sine [illegible] quod ordo inter eos [illegible] [illegible] sunt // Primis aut angelice [illegible] est duplex unum ad quod sua facultas non potest attingere qui est cognoscere et amare deum naturalibus cognitione et amore et per respectum ad hunc finem angeli distinguntur per dona naturalia sunt eorum est sicut naturales facultates ex quo deus eos perfecit in visione divine essencie et in fruicione in modo sine bonitatis et per respectum ad hunc finem ex distinguntur ex donis gratuitis Circa ad finem hunc suis naturalibus pertingere non possunt prima distinctio est dispositiva sed secunda est completiva // Secundo ergo autem angeli qui dicuntur demones est dicendum modus respondendi etc. dicitur quod non sunt in illis ordinibus per consequens tamen nunc quod cum casu sunt quia et cognitionem et dilectionem in quibus ita distinctio fundabatur amiserunt quia non possunt esse in actu dilectionis dei et in toto cognitionem matutinam perdiderunt ut supra dictum est Et quod autem angeli eam tamen sunt in illis ordinibus ergo et post quod iam est nota est Verum quia per casum amiserunt iam que eam tamen habuerunt Et quod autem in illa sunt naturalia dicitur quod naturalia simpliciter per peccatum non tolluntur sed ulte minantur et in angelis ad tempus viciata sunt quod illud sunt [illegible] eorum distinctio attenditur attingere non possunt

qui
et hii ar̄ et hi dicunt plures vocat eos principatus
quod dicit quod non sunt eos vocat quia iam erunt
in illis ordinibus sed ideo quia ex illis fuerunt
sicut si perstetissent quia aliquam tamen quod naturalium dis-
posicione habuit ad hoc aptitudinem et habilitatem
Secundum aliud modum videndi quare quod demones
non sunt in ordinibus et si enim demones
ut dicit beatus Thomas nunquam fuerunt in ordine quo
ad statum gracie et ab ordine quo ad statum
merendi ceciderunt Sunt tamen in ordinibus
quo ad dona naturalia quia ista non omnino amise-
runt / quare quod quando sint in ordinibus se-
cundum ad illum sunt qui eis competit se-
cundum Et quia inter quod non sunt in gratuitis
et naturalibus gratia est necessaria et ideo quia in casu
amiserunt gratuita et in naturalibus corrupcionem
acceperunt Et quia ad totus ordo in angelis
e gratuitus hoc est virum in angelis beatis et con-
firmatis quia in illis habundancia glo-
riam absorbit sed non est hic virum de angelis
malis vel est pars de ordine sacramentali
in hominibus et de ordine in angelis qui non
est sacramentalis / quia angelis data sunt gratu-
ita secundum capacitatem naturalium hominibus non sunt sed
dantur eis secundum dispositionem et conatum liberi
arbitrii procedentes miro illud dedit
unicuique secundum propriam virtutem // Sed quare tunc
apostolus ad Ephesios vo nominando aliquos
nominibus principatuum et potestatum non vocat
eos nominibus superiorum thronorum et dominacionum
dicit beatus Thomas seraphin impositum est ab
ardore caritatis sed thronum ab inhabitacione
dei sed dominaciones importat quandam libertatem
que omnia repugnat peccato et ideo peccantibus
angelis talia nomina non imponuntur ex
quibus patet quod angeli isti proprium perdiderunt
gloriam gratuitam matutinam / De dileccione
actuali et ordine in ratione operativa et
quod multa mala operatum est peccatum in eis //

Item quare nullos in angelis potuit
esse peccatum quod gratia spera aliquando quia in corporibus
celestibus peccatum esse non potest ideo nec in angelis
quia est ista regula Topica si illud tunc
inest videtur inesse non inest et illud cui minus
congruum peccatum vero in celo corporibus
celestibus quam angelis ex quo sunt incor-
ruptibilia ibi dicitur hoc quod in corporibus celesti-
bus peccatum esse non potest procedit ex inde
ut dicit beatus Thomas quia ipsi non habent ex opere
naturali vnde sicut in natura corporum non potest esse
malum corrupcionis ita nec in accione corporum
potest esse malum inordinacionis sed quia super actum
naturalem in angelis est electio que est actus
liberi arbitrii sed que contingit peccare
vel non peccare vel non peccare accidit sed inmaterialiter
dicerem nobis in maiori dignitate eadem secundum
electionem et arbitrii libertatem Et ideo ar̄
in corporibus celestibus quod gratia est necessaria et
ad gloriam et pietatem quod corporibus celestibus
nullos in est peccatum quia non agunt volun-
tate sed natura etc.

Sed contra hoc naturale est angelis quod moveantur in deum motu di-
leccionis et per consequens ab eo separari non potest sicut nec corpora
celestia et ita nec peccare quia ex hoc quod a deo
sicut in deum referuntur tam diu tenent rectitudinem
ibi dicit beatus Thomas quod in angelis non est potencia
ad peccandum sed esse naturale Aliam enim contra esse naturale
est peccatum et culpabilem nec est eis potencia peccandi
sed per eorum motivam que est voluntatem sed quod potest
committi ad hoc vel ad illud quod conservat potest potentia
eis in esse malum Et ideo ar̄ naturale est et respectu
hoc quod naturale est angelis diligere deum
in quantum est principium esse eorum Et quia ar̄ quod
ab eo non potest separari omnino non potest Et quia infra
ideo non potest peccare gratia est necessaria Et ideo gratia
in deum motu dileccionis gratuite est supra eorum naturam
Et gratia potest auctor peccando peccato autem commisso ista
ratio committitur que consistit in dileccione naturali quia
talis dileccio ad actum consequitur ut supra dictum
est Et quia ar̄ quam diu stant in illo naturali amore
servant rectitudinem et non peccant Dicitur quod verum est quod quod
diu stant quod servant rectitudinem et innocenciam nec
peccant in hoc Sed in istis sine dono gratuito non
potest persistere quia ex libertate arbitrii et ex electione
que eis inest ad naturam ad hoc vel ad illud potest
se committere etc.

Sed contra hoc angeli non potest appetere nisi illud quod est
verum bonum Sed in appetendo illud quod est verum bonum
peccat / videtur igitur quod ipsi ex qualibet tria peccare
non potest Et est ideo quia apparentis bonum non potest
decipi alias enim si deciperent tunc error indicii
in eis precedit culpam et errorem esset eorum sed
peccatum quod non dicit Ita hoc nota beatus Thomas
in prima parte sue summe questio lxiii articulo primo Intendendo
habere actus tunc velim in ordine duplex peccatum in actu
liberi arbitrii contingit esse Vno modo quod aliquod
malum eligitur sicut si quis peccat eligendo
adulterium quod est malum sed secundum tale peccatum procedit
ex ignorancia vel errore Et erat enim adulter
in particulari eligens habent delectacionem actus in
ordinati quasi aliquid bonum propter inclinacionem passionis
sive habitus et hoc modo peccatum in angelis prius esse
non potuit quia in eis non sunt passiones que
ratio aut intellectum ligacetur et vel rectitudinem
in eis habitus inclinantes ad peccandum Alio modo
contingit peccare per libertatem arbitrii eligendo aliquid
quod secundum se est bonum Sed tamen eorum ordinem debite mensure
aut regule ita quod defectus inducens peccatum
non sit ex parte rei electe sed ex parte electionis que
non servat debitum ordinem Sicut si aliquis eligeret
orare et non secundum ordinem ab ecclesia institutum Et hoc genus
peccatum non presupponit ignoranciam aut errorem
sed solam absenciam considerationis illorum que considerari deberent
et hoc modo angelus peccavit quia convertit se ad suum
bonum non considerando regulam divine voluntatis Et ideo
quod ar̄ angeli non potest appetere etc. concedi potest de
dicit ar̄ Et quia ar̄ in appetendo bonum
simpliciter peccat / hoc est necessarium / quia peccatum non solum est
spiritus sed ac modi et ordinis Item sed ex peccatum fit

qui quis tendit in malum sim" q cadit sic boni Vz cum
cum aliquis velit illud q ez boni secum, si sine mo
et ordine volunt quod dyas sim" bonum sibi co
veniens ut ptebit, no tm sequebatur dictum phe
superiorum. Et ita dicit dyas angeli contempnunt se
a regula divine sapie qua illud q erat ex eis vo
lunt assequi no regulati volu te diva q pe
tedebat contempserunt etc.

Vz tm quod no potuit angelus in suo appetitu obmitte
modum et ordinem et spem nullo modo potuit obmittere
ut iam probatum est quod nullo modo potuit peccare quia
corrupcion Vz autem pz qua omne quod angelus est sepa
rata actu re no pot errare si intellectus et
quid uts si volitis voluntas ei intellectus sit
Et si sic sit q ut potuit obmittere modum et
ordinem quod si obmisit utique videtur q ex aliquo
defectu obmisit et no vi q alius defectus accide
rept erroreum // Circa hoc articulum dicit bene Thos
vel q li depa Ajlia in puro defectus pe
et valuit se concordabiliter concomitantur no tm
az i primo puro demonis pone ttorum defectum in
tellectus ut vitz erravit in aliquo / qa no ju
dit intellectus angelicus componendo dividendo
et raciocinando. ut obumbraret phantasmatis
ut aliq secum estimaret pu ut hic i nobis contingit
/ Vz intellectus suus deficit ab apprehensione sue
regule, componendo cum divina sapia e infinita
et sim" divina voluntas // Angelus autem sua
infirmitas dicitur no pt comprehende, Vnde ut phi
sufficient ordinem divine regiminis // Et ex hoc de
ficit scatur e pam i voluntate sua / Cum
ergo ar no potuit obmittere etc rndetur ex hoc primo
et q ens percepit asseq no pyram de ut principi
tum sz p virtute sperantem q e tm ad eum eius
deqno infralacius dicet // Et quod ar an bus
no potuit errare hoc e verum sz eq tm potuit
modum et ordinem obmittere et hoc ex ito defectu
q ipse sue ne debilitate i incapacitate divine ordi
nem potuit comprehende, Vz tm hoc medium pt
contingere q an bus considerando vna cuncitaaz
no consideraret ome si quod cognoscit dm aliquod
pte defectus intellectus no pt ampz oio q
dr in to decaus dn bus cognoscendo suaz
essenciaz cognoscit alias res et cognoscendo
re cognita cognoscit sua speciem quod quis vna
sius ee no pt, ibi dicit b. Thos / licz an bus
cognoscendo vnam rem pt scit et alia cognos
cere, tm eqz tm cognoscit p modum sue spec ex
quo quod pma intelligencia que e deus ex
cedit modum sue scientie igitur ex excedit modum
sue agnoscentie custodire et quod no oz ex quo sua
conditas no comprehendit q comprehenderet torum ordinem
sui regiminis etc.

Item suppono auli inllo appetitu i ordinato
peccare potuit ut aliquo actu ex tu co quod nullo

et perfectus celo no eqz fun tu / arguitur qa si adeo
maiore isto q appetissent appetivissent
equalitatem divinam qa ad hoc videntur sonare
scriptura // Vz tm hoc / appetendo no potuit
peccare ideo qa i e quam appetit aliquem equalitatem
no autem ab eo sz inquantum suo appetitu at
tedit ad eum // Videtur ergo / sic appetendo
no potuit peccare finisse quisque i deum
et pe eius no peccavit Ista questio dicitur ex verbis
dyonisii 2o co decedimus noibus quam
dicit // Sola aversio inordinacionibus est
malum / ibi dicit beatus Thos / licz dyas
appetendo divinam equalitatem sit ad deum
conversus quantum ad id quod appetit
qa illud q appetit erat in se bonum
aversus tm z ad quantum ad modum quo
appetit. qa per hoc aversus e ab ordine
divine regule sicut et quilibet peccator / quantum
ad hoc q appetit aliquid q commutabile bonum
continetur in deum cuius preparacione
omnia omnia bona sunt. Inquantum no
inordinate appetit illud / avertitur ab eo
hoc e ab ordine iusticie eius // Cum quod ar
negandum e ans et dd q peccat appe
equalitatem dei / Et quod ar angelus
hoc appetendo ad deum accessit quod
no peccat ut q a qa licz appetendo
bonum accessit tamen appetendo sine
modo et ordine discessit

Vz tm hoc que equalitatem dei nullo modo debebat
debebat angelus, et illam nunquam erat debitus
quod nullo potebat eam appetere. Et sic
ut eo ordine ut sn or ne, quia ex duabus
auctoribus dicit ei dyas, chalui inde
monibus e excessus generaui ipsius
hoc est qa excellens appetere illud
q eis debebat // Et Anselmus dicit / dyas hoc
appetit, ad q pervenisset si stetisset, in
tencionem est. q si stetisset nunquam venisset
ad hoc ut esset equalis, hoc enim nullo
sibi competebat no vi ergo quomodo hoc appe
tendo peccasset, licz enim aliqui dicat
q vas e impossibile impossibilem tm no
z impossibilem nisi aliquo apprehensorum
no hoc nullo poterat hoc ab angelo
apprehendi qa nec poterat estimari
Mouetur auctoritas scripture ad hoc tendunt
q anbus peccat appetendo divinam
equalitatem // Unde glossa sup 10 ascendam
in celum ysa primo dicit hic decelo em
pireo no pot intelligi i quo eadem
fuit, sz de celo trinitatis, voluit quod
ascendere ad equalitatem dei, hec ibi. Et

super io non rapinam arbitratus est se esse equa-
lem deo ad philip(enses) 2° dicit glo(sa) dyabolus
vsurpauit equalitatem dei. Et licet hec diuersi
doctores diuersimode loquantur tamen
sequor in hoc beatum Thomam qui dicit
quod equalitatem dei appetere absolute num-
quam tamquam impossibile quia nullus intellectus
angeli potuit apprehendere sui equalitatem
ad deum sub racione possibilis igitur intellectus
hec non potuit apprehendere nec eius vo-
luntas potuit in id ferri ut impossibile
apprehensum. Et vero est quia angelus
sciuit quod esse tantum a deo non impossibile
est ut illud quod esse participat ab illo
alio quod sit equale sibi et quod non
dependeat ab eo quia hoc implicat
contradiccionem. Ex quo clarum est angelus
non appetiit absolute simpliciter non
sub esse deo, quia hoc non potuit cadere
in suam estimacionem tamquam impossibile, quia
si omnino non esset deo subiectus statim
esse desisteret. Tunc enim et ab eius gu-
bernacione et ab eius conseruacione
caderet, et quod esse posset si non teneretur
ab eo virtutis sue. Et ex isto beatus Thomas
concludit quod in omnibus istis que perti-
nent ad naturalem ordinem malum primum
angeli non potuit consistere, quia in
hiis que sunt semper actu non inuenitur
malum sed solum in illis in quibus po-
test separari ab actu. Modo angeli
sic creati sunt, quod quod pertinet ad
eorum naturalem perfectionem totum habuerunt
a principio sue creacionis dictum est autem in
potencia ad bona supernaturalia, que poterant
assequi per dei graciam. Et ex isto re-
linquitur quod peccatum demonis non fuit
in aliquo quod pertinet ad ordinem naturalem
quia nec in aggressione naturali nec in dileccione naturali et de aliis, sed in aliquo
quod pertinet ad ordinem supernaturalem, ymmo
quod fuit peccatum eius quod ad consequendum
supernaturalem beatitudinem que in
plena dei visione consistit non
se erexit in deum tamquam finalem
perfectorem operacionis gracie desiderans, sed
angelus sed beatitudinem assequi voluit
per virtutem sue nature, non in se me deo
nature operante sed sine deo gratiam co-
ferente. Unde Aug(ustinus) li° 3° de li(bero) arbitrio
peccatum dyaboli in hoc ponit quod de sua
potestate delectatus. Et in 9° li° super
Gen(esim) ad literam ait angelus ad se
conuersus in sua natura amplius de-

lectaretur quam in eterna participacione bona est,
intumescens superbia cecidit, non quod beatitudinem
finalem per virtutem sue nature, et non ex meliori nec
ex gracia superioris, est scilicet deo. Quantum ad hoc
appetiit dei equalitatem, et quo ad hoc etiam
appetiit deo non subici ut scilicet sua gracia supra
virtutem sue nature indigeret. Ex hoc ad articulum
quod arguitur de equalitate dei dicitur quod hec non
est de equalitate dei absoluta. Non enim demon
non appetebat hoc sed appetiit beatitudinem que sibi
competebat ex essencia ut arguit Dyonisius, ad quam per-
uenisset ut dicit Damascenus, si non debito appe-
tiuisset, sed excessit mensuram sui ordinis.
Unde licet velle similem deo sit laudabile,
sed appetere id preter ordinem et preter modum turpitudinis,
Sed hoc autem quod de Lucifero dicitur appetiit ab(solute)
posse in altum angelorum non secundum naturalem ordinem
sed ita quod ceteri ab eo quantum ad hoc quod alii con-
sequerentur per eius graciam beatitudinem quam ipse vo-
luit habere per naturam

ut nulli / subesse / superiori / sed tho[illegible] / appetiit / posse [illegible]

Item septimo si angeli peccauerunt ut dicit
possunt ut quod post peccatum possunt a malo conuerti an
non, non potest dici quod possunt, quia dicit Gregorius quod in
malo sunt obstinati. Et Corollarium dicit
quod demones non possunt velle bonum circum-
stanciatum. Oppositum quod dici quod non possunt. Sed contra
hec, ante peccatum poterant conuerti in bonum quod
et post peccatum possunt quia et post peccatum integra naturalia
habuerunt. Circa hoc errauit Origenes ponens
quod angeli tamquam arbitrio libero sic quod in quo-
cumque statu possunt uti in bonum et in malum.
Unde posuit quod demones possent quandoque
redire ad bonum per li(berum) ar(bitrium) et per diuinam miseri-
cordiam consequi veniam peccatorum. Sed Aug(ustinus) xxi° de
ci(vitate) dei reprobat illum errorem. Prima ex causa
quod ponebat quod beati quandoque possent per li(berum) ar(bitrium)
cadere, et ita deinde ab hinc diceretur non haberet
verum [illegible] gaudium a bono timore. Contra
illud euangelium Ibunt hii in supplicium eternum
hii autem in vitam eternam. Ad illud quod arguitur si angeli
[illegible] quod non possunt a malo ad bonum conuerti quod
[illegible] est vera. Et cum arguitur habent integra naturalia
verum est quod habent sed velud diminuta et depriuata
per separacionem ad capacitatem gracie et glorie

Sed contra hec peccauerunt angeli, habent se per actus ad sua
naturalia quod in illo non potest quiescere in mobilitate
quia actus faciliter mouetur a suo contrario.
Et an est Damascenus qui dicit libro 2° ab eo quod est
secundum naturam recedit in id quod est contra naturam, ex quo
quod peccatum est contra naturam quod accidit ipsi nature
et est actus eius. Circa hec beatus Thomas
in li° de pot(encia) dei q(uestione) vltima ar(ticulo) v° in [illegible]
parti li(bro) notat quod angeli ex sua natura immobiliter
habent se ad omnia que pertinent ad ordinem nature
eorum quia mutacio solum est ex potentia impotencia

mo angelus vr̄ om̄ naturaliter est in actu / quia sic actualiter cognoscat ita etiam et actualiter vult / et ita et voluntas in mutabilis est sicut ea que pertinet ad oriens hic / quia vās eorum intellectiui proporcionatur / et quia ipsi sunt impossibiles motu in supernalia. sine per commissionem. siue per adhesionem ideo dicitur propter moueantur in illud quod super naturam eorum vel quod extendo se in illud. vel auertendo se ab illo / Dicitur autem quod aduenit alicui. aduenit ei per modum sue nature Et ideo angeli in mobiliter perseuerant vel in adhesione vel in commissione supernalis boni quia ista causa / competit ea per quam primam electionem potest eos facere mutabiles Et quia post primam electionem in eis finitus est status viatoris Et ideo vt dicitur Damascenus sine sapientie pertinet vt vltra demonibus gracia infundatur / per quam recedere ea a malo prime aduersionis Vnde licet diuersa eligat per liberum arbitrium in omnibus in peccant / quia id eorum electione permanet vt prime electionis eorum de ille / Ad primum ergo arguitur peccatum angeli res gracia non videtur separare a volumptate demonis Sed separatio peccati ab eo esse competit sibi secundum voluntatem Sed tunc ille malo ad quod vās applicatur in mobiliter inhesit quia secundum naturam Vnde peccatum primus est sibi eorum naturam secundum quam inheret ex peccato. sed non est omnio eorum naturam quia ad hoc potuit deuenire

Contra conclusionem primam que dicit Tota angelica natura creata est bona angeli qui modo sunt demones creati sunt mali. ergo conclusio falsa Arguitur quia isti sunt naturaliter mali. ergo isti tales sunt mali / tunc quod hoc solum est eis naturale quod sunt ex creatione / Arguitur aliqui homines sunt naturaliter mali ergo etiam et demones tunc quia non dabitur sed quis et assumptio probatur Jeremie xvij Vbi de quibusdam hominibus dicitur Erat eorum malicia naturalis / Et confirmatur aliqua irrationalia sunt malicias naturales ergo etiam et demones quia vt patet quia vulpis dicitur naturaliter dolosa / lupus vel rapax / canis latrando vel rabie / Ad hec tenendum sicut dicit beatus Thomas in prima parte sicut nature intellectualis et sunt omnes boni vel voluntate Et ideo nullos potest sibi naturales inclinatione in aliquod malum / quia non sit inclinatio in malum nisi potest ipsum malum est bonum bono quod non quiescit / modo bonus vel non potest esse aliquod malum quiescit / Et ex hoc elicitur quia ista qui ordinante ad aliqua bona per naturam quod aliquod malum potest quiescit. potest esse inclinationem ad malum / non quiescit per se sed per actionis in quibus illud malum datur bonum est quiescit Et ita per hoc quod dicebat demones esse fallaces naturaliter credidit. quod demones essent

malicia quam naturam sensitiuam et aliam passionem quia natura sensitiua ordinatur ad aliquod bonum particulare cui malum potest esse vnitum sicut dicit eos esse natura inclinatos ad malum Sed beatus Augustinus reprobat eum ex libro de ciuitate Dei / Vndecimo / ergo est quod demones sunt mali natura / Et quia arguitur homines aliqui sunt mali ergo et demones gracia est neganda / et sic dicitur quia quia malicia aliquorum hominum potest dici naturalis vel est propter consuetudinem. que est altera natura. vel propter inclinationem nature sensitiue ad aliquam inordinatam passionem dicitur quidam naturaliter iracundi. et quidam natura concupiscentes. modo hoc in illis spiritualibus non potest de facto aduenire / Ad aliud malum quod compositio et aliquid nec sine eo malum dicitur et hoc modo nil prohibet aliquid esse naturaliter malum in hijs quibus natura in est contrarietas. sicut enim ipse bonum est Sed naturaliter est malus aque. quia eam corrumpit et ergo dicit est lupus naturaliter malus omnibus Et quo elicitur quod vltra irrationalia sunt naturales malicias. quia et hoc quod contraria agunt ipse non est malum sed naturam / Ad primum ergo arguitur aliqua irrationalia dicit quod in actionibus quod irrationalia malicia esse non potest. quia agunt naturaliter et dignum est ab intelligencia non errante Vnde dolositas in vulpe non est malum vel ita in cane quia sunt perfectiones naturales eorum

Item 2o demonibus malicia in est immutabiliter ergo est eis naturalis quia quia vt vel in naturali potest contingere immutabilis in esse / quia hec patet quia quicumque res dimissa vel sue redit ad suam naturalem disposicionem / Ibi notandum quod aliquod immutabiliter in esse contingit duobus modis vel ex causa positiua / et in posse est quod aliquid competit naturam sit immutabile Et est sicut quia corpora celestia sunt perfectus ad rem Et ideo posse est illud rei abesse potest arguitur a posteriori / Aliquo ex causa priuatiua et vt propter hoc in quod est eorum naturam dicitur immutabile in esse / quia aliquod naturale priuatum potest sub est irreparabiliter / sicut cecitas est eorum naturam animalis et tunc est sibi immutabilis / propter irreparabilitatem eius / Ad primum ergo arguitur / demonibus malicia est neganda est gracia / Et quod arguitur vt in natura est reparatiuo ex causa positiua Sed ex causa priuatiua potest tunc / Et quod arguitur quilibet dimissum sibi sine dicitur quia hoc verum est quod redit in statum debitum suum principio per quod est susceptibile naturam

no sunt modo angeli firmati sunt firmati
p[ro]p[ter] quod [con]ditione reditus in bonum inseparabiliter
videlicet divina gratia et etiam cor[um] volu[n]
tas malo inhesit inseparabiliter

Item [secun]do demones sunt sic intellectuales
quod non possunt mutari de bono in malum
q[uo]d operationem voluntatis et quia mali sunt
ideo sunt mali naturaliter sed quia operationes
talium substantiarum sunt supra tempus et
in eternitate ut dicit Dyonisius et quod mutationes
tales non accipiunt // Itaque nota bene Thomas
in hoc dicto dici q[uod] ultimo alio non sufficiens
sibi quod demon non potest dici naturaliter
sit quia natura eius sit aliquod malum vel
quia aliquid ipsius nec sit malum
quia aliquod actus naturam sequens ipsius sit
malum sic quod tale habet [con]ditione
nec potest dici malus quod hoc quod habet
connaturalem inclinationem in malum
quia inclinatio naturalis [est] in ipsis sicut et generis
mo illud quod [est] generis superius talibus et sic
[est] semper bonum quia deus est [con]ditione bene
Thomas clarat quod omne id quod melior[em]
in aliquo malum semper quod sit spiritum
connaturalibus naturalibus quarum superior
inclinatio ad bonum inferior autem
inclinatio ad aliquod bonum particulare generis
naturalis inferiori quod repugnantis superiori
sicut in homine est inclinatio ad id quod
[est] generis sensitivo appetitui et hic [con]ditio
est repugnans rationi / hoc in illis superius
esse non potest quia separate sunt a cor
poribus Et dato quod essent corporibus
unite ut aliqui posuerunt / adhuc
propter corpus non in essentia talibus
inclinatio est una ut dicit Augustinus demo
nes non subduntur suis corporibus sed habent
corpora sua subdita et transformat ea
in figuras quascumque voluerint
nullo quo modo demones sunt mali
naturaliter // Et ideo relinquitur quod sunt mali
voluntate // Et quod arguitur sunt sic intelle[c]
tuales quod necessario est quod ita Et ideo probatum
talium operationes sunt supra tempus et in
eternitate // Ad quod dicit beatus Thomas
in [secun]da que sunt supra tempus equaliter
sunt in eternitate / Solus enim deus
est sic eternus et semper in mutabilis
Alie autem sic participant eternitatem et in
mutabilitatem secundum gradus suos / Et quia
inmutabilitas est totaliter eterna
quamquam participationem recipiunt quod de una parte in
aliam mutatur // Ex quo quod intellectus
angelicus per divini intellectus habeat parti
cularitatem quia deus in suo intellectu eo
comprehendit totum eius et tota virtus eius

Sed intellectus angelicus non omnia in uno convertit quia
consistat aliqua in se comprehendit et de uno transit ad aliud
Et quod licet quo ad hoc sit in mutabilis quia semper intelligit
tamen quod hoc [est] mutabilis quia quod uno aliud intelligit
vim ad usus eius per rationem eius intellectus non [est]
[con]generis quod rec[i]piat mutationem Et quod declinare
possit de bono in malum // non quod sic sunt supra tempus
quod sunt in mutabiles et inclinatione sunt in [s]e immutabiles
suos sicut iam declaratum est

Sed cum ipsi demon factus [est] malus ex voluntate
aut quod factus est malus ex voluntate deficiente aut
ex voluntate non deficiente / non potest dici quod ex
voluntate non deficiente / quia talis talis voluntas est
arbor bona que non potest facere nisi bonum fructum
ut videtur Si autem ex voluntate deficiente Et quia defectus
boni est aliquod malum ut dicit Dyonisius in [capitulo] de divi
nis // Item queritur de illo malo utrum causetur ex alia
voluntate deficiente et de quolibet queritur Et cum quod
non sit procedere in infinitum // videtur quod prima causa
malicie demonis non sit voluntas sed aliquod naturale sibi dat
beatus Thomas quod demon peccavit voluntate de
ficiente et ipse defectus voluntatis [est] malum primum
Sicut enim sicut et motus suo corpore et ipse motor
corporis est causa eius sic ut demon deficit voluntate
et ipse defectus [est] malum eius // Est tamen advertendum
quod malum in appetitu aut in voluntate angeli non
potest attendi ex hoc quod discordaret ab apprehensione
ipsius intellectus / quia voluntas sequitur intellectum non
quod peccatum hoc proveniret ex defectu qui haberet rationem co
ntrarietatis quia non apprehendit malum pro bono ut fit
pro vero / Sed provenit ex defectu circa rationem negationis
in quantum voluntas eius non fuit regulata
regula divini regiminis Aliquando enim in appetitu
bruti non contingit esse peccatum / nam quia brutum non est
regulam superiorem qua dirigatur / ideo bonum
est malum. In monera sed formam apprehensam vel
ad iram vel ad concupiscentiam sunt in medio appetitus
peccatum esse non potest quia ut non est rationem superiorem quod
regetur sed in ratione hominis sensitiva potest
peccatum accidere quia apprehensio sensibilis non sequitur
regulam rationis superioris Et sic in humana vo[lun]
peccatum accidit. si non regulatur divina sapientia. aut
divina lege evangelii aut [est] unica quomodo
intellectu tua regenda regula divine sapientie
Et ideo in eorum voluntate potest peccatum incidere
si non sequitur ordinem ipsius sic / Ad illud quod arguitur
Sed demon et cetera dicitur quod ex voluntate deficiente
et quod ille defectus malum est et peccatum / Et quod
arguitur illud malum unde procedit dicitur de
isto malo sicut et de primo. quod procedit ex
voluntate deficiente. non sic deficiente.
quod ab aliquo bono deficit ut haberet causam
positivam sed a voluntate deficiente ab aspectu
superioris regule Et ideo non oportet procedere in infinitum
ex quo illius defectus non est causa positiva

Item quarto Sed angeli boni creati sunt et sic
mali voluntate vel quod solum habent unica ista
voluntatem ad operandum vel plures habeant potes /
ideo potest dici quod ista unitas / quia ut habet. h. ar.

Sed angelus et anima dicuntur corporibus et similiter qualibet
eo ut dicunt potentiis naturalibus quia actus acquirunt
potes quod non unum cum dicta

Et sunt potentie intellectiva et alia, non potest dici quod plures sciant quia sinnua perfecto generis creature in angelo. ergo anima non unica potentia faciat diversa operationes quia ex quo sic est in deo quod per unam potentiam omnia facit igitur ita sic erit et in angelo // Ex quo anima pervenit adeo ad primam assimilationem et consimilitudinem perfectius est facere una potentia omnia, ergo sic est in angelo concedendum // Advertendum est ibi quod in angelo est virtus intellectiva sed sine sensitiva, sicut sensitiva dicitur esse in homine, est in eo virtus intellectiva sed sine ratione sicut uti ratione est per discursum ab uno termino in aliud. sicut fit in homine. Est in eo intellectus sed non agens nec possibilis, nec est in homine sed habet angelus potentiam intelligendi in actu per actum convenientem specierum que sunt in intellectu ipsius, et ita intellectu possibilem. quia potest capere adeo quod [illegible] et simpliciori angelo, ita et ab inferioribus, sed non habet eductionem potentie intelligendi in actum per abstractionem specierum a fantasmatibus, nec habet intellectum possibilem qui indigent ministerio sensuum et mediis [illegible] in sensibus et quod impedimentum per impedimentum corporis instrumenti et de aliis // Est in eo intellectus speculativus quia speculatur Et sectionibus quia operatur Sed non est sibi speculatio ut in homine qui mediante sensu capit species intelligibiles quibus videt sicut in speculo quibus anima speculative est intellectus practicus sicut medium ausiliorum [illegible] impedit per fantasias [illegible] // Sic est in angelo, quia potentiam per motum superiorem videlicet naturalem et [illegible] quod est ex parte hominis et dicitur synderesis, sed ex parte voluntatis [illegible] naturalis vero [illegible] motum elevatum que dicitur esse in angelo // Et sunt ergo angeli synderesim. quia sunt inclinati naturale et [illegible] in bonis non remanent mala sicut in hominibus quia nullum est malum ibi Tamen facit iter ad bonum finalis ante [illegible] non innuat ad refringendum, in non est in eis [illegible] illud mediatorum, quia [illegible] impenetrabilis [illegible] vos naturalis in bonis quo ad statum suum est. [illegible] est perfecta per gloriam, qui cum [illegible] deum [illegible] [illegible] per gloriam elevati sunt super se // Et hec ita vos est in malis quo ad statum, nam hec quod deum odiunt non procedit ex itali voluntate sed ex voto elevata sunt ita li. ar. sed intellectio non bonis ex [illegible], quia [illegible] ita angeli sicut homines [illegible] ubi sunt [illegible] quanto sunt simpliciores, de tanto sunt faciliores facultates et [illegible] ita angeli sunt [illegible] in angelis [illegible] et [illegible] quod ut dicit beatus Anselmus Appetitus intellectualis non dividitur per irascibilem et concupiscibilem sicut appetitus sensitivus // Per hec ergo ad articulum quod anima ut ergo sit unica potentia [illegible] dicitur quod sunt plures [illegible] et plures actiones. Et quod dicitur quod sinnua perfecto est in angelo quod est vera // Verum enim perfecte est in deo ergo ita [illegible] esse in angelo, et in angelus [illegible] potentias [illegible] plures [illegible] creature concurrentes

Et non est unitatem seu singularitatem potentie ex quo est [illegible] aliquos [illegible] Et quod dicitur perfectius est facere [illegible] dicitur quod bene perfectius est sed angelo non competit in ordine suo naturali quia perfectius est angelo plures habere potentias et perfectas operationes suas quam si haberet unicam quia hoc solus deus [illegible] in est in quo idem est esse et posse

Sed contra hoc anima dicitur quod opera unica suo operatur ergo non est opus ponere in eo pluralitatem potentiarum quia angelus quod quod facit per suam formam que est unica ergo per unicam potentiam [illegible] quia [illegible] naturale per unicam formam operatur et perfectam inclinationem [illegible] in suum finem [illegible] multo magis de angelo est sentiendum // Advertendum ita [illegible] dicat beatus Thomas in prima parte sue summe q. xxxviii ar. ii quod quod est illud quo se aliquid competere videtur dicitur quod est sibi [illegible] non est illud vero concernens sed est aliquid esse super additum // [illegible] in corporibus naturalibus [illegible] quibus arguunt ar inclinatio ad esse vero est per naturam que esse appetit ad esse vero est per formam que retinet [illegible] sunt, sed inclinatio ad aliquid competitio non est per [illegible] sed per aliquid naturale super additum sicut inclinatio ad locum est per gravitatem et levitatem in inclinatio ad fa[illegible] sibi simile est per qualitates activas [illegible] // Sic ita dicitur [illegible] de angelo quod angelus [illegible] suam naturam inclinatur ad esse Sed quod [illegible] est summum bonum et summum [illegible] deus gloriosus [illegible] que angelus inclinatur naturaliter Et [illegible] concludunt quod naturam est in angelo potentias [illegible] ponere [illegible] quibus [illegible] quod est [illegible] et super eam inclinatur Et quod [illegible] fit [illegible] quod in [illegible] voluntas non extendit se in perfectionem in inequalitatem creatura [illegible] ad est intellectus et aliud voluntas. quod in [illegible] deo sed non est quia non est super deum Et [illegible] quia deus et si vult aliqua esse, non [illegible] [illegible] nisi ratione bonitatis sue, et [illegible] ea sine [illegible] suam // Sed ergo angelus [illegible] [illegible] [illegible] Et quod dicitur quia facit omnia per suam formam [illegible] dicitur negatio quia si concederetur hoc Et quia angelus est forma simplex oporteret concedi quod omnia facit naturaliter Et quod [illegible] quod [illegible] dicit beatus Thomas quod hoc non est verum naturalia [illegible] naturalia per suas [illegible] formas inclinantur in sua esse, sed [illegible] inclinantur per [illegible] addita [illegible] sicut [illegible] est

Utrum autem in angelis ut [illegible] potentie in[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod angeli sciant ex ratione bona [illegible] quod [illegible] illarum [illegible]

Sc̃o q̃ posicom / Sc̃ cu aut̃ ubi e qz li. ar
petalie qd in p̃mo instanti sue c̃acois
peccauit ut p̃meruit et p̃ quod c̃atus e
malus ut in gr̃a q̃ est cu gc̃ia q̃
ut sequat̃ etc. / Dic ar̃ au ubi i p̃mo
instanti sue c̃acois fuit li. ar ut qd
in eod instanti vsus e illo ut non / no
pt dici q̃ no. q̃ alis tunc fuit arbitri
libertas fruss̃ accessum / Si aut̃ e eo vsus
et si in bono tunc meruit si in malo
tunc demeruit q̃ aut̃ hec sequa̅ p̃t a̅
q̃ in angelo simul est p̃ota cu essencia
ut notu est / et p̃o sua no est impedita
suo actu vnio ut recipit impetu
Si qd p̃ p̃ota no recipit impetu qd
actus aut̃ li simul fuit tri p̃ota et p̃ quod
in sua essencia / Et qz eq̃ libera ut nigi
libera e vocanda p̃mus aut̃ sit intellectus
Sc̃ qz actus intellectus et volitatis sil
fuit cu p̃o et essencia et quoo ut an
p̃o fuit simul cu essencia et p̃ quod
in eo instanti quo fuit meruerit
ut demeruerit qz p̃ quesione me
ruerit et p̃ aversionem demeruerit
et scriptura hec dicat ꝯ p̃sse demalis
Dicit̃ cum Ioh vnio ab inicio i
veritate no stetit / q̃ no pt s̃ ꝯ p̃oi
ab inicio sz eas ꝯtrarie qz angeli ꝯs
peccaueat p̃mus aut̃ accidebant p̃
superbiam // Circa hec fuit due opi
niones / Vna dicit / Et aut̃ i p̃o
instanti sue ee et meri et peccare
potuit / Et ro illius opinionis e
q̃ ꝯtra pole erat aut̃ istu statu
que fuit in p̃o instanti sim ee
ꝯmisse / qd potuit tunc meri dilit
pole erat aut̃ angeli peccauit i illu
statu ꝯmisse que fuit p̃q q̃ peccat
qd tunc peccare potuit / Sz ꝯmit ee
ꝯpotuit / Secunda sicut aut̃ boni no
sunt boni bonitate ꝯfirmata s̃
nec mali s̃ fuit mali malicia
obstinata / Sz p̃o ea ꝯsecuta sunt
illi ꝯfirmati et isti obstinati
Hec qd ar̃ in aut̃ no pt ress
ned ꝯ hec Et ars ned q̃ ꝯ hec sese
impole Et hec q̃ aut̃ p̃o instanti
fuit li. ar et vsi sunt eo quo
cum oculo q̃ cito sim est recipit ꝯpe
motus suos / Dic aut̃ li ut sa sunt
stati erant in suis actibus / Et qd
arguit̃ / Si e vsus i bono qd me
ruit si in malo qd demeruit
Dico no vz qz vsus e motibus naturalibus
motibus a cu i ꝯcom dr i ꝯsideracion
sui / i ꝯsideracion aliorum et i dilectione
naturali p̃ que ut sit meritu nec

demeritu / Et qu ar̃ in aut̃ simul e p̃o cum
essencia / hec pt ꝯcedi q̃ sunt simul tpe licz
p̃us intelligatur ee essencia aut̃ q̃ p̃otẽa
qz sic ꝯtingit modo ladi p̃o in essencia fundat̃
Et qu ar̃ in aut̃ simul e actus et p̃o
ress hec e duo nodo / Et cum alloq̃r de t̃ralis
no ꝯcẽ q̃ in a qua c̃atura actus sit simul
cu p̃o ut simul na ut simul tpe / Secunda
ro c̃atue no patit̃ hec ut simul sit ea p̃o
et ꝯsita p̃mus in actu i tue dicit simul
i repente ut statim / p̃aht sic radius
visualis emissus ab oculo simul p̃tingit
p̃tem aeris remociorem cu p̃mo p̃ximiori
Non sic q̃ in eo instanti s̃ simul i repete
sine mora imperceptibili / Et qu ar̃ Sup̃
ensis ress dr̃ q̃ p̃o no recipit impedimentu
q̃ e sz no p̃o simul ee i in actum q̃pre
Sz oz p̃mo esse q̃ c̃atura alit ro
no capit / Et q̃ fort illam scripturam Erat
homicida ab inicio i statim post inicium
ita q̃ li. ar no ꝯ aqua mora lag fuisse
et ad hec i meditu / Non dt scriptura i
inicio sz ab inicio

Sed cum hec dyabolus post instans c̃acois
potuit peccare qd ars in instanti c̃acois
potuit peccare tz ꝯsa qz ap p̃ma sua
p̃tas ut fuit aucta ut diminuta / Et qro
ro quare potuit peccare post c̃acoem
et in ipsa c̃acoe no / Non pt illa ro
dari qua aliqui ponunt dicentes / Oportuit
i instanti primo bonum fuisse gra s̃ a deo
c̃atus q̃ ne simul ꝯtingeret aliquid esse
integrum et diminutu / hec no vz qz malicia
culpe no ꝯrumpit boni ut / Secunda malu
in bono fundat̃ / Non ego ꝯrumpit qd
aut̃ i p̃o instanti fuit na integra
Et q̃ in eod instanti i a integritas fuisset
impedita p̃ resistencia angelice voluntatis
Sicut i eod instanti quo radius ꝯtit
ab ille impedi ne lucat / ut pt dici
ia ro qz i peccato requirit̃ deliberacio q̃
no pt s̃ in momento qz et s̃o i eod
instanti quo ꝯsiderat̃ de aquo pt p̃ sequi
illud / Angelus aut̃ i p̃mo instanti sue
c̃acois fuit inictus de suis ꝯprehensis
qd potuit et tunc moneri in ea / Sicut
Thomas dt / Et iste racones no s̃
sufficientes sicut p̃bant ar̃ta / Sz ponit
duas rones alias / P̃ma e q̃ dr i p̃o
instanti peccasset illud peccatu retorqret
i deum q̃ e causa sue nature / ꝯtrario cum
quia ro s̃ ipius sue esse ꝯuit primus
ut / Et qd oz ut retorqatur in auctorem
ut / Est et alia ro qua dt ee sufficacom
Secunda aut̃ lib pt oia sunt ꝯquo se
q̃ ꝯquosit p̃ vna ꝯm no in pt simul
oia ꝯquosce q̃ ꝯquosit p̃ duob ꝯs sz

creationis, ut dicit dyonisius. Sed ipse angelus
non potest simul cognoscere ea que cognoscat
per divinas species, intellectum(?) sic eum ille
potest cognoscere ea que sunt super eius
naturalia quia multo magis distant a cognitis
naturaliter quam quecumque cognita naturaliter possunt
distare a se ipsis. Nullo igitur modo angelus
potest simul moveri in cognita naturaliter et in cognita
supernaturaliter. Sed oportet eum primo moveri in illud
quod est sibi connaturale, quia tunc postea pertingit
in id quod est supra suam naturam. Oportuit
ergo angelum in instanti sue creationis mo-
veri ad naturalem cognitionem suam. Et ideo in illo
primo non fuit beatus per conversionem suam in
deo ut patet per [illegible]. Et [illegible]
conversione ad suam cognitionem potuit moveri
ad cognitionem dei, et in ipsum convertit vel ab
ipso avertit(?), etc. Contra ergo articulum: Dyabolus
post instans creationis(?) gratia est necessaria. Et quod
articulus sua peccatis(?) ut dicit beatus Thomas
etc. quod diabolus non potuit peccare in primo
instanti sue creationis non fuit nisi de-
fectu alicuius potentie que post ea fuisset
suppleta, ut patet per rationem(?) quod post modum
fuisset sublata. Sed ipse [illegible] actus
quia primo oportebat quod consideraret id
quod pertinet ad suam naturam et post eam mo-
veretur in supernaturalia.

Sed contra christus potuit mereri in primo in-
stanti sue conceptionis, ergo dyabolus po-
tuit demereri in primo instanti sue creatio-
nis quia non videtur esse ratio quare in utroque
[illegible] articulus. Et articulus est facta(?) [illegible]
dicendum quod [illegible] meritum [illegible] per actionem.
Et ergo in eodem instanti creatus est in eodem
et meruit quod non potest fieri quin mereretur per
opera sive gratia dei cooperante(?).

Sed contra anima in instanti sue creationis peccato
inficitur quia creando infunditur corpori et in
infusione contrahit maculam peccati originalis(?) [illegible]
ergo et angelus in primo instanti sue
creationis potuit peccato infici. Ista gratia
est necessaria quia quod anima peccato inficitur cum
infunditur corpori non quia [illegible] ex se, sed ex
unione corporis cuius natura infecta est
et corrupta macula, quod circa angelum non
invenitur.

Item scilicet secundo angelus quia parum motiva
hoc est voluntas, ergo in primo instanti sue
creationis vel meruit vel peccavit. Ista gratia
sic deducitur quia sicut angelus habuit vo-
luntatem in primo instanti sue creationis, ergo
in eodem instanti deum dilexit, sed gratia quia

ut creatus est statim in actu fuit
utens potentiis(?) suis, tunc sic dilexit deum
aut ergo dilexit eum super omnia et propter
se et meruit quia ita est dilectio gratui-
ta vel dilexit deum non super omnia sed
minus quam se, et propter se, ergo peccavit
mortaliter. Ubi dicit altissiodorensis quod
angelus in primo statu diligebat deum
quantum debebat. Et sicut debebat
[illegible] que tunc data fuerunt ei et tamen
non diligebat deum sicut quantum te-
nebatur, quia utique tenebat mandato(?)
[illegible] in mente sua de diligendo
deo super omnia. Contra ergo articulum: prima
gratia est necessaria. Et quod infert ut sicut bene
angelus habuit voluntatem et quod dilexit
hoc est concedendum. Et quod infert dilexit
ergo meruit vel demeruit, non sequitur [illegible]
hoc quia primus status non fuit [illegible]
Et quod dicit vel dilexit deum super omnia
vel non, ut utrumque potest sustineri. Contra
aliquem volunt quod potest deus diligi
dilectione naturali super se quia natura potest
deducere deum omnia alia in bonitate ex-
cellere et propter hoc super omnia diligendum.
Non tamen sequitur quod ex hac dilectione quis de-
mereretur, quia dilectio ad quam quis de-
mereatur(?) [illegible] et [illegible] non
est gratuita. Et propter hoc ut nec(?) videtur
dicendum tamen quod angelus in statu
illo non dilexit deum super se sed plus se
quam deum. Et cum [illegible] peccavit
mortaliter quia non [illegible] quia ex hiis que
in sunt naturalia sic non vituperamur
ita nec laudamur. Est tamen ibi ad-
vertendum quod in proposito dilexit se plus
quam deum, sed [illegible] dilectio
est duplex. Est enim dilectio qua quis se
plus diligit quam deum electiva, alia est
delectabilis libidinosa, qua homo se plus
deo elegit delectare et quiescere in
se vel in alio creato et contra preceptum mortale
quia tales faciunt deum a [illegible]. Et vult
sive creaturam peccatore(?) quod est quod dicere
debitur [illegible]. Alia est dilectio naturalis
qua quis [illegible] quia diligit suum esse
et suam conservationem et suam utilitatem, et
diligendo sic se [illegible] dei dilectionem
retorquet in se, et non est culpabilis
quia [illegible] sic diligendo se [illegible] dei di-
lectione retorquet in se et non est
culpabilis quia [illegible] sic diligendo se
plus quam deum non peccat, quia non est
datum ei aliquid quod diligat

deum plus quam se, et per se non potest super se
Sed contra quia dilectio qua angeli in primo statu
diligebant deum aut erat ordinata aut
inordinata. Si est ordinata ergo est caritas
quia Augustinus dicit dilectio ordinata caritas
est, et per consequens meritoria. Si inordinata
tunc sine dubio culpabilis. Dicendum quod
dilectio naturalis angeli in primo statu a caritate
differebat in duobus scilicet in causa efficiente
et causa inducente. Prima causa effi-
ciens naturalis dilectionis est sola potentia
voluntatis. Causa inducens sive movens
est bonum ad quod tendit. Et neutra istarum
causarum neque ambe simul faciunt digni-
tatem dilectionis naturalis ad dilectionem caritatis
quam solus deus in nobis efficit, et ad quam
inestimabilis bonitas movet et indu-
cit. Potest enim quis ex voluntate elicere ac-
tum dilectionis ad aliquam creaturam sine
preiudicio dilectionis caritative, quemadmodum
pater diligit filium suum, potest tamen quis ex aliquo
bono temporali honesto utili vel delectabili
moveri ad diligendum creaturam aliquam non per-
ducendo dilectionem caritatis, ut si quis
diligit amicum quia est sibi utilis. Sed sub deo
videtur talis dilectio non repugnat caritati
neque est ei contraria licet sit ab ea separa-
bilis. Ista tamen dilectio nec est ordina-
ta nec inordinata. Sed quia licet inordina-
ta non videtur. Sed dilectio naturalis ...
tendit ad finem quem quietem, quia caritas
dilectio tendit ad quiescendum in deo
et ad fruendum deo. Sed ista naturalis dilectio
non tendit ad delectandum in deo nec tendit
ad fruendum eo. Contra quod Augustinus angelus
diligebat deum in primo statu aut ergo
ordinate aut inordinate. Dicendum quod
nec tamen ordinate nec tamen inordinate,
quia illa dilectio indifferens fuit quoad
meritum et quoad vitium. Similiter dilectio
... nec est omnino iusta ponderatione nec
omnino iniusta, quia si esset iusta ponderatione
... esset caritas, si iniusta esset viciosa.

Contra conclusionem tertiam que dicit quod angeli per
conversionem ad deum in bono sunt con-
firmati, angeli boni beatitudinem habent ex crea-
tione ergo non ex conversione neque ex aliquo
merito. Antecedens est Augustinus in libro de ecclesiasticis
dogmatibus ubi dicit angeli
qui in qua creati sunt beatitudine perseverant
non natura possident ut non mutentur. Ubi
vult quod beatitudinem habent ex natura. Sed in nobilibus beati-
tudinem ex gratia. Et quod per rationem angeli
ut creati sunt viderunt deum, ergo erant beati
quia ... beatitudo consistit in visione
dei iuxta illud Iohannis XVII Hec est vita
eterna etc. Sed contra est Augustinus qui dicit angeli

in principio creationis viderunt res in verbo. Si ergo viderunt
res in verbo ergo viderunt verbum et per consequens divinam essentiam quia
Augustinus ubi supra dicit quod sunt divinam essentiam.
Et confirmatur angeli ut sunt creati statim fuerunt
conversi ad deum et non enigmaticam ut nos
ergo beatificam, quod quia inter illas non est medium
ut videtur velle apostolus qui dicit Cum venerit
beatifica visione tollitur enigmatica. Et confirmatur
si angelus deum cognoscebat et diligebat
tunc deus cadebat in eius intellectum et affectum.
Sed sic est in sensibilibus, quia si dulce cadit in gustu
non infecto sed bene disposito delectat ipsum
et magis dulce magis delectat. Et summe dul-
ce summe delectat, ergo a simili eo summe delectabile
cadens in affectu angeli sicut in gustu eius for-
maliter bene disposito summe delectabat ipsum,
ergo in primo statu angelus deum diligendo summe
delectabatur in eo quod est beatitudo. Respondendum ut notat
beatus Thomas in scripto secundi ... distinctione ...
Et beatitudo ultima secundum philosophos et theologos secundum se con-
sistit in visione dei. Sed hec visio non potest esse
equaliter in omnibus, sed est inequalis secundum ... sive
perfectionis. Deus cuius ... et suam essentiam ...
videt et ab se ipso beatus est. Sed angelus videt
deum perfectionem ... dei ...
... est ... quia acquisivit eam. Sed ...
non potest videre deum perfectione ... dei. Sed ...
perfectionis ... creatus sit ... apostolus
... dei per ea que facta sunt conspiciuntur. Sed
tunc ista visio qua angeli viderunt deum non est
beatifica sed est naturalis cum creati sunt et quod erat
... sed illud tempus. Sed est alia perfectio ...
... non venit ... ut deum videat
... et sic ... beatitudo
non ... Sed ... beatitudo ...
esse conformis in aliquo ... beatitudinis ...
capacitas ... quia ad ... angeli boni
... Et ad auctoritatem Augustini dicendum
... Augustinus intelligit per beatitudinem ... naturalem
... erant beati sed illud tempus sed non sunt beati ...
et per ... primo ethicorum dicit aliquos esse beatos
in hac vita non simpliciter sed ut homines ...
... in ... visione
... Et ... angeli in creatione sua viderunt
deum sed non visione beatifica quia non viderunt ...
clare et ... perfectionis ... dei ...
... ad confirmationem dicendum quod statim
ut creati sunt ... et ...
non enigmaticam ut nos, ... cum ...
... beatifica. Et quod ... non datur inter illas medium
dicendum quod inter ... enigmaticam et bea-
tificam non datur medium, quia licet ... diverse sint
... visiones ... quia ...
... visio contemplativa
clarior est quam visio simplicis fidei. Item
visio prophetica et visio in raptu etc.

Tamen ambe iste visiones enigmatice sunt s. sm genus q̄ dant visiones me-die int visionem thomis enigmaticam et beatificam / Sicut est qd° p^m homis quam habuit de eo in statu innocencie / Et visio aut angelica in statu creacionis termi-nata ad scdam confirmac qr s^r an^{lis} summe delectabatur in deo quantum ad illum statum non fuit summe sim. r. racione dat declaracionem qr affectus an^{li} qui e spiritualis quietus non erat in optima disposicione nam erat dispositus p ymaginem seu p speciem et sublimem et non p sublimem similitudinem / Et dato qr fuisset creatus in gra ad quē disp° p gratiam non erat optima qr disp° p lumen glie e ex excellencior q requir ad summam delectacionem

Item scdo si an^{li} non fuit beati ex na s ex quisicione quam dicatis fuisse con-meritum / nl go ad conuiccionem illam sufficat eis id q ex na habuit ul indigerent ap-posicione alicuius gre nl illorum pt dicta go gcto non e fundata / Non p^{ns} qr meri beatitudinem n q pt sine gra nam na habilitatem ad beatitudinem cap^t a gra / qr ex se ad illam nullam qz / qr finiti ad infini-tu n a proporcio / Non scdm qr tunc eorum liberum arbitrium non erat aliquo viciatum go sine omi apposicione gre potuit i utroqz sine i quisicionem sine i adhesionem / Et ex s quisicio i qua consistit meritum non pt ee sine gra / tunc quer d^r i^a gra s. i pt ab sbz alia gra z si sic tunc omnibus dabat si non tunc p cedit i infinitum / Nonum q̄ q beatus Thomas in scripto scdi reprobat unam opinionem q dicit / Sz ad quisicionem in qua consistit meritum ute cius requir dux gra / Similiter q dicitur gratum faciens que actum quisicionis infor-mat reddit eu deo carum et acceptum Alia gratis data q ~~utraqz ad e Sed non est opus ponere illam gratiam gratis~~ eliciat in actum / Et dt si liberum arbitrium non d^r gra gratis data que utraqz adeo e Sic non e opus ponere illam gratiam gratis datam circa ad eliciendum scdam actus liberi ar-bitrii pt ex se / quo ei e de homine ita et d anlo dici pt / Qui cum quiqz dant ad actus ut e legibus instructo carnis ob-ligatio rasio quibus q vole e gratiam q s q s qd fat q inst e deus dat ei gratiam modo s ad illos actus requirere gra gratis data jam ho ex se non possi-

[margin: salteza]

i illos actus et ita ho facit q inst est nt ess dub fuaz operacionum / Et concludit q ad eliciendum actum quisicionis sufficit li-ber^m q s p illum actum disponit ad habendum gratiam s z dt q efficacia illius actus ad merendum sine gra qz non pot / Item go ar^r nl sufficit na ad merendum, nl non d^r q na sufficiat eli-ciendam actus / Et ita na sufficit ad meritum de gratia / Ultima ex qo sequitur et fat q e inst gratia e ut deus illud remuneat retribucionem s z de merito condigni dt beatus Thomas q sola na i forma actus meritorii non pt / qr nulla elevat ult na^{lia} / Et quo ar^r / tunc li ar non erat vi-ciatum / qc vm e qu tunc actum quisicionis potuit elicere / ex vm e quo ad eius scdam s z forma sine gra qz non pt

Item tercio in an^{lis} nullus non potuit p cedere p primum ergo n oo beatitudinem me-ruerit / ans qr an^{li} an beatitudinem non habuit gratiam ut dt posicio ergo ex non habuit meritum lz qa qr gra e radix meritorum / Si d^r q non fuerunt creati in gra s p q eam gratiam an beatitudinem receperunt / Tunc statim sequitur q non unica con-versione meruerit / Ubi dt beatus Thomas q^{c} sicud solent illi qui tenent q^{d} an^{li} in gra creati sunt s z tene-opinionem ~~[illegible]~~ oppositam q non sunt creati in gra / Tunc sunt tres modi dicendi cum dicant q an^{li} beatitudinem nullo merverunt / Unde gra non erat eis data ad merendum s ad beate vivendum / Et non vi^r hoc ee concedendum qr beatitudo est rem premij et p primum sine merito ee non pt / Alij dicunt q primo beati-ficati p opera sua postea non de qua satis dicm e circa posicionem / Alij dicunt q nullus non processit in eis primum tpe. s na / Unde beatus Thomas ymaginatur dt q idem actus in scda ut e quisicio in deum simul et semel e operatorius meritorius et beatificus s dimissis ad optaciones operatorias ut procedit ex libero arbitrio a cetonis ut e gra informatus beatificus ut procedit ex lumine glorie / Ita q consonat in eodem tpe licz unum intelligatur pro-cessisse alium / Et eo q primum sufficienter disponit ad s. / Et sic ad tercium dicendum ergo ar^r i an^{lis} non potuit meritum

Dicit vm̄ c q̄ s̄ istam posicōm no potuit pcede tpe s̄ natura. Et quando ar̄ no pcessit gra btitudinē, g° nc̄ mito qo iam solutu ē, q̄ nc̄ merito nc̄ gra pcessunt tpe btitudinē, s̄ quo id actus simul et semel pt ee nalis mito ms et btificus. Ex quo illi actus dicut spēte q̄ aliam formam hnt actus nalis. Et aliud prīm aliaz formam h̄3 actus meritori9 et alias btificus. Ibi ē vsio dn̄i. Una dt q̄ i nalibus q̄c no possit bn̄ fi, s̄3 in spūalibus ubi idō supat naz no p̄ h̄ib3. q̄ et i motu gnacionis quo p̄mo instificat̄ impi9 fit eo. Dicit tn̄ btus. Et hoc ptas sic hnt i nalibȝ gtingit q̄ i eod instanti in quo ē ultima disposicio p introductione forme scd̄m q̄d ēē disposito nāalis. Et est intencio sic. Et licz illam ultiaz disposicōm p̄cedat in h̄ic alie disposiciones sibi i vicem succedentes, q̄ ē id q̄ i nalibȝ mutaciōibȝ sunt motus gtinui a ḡc oz q̄ p̄iu et m̄ pcedant disposicōm ultimā. s̄3 q̄ actus volunt anglice ē simplex a go no oz q̄ sint in disposicionib9 talos successiōes, s̄3 simul cū is actu gra infundit.

Item qrēe si an̄li meruerit btīm ul go meruerit eam pluribus actibus, al. nc̄ unico actu, non pluribȝ ut pocius dt. Et pr̄ quo unico, q̄ int̄ infinita distancia ōz cē' multa media. Sum go nā an̄li anglica et btitudo distat i infinito, oz q̄ multa media occurrent int̄ hoc, que aliud no sunt nisi merita. Et gfirma' sc̄ bn̄ an̄li unico actu meruerit btīm, go i p̄mo instanti sue cacōis meruerunt btitudinē a q quā tuc fuit btitudinē in eodē instanti quo meruerint pmiati sunt, gat3 q̄ si tuc no meruerit s̄3 postea tuc plures actus hnat et nō unico meruit. Ista posicōm dom̄ ē sufficient' quod an̄li unico actu meruit btīm, q̄ s̄ sua naz natus ē pfectōne sua adipisci unico actu, no sic aūt ē de homīe. Et qd ar̄ btitudo et nā an̄li infinito distant no v3 i° q̄ a q̄ eo quo nā angli est ut sua pfecōm

acquirat actu unico. Ideo no seqtur ad aliqm̄ talem btitudinis nisi unico actus meritori9 tamen ea rone pt i dīa medium, q̄ an̄lus s̄ eo ad btīm ordinat. Ad confirmacōm Scd̄ar̄ sit bn̄ ita qa est nc̄ia, quid quod an̄li i instanti sue cacōis actu intellectus et volunt s̄3 no meruerunt p illos ut supdom3 nc̄ tenendo q̄ an̄li aliq btīm unico actu gmisset. q̄ agnouerunt se a dilexerunt Scd̄o quo nūt dm̄ esse et dilexerunt. Cognouerunt in deo alias res a suos diloxerunt cal. s̄3 ni t g° dant mali nisi ipos a pa ea sua nalia in deū gūterunt. Et illa unica qsiom meruerunt. Dicit tn̄ btus. Thoās in pma pte sue summe, an̄lus ē sup omē tpus corpale ucr. Et io dīa instancia i qbȝ que ad an̄los ptinent no accipiunt nisi s̄ successionē i ipoz actibus. Et q̄ ut dom̄ ē oportuit eos p̄mo moni in se ipos et postea i deum sic et oportebat eos p̄mo bn̄ri et postea ee btos. Ideo s̄ hec assignet dīa instancia, s̄ cū actus hnt se sic ut pr̄m ad psrīm. Et ideo oportuit i eis successionē esse ad minimum uc et no tpis rel

Utrum voluntas dīna in sibuȝ effcm̄ sui sortiat. Et q° sit nā ar̄. Dīs volunt. que cassari nō pt in omnibȝ effcm̄ suū sortit. Sed voluntas dīna que cassari no pt, q̄ voluntas dīna in omnibȝ effcm̄ suū sortit. q̄ eiusdem ar̄ nō. Sed hec est magri sniaz in p̄ma dist. xlvj. In p̄n° sic dicentis voluntas dei cassari no pt q̄ ut omnia quecumqȝ voluit fecit in celo et in tra, qui teste aplo ineius resistit ad ros ix g° q° nā. In oppm̄ est magr sniaz in loco pallegato sic arguit aplus de deo ait s̄ ad thym. 2 c. Qui vult oēs hoies saluos fieri. Cu tn̄ no oēs hoies salui fiant sed plures dampnant. S̄3 q̄ saluatur ... utiqȝ nō fit q̄ deus vult fieri i qo sa ...

... nā unde post3 ...

Utrum vol. dīa ... ...

Primo noto quod secundum magistrum in primo sententiarum d. 45 c. 5 quia scriptura variis modis de voluntate dei loqui consuevit et nunc eam vocat voluntatem signi que preceptum in loco inducto preallegato et inferius non dicitur voluntas dei ipse. Sed secundum thomam secundum quod sufficienter dividitur vere sola dei cum in ea non sit nisi deo. Alia voluntas dei et est ipsa que vocatur beneplaciti que est immutabilis. Cuius voluntatis diversis cognitione difficultates multarum scripturarum plane videntur. Unde magister diversarum locorum ubi supra inquit in hac varietate quam diligenter distinguat lector ubi de voluntate dei scriptura commemorat et intelligat quem modum agi oportuit. Utrum scilicet pro beneplacito dei aut pro aliquo signorum eius cum aqua cum adhibenda discretio in cognitione divine voluntatis quia et beneplacitum est voluntas eius. Et signum beneplaciti eius dicitur voluntas eius. Et sicut alibi dicitur causa voluntatis dicatur beneplacitum eius aliud est. Signum vero beneplaciti eius non. Et consonat rerum effectibus beneplacitum ipsius. Et ipsi rerum effectus ab illo non discordant. Sic cum omne quod beneplacito vult fieri. Et quod vult non fieri nequaquam vult fieri. Non ita autem est de signis. Et nunc precipit deus multis et que non faciunt et prohibet que non cavent et consulit que non implent. Secundo noto secundum magistrum in primo dist. 45 c. 6 quinque signa divine voluntatis sunt scilicet preceptum prohibitio consilium permissio et operatio. Et horum sufficientia sic sumitur. Divine signum divine voluntatis aut est signum datum aut natum. Si datum sic [illegible] obligativum aut non. Si primo aut est obligativum ut quod fiat et sic est preceptum aut datur ut quod non fiat et sic est prohibitio. Si non obligatorium et tunc est consilium. Si vero signum natum sive natale sit dei aut presens et tunc est operatio aut preteritum et tunc permissio. Et [illegible] deus non vult per se ipsum malum quod fieri permittit sed bonum quod de malo facit est. Sed petrus de tharantasio super primo d. 45 c. 7 signorum divine voluntatis ponit talem divisionem

voluntas dei manifestatur aut sic aut non. Si sic hoc dupliciter aut directe scilicet per se quod in nobis efficiat aut indirecte scilicet per aliud quod per se in nobis permittat. Primum signum est impletio sive operatio. Secundum signum est permissio. Et est directe respectu rei que fit. Si non aut quia non approbat aut ubi reprobat [illegible] aut quia approbat ut bonum necessarium sit et preceptum aut bonum utile sic est consilium. Si secundo sic est prohibitio. Et hec tria sunt respectu rei fiende. Duo quo prima scilicet operatio et permissio sunt de preterito. Sed tria ultima scilicet preceptum prohibitio et consilium sunt de futuro. Hec ille. Tertio noto quod secundum damascenum voluntas dei scilicet beneplaciti est duplex. Prima est antecedens qua vult omnes homines salvari in [illegible]. Alia est consequens qua non vult omnes homines sed solum predestinatos in [illegible] vult cum omnes homines salvari in quantum est homo. Sed non salvari in quantum [illegible] scilicet reprobus. Sicut cum contingit aliquid [illegible] in pluribus quod negat in ipso. Sic suo modo deus est et de velle. Et [illegible] dicta voluntatis accipitur. Non ex parte voluntatis. Sed ex parte volitorum [illegible] quos respiciat ordine nature in sine prius est [illegible]. Voluntas vero quos respiciat ordinem persone prout ex libero arbitrio suo et [illegible] in sine disposita est. Ordo quidem nec actus solo iustus. Et voluntatis bonus est. Et ideo ut illa respectu deus vult salvare omnes homines hic est iustum. Sed ordo [illegible] est in libero arbitrio [illegible] incidit in malum. Et ideo secundum illum ordinem non est iustum salvare omnes homines. Nec bonum iustum cum et bonum est salvari se disponentes. Non cum iustum est salvari contemptores et inobedientes. Et ideo secundum illum ordinem non vult salvari omnes homines. Ratio [illegible] de non malis sed [illegible] sunt operatio ut ad prius et posterius ex parte [illegible] voluntas dei ad omnia [illegible]

Pyra [illegible] d. [illegible] vol. 4 p. 1

antecedentalis salvandi effectus voluntatis autem est ordo

ad prescienciam [illegible] potest comparari dupliciter vel antecedenter et tunc dicitur antecedens et eius obiectum est bonum debitum nature vel consequenter et tunc dicitur consequens et eius obiectum est bonum debitum persone. Item effectus voluntatis antecedentis est potencia ordinata ad salutem, effectus vero voluntatis consequentis est ordo [illegible] in fine per [illegible] meritorum et precepta gracie. [illegible] effectus voluntatis consequentis est ordinatio persone in fine [illegible] [illegible] dicitur voluntatis [illegible] Petrus de Tarentasio super primum distinctione xlvi in textu iustus qui omnes homines regni sui salvari vult [illegible] ad conformitatem [illegible] [illegible] salutis providet quantum in se est sed tamen vult malefactores dampnari [illegible] ad [illegible] suo [illegible] de lege [illegible] est [illegible] Et hoc quantum ad secundum.

Conclusio [illegible] Dum [illegible] contrarium [illegible] est [illegible] voluntati. Conclusio habet duas partes. Prima [illegible] deus sit [illegible] contrarium [illegible] Secunda [illegible] est [illegible] [illegible] auctor [illegible] [illegible] ipso [illegible] est [illegible] [illegible] auctor [illegible] est [illegible] sed [illegible] auctor est [illegible] [illegible] est [illegible] sed bonum [illegible] [illegible] auctor [illegible] bona sunt [illegible] [illegible] deus est causa [illegible] [illegible] omnia operatur [illegible] voluntas [illegible] Petrus de Tarentasio super [illegible] sola voluntas [illegible] ad [illegible] et sola movet [illegible] [illegible] voluntas sola potest [illegible] [illegible] magis voluntati [illegible] tota vera.

[illegible] mala non fiunt [illegible] voluntate [illegible] auctore [illegible] deo volente ut dicit [illegible] sed bonum sed mala non fiunt deo auctore [illegible]

[illegible] non fiunt deo volente

Conclusio secunda [illegible] deus non vult mala [illegible] iuste fieri permittit. Conclusio habet duas partes. Prima [illegible] deus non vult mala [illegible] conclusio [illegible] sed secunda pars [illegible] mala deus iuste fieri permittit [illegible] iustum est ut liberum arbitrium relinquatur sue libertati sed non relinqueret sue libertati nisi permitteret mala fieri [illegible] iustum est ut permittet mala fieri.

Conclusio [illegible] mala fieri non est bonum [illegible] Conclusio habet duas partes [illegible] mala fieri non [illegible] bonum [illegible] sed secunda pars [illegible] fieri sit bonum [illegible] Enchiridion [illegible] sic dicitur [illegible] deus [illegible] summa potestas [illegible] bonus sit [illegible] aliquid mali [illegible] operibus suis nisi [illegible] esse [illegible] et bonus ut [illegible] de malo [illegible] conclusio [illegible]

Conclusio [illegible] omnes tenentur voluntatem [illegible] divine conformare [illegible] tenentur semper [illegible] volendi. Conclusio habet duas partes. Prima pars [illegible] omnes tenentur voluntatem [illegible] divine conformare [illegible] [illegible] tenentur [illegible] voluntatem divine conformare. Secunda pars [illegible] non tenentur semper conformare [illegible] volendi [illegible] nullus tenetur nisi ad id quod [illegible] potestate sua sed [illegible] est forma volendi est [illegible] [illegible] non [illegible] [illegible]

Conclusio [illegible] non tenentur semper voluntatem [illegible] volito divine conformare [illegible] velle quod [illegible] sed [illegible] deus vult [illegible] non tenentur illud velle [illegible] conclusio [illegible]

Conclusio [illegible] bona [illegible] voluntas [illegible] voluntatem [illegible] ad bonam voluntatem [illegible] attende [illegible] velle et quo fine ut ait [illegible] ultime [illegible] non [illegible] velle [illegible] non [illegible] bonum velle [illegible] non [illegible] bonum velle ut ait Petrus de Tarentasio super [illegible] ultime [illegible] quorum [illegible] deus [illegible] appetitum [illegible] [illegible] quorum [illegible]

In modo Deus non vult hoc velle tamen

ut malorum aliquorum vel quorumque aliquam im-
mediate sequitur, ut subtractorum gratie
vel actu separato sequitur. Ergo revelatio aut
tam aliarum sunt, ut aliquibus non dat illud
velle. Per solum dat velle illud, quia Deus
vult eorum velle ita ut sunt ut alia.
Ergo corollarium verum.

Corollarium tamen sextum generaliter. Non tenetur
homo velle omne quod est bonum et iustum
. Patet quia contingit sit iustum latronem
a iudice condempnari. Non tamen tenetur
latro velle. Eo quod contra Deus inseruit
appetitum suum, scilicet semper velle in vita
conservari, et hoc est naturale. Secundo oportet
homo non tenetur velle, ut allegatum est per
Petrum de Tar[entasia] in corpore [illegible] in medie-
tatibus. Ergo corollarium verum.

Conclusio 3a et universalis voluntas
Dei beneplaciti semper effectum suum sor-
titur. Quam probat Augustinus
in Enchiridion c° 68 sic dicens:
Nullus tamen unquam dissipat, ut di-
cit Deus, malas hominum voluntates,
quas voluit, et quando voluit, ubi
voluit, in bonum non posse convertere.
Non est utique [illegible] Deus in pro[?] dica[?]
omnia quecumque voluit fecit. Si
aliqua voluit [illegible] et non fecit
Omnis voluntas que impediri potest
effectum suum sortitur. Sed voluntas Dei
beneplaciti non potest impediri. Ergo semper
effectum suum sortitur. Quia licet in 3° sen-
tentiarum est non, dicit [illegible] Quia non
[illegible] est causa effectus non potest impe-
diri [illegible] Sed voluntas Dei
est nobilissima. Ergo effectus eius non potest
impediri. Ergo [illegible] quibus [illegible]

Corollarium primum. Istius 3e conclusionis. Voluntas
Dei est immutabilis. Patet. Quia omnis
voluntas mutabilis imperfecta est in
Deo vero nichil est imperfectum. Ergo volun-
tas eius est immutabilis. Patet quod
dicit Gregorius: Deus mutat sententiam
sed non consilium. Ergo non mutat secun-
dum sue dispositionis. Ergo nec voluntatem. Igi-
tur secundum corollarium verum.

Corollarium secundum istius conclusionis. Licet multa fi-
unt preter voluntatem Dei beneplaciti,
nichil tamen fit contra eam. Corollarium. Sit
duas partes. Prima patet. Quia multa fiunt
preter voluntatem Dei beneplaciti, [illegible]

quia necesse est fieri Deo auctore [illegible]
Deo volente, ut allegatum est per Augustinum
circa finem prime conclusionis. Sed mala fiunt preter
Dei beneplacitum. Ergo et preter Dei voluntatem.
Secunda pars, scilicet quod nichil fit contra eum, patet
illud Hester c° 13 ubi dicitur:
Mardocheus: Domine, in dicione tua cuncta
sunt posita, et non est qui possit resi-
stere voluntati tue. Si decreveris sal-
vare Israel, salvabitur. Et probat idem
Apostolus ad Romanos 9: Voluntati enim eius quis
resistit? Ergo idem corollarium verum.

Corollarium 3m et ultimum. Ea que fiunt contra Dei
voluntatem promovent Dei voluntatem. Patet
de fratribus Ioseph, ne fieret eorum dominus,
vendiderunt eum in Egyptum, et in
hoc fecerunt contra Dei voluntatem signi, quia
contra preceptum de dilectione proximi, et sic
vendendo fratrem est contra Deum. Et in
hoc voluntatem Dei promoverunt. Item ad
Romanos Apostolus, hoc clamat dicens: Magna
opera Domini, exquisita in omnes vo-
luntates eius. Et de hiis in proposito tria
sunt conclusiones 3, sufficit, scilicet de prima.
Et hec est vera informacio.

Adhuc vero, in prima notabili distinguunt
voluntatem Dei, et conclusione 3a generaliter
de voluntate Dei beneplaciti, licet haut dicit
esse tamen omnium [illegible]. In 2° notabili po-
sita signa voluntatis, et in conclusione
ita probatur quod 2a illa signa non vo-
luntates sunt divine, sed sunt conformi-
tates. In 3° notabili distinguit volun-
tatem beneplaciti, et in generali conclusione 3a vult quod
voluntas Dei quam semper sortitur suum
effectum. Et ubi quod ad primum
notabile potest quare voluntas Dei vocatur
quam vocat voluntatem beneplaciti.
Et quare 2a dicitur esse methaphorica,
quam vocant voluntatem signi. Et probat ut
illas voluntates duas dicuntur. Prima
voluntas beneplaciti est eius, et signum non.
Secunda voluntas beneplaciti est nostra, quia forma
sed signum non. Et in hoc notabile
in voluntate beneplaciti est Dei bonitas
infinita, quam ipse Deus sine initio et
absque uno actu, volendo voluit
se, et omnia alia ad [illegible] non absque

fiat alia omnia. Sed quia ipse volunt
et in hac fundat [illegible] [illegible] in qua
vult quod deus omnia alia [illegible] est
a sua voluntate in ipsa [illegible] mala [illegible]
tribuit a [illegible] dei [illegible] [illegible]
[illegible] dei [illegible] duorum [illegible]
dat [illegible] in 3o [illegible] dicens omnia
mala fieri solum bonum est fieri [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible]. Et ergo [illegible] isti
[illegible] [illegible] sunt [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] quia ipse [illegible] fiat
[illegible] et de [illegible] et de potentia dei.

Notandum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
in [illegible] q. sui libri [illegible] dei [illegible]
[illegible] intellectus [illegible] deum [illegible]
[illegible] ut quid perfectissimum. Et [illegible]
[illegible] in ipsum [illegible] [illegible] quadam
[illegible] [illegible] et in [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] perfectionem quod omnino caret
imperfectione et ideo [illegible] perfectionibus
[illegible] in [illegible] ipsum [illegible] [illegible]
designare. Sic quod [illegible] imperfectionis
aliam [illegible] [illegible] totum sermonem
in [illegible] deo [illegible]. Et attribuit
deo [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] no
[illegible] [illegible] quia [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] attribuit deo [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] aliam quia [illegible] imperfectionem
[illegible] [illegible] attribuimus deo [illegible]
[illegible] [illegible] aut [illegible] [illegible]
[illegible] simplicissimum et absolutissimum
quia omnia [illegible] [illegible]. Et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] quod deus [illegible] [illegible]
[illegible] et quod est [illegible] intellectualis [illegible]
[illegible] quod [illegible] [illegible] perfectissima. Et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] potentiam. [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] non [illegible] [illegible] quod [illegible]
[illegible] [illegible] imperfectionis [illegible]
[illegible] illius [illegible] [illegible] et [illegible] est
[illegible] [illegible] [illegible]. Et [illegible]
[illegible] quod [illegible] [illegible] in deo [illegible] [illegible]
[illegible] ita [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible]
et [illegible] et intelligit [illegible] appetit
appetere suam perfectionem et [illegible]
et [illegible] deo [illegible] omnia [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] voluntate. [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ita [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] in deo ergo [illegible] voluntatis [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

methaphysice intelligere dei est [illegible] volup
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] cum [illegible] dei est simplicissimum
et quietissimum et immobilissimum [illegible]
est delectabilissimum. [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] quietem et immobilitatem
esse maiorem delectationem quam in motu.
Et advertendum quod [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] esse [illegible] in
telligere posse et velle in deo sunt
infinita quia nec de aliquo finitur
nec [illegible] [illegible] nec vita nec sapientia
nec potentia nec bonitas que alio loco
[illegible] voluntas ut [illegible]. [illegible] quo [illegible]
[illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] in [illegible] [illegible] est [illegible]
[illegible] et [illegible] quadam [illegible]
[illegible] [illegible] hoc est in [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] in [illegible]
[illegible] Damascenus libro [illegible] [illegible] [illegible]
hominem [illegible] intellectum voluntatem et liberum
arbitrium quia est imago divine [illegible]
que est omnino voluntas et arbitrium libera.
Sed [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible]
sunt in [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] quia ita
[illegible] sunt sapientia et [illegible] [illegible]
et non sunt aliud in re [illegible] quia divina
[illegible] et ergo [illegible] deo [illegible] [illegible]
a se distinctam [illegible] quia illa [illegible] [illegible]
[illegible] tamen [illegible] [illegible] [illegible]
omnia que [illegible] deus [illegible] [illegible]
que [illegible] facere facit [illegible] omnia [illegible]
vult facere facit. [illegible] [illegible] dei est   Sa[illegible]
[illegible] [illegible] et malorum. [illegible] [illegible] dei
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sic habet
[illegible] illud quod non implicat [illegible]
[illegible] [illegible] illa [illegible] [illegible] [illegible] dei et
[illegible] dei. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
divina [illegible] non potest [illegible] [illegible]
[illegible] aut [illegible] [illegible] [illegible]
illorum [illegible] quia [illegible] et [illegible]
[illegible] intellectum. Et [illegible] sic [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]

Omnia que sunt [illegible] non [illegible] sed
voluntarie [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] omnia
[illegible] que sic [illegible] quod [illegible] [illegible]
sunt sunt [illegible] in [illegible] [illegible] cause
[illegible] in [illegible] [illegible] efficientis exem
plaris et finalis. [illegible] illud apostoli [illegible]   [illegible] xi
[illegible] [illegible] et per ipsum et in ipso sunt
omnia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

et novissimus / dicitur alpha et o / quia ea
que opus ipsius sunt et principium / in principio tamquam
in fine ultimum ordinatur / Et ista
conclusio propositum in multis locis ponit
scriptura que dicit quod absque eius nutu
dei . datum est cunctis et vivere / et
alibi dicit / ab eo dependet celum et terra
tamquam naturam / Ex ista patet conclusio / dicitur
quod tamen unum est principium / eo quod omnium causa
propter hoc / et primus praecipue / Secundo
dicitur quod peccatorum non est aliquod principium
positivum / Sed esse si poneretur aliud deus
esse non posset / et quo deus non est causa
peccatorum / Et sic quando sit causa plura principia
quod est contra illos quod deus ... et ...
dei non causae peccatorum sunt apud
deum ut dicit beatus thomas . sic dicitur causae
in deo sunt et causae effectuum qui
produxit deus . sicut apud ... causam
sed non sit quod peccata referentur in deum
ut in causam / Tertio dicitur quod hos
illi erraverunt qui posuerunt plura principia
rerum / et beatus thomas in libro de potentia dei
ponit tres causas quae antiquos philosophos
induxerunt ad ponendum plura principia
prima obmittatur et duabus dictis / prima
est haec / quod ipsi utrorumque contrariorum causam
iudicabant / sicut tamen apparebat in
contrariorum et ad practicam aliorum / et
ita unum et inclinationibus contrariis aliud / Secundo
inde eum fuerunt / quod ipsi bonum et
malum que videbant in natura quia
lioram pareebat et quasdam naturas
diversas / Propter quod Pitagoras in
genere boni posuit omnia perfecta ut
lucem quietem masculum et sic de aliis / Sed
omnia imperfecta posuit in genere mali
ut lucem tenebras et feminam / Tertia
causa est quod ipsi iudicaverunt de rebus
secundum quod tamen in se considerantur non secundum
ordinem unius vel particularis / causalia
/ et non indicaverunt rerum comparatione
ad totum ordinem universi / unde si in
veniret aliquam rem et imperfectam respectu
alterius vel sic et nocivam alteri vel
opponentem eam semper malam / sed
suam naturam et non duce originali
causa bonum / Et potest ratio quare
venit quod commoventes contraria
quae videntur incorruptibilia sunt imperfecta et
corruptibilia / quae vero incorruptibilia sunt

imperfecta / et lege veteri quae vero nova
imperfecta non posuit et aliud bonum
sed a principio quo / propter quod
quaedam insibilia cessisse in non au
tem et mandata legis veteris re
misse in actum peccatum / Secunda ratio
quae dicit / quod causa quamvis sunt non na
turae in se perdiderunt / Declarans
Hugo qui vult quaedam modis agendi
naturae operando quod naturaliter moveri potest
quaedam / Primus est ad quod agit quasi
vi naturali et productiva sine omni consen
sione et vo[lun]tate / ut quod calor causat
calorem / Secundus est ad quem agit
vi naturali productiva intellectus et volun
tatis concomitantibus / sed in faciendo
ad dictam actionem / ut si homo respirat
vel gaudet intelligit et concupiscit
vel audivit / et placet sibi sed intellig
et vult homo / vel huiusmodi actio faciunt
Tertius est ad quem agit vi naturali
productiva tamen voluntati subordinata
non principaliter productiva actionis sed per modum
applicationis ad agendum / Sicut homo
generat quasi vi generativa / quod actu
generandi elicitur / et vult non aliud
facit nisi quod illam unam applicat ad
generandum / Secundo modo est quod nullus
operatorum modorum potest deo competere / non
stat enim quod deus ageret aliqua
vi productiva cum moveret ad agendum
qua sic oportet poni aliquid prius et
deo / Tertius modus est quo quis
agit vi naturali dependente a volunta
te non solum in applicatione ad agendum
sed etiam in actione et continuatione
actionis / quo homo movet sicut quo
vult / et quod dum vult / et quod vis mo
tiva obedit simpliciter voluntati
qui modus deo conveniret non potest
ratione eius in deo esset aliqua alia
vis operativa absque intellectu
et voluntate / quod nullus dicit / Quartus
modus est ad quem agit voluntate tamen
sibi consentiente ... sicut deus
per voluntatem unam naturam vult ...
quia potentia determinata est ad bonum
ut vult determinata et ad volendum

finem ultimum / Et aliqui voluntatem ipsam in agendo a summo bono
sit arguentes / sicut ita determinata est
ad unum / et voluntas humana ad finem ultimum
sit deus in agendo determinatus est ad
bonum / quia non potest agere nisi bonum
Secundo fieri non potest / et ratio quia deus potest
velle vult / potest sunt volibilia / et quia
non sunt nisi volibilia / ergo nec
nisi vult ea / Contra aut nisi
non sunt volibilia nisi ex parte quo
non sunt ordinem nisi ad divinam voluntatem
quia in divina voluntate non depende[n]t quia
sicut potuit / ita et non potest esse
in eis / Ex parte quia pater genuit filium / dicitur
quod deus non agit nisi secundum suam voluntatem
unde quod non agit nisi / Secundo dicit
quod necessitas aliquorum effectuum
non arguit in ipso necessitatem agendi
quia necessitas effectuum non procedit
ut dicit Egidius ex parte voluntatis divine
sed voluntatis dei immutabilis / ergo non
quia deus agit immutabili voluntate
Tertio dicit quod generatio filii in divinis
non arguit necessitatem que sit necessitas
actionis nec ut dicit Egidius [illegible]
quantum sit nisi aliquid quod dicat
ad aliquid quod sit quod [illegible] divinam [illegible]
potest et actio dei in [illegible] / Et si
deus [illegible] produceret creaturas non posset
dicere generationem filii quia [illegible] et creaturas
productio [illegible] et [illegible] si deus
[illegible] produceret creaturas / Contra quod
que dicit quod omnia a deo in sua
voluntate [illegible] / sicut [illegible] habet
quod non [illegible] comparatio et [illegible]
quod que consistit in ipso agente / et
[illegible] agens / et actio [illegible]
potest intelligere et velle / Alia est que
egreditur ab agente in [illegible] patiens
et est actio [illegible] passionis / Et actio
dei non potest intelligi ut egrediens
ab agente in aliud quia dei actio est
sua essentia que non egreditur [illegible]
[illegible] / Ergo quod actio dei in
telligitur ut est in ipso agente / et quia
non potest dici quod actio dei [illegible]
ut in sententia [illegible] actio [illegible] non
tendit in aliud [illegible] / et abat
[illegible] ergo [illegible] / quod si
deus ad [illegible] sic agit / propagat

[illegible] quod intelligit et vult / et [illegible] liberi
et voluntarie / Ex parte qua pater genuit filium dicuntur
hec [illegible] quod in divina natione est [illegible]
unde quod quodque agit per voluntatem / Et agit
[illegible] / Contra aut [illegible] et [illegible]
dei non [illegible] concludit [illegible] et [illegible]
nisi [illegible] quod deus [illegible] sua bo
nitate non [illegible] / et [illegible] creaturas [illegible]
se [illegible] / Secundo dicit quod [illegible]
[illegible] arbitrium / quia quod
quodque sua voluntate est causa sui
[illegible] sicut vult potest facere / Et
manifeste [illegible]
[illegible] que potest dici deus qui bonus
[illegible] voluntate [illegible] / [illegible]
[illegible] ad [illegible]
[illegible] sue voluntatis / Tertio dicit
[illegible] effectum non
tollit causalitatem [illegible] / [illegible]
[illegible] divina voluntas [illegible] effectus se
sola [illegible] produceret / [illegible]
[illegible] non [illegible] / ut dicit
Egidius [illegible] / quia sua dig
nitatem [illegible] voluntas [illegible]
[illegible] voluntatis
[illegible] sed [illegible]
[illegible] in qua vult / quod tamen [illegible]
[illegible] voluntate ad [illegible] / non in [illegible]
[illegible] volendi / [illegible] in voluntate / Et [illegible]
[illegible] dicit quod bona voluntas potest [illegible]
aliud velle quod deus / [illegible]
[illegible] quia non [illegible] velle
quod [illegible] et bonum / Et [illegible] dicit
[illegible] / Secundo notandum dicit [illegible]
quod conformitas [illegible] quia [illegible] que [illegible]
in una forma [illegible] [illegible]
[illegible] ut dicit Hugo [illegible]
[illegible] non [illegible] [illegible]
[illegible] / quo [illegible]
[illegible] seu conforme sibi [illegible]
[illegible] in uno statu [illegible]
[illegible] conformant / Secundo [illegible]
aliquorum in una forma [illegible]
et [illegible] duobus [illegible] divinam vo
luntatem [illegible] conform
tas / et [illegible] quia [illegible] voluntas
[illegible] / [illegible] aliqui
[illegible] ad [illegible] in quo
[illegible] / [illegible] cum [illegible]
[illegible] / et [illegible]
[illegible] / [illegible] aliquid [illegible]
[illegible] / Tertio similitudo [illegible]
[illegible] ordinem [illegible] / et illa

dicantur similia que licet differant a
perfecta similitudine tamen divina ordinatur ad
aliquam imitationem et sic
propter conformitas nostre divine voluntati
et nostra quia una nos ad divinam
ordinat pro effectu ad eam et imi-
tatur eam Unde Egidius in scripto primi
[illegible] effectus quibus aliquid productum est
prius sunt in causa sua unde illud
[illegible] sicut dicitur Johannis primo Omnia que facta sunt
in ipso vita erant et quod aliquid productum
est a causa sub quadam [illegible]
Ex quo ergo prius erant in causa [illegible]
[illegible] quilibet ad eam
sub quadam assimilacione seu similitudine
seu imitatione Et ex isto Egidius
infert quod omnium nostra voluntas
deo conformis [illegible] quia est eius
effectus Debet velle nostrum esse deo
conforme [illegible] quia sicut nostra
extracta est a voluntate dei sic
nostrum velle ut est quoddam [illegible]
divino velle [illegible]
quia divinum velle ipsum est in actu suo
[illegible] nos non ipse est suo actu
[illegible] Tertium quod deus
in nostra voluntate operatur [illegible] conformes
nos sumus ut sunt cogitationes
et desideria delectationes et compla-
centie etc. Et ideo quia [illegible]
sunt dei ipsius effectus [illegible]
omnibus hominibus tam bonis quam malis
quo ad hec sunt deo conformes
Ideo quia in malis est voluntas
in eis est velle et deus aliqua
operatur in eis Nullum enim peccatum
tollit voluntatem [illegible]
magnum Nec tollit voluntatis
libertatem quia est [illegible]
nec sic impedit divinam operacionem
quod non [illegible] malus [illegible]
aliqua bona in eo operetur Et
ex istis Egidius infert [illegible]
quod solum [illegible] deo dissimiles sunt
que deus non operatur in nobis ut
sunt [illegible] et deformitates pec-
catorum Ille etiam [illegible]
[illegible] similiter ex quo [illegible]
aliquam aliam causam nisi defectum
Ideo quia deest conformitate

non quod [illegible] quia sine nostra voluntate
sine nolumus in ista conformitate sumus [illegible]
illa est nobis [illegible] et in est nobis [illegible]
[illegible] sed quod de illa in qua
sit [illegible] Vult quod tamen quod
[illegible] in quibus actionibus nostre voluntatis
esse divine voluntati conformis [illegible] quod sicut hec
duobus [illegible] Primum est in quibus actionibus
debemus illam requirere ubi [illegible] divinam volun-
tatem est requirendum videlicet in [illegible] et glossa
dicit quod quamvis non requiratur [illegible]
conformis et [illegible] mortale [illegible]
[illegible] quia sic oportet [illegible]
quod quibus actibus [illegible] conformis [illegible]
tale [illegible] est in illo actu
[illegible] nisi
sit divine voluntati conformis [illegible]
[illegible] Post conformis [illegible]
signum conformitatis [illegible] nostre voluntatis
ad divinam [illegible] includit [illegible]
[illegible] duas partes Prima [illegible] ad confor-
mitatem divine voluntatis [illegible] requiritur
conformitas [illegible] signis divine volun-
tatis [illegible]
[illegible] declaratur de omnibus signis
divine voluntatis [illegible] prohibitio et
preceptum Deus enim [illegible] tendit
[illegible] preceptis [illegible]
[illegible] que [illegible] ad [illegible]
[illegible] Mathei xix [illegible]
vitam ingredi serva mandata Et de
prohibitionibus [illegible] ab impedimentis
assecutionem vite eterne [illegible] vos
[illegible] et sit conforme
[illegible] ad [illegible] Corollarium
preceptum prohibitio voluntatem nostram obli-
gatoria [illegible] Altissiodorensis [illegible]
[illegible] deus precipit [illegible]
precipit et prohibet [illegible] divinam
[illegible] in omnibus [illegible]
[illegible] obligatam [illegible] precipit illam
quia obligatur illa [illegible] precipitur ad fa-
ciendum [illegible] prohibet illam qua obligatur
[illegible] prohibet ad fugiendum
Corollarium Et si aliquis preceptum aut prohi-
bitionem non teneret [illegible]
[illegible]

vz de precepto facto abrahe de ymmolacione
filii et de prohibicione a perditacione inadi
quod viii dicitur Sed eius in quo ad pa tu
erat datum erat de precepto accione
adobediendum Sed super prohibicionem in quo
data erat ut ibidem dicit glossa Erat
dacturi variabat landabiles fugiendo et
hec super obligavit ut ante et tunc obli
gabant Sed super cuius faciebat illud
preceptum erat occasio filii et a super
illius prohibicionibus erat tantum
ubicunque fiat et hec non obligabat
quod nec abraham occidit filium et
ille tamen preditabat indicitur Et
dicto scilicet quod in prohibicione et precepto
non semper attendendum est quod prinpi
liter quamquam illud propter quod preceptum
vz de consolacione et probacione Apparere
haud diligentis eius canoniste etiam
cum preceptum aliud intuitur ultimas
perceptiones Sed propter autem geliis de
operacione et consilio propter hoc etiam deus
operatur in nobis ut fecit dei operatorem
operacium et nos propter quod apostolus
dicit nos esse cooperatores dei et obli
gat ad conformitatem adeo quod fuit
dicit apostolus hortatur nec in vanam
graciam dei recipiatis De quo filio
filius dicit enim b. Thomas Crisostomus tunc
sit vivere ut non solum precepta dei
impleat sed eciam nec personam ymbri
liorem aliquem obicem ponet Ideo
quo clare quod licet hec duo adeo
conformitate faciunt ut dicit in eo
dicunt dicit hugo operacio requirit dominus in te
e a consilium de grauitate Et ubi locus
cuius ei quod dominum consilium in ea in
pertinet in precepto Sed quo pro
babiliter quod permissio requirit ad con
formitatem Advertendum quod permissio
non capitur hic permissione passiue
prout est quedam indulgencia quemadmodum
apostolus permittit nubere ut in primo
Corinthiorum vii Hec capitur permissive
duobus modis non cum permissio dicitur
hic permissio prout est ipsum pars ad

modum moyses permisit iudeis li
bellum repudii et non puniebat tempora
liter illi qui uxorem repudiarent
peccaret mortaliter Alio dicitur permissio
prohibicio sicut in verbo qua dicitur precepta et
volite parare Ubi glossa velam modo
ut quia sit nec non permittit non prohi
bet Sed dicitur hic permissio cohibicio
ad cohibere posset etc Augustinus in suo
Enchiridion dicit permissio est sicud
divine voluntatis quia tunc deus dicitur permit
tere ad posse cohibere et non cohibet
Et duo in huiusmodi permissione sunt atten
denda primum est illud quod permittitur
prout est peccatum iniusticia vel
pene aliud est illud propter quod
mittitur Sicut ergo prohibicio non
ostendit voluntatem dei illo quod prohibetur
quia tunc dicitur ut suffragium contradic
dicens sicut testatur non est signum divine
voluntatis sed eius oppositum Deus enim
prohibendo vult ut unusquisque vi
tantem loquatur et ponens sub Sic
etiam cum deus permittit aliquid mali
super hominem non hoc quod permittit signum
dei voluntatis quia tale est quod malum
in se Sed illud propter quod permittit signum
est divine voluntatis Conformitate
ergo voluntati permissionis non est aliud
nisi operare bonum quod deus vult
ex illa permissione elicere sine illud
et humilitas sine cautela sine pa
ciencia sine constancia sine persone
renunciacione Sed propter hoc dicitur
que dicitur ex persona conformitatis in
includit diciam Et non loquitur
hic de conformitate actu sed ponit
apostolus de conformitate quantum
ad perfectionem super addita actum quod
est sicut pietatis moris talem autem
debat ut dignius dicitur supra in maior
que b. Thomas reducat ad un
gua causa sunt sicud diximus
personas Ideo operabo sed ex fine causa
honestam Quarto quod efficacie
cooperacio actus bonus dicitur quod
est causa bona mala et quia bonum

deiforme. Et conformitas eius est
ad esse (?) volitum, id est quod volumus
quod vult deus. Tertio quod volitum
est sicut materia ut materia circa quam actus
voluntatis. Secundo per agentem tunc
actus est perfectus quando est ab illo
agente tamquam a [illegible] et tunc agere
ut quando volumus id quod deus nobis
vult nos velle. Tertio quando deus
vult istum actum, actus contrahit
bonitatem quasi per causam efficientem
secundum eum beatus Thomas. per hunc ordinem
voluntatis efficit in nobis deus
qui operatur in nobis et velle et per-
ficere. Per finem actus bonus est
ut ad bonam intentionem et refundo
in gloriam dei, facit que facit
propter quem ut beatus Thomas dicit deus
omnia facit et vult fieri propter
ipsius divinam gloriam dei facit
te. Sed conformitas actus ad esse (?)
perfecta quia conformia ut ab deo
deo operatur per hoc quod signum quod
operatur conformiter quae tantum
efficit et operibus eius bonum
reddit. Hec 2o dicit [illegible]
perfectissima autem fit [illegible]
operationum caritas [illegible] quod
actus conformitas et divine vo-
luntati tendit in bonum sicut et
divina voluntas. et quando tendit
in id in quod deus vult ut tendat
secundum cum ordinem divine volun-
tatis ad suam deus facit, et quando
tendit in illud intentione vera

nu[n]c voluntas

et cum conformitatis. Hec Egidius
Et beatus Thomas. Et cum conformitas
illius per conformitatem. Et
quam dicamus hic, quod conformitas
formitas nostre ad divinam non re-
cipit formaliter, quod voluntas
quia volitum est ut materia
ut proportionem mediante anima
non recipit quantitatem veritatis a for-
ma et quantitatem actualiter rei. Secundo circa
conformitatem nostre voluntatis addit
efficiente et fine pensatum

per quam efficiente recipit esse. Et
cum fine recipit pondus et dignitatem
conformitas cum sicut divina denominatur, sicut
productus causa, ista conformitas. Quando volumus
illud quod deus vult nos velle et bona
intentione et intentio cum fine dignitatis
pondus actui imponit. Tertio co-
formato conformitatis circa conformitatem
fit sine illa divina invalida fiunt
ad intentionem et ista ergo conformata
est conformitas quando volumus id quod deus
vult nos velle vera intentione et con-
formitate. Hec Egidius. Et conformitas divi-
ne et modus volendi in nos fit [illegible] i[n]uitum
divina fit cum ad in aliquo. Secundo per-
ficitur quia quantumcumque agentia fa-
cit efficiat quod deus quia semper generat
in actibus effectum. Et primo agendi
illorum est alius et aliud
et secundo quia naturam
aliam et aliam modus cum agendi
requirit naturam. Secunda probatio
tertio proportionem dilatatis
Deus tamen nobis proponit voluntatem simplicem S[i]mpl[ex]
ut anteriorem et dignitatem et debitum est
tres dictas ista nos autem respicit
ordinem, sed quae respicit ordinem
per eum. Secunda recipit deponte potestatis
et possibilitatis divine voluntatis vel
inest quo ad nostra natura, ut illa di-
citur nos omnes quia deus ad salutem
ordinat. Et illa quae qua efficit
salutem. Tertia circa dictam declarat
potestas ut nos dicamus omnes quia deus
ordinat naturam ad salutem potentias
voluntatis et per consilia quia secundum
quae qua probat per bona absoluta
secundum consilia et bona spiritualia et
secundum dispositionem voluntatis declarat
voluntatem illius propositionis. Deus vo-
luit omnes homines salvos, salvos fieri
super quibus fundat voluntatem, gloriam om-
nis corporis hominis deducas per nos quod
sunt effectum sortitur. Et quando non fit
certa causa et si aliqui quod fit
propter causam quod sic tendat in obiectionem
[illegible] ut [illegible]
notandum quod antecedens et consequens ut

uolunt Egidius et aliorum declarat
no dicitur in diuina voluntate vero sui
ex eo quo diuinum velle est summe
simplex et unitas nec est in eo aliqua (diuersitas)
diuersitas nec pluralitas aut proportio-
nalitas. Sed iste dicit quod diuina volun-
tas que unitas sine vero uni ut propter alias
et alias conditiones volita. Dicit
namque quod vos cum vero bonum nos a deo
antecedit collatum non propter aliquid merito
nostro sed ex sola liberalitate bonitatis sue quod
cum peccauit excepit et condecet
se eius essencialiter. Sed nos quidem d-
vero bonum nos conferri ex merito nostro. Sed
ergo quod vos cum et quidem iniquitatem de
meruit nos sumus motibus et auxiliis
quibus suffulti ab eo maiorem re-
cipiunt. Et propter hoc Damascenus dicit voluntatem
anteriorem esse acceptionis que est ex deo. Sed
subsequentem dicit ex occasione que est ex
nostra causa. Itaque cum vos sit
cum bonitas qua fit ut omne bonum
sit ei acceptum. Sed nos quidem est vo-
luntas que respicit uitam nostram
nostra fit ut viuamus deducere dona
sui modo capacitatis sue et ut cla-
ritas elucescat et declarat illa
quod dicit Beatus obseruare et sequente ponunt ad
litteram fit dicta Egidii que ponit
de voluntate antecedente et que de ...
nitatem illius propositionis. Deus vult
omnes homines saluos fieri. In alia
expositione deus vult omnes homines sal-
uos fieri ut ipse dicit precedente
responsione. Deus omnes homines ordi-
nat et disponit ad assecutionem finalis
salutis ex sua voluntate ordinatione
et vero omnes disposicione. Ratio hoc
quod deus omnes homines ordinat in
salutem tria sunt pensanda. Primum
est ordo secundum quod ordinatur. Secundum est ipsi
homines quos ordinat. Tertium
auxilia que hominibus ad quod
ordinatur sunt superaddita. Et tria
ex his istorum considerantur due hic tangentur.
recipit vos deus cum et vos deus ...
... ua tria ordine ... per
ordinibus inposito. Ex ordine ...

tum. Et quia prius est ordine ponere
et postea ... vos cum respectu
ad ordinibus impositum. Ex quibus ad ordines
... Vult ergo deus voluntate antecedente
omnes homines saluos fieri. Quia
omnibus ordine imposuit omnes ap-
tos fecit ad quem vita eterna. Sed
non voluntate que est quo ad ordinibus
... quia impediens illius
ordinibus seu in contrario apta
vel deuiat ab illo fine propter corpora
corruptos mores vel alias causas
culpales. Sicut in exemplo omnes homines
apta nati sunt habere duos pedes
et duos oculos. Tamen iste ordo natura
hominibus impositus et tamen in effectu non
est sic. Et hoc propter corruptionem seminis
vel propter corruptionem aliam in structura vel
generacione ... aliqua influentia ce-
lesti que dico quod soli homini corrupto
ordinibus imputatur ... assecutionem
et vero est quia solus homo in suis actibus
ducitur arbitrii libertate. Alia autem
... ua dicta. Sicut in ...
... ua et ... ua. ... ...
respicit vos cum ... quibus ...
... ua ... propter. Vult
ergo deus omnes saluos fieri quo
ad naturam rationem omnibus debitam ordi-
natam ad vitam eternam capacem ...
et abilem ad participationem gratie. Sed non
vult omnes saluos fieri quo ad personam quia
... hic facit ... non ...
... hic ... quare ... ...
non hic sicut ... non solum
... libertate arbitrii ... etiam
... Ex quo ... ...
... vita eterna ... ...
... ordinat ... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... vos deus cum respicit auxilia
... ex quibus ... Vult ergo deus
omnes saluos fieri voluntate ... omnibus dat
quia auxilia ad assecutionem salutis
sit liberum arbitrium ... precepta.

prohibitiones consilia et cetera. Sed non omnes
vult salvos fieri voluntate antecedente. Quorum
omnium sunt consilia specialia ut sunt gra-
titudinis virginitatis et paupertatis professio arta
divinorum et evangelica in libro et cetera.
Cuius probatur per hoc quia consilium
de duabus partibus possit secundum
assumere et cetera. Et per vos divina
autem semper impleatur apposita condicio-
nibus istis sunt pro sunt effectum. Verba
probatur quoniam patet, quia apponendo illa condicio-
nibus una est autem vos per ...
rem efficacia non vos divina ...
quod est una semper impletur
quia oppositum sua nullus incidit de-
fectus ut natura per ordine ordine ad
finem dando naturam aptam per finis
consecutione et continuando quia
auxilia in sustentatione ut faciat
quod in se est, et si hec homines
sequerentur absque dubio venirent ad
salutem quia faciunt quod in se est
et faciendo infallibiliter dona maio-
ra assequerentur. Et in ea ut ...
dicitur est de thesauro divina bonitate in-
infinitabili communicat se omnibus qui
quod est in se faciunt. Ad quod patet
dictorum dicto divina sequentur voluntas
autem deus opera in nobis ...
quam etiam dilatat quia absorbis
impossibiliter adiutor ut collationem
adhuc amplior communicationem
vel receptionem quia hec sunt prius
dicta. Sed omnia que sunt voluntatis antecedentis
indicant se esse remuneratorem. Sed
quia hec sunt generalia et quia
necessario sunt aliquibus datur. Ideo
patet voluntas sive signi dicitur
applicationis non est ex defectu antecedentis
voluntatis. Ideo quia quatenus ex parte
dei salvarentur sed originali culpa
contracta que ad sentiendum unum
gratia specialia non sunt salutis capa-
ces. Verba per hoc quod que dicitur quod vos
autem semper per se sunt effectum. De
divina sit per vos divina debita
bonis et conservationem et ...

omnium rerum appetitum et inclinationem. Unde voluntas
obligant quod bonum ipsa vult quod fiat et per
quas quo ad est actio voluntatis. Sed quia quia
non apprehendit agere sed non modum tendi
naturam dato quod aliquibus esset appetitus per
deus inclinare non posse. Sed alia
causa que adeo esset et que deo non obe-
diret. Sed modo nihil deo non assequeretur
modum tendi. Quod et quia puram. Sed dato
quod aliquid non fieret quod deus vellet fieri
quia ab aliquo fortiori impedire voluntas dei
non esset omnipotens et esset aliud quod resi-
steret sue voluntati. Contra illud apostoli. voluntati eius quis
resistit. Ad Romanos. Que indicare bona
certa sunt posita et non est quod possit re-
sistere voluntati eius. Ex qua parte quorum sequitur
huius causa voluntas beneplaciti quibus est tam suffi-
cientissima quam suorum effectuum, patet quod
in nullo suo effectu frustratur et quod tantum
plenum completa que delectabilis. Et possit
de divina complexione per que B. Thomas in scripto
primi per dicitur in voluntate dei antecedente et consequente
dicitur cum sit quod quod deus vult voluntate antecedente
quod vult simpliciter quidquid vult voluntate autem
quod vult quidem secundum quid. Quod delectat sic
quod illud est simpliciter volitum et perfecte quod sub-
iacet voluntati sue omnibus circumstantiis
particularibus. Et sic omnibus circumstantiis parti-
cularibus ad quod ipse deus vult fieri voluntate antecedente
quod autem hoc est adeo simpliciter volitum.
Aliud vos quod est sine aliquo defectu
non tamen aliquo resistente in gratia
necessario specialiter ut effectus fieret sine
posset impediri. Sed illud volitum quod
voluntate sua aliqua circumstantia gratiae
et cetera non habent simpliciter volitum sunt sicut
velle homines salvari quia hoc quia adminis-
trationem dei et quia natura sua est satis
sufficienter ordinata. Sed quia hoc velle non
est causa sufficiens ut effectus fieret
et ulla potest impediri. De quo dicitur
quod divina permissio quo adulterium
sive peccatum et voluntate dei antecedente. Sed
quia vos primos utinam per permissiones
et satisfactissima tamen semper impletur
quod eorum homini. Sed eum damnum quod vos per-
missa dicitur in dispensationem, videlicet

sed sic deus vult omne illud quod vult fieri voluntate

ditivaz ad salutez reppintivaz in
finale dap eoz / ideo dicitur est / propter
semper impleri / ex quo deus simbz
missionibus aliquos erudivit et ad
puniit / Et cessit ut apparet ex
illis patet quod vol dei quando / Ideo augustinus
in libro de [illegible] xl [illegible] allegat
Gregorius qui dicit consulto volunte dei
faciunt / in ad imitare intendunt
et consilio eius resisterent eius volunte
obstaret / et ratio est quia ad voluntatem
[illegible] tenet / ut quod quis volunte
facit contra ipsum mens ab ipso recedat
Et quomodo deus cum dei dicatur in ut
tasunt potest vol dei que et duplicatio
absequitur. Scdm argumenta
Contra articulum primam quem dicitur deus est
causa [illegible] consumatur aut voluntate
[illegible] quod prima patet / aliquod est
malum in mundo / ut notum est / Et dicitur
hic Dyonisius c. de di. no. / hic igitur
malum aut est causatum ab aliqua causa
que non est bonum / aut non est causatum
si est ipsum prima causa / Et utroque modo
dicendo ponitur plura principia / non enim
potest dici quod malum est ab aliqua causa
que est bonum / quia ut dicitur
Dyonisius: bonum non est causa mali / et per
hoc auctoritatem domini / dicitur enim domini / non
potest arbor mala fructus bonos facere
nec econverso / Ubi glossa dicit quod secundum ineundum quod
boni actores tamen sunt bona et mali
mala / Item quod hic vivit / bonum et malum
sunt aliorum quia ipse sunt principia quia
generaliter ipse et principium suarum speciem
[illegible] et cetera illa que sunt de genere boni
non sunt de genere mali et cetera. Ad solutionem
addicendo quod [illegible] hec est contra
ponere plura principia sine [illegible] tales
sunt ita de illatione quodammodo est [illegible]
Et magnus albertus in scripto secundum dicit
quod [illegible] unus fuit in secta de [illegible]
quod unus fuit [illegible] ponere quod posse
causam [illegible] indicari probabilius [illegible]
in quarto arti. / Thomas in libro de potentia
dei dicit ipse loquendo [illegible] non
sunt dicta [illegible] eius aliquid quia
non est eius [illegible] est quidem defectus

non potest quod bonum nasci malum ut quod malo nasci +
bonum et alia glosa dicit

entibus / in non potest ipse dicta et fons
sed magis defectus / ideo aducendo enim
hereditur / quod aliquid malum in mundo
immo multa / et quod infinita sunt / quemadmodum
modo scriptura dicit infinitum est
numerum stultorum / Et quod quum aliquo est
malum / dicitur quod est causa que est bonum non
quando [illegible] / sed ut supra probatur de facie
/ et quod allegatur Dionysius qui dicit
bonum non est causa mali / dicitur quod Thomas
quod non [illegible] ~~[illegible] aliquid non est aliquod~~
~~[illegible]~~ / Et quod dicit [illegible] ut malum
[illegible] velle in causa per se quia
bonum non est aliqua causa per accidens / quod
dicitur causa ipse dicta / Et quod tunc dicit
de auctoritate glossa / dicitur illa dicitur
quod [illegible] loquitur ibi plures violenter
[illegible] / quod bona voluntas est principium bonorum
et mala voluntas est principium malorum per
ad quod vadunt glosse / non dicit enim
ineundum / quia quod convolunt mala
mala parit / et ista ut [illegible] dicitur
non potest arbor mala / id est voluntas mala
bonos fructus facere / sed postea non potest sequi
quod bonorum et malorum sunt duo principia
quia causa voluntas utrorumque est eadem /
et quod arguitur bonum et malum sunt [illegible]
[illegible] / Et quod sunt genera in genere moris
quod omnia que sunt in moribus ad ista
duo reducuntur / Dicitur etiam genera
quod omnia comprehendunt / quod quicquid est
vel est bonum vel est malum / Sed quod
dicitur non sequitur quod sunt principia quod malo
non corrumpit aliquod principium sed reducitur
ad libertatem arbitrii quod [illegible] dicitur esse
principium mali quod a bono deficit

Contra hoc malum est summum hic negari non
potest quod dicitur sapiens quod ipsi malos
non preceptis sinat filii homini absque
timore faciant mala / Si ergo
malum summum est tunc ab aliquo
factum est et sic potest tunc [illegible] effectus
per quos causam ponunt / Et quod hoc
[illegible] quod in [illegible] ait domini sunt
facite arborem bonam et fructus eius
bonos / Ideo glosa [illegible] malo
[illegible] mala / non [illegible]
[illegible] dicitur principium ponitur / Et
[illegible] malum sed principium
[illegible] / [illegible] principium effectus

Ultra sed verum prius igitur sed posterius prius
et per quod habet prius positum. Et consimiliter
inde contra se habet est prius generato
quae sunt causae. Et ergo ad malum et
bonum sunt contraria. Et ergo contra vos non
potest esse. Ad horum solucionem notandum
intendo quod non sunt per se duo privata
sicut oppositio se dividat. Et vide
magistrum Albertum quod privatio malum est
de genere privationis bonae. Sed bonum privatum est
aliquid bonum. Ergo non debet esse vel
privatio mala consequenti. Hic ergo prius
sed privatio consequenter et destruendi vel
malum destruet sed quod hoc primum bonum
ut destruat vel nullo ergo vel malum
potest esse. Et per quod naturaliter malorum privatio
prior. Et quod ad malum secundum genere
hic. Et pro quod ad quod secundum esse
quaerit per sed privationem. Sed non tale ut
quo cum sunt opposita contrarie se ad
privationem boni. Et quod replicatur
quod sed effectus ergo sed verum efficacius
non valet quia nisi duo conformiter
recipiant ita illo effectus. Sed communiter
effectus et tamen efficiat large et
in ipso significando privationem. Sed non sic
prius in ipso sumitur verum secundum Albertum
effectus ipse super id quod facit esse
completum per aliquam positiva formam
et sub isto pro quodam indirecte con-
tinetur privatio large super. Et est
quod facit aliquid esse sub privatione
alicuius formae. Dicit et per quod privatio
ponit esse unum prius intelligendum
vel naturaliter non sicut privatio esset
aliqua entitas in se sed quod relinquit
subiectum in ordine ad formam. Et
ideo privatio est causa potentiae. Quia
est in potentia nisi privatione alicuius
ad quod est prius. Sed Albertus. Et
quod allegatur glossa Rabani super [illegible]
Albertus ad illam glossam dicit ibi vos
et arbor bona dicit non valet non absolute
sed subiectum quae est prius. Et [illegible]
[illegible] opera [illegible] mala dicit vos
non absolute sed sub aliqua malitia
quae quidem malitia non est sed vitium
mali ut opera fiat aliquid sub [illegible]
esse formali. Sed secundum quod privatio aliquo

bono adaequatur vos seu liberum arbitrium
[illegible] in primo [illegible]
et quod ad [illegible] privationem [illegible]
[illegible] contra non se habet et [illegible]
[illegible] ut [illegible] non quod [illegible]
[illegible] non [illegible] quod [illegible]
[illegible] non [illegible] solum quod [illegible]
[illegible] se habet et [illegible]
effectus [illegible] et [illegible]
et [illegible] quod vos quod est
indeterminata seu [illegible] quod [illegible]
[illegible] prius bonorum et malorum
[illegible] quod determinatur [illegible]
[illegible] quod movet [illegible]
[illegible] privatio quod movet bonum
sicut [illegible] facit
Contra hoc sit bonum et malum sunt opposita
hoc negari non potest ergo habent [illegible]
sic ergo ultimate [illegible] in summo
privatio boni et [illegible] ad summum
[illegible] mali et per quod vos non potest esse
[illegible] prius [illegible] potest [illegible] malam
[illegible] et [illegible] reducuntur
de cuius glossa super 10 [illegible] infert [illegible]
Bonorum [illegible] vel deus ultor est
[illegible] non est [illegible] quam potest
[illegible] deus [illegible] Et consimiliter
malum et bonum opponuntur ergo magis
malum et magis bonum opponuntur ergo
maximum bonum et [illegible] malum opponuntur
et per quod sicut [illegible] maximum bonum ita
maximum malum quae sunt duo privata. Et
[illegible] opposita et [illegible] posita sicut
[illegible] et [illegible] sicut magis ad magis
et maximum ad maximum. Nota de illo
[illegible] in [illegible] bonum
et malum [illegible] non ut sunt
[illegible] et ita bonum et malum sunt in
[illegible] et [illegible] in [illegible] et sunt
[illegible] prius [illegible] prius [illegible]
[illegible] sunt [illegible] non [illegible] contraria
sed ut sunt vel in oppositione privativa
sicut [illegible] vel contrarie vel in oppositione
contradictoria aliquo in genere [illegible]
bonum dicit [illegible] completum malum [illegible]
[illegible] non [illegible] completum sed deficiens applicatio
quod [illegible] non [illegible] Et [illegible] oppositionem
non [illegible] malum et bonum reducuntur ad duo
privata [illegible] bonum dicit quod tendit [illegible]
[illegible] complementum sed malum quod tendit

in non ens .i. in defectum et non in aliquam
fluxum. Erit ergo bonum prius summo bono
mali, nec non erit prius. Et propter ipsa eius esse
ita defectibilis est, licet ex se ipsa et non
per se. Contra ergo arguitur bonum et malum sunt contra-
ria [illegible] et quia infertur ergo habent oppo-
sita. Item cupiditas et cupido bonum et malum
ut sunt [illegible]. Et cupido prima
[illegible] sicut aliqui dicunt [illegible] aliquando
non fuit, et iam factum est. Et quia arguitur
ergo ultra erit summum [illegible] prima causa summo
bona et [illegible] et quia et [illegible]
ad summum plenum bonum, sed nullo modo ad plenum
summum mali. Et non est, quia illud
quod est bonum et quod est a summo bono
prius, et hoc est prius mali, quia ex bono malum
oritur per deficientiam. Et quia arguitur si bonum
bono [illegible] tunc magis bonum erit.
Hoc est articulus [illegible] quo probare intenditur
aliquid esse prima malorum, sed non patet
quia [illegible] sicut quia fundatur ar-
[illegible] que ipse sunt susceptiva
intensionis et remissionis. Sed malum non
suscipit ipse intensionem, sed in ipso subiecto
suscipit defectibilitatem, et propter hoc dicitur magis
intendi quia magis deficiat et magis
in [illegible] habilitatem et deprivat et magis
a bono abducat et cetera.

Contra quod tenebre non habent ortum aliunde
quam malum [illegible] habent ortum a bono,
[illegible] ex quo [illegible] habeat suum principale prima
[illegible] plenius, quia sicut se habet lux
ad tenebras, sic se habet bonum ad malum
sed [illegible] Genesis I: ubi prius tenebre
nominantur quam lux, prius enim dicitur erant
tenebre super faciem abyssi, et postea sub-
ditur fiat lux. Ubi manifeste declaratur
quod ille tenebre precesserunt lucem. Et [illegible]
[illegible] Job [illegible] [illegible] [illegible] et vitate
ab initio non stetit, ubi etiam dicitur [illegible]
[illegible], ubi ergo ponitur initium mali et
[illegible] et [illegible] [illegible] in [illegible] quod intelligitur [illegible]
[illegible] Credentes [illegible] primi
[illegible] fiat prius mentio de tenebris
quam de luce [illegible] non [illegible] sed [illegible]
sint aliquid subsistens prius, sed ut
aliud sunt tenebre nisi quod carendum
lucis adventum, sicut [illegible]
se [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] lux [illegible] et [illegible] ad
[illegible] [illegible] in infusione [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ita quod prius est ibi
[illegible] quam [illegible] et [illegible] non [illegible]

habeat aliquid subsistens. [illegible] ergo arguitur
[illegible] tenebre non [illegible] habent [illegible] quod [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] tenebras [illegible]
[illegible] lucis dicat. Et quod allegatur
scripturam, ibi dicitur quod non ideo tenebre prius
dicuntur quod habuerunt aliquid subsistens,
sed quia non dum lux advenerat, sicut
iam declaratum est. Et quod [illegible]
de diabolo qui dicitur ab initio non stetisse, [illegible]
[illegible] quod initium ibi non dicitur [illegible]
causalitatis, ita quod male ponitur aliqua ca-
[illegible] [illegible] ab initio, .i. [illegible] suc [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] quod [illegible] dicitur et [illegible]
[illegible] [illegible] hoc quod [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] est mortem ad tota sua posteritate
[illegible] illud [illegible] invidia diaboli mors intravit
in orbem terrarum. [illegible] quod [illegible] dicitur [illegible]
[illegible] et metaphorica. Et [illegible] valet
[illegible] [illegible] causa [illegible] [illegible] alia
[illegible]. Et [illegible] [illegible] non erit [illegible] plenum
mali [illegible] [illegible] paradiso. Contra primum prius
boni, quia defectus [illegible] [illegible] non
subsistit nisi in bono aut bonum prius
est [illegible] bonorum.

Contra quod sit ille primus defectus [illegible]
nullus alius [illegible] in ullo bono consistit [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] si consistit in bono
[illegible] in [illegible] primi [illegible] [illegible] [illegible]
alio. Si dicitur quod in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] defectibilitatem [illegible]
[illegible] [illegible] ab alio [illegible] [illegible] tunc bonum
[illegible] erit [illegible] mali [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ab alio [illegible] [illegible] [illegible] et defectus [illegible]
[illegible] [illegible] et defectus [illegible] [illegible] nulla
alius. [illegible] quod primus defectus [illegible] [illegible] erit
plenus omnium aliorum [illegible] [illegible] [illegible]
erit causa mali. Solutio huius articuli:
[illegible] dicitur quod ille primus defectus nullo
alio est nisi a libero arbitrio, non [illegible] [illegible]
illud sed quia [illegible] [illegible] [illegible] libero ar-
[illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] [illegible]
[illegible] et in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].
Et ita mali [illegible] [illegible] mali [illegible] [illegible]
[illegible] boni [illegible] [illegible] bonum. [illegible]
malum sine bono subsistit quia ex bono
[illegible] originem, sicut iam superius decla-
ratum est et cetera.

Contra quod et ibi [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] malum [illegible] [illegible] malum et [illegible]
[illegible] causa mali [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

apparet in malis que fiunt / ergo deus ea
vult fieri / Quia e[st] Boetius 4 philosophie / dicit u-
bi dicit sapientis est non turbari sed gaudere
in infortuniis / in quibus rebus bonum suc-
cedit utentibus / Et [illegible] plus dicit [illegible]
defectu / Ergo deus gaudet et delectatur
in talibus malis patent sibi et volita sunt
ab eo / Et consequenter deo auctore / fiunt
peccata et per quos deo volente / quia et vir-
tutis [illegible] / deo providente fiunt peccata / ergo deo
auctore / Quia licet omnia cum que sub divina
providentia cadunt / deus auctor est / Sed omnia
peccata et mala cadunt sub divina providentia / ergo
fiunt deo providente / quia non est / sed ad
probationem quia si deus non provideret mala multa
bona perirent / Si enim non esset malignitas
iniquorum non esset patientia iustorum / Si non
essent delicta non esset locus vindicantis
iustitie / Ignis si non combureret non generaret
sibi ignem similem / Si non esset corruptio
non fieret generatio / Et de similibus talibus / Unde
Thomas ponit libro 3o contra gentiles deducens
quod mala [illegible] providentie dei / Pro
solutione istorum notandum [illegible] in secundo
primi ponendo aliqualem differentiam inter
illa duo deo volente et deo auctore
Illa enim ut dicit Damascenus libro 4o capitulo penultimo
fiunt deo auctore que cadunt sub providentia
eius / Sed illa fiunt deo volente quorum
ipse est causa efficiens / Et ita concludit quod
multa cadunt sub divina providentia quorum
deus non est causa efficiens [illegible] ut
sunt peccata et malorum perpetrationes a deo
aliquibus sunt volita / Secundo videndum
quo mala cadunt sub divina providentia
et quo ab eo sunt volita / Et quo non / Ad
intelligendum quod divine providentie aliquid subditur
tripliciter / Primo causaliter / omne enim quod causatur
a divina providentia causatur et ratio subiectum
sibi / Et quo ad istum modum ut probat
Dionysius mala in primis sunt a deo / Quia
divina providentia solum causa est boni et entis
malum autem non est ens [illegible] est privatio
ut in oppositis ut accidens sed est ab eo
deficiens / Secundo modo aliquid subditur
divine providentie ordinatione / quecumque enim
deo providente ordinantur eius providentie
subduntur / Tertio aliquid subditur sibi
quantum ad non impediendum / Et utroque
istorum modorum mala subsunt divine provi-
dentie quia deus et mala ordinat et non [impedit]

impedit ea ubi Dionysius sic dicit / In omnibus
compositis malum non est a deo [illegible]
sed [illegible] malis divina providentia utitur bene
quia ordinatur in quantum [illegible] bona
eveniunt / Sed quomodo sicut arguitur / deus vult mala
si negandum est / Et quod arguitur de decore spe-
cie etc / dicitur ibi beatus Thomas / quod decor spe-
cie et [illegible] malorum ordinatione
divina ut dicit Augustinus malum suo loco
positum eminentius bona commendat /
Sed deus in ipsis malis non delectatur / quia ma-
la sunt [illegible]
[illegible] / et ad secundum dicitur quod [illegible]
[illegible] non de malo culpe
sicut apparet [illegible] / Et quod arguitur
deo auctore fiunt peccata [illegible]
id est deo providente / quia ut arguitur mala
[illegible] non cadunt a providentia dei / et quod
[illegible] ergo volente / negatur / [illegible]
[illegible] quod deo volente non quo pro-
vidente [illegible] ordinate vel non prohibente

Circa quartum quo deus [illegible] causat peccatum infligi
ergo [illegible] culpas infundi / et per quos
non [illegible] deo providente / sed eo volente sunt
mala / [illegible] et quos [illegible]
aliorum qui dicunt quod deus [illegible]
et [illegible] auctor eius / sed quia [illegible]
proportione / quia [illegible] deus causat [illegible]
[illegible] causat penam
[illegible] quod debeat [illegible]
culpam [illegible] / Et [illegible] deo
permittat mala fieri / ergo [illegible] ea fieri
[illegible] duplicatis [illegible] / Et [illegible]
malorum causa / [illegible] quo [illegible]
[illegible] est omnium causa / et in omnibus [illegible]
[illegible] effectum / sed [illegible] non [illegible]
mala fieri / ergo permittit ea fieri / sed
[illegible] permissio est [illegible]
[illegible] voluntatis / [illegible] ista [illegible]
quo deus mala ordinat / et quo
[illegible] / Ad intelligendum [illegible]
Dionysius [illegible] mala in libro [illegible] ordinat
[illegible] quo ad utilitatem [illegible]
[illegible] peccatorum actores [illegible]
que fecerunt [illegible]
et [illegible] / [illegible]
[illegible] utilitatem et
[illegible] quia alii [illegible]
[illegible] utilitatem [illegible]
[illegible] alii [illegible] pecca[ta] bona

[illegible] 3 ordina[illegible]

status in paço totius ciuitatis insurgit / Si ẽt cura accidit utilitatis proueniat / ut ad aliquis propter alicuius illud peccatum detestari et detestando fornicatius fortius innuitur diuina / wlt ergo deus mala sic non causat sicut dam... / sed quia non cohibet ... permittit / quia ea wlt ordinare Et quando ar. / deus wlt penas infligi ut ar. apparet predictis / sed deus admittit simpliciter. Dicendum ergo ibi / quod deus non wlt penas infligi inquantum ut pena wlt culpas in amissionem gratie / ut deus non letatur in penis in seipsis cum inquantum sunt corruptio mala sunt. Sed wlt penas infligi inquantum per malum ut / mala culpe ordinaret ut bonum iustitie / non solum wlt penas ergo wlt culpas / quia unumquodque malum culpe importaret ... ordinationem / et redeundo et reformando per malum pene / Et quando ar. deus permittit mala / ergo wlt mala / Ibi dicendum quod illud augustini verum ... deus non prohibet mala fieri / ... cum est non prohibere et permittere / ergo non ... non prohibet deus mala quia wlt mala / quia quod ... sit quod permissio mali est ipsa ... subiecte diuine voluntati / sed non prohibet et permittat ... boni / ... talis permissione resultat quia ... bonum deo placet et ad eius ... refertur

Circa quintum / et ibi veniendo ad secundam partem ... deus non wlt mala ut dicatur et ... non wlt bona / ergo neque wlt bona neque wlt mala ... nullius est causa / Sed ... ar. / deus wlt suam essentiam et suam bonitatem quia ... essentiam suam et delectatur in sua bonitate / ergo non wlt bonum / Sed quia ... deus wlt se ad alia / vel ergo eodem actu voluit vel alio / non ut dicatur quod alio et alio / quia si deus ... diuersitas in deo ... quia ... deus eodem actu wlt se et ad alia / ergo quod se wlt ... wlt alia / ergo ... se wlt ad alia ... quia ... sua et essentia sua Circa quintum b. Thomas 4 ... Deus volendo se eo ... quo se wlt ... et omnia alia ... omnia ... se wlt ... omnibus cum ... suo ... vestigium ... ergo sunt bonitatis ... / Et omnia ... sunt in ipso deo / ... amando se amat omnia illa alia / quia ... Sicut in ... causat ... omnia ... deus amando se omnia alia ... cum

... vel aliquo in ... / Et dicat doctor quod uno et eodem velle wlt se ad alia / et non alio et alio / et ... quod velle competit deo / sicut quod est intellectus / Sicut ergo uno actu intelligit se et alia inquantum ... sua et ... ita uno actu wlt se et alia / inquantum sua bonitas ... omnium aliorum bonitatis / Et quando ar. eodem actu wlt se et alia / ergo ... necessario ... qua wlt quod deus se ... sed omnia alia wlt non ... sed libere ... ut ... velle ... Sic ... alia ... wlt quia posito quod aliquid voluit ... wlt quia non potest illud non velle / quia ... voluit ... quia vos sua ... mutat. Et quando ar. ... alio actu wlt se et alia / ergo quod wlt se ... alia / Sed ... actu ... si ... valet ... eodem actu velit se et alia / sed alia et alio modo / quia semper ... wlt / sed alia ... Et ... thomas quod deus wlt semper ... finem ... Sed omnia alia wlt ... ordinata ad finem / non ... est ... quia vos queferentur in fine ... non ... in illa que sunt ordinata ad finem / et ... si ... sine quibus ... potest ... / sicut medicus qui wlt sanitatem ... wlt ... medicamenta sine quibus sanitas potest ...

Circa quintum / si deus non ... wlt alia ... voluntas sua vos / Et ... deus ... omnium bonorum est causa / vel ergo wlt ... vel ... non ... quia ... ordinationem ... vos / et si ... sua vos erit ... quia erit ... ut ad illud / et non ... ad ... quod est impossibile / quia si ... et ... aliquid impossibile quia vos ... est ... potest et si ... vos non erit ... non erit sua ... Circa ... dicitur ... Egidius ... plures ... voluntatem et intellectum ... ad intellectum et voluntatem ... et intellectus ... vos ... aliud

Sed quando fertur in illa que sunt ad finem non dicitur actus voluntatis sed electio

consequentia. Unde sicut intellectus quando fertur in obiectum per se suo actu, ille actus assentit [illegible] in potentia, sicut hoc quod actus sunt [illegible] simpliciter, et naturaliter respiciat potentiam. Unde licet intellectus quando fertur in cognitionem principiorum, fertur ad cognitionem [illegible] conclusionum, tamen quando fertur in cognitionem principiorum, illa operatio dicitur intellectus, sed in [illegible]. Sed quando fertur in conclusionem non dicitur illa operatio intellectus sed scientia, non propter hoc quod intellectus intelligendo principia non intelligit [illegible] conclusiones, sed quia ipse conclusiones non intelliguntur per se ipsas. Sic etiam principale obiectum voluntatis est finis, sed secundario consequenter sunt ea que sunt ad finem. Unde quandoque voluntas fertur in finem, ille actus accipit nomen proprie et dicitur voluntas, sed electio retinet nomen a voluntate, dicta a [illegible] separatim, vult. Hoc et ipse et ita natura [illegible] alia vult consequenter et ita libere. Et quia [illegible] non determinate vult, sequitur quod sit ad utrumlibet. Propterea nota libro [illegible] capitulo lxxxix.

Quod autem ad utrumlibet aliam libertatem sit quidam dicunt [illegible] cognitionem sui, quam non dicunt constitutam esse suam potestatem, qua ad unum aliquid determinatur. Et hoc videbatur in defectu libertatis et potentialitatis ostendit in [illegible] sic sed in intellectu [illegible], seu dubitationis que non dicunt affirmationem et [illegible] ex quibus ad alteram partem determinatur. Alio modo quod autem ad utrumlibet [illegible] illius aliquid est, ut quando [illegible] operatur [illegible] illorum ad quod est dependentiam, sed in utroque illorum per se se [illegible] [illegible] ab [illegible] operibus perficiendi. Et dicitur est quod [illegible] ad utrumlibet non [illegible] aliquam sit [illegible], sed cum medicinam [illegible] communitatem in quantum utrumque [illegible] operabitur [illegible] quia utrumque operatur non determinatur ad aliquid sed habet se ad utrumque. Et [illegible] divina voluntas vero voluntatum aliorum ad se. Et quia autem per se ad utrumlibet [illegible] in aliquid corporum [illegible] et quia. Et [illegible] divina voluntas [illegible] [illegible] sine est [illegible] sicut [illegible] causata alterum oppositorum [illegible] [illegible] in [illegible] ad utrumque [illegible] [illegible] volentis alterius [illegible] [illegible]

actu, sed semper est volens actu, quod quod vult non [illegible] causa se, sed causata alia causata. Sed quia voluntas non [illegible] necessarium ordinem ad divinam bonitatem que est proprium obiectum sue voluntatis, [illegible] volendo ea esse facta non vult ea necessario.

Contra hoc quod dicit voluntas [illegible] dicit quod vult actu, ergo hoc est ergo necessario vult, ergo quod vult et per [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] necessaria sicut [illegible] hoc actu vult hoc [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] agit, ut dicit [illegible], ergo vult hoc agit volendo. [illegible] [illegible] quod agit volendo, ergo in [illegible] [illegible] ... [illegible] voluntatis divine [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] quando dicitur Deus vult hoc causatum [illegible] ipso non [illegible] necessaria, et [illegible] non habet necessarium ordinem ad [illegible], sed dicitur [illegible] quod [illegible] non illo modo quo ad dicitur [illegible] aliquid [illegible] [illegible] [illegible] quia [illegible] necessaria [illegible] [illegible] [illegible] illa possibile [illegible] [illegible] duo latera equalia, [illegible] non [illegible] aliquam potentiam quam in mathematicis [illegible] motus [illegible] [illegible]. Et quia ad [illegible] necessario sit Deus hoc vult [illegible] [illegible] non necessario sed possibile. Et quia [illegible] necessaria dicitur quod non est necessaria. Et quia [illegible] Deus vult [illegible] agit [illegible]. Et quia [illegible] agit [illegible] quod agit [illegible] [illegible] quod quid ad Deus vult hoc fit [illegible] non necessario fit, quia Deus libere agit. Et [illegible] quod quidquid Deus vult fieri hoc fit immutabiliter, sed negatur quod quidquid vult fit necessario. [illegible] [illegible] ad immutabilitatem divine voluntatis sua libertas. Et [illegible] [illegible] [illegible] dicitur [illegible] [illegible] non [illegible] ut Deus [illegible] [illegible] dicitur ergo Deus [illegible] non mutatur. Et Jacobus in canonica [illegible] apud quem non est transmutatio nec vicissitudinis obumbratio. Contra hoc [illegible] Deus per suam voluntatem necessario agit, ergo non mutatur [illegible] [illegible] quia [illegible] necessario agit [illegible] [illegible] [illegible] Deus per voluntatem agit, ergo necessario agit. [illegible] agit, ergo necessario agit [illegible] [illegible] inferior ad superius [illegible] [illegible] [illegible] necessaria [illegible] quam [illegible] [illegible] Deus per voluntatem agit [illegible] sua bonitate agit, sed quia [illegible] [illegible] [illegible] bonitas [illegible] [illegible] bonitate agit ergo [illegible] agit, sed quia [illegible] bonitate agit [illegible] [illegible] [illegible] quod bonitas sua est sua natura. Contra hoc arguitur dicit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod non sit divina quod Deus necessario agit [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] utilitas [illegible] sed sola bonitate

bona voluntate faciat quod facit sicut sepe
ergo autem deus agit pro voluntate interiori et
voce qua se vult et qua vult ad filio pre
vat spiritum sanctum vim et sed necessitas quia deus alia
agit ad se intra et cum autem agit naturaliter sed
quod est necessitas impropria sine timore quia si deus
alia ad se ageret naturaliter non possit per bona
autem naturaliter creaturas filium et naturaliter creaturas et
per caritatem ut filium divina voluntas impossibile et
quia autem per hoc deus suavi modo agit ergo sua
bonitas quod est et quia autem sua bonitate ergo
naturaliter et prelato sed ex sibi sua bonitas
quod sua natura sed si dicatur agere operantia
ut vult per talis naturalitatis specialiter in
uno natura quoniam cum operantur agit igitur
et ho operante generat sanctus et ergo natura
agit et aliud natura agit sunt natura dicat
modo quod re propria bonitate sue sed non agit
naturaliter quod contraria oppositum sumitur quod est libere agere
Contra primum sic constat quod quia dicit mala
non sunt a deo voluntate quia mala sunt a deo per
missione quod sequitur quod a deo volunta
te quia absque ad finem causa cum
permissio est cuius vos sed non est nec ut
dicit per missio actu vos sunt quod sed vero
et beneplaciti sed nunc quod est vos dei simpliciter
Et consequenter sunt deus vult mala fieri
aut non vult mala fieri si vult tunc cuius
voluntate sunt si non vult et sunt tunc quod cuius
voluntate sunt quod ad iusti cuius quibus resistet
Et autem hic sed deus non vult mala fieri
ergo vult nullo modo mala fieri et nullo modo mala
sunt quia et ista quod vero est quod dicit quod vero
dei in omnibus sortitur suum effectum
Contra conclusionem sicut reprobatur quia hic instru
ad liberorum ad velimus sine libertati
ergo instrumentum est ut utatur sua libertate sed quia
quia non aliud velimus nisi ad usum
sed instrumentum est ut utatur libertate ergo instrumentum est
quod non peccatum sine peccare sed quia
et usus libertatis et per quod libertatis non
sed ad peccatum ipse fiat quia et quod facit ergo
quod et sic nunc et ad quod fiat omnis
anima superiori non curatur Et quod potest autem
potest quod dicit non relinquere libertati nisi per
mittit mala fieri sed quod est quod in propria non
est libertatis sed in illa quam habet in via in bono
sunt confirmati quia bonus nec permittit ad mali
et per mali non est de libertate arbitrii quod
et patet quia si sic tunc esset divina arbitrii
esset sic tunc arbitrium quod se tenderet ad malum
quod subito quia in quo vos tenderet in malo

sed solum in bonum Et consequenter in malo dicitur
est sinibus ergo non est libertatis sed quia per
oppositum et ad istud vitatur defectus autem sed
peccatum sunt quod est peccatum et propter hoc quia deum
ho in malum in adit sed solo quod ipso per
ut non potest sed hic non est actualis nisi quod
malum tollit libertatem
Contra conclusionem tantum dicit quod mala sunt non est
bonum nisi quia actus sed ratio per hoc constat ubi
nunc est sed constat est quod quo per quo quo per
habilis et per quantum fiat non potest aliud per quod
sit hic malum sunt non est bonum ergo mala
sunt non est bonum per actus ab intentione ad finem potentia ad esse
negatione sunt imperfecti et et est causa sic
sed dicit quod ex bonum peccatus est bonum sed quod
quia ex bono peccatus est ex bono sunt et
non est ex nobilibus et ex semper sed
patet de his quam sunt tenuis grossos ipsorum ex
ex est peccatus sed et nobilibus quod sunt
sed est ex deum constituta ex sunt naturale
dicitur sicut mala sunt est bonum ipse Item
mala sunt nec et bonum peccatus ergo constat
puritas patet et sunt Item mala sunt per
se sunt bonum patet mala sunt sed modo
speciem et ordine et sed numerum ponderis
et mensuram Igitur illud sunt est bonum ipse
sed quia quia non quatenus ad bonum quia ipse
nisi quod talis et quatenus cum per quod quod quia
est tunc quod sed exemplar in deum
sed deum eius esse et mensuram ordina
ut in ultimum fine Sed ita sunt patet de
singulis malum cum sed ponderis et
quod est primo id per dicunt omnis
que creata sunt sine me et loquitur
ubi de inequalitatibus Causa sed numerum et
mali sed intra progressum ad diffinitus
et non potest ad malum infinitum Et et
sepius in intra peccata et de mensura
malorum sepius caret quod non mensurat
penas aliquis Nec quod sunt hic
carent alia causa quia sicut sed numerum et
sed ordine sed sicut mensura tunc habet et modum
~~mensuram tunc sed et modum~~ sic habet
ponderis tunc sed et speciem quia natura
omnium istorum quod reliquis facit Sed quod
mala et nullo modo sunt bonum nec peccatus
quia mala esse nunc est dicit cum
b. Thomas in scripto pro cum dicit malum
est sed autem comparatur malum ad sub
iectum et non talis comparatur sunt et
quia non dicitur nisi per naturam aliquid boni
ad quod subiectum et in quo non est est
per talis principia natura et
Contra conclusionem quartam quia dicit omnis tenui

conformitatem voluntatis eam vestre domina-
tiones tenentur conformare voluntati divine
ordinibus / sicut vos imitatores / sicut
vestre precepti / ergo nec aliquo alio modo
tamen quia / quia precepta conformiter naturali
divina in voluntati tenetur ad possibile
non sunt alii modi conformandi / nisi sta-
tus / Pro eo enim vos nunc conformati divine
quam tendit magis / quia ille et ordo
inter vos constituit / sed qui imitatur ad
quam voluntatis dei et divine vestre inter /
illi qui fuerit pro suo statu et precepto
sed quod in illorum moribus valet pro illo / non
tenentur in vestre divine conformare
vestre precepta / ergo nec tunc ordinis
neque vos imitatores / tamen quia ex hoc quoniam
[illegible] isto conformitatis videtur alios quos
includere / ad hoc enim precepto stringunt
ut imitarentur vestre divinam / et mitti
tendere in eum magis [illegible] de caritate [illegible]
pro scilicet tenentur vestre divinam conformare
firmare vestre precepta sub precepto / ergo non
conformando cum preparatam precepto
tamen quia / quia dum non sit illud ad quod
preceptum stringit sit preceptum [illegible]
[illegible] est / Tamen [illegible]
preceptum / ergo peccatum mortale / tamen quia
quia preceptorum transgressio mortalis / et
[illegible] ad ultimum [illegible] tenentur
divine vestre conformare sub precepto
ergo peccando venialiter peccat mortaliter
ad non gradit / tamen illa quia tamen ex hoc
quia peccando venialiter nec imitatur dei
vestre nec ei conformat / ergo quod divina
vestre est [illegible]
[illegible] / Videtur ergo articulus ut
[illegible] / Pro responsione
preceptorum obligationem / Primo considerando
inter vestre ad divinam conformitatem / Secundo
sunt enim que de precepto respiciunt /
[illegible] et dicit preceptum
vel prohibent / Aliud est quod preceptum
vel prohibet consentire seu conformari
non valet / ergo articulus / sicut articulus tenentur
ad hoc sub precepto / ergo non peccando [illegible]
[illegible] / nisi tunc esset
ad tale quod dicit preceptum [illegible]
[illegible] articulus [illegible] articulus / Dicitur
venialibus / [illegible] / quia [illegible]
prohibitur mortale peccatum / aut prohibitur
et veniale / sibi contrarium / sunt
[illegible] vias parvuus [illegible] illius sen-
tentie apostolice ab omni specie mala
abstinete vos /

[illegible] mortale prohibitur et dicit / veniale autem [illegible]
[illegible] sunt consuetudini / consentire / [illegible]
quod sit articulus / tenentur imitari vestre dei [illegible]
[illegible] / ergo non imitando [illegible]
[illegible] / et quia articulus / dum non sit [illegible]
[illegible] est quod [illegible] que preceptum
preceptum prohibitur et dicit / non autem [illegible]
non [illegible] consentire / Aliud dicimus
[illegible] / et [illegible] / propter
enim [illegible] conformitatis inter vestre ad divinam
unam actualem / aliam habitualem / Actualis
consistit in hoc / quod [illegible] vestre divine conforme
ut sua rectitudini et regule ut sua [illegible]
[illegible] / sed non sit in [illegible] aliquis [illegible] quod non
sit ad illius voluntatem imitatam / et ad istam
conformitatem non possunt tenentur / quia non et vole [illegible]
[illegible] / et etiam [illegible] statu [illegible]
[illegible] vestre quam divine in [illegible] vestre / [illegible] habitualis
conformitatis consistit in hoc / ut [illegible] sit [illegible]
vestre conformet / ut [illegible] [illegible]
/ [illegible] in qua consistit [illegible]
habitualis conformitatis / et si peccat venialiter
peccando / sed a quo non [illegible] conformitate actuale
[illegible] habitualem / [illegible] peccando fuerat
ad [illegible] vestre dei / [illegible] vestre dei
quia vestre [illegible] publicate [illegible] divine
[illegible] articulus / tenentur [illegible] imitari / [illegible]
[illegible] actualis / [illegible]
[illegible] actualis / et [illegible] est / [illegible]
[illegible] / [illegible]
[illegible] negotiis [illegible] velle [illegible]
[illegible] / [illegible] habituali
[illegible] non potest [illegible] / [illegible]
peccando mortaliter / peccando venialiter / [illegible]
[illegible] est

Contra [illegible] non et aliqua [illegible] obligat
[illegible] non [illegible]
Et quod quare tenentur habitualiter conformare
voluntati vestre divine / et quare ad hoc [illegible]
[illegible] precepto / [illegible] vestre divina
et [illegible] voluntatem [illegible]
[illegible] / et ergo [illegible] ad [illegible]
[illegible] non potest [illegible] rectitudine
nec bonitate / Contra hoc articulus sit / quod vestre
dei est [illegible] vestre / sed [illegible] dei et
[illegible] / [illegible]
omnis tenentur [illegible] conformare divine
[illegible] / ergo [illegible] tenentur conformare vestre
[illegible] / [illegible] alias [illegible]
[illegible]
[illegible] est [illegible]

Notandum Secundum quod dicit appetitus magis est
a rationis possibilibus deficiens quam tenere voluntatem
nostram conformare divine. Dat istarum rationum quia nos
possumus agere et non agere possumus deficere et non de-
ficere. Si igitur dicit recte agere dicit quod conformet se
divine voluntati tamen malicie et recte agere et que
non potest attitudinem deficere. Unde si aliquando
nos deficiat ut si male velit tali defectio
non habet causam efficientem sed deficientem. Ergo
quod incidit quod nos non conformamus se divine
voluntati et legibus eternis. Cognoscere inferius
quod quasi quod est virtus in nostris actibus hoc convenit
quod conformitate nostre voluntatis ad divinam. Alia ra-
tio et appetitus ordine potentiarum. Sicut enim omnes
inferiores potentie subduntur imperio voluntatis sic vos
etiam in nobis videatur imperio dei. Unde
patet Ansehelmus in libro de casu diaboli
et Augustinus in libris ante dictis patet
quod non potest quia quod deus posuit alias
leges ut voluntati obediret obedientia ei sicut
quod dicit vero nullum alias imputari potest
nisi hoc voluntati. Sed et in voluntate nostra venari
et non potest quod opera et imperium divine vo-
luntatis obedientia fiat quod dicit et nunquam ei conpu-
tetur in viam nisi ipsa deficiat a regimine
divine voluntatis. Tenet ergo sanctus Thomas
ad ista conformitatem quod nostra vos ad hoc ordi-
nata est ut sic dictum voluntati divine agere. Et
quia ante non omnes tenentur conformare intellectui
quia non valet quod non est plene de intellectu et voluntate
intellectum enim quamquam agitur provenit cogitetur
ita quod deficiens intellectus ut dicit sanctus Thomas et quod
non est in nostra potestate potest et deficiens voluntas
quia intellectus in nullis temporibus cogi potest de ipsis
que sunt fidei et in hiis que sunt necessaria
ad salutem tenemur nostrum intellectum divino intellectui
conformare. Et si in libris aliqua sunt que
superexcedunt nostrum intellectum sicut facit quod in
nobis est non deficiet divinum auxilium
Quo dicat quod sunt premittit quod voluntate
impingit virtute intellectus. Et ad hoc dicit Flo-
rentius et sanctus Thomas
Non hoc deficiunt nostre opera voluntatis et non
potest quod salutem non valet. Sed tamen ante et sunt
via conformitatis et voluntatis non et non ve-
niunt non est in tentatione. Non potest... et
quod conformitas ad nostram divinam in voluntate nostre
opere et quod alia non potest aliud. Sed qua
quod una in est non est separabile con-
mutetur. Sed tamen per quod conformitatis hominum in
est vita nostre et dictam qui sibi op-
timam et sed qua quod nos non elegit. Dicit
enim de. Non est hominis via eius

vel et viri ut ambulet et dirigat gressus
suos. Sed quia non est hominis timere non est
in nostris potestate. Sic non est dicere illius. Et
per quod non sed in sua libertate. Et per hoc
mare addunt de apostolo ad Romanos
Non est volentis sed velle meum adiacet mihi. Sed
sed insculpti dicit ubi apostolus videtur
velle quod vero ad actum meliorem in quo
ad corporibus nostris voluntas hoc sed libertate
Tradit Josephum absolute loquendo
non est nostra nostre voluntatis conformitas ad divinam
quod ad corrigenter morales actus
et voluntate quod nos deficere libera et elicere actus
consuetudine hominis quam dicit et
etiam mala. Sed differentibus et contra
neccessitatem in istis quod dicitur seu persequibus
conformitate nostram voluntatem divine. Tamen ad
multum vite etiam. Sed et quod tale sup-
ponimus sicut quod voluntas nostra nititur etiam
interpretatur ad istam conformitatem quia
quod hoc videt articulo ponendo sed deducit
hominem conformans et conformat nec quod
dicit. Et quia arbitrari et declarare quod
negabat et quod et adiuncto
quod sed ita dicit ut non est hoc via
eius quantum ad operationem electionis
non enim est in potestate hominis ut compleat
in effectum sed quod merito de libertate
Sed et apostolus dicit velle mihi adiacet
operari autem non invenio. Sed secunda
auctoritas videtur hoc impugnare. Sed sanctus
Thomas in libro de potentia dei quod patet sicut non
est volentis sed velle meum currentis
tamen sic primum primus est et dei instigatione
quia ipsa vos et quo ad actum in-
teriorem movetur a superiori principio quod
deus. Et hoc etiam innuit apostolus dicit
non sumus sufficientes aliquid cogitare a nobis
sed omnis sufficientia nostra a deo est
Non quod sed hoc appetitus brutorum
quod movetur a natura celesti et natura
quod conformatur nos hominibus quod ad suum
velle quod movetur a deo et natura et quod
non sed liberum electionem sed quod conformat
et agentis deo quod aliquid aliud a
Et conformata deo primum electionem
vult et adiuvet et abagente
extrinseco. Sed quod sit violenta quia
quod violentia et quod movetur aliquid
ab extrinseco. Et notandum est quod vos
que operantur ille vivit non conformitatem
quia per virtutem et sufficientiam. Omnis
ut dicit sanctus Thomas dicitur in vero
naturalibus primum actum conformare

ſz inclina° illaꝝ ſorꝝ quib; ꝯ nalib; ap
petitus / pꝫ quibus duobꝫ ſcꝫ actio
ita in homie inuo ſor interna q gt
dim in actionis ſz inclina° ea qua e vol
le q9 ſcꝫ actio ex ui ſu / Sꝫ ingn te eſt
dua q ſor rei nalis e in determinata
y maꝫ hit qꝫ inclina° ad ſayb eſt
determinata ad vnu / Sꝫ ſor intna in
z indeterminata ſz ꝯ vlis / Et mlta q
ca pnt amphendi / Io quo gu aliq
ſunt in ſingularib; ſic in ſoru pla
tus q9 n° e q ad qꝫ uat poꝫ vlis
remanet inclina° vol. indeterminata
ſe hns ad multa / Sicut ſi artifex ga
piat ſorꝫ dom in vli multiq ꝯ ſpe
dint diuiſe ſigt ꝑt cuius vos in
clinari / ad h ꝙ ſiat domu qdrata
nl rotundaꝫ nl illius ſic / Sꝫ alie
rena gnatt bruta aialia neceſſo
ſequnt inclinacõꝫ / ſz vol no neceſſo
ſequnt motum dei / Et ꝯ b thom
dicat / ꝙ in brutis aialib; pn in actiui
ſen ſor / Sꝫ ſe quodam° mediō / ad
yua m in reb; nalib; / ꝫ ad pn age
di in homib; / Na in brutis forma
y ſſm appheṅſa eſt ita indeterminata
ſicut ꝫ ſor rei nalis / Et ideo opera
ſcꝫ inclina° ad vnu actu ſic in reb;
nalib; / ſz tn no ꝑſ eadẽ ſor recipitur
in ſſ / ſcꝫ m reb; nalib; / Ignis n
ſꝑ e calidus / ſz in brutis tunc
recipiat ſor delectabilis / tunc vero
ſor triſtabilis / et ideo nunc ſugit / ſz
tunc ꝑſtꝫ in quo quc quodam mo
do pio actmo hna° / Primu gu arꝫ
ſcꝫ bn / nega ia qua / Et z vol ſꝫ
licꝫ deus moueat vol immutabiliter
q ꝑpe efficacia ſue virtutis no pt
deficere / ſz q na vol adhuc mota
indiue ſe h; ad multa / Et ideo no
inducit neceſſitas ſz manet libertas
ſicut et diuina puidencia in omnibus
reb; infallibilr opat / Et tn a cauſis
ꝯtingentib; puenit effectus ꝯtingenter
in quatu deus omia mouet ꝑpor
cionaliter m modu ꝯuſ / Secus e
de brutis / q illa mouet ꝑ inſtic
tum ſimpr / vl agent / ad de dictand
ſm motu ꝯtrtaru / ſor e / eius ꝑpus
ſcꝫ motu ſenſitiu / Et ym arꝫ / ſz bn
motu vol e adhuc / ga abageto ex
trinſeco / Sed / h ꝯ / et in mſit ga
violentum / Ideo z qua / Nam
b thom v d ꝯ / licꝫ aliq ꝑſmit ꝙ vol
homis operatur manet ad aliq volend
ut tn poſſint ꝙ voluntas violetur / Id
dyceretur / Et ita diſtinguebat natam
a violento / no omne eni natm e violetu
ſz mlta mota inueniunt nales / Tamen
qn no ſunt violeta / Sꝫ iſta ꝯ pnio e
heretica / q no ſaluat ꝯ aduerſa fidei / ſz pib
itat omia ſudata / pſic moral / Nam
vol operatur mouet ad volend tollitur
deliberacio ꝯ hortacio / peptum / pemo laus
ꝯ vituperium / Et q ar° id e vio / qꝫ no
a pn° opter a paſſo no conſentie virtu
ꝯ / ꝙ vol ꝯfert m motu diuino / no
po ꝙ diuin motu conſonet / ſz ſic ſpe mota
adeo vocatur dei moueri
Coꝝ ꝯ impoſic z vol maꝫ diſcordare
a vo dei / Et ꝯ no e ꝯpalio u qꝫ na aut
ab infinitu diuino / ga ſolum u / a vo z dicit
qn ꝯ / nt go facit qꝫ deus vult /
aut deus h homie impleret ſua vol
ſicut q ſe go quo vult ſemp / ſic ꝯ vera
tala dicat / dei vol ꝯ ſua eſſencia / Et ꝯfir
ma / vol dei e immutabilis / ga hoc vol ab
alio mutari no pt / Ergo iſta ꝯ natat / ꝑ
ſꝫ ꝯ oppoſito quia / ſcꝫ oppoſitu aut / ſcꝫ
ei ly / vol homis pt mutari a vol te
dei / ga pt velle qꝫ no vult vol dei / Et
ꝑ ſic tunc ſit qꝫ ꝑſut vol dei / qꝫ no z
aliud niſi mutari vol dei / Et ꝯfirmat
ꝯ obiectu vol e bonu / gu vol no pt
velle niſi bonu / ga in mutabiliter vult bonu
/ Et pꝫ ns ad inia vol mutari no pt
que tamen ſolum bonu eſt / Cedit de
ꝑſolucõe q ꝑpo dicit no / Primo mo
ex ꝑte ſubiecti / ſicut inſuls mo / ꝯ in
mutatioꝫ diſpoſitionis organi ad clari
nl mi clarit m ſtr / Et motu iſte
ꝑtinet ad operam actus ut ſꝫ agat
nl no agat ut deberet nl forcius agat
Aliu° ex ꝑte obiecti / ſicut inſuls mutatiꝫ
albam / nunc nigꝫ ꝑpo / Et iſta mutacio
ꝑtinet ad ſpecificacõꝫ actus / ſꝫ actus ſpe
cificatur ex obiecto / Ergo ꝯſiderando obiectu
inmediate vol / obiectu nul e vim ꝯ qua
ꝯ phendit omnes ſorum ꝯpheṅſas
vim ꝫ rem bonu / ꝯ eſt ꝯ ſor appre
henſa ꝯtinet ſub rone / bonu bonu
vim z forma / Sꝫ obiectu vol z bonu
/ et ꝯ phendit in ſe omnes fines / nam
et ipm vim ꝯ e finis intellectual
operaciones ꝯtinet ſub bono / Et ꝯ go
ꝯſidero motum ꝑte / ꝑſon ex ꝑte obiecti

perficientes actionem / sicut patet in primo motore z
de motu / quare licet non bonum motum moveat ex
natura voluntatis / Si autem consideretur motus
voluntatis per comparationem ad actus / sicut primum motum
de primo mobili naturae sic per comparationem ad aliquid partem motus
finis primum / movet potentias ad actum ad quas
pertinet id quod z ad finem / sicut militaris movet
frenorum factorem ad equitandum / Et sic non voluntas
movet omnes alias potentias ad suos actus / intelle
gimus enim quia volo et similiter utimur omnibus
aliis potentiis ut volo / Et ideo Anselmus
in 3o de concordia diffinit ita dicens / Instrumentum z
quo quibus utimur cum volumus / Et quia
bonum dico primo quod voluntas non necessitatur motu
sed libere / certa habet ad operationem actus sicut ad speci
ficationem actus / Secundo quod voluntas movet seipsam
ipsam sicut et alias potentias / nec tamen sequitur quod voluntas
non simul sit in actu et in potentia / Nam sicut
homo sic non intellectus in via inveniamus non
sequitur ad sanitatem magis quod uno modo in
actu venit in aliquid in cognitione quod erat
solum notum in potentia / Sic etiam quod homo qui vult
sanare actu movet se ad volendum ad aliud
dico primum / Thomas 2o / quod hoc in fine
volo sanitatem / propter quod vult sanitatem in parte
considerari operationes quae pertinent ad sanitatem
Et sicut primo movet se ad acquirendum aliquid
potius / Tertio quod actus imperfectus in eo est
quod voluntas bonum quoquomodo discordat a voluntate
divina / Et vult aliquid quod Deus non vult
licet Deus non sinit velit potentia sed non
velle / quia si vellet fieret / Et quare autem voluntas
Dei non potest mutari / Sed contra concluditur
quod voluntas bonum nunquam potest discordare a voluntate
Dei quo ad optimum / ut creditur / quia ipse voluntas
bona semper eundem sortitur quae Deus vult ex
parte de bonum / Sic dicit Augustinus Sed potest tamen
voluntas bonum discordare quo ad motum volendi
quia Deus creat vult et immutabiliter vult / et
infinite vult / non sic autem de voluntate bonum
Augustinus in 8 libro De civitate Dei / Dicitur quod alteratur aliquid
voluntas ita quod alterata sunt ut in me animo
vitae cogitationes cogitationibus / Ergo
autem voluntas non potest velle nisi bonum
verum z quod tamen potest velle nisi sub ratione
boni / Et quod tamen non est immutabiliter vult
Deus / sicut quae sperat dicitur / quia immutabiliter
vult / Item quia vult aliquid nisi sub ratione boni
Sed quod verum z bonum sicut mutatur voluntas a De
terminate quod ut ibi / Et quod non z verum quia
sub ratione boni velle / sicut velle quod ipsum
velle / vel voluntas / Thomas 22a de prima dicit

quod voluntas ad ultimum illorum quae sunt ad conse
quendum beatitudinem etiam naturaliter / quare non
ad actus determinatos / sed ad actus
operativos / Sed enim quod aliquid bonum velle
et de oppositio illius quod vult cogitare
Et quando ipse ponit tantus numero / Sed
quare autem quod voluntas movet quod plures
electiones / quarum una praeponderat
aliam / sicut modo quod ad simul tantum
potest / quia dicitur quod contra / Prima est
quae infert amaritudinem / et alia quae
confert sanitatem / Sed in igitur
hoc cogitat de una dicitur praecedat
et non de alia / Et sic contingit ex aliqua
occasione interiori vel exteriori quod sibi
cogitare occurrit / et non alia / Et tamen
provenit hoc ex dispositione hominis / quia
naturalis unicuique est / talis ei videtur omnibus
finis / Unde alibi modo ad ad voluntas natu
raliter voluntas magis fructu quia non eis quae
modo vitae
Contra quod in nullo tenemur conformari natura
voluntatis divinae / Et videtur quod sic / quia contra
quae ... quare non in voluntate nec in modo
volendi / nec in aliquo alio / Et volunt
loquitur de conformitate quo ad imitationem
etiam / Sed tamen quod sicut conformitatem
conformiter in voluntate quantum ad volitum quia
quod voluntas est omnium aliorum fundamentum / Et na
turalia quae alia sunt pertinet / essentia
tua voluntatis / Item quod quo z per se conformitas
communem voluntatis quod Deus vult ad hoc voluntas
et quod Deus vult nos velle / et ad quod
nos vult velle / Et quo ad caritatem / Nam
notandum est quod ista omnia sunt circa voluntatem
Dei / sed aliud est in me / Et comparatio ad posse
partis / quia divina voluntas z nos in cognitio
quod est ipsum novit Deus / Credimus
quod ... ad partem conformiter / Sed tamen Deus
z ... voluntatem / magis tamen inde
esse debemus de conformitate in voluntate quae
opinione invenimus opposita / Dicit
glossa super 1a Johannis ad haec motui
... / quare de rationabili quod dicatur
quare non vult quod Deus vult / Dicit
de ... / Non tamen tenemur velle
quod Deus vult / ... et ... dicat
sed ... illud tamen velle conformiter
Deum velle / ... divina voluntas non
nobis ... / sicut et ... ait
argumentum
Contra quod etiam ... quod ... patet modo
pacto ... conquo / ... Deus
vult / ... quae ... tene
velle / ut Deus ... sibi ... /

tamen qua / quia iste sciebat hoc deum velle
/ sicut cum quis ... peccatum mortali-
ter deus vult gratiam substrahere / sed iste sciebat
[illegible] nobilitatem [illegible] / [illegible]
[illegible] / quia velle sibi gratiam substrahi
non convenit bonum / ergo [illegible]
sicut [illegible] / [illegible] probatur [illegible]
/ [illegible] futurus ista / quia tunc [illegible] / iste
tenetur velle / quod deus substraheret sibi
gratiam / ergo tenetur velle / quod deus substrahat
sibi gratiam / quod est contra [illegible] quod non habeat
gratiam / [illegible] / quia [illegible] appetitus
quo quilibet appetit sibi [illegible]
[illegible] Notandum quod
Egidius distinguit de voluntate dei et
[illegible] de voluntate hominis / Est enim voluntas
dei quedam [illegible] / et quedam [illegible] / et
[illegible] quod aliquid deus vult voluntate [illegible]
tenemur illa velle [illegible] / et [illegible]
[illegible] voluntas dei / quibus [illegible]
in [illegible] beatitudinis / [illegible] aliquo
[illegible] bonum est notum / et [illegible]
[illegible] deus illa voluntate vult / [illegible]
[illegible] esse [illegible] bonum nota [illegible]
sicut [illegible] prohibitionem [illegible]
[illegible] vos [illegible] est [illegible]
impleri [illegible] deus vult / [illegible] non
est [illegible] non / [illegible] materie [illegible]
[illegible] aliqua bona [illegible]
possumus [illegible] deum ista velle / [illegible]
de voluntate [illegible] distinguunt [illegible]
quod quedam [illegible] / [illegible] velle / et
quedam deliberativa / [illegible]
in [illegible] tenemur [illegible] / et [illegible]
[illegible] in voluntate [illegible] / [illegible]
[illegible] / [illegible] tenemur velle
omne illud quod deus vult voluntate
[illegible] / quia [illegible] vult omnis [illegible]
[illegible] / [illegible] vult omnis bonum
et non [illegible] ad aliquam [illegible]
[illegible] tenemur omne
illud quod deus vult voluntate [illegible] /
[illegible] Egidius quod tenemur [illegible]
et alium modum / quia appetitus [illegible]
non tendit nisi in bonum [illegible]
/ et [illegible] / [illegible] voluntas [illegible]
in bonum [illegible] / in bonum [illegible]
[illegible] / [illegible] deliberativa
tendit in bonum [illegible] aliqua [illegible] / Ergo [illegible]

vult aliquid quod est conveniens sensualiter / ut
si vult te mori / non teneris hoc velle voluntate
sensuali / quia illi voluntati hoc non est conveniens / [illegible]
[illegible] omne [illegible] et [illegible] / [illegible]
[illegible] quod deus [illegible] desiderium
[illegible] / [illegible] mori timuit in hoc
[illegible] / [illegible] loquimur
de voluntate [illegible] / deliberativa [illegible]
bonum [illegible] / [illegible]
[illegible] voluntatem [illegible]
/ [illegible] voluntatem [illegible] amaram [illegible]
[illegible] voluntatem [illegible] / [illegible]
in [illegible] / [illegible] quando [illegible]
[illegible] voluntati [illegible] illud
velle et tenemur / [illegible] non [illegible]
[illegible] ordinibus / [illegible] voluntati / [illegible]
deus vult / hoc quod vult [illegible] quod vult
[illegible] bonum et ordinem / [illegible]
[illegible] quod aliquis [illegible] possibilis
quia [illegible] / Et [illegible]
iste sciebat [illegible] gratiam
[illegible] de voluntate [illegible] / et deliberativa
quia peccati mortalis gratiam [illegible]
/ et [illegible] bonum [illegible] / et [illegible] bonum
est et [illegible] ordinatum est / Et [illegible]
/ ergo tenetur velle non habere gratiam illam / [illegible]
[illegible] / Et [illegible] quod deus vult [illegible]
[illegible] / [illegible] / [illegible] vult
[illegible] peccat [illegible]
sibi gratiam / [illegible] non vult [illegible]
[illegible] / [illegible] vult dare gratiam [illegible]
[illegible] velle [illegible] ad [illegible]
Et [illegible] quod [illegible] non [illegible]
voluntati dei quod sibi [illegible] bonum velle
[illegible] in [illegible] / [illegible] quod deus [illegible]
[illegible] / tenetur velle [illegible]
[illegible] / [illegible] non tenetur velle ut [illegible]
[illegible] vita sustentetur / [illegible] ibi
non [illegible] dei voluntati [illegible]
[illegible] bonum [illegible]
[illegible]
Contra hoc [illegible] / quod deus [illegible]
filio velle suum [illegible] mori / [illegible]
[illegible] / [illegible] tenetur velle voluntate deliberativa
[illegible] deum velle / ergo tenetur velle [illegible]
[illegible] / [illegible] non est / [illegible] / ergo [illegible]
de quo [illegible] / [illegible] filius [illegible]
[illegible] velle mori [illegible] / ergo tenetur
[illegible] / [illegible] voluntate [illegible]
[illegible] velle deliberativa / ergo
tenetur [illegible] / [illegible] quibus [illegible]
[illegible] / [illegible] deus [illegible] voluntatem [illegible] aliquos

X Et sic deus venclando facit cum iudicium et pietate quod ...
sepe donis ... negare ...

preceptum. Advertendum hic quod duplex potest
dici quo ad hoc de statu viatoris conple-
xio una appetitus viatoris deliberato
scilicet quod tenentur conformare voluntatem suam divine
immensis diu. Secundo oportet augmentare
quod divina volita non sunt sibi augmentata
ad plenum immo aliqua contraria. Secundo
oportet affectionem quod propter passiones re-
tardamur ne statim libere in amare
illud quod deus vult. Dato ergo quod nobis
esset notum. Sed complexionibus divina vo-
lita sunt magis nota. Unde sicut vetar-
datur. Non non ... quod maturius ita perfecte
conformat voluntatem suam divine. Scilicet complexe
forcius. Propter quod si deus vult aliquam pati
mortem. Vos sentitis tamen non velle. Sed non
... quod de morte gaudeat sicut quod in mor-
te delectetur. Et quod ... sicut ... conse-
tientiam ... et conformationem et de deliberatione
... est. Quod ergo tamen delectari sufficiat in
quo ... sicut ... sicut est plus dicit
de sanctam 20 ... Item cum divina
... inimicos ... fiat ... de deliberatione
et ... Et tamen divina et ... non
est ut delectetur. Et quod replicatur. Et ... quia
... cum in deus vindicta in peccatoribus.
Unde ... letabitur iustus cum viderit
vindictam. Ergo et iste tenetur necessario et quia
et ... ex nobili.
Contra hoc ... quod deus venclat a
... et peccatum. Quemadmodum dicebat apostolus
vos omnes scandalum patiemini in me
et ... ter me negabis. Et iuda
dicebat ... Unus vestrum me tradet.
Et ... possibilitas ... quod deus vene-
lavit multa ... et magna quare
non posset venclare unum casum sine ...
Et ... pote deus venclare unum pe-
nam est passionem. Ergo ... potest venclare
sibi casum in ... quod ... in
culpam penale ... Sed cum potest deus unam
penam venclare quare aliam non posset. Et
... sicut ... iste ... se peccatum
... deus ... et cum pravit
... non potest ... sic divina
... sic sat quod deus ...
et cum ... Ergo tenetur velle quod deus ...
... sed si ... tenetur velle
quod deus ... cum ... Ergo
est ... non ... in ...
tenetur sub preceptis quod nos licet ...
optare

Dicat ... Et ... quod deus
deus venclaret ... preceptum ... tenetur
tenetur ista omnia velle. Itaque venclatio ...
... viam ... ne madaret
in temptationem. Et ... oportet
... preceptum ubi ad hoc ...
... divina venclatio ... et
... Abrahe ad ...
sibi precepto de filio immolando. Sed dicat
iste doctor quod non est ... quod deus ...
venclaret ... est ... in ...
mortale. Sed ... non ...
potuit esse ... suum ...
... ne pena ... Sed re-
... non potest ... venclatio
et ... Et si deus daret
... divinum ...
... omnibus. Sicut
... deus non potest venclare aliquem
... Et si ... pietatis
... ad ... desperationis.
... confidunt ...
... apostolos peccatoribus non tamen ...
venclabat eis. Sed si venclasset esse
fuissent venclatio in ... tamen non ...
... divina pensabat se ...
... ad
... mortem. ...
... divina ... esse ...
... dicat quod ... quod venclatio
non facit ...
... sicut ... non venclatio
... pietatis ...
... deus potest venclare ...
... culpam ... venclatio ...
... est ... cum ... et
... Item ...
... nullus potest ...
... et si ... penal non tamen vene-
latur sub ... pena sed
sub ... est culpa.
Contra ... quod ... dicat
non tenentur ... velle divine
in ... conformare. Secundo ... tenentur
velle quod deus vult. Ergo ... filii
... tenentur velle quod deus
vult nos velle. Ergo ... velle
quod deus vult quia tenetur ...
... est
... Et si quia non ... velle
...
... volo quod in
...
... quod in hoc

casu semper tenemur velle quod deus vult

scilicet cum scio quod hoc deus vult. Ergo scio quod hoc est bonum in suo racione licitum et tenemur et pignus tenetur velle illud. Item cum iudicatur constitui conformitas voluntatis nostre volito, sed quia conformitas voluntatis est actus voluntatis et volitum est terminus ab actu. Si ergo tenemur ad conformitatem, scilicet videtur quod teneamur eciam et ad volitum.

Contra: primo arguitur sic: quia lege dicitur bonum est vos habere scienciam aliud volentes quam deus. Arguo: in gracia non est bonum vos ibi si aliud vellet facere quam deus. Ergo nunc in via non potest esse bona natura, quia tamen quia hii qui sunt in via tenentur voluntatem suam conformare divine sicut illi qui sunt in patria, sicut [illegible] illius peticionis fiat voluntas tua sicut in celo et in terra. Et ergo confirmatur quod aliud quam ipsa valens et non deus et bone voluntatis, vel est bonum vel non est bonum, predicacio. Si est bonum tunc non est aliud ab eo quod deus vult, et ideo quod omne bonum deus vult. Si autem non est bonum tunc scilicet quod vos voletis quod non est bonum est bonum et illud quod non est bonum inducit deviacionem oppositam quod non est deus. Et confirmatur scilicet hic quod quidam ab illo quod vult deus ergo non est velle quod vult deus et quibus non est bonum, sed quia quod omnibus bonis in a originali peccatum condicionaliter volitum.

Contra: arguitur tercio sic: quia quod primo probatur sic: quia non bene ergo velle omne quod est bonum et necessario quod ad si in aliquo ipsum in iustificacione in prius amice offendit et ergo non deus poni publicis nobis, sed quia quod tractatores divine sacre non ponunt in talibus erroribus, sed etiam quo sunt in quibus erroribus. Et arguitur sic: bono tenemur velle bonum iniquitatis ergo tenemur velle omne bonum, sed quia vite complicatur tamen [illegible] tenemur ergo velle bonum generale publicum tenemur velle bonum iniquitatis bonum, sed quia absolute [illegible] quod ducere [illegible] sunt velle bonum generale publicum bonum et velle bonum iniquitatis bonum. Et confirmatur ideo tenemur velle bonum vel ergo tenemur velle omne bonum et non tenemur velle aliquod bonum ergo tenemur velle

si primo hoc proportur si deus tunc tenemur velle aliquid bonum ergo tenemur velle aliquid non bonum, sed quia [illegible] suppositum [illegible] et vera supposita [illegible] sunt, similiter tenemur velle aliquid non bonum ergo tenemur velle aliquid malum absolute. Et quod [illegible] probatur in quo dicitur bonum est latronem suspendi a iudice et bonum latro hoc non tenetur velle, quod latronem a iudice suspendi est bonum [illegible] quia iustum. Ergo latro suus tenetur id velle eo quod bonum [illegible] proficit. Et confirmatur quia suspendi velle vel latronem et [illegible] ergo tenetur ad illud, sed quod iudici hoc velle et malle ergo et latroni, sed quod est quod est [illegible] iustum est et apud omnes. Item si ipse qui suspenditur alio furante vellet eum suspendi, ergo si alio furante debet velle se suspendi, sed quia est utrorumque iusticia ergo si [illegible] lege et [illegible] quod in utrisque similiter equaliter habet. Item bonum suspendi bonum quod non suspendi est bonum [illegible] ergo iste tenetur magis se velle suspendi quam non suspendi, quo bonum quod [illegible] bono singulari. Item [illegible] et [illegible] omnibus fur et suspendendus, sed tamen est fur ergo tamen est suspendendus sed latro vult tamen [illegible]

Contra: gloria [illegible] que dicit vos displicatis suum officium [illegible] multa fiunt contra voluntatem dei ergo divina voluntas non impletur, sed quia [illegible] [illegible] patet quod vicia fiunt contra voluntatem dei que fiunt multa quomodo infinita, quod autem vicia fiant contra voluntatem dei [illegible] xii libro de civitate dei ubi dicitur na non est contra deo, sed vicium non scilicet [illegible] vicium contra deum ergo contrariatur voluntati divine, sed quia quia deus est vos sua [illegible] dicit [illegible] quod vicia non contrariantur displicacioni divine quod vos quibus quod si illi contrariantur ullo facto contra voluntatem [illegible] proprie [illegible] que sunt signa voluntatis autem mala multa [illegible] contra [illegible] precepta prohibiciones et consilia. Et hoc [illegible] allegacione [illegible] vicia contra deum non [illegible] malos [illegible] deo quod adversantur suo imperio [illegible] non precepto seu prohibicione vel consilio que sunt signa voluntatis [illegible]

Contra: hoc vos displicatis [illegible] soluto et [illegible] est [illegible] deus vult [illegible] ergo [illegible] non fundatur [illegible] non [illegible] ergo [illegible] illa quia deus vult [illegible] quod deus [illegible] fit [illegible]

[illegible] quod deus vult

et per consequens nunquam sortiretur suum effectum, quod est contra
ergo ut dicit Hugo voluntas qua deus vult est
ipse deus qui mutari non potest, et ideo quod ipse non potest
tolli nec mutari. Si autem dicatur quod voluntas beneplaciti
intelligatur ut notum est quod illa quae deus vult quaedam
fiunt et quaedam non fiunt, dicit Augustinus in enchiridion
concludentes. Notat Alexander in resolutione quod
plurimis illud: fiat voluntas tua sicut in caelo et
in terra, quod voluntas dei non est aliud nisi prima
causa omnium rerum, sed beneplacitum illud vo-
catur ut dicit Hugo nisi motus instinctus
primus quo deus approbat ut omnia temporibus
congruis fiant et perdurant in esse. Ergo
apparet quod beneplacitum dei includit duo scilicet
approbationem rerum fiendarum seu producendarum
in esse. Et hoc clarum est; dicit enim Hugo: Dei
beneplacitum aliud est quod non potest non esse quod quem
illud et nec potest esse quod in illo non est, nec
quod ipsum nec esse ipsum nec sine ipso aliquid
in eo in illo in quo creatum est nec consistere
potest aliquid quod in ipso est, nec sit sententia loquitur
quando dicitur quaecumque voluit deus fecit. Sic
quod includit beneplacitum, et ipsa factio seu
productio rerum et ista dependent a approbatione
et ita specialiter. Quaeritur quod ad voluntatem benepla-
citi et ... quod aliud est loqui de voluntate
et aliud loqui de voluntate beneplaciti. Nam
beneplacitum dei est illud quo approbat illa
quae vult ut certis temporibus in esse producuntur
et quantum ad illud beneplacitum non sit dicitur unum
et ipso fit quo ad approbationem quamvis fit et
aliud fit tamen quo ad productionem.
Cum beneplacitum dei sit quo ad productionem
ut dictum est solutio respicit sit ut dicatur quod
non potest impediri, ideo necessario sit et per consequens
causa de necessitate eveniunt sed quam quae sit
contra de vero ita potest argui de quolibet illo
confirmatur: Dum beneplacitum est sufficiens
causa suorum effectuum, ideo ipso posito ponitur
sui effectus et quia ipsum semper est causa effecta
sua est causa de necessitate est. Respondeo
Egidius: Sicut res relatae in divinam
scientiam comparatum consequuntur necessitatem quam divina
scientia est infallibilis, et tamen scientia dei non tollit
contingentiam a rebus, et sic ideo quod res relatae in suo
divino ordinatione consequuntur necessitatem ordinatam; Ergo quo
cum deus aliquid vult simul vult non potest
et non velle, ideo sunt haec contingentia
necessitate condicionata, sed non stante ad necessitatem
absolutam quod res causatur non a causa prima
sed a causa proxima et immediata. Cum

ergo arguitur beneplacitum dei sit unum et respicit
sit; dicit beatus Thomas quod beneplacitum dei non
solum subiacet completio effectuum, sed etiam
ordinatio causarum eorum; causatur enim quod deus
per quas destinat ad effectum suum de-
fectu talibus semper sit nec impediri
non tamen sit necessario. Et ideo quod ordinatio
illarum causarum secundum illas condicionatas
sunt de facto non et necessario quod potest aliquando
impediri. Et ponit exemplum quod ordinavit
deus ut arbores pullularent et ordinavit
ad hoc virtutem solis et planetarum
constellationes et alia, et tamen quandoque ar-
bores non pullulant quia virtus quaedam
in ipsis arboribus quandoque deficit quod
si deus ad hoc ordinasset sine fallo
pullularent arbores, non tamen sequitur
necessitas quia deus in ordinatione rerum
consuevit conditiones earum naturales et propter
hoc ad consuetam . . . secundum voluntatem suam sup-
plendum est completa potestas causa sufficiens
ponitur et effectus mediate de causa immediata
et proxima quae agit contingenter.
Consequenter sic pono quod velle de voluntate
mea sive voluntatem meam secundum Augustinum
illud secundum voluntatem dei . . . quam
est dei gratiam . . . omnia quae ad
hoc requirunt sive defacto patet dictum
responsio solutio. Tunc arguo secundum mea
voluntate divinae conformiter sit vel placeat
deo vel displiceat deo propositum non
potest dici quod displiceat secundum ut Hugo de
sancto Victore. Videtur quod regnum tamen ut
deus quod in veniat nobis sua benignitate
sibi sociandos. Si autem dicatur placeat
hoc de voluntate eius quia non impletur, et tamen vos non poterit
distinguere (discernere) de voluntate divina. Secundum illud
voluntatem eius cui quis resistit. Dicit Alexander
in libro secundo quod placere potest dici complacentiam
et displicere potest dici repugnantiam non divi-
dunt voluntatem beneplaciti compositione sed
solum voluntatem. Cum ergo arguitur vel quod
deo placet vel displicet, distinguendum
quia vel loquitur aut quod de voluntate ... tunc
placet quia voluntas divina voluntati sociari sub
... voluntatem signi dicit magister Hugo de sancto Victore
dei quae est de praecepto distinguitur a mea
quae fit ex ... per infusionem mea
quae fit in me causatur per inspirationem bene
cum innotescat ante aliqua consilia
modorum quod voluntas divina et suum arbitrium

libertate[m] p[ro]pria[m] sive vol[untat]is p[ro]prie. Sed
aut[em] alit[er] loquit[ur] de volu[n]t[at]e b[e]n[e]placiti
tu[n]c d[icitu]r q[uod] nec placet nec displicet
n[isi] quo ad h[oc] b[e]n[e]placitu[m] dei cu[m] dicit[ur]
eo q[uod] deus volu[n]t [illegible] e libe
ra[m] ab s[er]vand[um] vel ad no[n] s[er]vandu[m].
Sed in co[n]t[rarium] opposito posset dici q[uod] b[e]n[e]plac[itum]
dei volu[n]t[as] [illegible] dilec[tio] [illegible] sicut
et dicit[ur] [illegible] vult o[mn]es ho[m]i[n]es
salvos fi[eri]. Cu[m] e[ni]m deus vult vo[lunta]te
[illegible] et sic vo[lunta]s co[n]formis et ad
h[oc] ordinat o[mn]es causas [illegible] causa
[illegible] et co[n]ditionib[us] ad co[n]formitate[m]
requisitis tu[n]c vult id se[m]p[er] et
fit h[oc] et se[m]p[er] fit, no[n] t[ame]n [illegible] fit
[illegible] multa p[ossu]nt fieri p[rae]t[er] illa[m] volu[n]t[atem]
dei p[ro]p[ter] libertate[m] n[ost]re volu[n]t[at]is.

Con[tra] h[oc] sic [illegible] solutione[m] ista[m] scil[icet]
q[uod] aliquid sit de volu[n]t[at]e dei cu[m] t[ame]n
sim[ul] q[uod] no[n] sit de vo[lunta]te dei [illegible]
[illegible] dicatis cu[m] [illegible] volu[n]t[at]e
co[n]forme sive de vo[lunta]te dei [illegible]
simp[liciter] [illegible] in [illegible] illa [illegible]
[illegible] [illegible] Et [illegible] [illegible]
q[uia] ille sunt due vo[lunta]tes [illegible] una
[illegible] [illegible] deo e[st] summa
simplicitas qua [illegible] [illegible] ista eff[ectu]
no[n] p[otes]t adaptari [illegible] simp[liciter] [illegible]
cu[m] [illegible] intellectu[m] quo de [illegible]
simplici vo[lunta]te h[oc] vult simp[liciter] et t[ame]n
no[n] vult simp[liciter] et quo [illegible] que
sunt co[n]tra ista[m] volu[n]t[atem] [illegible] ista
voluntate et ei obstant, sic dicat
[illegible] [illegible] Hec cu[m] dicat co[n]t[rari]e
p[ro]p[ositi]o[n]es [illegible]. Et [illegible] nichil
[illegible] p[ro]p[ter] [illegible] dei [illegible] p[ro]p[ter]
[illegible] p[ro]p[ter] [illegible] vo[lunta]s dei, [illegible] qua q[uia]
int[er] o[mn]ia signa sive vo[lunta]t[is] [illegible]
[illegible] [illegible] sive voluntates
[illegible] [illegible] Hugo[nem] divina volu[n]tas
in [illegible] [illegible] [illegible] d[icitu]r [illegible] q[uia] e[st]
[illegible] [illegible] [illegible] deo [illegible]
deo, et [illegible] e[st] vo[lunta]s dei absoluta
et vo[lunta]s [illegible] [illegible] vitatis [illegible] d[icitu]r
vo[lunta]s divina [illegible] [illegible] signa
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] aliquib[us] [illegible] sive volu[n]t[at]is
effectib[us] et hec d[icitu]r signu[m] vo[lunta]tis
[illegible] vo[lunta]s [illegible] signa [illegible]

[illegible] Sed o[mn]e id fit p[ro]pt[er] volu[n]t[at]em dei q[uod] no[n] causa[n]t [illegible] volu[n]t[at]e
[illegible] sic sunt [illegible] [illegible] deus ut [illegible] q[ui] p[ro]p[ter]
[illegible] et [illegible] velit [illegible] [illegible]

[illegible] ut sunt [illegible] signa dicta [illegible]
[illegible] [illegible] sunt dicta [illegible] alius [illegible]
[illegible] [illegible] sicut [illegible] [illegible]
[illegible] vo[lunta]s [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] d[icitu]r [illegible] [illegible]
b[e]n[e]placiti [illegible] d[icitu]r signu[m] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est
malicia[m] voluntate nisi [illegible] sit error
in [illegible] vel aliqua [illegible] d[icitu]r [illegible]
[illegible] nemo [illegible] ad malu[m] faciat [illegible]
h[oc] [illegible] malu[m] p[ro]pt[er] vo[lunta]t[em] [illegible] p[ro]pt[er] [illegible]
[illegible] nec [illegible] sive nec [illegible] et q[uia] nec
error nec [illegible] nec aliq[uis] mod[us]
p[rae]t[er] talis in divino intellectu, et ideo nullu[m]
malu[m] e[st] [illegible] volitu[m] sim[pliciter] et [illegible] e[st]
volu[n]t[as] [illegible] ut sit vel [illegible] divina[m] volu[n]t[at]e[m]
vel p[rae]t[er] eam. [illegible] Hugo[nem] d[icitu]r Dive illud
[illegible] voluntate divina[m] q[uo]d [illegible] [illegible]
[illegible] velit [illegible] [illegible] [illegible] difformitati
[illegible] [illegible] difformitate [illegible] vel [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] actu[m] [illegible]
[illegible] q[uod] mala quo ad difformitatem sunt
p[rae]t[er] vo[lunta]t[em] dei [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] no[n] [illegible] imple[tur] multa
sunt co[n]tra [illegible] ibi e[st] aliqua [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] est [illegible]
[illegible] vult bonu[m] sim[pliciter] bonu[m] [illegible] [illegible]
intelligi[tur] q[uia] vult [illegible] [illegible] sunt
bona et [illegible] mala [illegible] q[uia] vo[lunta]s ista
[illegible] ho[m]i[n]e[s] ad facie[n]du[m] bona p[er] p[rae]cepta
et [illegible] et ad [illegible] mala p[er] p[ro]hibi
tiones, [illegible] sunt istor[um] opposita tu[n]c
fit co[n]tra vo[lunta]t[em] dei [illegible]. Sed quia vo[lunta]s dei [illegible]
[illegible] bonu[m] [illegible] no[n] sim[pliciter] [illegible]
e[st] [illegible] libera, ideo no[n] [illegible] bona fieri
ab [illegible] [illegible] [illegible] mala [illegible] [illegible]
et ad mala [illegible] ad bona [illegible] [illegible] mala
sunt sive bona sunt vel fit co[n]tra [illegible] [illegible]
[illegible] p[rae]t[er] [illegible] [illegible] Sed [illegible] ab
[illegible] vo[lunta]te o[mn]ia [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] bona [illegible] [illegible] [illegible]
mala [illegible] [illegible] [illegible] Et [illegible]
h[oc] quo [illegible] [illegible] [illegible] cu[m] est ut illa
[illegible] e[st] libera faciat [illegible]
sive bona sive mala [illegible] est ut
divina [illegible] bonis [illegible] et mala
fieri admittat [illegible] ista mala [illegible] fieri
[illegible] sunt ista p[rae]t[er] vo[lunta]t[em] [illegible] mala [illegible]
sunt [illegible] voluntate ut [illegible]
sunt [illegible] et [illegible] no[n] [illegible] [illegible]

[illegible] Sed quia vo[lunta]s [illegible] [illegible] imple[tur] [illegible] fit p[rae]t[er] ea[m]
[illegible] ibi est

se permittit. Et per hoc argumentum quod arguitur sic vel
habet ibi duas fundamenta z prima qua infertur
quod esset duae voluntates licet enim apparaant
esse duae non tamen loquendo de vera z proprie
voluntate quia non possumus nos determinate
loqui nisi secundum est. Sic dicit. Deus
quod deus vult illa voluntate quae z alia non
vult tamen ut declaratum est. Et quod arguitur iste voluntates
duo sunt contrarie. Dicendum quod nulla contrarietas surgit
contrarietas. Dicendum quod cum deus non vult quod
mala fiant sed permittit ipsa quia permittit z
sunt quodammodo eius voluntati obsequentur ob
seruantur causa quia deus sua sapientia scit ex
malis bona elicere. Et dicit Egidius
quod illud quod uni voluntati contrariatur et alteri
obsequitur sic contrario contrariatur et obsequitur
indubitanter ille voluntates erunt contrarie non
non est. Et non mala contrariatur voluntati antecedenti
z obsequitur quia contrariatur cum antecedenti
se quia obsequitur non propter se sed inquantum
deus talia ponit in ordine sed quod
ex eis scit bona elicere. Et quando dicitur
quod sicut precepta dei permissio quod per
intellectum dicitur quod Egidius quod duo
signa voluntatis quidem scilicet operatio et permissio
quo ad hoc dicit se diuersa
quia dei operacione multa fiunt sicut mundi
creatio et incarnatio sed nichil sit fieri
contra dei operationem alias enim opportet
concedi quod idem esset z non esset quod idem fieret
et non fieret. Dicendum nichil fit nec contra
dei permissionem nec preter quod permissio re
spicit tam potentiam deficere z non deficere
quam sine deficere sine non nichil fit preter
eam et quod in infinitum nichil fit preter
dei voluntatem ne dum contra. Et bene dicit
Egidius hoc quod nichil fit preter permissionem
non est ex eo quod permissio sit prior
duae voluntatis quam alia signa. Dicendum quod tamen
signum respicit causam potentem deficere
z non deficere. Nam cum aliqua fiunt preter
dei voluntatem quia multe cause ad effectus or
dinate possunt deficere in suis actionibus
sed contra permissionem nichil fit nec preter
talibus causis deficere vel non deficere z permissio

Contra tertium cum dicitur quod dicit voluntates
dei esse mutabiles arguitur. Voluntas dei non
est sicut amor z odium sed sicut odiosa
quae mutatur ab amore in odium. Sed quia
sicut ens creatum dat bona z primat et
odit sub trahit bona z damnat non
in illo non mutatur sed ens creatum sed quoniam
Item deus non vult istum ut sed non

istum non istum sed quod vices mutuo sibi
succedunt z quod licet z sine mutatione
in persona ipsius nichil vellet omnes sibi
fieret. Et antecedenti voluntas sit mutabilis
in diuina voluntate est mutatio sed quia qua
effectus attestantur sue cause

Contra hoc cum dicitur quod dicitur quod licet multa fiant
contra voluntatem beneplaciti quidem vel tamen sit
contra eam arguitur quod quod fit preter voluntatem
dei certa fit contra voluntatem dei ergo contrarium
secundum arguitur quod quod fit preter voluntatem dei est contrarium
fit contra voluntatem dei ergo non fit sed voluntatem dei sine
non fit tamen voluntate dei. Ergo omne tale
sit contra voluntatem dei sed quia quod prius est argumentum
z non z inconueniens est ubi est contrarium
quod quod quod non z ad voluntatem quod fit contra voluntatem
Item voluntas dei est omnipotens ergo non fit preter
eam sed quia quod hoc probat ad omnipotentiam
ut non solum nichil fit contra sed nec etiam
fiat aliquid preter sed ut vult. Et confirmatur
bonos diuina est diua sua ambitu continens
omnia ergo si quid non contineretur in eius
ambitu non esset materia. Et ea que
sunt z per quod vel preter sunt per operationem.

Contra tertium cum dicitur quod dicat aliquis facere
contra voluntatem dei arguitur nunc obsequitur voluntati dei nisi
quod z absque volitum ergo non illud quod
z contra voluntatem dei obsequitur voluntati dei sed quia
quod nullum tale quod z contra voluntatem dei z voluntatem
a voluntate dei sed omnes per eo quia nichil
obsequitur diuine voluntati nisi illud
quod sit secundum eam et quod ei conformiter
et quod eam sequitur. Item sic. Bene quod contra
uniuersis voluntati antecedenti obsequitur ergo
ille voluntates sunt contrarie sed quia quod ex opposito
voluntatis contrarie indicantur. Et sic sequitur
bene quod sit contra voluntatem dei obsequitur
voluntati dei ergo ab peccando meretur sed
quia quia quibus peccando contra voluntatem
dei peccat et obsequendo ea meretur

Paratus sum et non sum turbatus ut cu-
stodiam mandata tua. Hic dimissis
diversorum et estimatorum solutionibus ut eo
brevius introducere possem materiam questionis
ad presens disputande. Circa quod
advertendum quod David propheta loquitur hic
in persona Christi, qui in humanitate
assumpta ostendebat se ad deum patrem
dilectionem habuisse veram in omnibus suam
voluntatem faciebat. Iuxta illud Ut
cognoscat mundus quia ego dili-
go patrem, sicut mandatum dedit mihi
pater sic facio. Mandata siquidem ut
loquitur [?] in primo signa sunt divine
voluntatis. Circa quod advertendum
quod mandatum dei potest dici ipsius
predestinatio que aliud non est nisi
sua voluntas hominem sic vel sic
deducendi ad salutem. Similiter
manifestatio sua prophetis potest dici
divinum mandatum qui hoc preter hec
deus manifestavit sic vel sic fiendum
in signum quod ita vult fieri. Similiter
signum potest dici quoddam divi-
num mandatum quia signum est
quod illud deus vult fieri quod ex
ipsius institutione sic voluit significari.
Unde Christi passio veneranda et eius
mors inestimabilis bonitatis per
omnia completa est divinis mandatis
quia utraque facta est secundum dei preor-
dinationem. Iuxta illud Calicem quem dedit
mihi pater non vis ut bibam illum. Et
est quem in preordinari constituit
et secundum propheticam insinuationem. Iuxta
illud Filius quidem vadit sicut scri-
ptum est de illo. Alia littera habet sicut
prefinitum est de illo. Et secundum prefigura-
tiones propter quod Iohannis primo dicitur veritas per
Christum facta est, et lex per Moysen da-
ta est, quia quod in lege erat figuratum
hoc per Christum est veraciter adimple-
tum. Ex quo habemus quod Christi passio
et mors facta sunt secundum voluntatem
dei quam secundum predestinationem ma-
nifestationem et prefigurationem que sunt
signa divine voluntatis sicut
iam patet est. Unde apostolus dicit de
Christo factus est obediens patri usque
ad mortem etc. Et quia passio
et mors fuerunt predestinata prophe-
tata et prefigurata, ideo fuerunt
bona non in gradu simplici vel

bona mediocriter, sed bona ardua et ex-
cellentissima sicut habebit circa declarationem
positionis dolum respondit. Et quia passio et
mors a Christo due suscepta sunt non ex ne-
cessitate neque ex necessitate sed ex spontanea voluntate p
ut dicit pater sed [?] est primus ad ex-
quendum [?] prius [?] et voluntate passionem
et mortem sustinenda. Et non sed tractatus [?]
aliqua indigentia necessitatem vel violentiam,
ideo ambo fuerunt meritoria, quia meritum pre-
supponit voluntarium ut dicit Augustinus de
libero arbitrio sicut et de peccato. Et quia multa sunt
circa passionem et mortem Christi circa que
disputanda, restringam ad quam [?] multa
videlicet ad redemptionem generis humani et ad
liberationem a pena eterna et questio est
hec in forma:

Utrum humana natura per peccatum viciata per
passionem Christi voluntarie assumptam a pena
eterna sit liberata. Arguitur quod non quia si sic
nullus cum individuis humanis nec re-
maneret et remanebit pena eterna quod
videtur quod tota natura humana non sit a pena eterna
liberata, quamvis quidam remanet et rema-
nebit non liberati, quia patet de defunctis
sine baptismatis sacramento decedentibus
et de infidelibus et in peccato mortali
decedentibus ... quo quod sit contra ... quod est pa-
quo ad suppositum patet. Genesis secundo ... die
comederitis ex eo morte moriemini, sed constat
quod ante quam comederant quod ... tota natura
humana, de ligno vetito gustaverunt, ut
dicit beatus Paulus ... unius filii ...
nec et ... genesis ... sed quod tota
natura humana fuit in ipso viciata ergo ...
ad quesitum patet ... Christus ... peccata ... per
super lignum ut patet ... vulnera ...
vulnerum ... et sanati sumus,
et per illud ad ... hoc est ...
nobis in dilecto filio suo in quo habemus
redemptionem per sanguinem eius remissionem
peccatorum ergo questio vera.

nota
primo

Notandum quod per naturam viciatam humanam vi-
ciatam per peccatum intelligo ... ho-
minem secundum propagationem naturalem ... primo
parente causali et seminali ... ratio
in quo ... patet ... Thomas
in scripto super secundo distinctione 31 articulo
... peccatum corrumpit personam et persona
naturam inficit per actum peccati et ... con-
tra in persona ... tamen sunt ...
a persona ... procedit propagatio ...
... humane ...
in suo ... sed ... suorum ...
... restitudo ...
... naturalibus ... quam ... sunt ...

resistentia inferioribus viribus ipsam
posset/ et qui a Deo gratia gratis
collata fuerat ideo iuste per ingratitu-
dinem inobedientie subtracta est. Unde
sicut est ut primo homine stante natura hu-
mana que in ipso erat sibi ipsi re-
linqueretur (ut consisteret in condicionibus suorum
principiorum) et per istum modum ex actu spe-
ciei persone in ipsam descendit iustitia
et quia natura deficiens ab eo quod
gratis impensum fuit, est non per causam
hoc quod supra naturam erat, cum intelli-
gat ultra suam speciem, et ideo sequitur quod
quamvis ab habente gratiam hoc modo de-
ficientem naturam in sibi defectu recipi-
at, atque eam persone secundum condicionem sue
nature perdit, et ultra non extendit. Et
quia a primo homini collata originalis iustitia
non fuit sibi collata personali sed
in quantum tota natura habebat, ut dictum est, ideo
quia tota natura inveniretur ab eo accepta
tali dono potiretur et quia illud perdidit
ex transgressione unde omnes qui erant
in ipso nati ex tali natura in radice sua cor-
rupta, eandem trahebant maculam peccati
originalis/ que hic dicitur humana
natura per peccatum viciata. Unde dicit Augustinus in
libro de fide ad Petrum firmissime tene
et nullatenus dubites omnem hominem
qui per concubitum viri et mulieris concipi-
tur cum originali peccato nasci impietati subdi-
tum morti quoque subiectum et ob hoc natu-
ra nasci filium

Secundo vero quod differentia est inter contrahere
et assumere secundum sanctum Thomam/ et ita illud
proprie contrahitur quod ex necessitate alio
tracto trahitur et quia ex hoc ipso quod naturam
humanam trahimus ex parentibus per
viciatam originem sequitur de necessitate quod
defectus hos naturam consequentes in quantum
viciata contrahimus. Assumere dicitur
de eo quod ab extrinseco voluntate accipitur
pro quo notandum quod passio proprie dicit defectum
quendam/ cum a re passa aliquid abiciatur
secundum Damascenum. Christus non suscepit omnes
naturales et indetractabiles passiones
quecumque universaliter humanam naturam conse-
quuntur sive ex condicione nature sive indigentia
sibi, sive que ex peccato primi hominis
in totam naturam devenerunt ex principiis
nec sibi ~~contrahunt~~ relicte causata sicut
sicut fames labor dolor mors et
huiusmodi indetractabiles autem passiones
sunt que defectum gratie non important
ut pravitatis ad malum difficultas
ad bonum que ex contraria gratia ut superius
factum contingunt. Et huiusmodi omnia passi-
bus Christus non assumpsit/ illas sicut non plu-
rimos naturas consequentes sicut lepra [illegible]
etas febris, hoc enim contingunt

ex particularibus corruptionibus in singulis
personis. Illas etiam passiones [illegible] defectus
gratie Christus non assumpsit sicut ignorantiam
difficultatem ad bonum

Tertio vero quod necessitas moriendi seu paciendi quod
Christo potest attribui. Unde quod potest [illegible]
neque potentiam non moriendi vel non pa-
tiendi a natura humana [illegible] sit vel dicitur
et necessitatis moriendi quia natura humana
quantum ad statum suum [illegible] quo statu Christus
eam assumpsit non habet potentiam non moriendi
unde in Christo quantum ad naturam humanam fuit
moriendi necessitas et per consequens
potentia non moriendi a Christo ratione persone
et non attribui necessitatis moriendi quia
[illegible] divinus Christus repellere potuisset se
inducentes mortem vel passionem/ [illegible] in
Christo necessitas moriendi et patiendi
[illegible] ratione persone ex condicione finis
pro genus humanum redimendo libere
vellet

Quarto vero [illegible] super hoc dicendum quod
passio in quantum passio nullius est [illegible]
[illegible] ex parte [illegible] infert
et in quantum a voluntate acceptata
potest esse meritoria ex parte [illegible]
voluntatis [illegible] caritate [illegible]
[illegible] quodque sicut habet
ad [illegible] voluntatem sic [illegible] ad rationem
[illegible] ad voluntatem [illegible] potest
aliquid esse duplex vel ut simpliciter
et pure voluntarium vel ut mixtum
ex voluntario [illegible] voluntarie
[illegible] passio Christi fuit voluntaria vo-
luntate rationis [illegible] passionem voluntarie
voluntarie assumpsit et voluntarie
se obtulit [illegible] passionibus aliorum [illegible]
[illegible] tollerabant [illegible] ordina-
bant inferendas

Ultimo vero quod pena est duplex scilicet
[illegible] spiritualis [illegible] duplex quia [illegible]
debita ex peccato originali sicut
mors [illegible] inobedientia car-
nis ad spiritum/ quedam plus debita
pro peccato actuali [illegible] etiam
[illegible] ad gloriam eternam
sed per quod excluditur quis ab eterna
gloria/ huiusmodi [illegible] pena contingit
[illegible] liberari [illegible] et per
peccatum originale [illegible] aut per peccatum
actuale [illegible] huiusmodi [illegible] per
contingit liberari [illegible] aut per
suffragium agentis aut quantum ad
efficaciam ex parte suscipientis quantum
ad sufficientiam requiritur [illegible]
[illegible] causas [illegible] et [illegible]
[illegible] remedia ad effi-
cientiam requiritur disposicio per

fidei et caritatis [illegible] in membra [illegible] efficitur et influxum a capite suscipit in membris

Conclusio prima. Ex primo homine peccato [illegible] originali [illegible] ipso [illegible] et ab ipso seminaliter procedentes contraxerunt [illegible] hec quod [illegible] ad [illegible] originalis [illegible] fuit in ipso homine [illegible] quod patet quia primus homo talis [illegible] et radix causalis a quo omnes preter Christum seminaliter descenderunt unde erant in eo tamquam [illegible] in sua causa [illegible] quod dicit apostolus ad Romanos v in quo omnes peccaverunt [illegible] et [illegible] quomodo potuissent omnes in eo peccasse nisi aliquo modo fuissent in eo [illegible] pro [illegible] in scriptore [illegible] distinctione 33 ubi dicit [illegible] quia in Adam fuit integra natura dotata [illegible] quod [illegible] nature humane [illegible] per peccatum [illegible] potuit humana natura corrumpi in ipso et [illegible] in omnibus qui naturam humanam [illegible] ab eo acceperunt [illegible] accepit naturam [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] ubi dicit firmiter tene et nullatenus dubites [illegible] primo peccato [illegible] naturam mutatam fuisse humanam [illegible] ut [illegible] solum [illegible] hominibus [illegible] peccati mortis obtineret [illegible] transire per mortem [illegible] dominum

Corollarium primum [illegible] omnes homines aliquo modo in Adam fuerunt [illegible] omnes [illegible] ab eo descenderunt [illegible] ex [illegible] pro [illegible] quia et Christus fuit in Adam tamen [illegible] humanam naturam [illegible] assumpsit [illegible] fuit in eo seminaliter [illegible] descendit ab eo [illegible] seminaliter sed per [illegible] de [illegible] ex [illegible] apostolorum

Corollarium [illegible] aliquibus [illegible] dilecto [illegible] originali peccato [illegible] procedit ab homine [illegible] seminaliter

Corollarium [illegible] Adam tota humana natura potuit trahi ad culpam [illegible] potuit [illegible] nature humane [illegible] iustitiam [illegible] sit [illegible] persone peccatum [illegible] totam naturam humanam [illegible] actualia [illegible] et [illegible] quia Adam [illegible] accepit ad [illegible] aut ad [illegible] [illegible]

Conclusio [illegible] passio Christi voluntarie assumpta sufficiens fuit ad totam nature humane reparationem [illegible] ad Hebreos [illegible] et [illegible] filii Dei [illegible] passionem [illegible] obedientiam [illegible] factus est omnibus obtemperantibus sibi causa salutis eterne [illegible] conclusionem [illegible] et [illegible] quia [illegible]

[illegible] alia operatio humana et alia divina [illegible] operatio [illegible] humanitatis [illegible] verum deum [illegible] unde [illegible] agit [illegible] [illegible] Damascenus [illegible] [illegible] homines [illegible] ideo potestas fuit supra totam naturam humanam [illegible] potestas [illegible] alicuius operatoris [illegible] quia [illegible] dignitatem [illegible] et ideo passio Christi [illegible] ad totam naturam extendere potuit tamquam agens infinitum [illegible] satisfactio [illegible] habebat [illegible] infinitatem sicut [illegible] peccatum hominis [illegible] habebat infinitatem [illegible] ex infinitate divine maiestatis que [illegible] offensa [illegible] inobedientiam quanto enim maior est offensa tanto maior est culpa [illegible] ex [illegible] peccatum [illegible] Christus [illegible] participatione fuit [illegible] humana natura [illegible] que [illegible] multiplicari potuit [illegible] supra [illegible]

Corollarium primum [illegible] passio [illegible] voluntaria [illegible] assumpsit [illegible] condignum remunerationem [illegible] quia passio [illegible] voluntaria [illegible]

Corollarium [illegible] nullus purus homo mereri potuit totam humane nature reparationem [illegible] et [illegible] ad totam naturam [illegible] unde [illegible] satisfactio [illegible] potest

Corollarium [illegible] alius modus reparationis humane fuit deo possibilis [illegible] redimendi per passionem fuit convenientissimus [illegible] per [illegible] libro [illegible] deus [illegible] qui nos [illegible] [illegible] passio [illegible] potuisset [illegible] una gutta sanguinis Christi fuisset sufficiens pro redemptione [illegible] sed [illegible] quia [illegible] redimeret per passionem mortis [illegible] [illegible] et [illegible] exemplum [illegible] mors [illegible] unde [illegible] satisfactionis debuit esse per passionem mortis [illegible] per maximam penalitatem ut [illegible] satisfactionum [illegible] debuit [illegible] exemplar [illegible] satisfactionum et ideo magnitudine penalitatis debuit [illegible] satisfactio [illegible] exemplar [illegible] exemplato [illegible]

Conclusio [illegible] passio Christi voluntarie assumpta humana natura per peccatum viciata [illegible] sufficienter [illegible] debuit [illegible] ad [illegible] [illegible] mortem destruxit [illegible] passionem [illegible] mortem [illegible] et [illegible] Zacharie [illegible] Tu autem [illegible] testamenti tui eduxisti vinctos de lacu in quo non est aqua [illegible]

sit quod Christus fuit sufficiens ad delendam
culpam totam humane nature ex generositate passi-
onis [illegible] ad hoc dicto concurrit esse perpetua [illegible]
et [illegible] deleta [illegible] a parte [illegible] sit
[illegible] culpa [illegible] delicti culpa salte
quo ad satisfactionem [illegible] delicti pena
igitur [illegible] Corollarium primum licet per passionem
Christi humana natura liberata est a pena eterna non tamen
ab omni temporali [illegible] [illegible] parte ex [illegible]
[illegible] parte [illegible] multa [illegible]
manent penalitates in hominibus ut est
[illegible] ad malum difficultas ad bonum
fames dolores et defectus [illegible]
ut mors et talia que auferri non debebant
[illegible] occasionem merendi et
[illegible] multas utilitates [illegible]
[illegible] futura [illegible] auferre
[illegible] auferendum quo ad reatum [illegible] quo
ad actum Corollarium secundum licet ex passione [illegible]
omnes liberati a pena eterna [illegible] sufficienter [illegible]
[illegible] quo ad efficaciam [illegible] quantum [illegible]
fuit sufficiens [illegible] ad omnium liberationem [illegible]
[illegible] [illegible] aliquorum [illegible]
[illegible] ad [illegible] eius liberationem
quia non desinunt [illegible] membra eius per fidem
et dilectionem [illegible] [illegible]
quartum beata virgo et sancti apostoli Corollarium
de liberata passione Christi volebant licet volunt[ate]
[illegible] seu [illegible] ipsum mori volebant
[illegible] corollarium [illegible] [illegible] solebant
liberationem [illegible] [illegible] parte [illegible]
fletu et lacrimis [illegible] mortem dolorem [illegible]
[illegible] Corollarium [illegible] licet [illegible] Christi
et sancti [illegible] passionem Christi pariter
volebant [illegible] [illegible]
quia iudei ex invidia volebant eum pati
sed sancti ob [illegible] et totius mundi
salute Corollarium ultimum conclusio quo ad
[illegible] ultime [illegible]

[illegible] ponit quod [illegible] homine [illegible]
[illegible] [illegible] ut [illegible]
[illegible] et illa dicit [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] iustitia [illegible] potuisset
[illegible] domini [illegible]
[illegible] ut [illegible] ab eo [illegible]
homo [illegible] dono potuerit [illegible]
[illegible] illud donum sibi [illegible] datum [illegible]
ingratitudinis [illegible] corrupit
[illegible] ab eo [illegible] vita
[illegible] assumere et [illegible]
[illegible] et [illegible] fundat [illegible]
[illegible] hominis [illegible]
[illegible] et ab eo [illegible] viciata
[illegible] [illegible] viciata sicut radix
et sicut [illegible] et sicut [illegible]
[illegible] viciata [illegible]
[illegible] ab eo [illegible]
[illegible] [illegible] non [illegible]
[illegible] viciata non [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]

potuit amittere non tamen [illegible] [illegible]
sit [illegible] quod est donum [illegible]
[illegible] [illegible] quod
[illegible] [illegible] dotata
[illegible] quod [illegible] abiit [illegible]
[illegible] quod est [illegible] totam viciavit
[illegible] declaratur non [illegible]
[illegible] et [illegible] aliud [illegible]
naturam [illegible] quod non [illegible]
[illegible] ibi [illegible] tanta
[illegible] [illegible] ad [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] quorum [illegible]
hominibus [illegible] [illegible]
ad [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ad [illegible]
[illegible] quod [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] quod [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ut quod [illegible] omnibus
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] participat [illegible]
[illegible] [illegible] porphyrii
participatione [illegible] [illegible]
homo [illegible] ad [illegible] quod
[illegible] [illegible] potest [illegible]
[illegible] propagatum ad [illegible]
corporum humanorum [illegible] [illegible]
[illegible] homine non [illegible] ut [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] seminales [illegible]
humanorum corporum [illegible] ut [illegible]
[illegible] ut [illegible] humane [illegible]
[illegible] collecta [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] multiplicationis [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible]
multiplicationi et replete terram [illegible] quod
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] semina sicut fructus
[illegible] sicut [illegible] et sicut
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] corporum [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] multiplicatio [illegible] propagationis
[illegible] [illegible] quod [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et ita [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
quod [illegible] non [illegible] [illegible]
[illegible] ad [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] et
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] patris [illegible] ad

in gloria maiori de qua natura est primo. Ex quo elicitur quod omnes homines in Adam quodammodo peccaverunt. Item quod peccaverunt in illo quia ibi fuerunt. Exemplo cuius fructus fuerunt conditores sunt radices [illegible] ex arbore applicato radix [illegible] rami [illegible] ergo radix vitiata et rami [illegible] quod applicatur ... in Adam omnes moriuntur.

Hoc [illegible] sic dicit gratia globo [illegible] nullus [illegible] dubitare tota natura humana [illegible] corrupta [illegible] quod patet ex gloza [illegible] super [illegible] per [illegible] Adam occulta [illegible] concupiscentie [illegible] omnes [illegible] de sua stirpe venturos. Et superbo [illegible] dolo omnes [illegible] gloza dicit [illegible] augustinus [illegible] absque omni ambiguo omnes [illegible] quia [illegible] peccatum corrupta omnes [illegible] corrumpit quia omnes [illegible] [illegible] sunt sub peccato. Et oppositum dicere est heresis pelagiana. Et dicit aliud [illegible] magna parte excludit necessitatem redemptionis [illegible] [illegible] ut dicit beatus thomas [illegible] sunt [illegible] infectorum peccati quod a [illegible] tota posteritate [illegible] [illegible] excludit necessitatem pueros baptizandi quod tamen [illegible] apostolis [illegible] ut dicit dionisius [illegible] ierarchia.

Ex quo conclusio [illegible] quia natura humana [illegible] non erit summe bona [illegible] mala [illegible] fuisset bona [illegible] summe [illegible] incorrupti [illegible] corruptibilis [illegible] arguit augustinus [illegible] [illegible] et [illegible] nullum fuisset [illegible] corrupta fuerit [illegible] ut [illegible] alia quod bona sunt corrupta sunt [illegible] hominis [illegible] illi [illegible] conveniente quia ut hugo dicit exponendo illud creatio ad imaginem dei ad imaginem dei [illegible] [illegible] [illegible] tota [illegible] domini.

Secundum [illegible] natura hominis illius status [illegible] tota [illegible] ipse [illegible] amisit [illegible] dicit [illegible] ex conclusione et probatione quia si natura est viciata ut [illegible] dicit [illegible] et sic corrupta omnes sub peccato nascuntur ut dicit [illegible] [illegible] a statu [illegible] [illegible] ut augustinus dicit nullum [illegible] nulla concupiscentia [illegible] nulli [illegible] corpore [illegible] [illegible] unde [illegible] [illegible] potentia dei [illegible] homo omnia que [illegible] data fuerunt sibi ut [illegible] ab eo [illegible] posteros per liberum arbitrium [illegible] amisit quod recepit et sic [illegible] recepit pro tota posteritate [illegible] amisit pro tota posteritate et ita [illegible] impassibilitatem [illegible] immortalitatem et alia que tota

natura dono dei fuisset constituta.

Ex quo [illegible] omnes [illegible] participes [illegible] ex gloza [illegible] [illegible] causa [illegible] Adam peccatum originale [illegible] sunt omnes ab eo [illegible] Et subdit Adam plura peccata [illegible] in posteros [illegible] et [illegible] multi [illegible] sunt peccatores [illegible] contrarij [illegible] [illegible] gentiles [illegible] ab [illegible] possumus [illegible] culpa [illegible] mortem ad quam omnes [illegible] [illegible] pena spiritualem [illegible] debilitatem rationis que pessima [illegible] quod [illegible] difficulter [illegible] ad [illegible] et labitur [illegible] [illegible] ab [illegible] peccatorum [illegible] [illegible] alle.

Tertio [illegible] ponit [illegible] [illegible] assumpsit [illegible] mortalitatem [illegible] assumpte et [illegible] ex [illegible] repellere potuisset [illegible] aut [illegible] [illegible] passiones christi [illegible] voluntate [illegible] gloza [illegible] passio christi assumpta voluntarie fuit [illegible] ad [illegible] humane redemptionem [illegible] christi [illegible] [illegible] voluntario [illegible] [illegible] a quo [illegible] [illegible] repara [illegible] fuisse convenientissimum [illegible] remedium et [illegible].

Circa materiam istius [illegible] adiuvandum [illegible] [illegible] Adam [illegible] Adam [illegible] vivificate [illegible] Adam et christus [illegible] caput [illegible] humani [illegible] corporis [illegible] auctor [illegible] illius [illegible] quodammodo [illegible] totum genus humanum [illegible] ex Adam omnes [illegible] christo omnes regenerati [illegible] Adam [illegible] multiplicatur [illegible] christo gratia regeneratur [illegible] utriusque [illegible] humani generis [illegible] Adam [illegible] generationem [illegible] et sicut nulla [illegible] gratia [illegible] Adam [illegible] nulla [illegible] [illegible] potuit [illegible] filios suos [illegible] iustitiam [illegible] ex quo [illegible] humana natura [illegible] assumpta [illegible] [illegible] unitate [illegible] [illegible] scripto [illegible] recepit [illegible] natura Ade [illegible] [illegible] assumpta [illegible] [illegible] natura Ade pollebat iustitia originali [illegible] natura Ade pollebat sanctitate [illegible] assumpta ut augustinus dicit [illegible] ab homine. Sed natura Ade fuit caput [illegible] potuit [illegible] [illegible]

iustitiae originalis, aut peccando culpam
originalem. Item non assumpsit, ut Augustinus ad Dar-
danum dicit, plenitudo gratiae sicut in capite
quia homo Christus gratias influere et esse
exemplar ad omnes alias animas. Ex quibus
patet quod non assumpta ab omnibus vitiis [illegible]
[illegible] et exempta, quia et a vitio [illegible] et sic
a vitio facto et a vitio veniali. Et sic a vitio
contracto. Homo dicit beatus Thomas tertia distinctione
XII 3. Tanta habuit gratiae plenitudinem ut
neque tamen peccator peccare posset. Item
Damascenus libro III capitulo [illegible]: divinitas regebat
Christo animam et corpus, ideo quod divinitatis [illegible]
[illegible] potest sic [illegible] peccatum potuit attingere
animam Christi. Item humanae autem in Christo nulla vel
[illegible] passibilis [illegible] culpa [illegible] humanam
quam ipse venerat reconciliare [illegible] ut
dicit beatus Thomas ibidem tertia distinctione XVI. Item
[illegible] satisfacienda
quam non humana habuit [illegible] ad [illegible]
[illegible] iustitiae. Item [illegible] penalitates illae
fuerunt in Christo propter peccatum [illegible] assumpte
[illegible] peccatum. Item [illegible] Christi
defectus et passiones subire [illegible]
mediatorem humanam [illegible] fuisse. Item [illegible]
ut dicit [illegible] quae [illegible] sunt [illegible]
transfudit [illegible] sanctitatem, gratiam, iustitiam et alia
sic [illegible] quae [illegible] fecit [illegible] transtulit
[illegible] quod [illegible] dimisit, sed [illegible]
[illegible] et [illegible] et defectus [illegible]
[illegible] suscepit quod suscipere non est aliud
nisi illa homo Deo [illegible] ad pla-
candum [illegible] pro nobis [illegible] Item [illegible]
verum hominem quia veram [illegible] assumpsit
apparuit nobis [illegible] quia sicut [illegible]
[illegible] sic et actus et defectus [illegible]
[illegible] suscepit [illegible] in [illegible]
omnibus [illegible] solum illos defectus
suscepit qui stare potuerunt cum gratiae
et [illegible] plenitudine [illegible] omnibus [illegible]
debuit [illegible] sic [illegible] nullo [illegible]
Ex quibus apparet quod Christus in isto officio media-
toris [illegible] sunt [illegible] medi-
[illegible] Item non [illegible] tradidit
[illegible] quod omnes [illegible] assumpsit
[illegible] omnes defectus [illegible] et [illegible]
[illegible] defectus [illegible] Ex quo
[illegible] omnes alios de-
fectus [illegible] fuit [illegible] per
[illegible] assumptum [illegible] potest [illegible]
[illegible] Deo potest [illegible] homines [illegible]
[illegible] in duobus [illegible] XV
24 libri.

Hic primus post [illegible] conclusio [illegible] Christi [illegible]
[illegible] unito utroque
[illegible] Augustinus [illegible] Ecce
homo [illegible] flagellatus [illegible]
[illegible] veste [illegible] amore
[illegible] manus et
pedes [illegible] clavis [illegible] latus [illegible]
solum non solum [illegible]

lanceatus sanguinem fudit. Item [illegible] potuit [illegible]
potuit [illegible] Unde Ysayas dicit Christus [illegible]
[illegible] dolorem. Item [illegible] vero languores
[illegible] [illegible] vilissimum [illegible]
[illegible] [illegible] et nos reputavimus
eum [illegible] secundum hoc [illegible] Christus [illegible]
[illegible] potest [illegible] dignum
[illegible] ibi abscondita est fortitudo
eius [illegible] in cornibus crucis
eius fortitudo abscondita est [illegible] Deo
[illegible] ibi [illegible]
[illegible] usque ad [illegible]
[illegible] Ut quid
dereliquisti me. Et Augustinus libro XIII de Trinitate
dicit [illegible] quod potuit [illegible]
quod opportuit [illegible] gloria sive [illegible]
[illegible] sicut [illegible]
Ut credendum quod [illegible] aliquid aut [illegible]
aut humanitati [illegible] diminutio [illegible]
[illegible] utrumque. Dicit enim
ibidem Augustinus [illegible] vero talia pati
non posse [illegible] nisi [illegible] Deus non [illegible]
[illegible] voluisset [illegible] sustinendi
[illegible] facultate. Ex hoc [illegible]
[illegible] passionum [illegible] fuit [illegible]
voluntaria quia non [illegible] non [illegible]
[illegible] pro [illegible] sic [illegible]
[illegible] quia [illegible] fuit [illegible]
[illegible] non quia [illegible]
[illegible] potuisset. Oblatus
ergo [illegible] voluit [illegible]
illos [illegible] manibus eius. Dicit Christus
[illegible] in manibus [illegible]
[illegible] voluntate [illegible]
sunt [illegible]
sumpsisset ut [illegible] Christo [illegible]
[illegible] nobis. Item ut Augustinus dicit [illegible] vo-
luntariae [illegible] voluntarie
[illegible] voluntarie [illegible]
[illegible] alius modus Christo [illegible]
[illegible] Christo [illegible] ut alia via
[illegible] ad [illegible]
possemus [illegible] vellet mori
et [illegible] nobis [illegible]
[illegible] possit fieri [illegible]
potuisset [illegible]
[illegible] voluit.
Ex quo [illegible] Christi [illegible]
[illegible] sine [illegible]
[illegible] voluntate [illegible] forta
[illegible] duplici [illegible]
[illegible] voluntas est causa [illegible]
[illegible] voluntatis Christi
voluntati illa regebat. Et [illegible]
voluntate [illegible] passio
[illegible] aliquam
[illegible] elegit [illegible] revelat
[illegible] sanctis [illegible]
[illegible] pro [illegible]
[illegible] pro [illegible]

ex uoluntate / ratio [illegible] ex quo morte et passionibus
tante dignitatis a deo patre et a christo pro redemptione
humani generis / et quoniam [illegible] debuit consummari
aliquarum passionum christus gratis fuisset mortuus
ad redemptionem dignitatis sue morte sufficienter
tantum [illegible] quod apostolus ad Gal. 2o respon
christus [illegible] / Et ita dicit Gregorius 4 mor. / nisi
mortem indebitam sustinuisset numquam
nos a morte debita liberasset

Ex qua conclusione secundum hec ipsa precium redemptionis
non solum debuit esse conveniens [illegible] valoris sed eciam
convenientie [illegible] debuit concordare [illegible]
[illegible] b. t. [illegible] quelibet condicio ratione
sit [illegible] et ut mortem redimeret mortem / quod
cum mors [illegible] per peccatum [illegible] hominis
per aliud passionem redemi non debuit / nisi
per mortem / quam christus obtulit seipsum deo pro nobis
[illegible] ad Ephesios quinto / et quod
dicitur Hebr. [illegible] christus una oblacione consummavit
in eternum sanctificatos

Secundo dicitur quod ista expiacio peccati [illegible]
que in [illegible] completa sit accepcione
solutorum / ut est culpe infectio / dyabolice potestatis
subiectio / et [illegible] visionis / et ad penam
[illegible] obligatio / et omnium aliorum [illegible] genus
humanum incurrebat [illegible] prevaricationis
[illegible] / quam [illegible] Adam fuisset potestati [illegible]
demonis / quod christus a [illegible] quod apostolus [illegible]
[illegible] et ita dicit Augustinus
sermone [illegible] de libero arbitrio [illegible] templum
quod ille destruxit / christus construxit / quod
ille [illegible] / christus restauravit / quod ille [illegible]
[illegible] / christus erexit

Ex quo apparet quod venerit [illegible] / quam [illegible] acci
[illegible] / quod perdiderant [illegible] pro
[illegible] / quod venerit [illegible] mortalitatis / quam
[illegible] immortalitatem / venerit [illegible]
[illegible] / quod caro erat homini [illegible]
[illegible] corporalem [illegible]
plena [illegible] sensualitatis [illegible]
modo [illegible] cum
[illegible] quibus [illegible] / tunc cum pax [illegible]
[illegible] et tunc [illegible] finali
[illegible] / Et augustinus [illegible] de simbolo
[illegible] ut [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible]
[illegible]

Tercio [illegible] ad obiectionem / et [illegible]
[illegible] peccatum [illegible]
[illegible] / [illegible] gene
[illegible] / quod [illegible] actuale [illegible] dicitur
originale / [illegible] peccatum traducitur
per originem / [illegible] peccatum originale / [illegible]
[illegible] / anima [illegible] peccatum
non traducitur per originem / [illegible] peccatum
[illegible] peccatum non traducitur nisi per traductionem
[illegible] / [illegible]
et [illegible] Augustinus [illegible] ecclesiasticis dog-
matibus / Et [illegible] / sicut [illegible]
[illegible] / [illegible] aliquid esse

[illegible] / [illegible] sicut [illegible]
quod ipsum [illegible] aliquid [illegible] / [illegible]
[illegible] peccatum / [illegible]
hominis [illegible] / [illegible] quod [illegible]
ita peccatum originale [illegible] et
[illegible] / [illegible] sicut [illegible]
est duplex / [illegible] / et [illegible] dicitur
[illegible] formas / ut [illegible]
[illegible] / ut [illegible] hominem / alia [illegible]
[illegible] effectus [illegible] / [illegible]
[illegible] / [illegible] qualitates
[illegible] causa [illegible] / [illegible] ab ea
[illegible] / [illegible]
[illegible] et [illegible] / [illegible] alter [illegible]
artificis / quia illa est causa [illegible] / aliter [illegible]
[illegible] / et [illegible] / [illegible] est / [illegible]
corporale sicut est causa [illegible]
humane [illegible] causa [illegible]
traductionis peccati originalis / [illegible] originale peccatum
[illegible] sicut [illegible] causa [illegible] / [illegible]
[illegible] peccatum / [illegible] / quod [illegible] peccatum
originale / quod [illegible] dicitur / [illegible] tota [illegible]
[illegible] originem [illegible]
trahit originem ab alio / Et [illegible] anima — *marg.:* et quod anima [illegible] peccatum traducitur [illegible]
non traducitur / [illegible] peccatum / [illegible] non valet
[illegible] peccatum [illegible]
[illegible] / [illegible]
traducta / [illegible] dicit quod peccatum originale
aliud non [illegible] originalis [illegible]
[illegible] sub deo / et [illegible]
[illegible] / [illegible] quod non [illegible]
[illegible] singulari [illegible] / sed ut
[illegible] humane / ut [illegible]
[illegible] per originem [illegible] / [illegible]
[illegible] / [illegible]
[illegible] / [illegible] pro se et pro sua posteritate
[illegible] tota [illegible]
[illegible] humana [illegible] traducitur / [illegible]
[illegible] / Et [illegible]
traducitur [illegible] / sed [illegible] carnem / cum
[illegible] / et [illegible] anima a deo
[illegible] / [illegible] ab [illegible]
[illegible] / et [illegible]
[illegible] / [illegible] quod
carnem [illegible] / [illegible]
[illegible] causa [illegible] / [illegible]
[illegible] / [illegible] non potuit [illegible]
[illegible] / [illegible] / [illegible] peccatum [illegible]
[illegible] potuit [illegible] corporalis
/ [illegible] / [illegible] anima
[illegible] / [illegible]
[illegible] / [illegible] nullos [illegible]
tota [illegible] / ita quod non
[illegible] ut corpore [illegible] corpora
[illegible] corporis / [illegible]
corpora [illegible] / [illegible] anima [illegible]
[illegible] / [illegible]
[illegible] / [illegible]
[illegible] / et [illegible]
[illegible] / [illegible]
[illegible] / [illegible]
[illegible] / [illegible] corporale ad
[illegible] potuit [illegible] / sicut [illegible]

agua corrumpitur in fonte / corrupto fonte derivatur
ad omnes rivulos / qui derivantur ex fonte / sequitur ex parte
primi hominis et hec ratio / quia peccatum primi parentis ade nocuit
longius / Et hoc dicitur quia natura humana superior est persone
hec autem habet eam quando / secundum hoc dicitur quod natura
tunc non est superior / et quod dicitur non oportet corrupto corpore
corrumpi spiritus / hec autem est de inferiori et superiori non
habet / quia [illegible] ad hoc / corrupto homine / corpus
et alius homine licet non corrumpitur anima / Secundum quod
apparet quod corrupta natura in adam / quia natura corrupta
habet / Ergo omnes illam naturam quam in adam corruptam
accepimus / ideo oportet quod corruptam accipiamus / quia talem
accepimus qualem habuit ille / et quia corruptam habuit
ideo corruptam accepimus / Secundo quod hic redemptio
christi non valet omnibus hominibus / quod licet corrupta
adhuc omnibus hominibus / patet ex dicto beati
augustini in libro de baptismo parvulorum / qui
dicit non plus nocuit transgressio primi preva-
ricatoris quam valuit redemptio salvatoris
Ibi dicit beatus / quod transgressio primi parentis non no-
cuit simul omnibus hominibus / sed solum illis / qui
ab eo nascuntur carnaliter / et per semen propaga-
tionis / Sic et redemptio christi non omnibus prodest
sed solum illis / qui ab ipso nascuntur spiritualiter
talis quando custodit eos ut debet / et
[illegible] quia quamvis non habet / quia non ita
[illegible] omnibus / sicut [illegible] ad
[illegible] ex adam geniti non generatur in
christo

Secundo quia huius corruptionis causa est adam vel car-
nalis generatio ex adam quesiit de ratione seminis
non [illegible] / et quod [illegible] non [illegible] sit
[illegible] seminis / quo mediante fit generatio
carnalis / non [illegible] corrupta
Ideo [illegible] / semi-
naturaliter / hec causa ex natura nec / ergo
omnis talis culpa [illegible] / per quam non [illegible] / quod
illi [illegible] ex adam [illegible] / quod
[illegible] corruptionem nec / sancte augustinum
[illegible] de [illegible] / dicit [illegible]
[illegible] sit / culpa [illegible] / Ibi dicit Lumbardus
quod defectus originalis [illegible] / non quod [illegible]
quod hoc ab homine perdidit / per seminalem [illegible]
quod utique sit [illegible] / sicut augustinus [illegible]
[illegible] quia natura est infecta [illegible] illa
imputatur omnibus voluntaria / [illegible]
Ex quo cum adam primo peccato [illegible] / voluntate
et [illegible] fuerunt / ut [illegible] / [illegible]
illius [illegible] omnibus imputatur / ut
[illegible] humane nature
Secundo non [illegible] adam comedit [illegible]
[illegible] illud comedit / [illegible]
[illegible] adam [illegible] / [illegible] / et
[illegible] peccatum alius [illegible]
[illegible] voluntaria / [illegible] ex comestione
[illegible] culpa / [illegible]
[illegible] / dicit
[illegible] ad [illegible]
[illegible] dicit Symon de Cassia / diabolus

[illegible] potest assumere / sic cogetur
ad comedendum forte illud [illegible] non posset
[illegible] illud [illegible] unitum angelo / sed non
[illegible] / [illegible] non solum in corpore / [illegible]
[illegible] et [illegible] / et [illegible] ad [illegible]
[illegible] / quia non [illegible]
[illegible] / [illegible]
[illegible] ad comestionem [illegible] / [illegible]
non [illegible] / quod ad [illegible] omnes [illegible]
fuit actuale quod non [illegible]
[illegible] / [illegible] / [illegible]
[illegible] / [illegible]
Ergo hic [illegible] / adam peccato actuali corrupit
totam naturam / et corruptam transmisit / quia ut dictum
[illegible] / [illegible] transmisit / ergo [illegible]
alius peccato actuali corrupta [illegible] humana naturam
in posteros transmittit / et per [illegible] peccata priorum
[illegible] transeunt in posteros originaliter / [illegible]
peccatum ade / [illegible] ibi / quia in adam fuit natura integra
et ideo potuit eam corrumpere peccato actuali / [illegible]
[illegible] non [illegible] natura integra / [illegible] corrupta
ideo eam peccato actuali corrumpere non possunt
Ergo illud [illegible] ultra eam [illegible]
[illegible] / non [illegible] / [illegible]
[illegible] corrupta amplius [illegible] / dicit beatus / quod ad
[illegible] ex [illegible] peccato [illegible]
personales / [illegible] / [illegible]
[illegible] amittit / [illegible]
[illegible] ad [illegible]
/ et [illegible] / [illegible] ad corporalem [illegible]
[illegible] / quia adam sic corrupit naturam / quod subtraxit
sibi donum [illegible] originalis iustitie
[illegible] potentie [illegible] in posteros / [illegible]
non fit per actualia peccata [illegible] proximorum
[illegible] transeunt / [illegible] peccata [illegible]
priorum in alios transeunt / dicit beatus [illegible]
[illegible] / ideo quod licet fuit [illegible]
Ergo sicut fuimus in adam [illegible] seminaliter
ratione / ita et [illegible] proximi [illegible] seminaliter
ratione / quod [illegible] peccatum ade in nos transiit
[illegible] peccata [illegible] priorum in nos transeunt
dicit beatus [illegible] / et [illegible]
adam et [illegible] / [illegible]
[illegible] / [illegible] / [illegible]
[illegible] corrupto [illegible] / [illegible]
[illegible] / ut [illegible]
[illegible] / ex quo [illegible]
[illegible] sibi donum [illegible] / [illegible]
quod subtracto sibi dono [illegible] / [illegible]
peccatum transmittitur in posteros
Ergo [illegible] / quia
[illegible] vincebat diminuendo
[illegible] / [illegible] peccatum originale crescit
et non [illegible] / quia [illegible]
ex [illegible] / [illegible] / quia crescere [illegible]
[illegible] culpa / [illegible]
[illegible] pena originalis peccati dicit beatus [illegible]
[illegible] vivunt [illegible]
non [illegible] originali peccato
[illegible]
[illegible] / [illegible] / ut [illegible]
multiplicaretur / [illegible] transgressio [illegible]

ſi augſet aug^s vita hoīs durādo / qo
vz ex plu^s [illegible] ad ſe de hoīs tu^s v-
nit ſicut viuebat tpe dauid / q^r dicit
dies annoꝝ noſtroꝝ ſeptuaginta anni

Item hō eſt compoſitus ex aīa et corpore / et
quia aīa p dominat corpi / et q^r ex
aīa originē hz iuſtitia / iō hō naſce-
ret dz dici iſectus ꝓpter animē / ſz puꝝ
ꝑ^e aīas / ex quo mors ſit aīaꝝ / ꝓducitur
ſz q^r hō ē vnū ex corporalibz vbi oīb ꝓiectis
ſerui aīaꝝ ꝑdicaret / ſz no oz hō ē ꝯ hīs
q agunt voluntate / Et ſi dico nō / m^e
de diuo q^r bonū ꝯtingit ex tā integra
cauſa / malū aūt ꝓuenit ex ꝯ ſingulis
defectibz / Et q^r hō dz ex puris et q^r illa
puritas ex vtroqz ꝓcedat / ſz ex aīa
et corpe / ſz q^r ex pte corꝑ deſcē ꝯſerua-
ado illis facit tolle integritate nō /

Item iuſticia ē carētia originalis iuſticie
[illegible] ꝑ aīaz attingeret / iō go ſ[illegible]
[illegible] q^r originalis iuſticia / [illegible]
[illegible] ab ea nō poteſt tolli [illegible]
ꝑ demonibz [illegible] [illegible]
[illegible] ex libertate diuina / Si go illud [illegible]
dat tū paruulꝰ naſcēs [illegible]
tum nō ē paruulo imputandū / Et [illegible]
[illegible] q^r iuſticia ia [illegible] bonū [illegible]
a diuina liberalitate / Ergo q^r deꝰ [illegible] par-
uulo nō dat nō ē ei imputandū
[illegible]

ad patī / ſz q^r voluit / ideo debuit / vn^e [illegible] aliquis
dr obligatꝰ [illegible] [illegible]
oīm creatura / nō ſit / q^r deꝰ ē aliqⁱ debitor
ſz gratia [illegible] [illegible]
Secūdū [illegible] dari elemoſinaz pauperibꝰ
nō ſicut pauper poſſet illud exigere tale
debitū [illegible] / ſz q^r beniuolēs diuiti[illegible] ad hō
[illegible] inducit / Sic xp̄s poti debuit nō ſicut q^r ex
obligatione [illegible] / ſz ex ſua beniuolentia
[illegible] et amore / Ad replicationē q^r xp̄m
pati [illegible] q^r iſti [illegible] de [illegible]
[illegible] natiuitatis morte re-
ſurrectione et aduētꝰ ad iudiciū / [illegible]
[illegible] ueritatis [illegible]
[illegible] aliquis dubitatorē [illegible]
Et q^r [illegible] xp̄m
pati [illegible] ſecūdū [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

et morte redemisse ad salutem / narrata tamen de
locuto doctore / magnus albertus cosat etiam hoc
personam assumere / et non assumptam / propter cum
deo cogit filium assumere naturalem passibilem
et mortalem / sed assumpsit talem quia voluit / sed
postquam assumpsit necesse fuit pati mori / quia
est de conditione necessitas sub qua de conditione propter
assumendi / quia illa persona omnipotens fuit / et
passionem et mortem repellere potuit si voluisset
Tertia ratio est ex parte tamen effectus / nullus
enim nativitatis / conceptionis cum assumpte sunt / quia causa
talem sionum culpa [illegible] fore nulla / quia hoc
est ut conditio ut in positione dictum est / propter
tamen finalis quia est redemptio / dicunt cum genus
humanum debuit redimi / necesse erat christum pati
Quartum illud ad galathas iiii ut eos qui sub
lege erant redimeret / quia redemptio non potuisset
fieri nisi per satisfactionem / et satisfactio nisi per
passionem.
Tertio a nullis defectibus conditionibus reparata quod
ut humanam quod quam cum omnibus solutionibus persupponit
filius / aut quia non a corruptionibus corporalibus
nisi a passionibus spiritualibus / Ratio primi / quia
maxima pena corporalis quam genus humanum
patitur est mors / quia in illa omnes pene cor-
porales ordinantur / modo mortem non ex-
pendaliter sed est naturalis / quia enim corpus humanum
est ex contrariis patet eius dissolutio et
humilius / spirituales penas potissima
est debilitatis et debilitatis rationis / quia ut
dicunt alii defectus spirituales ex
[illegible] / cum ista debilitas sit
naturalis / quia naturale est sensibilem appetitum
moveri circa ea que sunt delectabilia sensui sed
quia sunt contra rationem / cum obnubi-
lant / Tertio veteris [illegible] ad ora
intelligentia quorum [illegible] sed
[illegible] acquirit ex sensibilibus modo
[illegible] fantasmata quam obnubilant cor
difficile est ad divina cognitione pervenire
et facile ab ea declinare / Dicit enim libro
[illegible] gentiles sicut aliquis dicit hos
defectus non est penales / defectus toti
generi humano [illegible] ut propter illud
[illegible] ex quo homo de facili labitur
in errorem ex causa iam dicta / appetitus be-
stiales omnino non potest superare / sed obnu-
bilari ab eis / Sed tamen supposita fide de
hoc determinatur / [illegible] esse pena
in [illegible] singulis [illegible]
cognitiva [illegible] ad
hoc cum de superiorem vero inferiori
[illegible] ei dominaret / Sed [illegible]
ordinacionem contingere ex defectu [illegible]
[illegible] supernaturali [illegible] tollere
[illegible] alterum [illegible]
tale conditionem corpori reddi esse
quieta [illegible] alius [illegible]
[illegible] per quam corpus vivit et regitur [illegible]
[illegible] appetitui sensuali [illegible]
[illegible] / et alius potentie sentitivis

ut superius / modo est eius dicatur et non propter
ablatis / et si detractor fidei ponimus [illegible]
hominem talem esse constitutum a deo / [illegible]
dum spiritualiter deo subiectus / vires inferiores
ei sine impedimento deserviunt / sed corpus est
subiectum viribus conceditur non posset / propter quod
impedito corporali deo et sola gratia
assistente / Cum igitur isti defectus
naturales non est sine absolutis [illegible]
[illegible] videantur [illegible] / [illegible]
ex parte illius quod est [illegible]
[illegible] corporale [illegible] quando divinam
deum et dignitatem superius [illegible]
[illegible] defectus culpabiles sunt / quia
in gratia assistente potuit [illegible]
a morte / et [illegible] vires abili-
tis dilatationibus / et a quibus errore
Iste tertio oportuit nos reparare per passionem
christi quod sic probatur / quia aliqua satis-
factio fieri potest posito [illegible]
adam et eva satisfecissent / sed quod totum
genus satisfecisset / [illegible] quia sicut eis
peccantibus totum genus peccavit / quia
[illegible] fuit in eis / Sed eis satisfa-
cientibus totum genus satisfecisset / quia [illegible]
peccaverunt in eis / Item ponamus quod [illegible]
satisfaceret pro se / tunc totum genus satisfe-
cisset / et ita non oportuit christum mori
Dicit magnus albertus / Non sequitur ut da-
mnum solutum solutum est [illegible] / quia ex peccato
non solum damnum [illegible] et [illegible]
ponit exemplum latro si restituit
ablatum non est omnino liber a pena
quia tamen punitur morte pro lesione
[illegible] iustitie / Sed si quis regem per-
cutiet in maxillam / Soluto damno
adhuc esset obnoxius crimine lese ma-
iestatis / multo magis si in peccato quis
divinam maiestatem offendit / quod [illegible]
excedit magis hominis maiestatem / [illegible]
[illegible] quod aliquis [illegible] damnum illud
[illegible] posset [illegible] / et [illegible] sine
suppositione / hoc est dicendum scilicet si posset
damnum [illegible] adhuc reatus qui est
infinitus non deleret / Item quod ait posito
quod adam et eva satisfecissent / Dicendum quod suppo-
[illegible] fuerunt / et non poterant satisfacere
[illegible] / et si satisfacere posset pro peccato [illegible]
sed non potuissent satisfacere pro illo [illegible]
quia actu [illegible] non [illegible] in naturam [illegible]
[illegible] peccato adhuc personali / quia sicut domi-
[illegible] potuerunt [illegible] / quia
quia erat [illegible] / Sed ille [illegible]
[illegible] ad satisfaciendum / non [illegible]
ut [illegible] aliorum / [illegible] ergo sa-
[illegible] esse qui [illegible] spiritualia
[illegible] / et qui posset in aliorum [illegible]
[illegible] / et per hoc patet ad aliud

Item quarto [illegible] ex parte nostra solum meritum defectus [illegible] aliter quam corporalis / xpi autem passio est tum corporalis / quia tum in corpore erant vulnera verbera et plage [illegible] igitur quod [illegible] potuit attingere [illegible] animas [illegible] in casu tali redemptor [illegible] p[illegible] quod xpi passio [illegible] nobis possit communicari et ut possit nos ad tantum [illegible] / et in nobis plenam operari salutem / ad hec dicit magister albertus quod passio xpi corporalibus fuit ut ait [illegible] / et etiam erat spiritualis / quia dolores [illegible] ad animas pervenerunt / [illegible] ubi [illegible] passio tum [illegible] [illegible] dei / qui per corporalia et visibilia effectus spirituales operatur [illegible] per quem [illegible] sacramentum / ut ait [illegible] cum [illegible] quod attingere potuit animas nostras / [illegible] per [illegible] quia deus per [illegible] corporalem / que [illegible] sua [illegible] in nobis [illegible] plenam [illegible] / [illegible] quod passio xpi [illegible] [illegible] nobis potest communicari / [illegible] [illegible] exemplo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] oportet [illegible] [illegible] [illegible] sed sua passione meruit [illegible] [illegible] [illegible] culpa / que est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] xpi [illegible] remittitur omnis culpa / [illegible] satisfactionis / quia xpus in sua passione [illegible] in peccati / qui [illegible] obligato ad [illegible] [illegible] satisfecit [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] anselmus [illegible] libro cur deus homo [illegible] [illegible] xpi [illegible] amabilis ut sufficere possit ad salvandum quod debet [illegible] [illegible] [illegible] / et [illegible] [illegible] potest [illegible] / et [illegible] [illegible] [illegible] contingit quod xpi passio [illegible] animas / et ad [illegible] [illegible] [illegible] illa [illegible] culpa / [illegible] xpi passio [illegible] [illegible] diabolus / et [illegible] [illegible] dilectionem [illegible] / [illegible] / dicit enim magister albertus passio xpi [illegible] sufficiens [illegible] omnibus [illegible] [illegible] sanguinis [illegible] [illegible] corporis [illegible] [illegible] [illegible] a capite [illegible] [illegible] sacramenta / [illegible] [illegible] caput [illegible] [illegible] / et [illegible] [illegible] caritas [illegible] passio [illegible] ad xpi [illegible] ad [illegible] [illegible] amore [illegible] / et xpi passio [illegible] [illegible] effectu ad [illegible] [illegible] [illegible] sanguinis passio [illegible] [illegible] passione [illegible] [illegible] [illegible] satisfactoria [illegible]

qui dedit martiribus velle posse / et constantiam patiendi / sed non sufficit in nobis principaliter et directe amorem ad deum / [illegible] pene debite [illegible] [illegible] [illegible] xpi passio [illegible] [illegible] [illegible] vestigia [illegible]

Sed [illegible] solucionem [illegible] [illegible] [illegible] nobis [illegible] nos videntes eos pati [illegible] accendimur ad amandum deum / qui dedit eis constantiam paciendi / ymo compatimur eis / et animamur eorum exemplis ad [illegible] pro nomine xpi / et ita [illegible] [illegible] nobis [illegible] / [illegible] ad [illegible] plus valuisset [illegible] adeo [illegible] quam xpi passio sicut [illegible] [illegible] / [illegible] / intelligendum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] accendimur ad diligendum deum / ad hec magister albertus respondit [illegible] martires accendant nos ad caritatem / et ad compassionem et ad imitationem / [illegible] caritas [illegible] [illegible] ad [illegible] xpi passionis [illegible] [illegible] caritatis [illegible] nobis [illegible] passionibus [illegible] illa tum / [illegible] [illegible] [illegible] paciendi / et compassionibus [illegible] caritatis [illegible] nobis fonti salutis [illegible] [illegible] [illegible] de fontibus salvatoris / [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] nobis amorem ad deum / [illegible] [illegible] dedit filium suum / et ad xpum [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] caritatis / ut [illegible] [illegible] [illegible] nobis [illegible] salutis [illegible] sicut [illegible] passionis [illegible] [illegible] [illegible]

Corollarium [illegible] quod per passionem xpi sufficienter ab eterna pena liberati / [illegible] morte xpi [illegible] post [illegible] liberatio a pena eterna / [illegible] [illegible] redemptio / et augustinus dicit [illegible] liberavit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] solum illos [illegible] [illegible] limbo / et eis [illegible] [illegible] [illegible] / dicit magister albertus [illegible] eterna [illegible] pena / [illegible] illa pena [illegible] eterna [illegible] / et [illegible] et pena eterna [illegible] [illegible] pro pro peccato [illegible] xpi passionem [illegible] [illegible] xpi mortem [illegible] negandum / et [illegible] eterna [illegible] [illegible] [illegible] qua aliquis [illegible] ad [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] originale [illegible] actuale / [illegible] ad [illegible] [illegible] / et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] xpi passio [illegible] [illegible] nos liberat

Ergo [illegible] [illegible] limbo non erant [illegible] / et [illegible] [illegible] liberati ab eterna [illegible] [illegible] ad [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] liberati / et [illegible] [illegible] [illegible] morte [illegible] / [illegible] sancti ab [illegible] morte [illegible] liberati / [illegible] eterna [illegible] / [illegible] [illegible] sancti [illegible] limbo [illegible] [illegible] in morte [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dei / et [illegible] [illegible] morte eterna ad pena eterna [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] eterna [illegible] [illegible]

Iohis xvij° hec e vita etna ut
videant te deu dr aut ia pe etna
non sunt / ꝓ q° ad nos / q ꝯcepte xp̄i
erant etna / quia respiciendo nrm num
nq̄ tulisset / tulit aut ꝟtute pn
quod xp̄c ꝯsoluit / pro nobis

Ctez 2° xp̄c p morte sua non libauit
illos qui erant in limbo puerorum
a pena etna / sz dampni / ꝓ nec
liberauit ab ea / qui erat i limbo
patrum / sz ca ꝯhec quia pm no deti
nebant / nisi pro pcto originali
/ sicut et pueri / ꝓ aut q pueri nllo
fuerunt participes fidei paois
xp̄i / ꝓ non sunt per paoz libati
qua est apli / qui ad romanos iij°
dicit / deus proposuit xp̄m ppitiatorem
per fidem in sanguine eius / et ꝯu
sequenter / xp̄c no liberat ꝯntentes in
purgatorio / ꝓ nec ꝯuites in
limbo patrum / sz ca q manifeste cau
impedientur pcti originalis / ꝓ ve
nialis / et aut q nunc non ꝯtes
uirtute passionis a purgatorio
liberauit / ꝓ nec tunc liberati fu
erunt / ꝯ q° xp̄i paois eadem uirtus
est nunc / sicut erat tunc / Contra qd
aduertendum / ꝓ pcta puerorum respectu
ad qrs pcti / erant remediabilia
/ et erant ppitiabilia / sicut et patrum
sanctorum / erant eni eodem gnis / et
eius ꝯdicionis / quia solu origi
nalia / sz q̄ ci isti sunt liberati / et
pueri no sunt liberati / sz th̄or di
cunt istaz / causa q sancti fuerunt
membra xp̄i / et erant ꝯiuncti in
tro corporis / habuerunt enim fidem et
caritatem / et ita disponebant se / q ꝯ
erant participes redemptionis facte
per xp̄m / pueri aut nullum ista ha
bebant / q̄ nec habuit fidem ppria / aut
dilectionem / eo q̄ non dum habebant usum
liberi arbitrii / nec habuit fidem pri
ta / q pulli sacrametum / nec per
sacrificium erant mundati a pcto
originali / et ideo non ꝓfuit eis
passio xp̄i / Cetera ꝓ ꝯtra ga dz negari
/ Et raco q̄ x redemptio non habuit locum
in aliquibus nisi illis q fuerunt membra
xp̄i sibi ꝯiuncti ꝓ fidem aut
per susceptionem fidei et sacramenti
/ Sz quod hic dicitur de ꝯtentibus
i purgatorio / b. t. dt. q̄ h° non ducit
doctrinam a sanctis / dicunt q̄ tunc non
sunt liberati ꝯ sola passione xp̄i
nisi tunc ꝯuenissent / et ꝯ gra speciali
/ sicut dt. fuisse ferunt illi q b° x pao
sunt ip̄o / ꝓ ideo q pe purgatorium debet
pcto actuali / no tñ pe unq dimittitur
uirtute paois / nisi ꝯiungitur ei ꝯfessione
x paoni / aut in susceptione sacramenti / sicut
fit in baptismo / aut p fidem actualem pa
et caritatem / aut p compassionem uirtute
/ aut p satisfactionem imitationis / put supra dictum
est / et ꝓ dt. b. t. ad ꝯpiandum pecatum purga
torij / ꝯ ptingere efficacia et satis
ꝯ ex actu ipsius xp̄i / uel alterius psone / ad
ipsam relati / non dicebat ꝓ ut ꝓpolat
xp̄i paoz a purgatorio liberarentur
/ nisi tunc dicat / q isti ꝯntentes i purgatorio
meruerunt sibi hec ꝯntentes in uita / ut
per xp̄m passionem liberarentur / Cetera ꝓ
ad gra / Sz negari / quia licet ipedimentum
pcti originalis grauius sit / tn q̄
inest totaliter inest p aliud / ideo est tn q̄
est solubilis p alm / Sz hec ꝯ pcto pro
dicti non potest / q ꝯtio est veniale
ideo inest p se ipm.

Ctez 2° prees sancti per paoz x̄ non caut
liberati / a pena tpali / ꝓ nec ab illa
etna liberati sunt / ꝯna e tra ꝯg
pl que dt / Cum illud quod magis
videtur messe / no inest / nec mi
nus / aut q prees sancti no fuerunt
liberati a morte tpali / tamen nec ꝯpt
i ꝯra / abraham mortuus est / et ppe ete
mortui sunt / nec fuerunt liberati
a corpore corruptibili / et nec hucusq
liberati sunt ab indigentia corporis / que
sunt pene ꝯsequentes pctum / nisi illud
tra ob. et in ꝯtrarium rediteris / sz et
nos omnes peccata similes sustinemus / mo
rim eni et tamen aqua dilabimur in
tra / Ad hc dt m in iij° q a pena eterna
illi liberati sunt in re / sicut et nos libe
rabimur / sz a pena tpali liberati sunt
in spe / q̄ ha facta resurrectione / et morte
et pena ꝯsequentes / et omnes alij de
fectus scindentur.

Ceci ꝯ hc si xp̄c no fuisset passus / nec
mortuus / adhuc sancti resurrexissent
a mortuis / et morte nulla tn sine
adiacentibus fuissent desecta / videtur
g° q liberacio istarum no pcessit ꝓ xp̄i
passionem / Sz aut q resurrectio mor
tuorum est articulus fidei / sz g° nullus vib
time ꝓ xp̄c fuisset mortuus / sine eo
resurrectio mortuorum euenisset / Ad hc
dt magnus albertus q̄ resurrectio facta
glosa refertur ad xp̄i resurrectionem
/ q° ad dotes corporales / fuit eni in
sanctis resurrectio / et uirtute xp̄i mortis
/ et ad ꝯtra sine resurrectione / si quo eni
xp̄c morte sua acerba et turpi me
ruit sibi resurrectionem accelerandam
/ ita et nobis meruit resurrectionem / nisi
quod aplus iiij° dt p̄ꝯclusum ꝯ fratres

quippe primus ad eternam vitam resurgeret / et resurrectionis aliorum sequeretur eius nostra / ergo tota multos potuisset ad glorialem resurrectionem pertingere, nisi soluto peccato / obligationis, que impediebat gloriam resurgentem. Ergo dicendum quod si Christus non fuisset mortuus, nec secundum resurrectionis huius resurrectionis glosa. Item ergo lazarus si Christus non fuisset mortuus ... autem et notandum quod si Christus non fuisset passus et mortuus, non fuisset amota / obligatio originalis peccati, que impediebat assensionem virtutis / et quod mortuorum resurrectio est fidei articulus, hoc est quod ... sed quod ... / ergo sine Christo fuisset mortificatus ... / ... ordinatione certa resurrectio mortuorum, secundum Christi passionem, mortem et resurrectionem ... cum resurrectione mortuorum futura virtute dei / et soluto ... / et fracto vinculo, quo detinebantur, non possent glorificari virtute meritorum passionis et mortis Christi.

Item queritur utrum meritum ex omnibus que egit et que passus est / et tam ex hoc quod mortuus est erat finitum. Sed et amoto peccato, que et adepto resurrectionis gloriam / cum ... sit infinitum / ergo nisi Christi merita potuerunt liberare ab eterna pena, et gloriam resurrectionis promoveret. Item quod finiti ad infinitum nulla est proportio. Sed autem ... ex parte nostra quod ... quod Christus ... secundum homo ut notum est / sed Christus secundum quod homo finitatem. Et ... et gratie bonitatem et dilectionem et actus eius ... cum illa ... et ... et creatore finitum est. Ad istud dicendum quod meritum duplex accipitur. Primo modo sine fundamentaliter et meritum ... huius actus boni Christi / sicut est dilectio et actus ... / alio modo meritum actionis formalis / sine secundum formalis ... / et ita addit aliquid supra bonum ... acceptabilitatem ... dei. Secundum modo diffinitur ... et acceptatione ... quod aliquid est tribuendum facientibus ... quod fit. Potest ergo actus sine merito ... bonus di... denominatio ... / a bonitate formali sicut ... actus Christi sunt finiti / quia quibus ... bonitatis creata ... argumentum / sed acceptabilitas correspondens actum secundum quod bonus bonitate formali et intrinseca erat finita ... et ideo per infinitatem ... merito non correspondebat aliquid quod est ... in redditione. Sed aut actus ... bonus ex bonitate ... et ... subiecti sive operantis / sic quilibet actus Christi est infinite bonitatis / et tam infinite acceptabilitatis ... per ... ... primo potentie sibi aliquid infinitum ... Ergo cum persona Christi ... operandi et ... bonitatis infinite / et ... dilectibilitatis / ergo actus eius erat infinite acceptabilitatis / quia sicut finita dilectibilitatis et

causa finite acceptabilitatis / sic infinita bonitatis est causa infinite acceptabilitatis / et per hoc solutio ... ad ... quod ... que erat ... acta ... finita est. Et ad ... que erat ... infinita / quia ergo opera humana ut damascenus dicit divinitus fiebant ... infinitate meriti.

Utrum in adventu domini ad iudicium totum quod est in homine de veritate humane nature sit resurrecturum in eodem. Quod sic. Quia sit ... Nullus resurget in diversis corporibus. Sed possibile est quod aliquid fuit de veritate humane nature in diversis corporibus / ergo non totum resurget in eodem ... parte non ... sed pro alia parte ... / quia possibile est quod unus homo nutriatur carnibus alterius hominis / que prius erant de veritate unius hominis / et postea convertuntur in substantiam alterius / ergo hec quia tunc resurget in primo eadem ... resurget in secundo / ergo videtur quod in nullo resurget. Item costa ade fuit de veritate eius / et tamen non resurget in adam sed in eva / quia ex costa eva creata formata erat / ergo quod sic. In oppositum est augustinus xxii de civitate dei c. xix ubi dicit quod ... non erat periturum cuiquam corpori estimandum est / quod quidquid est de veritate humane nature in aliquo sibi ... / ergo et illi non est periturum. Et item in summa ... eo allegat augustinum ... naturalis ... corporis / ergo quod ...

Dicendum secundum thomam in scripto quaestione ... xliiii ... opera ... ad terminum ... quo res producit in esse ... iudicium ... ad ... quod res ad suum finem producuntur. Distinguit autem opera dei ... qua res primitus producuntur in esse institutionis / et distinctionis earum / que ad complectionem ipsius pertinet / ergo quod ope dicitur ... quievisse. Alia eius operatio fuit qua ... operatur in gubernatione creaturarum / de qua dicit Io. v. pater

meus usque modo operatur et ego operor. Ita etiam dicitur quod est eius judicium distinguitur secundum ve-rum equiposi-tionem quod concludit opi gubernationis quia sine iudicio esse non potest propter quod sequitur iudicium unumquodque sunt. Proprius operibus iudicatur non solum secundum quod sibi competit sed secundum quod competit gubernationi universi. Unde differentia inter iudicium proprium et universalitatem aliorum ut habetur ad Hebreos ix et pene uniqu ad perfectionem altius redunt secundum naturam est ut sit ad iudicium unde quod respondet quo adiuuisso pervenire corporum productionem in esse ut videlicet sic tunc omnia processerunt immediate a deo. Ita tunc modo completo dabitur unicuique quod ei debetur secundum scripturam. Unde et in illo iudicio maxime apparebit divina iustitia quantum ad omnia que nunc occultantur ob hoc quod interdum de uno disponitur ad utilitatem aliorum aliter quam manifesta opera exigere videantur. Unde etiam tunc erit separatio malorum a bonis quia ultimus non est locus ut mali per bonos vel boni per malos proficiant. Propter quod perfectionem ultimam commixtioni inveniuntur boni cum malis quousque status huius vite per divinam providentiam gubernatur. Convenienter ergo hoc precedenti dicto de generali dei iudicio in eius tituli quo omnis ipsa est fundata.

Tertio notandum quod proprie loquendo iudicare dicitur qui secundum loquendo in alium fert et hoc dupliciter potest contingere. Primo propria auctoritate et hoc est proprie illius qui habet in alios dominium et potestatem regimini subduntur qui iudicantur. Unde tunc est in eos ius faciendi et iudicare est solius dei. Alio iudicare est secundum alterius auctoritatem latam in aliorum notitiam deducere quod est sententiam latam pronuntiare et hoc modo perfecti viri iudicabunt quia aliquos ducent in cognitionem divine iustitie ut sciant quod eis pro meritis iuste debeatur ut ipsa revelatio iustitie iudicium dicatur. Unde dicit Richardus de Sancto Victore: Iudices sedere iudicantium est electorum suorum libros aperire et ad cordium suorum inspectionem inferiorum quorum libet visu admittere sententiamque suam in hiis que ad iudicium pertinent

revelatione. Unde Richardus de media villa in septo quarti quintum xl distinguit iudicium primum est excellentia auctoritatis et sic tota trinitas iudicabit secundum illud Genesis primi Deus iudicabit fines terre. Secundum excellentia delegata potestate et sic iudicabit homo Christus secundum illud Johannis v Pater omne iudicium dedit filio. Tertium est excellentia dignitatis et sic iudicabunt viri perfecti qui pro perfectione meritorum suorum iudici erunt assistentes secundum illud Luce xxii Sedebitis super sedes etc. Et omnes electi iudicabunt. Quarto est approbatione iudicii quod voce tubarum miliarum dicent Apocalypsis xix Laus et gloria et virtus deo nostro quia vera et iusta iudicia eius sunt. Quinto comparatione et sic mali iudicabunt magis malos secundum illud Luce xi Viri Ninivite surgent in iudicio cum generatione hac et condempnabunt eam. Et sic ad iudicium pertinent duo scilicet disceptatio, discussio meritorum et retributio, discussio meritorum solum hiis qui bona malis vel econverso miscuerunt. Retributio premiorum secundum quod quilibet recipiet a deo premium merito suo correspondens.

Tertio notandum secundum sanctum Thomam in prima parte sumere sive vindicare quod ipse se habet ad esse sic se habet ad veritatem ut dicitur secundo metaphysice quia in rebus vera est cognitionem secundum actum et perfectas suum esse quod stabilitum est ei et secundum hoc aliud dicitur esse de veritate humane nature quod spectat pertinet ad esse humane nature et hoc quod prepat formam humane nature sic verum dicitur quod habet veram formam auri. Et ideo vide quod sit de veritate humane nature diversitatis opinionibus quas circa hanc materiam doctores consueverunt quarum una in nominibus libro secundo distinctione xxx et alii aliud. Aliud propria plerumque apparentibus trahit scilicet eo quod per virtutem nature accipit speciem carnis et ossibus et aliarum nutrit. Propter alimentum quod est potentia carnis et ossa dicitur quo procedant. Uno modo in quantum est quoddam individuum ad veritatem humane nature aliquid quod consideratum per materiam et forma eius in quantum accepta. Ad veritatem autem nature in hoc pertinet quod in individuo considerata per materiam individualiter signata

et forma p(ro)p(ri)a modi m(ate)riam individuata p(ro)p(ter)
de vite h(uma)ne n(atur)e in q(ua) e(st) a(n)i(m)a et corp(us) / sed
de vite h(uma)ne n(atur)e / in petro e(st) h(ec) a(n)i(m)a et h(oc)
corp(us). Ois fi(lius) p(ro)p(ri)e p(er) d(i)ffinacio(n)e disti(n)guu(n)t
tame(n) s(ecundu)m spe(cie)m / et s(ecundu)m m(ate)riam / p(ro)ut p(atet)
m(odi) 2a at fluit et refluit.

Ultimo n(ot)a necessitas ponendi resurrec(ti)o(n)e(m)
g(e)n(er)ale(m) e(st) ex h(oc) / ut h(oc) fine sui(s) ult(i)m(u)s p(ro)p(te)r
q(uo)d fact(us) e(st) co(n)sequat(ur) / q(uo)d i(n) h(ac) vita s(ed) n(on)
p(ot)est / nec in vita a(n)i(m)e separate / q(uia) als vane
d(eus) co(n)stitut(us) esset / si ad fine(m) su(u)m p(er)venire
n(on) posset / et q(uia) o(mn)i(s) q(uo)d illud i(d) no(n) ad fine(m)
p(er)veniat / q(uo)d p(ro)p(te)r fine(m) e(st) factu(m) / nec in vanu(m)
videa(tur) esse factu(m) / o(mn)i(s) ergo q(uod) i(dem) resurgat no(n)
et h(oc) q(uo)d fit d(u)m ead(em) a(n)i(m)a eide(m) corpi
n(ost)r(o) (con)iung(itur) / q(uia) als no(n) esset resurrec(ti)o p(ro)p(ri)e
lo(quen)do / q(uia) s(ecundu)m resurrec(ti)o eiusd(em) corp(or)is et a(n)i(m)e
vnite resuscitatio fi(t) i(d) Job xix° Scio
q(uo)d redemptor meus vivit / et i(n) novissimo die
de t(er)ra surrecturus sum / et rursum circumda-
bor pelle mea / et i(n) carne mea videbo
deum salvatorem meum.

Conclusio p(ri)ma / G(e)n(er)ale iudicium no(n) solu(m)
ex orthodoxe fidei fundame(n)to / sed et ra-
tionabile p(ro)b(atu)r esse venturu(m) / p(ro)p(te)r p(ri)ma p(ar)te p(ro)p(ter)
(con)clusio / p(ro)p(ter) fidei articulu(m) / qui po(nitur) i(n) Simu
bolo ap(osto)lor(um) / p(ro)p(ter) 2a p(ar)te p(ro)b(atu)r q(uia) ut thomas
de Aq(ui)na d(icit) q(uia) discussio meritoru(m) et re-
tributionu(m) ut unusquisq(ue) recipiat / p(ro)ut
gessit in corpore / sive bonu(m) / sive malu(m)
co(n)venie(n)ter fi(eri) no(n) p(ot)est / nisi in g(e)n(er)alitudi-
ne / q(uia) ut Joh(ann)is v d(icit) Tunc p(ro)cedent qui bo(na)
egerunt in resurrec(ti)o(n)e vite / qui no(n) vita
in resurrec(ti)o(n)e(m) iudicii / Et tunc fiet divine
p(er)fectio / et sue p(ro)videntie (com)plementu(m)
Corollariu(m) p(ri)mu(m) / Solus dei p(ro)p(ri)e loq(ue)ndo est
iudicare / q(uia) ipse sol(us) est dominus sup(er) o(mne)s
iudicandos / ut reddat p(re)mia vel
penas p(ro) meritis / vel demeritis eor(um) / ut i(n)
voluntate / Corollariu(m) s(ecun)d(u)m / Nec angelis bo-
nis / nec malis co(n)venit iudicium passivu(m) dis-
cussionis / p(ro)p(ter) q(uod) thomas ad discussione(m) iudicii
req(ui)rit(ur) (com)mixtio bonor(um) cu(m) malis
q(ue) in utrisq(ue) locu(m) no(n) h(ab)et / Corollariu(m) 3m
lic(et) infideles iudicati sunt iudicio p(er)ditio(n)i(s)
iudicabunt(ur) / tam(en) in iudicio g(e)n(er)ali / ut est (com)p(ro)-
bacione (con)clusionis / ut p(atet) p(er) Joh(ann)is iiio
Qui no(n) credit iam iudicatus est.

Conclusio secunda / i(n) finali
iudicio delebit(ur) q(uan)tu(m) fiet o(mn)i(u)m ho(m)i(nu)m
resurrectio / d(icit) delebit(ur) q(uan)tu(m) p(ro)p(ter) p(ro)p(ri)a(m)
gl(ori)osam / et illos qui surrexerunt ad x(rist)o
de quib(us) aliqui se(n)tiunt / ut i(n) e(i)s
iam esset (com)pleta resurrectio / p(ro)b(atu)r (con)clusio
quia als i(n)carnato q(ua) h(ab)et a(n)i(m)a ad corp(us)
et corp(us) ad a(n)i(m)am / esset frustra / Et co(n)-
firma(tur) ex dicto ap(osto)li p(ri)ma Cor(inthios) xv / q(uia) s(i)
s(ol)i qui in h(ac) vita sustinet / solu(m)
sustinuerit co(n)siderentes / sine spe resur-
rectionis miserabiliores e(ss)ent o(mn)ib(us)
ho(m)i(n)ib(us) / Item ex q(uo) corp(us) s(ic)ut a(n)i(m)a me-
ruit / remunerata sit / ut s(ic)ut p(re)mieu(n)t(ur)

Corollariu(m) p(ri)mu(m) / ante resurrec(ti)o(n)e(m) o(mn)iu(m)
mors p(re)cedit singul(arum) ho(m)i(nu)m / Et q(uia) p(ri)ma
quia mors (com)p(ar)atur e(st) de s(enten)cia dei lata
p(ro) p(ri)mo p(ec)c(at)o in totam posteritate(m) p(ri)mi
ho(m)i(n)is / Et et(iam) q(uia) d(icit) ap(osto)l(u)s p(ri)ma Cor(inthios)
xv Non vivificat(ur) nisi p(ri)us moriat(ur).

Corollariu(m) 2m / In resurrec(ti)o(n)e g(e)n(er)ali
fiet reunio a(n)i(m)ar(um) / cu(m) corporib(us) eisd(em)
n(umer)o / p(ro)b(atu)r q(uia) alias nat(ur)alis appetitus no(n)
satiaret(ur) / qui e(st) a(n)i(m)ar(um) ad sua corpora
et eco(n)tra / Et Aug(ustinus) po(nit) exe(m)plu(m) de duabus
puellis etc. Corollariu(m) 3m / Resurrectio
g(e)n(er)alis no(n) e(st) n(atur)alis p(ro)p(ri)e / sed sup(er)n(atur)al(is)
dicto quia n(atur)a no(n) p(ot)est a(n)i(m)a(m) corpori
vnire / nisi disposito determinata / q(ue) fit
p(er) via(m) g(e)n(er)ationis et semine / Item q(uia) ad
h(oc) requirit(ur) virtus p(ro)p(ri)a / agentis / que
no(n) fient in resurrec(ti)o(n)e.

Conclusio 3a / in adventu ad iudiciu(m)
totu(m) quod e(st) de veritate h(uma)ne n(atur)e re-
surrecturu(m) est in ho(m)i(n)e / als e(ss)et
artificiatu(m) imp(er)fectu(m) / arguet imp(er)fectio(n)e(m)
artificis / cu(m) tam(en) d(icit) deut(eronomii) xxxii dei
p(er)fecta sunt op(er)a / Item ergo capillus de
capite no(n) p(er)ibit Luc(e) xxi / nu(m)q(uam) p(er)ib(i)t
illud quod e(st) de vite n(atur)e / Item quia
als no(n) fiet resurrectio / s(ecundu)m integritate(m)
co(n)ueniens in q(ua)rto dist(inctione) xliiii° Et de
reprobis h(ab)et(ur) p(ri)ma Cor(inthios) xv Mor-
tui resurgent incorrupti / q(uo)d aut(em) id(em) n(umer)o
p(ro)b(atu)r p(er) Job xix Non tam(en) co(n)clusio h(oc)
sensum p(re)tendit / q(uo)d totu(m) resurget q(uo)d
unq(uam) fuit de vite h(uma)ne n(atur)e / sed s(ed) et
totu(m) resurget / q(uo)d sufficiet ad p(er)fectio(n)e(m)
vite ad statura(m) et ad figura(m) / ergo
n(atur)a apta e(st) p(er)tinere / ita Aug(ustinus) xxii°

semoto omni impedimento et tunc corporum
primum. Non solum resurget quod est de essentia
hominis, sed etiam quod est de pulchritudine et
decencia, quia ut dicit Augustinus in Enchiridion
Ibi mali erunt in decore. Corporum 2m aliqui
humores resurgent, sed non omnes quia
illi resurgent qui 2m formas et qualitates
gaudent in partes corporis. Et qui sunt
ad virtutis naturalis ostensionem ad corporis
maiorem decorem et ad cuius secunda
ria perfectionem ut est sanguis, que sunt
in via corruptionis nec pertinet ad
perfectionem individui non resurgent
ut urina sudor. Nec ille qui ordinate
sunt pactu potentiam generative ad conservationem
speciei resurget, ut semen
lac et menstruum. Corporum 3m costa
ade ex qua formata est eva non
in adam sed in eva resurget, et ratio
ex premissis, quia ista in adam ad perfectionem
non pertinebat individui sed
ad multiplicationem speciei in mulier. Corporum
4m ratio 2a ad oppositum est soluta
ex corollario precedenti. Corporum 5m
ratio humana dum alicui homini deest non
in statu homine, sed in primo resurgente
rata que in primo homine creatione ad resurrectionem
ex quantitatem ad attam ut
dicit beatus thomas et bonaventura, ex potentia
supplebit in 2a homine quod sibi ablatu
est de carne et additum primo
sic supplet in illis qui ante perfectam
etate decedunt. Et sic supplet
in adam defectum coste qua edificat
in mulierem. Nec sic preiudicat
redempti generali, sed nec preiudicat
que partes homines naturales fluunt et refluunt
tempore iuventutis et senectutis.
Corporum 6m ratio prima ad oppositum est
soluta ex corollario precedenti. Corporum
ultimum ipso ad secundum conclusionis
ultime est concedenda.
In primo nota hoc dicat ex opere creationis
iudicium finale et ex opere
gubernationis pertinet. Quoniam secundum tribulationes
pene vindicte cedunt in
perfectum alterius. Per primum unumquemque
distinguitur pro vilitate alterius

Et quo deus omnia que creavit per
fecit, divisit et ordinavit. Ideo in finali
iudicio fiet divisio bonorum a malis,
fiet ordinatio mediorum in finem
et omnia tunc perficientur et adhuc limitat
sua potentia illius iudicii post
quod duabus, una que est deo propria, alia
que est Christo appropriata, tertia que est perfecte
concessa, et tandem ad quod omnes sunt ad
invicem diversis, generat quietam que
malis competit secundum quietam operationem.
Et porro quod nominis huius quod est iudicare
pertinet habet pro ad generandum, et ut iudicium
finale non solum quod fidei fundamento
sed etiam ratione potest esse verum, quia
probat articulo fidei, tamen et scriptura
Et in primo corollario quamquam iudicium potestate
appropriat deo. In 2o discussione in iudicii
passiva semovet ab angelis et
ab demonibus. In 3o infideles
subiciat iudicio illi, secundo obstabat quod
sunt iudicati iudicio patri
Utrum doctor
Circa materiam istius conclusionis sic procedatur
primum damascenus dicit capitulo 10 libri dei
de hoc unumquemque contra precepta terra
tertia sunt in malorum operatione attribuit
divinitati et ista que humiliora ammodicitur
sue humanitati ut quod passus est et mortuus
est et consimilia. Iudicium vero attribuit
proporcio quod humanitate et divinitate
Christo qui est verus homo et verus deus
iudicare quo finaliter primis competit
in divinitati et humanitati, sed diversimode
quia humane conveniet humanitati auctoritative
vero divinitati. Corporum. Ergo primo habet
quod divinitas iudicabit per humanitatem
sive personam propriam et intrinsecam instrumentum
ut eiusdem Augustinus 20 de civitate dei. Et si
per iudicabit in presentia filii
sui iudicabit. Nam per manifestationem
sue presentie non iudicat quecumque
sed omne iudicium dedit filio, qui
ad iudicandum venturus manifestabitur
et suprimisse et maiestate sunt iudicandi

Iudicare ergo finaliter opus est humanitatis xpi
non tamen sibi tunc datum / tunc primo facta est
natura quia non misit deus filium suum in
mundum vt iudicet mundum Joh. iii°. Nec tunc
tantum in humanitate assumpta salutem operabatur
in medio terre / quia tunc erat iudicandus iudi
ciali[ter] per decem dierum quorum intelligitur illud pa
petri ii in sua canonica. Tradebat iudicanti
se iniuste. Dicens n[unc] vt scribit Aug[ustinus] subi
ciendo se xc iudiciis / sibi iudiciariam
mereba[tur] potestatem / Nec tunc tamen consedit ad
patris dexteram. Ratio est quia secundum Aug[ustinum]
super ps[almum] c. ix. Ab isto tempore quo xc in ce
lum ascendit restabat tempus implendi pro
missa dei / secundum ordinem / quousque veniret
ad impletionem illius vltimi promissi / quo
adepto nichil amplius exigeretur adeo.
Corp[us] iuris... Hostiensis hereticus quod licet tempore illo
quo xc in celum ascendit multa erant
impleta promissa dei adhuc tamen erant
alia implenda dicit enim Aug[ustinus] vbi supra
Restat fixa dei promissio qua deus se in
scripturis suis humano obligat. Prius ergo
debebat impleri in gentibus dispersio
cristianorum per apostolos / Item illud promissum in ps[almo]
Exaltabor in gentibus et exaltabor in
terra / Et illud gentes cognoscet me a mino
vsque ad maximum Je[remie] xxxi°. Prius venit
dicit Aug[ustinus] super illud ps[almi] c. ix. Sede a dex
tris meis donec ponam inimicos tuos sca[bellum] pe[dum] tuorum de
bent sibi omnes subici / debent sibi
omnibus dominari et recipere de timore terre
in possessionem / et in signum huius tamen vellet
in celum ascendere / ab duxit apostolos absque
sione de tempore finalis iudicii dicens
Non est vestrum nosse tempora vel / et subiunxit
eritis michi testes in Judea. Samaria et
vsque ad vltimum terre Act. i° capitulo de
officio. Vos sitis soliciti quod oportet illud
impleri ante diem iudicii / Corp[us] iuris
Ex quibus habetur. Non prius instabit iudicium
finale nisi prius facta fuit vna fides
omnium hominum Prius ergo oportet non est dicit inuocari
exaltari Prius ab omnibus omnium linguis debet
recognosci Prius quod debet fieri vna ca co
debet inuocari Ad phili[ppenses] ii° Prius vnum
ouile sicut et vnus pastor debet fieri Joh.
x°. Nam tamen plenitudo gentium intraret /
tunc et reliquus Israel saluus fieret Rom.
xi°. Et alia ante diem iudicii im
plenda enumerat Aug[ustinus] xx libro de ci[uitate]
dei dicens. Thesbitem Heliam Judeorum
fidem ante xpm personaturum / xpm iudi
caturum mortuorum resurrectionem bonorum
malorumque discretionem / mundi conflagra
tionem et innouationem / et mundi conce
ntionem / hec omnia ventura esse credenda
est / et puto hoc ordine licet tamen ordo
magis experientia tunc edocebit. Hec
ventura ergo esse iudicanda sunt in ordine
suo venturum esse scilicet in fine mundi cum
iam cessabit vita quibus et status
merendi et demerendi. Cum ea debebunt
impleri cum sunt vltima promissa.

Conclusio prima xc iudicaturus finali
iudicio iudicando convincebit explicite
diuino attributo vt potestate veritate et dominio
bonitati iudicabit. n[am] in potestate
et in tanta auctoritate / tamen non resistere
potest dicit Luce xxi. deberet
in potestate magna / et maiestate
Erat autem xpi potestas vna communicatione
et ita sicut xpo inquantum deus / Alia
auctoritas inquantum homo / Ille ergo vt dicit
B. t. qui tamen et redemit iudi
cabit. Ergo eius effectiue quod xc non erit
iudex arbitrarius / quia talis habet
potestatem non propriam sed refundit in eum
a partibus ei tamen iudicandis / Nec etiam iu
dex delegatus / quia talis potestatem habet
semiplenam / quia in certis causis et tamen
hoc cum formidine reuocandi appelli /
et sepe cum scelerata. Sed quia est et
iudex ordinarius adeo constitutus viuorum
et mortuorum Actuum x°. Quantus plen-
itudine potestatis ad omnes omnium causas
finiendas / Gen[esis] ii° capitulo. Cum com
pleuit deus omnia opera sua videlicet
implendo omnia promissa / sequitur
de hoc vltimo opere / In fortitudine
manus mee ego feci. Ille iudi
cabit in veritate secundum distinctionis
ac discussionis d[icit] Rom. ii°.
Secundum quem iudicium dei est secundum veritatem
vbi glossa Ambrosii iudicium dei
est quia prodit secundum veritatem

dominio

Corp[us] iuris p[artis] i

Clauditur sic ea
ut predictis

efficit deus gloriosus
ab aliis perfectus
fortis sincera cessate de ipso
stabilis ut deputat unicuique pro ut docet gessit
sive bonum sive malum

licet enim potestati iudiciarie conveniet / quia
hec eadem ubi dicitur veritas vincat omnia / Esdre
3° Ex quo eliciatur quod in iudicio illo nihil
remanebit incognitum nihil quod indiscussum
sicut rurssus hugo dicit omnium gesta tunc apparebunt
/ et omnia nota fiunt omnibus / Non illic
gesta ibi poterit latere / nulla astucia
hanc evidenciam poterit effugere / quia
deus in cordibus singulorum impressionem fa-
ciet per quam erit cognitio omnium / licet hic
discrete distincte sit ut hugo. Ate iudi-
cabit in bonitate / ¶ Ex rectitudinis inflexi-
bilis iuxta illud psalmi iustus es domine et rectum
iudicium tuum / Ita ut glosa dicit super illo
pauli supra allegato iudex apparuit
ad propria opera admittenda et demitenda / ad
mensuram bonorum / et malorum nichil dis-
cedet a recto / Ecclesiastici 3° ¶ Ex quo ap-
paret quod in iudicii rectitudine nulla
res poterit reparare / Non enim respiciet
personam potentis / nulla aquiescet unquam
precibus / nulla accipiet pro redemptione dona
peccatorum / Ratio Augustinus 22°
li. libri suarum meditationum / quia iudi-
cium id est inconvincibile / Ex existis
modis iudicandi elicitur quod modi
quos deus iudicat posuit in sua po-
sitione / Ex quo nunc et ibi potestas sine auc-
toritas ordinaria habere videtur
/ Ideo iudicium christi et tanquam superiorem
/ tamquam per probare aut reprobare et ar-
guere / Ex quo iudicabitur in presentia eos
auditum sunt cum / et hii qui stabunt ad
dexteram / et hii qui ad sinistram / ut patet de
disceptatione qua Christus faciet ad omnes
Mathei 25° / Et ad hos de quibus quidam
increpabit et quosdam approbabit
veniet in discussionem veracem.
Non alter iudicandi modus quod deus ...
tus dicit esse assistens / et ibi erit primus
coreceptos verbis gerit nuncupatos pares
iuxta illud Mathei 19° / Si petant
in te sic tunc tempore eius tam tu
fuerit liber apti omnis continentiarum apparebit
et liber vite id est Christus dicitur enim apoc.
20 libri aperti sunt in consciencias / et alius
liber apertus est qui est vite scilicet compara-
tionis Christi / et iudicati sunt secundum ea que
scripta erant in libris. Apparebit
conformitas priorum perfectorum ad

vitam christi / Et pro tanto dicitur christo assi-
stere / Actum quod eorum perfectio / distabit multum
a perfectione aliorum electorum / Ideo illi quidem de
dicuntur concernere christi et iudicare / quod ex nunc erunt
similes eos in ordine non fuerint sequenti / Licet at
singuli iudicium esset magis clarum / erit
alius modus iudicandi / quia est admonitione
et competit eis minoribus / respectu superiorum / quo
modo dicit Bernardus Eugenio pape libro primo de con-
sideratione / Moneo te non arguo hoc enim
modo omnes electi iudicabunt / quod iudicium doctores
iudicem vocat approbationis / Ex his enim precis
confessionibus / et aliorum comparando superas eas ad per-
fectiones et ad perfectionem christi / approbabitur in iudicio
suam / qui monentes in incontrabilibus pare-
bunt ei / sic deus clarissime et irrefragabili
¶ Illud ad modum iudicandi quod doctores respon-
dere vocat comparacionem vero inperfectionem per hec / Quia
malorum dignitas repellit eos a presidentia
iudicandi / iuxta illud Ecclesiastici 20 / Quia alius
iudicans temporum condempnat / dicitur in illo
iudicio extimo dicitur esse iudices super
maiorum evidentiam et clarificationem / Et enim
Gregorius 10 libro Moralium exponendo illud
Tue deduisti plures / Nunc quoque tam robustis
testimoniis / quod ex ille loquitur laudando / qui
defectum ingerere videbatur / Et consequenter apparet
quod in iudicando et ordinatissimum / Omnia apparebunt
erit dei quomodo aut ordinate fit adeo
fit / Patet quamvis in iudicio et quorum
sapientissimum / quia procedit quod de conclusione
contrariorum / In re vero ad christum multa et aliorum
Ratio quod colloquium in iudicio et veracissimum
quia disceptatio erit secundum testimonia consciencie
Cetero / quod conclusio prima finalem erit
clarissimum / et ita approbatissimum / et sufficientissimum
/ hec omnia possunt ex predictis
et hiis dicta conclusione prima.

Circa conclusionem secundam dubitatur in
collectione nota quod quamvis resurrectio
diversis / tunc est corpus ... in eodem corpore resu-
scitatio / et potest esse idem corpus unio debet
esse quod ad fuit / et animam / Dicitur quod resurrectio
naturalis futurum / quia albus homo nunquam deve-
niet ad finem nisi quod tantum est corpore et sola
anima non potest esse homo perfecta / Augustinus quod
non licet funderent quoniam secundam / que dicit
¶ In finali iudicio fiet omnium hominum resur-
rectio dicit in corpore proprio / Ex illam

resurrecto[r] predicta mors, ptar, omi[?] ... 20
corpore pot[est] resurrectionis modicum ... 30
dicit quod illis resurrectio est spiritualis

Circa hoc advertendum quod damascenus iiii[o]
libro resurrectorum humanorum corporum arguit
esse futuram primo ex differentia hominis ab
irracionabilibus dicens Si non est resurrectio
corporum nunquam ab irracionabilibus distamus
Secundo ex dignitate hominis tercio iusticie
respondens Si non est resurrectio beatificans
aggrediar ponitur sed vt merito compacie
bonorum ad malos dicens Si non est resurrectio
prosperaturi sine considera luxuria vitam ducentium
Ex quo elicitur quod iusta diuina prouidencia
exigit ad resurrectionem procedendum Tercio quod
ut pot[est] damascenus nullus sapiens dicat
prudencia esse iusti iudicii si ipsi sunt sub
humanorum corporum et aliorum Si idem est exitus
lugencium et letancium Et deducat eam
primo ex multiplicibus scripture Secundo ex
quibusdam miraculosis dicens Cristus resuscitat
lazarum iam fetentem et corruptum
non quidem animam solam sed animam priuatam
corpore ipsum corpus redimit et eidem corpori
Quando enim credetur mortuum resurrecto si cor-
pus quod est suscitatum et sic competentibus
quod prius illud constituerant non depugnauerit
hec ille Corinthiorum 2m Ex quibus colligitur ista
diffinicio resurrectionis Est enim sic aie
ad eodem corpore ex eius dissolucio et facto
incorrupto iterata vnicio Ex eis sic inor-
tis iterum ex pacto secute per quod non resur-
gendi quia re ad vitam rediit ex morte
non iterum secute ex pacto habuit cum pertale
ponderi animam suam Ioh x[o] Possit ergo re-
surrectio esse sibi soli propria Per hoc autem quod
dicitur dissolucio i. iii meruit no Primus illud
In libro tercio Tenensi nisi excludunt resur-
rectione quod est sibi appropriata Per hoc autem quod dicitur
facto incorrupto ad excludendum resuscitatos
illorum qui ad vitam redeuntes corpora ita
mortalia habuerunt Et dicit enim ad quartum cor-
adueniendum quod idem corpus vnius resurget
vnde Gregorius super libro Moralium tractatus
Iob super In nouissimo die resurgam
dicit In vera carne et in ea que cecidit
resurrectionem vera enim caro dicitur non prius si non
surgit quod cecidit Et ibi sic ergo reprobat
errorem eutitis qui in resurrectione equalitatem
negat vitatis humane carnis Et illorum

qui corporis inuisibilibus subtilitatem
carnem in resurgentibus appellare volu-
erunt Dicit cum allegando illud Ego ipse
et oculi mei conspecturi sunt et non
alius Si ibi esset carnis subtilitas
et non vera profecto alius esset qui moritur
et alius qui resurgit Ex quibus elicitur
quod resurrectio cum non potest si potest nali-
tato passiua que speciem conseruat per multi-
plicationem et successionem individuorum non
potest facere vt corpus quod corruptum est et re-
solutum idem vnum reuertatur Secunda racio 1a
quod vt apostolus dicit resurrectio fiet in ictu oculi 2a
et ita subito natura autem non operatur nisi
in tempore Tercia quod in resurrectione fient
corpora immortalia primo aliquorum corpora
erunt fulgida ut sol qualia natura fa-
cere non potest Erit ergo resurrectio equalis
miraculosa Ex quo patet error quorundam
philosophorum qui posuerunt reformatorem hominum
earundem numero esse naturalem cum reproba-
tur vlterius ad priorem obiectum

Ius sic deducatur post 2a conclusio Iu-
dicium diuinum hominum finale fieri non potest sine
corporum resurrectione Racio quod iudicium fiet
ad reddendum vnicuique secundum opera sua
Iuxta 2 Petri Reddere retribucionem cor-
poris Reddere autem retribucionem corpori
cum anima sine resurrectione fieri non potest Sicut
damascenus dicit Ubi supra Ubi non conste-
terit qui iter opera debitur virtutis est sine
nec delectatur sine corpore Et recte sine anima
nec est sensum nec motum nec operacionem
Ex quo ergo sic militauerint omnes quod esset
sine retribucionibus finaliter talis cum virtus
iniuste non fuisset premisso cum quo
iterum prius resurgerit et pot[est] ad in dictum
Hec Ista est super Apostolus omnes nos vt
dicitur in Corinthiorum 5 manifestari ante tribunal
iudicis que in quo vt dicit Glossa ex resur-
rectione est Ex qua conclusione et praecedente
sequitur quod conclusiones resurrectionem erit
quare tertia retribucionem Unde enim dicit Apostolus
prima Corinthiorum xv Omnes resurgemus sed
non omnes immutabimur quod exponens
Albertus magnus in scripto super libro dicit Omnes
resurgent a cineribus ad corpora
omnes resurgent a morte ad integra
corpora i. ad incorruptibilia Omnes
resurgent ad eandem quantitatem in spe-
cies ad eandem figuram in specie sua

omnes immutabuntur ad statum impassibi-
litatis corporum, quia dampnati habebunt
corpora passibilia, ponderosa, obscura et
grossa, et non habebunt corpora spiritualia
ut electi. Omnes ergo conformabuntur Christo
resurgenti, id est quod resurget ad vitam
immortalem, sed differens est gradus in hiis
que corporibus veniet ex perfectionibus animarum.
2m Corollarium. Et Christo ultimus elicitur
quod non omnium resurgentium est equalis gloria
corporum. Patet apostolus prima Cor. xv dicens: alia claritas
solis, alia lune, et alia stellarum; subdit:
sic et resurrectio mortuorum. Unde cum
causa et corpora celestium animarum
in suis speciebus distinguuntur. Sic corpora
sanctorum filia erunt in quadam luce clari-
tatis habebunt claritatem dignitatibus et glorie
vel sicut alia et claritas solis id est corporis
Christi, et alia lune id est virginis gloriose, et alia
stellarum id est aliorum sanctorum. Sic aliam
claritas corporum quibus debetur fructus cente-
simus illi cum fulgebunt sicut sol,
alia lune id est illorum quibus debetur fructus
sexagesimus, et alia illorum quibus debetur
fructus tricesimus. Et posset ita probari
ratione, quia diverse erunt perfectiones animarum
in premiis. Unde Iohannis xiiii: In domo
patris mei mansiones multe sunt.
Ergo est dicendum et in claritate corporum
etc. gaudet, quia gloria corporum veniet ex
perfectione animarum. 3m Corollarium. Ex quibus
elicitur: est plena beatitudo electorum et
plena dampnatio reprobis datur, non potuit
vero resurrectionis eternis. Unde cum
clarificata ... dabitur possessio illorum
premiorum visa anime divinitate et repro-
borum quando corpora perfruentur et delecta-
buntur ... penis. Ita reprobi de-
trudentur in locum inferni et in luctu
fletus ... penis spiritualibus et cor-
poralibus sine fine punientur. Et tunc
dicta conclusio stabit.

Circa tertiam conclusionis tertie

In notabili tractatus duas ... opinionibus
obmissis limitat se ad id quod de vite
humane nature, et potest dici dupliciter
modo loquendi generaliter, tunc de unitate
humane nature et forma et forma, sed de unitate
loquendo tunc de unitate humane nature

et hic materia et hic forma, et est id quod continet
carnes et ossa in potentia materia. Et super
hoc fundat 3 conclusiones, quarum dicit quod in ad-
ventu domini ad iudicium totum ipsum et de unitate
humane nature resurrecturum est in ipso homine.
Et in corpore primo dicit quod resurgit est id quod est
de decentia et pulcritudine. In 2o dicit quod aqua
humores resurgent, sed non omnes. In 3o mentem
facit de esse ex quo forma est ... In 4o de cibo
humane carnis. In aliis corporibus quatuor vi-
sitat et solvit ad opposita inducta.

Ad ampliorem declarationem istius Alberti in septo
quarti ... modum ducere loquendi de unitate humane
nature ... abstractum aliud concreti. Loquendo de
abstracto unitas humane nature illud quo aliquid
est verum esse hominis, et non aliud nisi indivisio
actus et potentie. Unde cum potentia et actualita-
tem habet completum esse, et ita vite nature. Sed
loquendo de concreto unitas humane nature aliud
non est nisi vera natura hominis, id est natura que est
completa naturali hominis forma, puta anima ratio-
nali. Est ergo unitas humane nature ... id est
rectitudo sola mente perceptibilis rectitudo
id est vera entitas entitate ... sed ... et
po essentialis. Ex quo Albertus primo elicitur quod
unitas humane nature consistat in ... non in
corporalis ... quia illa entitas
... spiritualis est, et nec sensu nec ima-
ginatione perceptibilis. Secundo elicitur quod
natura non consistit in eo quod dat ... enti-
tatem, sicut in augmento aut detrimento
... Tertio elicitur quod unitas humane nature
consistit in quadam puritate nature impermixta
... illius et alterius absoluta quod accedit et
recedit quia ... Et ... eius
elicitur quod ea unitas humane nature in omnibus
non obstante hoc quod occupat pluralitatem
suppositorum. Ex quo cum omnes homines unius
nature sequitur quod una natura est in omnibus hominibus.
Unde dicit Porphyrius: participatione speciei plures
homines sunt unus homo, id est unus in natura humane.
Et quod unitas nature specificatur in quolibet individuo
habet materiam et ... formam, et per vitas
istius corporis ... Ex quo cum
unitas humane nature sit quedam rectitudo et entitas
... virtute completa et essentialis, sequitur
quod in omnibus ... et ab omnibus equaliter
participata. Unde magister Albertus circa ...
plenius declarat materiam istam dicens ...
quod ... quedam ... natura

quantitatis quia sicut facit ad organisationem corporis naturalis ... anima prima debet corporum organicum quia ipsa est actus corporis physici organici. Secundo debet ad ... illi quod ... est corpori ... organico ad complementum ... organorum. Tertio debet restaurari ... quod ... est deperditum. Quarto debet ei quod ... augmento ... Et ... omnibus modis dicitur ... quantitas ne ... pro ... sicut deductum est ... finalis ... gloriosi ... quod pertinet essentialiter ad veritatem humane ... relinquuntur in generali resurrectione ... quia si aliquid ... tunc ... resurgens non haberet eandem ... quam habuit ... et ita non ... resurgeret ... ad ... determinata ... quia ... pertinet ad esse hominis ... resurget ... caput pedes manus cor et alia membra ... quibus non constaret figura humane ... debita. Resurget ergo corpus organicum ... ad suscepcionem anime rationalis. Resurget sanguis ... est ... resurgent ossa et nervi ... corporis ... quantitas ... ad ... illud resurget ... hominis ... perfectio ... Tertio ... hominis ... veritati resurrectionis. Perfectio autem integri esse hominis ... quod ... puer ... omnia ... potentias ... quod ... adesse et quo ad bonum ... organicis ad ... operationes ... autem ... debitam et ad ... illi ... et ad ... potentiarum ... que ad accidentalia ... inseparabilia ... resurget ... visibilitas ... videbunt ... iustitia ... separabilia ... resurgent ... magnitudo

flebilitas

et consimilia ista resurgent ... que ... magis et minus ... aut ... in dampnatis ... separabilia ... deformitas turpitudo ... resurget in dampnatis. Beatis autem ... dabitur. Ex quo patet quod ... resurget ... et ... resurgent ... beati reformabuntur. Tertio quia ... in dampnatis ... Item ... etate ... resurgent ... maiores ... parvuli ... resurget ... in martiribus ... in beatis non resurget ... in dampnatis ... mutilato aliquo membro ... discipuli ... Mala ergo ... dampnatorum ... in resurrectione et ... corporis ... resurget ... in iudicio ... ad aliquos ... immortalitate.

utilitates

Circa ... gloriosi ... iudicium finale ... et ... de iudicio ... finale ... bonos et malos ... bonorum ... finalis ... iudicium generale ... bonis bona et malis mala debentur ... filios ... pena finalis ... iudicio non alias ... non ... in morte ... omnibus et singulis ... pena aut supplicia ... finali ... pena ... dimittitur ... occulta. Circa quod ... et ... quod appareat ... illi non

aliud defectus iudicii innotescit imp[er]fectas
tam et retribucionem / sed quod bona bonis et
mala malis reddentur. Et uniforme
dicitur quia unica et modi / non variatur / quia ad 2m
Aliud dicitur esse multiforme / et contra primum etc.
Iudicium quod unusquisque de se recipit
in morte / et hoc dicitur particulare
ita non solum respicit ...
Dat enim in primo iudicio tantum de premio quod
fuit demeritum / et tantum de suppliciis quod fuit
de merito. Unde multiforme dicitur / quia secundum me-
rita vel demerita variatur. Ecclesia enim facit
summam in confuso, scilicet bonis bonis / sed in mor-
te fit cuique sive dampnatio / quod dicitur hoc
bonum premio / et hoc malum pene / sed quia
tales retribuciones non sunt complete / Ad
2m tamen iudicium dicitur esse omniforme vel
finale / in quo non solum respondebitur animabus
in talibus / nec solum animabus in tantum / sed re-
spondebitur omnibus simul / corporibus simul et in
omnibus simul. Omnes enim stare ante tribu-
nal / omnem uitam vel demerita discuciet
et reddere omnimodo in corpore / et in anima
secundum quod gessit.
Item si plena retribucio malorum et bonorum
fieri non potest / ergo illud iudicium finale frustra
potest, ita non est / Augustinus quia sicut ... omnium p-
rimia et pene in iudicio complebuntur.
Ita Iudex illi iudicio propterea de potestate
habebit omnem uitam et demerita / premia
et supplicia / quia tunc quasi alias insufficiens
iudicis prouidet. Unde Tullius ... dia-
poli velle si iudex nunquam valeas ...
pe virtute iniquitates / quod tamen fieri est
quia talis potestas et invincibilis et
omnipotencie que Christo competit secundum
humanitatem / orbit ... quod iudicium
hominum non erit aut quod Christus prodebit
iudicio secundum diuinitatem / quod est contra iam
determinata. Dicitur quod potestas Christi est in-
vincibilis / quia potestas diuinitatis / quia
diuina potestate iudicium complebit / sed non in
diuinitate sed in humanitate apparebit /
Circa quod aduertendum / quod Christus ad iudicium
veniet in ... / scilicet diuinitatis et
humanitatis ... quia hec due nature
non parantur dimissione ab eo tempore / quo
in persona sunt unite ... secunda
quia in iudicio in equa sicut potencia
diuinitatis ut mortuorum resurrectio / Item
ad tribunal ... omnium confitare

revelacio. Alia autem fiet in forma huma-
nam quam apparebit sensibiliter loquetur vocaliter
et feret sententiam secundum rei equitatem / et sic
patet solucio argumenti /
Utrum Christus in humanitate iudex esse non potest et in
diuinitate non possidebit / ergo nullo iudicium
illud perficiebit / Augustinus deducitur / quia Christus
in humanitatem non est aliis hominibus superior
sed equalis / unde quod supra dicitur Assimilatus
est fratribus suis in omnibus excepto peccato
Et quod ergo non est superior / non habebit potestatem
iurisdiccionis in omnes. Item Christus ... iu-
dex esse non potest in humanitate / quia hec est pere-
grinatorum ... plus ... potestate ha-
bitare vitam eternam / vel ad mitte-
re ad gehennam. Videtur ad hoc ... / quod Christus
in humanitate non est equalis aliis hominibus
quia ... est ... parte / et ita superio-
ritate et potestate super omnes homines non
habet ... quia hic et plus dei / sed habet et
dono et ... / quia meruit illa per suam
passionem / Et ideo dicitur esse iudex constitutus
vivorum et mortuorum. Circa quod aduertendum
et potest magis dubitari ... in scripto quod ...
Et ita secundum iudicium duo videnda sunt
Primo auctoritas iudiciarie potestatis / secundo forma
iudicialis ut scilicet sit iudex primus horum iudi-
candorum / potestas ergo Christo competit secundum diuinitatem
Sed forma iudicialis secundum humanitatem / quia in
humanitate hominibus imposuit legem / nunquam est re-
demit eos a dampnacione ... multa bona
operatus est eis. Sed forma ergo ... iudicabit
eos de transgressione legis quam eis dedit
et de ingratitudine redempcionis illius
et de malis omnibus que egerunt in eum propter
ergo iudex erit / quia et ... iudicabit quantum ...
et ... redemit ... est ... quia hoc
redempcionis et a dei regno excluso
vel ad id admisso ... que duo illud
iudicium et futurum.
Et si Christus in humanitate non potest aliquos a re-
gno excludere et aliquos ad regnum ad-
mittere etc. / et quod quis est de ordo ...
et quis non / sed dicitur quod ordo et ... et non
et quod omnium ... et uita manifestauerit.
Modo scriptura prohibet iudicium manifestare
occulta. Item humana corda ... sunt
abscondita. Item mala aliorum publi-
care prohibitum est. Item multa ...

in memoria tunc fuerint, ita quod non habebuntur
in conscientia. Item multa crimina sunt deleta per
penitentiam quorum non vestigium remanet nec
videtur modus quo crimina ad tantam mani-
festationem devenient. Circa hec advertendum
quod a iudicio divino tota tollitur imperfectio
non enim iudicium illud fiet cum inquisitione, quia
inquisitio procedit ex dubiis et cum tempore.
Unde si alicubi in scriptura ordo ponitur istius iudicii
sicut Matthei xxv ponere dicitur Congrega-
buntur ad eum et separabit bonos a malis, et
statuet bonos a dextris, malos a sinistris.
Et dicet hiis hec et aliis illa, et quo-
rumque videbitur ei. Talis ordo non potest
esse temporis ut prius patet, et preterea aliud
est quia successio temporis in divino
opere denunciat imperfectionem. Sed si ibi dicitur or-
do non est nisi nature. Unde et ista disceptatio in-
ter ea erit, quod ut Magister Albertus dicit Deus
performabit parte vicissitudinibus movebit-
dum conscientias et quelibet illi vetustatem et dis-
plicet quod dicitur reprehendi quemque simile est
approbari. Disceptatio ergo erit non vocalis
sed per causas accusatorum conscientie et defensorum et placi-
da certa. Item Petrus in dicit quod exclusio et admis-
sio ad regnum erit precedente manifestatione
omnium criminum. Et quod dicitur scriptura est prohibi-
ta dicit quod verum est quod iudex debet sive sentire
ex testionibus exterioribus, sed ubi sentit
ex testimoniis interioribus oportet interiora pu-
blicari, ut sententia cum publicatione testium
appareat omnibus iusta, que quidem pub-
licatio non est aliud nisi conscientie mani-
festatio. Et quod dicitur humana corda sunt
abscondita, dicit quod verum est quod ex sui condicione
non nostris tamen divina virtute tunc manifesta-
buntur ad maiorem evidentiam iusticie di-
vine. Et quod dicitur in prohibitione aliorum ma-
la publicare, dicit quod verum est in scandalum
aliorum, tunc autem scandalizatio locum non
habebit, sed crimina publicabuntur in maiorem
confusionem peccatorum. Et quod dicitur multa
crimina memoria tunc fuerint verum est actu ma-
nent in reatu. Non quando ergo super primum
sententiarum dicit Crimes note remanent
in conscientia et sunt ipsorum reatum. Licet ergo acta
peccatorum non videbuntur sensibiliter que co-
mmisso dicitur tacta nec putabunt memoria
cogitationes reflexa, tamen re note reputa-
buntur peccata. Et dicit Magister Albertus Crimes

notas videbunt in duplici lumine: primo in
lumine naturalis iusticie, que est quedam
rectitudo scripta sive synderesis in cordibus
eorum. Illi enim lumini non contrariatur tenebro-
sitas peccatorum, quia stant simul. Secundo
lumine dei et scientiam desuper irradiatam
quod rectitudo dei qua movebit conscientias
singulorum, et conscientie scitorum, que etiam
tunc apparent sicut quedam lumina et quasi
regule, et quedam canones, unde omnes
conscientie illius dissimiles ostendentur esse
digne damnatione, et similes digne
salute, quia cum hec duo totum precedit
iudicium. Unde Sophonie primo dicitur Scruta-
bor Ierusalem in lucernis et visitabo super lucernis
viros defixos in fecibus suis. Et quod
dicitur Multa sunt peccata deleta per penitentiam,
Magister Albertus dicit quod talia non sunt peccata
ergo sunt remissa, nec revocabuntur
ad conscientiam ut condemnanda et punien-
da, sed ut appareat gloria misericordie divine
dignitio cum quibus a maiori donum ceci-
derit detractio ipsius culpa consumique
punietur.
Consequenter circa conclusiones quas dicit de
resurrectione integra corporum arguitur recipere
eorundem corporum in integritate membrorum
in perfectione sensuum, et in exercitio
potentiarum in omnibus operibus reducat
homines ad statum perfectum, et ad modum
vivendi vite moralis, in vanum ponitur.
Ad quid enim in resurrectione valebunt
pedes si non currimus. Ad quid manus
si cibis non laborabimus. Ad quid os
venter stomachus si non biberimus
vel comederimus. Ad quid diversitas
sexus si uxores non ducemus et filios
non procreabimus. Vel dicitur quod erit
occupatio omnium istorum. Et videtur mor-
tuorum resurrectio esse contra illud apostoli
dicentis: Caro et sanguis regnum dei
non possidebunt. Hec sunt contra Orige-
nis que Ieronimus describit in quodam tractatu
contra dogmata Origenis de resurrectione
qui maxime de reliquiis que ad finem
pertinet. Et probatur corporum dicit Origenes
eorundem corporum que in cineres dilapsa
sunt fiet resurrectio. Quia non est probabile ut anime
que in aliis corporibus peccaverunt in aliis
torquerentur, nec iusti iudicis est alia

alia membra pro vo facturo fundit et alia
tonat. Erunt ergo eadem corpora resurgencium
que fuerunt mortalium ſed alias habebunt
condiciones. Et addit apostolus prima Cor.
xv. Seminatur in corrupcione surget in incor-
rupcione. Seminatur in infirmitate surget in
virtute. Seminatur corpus animale surget
ſpirituale. Seminatur in contumelia surget in
gloria. Erunt eadem in corpore et vita ſed
diſpar condicio. Et allegat ibidem Theologus quod
puritas post corporibus post resurrectionem a
diuerſitas donetur cum nunc ſunt ſtricta.
Ergo cum erunt ſpiritualia nec oculis videntur
corporalibus nec tactui subiacebunt nec
ponderi convenient nec colori in quibus ſunt
ſunt vitate mutabuntur. Ideo allegat Theologus
omnia ea que nunc agunt per sibi corporum per
tros totius nobis conveniat. tunc enim toti
videbimus toti audiemus toti ambulabimus
toti operabimur. Ita quod in uno quoque resurgencium
non est proprio actionum ut hec actio conveni-
ret illi membro et ea alteri ſed omnes conve-
niat toti quia hoc est de racione ſpirituali. Et
reformabit namque dominus corpus humilitatis
nostre configuratum corpori claritatis sue. Item
allegat omnia que erat nunc communis corpo-
ribus resurgencium tollentur ut est comestio
bibitio dormitio coitus et consimilia. Ergo
cum ergo corpora erunt ſpiritualia et immortalia
talibus non indigebunt. Et hic Theologus de Helye
lia et Enoch qui in paradiſo sunt mente
corporalia et non dum mortui sunt et tamen
nec comedunt nec bibunt ſed ex dei con-
ſorcio ſaturitate potiuntur. Ergo isti adhuc
habentes vitam mortalem talibus non indigent
multo minus indigebunt qui in resurrectione ab omnibus
carnalibus erunt. Et allegat ibidem
In resurrectione neque nubent neque nubentur
ſed erunt homines sicut angeli dei. Et per-
mittitur angelorum ſimilitudo quia ea ſimilitu-
do quod in angelis est ſine carne et sexu
in nostra carne est et sexu durabit. Et non
ergo os venter ſtomachus erunt ſine cibo
manus ſine corporalibus operibus.
Ita erit sexus ſine commixtione [illegible]
erit ſuperflua membrorum non quod carere
debuit officio ſuo. Ergo in hac vita
poſiti vitabamus implere operam

membrorum. Et non minus per ea vita non
erit comestio ex quo in hac vitabamus
ieiunio. Si ibi non est commixtio car-
nalis ex quo fit aucta continua inte-
gritas carnis. Si ibi non est opus
laborum ex quo [illegible] non ſe-
runt neque metunt neque congregant in
horrea. et tamen pater celeſtis paſcit eos.
Ergo per ſequens [illegible] Et adaucte
adducta. Ergo quod caro et ſanguis
repleta prae carnalibus viciis ſicut hic ibi
continue non acquirent regnum et ſanguinem
[illegible] carnalibus viciis. Et ideo
in carne non eſtis ſed in ſpiritu ſi tamen ſpiritus
dei habitat in vobis. Unde [illegible]
in viciis carnalibus non poſſidebunt
regnum dei quod indicabit cum [illegible]
ergo ſunt in carne [illegible] Xpi. Et [illegible]
[illegible] de corporibus mortalibus quando
cum hominis mortalia corpora [illegible]
[illegible] non poſſunt poſſidere. Non
[illegible] hac [illegible] non poteſt [illegible]
[illegible] et miſeriam.

Item poſt dominus per reſurrectionem ambulat
cum Cleopha Luce ultimo [illegible]
[illegible] palpandum ſe prebuit comme-
dit et veſtitus apparuit. Si ergo cor-
borum configuratum erunt corpori Xpi
quod hic eadem erunt in corpore corporibus
Et ita quod reviviscunt reddibit vita
communis. Ad hoc dicit Theologus [illegible] ſup
[illegible] non est idem de corpore domini et de cor-
poribus aliorum. Illud enim corpus quod
non est natum quod ſemine alijs pollebat
privilegijs. Unde quod dominus poſt
mortem ea ſatiebat. Ideo erat ut
dubitantibus apoſtolis fidem faceret
veram. Sicut dominus oſtendebat quod ante
corpus gloriſicatum quia clauſis ianuis intravit
ſpeciem ſubiquam non ascendere et dixit
et non cognoſcerent eum in fractione
panis evanuit ab oculis eorum ſed
habetur Luce ultimo.
Item poſt ſi corpora reſurgencium erunt aliquo
[illegible] quia ſed ſpiritualia ſequitur quod non
erunt eadem non quia in conditione

B

Ap[osto]l[u]s q[ui]a cor[por]a mortalia sunt corp[or]alia et corruptibilia. Cor[por]a aut[em] resurgencium sunt sp[irit]ualia et incorruptibilia. Modo talia dicunt[ur] que et h[ab]ent dicunt[ur] q[ue] dicunt[ur] p[ro]p[ri]e et i[nde] ad h[oc] d[icitu]r s[e]c[un]d[u]m... vbi sup[ra] h[ab]et [et] fides t[ame]n vt carni gl[or]iam tribuat et ei no[n] auferat v[er]itatem. S[ecundu]m i[d] ap[osto]l[u]s h[ab]et corp[us] sp[irit]uale induet incorruptio[n]em no[n] in te[m]p[or]e... vt cor[pu]s resurgendo p[ro]p[r]i[u]m na[tura]m depo[n]et et alia assumet aeream vel solarem s[ed] im[m]it[atur] [illegible] q[uia] cor[pu]s quod ad resurgendum erat mortale et corruptibile, factum resurgendo e[st] i[m]mortale. Erit ergo ut c[on]cessit d[icitu]r eu[n]d[em] s[ed] no[n] s[ed] aliq[u]e... Moling enim d[icitu]r ap[osto]l[u]s oppo[n]at s[ed] n[atur]alib[us] s[ed] sup[er]vosam s[ed] glosis dotibus

Ap[osto]l[u]s resurrectio corp[or]um i[n] integritate me[m]bro[rum] et sensuum e[st] ducto g[...] ergo no[n] [...] ponderanda aut[em] p[ro]b[atu]r q[uia] Matth[eus] d[icit]: Si oculus tuus scandalizat te erue eu[m]. Et si manus tua scandalizat te abscide eam. Et sic idem de pede dicit. Et sequitur: Melius e[st] tibi in vita[m] eternam ingredi cu[m] vno oculo cu[m] pede et cu[m] vna manu quam ad [...] mitti in gehennam. Et [...] erunt Monoculi et loripedes. Et [...] quo[...] et i[n] integrum [illegible] sunt vt Nicolaus [...] no[n] loquitur ibi de [...] regni celestis q[ui]a ps [...] ad lram no[n] pt intelligi s[ed] loqui[tur] ibi de amonendo ... [...] ei[us] ad petendum sit [...] qu[...] exp[re]ssum q[ui]a [...] Multo enim melius [est] h[omin]em abscide[re] [...] istorum membro[rum] et p[er]ueniendo [...] et ... venire ad vitam eternam quam [...] v[...] tibi[...] membri[...] libe[re] indiscrete et ... offensa [...] venire r[...] et [...] p[ro]gressio sit ad q[ui]eta[...] ex [...] qui intelligunt[ur] in oculos [...] et protectoribus qui in manu [...] et aliis animal[ibus] qui [...] pede [...] ergo sunt [...] Ex[...] pedit enim h[ab]ere [...] absq[ue] h[ab]e[re] venire in mercede qua[m] cu[m] h[...] venire i[n] d[...]

p[ro]b[atu]r ergo q[uia] [...] lra[...] m[ul]t[u]m fa[cit] ad p[ro]positum

Contra in[...] [...] conclusione[m] sed[...] q[uia] [est] de resurrectione corp[or]um. Sufficiens p[re]mia[tio] no[n] dabi[tur] a[n]i[m]e solu[m] [...] suis [...] ergo ad [con]pleta [...] corp[or]um [...] carnis. Aut[em] p[ro]b[atu]r [...] ps. Omnis gl[or]ia filie regis ab intus. Vbi vide[tur] velle q[uod] totalis retributio e[st] i[n] a[n]i[m]a q[ue] [...] latet in corp[or]e. Et confirma[tur] h[ec] [...] diuina promissio. In resurrectione erunt homines sicut angeli dei in celo. Et q[ui]a angeli sunt p[re]miati sine corp[or]e ergo et homines [...] q[ui]a h[ab]ent [...] illa similitudo [...] Ad h[oc] d[icitu]r q[uod] finalis retributio [...] competit homi[ni] et suffi[cienter] i[n] a[n]i[m]a q[ui]a p[o]s[t] eius erit in corp[or]e q[ui]a no[n] solu[m] videbimus deu[m] s[ed] et[iam] [Christu]m corporalib[us] oculis. [...] q[uo]d d[icitu]r Joh[annis] xvi[i]. H[ec] [est] vita eterna [...] ad p[ri]mam ergo au[ctorita]tem d[icitu]r q[uod] [...] p[ro]pheta no[n] loquit[ur] ibi de [...] retributione s[ed] loquit[ur] de eccl[es]ia militante ecclesie que consistit in [...] P[ro]p[heta] d[icit] [...] et io d[icitu]r ab intus [...] recepte veraciter doctrine. [...] d[icitu]r In fimbriis aureis doctrina enim ex bono op[er]e dependet sic fimbria ex veste. Et aurea d[icitu]r [...] elucescentia [...] exultiue aquisitoria [...] cu[m] collaude[...] vanitatib[us] [...] enim e[st] o[mn]is gl[or]ia ecclesie que [est] filia regis eterni et sponsa [...] multitudo filio[rum] [...] doctrina lucida caritatiua et operosa debet ad co[n]firma[n]du[m] p[ro]bitate[m]. N[ec] ergo [...] au[ctorita]s facit ad p[ro]positum. Ad 2m d[icitu]r q[uod] angeli et homines h[ab]ebunt eandem beatitudine[m] [coequalem] no[n] t[ame]n omnimode illa meret[ur] et [...] no[n] omnimode eodem [...] adipiscentur. Illi ergo q[ui] meruerunt eam absq[ue] corp[or]e quia sunt sp[irit]us intellectuales et a[n]i[m]a separati sine corp[or]e b[ea]ti s[un]t. Ali[i] v[er]o rationales q[ui] corp[or]ibus in[...] mixte s[un]t et i[n] corp[or]ibus meruerunt etia[m] i[n] corp[or]ibus p[re]mia[bu]nt[ur] et ergo d[icitu]r q[uod] [...] i[n] [...] no[n] d[icitu]r omnimodam similitudinem. S[ed] ut d[icit] Jeron[imus] [...] volt [...] eadem b[ea]titudo que

anglos possidet in quibus non est
distinctio sexus / duabit hominibus
in quibus est distincto sexus / sine carna-
libus commixtionibus / Et ideo netrater
quia ibi In resurrectione neque nubent
neque nubentur
Item sic Tota gloria beatitudinis in sola
anima consistit / et sic corpore non indi-
get pro completa beatificatione / quia de-
duatur sic / quia tota beatitudo consistit
in operatione intellectus / vz in visione
Iuxta id supius allegatum Hec est vita
eterna ut videant te solum deum
verum. Modo intellectus quo ad illam opa-
tionem non indiget corpore / quia organo
non non utitur / Non ideo ita hec glosa
sup illud Apoc vi° Vidi sub
altari animas interfectorum dicit Hec
fectorum modo sunt sub minori digni-
tate / quam sint future / Ubi innuit
quod ex ratione animabus augetur beati-
tudo / Ut dicit b. t. in scripto quarti distinctione
dicens / Post corporum resurrectionem
beatitudinem auget extensive non in-
dubium / quia tunc beatitudo non
solum erit in anima / sed etiam extendet
in corpus Iuxta id ps Homines
et iumenta salvabis domine /
glorificans animas et corpora / ymo facta
resurrectione corporum etiam ipsius
anime beatitudo maior est extensive /
quia non solum gaudebit de bono
proprii corporis / sed etiam gaudebit de
bonis alienorum corporum / Sed an
beatitudo anime facta resurrectione augebitur
intensive / b. t. dicit quod sic / Ratio
quia corpus glorificatum anime conveniens reddit
operationem anime in qua beatitudo consistit
promptiorem / et pleniorem / Alia
ratio / anima retinet appetitum cor-
pori suo regendi / quia hec est sibi
naturale / quod quidem appetitus est eius
perfectionem / et est propter talem / anima
ideo quia reflectit suum desiderium
ad corpus / ideo nec ita plene
nec ita perfecte fertur in deum / sed
tunc saciabitur appetitus suus / et
suum desiderium complebitur / tunc
vigorosius ideo intellectus / tunc de-

fectum feretur in deum / et inde tunc sua
beatitudo augebitur / Sed in interrogatione hec tractatu
sermone xlini Contra quod arguitur Tota gloria
beatitudinis in sola anima consistit / negandum
est licet enim in sola anima consistit principaliter
[illegible] etiam et in corpore consistit / Et quando
arguitur in beatitudo consistit in operatione intellectu
vz hoc est / Ad quod arguitur et anima non indiget
corpore ad operationem talem / Hec est negandum quia
licet anima non utitur corpore ad illas operationes
simpliciter loquendo / tamen connectio corporis ad animam
operationem illam facit expediciorem / modo animam
dicto quod corpus instrumentaliter ad illum actum con-
operabitur sicut etiam cetera instrumenta adminicu-
lant / et propterea dicit Exteriora bona esse admini-
cula quedam ad felicitatem vie

Item sic Anima utitur corpore tamquam instructo
instrumento aut instrumentaliter / sed tota ista
debet principaliter agere / Contra non
videtur ad quid valet corporalis sensus
in beatitudine. Dicitur n. anima est in corpore tunc sensus
deserviunt non ad cognitionem solum / et etiam ad cogni-
tionem dei / et aliarum substantiarum / Sed quando anima
cognoscet deum in patria / tunc non indige-
bit aliquo sensu sicut antea / Ubi enim
anima in patria cognoscet deum per naturas
quod non est eorum / quia tunc cognitio est propria
vie / sicut in [illegible] non indiget equo ad
equitandum illac / ubi est hec etiam non indi-
get sensu ad cognitionem illorum quorum iam
notitiam habet Confirmatur sic Si esset aput
sensus corporis ad consequendum plenam
beatitudinem quae plus homines dicantur
beati exivisse corporali quam extractu vel
quocumque alio sensu / tunc in hoc non repperitur
in scripturis / Pro solutione primi advertendum
quod anima non utitur corpore sicut puro instru-
mento / quemadmodum serrans serra / Ratio
est quia in corpore sunt virtutes operative
seu potentie et dispositiones ad operandum
Et ideo dicit philosophus et Augustinus quod anima extra
corpus habet se ut imperans Sed corpus habet
se non ut purum instrumentum sed ut imperatum
i. sequens anime motum et imperium Et signum
huius est quia homo cogitat in pede vel
in lingua / quandocumque anima moveat
ad ambulandum / vel ad loquendum homo
incipit ambulare / et incipit loqui / quia si esset

corp9 ut primo instrumentum sequetur statum principalis agentis motum Modo autem quia in corpore optima virtus est debilitata et exhausta et disproportionata ideo anima per corpus operari non potest Secundum hoc arguitur anima vti corpore vel dicitur quod non vtitur eo ut primo instrumento sed ut instincto cooperatiuo Unde dicit Albertus sicut anima mouetur obediendo deo sic corpus mouetur obediendo anime Unum illi sunt actus anime corporales meritorij propter quod in disceptacione iudiciali illis qui sunt ad dexteram dicetur Esuriui et dedistis michi manducare etc

Ad secundum dicendum Anima non indigebit corporali sensu in patria ad cognicionem intelligibilium nisi ex quadam estimacione sed propter vnum aliud effectum scilicet ad videndam corporis humanitatem et ad videndam gloriam corporum et gloriosorum aspicienda neque inanimatorum Habebunt ergo corporales oculi ubi gloriam suam Et dato quod ex visione corporali deveniet homo ad cognicionem dei primus sed tertius declarat hec esse possibile cognicio talis non esset vera ita cum sicut deus cognoscetur per creaturas sed cognoscetur bene in creaturis ergo quibus erit omnia in omnibus Sed quid tunc de alio dicto dicit sanctus Thomas Cum hominis beatitudo principaliter consistit in actu anime Sed in corpore non consistit nisi in quantum corporis perficitur per animam quia sicut ab anima in corpus beatitudo diuina per quandam redundanciam licet autem ut dicit Origenes Anime delectantur omnes sensus spirituales visu enim interiori delectatur in pulcritudine dei Auditu in loquela et symphonia dei Iuxta id Audiam quid loquatur in me dominus Gustu in dulcedine dei iuxta id Gustate et videte Odoratu in bono odore dei quem adolescentule senectutes dilexerunt nimis Tactu percenit aliquid de verbo vite dictum ut dicit Albertus Omnes illi quinque sensus spirituales vnum sunt communis sensus vel ipsius visus qui est intellectus qui coniuncta virtute perficitur fide et actu cognicione sed cognicione Unius ergo sensus perficitur sua virtute sed non alia nisi fide delectatur enim prima in dei pulcritudine quia cognoscat deum Delectatur in vocibus et symphonia quia cognoscit deum Delectatur in suauitate suo modo

Omnes enim delectaciones ex cognicione seu visione procedunt Secundum hoc arguitur Si esset opus sensibus corporeis etc dicitur quod ista est racio Corpus enim beatificatur gracia Et quia omnis beatitudo anime ex visione spirituali procedit ideo et corpore sed quo visu corporali habet beatificatur dicit beatus Thomas visus corporalis in glorificatis non solum beatificabitur ex visione corporis Christi et aliorum corporum sed etiam ex percepcione diuine presencie in corpore glorificato Non enim homo non poterit videre diuinam essenciam ut sensibile primum quam aliquis videndo colorem percipit colorati figuram magnitudinem tamen Cum tamen videndo Christi corpus et alia diuinam essenciam cognoscet Et hec via dupliciter prima quia videndo Christi corporis tantam gloriam et in corporibus beatorum maiorem claritatem aliud in eis non estimabit esse nisi diuinam presenciam Secunda via quia intellectus tam clare videbit deum quod etiam in creaturis corporalibus percipiet essenciam eius sicut etiam in locucione percipitur vita

a ergo non est corporata vide tamen oculi et sensus quod

Utrum homo exercitatione filiationis domus et publicationis sit capax beatitudinis futurae. Quod sic, patet Philosophus. Contra: Sicut vita sensitiva est super sensibilem, ita intellectualis est super totam, ut patet per Dionysium in libro de divinis nominibus in multis locis. Sed bruta animalia quae habent vitam sensibilem tamen non possunt pervenire ad finem talis naturae. Ergo homo non potest pervenire ad finem intellectualis naturae, qui est beatitudo. Secundo patet quia homo non est capax beatitudinis futurae, secundum quod Philosophus loquitur ad summum bonum in quo consistit beatitudo; homo pervenire non potest nisi transcendat media. Cum igitur inter deum et naturam humanam media sint angelica natura, quam homo transcendere non potest, sequitur quod non sit capax beatitudinis futurae, cum eam ut videtur adipisci non possit. Igitur quod Philosophus. In oppositum dicit propheta: Beatus homo quem tu erudieris domine. Sed nullus nisi divina potest beatus fieri. Capax beatitudinis futurae. Igitur quod verum.

Nota primo quod in titulo quaestionis tanguntur tria, puta primum quod homo exercitatione filiationis est felicitatis. Secundum quod dominus. Tertium quod homo sit secundum exercitationem filiationis dominus et felicitatis capax est beatitudinis futurae. Circa primum nota beatus Thomas in prima parte summae quaestione xxii quod omne bonum est in rebus est a deo creatum. In rebus autem creatis invenitur bonum non solum quantum ad substantiam rerum, sed etiam quantum ad ordinem earum in finem et praecipue in finem ultimum, qui est bonitas divina. Igitur bonum ordinis in rebus creatis existens a deo creatum est. Cum autem deus sit causa rerum per suum intellectum, et sic cuiuslibet sui effectus oportet in ipso rationem praeexistere, necesse est quod ratio ordinis rerum in finem in mente divina praeexistat. Ratio autem ordinandorum in finem proprie prudentiae est, quae est principalis pars providentiae. Providentia autem proprie est secundum philosophum in ethicorum ordinatio aliqua in finem ipsi tribuens secundum quod homo prudens qui bene ordinat actus suos ad finem vitae suae sive in ipsum aliorum sibi subditorum in familia in civitate vel regno. Secundum quem modum dicitur Mathei xxiiii: Fidelis servus et prudens quem constituit dominus super familiam suam. Secundum quem modum providentia vel prudentia deo convenire potest. Nam in ipso deo nihil est in finem ordinabile cum ipse sit ultimus finis. Ipsa ergo ratio ordinis rerum in finem providentia in deo nominatur. Unde Boethius dicit libro quarto de consolatione quod providentia est ipsa divina ratio in summo omnium principe constituta, quae cuncta disponit. Quae cum autem aliqua vero ab ipsa divina providentia abstrahunt, sicut quod rabi moyses homo propter intellectum suum [illegible] quo potius abstraxit. Unde secundum beatum Thomam ubi supra necesse est omnia divinae providentiae subiacere non in universali tantum ut quidam opinionis sunt democriti et epicuri discipuli, sed etiam in singulari quod sic probatur: cum enim omne agens agat propter finem, tantum se extendit ordinatio effectuum in finem quantum se extendit causalitas primi agentis. Ex hoc enim contingit in operibus alicuius agentis aliquid provenire non ad finem ordinatum quod effectus ille sequitur ex aliqua alia causa praeter intentionem agentis. Causalitas autem dei, qui est primum agens, extendit se ad omnia entia non solum quantum ad principia speciei, sed etiam quantum ad principia individualia non solum incorruptibilium sed etiam corruptibilium. Unde necesse est omnia quae habent esse quocumque modo a deo esse ordinata in finem secundum apostolum ad Romanos xiii: Quae a deo sunt ordinata sunt. Cum igitur nihil aliud sit dei providentia quam ratio ordinis rerum in finem, necesse est omnia in quantum participant de esse in tantum subdi providentiae. Unde Ecclesiastici xv: Deus ab initio constituit hominem et reliquit illum in manu consilii sui. Non tamen a divina providentia excludentur, sed per hoc solum ostenditur quod non praefigitur ei virtus operativa determinata. Ad unum sicut rebus naturalibus quae aguntur tantum ab alio directae ad finem, non autem seipsa agunt quasi se dirigentia in finem, ut rationales creaturae per liberum arbitrium, quo consiliantur et eligunt. Unde dicitur in manu consilii sui. Sed quia actus ipse liberi arbitrii reducitur in deum sicut in causam, necesse est ut ea quae libero arbitrio fiunt divinae providentiae subdantur. Providentia enim hominis continetur sub providentia dei sicut causa particularis sub universali. Et tunc de primo puncto quaestionis quomodo scilicet homo etiam filiationis est domus dei.

Sed quia agnitio harum duorum pertinet per ordinem

ordinari in finem, et operatio huius operis que gubernatio dicitur. Quantum ad primum dico quod intellectus divinus providet quia in suo intellectu habet rationem omnium creaturarum, et quascumque causas aliquibus effectibus conferre debet eis utitur ad illos effectus producendos. Unde oportet quod ordo illorum effectuum in sua ratione preexistat. Quantum vero ad secundum sunt aliqua media divine providentie quia inferiora gubernat per superiora non propter defectum virtutis sue sed propter habundantiam bonitatis sue ut dignitatem causalitatis et gubernationis etiam creaturis communicet et secundum istum modum [illegible] homini dignitatem aliis creaturis et gubernat et [illegible] [illegible] appellationem providentie [illegible] sed contra deus homo quodammodo super alias creaturas per quo [illegible] liberum [illegible] super [illegible] [illegible] quodammodo [illegible] in homine quodammodo [illegible] et non secundum modum quo [illegible] [illegible] [illegible] secundum illum modum [illegible] ei [illegible] alia est autem in homine quasi [illegible] sed [illegible] secundum quod [illegible] [illegible] et ipsum corpus secundum quod [illegible] [illegible] in [illegible] non autem in homine [illegible] [illegible] et non [illegible] [illegible] in [illegible] operatione sua [illegible] angelus non [illegible] sed [illegible] deus [illegible] creature [illegible] intellectui [illegible] que non est ad imaginem dei [illegible] aut [illegible] sed [illegible] et [illegible] que [illegible] obediunt [illegible] [illegible] [illegible] imperando non operatione sua [illegible] [illegible] dominabatur [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] homo [illegible] non [illegible] imperando sed utendo et etiam [illegible] operatione sua dominabatur plantis et [illegible] in [illegible] non [illegible] [illegible] [illegible] sed [illegible] impedimento utendo eorum [illegible] [illegible] unde in [illegible] eorum ad hominem quod ei [illegible] et [illegible] non est [illegible] sed [illegible] [illegible] est in pena, eo quod ipse fuit in obedientia deo et ideo in statu [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] ei [illegible] quod [illegible] debet ei esse [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sed [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] operatione sua [illegible] [illegible] et [illegible] est de [illegible] finem agens [illegible] finem agens enim non agit nisi

convenientem finis. Si enim agens non esset determinatum ad aliquem effectum, non magis ageret istud quam illud. Ad hoc ergo quod determinatum effectum producat necesse est quod determinetur ad aliquid certum quod habet rationem finis. Hec autem determinatio in homine fit per rationalem appetitum qui dicitur voluntas. Hoc ergo quod rationem habet seipsum movet ad finem, quia dominium suorum actuum per liberum arbitrium quod est facultas voluntatis et rationis et ideo proprium est hominis ut tendat ad finem quasi seipsum agens et ducens ad finem. Finis autem ultimus hominis est illud quod quietat appetitum eius aliter non esset ultimus finis si adhuc aliquid restaret appetendum. Obiectum autem voluntatis, que est appetitus humanus, est universale bonum, sicut obiectum intellectus est universale verum. Ex quo patet quod nichil potest quietare voluntatem hominis nisi bonum universale quod non invenitur in aliquo creato sed solum in deo quia omnis creatura habet bonitatem participatam. Unde solus deus voluntatem hominis implere potest secundum quod dicitur in psalmo: Qui replet in bonis desiderium tuum. In solo ergo deo beatitudo que est finis hominis consistit. Et propter quod attendendum ad tertium principale [illegible], scilicet an in visione dei sit vel in dilectione [illegible] beatitudo hominis consistit. Propter [illegible] [illegible] in prima secunde questione 3a in principio [illegible] ad articulum 4 quod ad beatitudinem duo requiruntur. Unum est quod est essentia beatitudinis, aliud est quod est quasi per se accidens eius scilicet delectatio ei adiuncta. Dico ergo quod quantum ad illud quod est essentialiter ipsa beatitudo impossibile est quod consistat in delectatione que est actus voluntatis. Unde beatitudo est consecutio finis ultimi. Consecutio autem finis non consistit in actu voluntatis. Voluntas enim fertur in finem et absentem cum ipsum desiderat et presentem cum in ipso quiescens delectatur. Manifestum est autem quod ipsum desiderium finis non est consecutio finis sed est motus ad finem. Delectatio autem advenit voluntati ex hoc quod finis est presens, non autem e converso [illegible] aliquid est presens quia actu voluntas [illegible] quod sit ipse finis presens et

hoc est actus intellectus. In principio
igitur volumus consequi finem intel-
ligibilem / consequimur autem ipsum per hoc
quod fit presens in nobis per actum intellectus
et tunc voluntas delectata quiescit in
fine iam adepto / Sic igitur essentia
beatitudinis in actu intellectus consistit sed
ad voluntatem pertinet delectatio que sequitur
quod beatitudinem augustinus dicit x confessionum quod beatitudo est
gaudium de veritate quia scilicet ipsum gaudium
est consummatio beatitudinis / Ex isto ulterius se-
quitur correlarie quod operatio intellectus que est visio
finis cognita prior est operatione voluntatis
que est delectatio patet quia in visione
que est operatio intellectus consistit essentialiter
beatitudo formaliter et non in delectatione
que a voluntate procedit patet per rationale li-
vnde 2o 1 b. thome quietem non est nisi
propter bonitatem eius in quo quietatur / Si
ergo voluntas quietatur in aliqua operatione
ex bonitate operationis procedit quietatio
voluntatis / nec voluntas querit bonum
propter quietationem sic enim ipse actus
voluntatis esset finis quod est contra premissa
sed ideo querit quod quiescat in operatione
quia operatio est bonum eius Vnde manifestum
est quod principalius bonum est ipsa
operatio intellectus / in qua quietatur
voluntas, quam quietatio voluntatis
est in ipsa / Secundo sequitur correlarie quod homo
ad finem suum intelligibilem primum
quidem ordinatur per intellectum, primum
per voluntatem patet quia non licet / Vnde per
intellectum quidem in quantum in intellectu
preexistit aliqua cognitio imperfecta
finis per voluntatem autem primo quidem per
amorem qui primus est motus vo-
luntatis in aliquid / Secundo per realem habi-
tudinem amantis ad amatum / que quidem
potest esse triplex quandoque enim amatum
presens est amanti / et tunc iam non
queritur / quandoque autem non est presens sed
impossibile est ipsum adipisci / sed est
elevatum supra facultatem adipiscentis
ita ut statim haberi non pos-
sit / et hec habitudo sperantis ad speratum
que sola habitudo facit finis inqui-
sitionem. et istis tribus respondent aliqua
in ipsa beatitudine / nam perfecta cognitio

finis includit in perfecte presentia vero ipsius finis
includit habitudinem spei / Sed delectatio in fine
iam presenti consequitur dilectionem. et ideo necesse est
ista tria concurrere ad beatitudinem scilicet visionem que
est cognitio perfecta / intelligibilis finis
comprehensionem que importat presentiam finis
et delectationem vel fruitionem que importat
quietationem amantis in amato.

Sed quod dicitur in titulo conclusionis beatitudinis
future pro quo finaliter et principaliter noto quod
duplex est beatitudo / Vna est perfecta que
veram beatitudinis rationem attingit / alia im-
perfecta que non attingit sed participat quandam
particularem beatitudinis similitudinem / Vnde perfecta beatitudo
in hac vita haberi non potest sed expectatur in
dispositione futura. patet quia talis beatitudo
consistit in visione divine essentie que in hac
vita haberi non potest per beatum Thomam in prima parte
questione xii. Etiam talis beatitudo esse debet plenum
et sufficiens bonum omne malum excludit
et omne desiderium implet. In hac autem vita
non potest omne malum excludi. multis enim
malis presens vita subiacet que vitari non
possunt et ignorancie ex parte intellectus et in-
ordinate affectiones ex parte appetitus et
multiplicibus penalitatibus ex parte corporis
et sic de 3o puncto conclusionis et ultimo

Conclusio 4a hec omnium rerum gubernatrix
est dei sapientia patet Hester xiii Domine deus
rex omnipotens in dicione tua cuncta sunt posita
et non est qui tue possit resistere voluntati
Et primo hoc per b. Thomam in prima parte questione c
iii. qui dicit quod secundum causam rerum competit
deo esse gubernatorem pertinet. Deus autem est
causa non quidem particularis unius generis rerum
sed universalis totius entis. Unde sicut nichil potest
esse quod non sit a deo creatum, ita nichil potest
esse quod eius gubernationi subdatur et quod non
est ei subiectus in quantum vera

Casualia secundo non sunt extra hominem contingunt
tamen casualia et fortuita in quantum divine
providentie non subduntur patet per concordantiam de
b. Thomas aliud est de causa universali et aliud est
de causa particulari. Ordinem enim cause particularis
aliquid potest exire / non autem cause universalis
sub ordine alicuius cause particularis
nisi per aliquam aliam causam particularem sicut
lignum impeditur a combustione per aquam.
Vnde omnes cause particulares concluduntur sub causa

243

vnde vbi causa particularis est aliquis effectus extra
ordinem eius effugit in quantum quod aliquis
effectus ordinem cause particularis effugit dicitur
casualis vel fortuitus respectu eius cause
particularis sed respectu cause vniversalis a cuius ordine
subtrahi non potest dicitur esse provisum et potest
dici vnde quamvis duorum servorum legatio sit ca-
sualis quantum ad eos est tamen provisus
a domino qui eos scienter ad vnum locum
17 mittit vt vnus de alio nesciat.
Correlarium 2ᵐ non sequitur deus bonus permittat
mala dimisso 2° respectu cordis
sui propter providencie dei non sequitur quod
qualitas sic causa est vnde dicit Thomas quod
quod deum impedit non vbique a malo culpe
dicitur esse diminutus tamen ita quod totaliter ab eo
providencie excludat aliquid in vniversalibus
accideret nisi per illius providencie gubernaretur
17 Correlarium 3ᵐ non sequitur quod creaturarum gubernacio per
ignem gubernacio seu providencie divine non sequitur
per istum exclusive et diuersa quod quod licet divina
sunt ista sic liberi arbitrij vnde 2° dicit Thomas
Deus quod gubernat et regit superiora per
inferiora et voluntas tamen vtraque istarum in-
diget singularis et perfecti arbitrij et voluntate
dei igitur correlarium verum
Conclusio 2ᵃ quod omni creature potentius
est aliarum creaturarum divine per eum sit
vbi dicit deus quod necessitate et vniversali-
tati et replete terram et dominate eam
et dominamini piscibus maris et volatilibus
celi et vniversis animantibus que mouentur
super terram et post hoc quod non inferiora ne
perfecta sed cum in generacione rerum intelligi-
tur ordo quo procedit de imperfecto ad perfectum
nam natura est propter formam et forma im-
perfecta propter perfectionem ita etiam est in vsu
rerum naturalium nam imperfectiora cedunt in vsum
perfectiorum plante enim vtuntur terra ad sui
nutrimentum alia vero plantis et homines
plantis et animalibus vnde naturaliter homo
dominatur super omnibus que continentur et dicit
quod hoc tempore quo politia quod venatio animalium
siluestrium est iusta et naturalis quod per eam
homo vendicat sibi quod sibi naturale sunt
Conclusio quod ex hoc concludit divine providencie
qui sic inferiora per superiora gubernat vnde

habentes sunt super alias creaturas vt pote
ad ymaginem dei facti tamen conveniunt eis
gubernacionem cetere creature subdunt in gubernacione
Correlarium 1ᵐ non sequitur ministerio angelorum
alia ad alias sunt producta ad dominacionem
vt eis nobis imponeret igitur hec creature
creature divine tamen non sunt per expressam
sed autem est beati Augustini super eius ad beata
vnde dicit Thomas quod in subiectis sibi voluntati
subiicit superior potestas que non tamen sunt
inferior angelus autem natura est superior
or homine vnde aliquis effectus potest
fieri etiam alia virtute angelica qui
non potest fieri potestate humana
sed quod sicut dicta cultura agitur
mechanica tamen non multo alia sunt
homini subiecta
Correlarium 2ᵐ non sequitur homo non possit in vniuersale
corporum celestium quod eorum creature non
sunt corpus eorum tamen quod proprie sed ad
vnum est primo solum dei sicut vt patet
per beatum Augustinum in epistola ad Polencium
vnde communis 2ᵐ beatus Thomas quod omni
creature non sunt corpus divina quantum
ad divinitatem sunt tamen tale quod
divinis quod absque impedimento potuit vti
corpus angelus
Correlarium 3ᵐ non sequitur in pluribus subiecta
sit ille virtus anime sicut virtus au-
ricularia et generativa quod non sunt nate
obedire racioni licet hec omni creature
non sunt corpus divina tamen licet non dicat
eis imperando dicatur tamen eis angelis
corpus sunt impedimento vtendo
Conclusio 3ᵃ et vltima quod omni crea- 9034.
ture intellectui divine et proprie est capax
beatitudinis sunt illa quod probatur per Thomam
quod beatitudo nichil aliud est quam perfectum
bonum rationis ergo est capax perfecti
boni est capax beatitudinis sed
hoc est capax perfecti boni et est ca-
pax beatitudinis maior nota
sed minor patet quod et eius intellectus
apprehendit vniuersale et perfectum bonum
et eius voluntas appetit illud quod
patet 3° et 4° nota. Ergo sic patet
hec est capax vere et proprie divine.

in qua consistit futura beatitudo hominis ex
nobili ultimo c. q. o. ma

Corr^m Corr^m primum. Quilibet homo est capax beatitudinis
future non tamen per sua naturalia primo. Probatur hoc
tamen est conclusio. Secunda probatur per ea. Quilibet
beatitudo imperfecta que in hac vita haberi potest
ab homine acquiri per sua naturalia eo modo
quo virtus in cuius operacione consistit non
tamen beatitudo perfecta que est futura patet ex
nobili ultimo. ista enim consistit in visione
essencie divine. Videre autem deum per essenciam
est supra naturam non solum hominis, sed eciam
omnis creature. Naturalis autem cognicio cuiuslibet
creature est secundum modum substancie eius sicut
de intelligencia dicitur libro de causis
quod cognoscit ea que sunt supra se
et ea que sunt infra se secundum modum
substancie sue. Sed autem cognicio que est secundum
modum substancie pure creature deficit a visione
divine essencie que in infinitum excedit
omnem substanciam creatam. Unde nec homo nec aliqua
creatura potest consequi beatitudinem ultimam per sua
naturalia. c. Corr^m unum.

Cor^m 2^m Corr^m 2^m. Homo est capax beatitudinis future
solo deo agente. Probatur. Id corr^m cum aliqua
creatura naturae legibus sit subiecta
ut pote habens limitatam virtutem et accionem
illud quod excedit naturam creatam non potest
fieri virtute alicuius creature, et ideo
si quid fieri oporteat quod sit supra naturam
hoc fit immediate a deo, puta suscitatio
mortui, illuminacio ceci, sed beatitudo
est quoddam bonum excedens naturam
creatam unde impossibile est quod per accionem
alicuius creature conferatur sed homo
fit beatus solo deo agente. loquendo
scilicet de beatitudine futura sive perfecta. c. corr^m.

Cor^m 3^m Corr^m 3^m autem quod premittitur fuerit or-
dinem in rebus ista propositio stante dicens
quod omnis homo sit capax beatitudinis future
solo deo agente operacionibus tamen ad
ipsius consecucionem ordine divine sa-
piencie preexigitur patet quia per b. thomam
beatitudini voluntatis requiritur ad beatitudinem
cum nichil aliud sit quam debitus or-
do voluntatis ad ultimum finem. Que ita
exigitur ad consecucionem ultimi finis
sicut debita disposicio materie ad consecucionem
forme, sed tamen ex hoc non ordinatur
/ ostenditur.

quod accio operacio hominis debeat precede-
re beatitudinem, posset enim deus simul facere
voluntatem recte tendentem in finem et
finem consequentem, sicut interdum simul disponit
et formam inducit. Sed ordo divine
sapiencie exigit ne hoc fiat ut enim dicitur 2° celi
corporis quod nata sunt habere bonum perfectum ad hoc
aliquid sine motu, aliquod uno motu, aliquid
pluribus. habere autem perfectum bonum sine motu
convenit ei quod naturaliter habet ipsum. habere autem
beatitudinem naturaliter est solius dei ipsius enim
ad beatitudinem non movetur per aliquam operacionem
precedentem, cum autem beatitudo excedat omnem
naturam creatam nulla pura creatura convenienter
beatitudinem consequitur absque motu operacionis
per quam tendit in ipsam. Sed angelus qui
est superior ordine nature quam homo consecutus
est eam ordine divine sapiencie uno motu
operacionis meritorie. homines autem consequuntur
ipsam multis motibus operacionum qui
merita dicuntur. Unde 2^m philosophum beatitudo est premium
virtuosarum operacionum. c. patet quod operacionibus ho-
minis non preexigitur ad consecucionem beatitudinis propter
insufficienciam divine virtutis. sed ut servetur
ordo in rebus.

Cor^m Corr^m ultimum quod comparata est natura ad ipsum
2^e contra gentiles capitulo 4°. ad primum articulum. Dico
quod alia excedit natura sensibilis sensitivam et alia
intellectualis sensibilem. natura enim sensualis
excedit sensitivam quantum ad cognicionem aliquorum
que sensus nullo modo potest cognoscere verum enim
sensu cognoscitiva. Sed intellectualis natura
excedit sensualem quantum ad modum cognoscendi
eadem intelligibilem veritatem, natura intellectualis
natura statim apprehendit veritatem ad quam sensibilis
natura per inquisicionem racionis pertingit et ideo ad
illud quod intellectus apprehendit sensus per quendam
motum pertingit. Unde sensualis natura consequi
potest beatitudinem que est perfectio intellectualis nature
tamen alio modo quam angeli. nam angeli consecuti
sunt eam statim post principium sue creacionis. homines
autem per tempus ad ipsam perveniunt. Sed natura sen-
sitiva ad hunc finem nullo modo pertingere potest. Hoc beatus thomas.
Ad 2^m dicendum 2^m eundem quod homo non potest transcendere gra-
dum nature ut sit natura que est superior sicut tamen eas
transcendere per operacionem intellectus. Dum intelligit aliquid
quod supra se est angelos etc. quod homo beatificat quod
cum perfecte consequitur perfecte beatitudinem erit sicut deum per essenciam
videbit vel non inferiorem.

Circa istam partem ego primo ponam
causam in summa / 2o declarabo partem
per partem magis diffusam / 3o ex
processu explanabo eam argumentis
et ultimo quamlibet deinde partem con-
missa explanandam // Una ergo
prima argumentum sua potentie dixi ergo
ascribit dispositionem causarum talem / primo
efficaciam / 2o providenciam / 3o fi-
nitiuam / Omnia enim que deus fecit
deus creavit / et ita est causa ca-
efficiens / omnia que causavit ordinavit
et ita est in se tamen dispensantibus
non solum in uli. sed etiam in parti-
cularibus que tamen habent veritatem. pri-
dencium subditur omnia providencie
divine / ita primo speciei / sed primo in-
dividuorum singularium / sed in
corruptibilium / sunt et corruptibilium
necessariorum et contingentium / et
ex hiis omnia que sunt quotiensque non
sunt consideret ordinata esse sic
que ex quo providencia dei est causa
ordinis rerum in finem. necesse est
omnia in quantum participant de esse in
tantum subdi divine providencie / et que
hec ultra alia deest esse participat /
Ex isto infert / quod homo non specialiter di-
vine providencie est subditus / Super
isto dubium fundat conclusionem primam / que
dicit quod homo ex sui ratione subiectus
est dei providencie / ex quo enim est
creatura ratio / ergo eius gubernacioni
est subiectus / Ex qua conclusione infert
quod omnia casualia que accidunt circa
homines nunquam non eveniunt absque voluntate
dei / quod nichil sit accipit hominem quod a
causa uli non est provisum / Deinde
infert 2o / quod malum homo divine subiectum
ordinationi / quia et si deus tale
dimittit. non tamen sit quod nullam
curam gerit de eo / quia aliquos
redivit in nichilum Ex hiis
duobus dictis infert. non obstante
quod homo possit proprium regimen subiectus

est divine providencie / et hic vides quod cum vi-
a voluntate et intellectu divino voluntas
et intellectus hominis implicant regulatam
[illegible] 2o dubium ponit / quod rationis ordinis rerum
in solo deo est quod quantumque causarum
cuiuscumque effectui proposuit / et ei ad illud
effectum virtutem dedit / executionem ordinis
cause ad illud effectum habent in suo intellectu
Et ita deus in se ipso habet rationem ordinis
rerum in finem immediate / Sed executio
illius ordinis que dicitur gubernatio non vadit
a deo immediate. sed per media. quod deus
gubernat inferiora per superiora. Ex quo
ipse ponit unum dubium de homine concludens
hominem omnibus aliis dicta / Super quo fun-
dat conclusionem 2am quod dicit homo ex sua ratione
subditus est aliarum creaturarum divine
Ex qua infert primo / quod creaturarum corporum
hominum per angelos adducuntur plurimum
adiuvit corpus divinum / quod multa sit causa
superior quam non sit inferior / Deinde dicit
2o divinum homo in celestibus corporibus
3o dicit divinum corpus implantes non
[illegible]. sed tale quod corpus auxilio uti potest
absque suo impedimento
In 3o dubio quod homo quamvis in rationalem appetitum
movet proprium ad deum / quod est ultimum bonum / et
ipsius homo sit quietare appetitum et
desiderium. Ut sunt ultimus proximus esse
creature. liberum arbitrium / et concludit 3o
dubio quod liberum arbitrium effective in actu intellectus
apprehendens quod delectatur non est de essentia
liberi arbitrii / sed est ei adiuncta. Ex quo isto
infert conclusionem operationum intellectus esse non
liberorum quia est operatio voluntatis /
Et non obstante iste infert 2a quod homo
ordinatur ad liberum arbitrium potius per intellectum
et potius per affectum / et ibi ponit conclusionem
et potius per affectum / ad illa que sunt vie
illorum que sunt liberi arbitrii / ad illa que sunt vie
mag homo intellectu perquiescat sic / et quod
[illegible] inquirendo finem affirmat ad
[illegible] / primum est fidei / cui in via convenit
[illegible] / 2um est specierum convenit apprehensio
visio / 3um est [illegible] cui convenit delectatio

et p(ri)ma h(uius) ſoluitur 3am q(uesti)o(n)em que dicit
homo operatus ſubalterni ſ(ecundu)m hoc et deus
est capax beatitudinis future / Sed 2a q(uesti)o
tangit(ur) / q(uia) cum ē Ber in alia lectura.

capax ipsius presentie naturalis Ieronimus dicit
quod capax est ipsius operatione diuina
deum ut dicitur in 3o [illegible] contra [illegible]
operando que ad ipsius [illegible]
Et ibi ponit differentiam inter [illegible] dei et
angelis et homini / quia deo beatitudo sua
est naturalis / angelus autem eam uirtute operis
acquisiuit / sed [illegible] multis [illegible]
ribus asseritur causam que [illegible] diuini [illegible]
corporis [illegible] ultimo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Pond[us] dei [illegible]

Modo circa istius ponamus declarationem
prima [illegible] [illegible] quod uoluntas diui-
na non est aliquid additum diuine [illegible] / sed
ut aduenit ei ut accidens [illegible] / ut ut [illegible]
[illegible] / sed est ipsamet essentia et [illegible] di-
uina / deum uoluntas quia ista [illegible] quia deus
uult se intelligere / uult se uelle / uult se
esse / placet sibi sua essentia sua [illegible]
et bonitas / Deus autem ut [illegible] [illegible]
[illegible] uolendo se / uult alia que sunt ipse
et per ipsius uolendo se / uult alia alia [illegible]
quia alia alia a deo [illegible] [illegible]
in [illegible] / Et [illegible] [illegible] / Et uoluntas
diuina est causa omnium rerum / Ex quo cum
deus omnia uult ergo cum uult alia sunt / uo-
luntati enim eius quis resistat [illegible] [illegible]
et [illegible] dicit omnia quecumque uoluit deus
fecit in celo et in terra in mari et in omnibus
abyssis / et alibi dixit et facta sunt mandauit
et creata sunt / Et quia deus uolendo se finem
uoluit alia que sunt ad finem / ergo causando
omnia causam causauit ea propter se finem.
[illegible] omnia propter semetipsum causauit alti-
ssimus / Ex quo elicitur quod deus creando
res causa fuit conseruationis ex quo cum esse
rerum sit causam non esse diuinam [illegible] [illegible]
uoluntatem / quia deus [illegible] res non esse
[illegible] uoluit / et facit res esse cum sibi placuit
tamen diu ergo res sunt quamdiu deus uult eas
esse / [illegible] sua uoluntate est rerum conserua-
tio propter quod ad [illegible] [illegible] quia deus portans
omnia uerbo uirtutis sue / Et [illegible] [illegible] [illegible]
ad [illegible] dicit creatoris omnipotentia et omni-
potentis et [illegible] [illegible] ea est sub-
sistendi omnium causa / que [illegible] si cessa-
ret ab hiis que creata sunt / et
species eorum cessarent cessaret omnis
[illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible]
ex deo est omnium rerum ordo / ex quo
[illegible] ex deo omnia [illegible] / et in
[illegible] deo omnia [illegible] / [illegible] sine
ordine esse non potest [illegible] [illegible]
[illegible] a deo sunt ordinata sunt
[illegible] [illegible] [illegible] 3o [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] diuinam bonitatem causam diuersitatis
rerum / ex quo cum [illegible] [illegible] creatam
[illegible] a perfecte diuine bonitatis
[illegible] ut perfectius [illegible] bonitatem
diuine creaturis [illegible] / oportuit
esse diuersitatem in rebus / quia
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sue
[illegible] [illegible] [illegible] non posse [illegible]-
[illegible] [illegible] multiplicat uerba / [illegible]
[illegible] [illegible] sue perfectionis
illam bonitatem que [illegible] [illegible]
non [illegible] [illegible] in diuersa creata effudit.
Et inde [illegible] [illegible] formarum
diuersitas / ex diuersitate formarum
[illegible] diuina [illegible] [illegible] ad res
et [illegible] [illegible] diuersitas [illegible] / ex
qua [illegible] diuersitas [illegible] / ex
qua [illegible] diuersitas [illegible] / et ex
inde diuersitas [illegible] finium [illegible]
[illegible] omnium unum ultimum finis / et ex
inde [illegible] diuersitas [illegible] et
[illegible] / ex qua diuersitate [illegible]
diuersitas [illegible] et accidentium. [illegible] [illegible]
[illegible] dicit [illegible] omnia in mensura
[illegible] et pondere disposuit / ut in
[illegible] [illegible] gradus perfectionis
[illegible] [illegible] / in [illegible] pluralitas
[illegible] que [illegible] [illegible] gradus
perfectionum / in pondere inclinationes
diuerse ad proprios fines / et ad proprias
operationes / ad propria agentia et pa-
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] attingit a fine ad finem
fortiter et disponit omnia suauiter
Ex hiis elicere possumus quod soluitur

dei est rerum ordinatarum gubernatio
esse regimine, propterea cum deus est rerum
gubernator, quia secundum b. thomam gubernatio
non est aliud nisi res ordinatas in
finem dirigere, et propter hoc scriptura vocat deum
dominum unde illud psalmi: deus qui est deus
et verum prius id rex sub hic deus quia
regis et dominum est subiecta sua imperio
gubernatione et regimine, unde rerum omnium tempora
divina scriptura ascribit dei precepto, dicitur
enim Job ix precepit deus soli et non
oritur et stellas claudit quasi sub signa-
culo, et psalmo asspiciendo de celo omnium
rerum dicitur deus preceptum posuit et
non preteribit. Ex istis elicitur quod omnia
divine providencie sunt subiecta, quia patet sic
quia scilicet omnia divine gubernationi sunt subiecta.
ergo omnia sunt divine providencie subiecta
quod patet quia ut doctores dicunt quod gubernatio
est divine providencie effectus
non quod secundum effectum sed ordinem
rerum providit et cause illius effectus
et exequimur in scripto primi. Deducitur
hic sic ex quo quelibet res a deo per-
ducta est ... alia et alia per
diversarum creaturarum genera et conditi-
onem ... ordo creaturarum ut se
ad finem, ideo cum tamen a deo
... sunt ea ... posset attingere
finem suum, alia cum similia quam crea-
tura habet inclinationem in suum finem
unde aliqua creature paucis operationibus
attingunt finem suum, et aliqua pluribus
et hoc est providentie divine, quia
divina providencia attenditur secundum
quod res ... ordinatas referuntur in suos fines. Et advertendum
quod hec in ... que in deo idem sunt
realiter in prescientia, dispositio providentie
et predestinatio ... sic distinguuntur,
quia prescientia est futurorum secundum
dispositio dicitur in comparatione ad regenda
... ordine regendorum ... providencia dicitur in comparatione ad regenda
quo ad finem assequendum, predestina-
tio dicitur in comparatione ad salvanda.
... in scripto primi, ... possunt
... ... et si hoc operative

dia mt' p'scia
prud'cia dist'

cum aliis non possit divinam subiectionem evadere
Deum sicut vult et salvare, ut non possit
sit deo subiectus, conclusio hec duas partes, prima
dicit quod homo cum aliis creaturis non possit dei subiectionem
evadere, secunda ... dicit quod homo ... sua causa
subiectus est deo quod in eius subiectionem evadere
non potest, est enim subiectus ut efficienti, ut
conservatori, ut ordinatori, ut provisori et
gubernatori ut patet ex precedenti superius posito, et ideo
est conclusio, quia potestas domini dominus est
universalissima, et ideo nullus est qui eam evadere
possit, potestas enim eius potestas eterna
que non terminatur, quia dominabitur a mari
usque ad mare, et a flumine usque ad terminos
orbis terrarum, unde in iudicio tua domine deus cuncta
sunt posita et non est qui possit resistere
voluntati tue, et ... angelus manet
dei virtus, et in celis eius potestas, et in terra
eius stabilitas, et in diebus eius ordi-
nabilitas, et in omnibus aliis eius
voluntas, unde illud psalmi: verbum tuum permanet
in celo in generatione et generationem veritas tua, fun-
dasti terram et permanet, ordinatione tua
perseverat dies, et concluditur ... omnia serviunt tibi.
Ex qua patet conclusio secunda ... et si quis
res contra virtute ... operatur
divine providentie est subiecta, ... quia deus
operatur omnia in omnibus, et ad rem ... deus
fecit, ... quod operatur deus ...
quia cooperatione dei non ... ... in ...
potestate rerum, ... quod aliquid
... est ... quia et si agens producat
effectum, ... producit ... virtute primi agentis,
... est cogitandum ... quamquam ... insufficientia
quia non fit effectus primum a deo ... ...
creatura, sed ... totus ab utroque secundum
aliud et aliud modum agendi ... totus
actus ... ab ... agente principali et
suo instrumento hoc beatus thomas
... dicit ... quia multiplicatio cau-
sarum ... divinam providentiam occludit, quia
ut causa deus est ... divine providencie
fit mediantibus causis secundis, quia si cause
secunde non operarentur, divinam providenciam
non esset ordo in causis, sed solum in effectibus
quia non est ... quia ... est ordo talis
qualis ordo effectuum ... causa est
... effectus. ... ... deo,
deo. deus enim ... est sapientissimus

Ideo ipse sufficientissime omnia ordinat
quia sapientissimus est ordinatione. ipse etiam est
liberalissimus ideo posset potentiam omnem crea-
turam ad operationem ponere. Sed quia
nulli rei ipse suam virtutem aufert propriam
operationem. Sic etiam nulli rei aufert
ipse sapientiam suam. ipse providentie
operationem. que fit per actiones creaturarum
hoc magis attestatur sue dignitati
quod de quanto plura sibi in diversis gradi-
bus conformantur. de tanto magis ostenditur
altitudinem eius. Unde in psalmo dicitur Benedi-
cite domino omnes virtutes eius. ministri
eius qui facitis voluntatem eius.
Et alibi. Ignis grando nix gla-
cies. spiritus procellarum que faciunt verbum
eius. Unde cum queritur quare ligna comburantur
calefiunt ad presentiam ignis. Si respondetur
quia deus vult. dicit beatus thomas quod re-
sponsio est conveniens. si intendit
reducere questionem in primam causam. Si autem
intendit absolute excludere alias causas
opinabile igitur est. quia calefactio
est naturalis actio ignis. et calor est
proprium accidens ignis. et hoc quia
consequitur formam eius. secundo secundum ordi-
nem ipsum deum veniatur ad primam causam
debetur tertio ad quod. / Utrum si ab effectus
inveniatur in rebus ipse hoc minime sunt
prohibeat providentia dei / primo ut
beatus thomas deducit libro 3° contra gentiles
divina providentia requirit ut defectus in
rebus eveniat. requirit namque providentia
dei ut simile res agens agere secundum
modum nature ipsius. ut dictum est in preceden-
tibus. Constat autem quod sic agentia secundum
defectus ipse contrarietatem et repugnan-
tiam que sunt in rebus. primo requirit
hoc ordo rerum. quia in ordine requiritur
ut illud quod est inferius deficiat a per-
fectione superioris. Unde si defectus non esset

tolleretur in rebus gradus perfectionis
et ita una res non esset perfectior
alia. et periret rerum multiplicitas
rerum ordo. et pulchritudo universi
Dubitatur 2a per quod / Si homo vult
esse salvus oportet ut non specialiter
sit deo subiectus. Ex quo enim in
homine est specialis ratio divine provi-
dentie. Ideo etiam est ratio specialis
subiectionis sue. quod quia subiecto sepe
providentiam utique oportet deus. Quod autem
in homine sit specialis ratio divine pro-
videntie. patet quia homo animas alias
precellit perfectione nature et in
dignitate finis. in perfectione
nature quia ipse est dominus sui actus
et libere agit se ad operandum
sic non est de aliis quia alia
magis aguntur quam agunt
Sic etiam in operatione finis
quia alie creature ad assecutionem
ultimi finis non possunt pertingere
nisi per quandam participationem
similitudinis ut quia participant
in bonitate eius fine. Sed homo
ad finem pertingit suum propria
operatione intellectus operatione intellectus
et operatione voluntatis. Si ergo
homo debet suum finem attingere
oportet quod cognoscat eum. oportet
ut amet eum. et propterea oportet
ut intellectum conformet sue
veritati. et voluntatem suam amari
et propterea oportet ut sibi conformari
modo speciali. quod fit per [illegible]
quia et cognitio naturalis que
[illegible] ad deum. et dilectio naturalis
et operationes que procedunt a principiis
nature. non sufficiunt per assecutionem
finis illius quod totum posse nature excedit

Ex qua patet conclusio dicitur quod sicut
homo operatione sua habet similitudinem ad pri-
mum assertorem patet quia deus eadem
homini dedit sibi propriam formam
inspiravit eum in faciem eius spira-
culum vite et factus est homo in animam vi-
ventem / quod dedit sibi animam formam
sibi animam formam propriam operationes
alias cum sua virtute quibus homo pervenit
in ordine rerum / Hec autem operationes
sunt cognitio dei et amor. Augusti-
nus exponens illud faciamus hominem
ad ymaginem et similitudinem nostram dicit
ymago in homine dicitur secundum cognitionem
et similitudo secundum amorem / et exposi-
tionem quod homo operatione sua conformatur anime per
impressionem dei cognitionis et dilectionis
super illud Signatum est super nos
lumen vultus tui domine / quo ad cognitionem
dedisti leticiam in corde meo / quo ad
dilectionem quia ordine naturali dilectio se-
quitur cognitionem // Secunda conclusio
quod ad summum assertorem omnia nostra vo-
lita et cognita in dei voluntatem
et intelligentiam sunt refunda / hec
cum pertinet ad divinam prudentiam
Secundo quia ut dicit sanctus Thomas nostram
mente cognitiones sunt valde multiplica-
tes quia operationes simplicibus veritatem
intelligibilem cognoscamus / sunt etiam
mutabiles via discurendo variamur
ab uno in aliud per viam procedit ab
a notis ad incognita. et a magis
notis ad minus nota / sunt etiam
defectibiles propter permixtionem fan-
tasie et sensus ut dicit Gregorius
... // Similiter affectiones nostre
multiplicate sunt / quia diversa a diversis
eligimus / mutabiles sunt propter ani-
mi levitatem qui non diu firmatus est
in suo velle / et propter mutabilitatem
rerum quibus constant optimis / defecti-
biles sunt sicut patet per peccata hominum ...
Divina autem cognitio est uniformis
simpliciter et voluntas / quia sola unica intui-
tu videt omnia. sic unica volendo
vult omnia. Similiter est invariabilis

et in defectiva ergo omnia nostra volita et cognita
per dei intellectum et voluntatem sunt regulanda
quia quia per debitum ordinem nimis perfecta per-
fectionibus sunt regulanda / et applicatur apparet
si salvari debemus quia illa quod de deo
cognoscimus sunt subiecta fidei / quia quod non
est ex fide inutile est ad salutem / et quod
affectio ad deum subicitur caritati. quia sine illa
nichil proficit ad salutem // Sequitur
3a conclusio / quod assertor beatitudinis
non est homini naturalis / soli enim deo est naturalis
sua beatitudo / et etiam quia beatitudo hominis est
super omne posse / et super omnem estimationem
et cognitionem hominis / unde dicitur quod oculus
non vidit / nec auris audivit / nec in cor
hominis ascendit / et quia oportet ad illam per-
gredi in virtute superioris agentis / propter quod
apostolus ad Romanos vi dicit gratia dei vita
eterna / hoc est opera operantibus
gratuitis et opera 2a ea. et in dicta questione prima

Circa quartam conclusionem secunda que est
de divisione rerum creaturarum quod homo
operatione sua. Notandum quod operatio dei
que est prima summa et auctoritativa
effulgeit omnibus alia operationibus. unde dicitur
potestas a domino deo est et ea que sunt
et est ante eum / omnis dicit quod est
potestatis consistit in regimine et gubernatione
aliorum ut dicit beatus Thomas. unde illa
que magis participat divinam sapientiam
cuius est regere / et in primus virtute. cuius est
gubernare habet dominium super alias que de-
ficiunt minus participant. et sic dicit beatus
Thomas quod intellectuales naturae regunt corporales
... et alias inferiores / quia ille
... ad alias / ille magis
... creaturam cognoscunt / ille
sunt ... qui est ... univer-
salissimus ... / Sic enim deus
... ordine in ... creaturis
... superius usque ad inferius per
quandam ... / unde angeli

Presunt hominibus. et hinc eos illuminare purgare et perficere / et ipsi sunt per quos deus punit malos homines et suadendo immittit in bonos / Presunt dum hinc tenent medium inter deum et spirituales spiritus / Secundo dicitur angeli boni hinc presidentes creaturis individualibus / patet per quandam glossam super illud Zacharie primo Angelus qui loquebatur in me dixit ad Zachariam nunc exposito que dicitur / Impius est mundus cum angelis qui presunt super bestias. et presunt animalium nativitati virgultorum plantationi et ceterorum in creaturis / qui etiam presunt hominibus sanctis. quos etiam liberant intellectum / et occultorum dei cognitionem / et rerum divinarum scientiam docent / Ex quo sequitur concedendum quod sicut deus corpora inferiora regit per corpora celestia / non tamen per illa regit spirituales spiritus patet quia sicut patet per hoc quod sicut per hoc superiora inferiores per superiores diriguntur / ita etiam corpora inferiora per superiora diriguntur / quia hec est divine providentie / Secunda patet per hoc quod corpora celestia non sunt nobis tamen intelligendi / dicitur enim Job 37. Deus docet nos per iumenta terre / hec enim solus est scientiarum dominus. Sic etiam corpora celestia non sunt causa nostrarum electionum / Si enim non sunt imprimere in intellectum / Ergo nec in voluntatem. quia voluntas est in potentia intellectiva / ut dicitur 3° de anima. Et quia homine non dicuntur a figuris celi voluntarie que genitis timent quia leges philosophorum vane sunt / nam si corpora celestia imprimerent in intellectum et voluntatem hoc agerent secundum certa alia / et non esset deus paratorum operationum / Et ex hiis dicitur propheta homini ad homines. Nam illi qui intellectu eminent / dicunt divina

Illi vero qui intellectu deficiunt et sunt robusti in corpore ab ipsa natura sunt ad serviendum instituti / unde ideo proverbiorum xi Qui stultus est serviat sapienti / et exodi xviii° Provide tibi ex omni plebe viros sapientes et timentes deum qui iudicent populum in omni tempore

Ista premissa probantur hic 2a questione / licet hoc ex ordine divine providentie omnibus inferioribus sunt dominentur / dicitur ad proprii dominii sicut sunt homini divino regimine spiritualem. Apparet quod eo quod duas partes / prima patet quod hoc ex ordine divine providentie omnibus sunt inferioribus dominatur / patet per glossam super illud Subiicite eam vobis Genesi primo que dicitur hic loquitur hominibus ut sciant quod omnium creaturarum que sunt in inferiori parte mundi / Adducit dicitur Damascenus. Homo visibilis creatura deum condidit ad imaginem et similitudinem habet homines sui principium imaginis et plenitudinem / secundum quod ipsa regit et principium tudinem / secundum quod ipsa regit et principium tuemur / secundum quod in ipsa sunt omnia hec / et omnia que in ipsa sunt / Et patet hoc quia hoc ex ordine naturali precellit ad creaturas in dignitate naturalium eminentia / in libertate operationis / quo ad cognitionem / in libertate operationis / quod ad cognitionem / in libertate operantis / Ergo ad cognitionem / ut superior / et per quod dominus / quod quia sunt ... consentiat super ... ut possit dominari ... dicitur de homine et dicitur ... in psalmo dicitur de homine et duratur viii in psalmo. Minuisti eum paulominus ab angelis. Quo ad dignitatem naturalium / Gloria et honore quo ad dignitatem naturalium / Gloria hoc est clara notitia / quo ad cognitionem / Honore quo ad arbitrii libertatem / Et hoc enim qui hoc habet electionem. dominus sit / et per ista honoratur / et sequitur ista. hoc dicitur cum publice / Constituisti eum super opera manuum tuarum. Omnia subiecisti sub pedibus eius.

Ex qua patet quod sequitur hec primo ex diligentia sua est circa opera creaturarum talium hominis inferebat

quia ex quo homo dominus alie
creature non fuit dominium sui
actus / ideo creatura non est ipsius
impressa appetit ipsas nec / sed ve-
lud ad alias ordinatas / Nam
creaturarum in una duplex respicit
in homine admirationem / carum decor
in contemplatione / activitas in sub-
levatione / bonitas in usu et utili-
tatem / hoc ergo ut dicit b. Thomas est
principale / et alia sunt ipsius instru-
menta / hoc est finis / et alia alia
sunt ipsi ordinata / hoc est liber
et omnia necessitata sunt ad
agendum in homine servitute
ad hoc [illegible] appetitus
[illegible]. Quid est homo quia
memor es eius aut filius hominis
quia visitas eum // Sequitur
2o quod homo non est dominus non solum
[illegible] prudentiam
sed etiam cogitatione et usu / Ita
quod in homine est potestas coercendi
alias creaturas / non sic quod eas
ab aliquibus actionibus possit ab-
stinere / vel [illegible] penas [illegible]
ac infamare / quia [illegible]
[illegible] et [illegible] creature
[illegible] a talibus abstinent
Sunt etiam ipse creature [illegible]
sunt in [illegible] abutenti
[illegible] non creature digne / Sed
potestas haec dicit [illegible] ille honor sive
timor qui omnibus creaturis im-
pressus est de homine / unde id sit
[illegible] alia tunc [illegible]
[illegible] creaturis iniunctus
de aspectu hominis / Et exemplo allego
[illegible] quod aliqui pueri angli
[illegible] et alii homines angli
[illegible] quod [illegible] / homines [illegible]
regnum et [illegible] timent / et dicit
quod hoc procedit [illegible] / Ad hoc
[illegible] quod timor [illegible]

creature necessarius est appetitus simplicis
vite [illegible] creature [illegible] et quia haec pli-
tudinem non est [illegible] in angelis ideo
non dicit eis datum dominium super tales creaturas
Sed homini [illegible] etiam recepit potestatem
creaturarum utendi unde id. ut sit vobis in escam
Et exemplo sequitur 3o / quod actio irrationalium
creaturarum homini non est imputanda
Pavebat enim quod [illegible] quod [illegible]
[illegible] si [illegible] accidet / quia quamvis
illi precepta non [illegible] / quod [illegible] est mani-
feste [illegible] / quia ex naturali ordine in usum
hominis [illegible] / non ergo [illegible] si puniunt
Nec illud preceptum datum est homini in
[illegible] / sed [illegible] creaturas
[illegible] datum est sive limitatione [illegible]
ut Augustinus dicit [illegible] / non [illegible] ergo
homini [illegible] homines [illegible]
ex precepto dei [illegible] vel [illegible] legis
Sed libertate [illegible] quo ad alia / Nam
[illegible] dicit [illegible] vivencia sicut
[illegible] nobis in escam [illegible]
Si autem in [illegible]
quod aliquem [illegible] exemplo est prohibita
sed preceptum est de ave cum pullis non
occidendo dicit b. Thomas quod hoc sit
vel ad removendum animum hominis a
crudelitate in homines ne videlicet
homo exercendo crudelitatem in brutis
procedat ad exercitium crudelitatis in homines
[illegible] exemplo [illegible] in [illegible]
homines sive illius qui [illegible] / sive
illius qui [illegible] / vel [illegible]
[illegible] / sed [illegible]
illud dicit non allegando [illegible]
[illegible] // Sequitur [illegible]
dicit quod ad requiritur dominium homini ad
possidendum sine fine / [illegible]
nimium [illegible] est / non [illegible]
[illegible] que est [illegible]

non sit per naturam separatus aut nimiam
excellenciam, sed iam aliquotiens deum
est. Vnde aug. 3 li. contra manicheos
exponens illud de animalibus piscibus
maris volatilibus celi et bestiis terre
dicit. Hec recte intelliguntur spiritualiter
ut animi nostri affectus et motus
animi quos habemus istis animalibus
plenos subditos habeamus et eis dominemur
per modestiam temperanciam et
alias virtutes, quia quando isti motus
non reguntur corrumpunt in pessimas
consuetudines, rapiunt in precipitacionis
delectaciones et faciunt nos bestiis
pecoribus. Vnde quod scriptum est de vicioso
homine, cum in honore esset non
intellexit comparatus est iumentis
insipientibus et similis factus est illis
Ille ergo liberior videtur qui est et
solus ille qui a peccato liber est
quia Ioh. 8 vnde dicitur qui facit peccatum
seruus est peccati. Et gregorius dicit quamuis
est tot dominos quot vicia
possessor. Hec ergo specialis dominacio
est dei confessio est ymmo dei ad
[illegible], est ymmo continuus famu-
latus, quia cum deo seruimus cum dili-
gencia sibi adheremus cum obedi-
encia sibi seruimus cum omni
prudencia. tunc mentis motibus
dominamur. Vnde illud sub te
erit appetitus tuus et tu domina-
beris illius. Et ad hanc dominacionem
ducit peccato contraria. quia secundum
augustinum non solum exhibet [illegible]
mentem, sed eciam et animum.
Ex qua parte aduertas fratres quod pro
creaturis contra vos insurrecturis
nisi pro nobis habuit derogat do-
minius. nulla enim nocebit aduersitas
si nulla dominatur iniquitas ut dicit augustinus

Vnde aug. in li. de explanacione [illegible]
dicit. Non mireris quod illa que erant tibi seruien-
te deo subiecta et premunt, quia deus tuus
maiorem habet potestatem in ea que seruiunt
quam tu. tamquam dominos suos seruos
dominatur nature iustus et iustis premiis
et iustis suppliciis. Approbatur hic vere
vincere et perire peccatum. Isti ergo
domino non predicant debite subiectiones
venales seruitutes et iuste penalitates
ex quo diligentibus deum omnia cooperantur
in bonum, et hiis proprie qui secundum propositum
dei vocati sunt sancti. Nam dicit augustinus augetur
vnitas virtutis quod carnis non violat religiosos
et si quid mali inferat carnis non
est pena criminis sed corone virtutis. Quia
Sequitur 2o explicat parte quod [illegible] dominacio
magis consistit in pietate quam [illegible]
quam in [illegible] quam [illegible] inuat
fragilitas. Hec est augustini in li. de [illegible]
vbi dicit quod huius libertatis non consistit in
habendo [illegible] non in [illegible]
[illegible] in illas [illegible] sed
in [illegible] virtutibus, et dicit [illegible]
[illegible] volunte [illegible]
[illegible] virtute [illegible]
talia non [illegible]
ad [illegible] volens [illegible]
[illegible] ad ampliora [illegible] et [illegible]
[illegible] qui laborant et onerati estis
[illegible] et
in talia [illegible]
ego reficiam vos tollite iugum meum
super vos et discite a me non [illegible]
[illegible] sed quia mitis sum
et humilis corde, quia tutior est [illegible]
[illegible] humilitatis [illegible] [illegible]
Sequitur 3o. Hec dominacio est solius [illegible] et
virtutis [illegible] qui [illegible]
[illegible] non [illegible] et qui domina[illegible]
oppugnator [illegible], sola enim [illegible]
[illegible] virtutibus in [illegible] facit [illegible]
libertatem, quia 2o augustini [illegible] illuminat
[illegible] actibus [illegible] et
[illegible] voluntatem [illegible] et si
voluntas [illegible] tendit in bonum [illegible]

non est nisi prouocatio gratie dei, et in talibus duabus regnat deus cum regnum aliorum duratur et durabitur et tunc dicitur 2a

Circa vltimam partem conclusionis notandum est quod beatitudo in presenti vita dicitur quedam pace hominis constanti esse potest in bona vita, et aliqui beatitudinem vite sic describunt, quod est status in quo homo constitutus si decederet euolaret in celum. Alius est status in quo homo si vite terminum clauderet finaliter veniret ad celum. Prima beatitudo excludit omne peccatum. Secunda excludit solum mortale peccatum et admittit veniale, quod cum gratia stat, et hec beatitudo deficit, non tamen ea priuat. Tamen beatitudo magna est, datur tamen illi finaliter beatitudo in comparatione cuius miseria reputatur, ubi enim erit non vnica sed sempiterna, non solum anima que sanabitur per sapientiam, sed etiam corpore quod reformabitur per resurrectionem, ubi erunt virtutes, sed non contra vicia certamina malarum cupiditatum, sed quietis premium victorie in pace quam nullus hostis poterit impedire. Hanc beatitudinem que sine molestia, sine dubitatione, sine errore est boni incommutabilis fruitio, omnis anima hic deprecatur, ut dicit Augustinus, sed non omnis eam inuenit, quia multi ea in illis de quibus non consistit inuenire conantur. Obmissis ergo aliis circa istam beatitudinem venit quod duo videntur ubi se satis diffundit ponitur hic 3a conclusio. Et si beatitudo vera in vita hac non est, tamen per hanc vitam potest haberi. Conclusio habet duas partes. Prima patet quia vera beatitudo non est hic, probatur quia antequam dicitur vera beatitudo promittitur in celis et que est in alio seculo. Et aliud probatur quia est in alio seculo et illud propter futuros per angelos dei qui sunt vident semper faciem patris qui in celis est, quod non dubitatur futuris, sed per hanc vitam. Et probatur quia in vita hac nullus appetitus hominis non potest quietari, ergo hic non potest beatitudo quia beatitudo in quietatione et satietate consistit. Vnde illud psalmi Satiabor cum apparuerit gloria tua. Amplius quia homo in vita ista semper ad quod vltra mouetur, quod dicit beatus Thomas

quanto quis magis intelligit tanto in eo magis augetur desiderium ad plus intelligendum, quod hic est omnibus naturale nisi forte aliquis esset qui omnia perfecte intelligeret, quod tamen nulli puro creature accessum est. Etiam quia si quis aliquid habet in presenti, cupit id optime et tenet perpetuo. Ex qua patet conclusio, secundum quod primo quia homo constantior est et dignior omnibus se inferioribus creaturis, quia ergo videmus quod inferiora sine fine ... inanimalia, inanimalia quamuis sint ignobilia vnaquaque in vita sua generat sine fine ... consequitur, quia cum deuenit ad suum locum ubi quiescit non abinde mouetur nisi per violentiam. Similiter animalia inanimalia cum fruuntur delectationibus secundum suam ... corporis depositum male ... quia amplius appetunt. Si ergo sic esset etiam de homine, quod ad vltima sua vite sue non tenderet, quod tamen ... dignitatis ... vltra illa ... vel pati non desperet continuas ... seruiamus ... [illegible]

Secundo 2a conclusio quod vita hec stabilitatem non potest habere, quia et impedimentis carere non potest, quia hic et impedimenta ... habet ... felicitatem non potest infirmitates et infortunia euadere ... sepe in suis operationibus impeditur et sepe in suis ... non est aliquando. Et nisi quod vera beatitudo esse non potest que ... animi ... stabilitate ... Vnde ... constituta esse non potest quia est in beatitudine ... non potest ... vera beatitudo excludit ... felicitatis esse non potest, quia ex quo de necessitate ... ad ... est ... Job dicit homo in vita presenti ... in eodem statu permanet ... 3o ex hiis ut ... beatus Thomas libro 3o contra gentiles capitulo ...

augustinus per tanta ingenia philosophorum pre-
mebantur / quia non valuit ponere feli-
citatem hominis in hac vita / quia vitam
esse post hanc vitam non intelligebant.
Vnde cum diuisi in diuersis dispersi sunt
beatitudinem consistere dixerunt quidam con-
sistere in cognicione humana per scientias
speculatiuas cum continuacione cum gracia
separata. Sed hec vera fides non supponit
quia si ponitur etc. / vnde pauci hic hoc
potuerunt habere / et eo quod hoc nisi
in multo vite spacio potest deuenire ad
speculatiuarum rerum cognicionem / et propter hoc
aliqui philosophi accusabant naturam
quod homini dedit tempus modicum ad
viuendum / et quod ad eam scilicet vitam cognicio-
nem sape incipit / Nos autem vt idem
dicit ab hiis omnibus augustinus libera-
mur cum beatitudinem hac vita sita aliam
inuenire. Secunda pars conclusionis dicit beatitudinem
post hanc vitam potest esse / hec pars
est fidei quia confitemur carnis re-
surreccionem et post mortem vitam eternam
et est eciam sacre scripture quod dicit prima
ad cor. [illegible] nunc videmus per speculum
et in enigmate tunc autem facie ad
faciem / quod corporali modo neque hec
est intelligenda / quia deitas
que non est nature corporee faciem
corporalis imaginari non potest / neque est
possibile est vt vna facie corporali
faciem diuinam videamus cum visus cor-
poralis qui in nostra facie residet
non nisi rem corporalem potest esse
Videbimus ergo eum facie ad faciem
immediate cum videbimus sed homines
quod facie ad faciem videmus. Et
De qua parte conclusionis secunda quod primo
quod vult diuinam essenciam et eciam lic-
beatificatam videri et medium quia vt
deducit b. thomas ex quo diuina
essencia ab intellectu creato non potest videri
in aliqua specie creata / deum videbimus
sine medio et per presenciam essenciam
ita vt ipsum sit quod videat et quod videat
vt hec perquisitum b. thomas diuinam essenciam
[illegible] ad intellectum humanum ut speciem
intelligibilem quod intelligit quia sed

speciem intelligibilem nostra intellectui non con-
stituit apud nos / sed intellectum perficit
ita eciam diuina essencia intellectui perfi-
ciet propter per formam vltimatam / ut hic infor-
mat per formam diuine essencie sicut late
deducit idem libro 3° contra gentiles capitulo plures.
Ex quibus clarescit 2°. quod in hac visione
beatifica deo non assimilatur in summo
assimilacione consummata quia et sit cum
particeps sue beatitudinis sed ipse beatus
est ipse / deus cum per suam essenciam se
videt / et semper intelligit / et per se in-
telligendo beatus est / et de nobis dicit Iohannes
3° cum apparuerit similes ei erimus et vi-
debimus eum sicuti est / et hunc propter dicit
dominus disponam vobis sed disposuit michi
pater meus regnum vt edatis et bibatis
super mensam meam in regno meo / quod
per mensam [illegible] de corporali cibo et potu delect-
arum non de corporali cibo et potu sed de eo cibo et potu qui in mensa
accipi / sed de eo cibo et potu qui in mensa
diuine sapiencie sumitur / de quo prouerbiorum ix°
Comedite panes meos et bibite vinum
quod miscui vobis per mensam / illi ergo man-
ducant et bibunt qui eadem felicitate fruun-
tur qua deus felix est videntes eum illo modo
quo deus videt se. b. thomas / Nec tamen
comprehendunt quod intellectus creatus diuinam essenciam
comprehendet / totam quidem eam videt
sed non comprehendit sed comprehensibilis est / nec
sed non comprehendit quod abyssus deo-
rum quod omnia in ea videat quod abyssus deo
sint visibilia / quia certum [illegible] intellexi
quod omnia opera dei homo non possit inuenire
veram dicitur in ea visione complebitur omne
desiderium hominis / quia omnia videbit que pertinent
ad suam beatificacionem et quia ipse [illegible]
hominis qui implet [illegible] desiderium tuum
Ex hiis omnibus vltimo clarescit et quod beatitudine
homo [illegible] beatificabitur / deum videndo pur-
[illegible] in dei visione consistit [illegible]
[illegible] et immota [illegible]
glorie [illegible] et corpora / et hic 2m
[illegible] et [illegible] / [illegible]
[illegible] dolor [illegible] est
[illegible] et gaudeo dolor est
et [illegible] dolor est / quia [illegible] labor
[illegible]

Ad 3m patet per idem quia (ut) declaratur quia 2m visionem maxima fit applicatio hominis ad deum et coniunctio, dixit dominus Joh. xvii: haec est vita eterna, et quam misisti ihesum christum. Et tamen de materia ista nos possumus aliquid addere ab aliis doctoribus quod potuimus dedistis. Et primo arguo contra predicta primi libri / et primo quod haec quod dicitur / bonum est in rebus a deo creatum

Contra non omnia quae fuerunt a deo creata bona fuerunt, ergo non omne bonum quod est in creaturis a deo creatum est, consequentia patet quia consequens sequitur ad antecedens, ergo oppositum consequentis oppositum antecedentis per unam regulam. Sed antecedens oppositum scilicet consequentis probatur quia scilicet omne bonum in rebus est a deo, ergo omne quod est a deo creatum est bonum, quia aliter ad idem quia dicere idem est bonum a deo creatum et bonum in rebus a deo creatum, quia quidquid deus creavit bonum in rebus creavit et econtra. Antecedens quia haec est falsa: omnia quae sunt a deo creata bona fuerunt, ergo non omnia quae sunt a deo creata bona sunt, quia aequipollentia ad contrarias, quia dicto non omnia, sequitur non, non sunt omnia ita sicut ponitur per propositionem illam, quasi diceretur haec est falsa et ita idem fuit. Antecedens quia haec est falsa: sicut omnia a deo sunt creata bona fuerunt, ergo et ista omnia quae a deo creata sunt bona, illa aequipollet ad contrarias quia non sunt, haec est creatum a deo bonum, quia haec est bonum, ergo ista quod probatur est falsa quia omnia quae non sunt bona quando est impossibile. Antecedens quia non sequitur haec est creatum a deo immutabile, ergo haec est immutabile. Sic etiam non sequitur haec creatum a deo iustum, ergo haec est iustum, ut de lapide qui non est iustus neque iniustus. Eodem etiam patet quod non sequitur haec est creatum a bono, ergo haec est bonum quia non est bonum quod ubi sequitur contrarium.

Dicit augustinus libro omnia fuerunt a deo non tamen sunt de deo sed sunt de nichilo, et ea quae sunt de nichilo ideo sunt variabilia et mutabilia et nichil ut in suum principium reducuntur, videlicet sequitur quod immutabile non est invariabile
ergo haec est invariabile nisi variabilis causa esset quia quod et quod producitur effectus, sed sequitur filius in divinis est a patre invariabili, ergo est invariabilis. Et quia haec probatur contra illos qui ponunt divina a divina essentia per simplicitatem, non valet, ergo sequitur deus qui creavit est immutabilis, ergo quod creavit est immutabile, quia deus creando non operatur naturaliter sed per modum voluntatis cuius effectus sunt mutabiles propter quod deus creavit omnia materialia quae est fundamentum mutabilitatis. Secundo patet non valet 2a quia ratio est quia bonitas dei est causa rebus essendi et non iustitia, quod summa cum bonitate fuit quod deus voluit suam bonitatem communicare creaturis, ergo sequitur haec est a bono, ergo est bonum, sed non sequitur haec est a iusto, ergo haec est iustum, quia iustitia dei non est causa rerum ut bonitas dei. Item secundo contra illud non sequitur haec est bonum in creatura, ergo est a deo creata, ergo non quia ad punctum illud non valet. Antecedens sic quia relatio ad creatorem in creatura est, et tamen non est a deo creata, sed immediate concreatur esse creaturae, quam cito enim creatura est tam cito relationem habet ad deum ut principium ad finem principium ut ad finem deum ut ad finem conservatorem etc. Et sequitur arguo de ordine creaturae quia in libro ponitur ordo in rebus est aliquod bonum, et tamen non est creatus, quia concreatur essentiae rerum.

De eo quod ibi dicitur quod id est creatum esse et creata esse, ubi dicit Sanctus Thomas libro 2o quod creatio est quaedam relatio et est quaedam res, et tamen est quod non est in creata quia est ...

a deo et ab ipso dependet, non tamen
est causata a deo alia creatione quam
ipsa creatura, quia creatura creata
est, quia accidentia et forme acci-
dentales, quod ipse non sunt, ita non
sunt causate. Sed sicut in alio sunt
sic in alio creantur. Et sic est etiam de
ordine in rebus, ordo namque rerum
non est essentia rerum, sed in rebus
est, et rerum esse ad quem sequitur, et ideo dicitur
concreatus esse sive concreatus rebus.
Cum ergo arguitur secundo negandum est, et cum
arguitur de relatione et ordine, dicitur quod quibusdam
illorum creatum est a deo, et cum arguitur quibusdam
illorum consequitur esse rei, ergo non est a deo
creatum, non valet consequentia, sed bene sequitur quod non
est creatum speciali creatione, quia deus causans
principalia simul creat et consequentia, sed
dans formam dat etiam consequentia formam.
Item 3o querit 2m punctum videlicet utrum
dicitur quod ordo rerum a deo creatus est.
Tum modus in rebus et species non sunt
creata in rebus, ergo nec ordo. Quod probat quia ergo
secundum hoc etiam res referuntur ad suas
causas ut dicit Augustinus, non est maior ratio
de una quam de alio. Ibi dicitur quod omnia hec
tria causata sunt in rebus, quia Augustinus dicit
in libro de natura boni: ubi modus, species
et ordo magna sunt, magna bona
sunt, ubi parva sunt parva bona sunt. Sed
contra hoc, licet tria ut sunt simul cum rebus
creata, ut sunt speciali creatione causata, ergo
nullo modo sunt creata, quia non specialiter nota
est concedenti argumentum, sed quod non simul
probatur quia res prius sunt quam hec tria, ergo
hec non sunt simul causata cum rebus, quod est
contra. Augustinus quia res prius intelliguntur
esse quam habeant modum, speciem et ordinem,
ergo habent prius esse. Quod contra dicendum quod
sed res habent esse ita habent consequenter et intel-
ligi. Et quamvis prior est comparatio rei ad
sua principia intrinseca scilicet et materiam
et formam quam ad sua principia extrinseca
videlicet modum et speciem et ordinem,
quia esse rei quod est per materiam et formam
prius est quam ista tria que rem refer-
unt ad suas causas. Vero tamen hoc
quod essentiale dicitur 2o modo illa dicuntur

essentialia que integrant essentiam rei et
cadunt in eius compositionem, sed est materia et forma,
et notum est quod sic modus, species et ordo non
sunt essentialia rebus, quia non ingrediuntur earum compositionem
ut sunt partes earum. Alio modo illa dicuntur essentialia
que referunt rem ad suas causas essentiales
sine quibus res non fuisset, et ita hec
tria dicuntur essentialia rebus. Pro quo ulterius
advertendum quod deus est causa omnium rerum in
triplici genere cause videlicet in genere cause efficientis,
formalis et finalis, iuxta illud apostoli: ex ipso
et per ipsum et in ipso sunt omnia. Ex ipso efficien-
tem, per ipsum ut principali exemplo, in
ipso finaliter. Et secundum hoc hec tria modus,
species et ordo omnium rerum causata referunt
ad istas causas, quia modus refert ad
efficientem, modus enim terminus causatus est
dependentia, species ad causam formalem, quia
omnes res speciem suam recipiunt ex exemplari
divino, et ordo ad causam finalem, quia deus
omnium illorum qui sic sunt est ultimus finis.
Cum ergo arguitur quod deus non sunt causata in rebus,
ergo dicitur quod omnia tria causata sunt, et simul
cum rebus creata sunt, et negandum est quod
res habeant prius esse quam ista, immo non
habent res intelligi sine hiis tribus, quia
licet hec non ingrediantur rerum com-
positionem quia sunt rebus extrinseca, tamen ita
sunt rebus coniuncta et connexa quod sine eis
non possunt intelligi res esse, et ratio quia de
quia a nobis cognoscatur, cognoscitur ut
habet esse, et ut habet esse limitatum in se et
ab aliis distinctum, et in aliquo fine
ordinatum, et ita non potest a nobis in-
telligi res esse nisi comparatum ad sua
principia. Simul ergo res et hec tria, quia
quam cito res est tam cito refertur ad
suas causas. Simul ergo sunt tempore, licet rerum esse
prius intelligatur esse natura. Sunt autem
argumentum quia ad quibus rem 2m modum
essendi in mediacione habent esse sic materia
et forma, sed ut aliquo modo dicitur ista tria sunt
universaliora quo ad rerum cognitionem
quia etiam materia et forma per ista tria
cognoscuntur, quia et materia et forma habent
suum modum et ordinem.
Item queritur 3m punctum videlicet utrum primo dicitur

nobis

quod vero ordo verus est in deo et non
in rebus, nullus est ordo in istis in
ferioribus, quod etiam nulla est vero ordo
inferiorum in deo, quod contra vero ordo
in deo falsum est, contrarium ut dicit
Augustinus, contra quod in universo inferiora
[illegible] et superiora [illegible] [illegible]
Eccl. x vidi stultum positum in
dignitate sublimi et divites sedere
deorsum, vidi servos in equis et
principes ambulantes, et ex hoc arguit
quod non est in mundo ordo verus vero
ordo, quia vidimus et ut boni [illegible]
[illegible] mala, et sequentes stultitie
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] pol-
[illegible] [illegible] [illegible] et hoc [illegible]
aliorum sunt domini et rectores, et quia
igitur [illegible] agit contra Augustinus, et non
est inferior [illegible] ubi etiam vero or-
dinis non habet locum [illegible] [illegible] dya-
bolus in [illegible] [illegible] [illegible] iusto
[illegible] iusti accipiunt potestatem super
[illegible] in mundo et non [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] quo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] supe-
rior quolibet homine, et quomodo
[illegible] [illegible] species cuiuslibet [illegible]
ex quo sunt [illegible], quod [illegible]
cuiuslibet [illegible] [illegible] ex quo equaliter
participant [illegible] speciei, quomodo
in accidentibus cuiuslibet individui
quod in [illegible] [illegible] ex quo in
infinita sunt. Ubi advertendum quod
sine dubio ordo est in universo
et in eius partibus, et in omnibus
vero ordinis reperitur, dicit [illegible]
[illegible] [illegible] 2o quod ordo est
duplex, manifestus et occultus, ma-
nifestus est qui vadit secundum [illegible]
[illegible] ut tunc iusti malis [illegible]
et sapientes stultis. Occultus
est qui fit divino iudicio, quod tunc
iusti [illegible] et puniuntur [illegible]
a malis. [illegible] ideo fit ut [illegible]
[illegible] ad penam, et quod mali [illegible]
[illegible], ideo est ut ad [illegible]
[illegible] vel ut [illegible] in futuro
puniantur. Sic etiam [illegible] cor-

poralis [illegible] et [illegible] spirituali. [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] inferior sit, quod creatura
corporalis suum ordinem [illegible], [illegible] spiritualis
non [illegible] ordinem [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]
divine iusticie, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] in homine, [illegible] quod [illegible]
est [illegible] hominem [illegible] [illegible] et non [illegible]
[illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible]
deo, quod sapientia vincat malitiam, et in
equitatem iusticia, dicit enim Cassiodorus
iusti deo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
et illi quos mundus [illegible] [illegible] creatura
[illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non
est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible], et [illegible] [illegible] [illegible] magnitudinem
[illegible] nature non amisit, [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. De speciebus
[illegible] et de individuis [illegible] [illegible] quo ad [illegible]
[illegible] [illegible] sunt equales, et individua
[illegible] quo ad participationem speciei, [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] dignioris [illegible] [illegible], et [illegible]
individua [illegible] speciei [illegible] [illegible]
[illegible] quod vero ordinis [illegible]. Accidentia [illegible]
ordinantur ad sua subiecta, et [illegible] [illegible]
ad suum totum, et [illegible] ordo illorum [illegible]
ordo [illegible] in [illegible] [illegible], [illegible] ordo est
[illegible] ab ipso ordine, [illegible] in
[illegible] infinita non evadunt.
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] est divina [illegible], [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] innocens circa deum, [illegible] [illegible]
non potuit [illegible] homini nocere, et [illegible]
non [illegible] [illegible] [illegible] divino [illegible], [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], non
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
dicit est [illegible] in quo quod [illegible] non nocuit [illegible]
[illegible] non nocuit ut [illegible] noceret sibi
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
divino [illegible] est [illegible] esse [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] [illegible] ad
[illegible] [illegible], ubi [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible], [illegible] est potestati [illegible], quod [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible], ita etiam
[illegible] [illegible] [illegible] in [illegible], et in [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] est [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] circa deum [illegible] innocens

Illa est multiplex, quia si sic intelligatur materia in illo obnoxius facta est, quia omnibus que deus in homine et de homine et per hominem fieri voluit oportuit parere. Unde cum deus incipit sopori in homine soporatus est, cum os de suo latere accepit, illo osse privatus est et cum mulierem de illo formavit formata est, et postea cum posuit eum in paradiso statim dedit ei precepta quid debeat facere et quid vitare, addiciens hanc comminationem quacumque hora comederitis moriemini, in hoc ostendens quod vita corporis et mors erat in potestate eius, erat ergo obnoxius, quia tenebatur obedire, tenebatur mandatis dei in hiis et sic deo per omnia subiacere. Si autem sic intelligatur erat innocens in nullum peccatum habens sic contra. Et quando arguitur ergo deus non potuit nocere homini qua de se bona est, quia nocere homini non est de potestate dei, ut ipse loquitur quando convenit sibi dicere tunc nocere cum non conferat amplius. Si ergo sic intelligitur non potuit nocere, id est non potuit homini amplius conferre vel gratie, negando, et potuit cum sed dare, ita non dabat, quia non tenebatur aliquid homini creato, et quando arguitur et propterea non erat subiectus suo domino, negandum est et quod, quia et si tunc deus non debuit eum punire, quia non dum demeruerat, habuit tamen potestatem eum puniendi, si demeruisset et puniunt, in hoc videlicet prima quia tunc non puniunt, ergo non habuit potestatem puniendi, quia deus multa potest facere que non facit et etiam que numquam faciet.

Item 2º homo tunc innocentie non erat subiectus divine providentie, ergo non erat subiectus divina preordinatione, quod ab eodem adducitur, quia idem est subiectum esse deo et sue providentie, assumptum quia homo illo tunc non poterat cadere in culpam, ergo tunc non erat sub divina providentia, quod quia non posse peccare solum est patrie, non autem viatoris qui fuit in patria non competit sibi providentia divina, dicitur enim quod providentia est qua deus ordinat res in finem, non autem est quod res finem assequitur, iam non est opus ut amplius in finem ordinetur. Sed assumptum quia homo tunc habuit bona naturalia et naturalia, si ergo venit in culpa ex aliqua causa tunc venit in culpa ex bona causa, bone naturae et per quas venisset ex bono in sui corruptionem, quod esse non potest, 2º bonum fuisset principium corruptionem quod esse non potest ut dicit Dyonisius.

Contra hoc adducitur quod homo tunc innocentie subiectus erat providentie divine conditorum creatoris sue. Dicendum quod cum erat in innocentia quod potuit peccare et non potuit peccare. Cum ergo arguitur homo non potuit peccare ergo etc. non valet, dicendum quod est illius qui est in patria deus providet, hoc non est ratio quo minus providet, ut hoc est opera creationis inmutative sed contrarie etc. quia aliis hoc non indiget et tunc de aliis ?gloria?, sed tunc autem est falsum, ergo etc. Et quando arguitur homo tunc habuit bona naturalia ergo si venit in culpam etc. hoc non sequitur, sed tunc venit homo in culpam ex deficientia sua, quamvis enim erat innocens tamen quia erat creatura facta ex nichilo, ideo ex se potuit deficere. Et si arguitur in homine est corrupta natura vel ergo est corrupta ab aliquo bono vel ab aliquo malo. Dicitur quod non est corrupta bono quia aliud non agit ad corruptionem sicut ?? quod est contra quecumque animi conceptus. Est ergo corrupta ex aliquo malo quia ex ?? et ex actu peccati, et quando arguitur in mala actio venit ex bona natura et sic agit in virtute boni, ergo quod ex bono venit corruptio, dicitur aliter quod non est contradictio quod prima corruptio consistit in virtute boni, dato enim similiter contrario quod accidere propter bonitatem fuisse huius corruptionis causam. Illa ergo actio venit ex natura, sed non venit ex bonitate nature sed ex defectu nature, et si arguitur venit ex natura et natura tunc erat bona, ergo venit ex bona natura, hoc totum conceditur, non tamen agit in virtute nature, quia non venit ex bonitate nature sed ex defectuositate, quod defectuositas illi nature erat naturalis et non culpabilis. Unde non est concedendum quod culpa peccati precessisset alia culpa.

Item 3º sic homo tunc ex causa est potuit peccare et peccavit, ergo non erat in rerum ordine, consequens quod ut erat deo subiectus ut sue providentie, assumptum probatum in parte notum est, sed consequentia, quia 2º dicitur peccatum tollit modum speciem et ordinem nature, quia presumptio quod gratia gratum faciens posuit modum et speciem et ordinem, ergo peccatum illa tollit, quod quia oppositarum causarum oppositi sunt effectus. Contra

quod nondum quod modus species et ordo
tamen habet ut dicit Aug. in psalmo
2°/ uno pertinet quod competit
omnibus creaturis/ nam in qualibet
creatura dicitur limitatum et certum
et refert eam ad suam efficien-
tem/ tunc est causa sive crea-
data est esse non infinitum
sed limitatum certum et appro-
priatum et sic modificatum.
species creature est differen-
tia/ 2am aliquam formam
3am qua differt ab alia re
quod refert species creaturam
ad causam formalem/ tunc est
data esse formatum et ab aliis
distinctum/ et in genere/ et
sic unitum/ Sed ordo dicit
inclinationem creature seu pondus
in proprias operationes quibus finem
attingit/ et refert rem ad
causam finalem/ et ut hec tria
capiuntur ista tamen/ non tollitur
peccatum/ quia ut patet dicitur esse per
essentialia cuilibet creature/ sive
cum hoc stat sive non stat
est hoc [illegible] certe limitatum/ et
ab aliis distinctum/ et habet incli-
nationem in proprias operationes quibus
finis attingitur/ 2° ista tamen
capiuntur ut habet posse esse
in anima rationali/ 2° modus
refertur ad essentiam anime
que est finita/ species ad proprium
[illegible]/ quia per hanc ab aliis est
distincta/ ordo ad concupiscibilem
quia per hanc inclinatur anima in bonum
ut in finem/ et ut sic capiuntur
ista non tolluntur per peccatum/ quia
nam nunquam anima est irrationalis
ut nunquam habet bonum concupisc-
ere per peccatum// 3° ista vero pertinet
referuntur ad esse bonum

gratuitum/ sic enim hec dicitur habere modum cum
quibusque rem sic ponderat ut est ponderanda
deum sic amat et alia infra deum 2m
[illegible] sepe dequa
[illegible] est quod attingit a fine ad finem
sed a principio per media/ et dicitur habere
speciem quia [illegible] rectitudinem ita quod non [illegible]
ab extremo in extrema/ hec [illegible]
declinare ab incommutabili bono ad
bona commutabilia quia per tales [illegible]
[illegible] formatur hec deo acceptus
et ab aliis qui deo non sunt accepti
separatur/ ita quod species talis constitutiva
consistit in virtute caritatis que dividit
filios regni et perditionis 2m Aug.
Sed ordinem dicitur habere hec quando passionem
tone ultime beatitudinis omnia operatur
et ita [illegible] et sic ponit pondus
Et sic capiuntur hec per peccatum mortale
pl et equaliter ut vult Aug. quia quam
cito hec capit modum/ sic quod creatura
ponderat ut deum/ hec nunc tam amisit
rectitudinem/ quia iam aversus est ab
incommutabili bono/ et eo quod
amisit in finem suum relationem/ quia
in creatura quiescit et ponit/ et
sanctitate despoliatur in eius delectatione
Hec ille per hoc ad aliud quod ad secundum
dicitur quod non sequitur/ quia dicitur peccatum
tollit etc./ dicitur quod tollit peccatum circa tamen
quo ad esse bonum gratuitum/ sed
non tollit quo ad relationem eius
in primas causas/ quia sic bonum
conveniens in causas est per esse divine
providentie et ordinis sui
Item [illegible] hec quod sua creatio est
voluntarius/ quia ille [illegible]
et per quod [illegible] deo/ cuius voluntas est
et quando ordo a primo ad ultimum
per quod sunt media/ quia secundum [illegible]

homo est voluntarius quo ad unum est
arctatus / illa qua tenet optimus / sunt
ultimus ad unum est arctatus / quia facit quicquid
vult / quod patet quia est deus sui actus 2a ergo
ulterius sequitur facit quicquid vult / quo unum im-
pedit actionem eius / quod patet quia si haberet im-
pedimentum in actu / tunc non quicquid vellet
faceret / tunc ulterius unum impedit actionem
quo ulli est subiectus et sic arguo
a primo ad ultimum sequitur est voluntarius
quo ulli subiectus / ad hoc augustinus [illegible]
videtur necessario ultimum quia [illegible]

i viz illam unum impedit actionem
eius / quo ulli est subiectus / quia
et si homo liber est / sic quod facit
quicquid vult / non tamen est sic liber
ut patet quia non vult / quod licet
quo deus admittit [illegible] suam
voluntatem licet tamen auctoritatem eius
permittendi et haec ambo quae
Nx9 sumuntur in psalmo / ubi dicitur cum
videbas furem currebas cum eo
et cum adulteris portionem
tuam ponebas haec fecisti
et tacui i. non impedivi / certe
libertas / et sic dicit auctoritate dei ;

existimasti inique quod ero
tui similis, id est [illegible] quod sic te
diligere [illegible] existimasti
quod non [illegible] [illegible] contra
vigilando / Sed inique existi
masti quia arguam te, et sta-
tuam contra te faciem tuam
Alii tamen dicunt quod hoc compara-
tive creature non est animo volun-
tarius, et non quod ex quo
creatus est in ordine rerum
et ideo ordinatus est, tamen
secundum proprius sit ad quod tendit
sit inferius cui providebat
sit equale sibi cum quo con-
cordet, et licet non est ordinatum
necessitate agendi simpliciter ut alie
creature que sunt determinate sed
ad unum, quia non sunt ad opposi-
tum ordinatus est cum suppo-
sitione, quia si vult beatitudinem
assequi necessarium est ut
agat secundum determinatas sibi
leges, scilicet naturalem scriptam
et gratiam [illegible] id est [illegible]
divina ad vitam ingredi serva
mandata

Contra quem [illegible] secundum quod dicitur hoc
compara creature subditus
est creaturarum dominus
dicitur hoc secundum dominium, vel quod secundum
dominium solum inferiorum creaturarum
vel etiam corporum hominum, non
homini quia a natura omnes sunt
pares et ex lege nature, ut
Augustinus dicit, omnes unius liber-
tatis, et Boetius ait cum homini
sibi surgit absurdum / Non
est simile quod sequitur quia a natura
unus angelus dominatur aliis
angelis, quod est hoc hominibus
quia non est vero dominus
et aliud quod in angelis

operatione corporum est ordo, quod ibi est
superioritas et inferioritas et sub-
ordinatio et subiectio / Et tamen quod aliqui
angeli vocantur aliorum domini dominationes
et non [illegible] aliter nisi ratione dominii
[illegible] / quod aliud est loqui de hominibus
et aliud de angelis / quia angeli non sunt
sub [illegible] sicut homines, et quod
inter eos ordo perpetuus et inter homines
non talis ordo semper sed successio-
Notat hic Alex de halis in scripto ii
quod duplex [illegible] intelligentiam
[illegible] dicit preeminentiam
unius creature ad aliam [illegible]
ad [illegible] [illegible] consequi
[illegible] creaturarum [illegible]
angelus ad angelos [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
in dignitate naturali [illegible] non est 2a
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
secundum [illegible] in [illegible] [illegible]
et quod [illegible] angelis [illegible] angelis
quod [illegible] / [illegible] dominationem
[illegible] / et quia non in [illegible] quia non
[illegible] talis ordo in hominibus sicut
in angelis / dicitur quod unus est quod sit
ubi dominatio quo ad preeminentiam
unius cum [illegible] aliis que excellentias
in naturalibus / [illegible] ut dicit dyonisius
secundum purgare [illegible] illuminare
et perficere / et hic ordo nunquam
cessabit in celis / Cum autem dicit
apostolus omnem prelationem cessare debe-
re, intelligendum est quo ad
administrationem / quia completo ultimo
iudicio administratio, id est [illegible] que
angeli in creaturis cessabit

Item 2o naturale est homini habere
dominium in aliis hominibus / quod non
solum secundum dominium in irrationalibus
creaturis / Sed contra [illegible]
[illegible] quod [illegible] totus
est [illegible] [illegible] dignitate et origine

nasceretur / et quod dignioribus condicionibus nasceretur / quod tale est ut predicitur filio et vir nunquam [illegible] Gen. 3° dicitur ad mulierem sub viri potestate eris / et iterum ad virum / cupido tua et ipse dominabitur tui / ubi notat aliquis primo 2° quod dominium et servitus duobus modis accipiuntur / uno dominium dicitur ratione excellencie et dignitatis et servitus dicitur exhibitio reverencie / honoris et servicio / ex liberalitate per amorem / et hoc modo adam fuisset dominatus aliis hominibus / et viri mulieribus eo modo quo cum est omni homini / quia si adam stetisset / quod filii sui subditi sibi fuissent in exhibicione honoris et reverencie / et in obsequiis temporalibus ut si vellet comedere in allacione fructuum et in consimilibus / fuisset gratuitum servicium sed ex amore / Alio modo dominium dicitur ex auctoritate potestatis subditos coercendi / vel eorum possidendi / quo modo possessor uti dicitur re dominus eius et servitus isti dominio correspondens dicitur servicium debitum / necessitatis / coactionis sive condicionalis / quo quis cogitur /

fuit etiam non obstante natura sine ut dicitur / et talis non fuit tempore legis nature / quia tunc omnium erat una libertas / Et hic est quod dicit Augustinus XI libro super Genesim ad litteram tractans

Sub viri potestate eris

videtur quod posset hic accipi / quia et ante

peccatum non est penitus recedere
alter ab alio sicut nunc ut videtur dicendum
ulterius / Secundum accipi potest humana
similitudinem significatam esse
que est contradictionis / periculum
cum delectionis / quia homines habebant
sibi quasi ceperunt ex pena peccati
Quoniam ergo autem naturale est ibi dei
quod homo est unum de duobus pertinen-
tie / et destruitur ex amore
et cum autem unus de duobus con-
tinuus / unum ex illo sub veri-
tate eius / dicitur quod homo inte-
lligitur destructio delectionis in-
ferius / Ideo Augustinus dicit ubi
non delinquimus pares sumus
quia ante peccatum nullum habuit
potestatem alium cogitandi / quia
opus non erat cogitatione ut
ex quo oportet veniret ad aliud
erat ordinatum / manifeste innocen-
tia et iusticia in similibus
Item 3o inveniuntur irrationalibus
una alteri domina[tur] suo modo
dominandi / ergo etiam in hominibus unus
homo alteri domina[tur] / etiam quod adiungitur
quod apparet / et peccatum ex quo in
hominibus si lapsi non fuissent
non ordinatissime regularentur
aliquando quia in irrationalibus est dispar
status / in corpora celestia domina[ntur]
corporibus inferioribus / quia imprimunt
in ea / et in mutant ea ut
primus motor / quia agit primi
instincto in ea / Sed etiam unum
elementum agit in aliud et in
mutat illud / sed patet de igne
qui attrahit sua actum quarit in
se / et aqua et terra naturalibus
dispositionibus prinat / Ibi adiuncta
est dispositionem divine prudentie
et ordine agens et convenienti
pulcritudine universi / quedam creature
aliis delebat esse priores.

virtute / ita ut agerent in eas / et transmutarent
eas / sicut etiam debuerat alius / et Augustinus dicit
quod ordo creaturarum non vadat ab una creatura
mutatur in alia / sed cum divina prudentia
in creaturis dignitate quasdam creaturas
per alias administrat / sed non potest esse dicere
quia hoc potest fieri continue ut dicit Hugo quod
solus deus est factus / ergo cum diu stetit
in ordine suo conditionis / a solo deo in
mediate regebatur / et solus deus homini
dominabatur / quia cum nulla erat medium
inter deum et hominem quo ad conformitate
et imitationem / creature cum eum deus
sunt omnes media ad ymaginem et similitudinem
suam / Sed etiam in debito obsequio quod
debebat homo deo / nullum debuit esse me-
dium / quia ut una / ut persona / Sed etiam
ut Hugo dicit Solus deus erat bonum
homo / quem persona sibi debita erat
homo / que in tali ergo libertate deus con-
servaverit / in tali ergo libertate deus con-
stituerat hominem ut nullum obligaret ob-
sequio / continuus libere et expedite assequeret-
ur / finem bonum et finem suum / Quoniam ergo autem
sunt bonum et finem suum / Quoniam ergo autem
in creaturis est quia est negada / et ro
dissimilitudinis quia potest quanta sunt alia ut unum
perfectione alteri ut unum per aliud assequeretur
finis suum sine mutua actio et passio est
inter ea / sed hoc a sua conditione nulli erat
ipsarum et creaturarum superiorum
sue finem erat assecuturus

Item quarto a conditione homini inter eos est
ordo / quia omnia que a deo sunt ordinata sunt
ordo / quia omnia que a deo sunt ordinata sunt
...

(Note: see below)

in primo statu quadruplicem dispari-
tatem fuisse / primo ipsius sexus
quia sine ea non fuisset generatio / 2o
disparitate ex parte ipsius iusticie et
sciencie / quia ex quo liberius operabatur
liber potuit animum suum applicare
ad agendum magis hoc quam aliud
vel ad cognoscendum sive sciendum
vel eciam volendum / unde aliqui
magis profecissent in iusticia
quam alii / et alii magis profecissent
in discrecione et sciencia quam alii
3o ex parte corporis quia corpora
humana tunc non erant exempta
a legibus nature / et ita cooperantibus
naturalibus corpus unius fuisset
robustius quam alterius / quia et
ista disparitas provenire potest ex
nutrimentorum / Quarto ex parte
accidentalium / quia secundum dispositionem
aeris / et situm stellarum / aliqui
erant maiores et aliqui minores
alii aliis pulcriores et melius
complexionati / ita tamen quod nullus
notabilem defectum in anima sive in
corpore haberet / posset eciam disparitas
ista procedere ex parte dei / ut deus
fecisset aliquos maiores et aliquos
minores / aliquos magis iustos
et aliquos magis scientes / ut ex
tanta disparitate magis reluceret
pulcritudo universi et ordo sic.
Unde ergo dicitur inter homines est ordo
inter eos / et ordo et ex disparitas
inter / quia aliud est patris
in filios / et aliud viri in
uxorem / etc. / et quod infertur
ergo et ducatus talium unum est
de ducatu intelligendo ut
supra dictum est / In Augustinus de
civitate dei / quo
iusti qui imperant serviunt
illis quibus imperare videntur
quia non cupiditate dominandi / nec
superbia principandi imperant
sed officio consulendi / et provi-
dendi affectu / Unde quod duo quoque
tempore modus bono prelato

convenit / eciam convenisset tunc parentibus
erga filios / dicit enim Hugo / Illi qui fuissent
nati a primis parentibus / eandem servassent legem
que nunc est in hominum nativitate / quo enim
nunc nascuntur homines parvi / sic tunc fuissent
nati / et per intervalla temporum tam in corpore
quam in anima in processu accepissent incrementa
cura tamen ergo erat parentibus providendi natis de ali-
mentis / et ex benignitate eos docere / et instruere
et licet erat corpus ducatus non imperii seu principatus
Ita in isto libro non legitur dominium proprie dictum hominis in hominibus
aliis / et eciam nullum legitur dominium in brutis / quia
ex parte talis nullo domino est subiectus / Iam 2a
parte articuli Egidius qui dicit ubi non delinquimus
pares sumus / Quantum ad 2am partem patet in statu in-
nocencie quo ad inferiora homo omnia
erant communia / ergo nullus ibi habuit aliquod dominium
quia dominium dicit rem possessionis quod dicit
proprietatem / et ad hoc est Ysidorus qui dicit secundum legem
nature communis est omnium possessio / et omnium una
libertas / Advertendum tamen hic quod quamdiu homo suo
creatori perfecte obediebat et ab eius obedien-
cia nullo modo recedebat / iustum erat ut eciam
irracionalia essent sub sua potestatis
dominio / quiete et sine omni perturbacione
Unde Iohannes Constantinopolitanus Constantino-
politanus / dicit enim primum quod bestias homini
subditas fuisse / quia autem nunc aliquae bestie
nocent pena est proprii peccati / Unde ergo cu-
rantur omnia erant communia hoc est generaliter / tamen quam in-
fuit ergo nullus habuit aliquod dominium / verumtamen est quia
non quia possessio communis / non derogabat
in aliquo domino / verum dominium illud non
solum datum erat primo homini / sed toti posteri-
tati si stetisset / quia unusquisque corpus
fuisset usus aliis secundum voluntatem placitum
voluntatis ordinate ut dicit Hugo / dominium
hoc non erat proprietatis possessionis sed pre-
sidencie prioritatis potestative / et provi-
dencie legitime
Item 6to tempore innocencie aliqua non
erant alicui usui aut alicui officio
deputata / ergo illo tempore nullus homo
debuit velle talibus uti / sive quo
ad suum usum / sive quo ad suum servicium
quod / quia vellet uti illo quod non est deputatum

vaub

ad usum / aut est cupiditatis / aut curiositatis / aut alterius vicii / quia tamen in illo statu non erat / Et si non debuit velle uti / quomodo ut potuit in eis dominium habere / quia ex quo dominium est libertas utendi re prout placet / et amplius quia nunquam legitur quod deus dedisset animalia ad vescendum ante peccatum / Ubi dicit Allexander de hales / licet tunc homo non indiguit animalibus quo ad esum quia sola herbe et fructus arborum / ita hominibus sed et aliis data erant ad vescendum Genesis primo / ut aliqui volunt quod tunc animalia non vivebant ex carnibus aliorum animalium sed post peccatum / homo utebatur animalibus et aliis creaturis ad cognicionem dei / quia experientia quod omnia alia serviunt homini digniter manifestius declaratur homini potestas sua et bonitas dei / Unde homo tunc considerabat quanto magis se reputabat obnoxium deo / et magis honorabat utilitatem sui / Alii tamen dicunt / licet homo tunc non sic indiguit animalibus / sicut nunc indiget miseria durante / fuissent tamen animalia hominibus tunc utilia / nos illas utilitates ignoramus / Sed quod tunc omnia fuissent homini domino subiecta ex quo multa sunt sibi nunc inimica et ... hominis in dampnabilia / Ubi est opinio duplex / Allexander tenet quod tempore innocencie omnia animalia erant in paradiso et vivebant ad nutum eius / et obedirent quo ad hominem / Sed quam homo in peccatum cecidit / et caro sua facta est suo spiritui rebellis / et illa que carent racione ymmo homini facta sunt repugnancia / quod ergo homo per peccatum non amisit dominacionem suam in ea / sed deterioravit / Sic omnia labente homine quodammodo sunt viciata / unde sicut caro facta est minus habilis ad obediendum / ita quedam animalia

... homini facta sunt minus mansueta / et que fuerunt crudelia / facta sunt crudeliora / Sed beatus thomas in prima parte ... reprobat istam opinionem / quia si animalia que nunc occidunt tunc fuissent mansueta ad invicem / et ad hominem / et que nunc vivunt de carnibus tunc vixissent de herbis / scilicet quia ... hominis fuisset mutata natura animalium / dicit ergo beatus thomas quod sicut nunc / ita et tunc animalia discordassent et fuissent rapacia et vixissent de carnibus / ut patet ... a domino homo / quod cum nunc homo ... divine ... prudencie / quod talia rapacia ... sit et tunc fuisset / et quod nunc ... animalia domestica ... falconibus et aliis avibus / ita tunc unum alterum vixisset de carnibus debito ordine servato

Sed queritur 3° quod dicit quod homo tunc carens est ... / homo non erat carens visione essencie divine / ergo ut littera ... / ... est probandum / Augustinus ... non est possibile quod homo videat divinam essenciam / quia si simul videret eam oculis corporalibus / vel spiritualibus / Si dicit quod spiritualibus / ... oculis corporalibus homo videbit ... / ergo ... videbit angelos et ipsum deum / ... nota / Sed augustinus ... et ... / ... super illo verbo Job non adequabitur ei aurum dicit ... mentem ... ab altitudine oculis / ... tenebrorum corpulencia ... absconditur / Et per hoc ... oculis spiritualibus non tamen videbimus spiritualia sed etiam corporalia / ergo etiam oculis corporalibus non tamen videbimus corporalia sed etiam ... videbimus ipsum deum per spiritualia / et ... essenciam / ... quod in littera ... conficitur quo hic non perficiebamus / quia ... separatis et ... illorum quem futura ... edificabitur in celis preparabit ... tua in eis / Et homo ... hic et ... futurum ... et quia solo visu spirituali ... perficiebamus in ... dei et non corporali / ideo solo ibi divinam essenciam videbimus oculis spiritualibus ... quod apostolus dicit nunc videmus per speculum

et in eminentem / tunc autem faciem
ad faciem / Cum ergo visus corporalis
non habet hic intuitum deum videndi
ergo nec in hac edificabitur in futuro
propter hoc dicit apostolus quod necesse ego
ut de die in diem corrumpitur
et interior renovatur / Item ergo
ad 2 sic negandum conclusionem quod licet oculis
corporalibus posset videri divinam essentiam
oculi cum corporales sola perficientur
in illis ad que possunt / cum ergo quo habet
in corpora et informas corporales potentie
tuentur / etiam in illis perficientur in
futuro / Anima videbit corpora propria
clarissima / et corpora aliorum fratrum
beatorum lucidissima / sed in visione spiritua-
lem non perficientur / Ad aliam
gregorii / dicendum quod loquitur ibi de visione
spirituali / ponit enim duas visiones
spirituales hic / et in futuro / Visus
enim spiritualis hic / non videt spiritua-
lia / nisi mediante quadam parambulo naturale
nam cum corporalis significat aliam
et in hac statu tenua de pomit spiritum
multa cogitatio / Sed in futuro quia
tamen erit quodammodo spiritualis cog-
nosceret spiritualia sine parambulo
nature / quia cognosceret illa in speculo
trinitatis / Ad idem dicendum quod prima species
non est / licet enim ut dicit boetius
quod potest vis inferior potest et superior
non tamen oportet sic e converso / Est enim
intellectus quedam ymago dei
et non est determinatus ad aliquod
unus est quodammodo omnia ut dicit
in 3 celi et 3 de anima / Non potest
cognoscere omnia / etiam et sensibilia
Sed sensus determinatus est / ideo
non in omnia potest
Item 2o licet sensus spirituali non
potest attingere visionem dei ergo non
est beatificabilis / quia non est
sed anime 2 / quia si potest vel ergo potest
ea attingere ex suis puris
naturalibus / vel non ex suis puris
naturalibus predictoria / non ex naturalibus

potest dicens in uno corpore / Quod autem non
secundum primo auctoritatem et hoc / duce dum glo-
rie determinatus cado ... qui dicit mens eo
ipso quod ymago dei est / et capax dei est
Sed mens vel illud dicit per sua naturalia est
ymago dei / ergo per sua naturalia est capax
dei Et propter hoc dicitur in fine libri de
Causa: quod non possumus deum videre est
infinitas quam facit virtus / et quia
infinitas hec accidentalis est et tolli
potest / ergo ea substracta homo potest deum videre
per sua naturalia / Et patet hoc ultimum sic
habens ut dicitur dicitur in visione divine essen-
tie consistit / Si ergo ex suis naturalibus
ad hoc non potest pertingere / videtur quod ad
assecutionem illius sic homo non potest suffi-
cienter institutus / cum tamen alia bruta
suos fines per sua naturalia assequuntur
Respondeo illud ex quo anima ad gradum cong-
natum visionis divine per sua naturalia
venire non potest / quia ad hoc fide indiget
in qua virtus divina operatur / multo minus
potest ex suis naturalibus ad immediatam
et nudam visionem divine essentie per-
venire / Et ideo glosa super 1o qui solus
habet in immortalitatem lucem habitat in
accessibilem . i . theologiam patrum dicit deus
homo esse ad illud sic extendere e contra
Sed extendit dono dei / Et illud dicendum quod
deum nemo vidit umquam ubi glo dicit
deitatis visionem humano . v . naturali ullatenus
potest videri / sed eo modo videri potest quo
tamen qui videt non habens / sed ultra
homines sunt / Cum ergo ad 2 sensus
spiritualis est negandum conclusionem / et dicendum
quod ex naturalibus suis homo visionem illam
attingere non potest / Et hoc quia ad hoc
quod anima videat divinam essentiam
requiritur forma intelligibilis / hoc
est anima vivit cum intelligibili
hoc est cum deo / ut videlicet ex intel-
lectu et deo fiet unus actus / non
habet quietem et unitatem facere
tota facultas naturalis sufficere non potest

Ad primam auctoritatem qua dicitur anima per
sua naturalia est ymago dei, ergo
per sua naturalia potest attingere vi-
sionem dei, dicitur quod ubi quod causa quo
est ymago attingere potest, Unde
anima humana non est perfecta yma-
go dei, quia plus habet de dei dis-
similitudine, quam de similitudine, et
ideo divinam essentiam perfecte videre
non potest, Sed si esset perfecta yma-
go, perfecte eam cognosceret, sicut filius
dei, qui est perfecta ymago patris,
ideo perfecte cognoscit patrem
non solum cognitione apprehensiva
Sed etiam comprehensiva, Dicitur
tamen etiam in via per sua naturalia
multa cognoscit de deo, cognoscit
enim de divina essentia quia est
cognoscit de ea, quid non est
Ad secundam auctoritatem quia dicitur causa
propter quam non possumus videre deum etc.
Advertendum quod duplex est anime infini-
tas, quedam est actualis, et
illa aut est culpabilis, aut
penalis, et ambas illas potest tolli
ab anima, sed non secunda, quia illa sublata,
Dicitur posset deum videre
per naturalia, quia alia est infinitas
anime naturalis que obviat, ex
quo enim anima habet essentiam
limitatam, et creaturam finitam
tamen ideo ex se non potest videre
illam essentiam que est infinita
et quo nullis finibus est con-
clusa, Ad racionem quo vadit sic
Hic Respondetur quod duplex est finis
hominis, quidam est sibi naturalis
et hunc assequitur ex suis na-
turalibus principiis sed et alia natura-
lia, Et quis sit ille finis
Dicitur posuit cum philosopho in
actu virtutis moralis, quidam
in actu primus intellectus
perfecto ex suis speculabilis ? quo
patet in ethicorum ultimo, Sed
alius est finis hominis supernaturalis
quem non potest assequi nisi per media super-
naturalia, Et ratio est quia media ad finem, et
finis quodammodo sunt proporcionalia, Er-
go ad media non potest ex se, ut ad finem
potest pertinere, et quia ergo ad illum finem
homo non est sufficienter institutus.
Unde ? potest habet cum homo dicitur ad illum
finem sufficienter institutus, quia deus
auxilia ad illum assequendum dare est
paratus, dummodo homo vellet ea recipe-
re et se ad acceptionem disponere sufficienter.
Sed quia homo secundum hanc animam habet per quod
sibi super sua naturalia additur potest videre
divinam essentiam, ergo magis per sua naturalia
potest videre illam, Patet quia anima per sua
naturalia est deo similior, quam per omnibus
gratuita praedicta, quia per naturalia est ymago
dei, et notum est quod ymago est maior
similitudo quam ymaginis, quia similitudo
ymaginis dividitur cum similitudine
vestigii et signi, que sunt plures
confuse, Contra hic advertendum
quod ymago in homine triplex attenditur — ymago hominis 3x
Uno modo quia homo habet aptitudinem naturalem
ad cognoscendum deum et amandum
et ista attenditur per conformitatem
nature, ymmo inest in homine, Secundo
modo quia anima iam actu deum cognoscit
et amat, sed tamen imperfecte et in-
perfecte, et ista attenditur per con-
formitate gratie, 3° modo prout homo
deum cognoscit et amat actualiter
et perfecte, et hec attenditur per
conformitatem glorie, Unde glosa primo
Signatum est super nos lumen vultus
tui domine distinguit triplicem yma-
ginem, creationis, et recreationis
et similitudinis. 1ª nature, gratie, et glorie, Prima
est omnibus hominibus, 2ª quorum
solum iustis, et adoptatis, 3ª
beatis et in gloriosis, et notum
est quod 1ª ymago est expressior
et pulcrior quam attenditur per
conformitatem nature per perfectam
quam illa que est solum nature

Et illa adhuc perfectior que attenditur
penes conformitatem nature ele-
vate per gratiam / Similiter ergo sicut ad-
sequitur hic notandum est quia / quia ad-
actu propria nulla est perfectior per-
dicitur quam ista / primo quia quod est perfecta
per gratiam est / perfectior est deo / quam
illa quod est in puris naturalibus con-
stituta / quia manifestior est
ymago que attenditur penes actum
quam illa que attenditur penes habitum
Et quia ut dicit philosophus est maior
quam ymago / sicut est visum / non a
philosopho que est perfectum gratie et
per lumine glorie / hic non est de ratione
ymaginis / hic est expressio illius
philosophi nisi que est ymago / et est
eius decorum et manifestatio
et maior cum ipsa anima elevabitur
per gloriam / quia tunc erit plena deo
Item 3o nullus actus quam ista
beatificatur / et preparatur beatificati-
nis per / quia actus sola / quare / quia
si sint aliqui nisi ergo est unus
trm vel plures / Si est unus visio
tunc alii sensus spirituales non
beatificabuntur / Si sint plures tunc
non tota unitas beatorum in visione
consistet / quod est contra predicta / Et
confirmatur plures sint sensus spirituales
ut patet diligentes sicut lenitur
et non sint alia de causa plures
nisi propter plures operationes / et delecta-
tiones / quia si esset unitas in
essencia / et in operatione / et in
delectatione / propter quod tunc pluralita-
tas tollitur / Et propter hoc sic dicitur sic
sicut summa virtus et summa bo-
nitas idem sunt in essencia ita
summa pulcritudo dulcedo / et
summa suavitas idem sunt re
et in re / et differunt ratione / ergo sed
aliud est motus in quantum virtus
quia visio / et aliud in quantum beati-
quia dilectio / ita alii erunt motus
in summam pulcritudinem / sed summam
suavitatem / in summam dulcedinem
et per quos videntur spiritualiter non est

gustare spiritualiter / Unde motus spiritualis in dinoscendo
dulcedinem exprimitur per psalmum ubi dicitur Gustate et
videte quoniam suavis est dominus / Et videtur hoc
sapientie 16o ubi sapientia cum dicit panem de celo
prestitisti eis omne delectamentum in se habentem
et omnis saporis suavitatem / Si ergo ibi multe sunt
delectationes / ergo multe sunt ibi operationes / et
per quos multi sunt motus in illas delectationes
Advertendum sunt dicta altissiodorensis in scripto quarti super
summam / Sicut una est fides in essencia / et
tamen habet multa obiecta / quia deum verum et unum / et
infinitum / primo quia eadem est ratio credendi circa
ideo que sunt omnes sensus spirituales attri-
buuntur soli fidei / Unde fide videmus spiritualiter
fide audimus spiritualiter / quia fides ex auditu
Similiter fide cognoscimus quod filius dei pro nobis
~~fuit flagellatus et tristis / pro nobis flevit~~ / sanguinem
~~est lesa~~ fuit flagellatus et tristis / pro nobis fle-
vit / passus est / mortuus est / et cum hec
et alia beneficia per fidem recolligimus / et
ea meditantes revolvimus et pensamus
et inde procedit in nobis quasi fumus aroma-
ticus / sic cum quasi masticando gustamus
dulcedinem dei / Sic etiam per fidem cognoscimus
quod promittere alienum est ab operibus dei / quia
ut dicit ysaias deus punit quasi ~~minimus~~
invitus quasi tangimus et palpamus
suavitatem dei / Ita etiam cum beato Johanne
palpamus verbum vite / Quomodo ergo per fidem
unitam perficiuntur omnes sensus spirituales
et propter hoc unitur sensus spiritualis dicitur
in essencia / licet habeat plura obiecta / et sic
in patria sola visio erit tota merces / quia
~~videndo deum audiemus eum operationes suas~~
~~nisi operatione visionis~~ / et ibi sensus spirituales non
habebunt operationes suas / nisi in illa operatione
quia videndo deum audiemus eum / quia videndo
eum habemus eum cognitionem eius / Sicut enim augustinus
distinguit visionem ab auditu dicens / cum
intellectus per se intelligit videt / cum ab
alio intelligit audit / Item videndo deum
cognoscimus bona collata nobis a deo que
collatio aliud non erit / nisi odoris divini
perceptio / Similiter videndo deum cognoscemus
vacuitatem divine bonitatis / divine dulcedinis
et quasi inde inflammabuntur in amore ipsius

Unde cum cognoscemus nos inflamma-
tos nos, quasi tanget calorem dei.
cum videbimus nos elevatos, quasi
participamus levitatem dei. Et illa ergo
visione omnibus que in deo sunt vide-
licet ipsius sapientia, bonitate et cetera hic ha-
bebit anima omne delectamentum et
omnis saporis suavitatem, sed sine multi-
plicatione motus, quia sola visio omnium
illorum erit movens causa. Unde sic
est quod dicit Cassiodorus super psalmos: anima in
possessione huius vite videt, audit,
tangit, non corporibus quibus applicamus
hic intelligentiis, sed tota cognoscens.
Omnia ergo autem sensibilis sunt actus non
est hic, et dicitur quod est unitus in
essentia, licet ex eo multi alii actus
procedant. Sic etiam Cassiodorus dicit de diversis
preceptis, quod multa sunt et unum
multum predumptum spiritus unum in
radice dilectionis. Sic et hic unica
est visio, sed ex ea multe operationes
procedunt. Quia autem tunc alii sensus
non beatificabuntur, dicendum quod beati-
ficabuntur, et quod dicitur hic plures sunt
sensus, et plures sunt corporis operationes
circa beatificum obiectum, et plures de-
lectationes, sed hic et operationes
et delectationes ex motu visionis
procedunt, et quod aliud est motus
quo movemur in deum fide, et
aliud quo spe, et quod ergo [illegible]. Ibi dicendum quod
aliud est hic motus spei, et alius
caritatis, sed hic ex motu fidei dicuntur.
Sic et hic operationes sensuum hic
differunt, quia habent diversas materias
et diversas delectationes, sed ex
motu unius visionis procedunt, sicut
declarat Altissiodorensis exemplum
dicens: video album, video nigrum,
diverse sunt visiones in specie, et tamen
idem est habitus videndi. Sic tactus
habet multas contrarietates, sicut calidum,
frigidum, siccum, humidum, leve, pon-
derosum, et tamen unus est sensus, et quod
sensus communis est unus habens omnia
sensata comprehendere. Sic visio
spiritualis, cum sit una, multas

habet tamen obiecti operationes, et tamen non sequitur diversas
operationes ergo diverse sunt virtutes, quia una et
eadem virtus ad multas movet operationes.
Sed contra hic caritas est causa omnium operationum
et delectationum circa obiectum beatificum, ergo
non visio, et per consequens principaliter beatitudo
consistit in caritate. Augustinus: quia caritas movet
omnes virtutes ad operationes, unde et ipsam
visionem movet ad operationem. Dicit enim dominus
cum ubi amor ibi oculus. Hic est quia amamus
libenter videmus, ergo amor movet ad videndum.
Sic etiam dicit dominus fides operatur per dilectionem,
id est mota a dilectione, sicut ergo dilectio movet
fidem, sic etiam dilectio movet visionem que sunt
[illegible]. Et probatur hic idem: frui est alicui
inherere amore propter se, ergo cum fruitio pro-
cedit ex caritate, et per consequens omnium operationum
quibus in deo delectamur caritas est principium.
Unde apostolus ad Galatas v: cum omnes virtutes
quibus deo fruimur caritate ponit per eas, et non
[illegible] aliud nisi quia omnium sequentium caritas est
[illegible]. Contra hoc sunt due sollempnes
opiniones. Prima dicit quod beatitudo principaliter con-
sistit in actu voluntatis. Secunda quia nichil
principaliter consistit in voluntate, quia nichil meritorium
nisi voluntarium, ergo et premium. Secunda maior
est unio per amorem quam per cognitionem, quia
amor habet unire unum unitum per modum
convenientie et qualitatis. Sed intellectus
applicatur rebus per modum similitudinis et comparationis,
et notum est quod maior est unio in [illegible]
ista cum [illegible] est, quia [illegible] volendo
velificatur, sed non intelligendo. Alia
opinio ponit quod beatitudo consistit in actu intellectus
principaliter cum deus videtur [illegible] et [illegible]
ponit quod [illegible] fundat rationem suam, et [illegible]
[illegible] quod non actu voluntatis sed beatitudo consistit
in dependentia [illegible] voluntatis
in id quod non deo habet quod est [illegible] beatitudinis
amore [illegible] amor non [illegible] consistit
[illegible] quod est id quod non [illegible] amatur [illegible]
amore [illegible] quod non [illegible] dependeris
[illegible] quod etiam [illegible] non quevis
[illegible] amor [illegible] est [illegible]
[illegible] quod bonum amatum [illegible]
[illegible] bonum habere [illegible] delectatio
non [illegible] quod [illegible] bonum [illegible]
delectatur [illegible] delectamur [illegible] bonum
[illegible] sentimus vel [illegible]
[illegible] et

conclusio concludit quod in actu voluntatis non consistit
beatitudo. Probatur alias quia actus caritatis
est [illegible] [illegible]. Nam cum caritas movet
fidem ad opus quia caritas numquam sine
fide est adquisita est. Caritas etiam
movet ad delectandum in deo. Unde
Albertus [illegible] quod diversio summi boni
non est ipsa delectatio, et patet quia in
si quis videndo pulcrum [illegible] delectatur
in eo non est ipsa delectatio. Sed si quis
videndo movetur eius desiderium vel
ad delectandum pervenit conversione
et desiderio est ipsa. Sic etiam delectatio
que provenit conversione et desiderio summi
boni est ipsa. Secundum quod est quod caritas
movet nos ad delectandum, et talis
efficit illam delectationem, et consequenter
eam in deo, et ab illa delectatione
prius desiderium removet de fasti-
dium, sicut enim quod bene fruitur et frui
desiderat, et numquam fastidium facit
desiderium caritatis. Caritate ergo deo
fruimur, et deo unimur. Sed caritas
non est illa unio nisi quantum [illegible] quia
[illegible] quando est quando ymaginatur
ad id cum est ymago, que est unius
intellectus complexio, quia unio consistit
in caritate effective. Sed complexio et
similiter [illegible] movet ergo eam
Sed quia [illegible] et non [illegible] sicut est nec
quia talis movet suo modo et utroque
suo modo, et utraque consistit [illegible]
Sed differentia quia utraque complexio
et ita principalis [illegible] delectatio effec-
tive, et ita [illegible] [illegible]
Sed hic est dubium quod [illegible] utrum
intellectus movet voluntatem, et voluntas
intellectum. Sed videtur quod [illegible] intellectum
quia ipse sit [illegible] intellectus voluntatem
precedit [illegible] ipsa movet [illegible]
cum voluntas dependeat intelligere
nisi prius intellectus aliquid intelligens
apprehenderit ut bonum. Sed voluntas
movet intellectum [illegible] nam voluntas
[illegible] movetur a suo obiecto quod est
bonum apprehensum. Sed movet intellectum

[illegible] aliquid intellectus apprehendere
ut bonum [illegible] dependet a
voluntate, et dicto quod voluntas
movet intellectum ad operandum
in actu, quia movet quo agens
movere dicitur. Sed quia intellectus voluntatem
movet per modum quo finis
movet, nam bonum intellectum
est finis voluntatis, [illegible]
[illegible] agens movendo est
prius quam finis, quia agens
non [illegible] movet nisi propter
finem, ideo concludit quod intellectus
necessario efficienter movet
voluntatem quam voluntas intellectum
et per consequens [illegible] intellectus in
cuius actu consistit beatitudo
quam in actu voluntatis, etc. [illegible]

Incipit tractatus b. p. de conceptione beate marie virginis gloriose.

In principio assit spiritus sanctus.

Originale peccatum

Absit istud rex sacerdotum ut in sanctissima tue glo-
riose [illegible] ... Anima vero sanctissima dei
genitricis est gloria et amoris [illegible]
[illegible]
sacerdotum ... [illegible]
[illegible]
acinine [illegible] ...
[illegible]
[illegible] ... originalis culpe est [illegible] corruptio
[illegible] ... plures [illegible]
[illegible] ... primo est quid
sit originale peccatum ... [illegible]
[illegible]
Prima est quod peccatum originale non est [illegible]
[illegible] ... mala [illegible]
peccata ... Jacob et Esau [illegible]
quid quod bonum aut mali fecerant ut
[illegible] ... et [illegible]
quod ipsi peccatum originale habebant ... est
quod peccatum originale non est aliqua ma-
[illegible]

[illegible]

Margin notes: ordine (?) p^a; peccatum originale; actuale; p^a conclusio; p^a veritas; Conclusio 2^a; virginitas [illegible]

homo [illegible] mulierum. Sed quare punitur pro
ipso peccato quod non potest vitare. Dicitur
enim quod pena punitiva qualis est pena
dampni cuiquam infligitur iuste pro eo quod aliquis
vitare non potest sicut patet de irregularitate in
spuriis. 1 Consideratio videlicet peccatum generaliter sive ori-
ginale. Dicendum quod in verbo sunt quedam glosse id
peccatum originale dicitur. David ps. In
iniquitatibus conceptus sum. 2 i. post conceptum in mun-
ditiis. Tertium quod in veteri lege mos erat in sacra
scriptura designatum in aliquod signaculum
[illegible] pena et quidem quod non continuata
pinguissimum tabernaculi continuata, sicut habetur
levit. 19 de animalibus que infra tabernaculum domino
legis. 2a quando domum munda pinguissimi
domini continuata, sicut fuit preceptum in
levit. ut lepra manaret ipso castra ne infi-
ceret ea. 3a quando res non sacra po-
nitur sacris coniungitur, sic dicit ipse in [illegible]
de auro templi quod templum fuit sanctifica-
tum. Mt. 23. 4a res integrum sanctificat
domini ut lex est ipso [illegible] sacerdos cum
sanguine expiabat sanctuarium. Sed ad pro-
positum prima lex sed locum in vero quomodo
sanctificat quia anima que adderetur in-
ta continuata quia corpus ingreditur infectum.
2a lex habet locum in similitudine ipsum ac in-
corruptione cetera perdiderunt [illegible] reparata sanctifica-
buntur purissimi anime cetera. et
redundabit in ipso felicitas carnis utique in
iudicio finali. 3a lex sed locum in sacra-
mentorum in quibus sanctitas est coniungitur
in vos sanctificatur. Sed mediante ibi sancti-
tas domini in deo convincit et non convincit.
4a lex sed locum in conceptu in quo consecrata fuit
vero per [illegible] convincit. Sexta quarta
6a ipso peccatum originale dicitur quod in ipso instanti
conceptionis huiusmodi, ideo dicitur sed oriens
perfecte non diminuto concepta carne
nunc tu qui solitus impure. Tertium quod ideo instabis
dum in [illegible] sequitur ut singulorum primo
corporis organizantur anima generatur. Aliud esse solet probat
fiat in instanti [illegible] animal [illegible]
adeo quia ordine nature animus materia
precedit formam suam [illegible] et ad [illegible]
tale corpus communis si infundit [illegible] vero
quam [illegible] forme esse precedit suum in esse
in 2o sequitur. Aliud coniungitur peccatum originale
cum communione sicut clericus irregularitate
communicat. Exemplum de sponsatione Ista
in animam mulier de lege divina. Quia
alibi privilegium dicit in sed divine non sed locum.
1a quis quilibet peccatum originale debuit
per [illegible] specialiter sanctificatam in utero.

statim vero. autem [illegible] de [illegible] sanctificatam
te. 2o per baptismale unguatum sic [illegible]
in discipulis a paulo baptizati act. 19
qui confestim acceperunt spiritum sanctum gratie. 3o
per eundem [illegible] sicut patet act. x. quod
petro predicante [illegible] adhuc peccatum ori-
ginalibus [illegible] spiritus sanctus super omnes qui audie-
bant verbum antequam baptizarentur qui tum
non [illegible] cum aliquo peccato originali. 4o
per sanguinis effusionem ut in beato
[illegible] et innocentibus. Sed quarto quis qui fu-
erunt qui peccatum originale [illegible]
dicendum quod primo diabolus per [illegible] diabolus
morbo intrant in eo. Et 2o apparente in
visibili quia diabolus loquebatur in illo
[illegible] in eo [illegible] sua [illegible]
peccatum decepit eum. 3o [illegible]
quia ipsa peccavit [illegible] adam [illegible]
ta [illegible] malicia non [illegible] ad [illegible]
et quod eva fuit seducta [illegible]
sed non vir. 4o aliud magis [illegible]
quia ex ipso solo dicit quod ad [illegible] peccatum
originale dato quod eva non peccasset. et si ipsa
sola peccasset dicitur [illegible]. [illegible]
ad ro. per unum hominem mors intravit
in omnes sicut patet [illegible]
Sed qui [illegible] originale peccatum. Dicendum quod
omnes apostoli nati sunt [illegible]
[illegible] sed beata virgo privilegiata fuit
et preservata ne [illegible]. Dicit [illegible] con-
traxit ut [illegible] communiter
[illegible] quod sine propagatione [illegible]
[illegible] fuit preservata ne con-
traheret peccatum originale. Sed dicit quod contingit
legislatorem derogare aliquid legi a se
condite aut legem tollere [illegible]
sicut lex [illegible] que fuit data de
ut [illegible] fuit [illegible]
apostoli. Dicit in lege particulari [illegible]
[illegible] sicut dicitur dispensare in lege
[illegible] [illegible] Dicit quod legem
privilegium [illegible] sicut legem
datam [illegible] de [illegible]
[illegible] dedit privilegium helie et
enoch [illegible] et [illegible]
de [illegible] non sunt preservata quia
[illegible] peccatum
originale ut [illegible] ipsa [illegible]
[illegible] modo quia cum
ipsa fuit dispensata [illegible] sicut
[illegible] dispensare cum eo qui adhuc in
[illegible] conceptum [illegible]
[illegible] causa quod [illegible]
[illegible] preservata [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] nobilior [illegible]
[illegible] dignitas [illegible] dignitate

[illegible] quemadmodum virginitas con[illegible] humani [illegible] pretulit virginitati alibi [illegible] ad [illegible] non [illegible] virginitatem [illegible] quia ipsa corrupti [illegible] incorruptibile [illegible] corporis [illegible] sola [illegible] virginitas [illegible] et non [illegible] quia [illegible] virginitas angelorum [illegible] ad [illegible] dicitur [illegible] aliud [illegible] virginitas [illegible] in hac [illegible] fuit corrupti[illegible] si anima virginis [illegible] corrupta non [illegible] virginitate [illegible] corporis [illegible] sublata [illegible] dignitas virginea [illegible] alicuius corporis [illegible] magdalene [illegible] agathe et [illegible] virginitas [illegible]

[illegible]

[illegible] virginibus [illegible] et [illegible] propagatione [illegible] [illegible] nisi [illegible] per [illegible] [illegible] nulla [illegible] propagatio [illegible] est [illegible] attestacione [illegible] auctoritatibus [illegible] est [illegible] in sermone de assumptione. Nulla [illegible] corrupta [illegible] integra [illegible] [illegible] assumpsit [illegible] [illegible] corporis [illegible] angelicis [illegible] virginis [illegible] celebrari [illegible] conceptionis [illegible] conceptione [illegible] palatium [illegible] conceptione [illegible] auctoritatibus [illegible] sermone [illegible]

Sequitur secundus tractatus de conceptione virginis marie contra [illegible] priorem

Audite somnium meum quod vidi. Genesis 37. [illegible] conceptione [illegible] somnium [illegible] sompnium [illegible] distinxit [illegible] peccatum [illegible] originale [illegible]

[illegible]

legislator ipse minime potuit dispensare in illa / 2o
probatur theologice quia deus multas leges protulit
in quibus postea dispensavit sicut de lege circumcisio-
nis data abrahe fuit dispensatum xl annis in de-
serto ut habetur Josue v c. Et autem deus istam legem
statuit patet quod auctor legum consuevit adeo statuere sicut
si autem dicis quod aliquis de hac potestate alte loquebatur
dubii virginem [illegible] tamen non est inpossibile apud deum omne
verbum / quia plus potest facere quam aliquis dicere vel intelligere
2a conclusio ex quo deus potuit facere hoc decuit ut
faceret et ista conclusio deducitur convenientia ubi aliquis
de qua [illegible] ubi dicit quod deus matrem mundissima de fi-
lius natus quia decebat ut illius hominis conceptio
de matre purissima fieret. Nempe [illegible] decebat autem
ut ea puritate niteret qua [illegible] sub deo nequit
intelligi ipso illa / Si ergo in peccato concepta fuisset tunc sub deo
maior eius puritate reperta fuisset scilicet quidem
in primo angelo qui fuit creatus absque peccato sine omni
labe secundo in primo homine / qui fuit creatus
in originali iustitia 3o in matrem virginis que
numquam fuit tante puritatis sicut filius similis
quia purgantur ab illis [illegible] sine ullo peccato
eius anima creata fuisset tamen / adhuc puritate
anime non fuisset adequata / unde eiudem
inseritur quod decuit ipsam fieri sine omni peccato
originali / et si dicis quod dicitur sanctificata esse a deo in [illegible]
et omne decens non est ista conclusio [illegible]
[illegible] habetur decuit ut de homine [illegible] et
matre [illegible] ante [illegible] honorasset [illegible]
si potuit eam preservasset et non fecit [illegible]
3a conclusio est quomodo decuit deum hoc fa-
cere quod de facto ipse fecit / quod nullus agens be-
nevolum permittit aliud de decentibus ea
efferri [illegible] ista [illegible] sine
[illegible] conformat [illegible] dicitur
et gratia quam dedit [illegible] Cum de peccatis
agitur nullam de matre domini [illegible] volo
facere mentionem / dicit autem quod [illegible]
[illegible] loqui de peccatis actualibus et non
de originali [illegible] quia in 3o sententiarum [illegible]
[illegible] ad [illegible] ad privilegium virginis
super omnes [illegible] ut [illegible] et tamen constat quod
multi sunt sancti qui nullum peccatum ac-
tuale habuerunt sicut innocentes [illegible]
[illegible] [illegible] leges interpre-
tande sunt quo voluntas conditoris [illegible]
ut habetur ff. de [illegible] c. [illegible] autem interpre-
tantur legem in [illegible] [illegible] in
dubia [illegible] legis ea [illegible]
est [illegible] quod [illegible] caret / et eo
[illegible] ea [illegible]
[illegible] et [illegible] non
[illegible] Et confirmatur ista conclusio [illegible] qui
habetur de [illegible] c. [illegible] principes [illegible] quod principes
legibus solutus est augusta [illegible] legibus soluta
non est [illegible] / tamen eadem privilegia illi tri-
buit que ipse habet / [illegible] imperator [illegible]
eodem modo quia imperator [illegible] est legibus

astricta eadem non [illegible] augustam [illegible]
a legibus [illegible] at non tamen eam
[illegible] Non enim [illegible] decet
[illegible] imperatori quod [illegible]
[illegible] illi [illegible] conclusio est quod non
[illegible] tale privilegium [illegible]
potest dici petrus dicitur [illegible] quod
[illegible] ad [illegible] aliis [illegible]
ab aliis [illegible] id quod [illegible]
dicitur [illegible] et [illegible] sit
[illegible] [illegible] / [illegible]
modo [illegible] nata fuit
[illegible] petrus [illegible] gratia divina
[illegible] fuisset Istud [illegible]
[illegible] [illegible] vos [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible]
eo quod non est et tamen nulla [illegible] de
facto [illegible] [illegible] de se
[illegible] [illegible] [illegible]
divina [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
quod [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] 3o
[illegible] [illegible] non
fuerunt stabiles et in [illegible] fuerunt [illegible]
[illegible] quorum [illegible] ad bonos
[illegible] ad malos [illegible] in [illegible]
Et beati non sunt de facto instabiles
tamen fuerunt in gratia constituti ut habetur
[illegible] quia de natura sua
non sunt stabiles nisi [illegible]
divina gratia / [illegible] instabiles et
ista est [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] quod ponit [illegible] ad [illegible]
ut dicit [illegible] et [illegible]
dubitetur [illegible] qui [illegible]
et [illegible] peccato [illegible]
tamen alii dicunt quod [illegible] non
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ista [illegible]
ff. de [illegible] ubi dicit quod [illegible] legibus
non [illegible] verba [illegible] et
[illegible] id autem [illegible] habetur de [illegible]
[illegible] firmissime [illegible] id [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
non [illegible] et [illegible] sine
peccato [illegible] et [illegible] distinguit
[illegible] in [illegible] et contra ita [illegible]
[illegible] de iure [illegible] iure municipali
et dicimus quod [illegible] primo modo
et [illegible] sicut [illegible] ad [illegible]
[illegible] multiplici [illegible]
[illegible] [illegible] quod [illegible]
[illegible] in [illegible] et qui [illegible]
[illegible] sine [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] et tamen
nullus doctor tenet quod [illegible]

pena dampni Et viso quod non obstanti
tali preservatione inviolata fuit vere redemp-
ta quia si ab eo redimeretur a quo attacti
fuissemus antequam nasceretur vel [illegible]
tempore plus ad redimendum et nobilius
quam si ipsum in similiter statu contraxisset
permitteret ante redemptionem sicut ceteros
medicus enim qui preservat hominem ab infir-
mitate plus [illegible] ille qui post infirmitatem cu-
rat Et quia valde difficile est forsan intelligere
quod aliquis redimatur a malo quod numquam
[illegible] Ideo id confirmatur testimonio
sacre scripture Primo per Iosue [illegible]
[illegible] sit de morte redimam eos de
manu mortis eruam eos quod non permittere
de morte sua quia ab illa numquam re-
dimitur si antea de morte sua si infir-
mitas [illegible] quod nullus receptus ad
omnes habuit Secundo per 23 dicit quod qui
penitet per virgam liberabit animam eius
de inferno quod non potest intelligi nisi preserva-
tione Tercio apostolus ad Gal 3 dicit quod Christus nos re-
demit de maledictione legis factus
pro nobis maledictum Constat autem male-
dictionem numquam [illegible] ad [illegible]
fuit totaliter [illegible] ideo patet quod beata
virgo fuit melius redempta et virtute pas-
sionis quod fuit ab omni labe preservata
[illegible] abierunt quia id quod fuit pri-
vilegio preservatum non fuit redemptum pro
[illegible] ante semper id esse [illegible] ut probatur
testimonio scripture quod ut refert [illegible]
[illegible] Abraham fuit preservatus deo de
incendio caldeorum mortuo [illegible] suo
Aaron et tamen dicitur fuisse redemptus
Abraham [illegible] 29 hoc [illegible] domus qui
redemit Abraham [illegible] petiit
preservari morte [illegible] non [illegible] dicitur
in virtute passionis [illegible] ut [illegible]
fuit [illegible] in vero [illegible]
[illegible] in 4 [illegible] Et viso quod non
obstante [illegible] preservatione [illegible] deo fuit
vere purgata non tamen [illegible] quod [illegible]
[illegible] a macula [illegible]
preservata fuisset [illegible] purgatorium
[illegible] [illegible] ideo
[illegible] Primo quod in [illegible]
[illegible] deo fuit [illegible]
[illegible] ut testatur [illegible] de [illegible]
in [illegible] nullum [illegible]
[illegible] dicit in [illegible]
[illegible] primo et purgatur [illegible]
anima [illegible] purgatorium nulla [illegible]
[illegible] in [illegible]
[illegible] dicit [illegible]
loquitur malachias sic ait 3 c

purgabit filios levi et colabit eos sicut aurum et
quasi argentum et tamen constat quod in die iudicii
de quo ad litteram loquitur nullum habebunt peccatum Et
viso quod non obstante tali preservatione
deo fuit vere satisfacta Et quia quantum ad fuit pecca-
tum si culpam non habuit ideo talis satis-
factio [illegible] medio vicio [illegible]
testimonio sacre scripture [illegible] ysa [illegible] peccato
satisfaciendi in iusticia [illegible] satis-
factio quantum ad [illegible] [illegible]
[illegible] satisfaciunt [illegible] et tamen
[illegible] quere [illegible] peccato [illegible]
[illegible] satisfaciunt quo ad [illegible]
nullum [illegible] peccatum fuisse [illegible] et
[illegible] ipsum [illegible] virtute [illegible]
[illegible] in scriptura satisfactionem [illegible]
ysa [illegible] satisfaciunt [illegible]
[illegible] ad litteram loquitur de angelis [illegible] viso quod non
obstante tali preservatione [illegible] fuit [illegible]
[illegible] peccato [illegible] mortem
ut testatur [illegible] difficile
[illegible]
[illegible] quod aliquis sit pena [illegible]
[illegible] primo in [illegible] pena
[illegible] [illegible]
nullum [illegible] et tamen [illegible]
[illegible] peccatis [illegible] in [illegible]
[illegible] peccaverunt [illegible] ipsorum
[illegible] in [illegible]
purgatorio [illegible] et tamen
pene remanet [illegible] absoluta
a pena [illegible] ut [illegible]
in [illegible] sive [illegible] culpa
[illegible] ysa [illegible] ipse [illegible]
[illegible] quod iste pene non fuerunt
inflicte [illegible] assumpte [illegible]
que [illegible] inflicte [illegible]
acceptabiles [illegible] hominis penitere
[illegible] in [illegible] quod [illegible]
pene [illegible] culpa [illegible]
[illegible] ut [illegible]
[illegible] peccavit [illegible] ut [illegible]
manifestaretur opera dei in illo [illegible]
[illegible] in [illegible]
[illegible] in infirmitate [illegible]
[illegible] peccatis [illegible] et [illegible]
[illegible] ut [illegible]
[illegible] ad [illegible]
[illegible] pene [illegible] et [illegible]
[illegible] et ideo [illegible] 30 [illegible]
[illegible] penas peccati sine peccato ut [illegible]
et [illegible] 63 non obstante [illegible]
[illegible] penis peccati [illegible]
nullum [illegible]
[illegible] ad [illegible] viso quod non obstante
tali [illegible] preservatione [illegible] deo fuit [illegible]
privilegium [illegible] primo [illegible] indignum

tali preservatione sed mortalis dico eo quod non sunt geniti per
propagationem sicut ipsa lex aut originalis peccati non
fuit lata nisi contra propagandos ex adam 2° quia
hec non indigent redemptione eo quomodo sicut
sunt singulariter geniti non natura [illegible] illud ve-
ro sentencie 3° quia hec quando sunt creata sunt ple-
nissime sanctificata quod non sunt capacia ad ulteriorem
sanctificationem sicut habetur ubi de conceptione 4° quia ista
hec in primo instanti sunt glorificata et non eadem
dona sunt assumpta [illegible] in summo privi-
legium quod tota humanitas christi fuit ab eo assump-
ta de quo dicitur 13 dist. Cum in rebus propriis [illegible]
summa 1a [illegible] est quia homo [illegible]
[illegible] est deo [illegible] quod solus christus inter
suos in gratiis [illegible] concessit [illegible]
virginem preservatione id est [illegible]
natos [illegible] non sunt [illegible] johe
baptista [illegible] geniti sunt [illegible]
et fuit [illegible] johannis baptiste ergo non [illegible]
[illegible] non [illegible] in petrum originale [illegible]
[illegible] sanctificationem [illegible] peccati originalis non
fuisset [illegible] minor Nec per hoc [illegible]
[illegible] quia [illegible] sic [illegible] ut [illegible]
quod virgo non fuit [illegible] non
possent comparari [illegible] ubi non
sit [illegible] de [illegible] ergo [illegible]
[illegible] sunt [illegible] maior [illegible] cecidit
[illegible] ista preservatio non est contra auctoritates sacre
scripture quia divina scriptura [illegible] loquens
de virgine petrus ei attribuit [illegible] instan-
tiis auctoritatem apostoli ad romanos ubi dicitur quod iusticia
dei est in omnibus per fidem ihesu christi qui credunt
in eum non enim est distinctio quia omnes
peccaverunt et egent gloria dei [illegible] ad ro-
manos ubi [illegible] ait per unum hominem [illegible] sicut [illegible]
peccatum intravit in quo omnes peccaverunt et [illegible]
quod [illegible] per unum delictum [illegible] in omnes
in condempnationem sic [illegible] instanciam
[illegible] est ad ro-
manos ubi dicitur quod conclusit deus omnia sub peccato ut
omnium misereatur [illegible] ad omnia ista solvitur
[illegible] regula quod quandoque aliqua regula
generalis datur in sacra scriptura privilegiati
non intelliguntur sub ipsa ut [illegible] privi-
legium [illegible] ipsa lex ut regula [illegible]
Istud confirmatur [illegible] facere scripture [illegible] est
[illegible] ubi dicitur quod [illegible] est [illegible]
ad [illegible] et similiter [illegible] et in helyas et
enoch fuerunt [illegible] privi-
legiati [illegible] est [illegible] ubi dicitur [illegible]
[illegible] est [illegible] filios adam a die [illegible]
[illegible] de ventre matris usque in diem sepulture
in matrem omnium Et [illegible] quod omnia [illegible] terra
sunt in terra [illegible]
huius corporis aqua [illegible] constat
esse privilegium non solum [illegible] dei genitricem

sed etiam johannis baptiste Et ideo [illegible] auctoritates
de iure communi sed non iure municipali
Ista autem solutio confirmatur quia per precepta
ecclesie statuunt [illegible] ut [illegible]
[illegible]
[illegible] privilegium ut sine dispensatione li-
ceat [illegible] constitutio [illegible]
sine ingredi et [illegible] quod nulli liceat [illegible]
[illegible] iure communi sed [illegible] de
iure municipali ut posset probari tamen
[illegible] adducunt aucto-
ritatem [illegible] de [illegible]
[illegible]
[illegible] de [illegible]
ad [illegible] pertinet ad peccata actua-
lia [illegible] ad [illegible]
ista preservatio non [illegible] intentionem eccle-
sie que ipsa [illegible] celebrari festum
conceptionis [illegible] solemnitate [illegible]
que [illegible] signum [illegible] ori-
ginali peccato [illegible] conceptio [illegible]
[illegible] in anglia [illegible] officio [illegible]
autem non sit [illegible]
primo quod [illegible] bap-
[illegible]
et [illegible] sunt [illegible] est
[illegible] iam introducta ut sit antiquitas et
ecclesia in aliquo [illegible]
[illegible] sponte [illegible]
filias suas 2° confirmatur quia [illegible]
[illegible] non [illegible] de-
monstrat [illegible] 2 [illegible] ecclesia [illegible]
[illegible] 3° confirmatur
quia [illegible] et
[illegible] ut [illegible] 4° [illegible]
[illegible]
[illegible] quod [illegible] longa [illegible] comprobata
sunt [illegible] ut [illegible]
non [illegible] scripta sunt [illegible]
[illegible] in lege [illegible] in lege [illegible]
[illegible] dicitur quod [illegible] auctoritas [illegible]
est quod non sunt [illegible] 5° [illegible]
est quod ista preservatio non est contra [illegible]
[illegible] introducitur [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] quod non [illegible]
[illegible] dicitur [illegible] in sermone de [illegible]
[illegible] peccati mortis [illegible]
[illegible] liberum [illegible]
[illegible] quod non [illegible] ita liber-
atum [illegible] indiget liberatione [illegible] preservatione
[illegible] sunt [illegible] quando [illegible]
de [illegible] ancilla fuisset vel dicitur quod privilegiati
non intelliguntur sub ista regula generali sicut
[illegible] de peccato actuali quia
[illegible] ab [illegible] a peccato

[illegible]

[illegible]

fuerit vel aliquis quia auctoritates sacre scripture ipsum
excellunt Sed contra exceptio [illegible] que [illegible] lex
non pertinet et ideo non est quod habeat privile-
gium / Sed presumendum non est quod aliquis resur-
gentium sit nisi [illegible] [illegible] sic dicit
[illegible] [illegible] in beata virgo non apparuit resur-
rectio tunc eadem [illegible] resuscitata 3o [illegible]
principalis [illegible] quod lex [illegible] fuisse [illegible]
[illegible] ut nullus est [illegible] [illegible]
vectigalium [illegible] [illegible] de lege et
de consultis Sed quod contra auctoritates [illegible]
[illegible] de virgine [illegible] intelligitur [illegible]
accipitur in sacra scriptura id est pro plaga infecta
in anima ita loquitur [illegible] in [illegible] Conceptio
eius concepit [illegible] petrum de pro plaga
et lesura infecta [illegible] [illegible]
ad petrum [illegible] conceptio [illegible] petri
dicitur [illegible] a [illegible] [illegible]
intellectus [illegible] in [illegible] petrus [illegible]
[illegible] Et isto modo [illegible] mundo [illegible]
fuisse [illegible] adstruunt [illegible]
conceptio [illegible] [illegible] fuit [illegible]
[illegible] longo tempore [illegible] [illegible]
alie auctoritates [illegible] Augustinus in libro [illegible] libro [illegible]
[illegible] de massa perdita [illegible] [illegible]
[illegible] in adam fuit corrupta ipsa et massa [illegible] fuit
[illegible] et in virgine maria [illegible] in peccato
[illegible] [illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] fuit [illegible] de [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] fuit [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] virgine purgata [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] aut quod
purgata fuit [illegible] [illegible] in [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
extitit [illegible] [illegible] [illegible] hinc [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] virginem [illegible] in 3o [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] fuisse obnoxiam [illegible] [illegible]
[illegible] virginis / [illegible] aut quod caro virginis fuit
peccato obnoxia [illegible] peccato [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] dixerunt esse [illegible]
[illegible] in [illegible] [illegible] Caro
[illegible] [illegible] [illegible] peccato obnoxia [illegible]
petrus [illegible] [illegible] [illegible] et non in
[illegible] et sic [illegible] [illegible] ad laudem
virginis sufficiant Amen

ſhan

bre

Utrum natura humana in persona Christi a deo assumpta ... per peccatum originale ... Paulus ... in natura nobili viciata. arguitur quod natura humana
in persona Christi a deo non est optime creata. primo sic quod ad primum sic arguitur: 1a ... ad oppositum ...
1a ratio quod natura humana non sit optime in persona Christi creata, quia ... deus meliorem naturam humanam potuisset creare
2o ... cum talem potuit deus naturam facere, quia optimo non sit ... melior ... 2a ratio ... dicitur quod ...
cum meliorem fecisse, sed quod talis non est a deo creata ... qui ut ... posset ut vellet, et si talem fecisse ... dubi-
etiam quod fecit 2a ... est ... creatio ... illam fecit. 1a quod quod ad oppositum ... in ... ... vidit deus
... quod natura humana per peccatum originale ... non est in persona nobili viciata. 1o quod ... ad ... quod ... quod ... ad oppositum sit.
natura humana ... in persona nobili non viciata ... in persona nobili viciata 1o quod ... quod ... ... in ... individuis
non est viciata ... Christo ... peccato 2o ... peccatum non fecit ut ... natura humana per peccatum originale ... habens
quo ... peccatum ... peccatum non fecit ... ... sit ... commisit, etiam natura humana ... non fuit viciata
... 2o ... comedit ... morte ... ... constat autem ...
erat tota natura humana ... comedit ... ad ... ... natura filii ... ... 2 ... 1a ...
per peccatum originale ... natura humana in persona nobili sit viciata.

9o ... natura humana in persona Christi est optime creata

... natura humana ... persona optimo fuit creata non ... fuit ...

natura humana ... labilis per peccatum originale ... in persona nobili est viciata

285

hic de pelago … ineffabilis deitatis … posset invenire … non … tatis … fabrica

… attributa divina … aliqua non … supra divina … ab …

… voluntate fundatur … rei non …

… modi … ab essentia dei … modo … realitatis …

[illegible]

… cum essentia divina … et distinctione … non …

[illegible]

… aliqua … sacre scripture …

[illegible]

… sed … ut dicit … essentia divina …

[illegible]

Et … Augustinus …

… in symbolo … trinitas …

… equalis … unitas …

[illegible]

… in symbolo … 18

[illegible]

… theologie …

… in pelago … infinito …

… in symbolo Athanasii …

[illegible]

[illegible] non sit [illegible] quia [illegible] [illegible] non [illegible] [illegible] ut [illegible] composita non [illegible] alia non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Si relatio divina non [illegible] modo [illegible] essentia divina [illegible] relationes [illegible] et alios [illegible] personis [illegible] non [illegible] in [illegible] modo [illegible] [illegible] [illegible] essentia sunt [illegible] et in personis [illegible] non [illegible] [illegible] ab eo [illegible] et [illegible] et volunt [illegible] [illegible] ut forma [illegible] et [illegible] ut [illegible] modos [illegible] quot sunt persone et tot persone quot relationes et [illegible] non [illegible] plus tot [illegible] paternitas filiatio processio innascibilitas et [illegible] processio [illegible] relationes [illegible] sancte matris ecclesie [illegible] non [illegible] [illegible] sunt ut [illegible] ut [illegible] aqua ut [illegible] aliquid [illegible] ut [illegible] formaliter ut [illegible] [illegible] formalis [illegible] et theologica [illegible] et [illegible] formalis [illegible] [illegible] simbolum Athanasii [illegible] formaliter [illegible] parte et [illegible] [illegible] essentia divina [illegible] et [illegible] tote tres persone sunt [illegible] doctorum et [illegible] [illegible] divina [illegible] Con formalitas et [illegible] et heretitas [illegible] pelagio [illegible] formalites et [illegible] sunt [illegible] frustra [illegible] et [illegible] non [illegible] essent frustra ut [illegible] admittet [illegible] relationes [illegible] et [illegible] formalitates et [illegible] [illegible] maiores [illegible] relatione formaliter

Loqueban tur varijs linguis aposto li magna

II

penthecoſtes e rant omnes pa riter dicen tes al